Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1973/7

TÖBB KŐOLAJ

A Dunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat hozamnövelés céljából robbantásokat végez a nagylengyeli olajkutakban. A kényes feladatban részt vesz a kommunista Fata István szocialista brigádja

Amíg a töltet megteszi az utat – jelen esetben pontosan 2320 métert – a kommunista Darvas László a Pártélet írásait ismerteti Vida Józseffel, Kovács Gézával és Horváth Ferenccel, akik valamennyien a törzsgárda lelkiismeretes, kipróbált tagjai

A robbantás után a Fata-brigád átveszi a terepet a robbantómesterektől, s megtisztítja a kutat, hogy alkalmassá tegye további munkálatokra

Kép és szöveg:
Ferencz Győző

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. JÚLIUS

7

TARTALOM:

Lajtai Vera: Történelmi évforduló (3)

Gál László: A szakszervezetek és a munkásifjúság (9)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Pethes András: A titkári értekezletekről (15)

Szűcs Istvánné: A KISZ-szervezetek és az oktatáspolitikai határozat (21)

Háry Béla: A párt munkastílusának néhány időszerű kérdéséről (25)

Dr. Kovács Imre: A pártszervezetek és az iparszerű mezőgazdasági termelés (31)

KONZULTÁCIÓ

A pártból való kilépés, törlés, kizárás (36)

SZEMLE

Dr. Beszteri Béla: Idegenforgalom és tudatformálás (40)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Birta István: Érdekviszonyok a szocializmusban (44)

Dr. Harsányi Ernő: Módszertani munka az oktatási igazgatóságon (49)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Csorba Tivadar: A művészeti alkotóműhelyek pártirányítása (53)

írta: „A proletariátusnak a hatalomért folytatott harcában nincs más fegyvere, mint a szervezet. A proletariátus, melyet a polgári világban uralkodó anarchikus verseny széttagol, a tőkének végzett kényszermunka leszorít, melyet állandóan teljes nyomorúság, elfajulás és züllés legmélyére taszítanak, a proletariátus legyőzhetetlen erővé csak akkor lehet és elkerülhetetlenül lesz is, ha a marxizmus elvei által való eszmei egyesítést megszilárdítja a szervezet anyagi egysége, a szervezet, amely a dolgozók millióit a munkásosztály hadseregévé tömöríti." (Lenin: Egy lépés előre, két lépés hátra, Lenin Művei 6. kötet.)

Az eltelt évtizedek alatt a lenini párt a jelenkor hatalmas társadalmi-politikai erejévé vált, átalakította egész Oroszországot.

Azok az elvek, amelyeknek érvényrejutásáért Lenin oly hosszan tartó és heves harcot folytatott, túlmutatnak egy országhatáron. A XX. század fordulójával a kapitalizmus viszonylag békés fejlődésének esztendei elmúltak, fejlődésének utolsó szakaszába, az imperializmus korszakába lépett, amely egyben a proletárforradalmak kora. Az osztályharc kiéleződésének, a munkásosztály és más elnyomott rétegek nyílt fellépésének szakasza. A történelmi fejlődésnek ez az időszaka új feladatokat állított a munkásosztály szervezetei elé. Az akkor működő munkáspártok nem voltak többé alkalmasak forradalmi program és forradalmi szervezet híján, a munkásosztály harcának eredményes vezetésére.

Olyan pártra volt szükség, amely ideológiájánál és szervezettségénél fogva vezetője és szervezője lehetett a társadalom forradalmi átalakításáért, a munkásosztály hatalomra jutásáért folyó harcnak.

Az a párt, amelyet Lenin és az orosz kommunisták teremtettek meg, a marxizmust alkotóan alkalmazva és továbbfejlesztve tükrözte a korszak követelményeit. Az Oroszországban létrejött párt maga köré tömörítette a munkásosztály és az orosz társadalom elnyomott rétegeit és győzelemre vezette a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban. A szovjet nép lenini pártjának vezetésével aratta nagy történelmi győzelmeit. E párt vezetésével folyt le Oroszország szocialista átalakítása, leküzdve évszázados elmaradottságát. A Szovjetunió hatalmas szocialista ország lett, amely óriási hatást gyakorol az egész világ fejlődésére. A társadalom gazdasági, politikai, kulturális életében létrejött gyökeres változások alapján az emberek új történelmi közössége alakult ki, a szovjet nép több mint száz nép és nemzetiség dolgozóinak testvéri egysége, amelyet a közös érdek, a célok és a marxista–leninista ideológia forraszt egybe. A szovjet nép tömörülése a lenini párt körül, odaadása a forradalom ügyéhez, a szocialista hazához, különös erővel mutatkozott meg a nagy honvédő háború éveiben. Jelenleg az SZKP és a szovjet nép erejét összpontosítva eredményesen dolgozik az SZKP XXIV. kongresszusa határozatainak végrehajtásáért, amely a fejlett szocialista társadalom továbbfejlesztésének, a szovjet emberek anyagi és kulturális színvonala további növekedésének programját tartalmazza.

Az első szocialista állam ereje, az SZKP helyes politikája lehetővé tették a népi demokratikus, szocialista forradalom sikerét egy sor európai és ázsiai országban, és hozzájárultak az imperializmus gyarmati rendszerének felbomlásához.

E pártnak a példájára, a lenini elvek alapján alakultak meg az Októberi Forradalom győzelme után szerte a világon az új típusú forradalmi munkáspártok, amelyek különböző történelmi, gazdasági és társadalmi feltételek között vezetik munkásosztályuk és dolgozó népük harcát. Az elmúlt évtizedek alatt a kommunista pártok nagy tömegpártokká, a történelem hatalmas tényezőivé váltak, mert működésük a társadalmi haladást szolgálja, mert a történelmi fejlődés által fel-

vetett kérdésekre haladó pozitív megoldásokat dolgoznak ki és képesek azt az életben megvalósítani. A társadalom leghaladóbb erőit tömörítik, hogy megszabadítsák a népeket a kizsákmányolástól, az állandóan fenyegető háborús veszélytől, s azon munkálkodnak, hogy megteremtsenek egy új, emberibb társadalmi formációt, a szocializmust, a kommunizmust. A kommunista pártok léte és ilyen fejlődése a munkásmozgalom érettségét bizonyítja.

70 év küzdelme, már történelmi távlatai folytán is lehetővé teszi fontos tanulságok levonását, az elméletnek a gyakorlattal való szembesítését. E tapasztalatok egyik leglényegesebbike, hogy a szocializmus sorsa összekapcsolódott a párt kérdéseivel.

A szocialista társadalom építése minden országban a maga sajátos, konkrét történelmi környezetében és formákban folyik. Azonban a konkrét formák különbözősége alá van rendelve a minden ország számára egyformán érvényes általános törvényszerűségeknek, melyek között első helyet foglal el a marxista–leninista párt vezető szerepének érvényesítése. Ez abból következik, hogy a munkásosztály a szocialista forradalomért vívott történelmi folyamattal kiemelkedik, mint e forradalom fő hordozója, mint az új társadalom legfőbb vezető ereje. Ennek leszögezésére azért van szükség, mert nem kevesen vannak, akik valamilyen formában szemben állnak, vagy bírálat alá veszik a munkásosztály és a párt vezető szerepének marxista–leninista felfogását. E kérdések körül meg-megújuló vita részben abból is fakad, hogy a különböző történelmi korszakok sajátos vonásai felvetik az elvek új módon való érvényesülését és alkalmazását.

A lenini párt-eszme nem kevés számú kritikusa éppen az általános törvényszerűségeket tagadja. S ennek alátámasztásaképpen azt próbálja bizonygatni, hogy a lenini típusú párt orosz jelenség. Ennek a felfogásnak az abszurditását elevenen cáfolja maga a valóság, az, hogy nagy, dinamikusan fejlődő, eredményesen dolgozó pártok működnek a Szovjetunió viszonyaitól oly nagyban különböző országokban és kontinenseken.

A kommunista pártok bírálóinak másik része azzal érvel, hogy a lenini típusú párt kimerítette, betöltötte történelmi szerepét a szocialista társadalomban, ezért fel kell váltani egy más jellegű szervezettel, amely képes új impulzust, lendületet adni a szocialista fejlődésnek. Ezek az úgynevezett „demokratikus szocializmus" képviselői hol a pártnak a hatalomtól való elkülönülését vetik fel, hol valamilyen osztályokon felüli és kívüli demokratizmus megvalósítását hangsúlyozzák. Mindezen elméletek lényege és törekvése, hogy a szocialista országokat „megszabadítsák" a marxista–leninista párt befolyásától, vezető szerepének érvényesülésétől.

De a marxizmus–leninizmus számára a párt szerepének kérdése nem taktikai kérdés. Nem a forradalmi harc valamely szakaszának sajátossága csupán. Ez alapvető elvi kérdés, amely a munkásosztály szerepét, feladatait, a társadalom szocialista átalakítását érinti.

A szocializmus felé való „ösztönös", „spontán" automatikus haladás oly gyakran ismétlődő felfogása jelenik meg új köntösben, amely éppen a munkásosztály történelmi küldetésének, és a társadalom minden dolgozó rétege képviselőjének szerepét kérdőjelezi meg és tagadja. E felfogás ilyen vagy olyan árnyalatai fellelhetők a kommunista pártok mind jobb-, mind „baloldali" kritikusainál. Már Lenin rámutatott arra, hogy az ösztönös harc nem vezet eredményre, ha ezt a harcot nem irányítja egy erős forradalmi szervezet.

Kedvenc – valljuk meg, sokszor hatásos – érv mindazon pártok felé, amelyek ragaszkodnak a marxizmus–leninizmus elveihez, a „konzervativizmus", a „bürokratikus centralizmus" vádja. Találkozni olyan nézetekkel is, amelyek szerint a párt jelentőségéről és vezető szerepéről szóló tanítások gyengítik a néptömegek szerepét és ellentmondanak annak, hogy a történelem objektív törvények alapján fejlődő folyamat.

Mindkét oldalon megtalálható az az állítás, hogy a munkásosztály egyre inkább összenő, integrálódik a burzsoá világgal, hogy gyengül, sőt megszűnt forradalmisága és ma már „új" forradalmi erők jelentek meg a történelem színpadán.

A munkásosztály vezető szerepének tagadásából egyenesen következik a párt vezető szerepének tagadása is. Különböző hevességgel újra meg újra felbukkannak azok a törekvések is, amelyek arra irányulnak, hogy a pártot harcos szervezetből vita-klubbá alakítsák, véget nem érő párbeszédek és viták színterévé, ahol a „forradalmi", „radikális" beszédek helyettesítik a forradalmi munkát.

Mind e nézetek, ha különböző oldalról is jelentkeznek, egy ponton a munkásosztály és pártja vezető szerepének tagadásában találkoznak. Ezek az úgynevezett bírálatok Lenin óta ismételten felbukkannak, igazodva a konkrét történelmi helyzethez, a lényeget nem érintve, csak a nézetek formáit változtatják meg.

A szocialista társadalom az első olyan formáció az emberiség történetében, amely tudatosan felhasználja a társadalom fejlődésének objektív törvényeit. Ennek a társadalomnak a vezetése bonyolult és sokoldalú, ezért feltételezi a kommunista párt tevékenységének minőségileg új fokát. A politika az emberek millióit érinti – szögezte le Lenin –, ezért különösen megnő a párt politikájával szemben a tudományosság, és a párt irányító munkájával szemben a politikai hozzáértés igénye. A szocializmus sajátossága, hogy az objektív törvények szubjektív tényezőkön – a dolgozó tömegek tudatos felismerésén – keresztül nyernek megoldást.

A szocialista társadalomban bonyolult érdekviszonyok összehangolása és integrálása közepette érvényesülnek a munkásosztály, a szocializmus érdekei. Mindezek indokolják és aláhúzzák a pártnak mint tudatos irányítónak, szervezett erőnek a létezését, a tömegekre gyakorolt befolyásának állandó erősítését.

Ami pártunk és a magyar kommunista mozgalom gazdag történelmi tapasztalatai is aláhúzzák az új típusú forradalmi párt nélkülözhetetlenségét, jelentőségét. Kétségtelen, hogy a megváltozott viszonyok és körülmények alapvetően meghatározzák pártunk munkáját, tevékenységének módszereit és az alkalmazott szervezeti formákat, de nem vesztették érvényüket Leninnek a kommunista párt jellegére és belső életére vonatkozó útmutatásai. Pártunk több mint fél évszázados gyakorlata naponta igazolja érvényességüket. A megtett történelmi út minden eredménye és sikere egyenes kapcsolatban van a marxista–leninista elvek és normák érvényesítésével, mint ahogy kudarcaink is ujjal mutatnak ezen elvektől való eltérésre. Ezért pártunk minden kongresszusa nagy gonddal tanulmányozza a lenini elvek érvényesülését és alkalmazásuk továbbfejlesztését – ezt tette X. kongresszusán is.

Ma, amikor pártunk e kongresszus által meghatározott feladatok végrehajtásán munkálkodik, figyelmét újra és újra a lenini elvek alkalmazására fordítja. Tényként állapíthatjuk meg, hogy érvényesül a párt vezető, irányító szerepe: úgy is, hogy marxista–leninista elveken alapuló tudományos politikát valósít meg, amely a magyar társadalmi valóság mélyreható elemzésén, a történelmi

szükségszerűség által meghatározott és napirendre tűzött feladatok megoldásáért való törekvésen alapszik. A párt ismeri és irányítja a társadalomban végbemenő folyamatokat. És úgy is, hogy szerepét, belső életét, munkájának módszereit az elviség és a kor követelményei határozzák meg. Így válik lehetővé, hogy az alapszervezetektől a Központi Bizottságig elemezni tudja a társadalmi rétegek közötti tényleges kapcsolatokat; hogy mind országos méretekben, mind részterületeken reálisan és speciálisan meg tudja határozni a fő feladatokat.

A pártvezetés elvi-politikai jellegű és érvényes a szocialista társadalom minden területére – ezt pártunk már több kongresszusán leszögezte, és azt is meghatározta, hogy hogyan kell értelmezni. Éppen ezért e cikk keretében eltekinthetünk részletesebb kifejtésétől. Annak bizonyítására azonban, hogy pártunk nemcsak szavakban vallja, hanem a gyakorlatban is ennek megfelelően munkálkodik, megemlítjük, hogy a pártszervek és -szervezetek legfőbb feladatuknak tartják, hogy intézményük, üzemük, illetve működési területük közösségét a párt politikájának szellemében irányítsák. Az egyes jelenségeket, problémákat politikai szempontból vizsgálják, s azokból politikai következtetéseket vonnak le, meghatározva a pártszervezet és az egyes kommunisták feladatait.

Határozottan kezdenek beérni azok a törekvések, amelyek arra irányulnak, hogy minden szerv – állami, gazdasági, társadalmi tömegszervezet – elvégezze rendeltetésszerű feladatát, hogy feladatukat, jogkörüket és ennek megfelelő felelősségüket a pártszervezetek egyre kevésbé vállalják át. A pártszervezetek munkájukkal biztosítják a társadalmi ellenőrzést és segítést, annak a demokratikus légkörnek a kialakítását, amelyben ez az ellenőrzés érvényesülhet.

A lenini pártelvek hiánytalanabb érvényesülését biztosítják azok az erőfeszítések, amelyeket a pártszervezetek a párt tisztaságáért, szociális összetételének szabályozásáért tesznek. Ha röviden is, de szükséges utalni arra a munkára, amely ezen a területen a X. kongresszus, valamint a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatának végrehajtásáért folyik. Az alapszervezetek többsége nemcsak megértette és helyesli, hanem a gyakorlatban érvényesíti is, hogy nem lehet bárki a párt tagja – ennek meghatározása a szervezeti szabályzatban, a párt alapokmányában, a lenini szellemben szerepel – és nagy gonddal, komoly előkészítéssel végzik a pártépítésnek ezt az igen fontos teendőjét. Teszik ezt azért is, mert naponta tapasztalják, hogy minél jobb a párt szociális és minőségi összetétele, minél aktívabbak a párt tagjai, annál következetesebben érvényesül a párt vezető szerepe.

A pártmunkának ugyancsak fontos területe a kommunisták nevelése, annak érvényesítése, hogy a párttagság aktív elkötelezettséget jelent, hogy minden párttagra kötelező a párt irányvonala, a párt politikájának képviselete függetlenül attól, hogy milyen területen – anyagi termelés, kultúra, tudomány – dolgozik. A pártba való belépés az eszmei egyetértés mellett arra is kötelezi a párttagot, hogy munkahelyén, környezetében küzdjön a párt politikájából fakadó konkrét feladatok végrehajtásáért. Mindez közvetlenül összefügg a pártfegyelem színvonalával, a kommunisták ideológiai meggyőződésével és elméleti felkészültségével, a demokratikus centralizmus következetes érvényesülésével, a kommunistáknak a tömegekkel való kapcsolatával.

A lenini párt igen lényeges sajátossága az a képesség, amelynek segítségével meg tudja teremteni és tartani kapcsolatát a tömegekkel. Pártunk ereje abban van, hogy a dolgozók elfogadják célkitűzéseit, magukénak érzik és követik.

A párt és a tömegek helyes kapcsolata – amely alatt a dialektikus kölcsönhatás mindkét oldalát értjük: a tömegek tanítóját és a tömegektől való állandó tanulást – fontos mutatója annak, hogy a párt képes a társadalom vezetésére.

A szocialista viszonyok megteremtése újat hoz a társadalom minden szférájában és pólusában. Ennek az újnak a kimunkálására, érvényesítésére egy párt – bármilyen nagyszerű és elszánt is –, sőt még egy társadalmi osztály – még ha az a munkásosztály is, – önmagában elégtelen, ehhez a dolgozók többségének akarata, támogatása szükséges.

Ez a támogatás a dolgozó tömegek részéről csak azon keresztül érhető el, ha minden egyes kommunista a maga életével, elvszerűségével, magatartásával, példamutatásával képviseli a párt eszméit, politikáját. Semmit nem veszített érvényéből hetven év után sem Lenin tanítása a párttag magasztos fogalmáról.

Ezeket a követelményeket – amelyek jóllehet magasak – Lenin a párt előtt álló akkori feladatok, az osztályharc kérlelhetetlen keménysége alapján vonta le. Napjaink feladatai tartalmilag mások, más körülmények és feltételek közepette kerülnek megvalósításra, de nagyságukat, bonyolultságukat tekintve korunk osztályharca semmivel sem jelent kisebb erőfeszítést.

Akkor emlékezünk méltóan, kellő tisztelettel e nagy történelmi jelentőségű kongresszusra, ha annak alapeszméit tisztán megőrizzük s korunk követelményeinek megfelelően következetesen érvényesítjük.

Washingtonban a legmagasabb rangú állami vendégnek kijáró tiszteletadással köszöntötték Leonyid Brezsnyevet, a Szovjetunió Kommunista Pártjának főtitkárát. A képen: Brezsnyev és Nixon a Fehér Házban rendezett fogadáson

(MTI Külföldi Képszolgálat)

GÁL LÁSZLÓ
a SZOT titkára:

A szakszervezetek és a munkásifjúság

A párt ifjúságpolitikája alapján a szakszervezetek általánosan és szakmánként is megjelölték tennivalóikat a munkásfiatalok körében. Az ifjúsági határozat végrehajtása során a szakszervezeti mozgalomban kedvező szemléletváltozás következett be az ifjúság megítélésében, az ifjúsági munka rangja, súlya társadalmi elismerést nyert.

A fiatalok termelési és társadalmi aktivitása

A munkásfiatalok döntő többsége becsülettel dolgozik, lelkes, aktív résztvevője a szocialista építőmunkának. *Számos társadalmi munkaakciónak ők a kezdeményezői; szívesen vállalkoznak konstruktív, új elképzelések megvalósítására.* Részvételük aránya a munkaversenyben, annak legfejlettebb formájában, a szocialista brigádmozgalomban, egyes ágazatokban lényegesen magasabb, mint a dolgozók összességén belüli arányuk. A bányászatban például a fiataloknak mintegy 60 százaléka vesz részt a szocialista brigádmozgalomban. Az építőiparban pedig számos fiatal az ifjúságpolitikai határozat végrehajtása során fokozódó törődés hatására kapcsolódott be a munkaversenybe, alakított ifjúsági brigádot.

A szocialista brigádmozgalomban többségük az idősebb dolgozókkal közös kollektívákban vesz részt. *A munkássá válás folyamatában, a fiatalok politikai, erkölcsi, szakmai fejlődésében ezek a brigádok fontos szerepet töltenek be.* Egy részük céltudatosan is törekszik erre: kötelezettséget vállal az ifjúmunkások nevelésére, a szakmai tapasztalatok átadására, a politikai ismeretek bővítésére, a munkáserkölcs elmélyítésére. Ma még azonban ez a tevékenység — kevés kivétellel — a brigádok saját felismerésén alapszik, nélkülözi a társadalmi és gazdasági szervek tervszerű irányítását, ösztönzését, módszertani tapasztalatait. Ezért a jövőben nagyobb céltudatosságra kell törekednünk a fiatalok öntudatos munkássá nevelésében, s ehhez az idősebb szakmunkások segítségét jobban igénybe kell venni. A szocialista brigádok vállalásainak kialakításánál helyes az a törekvés, hogy kötelezettséget vállaljanak a munkásfiatalok szakmai és politikai nevelésére.

A sajátos ifjúsági termelési mozgalmakhoz jelentős gazdasági eredmények

fűződnek, elősegítik a fiatalok szakmai, politikai fejlődését, egyéni képességeik kibontakozását. A Szakma Ifjú Mestere mozgalom legjobbjai a munkáskollektívák által igen megbecsült dolgozók közé tartoznak. A kiváló ifjú technikus, mérnök, közgazdász mozgalom keretében kiírt pályázatokra nem egy esetben újítási, sőt találmányi szintű dolgozatok készültek és kerültek elfogadásra. A speciális ifjúsági termelési mozgalmakban rejlő lehetőségeket azonban még közel sem merítjük ki, mivel a fiataloknak csak egy viszonylag szűk rétegét érintik, illetve mert a gazdasági vezetők és a társadalmi szervek sem elég intenzíven foglalkoznak e mozgalmakkal.

A munkásifjúság áldozatvállalását, kezdeményezőkészségét is bizonyítják az igen széles körben szervezett kommunista műszakok, melyeken a vietnami szolidaritás jegyében, továbbá gyermekintézmények létesítése és más szociális, kulturális célok érdekében végeznek társadalmi munkát. Tapasztalataink szerint *a fiatalok készséggel vállalnak társadalmi munkát, ha a célkitűzéseket megismerik és magukévá teszik.* Annak megítéléséhez, hogy egy-egy üzemben milyen gyakorisággal szervezzenek társadalmi munkát, a társadalmi szervezetek tevékenységének a jelenleginél jobb összehangolására van szükség. E kérdésben helyes alapul venni az üzemi kollektívák, az üzemi szervezetek véleményét.

A fiatalok tettrekészségét jelentősen befolyásolja *eredményeik* erkölcsi és anyagi elismerése. Mind az üzemi, mind a magasabb szintű kitüntetettek körében szerepelnek fiatalok, arányuk azonban — megítélésünk szerint — alacsonyabb, mint ahogy munkájuk szerint megilletné őket. A speciális ifjúsági termelési mozgalmak anyagi ösztönzése ma más sok helyen arányos a cím eléréséért kifejtett teljesítménnyel. Ezek a jutalmak azonban nem mindenütt találkoznak az idősebb dolgozók tetszésével, olykor úgy vélik, hogy a fiatal várjon a sorára. Helyenként a másik véglettel is lehet találkozni, amikor a Szakma Ifjú Mestere címért adott (esetleg többszöri) órabéremeléssel s a követelmények nem kellő megfontolásával indokolatlan bérfeszültségeket keltenek a fiatalok és az idősebb dolgozók között.

A dolgozó fiatalok társadalmi aktivitására, az üzemi közéletben való szereplésükre általánosan jellemző, hogy *gyorsabban fejlődik a képviseleti demokrácia útján, míg közvetlen közéleti tevékenységük kibontakoztatásában kevesebb eredményt értünk el.*

Az üzemi élet fontos eseményeinél — mint például a középtávú tervek készítésekor vagy a kollektív szerződések megkötésekor — a vállalatok többsége igényli a fiatalok részvételét. Legtöbbször oly módon, hogy kérik a KISZ-titkárok vagy a KISZ-vezetőségek véleményét, észrevételeiket. Különösen a fiatalok sajátos helyzetét érintő kérdéseknél érvényesül ez a tendencia. Tapasztalható azonban helyenként a fiatalok véleményének lebecsülése, figyelmen kívül hagyása is.

A fiatalokkal folytatott konzultációk és a termelési tanácskozások általános tapasztalatai azt mutatják, hogy a fiatalok elsősorban a problémákat közvetlenül összefüggő munkával, bér, munkabeosztás, munkahelyi közösség vetnek fel, s ilyenkor a nyílt kérdésfelvetés, a bátor véleménynyilvánítás a jellemző. Megnyilatkozásaikban egészséges türelmetlenség, sokuknál nagyfokú érettség jelentkezik. Egyesek azonban nem mentesek a szélsőségektől sem. Tapasztalhatók olyan szemléletbeli problémák is, hogy közéleti feladatukat csupán a jogok megfogalmazásában látják.

Hasznosnak bizonyultak — de még igen ritkák — egyes szakszervezetek kezdeményezései, hogy a fiatalokkal szakmai rétegek szerint foglalkoznak. A vasutasok pl. az elmúlt évben megrendezték az ifjú szakemberek első országos tanácskozását, ez évben pedig a szakmunkásfiatalok országos vetélkedőjét rendezik meg.

A jövőben jobban kell biztatni, segíteni, szervezni a munkásfiatalokat a közéleti tevékenységben való aktív részvételre. Ösztönözve őket, hogy mondjanák véleményt az üzemi demokrácia fórumain, más tanácskozásokon, aktívabban hallassák hangjukat, erőteljesebben vegyenek részt a döntések kialakításában. Fontos, hogy a nevelőmunka határozottan késztesse a fiatalokat kötelességeik pontos, fegyelmezett teljesítésére is.

A szakszervezetek — lehetőséget adva e formában is a közéleti tevékenységre — a legutóbbi választások során *fontos káderpolitikai célkitűzésként kezelték a fiatalok arányának növelését a különböző szintű vezető testületekben.* Ezt a folyamatot nem tekintjük lezártnak. A fiatal tisztségviselők jelentős része aktívan bekapcsolódott a munkába, tevékenységük új színt, dinamikát hozott. Képzésükkel, nevelésükkel rendszeresen foglalkozunk, hogy a megfelelő áttekintőkészséget és a szükséges tapasztalatokat mielőbb megszerezzék.

Az élet- és munkakörülmények javítása

Az ifjúságpolitikai határozat végrehajtása során a szakszervezeti vezető testületek, aktivisták körében mind jobban tért hódít az a felismerés, hogy *az általános érdekvédelmi munkán belül sajátos ifjúsági érdekvédelmi tevékenységet is kell folytatni.* Rendszeresen figyelemmel kísérik és befolyásolják a fiatalok életviszonyaira sajátosan jellemző tényezők alakulását. A gyakorlatban ez differenciáltan jelentkezik: a testületi munkában, illetve a dolgozók élet- és munkakörülményeit befolyásoló döntésekben, állásfoglalásokban nagyobb mértékben, a napi érdekvédelmi munkában kevésbé.

Az elkészült intézkedési tervekben a fő hangsúlyt *a fiatalok bérezési viszonyainak, szociális és kultúrális ellátottságának javítására helyezték.* Az ötévre megkötött kollektív szerződésekben helyt kapott több, a munkásfiatalok helyzetének javítását szolgáló célkitűzés. Ilyenek:

— a pályakezdő fiataloknál az induló bér, a betanulási idő meghatározása;
— tanulmányi szerződések kötése a harmadéves szakmunkástanulókkal;
— a fiatalok bérhelyzetének kötelező évi felülvizsgálata;
— a lakásépítés üzemi támogatásának meghatározása, ezen belül több helyen a fiatalok részesedési arányának megjelölése;
— az ifjúsági termelési mozgalmak jutalmazása;
— a fiatalkorúak számára tiltott munkakörök meghatározása;
— a leszerelt katonák segélyezése.

A kollektív szerződésen kívül a törzsgárda-tagság idejére sok helyütt beszámítják a tanulóidőt és a tényleges katonai szolgálat idejét. A vállalati munkavédelmi szabályzatban külön rendezik a fiatalokat érintő balesetvédelmi kérdéseket.

A korábban — a különböző fórumokon — sok panasz hangzott el, hogy azonos teljesítmény esetén is lényegesen alacsonyabb a fiatalok keresete; mint az idősebb dolgozóké. A vállalatok egy részében felülvizsgálták a fiatalok bérezését és a kirívó aránytalanságok esetében intézkedtek. Vizsgálataink során jelentős bérfeszültségeket nem tapasztaltunk. Az „egyenlő munkáért egyenlő bér" elvének megsértésére — természetszerűleg — kevesebb panasz van a teljesítménybéres munkahelyeken. Itt csak a „jól fizető" munkával való ellátás okoz helyenként konfliktust. Az időbéres területeken inkább felvetik a fiatalok, hogy a munkabér a végzett munka mennyiségét és minőségét fejezze ki, a szakmában, illetve a vállalatnál töltött hosszabb időt pedig főleg a nyereségrészesedésben, valamint a törzsgárda-jutalomban ismerjék el.

Kedvező hatást váltott ki a munkásélet elején álló fiataloknál a pályakezdők bérének jelentős emelése, amit a vállalatok igen nagy részében megtettek. Erőfeszítések, elismerésre méltó kezdeményezések történtek a fiatalok lakásgondjainak enyhítésére. Az üzemek jelentős számban kamatmentes lakásépítési kölcsönöket nyújtanak részesedési, illetve fejlesztési alapjaikból; ezen kívül több helyen önköltséges fuvarral, szerszámok és kisgépek kölcsönzésével adnak támogatást; 1971-ben 1930 üzemben 14 200 dolgozó részesült lakásépítési támogatásban, 45 százalékban 30 éven aluliak. Az újabb lakásrendelet természetesen fokozza a fiatalok érdeklődését a szövetkezeti lakásépítésre. Elég gyakori jelenség, hogy a munkásfiatalok sok többletmunkát vállalnak a családalapítás terheinek csökkentésére, ami szabadidejük, illetve önművelődésük, továbbképzési lehetőségeik rovására megy. Úgy látjuk, hogy a családalapítás terheinek csökkentése érdekében fokozott segítséget szükséges adni lakásproblémáik megoldásához. Szorgalmazni kell a gyermekintézmények hálózatának fejlesztését.

Noha az iparban csökkent az ezer főre eső balesetek száma, ami nagy mértékben érinti a fiatalokat is, testi épségük védelme változatlanul nem kielégítő. Bár az üzemi balesetek aránya csökkent a 19—29 év közöttieknél, a 14—19 éveseknél azonban növekszik. A szakszervezeti szervek erőteljesen törekednek a helyzet megváltoztatására, a munkavédelmi tevékenységben a fiatalok életkori sajátosságainak figyelembevételére. A munkavédelmiőr-mozgalomban növekszik a fiatalok száma. A munkavédelmi vetélkedők részvevőinek túlnyomó többsége ifjúmunkás, ez az ismeretterjesztési forma igen közel áll hozzájuk. Az utóbbi időkben a vállalatok munkavédelmi minősítésénél alaposabban foglalkoznak a fiatalok baleseti helyzetének elemzésével.

A szakszervezeti szervek fokozódó támogatást nyújtanak a fiatalok kulturális, sportolási lehetőségeinek bővítéséhez. A vállalati szociális és kulturális alapok felhasználásánál — figyelembe véve a fiatalok igényeit — igen sok helyen adtak támogatást ifjúsági klubok létrehozásához, egyéb művelődési és sportlétesítmények üzembehelyezéséhez, illetve működtetéséhez. Az említett alapokból tavaly az ipari, építőipari és közlekedési alapszervezeteknél 104,8 millió forintot használtak fel kulturális, 93 millió forintot pedig sportcélokra.

A SZOT- és a vállalati üdülőjegyek felhasználásánál törekedtek kielégíteni a fiatal dolgozók igényeit, ezen belül főleg a fiatal házasokét. A kulturális, tömegsport- és üdültetési akciókból azonban még kimarad a fiatalok jelentős része. Ez évtől kezdődően — az Országos Ifjúságpolitikai és Oktatási Tanáccsal közösen — 2300 szakmunkás tanulót üdültetünk az elő- és utószezonban, 1974-től pedig átvesszük a Munkaügyi Minisztériumtól a szakmunkástanulók üdültetését, ami mintegy 10—11 000 főre terjed ki. Ezen kívül szükség lenne a vasas-szakszervezet kezdeményezésének szélesítésére: az elmúlt évben 800 szakmunkástanulót üdültettek Nógrádverőcén és 500 szakmunkásfiatalt a Balatonnál.

A szakszervezeti bizottságok gondot fordítanak a fiatalokat védő törvények, rendeletek, és helyi szabályozások betartásának ellenőrzésére. Ez a tevékenység kedvezően befolyásolja a munkakörülmények alakulását, azonban még nem vált elég széles körűvé és rendszeressé. Több területen tapasztalható törvénysértés, például a fiatalkorúak túlóráztatásánál, a biztonságtechnikai előírások betartásánál stb. Az ellenőrzést különösen a kisvállalatoknál és a magánkisiparosoknál szükséges fokozni.

A fiatalok körében végzett érdekvédelmi tevékenység hatékonyabb kibontakozását több tényező gátolja. Az ifjúságpolitikai intézkedési terveket egyes helyeken ki sem dolgozták, egy részük pedig formális. Előfordult, hogy az üzemi szervek lemásolták az országos vagy a középszintű intézkedési terveket, határozatokat. Tapasztalható helyenként bizonyos „felülről várás". Több helyen

csak a társadalmi szervek fellépésére hoztak intézkedéseket. A szakszervezeti testületeknél, tisztségviselőknél, bár csökkenő mértékben, de találkozunk azzal a téves szemlélettel, amely szerint az ifjúsági érdekvédelem gazdája a KISZ, s az ifjúsági törvény a maga kötelező előírásaival majd mindent megold. Előfordul, hogy kellő összehangoltság híján mindegyik szervezet a maga útján igyekszik csak megoldani a problémákat. A művelődés, a testkultúra, a pihenés és üdülés fejlődéséhez szükséges feltételeket tehát tovább szükséges javítani. Érvényt kell szerezni mindenütt az emberséges bánásmódnak, s a fiatalok nagy tömegei számára érzékelhetővé kell tenni, hogy gondjaikkal rendszeresen törődünk, segítünk problémáik megoldásában.

A szakszervezetek nevelőmunkája

Az MSZMP ifjúságpolitikai határozata kimondja, hogy az ifjúság nevelése össztársadalmi ügy, és ebben konkrét követelményeket kell támasztani minden állami és társadalmi szervvel szemben. A szakszervezeti mozgalomnak az ifjúság — és ezen belül elsősorban a munkásifjúság — nevelésében és érdekképviseletében nagy hagyományai vannak. Ma is nagy fontosságot tulajdonítunk a fiatalok nevelésének, szocialista tudatuk, gondolkodásuk fejlesztésének.

Az üzemi, munkahelyi légkör, a munka szervezettsége a munkásfiatalokban kialakítja a felelősségérzetet, a becsületes, szorgalmas munka és a rend igényét, a közösségi érzést, a politikai tudatosságot. Ezt a folyamatot igyekeznek a szakszervezetekben dolgozó politikai munkások hatékonyan befolyásolni. *Ez irányú munkájuk megkönnyíti, zökkenőmentesebbé teszi a fiatalok munkássá válását, azonosulását a munkásosztállyal.*

A munkássá válás folyamatában jelentős állomás a fiatalok munkába állása. A párt és a SZOT határozatai felhívják a figyelmet, hogy a pályakezdésnél, a beilleszkedésnél többet kell törődni a fiatalokkal. Az utóbbi időben itt is előbbre léptünk. Az üzemi, munkahelyi közösségek többnyire tekintetbe veszik, hogy a munkába lépés az életpálya egyik legkritikusabb időszaka. Mindinkább megértik, hogy a fiataloknak időre van szükségük a munkahelyhez, a társadalmi szervezethez, a vezetőkhöz, a munkahelyi közösséghez fűződő kapcsolataik megteremtéséhez. Figyelembe veszik, hogy a fiatalok gyakran ellentétes üzemi és társadalmi hatások között nevelődnek és fejlődnek, s magatartásukban gyakran az önmagukkal vívott konfliktusok is tükröződnek.

Szakszervezeti szerveink mind eredményesebben segítik a pályakezdést és beilleszkedést. Több helyen szerveznek például ünnepélyes szakmunkásavatást. Az újonnan munkába állókat ünnepélyesen fogadják, köszöntik őket a gyár gazdasági és mozgalmi vezetői, és megismertetik velük a vállalat előtt álló feladatokat. A műhelyekben az ismerkedés már konkrétabb. A munkagépek mellett az idősebb szaktársak segítik a fiatalokat az új munkafogások elsajátításában, megismertetik velük a kollektívát és bevonják őket a brigádmozgalomba, a szakszervezeti munkába. Számos helyen az üzemek a beilleszkedést anyagilag is segítik. A törekvések ellenére látszik az is, hogy e területen még több az ösztönös kezdeményezés, mint a tudatos munka.

A fiatalokkal való törődésnek igen fontos része a fiatalok politikai nevelése. Az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásában szerzett tapasztalataink azt igazolják, hogy a fiatalok intenzívebb bevonása saját ügyeik intézésébe, a közösségi, társadalmi problémák megoldásába — növeli felelősségérzetüket, fejleszti politikai ítélőképességüket és érettségüket. Ezért a határozat végrehajtása során arra törekszünk, hogy az eddigieknél nagyobb lehetőségeket teremtsünk a fiatalok társadalmi és politikai aktivitásának fokozásához.

Az eredmények ellenére a munkásfiatalok közötti politikai munka ma még nem kielégítő, elmarad az igényektől és a lehetőségektől. Ezt jobban munkánk előterébe kell állítanunk a továbbiakban.

A szakmai tudás és a műveltség fejlesztése

A munkásfiatalok munka melletti iskoláztatása, szakmai képzése és továbbképzése alapvető fontosságú műveltségük fejlődésében, de a társadalmi mobilitásban is. Szakszervezeti munkánkban ezért nagy figyelmet fordítunk erre. Az elmúlt évben ez a téma több helyen szerepelt önálló napirendként választott testületi üléseken, s ezt követően intézkedéseket is tettek az anyagi, tárgyi, és technikai feltételek javítására.

Az utóbbi három évben a szakszervezetek jobban segítik a pályaválasztási tanácsadást, a fizikai munka, a szakmunka megbecsülését kifejező társadalmi közfelfogás kialakítását. Konkrétabban támogatják a munkásfiatalok általános és szakmai továbbtanulását. A SZOT például a társadalmi ösztöndíjakhoz 3 millió forinttal, az egyetemi előkészítőkhöz 2 millió forinttal járul hozzá.

Segítjük a munkásifjúság továbbtanulási jogainak következetes érvényesítését, az ez irányú kedvezmények törvény szerinti megadását. A szakszervezeti művelődési intézményekben otthont biztosítunk a felnőttoktatás, a szakmai képzés és továbbképzés számára. Ezen a területen azonban még többet kell tennünk, mert a munkásifjúság iskoláztatása a jelentős fejlődés ellenére sem mutat megnyugtató képet. Különösen nyugtalanító, hogy jó néhány munkásfiatal alapiskolázottsága is hiányos.

A szakszervezeti művelődési otthonokban, ifjúsági klubokban jelentősen bővült az általános, a politikai és szakirányú továbbképzés lehetősége, és ezzel a lehetőséggel a munkásfiatalok növekvő mértékben élnek. Tartalmában és hatékonyságában is növekedett a tudományos ismeretterjesztés, jól működő szakkörök, vitafórumok, kulturális körök, klubok, önképző egyesülések találhatók számos intézményünkben. Egyik-másik ifjúsági vitafórum — például a Bartók Béla Művelődési Központ, Miskolc — országos hírnévre tett szert. Az ifjúsági vitafórumok aktuális politikai, társadalmi, gazdasági, ifjúságpolitikai kérdéseket tűznek napirendre. Formájukban is újszerűek, mozgalmasak.

Tovább szélesedett a munkásifjúság irodalmi érdeklődése. Ez egyaránt tükröződik a könyvtárak nagyobb látogatottságában és az egyéni könyvvásárlásokban. A szakszervezeti könyvtárak olvasóinak több mint kétötöde 14—26 év közötti. Új nevelési bázis van kialakulóban: a szakmunkás könyvbarát mozgalom, mely az irodalmi nevelést egybekapcsolja a zenei és képzőművészeti neveléssel. Szélesedő körben hódít a fiatalok között a versbarát mozgalom is.

A munkásifjúság egyre nagyobb érdeklődéssel fordul az ifjúsági klubmozgalom felé. E klubokban a kulturált szórakozás mellett művelődési, ismeretszerzési igényeiket elégítik ki. A szakszervezeti művelődési intézmények otthont adnak az ifjúsági kluboknak, és messzemenően biztosítják azok működési feltételeit. Ezt az is szükségessé teszi, hogy a művelődési otthonok látogatóinak 45 százaléka 25 éven alüli.

A felsorolt tények sokoldalúan tükrözik, hogy a párt ifjúságpolitikai határozatának megjelenése óta a szakszervezetek fokozott figyelemet fordítanak a munkásifjúságra. Ugyanakkor tudjuk, hogy még sokat kell tennünk, számos területen tovább kell javítanunk ez irányú tevékenységünket. Így értékelte munkánkat az MSZMP KB mellett működő Ifjúsági Bizottság is, amely megtárgyalta a szakszervezeteknek a munkásifjúság körében végzett tevékenységét. s egyetértett a munka további javítására irányuló célkitűzéseinkkel.

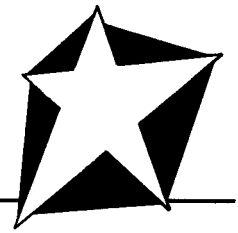

A titkári értekezletekről

A X. pártkongresszus és a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozatai nyomán a járási és községi pártszervek fokozott figyelmet fordítanak az általuk irányított pártszervek és pártszervezetek munkájára. Ez kifejezésre jut a rendszeresen megtartott és egyre hatékonyabbá váló titkári értekezletekben is. A pártszervek arra törekednek, hogy a titkári értekezletek jobban szolgálják a határozatok és a feladatok egységes értelmezését, végrehajtását, feleljenek meg a tájékoztatás, a feladatmeghatározás, a tapasztalatcsere és a vitafórum követelményeinek.

Az utóbbi évek céltudatos munkája nyomán kialakulóban van a titkári értekezletek olyan rendszere, mely az adott időszakban leginkább elősegítheti az említett célok megvalósítását. Ez a munka azonban még nem fejeződött be, sőt, van, ahol még el sem kezdődött. Különösen sok a tennivaló a munka tartalmának megjavításában, de számos helyen a szervezeti, technikai feltételek javításában is.

A titkári értekezletek előkészítése — a pártszervek többségénél — a munkatervek összeállításával kezdődik. A választott testületek üléseihez hasonlóan fél évre előre megtervezik a titkári értekezletek főbb napirendi pontjait, előadóit és időpontját. A kidolgozott munkaprogramot, a féléves munkaterv fejezeteként a testület — végrehajtó bizottság, illetve csúcsvezetőség — vitatja meg és hagyja jóvá. Ennek során figyelembe veszik a megyei, illetve járási pártbizottság munkatervét, testületi üléseik programját, a titkárok továbbképzésének és a végrehajtás ellenőrzésének napirenden levő főbb kérdéseit. Ezzel is elősegítik a testületi irányítás érvényesülését a pártszervezetek irányításának e fontos fázisában. A pillanatnyi elhatározások helyett átgondolt programmal teremtenek kapcsolatot az irányító pártszervek és a helyi vezető testületek döntései és a titká értekezletek között. Ráirányítják az alapszervezetek figyelmét az adott zak legfontosabbnak ítélt feladataira.

A tervszerűbb politikai munka igénye ösztönzi a járási és községi pártbizottságok többségét a titkári értekezletek körültekintő megtervezésére. A pártfunkcionáriusok egy része azonban vitatja ennek lehetőségét, célszerűségét. Arra hivatkoznak, hogy a tervek végrehajtását az előre nem látható feladatok lehetetlenné teszik. Az ilyen „érvek" alapján általában lemondhatnánk a politikai munka tervezéséről. A gyakorlat azonban azt igazolja, hogy a kellő körültekintéssel és rugalmassággal összeállított, az újabb feladatok beiktatására lehetőséget nyújtó tervek végrehajthatók és jól segítik a munkát.

A tervszerűség, a rendszeresség feltétele, hogy a titkári értekezleteket minden hónap azonos időszakában tartsák. Ahol ez biztosított, a pártszervezetek már számítanak rá, ehhez igazítják az alapszervezeti munkát, a vezetőségi ülések, taggyűlések, pártcsoportértekezletek megtartását.

A titkári értekezletek politikai tartalma jelentős mértékben függ a jó előkészítéstől. Az előadások, referátumok gondos összeállításán kívül ide tartozik a résztvevők időben történő értesítése és a napirendek közlése. Ez teszi lehetővé a titkárok felkészülését, szükség esetén a vezetőség véleményének a kikérését is egy-egy napirendre kerülő kérdésben. Nem kevésbé fontos az értekezlet helyének célszerű megválasztása, a megfelelő munkafeltételek biztosítása.

A határozatok egységes értelmezéséért és végrehajtásáért

A titkári értekezletek szerepe jelentős a határozatok, az elvi, politikai és szervezeti feladatok egységes értelmezésében, végrehajtásuk megszervezésében. A követelmények, a lehetőségek, de még inkább a gyakorlati tapasztalatok azonban igen differenciáltak. A járási és községi pártszervek nagy része ebben a vonatkozásban nem lépett előre, megmaradt az egyszerű ismertetés, feladatközlés szintjén, rábízva az alapszervezeti titkárokra, hogy mit kezdenek az esetenként indokolatlanul sok információval és feladattal. Elég gyakori, hogy a titkári értekezleten testületi előterjesztéseket, illetve határozatokat is szó szerint ismertetnek, anélkül, hogy magyaráznák azokat, kiemelnék a sajátosan jelentkező feladatokat, s útmutatást adnának végrehajtásukhoz. Sok helyen tapasztalható még, hogy az apparátus — egyéb lehetőségeket figyelmen kívül hagyva — „mindent" összegyűjt a titkári értekezletre és egész idő alatt a feladatokat ismerteti.

Az ilyen titkári értekezlet még a tájékoztatás feladatát sem oldja meg elfogadhatóan. A felolvasások fárasztóak és unalmasak. A lényeges keveredik a kevésbé lényegessel. A résztvevők esetenként még a feladatokat sem tudják pontosan lejegyezni, s emiatt a végrehajtás is sok esetben elmarad.

A titkári értekezletek zsúfoltságának és feladatközlő jellegének magyarázataként egyes pártmunkások gyakran arra hivatkoznak: sok az olyan testületi anyag — a felsőbb és a helyi szervek határozatai — amelyeket ismertetni kell, s ezért nem jut idő ezek részletesebb magyarázására, illetve megvitatására. Ez azonban csak részigazság, mely nem veszi figyelembe az írásos információ által nyújtott nagyobb lehetőségeket.

A KB Agitációs és Propaganda Osztálya által rendszeresített titkári tájékoztatók és egyes megyei pártbizottságok alapszervezetekig lejutó belső tájékoztatói, valamint az egyéb írásos anyagok rendszerint tartalmazzák az alapszervezeteket is érintő legfontosabb központi, megyei anyagokat, illetve határozatokat. A járási pártbizottságok legfontosabb határozatai esetében is célszerű, ha azokat írásban kapják meg a pártszervezetek. Ez esetben viszont nincs szükség az egyes határozatok felolvasására, hanem a fő figyelmet a határozatok magyarázására, helyes értelmezésére, az összefüggések megmutatására és azokra a konkrét feladatokra lehet fordítani, amelyeket a községi pártszerveknek, illetve az alapszervezeteknek kell megoldaniuk. Végrehajtásukhoz az alapszervezeteknek útmutatást, módszerbeli segítséget is kell adni. Nem elég csak azt megmondani, hogy *mit* kell csinálni, hozzá kell tenni a *hogyan*-t is.

A határozatok nagy részénél lehet differenciálni. Csak azt a 2—3 kérdést kell kiemelni, amelyek megoldása bonyolultabb. Ezeket azonban olyan részletességgel kell tárgyalni, hogy annak alapján biztosított legyen az egységes értelmezés és végrehajtás, „kézzelfoghatóvá" váljanak a tennivalók.

A határozatok értelmezése, az összefüggések magyarázása, a tények és érvek feldolgozása, továbbadása nagy követelményeket támaszt az irányító pártszervekkel, illetve azok vezetőivel szemben is. A referátumok összeállítása az adott határozat és a hozzá kapcsolódó anyagok elmélyült tanulmányozását, valamint az alapszervezetek lehetőségeinek megfelelő ismeretét tételezi fel. Az erre fordított energia azonban a végrehajtás során sokszorosan megtérül. Okkal mondják a pártmunkások: a jó eligazítás fél siker. Ha a kommunista fegyelemhez az összefüggések ismeretén alapuló mély meggyőződés is kapcsolódik, és a tennivalók konkrétak, egyértelműek, a politikai munka hatékonysága jelentősen növekszik.

Egyre több járási pártbizottság ismeri fel, hogy a rendszeres reszortos értekezletek, a területfelelősi rendszer kialakulása, a községi pártszervekkel való gyakoribb találkozás is módot ad a titkári értekezletek zsúfoltságának csökkentésére. Ezek a pártbizottságok a feladatok egy részét a reszortosokkal közvetlenül vitatják meg, és a titkárokat ezekről, csak röviden tájékoztatják. Ily módon tehermentesítik a titkári értekezletek résztvevőit és közvetlenül is elősegítik a reszortfelelősök aktívabb tevékenységét, növelik felelősségérzetüket és csökkentik az áttételek számát. A területfelelősi rendszer segítségével pedig a községi pártszervek és alapszervezetek folyamatos tájékoztatását is megoldják, nem várnak „mindent" a titkári értekezletre.

A kiemelt feladatok végrehajtásának sokoldalú megvitatását segíti elő az a helyenként alkalmazott módszer is, amely szerint a referátumok megtartása után a titkári értekezlet résztvevői külön csoportokban (pártbizottsági titkárok; csúcsvezetőségi titkárok; alapszervezeti titkárok) folytatják a munkát. Természetesen ebben a tekintetben sem a forma az elsődleges, hanem az, hogy a helyesen kiválasztott, jól súlyozott feladatok megbeszélésére megfelelő feltételek között sor kerüljön.

A feladatok egységes értelmezését és végrehajtását segítő egészséges vita kibontakozása, a problémák felvetése jelentős mértékben a légkörtől, a vezetés igényességétől és a kialakult gyakorlattól függ. Az egyes témák, feladatok nem egyformán érintik a résztvevőket. Különbözőek a tapasztalatok és a képességek is. Az öt-hat éve funkcióban levő párttitkár általában hamarabb megérti a feladatokat, kevesebb a problémája, mint a kezdőnek. Mindez természetes, de senkit sem jogosít fel arra, hogy türelmetlenségével korlátozza a vitát. Egyébként általános tapasztalat, hogy a titkári értekezleteken bátran vitatkozó és a problémákat őszintén feltáró párttitkárok, ha problémáikra, kérdéseikre egyértelmű választ, megfelelő útmutatást kapnak, felelősségteljesek és fegyelmezettek a feladatok megoldásában.

Az értekezletet vezető pártbizottsági titkár és az előadók is sokat tehetnek a megfelelő légkör kialakításáért. Számukra nem lehet „unalmas" vagy „kényes" kérdés. A kérdések, problémák nyílt, őszinte, segítőkész megvitatásától és megválaszolásától nem szabad sajnálni az időt.

A titkári értekezletek napirendjeire is érvényes; inkább kevesebbet, de jobban. A feladatoknak az alapszervezethez való eljuttatásának egyéb eszközeivel is élni kell, s így elérhető, hogy a titkári értekezleteken csak az adott időszak legfontosabb feladatairól legyen szó. Azokról azonban olyan mélységig, hogy a titkári értekezlet végén minden résztvevő előtt világossá és egyértelművé váljanak a tennivalók.

A titkári értekezletek napirendjén olyan kérdések is szerepelnek, amelyek csak a tájékoztatást szolgálják. A feladatok jó megoldása, a pártszervek, illetve pártszervezetek felelősségteljes irányítása, az önálló cselekvés és kezdeményezés igénye — különösen váratlan helyzetekben — megköveteli a párttitkárok sok-

oldalú tájékozottságát. A felsőbb szervek által előírtak mellett tájékoztatást kell adni mindazon kérdésekről, amelyek az adott időszakban, az adott területen politikai jelentőségűvé váltak, vagy előre láthatólag azzá válhatnak, az általános érdeklődés előterébe kerülhetnek.

A párttitkárok sokoldalú tájékoztatása

A járási és községi pártbizottságok többsége eleget tesz e területen is a reá háruló feladatoknak. — Tájékoztatást adnak — bár legtöbbször központi kezdeményezésre — a nemzetközi élet és a belpolitika időszerű kérdéseiről, főbb összefüggéseiről. S a hangsúly az utóbbin van! A tömegkommunikációs eszközök gazdag információja mellett is szükség van ugyanis az összefüggések mélyebb feltárására, az események megfelelő elemzésére, a következtetések levonására. Csak egyet lehet érteni azokkal a pártbizottságokkal, amelyek ennek szükségességét felismerve időközben öntevékenyen napirendre tűzik a nemzetközi élet vagy a belpolitika egy-egy jelentősebb kérdését, vagy indokolt esetben átfogó értékelést is adnak e témakörökben. Helyes, hogy erre az adott kérdésekben jártas járási, megyei, országos szintű vezetőket, politikai munkásokat is igénybe vesznek.

Legalább ilyen fontos — ha nem fontosabb a helyi politikával összefüggő kérdésekről a rendszeres tájékoztatás. A párttitkárokat informálni kell a területi döntésekről, a fontosabb gazdaságpolitikai, községfejlesztési kérdésekről, az állami rendelkezésekről, tanácsi és tömegszervezeti határozatokról, a helyi vezetők körében bekövetkező esetleges változások okairól, a napirenden levő rendezvényekről és egyéb kérdésekről. A fő figyelmet célszerű azon döntések és határozatok politikai összefüggéseinek magyarázására fordítani, amelyek várhatóan nagyobb érdeklődést és esetleges vitákat is kiválthatnak.

A munkaterületükkel összefüggő tájékoztatók megtartásába, az adott terület állami, gazdasági és tömegszervezeti vezetőit is be lehet vonni. Arra azonban ügyelni kell, hogy a kérdések politikai-társadalmi összefüggéseire helyezzék a hangsúlyt és kerüljék a túlzottan „szakmai jellegű" információt.

Bevált módszer a tájékoztatásban az úgynevezett fórum-rendszer is. Negyedévenként, félévenként egyszer, az adott terület párt-, állami és társadalmi vezetői együttesen részt vesznek titkári értekezleten és válaszolnak az előzőleg írásban beadott vagy az értekezleten feltett kérdésekre. A tájékoztatási kötelezettség természetesen nemcsak egyoldalú, vonatkozik ez a pártszervezetekre is. A sok egyéb lehetőség mellett az alapszervezeti titkárok is célszerűen felhasználhatják a titkári értekezleteket irányító pártszerveik informálására, ha erre megfelelő alkalmat teremtenek számukra.

A végrehajtás rendszeres értékelése

A titkári értekezletekkel szemben fontos követelmény a határozatok végrehajtásának rendszeres értékelése és a következtetések levonása. E cél elérésének több módszere ismeretes. Az egyik ilyen a beszámoltatás, amely egyben tapasztalatcserét is jelent. Lényege, hogy a napirendre kerülő kérdéssel összefüggésben egy vagy több párttitkár beszámol egy adott határozat vagy egyéb feladat végrehajtásának helyi tapasztalatairól, módszereiről és problémáiról. Az értekezlet résztvevői kérdéseket tesznek fel, megvitatják a beszámolóban foglaltakat és közben ismertetik saját tapasztalataikat. A titkári értekezlet vezetője az irányító pártszerv tapasztalatai alapján kiegészíti az elhangzottakat, ráirá-

nyítja a figyelmet a soron levő feladatokra és kiemeli azokat a módszereket, amelyek általánosítása célszerű.

Célravezető módszer az is, hogy „menet közben" titkári értekezleten értékeli az irányító pártszerv az egyes határozatok és egyéb feladatok végrehajtását, vagy a végrehajtás után elemzi a tapasztalatokat és levonja a megfelelő következtetéseket. Ez elősegíti, hogy ami jó a pártszervek, a kommunisták munkájában, azt tovább erősítsék, a mulasztásokat, a hibákat pedig időben kiküszöböljék. Ez a módszer lehetőséget ad arra is, hogy a legeredményesebben dolgozókat megdicsérjék, munkájukat elismerjék, a mulasztókat, a kötelességüket hanyagul végzőket pedig elmarasztalják. Bevált eszköze ez a munkamódszer tökéletesítésének és a kommunista fegyelem erősítésének is.

A járási és községi pártszervek jelentős része azonban nem él megfelelően e lehetőséggel. Az általánosság szintjén mozgó elismerés vagy elmarasztalás — amivel még gyakran lehet találkozni — nem jelent az alapszervezetek számára ösztönzést, tanulási, tapasztalatszerzési forrást. Célszerű ezért a végrehajtás rendszeres értékelését a mindennapi politikai munka szerves részévé tenni. Ehhez ma már jelentős segítséget adhatnak a területfelelősök.

Huszonöt éves az Úttörővasút. A Széchenyi-hegy és a Hűvösvölgy közötti 11 kilométeres szakaszon a mozdonyvezetésen kívül minden forgalmi feladatot úttörők látnak el szakemberek felügyelete mellett

(MTI fotó – Bajkor)

Egyes járásokban a titkári értekezletek állandó napirendje az előző havi taggyűlések értékelése és az ezeken felvetődött kérdések megválaszolása. E munkában támaszkodnak az alapszervezeti „Emlékeztetők"-re, a területfelelősök és az aktívák tapasztalataira. A taggyűlések szervezeti és tartalmi kérdéseinek rendszeres értékelése, gyors reagálás a felvetődött kérdésekre, emeli a taggyűlések színvonalát, ezért célszerű alkalmazni az olyan irányító pártszerveknél, amelyek közvetlenül foglalkoznak alapszervezetek irányításával.

Alkalmazkodva a helyi adottságokhoz

A titkári értekezletek tartalmával szemben támasztott követelmények teljesítését a szervezeti formák kialakult rendszere segíti. A járási pártbizottságok többsége havonta rendszeresen tart értekezletet a közvetlen irányítása alá tartozó pártszervek és alapszervezetek titkárai részére. Negyedévenként, félévenként, illetve valamennyi alapszervezetet közvetlenül érintő feladat esetén, a járási pártbizottságok összevont titkári értekezleteket tartanak valamennyi irányításuk alá tartozó pártszerv és alapszervezet titkára részére. Ezeken rendszerint átfogó feladatok ismertetésére, tájékoztatókra, esetleg konzultációra kerül sor. A résztvevők viszonylag nagy száma és heterogén összetétele miatt vita általában nem alakul ki e fórumokon. Az alapszervezeti titkárok a végrehajtás sajátos feladatait a községi pártszervek titkárainak vezetésével beszélik meg.

A pártbizottságok egy része — a feladatok jellege szerint — külön is összehívja az egyes területek párttitkárait, az adott munkaterületekre vonatkozó határozatok és a speciális feladatok részletesebb megvitatására. Több-kevesebb rendszerességgel alkalmazzák e módszert a termelőszövetkezeti pártszervezetek irányításában és a pedagógus alapszervezeteknél, de indokolt esetben egyéb területeken is. Nagy előnye, hogy megfelelő előkészítés és tartalmas referátumok esetén lehetőséget nyújt a sajátos feladatok és problémák sokoldalú megvitatására és egyértelmű lezárására. Módot ad a párttitkárok beszámoltatására, tapasztalatcserére és a végrehajtás értékelésére is.

A községi pártbizottságok által tartott titkári értekezletek szervezeti formái és tartalmi vonásai általában igazodnak a járási gyakorlathoz. Főbb napirendjeiket előre tervezik, többségük mind jobban megfelel a feladatközlés, az informálás, a tapasztalatcsere és a vitafórum követelményeinek. Problémák elsősorban a közelmúltban létrehozott pártbizottságoknál és a csúcsvezetőségek egy részénél tapasztalhatók. Gyakran csak a járási pártbizottságtól kapott tájékoztatók mechanikus továbbadására szorítkoznak, ezt is nagy „hatásfok veszteséggel", túlzottan leegyszerűsítve, pontatlanul. A tapasztalatok szerint e titkári értekezletekre a járási pártbizottságoknak is nagyobb figyelmet kell fordítaniuk, megtartásukhoz sokoldalú, rendszeres segítség szükséges.

A titkári értekezletekkel összefüggésben bevált és alkalmazott szervezeti formák, módszerek mellett minden bizonnyal még sok olyan található, amiről most nem eshetett szó, de ha jól szolgálja a tartalmi célkitűzések megvalósítását, akkor nincs ok megváltoztatásukra. Az alapvető követelmény, hogy jól szolgálják az alapszervezeti munka fejlesztését, a párt politikájának helyi végrehajtását.

Pethes András
a KB munkatársa

A KISZ-szervezetek és az oktatáspolitikai határozat

Az MSZMP Központi Bizottságának az oktatás helyzetéről és továbbfejlesztésének feladatairól szóló határozata felelősségteljes feladatokat jelölt meg a Kommunista Ifjúsági Szövetség számára is. Az ebből adódó sajátos tennivalókat a KISZ Központi Bizottságának 1972. augusztus 25-i ülése határozta meg, abból az alapállásból kiindulva, hogy az oktatás és nevelés továbbfejlesztése az ifjúság ügye is, s részt vállalni ebben a munkában nemcsak megtisztelő feladat, hanem kötelesség is. Számba véve az azóta történteket, elmondhatjuk, hogy szervezeteink máris sokat tettek a párthatározat végrehajtásáért, igyekeznek eleget tenni e megtisztelő kötelességüknek.

Sokat segített ebben, hogy a KISZ Központi Bizottságának *rétegtanácsai* a különböző rétegek sajátosságainak legjobban megfelelő konkrét teendőket is megjelölték. Így például a *középiskolákban* a tanulmányi kötelezettségek ellátása, az iskolai fegyelem megerősítése, a KISZ-szervezetek tartalmi és szervezeti munkájának megjavítása került az első helyre. Az *egyetemi, főiskolai* KISZ-szervezeteknél az aktív részvétel az oktatás tartalmi alakításában, a társadalmi feladatok ellátása, a „kifelé nyitás" kapott nagyobb hangsúlyt. A *munkahelyi* KISZ-szervezetek pedig az általános iskolát el nem végzettek tanulásának megszervezésében, a továbbtanulás és továbbképzés lehetőségeinek bővítésében, az általános és középiskolás ifjúsággal való kapcsolatok szélesítésében látták feladatukat.

Áthatotta az oktatáspolitikai határozat szelleme az ifjúsági vezetők nyáritéli vezetőképző tanfolyamait éppen úgy, mint az 1972/73-as tanévben megtartott diákparlamenteket, iskolai küldöttértekezleteket, a tanuló fiatalok, az egyetemi-főiskolai hallgatók részvételével szervezett országos tanácskozásokat. Ezeken a fórumokon, valamint a KISZ-vezetőkkel, tanulófiatalokkal, egyetemi hallgatókkal folytatott beszélgetéseken sok érdekes probléma, kérdés és vélemény fogalmazódott meg. Ezek — meggyőződésem szerint — fontos tanulságokkal szolgálnak.

Nagyobb részvétel — fokozott felelősség

Miért tetszik a fiataloknak a határozat? A kérdés és válasz sokféleképp fogalmazódott meg. Legjelentősebbeknek e megállapításokból azt tartom, hogy *„sajátunknak, mienknek érezzük"* méghozzá két vonatkozásban.

Az egyik, hogy megállapításaiban mindenki — köztük a fiatalok is — megtalálja a *közvetlen neki szólót*, vagy az éppen őt foglalkoztató gond megválaszolását. Ezenkívül a határozat már az előkészítés időszakában, de még inkább most a megvalósításnál közösségi jellegű. Pedagógusok, tudósok, párt- és állami vezetők, társadalmi szervezetek dolgoztak közösen a jövőt „emberi vonalon" előkészítő tervező munkában. Javaslataikat, véleményüket megtalálhatták, visszaolvashatták a határozatban. Így a KISZ VIII. kongresszusának oktatási rendszerünkkel kapcsolatos megállapításai — a tanulók túlterheléséről, a fizikai dolgozók gyermekeinek tanulásáról, a pedagógusképzésről — kivétel nélkül be-

kerültek a határozatba. Ez nagyban növeli a felelősséget és az érdekeltséget a megvalósításban.

A másik vonzó sajátosságát abban látták a fiatalok — és ez a személyes véleményem is —, hogy reális feladatokat állít az oktatásügyet irányítók, a pedagógusok, a KISZ-szervezetek elé. Megfogalmazza az említettek önálló, de közös feladatait is. A közös feladatokról *Aczél György* a Központi Bizottság ülésének zárszavában, de a középiskolai diákparlamenten is beszélt: „Régi igazság, hogy ráolvasással nem lehet nevelni. Nevelni elsősorban munkával, csak közösségben, a közösség által lehet — ahogyan ezt a makarenkói pedagógia fogalmazza. Ebben nagy szerepük van az ifjúsági szervezeteknek. Nélkülük nincs iskolai közösség; nélkülük képtelenség továbbfejleszteni az iskolai demokráciát." S e sokat mondó gondolatok kézzelfogható „aprópénzre váltását" érezték a KISZ-szervezetek, a tanulófiatalok, amikor országosan két alkalommal mondhatták el véleményüket, javaslataikat az 1973/74-ben életbelépő gimnáziumi és szakközépiskolai rendtartások tervezeteiről. Szocialista iskolarendszerünk nagyszerű vívmányaként ismerhetjük el, hogy az ifjúsági szervezetet megillető jogok a következő tanévtől nemcsak az egyetemek-főiskolák szervezeti-működési szabályzataiban, hanem az általános és középfokú oktatási intézmények rendtartásaiban is megfogalmazást nyernek.

Az ifjúsági szervezetek fokozott részvétele nagy felelősséget és kötelezettségeket támaszt szervezeteinkkel és tagjainkkal szemben. Azt szeretnénk, ha középiskolai KISZ-szervezeteink élnének és nem visszaélnének lehetőségeikkel, felelősségteljesen vennének részt a nevelőtestületi értekezleteken, a tanulókat érintő kérdések eldöntésében, a házirend, az iskolai munkatervek, a jellemzések elkészítésében, a szabad idő megszervezésében, s részt vállalnának az iskolai fegyelem megszilárdításából is. Arra törekszünk, hogy az egyetemi-főiskolai tanácsok munkájában résztvevő képviselők valójában az egyetemi hallgatóság véleményét képviseljék, s tényleges együttműködés valósuljon meg a KISZ-alapszervezetek és a tanszékek, az egyes oktatók és hallgatók, illetve a tanárok és diákok között.

A pedagógusok és diákok szocialista együttműködésének lehetőségeit a párthatározat is növeli. Több vonatkozásban a tanulót *mellérendelt helyzetbe hozza* az alárendeltségi viszony helyett. Megfogalmazza, hogy a régi pedagógiai felfogás — mely szerint a tanuló, a gyermek a nevelésnek csupán tárgya, befogadója a különböző hatásoknak — jórészt a múlté. Természetesen a helyes elveknek megfelelő gyakorlat nem alakul ki máról holnapra. Meg kell értetnünk ennek fontosságát a pedagógusokkal és a diákokkal egyaránt. Célunk nem a pedagógus személyének degradálása, nem elvtelen cinkosság tanár és diák között, hanem *a kölcsönös megbecsülésen, a demokratikus megértésen és együttműködésen alapuló viszony, amelyben a vezető szerep a szakmailag, politikailag felkészültebb, élettapasztalattal rendelkező pedagógusé.* E területen többet tehetnének az iskolai pártszervezetek, kezdeményezőbbek lehetnének a párttag pedagógusok. Saját pedagógiai gyakorlatuk, kapcsolatuk a tanulóifjúság különböző egységeivel, az egyes tanulókkal, kedvezően segítené mindenütt a demokratikus légkörű iskola megteremtését.

Felkészítés az életre

A KISZ-szervezetekben, a fiatalok közösségeiben lezajlott beszélgetéseknek egy másik érdekes témaköre volt az életre való felkészülés, a „mit tanuljunk, mennyit és hogyan?" Ez aligha véletlen. A ma diákja ugyanis a „saját bőrén" érzi a tanulói túlterhelés tartalmi és időbeli súlyát, miközben nap mint nap lát,

hall, olvas a szocialista társadalom és a tudományos-technikai forradalom által támasztott fokozott követelményekről, s megpróbál e követelmények ellátására felkészülni.

Valljuk meg, ez nem olyan egyszerű. Hiszen a ma diákjának nem egyszerűen az életre kell felkészülnie, nem csupán bizonyos ismereteket kell elsajátítania, hanem meg kell tanulnia az élet helyes szemléletét, marxista—leninista alapon való értelmezését, a helyes politikai felfogást, az ezzel párosuló aktív cselekvést a közösségért, a társadalomért. Meg kell tanulnia tanulni, ki kell fejlődnie benne az új iránti érzékenységnek, hogy 20, 30 vagy esetleg 40 év elteltével is eleget tudjon tenni a vele szemben támasztott szakmai, politikai, emberi követelményeknek. Ehhez persze az szükséges, hogy az iskolában, a szakkörben, az ifjúsági szervezetben, a felvételi vizsgákon, a vetélkedőkön *ne szépen „felmondott leckéket", lényegtelen számadatokat, lexikális ismeretet kérjenek tőle számon, hanem a gondolkodás képességét, az összefüggések meglátását.* Tehát önálló gondolkodásra képes emberek kerüljenek ki az iskolákból, és ne magoló diákok.

Az úttörőcsapatok és KISZ-szervezetek ennek megfelelően a jövőben mind több lehetőséget kívánnak teremteni a fiatalok érdeklődésének, tehetségének leginkább megfelelő ismeretszerzéshez és gyakorlati tevékenységhez. Ennek

---

KITÜNTETÉS. Az iskolák államosításának 25. évfordulója és a Pedagógusnap alkalmából a Parlamentben Losonczi Pál köszöntötte az ünnepség résztvevőit, majd kitüntetéseket, illetve emlékérmeket nyújtott át

(MTI fotó – Szebellédy)

egyik formája a gimnáziumokban és szakközépiskolákban fokozatosan bevezetésre kerülő új szervezeti forma, amelynek keretében *vegyes életkorú alapszervezetekben, osztályközösségekben, érdeklődési és szakkörökben egyaránt tevékenykedhetnek a fiatalok.* Az utóbbiak igen jelentős szerepet tölthetnek be a fakultatív tárgyak és a szaktárgyi versenyek, szakpróbák összehangolásában, valamint abban, hogy a tehetség korszerű értelmezésének megfelelően, minden fiatal önmaga és társai előtt bizonyíthassa értékét, rátermettségét. Az egyetemeken, főiskolákon *a tudományos diákköri tevékenység fejlődésének intenzív időszaka kezdődött el.* A diákkörökben tevékenykedő hallgatók létszámának növekedése mellett a témák is gazdagabbá, gyakorlatiasabbá váltak, s szorosabb kapcsolat alakult ki a tudományos diákkörök, a tudományos egyesületek és a gazdasági, társadalmi élet különböző területei között.

Jó néhány egyetemi, főiskolai KISZ-szervezet vállalkozott arra — éppen a párthatározat végrehajtása során — hogy *külön stúdiumot szervezzen tagjai társadalmi, közéleti feladatokra történő felkészítésére.* Pedagógusképző intézményekben ez a munka az ifjúsági mozgalom segítésére, feladatainak megismertetésére, a falusi felnőtt lakossággal való foglalkozásra irányult. Másutt agrár- és iparpolitikai, közgazdasági kérdések alaposabb megismertetésére, megértetésére készítették fel a végzős hallgatókat.

Program a cselekvéshez

Jelentős a párt oktatáspolitikai határozata KISZ-szervezeteink számára azért is, mert nemcsak ismertetési, értelmezési feladatokat, hanem konkrét cselekvési programot is ad. A határozat ismertetésével együtt kezdődött meg az a széles körű munka, amely *a KISZ-nek oktatási-nevelési feltételek javítása fölött vállalt védnöksége* néven vált ismertté. E védnökség keretében a KISZ-szervezetek konkrét fizikai munkával, társadalmi munkából befolyt pénzösszeggel járulnak hozzá a negyedik ötéves terv kollégiumépítési terveinek megvalósításához, új iskolák építéséhez, a meglevők körülményeinek javításához. Üzemi és szakmunkástanuló KISZ-szervezetek vállalják iskolai szemléltető eszközök készítését, a régi eszközök megjavítását, karbantartását. Az úttörő barkács szakkörök „Csináld magadnak" felhívással hasonló feladat ellátására vállalkoztak.

Tovább bővül a párthatározat megjelenése óta az egyetemi-főiskolai KISZ-szervezeteknek a fizikai dolgozók gyermekeinek továbbtanulását segítő akciója. Nőtt a résztvevők száma, bővült az oktatott tárgyak köre, gazdagodtak a foglalkozás formái és módszerei. Bár az is igaz, hogy még nem mindenütt fogadják szívesen az ilyen munkára jelentkező egyetemistákat, főiskolásokat.

Szélesedett a *szakmunkás-tanulók tanulásának segítésére hivatott* mozgalom is, amely az elmúlt évben a budapesti jó tapasztalatok példáján a vidéki egyetemi centrumokban is elindult. E mozgalom keretében egyetemista és főiskolás fiatalok arra vállalkoztak, hogy a közismereti és szakmai tárgyak elsajátításának segítésével hozzájárulnak a jobban felkészült szakmunkások neveléséhez. Ugyancsak örömmel lehet szólni arról, a ma még bontakozó mozgalomról, amelyet a Csongrád megyei egyetemi tanács javasolt és *„egyetemisták a falu közművelődéséért"* néven kezd országosan ismertté válni.

A példák és a kezdeti eredmények biztatók. Igazolják, hogy a párt Központi Bizottságának határozatát a fiatalok, a KISZ-szervezetek megértették, s cselekszenek is érte, mert érzik és tudják, hogy saját ügyükért, saját jövőjükért teszik.

Szűcs Istvánné
a KISZ KB titkára

A párt munkastílusának néhány időszerű kérdéséről*

A párt munkastílusát, munkamódszerét nem tekinthetjük a gyakorlattól elvonatkoztatott elméleti problémának. A munkastílus, munkamódszer teljes egészében a gyakorlathoz kapcsolódik. Ezért az ezzel összefüggő elvi kérdéseket is mindenféle elvont elméletieskedés nélkül lehet csak tárgyalni, mert az általában is káros, de ennél a témánál különösen az.

A X. kongresszus és a Központi Bizottság 1972 novemberi határozata hangsúlyozza a politikai célkitűzések következetes végrehajtását. A KB novemberi ülésén azoknak a politikai célkitűzéseknek a végrehajtásáról volt szó, amelyeket a X. kongresszus határozott el. Tehát nem valamilyen új politikai irányvonal kialakítása történt, hanem a gyakorlatban bevált politika végrehajtásának feladataira kell a figyelmünket összpontosítanunk, ezt kell biztosítanunk.

Ha most a végrehajtás az alapvető kérdés, akkor világos, miért tulajdonítunk nagy jelentőséget a pártban alkalmazott munkamódszernek és munkastílusnak. A végrehajtás ugyanis nagymértékben függ attól, hogy milyen hatékony munkastílust, munkamódszert alakítunk ki a pártban, a pártszervezetekben.

A munkastílus az azonos alapelvek mellett más-más követelményeket támaszt a különböző szintű pártszervekkel szemben. Nyilvánvaló, hogy a Központi Bizottság munkastílusa — az általános, alapvető elvek azonossága mellett — más, mint egy megyei pártbizottság vagy egy járási, városi, községi pártbizottság munkastílusa.

A határozatok végrehajtása

Minden pártszerv munkáját behatárolja, milyen szinten, milyen területen és körülmények között dolgozik. A határozatokhoz való viszonynál is ebből kell kiindulni. A határozatokhoz való viszony alapvető jelentőségű a pártban. Elsődleges az *egységes értelmezés*. Gyakran fontos határozatoknál sem teremtjük meg még a választott testület, illetve az apparátus egységét sem. Megelégszünk azzal, hogy a határozatot írásban rögzítjük, vagy elmondjuk szóban, tájékoztatóban. Nem győződünk meg azonban egységes értelmezéséről. Pedig minden határozatnál szükséges a választott vezető testület, az apparátus, a párttagság egységes szemléletének a kialakítása. Fel kell dolgozni a szó igazi értelmében, megvitatni egyes részleteinek értelmezését. Az erre fordított idő mindig megtérül.

A határozat elvi-politikai megismerése és egységes értelmezése után a másik alapvető kérdés: *a helyi adaptálás*. Általában az a gyakorlat, hogy a kiinduló pont mindig az országos szerv határozata és azt „megspékelik" területi, helyi példákkal. Az alapvető elvek tekintetében természetesen a felső szerv határozata kötelező, de az a jó módszer, ha a pártszervezetek az adott kérdésben, a maguk helyi sajátos problémáiból indulnak ki: milyen eredmények, gondok, problémák vannak. Ebből kiindulva veszik figyelembe az országos határozat alapvető elveit, és ennek alapján fogalmazzák meg a döntést.

* Részletek a szerzőnek a Szolnok megyei pártmunkások részére tartott előadásából.

A területi pártszervek előterjesztéseiben nagyon sokat *ismétlik a felsőbb szerv határozatainak megállapításait.* Ha a helyi sajátosságokat, problémákat nem vizsgálják megfelelően, akkor alig tudnak *konkrét,* az adott területnek megfelelő határozatokat hozni. Nem véletlen, hogy a határozatok olyan nyúlfarknyiak az előterjesztések végén. Erre szokás mondani, hogy elfogy az energia, mire a határozatra kerül a sor. Valószínűleg a megközelítési módnál van probléma. Mert ha abból indulunk ki, hogy mi van helyileg, és ezt ütköztetjük a határozat elveivel, akkor már sokkal konkrétabban világossá válhat, hogy mit kell tenni. Ha viszont az általánosból indulunk ki, akkor nem tudunk mást tenni, mint elismételni a KB, a Politikai Bizottság általános elvi jellegű megállapításait. Pedig ha csak általában hangsúlyozzuk és nem kapcsoljuk a helyi sajátosságokhoz, akkor lejáratjuk ezeket az elveket, frázisszerű jelmondatokat csinálunk belőlük.

Ahogy a pártszervek szintjén haladunk az alapszervezetekhez, az élet egyre konkrétabb igényeket támaszt. Ha egy alapszervezet napirendre tűzi a szocialista bérezés kérdését és azt a határozatot hozza: a jövőben mindenki munkája szerint kapjon bért, jobban kell differenciálni, jobban kell becsülni a több, jobb munkát végző dolgozót stb., — az ilyen alapszervezeti határozatot senki sem veszi figyelembe. Nem mozgósít, mert *az alapszervezet síkján már az elv gyakorlati alkalmazása az igény.* Mégis sokszor arra megy el az idő, az energia, hogy az általánost leírjuk újra, és utána a helyi sajátosság csak példaként szerepel. Ez eléggé megterhelő és nem viszi előbbre a feladatok megoldását.

Nemrégiben vizsgáltuk a KB üzem- és munkaszervezés fejlesztésére hozott határozatának végrehajtását az egyik megyében. Kiderült, hogy sok helyütt a KB határozatát lemásolták. Pedig a helyzet mit követelt volna? Először is annak elemzését, hogy a megye területén milyen típusai vannak az üzemeknek. Vannak nagyvállalatok, amelyeknek központja is náluk van Ezeknél a nagyvállalatoknál működő pártszervek feladatává kell tenni, hogy az üzem- és munkaszervezés kérdéseivel átfogóan foglalkozzanak, és arra késztessék az adott gazdasági vezetést is. De működnek a megyében gyáregységek is. Ezek egy részében lehet *üzem- és munkaszervezéssel foglalkozni,* másik részükben azonban csak a *munkaszervezéssel* lehet *helyileg* foglalkozni. Az alapszervezetek döntő többségénél pedig, amelyeknek működési területe egy-egy *üzemrész,* illetve valamilyen kisebb üzem, szövetkezet, megint más a helyzet. Egy üzemrészen, műhelyen belül például üzemszervezéssel nem is lehet foglalkozni. Ha egy ilyen országos határozat helyi adaptálásakor nem veszik figyelembe a területükön működő pártszervek, alapszervezetek sajátos helyzetét, nem tudnak konkrét segítséget, útmutatást adni.

Itt szükséges szólni a járási pártbizottságok munkájával kapcsolatos határozat végrehajtásáról. A végrehajtás nagyon jól halad előre. Egyik nagyon fontos következménye, hogy erősödik az alapszervezetek helyszíni segítése. Hasonlóan kedvező jelenség, hogy megnőtt a végrehajtás ellenőrzését szolgáló napirendek száma a járási párt-végrehajtóbizottságok ülésein. Nem érződik viszont még eléggé a testületek munkájában a helyzet megváltozása. Ha pl. egy járási pártbizottság alapvető feladata a járás területén működő pártszervezetek felkészítése a munka önálló végzésére, akkor úgy kell segítenie ezeket, hogy saját döntéseinél is jobban figyelembe vegye azokat a sajátos körülményeket amelyek között ezek a pártszervezetek működnek. Az *előterjesztések* itt is *nagyon sokszor általánosak.* Gyakran az egyes járási VB-ok elé kerülő beszámolók annyira általánosak, mintha az egész országot felölelnék.

A IX. kongresszus után, helyesen, célul tűztük ki az elemző munka javítá-

sát. Most azonban egy kicsit az ellenkező végletbe estünk. Sok esetben akkor is úgynevezett elemző munkát végzünk, amikor arra semmi szükség nincs. Számos esetben, ha az alsóbb szintű pártszervezetek megértették a határozat elvi céljait, a feladatuk *a helyi konkrét intézkedések kialakítása.* És nem a felsőbb szintű határozat újbóli megismétlése.

Jó példa erre a vallásos ideológia elleni harc. Hogyan mehetünk ebben előbbre? Ha például olyan intézkedést hozna egy járási PB, hogy ebben a félévben minden községi pártbizottság a maga területén nézze meg, hogy a párttagok közül kik vesznek részt az egyházi szertartásokon, akkor kialakulna egy valós kép a helyzetről. Ennek alapján már konkrétan tudnának azzal foglalkozni, hogy mit csináljanak ezekkel a párttagokkal, s mindjárt elkészíthető lenne a konkrét cselekvési program ebben a kérdésben.

Az általános elvek hangoztatása ebben nem sokat segít. Ha egy alapszervezetben elmondják, hogy a vallás ilyen meg olyan dolog, lehetséges, hogy annak az embernek, aki még vallási szertartásra jár, ez egy kicsit megberzengeti a szívét és értelmét, de ha róla nincs konkrétan szó, akkor lehet, hogy holnap minden feledésbe megy. Tehát még egy ilyen ideológiai jellegű kérdést is a cselekvés oldaláról kell megközelítenünk. Persze nem úgy, hogy mindenkit egyformán marasztaljunk el, hanem, hogy megfelelő konkrét akciókat kezdhessünk. De nemcsak ebben, majd minden kérdésnél így van ez.

A helyi adaptálás tehát azt jelenti, hogy az alapvető politikai elvek ismeretében a helyi konkrétumokból, a helyi problémákból kell kiindulni és a *döntésnél* a párt elvei, általános politikája, határozata alapján állást foglalni.

Mi, kommunisták azt mondjuk, hogy nem csupán a szemlélődés, hanem a világ megváltoztatása a célunk. A gyorsabb változtatás igénye konkrétabb munkát tesz szükségessé. Az is hat a szellemiségre, a tudatra, ha valamely nézetről véleményt mondunk, de ez a hatás sokkal nagyobb, ha ezzel kapcsolatban *konkrétan megtaláljuk kikre kell hatni,* milyen intézkedéseket és milyen módon szükséges tenni a párton belül.

Egy másik példa. Egy megyében megvizsgálták a háztáji szarvasmarha-tenyésztés helyzetét. A pártszervek hangoztatják, hogy a háztáji szarvasmarhatenyésztés fontos az egész népgazdaság számára, az ellátás szempontjából stb. Közben a szóban forgó dunántúli kisközségben összesen 30 helyen nyílik lehetőség erre, mert több helyen nincs istálló. Az új házaknál pedig senki sem épít istállót, hiába agitálunk, mert ilyen beruházáshoz már nem fognak hozzá. Mit lehet ilyenkor csinálni? *A háztáji szarvasmarha-tenyésztés fejlesztésénél 30 családnál végezhetnek konkrét és eredményes agitációt.* Meg kell nézni, hogy a 30 ember közül melyiknél van, melyiknél nincs, s ahol van, megfelelő mennyiségben van-e, ahol pedig nincs, miért nincs, milyen hatást lehet gyakorolni, hogy legyen. S akkor az agitáció konkrétan azokhoz szól, akiknél *a cselekvést elő akarjuk mozdítani,* a változtatást el akarjuk érni. Nagyon érdekes — maga az ottani pártszerv döbbent rá erre —, hogy éppen e 30 ember közül sosem volt ott senki azokon a gyűléseken, ahol erről beszéltek. Tehát mindig azokat agitálták, akiket egyáltalán nem érintett ez a téma.

A határozat végrehajtása a *testületi munkában* is azt jelenti, hogy tisztázzuk a határozat elvi-politikai kérdéseit, értsük meg azt, teremtsük meg az egységes szemléletet, s utána induljunk ki a saját problémánkból, a saját helyzetünkből és ennek alapján alakítsuk ki konkrét feladatainkat.

Gyakori kérdés, hogy írásosak vagy szóbeliek legyenek-e a testületi ülések elé kerülő jelentések. Úgy gondolom, hogy ezt egyértelműen el lehet dönteni. Szóbeli jelentést csak tájékoztató jellegű előterjesztés esetében célszerű adni. Amit vitára bocsátunk, annál a szóbeli jelentés nem megfelelő. Az esetek jelen-

tős részében érdemes követni azt a gyakorlatot is, hogy a javaslatokat kérik csak írásban. A helyzetelemzést nem szükséges minden esetben leírni, azt elég elmondani és utána megindokolni a konkrét javaslatokat. Ezzel *megfordul a szemlélet, a cselekvés kerül előtérbe.* Azt érzékeli minden előterjesztő, hogy az elsődleges kívánalom a *cselekvés irányának, módjainak a meghatározása, hogy ez a legfontosabb,* arra kell neki magyarázatot adnia, hogy miért ezt a cselekvési módot tartja jónak. Ezzel megváltozhatna az az állapot, hogy a határozati javaslat csupán egy nyúlfarknyi, semmitmondó rész a jelentés végén. A beállítottság *a feladatokra fog irányulni, amit a végrehajtás meg is követel.*

A határozatokról szólva azt is fel kell vetni, hogy ha a végrehajtás nehézségekbe ütközik, azt feltétlenül *jelezni* kell, ismertetve azokat az okokat is, amiért a végrehajtásra illetékesek, az érintettek nem fogadják el a döntést. Ilyen módon a pártszerv folyamatosan érzékelheti tevékenységének a kritikáját is. Ha konkrétabban tudják meghatározni a cselekvés irányát, akkor ez az *aktivitás fejlődésének* is óriási forrása lehet.

Vonatkozik ez a *taggyűlések aktivitására* is. A taggyűléseknél gyakori jelenség, hogy amikor meghirdetik, egyes párttagok mindjárt megkérdezik, mikor lesz vége? Ez az első dolog: „nehogy aztán hosszú legyen", „meddig fogsz beszélni?" stb. Jónéhány párttag a taggyűlés ideje alatt horgol vagy köt, mások — akiknek sikerült elbújniok, hogy ne vegyék őket észre — újságot olvasnak vagy rejtvényt fejtenek, s megint mások bólogatnak, a szemük leragad. Abban a pillanatban megváltozik azonban a kép, az egész légkör, amikor olyan problémáról esik szó, melyet *a párttagok ismernek, amivel találkoznak, ami őket is bántja, nekik is gondot okoz.* Rögtön megszűnik a horgolás, a rejtvényfejtés, még a bólogató ember is egyszerre felvillanyozódik. Teljesen érthető, hogy ha mi válogatás nélkül alapszervezeti taggyűlés elé vinnénk elvont filozófiai kérdéseket, hiába mondanánk, milyen fontos kérdés ez eszméink tisztasága szempontjából, az emberek előbb-utóbb elaludnának. De ha az ő konkrét problémáikról van szó, és ezzel kapcsolatban érzékelik a pártszervezet cselekvésre való készségét is, akkor aktívak lesznek. Gondolatilag és cselekvőkészségükben is. Az aktivitási készség fejlesztésének fő módszere tehát éppen az: *helyesen tudjuk-e meghatározni a felsőbb szervek határozata alapján a mi helyi tennivalóinkat.*

A vezetői magatartásról

A munkastílushoz is tartozik, de a politikát közvetlenül is érinti a vezetői elbizakodottság. A vezetői elbizakodottság érzését Kádár elvtárs úgy jellemezte, hogy: „ráül a légy a kocsirúdra, és azt hiszi, hogy ő húzza a kocsit". Minden kormányzó pártot fenyeget az a veszély, hogy tisztségviselőinek egy része bizonyos időszak után elbizakodottá válhat.

A mi pártunk vallja, hogy munkájával akarja szolgálni a munkásosztályt, a dolgozó tömegeket. Ez így igaz a közfunkciót betöltő ember vonatkozásában — és ezen a gazdasági vezetőket, a vállalati igazgatókat, a tsz-elnököket is értjük. S ez nagy felelősséggel jár. Nagyon tehetséges vezetőink vannak, munkásból lett vezetők is, akik jól dolgoznak, utána egyesek az eredmények hatására elbizakodottá válnak és végül a tömegek szolgálata helyett azt igénylik, hogy a tömegek szolgálják őket. Több ilyen példával találkozhatunk mostanában. Nemrég kellett a KEB-nek kizárnia egy nagyvállalat vezérigazgatóját a pártból, aki munkásból lett mérnök, majd vezérigazgató, s évekig ragyogó eredményeket ért el a vállalat fejlesztésében. De milyen jelenségek jelentkeztek nála? Először a szolgálati lakását megtoldotta egy másik helyi-

séggel, hogy ott a külföldi vendégeket tudja fogadni. Ez többszázezer forintjába került az államnak. Átalakíttatta közpénzen a tizenháromtagú vadásztársaságuk házát, ami szintén ezresekbe kerülte. És sok más hasonló dolgot is csinált ez az ember; a munkatársait lekezelte, a felsőbb párt- és állami szervek képviselőivel szemben viszont szolgálatkész volt. Elfogadott mindent, nagyon komolyan vett minden megjegyzést, csodálattal tudott nézni a vezető beosztású emberekre, de a maga területén durva, közönséges, semmiféle véleményt el nem fogadó emberré vált. Sajnos a pártszervezet szeme előtt vált ilyenné. Sajnálatra méltó ez az ember is, rengeteg pénzt, energiát ölt bele ez az ország, hogy tanulhatott, fejleszthette képességeit —, de tetteiért bűnhődnie kell és a pártban ilyen ember nem maradhat.

A vezetők magatartásával kapcsolatos morális igények egyre határozottabban jelentkeznek, mind erőteljesebben lépünk fel mindenfajta elbizakodottsággal szemben. Nem arról van szó, hogy a vezető a dolgozók olyan értelmű szolgálója legyen, hogy mindennel értsen egyet, mindig mosolyogjon, mindig barátságos legyen. Ne értsen egyet azzal, amivel nem kell egyetérteni, ne mosolyogjon, amikor haragudni kell, még meg is emelheti a hangját, ha valamit bírál és

Huszonkét vállalat közös munkájával építik Leninvárosban a 250 ezer tonna etilén kapacitású olefinművet

(MTI fotó – Érczi)

elítél, de *minden tevékenységéről érezni kell, hogy ő a köz javát akarja szolgálni.*

Egyes párt tisztségviselő, tsz-elnök, igazgató azért válik ellenszenvessé, mert először udvarias, szolgálatkész volt, az emberek érezték, hogy az ügyeiket képviseli, de aztán beképzeltté, nagyképűvé, fennhéjázóvá vált, az ilyen embert nem szeretik.

A vezetői magatartás nagymértékben befolyásolja a munkastílust, a politika megvalósításáért folytatott harcot. S ezt a pártszervek- az alapszervezetek sem téveszthetik soha szem elől.

Az elbizakodottság mellett jelentkezik a *rutinmunka* veszélye is. Hányszor hallja az ember: „öregem, nekem semmi újat nem mondasz, úgy ismerem a területemet, mint a tenyeremet". Lehet, hogy tényleg jól ismeri azt a területet, ismer minden embert, aki ott él, de ahogy az erdőben is nőnek a fák, úgy az adott helyen élő emberek gondolkodásmódja is változik. Nincs olyan vezető, aki az emberi gondolkodást meghatározó folyamatokat minden időszakban helyesen tudná megítélni csupán valamilyen régi ismerete alapján. Aki az emberek és az emberi viszonyok átalakításával akar foglalkozni, annak mindig ismernie kell, hogy mi van a fejekben, és ezt kizárólag régi ismeretek alapján nem lehet eldönteni. Az ismereteket újra meg újra meg kell szerezni. Aki mindig csak régi ismeretek alapján akar dönteni, annál elhatalmasodik a rutinmunka, s az ilyen pártmunkást, vezetőt előbb-utóbb le kell váltani. Lehet, hogy még akkor sem fogja megérteni, miért kell egy ilyen „régi", „nagy tapasztalattal" rendelkező embertől megválni.

A magatartást olykor megzavarja az anyagiasság is. Ha valakinek van *munkájából szerzett* jövedelme alapján egy hétvégi háza, az nagyon jó dolog. Különösen ha ezt a hétvégi házat arra használja fel, hogy *szabad idejében ott regenerálja magát és képessé tegye magát újra a köz szolgálatára.* De az már nem jó, amikor egész héten az jár a fejében, hogy mi van a víkendházzal, mit lehetne oda szerezni, hogy jaj, esik az eső, gyorsan ki kellene menni az értekezlet helyett a szőlőt újra megpermetezni. Tehát amikor a tulajdon már nem a köz szolgálatában végzett munkára való regenerálódást segíti elő, hanem a szemlélet egyedüli vagy fő meghatározójává válik, ha az eszköz céllá változik, akkor már baj van. Akkor lényegében deformálódik a kommunista embernek a személyi tulajdon iránti viszonya, hiszen a tulajdon, amit egyébként becsületes munkával szerzett, elvonja a köz szolgálatától.

Beszélni kell a *reprezentációról* is. Igaz, általában nem olyan nagy összegekről van szó, de egyes helyeken már erősen eltúlozzák a mértéket, és inkább az erkölcsi oldala a jelentős. Mitől jó az, hogy helyenként olyan vendéglátást szerveznek, hogy utána hetekig kell diétázni a gyomorrontás miatt. Az ember vagy elrontja a gyomrát, vagy többet iszik, megfájdul a feje, és ez a „csodálatos" érzés kísért a vendéglátás után három napig. Ha egy vezetőt — amikor meglátogat egy üzemet — elvisznek az üzemi ebédlőbe, hogy ott ebédeljen, neki sem okoznak problémát és önmaguknak sem. És kedvező politikai hatása lesz, ha azt látják a munkások: a vezető is azt ebédel látogatása alkalmával, amit ők. Mivel az üzemi koszttal általában nem nagyon lehet elrontani a gyomrot, meg nem lehet elhízni tőle, a vezetők egy része ezt kedveli. Nem kell beteggé tenni egymást, normális mértéket kell kialakítani, s ennek kedvező lesz a hatása.

Ismétlem: a vezetői magatartás, ha az pozitív, hozzájárul a jó munkastílus kialakításához és ezen keresztül a párt politikájának végrehajtásához, ellenkező esetben viszont nagymértékben hátráltatja azt.

Háry Béla
a KB osztályvezető-helyettese

A pártszervezetek és az iparszerű mezőgazdasági termelés

A mezőgazdaságban a szocialista átszervezés, a nagyüzemek kialakulása óta a legjelentősebb termelésfejlesztési előrelépés a zárt termelési rendszerek — vagy más néven az iparszerű termelés — megjelenése, illetve elterjedése. Elsőként a baromfihús- és a tojástermelésben, ezt követően a sertéshús-, majd a kukoricatermelésben hódított teret. Napjainkban — az eddigi kedvező tapasztalatok alapján — mind szélesebb körben alkalmazzák a cukorrépa, a zöldség, a burgonya, a szőlő, a rizs és más növényi kultúrák termelésében is. A jelentős hozamnövekedés mellett alkalmazásuk kedvező szemléletformáló hatással van a mezőgazdaságban dolgozókra. A zárt termelési rendszer bevezetése azonban nagy beruházást, körültekintő munkaszervezést és magas fokú szakértelmet igényel, tehát anyagi, technikai, valamint személyi feltételei vannak.

Az iparszerű termelés hatása

A mezőgazdasági nagyüzemek termelésüket nagyszámú gép és különféle technikai berendezés, növekvő mennyiségű vegyipari termék, számos növény- és állatfajta felhasználásával végzik. A termelésnek ezek a tényezői állandóan változnak. Újabb és újabb gépek, kémiai szerek, nagyhozamú állat- és növényfajták jelennek meg. Az új termelési tényezők gyors megismerésére és hatékony alkalmazására, a termelési folyamatokban való legcélszerűbb összehangolására csak az iparszerűen rendszerezett és szervezett termelés esetén van lehetőség. A zárt termelés-szervezési módszernek röviden az a lényege, hogy a termelés minden szakaszában (egymással szorosan összehangolva) a hozzáférhető legfejlettebb technika és technológia felhasználására támaszkodik. A hangsúly azon van, hogy a termelési folyamat minden szakaszában előre pontosan ütemezve, a legkorszerűbb gépekkel, eszközökkel, kémiai anyagokkal, a legnagyobb hozamú fajták felhasználásával végzik a termelést. Mindezek szoros összehangolásával olyan technológiai rendszer jön létre, amelyben minden pontosan programozott. Végeredményben tehát ezekben a rendszerekben a biológiai, a technikai, a kémiai és az emberi tevékenység gondosan kiszámított kölcsönhatása segíti elő a termelés biztonságát és jelentős növekedését. E tényezőknek a legmagasabb szinten és komplex módon olyan zárt termelési rendszert kell alkotni, amelyből egyik feltétel sem hiányozhat.

A zárt termelési rendszerekben folytatott termelésnek igen kedvezőek az eredményei. A baromfihús- és tojástermelésben — ahol elsőként hódított teret a termelésszervezésnek ez a formája — ezek az eredmények már mindennaposak. Mindinkább ez jellemzi a zárt rendszerű sertéshústermelést is. Az állattenyésztésben, ahol az állatokat mentesíteni lehet az időjárás szélsőségeitől, az iparszerű termelésszervezés viszonylag egyszerűbb feladat. Éppen a baromfitenyésztésben szerzett tapasztalatok alapján a Bábolnai Állami Gazdaság 1971-től a növénytermelésben, pontosabban a kukoricatermelésben is bevezette az iparszerű termelésszervezést. Ezzel nemcsak új termelési ágra terjesztette azt ki, hanem bebizonyította: a növénytermelésben is sikeresen alkalmazható, annak ellenére, hogy itt az időjárásnak igen jelentős a szerepe.

A bábolnai kezdeményezés nagy visszhangra talált a kukoricatermelők körében. 1973-ban négy — egymástól csak részleteiben eltérő — rendszerben már 187 nagyüzemben az összes kukoricatermő terület 20 százalékán folyik iparszerű termelés. A nagy érdeklődésnek az a magyarázata, hogy az iparszerű termelési rendszerben dolgozó gazdaságok 1972-ben hektáronként átlagosan 52,4 q termést takarítottak be, ugyanakkor az országos átlag 39,7 q volt. A termelés fejlesztésében a kormány ezt a hozamszintet csak 1985-re irányozta elő. (Meg kell jegyezni azt is, hogy ezekben a gazdaságokban a műtrágya felhasználása elérte, sőt meghaladta az 1985-re tervezett szintet.)

A kukoricatermelés kedvező eredményei és tapasztalatai alapján 1973-ban már más növénytermelési ágazatokban is alkalmazzák az iparszerű termelésszervezést. Többezer hektáron folyik ilyen módon a termelés cukorrépából, zöldségből, napraforgóból és burgonyából.

A zárt rendszerű termelésszervezés bevezetése jelentős beruházásokat igényel. A legkorszerűbb technikát és fajtákat kell beszerezni, amely jelentős részben csak tőkés import útján lehetséges. Az is igaz azonban, hogy a bevezetés magas költségei nem jelentenek különös terhet a költségvetés számára, ugyanis a korszerű termelés révén elért többlettermés, illetve az abból exportálható termékek értékéből fedezhető a beszerzés költségeinek törlesztése és az üzemeltetés deviza-kiadása. A zárt rendszerek további terjesztésének feltétele, hogy az általuk elért többlettermés fedezze a megvalósítás anyagi eszközeit, illetve a fejlesztés céljaira fordított tőkés importot.

Az iparszerű termelés kedvező hatása elsősorban abban jelentkezik, hogy rövid időn belül igen jelentősen nő a munka hatékonysága, a termelés, ami lehetővé teszi a belföldi ellátás javítását és a külkereskedelmi célok teljesítését. Bevezetésének továbbá igen nagy a szemléletformáló hatása. Bár ez az utóbbi számadatokkal közvetlenül nem mérhető, jelentőségében mégis egyenrangú az előbbivel. A mezőgazdasági üzemek vezetői és dolgozói e magas fokú, az ipari üzemekéhez hasonló munka- és üzemszervezés eredményei láttán, a maguk tapasztalatai alapján győződnek meg arról, hogy a korszerű szervezés, a munkafolyamatok összehangolása elengedhetetlen a nagyobb gazdálkodási eredmények eléréséhez. Ez a felismerés egy-egy üzemen belül sokkal szélesebb körű, mint magának az iparszerű termelésnek a mérete. Kisugárzik a mezőgazdasági üzem egészére, sőt a környező mezőgazdasági üzemekre is. Szinte törvényszerű, hogy az a szakember, akinek munkaterülete egy részén iparszerű termelés folyik, a többi üzemágban is (a hagyományos termelés esetében is) jobban, precízebben szervezi a munkát.

Az üzem- és munkaszervezés jelentős javulása mellett szembetűnő minőségi változás következik be az egyes gazdaságokban az általános termelési fegyelemben is. Az iparszerű rendszereket meghonosító gazdaságokban a talajmunka minősége, a terület kihasználása, a termelési folyamatok időbeli elvégzése felette áll az országos átlagnak. Ez egyrészt feltétele az eredményes munkának, de a munkafegyelem ilyen magas fokú kialakulásában az is közrejátszik, hogy ezekben a rendszerekben minden munkahelyen csak jól képzett, felelősségteljes szakemberek dolgozhatnak. Az Agárdi Állami Gazdaság zárt rendszerű kukoricatermelésében például 1972-ben egy dolgozó 1,4 millió forint termelési értéket állít elő. Az ilyen magas termelési színvonal és a gondjaira bízott nagy értékű berendezés működtetése növeli a dolgozó felelősségérzetét és munkaerkölcsét.

A gazdálkodás hatékonyságának fokozására, az üzem- és munkaszervezés javítására 1971. decemberében az MSZMP KB fontos határozatokat hozott. E határozatok megvalósítása az iparszerű termelést folytató mezőgazdasági üzemek-

ben jól halad. A munka hatékonyságának növekedésével egyidőben kedvező szemléletbeli változás is megfigyelhető. Az iparszerű termelési módszernek minél szélesebb körű elterjesztése tehát egybeesik gazdaságpolitikai céljainkkal is.

Az iparszerű termelés gazdasági, valamint szemléletformáló hatása, a mezőgazdasági üzemek pártszervezeteinek munkájában jól hasznosíthatók. Az MSZMP KB 1972. novemberi ülése a munka- és üzemszervezéssel kapcsolatosan azt állapította meg, hogy az idevonatkozó párt- és kormányhatározatok végrehajtásán a gazdasági vezetőknek intenzíven tovább kell dolgozniuk. A párt- és szakszervezeti szerveknek fokozottan kell segíteniük, ösztönözniük és ellenőrizniük ezt a munkát. A KB határozata természetesen a mezőgazdasági üzemek gazdasági, párt-, szakszervezeti és tömegszervezeti vezetőire is vonatkozik, végrehajtása a mezőgazdasági üzemekben napirenden levő feladat.

Ma már nem elszórt jelenség, az ország minden területén megtalálható az iparszerű termelésszervezés a mezőgazdaságban. Éppen ezért nincs akadálya annak, hogy a működés közben a vezetési szemléletben, a munkafegyelem javulásában szerzett kedvező tapasztalatok mindenütt ismertté váljanak. Igaz, hogy az iparszerű termelésszervezés általános bevezetéséről rövid időn belül nem lehet szó, de a kedvező tapasztalatok szinte kivétel nélkül, valamennyi mezőgazdasági üzemben hasznosíthatók. Például azt, hogy a legkorszerűbb gépek, eszközök is csak céltudatos és korszerű munkaszervezéssel hoznak magasabb termeléseredményeket. Következésként a kevésbé korszerű gépekkel, berendezésekkel is jelentősen növelhető a termelés, ha a munkát racionálisan szervezik és a munkafegyelem szilárd.

A fejlesztés lehetőségei

A mezőgazdasági üzemek vezetői igen élénken érdeklődnek az iparszerű termelésszervezés iránt. A bekapcsolódni szándékozó üzemek száma a lehetőségeknél lényegesen nagyobb. Ezért a rendszer alkalmazása és elterjesztése bizonyos feszültségekkel, helyenként a kellő megértés és megfontoltság hiányával párosul. A rendszer kiterjesztése csak fokozatos lehet. Ez azonban csak az igényekkel összehasonlítva látszik szerénynek, valójában igen jelentős fejlődésről van szó. Az iparszerű kukoricatermesztés területe például 1972-ről 1973-ra kereken 140 000 hektárral növekszik.

Az iparszerű termelési rendszer alkalmazásának feltétele, hogy a technikai, a biológiai, a kémiai és a személyi tényezők egyaránt rendelkezésre álljanak. Ezek összehangolása pedig nem kis feladat. A kukoricatermelésnél maradva például a technikai eszközök beszerzése hektáronként 5200—8700 forint közötti beruházást igényel, attól függően, hogy egy-egy gazdaság milyen típusú rendszerbe kíván bekapcsolódni. A termeléshez felhasznált anyagköltség — vetőmag, műtrágya, növényvédőszer — a hagyományos termeléshez viszonyítva ugyancsak jelentősen emelkedik.

De nemcsak az üzem anyagi helyzete, fejlesztési adottságai, hanem külkereskedelmi lehetőségeink is határt szabnak az új technika és technológia még gyorsabb ütemű elterjedésének. De maradjunk az előbbieknél. Egy-egy üzemben a zárt rendszerű termelésbe való bekapcsolódás esetén ugrásszerűen növekszik a gazdaság víz- és energiafelhasználása is. Egy szakosított állattenyésztő telep vízigénye, vagy egy-egy iparszerű kukoricatermelést folytató nagyüzem elektromos energia igénye nagyon jelentős, s a kapacitás bővítése további beruházást igényel. Ezek nélkül ugyanis nem szabad hozzáfogni e rendszerek megvalósításához. A technikai és kémiai követelmények mellett a biológiai adottságok hiánya is fékezheti az előrehaladást. Az iparszerű termelés elterjesztése

a zöldségtermelésben azért jelent nagy problémát, mert néhány zöldségféléből nem rendelkezünk megfelelő nagy hozamú, ellenállóképes, a gépi művelés és betakarítás igényeinek megfelelő fajtával.

A dolgozók felkészítése

A zárt termelési rendszerek elterjedése a mezőgazdaságban nagy horderejű kérdés, mely változást igényel az ott dolgozó emberek szakmai felkészültségében és szemléletében is. Olyan fejlett géprendszerek és technológiák honosodnak meg, amelyek már az ipari termelés színvonalát jelentik a mezőgazdaságban. Ehhez olyan képzett vezetőkre és szakmunkásokra van szükség, akik képesek a korszerű technika működtetésére és készek a szigorú technológiai fegyelem betartására. Ez látszólag nem nagy gond, hiszen csak ki kell képezni az embereket. A valóság azonban nem ilyen egyszerű. A képzés ugyanis viszonylag hosszabb időt vesz igénybe. Ezért, ha az iparszerű rendszer bevezetése előtt nem kezdődik meg a tervszerű szakemberképzés, akkor a rendszer indításakor súlyos problémák jelentkeznek. De nem elég a szakmai tudás elsajátítása. Olyan embereket kell keresni és találni, akik magas szakképzettségük mellett vállalják a korábbinál nagyobb kötöttségek, a technológiai fegyelem betartását. Ez utóbbihoz pedig magasabb öntudattal rendelkező szakmunkásokra van szükség. Az ilyen öntudatos szakmunkások kiválasztásához, politikai képzéséhez a pártszervezeteknek is segítséget kell nyújtaniok.

Sajnos, többször előfordult, hogy az iparszerű termelésre szakosított állattartó telepen a kezdeti időben azért nem tudták az elvárt eredményeket produkálni, mert éppen a kellő számú szakképzettségű munkásgárda hiányzott. Hiába volt meg a fejlett technikája, a tervezett eredmények elmaradtak.

A mezőgazdasági üzemeknek ma még csak kisebb hányada folytat iparszerű termelést, de ahogyan ennek feltételei megérnek, úgy számuk növekszik. Ezért az eddigi tapasztalatok arra figyelmeztetnek, hogy a közeljövőben minden mezőgazdasági nagyüzemben nagy szükség lesz több öntudatos, jól képzett szakemberre. Olyanokra, akik a korszerű technikát nem egyszerűen csak kiszolgálják, hanem képesek irányítani, megállják a helyüket az aprólékos figyelmet igénylő műveletek végzésénél is, szükség esetén pedig vállalják a többletmunkát.

A pártszervezeteknek is fontos feladata segíteni, hogy a korszerű mezőgazdasági termeléshez megfelelő számban szakmailag és politikailag képzett szövetkezeti tagok, vagy munkások álljanak rendelkezésre. A pártvezetés feladata e tekintetben nagyon differenciált. Vannak olyan üzemek, ahol még a szakember szerepének fontosságáról kell meggyőzni az üzem vezetését. Másutt ezen már túljutottak. Ezekben a gazdaságokban a helyes sorrendiség kialakítását kell szorgalmazni. Ezen az értendő, hogy a dolgozók szakmai színvonalának emelését ne az anyagi és technikai feltételek meglététől tegyék függővé. Hibás az a nézet, amely szerint ha lesz korszerű technika, akkor majd képeznek hozzá szakembereket. Az a helyes, ha előbb a jól képzett szakembergárdáról gondoskodnak, és utána szerzik be a korszerű technikát.

Főleg a fiatalok között kell céltudatos politikai munkát végezni. Megismertetni velük a gépeket, növelni bennük a bizalmat a mezőgazdasági szakma iránt. Mindez nem könnyű feladat, főleg akkor, ha „előre" kell agitálni, amikor még nincsenek helyszínen a gépek. Ilyenkor a fiatalok bizalmatlansága e munkához nagyobb fokú, mint a meglevő feltételek mellett. A szakemberképzést tehát mindenütt és minél előbb el kell kezdeni, illetve folytatni.

Jelentős a feladatuk a pártszervezeteknek, hogy az egyes zárt termelési

rendszeren belül dolgozó embereket jó kollektívává kovácsolják. Erre a legjobb persze az egy-egy munkahelyen dolgozók szocialista birgádokban való tömörítése. A pártszervezetek feladata is, hogy a dolgozókat felkészítsék az új, korszerű termelési elemek fogadására és alkalmazására. Meg kell értetniük a dolgozókkal, hogy az állandó szakmai továbbképzés, a nagyobb munkafegyelem nekik is érdekük, hiszen ezáltal csökken a nehéz fizikai munka, növekszik a termelés biztonsága, és emelkedik a jövedelmük.

A politikai munka szükségességére utal az is, hogy az új korszerű technika alkalmazásának vannak egyes dolgozókra látszólag hátrányos kihatásai is. A korszerű gépek alkalmazásával jelentősen növekszik a munka termelékenysége, s ennek következtében az azonos nagyságrendű munka elvégzéséhez kevesebb dolgozóra lesz szükség.

Szocialista társadalmunkban a termelés fejlesztése is a dolgozó emberek érdekében történik, és semmiképpen sem engedhető meg, hogy a korszerű technika alkalmazása miatt bárki is munka nélkül maradjon. Természetesen nem az a helyes megoldás, ha egy-egy mezőgazdasági üzem a dolgozók folyamatos foglalkoztatása érdekében eltekint a korszerűsítéstől. Ezt a látszólagos ellentmondást fel lehet és fel is kell oldani. A növénytermesztési ágazatok gépesítése során felszabaduló dolgozók számára például a mezőgazdasági termeléshez kapcsoló kiegészítő tevékenység szervezésével lehet munkaalkalmat teremteni. Azzal, hogy a pártszervezetek segítenek a megfelelő szemlélet kialakításában, utat nyitnak a korszerű mezőgazdasági termelés mind gyorsabb térhódításához.

Dr. Kovács Imre
a KB alosztályvezetője

MISKOLCON épül az ország legnagyobb cementgyára, amely évente 1,6 millió tonna cementet ad majd az építőiparnak
(MTI fotó – Erczi)

A pártból való kilépés, törlés, kizárás

A felvételi követelmények betartása feltétele annak, hogy a párt a *kívánt és politikailag indokolt módon* erősödjék. Az új párttagok helyes kiválasztása nagy jelentőségű a párt harckészsége szempontjából. Ez azonban egymagában nem elegendő. Nyilvánvaló, hogy a párt erejének fokozása alapvetően azon múlik: az egész tagság hogyan vesz részt a feladatok megoldásában. *A követelmények növelése tehát nemcsak azt jelenti, hogy a felvételeknél emelkedett a mérce, hanem természetszerűleg a párttagoknál is.*

A párttagokkal szembeni követelmények érvényesítésének alapvető módja *a kommunista nevelő munka.* Mindent meg kell tenni azért, hogy az alapszervezetekben olyan szellem uralkodjon: a párttagoknak önként vállalt kötelessége a párt politikájának megvalósítása, az őszinte, nyílt kiállás a dolgozók ügyét szolgáló politika mellett. S hogy ez az igény a gyakorlati munkában realizálódjon, az szükséges, hogy a párttagot arra neveljék: éljen jogaival, kötelességeivel.

Közismert, hogy senki nem születik kommunistának, csak azzá lehet, ha maga is akarja és a kommunista közösség is segíti ebben. Az is igaz azonban, hogy nem mindenki válik kommunistává, aki belép a pártba és minden törekvés ellenére egyesek valamilyen okból nem felelnek meg a párttagsággal járó követelményeknek, vagy méltatlanokká válnak a tagságra. Így a nevelőmunka állandó fokozásával egyidőben mégis vannak emberek, akik kikerülnek a pártból, megszűnik a párttagságuk. A pártból való távozásnak különböző formái vannak: kilépés, törlés, kizárás.

Sok pártszervezetnek okoz gondot a távozás ténye is, de a szervezeti szabályzatban rögzített eljárások alkalmazása is. Nem egyértelmű — a többi között —, hogy ki kezdeményezze a kilépést, a törlést, s egyáltalán: mikor, melyik eljárás az igazságos, a pártszerű. A tapasztalatok sokasága jelzi, hogy az eljárások megítélésében elég sokszor figyelmen kívül hagyják a szervezeti szabályzatot, különösen a kilépés és törlés vonatkozásában. Helyenként szinte nem tudják elviselni, hogy valaki önmagától olyan elhatározásra jut: kilép a pártból, és azt „szárazon megússza".

Ha nem is lehet egyenlőségi jelet tenni a belépés és a távozás folyamata közé, szükséges, hogy a jelenleginél természetesebben fogjuk fel a távozás lehetőségét. Nem lehet közömbös egyetlen pártszervezet számára sem, hogy kik, miért és hogyan távoznak a párt soraiból. De, ha a kommunista közösség emberformáló ereje: a tényleges segítés, az őszinte bírálat, a bátorító, ösztönző szó nem használ, a kilépést, a törlést és a kizárást *szükségszerű lépésnek kell tartani, olyan dolognak, amely hozzájárul a párt tekintélyének, erejének növeléséhez.* Hiszen a párt harckészsége nem létszámában rejlik, hanem a tagok aktivitásában, amely kifejezi az eszmei-politikai szilárdságot, az önzetlen áldozatkészséget, a párt, a nép ügye iránti odaadást és felelősséget, a kommunista morált. A párt soraiból való távozás megkönnyítése is éppen a minőséggel

összefüggésben vetődik fel, mert a taglétszám nem önmagában sok, hanem azzal, hogy akadnak olyanok, akik nem tesznek eleget a párttagsággal járó követelményeknek.

A jogokat és a kötelességeket a párt szervezeti szabályzata rögzíti, s az adott pártszervezet feladatai szolgálják hozzá a konkrét tartalmat. Ezekből kell tehát kiindulni, amikor mérlegre teszik az egyes párttagok tevékenységét. Fontos megjegyezni: a kilépés, a törlés csak azoknál vethető fel, akik *önhibájukból* tartósan nem tesznek eleget az önként vállalt kötelezettségüknek. Erkölcsileg, politikailag hibás, ha nem nézik: mi okból nem tud valaki szervezeti életet élni. A párt írott és íratlan rendje védi például az idős, beteg párttagot. Az ő „mulasztásukat" a rövidebb-hosszabb időre szóló felmentéssel indokolt legalizálni.

A pártba való *belépés* — a szervezeti szabályzat is előírja — *önkéntes.* Ebből az elvből következik, hogy lehetővé kell tenni az önkéntes *kilépést* is. Ezzel a párttag akkor élhet, ha az adott időpontban nem folyik ellene fegyelmi eljárás.

A kilépés szándékát, indokát a párttagnak *írásban kell közölnie a pártvezetőséggel.* Ez tulajdonképpen amiatt szükséges, hogy ezt a jelentős lépést ne a vita heve, a pillanatnyi nehézségektől való megtorpanás, a vélt sérelem sugallja, hanem a józan megfontolás, a felelősségteljes mérlegelés.

A kilépésnek sokféle oka lehet. Az sem ritka, hogy kívülről könnyebbnek vélik a pártmunkát, mint amikor már ténylegesen tevékenykedniök kell a mozgalom érdekében. Megtörténik az is, hogy a belépést valamilyen személyes érdek, anyagi vagy előléptetési remény vagy rábeszélés hozta létre. Vannak olyanok, akik nehezen viselik el, szokják meg a pártszerű kereteket, a bíráló stílust, a tekintélyek trónfosztását, sőt ritkán előfordul az is, hogy valaki nem ért egyet a párt politikájának egyes vonatkozásaival. Míg másoknak azt kell tapasztalniuk, hogy a számított előnyök nem a párttagsághoz kötődnek, hogy a tagság nem jelent előnyt, vagyis az ő fogalmuk szerint „nem ad semmit a párt".

Meggyőződés nélkül pedig mit ér a párttagság? Előbb-utóbb olyan teher a párttagnak is, de főleg a pártszervezetnek, ami politikai kárt okoz. Minden pártszervezetnek elő kell segíteni, hogy *meggyőződése ellenére senki se legyen párttag.* Ez természetesen csak akkor realizálódhat, ha a kilépés például nem jár hátrányos következményekkel. A különböző funkciókat nem azért töltik be az emberek, mert párttagok, hanem mert arra a munkára, beosztásra megfelelnek. Az elv következetes érvényesítése abból a szempontból is jelentős, hogy megvédi a pártot a karrieristáktól.

A kilépés önkéntességét nem sérti, ha az alkalmatlanság felismerésében a pártszervezet is segít. Úgy is, hogy *tanácsolja a kilépést.* Ez azonban semmit sem változtat az eljárás rendjén. (Vagyis a kilépést írásban a párttagnak kell a vezetőséghez benyújtani, amelyben természetesen indokolni kell a kilépés okait. Ezt a nyilatkozatot a taggyűlés elé kell terjeszteni.)

Mi a szerepe a taggyűlésnek? Fontos tudni, hogy *a taggyűlés* a kilépés ügyében *nem dönt, hanem a tényt tudomásul veszi.* A taggyűlés tehát nem hozhat olyan határozatot, hogy nem fogadja el a kilépést, és kötelezi az illetőt, hogy tag maradjon. Mivel a taggyűlés nem dönt, a kilépésekhez nem kell az irányító szervek „jóváhagyása" sem. Az viszont szükséges, hogy *mind az alapszervezet, mind az irányító pártszervezet elemezze a kilépés okait, s megfelelő következtetéseket vonjon le ebből saját munkáját illetően.*

Esetenként megtörténik, hogy a kilépő nem tartja be az eljárási szabá-

lyokat: nem írja le a kilépési szándékát, nem megy el a taggyűlésre stb. Ez a magatartás nem akadályozhatja a pártszerű eljárást. Ilyen esetben a vezetőség megbízásából két párttagnak meg kell keresnie a kilépni szándékozót, azért, hogy megismerjék az elhatározás okát, amelyet azután a vezetőség ismertet a taggyűlésen. Mivel a taggyűlés a kilépésben nem dönt, nem akadály a párttagság kétharmadánál kevesebb tag részvétele sem.

A pártmunka gyakorlatában néha elmosódik a különbség a kilépés és törlés között. Van ennek egy olyan oka, hogy aki önmaga a tanács és figyelmeztetés ellenére sem jut el arra a következtetésre, hogy kérje a pártból való kilépést, azt a vezetőség javaslatára a taggyűlés törölheti a tagok sorából. Azért, mert nem élt a kilépési lehetőséggel, más eszközök is vannak, hogy a bebizonyíthatóan alkalmatlan emberek kikerüljenek a pártból. Az ilyen fajta összefüggés azonban nem azonosságot jelent. A két eljárás között van tartalmi különbség, és lényeges az eltérés az eljárásban.

A szervezeti szabályzat II. fejezet 7. pontja az alábbiakat tartalmazza: *„A taggyűlésnek törölni kell a párttagok sorából azokat, akik felszólítás ellenére három hónapig saját hibájukból nem vesznek részt az alapszervezet munkájában, vagy nem fizetik a tagsági díjat. A párttagok sorából töröltek a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül fellebbezhetnek a felsőbb pártszervekhez."*

A törlés tehát lényegében azt fejezi ki, hogy a párttag saját hibájából, figyelmeztetés ellenére nem teljesíti a párttagsággal járó kötelezettségeit: nem vesz részt az alapszervezet munkájában, vagy nem fizet tagdíjat, vagy nem tesz eleget átjelentkezési kötelezettségének. Vagyis itt elsősorban az kerül mérlegre: *mit tesz, illetve nem tesz a párttag.* Ezt viszont csak a kollektíva minősítheti, a párttag tehát nem kérheti, hogy töröljék a párt soraiból. S mivel a megítélés kollektív, *a taggyűlésnek döntenie kell:* jóváhagyja, vagy elutasítja a törlési javaslatot. A döntéssel együtt jár, hogy a vezetőségnek értesítenie kell a törlésre javasolt párttagot a taggyűlés időpontjáról, s fel kell kérni a taggyűlésen való részvételre. A taggyűlésen, ahol törlést tárgyalnak, a nyilvántartott párttagok kétharmad részének jelen kell lenni (a felmentetteket kivéve a létszámból) és a törléshez a jelenlevők többségének szavazata szükséges.

A pártból törölt személyt értesíteni kell az alapszervezet döntéséről és arról is, hogy a döntés ellen a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül joga van fellebbezni a felsőbb pártszervekhez. Az alapszervezeti taggyűlések határozatának megerősítéséhez a felsőbb, a tagfelvételt megerősítő és fegyelmi jogkörrel rendelkező párt-végrehajtóbizottság döntése szükséges. A fellebbezéseket minden esetben az illetékes fegyelmi bizottságok vizsgálják felül és terjesztik javaslatukat a végrehajtó bizottságok elé.

Elég gyakori a törlés az átjelentkezés elmulasztása, tagdíjfizetés elhanyagolása miatt. Ritkább ok, hogy valaki elhanyagolja pártfeladatát, vagy nem vesz részt az alapszervezet munkájában. Nyilván azért, mert korábban nemigen értékelték az egyes párttagok munkáját személy szerint.

A szervezeti élet elhanyagolása természetesen nem máról-holnapra derül ki. Összefügg ez az alapszervezetben uralkodó szemlélettel, igényekkel, az elvtársi segítség színvonalával. És azzal: milyen feladatokat, megbízásokat ad az alapszervezet tagjainak. Többet vagy mást nem lehet követelni. Ahhoz, hogy a pártszervezetnek erkölcsi alapja legyen a kötelességek megkövetelésére, adniuk is kell: feladatot, segítséget, ösztönzést, s a mulasztóknak figyelmeztetést. *Olyan feltételeket kell tehát az alapszervezetekben teremteni, hogy*

a párttag pártmunkát végezhessen, tagdíját rendszeresen fizethesse. Ezzel biztosítsák, hogy megfeleljen a párttagság követelményeinek. Ha a pártszervezet a maga részéről mindent megtett — de a tag nem — akkor lehet és szükséges is felvetni a törlést. Azt, hogy egyesek mikor, hogyan sértik meg azt az elvet, hogy „ki lehet a párt tagja" — nem egyszerű megítélni. A látszat is csalhat, meg az értelmezés is lehet szubjektív. Hogy ténylegesen helyes legyen a megítélés, az szükséges, hogy az egész tagság mérlegelje a párttag munkáját, magatartását. Sőt az esetleges kollektív tévedések ellen is van biztosíték: a párttag fellebbezhet a törlés ellen, ha úgy ítéli meg, hogy a saját mulasztása nem olyan mérvű, ha felszínesnek, egyoldalúnak tartja az értékelést, a döntést.

A szervezeti élet elhanyagolása, a tagdíjfizetés elmulasztása nem kizárási indok, hanem törlést igényel. De aki más okból nem kívánatos a pártban, azt nem lehet törölni, hanem fegyelmi eljárás útján ki kell zárni a pártból.

A kilépés lényegében azt jelenti, hogy a kilépő nem felel meg a szervezeti szabályzat első pontjának, amely azt írja elő: ki lehet a párt tagja. De azért, mert most még, vagy egyáltalán nem alkalmas a tagságra, nem jelenti, hogy elzárkózzunk tőle. Törekedni kell arra, hogy mint pártonkívüli segítse az adott terület munkáját, erősítse tömegkapcsolatainkat.

A pártból való kikerülés fegyelmi útja a *kizárás,* amely a legsúlyosabb pártbüntetés. Többféle pártbüntetés van, mivelhogy a szervezeti szabályzatban előírt kötelességeket (a szervezeti szabályzat I. fejezetének 2. pontja) nem teljesítő párttagok különböző súlyossággal sérthetik meg a párt politikáját, erkölcsi normáit.

A párttagok személyes munkájának, politikai állásfoglalásainak, erkölcsi magatartásának mérlegelésében fontos szerepe van annak: milyen politikai hatású az az eset, amelyért a felelősségrevonást alkalmazzák. A súlyos erkölcsi, politikai kárt okozó esetekben a büntetésnek is ki kell fejezni azt. Ellenkezőleg a büntetés elveszti erkölcsi erejét, tartalmát. A fokozatosság elve — mely a büntetések súlyában jut kifejezésre —, nem azt jelenti, hogy kizárni csak azt lehet, aki már a pártbüntetés minden más formáját (dorgálás, megrovás. szigorú megrovás, szigorú megrovás végső figyelmeztetés) megkapta. *A mérce: az eset súlyossága.*

A kilépés, a törlés, a kizárás nem azonos fajsúlyú fogalmak. A pártból való kikerülés esetei, formái között nemcsak az egyes párttagok, hanem a pártszervezet tevékenysége szempontjából is szükséges különbséget tenni. Mindenekelőtt azért, hogy az eset tanulságait hasznosítsák: fokozzák a nevelő munkát, a párttagok erkölcsi színvonalát, műveltségét, azt a készségét, hogy a körülmények változásait objektíven ítélje meg, hogy árnyaltan politizáljon. Vagyis, a pártszervezet egész tevékenysége jól szolgálja és segítse a párt politikájának helyi megvalósítását. Látnunk kell, hogy ebben nemcsak a párttagoknak, hanem a pártonkívülieknek is megvan a szerepük. Ezért különösen fontos a távozottak helyes politikai megítélése. Azért, mert valaki nem alkalmas a párttagságra — még lehet becsületes ember, olyan, aki a számára megfelelő körülmények között (például tömegszervezetben) segítheti ügyünket, célunk teljesítését. A pártból kikerült embereket nem kiátkozni, megbélyegezni kell, hanem segíteni és kisebb-nagyobb társadalmi feladatokkal megbízni. Bizonyosan szívesen veszi ő is, ha kezét nem ereszti el a pártszervezet, ha a kapcsolat olyan, mint mindenki mással: őszinte, nyílt, segítő.

IDEGENFORGALOM ÉS TUDATFORMÁLÁS

A nemzetközi enyhüléssel járó, egyre bővülő kapcsolatok a szocialista és a tőkés világ között megkövetelik a tudatos felkészülést. Ez azt igényli, hogy nagyobb figyelmet fordítsunk e kapcsolatok *ideológiai konzekvenciájára*, s ezt tudatformáló, nevelő munkánkban érvényesítsük.

Az imperializmus erői a békés együttműködés lehetőségeit ugyanis megpróbálják kihasználni arra, hogy — az antikommunizmus stratégiájának megfelelően — megkíséreljék a kapcsolatok bővülésének lehetőségei révén, álcázott beavatkozási kísérletekkel elérni azt, amire a korábbi fegyveres, hidegháborús módszerekkel képtelenek voltak. Az ebből a helyzetből adódó következtetések levonása nagy hangsúlyt kapott az év eleji országos agitációs, propaganda és művelődési tanácskozáson is, amely megerősítette, hogy a békés egymás mellett élés politikája a nemzetközi osztályharc egyik fő formája, eleme. A tanácskozás hangsúlyozta: mi hívei vagyunk a kapcsolatok bővítésének, a szellemi értékek cseréjének, az idegenforgalmi kapcsolatok bővítésének, az objektív tájékoztatásnak egymás életéről, de csak azokat a kapcsolatokat támogatjuk, „amelyek a népek kölcsönös szellemi és anyagi gyarapodását, a népek közötti bizalom növelését, a joszomszédság légkörének javítását szolgálják".

● Növekvő érdeklődés — fokozódó forgalom

E kapcsolatok közül az egyik legkiterjedtebb a *nemzetközi turizmus*. Szívesen látjuk a hazánkat látogató vendégeket, akár szocialista, akár kapitalista országokból jönnek hozzánk. A nemzetközi turizmus jó lehetőség arra, hogy mind a szocialista országok egymás közötti, mind a szocialista és a kapitalista országok kapcsolatait erősítse, s az idegenforgalom lehetőségeit felhasználva előmozdítsuk, hogy a népek is jobban megismerjék egymást. Tesszük ezt abban a meggyőződésben, hogy a kölcsönösen előnyös feltételek mellett fejlesztett kapcsolatok a béke, a bizalom ügyét szolgálják, s országainknak, népeinknek javára válik.

Hazánk, ezen belül különösen Budapest és a két Balaton-parti

megye a „modern népvándorlás" elsőrendű színtere. 1972-ben 6 millió 400 ezer külföldi látogatott hazánkba, s ez az öt évvel ezelőtti vendégforgalmat 2 millióval haladja meg. Magyarország a nemzetközi turistaforgalomban az érkező vendégek számát tekintve a hagyományos, élenjáró „turistahatalmak" után következik. A külföldre utazóknak a lakosság lélekszámához viszonyított arányát tekintve pedig közvetlenül a világ élvonalába tartozik. Egymillió-négyszázezren jártak a múlt évben külföldön, ami meghaladja a lakosság 10 százalékát.

A hozzánk érkező vendégek nagy többsége — a 6 millió 400 ezerből 5 millió 400 ezer — a testvéri szocialista országokból látogatott hazánkba. A kiutazó magyar állampolgárok nagy része, mintegy 1 millió 120 ezer szocialista országokban tölti szabadságát.

A nem szocialista országokkal is növekszik turistaforgalmunk. 1972-ben már megközelítette az 1 milliót a tőkésországokból hazánkba látogatók száma, s ugyancsak évről évre egyenletesen növekszik a hazánkból nyugatra utazó turisták száma. Hozzátehetjük ehhez, hogy egyetlen kapitalista ország sem biztosítja a szocialista országokból jövő turistáknak azokat a kedvező lehetőségeket, amelyeket mi a nyugatról érkezőknek megadunk: egyetlen kapitalista országban sem válthatnak vízumot a határállomáson a szocialista országokból jövő turisták, s egy-két kivételtől eltekintve a tőkésországok követségei nem adnak 24 órán belül vízumot a szocialista országok állampolgárainak.

Az idegenforgalmi kapcsolatok említett bővülése is jelzi, hogy nemcsak a szocialista országokban, hanem a tőkés világban is *növekszik az érdeklődés életünk, szocialista hazánk eredményei iránt.* A kapitalista országokból érkező látogatók beutazása *politikailag előnyös számunkra.* A hazánkba látogató turisták személyes benyomásaik alapján alkothatnak véleményt a szocializmust építő Magyarországról. Itt szerzett tapasztalataik csökkentik a nyugati hírközlőszervek, propagandagépezet tendenciózus, a valóságot meghamisító információinak hatását. Vendégeink elviszik hazájukba a szocialista Magyarország jó hírét, beszámolnak ismerőseiknek életünkről, fejlődésünkről.

● A két világrendszer harcának színtere

A nyugati állampolgárok közel egymilliós táborának személyes benyomásait az ellenséges propagandának is figyelembe kell venni. A hidegháborús évek durva hamisításait tartalmazó propaganda helyett ma már kénytelenek rafináltabb módszereket alkalmazni, hogy hitelüket biztosítsák. A nemzetközi turizmus bővülése jelentős szerepet játszik abban, hogy a bruzsoá propapanda hamis áruit kénytelen megkísérelni újfajta „körítéssel, csomagolással eladni" saját lakossága körében, el kell ismernie egy sor igazságot is.

A hazánkba érkező vendégek fogadása, a magyar állampolgárok tömeges külföldre utazása (mindenekelőtt a tőkés világgal való kapcsolatunk tekintetében) ugyanakkor felelősségteljes tudatformáló tevékenységet igényel. Nem feledkezhetünk meg arról, hogy a kelet—nyugati irányú, egyre bővülő forgalom a két világrendszer országai között folyik, ezért mint minden kapcsolat, *a turizmus is a két világrendszer harcának színtere.* Mi ezzel a ténnyel számolunk. Ez a helyzet megfelel érdekeinknek, de a tömeges látogatásból adódó tennivalókra fel is készülünk.

Hazánkban, különösen pedig a fő idegenforgalmi központokban, mindenekelőtt Budapesten és a Balaton mindkét partján, ez a tény megköveteli *a politikus idegenforgalmi szemlélet folyamatos kialakítását* mind az idegenforgalom közvetlen bonyolításában részt vevő szervek és intézmények (idegenforgalmi alkalmazottak, idegenvezetők, kereskedelmi, vendéglátóipari, szállodai, közlekedési vállalatok) dolgozói, mind az e vidéken élő lakosság körében. Ezt szükségessé teszi az a számos tapasztalattal alátámasztható tény, hogy az imperialista fellazítási politika a turizmust is megpróbálja ideológiai diverziója szolgálatába állítani. A személyes érintkezésből, a jelenlétből adódó lehetőségeket — sok egyéb mellett — megkísérli felhasználni a szocialista országok közvéleményének hamis befolyásolására, tudatos félrevezetésére. Mivel állításaikat a turizmus révén szóban, a sajtójukban, s egyéb ismeretterjesztő füzetekben propagálják, indokolt, hogy az imperializmus mai viszonyairól a kiutazókat, illetve a vendégfogadó magyar állampolgárokat a valóságnak megfelelően tájékoztassuk, felkészítve őket arra, hogy a felszíni jelenségek mögött a lényeget is meglássák.

Ugyancsak indokolt és szükséges, hogy az imperializmus mai valóságával, illetve a „fogyasztói társadalom" burzsoá eszményével szembeállítva, szüntelenül bemutassuk és hangsúlyozzuk a szocialista társadalom valódi emberközpontúságát, azt, hogy nálunk minden az ember javára, a szebb, tartalmasabb élet feltételeinek megteremtéséért és fejlesztéséért történik. Ezzel erősítve egyúttal a *szocialista hazafiság* érzését, a szocialista hazához való tudatos kötődést, a haza tettekben kifejeződő, cselekvő szolgálatának készségét.

● Gondos felkészítéssel

A hazánkba látogató külföldiekkel az idegenforgalmi központokban élő lakosság kapcsolatba kerül, s cselekedeteivel, magatartásával alakítója, részese a hazánkról alkotott képnek. Nemcsak barátokkal, jóindulatú érdeklődőkkel, hanem rossz szándékú idegenekkel is találkoznak, illetve találkozhatnak. Velük szemben nem védekeznünk kell, hanem még bátrabban kell hirdetnünk, képviselnünk eszméinket. A fellazítás elleni harc a dolgozók öntudatának, vitakészségének fejlesztését követeli meg. Azt kell fokozatosan — éveken át rendszeresen az iskolákban, az ifjúsági szervezetben, a párt- és tömegszervezeti politikai oktatásban, a munkahelyi közösségben — kialakítani, hogy *legyen minél több ezer ember a szocialista haza lelkes propagandistája, ugyanakkor az idelátogató vendégek jó házigazdája is.*

Az idegenforgalomban közvetlenül érdekelt dolgozóktól, de a lakosságtól is — alapvető állampolgári kötelességként — joggal elvárhatjuk, hogy az esetleg ártó szándékú külföldiekkel való találkozások során ne tűrjék el a rendszerünkre, eredményeinkre tett lekicsinylő, vállveregető megjegyzéseket, ne térjenek ki a politikai viták, beszélgetések elől. Az egész lakosság *egészséges nemzeti önérzete* kialakításának reális alapja az, ha ki-ki jól ismeri pártunk politikájának kulcskérdéseit, a szocialista építés országos és helyi eredményeit, ha képes arra, hogy eredményeinket és gondjainkat saját történelmi múltunkkal egybevetve értékelje. Legyen méltán büszke elért eredményeinkre!

A turizmusban érdekelt dolgozók, de az egész lakosság felkészí-

tése az idegenforgalmi feladatokra, a szocialista hazafiságból adódó magatartásra, az állampolgári fegyelem kialakítására *hosszabb távú politikai feladatot,* és nem időszakos kampány-tevékenységet jelent. Mindez a pártszervezet, a KISZ, az iskola, az úttörőmozgalom, a munkahelyek vezetőinek, az állami szerveknek összehangolt tevékenységét igényli. Emellett sajátos feladat az idegenforgalmi idényre való felkészítés. Kulcskérdése ennek: *a pártalapszervezetek, a kommunisták felkészítése.* Mindenekelőtt a párttagság felelősségérzetét, aktív cselekvőkészségét kell fokozni. Jól bevált forma erre, hogy a járási, városi pártbizottságok titkári értekezleten tárgyalják meg a felkészülés feladatait, majd taggyűléseken szólnak az alapszervezetek jellegének megfelelő tennivalókról. Ezt követik az idegenforgalmi helyek lakosságát tájékoztató pártnapok. Indokolt, hogy ezekben a helységekben speciális, az idegenforgalom politikai kérdéseivel foglalkozó tömegpropaganda előadássorozatokat szervezzünk.

A lakosság körében csináljunk közügyet a városok, falvak tisztaságából, hogy az idény kezdetére tiszta, virágos községek és városok várják a vendégeket. Célszerű az is, hogy a Hazafias Népfront és az Idegenforgalmi Hivatal minden évben közösen hívja össze megbeszélésre a fizető vendéglátó szobák tulajdonosait, megvitatva velük az idegenforgalommal kapcsolatos tapasztalatokat, feladataikat.

Igen nagy a felelőssége *az idegenforgalmi szervek dolgozóinak és az idegenvezetőknek.* Ők az ország első számú hivatalos propagandistái. Velük szemben alapvető követelmény a politikai megbízhatóság, a szakmai tudás. Különösen fontos, hogy szilárdan képviseljék pártunk és kormányunk politikáját, képesek legyenek megalapozott válaszokat adni a külföldieket különösen érdeklő kérdésekre. s — ha kell — vitatkozni, érvekkel meggyőzni őket. Az idegenvezetőktől és más idegenforgalmi dolgozóktól azt várjuk, hogy a hozzánk érkező külföldiekkel ismertessék meg hazánk tájai és műemlékei mellett népünk életét, alkotómunkánk eredményeit.

Helyes gyakorlat, hogy az idegenforgalomban közvetlenül érintett vendéglátóipari, szállodai dolgozókat, a kempingek és strandok személyzetét, a MÁV és a Volán vállalatok dolgozóit a munkahelyi párt- és gazdasági vezetők közösen készítik fel. A megbeszéléseken az előző évi tapasztalatok értékelése mellett saját speciális feladataikra irányítsák figyelmüket. Különösen nagy feladat az időszakos dolgozók eligazítása, hiszen évente *több tízezer emberről* van szó, akik a legkülönbözőbb helyekről és indítékokkal jönnek a nyári időszakban a vendéglátóiparba dolgozni.

A megyei pártszervek ezért fontos feladatnak tartják a közöttük folyó folyamatos politikai munkát.

Dr. Beszteri Béla
A Veszprém megyei PB munkatársa

Érdekviszonyok a szocializmusban*

Az utóbbi éveknek nincsen olyan jelentősebb politikai, kultúrpolitikai dokumentuma, amely ne ösztönözné a társadalomtudományokat társadalmi fejlődésünk törvényszerűségeinek feltárására, szocialista valóságunk alapvető kérdéseinek alkotó elemzésére. Erőteljesen igényli e kutatásokat a párt társadalomirányító és szervező munkája, a politika tudományos megalapozása. A tudománypolitikai irányelvek óta pártunk X. kongresszusa fogalmazott meg néhány új, a szocialista társadalom fejlődése által napirendre tűzött kutatási feladatot. Ismeretes, hogy a legfontosabb problémák közül többet a kongresszusi beszámoló konkrétan is megnevezett. E témák elemzése és kidolgozása már folyamatban van. A Központi Bizottság jelentése azonban tartalmazott számos olyan társadalompolitikai kérdést is, amelyek kutatására nem adott konkrét „megrendelést", de vizsgálatuk feltétlenül szükséges és fontos a döntést hozó szervek számára. Ilyen nagy fontosságú kérdés, többek között, a szocializmus érdekviszonyainak elméleti vizsgálata.

A szocialista társadalom sem ellentmondások nélküli társadalom. Érdekellentmondások keletkezhetnek az egyéni, a csoport- és a társadalmi, a napi és a távlati érdekek között. Ezek a megállapítások a társadalmi tapasztalatokból is leszűrhetők, mindenekelőtt a tervgazdálkodásunk új irányítási rendszerének bevezetése óta folyó gazdasági gyakorlatunkból, amely szükségképpen együtt járt az érdekkülönbségek nyíltabb jelentkezésével. A párt nem várhatott addig, míg elméleti vizsgálódások feltárják az ellentmondások gyökereit, részleteit stb. és úgy hozza meg döntéseit. Tudatosan be kellett avatkoznia a gazdasági érdekek konfliktusaiba, mérlegelni, választani, rangsorolni kellett az egymást keresztező érdekek között, fel kellett oldani a keletkező feszültségeket, és megteremteni a különböző érdekek harmóniáját. Természetesen e t' nem mentesíti a tudományt a feladat elvégzése alól, sőt ellenkezőleg, sürgeti az érdekviszonyok szocializmusbeli rendszerének, az érdekek ütközésének és egyeztetésének mélyebb, tudományos elemzését. A párt az elmélet birtokában politikai döntéseinél céltudatosabban számolhat az érdekellentétekkel, a fejlődés törvényszerűségeire építő tudományos előrelátással biztosíthatja a szocializmus számára kedvező törekvések fölényét, politikai befolyásával leküzdheti a

* A pártoktatók székesfehérvári tanácskozásának dokumentuma. Megjelent a Kossuth Könyvkiadó kiadásában, 1973-ban.

visszahúzó erőket. A tudományos kutatás azonban meglehetősen késik e téma feldolgozásával. Ez ideig még adós a tapasztalatok elméleti általánosításával.

Az elméleti, ideológiai munka társadalmi-politikai gyakorlathoz viszonyított késésének, lemaradásának megszüntetését, az érdekprobléma elméleti kidolgozását a társadalmi szükségletek egy másik nagy fontosságú tartománya, maga az ideológiai nevelő-oktató munka is sürgeti. Az érdekekkel kapcsolatban sok felszínes, közhelynek számító, hamis és helyes nézet keveredik a közvéleményben. Az érdeket gyakran még ma is kizárólag az egyéni érdekekre korlátozzák, nemegyszer mereven szembeállítva az egyéni és társadalmi érdeket. Elég általános az az illúzió is, miszerint a szocializmusért folytatott éles osztályküzdelmek időszaka lejárt, most már nincsenek érdekellentmondások, elérhető közelségbe került az „örök harmónia", a rend, a nyugalom. Egyesek érdekként kizárólag az anyagi-gazdasági érdeket tartják nyilván, s azon belül is megrekednek az elosztási viszonyoknál. Mások az érdekeket szembeállítják az erkölccsel, s az érdeket valami szégyellni való, nem tiszta dologként fogják fel.

Nyilvánvaló tehát, hogy van tennivaló ez ügyben az eszmei nevelőmunka frontján is. Változtatni kell a hamis ideológiai beidegződéseken, és erősíteni kell a helyes, materialista felfogást. A korszerű materialista társadalomszemléletet kialakítani és elmélyíteni viszont lehetetlen az *érdek természetének alapos megértése és a társadalmi összefüggésekben való megfelelő elhelyezése nélkül.* Itt viszont újra kiütközik az elméleti vizsgálódások hiánya. Az ideológiai nevelőmunka, a propaganda — ha be akarja tölteni valóságos funkcióját, *az emberek szemléletének formálásán keresztül cselekedetük befolyásolását* — nem kerülheti meg a politikai szükségletként jelentkező feladatokat. Bár a tudományos kutatómunka e kérdéseket illetően elmaradt, a propagandamunka irányítói mégis úgy ítélték meg: a *politikai és általános társadalmi gyakorlat már felhalmozott annyi tapasztalatot, hogy ezeket csokorba kötheti és elemi fokon általánosítva megkísérelheti a fontosabb következtetések levonását.*

Így került megrendezésre az MSZMP KB Agit. Prop. Osztálya által, 1972 szeptemberében, Székesfehérvárott egy tudományos-propaganda konferencia, „Érdekviszonyok a szocializmusban" címmel. A tanácskozáson — amelyen pártoktatók vettek részt — kilenc különböző előadásban (négy referátumban és öt korreferátumban) tárgyalták az érdek különböző vonatkozásait, hangsúlyozottan a kérdés *politikai, pedagógiai, módszertani oldalára koncentrálva.* Ezeket az előadásokat gyűjtötte egybe és adta közre az Érdekviszonyok a szocializmusban című kiadvány.

A könyv jellegét tekintve nem kimondottan tudományos értekezésekből összeállított szintézis, hanem a *propagandisztikus publicisztika műfajába* tartozik. Elsősorban a helyes kérdésfeltevésekre törekszik és a jelenlegi társadalmi gyakorlat szempontjából fontos válaszokat keresi. Természetesen ez közel sem jelenti a tudományosság igényének mellőzését. Sőt egy-két előadás túl is lépett a saját maga által felállított követelményen — a már meglevő ismeretek rendezésén — és elemző, tudományos válaszokat adott a felvetett kérdésekre.

Az érdek és az ideológia kapcsolatát vizsgálja *Wirth Ádám,* színvonalas és politikus írásában. Az érdek és az ideológiai érték, az ideológiai értékrend összefüggéseivel foglalkozva megállapítja, hogy az ideológia, az emberek cselekedeteinek ideológiai motívumai, az értékek választása és megfogalmazása *végső soron a gazdasági alaptól függ.* Ugyanakkor az ideológiai értékrend az adott osztály tetteit *eszmeileg orientálja, szabályozza* a reális

érdekellentmondások, érdekkonfliktusok megoldásában. A szocializmus építése — állapítja meg a szerző — a gazdasági érdekek érvényesítésének és a szocialista társadalom ideológiai-politikai értékrendjének *összhangját* követeli meg. Amennyiben ez az összhang megbomlik, vagy a kettő szembekerül egymással, ez a szocializmus építésében szükségszerűen zavarokat okoz. Egyes negatív jelenségek azt mutatják, hogy *az elmúlt években a szűken értelmezett gazdasági érdekek mögött átmenetileg háttérbe szorultak a szocialista társadalom alapvető érdekei, csorbát szenvedett a szocialista ideológiai értékrend.* Ezért fokozni kell a szocialista társadalom ideológiai-politikai értékrendjének szerepét, különösen három vonatkozásban: 1. Jobban biztosítani kell a társadalmi érdekek elsőbbségét, a csoport- és a szűkebb egyéni érdekekkel szemben. 2. Sokoldalúbban jusson kifejezésre a munkának, mint legfőbb értéknek anyagi és erkölcsi megbecsülése. 3. Mindenféle gazdasági érdeket úgy kell realizálni, hogy azok társadalmunk szocialista jellegét erősítsék, a munkásosztály nagy társadalmi céljait szolgálják.

Másfelől Wirth elvtárs azt taglalja, hogy az érdekek hogyan tükröződnek társadalmunk tudatállapotában. A szocialista tulajdonviszonyok általánossá válása a népgazdaság minden ágában *reális alapot teremtett az érdekek helyes felismerésén alapuló szocialista tudat létrejöttéhez.* De a szocialista tudatosság fejlődését, az érdekek helyes, világos kialakítását még objektíve korlátozzák a régi társadalmi viszonyok maradványai, továbbá a különböző ellenséges ideológiai hatások. Osztályszempontból tekintve a szocialista tudatosság legmagasabb fokán — állapítja meg a szerző — a munkásosztály áll.

Az érdekviszonyok alapkérdéseit újszerűen és tartalmasan fejti ki *Makó István* két előadása. Az első témakörben az érdekek dialektikáját és az érdekviszonyok típusait tárgyalja. A logikai levezetés módszerével bizonyítja az érdek szükségszerűségét, törvényszerűségét, társadalmi természetét. *Minden érdekviszonytípus objektív társadalmi törvény — mondja —, amelyet ismernünk kell ahhoz, hogy szabadon cselekedhessünk.* Az érdek a mindenkori társadalmilag meghatározott szükséglet és e szükséglet tudatosultsága. A szükséglet tudatosodását a célképzés követi, majd a feltételek sokaságának megteremtésével a gyakorlati cselekvés. Az érdekviszonyok, mint a társadalmi törvények általában tendencia jellegűek, az érdek és a tett sohasem eshet teljesen egybe. Az érdekviszonyok típusait a szükséglet-csoportok alapján különbözteti meg. Alapvető a gazdasági érdek, mely a politikai érdekszintbe „sűrítődve" is megjelenik, és a politika által közvetítetten érvényesül az erkölcs, művészeti, filozófiai, szaktudományi, vallási érdektípusokban. A gazdasági érdek a termelőerői, tulajdonosi, munkamegosztási és elosztási érdekek egymást feltételező egysége. A legmélyebb érdekszint a termelőerői érdek, amely minden egyéb érdektípusban jelen van, az emberi haladás legáltalánosabb szükséglete. Ebben az érdektípusban fejeződik ki az embernek a természet legyőzésére, humanizálására, azaz a társadalom termelőerőinek gyarapítására irányuló szükséglete.

Makó elvtárs másik témájában részletesen vizsgálja a *gazdaság és politika érdekviszonyát, a politikai érdek sajátosságait.* A gazdasági, szűkebben a termelőerői és a politikai érdek lényegi kapcsolódását abban látja, hogy mind a termelőerők, mind a termelési viszonyok az ember különböző és elválaszthatatlan viszonyai. Az ember történelmileg felhalmozott univerzális képességei által létrehozza munkaeszközeit, kifejleszti termelőerőit, ezzel egyidejűleg megteremti azokat a gazdasági, politikai, kulturális intézményeket, amelyek a gazdasági-termelési szférától viszonylag elkülönülnek, de arra visszahatni képesek.

A politikai szféra közbülső faktor a gazdasági és a kulturális terület kö-

zött, s közvetít közöttük. A politika mint *társadalmi viszony*, döntően az alapvető osztályok egymáshoz való viszonya, amelyet a hatalom szükséglete determinál; mint *cselekvésforma* meghatározza a politikai intézményeket érintő cselekvést; mint *társadalmi tudatforma*, a politikai gyakorlat visszatükröződése. A politika tehát mindenekelőtt *sajátos társadalmi viszony*, az ezáltal közvetlenül beszabályozott *sajátos cselekvésforma* és az ezeket tükröző *sajátos tartalmú tudatforma* e g y s é g e — foglalja össze mondanivalóját a szerző.

Makó elvtárs értékes írásainak hatását erősen csökkenti, hogy nem fordított kellő gondot az érthetőségre. Pedig ez jelen esetben megkülönböztetett figyelmet érdemelt volna. Deduktív írás- és előadásmódja — az a probléma-megközelítés, amely nem közvetlenül a társadalmi gyakorlatból, hanem az absztrakt filozófiai kategóriák belső logikai törvényszerűségeiből von le következtetéseket a vizsgált kérdésre — amúgy is megnehezíti a formális logika összefüggésrendszerében járatlan olvasó helyzetét.

É r d e k v i s z o n y o k é s e r k ö l c s című referátumában *Farkas Endre* meggyőzően vitatkozik azokkal a hamis ideológiai beidegződésekkel, amelyek az érdek és erkölcs kapcsolata vonatkozásában a mindennapi tudatban leggyakrabban előfordulnak. Az érdek és erkölcs viszonyát a jelen társadalmában vizsgálva megállapítja, hogy *a szocializmusban többféle erkölcsű struktúra létezik* és ezek között van egy olyan, melyben benne van a *szocializmus lényege, fejlődési tendenciája.* A szocializmus építése során a munkásosztály erkölcse nemcsak uralkodóvá, de objektíve és tendenciájában is — az egyre inkább kibontakozó egységes társadalmi érdek talaján — a többi réteg perspektivikus erkölcsévé válik. Ennek folytán *nemcsak proletár, de szocialista erkölcsről* is beszélhetünk. A szerző állást foglal a társadalmi és az egyéni érdek viszonyának erkölcsi problémájában, amely a szocialista etikai irodalom egyik központi témája. A cél az — írja —, hogy minden ember, elvetve közösségellenes magánérdekét, individuális érdekétől emelkedjék fel saját egyéniségének az érdekéhez, azaz az igazi közösség érdekét saját egyéniségének érdekévé tegye.

A plénumon elhangzó utolsó referátumban *Benke István* elemezte *a gazdasági érdekek tagozódását*, az érdek alanya, tárgya, formája, jelentkezési helye, érvényesülési ideje és intenzitása szerint. Hangsúlyozta a gazdasági érdekek jelentkezésében, felismerésében az értékkategóriák tudományos megalapozásának kiemelkedő fontosságát és az érdekek felhasználása során az anyagi ösztönzés szerepét, erkölcsi ösztönzéssel való kiegészítésének jelentőségét.

A korreferensek közül *Kéri Elemér* a *művészet eredetéről és fejlődéséről* szólott, továbbá a művészet helyét vizsgálta a szocialista kultúra, az emberi műveltség rendszerében. A műveltséget nem azonosítja az ismeretekkel, véleménye szerint az magában foglalja az egész társadalmat és az egyes ember egész személyiségét formáló *értelmes gyakorlatot, életmódot, magatartást, világszemléletet.* A művészetet így definiálja: A művészet tükröz, tükrözi az ember viszonyát a társadalmi valósághoz, értékeli ezt a viszonyt, a benne megjelenő emberi magatartást és újat teremt, új lehetséges viszonyt az ember és valósága között.

Kozma Ferenc gondolatgazdag tanulmányában a szocialista *nemzetközi együttműködés* néhány problémáját tárgyalta, amely rávilágít arra, hogy a *nemzeti érdek* és a *nemzetközi érdek*, valamint *a munkásosztály érdeke milyen módon találkozik* és — ha ideiglenesen és részlegesen is — hogyan kerül szem-

be egymással; hogyan folynak le az érdekeknek a legkülönbözőbb szintű és formájú konfrontációi, s ebből miként kristályosodnak ki perspektívában a nemzetközi munkásosztály valódi, hosszú távú, igazi érdekei.

Kéri Tamás az *egyéni és csoportérdekek* néhány gyakorlati problémáját vizsgálta meg, így a gazdasági egyensúly és a dinamikus fejlődés, az infláció és az árstabilitás, a nyitott és zárt gazdálkodás, a ráfordításarányos és a preferált ár, a központi és helyi irányítás önállóságának ellentmondásosságát. Végeredményben arra az álláspontra helyezkedett, hogy *nem lehet az ellentmondásokban vagylagosan dönteni, csak a kettő harmonikus, egymást segítő, kölcsönös összhangja juttathatja kifejezésre az össztársadalmi érdeket.*

Somoskői János korreferátumában az *érdek és a demokrácia* kapcsolatáról kijelentette: Nem valamiféle egymást kölcsönösen feltételező ellentétpárról van szó, mert az érdek végigkíséri az emberiség történetét, ellenben a demokrácia a történelmileg megszűnő osztálytársadalmak kategóriája. A szocialista demokrácia az átmeneti korszakban a dolgozó osztályok, a többség, a szocializmus teljes felépítésével az egész társadalom érdekeit fejezi ki, és valóságos érdekei felismerésének, realizálásának eszközévé válik. A szerző hangsúlyozta a *szocialista demokrácia kiemelkedő szerepét napjainkban az érdekek felismerésében, egyeztetésében és realizálásában.*

A pártoktatók tanácskozásának dokumentuma tehát sokrétű, sokszínű munka: tartalmilag feltárja a gazdasági, a politikai érdek, az erkölcsi és esztétikai szükségletek különböző vonásait; módszertanilag magába ötvözi a politikai, tudományos, pedagógiai megközelítés kritériumait. *Ezért is ajánlható nyugodt szívvel minden ideológiai érdeklődésű olvasó számára. A marxizmust—leninizmust tanulmányozó hallgatók és propagandisták* bizonyára szívesen veszik kézbe a kötetet: segítheti őket reális társadalomfelfogásuk, marxista szemléletmódjuk fejlesztésében, elmélyítésében. De eredményesen alkalmazhatják, hasznosíthatják a könyvben olvasottakat gyakorlati munkájuk során a *pártmunkások, a különböző szintű politikai és gazdasági vezetők is.* Számukra az előadások anyagának megismerése nem csupán egy „izgalmas" kérdés tisztázását jelenti majd, hanem az elvi tisztánlátás segíthet felelős döntéseikben, s megóvhatja őket a szubjektivizmustól, a voluntarizmustól, a meddő moralizálástól. De nem szerénytelenség állítani azt sem, hogy a kiadvánnyal *gazdagodott a társadalomtudomány* is. Ha másért nem, azért, mert sikerült az ideológia művelőinek figyelmét a kérdésre irányítani és az elméleti kutatás számára megfogalmazni egy társadalmi „megrendelést".

A konferencia megrendezése bátor, úttörő vállalkozás volt. Az előadások megjelentetése felfogható célszerű, tudományos-pedagógiai kísérletnek, ideológiai „hézagpótlásnak", de mindenképpen *jelentős politikai tett.* Ezért meglepő és méltatlan az a hallgatás, amely a politikai, tudományos sajtóban, a kulturális propagandában a kiadvány megjelenésével kapcsolatban tapasztalható.

Birta István

Módszertani munka az oktatási igazgatóságon

BÁCS-KISKUN MEGYEI TAPASZTALATOK

A marxizmus—leninizmus eszméinek terjesztése, a párt politikájának hirdetése, a felnőtt hallgatók szocialista személyiségvonásainak kialakítása és megszilárdítása, mozgósítása nagy társadalmi céljaink megvalósítására — ezekben lehetne összefoglalni azokat a legfőbb tartalmi célokat, amelyek az oktatási igazgatóság munkájának irányát Bács-Kiskun megyében is megszabták és megszabják. Társadalmunk fejlődése azonban — az élet más területeihez hasonlóan — egyre növekvő igényeket támaszt e feladatok megoldásának módjával szemben. „Szolgáltatásaink" iránt mennyiségileg is évről évre növekszik az igény, a helyi politika megvalósítása újabb és újabb feladatokat ró ránk, s mindemellett tartanunk, sőt emelnünk kell a minőségi színvonalát is. A politikai tapasztalatokban talán kevéssé járta, de egyre műveltebb, sokoldalúbban tájékozott hallgatóság igényei növekszenek, várakozása munkánk iránt fokozódik, ugyanakkor a tanulásra szánt idő — életünk rohanó tempója mellett — inkább csökken, mint növekszik. Mindez kikerülhetetlenül felvetette a propagandamunka hatékonyságának kérdését. Nem véletlen tehát, hogy a politikai oktatás módszertana országosan mindenütt előtérbe került.

Az elmúlt másfél évtizedben a mi megyénkben is kinevelődött egy „szakmailag" jól képzett, a propaganda különböző területeinek tartalmi kérdéseiben járatos, a párt politikáját mélyen értő és annak megvalósításában cselekvően részt vevő propagandista gárda. Az utóbbi időben azonban mindinkább bebizonyosodott, hogy mindez kevés: *a mesterségbeli, sokszor ösztönös rutin-fogások mellett a hatékonyság egy bizonyos szint fölé már nem emelhető s szükség van a metodikailag is tudatos, átgondolt munkára.*

Az ösztönösség ideje lejárt

A fentieknek megfelelően módszertani munkánk alapvetően *két területre* oszlik: az esti egyetemi oktatás didaktikai-metodikai kérdéseire, s a tömegpropaganda módszertani problémáira. Kezdetben nyilvánvalóan az első területtel foglalkoztunk többet. Az egyébként rendszeres és általában elméleti jellegű tanári továbbképzés kerétei között az oktatási gyakorlat kényszerítő hatására viszonylag korán — az 1963/64-es tanévben — megkezdtük a szisztematikus módszertani munkát is. Pedagógiai végzettséggel nem rendelkező tanáraink számára egyéves nevelés-elméleti kurzust szervezetünk, egy saját szelektálású pedagógiai jegyzet alapján. Később, az esti egyetem Tájékoztatójában az elméleti cikkek mellett rendszeresen jelentettünk meg — igaz, alárendelt szereppel — módszertani cikkeket, utasításokat, a többi között a hallgatókkal való egyéni foglalkozásról; az előadásokkal kapcsolatos követelményekről; a tananyagok koncentrálásának lehetőségeiről; a politikai gazdaságtan oktatásának módszereiről. Közben, elsősorban a tömegpropaganda módszereinek fejesztése céljából, 1967-ben a megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztályának szervezésében és a mi aktív közreműködésünkkel megindult a Propagandista Kiskönyvtára sorozat, amelynek eddig négy kötete jelent meg. E kimondottan módszertani jellegű kiadványt eljuttattuk valamennyi alapszervezethez és propagandistához. Sajnos a nagyfokú cserélődés következtében a sorozat első füzetei már alig találhatók. Mai propagandistáink jó része a bentlakásos előkészítő tanfolyamokon szerez róluk tudomást.

Az 1969/70-es tanévtől nyilvánvalóvá vált, hogy a munkánk hatékonyságának növelése érdekében tett erőfeszítések módszerbeli frontáttörés nélkül meddőknek bizonyulnak. A már bevezetőben említett okok mellett hallgatóságunk körében megindult egy erőteljes fiatalodás, újabb korosztályok lépték át küszöbünket, akik számára az 1956-os ellenforradalom is csak történelem, s nem személyes tapasztalat. Korábbi módszerünk, amely alapvetően hallgatóink mozgalmi tapasztalataira, politikai gyakorlatára támaszkodott, s azok általánosítását tartalmazta, egyre kevésbé bizonyult használhatónak. Élménynyújtásra, szemléletességre volt szükség. Az élet tehát újabb lépésre kényszerített bennünket: az 1969/70-es tanévben — főként függetlenített oktatóink és néhány tiszteletdíjas tanárunk számára — megszervezetük az első *propaganda módszertani speciális kollégiumot*, az Országos Pedagógiai Intézet, valamint részben a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont közreműködésével, s szoros együttműködésben a Csepel Vas- és Fémművek pártbizottságával.

Ezek az első próbálkozások magukon viselték a kezdet minden nehézségét: az előadók jórészt akkor kezdtek tüzetesebben foglalkozni a politikai propaganda metodikájával, s a mi igényeink sem körvonalazódtak eléggé. *Egy dolog azonban nyilvánvalóvá vált: a módszertani munka pártoktatók tevékenységének szerves részét kell hogy képezze; enélkül nincs hatékony propagandamunka; az ösztönösség és az önmagában vett rutin ideje lejárt.*

Az oktatási igazgatóság terveiben ennek következtében megnőtt a didaktikai és metodikai témák súlya. Tanszékeink továbbképző összejöveteleinek sorában mind nagyobb helyet kaptak a kifejezetten oktatás- és nevelésmódszertani problémák. Egyik-másik ilyen módszertani tanácskozás hatóköre túlnőtt a megye határain. (Így „A szemléletesség és szemléltetés a filozófiai oktatásban" című regionális tanácskozás, amelyen a pedagógiai tudomány több művelője és hat megye állami és pártoktatásának képviselői vettek részt; valamint a politikai gazdaságtan tanszék által rendezett értekezlet, ahol a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem és több megye képviselőinek jelenlétében a „A propagandista személyisége, a vezető és a csoport kapcsolatrendszere" című témát vitatták meg.)

A módszertani munka előtérbe állítása természetesen nem változtatott annak alapvető státuszán: *ma is eszköz-szerepet tölt be, a tartalmi munka segítésére, támogatására hivatott.* Ma már azonban a tanárok munkájának megítélésénél — úgy érezzük — nem lehet megkerülni a „hogyan" kérdését. Előadás- és foglalkozáslátogatásaink tematikusan, előre megtervezett módszertani szempontok alapján történnek. a minősítéseknél külön súllyal szerepeltetjük a munka didaktikai színvonalát például az előadók díjazásában és differenciálunk a szemléltetett és nem szemléltetett, az aktivizáló módszereket tudatosan alkalmazó, illetve egyéb órák között. A tömegoktatás propagandistáinak év eleji felkészítésénél a tartalmi tájékoztatással egyidejűleg mindig kitérünk a továbbadás „hogyan"-jára is.

A módszertani munka fő irányai

Módszertani munkánk — más oktatási igazgatóságok gyakorlatához hasonlóan — alapvetően négy irányú:

1. Az előadás módszertana. Itt elsősorban a jó előadásnak a gyakorlatban kikristályosodott kritériumait igyekszünk összegyűjteni, általánosítani, s a meglevő, nem túl nagy számú módszertani-retorikai irodalommal egyeztetni. Külön hangsúlyt kapnak az előadásokon használható különböző aktivizáló módszerek.

2. A foglalkozás vezetésének módszertana. A hagyományos visszakérdezés és vita tapasztalataink szerint egyre kevésbé képes betölteni aktivizáló és a gyakorlati alkalmazásra felkészítő szerepét. Széles lehetőséget teremtettünk ezért a kísérletezésre, s külön vizsgáljuk az így felmerülő lehetőségek — szerepjátékok, feladatlapok, helyzet- és esettanulmányok, üzemlátogatások, kiselőadások, kiscsoportos feladatmegoldások stb. — hatékonyságát. Az általánosításokkal a tanszékek e területen még adósak. Külön területet jelentenek — főként a bentlakásos tanfolyamokon — a gyakorlati foglalkozások. E forma — eddigi tapasztalataink szerint — bevált. Ilyenkor az iskolában vagy esetleg otthon, a saját munkahelyen konkrét gyakorlati feladatokat kell megoldani (munkatervkészítés, taggyűlés levezetése, minősítés, propagandisták esetén előadások, foglalkozások megtartása), amit kollektívan értékelünk.

3. A szemléltetés módszertana. Különösen az írásvetítő vált népszerűvé az elmúlt két évben. Nemcsak a helybeli tagozatokon, hanem a vidéki osztályokban is szívesen alkalmazzák előadóink. A legfőbb gondot ez esetben a rajzolás „kisüzemi" módszerei jelentik. Népszerűek a politikai gazdaságtan és a munkásmozgalom története tanszék rendelkezésére álló diasorozatok, a munkásmozgalmi témáknál bevált az episzkóp használata is. A pártiskolai tanfolyamokon és a speciális kollégiumokon élménynyújtás céljából gyakran vetítünk filmeket, kevés olyan film áll azonban rendelkezésünkre, amely megéri a ráfordított időt. Tapasztalataink nagyon pozitívak: a filmmel szemléltetett foglalkozások mélyebben bevésődnek, a kibontakozó vita élénkebb, életszerűbb. A szemléltetéshez tartozik közvetett értelemben a tematikához igazodó kulturális program, elsősorban a hosszabb pártiskolai tanfolyamokon. A színház- és mozilátogatások, a TIT-előadások, a baráti országok képviselőivel való találkozások nyújtotta élményanyag jól felhasználható az előadásokon és foglalkozásokon.

4. Az értékelés módszertana. Az elmúlt évben a módszertani csoport esti egyetemi szekciójának munkatervében szerepelt a szigorlatok és kollokviumok egységes követelményrendszerének kidolgozása. Ennek általános didaktikai oldalát elkészítettük, a tanszékekre vár, hogy az egyes szakmódszertani vonatkozásokat is beépítsék ebbe a keretbe.

Munkánk gyakorlati produktumai közé tartozik két (egy megvédett és egy most készülő) egyetemi doktori dolgozat a politikai gazdaságtan oktatás módszertanáról, néhány tanulmány a már jelzett Propagandista Kiskönyvtára sorozatban, módszertani tanszéki értekezletre készült, illetve a Tájékoztatónkban megjelent egy-két dolgozat. *Ma már tanáraink módszertani továbbképzésénél is elsősorban az önálló anyagfeldolgozásra és kísérletezésre építünk.* Ennek egyik jele, hogy a balatonaligai módszertani tanfolyam teljes anyagát függetlenített tanáraink és a módszertani csoport tagjai között még tavaly nyáron felosztottuk, s mindenki köteles legalább egy témában olyan mértékig elmélyülni, hogy a tömegoktatás propagandistái számára általunk rendezett tanfolyamokon azt színvonalasan elő tudja adni. (Az első ilyen önerőre támaszkodó módszertani tanfolyam ez év májusában már le is zajlott.) Emellett minden tanszék egy-egy függetlenített tanára egyben a módszertani csoportnak is tagja, az ő feladata a tanszéken belül folyó módszertani munka összefogása.

Javuló tárgyi feltételek

A tömegpropaganda oktatóinak módszertani képzésére és továbbképzésére a következő lehetőségek állnak rendelkezésünkre: szeptemberben előkészítő (általában egyhetes) tanfolyamok, háromhetes évközi módszertani alapozó tanfolyam, a „propagandamunka módszerei" speciális kollégium. E területeket mód-

szertani csoportunk tömegpropagandával foglalkozó szekciója fogja össze. A hároméves általános esti egyetemi tagozaton és a szakosítón folyó módszertani képzéséről egyelőre nincs elképzelésünk.

Módszertani munkánk tárgyi feltételei az utóbbi időben sokat javultak. *Jelenleg három „Aspectomat" diavetítő, három írásvetítő, öt magnetofon, egy epidiaszkóp és egy korszerű „Meoclub" filmvetítő áll a szemléltetéshez tanáraink rendelkezésére.* Épületen belül sokat használjuk őket, külső tagozatra való kivitelük azonban nehézkes, bár nem megoldhatatlan. A már említett diasorozatokon kívül további diaképek készítésére van lehetőségünk, bár e „kisipari módszer" elég költséges. Fóliára, illetve az írásvetítőre, emellett használt kartonkeretes celofánpapírra minden tanárunk maga dolgozik. Egyes szemléltető ábrákat, blokksémákat fénymásolásos eljárással sokszorosítva hallgatóinknak is kezükbe tudunk adni. A Propagandista Kiskönyvtára sorozat szinte korlátlan lehetőséget ad az elkészült, s a tömegpropagandában is hasznos tapasztalatokat általánosító tanulmányok publikálására.

Véleményünk szerint ki kellene dolgozni és koordinálni az oktatási igazgatóságok eszköz- és anyagellátásának általános elveit, egységesíteni a felhasznált anyagokat, hiszen a szériagyártás sokkal gazdaságosabb. Ugyancsak ki kellene dolgozni az oktatási igazgatóságok módszertani munkájának koordinálására alkalmas koncepciót, hogy a jelenleg sokszor párhuzamosan futó helyi erőfeszítések szélesebb körben hasznosuljanak: Ide tartazna alapirodalomként használható művek iratásának, vagy fordításának szorgalmazása. E feladatok azonban már meghaladják az oktatási igazgatóságok lehetőségeit.

A fentiek általános tanulságait levonva úgy érezzük, hogy az említett módszertani „frontáttörés" nálunk megtörtént. A didaktikai-metodikai munka létjogosultságáról, fontosságáról valamennyi függetlenített munkatársunkat és tiszteletdíjas tanáraink túlnyomó többségét sikerült meggyőzni. Az elért eredmények buzdítólag hatottak, s újabb erőfeszítésekre ösztönöznek. Terveinkben a továbbiakban már azonos súllyal szerepel a tartalmi és módszertani tevékenység.

Dr. Harsányi Ernő
a Bács-Kiskun megyei Oktatási Igazgatóság igazgató-helyettese

MEGJELENT!

DR. ROMÁNY PÁL

az
ÚJ FALU sorozat
legújabb kötete

A tanyarendszer ma

128 oldal Ára: 5,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

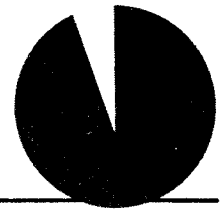

A művészeti alkotóműhelyek pártirányítása

A művészet különböző ágai Baranya megyében és Pécsett — mint országosan — alapvetően a szocialista eszmeiség jegyében fejlődnek, töltik be társadalmi funkciójukat. A fejlődés feltételei, kisebb visszaesésektől eltekintve, hosszabb ideje kedvezőek. Az illetékes megyei szervek támogatása átgondolt, a párt művészetpolitikájának megfelelő. A párttag és a párt eszméihez közelálló művészek értékes segítséget adnak a kommunista neveléshez, a szocialista kultúra műveléséhez, terjesztéséhez, a kulturális életben keletkezett problémák és ellentmondások feloldásához. Talán nem szerénytelenség, hogy úgy érezzük: a különböző művészeti ágazatokban, alkotóműhelyekben elért, megyénkben nagyra értékelt eredmények részét képezik az országos egésznek, s az szegényebb lenne, ha ezek hiányoznának belőle.

A fejlődésnek kézzelfogható eredményei vannak, akár az alkotóműhelyek folyamatos kialakulását, önállóságuk és felelősségük növekedését, akár a műhelyekben létrejött művészeti alkotásokat, produktumokat vizsgáljuk. Vezetőinek és művészeinek alkotó fáradozásai nyomán igényes és korszerű színház alakult ki Pécsett, előadásaikat igénylik, szeretettel fogadják Dél- és Nyugat-Dunántúl városaiban, községeiben is. A Pécsi Balettet jól ismerik és megbecsülik az ország határain túl is. Az itt élő írók jónéhány számon tartott alkotással, műfordítással gazdagították a magyar irodalmat. A Jelenkor szerkesztősége és a köréje tömörült írók hosszú ideje biztosítani tudják a folyóirat rangját és színvonalát. Közismerten gazdag, nagy hagyományai vannak a megye, de mindenekelőtt Pécs zenei életének. A képző- és iparművészeti műhelyekben, az egyéni műtermekben értékes alkotások születnek, s jelentős előrelépés tapasztalható a vizuális nevelésben, a szocialista közízlés alakításában.

Történelmileg úgy alakult, hogy Pécs Dél-Dunántúl kulturális centrumává vált. Ez rang is, de mindenekelőtt *szakadatlan kötelesség, felelősség mind az alkotóművészek, mind a helyi és a felettes irányító szervek számára.* Másrészt az itteni aktív művészeti élet a megyénél lényegesen nagyobb területen jelent természetes vonzási kört, ami még hangsúlyozottabbá teszi a pártirányítás fontosságát. Jelenkor című irodalmi folyóiratunkba fővárosi írók, költők, kritikusok is szívesen írnak. A Pécsi Nemzeti Színház évek óta kap kitűnő darabokat ősbemutatóra. A pécsi kerámia és kisplasztikai biennálékra az ország legrangosabb művészei küldik el alkotásaikat. A siklósi kerámiai és a villányi szobrász alkotótelepekre szívesen jönnek ismert külföldi kerámikusok és szobrászok is.

A Pécsi Modern Magyar Képtárat sűrűn keresik fel látogatók a város határain túlról is, de érdeklődés mutatkozik képzőművészeti életünk más törekvései, kezdeményezései iránt is.

Eszmei–művészi gondok

Az eredmények mellett gondok, problémák is akadnak. Dél-Dunántúl képző- és iparművészeinek több mint 50%-a (31 fő), párttagjainak 75%-a (11 fő) Pécsett él és dolgozik. A párttag művészek viszonylag magas száma ellenére a heterogén összetételű tagság körében sem a területi szervezet, sem az alkotóműhelyek vezetőségei nem merték, nem tudták vállalni az ideológiai-szakmai különbségek, ellentétek nyílt elvi konfrontálását. A nézet- és érdekkülönbségek egy idő óta megbontották a helyi csoportot, amely emiatt pillanatnyilag nem tud eleget tenni belső, baráti közösségteremtő funkciójának. Az egyének különböző szintű és gyorsaságú fejlődésének nem ad elég rugalmas és elvileg megalapozott keretet. Mindez egyeseknél kiábrándultságot, fásultságot okozott,

Az erősen eltérő alkotói módszer, stílusirányzat mögött eszmei és művészi bizonytalanság húzódik meg. Kísérlet, műhelymunka címén jó néhányan a közérthetőség határát messze túllépő absztrakciók sorozatát produkálják. A világért sem kívánjuk azt mondani, hogy az alkotás egyetlen művészi kritériuma a közérthetőség, de az esetek egy részében valóságos formai burkot kell lefejteni, hogy az ember hozzáférjen az alkotás tartalmához. A modernségre, a formailag különösre való törekvés a művészek többségénél megoldásbeli nehézségeket eredményezett és igen sokszor képtelenek megtalálni a tartalomnak megfelelő, érthető formát. Ezért például a mű és címe gyakran teljes ellentmondásban van, ami néha már mosolygásra késztet. A korszerűség igénye így a jószándék ellenére csak a forma modernizálásához vezet. *A festők egy része úgy dolgozik, mintha nem létezne közvélemény, közízlés. Az alkotás folyamata és célja sokszor nem kerül kapcsolatba a tömegek kulturálódási igényével.* Ez is közrejátszik abban, hogy a szakmai körök véleménye messze más utat jár, mint a piktúrával összefüggő közvélemény, s a negatív kölcsönhatás a festők egy részében elbizonytalanodást, szakmai megtorpanást, kiúttalanságot produkál. Jól tükröződik ez a kapkodó útkeresésben, a műhely és rutinmunkák előtérbe kerülésében. Mindez megítélésünk szerint nem csupán „szakmai" kérdés, hanem világnézeti, szemléleti problémák kifejeződése is. Ez is közrejátszik abban, hogy *Martyn Ferenc* és *Simon Béla* kivételével a mai 50—60 éves legtehetségesebb képzőművészeink is adósak életművük kialakításával.

Deformáló hatása van a felerősödött kispolgári ízlésnek, a minden „különösre" és érthetetlenre örömujjongó snobizmusnak, a szélsőségesen különc, avantgardista, modernista művészetszemléletnek. De negatív hatása van az esetek nagyrészében ugyancsak kispolgáriságot tükröző naturalizmus iránti igény megfogalmazásának, amely a pártközvélemény egy részében is jelentkezik.

Nem kis gondot okoz színházunk egyébként igen nemes törekvése, hogy minél nagyobb számú kortárs-drámát mutasson be. Ezzel ugyan megfelelő műfaji változatosságot tud biztosítani, előnyösen befolyásolhatja az előadások látogatottságát, ugyanakkor a koncepcióhoz mindenáron való ragaszkodás csökkentette a mérlegelés igényét, s a kortárs-drámák kiválasztása távolról sem mutat mindig elég körültekintést. Emiatt a közelmúltban is a tiltás eszközét kellett alkalmazni egy darab bemutatásával szemben.

Irodalmi és művészeti folyóiratunk, a Jelenkor, mint ezt az évi rendszeres értékelések megállapítják, alkalmas a vele szemben támasztott követelmények

teljesítésére, ugyanakkor újra és újra megjelennek lapjain ellentmondásos, eszmei bizonytalanságot, pesszimizmust, esetenként polgári ideológiát tükröző írások is.

Nyilvánvaló, hogy művészeti közéletünknek ezek a gondjai nagy feladatokat rónak a területileg illetékes párt- és állami szervekre. Emellett — úgy látjuk — felvetik a szövetségek, a főhatóságok igényesebb tartalmi és szervező munkájának szükségességét a fővároson kívüli művészeti közéletben.

A pártszervek és a kommunista művészek tevékenysége

A helyi párt- és állami szervek — felelősségüket átérezve — az elmúlt évek során rendszeresen foglalkoztak a megye művészeti közéletének helyzetével és feladataival. Aktívákon és munkaértekezleteken tanácskoztak kommunista művészekkel, az alkotóműhelyek vezetőivel. Az említett tanácskozások, megbeszélések hasznosak voltak, jól orientálták mind a párttag, mind a párton kívüli művészeket, s nem kis részüket sikerült aktivizálni a keletkezett problémák és ellentmondások felszámolására.

A pártirányítás és pártellenőrzés a X. kongresszus határozatainak szellemében alakult és fejlődött. *Mindenekelőtt a kommunista művészeti közvéleményen keresztül, de a műhelyekkel, azok vezetőivel való közvetlen kapcsolat útján is érvényesült a párt befolyása.*

Bonyolítja azonban a helyzetet, hogy a művészeti területhez kötődő pártalapszervezet csak a színházban van, művész taglétszáma annak is alacsony; hogy a képző- és iparművész párttagok szinte annyi alapszervezethez tartoznak, ahányan vannak; hogy a zeneművészek között alig akad, az írók, költők között pedig egyáltalán nincs párttag. Sok probléma forrása, hogy az összességében nem kevés kommunista művész aránytalanul oszlik meg az egyes művészeti ágak között, s csak ritkán és magasabb szintű pártszerv rendezvényein találkozik egymással. Részben ez is oka, hogy a kommunista művészközvélemény hatása nem elég erős, és igen gyakran nem is lép fel eléggé egységesen. Ez is magyarázza, hogy fáradozásaink és törekvéseink ellenére miért nem sikerült gyorsabban előrehaladnunk az eszmei bizonytalanság leküzdésében, a világnézeti orientálásban.

A megyében működő pártszervek az ízlés és stílus kérdéseibe nem avatkoztak be, de mindig és határozottan felléptek a nyugati művészeti divatok másolásával szemben. A politikum és az esztétikum között nincs közvetlen megfelelés, ezért a stílussal kapcsolatos és általában az esztétikai vitáknak nem tulajdonítunk közvetlen politikai jelentőséget. *De a művészetek társadalmi funkciójából kiindulva az illetékes párt- és tanácsi szervek arra törekedtek és törekednek, hogy a viták ne kerülhessék meg a közízlés formálását, s ezzel összefüggésben a közérthetőség alakulását.*

Nagyon fontos, hogy a kommunista alkotóművészek szilárd elvi álláspontot képviseljenek — és képviselnek is — a párt vezető szerepének elismerésében és erősítésében, az irritáló kispolgári nézetek megítélésében és bírálatában. Nem lehet viszont egyetérteni azokkal, akik politikai állásfoglalásukat művészetük esztétikai elbírálásában kívánják realizáltatni. Szerencsére a megyében élő kommunista művészek többsége olyan művészi tekintéllyel rendelkezik, ami kizárja, hogy azért mert párttagok, művészi jelentőségüknél hátrányosabb helyzetbe kerüljenek. Mindenesetre divatos — különösen a képzőművészetben érzékelhető — *„ellenértékrend"* problémája állandó figyelmet kíván a pártszervektől, az irá-

nyításban és ellenőrzésben felelős kommunistáktól, de maguktól a kommunista és a párt eszméihez közelálló pártonkívüli alkotóművészektől is.

A pártirányítás és -ellenőrzés szükségességét különösen aláhúzza megyénkben az orientáló marxista kritika elégtelensége. A helyi alkotásokról központi lapok, hírközlő szervek csak elvétve írnak, helyi kritikusi gárdát pedig eddig nem sikerült kialakítani. Éppen ezért a művészeti közélet marxista orientálása túlnyomórészt közvetett, a személyekre és műveikre vonatkozó kritikai értékelés helyett inkább a központi lapokban olvasott példák orientálhatnak.

Művészetpártolás, személyes kapcsolat

A művészetpártolásnak, a mecenatúrának sajátos formái alakultak ki nálunk, amelyek egyúttal a pártirányításnak, a támogatásnak, a befolyásolásnak, a megtartásnak, a fejlődésnek is fontos feltételeit alkotják. A pártszervek kezdeményezésére, egyetértésével a tanácsok (a megyei, a Pécs városi és a siklósi) nagy anyagi áldozatvállalással alkotótelepeket, alkotóházakat hoztak vagy hoznak létre, műtermeket építenek, lakásokat, ösztöndíjakat adnak. A települések esztétikai arculatának alakításába bevonják az itt élő művészeket, konkrét feladatokat adnak a közízlés, a közgondolkodás alakításában való részvételre.

Nagy gondot fordítunk az egyes művészeti ágak művelői és a dolgozók különböző rétegei kapcsolatának alakulására, a különböző szintű párt-, állami és gazdasági vezetők művészetpártoló tevékenységének tartalmi fejlesztésére, az egyre szélesedő szocialista mecenatúra további fejlődésére. Van üzemünk, amely ösztöndíjat ad, egy másik a képzőművészek anyagszerű kísérleteihez teremt kedvező feltételeket. Természetesen azonnal felvetődhet, hogyan reagálnak minderre maguk a művészek. A tapasztalat szerint *jelentős részük lelkesedéssel és őszinte tenniakarással vesz részt a változatos együttműködés különböző formáiban.* Tartalmas kapcsolatok alakulnak szocialista brigádokkal, az alkotók részt vesznek kulturális rendezvényeken, művészeti alkotásokat ajándékoznak üzemeknek, intézményeknek.

Az elmúlt két-három évben a kölcsönös kapcsolatok eredményeképpen *szemlátomást sokat fejlődött a megye művészeinek közéleti aktivitása.* A különböző tisztségekbe megválasztott vagy társadalmi munkával megbízott művészek szívesen vállalják a feladatokat. Részt vettek a párt által kezdeményezett felmérő, elemző munkában, átgondolt, reális javaslatokat dolgoztak ki a közművelődés hatékonyságának növelésére, a közízlés, a közgondolkodás fejlesztésének egy-egy fontosabb területére, módszerére.

A pártszervek képviselői, megbízottai nem jelentésekből vagy több áttételen keresztül tájékozódnak a művészeti élet kérdéseiről, hanem a lehetőség határain belül *a közvetlen, személyes kapcsolat útján.* Rendszeresen megjelennek művészeti rendezvényeken, bemutatókon, sokoldalúan segítik elő a tömegkapcsolatok szélesítését. Testületi szinten is részt vesznek az irányítás elvi és gyakorlati módszereinek fejlesztésében, a műsor-, illetve kiállítási politika évről évre történő alakításában.

A fejlődés említett problémái és ellentmondásai ellenére Baranya megyében és Pécsett tartalmas, pezsgő művészeti közélet jött létre, amely egyre hatékonyabban vállalhat részt a kommunista nevelésben, elősegítve, hogy a művészetek mind jobban eleget tegyenek társadalmi feladataiknak.

Csorba Tivadar
a Baranya megyei PB munkatársa

A kiskőrösi térség szakszövetkezeteinek társadalmi-gazdasági helyzete

A szakszövetkezetek szervezése országosan Bács-Kiskun megyében kezdődött, s az elmúlt 12 esztendőben sajátos helyet vívtak ki maguknak a szövetkezeti mozgalomban. A szakszövetkezetek párt- és gazdasági vezetése az elmúlt években helyesen, és a körülményeknek megfelelően valósította meg a szövetkezeti forma keretein belül a párt szövetkezetpolitikai elveit, gazdaságpolitikai célkitűzéseit.

A megyében 68 szakszövetkezet működik, s közülük szövetségünk területén, a kiskőrösi térségben 22 ilyen szövetkezeti gazdaság van. Taglétszámuk meghaladja a 15 000 főt, javarészt idős, vagy idősödő férfi és asszony. Időszakosan a családtagok is dolgoznak. A tagság összetételének sokrétűségét mutatja, hogy a tagok csaknem egyharmada kettős foglalkozású. Jelentős hányaduk, csaknem egyharmad részük tanyán él.

KETTŐS FELADAT

A párt, szövetkezetpolitikai elveiben azt a célt tűzte a szakszövetkezetek elé, hogy szervezeti kereteik sajátosságainak felhasználásával gondoskodjanak a *szétaprózott kisparcellás szőlő- és gyümölcsterületek megműveléséről, s ezzel egyidőben folyamatosan alakítsák ki a közös gazdaságokat.* Feladatuk tehát elérni, hogy a termelés ezen a rossz gazdasági adottságú vidéken ne csökkenjen, hanem lehetőleg az előző évek szintjén maradjon.

E társadalmi és gazdasági feladat teljesítése nehéz feladatot ró a pártszervezetekre, a gazdasági vezetőkre. Ennek érzékeltetése érdekében érdemes néhány számadatot ismertetni. A 22 szakszövetkezet összterülete 56 063 ha. Ebből mintegy 13 000 ha a kisüzemileg művelt szőlőterület. Az 56 063 ha összterületnek csupán negyedén folyik nagyüzemi termelés. Ebből egyben az is következik, hogy a szakszövetkezeti tagok saját gazdaságának termése az áruértékesítésből is magasabb arányban részesedik. A szövetségünk működési területén gazdálkodó szakszövetkezetek termelési értéke általában egy milliárd forint évente. Ebből a szakszövetkezetek közös nagyüzemei csupán 25 százalékos arányban érdekeltek.

E szövetkezeti forma keretein belül nagy feladat megfelelően egyeztetni a szakszövetkezetek közös nagyüzemének és a szakszövetkezeti tagok saját gazdaságainak érdekeit. Olyan politikai, gazdasági munkát végezni, hogy folyamatosan fejlődjenek a *szakszövetkezeti nagyüzemek*, ugyanakkor ne szenvedjen

csorbát a szakszövetkezeti tagok saját gazdaságának érdeke sem, sőt az utóbbiakban rejlő tartalékok és lehetőségek is mindjobban felszínre kerüljenek. Emellett feladat az is, hogy a szakszövetkezetek közös érdekeltségi területén — tehát a szakszövetkezetek közös nagyüzemében és a szakszövetkezeti tagok saját gazdaságaiban — folytatott gazdálkodás jól segítse a népgazdasági célok megvalósulását. A kiskőrösi térség szakszövetkezeteinek működésében, gazdálkodásában jobbára sikerült e célok elérését közös nevezőre hozni, bár az is igaz, hogy a szakszövetkezetek párt- és gazdasági vezetői sok nehézséggel küszködnek, s közülük nem egy megoldása csak részben múlik rajtuk.

A szakszövetkezetek megalakulásuk óta sokat változtak. Fejlődött gazdálkodásuk, változott belső életük. Különösen ez utóbbi nyomon követése, a változás céltudatos irányítása okoz gondot a párt- és a gazdasági vezetésnek. Ennek oka: rendkívül nagy mértékben differenciálódott a termelés, a tagok életkörülménye és életviszonya, a szövetkezetekhez való kötődése stb. Napjainkban mind világosabban látható, hogy — az előbbiek alapján — nagy átrétegeződés megy végbe a szakszövetkezeti tagok körében. Ezért érdemes elemezni, hogy a szövetkezetekhez való kötődésüket tekintve milyen csoportokat képeznek a szakszövetkezeti tagok, s ennek mik az indítékai, a jellemzői.

Szövetségünk érdekeltségi területén a szakszövetkezeti tagok csaknem 65 százaléka a mezőgazdasági tevékenységet élethivatásszerűen folytatja. A tagoknak ez a nagy csoportja gazdasági és szociális szempontból differenciált módon ugyan, de szorosabban kötődik a szövetkezetekhez, mint a tagok többi csoportja.

A TAGSÁG KOTŐDÉSE

Mit jelent e csoport tagjai esetében a differenciáltság?
Mindenekelőtt azt, hogy kötődésük a szövetkezethez ellentmondásosan érvényesül. A tagok kisebb-nagyobb földterületen gazdálkodnak. Boldogulásuk, életszínvonaluk elsősorban azon múlik, hogyan alakul gazdaságuk — amely ugyan a szakszövetkezet közös érdekeltségű területéhez tartozik, ugyanakkor a szakszövetkezeti tag saját gazdasága — termelése, illetve jövedelmezősége. Éppen ezért termelési alapjaikat igyekeznek a lehető legjobban kihasználni. A szőlő- és gyümölcstermesztés mellett szántóföldi takarmánytermesztéssel és állattartással is foglalkoznak. A tagok a szakszövetkezet közös nagyüzemében nem végeznek számottevő munkát, munkaerejük, munkaidejük túlnyomó részét saját gazdaságukban fejtik ki. Mégis miért, és hogyan van az, hogy e csoportba tartozók kötődnek legszorosabban a szövetkezethez?

Ezt elsősorban a szakszövetkezeteknek mint szövetkezési formának a jellegével lehet magyarázni. Ez a jelleg, illetve ennek megfelelő érvényesülése egyben az alapja is a szakszövetkezetek továbbfejlődésének. A saját gazdaságában a szakszövetkezeti tag egyénileg termel ugyan, de kapcsolata szoros a kialakuló nagyüzemmel, sőt ez szinte nélkülözhetetlen feltétele eredményes gazdálkodásának. Ez az érdekeltség több formában is kifejezésre jut, legközvetlenebbül a szövetkezettől kapott szolgáltatásokban és az értékesítésben.

A szakszövetkezeti tagok évente mintegy 25—30 millió forint hozzájárulást fizetnek a szakszövetkezetek közös nagyüzemének fejlesztésére. Ez az összeg egyben a közös nagyuzem legfőbb forrása is. A tagok nagy figyelemmel kísérik a közös alapokra befizetett összegek hovafordítását. Nem mellékes ugyanis, hogy a szakszövetkezet — az eszközellátottságtól függően — milyen szolgáltatásokat nyújt nekik. Ők ezek kiterjesztésében érdekeltek. Számot tartanak a gép, a műtrágya, a vetőmag, a növényvédőszer, s egyéb ellátásra, szolgáltatásra. Emellett szociális feltételeik javítását is igénylik a szakszövetkezettől.

A tagoknak ez a csoportja termékeinek túlnyomó részét a szakszövetkezet révén értékesíti. Hogy ez a közös nagyüzemekével együtt népgazdaságilag mennyire jelentős, ezt a következő számadatok is bizonyítják. A kiskőrösi térséghez tartozó szakszövetkezetek érdekeltségi területükön évente mintegy 5—600 000 mázsa szőlőt szüretelnek, s ezzel az ország bortermelésének mintegy 10 százalékát adják. Az ország meggytermelésének csaknem 50 százaléka is innen ered. Évente mintegy kétezer vagon gyümölcsöt vásárol fel tőlük a szövetkezeti felvásárló kereskedelem.

A szakszövetkezeti tagok másik, arányában ugyancsak jelentős, mintegy 35 százalékot kitevő csoportja az úgynevezett *kettősfoglalkozásúak*. A szövetkezetükhöz való kötődésük még több ellentmondással érvényesül, mint az előbbieké. Kapcsolatuk szövetkezetükkel még lazább, de ugyanakkor jellemző rá, hogy sok tekintetben rugalmasabb. Élethivatásszerűen másfelé kötelezték el magukat, tehát a szövetkezetek keretében jövedelmük kiegészítése céljából folytatnak árutermelést. Kettős foglalkozásuk következtében jövedelmük magasabb, mint az előbbi csoportba tartozóké, s nem kevesen az ő anyagi helyzetük alapján ítélik meg a szakszövetkezeti tagok jövedelmét, életszínvonalát. A szövetkezet által nyújtott szolgáltatásokat és kedvezményeket igénybe veszik, ugyanakkor kevésbé törődnek az össz-tagság általános termelési és szociális gondjaival.

Az alapszabály és az árutermelés szempontjából egyenrangú tagnak kell őket tekinteni. Jellemző még rájuk, hogy a szövetkezeti tagság legműveltebb rétegét képezik, továbbá a gazdaságpolitikai intézkedésekre előrelátóan és gyorsan reagálnak. Teljes jogú tagjai a szövetkezeteknek, s ahol megfelelően bevonják őket a vezetésbe, ott tapasztalataikat jól kamatoztatják.

Ehhez a réteghez kell sorolni az élethivatásszerűen ugyan a mezőgazdaságban tevékenykedő, de a szövetkezetekben alkalmazottként dolgozó személyeket. Ők — tekintettel arra, hogy nem tagok — nem vehetnek részt a szövetkezet önkormányzatában. Annak ellenére, hogy tagsági joggal nem rendelkeznek, szerepük a szakszövetkezetek nagyüzemi jellegének fejlesztésében rendkívül nagy. A szakvezetőket is idesorolva, szinte teljes mértékben rajtuk múlik a szakszövetkezetek közös nagyüzemeinek gazdálkodása, fejlődése. Szerepüket, helyzetüket előbb-utóbb vizsgálat tárgyává kell tenni a szövetkezetpolitikai kérdésekkel foglalkozó szerveknek, s megtalálni a módját annak, hogy a szakszövetkezetek fejlődése szempontjából legaktívabb csoport az irányításban is megfelelően érvényesítse akaratát.

AZ ALKALMAZOTTAK SZÁMA ÉS ARÁNYA

A szakszövetkezet mint szövetkezeti forma a termeléspolitikai célokat tekintve jól kifejezésre juttatja és érvényesíti a társadalmi, a csoport- és az egyéni érdekeket. (Természetesen figyelembe kell venni a rossz termelési adottságokat.) A szövetkezetpolitikai célok érvényesülését vizsgálva a szakszövetkezetekben nagyok az ellentmondások. Együttesen vizsgálva a tulajdon-, az elosztási és a társadalmi viszonyokat — a szövetkezeti jelleg működésével ellentétes irányú folyamatnak vagyunk tanúi. A szakszövetkezeti tagok számának csökkenése mellett gyors ütemben növekszik az alkalmazottak száma és aránya. Ez pedig elsősorban annak az ellentmondásos helyzetnek a következménye, amely napjainkban a *szociálpolitikai kérdésekben* tapasztalható.

A szakszövetkezeti tag, ha részt is vesz a közös nagyüzem munkájában, mint tag nem szerezheti meg az ipari társadalombiztosítás nyújtotta lehetőségeket, de mint alkalmazott igen. Ezért az történik, hogy a tagok — főként az életerős fiatalok és a javakorabeliek — kilépnek a szövetkezetből, s mint alkal-

mazottak vagy eddigi szövetkezetükben dolgoznak, vagy másik szakszövetkezetben keresnek munkát. Számos olyan „kettős" életet élő személy van szakszövetkezeteinkben, aki a maga szövetkezetében mint tag szerepel, a szomszédos szakszövetkezetben pedig mint alkalmazott. (Természetesen az utóbbiban dolgozik elsősorban.) Napjainkban szövetségünk érdekeltségi területén a szakszövetkezetek közös nagyüzemeiben dolgozóknak több mint kétharmada alkalmazott.

Az alkalmazotti viszony terjedését az elmondottakon kívül több körülmény gyorsítja. Ők havonta megkapják a szerződésben meghatározott bérüket, ezenkívül az eredményektől függően év végén a nyereségrészesedést. Ennek következtében az alkalmazottak csak a kiegészítő részesedés arányában vállalnak kockázatot a közös nagyüzem termelésében. A tagsági viszonyban állókkal szemben abban az előnyben is részesülnek, hogy a szakszövetkezetek őket rendszeresen foglalkoztatják, ugyanakkor ezt a tagok számára nem biztosítják.

A szakszövetkezetek vezetőségei nagy erőfeszítéseket tesznek az érdekek összehangolására, a tagok szövetkezetükkel való kapcsolatainak erősítésére. A szakszövetkezetek önkormányzata jelentősen fejlődött az elmúlt években. Ezt kedvezően befolyásolta a szövetkezeti demokratizmus szélesedése is. Látni kell azonban, hogy a területi munka fejlődése a tagok szövetkezettel való kapcsolatainak függvénye. A vezetés csak olyan mértékben tud hatni a szakszövetkezeti tagok gazdálkodására, amilyen mértékben a közös nagyüzem segíti a szakszövetkezeti tagok saját gazdálkodását. Az ő megélhetésük elsősorban a saját gazdaságuk eredményein múlik, ugyanis saját termelői alapjukon, kisüzemi módon termelnek. A szövetkezet vezetése tehát elsősorban a közös nagyüzem által nyújtott segítséggel, szolgáltatásokkal támogathatja a tagok gazdálkodását.

Alapvető politikai érdek, hogy a szakszövetkezetek vezetése ezt ugyanolyan fontos feladatának tekintse, mint a közös nagyüzem fejlesztését. Bár a párt- és állami szervek ügyelnek ennek betartására, egyes szakszövetkezetekben háttérbe szorul a tagok gazdálkodásának segítése. Ennek oka az, hogy *a szövetkezeti vezetők jövedelme elsődlegesen a közös eredményeitől függ,* s csak másodlagosan a tagok termelésétől, áruértékesítésétől.

SZOCIÁLIS ÉS GAZDASÁGI PROBLÉMÁK

A szakszövetkezeti vezetőségek testületi munkája — a fejlődés ellenére is — az utóbbi esztendőkben mind nehezebb. Ennek magyarázata az, hogy szinte valamennyi szakszövetkezetben megszaporodtak a szociális és gazdasági problémák. A tagság szövetkezetéhez fűződő kapcsolatát 1968-ig a gazdasági érdekek nagymértékben erősítették. A tagok a kívülállókkal szemben jelentős előnyöket élveztek, ugyanis a szakszövetkezeteken keresztül értékesített termékeik után rendszeresen megkapták a nagyüzemi felár 50 százalékát. A gazdasági feltételek azonban megváltoztak, a tagok áruit a szabad árformába kapcsolták, ezzel tehát megszűnt a kívülállókkal szembeni előnyük, sőt bizonyos értelemben hátrányos helyzetbe kerültek velük szemben. A szakszövetkezeti tagok az adóterheket tekintve a magántermelőkkel azonos elbírálás alá esnek. Emellett az alapszabály szerinti kötelezettség — a bruttó termelési érték 10 százalékának és az aranykoronánkénti 15 forint befizetése, a vízdíj, a mezőőri díj stb. — is terheli őket. Célszerű volna feloldani ezt az ellentmondást, amely a tagsági kapcsolat lazulásához, végső soron a termelés csökkenéséhez vezet. Javasoljuk, hogy a központi gazdasági intézkedések a szakszövetkezetek tagjaira kiterjeszthető jelleggel történjenek. Felülvizsgálatra szorul a progresszív adózás jelenlegi gyakorlata, a szakszövetkezeti tagok egyéni gazdaként való adóztatása is.

Jelentős állomás a szakszövetkezetek életében, hogy tagjai számára is lehetővé tette az állam a nyugdíjjárulékot és bevonta őket a kötelező betegbizto-

sításba. A szocialista humanitás érvényesülését azonban a rendelet egyes intézkedései nehezítik, gátolják. Úgy tűnik, ezek megfogalmazásánál nem vették kellően figyelembe a szakszövetkezeti tagok helyzetét. A szakszövetkezet tagja a nyugdíj elnyeréséhez fizeti az évente megállapított összeget — 900 forint vélelmezett jövedelem után —, ugyanakkor csak járadékra szerezhet jogosultságot. A járadékra jogosultság alsó határa pl. a nőknél 65, a férfiaknál 70 év. Az 1971. évi Statisztikai Zsebkönyv adatai szerint az átlagos elhalálozási életkor a nőknél 67,8; a férfiaknál pedig 63 év.

A szövetségünk érdekeltségi területéhez tartozó szakszövetkezetek megalakulásuk óta gazdaságilag jelentősen fejlődtek. Megszilárdulásuk azonban, elsősorban az 1968. évet megelőző időszakra esett, amikor is az állam támogatásával és a szakszövetkezeti tagok szorgalmával megalapozták a közös nagyüzemi gazdaságokat. Ebben az időszakban 4000 kh. nagyüzemi szőlőt és gyümölcsöst telepítettek, mintegy 250 000 mázsa szőlőkapacitás létesült, továbbá 150 000 hl. nagyüzemi bortárolótér, 80 000 hl-es palackozó kapacitás és 300 vagon gyümölcs hűtőtároló tér. Kedvezően fejlődött a szakszövetkezetek közös gépparkja is, amely napjainkban meghaladja a 350 traktoregységet. Jelentős a fejlődés a kisparcellás kenyér- és takarmánygabona betakarításában is, de itt még mindig a kézi munka dominál, ugyanis kevés a kisgép.

Tagszövetkezeteink közös vagyona meghaladja a félmilliárd forintot, amelyből egy tagra 36 ezer forint tiszta vagyon jut. A közös gazdaság ilyen arányú fejlődését elsősorban a tagoknak a közös alapokhoz való hozzájárulása tette lehetővé. A közös vagyon növekedésének elsődleges forrása a tagok anyagi hozzájárulása, és még egyes szövetkezeteknél hosszú ideig az marad.

Minden ellenkező nézettel szemben a szakszövetkezeti tagok gazdálkodásában is érvényre jutnak a szocialista vonások. Az egymástól elkülönülten gazdálkodó tagok gazdasága szervezett kapcsolatban áll a szövetkezettel. Egyrészt termékeik jelentős részét ezen keresztül értékesítik, másrészt a kisgazdaságok anyagilag hozzájárulnak a közös gazdaság fejlesztéséhez. Azt mondhatjuk tehát, hogy a kis- és nagyüzemi gazdaságok a szakszövetkezeti keretben dialektikus egységben működnek.

Mire lehet a jövőben számítani? Hogyan alakul a közös nagyüzemek és a tagok gazdálkodása?

A FEJLŐDÉS ÚTJA

A szakszövetkezetek közös nagyüzemei vállalatszerűen gazdálkodnak. Anyagi erőforrásaikat célszerűen használják fel. A szövetkezetek választott és függetlenített vezetői a közös nagyüzemek gazdálkodását tervszerűen, szakszerűen irányítják, munkaszervezeteiket ágazati brigádrendszerben építették ki. A brigádok tagjai szerződött dolgozók és szakemberek, s mindjobban kibontakozik körükben a szocialista brigádmozgalom. A vezetőségek megteremtik az alkalmazottak anyagi érdekeltségét, s azt az alapdíjazást kiegészítő javadalmazással együtt alkalmazzák.

A közös gazdaságok nyeresége az utóbbi években már dinamikusan növekszik, s ez bizonyítja, hogy jól hasznosítják beruházásaikat. A közös nagyüzem nyereségét — és a bruttó jövedelmet — főleg olyan fejlesztési és részesedési célokra használják fel, amelyek összhangban állnak a közös gazdaságok és a tagok érdekeivel. Több szakszövetkezet tartalékokat is képez. A közös nagyüzemek nyeresége napjainkban nagyságrendben már-már megközelíti — egyes szakszövetkezetben eléri, vagy meghaladja — a tagsági hozzájárulás összegét.

A jövőre vonatkozóan számítani kell arra, hogy a közös gazdaságokban a fejlesztési és fogyasztási arány, tendenciában — a csökkenő tagsági felhalmozás alapja következtében — a mainál kedvezőtlenebbül alakul. Ez a körülmény két alapvető feladatot állít a szövetkezeti vezetők elé. Egyrészt növelniük kell a közös gazdaság árutermelésének volumenét, s fokozott gondot fordítani a termelés gazdaságosságára; másrészt, a jövőben az eddiginél hatékonyabban, s főként szervezettebb formában kell segíteniük a szakszövetkezeti tagok termelését. Ma már a közös gazdaságokban 150 kh. ültetvényre egy függetlenített szakembert — brigádvezetőt — alkalmaznak, de nem kielégítő a tagsági termelésnek a szakszerű szervezése.

A KISGAZDASÁGOK TÁMOGATÁSA

A szakszövetkezeti tagok gazdálkodásának segítése sokrétű feladatot ad a vezetőségeknek. Ezekre a gazdaságokra elsősorban a széttagoltság, másodsorban pedig — többségükre — a gazdálkodás alacsony színvonala jellemző. A gazdaságok széttagoltságát mutatja, hogy a tagok 37,1 százaléka egy kh. szőlőterületen gazdálkodik, s az öt holdnál nagyobb szőlővel rendelkezők aránya alig éri el a tagság 0,4 százalékát. Szövetkezetpolitikai szempontból sem kedvező ez a differenciálódás. A közvélemény ugyanis az össztagság alig egy százalékát kitevő, módosabb réteg jövedelméből, életmódjából általánosít. Sokan hajlamosak arra, hogy minden szakszövetkezeti tagot „milliomosnak" tekintsenek. A szakszövetkezeti tagok egyharmada rosszabb körülmények között él és dolgozik, mint az átlagos szövetkezeti tag. Szociálpolitikai szempontból ez nagy gondot okoz. Figyelembe kell venni azt is — mint erről az előzőekben már volt szó —, hogy a tagok termelési alapjai csökkennek, a tagok öregednek. A tagok művelésében levő szőlők 20 százaléka már elöregedett, kipusztulófélben van. A holdankénti termés ezeken a területeken nem haladja meg a 10 mázsát. E területeket az egyébként is csökkent képességű idős emberek művelik, tehát munkabefektetésük nagyon alacsony munkabérben térül meg.

Annak ellenére, hogy a tagok kisüzemi szőlőterületeinek termése 10 év átlagában alig haladja meg a 20 q/kh-at, a terület hasznosítása szempontjából még mindig a szőlő juttatja a tagokat megfelelő bevételhez. Annak köszönhető ez, hogy a kisüzemi szőlők nagyobb részt kétszintesek, tehát a szőlő-gyümölcs termék kedvezően egészíti ki egymást. Ez is arra utal, hogy ezeken a területeken a lehető leghosszabb ideig folytatni kell a termelést. Tapasztalataink szerint ugyanis a kipusztult szőlők talaját tulajdonosaik tovább már nem hasznosítják, ezek a területek csaknem teljes egészében kiesnek a termelésből. Sajnos egyre nagyobb a parlag terület — természetesen a sovány homokon —, s ez okozza, hogy a mintegy 2100 ha nagyüzemi szőlőterület termőre fordulása és a kisüzemi szőlőkben felhasználásra került műtrágya mennyiségének növekedése ellenére az utóbbi években csökkent az össz-szőlő-gyümölcs termés.

A népgazdasági és a személyes érdek összhangjának érvényesülését ismerhetjük fel a *tagság állatállományának* növekedésében. Termeléspolitikai szempontból nem előnyös, hogy még mindig több mint 3000 lovat tartanak a szakszövetkezeti tagok, de tartásukhoz való ragaszkodásukat a tanyavilágban levő nagy távolságok, a kisüzemi termelés teszi indokolttá. A sertéstartásban és -hizlalásban kiemelkedő eredmények születtek az elmúlt években. Amíg 1964-ben, s az azt követő tervlebontásos időszakban 3—4000 sertést értékesítettek az államnál, addig 1972-ben már több mint 30 000-et. A tagság egy része, a kormány intézkedéseit követően, fokozottabban érdeklődik a szarvasmarhatartás iránt is.

A szakszövetkezeti tagok gazdaságai termelésének korszerűsítéséhez nem fűzhetünk túlzott reményeket. Ez objektív okokra vezethető vissza. Nem hagyhatók azonban figyelmen kívül azok az eredmények, amelyek ezen a területen születtek. Egyes nagyüzemi gépek — a kombájn, a gépi szállítás, a növényvédelem stb. — és a korszerű műtrágyák és védekező eszközök alkalmazása, a tagok termelési kedvére és a termésátlagokra is kedvező hatást gyakoroltak. A segítésnek ezt a módját fokozni kell. Nagy lehetőségek rejlenek a kisgazdaságok fejlesztése szempontjából a szövetkezet és a tagság árukapcsolatainak korszerűsítésében. Ehhez az árukapcsolatokat új alapokra kellene helyezni, megvalósítani a nagyüzemi integrációt, amely a tagsági szociális kapcsolatokon kívül, a gazdasági érdekeltségre épül.

A kiskőrösi térség szakszövetkezeteinek politikai, társadalmi, gazdasági problémái nem azonosak azokkal a szakszövetkezetekkel, amelyeknek működési körzetében termelőszövetkezetek is gazdálkodnak. A mi területünk szakszövetkezeteiben a nehézségek, gondok sokrétűbben, összetettebben jelentkeznek, ugyanis itt a mezőgazdaságban a szakszövetkezeti forma súlya a döntő: a művelhető terület 70 százalékán gazdálkodnak. A szakszövetkezetek gazdálkodására, termelésére épül a kiskőrösi térség gazdasági, szociális és társadalmi fejlődése. Az itt élő parasztságnak tehát ebben a szövetkezeti formában kell megtalálnia megélhetését, boldogulását.

Koi Béla
a szakszövetkezetek területi szövetségének titkára

Huszonöt éves évfordulóját ünnepelte a záhonyi átrakó körzet. Az ország keleti kapujából 30 percenként indulnak az áruval megrakott vonatok az ország különböző részeibe és külföldre. Képünkön: dr. Csanádi György és dr. Mészáros Károly üdvözli a záhonyi vasutasokat

(MTI fotó – Bajkor)

VITA
VÉLEMÉNYCSERE

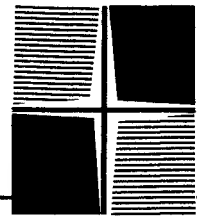

HOZZÁSZÓLÁSOK A VEZETŐK TOVÁBBKÉPZÉSÉHEZ

A vezetők továbbképzése egy oktató szemszögéből

Örömmel ragadom meg a lehetőséget, melyet a Pártélet vita-véleménycsere rovata nyújt, hogy saját tapasztalataim alapján a vezető-továbbképzés számos problémája közül néhányról elmondjam a véleményem. Ezek: a továbbképzés tartalmi problémái, a továbbképzésben közreadott ismeretanyag ellenőrzése, valamint a továbbképzés hatékonysága.

E kérdések egy részét már érintette Marosi János és Tiszai István sok hasznos gondolatot tartalmazó cikkében. Véleményük túlnyomó részével magam is teljesen egyetértek.

A továbbképzés tartalmáról

Nem kevés gondot jelentő kérdés mind az oktató, mind a továbbképzésben részt vevő vezetők számára a tartalom kérdése. Az alkalmazott tematikát erősen behatárolja a rendelkezésre álló idő, a továbbképzésben részt vevő előképzettsége, vezetői tapasztalata, annak a területnek, ágazatnak sajátosságai, ahol a vezetői tevékenység realizálódik és az a szint, amelyet az irányítás rendszerében a vezető elfoglal. Tekintettel e sok együttható tényezőre, nem kis gondot okoz a tanfolyamok tartalmának kidolgozása. Ezekből a tényezőkből következik az is, hogy a tematikák, programok szükségképpen eltérő sajátosságokkal rendelkeznek.

A továbbképző tanfolyamok tartalmi-tematikai fejlesztésében az utóbbi öt esztendőben nagy erőfeszítéseket tettünk és értünk el sikereket. Ennek ellenére gondjaink továbbra is kétirányúak. Egyrészt a vezetés általánosítható kérdéseire vonatkozó ismeretanyag feltárása, rendszerbe foglalása, másrészt a vezetés különböző területeire (politikai, gazdasági, kulturális, tudományos stb. területekre) vonatkozó specifikus ismeretanyag biztosítása. A vezetéselméleti kutatás mindkét területen fokozza erőfeszítéseit és ezekben döntő szerepet játszanak az egyetemek, az országos és ágazati kutatóhelyek, MTESZ stb.

Marosi János és Tiszai István említett cikkeikben már szóltak a nyugati vezetéstudomány kérdéseiről és viszonyunkról ezekhez. Álláspontjukkal a magam részéről teljesen egyetértek. A vezetéstudomány területén is vannak említésre méltó nyugati eredmények, melyek megfelelő kritikával alkalmazhatók szocialista viszonyok között is. Ezek csaknem kizárólag a módszerek és a technikai kérdések körét ölelik fel. A dolgok természetéből adódóan az is igaz, hogy a nyugati vezetéstudományban nem érvényesül valamiféle egységes szempont,

gyakran egymásnak ellentmondó irányzatokkal találkozhat az ember. Abban azonban csaknem valamennyien megegyeznek, hogy rendkívül nagy energiát fordítanak — ők úgy mondják: a munkaadók és a munkavállalók közötti ellentétek megszüntetésére — a munkások és tőkések közötti harcban a részükről követendő magatartás meghatározására, amit nyugodtan nevezhetnénk úgy is, hogy a dolgozók manipulálására.

A jelentős és részben a mi viszonyaink között is alkalmazható nyugati vezetéstudományi eredmények mellett létezik, és mind nagyobb ütemben fejlődik a szocialista vezetéstudomány is, amely a következő forrásokból táplálkozik:

a) A marxizmus—leninizmus klasszikusainak, különösen Lenin munkásságának tanulmányozásából. A lenini életmű tanulmányozása ebből a szempontból megkezdődött, de még távolról sem fejeződött be;

b) A szocialista építést irányító marxista—leninista pártok harcainak, tapasztalatainak hasznosításából;

c) A szocialista országok társadalom- és különböző területei irányításában szerzett tapasztalatok tanulmányozásából;

d) A szocialista építés irányításában kiemelkedő sikereket elért vezetők munkájának tanulmányozásából;

e) Nem utolsósorban saját munkánk, sikereink, kudarcaink rendszeres elemzéséből.

A szocialista vezetéstudomány nagyobb ütemű fejlődését megítélésem szerint az gátolja, hogy e források tanulmányozásának intenzitása nem éri el a kívánt mértéket. A szocialista vezetéstudomány fejlesztése szempontjából hatékonyabbnak kell ítélnem azt a munkát, amely az említett forrásokat tanulmányozza, és hozza felszínre az eredményeket, mint azt a munkát, amely a nyugat eredményeinek adaptációjával foglalkozik, nem vitatva ennek szükségességét.

A továbbképző tanfolyamok tematikáiban a szocialista vezetéstudomány eredményeinek bemutatását illetően elég tarka a kép. Kezdve onnan, hogy ezen eredményekről nincs szó, folytatva azzal, hogy ezen eredmények nem illeszkednek szervesen az egyéb mondanivalóhoz, és végezve azzal, hogy ezek az eredmények leszűkítetten kapnak hangsúlyt. A tartalmi-tematikai kérdéseket illetően először tehát a *szocialista vezetéselmélet eredményeinek bemutatását tartanám szükségesnek.* Beszélünk rendszerelméletről, rendszer-szemléletről és ezzel kapcsolatban gyakran hangzik el Bertalanffy neve, akit a rendszerelmélet atyjaként emlegetnek. De nem vagy csak igen ritkán hangzik el Marx Károly neve, akit máig is a legnagyobb rendszer-tudósnak tarthatunk. Beszélünk prognosztikáról, de nagyon kevesen tesznek említést a Kommunista Kiáltványról, mint a társadalmi haladás tudományos prognosztikájáról.

Úgy gondolom, hogy a továbbképző tanfolyamok egy részének tartalmi, tematikai fejlesztésében tovább lehetne lépni ideológiai, politikai kérdések felvetésével és tisztázásával. Több dologra gondolhatunk. Ilyen politikai-ideológiai kérdés például a politika szerepe a vezetésben, a politika és a szakszerűség viszonya, a párt vagy a kormány különböző területekre vonatkozó határozatainak egységes értelmezése stb.

Egyetértek Marosi Jánossal, amikor a továbbképző programok egy részének döntéscentrikusságát hangsúlyozza és kevesli az egyéb, például a személyiségformáló ismereteket. Ez a döntéscentrikusság esetenként azon a felfogáson alapszik, hogy a vezetés egyenlő a döntéssel. Nem vitatom, hogy a vezetői döntés a vezetés fontos és központi kérdése, de a vezetés folyamatában a döntést megelőzően és követően is vannak nem kevésbé fontos szakaszok. A vezetői tevékenységet kissé leszűkítetten úgy tekintem, mint a vezető rendszeres tájékozódó, tervező, döntési, szervezési és ellenőrző tevékenységét, amely mindig valamilyen szervezeti keretben, meghatározott célok érdekében és feltéte-

lek között, az emberek tevékenységének összehangolására irányul. A vezetéstudományi kutatásoknak véleményem szerint e tevékenységre vonatkozó és ebben a folyamatban érvényesülő általános és specifikus törvényszerűségeket kell feltárniuk, és az erre vonatkozó ismeretanyagot beépíteni a vezetőképző és továbbképző programokba. Egyébként a vezetési folyamat ezen elemeit érzem leginkább olyannak, amelyeknek az általánosítható ismereteken felül a legtöbb specifikumuk van, és tartalmi kifejtésük attól függ, hogy a vezetés a társadalmi tevékenység mely területén — és azon belül is mely szinten — valósul meg.

Tartalmi-tematikai kérdéseket illetően tehát másodszor a *vezetési folyamatban érvényesülő törvényszerűségek feltárását és oktatását említem.* Tapasztalataim szerint talán ez az a terület, ahol a fejlődés az utóbbi években a leggyorsabb volt, a legtöbb tudományos igényű publikáció e területekről áll rendelkezésre.

A tartalmi kérdések közül döntő jelentőségűnek tartom az *emberi viszonyok alakulását,* a meghatározó legfontosabb törvényszerűségek ismeretét, benne a vezetői magatartásra, a vezető személyiségére vonatkozó ismeretanyagot is. Ez rendkívül összetett probléma és a szükséges ismeretek mellett fejlesztésük, alakításuk magas fokú önfegyelmet és erős akaratot követel. Az emberi kapcsolatok alakításában különösen fontos, meghatározó *a vezetői magatartás.* Az emberek nagy többsége, ha munkahelyükkel szembeni igényeket fogalmaznak meg, akkor a jó vezető szükségességét előbbre sorolják, mint a jó fizetést. Hogy ki a jó vezető, erről eltérőek lehetnek a vélemények. Mindenesetre van abban igazság, hogy a nagy vezetők sikerének titka ítéletük helyességében, gondolataik világosságában, tárgyilagosságukban, érvelő képességükben, akaraterejükben és kulturáltságukban rejlik. Ez pedig magában foglalja az ismeretek sokaságát, de a személyiségben rejlő vagy fejleszthető tulajdonságokat, adottságokat is.

Megemlíteném még, hogy a továbbképzésben célszerű és hasznos foglalkozni a vezetési módszerek és a korszerű vezetési eszközök ismertetésével, alkalmazási lehetőségeikkel. A módszerek és eszközök egy részének feldolgozására az előzőekben ismertetett főbb fejezetek tárgyalásakor sok kiváló alkalom kínálkozik, ami azért is előnyös, mert szervesen illeszthetők a tartalmi mondanivalóhoz. Így az ismeretek jobban rögzíthetők. Az eddig szerzett tapasztalatok alapján úgy tűnik, hogy a vezető saját munkájának szervezését indokolt viszonylag önálló fejezetként tárgyalni. E kérdésen belül különösen fontos kitérni a vezetők időgazdálkodásának tervezési és szervezeti feltételeire.

Összefoglalva: a továbbképzési programokban a nélkülözhetetlen sajátosságok figyelembevételével (amelyet a terület, ágazat, vezetési szint determinál) a következő főbb fejezeteket látszik célszerűnek beépíteni a tematikába:

I. A szocialista vezetés elmélete és alapelvei
II. A vezetési folyamat elemzése
III. A vezetés-szervezés, a vezetés korszerű eszközei
IV. A vezetés emberi tényezői, a felnőtt személyiség alakíthatósága.

Külön hangsúlyozom, hogy az egyetemek, országos és ágazati intézetek, a továbbképzésben dolgozó kutatók és oktatók és a továbbképzésben részt vevő vezetők is együttesen nagy erőfeszítéseket tettek, hogy a párt és kormány határozataiban megfogalmazott továbbképzési követelményeknek eleget tevő, tudományosan rendszerezett és gyakorlatban alkalmazható ismeretanyagot bocsáthassanak a hallgatóság rendelkezésére. E munkában nem lebecsülendő sikerek születtek. A továbbképzés programjainak fejlesztésében — a többi között — azok eszmei-ideológiai, politikai megalapozásában lehet és kell előre lépnünk.

Meggyőződésem, hogy ilyen kérdéseket felvetni és a siker reményében megoldani csak akkor szabad és lehet, ha előzőleg mindent megtettünk a megfelelő ismeretanyag, képzési módszerek, eszközök és egyéb technikai feltételek biztosítására. Ha azonban ezt megtettük, az ismeretanyag elsajátításának ellenőrzése szükségképpen felvetődik és megoldása közös érdekünk. Erről Marosi János is említést tesz cikkében, és ha jól értem, inkább óv, mint biztat bennünket.

Az ismeretanyag elsajátításának ellenőrzése

Igaza van Marosi Jánosnak abban, hogy a továbbképzőkön közrebocsátott ismeretek elsajátításának mértéke nem lehet kritériuma egy vezető alkalmasságának. Egyrészt azért, mert az alkalmasság megítélése számos egyéb tényező függvénye, másrészt, mert valóban ezek jóval a továbbképzésben történő részvétel előtt dőlnek el. De itt rögtön hozzáteszem: nem egyszer s mindenkorra! Nem a továbbképző intézmények feladata az alkalmasság elbírálása. A továbbképzésben való részvétel csupán szükséges, de nem elégséges feltétele egy vezető alkalmasságának.

A másik ellenvetés, amelyet egy ilyen ellenőrzéssel szemben Marosi János hoz, hogy egy ilyen iskolás jellegű beszámoltatásnak, vizsgáztatásnak van olyan lélektani hatása, amely kizökkenti az embert a normális életritmusából. Nekem is az a meggyőződésem, hogy iskolás jellegű módszerekkel vezető-továbbképző tanfolyamokon ismeretek elsajátítását ellenőrizni nem szabad, éppen azért, mert az iskolák (bármilyen iskola) s a továbbképző tanfolyamok jellege eltérő. Minden bizonnyal lehetnek, talán vannak is olyan módszerek, amelyekkel teljes összhangban a továbbképző tanfolyamok jellegével megoldható az ellenőrzés. Bármilyen módszerekkel ellenőrzünk is azonban, a dolog természetéből adódóan bizonyos lélektani hatások mindig felvetődnek.

Mit lehet viszont elvárni egy alkalmasan megválasztott módszerrel történő ellenőrzéstől? Idézek Marosi János cikkéből: „végső soron tehát a számonkérésnek legfeljebb annyi értelme lehet, hogy a tanfolyamon elhangzottak megértését ellenőrizzük vele". Pontosan erről van szó! Ennyit és ne többet. A továbbképzők, ha előzőleg mindent megtettek ennek érdekében, ezt meg tudják állapítani. Az már nem a továbbképző dolga, hogy ez a megértés érdekli-e a hatásköri lista szerint illetékes szerveket.

Befejezésül: Az állam is, a vállalatok és intézmények is nem kevés anyagi erőt fordítanak a vezetők továbbképzésére. Természetesen felvetődik a kérdés: milyen hatékonyságú ez a munka. Sietek kijelenteni, hogy én nem ismerek megbízható módszert ennek vizsgálatára. Különböző próbálkozások történtek, de ezek annyira közvetettek és annyi bizonytalansági és szubjektív elemet tartalmaznak, hogy eredményüket nem tudom perdöntőnek elfogadni. A legtermészetesebb mérőszám a vezetett szervezet eredményei, sikerei lehetnének, és ebben a vezetőnek minden bizonnyal meghatározó szerepe van. De ezek az eredmények és sikerek, az esetleges kudarcok is, számos más összetevő együttes hatásaként jelentkeznek. Ezeket az egyéb tényezőket biztonsággal kiszűrni és csak a továbbképzés hatásait kimutatni majdnem lehetetlen, és talán nem is szükséges.

Ezekben kívántam elmondani véleményem a számos gondot jelentő kérdésekről — a legjobb meggyőződéssel, ami természetesen még nem kritériuma az igazságnak. De eredménynek tartanám azt is, ha vitára ösztönözném azt, aki e kérdésben egy kicsit is tud segíteni.

Baranya Sándor
a Politikai Főiskola tanára

A vezetők kiválasztása és az önképzés

A Pártélet 1973/4. számában Marosi János érdekes témájú cikket írt „A vezetők továbbképzése — a gyakorló szemszögéből" címmel. A cikk sok hasznos gondolatot rögzített, amelyek közül egyről kifejteném véleményemet. Bár a cikk alapvetően a vezetők továbbképzésével foglalkozik, mégis először a vezetők kiválasztásához — amelyet csupán megemlít — kapcsolódnék. A megfelelő vezetők kiválasztása mindig fontos káderpolitikai feladata egy-egy üzemegység, gyáregység, vállalat gazdasági, politikai vezetésének.

Mint a cikkíró megállapítja: a vezetési színvonal emelésére irányuló erőfeszítések a technika fejlődésével mind fokozottabban napirendre kerülnek. Ugyanakkor — véleményem szerint — a kiválasztás skálája is a feladatok növekedésével együtt bővül. Ma már nem elegendő csupán az elméleti képzettség elsődleges figyelembe vétele, hanem mindazon dolgok együttes vizsgálata és alkalmazása szükséges, amelyek a megfelelő vezető kiválasztásának komplex tényezőit alkotják.

Iparvezetésünkben azonban tapasztalhatók olyan törekvések, hogy mindent az iskolai végzettséggel vélnek megoldani. Sőt ezen belül a vezetők kiválasztásánál mindenekfelett az egyetemi végzettséget tartják üdvözítőnek. Előfordul, hogy egy-egy vezető a maga területén esetleg valóban rendkívül jó szakember, nem képes azonban a rábízott feladatokat megoldani, mert nem tud dolgoztatni, nem tud helyes kapcsolatot kialakítani munkatársaival. Tapasztalataim szerint a gyakorlatban még sok problémát okoz a párt káderpolitikai elveinek érvényesítése. Az ismert hármas követelmény közül többnyire csak a szakmai megfelelőséget veszik számba. Pedig a szakmai rátermettség mellett, legalább azonos súllyal kell mérlegelni az emberi tulajdonságokat is. Ezek természetesen igen sokfélék. Hozzátartozik a határozott politikai magatartás éppúgy, mint a készség az emberek munkájának irányítására, érdeklődésük befolyásolására. Vagyis tudjon munkatársának olyan vezetője lenni, aki szigorúan megköveteli a munkát, de közben nem veszti el az emberi problémák iránti érzékét sem.

Az ilyen kapcsolat, vezető és munkatárs számára egyaránt nélkülözhetetlen. Már csak azért is, mert a munkafolyamatok olyanok, hogy egyik a másik nélkül nem sokra megy. De érdemes azt is megjegyezni, hogy ma már egyre erősödik az a légkör és szemlélet, amelyben a munkatársak, dolgozók egyszerűen nem viselik el a szakmailag esetleg kiváló, de emberi tulajdonságokban alacsony szinten álló vezetőt.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kellő körültekintéssel és bátorsággal történt káderkiválasztás és előléptetés az önbizalmat növeli és kedvező indulást ad a vezetőnek. Azért tartom fontosnak mindezt, mert a vezetéstudomány gyakorlati alkalmazása és általában a vezetőképzés sokban múlik azon: milyen személyek állnak ezen a területen rendelkezésre.

Nagyon fontos, hogy a vezetők továbbképzése olyan területekre irányuljon, amelyek a mindennapi életben is jól hasznosíthatók. Ilyenek: politikai ismeret, pszichológia, szervezés, elemzés, a technika legfontosabb vívmányainak ismerete stb. Mint az említett cikk írója is rögzíti: az ismeretanyag természetesen még nem garancia arra, hogy valaki jó vezető legyen. De az ismeretek bővítése feltétlen hasznos és hozzásegíti az illető személyt feladatának magasabb színvonalú ellátásához.

Ami a hazai tanfolyamok és továbbképzések rendszerét és módszerét illeti — véleményem szerint — azok bizonyos korrigálásra szorulnak. A tanfolyamok inkább irodalmi szemelvényeket közölnek, mint vezetői tapasztalatokat. A szak-

irodalmak (munkaügyi, közgazdasági stb.) problémája is az, hogy az eddig megjelent cikkek elméleti síkon és csak kis mértékben szolgálják a szakmai tapasztalatcserét. Mind a szakirodalmak, mind a vezetők továbbképzése terén hasznosabb volna a meglevő gyakorlati, üzemi és gyári anyagok, megvalósult tanulmányok ismertetése, amelyek egyúttal a megoldásokat is népszerűsítenék.

A továbbképzőkön általában a vizsgáztatás és a beszámoltatás valóban kissé iskolaszerű és legtöbbször a kitűzött cél ellenkezőjét éri el. Ehelyett célravezetőbbnek látszik, hogy a továbbképzésen szerzett ismereteket mindenki a maga területén, vezetési gyakorlatában oldja meg. Ez természetesen csak akkor valósítható meg, ha a tananyagok jelentős része a gyakorlati életből vett példákra épül, azokat elemzi, azokat általánosítja.

A vezetői magatartás személyi vonatkozásait a helyes kiválasztás mellett a munkaközbeni kontroll is erősíti. Az elmúlt néhány évben ebben a vonatkozásban keveset léptünk előre. Az ellenőrzés még sok helyen felületes, formális.

Végezetül szükséges megemlíteni, hogy a helyi vezetők sokat tehetnek azért, hogy a továbbképzés egyéni úton is folyjon. A szervezett tanfolyamok mellett, a szakirodalmak, folyóiratok stb. tanulmányozása hozzásegíti a vezetőket ahhoz, hogy a napi feladatok ellátásához útmutatást szerezzenek.

Az állandó önművelés még akkor is fontos feladat, ha egyébként igen jó rendszerű és módszerű a továbbképzés. Az önképzés fokozása bizonyos szinteken fontosabb, mint a néhány napos, hetes, évenként megismétlődő tanfolyamok. Ehhez természetesen az is kellene, hogy a vezetőknek legyen idejük is rá — naponta és rendszeresen.

Dr. Pavlovic László
a KSZV Szegedi Jutaárugyár propagandistája

SZÁMÍTÓGÉP AZ ORSÓZÓBAN. A Pamutfonóipari Vállalat lőrinci gyárában 12 új nagy termelékenységű NSZK-beli orsózógép vette át a munkát. A gépek termelési és műszaki adatait egy központi számítógép figyeli. A műszak végén a számítógép jegyzőkönyvéből megtudhatja a dolgozó a napi termelési eredményét *(MTI fotó — Bara)*

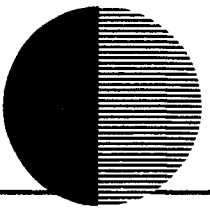

A hivatali munka segítésének módszerei az Országos Tervhivatalban

Mint a hasonló területen működő pártszervezetek mindegyikének, nekünk is fő feladatunk, hogy a politikai munka eszközeivel segítsük hivatalunk munkáját. Ez gyakorlatilag azt jelenti: elő kell segítenünk, hogy az Országos Tervhivatal megfeleljen azoknak a követelményeknek, amelyek a népgazdasági feladatokból ráhárulnak, s betöltse társadalmi-politikai szerepét.

Hogy a pártmunka módszerei mennyiben felelnek meg a követelményeknek, nagyon nehéz megítélni. Főleg, ha nem csupán szervezetileg, hanem elsősorban és mindenekelőtt annak hatékonyságát mérjük. Ehhez az kell, hogy nagyon őszintén, kritikusan elemezzük tevékenységünket.

A szemléleti egység állandó erősítése

Nálunk a pártmunka — éppen a tervezési rendszer alapvető változása következtében — az elmúlt időszakban sokat változott. Több új, vagy nálunk új módszert vezettünk be a hivatali munka jobb segítése, ellenőrzése érdekében. Ezek nagyrészt ma már „polgárjogot" nyertek. Így most legfontosabbnak azt tartjuk: *minden területen tartalmasabb munka folyjék.*

A hivatali munka segítésében a legnagyobb szerepet a szemléleti egység megteremtésének, a politikai-gazdasági, belső hivatali határozatok megértetésének adjuk. A munkát ugyanis alapvetően befolyásolja, hogy a különböző posztokon dolgozók menynyire látják világosan a feladatok politikai célját, gazdasági szükségességét. A helyes végrehajtás fő követelménye, hogy a különböző funkciókat betöltő (ágazati, pénzügyi stb.) tervezők azonos szemlélettel végezzék munkájukat. Tudjuk, hogy a szemléleti egység megteremtése nem egyszeri feladat, az új teendő, a változó körülmény újfent igényli. Vagyis a konkrét munkában folytonos tennivalót jelent.

A szemlélet formálására számos eszköz áll a pártszervezet rendelkezésére. Ilyenek a tájékoztatók, a feladat megértését célzó eligazítások és a viták. Nyilvánvalóan a témák természete, „érettsége", az érintettek köre (fóruma) szabja meg, hogy melyik eszköz a leghatékonyabb.

Pártszervezetünk minden módot felhasznál arra, hogy a kollektíva helyesen értelmezze a feladatokat, s ebből következően egységesen valósítsa is meg azokat. Ebben a szándékban azonban még több tényező akadályoz. Látjuk például, hogy minden igyekezet ellenére nem elég-

gé használjuk ki a gazdaságpolitikai viták szemléletformáló erejét. Annak ellenére igaz ez, hogy pártértekezletünk óta számottevő a haladás e területen is. A jelenleginél tudatosabban kell foglalkoznunk a nézetek nyílt ütköztetésével, az érdemi viták szervezésével, a tényleges felfogásbeli különbségek kiegyenlítődése és a kollektíva egységes erővé válása érdekében. Természetesen *nem vég nélküli, munkát helyettesítő vitákra gondolunk, hanem célirányos politizálásra,* amelyhez elsősorban a pb, a vb ülései és a taggyűlések adnak fórumot.

A pártbizottság folytonos szorgalmazása ellenére úgy tapasztaljuk, hogy az egyes osztályokon és főosztályokon eltérő aktivitással és színvonalon foglalkoznak a szemléletformálással. Ez azt is jelenti, hogy egyes főosztályokon még gyakran elmarad a feladatok elmélyült politikai és szakmai előkészítése, a népgazdasági összefüggések ismertetése. Esetenként az alapszervezeti vezetőségek is megelégszenek az irányvonal általános ismertetésével, és nem fordítanak elég gondot a konkrét helyi elemzések és következtetések kialakítására.

Egyáltalán nem elhanyagolható, mikor kezdeményezzük a véleménycseréket. Valamely kérdésben a nézetazonosság eléréséhez szükség van arra is, hogy megtaláljuk a legjobb „lélektani" pillanatot, azt az időt, amikor már vannak bizonyos ismeretek, de azok még nem eléggé meggyőzőek, vitát, nézetkülönbséget okoznak, sőt „osztályoznak" egyes embereket, tevékenységeket. Ilyenkor a világos, egyértelmű állásfoglalással, a cél és feladat pontos meghatározásával rengeteg időt, energiát lehet megtakarítani. Van erre számos jó példa is, de jellemzőül egy negatív esetet említenék. A beruházásról szóló határozat 1971-ben objektív és szubjektív okból egyaránt, nagy gondot okozott nálunk — különösen az ezzel foglalkozó munkatársaknak, vezetőknek. Mi láttuk, hogy ezen a helyzeten segíteni kell. Szerveztünk egy aktívaülést, ahol tisztáztuk feladatainkat. Felfoghatnánk úgy is: mi megtettük a kötelességünket. Ám van a dolognak egy szépséghibája: sajnos akkor került sorra, amikor dolgozóink hosszabb idő alatt és nehezebben ugyan, de a „vívódáson" már túljutottak. Mondanom sem kell, hogy hatása is ugyancsak megcsappant.

Igen nagy politikai feladatot jelent az esetenkénti „látszat szemléleti egység" elleni fellépés is. Előfordul, hogy egyesek közömbösségből, bátortalanságból, rosszul értelmezett tekintélytiszteletből táplálkozó békés belenyugvása mögött szűkebb körben pusmogás, egyet nem értés észlelhető. Ezt a fajta magatartást többen hajlandók a hivatali munka örökös betegségeként felfogni. A leghatározottabban küzdünk ez ellen, hiszen hogyan, milyen eredményességgel képvisel egy álláspontot, old meg bizonyos feladatot az, aki a célt nem látja, rosszul vagy félreértelmezi azt?

A hivatali feladatok végrehajtásának ellenőrzése

Évekkel ezelőtt a gazdasági jellegű határozatok hivatali munkamódszerekre jellemző ellenőrzését végeztük, konkrét szakmai kérdésekben szinte tételes számonkéréssel. Ez — bár hasznos volt — *bizonyos fokú felelősségátvállalást jelentett,* vagy ilyen érzetet keltett. Ehelyett *ma* a pártszervezet különböző szintjein a *határozatok végrehajtásának* általános helyzetét, főként *feltételeit* vizsgáljuk (káder, szervezés, kapcsolati stb.), továbbá azt, hogy *a konkrét intézkedések megfelelnek-e a határozat szellemének,* irányelveinek. Így e tevékenységünk inkább figyelemfelhívó, ösztönző jellegű, vagy észrevételezés a problémák esetén.

A felsőbb párt- és kormány-, valamint az OT-határozatok végrehajtásának ellenőrzése a korábbiaknál gya-

koribb, de a figyelem hullámzó. Míg pl. 1971-ben ez rendkívül erős volt a beruházásokkal és a nők helyzetével kapcsolatos politikai határozatokat illetően, ugyanakkor figyelmünket elkerülték az ifjúsággal, valamint a nem gazdaságos termelés visszaszorításával kapcsolatos határozatok tervezési vonatkozásai. A témákat az átfedéseket kerülve választjuk ki, jellemzően azokat, amelyek a tervező munkát széles körben érintik, s a helyi érvényesítés az átlagnál nagyobb erőfeszítést igényel.

A párt- és kormányhatározatok ellenőrzésében *gyakran alkalmazzuk a brigádmunka módszerét, mely rendkívül hasznos. Több oldalról ad kontrollt és egyben alkalmat párttagságunk pártellenőrzési munkába való bevonására.* Előnyös, ha egyes vizsgálati anyagokat a gazdasági és pártvezetés együttes ülésen vitat meg. Ilyenkor a pártkezdeményezés, a helyzetfeltárásból adódó következtetések „rövid úton" jutnak el hivatalvezetői döntésig.

Másokhoz hasonlóan nálunk is bevált módszer az egyes gazdasági egységek (főosztályok, osztályok), valamint vezetők, illetve beosztottak *beszámoltatása.* Ez eléggé tervszerűen folyik. Rendszerint az számol be, ahol a legtöbb a probléma, vagy ahol a feladatok különösebb erőfeszítést igényelnek.

A beszámoltatás nálunk is kiterjed a gazdasági egység munkájának egészére, de ezen belül *főként a munka feltételeit kérjük számon.* Ezek természetesen igen sokrétűek. Beletartozik például a személyi állomány szakmai és marxista—leninista felkészültsége, a vezetési gyakorlat, a személyes felelősség és a kollektív munka érvényesülése, a vezetői utánpótlás helyzetének értékelése, a vezetők nevelőmunkája, a minősítési feladatok végrehajtásának értékelése, a vezetők és beosztottak kapcsolatai, a káderek magatartása, a munkahelyi légkör, a gazdasági egység belső és külső kapcsolatai, a káder-munka továbbfejlesztésének tennivalói stb.

Az egész tevékenységet átfogó beszámolókra nagy időközökben kerül sor. Emellett rendszeresen visszatérünk néhány problematikus területre. Lényegében arra kérünk választ, hogyan teljesítette az adott kollektíva az előző határozatokat. Általánosnak mondható, hogy a vb vagy a pártvezetőség előre megmondja, miről kéri a beszámolót. Ez mint módszer egy lépés előre. Feladatunk, hogy ez az irányítás minél színvonalasabb, konkrétabb legyen. Talán ez is hozzásegít ahhoz, hogy a beszámolókból száműzzük az esetenkénti öncélúságot, a formalizmust. Előfordul azonban még, hogy a beszámolókban túltengenek a szakmai vonatkozások, ugyanakkor hiányzik a politikai, hangulati elemek kellő értékelése. S az is megtörténik, hogy a további tennivalók szempontjából lényegtelen, vagy pontosabban másodlagos jelentőségű kérdések kerülnek előtérbe.

A *leghatékonyabbnak tartjuk azt a módszert, amikor egyes főosztályokat a vb átfogóan beszámoltat.* Ezek ugyanis egyrészt hivatali viszonylatú következtetések levonására alkalmasak, másrészt hosszú időre adnak „muníciót" az illetékes főosztályvezető és alapszervezeti vezetőség számára. Az alapszervezeti vezetőségek többsége is él e gyakorlattal, de van, ahol még a kezdet kezdetén tartanak, vagy e tevékenység nem eléggé rendszeres. A vb úgy segít ebben, hogy képviselője minden osztálybeszámoltatáson részt vesz. A taggyűlések a főosztályvezetőt jórészt nagyobb munkafeladatok indításakor vagy lezárásakor kérik fel beszámolásra, amelyek azonban esetenként munkaértekezlet jelleget öltenek.

A beszámoltatások fő eredménye az, hogy a vezetőket nagyobb felelősségre sarkallja, továbbá elvi jellegű eszmecserére ad alkalmat, melyből részben ajánlások, intézkedések kez-

deményezése, esetleg káderkérdésekben konkrét párthatározat is születik. E tevékenység tekintélyét érezhetően növeli az, hogy *a hozott határozatokra ma már egyre gyakrabban térünk vissza.*

A gazdasági egységek beszámoltatását egyes esetekben az érdekelt vezető vagy vezetők minősítésével is összehangoljuk. E tekintetben a tapasztalat egyértelműen kedvező, hiszen így a minősítések jobban a munkához kötődnek, és szélesebb körű véleménybázison alapulnak.

Az elmúlt években *jelentősen javítottuk a társszervek közötti együttműködést.* Ennek azért nagy a fontossága, mert az irányítás mai rendszerében sok korábbi feladat, funkció és kapcsolat megváltozott, a többi közt a népgazdasági tervezésben való szerepkör is. A problémák láttán több minisztériummal, főhatósággal kezdeményeztük az együttműködés helyzetének vizsgálatát, és tettünk közösen javaslatokat annak javítása érdekében. *E vizsgálatok problémafeltáró és javaslattevő szerepe rendkívül értékes,* a közös elhatározások végrehajtása azonban — ha a pb-k azokat nem tartják állandóan napirenden — bizony kissé lassú.

Eredményesnek mondható az is, hogy egyes alapszervezeti vezetőségek kezdeményezték a különböző főosztályok együttműködésének javítását. Ezzel hozzájárulnak a funkcionális és ágazati típusú főosztályok munkakoordinációjának javításához, a személyi kapcsolatok erősítéséhez. Az alapszervezetek ez irányú törekvését jól segíti egy-egy pb-vita (pl. az éves tervező munka tapasztalatainak értékelése).

A gazdaságpolitikai propaganda és a tervezőmunka

A gazdasági kérdésekkel való foglalkozás komplex feladatának részét képezi a gazdaságpolitikai propaganda, és a tervező munkával összefüggő önálló ideológiai-elméleti elemzések készítése. Évek óta nagy gondot fordítunk arra, hogy a pártpropaganda (zömmel a pártoktatás keretében) az aktuális hivatali feladatokhoz kapcsolódjon, a konkrét tennivalóknak politikai, elméleti alátámasztást adjon. Egyúttal pedig vitalehetőséget is teremtsen, elősegítve a szemléleti egység megteremtődését.

Két éven át a távlati tervezés elméleti és gyakorlati, módszertani problémáit tartottuk napirenden. Ez évben pedig a középtávú tervezés tapasztalatait, a IV. ötéves terv végrehajtását, a következő ötéves tervre való felkészülés elvi kérdéseit, valamint az irányítási rendszer továbbfejlesztésének tervezést érintő problémáit tanulmányoztuk. A gazdaságpolitikai vitakörökben a legfontosabb posztokat betöltő vezetők és ügyintézők egyharmada vesz részt. Ezeket „házilag" készített anyagok alapján a hivatal vezetői (elnökhelyettesek, főosztályvezetők, vb-tagok) tartják.

Nagy jelentőségűek a pártbizottság által brigádmunkában végzett *azon elemzések, vizsgálatok, melyek a tervezés új kérdéseivel foglalkoznak.* Például a nacionalizmus és internacionalizmus fő kérdései napjainkban és megnyilvánulása a nemzetközi tervegyeztetések során; az érdekviszonyok jelentősége a népgazdasági tervezésben; a társadalompolitikai követelmények érvényre jutása a tervezésben. Az ilyen anyagok egyrészt az ideológiai képzést szolgálják, másrészt az alapszervezeteket konkrét cselekvésre ösztönzik, s nem utolsósorban úgy hasznosulnak, hogy hivatali síkra terelődnek, és a további konkrét lépések „nyersanyagává" válnak.

A hivatali munka segítésének sajátos módja az, hogy a pb vagy az alapszervezeti vezetőségek *időnként céljelleggel, széles körben informálódnak a dolgozókat foglalkoztató kérdésekről, javaslatokról.* A hivatal-

vezetés ezt általában igényli, és azok rendszerint helyt is kapnak az állásfoglalásokban. Különösen hasznos ez olyankor, amikor a vezetés szélesebb plénum (aktíva) előtt, hosszabb időszakra ad „eligazítást". Ilyenkor közvetve vagy közvetlenül válaszol a dolgozókat foglalkoztató kérdésekre is. De az informálódás eszköze annak is, hogy a vezetők fontos döntéseik hatását megismerjék.

Hivatali munkát segítő tevékenységünk fontos vonása *a tervezés és munkamódszereink, munkastílusunk fejlesztésre való ösztönzés.* Ezt egyrészt feladataink bonyolultabbá válása és láthatóan tervezési módszereink bizonyos fokú elmaradása, másrészt a munkában itt-ott fellelhető nehézkesség, bürokratikus vonások is indokolják. *E szempontok párttevékenységünkben a kelleténél gyengébben érvényesülnek,* a pb és az alapszervezetek szintjén egyaránt. Határozottabb és célravezetőbb kezdeményezésekre lenne szükség ahhoz, hogy főosztályi és hivatali szinten egyaránt a munkavégzés racionálisabb legyen.

*

A pártszervezet egyes fórumai, testületei, a hivatali munka segítésének módszerei közül mást-mást helyeznek előtérbe, ami összefügg a fórumok természetével, szerepével, a résztvevők körével, a várható hatékonysággal.

Többségében olyan témák kerülnek napirendre, melyeknél pártszervezeti eszközökkel a leginkább lehetséges a segítségnyújtás. *A konkrét problémák megközelítésében a politikai összefüggések vizsgálata a jellemző.* A fellépésben a kezdeményezés, az ösztönzés, a végrehajtásban a magyarázó, agitatív elem dominál, a magatartás nem beavatkozó. Ezért is alig tapasztalható felesleges párhuzamosság a gazdasági vezetés és a pártfórumok között.

A hivatali munka segítésének és ellenőrzésének módszereit kialakultnak tekintjük, amit a jövőben is a konkrét tervezési feladatokhoz igazodva kell alkalmaznunk. *A továbbfejlesztés során nem a módszerek számának gyarapítására fordítjuk a figyelmet, hanem tevékenységünk hatékonyságára, eredményességére,* amely végső soron a tervező munka színvonalának emelésében jut kifejezésre.

Dr. Szlamenicky István
az Országos Tervhivatal pb-titkára

Hatezer pártmegbízatás

A pártmegbízatások pontos, jól áttekinthető és értékelhető rendszerét alakította ki Szombathelyen a városi pártbizottság. Pártszervezetenként minden kommunistának névre szóló kis könyvecskében rögzítették már tavaly a különböző pártszervektől, az alapszervezettől és a pártcsoportoktól kapott megbízatásokat, s ugyanebbe írják folyamatosan a teljesítés értékelését.

A városi összesítések alapján a közel hat és fél ezer szombathelyi párttag kilencven százalékának, azaz mintegy hatezer szombathelyi kommunistának konkrét, írásban is rögzített pártmegbízatása van. A többiek elsősorban életkoruk vagy egészségi állapotuk miatt nem kaptak megbízatást. Általában a megbízatások felét adták az alapszervezetek, s ugyanennyit a pártcsoportok. A megbízatások több mint egyharmada a párt szervezeti életének fellendítését szolgálja. Ennél valamivel kevesebb — 31,2 százalék — a társadalmi, tömegszervezeti munkára, 24 százalék a termelés segítésére, s a többi egyéb területekre irányul.

A megbízatások teljesítésének számonkérése, ellenőrzése elsősorban a pártcsoportokra hárul. A hivatali, intézményi pártszervezetekben viszont majd hetven százalékban a taggyűlés kéri számon és ellenőrzi a megbízatásokat. Többnyire megtervezték a számonkérés időbeni periódusait is. Ezek szerint a megbízatások 42 százalékát negyedévenként, egyharmadát félévenként s a többit általában évenként ellenőrzik és értékelik.

A kis létszámú pártalapszervezetek munkája

A dunaújvárosi járási pártbizottság területének társadalmi, politikai, gazdasági fejlődésével összhangban fejlesztette tovább a pártszervezetek szervezeti felépítését. A pártbizottság célja ezzel az volt, hogy az üzemek, a termelőszövetkezetek, a községek önállóságának növekedésével együtt fejlődjön a pártirányítás és ellenőrzés színvonala, a pártmunka hatékonysága. A megyei pártbizottság egyetértésével és támogatásával az üzemekben, termelőszövetkezetekben, hivatalokban, intézményekben — esetleg ezeken belül munkahelyenként is — mindenütt, ahol annak a feltételei megvoltak, pártszervezetet hoztak létre.

Pártalapszervezetek munkahelyek szerint

A pártszervezetek munkahelyenkénti létrehozásával — ahogyan a járásban nevezik, decentralizálásával — számos korábban nagy létszámú pártszervezetből több kisebb létszámú pártszervezet létesült. A szervezésnél elsősorban nem a számszerűséget tartották szem előtt, hanem azt, hogy a munkahelyek jellege szerint lehetőleg külön-külön alakuljanak pártszervezetek. Ennek eredménye, hogy a járásban többségében megszűntek a korábbi vegyes összetételű pártszervezetek és főként a termelőegységekben viszonylag erős pártalapszervezetek jöttek létre. A vegyes összetételű alapszervezetekből kiváltak és új alapszervezetekbe tömörültek a kommunista pedagógusok, a tanácsi apparátusban dolgozó párttagok, s az üzemekben dolgozó kommunisták. A járási pártbizottság kezdeményezése helyeslésre talált a párttagok körében, s kisebbségben maradtak azok, akik úgy vélték, hogy a decentralizálás a pártalapszervezetek gyengülését eredményezi.

A munkahelyenként való szervezéssel a pártszervezetek közelebb kerültek a termeléshez, az ügyek intézéséhez, a katedrához stb. E szervezéssel azonban jelentősen megnőtt a pártalapszervezetek száma is. Jelenleg 107 alapszervezet működik a járásban. A decentralizálással egyidőben nagy gondot fordított a járási pártbizottság a közbeeső pártszervezetek létrehozására is. Két községi és egy intézményi pártbizottság és 21 községi, illetve üzemi csúcsvezetőség irányítja közvetlenül a pártszervezeteket. A járási pártbizottság közvetlen irányítása alá csupán négy alapszervezet tartozik.

A pártszervezetek számának növekedése természetesen együtt járt az egyes szervezetek taglétszámának csökkentésével. A pártbizottság munkája során azonban ügyelt arra, hogy a pártszervezetek súlya, cselekvési ereje ne csökkenjen, ellenkezőleg, gazdái legyenek területüknek. Ilyen irányú törekvésük ellenére sem sikerült ezt mindenütt biztosítaniuk. Napjainkban a járás pártszervezeteinek átlagos taglétszáma 20 fő. Az alapszervezetek közül 21-nek a taglétszáma 10 főn aluli, s e kis létszámú pártszervezetek az összpárttagság 7,4 százalékát tömörítik. Bár a decentralizálást követően emelkedett a járásban a kis létszámú pártszervezetek száma, az ebbe a kategóriába tartozó alapszervezetek azonban nem csupán ennek a „termékei". Korábban is számos kis létszámú pártszervezet működött.

A kis létszámú alapszervezetek közül mindössze nyolc működik termelőegységekben, többségük — tizenkettő — hivatali, intézményi jel-

legű, s egy községi alapszervezet. A párttagság foglalkozás szerinti összetétele — az alapszervezetek jellegéhez igazodva — többségében (63,8 százalék) szellemi, illetve adminisztratív dolgozó.

A kis létszám nem akcióképtelenség

A pártközvéleményben elég gyakran rosszul értelmezik a „kis létszámú" jelzőt. Sokan azonosítják a „gyenge", vagy az „akcióképtelen" fogalommal. A járási pártbizottság az elmúlt években nagy gondot fordított arra, hogy e pártszervezetek — jellegüknek megfelelően — dolgozzák fel és hajtsák végre a párthatározatokat, biztosítsák az állami, gazdasági és társadalmi élet pártirányítását és ellenőrzését, fokozzák a párttagok érdeklődését és aktivitását, szilárdítsák ideológiai, politikai cselekvési egységüket. Az elmúlt évek tapasztalatai azt bizonyítják, hogy e pártszervezetek többsége területe gazdájává vált. Eredményesen foglalkoznak működési területük politikai, gazdaságpolitikai, ideológiai és kulturális kérdéseivel. A területfelelősi rendszer bevezetése óta munkájuk tovább javult, ugyanis a járási pártbizottság igyekszik a korábbinál nagyobb segítséget nyújtani ehhez. Néhány alapszervezet esetében azonban ez még nem elegendő, ezért a területfelelős mellett állandó felelősöket jelölnek ki, munkájuk segítésére. A cél nem az, hogy a területfelelősök, illetve az állandó felelősök az alapszervezetek helyett végezzék el a munkát, hanem az, hogy a párttitkárokat segítsék a helyes munkamódszerek, az irányítás feladatainak elsajátításában.

A kis létszámú alapszervezetek, ugyanúgy, mint a többiek, féléves munkatervet készítenek, s ezek végrehajtása képezi tevékenységük alapját. A taggyűléseket általában kéthavonta tartották, több alapszervezetben azonban áttértek a havonkénti taggyűlésekre. A kis létszámú pártszervezeteknél a vezetőség mint testület nem működik — csupán titkár van és helyettese — ezért a kéthavonkénti összejövetelek esetén nem volt folyamatos munka. A rendszeres pártélet igénye követeli meg, hogy sűrítsék a taggyűléseket.

A taggyűlések látogatottsága általában jó, többségükben 90—100 százalékos. A taggyűlések napirendje azonban nem elég változatos, jobbára az adott terület szakmai problémáihoz kapcsolódnak. Pozitív viszont, hogy a taggyűléseken a párttagság aktív, szinte mindenki felszólal, véleményt nyilvánít. Ennek ellenére a taggyűlések nem elég hatékonyak. Az élénk vitát ugyanis nem követi megfelelő határozathozatal. Néhány alapszervezetben azonban — s ezt mindenütt meg kell honosítani —, világosan fogalmazott, konkrét határozatok születnek, s a taggyűlésen a végrehajtás módját, s a közvetlen feladatokat is megbeszélik. A pártszervezetek többségében probléma az is, hogy a határozathozatal esetén csak ritkán jelölik meg a végrehajtás határidejét, s annak felelőseit. A személyi kérdésekben azonban mindegyik pártszervezet konkrét határozatot hoz.

A taggyűlések színvonalának emelése kulcskérdése a kis létszámú pártszervezetek munkája fejlesztésének. Napjainkban ugyanis e pártszervezetek többségében rendelkezésre állnak a feltételek a magasabb szintű politikai munkához. A párttagok többsége politikailag, ideológiailag felkészült, s jobb a járási átlagnál. Egyrészt a párttagok több mint kétharmada vezető, illetve szellemi foglalkozású, másrészt többségük elvégezte a marxista—leninista középiskolát, de jelentős az esti egyetemet végzettek száma is Számos propagandista is van közöttük.

A tagság politikai felkészültségét tekintve tehát a kis létszámú pártszervezetek többségében jobb a

helyzet, mint általában a többi pártszervezetben. A végzett munkát, illetve a pártszervezetek hatását tekintve azonban ez nem érződik eléggé közösségük társadalmi, politikai életében. Ezt az ellentmondást csak bonyolultabbá teszi, hogy ugyanakkor a párttagok túlnyomó többsége végez pártmunkát, legtöbbjüknek nem formális, hanem ellenőrizhető pártmegbízatása van. Mi akkor az oka, hogy e pártszervezetek nem töltenek be súlyuknak megfelelő szerepet közösségük politikai életében? A kis létszámú pártszervezetek többsége csaknem egészében területe problémáival foglalkozik, s a párttagok többségének pártmegbízatása is ezzel kapcsolatos. Az előbbi számadatokból kitűnt, hogy a 21 kis létszámú pártszervezet közül 12 hivatali, intézményi jellegű. E pártszervezetek tagjaira nem csupán az a feladat hárul, hogy „területükön" — tehát a hivatalban, intézményben — végezzenek pártmunkát, hanem az is, hogy „kifelé", vagyis a község lakói között is tevékenykedjenek, legyenek közéleti emberek. Erre mind felkészültségük. mind beosztásuk alkalmassá teszi őket. Ehhez azonban sokkal több segítséget kell kapniuk a közbeeső pártszervektől.

A párttagok közéleti tevékenysége

A politikai, társadalmi élettől való távolmaradásnak az oka egyrészt tehát az, hogy nem eléggé személyreszólóan és a képességeknek megfelelően adják a pártmegbízatásokat, másrészt, hogy *nem eléggé rendszeres* a kiadott pártmegbízatások teljesítésének ellenőrzése. A pártszervezetek többségében ez csupán az év végi beszámoló taggyűléseken történik. A közben eltelt egy esztendő lehetőséget nyújt egyes párttagoknak arra, hogy „lazítsanak". De tisztázni kell e pártszervezetekben a pártmunka hasznosságának kérdését is. Azt, hogy mi az előnyösebb a társadalom számára például egy párttag pedagógus esetében. Az, hogy a kis létszámú pártszervezeteken belül teljesítsen pártmegbízatást, vagy az, hogy a községben, a lakosság körében — végezzen — hivatásával összefüggő — politikai munkát. Nem kétséges, hogy ez utóbbi politikailag hasznosabb.

A kis létszámú pártszervezetek többségében a szervezeti élet megfelelő, de néhány alapszervezetnél — így a MÁV-alapszervezetek többségében és néhány pedagógus alapszervezetben — ilyen vonatkozásban is vannak problémák. Néhány ilyen pártszervezet létrehozását nem előzte meg kellő vizsgálat, elemzés. A MÁV-alapszervezeteknél akadályozza a rendszeres pártéletet, hogy a párttagok többsége nem helyben lakik, és nem is helyben dolgozik. Tovább nehezíti, hogy a forgalomnál, illetve a pályafenntartásnál dolgozó párttagok különböző műszakokban teljesítenek szolgálatot. Néhány pedagógus pártszervezetben az a probléma, hogy egy-egy taggyűlés szinte „családi összejövetelnek" tűnik, ugyanis a párttagság két-három házaspárból tevődik össze. Ezeknek a pártszervezeteknek az esetében — például a ráckeresztúri pedagógus pártszervezetnél — felvetődik az a gondolat, hogy helyesebb lenne a párttagokat a községi, területi alapszervezetbe átirányítani.

A tíz főn aluli pártszervezetek, megalakulásuk után igyekeztek számszerűleg is megerősödni. Náluk a tagfelvétel üteme az előző években lényegesen intenzívebb volt. mint a többi pártszervezetben. Ez a törekvésük, óhatatlanul együ't járt azzal, hogy nem mindig politikailag érett, a párttagságra alkalmas pártonkívülieket vettek fel. A kis létszámú pártszervezetek további erősödésének ez az útja nem járható. Egyrészt megnőttek a követelmények a felvettekkel szemben, s nem csupán a politikai felkészültséget

illetően, hanem a velük való foglalkozást tekintve is. Tehát egy-egy kis létszámú tanácsi alapszervezet esetében nem lehet arra számítani, hogy belátható időn belül „kinő" a kis létszámú kategóriából. Ez a lehetőség elsősorban a termelőüzemnél várható — természetesen ez is időben hosszabb lesz.

A tapasztalat viszont az, hogy éppen a termelőüzemek kis létszámú pártszervezeteiben stagnál a taglétszám. A ráckeresztúri Búzakalász Tsz pártszervezetében a párttagság mozgása, valamint a tagfelvételi munka fogyatékosságai miatt csökken is. A perkátai Kossuth Tsz-ben is indokolt lenne az alapszervezet tagságának számszerű növelése, de ezt szemléletbeli hibák és a politikai munka hiánya akadályozza. A községi csúcsvezetőség egyes tagjainak véleménye szerint „nem lehet" a szövetkezetbe párttagot felvenni, mert a tsz tagjainak magas a jövedelme, jól élnek, s emiatt közömbösek a politika iránt. Ez korántsem így van. A szövetkezetben sok a fiatal, akik érdeklődnek a társadalmi, politikai élet iránt. A párthoz való közelebb kerülésüket elsősorban a pártszervezet vezetőségének elzárkózása akadályozza.

A működési területen és a községben egyaránt

A párttagfelvételen kívül még számos lehetőség van arra, hogy tovább javuljon a kis létszámú pártszervezetek munkája, hatékonyabb politikai tevékenységet fejtsenek ki. Természetesen egyes pártszervezetek esetében — körültekintő vizsgálat után — szükségessé válhat a községi, területi alapszervezetbe való beolvasztás, de a megerősítésnek nem ez az elsődleges módja. Így foglalt állást a megyei párt-végrehajtóbizottság is, amikor a járás tíz főn aluli pártszervezeteinek helyzetét tárgyalta.

Az előbbiekben említettek mellett, az erősítés módszere lehet a megfelelő kádermunka, vagyis az, hogy képzett, politikailag tapasztalt párttagok kerüljenek a titkári, vagy titkárhelyettesi tisztségekbe. Ehhez azonban nagy gondot kell fordítani a káderutánpótlás nevelésére, a párttagok politikai képzésére. A járási pártbizottság tervében szerepel a pártmunka hatékonyságának növelése érdekében a kis létszámú pártszervezetek tagságának rendszeres tájékoztatása, a határozatok előkészítésének és végrehajtásuk megszervezésének segítése, ellenőrzése.

A kis létszámú pártszervezetekben nincsenek pártcsoportok. Ennek hiánya érződik a szervezeti életben, az egy-egy munkaterületen dolgozó párttagok összefogásának hiányában. A szervezettség fokozását célozza a járási pb-nak az a határozata, amely szerint — ahol erre a feltételek adottak — létrehozzák a pártcsoportokat, s ezek élére vezetőket választanak. Ez a szervezeti megoldás számos előnnyel jár. A pártcsoportokon keresztül — ha ezek csupán 3—4 tagúak is — jobban elérhető egy-egy munkaterületen a kommunisták egységes kiállása. Napjainkban — tekintettel arra, hogy e pártszervezetekben csupán titkárt és titkárhelyettest választottak — a vezetőség, mint testület hiányában, nincs lehetőség a két taggyűlés közötti megbeszélésekre. A járási pártbizottság azt tervezi, hogy a pártcsoportok megalakulása után, mindegyik alapszervezetben rendszeresítik a vezetői megbeszéléseket, melyeken a titkár és helyettese mellett a pártcsoportvezetők is részt vennének.

A dunaújvárosi járási pártbizottság a jövőben fokozott gondot fordít arra, hogy a közbeeső pártszervek, jelentőségüknek megfelelően segítsék a kis létszámú pártszervezeteket abban, hogy jelentős politikai tényezővé váljanak működési területükön és községük, falujuk életében.

Mihók Sándor

Az érdekeltség sajátos formája

A Taurus Gumiipari Vállalat mintegy 11 ezer dolgozót foglalkoztat. Gyárai vidéki városokban — Nyíregyházán, Szegeden, Vácott —, valamint Budapesten — több kerületben — helyezkednek el. Ez a szerteágazó telepítés azt követelte, hogy a gyárak — a helyi és központi hatáskörök tisztázásával — önállóan működjenek. A hatáskörök decentralizálásának eredményeként növekedett a gyárak és a szervezeti egységek önállósága, felelőssége, bővült a társadalmi szervek részvétele a döntésekben. Egyik legfontosabb szervezeti változás, hogy a gyárak nem központi tervlebontás alapján dolgoznak, hanem maguk állítják össze tervprogramjukat. Természetesen vannak olyan kérdések is, amelyek központi hatáskörben maradtak. A Taurusban mintegy tízezer féle terméket állítanak elő, ezenkívül szerszámokat, gépeket gyártanak, önálló kutatást, valamint kül- és belkereskedelmet folytatnak. Mindez utal a vállalati munka bonyolultságára.

A felelősségérzet elismerése

A Taurusnál — a VIII. kerületi párt-végrehajtóbizottság segítségével, a SZOT és a vegyipari szakszervezet támogatásával — csaknem öt évvel ezelőtt, a munkaverseny részeként megindult a részjegyes mozgalom. Ennek lényege: a szakmájukat, feladatkörüket jól ellátó munkásokat összefogva bevonni a vállalat vezetésébe, ezzel is elmélyítve tulajdonosi szemléletüket. Mondjanak véleményt, segítsék a gyár, az üzem, a brigád, sőt közvetlen szaktársaik munkáját: ne hunyjanak szemet a technológia megsértése esetén, törekedjenek jó minőségű termékek előállítására, az egészséges, jó szellemű munkamorál kialakítására az üzemben, a brigádban. Mindez a tényked és a munkások nagyobb felelősségérzetét is példázza. Ezért a Taurus pártszervezete, szakszervezete a vállalat vezetőségével együtt a következőt határozta: mivel a kiváló munkával növelik a nyereséget, érjenek el magasabb jövedelmet is! Ez teljesen összhangban áll a vállalat és a népgazdaság érdekeivel, hiszen a gyárak dolgozói az eddiginél még többet produkálnak a tervek, az előirányzatok teljesítéséért. Összefoglalva: az anyagi juttatásokat elsősorban a termelő munkahelyekre kell koncentrálni.

Az abroncsgyár vulkanizáló üzemében a munkások kétharmada részjegyes. Az értékelésnél figyelembe veszik munkájuk mennyiségét és minőségét, a tisztasági verseny eredményességét, a munkavédelmi tevékenységet, a gyárban töltött éveket és azt: szervezett dolgozók-e. Az elmúlt évben személyenként mintegy 830 forint értékű részjegyet kaptak. A kiadott összegeket az üzem vezetői a részjegyesek egyetértésével differenciáltan osztották szét: ki-ki mennyit érdemel. Sokat mond az is, hogy a döntés ellen senki sem fellebbezett.

A Taurusnál 1970-ben, amikor már 3700 részjegyes munkás versenyzett, több mint négymillió forinttal jutalmazták őket. 1971-ben 4100-ra emelkedett számuk, s az ötmillió forintot is meghaladta a tevékenységük utáni jutalom. 1972-ben a taglétszám 4260 lett, s több mint hatmillió forintot kaptak. Ez évben eddig már 4500 a tagok száma, az előirányzott jutalom összege pedig meghaladja az ötmillió forintot. Természetesen kifizethetőségét elsősorban az elért gazdasági hatékonyság szabályozza: több vagy kevesebb lesz-e?

A kiváló címet elért Taurus Mű-

szaki Gumigyár és a Szegedi Gumigyár eredményei elérésében kimutathatóan a részjegyes munkások jártak az élen. A szegedi gyár tőkés exportját a tavalyelőttinek mintegy kétszeresére növelte, s ezenkívül a belföldi piac igényeit is kielégítette. A Műszaki Gumigyár tíz év óta nem zárta olyan sikerrel az évet, mint tavaly: 25 százalékkal növelte részesedési alapját. Új gyártmányok sorát kezdték el termelni, új technológiákat alkalmaznak, nőtt a termelékenység.

A két kiváló gyár részjegyes munkásai megosztva kapták a díjat, egyenként 150—150 ezer forint értékű részjeggyel és 50—50 ezer forint készpénzjutalommal együtt, a tervezett részjegyértéken felül.

A jó munkát, a dolgozók anyagi megbecsülését jelzi az is, hogy a Taurus legutóbb átlag 18 nap nyereségrészesedést fizetett. Szegeden ezzel szemben 24,4, a Műszaki Gumigyár dolgozói pedig 23,8 napnak megfelelő összeget kaptak.

Közös érdek

A Taurus munkásainak 58,8 százaléka részjegyes, köztük a nők aránya közel 40 százalék, vagyis a legáltalánosabb, a legtömegesebb mozgalom a gyárban. Működését, érdekeltségi rendszerét a részjegyes versenymozgalom szabályzat és a vállalati kollektív szerződés rögzíti. Ezeket a vállalat valamennyi dolgozója megkapta. Érdemes megemlíteni, hogy a részjegyes tagságnak elég szigorúak a feltételei. A jelöltnek például egy éven belül nem lehet fegyelmi büntetése, igazolatlan hiányzása stb. A tagok kötelessége mindenekelőtt a példamutatás, a vállalati munka gazdaságosságának elősegítése, a szakmai tapasztalatok átadása. Törekedniök kell a szakmai munka megjavítására, a termelékenység növelésére, a munkavédelmi és tűzrendészeti utasítások betartására — és erre kell ösztönözniük munkatársaikat is. Tevékenyen részt kell venniök a műhely, az üzem és a nagyvállalat olyan tanácskozásain, ahol a részjegyes munkások ügyeit, a munkafeltételek javítását és általában a nagyobb eredmények elérésének módszereit tárgyalják. E jog gyakorlását bizonyítja, hogy az idei vállalati terv összefoglalóját minden részjegyes megkapta és arra több mint 300 javaslatot, észrevételt küldtek be.

A szabályzat azt is kimondja, hogy a részjegyes dolgozónak tovább kell képeznie magát. E célra tanfolyamokat szervez a vállalat. Eddig több mint 1500-an vettek részt a különböző tanfolyamokon. A technika fejlődésével párhuzamosan — ha szükséges — ismét oktatásban kell részt vennie, hogy fejlessze szakmai tudását. A mozgalom jelentős fegyelmező erő is, hiszen ha valaki fegyelmi büntetést kap, arra az évre kapott részjegyét nem válthatja be.

A részjegyes dolgozóknak nemcsak nagyobb a kötelességük, hanem bizonyos megkülönböztetett jogaik is vannak. Azonos szakmai tevékenység esetén például előnyben részesülnek az előléptetésnél, a bel- és külföldi üdültetésnél, s jutalmazásoknál, kitüntetéseknél, a különböző iskolai felvételi javaslatoknál, a társadalmi ösztöndíj adományozásánál, a segélyek, a kölcsönök, az előlegek folyósításánál, lakások elosztásánál stb. A mozgalom ösztönző hatása nyilvánvaló. Olyan formát sikerült kialakítani, amely hasznos a vállalatnak és a munkásoknak egyaránt. A részjegyes mozgalom tagjainak száma — évek óta — töretlenül felfelé ível. Gyakorlatilag elenyésző közülük a kilépő, tehát a vállalatnál stabil munkásgárda dolgozik.

Levelezés ötezer munkással

Minden év elején tanácskoznak a gyárak, üzemek részjegyes munkásainak küldöttei. Az idén márciusban

került erre sor. A részt vevő dolgozókat a gyárakban, a műhelyekben a mozgalom tagjai választják meg.

Az idei részjegyes parlamenten szó volt a munkafegyelemről, a gépek jobb kihasználásáról és arról, hogy a munkások még jobban kapcsolódjanak be a vállalat vezetésébe. A cél: közösen meghatározni a feladatokat, hatékonyan kielégíteni az országos igényeket. Ehhez kapcsolódott a részjegyek újszerű elosztása, amelyet elfogadott a küldöttértekezlet. E szerint a részjegyek összegének 50 százalékát osztják ki a mozgalom résztvevői között. A további 30 százalékot csak akkor, ha az adott gyár teljesíti vállalt kötelezettségét, illetve többletteljesítményt ér el. A fennmaradó 20 százalékot pedig azok a munkások kapják, akik javaslataikkal jobb eredményhez segítik gyárukat, a vállalatot.

Ehhez nyújt segítséget *Dr. Horváth László* vezérigazgató felkérő levele, amely mellé címzett borítékokat, levélpapírokat is kaptak a részjegyes munkások.

A levél arra kéri, a „Részjegyes mozgalom V. küldöttközgyűlése" alapján a vállalat részjegyes munkásait, hogy az eredmények javítása érdekében írásban tegyék meg javaslataikat az üzemi, a gyári, vagy az egész vállalatot érintő feladatok jobb megoldására, az eredmények fokozására. A vállalatvezetés minden javaslattal foglalkozik és értékelés után arra írásban válaszolnak.

Természetesen csak a vállalat, a gyár, a műhely, az üzem termelési mutatóinak — selejt, a termékek mennyisége, minősége, anyagfelhasználás stb. — ismeretében lehetséges véleményt mondani, a vezetésben részt venni. Nehéz ilyen nagyszámú törzsgárdát elfogadhatóan informálni, ezért a hagyományos módszert kibővítették. Most egy sajátos információs, azaz jelentésrendszer alkalmazására került sor. Ezt névre szólóan eljuttatják minden részjegyes munkáshoz, törzsgárdistához. A vezérigazgató ebben — negyedévenként — beszámol a vállalat leglényegesebb ügyeiről: a teljesítményekről, a termelékenység, az értékesítés alakulásáról a termelési érték állásáról. Mindez bizonyos feladatokat is rögzít; hiszen a számok arról is tájékoztatnak, hol, milyen tevékenységben kell előbbre lépni, jobban, fegyelmezettebben dolgozni. Az üzemi lap pedig — amely 7200 példányban jelenik meg — azonkívül, hogy a részjegyes mozgalom eseményeit ismerteti, havonta közzé teszi a Taurus valamennyi gyárának termelési eredményeit, és összesítve számot ad arról is, hogy a vállalat mennyire teljesítette időarányos célkitűzését.

Az említett hagyományos és sajátos módszerek csak lehetőséget adnak arra, hogy a dolgozók bekapcsolódjanak a vezetésbe. Jelentős szerepe van ebben a dolgozók adottságainak, felkészültségének is. A Taurusnál eddig 5000 részjegyes munkás tanult és vizsgázott sikeresen a különböző tanfolyamokon, amelyeket újabbak követnek, hiszen a technika, a termékek előállításának technológiája állandóan fejlődik, s ezt újra és újra meg kell tanulni.

Természetesen figyelembe kell venni, hogy a versenymozgalom kiteljesedéséhez még hosszú évek kellenek. Működési szabályzata, érdekeltségi rendszerének formája és tartalma — a mindenkori követelményeknek megfelelően — változik. Az információs rendszer tökéletesítésével, a munkások szakmai, politikai és általános műveltségének növekedésével — mintegy meghatározó jelleggel — együtt terebélyesedhet az üzemi demokrácia, s vehet részt mind több munkás a vállalat irányításában.

Mikulás Ferenc

Alapszervezeti vezetők módszertani továbbképzése

Az időszerű politikai teendők megvalósításában a határozatok megértetésében, alkalmazásában és végrehajtásában mind nagyobb az alapszervezeti vezetőségek, titkárok feladata és felelőssége. E tennivalók eredményes megoldását nem elegendő csupán elvárni, hanem sokoldalúan elő is kell segíteni. Napjainkban különösen sürgető igényként jelentkezik a kommunisták tömegeit közvetlenül irányító politikai funkcionáriusok *vezetőkészségének és mozgalmi-módszertani ismereteinek hatékony fejlesztése.*

Nem véletlenül hangsúlyozom a vezetőkészséget és a módszertani ismereteket. Az elméleti és politikai tudás gyarapítására ugyanis a pártoktatás és a káderképzés jelenlegi keretei megfelelő lehetőséget adnak. Igaz, pártiskoláink tananyagában immár a pártépítési és más módszertani ismeretek is helyet kaptak, de arra mégsincs mód, hogy rövid idő alatt ott készítsünk fel minden párttitkárt és vezetőségi tagot. Elsősorban tehát az alapszervezeteket közvetlenül irányító pártbizottságokra hárul a feladat, hogy a pártszervezetek titkárait és aktivistáit a pártmunka állandó és időszerű célkitűzéseinek megvalósításához nélkülözhetetlen vezetési, szervezési, illetve módszertani ismeretekkel ellássák.

Ezt az alapvető fontosságú funkciót az irányító munka különböző formáinak és módszereinek komplex alkalmazásával lehet ellátni. E szempontból *kulcsfontosságú szerepkör jut a rendszeres kétoldalú információt nyújtó és a feladatok megértetését célzó titkári értekezleteknek.* Mint alapvető irányítási forma ez is sokat fejlődött az elmúlt időszakban, de további korszerűsítésére állandóan gondot kell fordítanunk. Nyilván nemcsak nálunk mondják gyakran a párttitkárok, hogy olykor túl sok feladatot, határozatot ismertetünk egy-egy összejövetelen. Teljesen érthetően várják el az irányító pártbizottság apparátusától azt is: ne csak azt közöljük, hogy „mit", hanem azt is, „hogyan" kell vagy lehet azt megvalósítani.

Az ilyen jelzések természetesen nem maradnak hatástalanok, és rendszeresen törekszünk a tennivalók megértetése mellett a végrehajtás „technikájához" is tanácsokat adni. Azt is felismertük, hogy e szempontból az apparátus sem lehet mindentudó. Sokszor a határozatot végrehajtó, a szervezés konkrét élményét közvetlenül ismerő alapszervezeti párttitkár beszámolója és annak megvitatása több módszertani ismeretet nyújt, mint egy alapos, a vezetéstudomány magas fokú ismereteit felhasználó „tanácsadás". A titkári értekezleteken azonban mindenre igen kevés idő jut. Arra pedig egyáltalán nincs lehetőség, hogy részletesen feldolgozzuk a pártmunka olyan alapvető „szakmai" fogásait, mint például a taggyűlés megszervezése és levezetése vagy a vezetőség munkájának irányítása stb.

A titkári értekezlet mellett igen lényeges — de nyugodtan mondhatjuk, hogy annál is fontosabb — *a konkrét helyszíni segítségnyújtás.* Gyakorlatból tudjuk, hogy ez lenne a legideálisabb módszer, ha lenne elég időnk és energiánk, hogy rendszeresen és minden helyen éljünk is vele. De még a legideálisabb munka- és időbeosztás esetén sem lehetne a vezetés kialakult és állandóan fejlődő alapformáit és módszereit ezen az úton megismertetni.

Ezek ellenére nem mondhatunk le arról, hogy az alapszervezeti élet

irányítóit fokozottabban képessé tegyük pártunk politikai célkitűzéseinek önálló, a helyi lehetőségeket és sajátosságokat figyelembe vevő megvalósítására. Úgy láttuk, hogy ebben az egyéb formák tökéletesítése mellett — *az eddiginél célirányosabb, tudományosabb és egységesebb speciális továbbképzésre van szükség.* Ennek megfelelően az MSZMP Vas megyei végrehajtó bizottságának e kérdésre is kiterjedő határozata alapján szerveztük meg Kőszegen is *a pártvezetőségi tagok pártépítési és módszertani továbbképzését.*

Szervezett formában

A szervezés során elsőként résztvevők kiválasztására fordítottunk kiemelt figyelmet. Mindenekelőtt az alapszervezetek titkárainak felkészültségét tekintettük át, és a pártiskolai végzettség, a mozgalmi tapasztalat és egyéb szempontok alapján kezdeményeztük bevonásukat. Ahol a titkár részvételét nem tartottuk indokoltnak, vagy annak más akadálya volt, ott a szervezőtitkárt vagy a vezetőség más tagját kértük fel a részvételre. Ezen kívül minden pártvezetőségnek megadtuk a lehetőséget, hogy tagjai közül javasoljon résztvevőket. Több alapszervezetnél kezdeményeztük aktívák küldését, különösen olyan nőket és fiatalokat, akiket kádertartaléknak tekintenek. Az előzetes létszámterv alapján a döntést minden esetben az alapszervezetek vezetőségeire bíztuk, ami erősítette felelősségüket, és biztosította a rendszeres és pontos megjelenést is. Természetesen módot adtunk arra, hogy a részt vevők maguk is dönthessenek és nyilatkozzanak arról, tudják-e vállalni a továbbképzéssel járó kötelezettségeket.

Mindezek alapján a tanfolyam 37 hallgatója között volt: tizenhat alapszervezeti titkár, négy csúcsvezetőségi tag, tíz alapszervezeti vezetőségi tag, két pártbizalmi, öt aktivista. A hallgatók közt tíz nő, és nyolc harmincöt éven aluli volt. Az alapszervezetek jellege szerint két konzultációs csoportot alakítottunk, ami lehetőséget nyújtott a tananyag differenciált feldolgozására. Az egyik csoportba az üzemek és ipari szövetkezetek, a másikba hivatali, iskolai és egyéb alapszervezetek pártmunkásai tartoztak.

A tematikát — a helyi sajátosságokat is figyelembe véve — a Politikai Főiskola Pártépítés c. tankönyvének felhasználásával állítottuk össze. *Alapirodalomnak a Pártmunkások kézikönyvét választottuk.* A tizennégy önálló előadás kiterjedt az alapszervezeti pártmunka gyakorlatának minden lényeges területére. Az előadók a megyei és a városi pártbizottság munkatársai közül kerültek ki. Az előadások többségét követő konzultációkat az egyik csoportban a téma előadója, a másikban a városi párt-végrehajtóbizottság egyik jól felkészült tagja vezette.

Az érdeklődés felkeltése és az egyhangúság elkerülése érdekében — ugyancsak módszertani jelleggel — kiegészítő programokról is gondoskodtunk. Ismerkedési estet, diafilm-bemutatót tartottunk. Nagy sikere volt a záró foglalkozás keretében megrendezett Fórumnak, melyen a megyei pártbizottság titkára és osztályvezetői válaszoltak a tanultakkal kapcsolatban felvetett kérdésekre. Szinte záródolgozatnak számított a „minta-munkaterv" készítése, mely arról adott képet, miként kívánják a tanultak alapján hatékonyabbá és színesebbé tenni alapszervezetük munkáját. Sor került ezen kívül egy soproni tanulmányi kirándulásra, melynek keretében tapasztalatcserére, üzemlátogatásra és természetesen az összetartozást erősítő közös szórakozásra is jutott idő.

A tanfolyam befejezése után pártbizottságunk megállapította, hogy

megszervezése indokolt és helyes volt, mert eredményesen segítette a pártaktíva politikai és mozgalmi, módszertani ismereteinek bővítését. Ha nem is teljesen kifogástalanul, de sikerült egy optimális programot kiválasztani. Meggyőződhettünk arról is, hogy olyan megyei és helyi előadógárda áll rendelkezésre, amely képes a pártélet egyes részterületeinek elméleti és gyakorlati problémáit színvonalasan bemutatni. A vitákból és konzultációkból — éppen azok tapasztalatcsere jellegéből eredően — a pártapparátus is sokat tanult és hasznos tapasztalatokat szerzett. Az alapszervezetek döntő többségét érintő továbbképzés egyúttal kedvező lehetőséget adott a pártaktíva mélyebb megismeréséhez.

A tapasztalatokra építve tervezzük a következő hasonló továbbképző tanfolyam szervezését, amihez nagy segítséget jelentene más pártbizottságok hasonló törekvéseinek megismerése. Ezért hasznosnak tartanánk, ha az alapszervezeti párttitkárok és vezetőségi tagok szervezési, vezetéselméleti és módszertani továbbképzésének tapasztalatairól több ismeretet szerezhetnénk. Ehhez a felsőbb pártszervek és a Pártélet is sok segítséget tudna nyújtani.

Nagy Imre
a kőszegi városi PB titkára

Az üzemi demokrácia fejlesztése

Az Ikarus gyár pártbizottsaga az utóbbi időben nagy figyelmet fordít az üzemi demokrácia közvetlen és közvetett formáinak fejlesztésére. Ennek szerves részeként mindenekelőtt fokozták a párttagság vélemény-nyilvánítási lehetőségét. A gyár távlati terveit például több alkalommal is taggyűlésen vitatták meg. Gyakorlattá vált a tanácskozás a törzsgárda tagjaival, a szocialista brigádok vezetőivel. Néhány üzemrészben minden fontos döntés előtt összehívják a brigádvezetőket és kikérik a véleményüket. Az igazgatói tanács munkájában hat fizikai dolgozó vesz részt, javarészt ugyancsak szocialista brigádok vezetői.

A párt- és mozgalmi szervek igyekeznek mind több dolgozót alkalmassá tenni hasonló megbízatások ellátására. Ezért fontosnak tartják a politikai képzettség növelését. Ennek eredményeként a dolgozók csaknem fele vesz részt politikai oktatásban.

Törődik a pártszervezet a megfelelő munkahelyi légkör kialakításával is. Széles körű brigádvizsgálat alapján felmérték és minden fórumon (beleértve az alapszervezeti taggyűléseket is) megtárgyalták a gazdasági vezetők politikai nevelőmunkáját, magatartását és a dolgozókhoz való viszonyát. Ennek hatására több helyen pozitív irányban változott a vezetési módszer, munkastílus.

Az Amerikai Egyesült Államok Kommunista Pártja főtitkárának könyve

GUS HALL

KÖRNYEZETI ÁRTALMAK ÉS A KAPITALIZMUS

116 old. Ára: 8,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A politikai vitakörök tapasztalatai

A X. kongresszus és a párt központi szerveinek több határozata, állásfoglalása megszabja az agitáció irányát és serkent annak fejlesztésére. Az emberek igénylik, a közvéleményformálás pedig nem nélkülözheti a kollektív politikai vitákat, beszélgetéseket, eszmecseréket, s nem kevésbé a legközvetlenebbet: a szóbeli személyes agitációt.

Ezt az igényt — véleményünk szerint — nem csökkenti, hanem növeli az a tény, hogy a tömegkommunikációs eszközök elterjedésével, a tömegtájékoztatás meggyorsulásával és szélesedésével az emberek naponta nagy mennyiségű információt kapnak. Ezek egy része gondolatokat ébreszt és tisztázásra váró kérdéseket vet fel. S e kérdések közül nem kevésre a politikai agitáció eszközeivel kell a választ megadni.

Mindehhez tapasztalataink szerint sok segítséget nyújtanak a politikai vitakörök. Nálunk Ózdon — ahol huszonkét vitakört szerveztünk a múlt év őszén — ezek ma már jól beépülnek az agitációs munka rendszerébe.

A teljes igazsághoz persze az is hozzátartozik, hogy az indulásnál volt némi bizonytalankodás a vitakörök céljának, helyének, szerepének értelmezésében. Főleg annak megállapítása okozott gondot, hogy az agitációs és propagandamunka kiépített szervezeti keretei között hol van a helye a vitakörnek. Első látásra úgy tűnt, hogy az előadásos propaganda helyett kerül bevezetésre, és így egy oktatási forma lesz. Ez azért sem volt idegen gondolat, mert a pártoktatásban már több éve szerveztünk olyan csoportokat — előadássorozat formájában —, amelyeknek megvolt a joguk és a lehetőségük, hogy a területükön leggyakrabban felvetődő, legvitatottabb kérdéseket tárgyalják meg. A tapasztalatok jók voltak, de ezek a csoportok az agitációs tevékenységhez álltak közelebb, ugyanakkor szervezeti kereteiket az oktatás, tehát a propaganda adta. A politikai vitakörök szervezésével így — a gazdasági életből kölcsönzött szóval élve — bizonyos „profiltisztítást" is el kellett végeznünk az agitáció, illetve a politikai oktatás formái között. Egyértelműen tisztázott, hogy *a politikai vitakör nem a pártoktatás, hanem az agitáció szervezeti rendszerébe tartozik.*

Élénk vitakészség

A huszonkét helyi vitakör fele az Ózdi Kohászati Üzemekben működik, 11 csúcsvezetőség mellett. Egy-egy kör résztvevői különböző alapszervezetekből kerülnek ki, néhányan valamilyen társadalmi tisztséget viselnek (pártvezetőségi tagok, szakszervezeti, illetve KISZ-funkcionáriusok). A vitakör „gazdája" a csúcsvezetőség, személy szerint az agit. prop. felelős, illetve az agit. prop. csoport vezetője.

A középiskolai pártszervezet négy vitakörében a nevelőtestületek szinte minden tagja rendszeresen részt vesz. A hat körzeti pártszervezetnél pedig gyakorlatilag a teljes párttagságot meghívják. Itt az a probléma, hogy a viszonylagosan nagy létszám miatt a foglalkozások majdnem csak az előadásra szorítkoznak, és a hozzászólások száma minimális.

Havonta együttvéve 350—380 résztvevője van a vitáknak. A foglalkozásokon a résztvevők 80—90 százalékban azonos személyek. Nyolcvan százalékuk párttag, harminc-harmincöt százalékuk nő, körülbelül egyötödük fiatal. A vita-

készség lényegesen jobb, mint a politikai oktatásban. Az első foglalkozáson a megjelentek átlagosan 35—40 százaléka, a továbbiakon a résztvevők fele mondott véleményt. *A kis létszámú (15—17 fős) körökben mindenki szót kért.* Az aktivitást fokozza, hogy több esetben tanácstagokat, vagy a témát egyéb vonatkozásaiban ismerő vezetőket is meghívnak a foglalkozásokra, ezzel is növelve azok konkrétságát és hatékonyságát.

A vitakörök vezetői többségükben felkészült, jól érvelő, vitázó, fürge észjárású, nagy pártmunkás tapasztalattal rendelkező elvtársak. Van közöttük pártfőiskolai végzettségű is, de az esti egyetemet kevés kivétellel mind elvégezték. Gazdasági beosztásukat tekintve van közöttük iskolaigazgató, tanár, üzemvezető, üzemi csoportvezető, adminisztratív dolgozó. Van pártbizottsági tag, csúcsvezetőségi tag és pártcsoportbizalmi, de *többségüknek ez a fő pártmegbízatása.*

A foglalkozásokat munkaidőn kívül tartják, azok átlagos időtartama egy-másfél óra. (De volt példa két és fél órásra is.) Néhány körzeti pártszervezetnél, ahol nagyobb a résztvevők létszáma, az átlagosan 30 perces előadás és két-három hozzászólás után lezárják a témát.

A nézetek egységétől a cselekvés egységéig

Azoknál a pártszervezeteknél, ahol vitakör működik, egyértelműen az a vélemény alakult ki, hogy ezzel *jelentős segítséget kaptak* a legfontosabb politikai kérdések tisztázásához. Ezt a vitavezetőkkel, a résztvevőkkel és a pártszervezetek titkáraival folytatott beszélgetések, valamint a látogatások tapasztalatai egyaránt igazolják.

Helyesnek tartjuk, hogy havonta négy-öt témához érkezik segédanyag. Így a vitakörvezető, a pártvezetőség és a vitakör tagjainak a véleménye alapján ezek közül kiválaszthatják az adott területen legérdekesebb, legvitatottabb témát. Eddig egy téma kötelező megtárgyalását írta elő a városi pártbizottság. (Mi a kapcsolat a tanácsok tevékenysége és a helyi politika alakítása között?) Azért is jónak tartjuk, hogy a vezetőség választhat a témák közül, mert *így rendszeresebben tájékozódnia* kell arról, mi érdekli, mi foglalkoztatja az embereket — hiszen csak így tudják a megfelelő témát, anyagot kiválasztani.

Ugyancsak hasznos, hogy több helyen a központi anyag egy-egy témáját *a foglalkozáson kívül is hasznosítják az agitációban.* Régi agitációs módszertani problémában jelent előrelépést az anyagok mellékelte is, az ízléses, világos szemléltető térképek, grafikonok, amelyek szemléletes képet nyújtanak a világpolitikai események helyszínéről, gazdaságpolitikai tényekről, összefüggésekről.

A legnagyobb érdeklődést a kínai helyzettel, az életszínvonal-politikával és az árkérdésekkel, a párt eszmei, politikai irányító szerepével foglalkozó témák váltották ki. Izgalmas viták alakultak ki a közerkölccsel kapcsolatosan is (iszákos, erkölcstelen vezetők kritizálása, a jogtalan jövedelemszerzés elítélése). A vezetői magatartás általában elég gyakori vitatéma. Volt olyan foglalkozás, ahol a tv egyik-másik műsora és a könnyű műfaj került a vita középpontjába. Helyeselték, hogy a párt felülvizsgálja a közművelődés helyzetét, és kifejtették, hogy itt is erősíteni kell a pártellenőrzést.

A tanácstagi választások idején több szó esett a tanácstagokról. Kifejtették, hogy ezt a társadalmi munkát a munkahelyeken is méltányolni kell. A tanácsi ügyintézést

viszont a javulás ellenére nehézkesnek ítélték meg. Még kevesebb papírmunkát, több érdemi intézkedést, a dolgozók ügyeivel való lelkiismeretesebb törődést vártak a hozzászólók.

A vitákban az érvek és ellenérvek kifejtésével, az információk közvetlen kicserélésével általában kialakul egy egészséges irányú egyetértés, s ezzel *erősödik a nézetek, ezen keresztül* a cselekvés egysége is. A vitakör segíti a résztvevők nézeteinek tisztázását, fejleszti felkészültségüket, tájékozottságukat a bel- és külpolitika, valamint a helyi politika időszerű kérdéseiben, bátorítja és serkenti a vitakészséget. A többségében kiscsoportos foglalkozás lehetővé teszi, hogy a kevésbé aktív párttagok is „szóhoz jussanak", elmondják véleményüket, amelyet aztán a csoport más tagjai tovább bővítenek, szükség esetén korrigálnak. *A nagyobb tájékozottság, a bővülő ismeretek kedvezően hatnak az aktivitásra.* A konkrét helyi (munka- vagy lakóhelyi) témák bekapcsolása az előadásba, majd a vitába tovább erősíti ezt a folyamatot. (Az ilyen mindig „hálás" téma, erről mindenkinek, de legalábbis majdnem mindenkinek van mondanivalója, hiszen ez áll hozzá legközelebb, itt közvetlen az „érdekeltsége".) Az aktivitás növekedése — a különböző kölcsönhatások eredményeként — már eddig is lemérhető volt.

Szervezett és rugalmas forma

Korábban nemegyszer gondot okozott, hogy a propagandamunkához viszonyítva az agitáció rendszere, szervezettsége nem kielégítő. Szembetűnő volt az agitációs tevékenység nem kellő rendszerbe foglalása, a szervezett fórumok hiánya. „A propagandamunka sínen van — az agitáció szétfolyóbb" — fogalmaztuk meg nemegyszer. Talán a pártnapok rendszere volt a legkialakultabb, de ezek viszont többnyire egyoldalú tájékozódást nyújtanak (csak az előadó beszél). Az új forma elősegíti a kedvező irányú változást. *A politikai vitakörrel tervszerűbbé, rendszeresebbé, szervezettebbé tehetjük az agitációs munkát, fokozhatjuk érv- és eszköztárát, növelhetjük hatékonyságát.*

A szervezettség és a rugalmasság e formában szerencsésen párosul. Résztvevőinek többségét egy-egy pártszervezet tagságának lehetőleg állandó, aktív, viszonylag kis létszámú csoportja képezi. Mellettük azonban bárki más — pártonkívüli is, pártoktatásra járó is — jelen lehet, akár esetenként is, s ha akar, bekapcsolódhat a beszélgetésbe, a vitába.

Célszerű lenne, hogy szervezése *ne oktatási évhez kötődjön, hanem legyen folyamatos* — kapcsolódjék a politikai aktualitásokhoz. A politikában sincs nyári szünet — a vitakörnél se legyen. A vitakör — úgy mondhatnánk — akkor jó, ha állandó jellegű, s az aktualitások határozzák meg.

Továbbra is elő kell segítenünk, hogy alapszervezeteinknél ne legyenek értelmezési problémák a politikai vitakörök szerepét, feladatát, módszerét illetően. Tudatosítani kell mindenütt, hogy a politikai vitakör a politikai agitáció szervezett fóruma és nem a pártoktatás valamely formája. Különösképpen hangsúlyozni kell, hogy *nem az előadásos propaganda helyett* került bevezetésre, és semmiképpen sem tekinthető valamiféle „alacsonyabbrendű" oktatási formának! (Marxizmus középiskolát, esti egyetemet végzettek, sőt Politikai Főiskolát végzettek körét is érintheti.)

Az előbbiek jegyében kell kialakítani a résztvevők számát és körét is. Az optimális létszám — tapasztalataink alapján — *maximum 20—22 fő.* Így elkerülhető az, ami pél-

dául a körzeti pártszervezeteinknél tapasztalható: a nagy létszám miatt gyűlés jellegűvé válik. Azt tartjuk a legjobb megoldásnak, hogy *legyen egy 10—15 főből álló törzsgárdája a vitakörnek* — elsősorban pártvezetőségi tagokból, pártcsoportbizalmiakból, agit. prop. felelősökből, illetve e csoportok tagjaiból, tömegszervezeti vezetőkből és aktivistákból, gazdasági vezetőkből, propagandistákból, szocialistabrigád-vezetőkből — tehát főleg olyanokból, akik *környezetükben továbbadják a hallottakat.* Így szélesíthető a jól felkészült, kellő érvanyaggal ellátott agitátorok hálózata.

Folyamatosan törekszünk arra, hogy *az egyes kollektívákban, brigádokban mértékadó véleményű emberek is bekapcsolódjanak a vitakör munkájába.* A többi résztvevő pedig az érdeklődők köréből (párttagok, pártonkívüliek egyaránt) tevődjön ki. Az érdeklődés felkeltésére viszont minden esetben meg kell hirdetni a soron következő vitatémát szóban, ezen kívül faliújságon, esetleg üzemi lapban, hangoshíradón, a pártcsoportokban, tömegszervezeti rendezvényeken.

Gondos irányítással és felkészítéssel

Változatlanul fontos feladatnak tartjuk, hogy a vitaköri foglalkozások levezetésével csak jól képzett, az önálló felkészülésre is képes, megfelelő készséggel és jártassággal rendelkező személyeket bízzunk meg. A siker jórészt a vitavezető képességétől és képzettségétől, tájékozottságától függ. Ezért az is elképzelhető, hogy egy-egy témából a vitavezetésre a témát legjobban ismerő kapjon megbízást. Ehhez célszerű lehet, ha az irányító pártbizottságok kialakítanak — megfelelő szakmai megoszlásban — egy vitavezető törzsgárdát.

A vitavezetés során az eddiginél jobban szükséges a központi anyaggal szinkronba hozni a helyi tapasztalatokat, jelenségeket. Ehhez a vitavezetők *helyi tájékoztatását* is fokoznunk kell. A körök foglalkozásait meg kell óvni a sablonossá válástól, különösen kerülve a skolasztikus, sematikus vezetési módszereket. Ezért a körök vezetőinek *módszertani képzésével* is foglalkozni kell.

Gondoskodni kell arról, hogy a vitakörön megválaszolatlanul maradt kérdésekre a feleletet a következő alkalommal — a lehetőségekhez képest — az eddigiekhez hasonlóan megkapják a csoport tagjai. Célszerű megszervezni a vitaköri anyagok olyan formában történő megőrzését is, hogy azok a pártszervezetekben rendelkezésre álljanak a folyamatos agitációs tevékenységhez.

A politikai vitakört mint agitációs fórumot véletlenül sem szabad „mindenhatónak" kikiáltani. Ügyelünk arra, nehogy bárhol is úgy tekintsék, hogy a vitakör szervezésével, jó működésével eleget tettek az agitációs feladatoknak. Ilyen veszély jelenleg nincs, de a körök számának tervezett bővítése ezt a veszélyt magában hordja.

A jövőben még inkább elvárjuk a vitaköröktől, hogy *az ott elhangzottakat a résztvevők továbbadják, hogy szóbeli terjesztői, hirdetői legyenek szélesebb körben is azoknak a tényeknek és érveknek, amelyek a vita során kialakultak, kikristályosodtak.* Ha ezt elérjük, akkor szinte megsokszorozódhat a „napra készen" és jól tájékozott emberek száma, akik felélénkítik, hatásosabbá, dinamikusabbá teszik a párt politikájának közvetlen terjesztését a szóbeli agitáció eszközével, amelyet nem nélkülözhetünk mindennapi politikai munkánkban ma sem és a jövőben sem.

Juhász György
az ózdi városi PB első titkára

Tagfelvétel egy ózdi üzem alapszervezetében

A dübörgő, hőséget árasztó hengersorok szomszédságában szerényen meghúzódó kis üzemi párthelyiségben már negyed órával a kezdés előtt együtt vannak az *Ózdi Kohászati Üzemek durvahengermű gépészeti karbantartó pártalapszervezetének a tagjai.* A levegő szinte izzik a helyiségben, nem sokat segít a mennyezetre szerelt mintegy másfél méter átmérőjű ventillátor sem. Az emberek ügyet sem vetnek a hőségre, egyedül az újságíró arcán gyöngyözik a verejték. Megszokták a 40—50 Celsius fok hőséget, a párthelyiség levegője enyhülést jelent számukra. Valamennyien „melegüzemi" dolgozók, a hengerek „orvosai". Géplakatosok, hengerkormányosok, oxigénesek, hegesztők, segédmunkások, néhány műszakitól eltekintve valamennyien kétkezi, fizikai dolgozók. Az alapszervezet tagjainak egy része csupán néhány perce fejezte be a munkát, többen éjszakai műszakban dolgoztak, mások pedig pihenőnapjukról jöttek be a taggyűlésre.

Már a taggyűlés megkezdése előtt a második sorban ülő, barna, harmincéves fiatalemberre irányul a figyelem. Szirbusz Mihály most első alkalommal vesz részt a pártalapszervezet taggyűlésén. Az első napirendi pont keretében az ő sorsáról döntenek: itt ülhet-e majd közöttük a következő alkalommal is. Az újságírót tulajdonképpen a kíváncsiság vitte el a „melegüzem" kommunistái közé, hogyan értelmezik a Központi Bizottság tagfelvételre vonatkozó határozatát, milyen igényt támasztanak a tagfelvételnél.

Az önéletrajzból és a két ajánló szavaiból — amelynek egyike az üzemi KISZ-csúcsvezetőség — lassan kikerekedik a harmincéves fiatalember élete, munkássága, egyénisége. Szirbusz Mihály 1961-ben került a gyárba, a durvahengerműbe, ahol jelenleg oxigénes hegesztő. A gyárbalépés évében tagja lett a KISZ-szervezetnek, ahol jó kezdeményező, szervezőnek ismerték meg és 1967-ben őt választották alapszervi KISZ-titkárnak. Szorgalmas, becsületes dolgozó, a Kiváló dolgozó kitüntetés birtokosa. Erényeihez tartozik a segítőkészség, politikailag és szakmailag képezi magát, a szakközépiskola levelező tagozatának hallgatója. Nős, egy gyermeke van, családi élete rendezett.

Eddig talán kissé formális a fiatal párttagjelölt nacionáléja, de — ami sajnos, nem minden esetben van még így —, az ajánlók a pozitívumok felsorakoztatása mellett nem feledkeztek meg a jövendőbeli párttag emberi hibáinak megvilágításáról sem. Az üzemi KISZ-csúcsvezetőség ajánlásában a következő sort húzta alá: „Pártunk politikájához hű fiatalt ajánlunk a párt sorába, aki KISZ-titkári tevékenységével nem egyszer kiérdemelte az elismerést. Az erényei mellett azonban emberi hibákkal is rendelkezik. Nem súlyos hibák ezek, szótlanul mégsem mehetünk el mellette. Szirbusz elvtárs nem mindig járt el következetesen a munkájában, előfordult, hogy indokolatlanul túlértékelte saját tevékenységét, vagy fellengzősen viselkedett. Hibái ellenére bátran merjük ajánlani, úgy érezzük tovább erősödik vele az alapszervezet."

Ahogy külső szemlélő megítélheti, egy pillanatig sem volt két-

séges a fiatalember felvételét illetően a döntés. Több mint tíz éve dolgoznak együtt, mint KISZ-titkár különösen reflektorfényben tevékenykedett az utóbbi öt évben. Az üzemi alapszervezet kommunistái nem érték be ennyivel, egymás után sorakoztatták a kérdéseket a leendő párttagnak.

A kérdések között szerepelt többi között, hogy egyetért-e felesége a felvételi kérelmével; önként jutott-e erre az elhatározásra, és tud-e változtatni az említett hibáin, rossz tulajdonságain? A válaszok minden esetben meggyőzőek és kielégítőek voltak, amikor a felvétel megszavazására került a sor, minden kar a magasba lendült.

A taggyűlés befejezése után néhány szót váltottunk Lelkesi Józseffel, az alapszervezet párttitkárával. Nem részletezték ugyanis, mit takarnak konkrétan a tagjelölt emberi hibái, a fellengzősség, és az önmaga munkájának esetleges túlértékelése.

— Nem kell különösebb dologra gondolni, nem önvállveregető típusú fiatalemberről van szó — magyarázta a párttitkár. — Inkább arról, hogy a KISZ-életben jelentkező problémákról igyekezett szebb képet festeni a valóságnál, a hibákat pedig segítségünk nélkül, csendben, önmaga szerette volna megoldani. Biztosak vagyunk benne, hogy segítségünkkel az apróbb emberi hibáit levetkőzi. Jól ismerjük a Központi Bizottságnak a párttagok kiválasztásánál, felvételénél a fokozott körültekintést, magasabb követelményeket előíró határozatát. Ennek szellemében jártunk el, mikor ennek a munkás fiatalembernek emberi hibái ellenére bizalmat szavaztunk.

Az őszinte, kritikus légkör, a szókimondás jellemezte az ózdi gépüzemi dolgozók taggyűlését. Ezek a fiatal munkások valóban felelősséget éreznek az iránt, hogy milyen embert vesznek fel a soraikba. Hibái, gyengéi minden embernek vannak. Nem elég azonban egy alkalommal — legyen az taggyűlés vagy tagfelvétel — a fejükre olvasni. Minden bizonnyal a melegüzemi párttagok sem erre gondoltak.

Tóth István

Az ipari szövetkezetek fejlesztéséért

A budapesti párt-végrehajtóbizottság megtárgyalva az ipari szövetkezetek tevékenységét, megjelölte további munkájuk fő irányait. Így indítványozta, hogy az ipari szövetkezetek kövessék gyakrabban a minőségre és a választékra vonatkozó igények változását. Javasolta, hogy tekintsék központi feladatuknak a javító szolgáltatás növelését. A kiemelt szolgáltatási ágakban maradék nélkül teljesítsék a IV. ötéves terv célkitűzéseit, a hagyományos ágakban fordítsanak figyelmet a kulturáltság fejlesztésére, a még ellátatlan területeken a hálózat bővítésére. Ugyanakkor célul tűzte, hogy jelentősen javítani szükséges a szövetkezeti tagok munkahelyi szociális körülményeit.

A végrehajtó bizottság szükségesnek találta a személyzeti munka fejlesztését. Így azt, hogy maradéktalanul szerezzenek érvényt a Központi Bizottság Titkársága 1972. januári határozatának, s a szövetkezetekben folyó személyzeti munka feleljen meg a törvényes előírásoknak. Az OKISZ és a szövetségek segítségével minden szövetkezet készítse el intézkedési tervét, amelyekben fordítsanak különös gondot az utánpótlás nevelésére.

A szövetkezeti pártszervezeteket a párttagságra alkalmas fizikai dolgozók felvételével erősítsék meg — mondotta ki a vb. Növelni kell a magasabb szintű pártoktatásban résztvevők számát, és el kell érni, hogy a vezetőségek tagjai nagyobb számban vegyenek részt az előképzettségüknek megfelelő politikai továbbképzésben.

A lakóterületi pártmunkáról

Alapszervezetünk 163 tagjának munkáját hét tagú vezetőség irányítja. A legutóbbi vezetőségválasztásnál — mint a korábbiakban is tettük — fiatalítottuk a pártvezetőséget, az átlagéletkor így is 62 év.

A vezetőség és az alapszervezet féléves munkaterv alapján dolgozik. Munkatervüket a kerületi pb munkaterve alapján, a tagság javaslatainak figyelembevételével állítjuk össze. Esetenként munkaprogramunk kibővül a kerületi titkári értekezleteken kapott feladatokkal. A vezetőség a munkatervben rögzített célok és feladatok megvalósítását kollektívan végzi. E kollektív munkán belül azonban mindenkinek van önálló reszortfeladata.

Vezetőségi üléseinken — amelyeket 2—3 hetenként tartunk —, részt vesznek a bizalmiak és — a témától függően — a tömegszervezeti aktivisták is. Itt a feladatokat felosztjuk egymás között, majd a határidő letelte után a vezetőség megtárgyalja és értékeli az elvégzett munkát.

Vezetőségünk munkáját 19 bizalmi segíti. A vezetőség és a bizalmiak kapcsolatát szorossá és mindennapivá teszi az a tény, hogy a vezetőségi tagok 2—3 pártcsoportot is patronálnak. Ennek hasznossága különösen akkor mutatkozik, amikor egy-egy rendkívüli esemény, rendezvény miatt gyorsan kell mozgósítanunk párttagjainkat.

Valamennyi bizalminak helyettese is van. A bizalmiakat és helyetteseiket a pártcsoportok választják a legképzettebb, a legrátermettebb elvtársak közül.

Gondot fordítunk arra is, hogy a bizalmiak politikai tájékozottsága friss legyen. E célból tavaly ősszel politikai vitakört szerveztünk részükre. Tapasztalataink igen kedvezőek, az aktuális témák igen nagy érdeklődést váltanak ki és aktivitásra serkentik a vitakör résztvevőit. A jelenlevők — mintegy 70—80 százaléka mindig elmondja véleményét. Az így szerzett, vagy felújított ismeretek segítik őket abban, hogy a párttagok és pártonkívüliek között felvetődő politikai kérdésekben vitaképesek legyenek, magabiztosabban foglaljanak állást.

Függetlenül attól, hogy a bizalmiakat esetenként meghívjuk a vezetőségi ülésekre, havonta bizalmi értekezletet tartunk. Itt a titkár, vagy a szervezőtitkár tájékoztat a soron következő feladatokról (például soros taggyűlés ideje, napirendje, mozgósítási feladatok, tagdíjfizetés helyzete, beteg elvtársaink látogatási terve stb.).

A vezetőség tagjai az illetékes bizalmival együtt meglátogatják a beteg elvtársakat, és tájékoztatják őket a végzett munkáról.

A bizalmiak nagy figyelmet fordítanak arra, hogy pártcsoportjuk tagjaival rendszeres kapcsolatot tartsanak fenn. Havonta általában két alkalommal személyesen felkeresnek minden párttagot (taggyűlésre való mozgósításnál és tagdíjfizetésnél).

Minden taggyűlés előtt tájékoztatják a szervező titkárt arról, hogy kik jönnek a taggyűlésre, és ki miért nem tud eljönni.

Ez a mechanizmus segít bennünket abban, hogy állandó és élő kapcsolatunk legyen a tagsággal, hogy rendszeres információkkal rendelkezzünk párttagjaink problémáiról, és gyorsan intézkedhessünk vagy segítsünk ott, ahol ez szükséges. Ennek az élő-eleven kapcsolatnak tulajdonítjuk, hogy taggyűléseinken 70—80 százalékos a megjelenés,

hogy pártnapjainkat és egyéb rendezvényeinket is szívesen látogatják.

A kerületi pártbizottság rendszeresen képviselteti magát vezetőségi üléseinken, taggyűléseinken. Jól felkészült, jó képességű előadókkal járul hozzá a pártnapok sikerességéhez.

Párttagjaink kötelességüknek tartják a pártmegbízatások vállalását és annak maradéktalan végrehajtását. Emberileg is fontos ez számukra, hiszen így érzik, hogy „szükség van rájuk". Tapasztalataink szerint ez az érzés „életszükséglet" számukra. A tagság 65 százaléka állandó megbízatással rendelkezik. Van olyan párttagunk is, aki nemcsak egy, hanem 2—3 feladatot is vállal. Lelkes és áldozatkész tevékenységükkel alapszervezetünk és vezetősége munkájához nagy segítséget nyújtanak. Általuk rendszeres kapcsolatunk van a KISZ, a tanács, a HNF, a Vöröskereszt, a NEB szervezeteivel, lakóbizottságokkal és az úttörőcsapatokkal.

Természetesen a megbízatások kiadásánál figyelembe vesszük a kort, a teherbíróképességet és az egészségi állapotot is. Arra törekszünk, hogy a megbízatással járó többletmunka éves átlagban 40—50 óránál többet ne vegyen igénybe. Néha egy-egy elvtársat szinte „lebeszélünk" a többletmunkáról, 2—3 megbízatás vállalásáról, ha úgy látjuk, hogy egészségének árthat.

A körzetünk területén működő társadalmi és tömegszervezeteket rendszeresen támogatjuk. Ezek a szervezetek jól és eredményesen dolgoznak. A korábbi években is, de különösen az ifjúsági határozat óta, nagy gonddal foglalkozunk a fiatalokkal. Körzeti párthelyiségünkben ifjúsági klub működik, heti négy alkalommal tartják rendezvényeiket. A fiatalokkal jó kapcsolatot alakítottunk ki. Az ifjúsági klub tagjai segítettek a körzeti helyiség tatarozási munkáiban, és a választás napján is.

Természetesen a jó kapcsolat kialakítása nem volt zökkenőmentes. Az idősebbek kifogásolták a zene „zajosságát", a fiatalok öltözködését, hajviseletét. Az idősebbeket nagyobb türelemre kértük, a fiatalokat pedig arra, hogy „méltányolják" az idősebb elvtársak kéréseit. Fokozatosan bevonjuk őket a rendezvényeinkbe: veterán—ifjúsági találkozót rendeztünk, az Öregek Napján műsort adtak, részt vesznek szabad pártnapjainkon. A fiatalok munkájukkal — s talán elsősorban ezzel —, ma már érdemeket szereztek maguknak.

Legutóbbi taggyűlésünkön a körzeti pártszervezet oklevéllel fejezte ki elismerését néhány fiatalnak. Nemcsak a KISZ-korú és KISZ-tag fiatalokkal igyekszünk jó kapcsolatot kialakítani, hanem az úttörőcsapatokkal is. Ünnepi rendezvényeinken ma már hagyomány, hogy a Kassa utcai általános iskola úttörői adnak műsort. Ez az „együttműködés" kölcsönös örömet és maradandó élményt nyújt az úttörőknek és elvtársainknak egyaránt.

A lakóterületi politikai munka fejlesztésével hozott határozat óta javult és szorosabbá vált kapcsolatunk az üzemi pártszervezetekkel. A mi körzetünket a MALÉV pártszervezete patronálja. Segítettek az „Öregek Klubjának" felszerelésében, esetenként meghívnak bennünket azokra a taggyűlésekre, amelyeken a nyugdíjba menő elvtársaikat búcsúztatják. (Nemrégiben a Kőbányai Textilművekben voltunk ilyen célból.) Itt mi röviden tájékoztatjuk az üzemieket a körzeti pártmunka fontosságáról és szépségéről. Ezt a módszert minden üzemnek és minden körzeti pártszervezetnek javasoljuk.

Előbbre léptünk az üzemi párttagok — főleg a nyugdíj előtt állók — lakóterületi munkájában, bár a lehetőségeket természetesen még

nem használtuk ki teljesen, és tovább kell javítanunk együttműködésünket. Községpolitikai rendezvényeinken mind többen jelennek meg, s úgy érezzük, rájuk már számíthatunk az elkövetkezendő években.

Számunkra nagyon fontos, hogy az ifjabb és üzemi tapasztalatokkal felvértezett párttagok tevékenyen kapcsolódjanak be a körzeti munkába, hiszen párttagjaink többsége 60—80 éves, gyakran beteg ember, akik mindezek ellenére lelkes, tiszteletet érdemlő munkát végeznek. Helytelenítjük éppen ezért, hogy nem mindenütt jelentik át a körzeti pártszervezetekhez a nyugdíjba menő párttagokat, pedig itt — a fentebb említettek miatt — igen nagy szükség lenne politikai tapasztalataikra, munkájukra. Ugyancsak probléma, és nem helyeseljük, hogy a X. kongresszus által elfogadott tagdíjfizetési normákat a nyugdíjasok esetében egyes üzemek nem tartják be. Amikor végül is átkerülnek a körzeti pártszervezetbe, gyakran konfliktus keletkezik a vezetőség és az üzemből átjelentkezett elvtárs között.

Bélai Lajos
Budapest, XVIII/5. körzet titkára

Kommunista műszak

A pártszervezetek kezdeményezésére kommunista műszakot tartottak a Bács megyei Állami Építőipari Vállalatnál. Az év eleji beszámoló taggyűléseken hangzott el a javaslat, hogy ilyen módon is kapcsolódjanak azokhoz az országos és megyei törekvésekhez, amelyek a jelentkező problémák mielőbbi megoldására irányulnak. Bács-Kiskun megyében is sürgető feladat az óvodák, bölcsődék és a tanyai gyerekek részére készülő kollégiumok építése. A megyei építőipari vállalat sokat tett és tesz ezek gyors és pontos elkészítéséért. A kommunisták ezen túlmenően azt javasolták, hogy egy szabad szombaton dolgozzanak és munkabérüket fizessék be a megyei tanács számlájára.

A pártszervezet kezdeményezését a szakszervezet és a KISZ aktivistáinak támogatásával brigádvezetők értekezletén, termelési tanácskozásokon beszélték meg, s a dolgozók döntő többsége csatlakozott ahhoz. Így a vállalat munkásainak és alkalmazottainak több mint négyötöde vett részt a kommunista műszakban. Ennek eredményeként közel félmillió forintot fizettek be óvodák, bölcsődék és a tanyai kollégiumok építéséhez való hozájárulásként.

VIKTOR MAJEVSZKIJ

A SAJTÓ KULISSZÁI MÖGÖTT

„Ebben a könyvben békés napok harcairól szeretnék beszélni, az ideológiai arcvonal csatáiról, a burzsoá sajtó szerepéről, gazdáiról és trubadúrjairól, a propaganda diverzánsairól . . ., és arról is, hogyan születik meg az ázsiai és afrikai országok független sajtója . . ."

(A szerző előszavából)

252 oldal Ára: 18,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

EZT OLVASTUK

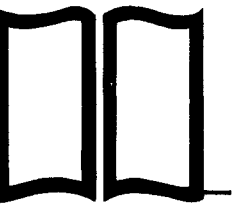

Dr. Romány Pál: A tanyakérdés ma

A X. pártkongresszus határozata szerint: „Kellő gondot kell fordítani a tanyai lakosság életkörülményeinek és kulturálódási lehetőségeinek javítására, fejlődésük segítésére, annál is inkább, mert a tanyán élők száma a csökkenés ellenére még jelentős marad." Bács-Kiskun megyében a városok lakosságát leszámítva a megye lakosságának csaknem a fele még tanyán él, de az Alföld nagy részén is 25—30%-os a tanyai lakosság aránya.

Ezért választotta a szerző, az MSZMP Bács-Kiskun megyei bizottságának első titkára, a probléma alapos ismerője, könyve témájául ezt a bonyolult, hosszú történelmi múltra visszatekintő, alapjában ma is megoldatlan társadalmi, gazdasági és szociális problémát. A könyv a *Kossuth Könyvkiadó Új Falu* sorozatának legfrissebb kötete.

A tanyakérdés megoldása nem könnyű feladat. Mint *Erdei Ferenc* Magyar tanyák című, 1942-ben megjelent munkájában megállapította: „... a magyar tanyák egészében véve... egy messze visszanyúló különleges történeti fejlődésnek a következményei." A kérdést nem lehet tehát úgy megközelíteni — írja Romány Pál —, mint azt eddig sokan tették. Úgy, hogy „... a zárt településekre való beköltözést kell megszervezni, vagy új falukat létrehozni, s máris megoldható a tanyakérdés." Könyvének első részében ezért kritikusan elemzi a tanyakérdés „megoldásának" minden, e szemléletből eredő kísérletét, beleértve az ötvenes évek realitásokat nélkülöző elképzelését, amikor is „közkeletű elvi állásponttá vált, hogy a szocialista nagyüzemi mezőgazdasággal együtt jár a tanyák megszűnése."

A kötet gerincét képező „Új helyzet — mai valóság" részben részletes adatokkal, helyi példákkal bizonyítva elemzi a jelenlegi viszonyokat. A mezőgazdaság szocialista nagyüzemi átszervezése nyomán nemcsak a tulajdonviszonyok változtak meg, hanem változik a tanyák lakossága is. Egyrészt cserélődik, másrészt új igényeket támaszt. Egyidejűleg felgyorsul a tanyai lakosság csökkenésének üteme is. Rendkívül fontos körülmény az is, hogy például Bács-Kiskun megye 150 000 tanyai lakosából minden ötödik munkás lett.

Minthogy a tanyakérdés reális megoldása csak nagyon átgondolt, a helyi viszonyokat figyelembe vevő munka eredménye lehet, az elemzés kiterjed az egyes tanyatípusok (kisüzemi tanyák, háztáji tanyák, önellátó tanyák stb.) vizsgá-

latára, jellegük megállapítására, távlati kilátásaik felmérésére. Ezzel foglalkozik a „Tények a tanyákról" c. fejezet, amely a tanyai lakosság demográfiai helyzetét, foglalkozás, kor, jövedelem, szociális viszonyok szerinti összetételét vizsgálja szoros összefüggésben a gazdálkodás viszonyaival, sajátos módszereivel.

A kötet befejező része a legizgalmasabb, amely a „hogyan tovább?"-ot, a tennivalókat tartalmazza. Ennek alapjául az a helyes szemlélet szolgál, amelyet az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottsága és megyei tanácsa alakított ki 1971. december 22-i együttes ülésén hozott határozatában: „A mezőgazdaság szocialista átszervezését követően a tanya gazdasági, társadalmi alapjai megrendültek. A tanyák megszűnése, átalakulása természetes folyamat, ezért minden erőszakos beavatkozás csak káros lehet. Ez a folyamat hosszabb időt vesz igénybe. Az átmeneti idő alatt is gondoskodni kell azonban a tanyai lakosság alapvető ellátásáról, életszínvonaluk fokozatos javításáról, a kulturális igények emeléséről, jobb kielégítéséről."

Dr. Sipos János

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. MÁJUS 11-TŐL JÚNIUS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Terényi Éva: Kommunisták a munkahelyen és a lakóhelyen (V. 15.); Szenes Sándor: Nem elavult módszer (V. 24. Az agitációs munkával foglalkozik); Szenes Sándor: Munkabizottságok (V. 25. A pártépítési munkabizottságok tevékenységéről szól); Árkus József: Segítség, számonkéréssel (VI. 5. A gazdaságvezetők beszámoltatásának budapesti XII. kerületi tapasztalataival foglalkozik); Maros Dénes: A KISZ ajánlásával (VI. 7. A tagfelvételnél a KISZ-alapszervezetek ajánlásával foglalkozik); Faragó Jenő: Közteherviselés a pártban (VI. 8.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Terényi Éva: Felelősség a jövőért (V. 20. Népesedéspolitikai kérdésekkel foglalkozó cikk); Az MSZBT országos aktívaértekezletéről közölt tudósítás (V. 31.); Interjú dr. Tar Imrével, a Szabolcs-Szatmár megyei pártbizottság első titkárával a népi ellenőrzésről (VI. 3.).

MAGYAR IFJÚSÁG — Interjú Ilku Pál művelődésügyi miniszterrel, az Országos Ifjúságpolitikai és Oktatási Tanács elnökével az ifjúsági törvény végrehajtásával kapcsolatos kérdésekről (V. 25.).

SZAKSZERVEZETI SZEMLE — Gáspár Sándor: Erősítsük és fejlesszük tovább a szakszervezetek tevékenységét (2. Szóbeli kiegészítés és zárszó a SZOT április 11-i ülésén);

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Géza Tikvicki: Erősödő jugoszláv—magyar gazdasági kapcsolatok (V. 17.); Szabó Melinda: Műszaki fejlesztés és szocialista nemzetközi együttműködés (V. 23. Eredmények és hiányosságok a Budapesti Nemzetközi Vásár tükrében); Földes István: Sok kicsi sokra megy (V. 25. Az ipar költséggazdálkodásával foglalkozó cikk); F. I.: A szövetkezetek tevékenysége (V. 26. A Minisztertanács határozatához); Gazdasági jelzőtábla 1973. január—április (V. 30.); A KGST 27. ülésszakáról kiadott közlemény (VI. 9.); Fock Jenő nyilatkozata a KGST 27. ülésszakának munkájáról és eredményeiről (VI. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Drecin József—Hetényi István: Néhány gondolat tervezésünk jövőjéről (6).

NÉPSZAVA — Macsári Károly: A vállalati bérpolitikáról (V. 13. A SZOT tanácsülése kapcsán); Pozsgay Imre: Érdekek és érdekeltség (VI. 3.); Csernok Attila: Kormányintézkedések a párthatározat megvalósításáért (VI. 3.).

SZABAD FÖLD — Fehér Lajos beszéde a kiskunfélegyházi Lenin Tsz ünnepi közgyűlésén (V. 13.).

SZAKSZERVEZETI SZEMLE — Dr. Magyar Lajosné: A nők foglalkoztatottsága és béraránya (2.); Kiss Tibor: A KGST-integráció (2.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: A munkásosztály és a szocializmus (V. 20.); Hermann István: Kispolgáriság és ideológia (VI. 3.); Interjú Jakab Sándorral, az MSZMP KB párt- és tömegszervezeti osztályának vezetőjével A munkásosztály és pártja a mai szocialista társadalomban címmel Varsóban rendezett nemzetközi konferencia munkájáról, a konferencia tanulságairól (VI. 10.); Nemes János: Ellentétben vagy szövetségben? (VI. 10. Gondolatok a nacionalizmusról és a kozmopolitizmusról).

TÁRSADALMI SZEMLE — Nemes Dezső: Az MKP és az SZDP egyesülése (6.); Lakos Sándor: A békés egymás mellett élés és az ideológiai harc (6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A fasiszta veszély realitása (4—5. A Német Kommunista Párt közreműködésével a folyóirat szerkesztősége által szervezett nemzetközi eszmecsere anyaga: Vasil Bilak: A csehszlovákiai szocialista forradalom tanulságai és a jelenkor (5.); Nemzetközi kutatócsoport eszmecseréjének összefoglalója Lenin „Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka" c. művének időszerű jelentőségéről (5.); Ricsard Koszopalov: A szovjet társadalom szociális struktúrájának elemzésével kapcsolatos problémák (5.); Konsztantin Tellalov: Az egység erősítése a kommunista mozgalom törvényszerűsége (5.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — K. V. Kukuskin: A pekingi hegemonizmus apológiája.

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Molnár Endre: A tulajdon marxista értelmezése (5. Vitacikk).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Böcz Sándor: Szíria: az egységpolitika sikerei (V. 11.); Gáspár Sándor: A szakszervezetek az összefogás útján (V. 13. Az európai szakszervezetek tevékenységével foglalkozik); Győri Sándor: A kínai segélypolitika rejtelmei (V. 13.); Bognár Róbert: Sztrájkharcok a tőkés világban (V. 15.); Ustor Endre nagykövet felszólalása a bécsi haderőcsökkentési-konzultáció plenáris ülésén (V. 16.); Várnai Ferenc: Az egyenlő biztonság jegyében (V. 16. A haderőcsökkentéssel foglalkozó cikk); Leonyid Brezsnyev interjúja a Stern című nyugatnémet magazinban (V. 17.); Rényi Péter: Itt tartunk most (V. 20. Múltról, jelenről és jövőről Brezsnyev bonni látogatása alkalmából); Leonyid Brezsnyev nyilatkozata a nyugatnémet televízióban (V. 22.); A szovjet—NSZK közös nyilatkozat (V. 22.); Szántó Jenő: Mérleg és távlat (V. 22. Helyzetkép a JKSZ IV. értekezlete után); Fábián Ferenc: A baloldal akcióegysége (V. 24. A francia baloldal akcióegységével foglalkozó cikk); C. Tóth Béla: Offenzíva a békéért (V. 27. A szocialista országok külpolitikai tevékenységével foglalkozó cikk); Interjú Frantisek Ondrichhal, Csehszlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának titkárával (V. 30.),

MAGYARORSZÁG — Kádár János: Merre tart Európa? (VI. 10. A New Hungarian Quarterly 50. számában angol fordításban közölt cikk eredetije); Interjú Luis Corvalannal, a Chilei Kommunista Párt főtitkárával (VI. 10.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Berényi Pál: Az „emberek és eszmék szabad áramlásáról" (6.); Serény Péter: A szovjet—japán csúcstalálkozó előtt (6.); I. Bednyak: A Kínai Népköztársaság japánpolitikája napjainkban (6.); A jelenlegi nemzetközi erőviszonyok elemzéséhez (6. Hozzászólások vitazáróként a folyóirat 1972. októberi számában közölt „Új helyzet, régi feladatok" című cikk körül kialakult vitához).

HELYREIGAZÍTÁS

Előző számunk (1973/6) 92. oldalán Az ismeretek növelése című írás első sora helyesen: A XVIII. kerületi pártbizottság...

Fiatalodik a termelőszövetkezet

A dánszentmiklósi Micsurin Tsz-ben mind több fiatal dolgozik, az átlagos életkor 34 év. Jó a kollektív szellem, és megtalálják számításukat anyagilag is a tsz-ben. A vezetők között is szép számmal található fiatal

Munkában a Lenin Ifjúsági és a Pannónia Kincse szocialista brigád tagjai. A két brigádban összesen 70 fiatal dolgozik, akik mintegy 450 hold szőlőt gondoznak

A tsz legfiatalabb brigádja az öntözési brigád, amelynek tagjai egyéb munkában is segítenek. A képen: az almafák alját gyomtalanítják . . .

. . . s közben egy kis cigarettaszünetet tartanak

(MTI fotó – Király Krisztina)

Ára: 3,50 forint

Megjelent

V. I. Lenin Összes Művei
37. kötet
1918 július–1919 március
692 old. + 2 melléklet Ára: 30,– Ft

Az 50 éves Szovjetunió köszöntése
248 old. Ára: 20,– Ft

ÁGH ATTILA
Az őstörténet aktualitása
(A marxista őstörténet-elmélet fejlődéséhez)
312 old. Ára: 30,– Ft

JU. I. SZEMJONOV
Hogyan keletkezett az emberiség?
504 old. Ára: 60,– Ft

MARKO MARKOV
Szocializmus és társadalomirányítás
360 old. Ára: 37,– Ft

BURTON C. ANDRUS
A nürnbergi huszonkettő
(Népszerű történelem)
212 old + 8 old. kép Ára: 22,– Ft

JEAN-PIERRE DEBRIS–ANDRÉ MENRAS
Mi, akik Saigon börtöneiből szabadultunk, vádolunk!
192 old. Ára: 10,– Ft

KALMÁR GYÖRGY
India
nyugalom és nyugtalanság
(Második, bővített kiadás)
280 old. + 20 old. kép Ára: 41,– Ft

JÜRGEN ROTH
Hajléktalanok a Német Szövetségi Köztársaságban
256 old. Ára: 22,– Ft

INDEX : 23.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1973/8

A tapolcai lakásépítkezéseken dolgozó Oláh Benedek kommunista kőművesbrigádja megbeszéli a napi munkát. A brigád egy fő kivételével párttag. Tervteljesítésük rendszeresen 130 százalék.

A lakásprogram megvalósításáért

Zala megyében a negyedik ötéves terv során 9800 lakás épül. Ennek több mint kétharmad részét a Zala megyei Állami Építőipari Vállalat építi fel. A vállalat a szomszédos Veszprém megyében is dolgozik, s Keszthelyen, Tapolcán és Zánkán van építésvezetősége.

Zalaegerszeg, Harszon lakótelep. A fiatalok városrésze.

(Zóka Gyula felvételei)

Beemelik az épületelemet. A műveletet Szennyai Ferenc kőműves, párttitkárhelyettes vezeti.

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. AUGUSZTUS

8

TARTALOM:

Várkonyi Péter: Szocialista államiságunk ünnepén (3)

Klézl Róbert: Hatékonyabb munkaerőgazdálkodást (8)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Politikai munka a munkásfiatalok között (14)

Szikszay Béla: Az árellenőrzés megszilárdítása (23)

Dr. Látos István: A testületi ülések gondosabb előkészítése (29)

SZEMLE

Herczeg Ferenc: Nemzetiségi politikánk (33)

Dr. Molnár Imre: A szövetkezeti tisztségviselők munkájának anyagi elismerése (38)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Molnár Endre: A jelenkor antimarxista áramlatainak tudományos bírálata (43)

Süveges Mihály: A módszertani munka fejlesztése (48)

Guth Miklós: A kulturális kérdések oktatása (51)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Vass Imre: Mozgalmi élet és művészeti nevelés (53)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Sík György: A relatív bértömeggazdálkodás kíserlete (56)

Dr. Angyal Sándor: A várospolitika pártirányítása Nyíregyházán (62)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Zámbó József: A járási pártbizottságok és a járási hivatalok pártszervezetei (66)

Paizer György: A területfelelősi rendszer tapasztalatai (69)

Terényi Éva: A pártfegyelmi munka tanulságai (72)

Mihók Sándor: A párttaggyűlés szerepe a tagfelvételben (75)

Szabó János: A helyi ismeretek bővítése (79)

Aczél Andor: Esti egyetemet végzettek társadalmi aktivitása (81)

Dorcsi Sándor: A testületek tervszerű együttműködésével (84)

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Borsányi György–Gecsényi Lajos–dr. Láng Péter: A mozgalom kiváló harcosai voltak (85)

Moldován Ibolya: Titkárasszony (89)

EZT OLVASTUK

Blaskovits János: Interjúk a munkásegységről (90)

Botos János: Egységbe ifjúságl (92)

Fontosabb cikkek jegyzéke (94)

A borítón **Kass János** grafikája

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Felelős szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116–660

Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft

Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-630. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra

Terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-08 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

VÁRKONYI PÉTER:

Szocialista államiságunk ünnepén

Magyarországon 1948 nyarán következett be a felszabadulás utáni évek legjelentősebb politikai eseménye: egyesült a Magyar Kommunista Párt és a Magyar Szociáldemokrata Párt. Ezzel megszűnt a magyar munkásosztály kettészakítottsága, s olyan osztályerő alakult ki, amely eldöntötte a hatalomért vívott harcot, bizonyossá tette, hogy ebben a küzdelemben a magyar munkásosztály, a dolgozó nép győzött.

Az egyesülési kongresszussal lezárult a népi demokratikus Magyarország történetében a „ki kit győz le" korszaka, hogy egy új, a hatalom erősítésének, megszilárdításának, a szocialista társadalmi rendszer alapjai lerakásának korszaka következzék be. Ennek az eseménynek negyedszázados évfordulójára emlékezünk, a magyar államiság kialakításának hagyományos ünnepével egy időben.

●●●

A magyar kommunisták előtt – Lenin tanításai és a Szovjetunió tapasztalatai alapján – egyértelmű volt, hogy a *kapitalista és a kommunista társadalom közötti átmeneti időszak állama nem lehet más, mint a proletariátus diktatúrája. Népi demokráciánk tehát a proletárdiktatúrát, a munkáshatalmat testesíti meg, általa valósítja meg a munkásosztály történelmi hivatását, a szocialista társadalom építését.*

A szocialista állam kialakítása – az elmúlt negyedszázad során – a magyar munkásosztály egyik legjelentősebb történelmi tette volt. Olyan tapasztalatokkal szolgált, amelyek igazolták az államról megfogalmazott lenini tanítások helyességét. Lenin az Állam és forradalom című művében nyomatékosan hangsúlyozta: „Nem vagyunk utópisták. Nem álmodozhatunk arról, hogy hogyan lehetne egyszerre minden igazgatás és alárendeltség nélkül meglenni; ezek anarchista álmodozások, amelyek a proletárdiktatúra meg nem értésén alapszanak."

Amikor a magyar nép a kommunista párt vezetésével hozzákezdett a szocialista állam megszervezéséhez, a proletárállam megteremtéséhez, Leninnek ebből a tanításából indult ki. Szembeszállt azokkal a különböző burzsoá, kispolgári, revizionista nézetekkel is, amelyeknek közös lényege a proletár-

diktatúra tagadása volt, s leküzdötte azokat az álbaloldali nézeteket is, amelyek egyoldalúan a proletárdiktatúra legfontosabb és elsődleges feladatának annak elnyomó szerepét tekintették. Elvetette azokat a hibás és antimarxista nézeteket, amelyek a „konkrét helyzet konkrét vizsgálata" nélkül, a belső viszonyok és a nemzetközi politikai-gazdasági helyzet alapos elemzése nélkül próbálták az állam helyét és szerepét a szocialista társadalomban meghatározni.

Tapasztalataink egyértelműen azt bizonyítják, hogy az osztályharc nem fejeződik be a szocializmus alapjainak lerakásával, hanem módosul abban az értelemben, hogy *legfontosabb feladata a munkásosztály vezető szerepének érvényesítése az élet minden területén, a munkás-paraszt szövetség erősítése, a helyes szövetségi politika kialakítása és következetes alkalmazásának biztosítása.* Ez osztályharcos feladat és ebben a munkásosztály nélkülözhetetlen eszköze a szocialista állam. Nem véletlen, hogy kezdettől fogva az ellenséges törekvések egyik fő célpontja a szocialista állam.

A különböző, többnyire polgári ideológusoktól kölcsönzött, divatos eszmei áramlatok között napjainkban is találkozhatunk olyanokkal, amelyek – most már nem annyira nyíltan, mint inkább burkolt formában, sőt nemegyszer valamiféle marxista köntösben – megkérdőjelezik az államról alkotott leninI megállapítások helyességét. Az „új osztályról" vagy a bürokrácia mindenható szerepéről, az állam és az állampolgárok örök szembenállásáról szóló áltudományos demagóg nézetek – bármilyen jelentéktelennek tűnnek is – veszélyességét nem becsülhetjük le. E nézetek ellenséges jellegének leleplezése, az államról szóló lenini tanítások védelme szerves része szocialista államunk, a magyar munkásosztály hatalma erősítésének.

●●●

A proletárhatalom megszilárdításának egyik döntő lépése volt az állami és a gazdasági élet vezető posztjainak elfoglalása a munkások, parasztok részéről. A párt helyesen ismerte fel, a szovjet állam tapasztalatai is erre mutattak, hogy a hatalom megszilárdításának egyetlen járható és biztos útja, ha a munkásosztály, a dolgozó parasztság és az értelmiség legjobbjai, forradalmi eszmétől áthatott fiai állnak az állami, gazdasági és politikai élet minden posztján.

A miniszterekké és gyárigazgatókká, nagykövetekké és vezető állami tisztviselőkké, bankok és gazdaságok irányítóivá kinevezett munkások és parasztok átérezték küldetésük történelmi fontosságát. Szakmailag nem voltak olyan jártasak kinevezésük pillanatában, mint azok, akiket kiszorítottak a hatalomból. Ez a szakmai jártasság – mint Lenin írta – „Nem hull az égből, nem a szentlélek sugallja, és ha valamely osztály élenjáró osztály, ettől még nem válik egyszerre alkalmassá az igazgatásra". De eszmeileg, politikailag és emberileg mindenképpen – az első naptól kezdve – felettük álltak, s az új vezetők szakmailag is felnőttek a feladatokhoz.

A magyar politikai és gazdasági élet sokezernyi vezető posztján jelentős számban dolgoznak ma is olyanok, akik a felszabadulást munkásként érték meg, akkor ismerkedtek meg a marxizmus–leninizmus eszméivel, a párttal. Éveket és évtizedeket, nemegyszer egészségüket áldozták fel, hogy feszített munka mellett tanuljanak, a bizalomnak megfeleljenek, hogy vezető beosztásukban a munkásosztályt képviseljék. Olyan vezető gárda alakult ki, nőtt fel a szocializmus építésének nagy feladataihoz, amelyet csak így, csak forradalmi bátorsággal lehetett ilyen rövid idő alatt kialakítani és felnevelni. E lépés nélkül a fiatal magyar munkásállam nem tudta volna hatalmát megszilárdítani, a szocializmus építését sikeresen megkezdeni.

Szocialista államunk továbbra sem mondhat le arról, hogy a vezetésre alkalmas és kipróbált, rátermett munkásokat bevonja a vezetésbe és ezzel is biztosítsa, hogy az állam szervezeteiben uralkodó legyen a munkásosztály szemlélete és gondolkodása. Enélkül nehezen képzelhető el hatékony harc a bürokratizmus, a lélektelen ügyintézés ellen. A szocialista állam szervezeteiben ma már általában a szó igaz értelmében vett köztisztviselők dolgoznak, a közösség tisztségviselői a közösség szolgálatában.

Az állam, mint politikai felépítmény, fontos eszköz a munkásosztály és pártja kezében a hatalom megszervezésében, megvédésében, a szocialista építés bonyolult feladatainak megvalósításában. Az állami élet fejlesztése a szocialista állam megszervezésével nem zárulhat le. Bár a felszabadulást követő években, jelentős, a demokratikus fejlődést elősegítő változások fokozatosan lerombolták a régi, a múltból örökölt reakciós gazdasági, államszervezeti, politikai és társadalmi intézményeket, a helyükbe lépő új intézmények még távolról sem voltak kiérleltek, a szocializmus célkitűzéseit minden tekintetben kielégítőek. Sok kísérletre, újabb meg újabb kezdeményezésre volt szükség, mert nem egy, kezdetben jónak tartott elképzelésről vagy módszerről csak később bizonyosodott be, hogy nem állja ki a gyakorlat próbáját, vagy éppen az élet haladt túl rajta. Lenin meggyőződéssel vallotta, hogy egyetlen, a jövő távlatairól elmélkedő értelmes szocialista sem gondolhat komolyan arra, hogy valamely előre elkészített utasítás szerint létre lehet hozni az új társadalom szervezeti formáit, az új gazdasági és politikai rendszert, különösen nem a változtathatatlanság igényével. A testvéri szocialista országok gyakorlata, a Szovjetunió és saját tapasztalataink is igazolják, hogy *az új társadalom intézményrendszereinek, termelési és igazgatási mechanizmusainak gyakorlati és többszöri átdolgozása, korszerűsítése a párt elkerülhetetlen feladata.* Pártunk is a lenini elvek szerint jár el, amikor időről időre felülvizsgálja, folyamatosan tökéletesíti állami életünket, javítja irányító, szervező és ellenőrző készségét, hatékonyságát.

A szocializmus alapjainak lerakása és magasabb szinten történő építése – különösen az utóbbi 17 év során elért eredmények – alapvetően indokolták és szükségessé tették az elmúlt időszakban az állami élet fejlesztését. A szocialista állam csak így tud megfelelni annak a sajátos szerepének, hogy *mindenkor hiven tükrözze a gazdasági és társadalmi változásokat, aktívan segítse, szervezze az új társadalom kialakítását és fejlődését.*

A párt kezdeményezte a gazdaságirányítási rendszer fejlesztését, és éppen a legutóbbi időben az Állami Tervbizottság létrehozásával az elvi irányítás javítását, terveink még következetesebb megvalósítását, a párt és az állam ellenőrző munkája hatékonyságának fokozását. Ugyancsak a párt kezdeményezte néhány éve a politikai szférában a választások rendszerének módosítását, a tanácsok szerepének és feladatainak bővítését, a központosított feladatkörök jelentős részének átadását a helyi szerveknek és ezzel felelősségük növelését, az Alkotmány módosítását, a szocialista demokrácia szélesítését és elmélyítését.

●●●

A szocializmus építése a széles körű aktivitást feltételezi és kívánja meg egész társadalmunktól. Fejlődésünk jelenlegi szakaszában a nagy osztályösszeütközések korszaka már lezárult, belső viszonyaink – mint ezt a X. kongresszus is leszögezte – már nem adnak erre okot. Mindinkább csökken tehát az állam elnyomó funkciója, változnak az osztályharc formái; a hangsúly elsősorban a gazdasági építőmunka és az ideológiai nevelés területeire helyeződik át, s ezzel egy időben mind erőteljesebben bontakozik ki a párt és az állam gazdasági és kulturális szervező tevékenysége. Természetesen az ideológiai-politikai szférák előtérbe kerülése nem jelenti – a munkáshatalom megóvása érdekében nem is jelentheti – az állam kényszerítő szerepének csökkenését. *Államunk ebben az időszakban a szocialista építőmunka folyamatában keletkező ellentmondások feltárásával és megoldásával, a munkásosztály és a dolgozók általános érdeke alapján egységes cselekvési szabályokat alakít ki és ezek érvényesülését sajátos eszközeivel biztosítja.*

A proletariátus diktatúrája kezdettől fogva a dolgozó tömegek számára a legszélesebb demokráciát biztosítja. Történelmi fejlődésünk tapasztalatai bizonyítják, hogy a szocialista fejlődés általános érvényű szabálya a megkülönböztetett figyelem a szocialista demokrácia szüntelen erősítésére és kiteljesítésére. A szocialista állam erejének kiapadhatatlan forrása, hogy lehetővé teszi, intézményesen biztosítja a tömegek tájékozottságát, azt, hogy konstruktív véleményt alkothassanak és tudatosan cselekedjenek.

Az alkotmányban biztosított jogokat nem „papiros garanciák", hanem gazdasági-társadalmi rendszerünkből fakadó biztosítékok támasztják alá. Történelmünk legdemokratikusabb választójoga alapján alakult ki államhatalmi szerveink egész rendszere. Több mint két évtizede létrejöttek a tanácsok, amelyek az országgyűléssel együtt – különösen a néhány évvel ezelőtt született új tanácstörvény alapján – biztosítják, hogy a dolgozók tevékenyen részt vehessenek a helyi és országos ügyek kialakításában, a végrehajtásban és ellenőrzésében.

A szocialista demokrácia akkor teljes, ha a *döntés és a végrehajtás hatékony ellenőrzés mellett érvényesül.* E kettő szerves kapcsolata a szocialista demokrácia alapelve. *A szocialista demokrácia tehát nemcsak beleszólást jelent a döntésekbe, hanem fokozott figyelmet is a végrehajtásban.*

A szocialista állam fejlesztésének fő iránya most nálunk a *demokratikus centralizmus követelményeinek alkalmazása* olyan időszakban, amikor a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán, a szocialista társadalom magasabb szintű építésén munkálkodunk. Pártunk az állami élet továbbfejlesztését

a központi irányítás erősítése, hatékonyságának növelése mellett a szocialista demokrácia egyidejű elmélyítésével oldja meg. Az állami élet fejlesztése és a szocialista demokrácia – s ezen belül is elsősorban az üzemi demokrácia fejlesztése – egymást kölcsönösen feltételezik és hatnak egymásra. *A szocialista demokrácia államépítő munkánknak nemcsak fontos eszköze, hanem egyben célja is. Mint politikai eszköz a munkáshatalom lényege, de egyben a társadalmi döntések meghozásának és megvalósításának egyik legfontosabb alapformája.*

Azt, hogy egyrészről az állami-politikai döntésekben a lehető legjobban érvényre jusson a szakértelem, másrészről viszont a dolgozók széles tömege vegyen részt ezek kialakításában és végrehajtásában, csak a szocialista demokrácia kiteljesedésének körülményei között tudjuk megvalósítani.

●●●

Hazánk a szocializmus építése során az elmúlt években a gyors ütemű gazdasági fejlődés szakaszába lépett. Az elmúlt 25 évben a nemzeti jövedelem több mint háromszorosára, az ipari termelés több mint nyolcszorosára, mezőgazdasági termelésünk csaknem kétszeresére nőtt. Most egy év alatt háromszor annyi lakást építünk, mint 25 évvel ezelőtt. Rendkívül jelentős az a fejlődés, amely a kulturális életben, a művelődésben és az oktatásügy terén végbement. Ma hatszor annyi könyvet és hatszor annyi példányban adunk ki, mint 25 évvel ezelőtt. Megkétszereződött a színház- és mozilátogatók száma. És még lehetne hosszan sorolni a kulturális forradalmunk nagy eredményeit jelző adatokat.

A nemzetközi gazdasági kapcsolatainkban – túljutva a hagyományos formákon – a szocialista országok magasabb fokú gazdasági integrációjának megvalósításához érkeztünk.

Feladataink, amelyeket a párt X. kongresszusa megjelölt, még bonyolultabbak lettek, még inkább megkívánják a szocialista állam hatékony szervező, irányító és ellenőrző szerepének erősítését.

Pártunk fő célkitűzése dolgozó népünk életkörülményeinek állandó javítása. Ezt a célt szolgálta a legutóbbi időszakban hozott határozat a nők és az ifjúság körülményeinek javítására, a lakásépítés programjának távlati kidolgozására, a népszaporulat helyzetének vizsgálatára és javaslatai ennek megoldására, a nagycsaládosok és fiatal házasok támogatására, a környezet védelmére, vagy a szabad idő hasznos felhasználására. Mindezeknek a gyakorlatban való kidolgozása és megvalósítása az állami életben történik. Csakúgy, mint azok a lépések, amelyeket a nemzetközi politikában teszünk, a béke, a biztonság erősítése érdekében.

Szocialista államunk születése egyidős azzal a történelmi jelentőségű folyamattal, amely a szocializmus világrendszerré válásának kezdetét jelentette. A szocializmus kilépett egy ország keretei közül és ez kedvező nemzetközi körülményeket biztosított a magyar munkásosztálynak ahhoz, hogy szövetségben a parasztsággal és a haladó értelmiséggel, marxista–leninista pártja vezetésével megszervezze a szocialista államot. *A szocialista rendszer fölényének, a szocialista országok összefogásában megtestesülő erőnek bizonyítéka az elmúlt negyedszázad története.* Ma a Szovjetunió és a vele szövetséges szocialista államok, köztük a Magyar Népköztársaság méltán elégedett a nemzetközi élet fejleményeivel. Mindennek alapja a Szovjetunió és a vele testvéri szövetségben munkálkodó szocialista országok egysége, közös erőfeszítése volt és az a továbbiakban is. Ezt a bázist erősítjük tovább államunk erejéhez, a nemzetközi életben elfoglalt helyéhez mérten, hogy az emberi társadalom törvényszerű fejlődése továbbra is békében valósulhasson meg.

KLÉZL RÓBERT
a KB osztályvezető-helyettese:

Hatékonyabb munkaerőgazdálkodást

Az utóbbi években — különösen a Munka Törvénykönyve módosítását követően — a közvélemény érdeklődését nagymértékben foglalkoztatták a munkaerőgazdálkodásban tapasztalható gondok. A X. kongresszus is foglalkozott a vállalatok túlzott munkaerőigényeivel, a megnövekedett munkaerőmozgással, egyes vállalatoknál, földrajzi körzetekben, vagy egynémely szakmában kialakult munkáshiánnyal, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek melléküzemági tevékenységének munkaerő-elszívó hatásával, a másodállások, a mellékfoglalkozások nagy arányával. A párt- és állami szervek által hozott határozatok és az ezek alapján megtett intézkedések hatására egyrészt csökkent a problémák többségének élessége, másrészt egyes gondok legfeljebb eseti jellegűek. Kiegyensúlyozottabbá vált a munkaerőgazdálkodás, mérséklődött a létszámnövekedés üteme, a vállalatok, szövetkezetek a bővülő termelést elsősorban a termelékenység növelésével érik el, a munkaerőmozgás az 1967. évi szintre csökkent (amely mértéke lényegében népgazdasági szempontból is szükséges, irányát tekintve azonban még nem mindig felel meg a követelményeknek), csökkentek a munkaerőellátási gondok, normalizálódott a helyzet a főfoglalkozáson kívüli munkaviszonyok területén. Társadalmi és gazdasági fejlődésünknek ezeket, a munkaerőgazdálkodásban tapasztalt, jórészt átmeneti jellegű kedvezőtlen és egészségtelen kísérő jelenségeit sikerült megfékezni. Sokak számára ez úgy tűnhet, hogy e téren most már nem akad jelentősebb tennivaló. A gazdaság dinamikus fejlődésének igénye, az ehhez rendelkezésünkre álló erőforrások, elsősorban a munkaerő hosszabbtávú alakulása ennek ellenkezőjét igazolja, nevezetesen *a munkaerőgazdálkodás hatékonyságának fokozását, az intenzív gazdálkodást* helyezik előtérbe.

A foglalkoztatottság színvonala és a munkaerőtartalékok

Társadalmi, gazdasági fejlődésünk során a foglalkoztatottság viszonylag magas színvonalát értük el, korábbi munkaerőtartalékaink lényegében kimerültek, s mivel az előzőeknél lassabban nőnek, a foglalkoztatottak száma is csak mérsékelten emelkedhet. Érdemes ezt néhány adattal is szemléltetni. A foglalkoztatottak száma a III. ötéves terv időszakában 360 ezer fővel növekedett, a IV. ötéves tervben a lehetséges növekedés 220 ezer, az V. ötéves tervben már csak 100 ezer, az 1981-től 1985-ig terjedő időszakban pedig — a demográfiai elem-

zések szerint — legfeljebb 60 ezer fő. A foglalkoztatottak számának ilyen bővülése mellett az aktív keresőknek — a munkaképes korúak és az idős keresők százalékában mért — aránya megközelíti a 80%-ot, a munkaképes korú tanulókkal, a gyermekgondozási segélyt igénybe vevőkkel együtt pedig meghaladja a 90%-ot. Gyakorlatilag tehát megvalósul a teljes foglalkoztatottság. A fennmaradó 10% egy részét ugyanis a munkaképtelenek, nagyobb részét olyan háztartásbeli nők alkotják, akik különböző okokból nem tudnak, vagy nem is akarnak munkát vállalni. A vizsgált 15 éves időszakban tehát a foglalkoztatottság lehetséges növelése nem biztosítja, hogy az össztársadalmi munkaidőalap lényegesen nagyobb legyen a jelenleginél (közben ugyanis elkerülhetetlen a munkaidőcsökkentés további kiterjesztése). Ez azt jelenti, hogy azonos élőmunkaráfordítással jelenlegi nemzeti jövedelmünknek csaknem kétszeresét kell létrehozni úgy, hogy közben az élőmunka növekvő hányadát a szolgáltatások és az infrastruktúra területén használjuk fel.

Ezek a feltételek csak úgy teremthetők meg, ha egyrészt a termelő ágazatokban létesített új munkahelyeket meghaladó mértékben szüntetünk meg korszerűtlen, kevéssé hatékony munkahelyeket. Ezáltal vállalatonként, iparáganként és ágazatonként erősen differenciált létszámváltoztatással, a munkaerő tervszerű és tudatos átcsoportosításával lényegesen módosítjuk a foglalkoztatás ágazati szerkezetét. Másrészt a foglalkoztatás minden területén érvényesítjük a maximális létszámtakarékosságot, gyors ütemben emeljük az élőmunka termelékenységét, növeljük a korszerű termelőberendezések kihasználását.

E feladatok megoldásának követelményeit a jelenlegi ötéves terv munkaerőgazdálkodási célkitűzése tartalmazza. E szerint a teljes foglalkoztatottság fenntartása és a népesség munkavállalási igényeinek kielégítése mellett a fő hangsúly a foglalkoztatás hatékonyságának növelésén van. A teljes foglalkoztatottság biztosítása népgazdasági szintű feladat, amelynek teljesítése érdekében új munkahelyek létesítésére számos intézkedés történt, ugyanakkor a gazdálkodó egységeknél a munkatermelékenység növelését kell alapvető feladatnak tekinteni. A vállalatok munkaerőgazdálkodása igen eltérő. Egyes helyeken jelentősek a belső tartalékok, más területeken a termelés folyamatosságát zavaró, a termelőberendezések kihasználását csökkentő munkaerőhiány tapasztalható. Ez a körülmény a munkaerőfelesleggel rendelkező vállalatok számára lehetővé tenné, hogy — kellő körültekintés és koordináció mellett — jelentősebb szociális gondok nélkül átcsoportosítsák a megfelelő hatékonysággal nem foglalkoztatható dolgozókat a dinamikusan fejlődő, de ehhez elegendő munkaerővel nem rendelkező vállalatokhoz. Az ilyen átcsoportosítások meggyorsítása nemcsak népgazdasági és vállalati érdek, hanem az érintett dolgozók életszínvonalának növelését és munkájukkal való elégedettségüket is kedvezően befolyásolná.

Az elmúlt években hozott párt- és kormányhatározatok eredményeként már érzékelhetők a hatékony foglalkoztatás irányába ható folyamatok. A gazdaságtalan termelés visszaszorítása, az üzem- és munkaszervezés fejlesztése, a szocialista munkaverseny-mozgalom is elősegíti a racionális munkaerőgazdálkodást. A jövőben szükség van e folyamatok felerősítésére, általánossá tételére, egyúttal azonban célul kell tűzni a munkaerőgazdálkodás további — elsősorban vállalati szintű — tartalékainak felszínre hozását és hasznosítását. Az ezzel kapcsolatos vállalati kezdeményezés segítése és ellenőrzése jelentős munkát igényel a pártszervezetek részéről.

Minden változtatás természetesen embereket érint valamilyen formában. Ezért a tartalékok hasznosítása azt igényli, hogy a politikai és a gazdasági vezetés egy irányba tevékenykedjen. Szót kell érteni mindenekelőtt a teendők céljában, abban: hol vannak párhuzamosságok, lazaságok, amelyekben konkrét intézkedések szükségesek. A munkahelyi tartalékokat ugyanis csak úgy lehet

felszínre hozni, ha nemcsak hangoztatják fontosságát, hanem olyan műszaki, gazdasági, szervezeti, munkaügyi döntéseket hoznak, amelyek egyaránt épülnek a helyi és népgazdasági érdekekre.

A vállalati belső tartalékok döntő többsége a munkaerő tevékenységi szerkezetében, valamint a munkateljesítmények alacsony szintjében van. Az elmúlt években jellemző tendencia volt például, hogy az alkalmazottak száma a munkásokét meghaladó mértékben növekedett. 1970-ben az állami szektor anyagi jellegű ágaiban ezer munkásra megközelítőleg 300 alkalmazott jutott. Ez az arány az építőiparban meghaladja a 400-at, az iparban valamelyest magasabb az átlagnál.[1] Az iparon belül az alkalmazottaknak a munkásokhoz viszonyított aránya a műszeriparban, az élelmiszeriparban, valamint a villamosenergia iparban a legmagasabb (az ipari átlagnál 30—35%-kal magasabb), s a textilruházati iparban a legalacsonyabb (az ipari átlagnak csak 60%-a).[2]

Az iparban figyelemre méltó — és az alkalmazotti arányok indokoltságát kérdésessé tevő — jelenség, hogy a műszaki alkalmazottak mintegy 16%-a, az adminisztratív alkalmazottak közel 45%-a csak alsófokú (8 általános, vagy annál alacsonyabb) iskolai végzettséggel rendelkezik. Különösen elgondolkoztató, hogy a műszeriparban, ahol az adminisztratív alkalmazottak aránya az ipar átlagának mintegy másfélszerese, közülük az alsófokú iskolai végzettségű dolgozók teszik ki az adminisztratív létszám mintegy felét.[3]

A szakképzettséget (felső- vagy középfokú) tekintve még kedvezőtlenebb a helyzet. A szakképzett műszaki alkalmazottak létszáma ugyan mintegy 30%-kal növekedett 1964 óta, arányuk azonban még most sem éri el a 70%-ot. Az adminisztratív alkalmazottak között a szakképzettek száma lényegében nem változott, arányuk az $^1/_3$-ot sem éri el.[4]

Általában problémát okoz, hogy miközben évről évre erőteljesen emelkedik a fiatalok iskolázottsági színvonala, a 25 éves és annál fiatalabb ipari alkalmazottak között növekszik a szakképzetlen dolgozók aránya. 1964-től 1969-ig a fiatalok aránya a szakképzetlen dolgozók között a műszaki állománycsoportban 9%-ról 13%-ra, az adminisztratív állománycsoportban 22%-ról 29%-ra emelkedett.[5]

A tudományos-műszaki haladás, az irányítási rendszer és a szervezési-vezetési tevékenység fejlődése, az igényekhez való rugalmasabb alkalmazkodás egyes munkakörökben, funkciókban tartósan is előidézhetik az alkalmazotti létszámarány növekedését. Az előzőekben említett jelenségek azonban azt bizonyítják, hogy általános érvénnyel nem megalapozottak azok a nézetek, amelyek szerint gazdasági-műszaki fejlettségünk mai fokán a jelenlegi alkalmazotti arányok lényegében indokoltak, s számottevő csökkentésükre — a szervezetek zavartalan működésének veszélyeztetése nélkül — nincs lehetőség.

A másik probléma, hogy rendkívül nagy a szállítással, anyagmozgatással foglalkozók aránya. A népgazdaság anyagi ágaiban végzett felmérések szerint mintegy 1—1,2 millióra becsülhető az anyagmozgatást végző munkások száma, s arányuk meghaladja az összes fizikai dolgozók 30%-át. Számuk az iparban is megközelíti a 200 ezer főt, a munkások 15%-át. A nemzetközi összehasonlításban is kedvezőtlen arány arra vezethető vissza, hogy nem kielégítő a belső anyagmozgatás szervezettsége, korszerűtlenek a raktározó kapacitások, s nem kielégítő az anyagmozgatási munkák gépesítettsége.

[1] Foglalkoztatottság és kereseti arányok 1970. I. rész. KSH Statisztikai Időszaki Közlemények. 250. köt. 11. old.
[2] Állami ipar alkalmazottainak létszámarányai, bér- és jövedelemviszonyai. KSH Statisztikai Időszaki Közlemények. 204. köt. 16. old.
[3] U. o. 25. old.
[4] Állami ipar alkalmazottainak létszámarányai, bér- és jövedelemviszonyai. KSH Statisztikai Közlemények. 204. köt. 26. old.
[5] U. o. 22. old.

Mindezek azt igazolják, hogy gazdaságunkban általában a segédfolyamatok és ezen belül az anyagmozgatás viszonylag jobban elmaradt a lehetséges és kívánatos színvonaltól.

Különböző vizsgálatok tapasztalatai szerint a teljesítmény-követelményekkel, normákkal kapcsolatos vállalati és minisztériumi tevékenység visszaesett, elmaradt a követelményektől. Nem kielégítő a normák folyamatos karbantartása, összehangolása a végrehajtott szervezési, fejlesztési intézkedésekkel, a megváltozott munkafeltételekkel. A teljesítmény-követelmények több területen fellazultak, az esetek többségében olyan megfontolásokból, hogy a dolgozók részére így ellensúlyozzák a szervezési hiányosságok miatti veszteségidőkből eredő jövedelemkieséseket, illetőleg — különösen a felfokozott munkaerőmozgás időszakában — ezzel is megelőzzék a dolgozóknak a feszes normák miatti esetleges kilépéseit. Az is gondot okoz, hogy a munkáknak az indokoltnál és a lehetségesnél szűkebb körében alkalmaznak teljesítmény-követelményeket, s többnyire valamilyen lazább bérformát vezetnek be olyankor is, amikor a munkák volumene és a teljesítmény mérésének lehetősége munkanorma alkalmazását indokolná.

Ezek az okok közvetlenül is csökkentik a teljesítményszintet, közvetve pedig gátolják a normák szervező erejének érvényesülését, s ezzel újabb teljesítményveszteséget idéznek elő.

A rendelkezésre álló munkaidőalap kihasználását jelentős mértékben korlátozzák a különféle címen jelentkező, rövidebb időtartamú (törtnapi) időveszteségek is. Annak ellenére, hogy a munkaidő csökkentésével növekedett a dolgozók szabadideje, nem mérséklődött az igazolt — kimutatott és ki nem mutatott (hallgatólagosan eltűrt) — munkaidő alatti távollétek száma és időtartama. A munkaidő alatti — vállalaton belüli — különféle társadalmi rendezvények, értekezletek és ismeretterjesztő előadások, a dolgozók hivatalos ügyeinek intézése, a tudományos egyesületekben tartott nagyszámú rendezvény részben vagy egészében a dolgozók munkaidejéből von el a vállalat és a társadalom számára egyaránt értékes munkaórákat. Az ilyen jellegű munkaidőkieséseket összességükben országos szinten lehetetlen kimutatni, de minden különösebb felmérés nélkül is ismert, hogy ezek sok veszteséget okoznak.

A tartalékok hasznosítása – a vezetők felelőssége

A munkaerőgazdálkodás előzőekben részletezett tartalékai jelentősek, feltárásuk tudatos, tervszerű, szervezett és összehangolt tevékenységet igényel.

Elsősorban a vállalati szervezetek és működésük korszerűsítése szükséges. Minden területen át kell tekinteni, és minősíteni kell a vállalati belső irányító tevékenységben a gazdaságirányítás reformját követően bekövetkezett változásokat, s ezeknek az alkalmazotti létszámra gyakorolt hatását. Meg kell jelölni és a dolgozók átcsoportosításával megszüntetni azokat a munkaköröket és tevékenységeket, amelyek felesleges párhuzamosságokat okoznak a belső irányításban. Ez jelentős szervezet- és szervezésfejlesztési munkát igényel. Ki kell dolgozni a vállalati belső irányítás és tevékenység olyan modelljét és ezek részmodelljét, amelyek figyelembevételével az eltérő adottságú vállalatok is racionális alkalmazotti létszámmal, hatékonyan oldhatják meg feladataikat. Ezeket a modelleket a minisztériumok irányelvekben ajánlják a vállalatoknak és az indokolatlan eltéréseket kérjék számon.

A szervezet és szervezetfejlesztési tevékenység javítása alapvetően vállalati feladat, de hatékony megoldása változtatásokat igényel a minisztériumi irányító munka tartalmában és formájában is. Ne csak „szemlélői" és regisztrálói legyenek a vállalatok tevékenységének, hanem alakítói is, ne várják meg a válla-

lati munka hiányosságaiból eredő károk bekövetkezését, hanem előzzék meg azokat.

A területi pártszervek és az alapszervezetek rendszeresen ellenőrizzék a párthatározatok végrehajtását a vállalatoknál, lépjenek fel a vállalati belső szervezetlenség, a vezetési szintek számának öncélú növelése ellen, tapasztalataikat jelezzék a minisztériumoknak és a felsőbb pártszerveknek.

A fővárosi munkaerőellátási gondok enyhítése érdekében fokozatosan hozzá kell látni az indokolatlanul Budapestre települt tervező és kutató intézeteknek a termelő szervezetekhez közelebbi területekre történő áttelepítéséhez. Ez nemcsak munkaerőgazdálkodási szempontból előnyös, hanem növeli az intézetek munkájának hatékonyságát, a kutatás-fejlesztés és a termelés összehangoltságát.

Az anyagmozgatás fokozott gépesítése komplex, nagy erőfeszítéseket igénylő feladat. A komplexitás úgy értelmezendő, hogy ebből a szempontból az anyagmozgatás részének tekintjük a hozzákapcsolódó munkafolyamatokat is, vagyis az anyagok, termékek üzemen belüli, rövid szállítási távon az üzemek közötti, illetve az üzemek és a fogyasztók közötti áramlását, az áramlás időbeli változásait kiegyenlítő tárolást, raktározást, a csomagolást, valamint a folyamatok irányításához nélkülözhetetlen információs rendszert. Az anyagmozgatás technikájának és technológiájának minőségi és mennyiségi fejlesztése mellett alapvetően szükség van a szervezés fejlesztésére, a korszerű technika irányítására képes dolgozók kiképzésére, valamint a gépesítéssel felszabadítható munkaerő szervezett átcsoportosítására, átképzésére. Meg kell kezdeni továbbá a Budapestre koncentrálódott, munkaerőigényes raktározási, készletezési és elosztó tevékenységek fokozatos decentralizálását is.

Az anyagmozgatás fokozott gépesítése olyan anyagi eszközök igénybevételét teszi szükségessé, amelyeket a vállalatok — a jelenlegi érdekeltségi rendszer jelentős változtatása esetén is — saját erőforrásaikból nem tudnak előteremteni. Ezért indokoltnak látszik előirányozni a központi fejlesztési eszközöknek e célra történő fokozottabb felhasználását is.

A vállalatok normázási tevékenységének fejlesztését és folyamatossá tételét a szervezésfejlesztési tevékenységre alapozva kell elvégezni. Nem valamiféle központi normarendezésre van szükség, amely a dolgozók keresetének esetleges csökkenését is előidézné, hanem olyan normák és teljesítmény-követelmények alkalmazására, amelyek megszüntetik a munkahelyi szervezetlenséget, megszilárdítják a vállalati tevékenység minden szintjén — a különböző vezetőktől a munkásokig — a munkafegyelmet, s valóban a teljesítményekkel arányos bérezést tesznek lehetővé. Nem lehet a feladatot kampányjellegűnek sem tekinteni, hiszen a műszaki fejlesztés és a szervezési tevékenység fejlődése folyamatosan változtatja a munkavégzés feltételeit, körülményeit. Tehát ez vállalati feladat, amelynek nem kielégítő megoldása, vagy a megoldás indokolatlan elhúzódása vezetési hiányosságnak tekintendő.

A feladat megoldása — a gazdasági vezetők körültekintő munkája mellett — a párt- és társadalmi szervektől is igényes politikai munkát követel. Fel kell lépniök a reális normák alkalmazásával kapcsolatos szemléleti hiányosságok, esetleges demagóg megnyilvánulások ellen. E munkájukban széles körben támaszkodjanak a kommunistákra, a szocialista brigádokra, a becsületes, áldozatkész munkások nagy tömegeire.

A vállalaton belüli munkaerőtartalékokat feltáró következetes és körültekintő munkát követően meg kell szüntetni azt a helytelen gyakorlatot, hogy a belső munkaerőtartalékkal rendelkező és azt ismerő vállalatok nem kezdeményezik a felesleges munkaerő átcsoportosítását még akkor sem, amikor a foglalkoztatás azonos településen más vállalatnál a jelentős munkaerőhiány

miatt zökkenőmentesen biztosítható lenne. Nem vállalják a munkaerő leépítésével járó szociális és politikai gondokat, a kezdeményezést másoktól, elsősorban a központi szervektől várják. Nem vitatható, hogy a felesleges munkaerő leépítése ellen ható vállalati érdekeltséget e céllal összhangba kell hozni. Emellett azonban nem kisebbíthető a gazdasági vezetők felelőssége sem. A jövőben mind a minisztériumok, mind a pártszervek részéről határozottabban kell megkövetelni — a takarékos létszámgazdálkodás követelménye mellett — a felesleges munkaerő átcsoportosításának kezdeményezését a vállalatok vezetőitől. Másképpen nem tudjuk tervszerűvé, tudatossá és ezáltal hatékonnyá tenni munkaerőgazdálkodási tevékenységünket, s a rendelkezésünkre álló, lényegében nem bővülő munkaerőforrás fékezi kiegyensúlyozott gazdasági növekedésünket, életszínvonal-előirányzataink teljesítését.

Mivel a munkaerőforrások mérsékelt növekedése a jövőben gazdasági fejlődésünk szűk keresztmetszetét hozhatja létre, gazdaságszervező tevékenységük során a pártszerveknek és az alapszervezeteknek ennek felismerésével kell kezelniök a munkaerőgazdálkodás hatékonyabbá tételének feladatait. A vezető testületek ülésein, taggyűléseken tűzzék napirendre az ezekkel összefüggő kérdéseket, kezdeményezéseket, a hatékonyság növelését szolgáló tevékenységek programjainak kidolgozását, számoltassák be a gazdasági vezetőket ezek teljesítéséről, határozottan lépjenek fel a helytelen szemlélettel és hibás gazdálkodási gyakorlattal szemben.

Kádár János, az MSZMP KB első titkára látogatást tett Veszprém megyében. Ott-tartózkodása során ellátogatott a nemesvámosi Petőfi Tsz-be, valamint Pápára, ahol megtekintette a Veszprém megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalatot. Képünkön: Kádár János a vállalat dolgozóival *(MTI fotó — Szebellédy)*

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Politikai munka a munkásfiatalok között

A PÁRTÉLET ANKÉTJA

A Pártélet szerkesztősége budapesti pártmunkások, mozgalmi vezetők részvételével ankétot rendezett arról a témáról: hogyan növelhetnénk tovább a párt- és társadalmi szervezetek, az ifjúsági mozgalom befolyását a munkásifjúságra, miként fokozhatnánk a munkásfiatalok politikai aktivitását, szervezettségét, öntudatát. Olyan kérdésekre kerestünk választ, hogy miként munkálkodhatnának még eredményesebben a pártszervezetek, a szakszervezet és a KISZ a munkásfiatalok politikai és világnézeti nevelésén? Milyen teendőink vannak abban, hogy felkészítsük őket a munkásosztályhoz való tartozással járó politikai felelősségre? Milyen az ifjúsági és szakszervezeti mozgalom hatása a munkásfiatalokra, és hogyan lenne ez a hatás növelhető? Hogyan igazodhatna a KISZ munkastílusa jobban a munkásifjúság sajátosságaihoz és igényeihez? Melyek a munkásfiatalok párttaggá nevelésével kapcsolatos teendők? E célok eléréséhez milyen irányban kellene fejleszteni az üzemi pártszervezetek irányító és politikai munkáját?

Az ankéton részt vett: *Balogh Károly*, a Ganz-MÁVAG acélüzem pártalapszervezetének titkára, *Baranyai Tibor*, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese, *Dérfalvi István*, a KISZ budapesti bizottságának titkára, *Káldi János*, a Danuvia Szerszámgépgyár pb-titkára, *Kéri András*, a KISZ KB osztályvezetője, *Marton Tibor*, a Húsipari Vállalat KISZ-bizottságának szervező titkára, *Pandurovics József*, a Szakszervezetek Budapesti Tanácsának vezető titkára, *Pellérdi Rezsőné*, a Soroksári Textilgyár pb-titkára, *Petroszki István*, az MSZMP KB munkatársa, *Somogyi Imre*, a IV. kerületi PB első titkára, *Somogyi Sándor*, a Budapesti PB titkára, *Szabados László*, a IX. kerületi PB titkára, *Szlovák Györgyné*, a Lőrinci Fonó pártalapszervezeti titkára, *Tóth Mihály*, a Csepel Vas- és Fémmű KISZ-bizottságának agit.-prop. titkára, *Zathureczki Tibor*, a Budapesti PB osztályvezető-helyettese, továbbá *Lajtai Vera*, a Pártélet felelős szerkesztője és szerkesztőségünk több munkatársa.

Somogyi Sándor: Azzal kezdeném, hogy amikor arról beszélünk, mit tesz a párt, hogyan dolgozik a munkásifjúság körében, akkor rögtön hozzá kell tenni: minden intézkedés, amely érinti a munkásosztályt, természetesen érinti a munkásifjúságot is. És ugyanez fordítva is áll, vagyis ha bármit teszünk a munkásifjúság körében, akkor azt tulajdonképpen az egész osztály érdekében is tesszük. Figyelembe kell továbbá azt is venni, hogy a munkásifjúság politikai, ideológiai, világnézeti helyzete alapvetően nem tér el az osztályétól. Persze vannak olyan dolgok, amelyek színezik ezt: az ifjúság természeténél fogva mindig szókimondóbb, nyersebben fogalmaz, türelmetlenebb, s nincs is annyi élettа-

pasztalata, mint az idősebbeknek. De mindezek ellenére gondolkodásmódja alapvetően azonos az osztályéval.

Úgy vélem, hogy a munkásifjúsággal való foglalkozás, a munkásfiatalok nevelése, munkássá való érlelésük egyáltalán nem az üzemekben, de még csak nem is a szakmunkásképző intézetekben kezdődik. Sokkal előbb kell hogy elkezdődjön az a tevékenység, ami a fiatalokban kialakítja a munkásosztály iránti tiszteletet, a munka iránti szeretetet. Tehát korábban, mint amikor eldől az osztályhoz való tartozás dolga. És azt kell mondani, hogy tulajdonképpen már itt lépéshátrányban vagyunk, mert ma még sem az iskolai, sem a családi nevelés nem váltja ki a fiatalokban megfelelőképpen azt az érzést, hogy munkásnak lenni, a vezető osztályhoz tartozni nem valamiféle lealacsonyító dolog. És a gondok azután folytatódnak tovább. A szakmunkásképző intézetek ma még sokszor a legrosszabbul ellátott iskoláink mind tartalmi tevékenységükben, mind felszereltségükben, mind a szakos tanárokkal való ellátottságukban. Így tehát annál a fiatalnál, aki már rálépett az osztályhoz való tartozás útjára, az említett lépéshátrány tovább folytatódik. A pártnak ezért — véleményem szerint — sokkal jobban kellene koncentrálnia erre az előidőszakra, mert tulajdonképpen ott alapozódnak meg a nézetek. Hiszen amikor valakiből szakmunkástanuló lesz, már egy sor kérdésben nagyjából-egészéből kialakult, megalapozott nézetei vannak. Ezért kellene erre az időszakra jóval nagyobb gondot fordítaniok a pártszerveknek, -szervezeteknek, hogy később a munkásifjúság körében végzett munkánk könnyebb legyen.

Dérfalvi István: Szerintem is összefügg ez a kérdés, s általában a munkásosztály helyzete a fizikai munka társadalmi presztízsével. Ebben az egész társadalom szemlélete bizonyos torzulást mutat, hiszen például a tanintézetekben sincs minden rendben a gyerekek munkájának minősítésével, az itt alkalmazott értékrendszerrel. Arra a kérdésre, ki számít ma nálunk tehetséges fiatalnak, a válasz sokszor egyoldalúan intellektuális jellegű. De a család szemlélete sem mindig egészséges. Ezért is biztatják gyakran az általános iskolásokat úgy, hogy „tanulj, mert ellenkező esetben legfeljebb szakmunkástanuló intézetbe mehetsz". Márpedig mindez befolyásolja az osztályhoz való tartozás vonzerejét, a fiataloknál kialakuló értékrendszert.

Balogh Károly: A nevelőmunka egyik központi feladata a munkás hivatástudat kialakítása és állandó erősítése. A X. kongresszus határozatainak eredményeként az utóbbi időben növekedett a munkásosztály társadalmi megbecsülése, számos intézkedés született, s ezekre lehet építeni, alapozni a nevelőmunkában. S ezt nemcsak a munkahelyen kell folytatni, hanem otthon a családban is. Jelenleg ugyanis a hivatástudat kialakításának számos akadálya van. Ezek konkrét vizsgálata és a gondok megoldása széles körű társadalmi feladat, amiben különböző szerveknek lehetnek és vannak tennivalói.

A sokrétű sajátosságoknak megfelelően

Somogyi Imre: Mindez csak aláhúzza, hogy milyen fontos a munkahelyeken az első pillanattól kezdve segíteni a pályakezdő ifjúmunkások beilleszkedését. A szakmunkásképző intézetekben elsajátított ismeret mellé meg kell szerezni a gyakorlottságot is, ehhez pedig segítség kell. Mégis, az újpesti üzemekben is azt tapasztalhatjuk, hogy gyakran ezeket a fiatalokat — képletesen szólva — bedobják a mélyvízbe, boldoguljanak, ahogy tudnak. Pedig ilyenkor nagyon elkel az idősebb szaktársak segítsége. S ha ez hiányzik, akkor a fiatal nem kötődik az üzemhez, elmegy, más munkahelyet keres.

Káldi János: Az igazat megvallva, a politikai célok mellett nem kis részben a munkaerő-gondok késztettek bennünket is a Danuviában arra, hogy nagyobb figyelmet fordítsunk a munkásfiatalok helyzetére. A nálunk felszabadult fiatal szakmunkások több mint fele ugyanis egy-két év alatt otthagyta a vállalatot, máshová ment, mégpedig elsősorban azért, mert nem sokat törődtünk, foglalkoztunk velük. Az utóbbi időben ezért már különös gondot fordítunk arra, hogy ha béremelésre, jutalmazásra vagy egyéb juttatásra van lehetőség, a fiatalok soha ne maradjanak ki belőle. Így például a legutóbbi béremelésnél — mivel megállapítottuk, hogy a fiatal szakmunkások bérszínvonala még mindig el van maradva — külön másfél százalékot biztosítottunk az ő bérük emelésére.

Szlovák Györgyné: Sajátos feladatot jelent a vidékről felkerült fiatalokkal való foglalkozás. Nálunk a Lőrinci Fonóban nagyon sok ilyen fiatal lány dolgozik. Többségük még életében sohasem látott gyárat, és azt sem tudja elképzelni, hogy milyen egy kollektíva, mit jelent a munkafegyelem. Velük először is meg kell szerettetni a kollektívát, a gyárat. Ebben nagy szerepük lehet a szocialista brigádoknak, amelyek nagyon sokat tesznek azért, hogy ezek a fiatalok megtalálják a helyüket az életben. Segítjük őket a szabad idő helyes kihasználásában is. A KISZ-szervezet sok kirándulást, színház- és múzeumlátogatást szervez, amit a lányok nagyon szívesen fogadnak. Azt is hozzá kell tennem, hogy ezek a lányok a munkában nagyon szorgalmasak, aktívak, s a vietnami műszakokon, a kommunista vasárnapokon mindig szinte egy emberként vettek részt.

Somogyi Sándor: Ezekből egy fontos következtetést vonhatunk le: a munkásifjúság, mint maga az osztály is, különböző rétegekre oszlik, heterogén, s ennek megfelelően differenciáltan kell végezni a nevelőmunkát is. Egy részük tősgyökeres munkáscsaládból származik. Másoknak a szülei nem munkásemberek, s sokszor kifejezetten deklasszálódásnak tartják, ha a családból egy gyermek nem értelmiségi lesz, hanem munkás. Ezenkívül a fővárosi gyárakba körülbelül 120 ezer munkásfiatal jár be a környékről. A fiatal segédmunkások, a képzetlenebb munkások nem kis része az ő soraikból kerül ki. Ezek a fiatalok itt dolgoznak, de falun élnek, amihez hozzá kell tenni, hogy a Budapest vonzási körzetében levő 42—44 község a fejlődést illetően gyakran hátrányosabb helyzetben van, mint más települések. Nos, ezt a differenciáltságot eddig még nem voltunk képesek sem a pártmunkában, sem az ifjúsági munkában megfelelőképpen figyelembe venni s kimunkálni, hogyan is kellene eszerint tevékenykednünk. Pedig a politikai nevelőmunkát egyre kevésbé lehet egy kaptafára húzni.

Szabados László: Megmutatkozik ez a differenciáltság a munkásifjúság gondolkodásmódjában is. Mi a IX. kerületben a közelmúltban végeztünk egy átfogó vizsgálatot, amely megerősítette, hogy ez az ifjúság, amely már beleszületett ebbe a társadalomba, magáénak vallja azt. De az is igaz, hogy a társadalmi rendszerünkben meglevő feszültségekre, ellentmondásokra az idősebbeknél érzékenyebben reagálnak. Nem azért, mintha a rendszert kívánnák megváltoztatni, hanem a meglevő feszültségeket, ellentmondásokat szeretnék gyorsabban feloldani. Minket is meglepett kissé, hogy a fiatalok ebben a tekintetben eléggé türelmetlenek. Ezt persze nem kis részben az anyagi helyzet határozza meg. Akik a szüleikkel együtt élnek — mivel az új kereső belépésével ugrásszerűen emelkedett a család életszínvonala —, általában elégedettek. Más a helyzet azoknál, akik albérletben laknak, és gyakran ki vannak téve a lakbéruzsorának, vagy már családot alapítottak, és érzik az ezzel kapcsolatos gondokat. A fiatalok nincsenek kellően felkészítve a felnőtt életre, ennek nehézségeire, és ez azután tükröződik politikai szemléletükben is. Emiatt a munkásfiatalok kö-

rében is jelentkeznek esetenként álbaloldali, anarchista nézetek. Különösen azoknál a fiatal szállító- és segédmunkásoknál, akik érettségiztek, de nem jutottak be az egyetemre, és nem találták meg a fizikai munkában az érvényesülés lehetőségét. De tapasztalható az egoizmus, a kispolgári életszemlélet is, különösen az építőiparban vagy más olyan munkaterületeken, ahol egy-egy szabad szombaton vagy vasárnap külön „maszek" munkával több száz forintot meg lehet keresni. Bizonyos fokú kényelmesség is tapasztalható. Egyesek például csak munkaidő alatt szeretnének társadalmi munkát végezni, de vannak gondok a munkafegyelemmel, a munka minőségével is.

Somogyi Imre: Nem egységes a munkásifjúság az általános műveltség tekintetében sem. Nagyon sok az olyan betanított és segédmunkás fiatal, akik nem rendelkeznek a nyolcosztályos általános iskolai végzettséggel. Úgy tudom, országosan is így van, de legalábbis a mi kerületünkben most kevesebb fiatal tanul a felnőttoktatás keretében, mint nyolc-tíz évvel ezelőtt. Nem lenne helyes most az akkorihoz hasonló kampányt szervezni, de az célszerű volna, hogy azok a munkásfiatalok, akik akarnak tanulni, viszonylag rövid idő alatt elvégezhessék a nyolc általánost. Most Újpesten azzal kísérletezünk, hogy egy gyorsított, koncentrált oktatási tematika alapján hamarabb lehessen a nyolc általánost befejezni. Mi nagyon fontosnak tartjuk a műveltségi színvonal emelését, mert ez ma feltétele annak, hogy az osztály a maga vezető szerepét megfelelően betölthesse.

Tóth Mihály: Hadd mondjam meg, hogy a Csepel Művek KISZ-szervezete nagyon komolyan érzi ezt a gondot, és még a párt tavalyi oktatáspolitikai határozata előtt védnökséget vállaltunk a nyolc általános iskolát el nem végzett fiatalok tanulása felett. Védnökségünk lényege az, hogy a kiváló ifjú mérnök, technikus stb. mozgalmakban részt vevő fiataloknál — és ez jelentős létszám, 400—500 fő évente — a részvétel feltételeként szabtuk meg, hogy mindegyikük egy-egy fiatalt vonjon maga mellé, kísérje figyelemmel tanulását, segítse őt, hogy ne morzsolódjon le az iskola elvégzése előtt. Ezenkívül szeretnénk a munkásfiatalok továbbképzését a felsőoktatás vonalán is elősegíteni. Tavaly 64 olyan munkásfiatal részére indítottunk egyetemi előkészítő tanfolyamot, akik technikusként fizikai állományban dolgoznak. Teljesen ingyen szerveztük meg ezt a tanfolyamot, a Budapesti Műszaki Egyetem KISZ-bizottságával közösen. Nyelvtanfolyamot is indítottunk a technikusi végzettséggel rendelkező és a jó képességű munkásfiatalok, vezetők részére.

Szlovák Györgyné: Nálunk a Lőrinci Fonóban rendkívül nagy mértékben érződik ez a probléma, mivel a vidékről felkerült lányok 27 százalékának nincs meg a nyolc általános iskolai végzettsége. Most azt tervezzük, hogy tanulmányi és más pótszabadsággal, külön jutalmakkal ösztönözzük a beiratkozást és elvégzést.

A KISZ munkastílusának fejlesztése

Somogyi Imre: Mindabban, amiről eddig szóltunk, rendkívül fontos szerepe van az ifjúsági mozgalomnak, a KISZ-nek. Mi úgy tapasztaljuk, hogy a KISZ-szervezetek tevékenysége a legtöbb munkahelyen fellendülőben van. Mégis azt hiszem, nem elégséges az, amit a KISZ csinál. S itt az egyik legfontosabb kérdés, hogy milyen a KISZ-vezetés összetétele. Ez ugyanis nagyban meghatározza, hogy milyen programokat dolgoz ki, milyen konkrét ifjúságmozgalmi tevékenységet folytat az adott szervezet. Az a tapasztalatom, hogy ahol a KISZ

vezető szerveiben több a fizikai munkás, ott a helyi program is jobban tükrözi a munkásifjúság problémáit, törekvéseit, ennélfogva az ifjúsági szervezet célkitűzései és munkamódszerei inkább találkoznak a munkásfiatalok érdeklődésével, jobban kiváltják az aktivitását. Ahol viszont kevesebb a munkásfiatal és inkább műszaki vagy adminisztratív területen dolgozó fiatalok találhatók a vezetésben, ott ez kevésbé jut érvényre. Ebből egy következtetés feltétlenül adódik: már a most következő KISZ-választásoknál és a jövőben is lényegesen növelni kell az arra alkalmas, politikailag képzett, aktív ifjúmunkások részvételét a KISZ különböző szintű vezető testületeiben.

Tóth Mihály: Nagyon egyetértek Somogyi Imre elvtárssal abban, hogy minél nagyobb számban kerüljenek munkásfiatalok a vezetésbe. A Csepel Vas- és Fémműben ebben a tekintetben különösebb gondunk nincs, mert a KISZ-vezetők 65—70 százaléka munkásfiatal. De a gazdasági vezetés különböző posztjain levő fiatalok közül is sokan kezdték fizikai állományban levő technikusként a munkát. Úgy érzem,, nagyon fontos dolog, hogy ebben a kérdésben következetesen érvényesüljön a párt politikája, s egyre több munkásfiatal legyen a vezetésben.

Dérfalvi István: Felelősséggel merem állítani, hogy Budapesten a munkásifjúság alapvető bázisa a mozgalomnak, s konkrét társadalmi cselekvése a legpozitívabb értékelést érdemli. A védnökségi mozgalmaktól a kommunista műszakokban való részvételig ezt számos tény igazolja. S igaz az is, hogy ennek jobban ki kell fejeződnie az ifjúsági szervezet munkastílusában is, a vezető szervek összetételében is. Biztos, hogy sokkal több tehetséges munkásfiatal van a KISZ-ben, mint amennyit a vezetésbe bevontunk. Mi már 1971-ben a pártbizottságok segítségével eléggé határozottan belenyúltunk ebbe. Néhány helyen meg is vádoltak minket, hogy statisztikai szemléletet képviselünk, mert nem értettünk egyet azzal, hogy egy üzemi KISZ-bizottságban mindössze 21 százalék a fizikai munkás. Úgy véljük, hogy erre már a vezetőképzésnél figyelmet kell fordítani. Ehhez azonban szükségünk van az üzemi pártszervek segítségére, mert a tanfolyamokra gyakran nem az arra legalkalmasabbakat küldik, illetve engedik el, hanem akiket az üzem a legkönnyebben tud nélkülözni. S az sohasem munkásfiatal. Megtörténik, hogy a vállalat igazgatójával megbeszélik, ő egyetért, de a művezető — akit persze tényleg szorítanak a termelés igényei, a munkaerőgondok — egyszerűen nem engedi el a szóban forgó fiatalt. Pedig a vezetésben való megfelelő arányú részvételük nélkül a KISZ helyi programjai nem igazodhatnak eléggé a munkásfiatalok érdeklődéséhez, s azok szubjektíve sem érzik kellően magukénak a KISZ-szervezetet.

Pellérdi Rezsőné: Fontos, hogy a KISZ politikai munkájában megfelelő fokozatosságot tartsunk. A nagy szavak könnyen elriaszthatják a politikában járatlan, azzal nem foglalkozó fiatalokat. De meg lehet mindenütt találni a célravezető módszereket. A mi KISZ-szervezetünk például az elmúlt évben a hazaszeretetre való nevelés érdekében katonai egységek ifjúsági szervezeteivel kötött együttműködési szerződést. Klubdélutánokat, vetélkedőket, sportrendezvényeket rendeztünk közösen, s ezek nemcsak szórakoztattak, hanem politikailag is hasznosak voltak.

Marton Tibor: Ha megfelelőképpen foglalkozunk a fiatalokkal, nagyon szép eredményeket lehet elérni. Nálunk, a Húsipari Vállalatnál egy 110 millió forintos beruházás készül KISZ-védnökséggel. Négyezer óra társadalmi munkát vállaltunk, ebből már 3500 órát ledolgoztunk, s az év végéig előreláthatólag meglesz az ötezer társadalmi munkaóra. S itt nemcsak a KISZ-tagok dolgoznak, hanem ez az akció vonzza a KISZ-en kívülieket is, tetszik nekik az a légkör,

ami a társadalmi munka közben kialakult a fiatalok között. S ez a taglétszámra is jól hatott: 1972 januárja óta 380—390, főről 450-re emelkedett. Persze, más dolgokat is csinálunk. Nemrég készült el a klubhelyiségünk, a klub programját a fiatalok javaslatai alapján állítjuk össze. Sok olyan fiatal, aki ezelőtt munkaidő után a szemben levő kocsmában vagy más nem kívánatos szórakozóhelyen igyekezett felüdülést találni, most a klubba megy, ahol igen kellemes körülmények között szórakoznak, játszanak és jól érzik magukat.

Tóth Mihály: Igen fontosnak tartom ezzel kapcsolatban a KISZ-rendezvények politikai tartalmának javítását. Gyakori, hogy amikor a politikai nevelőmunkáról esik szó egy alapszervezeti vezetőség beszámolójában, akkor csak az oktatásról beszélnek. Nem akarom az oktatás szerepét lebecsülni, de a baj ott van, hogy a beszámolókban nem lépnek fel az adott területen jelentkező helytelen nézetek ellen, nem bírálják azokat, és nem emelik ki azokat a pozitív gondolatokat sem, amelyeket a KISZ-vezetőség támogat és helyesel. Mi a Csepel Művek KISZ-bizottsága részéről arra ösztönzünk, hogy adott esetben politikai kérdésekről is vitatkozzanak a taggyűléseken. Amikor pedig a KISZ-oktatásról van szó, ne az legyen a fő kérdés, hogy hányan vesznek részt egy alapszervezetben az oktatásban, eljárnak-e vagy nem járnak el, hanem, hogy miről vitatkoznak, s változott-e a résztvevők szemlélete, gondolkodásmódja.

Baranyai Tibor: Úgy érezzük, hogy az ifjúsági mozgalomban nagyon komoly gondok vannak a folyamatos, rendszeres alapszervezeti élettel. Márpedig ez szorosan összefügg azzal, mennyire vonzó az alapszervezet a munkásfiatalok számára s találnak-e olyan programot, amit magukénak éreznek és a cselekvésre is módot ad. A mi tapasztalataink szerint vannak ilyen programok, főleg a nagyüzemekben, s ezeknek a példáit sokkal jobban el kellene terjeszteni. Ugyanakkor itt bizony nagyon komoly fogyatékosságok is vannak, pedig egyáltalán nem valamiféle ördöngösségről van szó. Arra gondolunk hogy a KISZ-szervezetek a sajátos ifjúsági munkamódszerek felelevenítése és alkalmazása révén töltődjenek meg politikai tartalommal. Gondolok például a kötetlen politikai vitákra, egyetértve azzal, hogy ezekhez a taggyűlések is fórumként kínálkoznak, tehát nem szükséges új fórumokat kitalálni.

A társadalmi munkamegosztás szélesítése

Zathureczki Tibor: Nekünk a Budapesti Pártbizottságon most az a célunk, hogy az ősszel sorra kerülő KISZ-választások központi gondolata a munkásifjúság körében végzett munka, a munkásifjúság helyzetével való foglalkozás, a KISZ és a munkásifjúság kapcsolata, a tömegkapcsolat, a befolyás és a szervezettség fejlesztése, a munkásfiataloknak a KISZ-vezetésben való részvétele és ennek erősítése legyen. Úgy gondolom, hogy ennek meg kell mutatkoznia a küldöttértekezletek összetételében is, mert így alakulhat ott ki olyan vita, amelyben a munkásifjúság ügye lesz a központi kérdés. A kerületi és üzemi pártszerveket arra ösztönözzük, hogy ilyen irányban segítsék az előkészítést. Szeretném hozzátenni, hogy a KISZ budapesti végrehajtó bizottsága teljesen egyetért ezzel az elképzeléssel, és közösen munkálkodunk a megvalósításán.

Somogyi Sándor: A szervezettség fokozása nem kis gond. Míg a főváros középiskoláiban és egyetemein a fiatalok 70—80 százaléka tagja a KISZ-nek, a budapesti szakmunkás-tanulóknak csak nem egészen 45, a munkásfiataloknak pedig mindössze 30 százaléka. Más oldalról megközelítve a dolgot: a kétszázezer budapesti KISZ-tagnak csupán egynegyede munkás. Ez aligha ad okot a megnyugvásra.

Szabados László: Igaz, hogy a KISZ befolyása a munkásfiatalok körében alacsony, viszont a szakszervezetekben a szervezettség 95 százalékos, és a szakszervezeti tagságnak közel egyharmada fiatal. S ha a szakszervezet a munkásosztály legnagyobb tömegszervezete, a kommunizmus előiskolája, akkor ott jó helyen van a fiatalság. S ha ez igaz, akkor talán nem is az a fő problémánk, hogy kevés munkásfiatal zsebében van ott a KISZ-tagkönyv, hiszen a IX. kerület 70 ezer munkásának a zsebében legalább 140 ezer tagsági könyvet találunk, akad, akinek négy is van. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nem kell a munkásfiatalok számát növelni a KISZ-ben, hanem hogy a szakszervezetnek is megvannak a maga nagyon fontos tennivalói a soraiba tartozó fiatalok nevelésében.

Panduro vics József: A Szakszervezetek Budapesti Tanácsa az elmúlt két és fél évben arra ösztönözte a szakszervezeti testületeket, hogy foglalkozzanak jobban a munkásfiatalokkal. Meg kell mondanom, hogy az eredmény nem volt százszázalékos. Száz vizsgált üzem közül csak 45-ben foglalkoztak a szakszervezeti bizottságok önállóan ezzel a témával, s e 45 közül is több csak azért, mert tudomásukra jutott, hogy budapesti szinten napirendre tűztük e témát. Bár hozzá kell tennem, hogy talán nem is annyira e téma külön megtárgyalása a lényeges, hanem az, hogy az egész szakszervezeti munka integráns részévé váljék, vagyis bármilyen kérdést tárgyalnak. akkor annak az ifjúsági összefüggéseit is elemezzék. S ne elégedjen meg egyetlen szakszervezeti testület se azzal, hogy van ifjúsági bizottsága, s az majd foglalkozik a fiatalok problémáival. Szükséges lenne emellett tovább finomítani, javítani a munkamegosztást az egyes szervek, a párt, a szakszervezet, a KISZ, a gazdasági vezetés között. Nem kevésbé fontos, hogy a különböző szintű mozgalmi, állami, gazdasági vezetők és a munkásifjúság között állandó kontaktus legyen. A forma lehet különböző, legyen minél gazdagabb és sokrétűbb, mindenféle sablon nélkül Mondjuk meg őszintén, mostanában mintha inkább eljutnának a vezetők az egyetemekre, főiskolákra, de arra kevesebb a példa, hogy munkásfiatalokkal üljenek össze és velük beszélgessenek.

Káldi János: Hadd említsem meg ezzel kapcsolatban: a mi pártszervezetünk elhatározta, hogy ebben az évben csoportos beszélgetéseket szervezünk, ahol a munkásfiatalokkal beszélgetnek a vállalat gazdasági és mozgalmi vezetői. Ezeken a beszélgetéseken részt vesznek a KISZ-bizottság tagjai is. Itt olyan dolgokról esik szó, hogyan hajtjuk végre vállalatunknál a párt ifjúságpolitikai határozatát, mit akarunk tenni az ifjúsági törvény végrehajtása érdekében, s mindehhez kérjük a fiatalok véleményét is. Tehát próbálunk egy ilyen külön fórumot teremteni számukra, ahol elmondhatják az észrevételeiket, javaslataikat. A szakszervezetnek a munkásfiatalokkal kapcsolatos tevékenységét pedig szerintem nem különböző újabb bizottságok létrehozásával lehet fejleszteni, hanem inkább azzal, hogy vegyenek részt a fiatalok is a bizottságok munkájában és magában a vezetésben. Egy érdekes példát tudok erre elmondani. Az egyik gyárunkban egy 27 éves, azelőtt a KISZ-ben dolgozó fiatal lett a szakszervezeti bizottság titkára. Korábban ott a szervezettség alacsony volt, de amikor ő lett a titkár, szinte egyöntetűen minden fiatal belépett a szakszervezetbe, mert ezt a fiatalembert tisztelik és kedvelik. Amióta a fiatalok is ott vannak a szakszervezeti vezetésben, azóta egyébként a KISZ és a szakszervezet között is sokkal jobb lett a kapcsolat, s ma jól megértik egymást.

Szabados László: A pártszervezeteknek nem kis felelősségük van a feladatok megosztásának szorgalmazásában. Kevés esetben tapasztaltunk még olyat, hogy a pártszervezet az igazgatót vagy az szb-titkárt számoltatta volna be

az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásáról. Az már inkább tapasztalható — s ez is örvendetes —, hogy ha gazdaságpolitikai vagy pártépítési téma kerül a párt helyi vezető testülete elé, ebben meghatározzák a KISZ-szervezet feladatát is.

A pártszervezetek feladatai

Balogh Károly: Úgy látom, az 1970. februári határozat óta a pártalapszervezetek munkájában is előtérbe került ez a kérdés. Nincs egyetlen olyan félévi munkatervünk sem, ahol ne kerülne valamilyen formában napirendre. Az üzemvezetőt rendszeresen beszámoltatjuk, hogyan alakult a fiatalok anyagi szociális ellátottsága. Arra is mindig odafigyelünk, hogy a munkásfiatalok megfelelően részesedjenek az időszakos bérfejlesztésből. Vigyázunk arra, hogy azok az ifjúsági aktivisták, akik valamilyen társadalmi munkát végeznek, kellő megbecsülésben részesüljenek. Mindennek része van abban, hogy az új párttagok zöme a munkásfiatalok közül kerül ki, azokból, akik a KISZ-ben szívták magukba a kommunista elveket, ott jegyezték el magukat a munkásmozgalommal.

Marton Tibor: Nálunk is a munkásfiatalság a pártépítés bázisa. Ezt a tevékenységünket igyekszünk tervszerűen végezni: minden év elején összeül a

---

SZABOLCS-SZATMÁRI úttörők a Tisza-parton. A rakamazi Tisza-parton 1968 óta sok ezer úttörő pihen. Az idén is megnyílt a nyíregyházi járás úttörőtábora, ahol augusztus végéig még több mint ezer úttörő pihenhet, szórakozhat. Képünkön a kötélhúzás szurkolói

(MTI fotó – Balogh)

párt- és a KISZ-vezetőség, s megvitatja a pártépítési elképzeléseket. Ennek megfelelően az elkövetkező időszakban a számításba vett fiatalokkal tervszerűen foglalkozunk, neveljük, előkészítjük a párttagságra őket. Ennek meg is van az eredménye, hiszen tavaly 26 fő lett párttag, és közülük 18-at a KISZ-taggyűlés ajánlott.

Somogyi Imre: A IV. kerületben tavaly a felvett párttagok hatvan százaléka 30 év alatti volt, 45 százaléka 26 év alatti. S ezek között többségben vannak a szakmunkások. A fizikai munkások közül felvettek többsége a fiatal korosztályokhoz tartozik. Az is érdekes, hogy a felvett fiatalok 60,5 százaléka nő. Egy másik dolog, hogy a marxista egyetem 200 hallgatója közül már 30 százalék a munkás, szemben a három évvel ezelőtti 8—10 százalékos aránnyal. S ennek a nagyobbik hányada ugyancsak fiatal. Mindebben a nevelőmunka eredményei is tükröződnek.

Zathureczki Tibor: Végeredményben azt mondhatjuk, sok olyan kedvező tendencia mutatkozik most a politikai életben, melyek a munkásifjúság körében végzett politikai nevelőmunkát is előbbre vihetik. Ide sorolom a párt belső életének fejlesztését is, amelynek szintén jelentős hatása lesz erre a nevelőmunkára. Így magasabb követelményeket állítottunk a kommunisták elé, s ennek várhatóan az lesz a hatása, hogy több párttag kap érdemi megbízatást, nem utolsósorban ezen a területen is. De említhetem jelenlegi tagfelvételi törekvéseinket is, aminek következtében bizonyosan erősödni fog a KISZ-en belül a párttag munkásfiatalok bázisa. És így talán megoldódik az a régi problémánk is, hogy miközben a KISZ által ajánlott párttagok száma rohamosan emelkedik, a KISZ-ben dolgozó párttagok aránya nem nő. S mivel a felveendő párttagok elé magasabb követelményeket állítunk, ők is aktívabb társadalmi munkát végeznek majd a tömegszervezetekben, többek között a KISZ-ben. De talán a legjelentősebb mindezek közül az alapszervezeti munka színvonalának emelése, amit Budapesten elsősorban az üzemekben akarunk most elérni. Biztos, hogy az e területen dolgozó KISZ-szervezetek pártirányításában is éreztetni fogja majd ez a törekvés a hatását. Persze, ezek a kedvező feltételek nem hatnak automatikusan, de ha tudatosan építünk rájuk, akkor feltétlenül meglesz a pozitív hatásuk.

Baranyai Tibor: Ez az ankét is megerősítette, amit más oldalról is tapasztaltunk: nem tudunk tovább lépni a párt ifjúságpolitikai határozatának végrehajtásában, ha nem foglalkozunk kiemelten a munkásifjúság helyzetével, nevelésével. Úgy is mondhatnám, hogy a munkásifjúság kérdése azért is kerül most napirendre, mert az elmúlt három év tapasztalatai szerint az ifjúságpolitikai határozatnak ez a kulcskérdése. Az a láncszem, amit meg kell ragadni, és az magával ragadhatja a többit is.

Hogy ezt elérjük, az döntő részben a pártszervezeteken múlik. Az ő feladatuk kettős: egyrészt közvetlenül elősegíteni, ösztönözni e célok valóra váltását, másrészt mozgósítani erre az állami, gazdasági, társadalmi élet különböző területein dolgozó kommunistákat és ellenőrizni tevékenységüket. A munkásifjúság helyzetének javításában tehát most a pártszervezetek felelősségének fokozása a legfontosabb számunkra. Ezen egyaránt értem a pártszervezetek felelősségét saját tevékenységükért és a különböző szervekben dolgozó kommunisták munkájáért. Ide sorolva azt is, hogy felelős kommunistákat küldjenek az ifjúsági mozgalomba, és a pártirányítás ezeken a kommunistákon keresztül történjen. Az ő közreműködésükkel, rendszeres felkészítésükkel és tájékoztatásukkal érhetjük el, hogy az ifjúsági mozgalom egész tevékenységében a munkásifjúság kerüljön a középpontba.

Az árellenőrzés megszilárdítása

A Központi Bizottság 1972. novemberi ülésén — a gazdasági élet egyéb fontos kérdései mellett — behatóan foglalkozott árrendszerünk működésének tapasztalataival és problémáival. Határozatában úgy foglalt állást, hogy gazdaságpolitikai céljaink elérése érdekében folytatni kell a jelenlegi árpolitikát. A gyakorlatban helyesnek bizonyult, hogy hazánkban az árak a termelési ráfordítások, a piaci (keresleti-kínálati) viszonyok és az állam gazdaságpolitikai célkitűzéseinek együttes hatására alakulnak. Árrendszerünknek is szerepe van abban, hogy a vállalatok termelési kapcsolatai zökkenőmentesebbekké váltak, jelentősen bővült a kínálat, az áruválaszték, csökkent a hiánycikkek száma. Árrendszerünk biztosította, hogy a lakosság életkörülményeinek alakulására nagy hatást gyakorló, legfontosabb fogyasztási cikkek árai hosszabb ideig változatlanok legyenek és csak az előállítási költségek számottevő emelkedése vonja maga után megváltoztatásukat.

A Központi Bizottság határozata ugyanakkor azt is leszögezte, hogy a pozitív hatások mellett fellelhetők negatív jelenségek, az áremelések indokolatlan esetei is. Ezért a jövőben maradéktalanabbul kell érvényre juttatni a tervszerű áralakulást, maximálisan biztosítani kell az árak stabilitását. Ennek egyik eszköze az árellenőrzés javítása és szigorítása, a termelői és a fogyasztói áraknál egyaránt.

Az áralakulásról és az áremelkedések okairól

Az árellenőrzés javítása szükségességének és az ettől várható eredmények megértéséhez tekintsük át röviden az áralakulás helyzetét.

Az elmúlt 15 évben az árak — különböző tényezők hatására — jelentősen változtak, általános színvonaluk emelkedett.

Az árszínvonal évi átlagos emelkedése

	1957—1967	1968—1972
Fogyasztói ár	0,6	1,5
Iparcikkek termelői ára	4,4	2,7
Állami építőipar	6,1	5,9
Mezőgazdasági termékek állami felvásárlási ára	4,9	4,3

A táblázatból levonható egyik lényeges következtetés: az árak nem csak 1968 óta emelkednek (sőt egyes területeken a gazdaságirányítási reform előtt a jelenleginél gyorsabban növekedtek). Az áremelkedések okait nem lehet tehát csupán a gazdasági mechanizmus változásával, az árrendszer nagyobb rugalmasságával magyarázni. Az áremelkedések gyökereit sokkal inkább fejlődésünk jellemvonásaiban kell keresnünk. Abban, hogy amikor a termelőerők, a technika gyors és sokirányú fejlesztését, a nemzetközi munkamegosztásba való fokozott bekapcsolódásunkat, az életszínvonal emelését, a termelés meghatározott irányú ösztönzését, az áruellátás lényeges javítását *egyidejűleg* kell

megoldanunk, akkor ennek elkerülhetetlen velejárója egyes termékek árának emelkedése.

Ezt mutatja a termelői és fogyasztói árszínvonal 1968—72 között bekövetkezett emelkedésének konkrétabb vizsgálata is. Az elemzésekből kitűnik, hogy az áremelkedések elsősorban a társadalmi ráfordításokhoz való közelítést célozták. (Például a lakbérek, egyes építőanyagok, színesfém- és műanyag felhasználásával készült fogyasztási cikkek árának felemelése a fogyasztási cikkeknél, illetve a fenyő-fűrészáru, gördülőcsapágy, a fehérjetakarmányok stb. árának emelése a termelői árak körében.)

Az árváltozások fő meghatározója az importárak emelkedése volt. Ez az áremelkedés — elsősorban a tőkés import körében — az utóbbi években nagyon intenzív volt, egyes termékeknél 50—100%-ot is elért. Az import árak növekedése (elsősorban az alapanyagoknál) emeli a termékek önköltségét, előbb vagy utóbb kiváltja a termelői és fogyasztói árak emelkedését. Hozzá kell ehhez tenni, hogy az importárak változásával összefüggő belföldi áremelkedések annak ellenére következtek be, hogy a belföldi árszínvonal stabilitása érdekében (különösen 1971 óta) az alapanyagok tőkés világpiaci áremelkedésének jelentékeny részét költségvetési támogatással közömbösítjük. Az állami költségvetésből hat év alatt több mint 13 milliárd forintot fordítottunk arra, hogy tompítsuk az importárak emelkedésének hazai árszintet növelő hatását.

A termelés társadalmi költségeinek emelkedésében — az importár növekedésén kívül — egyéb tényezők is közrejátszottak. Jelentős mértékben emelkedtek a bérek, a fejlett technika alkalmazása általában drága (magasak a korszerű gépek beszerzési költségei, ezek nem ritkán korszerűbb és drágább anyagok felhasználását igénylik). Még nem is tettünk meg mindent azért, hogy e tényezők költség- és árnövelő hatását magasabb termelékenységgel, jobb munkaszervezéssel ellensúlyozni lehessen. Így az igényeknek megfelelő rentábilis termelés nem egyszer csak azzal volt biztosítható, hogy az árakat hozzáigazítottuk a termelés megnövekedett költségeihez.

Az áremelkedéseket kiváltó két objektív körülmény mellett jelentkeztek az utóbbi években indokolatlan áremelési törekvések is. Egyes vállalatok igyekeztek visszaélni előnyös piaci helyzetükkel és nyereségüket indokolatlan áremeléssel növelték. Előfordult az is, hogy az új termékek, választékok árai használhatóságukat jóval meghaladó mértékben emelkedtek. Az ilyen és hasonló törekvések joggal váltották ki a felhasználók vagy a lakosság felháborodását, illetve a hatékony árellenőrzés megvalósításának igényét.

Az elmondottakból következik, hogy hazánkban az elmúlt években az áralakulást döntően objektív körülmények formálták. Ha azt akarjuk, hogy az árak orientáljanak, hogy fejezzék ki a felhasználó, a fogyasztó számára azt, hogy előállításuk a társadalom számára mennyibe kerül, akkor az objektív okok miatt bekövetkező áremelkedéseket szükségszerűnek kell tartani. Az árak tervszerű alakulása nem az árak mozdulatlanságát, megváltoztathatatlanságát jelenti. Azt azonban igen, hogy az indokolt növekedések mértéke kozpontilag szabályozott legyen, összhangban álljon gazdaságpolitikai és életszínvonalpolitikai céljainkkal és ezt a mértéket ne duzzasszák fel az indokolatlan áremelések, vállalati manipulációk. A központi árszabályozásnak és az árellenőrzésnek éppen az a funkciója, hogy ezt a szerepet betöltse és gazdasági életünkben az árak indokolatlan növelését visszaszorítsa, illetve megszüntesse.

Gazdaságirányítási rendszerünkben az árak tervszerű alakulását azzal biztosítjuk, hogy

— a népgazdaság és a lakosság életszínvonala szempontjából döntő jelentőségű termékek árát központilag állapítják és változtatják meg;

— a gazdaságirányítás szervezetében létrehoztunk olyan szerveket, amelyek a termelés, a fogyasztás, a külkereskedelem elemzése alapján operatív (termelésnövelő, kivitelt fokozó, importot csökkentő stb.) intézkedéseket léptetnek életbe a terv célkitűzéseinek (ezen belül az árak tervszerű alakításának) megvalósítására;

— működtetjük az állami és társadalmi árellenőrzés széles hálózatát, amely a hatósági előírások betartásának ellenőrzése mellett vizsgálja a vállalatok ártevékenységét, bünteti a visszaéléseket, biztosítja a szabad árak mozgásának állami kontrollját.

Az árellenőrzés szervezete és munkája

Az árak állami ellenőrzésének gazdája az Országos Anyag- és Árhivatal. Központilag irányítja és koordinálja a különböző szervezetek árellenőrző tevékenységét, maga is végez elemzéseket, hasznosítja az ellenőrzések tapasztalatait és a problémák megoldására javaslatokat dolgoz ki a párt és a kormány számára. Az ágazati minisztériumok és a tanácsok közvetlenül felelősek az irányításuk alá tartozó vállalatok ártevékenységéért. A népi ellenőrző bizottságok és a szakszervezetek társadalmi ellenőreinek tevékenysége szervesen kapcsolódik az állami árellenőrzés munkájához.

A vállalatok ártevékenységének megélénkülésével párhuzamosan élénkebb és szélesebb körű az árellenőrzés.

Az árellenőrzések száma

A vizsgált egységek	1970	1971	1972
Állami vállalatok, szövetkezetek	3 409	3 643	5 877
Boltok	26 754	26 817	27 706
Kisiparosok, kiskereskedők	10 974	6 888	9 356
Összesen:	41 137	37 348	42 939

Az árellenőrzések a vizsgálatok kb. tíz százalékánál állapítottak meg szabálytalanságokat. Ezek gyakoribb megnyilvánulásai a következők voltak:

— megszegik az árak nyilvántartására, az árkalkuláció készítésére vonatkozó előírásokat;

— túlzott anyagköltségekre vagy nem igazolható egyéb költségekre hivatkozva indokolatlanul emelik az árakat;

— az árak kiszámításánál figyelmen kívül hagyják a technikai feltételek javulását;

— elmulasztják az árak csökkentését, amikor az gazdaságilag indokolt lenne (például minőségi hiba, a beszerzési költségek csökkenése);

— megszegik a fogyasztói árak kötelező feltüntetésére, nyilvántartására vonatkozó előírásokat;

— és különösen a zöldség- és gyümölcskereskedelemben gyakori az árdrágítás és súlycsökkentés.

A feltárt szabálytalanságokat, visszaéléseket általában szankciók követték, számuk évente négyezer körüli.

A szankciók száma

	1970	1971	1972
Büntető eljárás	8	33	90
Gazdasági bírság	17	1	6
Szabálysértés	1768	3529	1899
Fegyelmi	232	278	623
Figyelmeztetés	1337	1420	1340

Az árellenőrzés hatékonyságának növelése

Az árellenőrzések száma lehetőséget ad arra, hogy a gazdaság valamennyi fontos területén fel lehessen tárni a tervszerű áralakulással ellentétes tendenciákat, az indokolatlan áremeléseket és visszaéléseket. Nem az árellenőrzések további számszerű emelése biztosít tehát előrelépést, hanem az árellenőrzések hatékonyságának növelése, struktúrájának változtatása. Az árellenőrzés jelenlegi rendszerében, az adott keretek között is hatékonyabbá lehet tenni az árellenőrzést, ha

— *megváltoztatjuk az árellenőrzések összetételét.* Jelenleg az ellenőrzések 90%-a a fogyasztói árakra koncentrálódik. A tapasztalatok viszont azt mutatják, hogy a fogyasztói áremelkedést kiváltó okok döntően a termelés szférájában jönnek létre. Ezért a jövőben nagyobb súlyt kell kapnia a termelői árak ellenőrzésének. Az árellenőrzésbe be kell vonni a Pénzügyminisztériumot is. A vállalati pénzügyi revíziós tevékenység során a jövőben elemzést igényel a termelői árak és a jövedelemalakulás összefüggése, az árképzéssel kapcsolatos rendelkezések betartása is;

— *javítjuk az árellenőrzések rendszerességét.* Az árellenőrzésben — azok viszonylag nagy száma ellenére — sok az esetlegesség: számos gazdálkodó egységet éveken át nem ellenőriznek. Fokozatosan el kell érni, hogy a vállalatok ármunkája — a vállalati tevékenység egészének felülvizsgálata keretében — évenként vagy kétévenként ellenőrzésre kerüljön. Ennek érdekében szükséges az állami árellenőrzések jobb összehangolása, az árellenőrző szervek munkájának koordinálása;

— *szigorítjuk a visszaélések szankcionálását.* A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kirótt büntetések sokszor nem voltak összhangban az árdrágítással okozott társadalmi kárral;

— *a vállalatok javítják ármunkájukat, árellenőrzésüket.* Sok vállalat nem alakította ki átgondolt, egész tevékenységével összehangolt árpolitikáját, ami nagyban nehezíti az árak területén a tisztánlátást. Nem alakult ki a kívánt és lehetséges mértékben az áralku, a vállalatok gyakran egyszerűen tudomásul veszik és ha lehetséges, továbbhárítják a feléjük bejelentett áremelkedéseket. Nem megfelelő a beruházások árellenőrzése, a beruházók ilyen tevékenységet alig végeznek, sokszor még a számlaellenőrzést is elmulasztják. A beruházások megbízható árellenőrzését pedig az esetek többségében csak a beruházási folyamatban közreműködő szervek végezhetik;

— *megerősítjük az árellenőrző apparátust.* Nem az apparátus mértéktelen felduzzasztása a cél, hanem az árellenőrző szervek létszámának és főként felkészültségének növelése. Az árellenőrzési feladatokból különösen jelentős hányad jut a tanácsi szervekre, a helyi árhatóságokra, ezekhez azonban viszonylag kevés a szakmailag is megfelelően felkészült szakember. Másrészt meg kell teremteni a tanácsi szervek érdekeltségét is. Jelenleg bizonyos

ellenérdekeltség érvényesül, hiszen ha a hozzájuk tartozó vállalatokat nyereségelvonásra büntetik, ezzel a tanácsok bevétele is csökken. Ez pedig óhatatlanul csökkenti árellenőrzéseik hatékonyságát.

Az árképzés rendjének fejlesztése

Az előzőekből levonható az a következtetés, hogy az árellenőrzés hatékonysága a jelenlegi keretek között is fejleszthető bizonyos fokig, s ez egyik eszköze lehet az áralakulás nagyobb tervszerűsége biztosításának. Ennek határai, az ezzel elérhető eredmények hatásai azonban végesek akkor, ha az árképzési előírások nem nyújtanak megbízható támpontot az árellenőrzés számára az áremelkedés indokolatlanságának, a haszon tisztességtelen voltának megítéléséhez. Az árellenőrzés hatékonyságát jelenleg nagyon gyengítik az árkalkulációs előírások hiányosságai, a szerződéses árfegyelem lazaságai és a tisztességtelen haszon egyértelműbb megítélésének rendezetlen kérdései.

A jelenlegi rendelkezések minden termékre — függetlenül attól, hogy milyen árformába tartozik — *árkalkuláció készítési kötelezettséget* írnak elő a vállalatoknak. Az árkalkulációnak tartalmaznia kell *(a valóságnak megfelelően)* a termék előállítási költségeit (anyagot, bért stb.) és a felszámított nyereséget. A hatósági és a szabad áras formába sorolt termékek árkalkulációja között az a különbség, hogy a hatósági áraknál központi előírások szabályozzák a költségtényezők felszámításának módját (esetenként mértékét is) és a nyereséget, a szabad áraknál viszont a vállalatok maguk állapítják meg a költségeket, ezt kalkulációban rögzítik, a nyereséget pedig a vállalatok közötti megállapodások határozzák meg. A szabad árak körében is jogszabály tiltja azonban a tisztességtelen haszon érvényesítését.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a költségek és a nyereség felszámítására vonatkozó előírások — főként a szabad áras termékeknél — nem biztosítják megfelelően az árstabilitás növeléséhez szükséges feltételek érvényesülését. Ezért az állami szervek intézkedtek, hogy

— szigorítsák a hatósági áras termékek árképzési módszereit (elsősorban a felszámítható általános költségek mértéke tekintetében);

— a hatósági árakra érvényes árképzési irányelveket a költségfelszámítás terén kiterjesszék a szabad áras termékekre és szolgáltatásokra;

— az árkalkuláció tételei az utókalkuláció adataival összehasonlíthatók legyenek.

Ezek az intézkedések megbízhatóbb alapokat teremtenek az árellenőrzés számára, ezért életbe léptetésük feltehetően javítani fogja az árellenőrzések hatékonyságát. Azt is valószínűsíteni lehet azonban, hogy ezek az intézkedések még mindig nem biztosítják az árellenőrzés számára szükséges megbízható mércét. Ezért a kalkuláció egyértelműbb előírásainak megteremtése további vizsgálatot igényel, s újabb javaslatok kidolgozását teszi szükségessé. (Ide értjük a nyereség mértékének szabályozását is.) Ezzel nem csak az árellenőrzést helyezzük objektívebb alapokra, hanem a vállalati gazdálkodás hatékonyságának megítélését, a termelés gazdaságosságának értékelését is javítjuk.

A vállalatok közötti szerződések szabályozásánál a jogszabályok kimondják, hogy a szerződés érvényességének lényeges kelléke az árban történő megállapodás. A vállalatok azonban az árban gyakran nem, vagy nem pontosan állapodnak meg, ami kedvez az indokolatlan áremelési törekvéseknek. Ezért a jövőben egyértelműen érvényesülő gyakorlattá szükséges tenni, hogy a szerződések ármegállapodás nélkül ne jöhessenek létre, s az árak a szerződés időtartama alatt ne változzanak (kivéve a központi árintézkedések eseteit). Ezenkívül a vállalatok közötti tartós kapcsolatok körében, kísérletképpen

olyan szerződéses formát is indokolt alkalmazni, amelyek keretében a vállalatok a szállítás feltételei mellett az árakban is hosszabb időre megállapodnak, illetve évekre rögzítik és egyeztetik árpolitikájukat.

A tisztességtelen haszon fogalmát, mint a szabad árakban felszámított nyereség kifogásolhatóságának alapját már 1968 óta alkalmazzzuk. A jogi szabályozás azonban ezt egyértelműen vállalati kategóriának tekintette. Ennek a felfogásnak meg is van az ésszerű alapja, hiszen a vállalati gazdálkodás természetes velejárója, hogy az egyik termék alacsony nyereségét (vagy éppen veszteségét) egy másik termék magasabb nyereségtartalmával kompenzálja. A tisztességtelen haszonnak vállalati kategóriaként való kezelése azonban a gyakorlatban különböző ármanipulációkra is lehetőséget teremtett. Ezért az állami irányító szervek a tisztességtelen haszon fogalmát jogilag újra szabályozzák: merev vállalati kategória jellegét feloldják és alkalmassá teszik arra, hogy az termékre nézve is megállapítható legyen. Ennek érdekében széles körűen előírják a tisztességtelen módszerrel történő árkialakítás eseteit. Ezenkívül a nyereség mértékét önmagában is kifogásolni lehet akkor, ha az áru árát értékénél (használati értékénél) jóval magasabban állapították meg. A jogi szabályozás ugyanakkor felsorolja azokat a tipikus eseteket is, amelyek nyomán képződő nyereség nem minősíthető tisztességtelennek (például önköltségcsökkentés vagy a fogyasztás szempontjából fontos termék veszteségének más, kevésbé fontos termék magasabb nyereségével való kompenzálása).

Az árellenőrzés hatékonyságának növelése és az árképzési módszerek fejlesztése együttesen kell hogy elősegítse a termelői és fogyasztói árak tervszerű alakulását, az indokolatlan áremelések megszüntetését. Ez a központi és helyi irányító szerveknek egyaránt feladata. A vállalati pártszervezetek tennivalója részben az, hogy megértsék és a dolgozóknak megmagyarázzák árpolitikai célkitűzéseinket, az áralakulást objektíve befolyásoló tényezőket, részben pedig az, hogy ellenőrizzék vállalatuk árpolitikáját, ármunkáját, agitációs munkájukban pedig teremtsenek közvetlen kapcsolatot a termelés, a szervezettség, a költségalakulás, tehát a vállalat munkája és az árak alakulása között.

Szikszay Béla
a KB alosztályvezetője

KÖZGAZDASÁGI ISMERETEK CÍMMEL ÚJ SOROZAT INDULT!

ELSŐ KÖTET:

NYERS REZSŐ

Népgazdaságunk a szocializmus építésének útján

124 oldal
Ára: 5,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A testületi ülések gondosabb előkészítése

A választott szervek munkájának színvonala, hatékonysága mindenkor a párt működésének legfontosabb kérdései közé tartozott. A vezető testületek eredményes munkáján múlik a politika sikeres végrehajtása. Ez az alsóbbszintű pártszervek és az alapszervezetek irányításának kulcskérdése is. Jelentőségét mutatja, hogy a párt vezető szervei az elmúlt években több határozatot hoztak a választott testületek munkájának rendjére, továbbfejlesztésére. Közülük legjelentősebbek: a X. kongresszus, a KB 1969. november 26—28-i (a pártdemokráciáról), 1972. november 14—15-i (a párt belső helyzetéről), a Politikai Bizottság 1972. március 21-i (a járási pártbizottságok és a községi pártszervezetek munkájáról) határozatai, valamint a KB Pártépítési munkaközösségének 1971. szeptemberi állásfoglalása.

Nagyobb figyelmet a végrehajtásra

A területi pártszervek e határozatok alapján törekedtek munkájuk színvonalának emelésére, a kollektív vezetés lenini elvének következetesebb alkalmazására, a határozatok végrehajtásának szervezésére, ellenőrzésére stb. Ugyanakkor azonban az is megállapítható, hogy bizonyos területeken az előrehaladás lassú, az eredmények meglehetősen szerények. Különösen vonatkozik ez a *testületi ülések előkészítésére, az előterjesztések kidolgozására,* ami pedig jelentősen befolyásolja a hozott határozatokat, azt, hogy mennyiben szolgálják a helyi feladatok megoldását, vagyis a politika helyi végrehajtását. A járási pártbizottságokról szóló határozat végrehajtását vizsgálva néhány probléma szinte általánosan jelentkezik.

Amint erre a Pártélet legutóbbi számában a párt munkastílusának néhány időszerű kérdésével foglalkozó cikk is utalt: sok járási pártbizottság testületi munkájának előterében még ma is a jelenség-felmérő vizsgálatok állnak. A gyakori — mondhatni felesleges — elemzés leköti az apparátus erejét, s elmarad a cselekvés irányának és a helyi feladatoknak a kidolgozása. Ez is oka annak, hogy a határozatok nem elég alaposak, néha pontatlanok. Ezt mutatta például a KB ifjúságpolitikai kérdésekkel kapcsolatos határozata és a megyei pártbizottságok határozatai végrehajtásának ellenőrzése is. Néhány járási pártbizottság esetében kiderült, hogy tulajdonképpen nincs is mit ellenőrzni, mert egyszerűen nem lehetett pontosan megállapítani, hogy e határozatok végrehajtásában melyik szervnek mit kellett volna konkrétan helyileg tenni.

A pártbizottságok jelentős része az egy-egy konkrét jelenség vagy feladat vizsgálása, a különböző szervek, illetve ezek vezetőinek beszámoltatása helyett továbbra is a „mindent átfogó", általános témák megtárgyalását szorgalmazza. Például: „A járás általános gazdasági helyzete", „A tömegszervezetek és -mozgalmak munkájának színvonala" stb. Emiatt éppen azok a megoldásra váró fontos konkrét „részkérdések" szorulnak háttérbe, amelyekben ténylegesen szükség lenne a testület állásfoglalására és amelyek meghatározzák, előbbre lendítik az általános feladatok megoldását.

A járási pártbizottságok beszámolói, jelentései gyakran terjengősek, a mondanivalót a fejlődésnek egy régebben lezárt szakaszától — felszabadulás, mezőgazdaság átszervezése stb. — vezetik le még akkor is, amikor erre nincs semmi szükség. Emiatt gyakran a nagy munkaráfordítással végzett elemző munka tu-

lajdonképpen nemcsak a helyes döntés kialakítására nem alkalmas, hanem a jelenségek egyszerű értékelésére, a politikai konzekvenciák levonására sem.

Az előrehaladást gátló tényezők

Ezek a problémák elsősorban arra hívják fel a figyelmet, hogy a járási pártbizottságok egy része nincs tisztában helyével, szerepével, az ezekből eredő feladatával, amelyet pedig a Politikai Bizottság a párt határozatai végrehajtásának megszervezésében, segítésében és ellenőrzésében határozott meg. Ezért ezeknél a járási pártbizottságoknál nem következett be megfelelő változás a testületi munka tartalmi színvonalában sem.

Helyenként rendkívül makacsul ragaszkodnak a régi gyakorlathoz, a megszokotthoz, s ezért *sok a testületi munkában is a formalitás.* A járási pártbizottságok vezetői, munkatársai gyakran panaszkodnak amiatt, hogy az előterjesztések készítése nagy terheket ró rájuk, de amikor a munkaterv-javaslatok összeállításakor a megyei pártszervek képviselői az általános, megfoghatatlan témák elhagyását javasolják, túlzottan ragaszkodnak hozzá, élénken érvelnek mellette. Számos járási vezető úgy véli, ha a szokványos dolgokat, napirendeket elhagyják, önállóságuk csökken. Olyan napirendi témák is vannak, amelyek csak azért kerülnek a munkatervekbe, mert „már régen volt a testület előtt", vagy azért, mert, mint mondják, „nálunk hagyományos, hogy ezt minden évben megtárgyaljuk".

Az úgynevezett „témaszegénység"-re jellemző, hogy egyes témák — kötelező előírás nélkül — azért kerülnek be a járási pártbizottságok terveibe, mert „azt a megye is megtárgyalja". Természetesen ez azután gyűrűzik lefelé egészen az alapszevezetekig.

Mindezekből kitűnik, hogy a pártmunka tervezésében, a járási választott pártszervek elé kerülő napirendek megválasztásában sok még a szubjektivizmus. *Számos járási pártbizottság a munkatervek készítésekor tulajdonképpen nem mérlegeli megfelelően, hogy az adott időben és az adott körülmények között melyek azok a fontos kérdések, amelyek politikai súlyát, hatását tekintve testületük napirendjére kell tűzniük.*

A járási választott szervek munkája azon is múlik, hogy ahhoz a megye milyen segítséget ad. Ahol ugyanis a megyei pb határozata után kellő gondot fordítottak arra, hogy ösztönözzék, segítsék a járási pártbizottságokat testületi munkájuk fejlesztésére és ahol ezt ugyanolyan fontosnak tartották, mint például a területfelelősi rendszer kialakítását, ott az eredmények számottevőbbek, ahol viszont nem, ott jobbára maradt minden a régiben.

Miben lehet és szükséges változtatni?

A Politikai Bizottság határozatából egyértelműen kitűnik: a választott járási pártszervek munkájának színvonala nem attól függ, hogy egy téma vizsgálatánál milyen széles körűen gyűjtik össze és foglalják határozatba azokat a régóta ismert elveket, amelyek a vizsgált kérdéssel valamilyen formában összefüggenek, hanem az, hogy a párt politikájának megfelelően ítélik-e meg, bírálják-e el a politikai kérdéseket és helyesen, világosan határozzák-e meg intézkedéseiket, a konkrét helyi feladatokat.

A járási pártbizottságok testületi munkájának javítása érdekében először is a testületi ülésekre kerülő kérdések kiválasztásában szükséges néhány dolgon — az eddigieknél sokkal bátrabban — változtatni.

A felsőbb szervektől kapott kötelező témák mellett minden járásban időről időre rendkívül sok helyi kérdés kínálkozik megtárgyalásra. Ezeket közelebbről vizsgálva kitűnik, hogy köztük olyanok is vannak, amelyek már — úgymond — *döntésre érettek*, mások viszont körvonalaikban még csak azt mutatják, hogy azzal idővel a politikai szerveknek is foglalkozniuk kell. A munkatervek készítésekor az előbbieket kell nagyobb érzékkel, gonddal kiválasztani, mérlegelve azt, hogy az *adott kérdésben tudnak-e olyan határozatot hozni, amely előbbre viszi a megoldást, vagy a jelenséget csupán konstatálni lehet.*

Más kérdésekre is nagyobb figyelmet kell fordítani a témák kiválasztásánál. Például arra, hogy a számos fontos probléma közül melyek azok, amelyek megtárgyalásával, és megfelelő határozatok hozatalával az *adott helyzetben a legnagyobb politikai hatást érhetik el.* Gyakori az ilyen választási lehetőség például a fejlesztési célokkal való foglalkozás során, amikor is egyes megoldásra váró feladatok a lakosság viszonylag szűkebb körében jelentkeznek, vagy egészen újkeletűek, mások viszont az emberek nagyobb tömegét érintik és már hosszabb idő óta jelentős hatással vannak az életkörülményekre, a közhangulatra. Természetesen nem arról van szó, hogy a járási pártbizottságok látszateredményekre törekedjenek, vagy hogy az ún. „kis kérdéseket" elhanyagolják, hanem arról, hogy a reális érdekekre, lehetőségekre alapozva politikai kérdésekben jobban differenciáljanak. Gyakran a testületi üléseken válik nyilvánvalóvá, hogy egy-egy politikai probléma megoldásáról csupán tárgyalhatnak, mivel a megoldás feltételeinek hiányában nem tudnak feladatokat meghatározni. Sok felesleges munkától, időtöltéstől lennének mentesíthetők a járási párttestületek és apparátusok, ha már a témaválasztásnál figyelembe veszik, hogy az egyes kérdéseket járási szinten kell-e tárgyalni, vagy a megyei, illetve községi szerveknek, esetleg állami, társadalmi szerveknek kell azt javasolniok.

Jól kimunkált előterjesztéseket, javaslatokat

A járási pártbizottságok munkájában — szerepükből, feladatukból eredően — mind sürgetőbb az az igény, hogy a napirendjükre tűzött kérdésekkel a pártmunka szemszögéből foglalkozzanak. Mind a vizsgálódásnál, mind a feladatok meghatározásánál segítséget adjanak a területükön működő pártszerveknek és az alapszervezeteknek a politikai feladatok végrehajtásához, módszerben és tartalmilag. Ennek érdekében a testületi előterjesztésekben, a határozati javaslatokban az eddiginél pontosabban munkálják ki:

— az adott kérdésnek helyileg milyen fontosabb politikai kihatásai, összefüggései vannak;

— a tárgyalt napirenddel összefüggésben a területen milyen nézetek, szemléleti problémák vannak és a sikeres végrehajtás érdekében milyen felvilágosító munka szükséges;

— mi legyen a pártszervek, az alapszervezetek, a kommunisták konkrét feladata;

— a hozott határozat feldolgozása és végrehajtása során a pártszervezetek és az azokban dolgozó párttagok milyen politikai, gazdasági stb. érveket használjanak;

— milyen követelményt kell állítani a végrehajtásra hivatott állami, társadalmi, gazdasági szervek, illetve azok kommunista vezetői elé;

— a határozat egyes pontjainak végrehajtásáért kik és miben felelősek;

— mi legyen a módja a határozat járási, községi, alapszervezeti szintű feldolgozásának, ellenőrzésének.

Ezekben a kérdésekben egyrészt tovább lehet és szükséges is növelni az előterjesztést készítők személyi felelősségét, másrészt gondoskodni kell arról is, hogy a tárgyalt kérdésekkel összefüggésben a lényegesebb észrevételek, javaslatok minősítve a választott szerv elé kerüljenek. Elég gyakran lehet ugyanis tapasztalni, hogy mintha a KB 1969. novemberi határozata e tekintetben feledésbe ment volna és az előterjesztést készítők úgymond bizonyos „szűrő" szerepet töltenek be. Az előterjesztést készítők számára nagy segítséget jelentene és a tartalmat is javítaná, ha az alapszervezeti titkárok értekezletén elhangzottakat és az „Emlékeztető"-kben leírtakat a jelentésekben jobban hasznosítanák.

Napjainkban is gyakori, hogy egy-egy előterjesztés kiegészítése során, a statisztikai adatok halmazának összegyűjtése köti le a járási apparátusok erejét. Ezek ugyan szépen „mutatnak" a jelentések mellett, de a testületek ezek nagy részének nem veszik hasznát. E tekintetben következetesebben kellene megvalósítani, hogy az adatokból azt és annyit közöljenek, mellékeljenek, amennyi a helyes döntéshozatalhoz szükséges. A jelentések mondanivalójának átgondoltabb, lényegretörőbb, pontosabb megfogalmazásával mellőzni lehetne az ugyancsak sok munkával járó, sokszor félórás „szóbeli kiegészítőket", amelyeket az írásbeli előterjesztések előtt mondanak el arra való hivatkozással, hogy „a korlátozott oldalszám miatt nem fért bele a jelentésbe".

Hasznos kezdeményezések

Az említett problémák mellett örvendetes dolog, hogy a testületi ülések előkészítésére, a munka javítására az utóbbi időben egyre több hasznos kezdeményezés is történt. Az utóbbi időben több járási pártbizottság csökkentette a testületi ülések napirendjeinek a számát. A napirendek tervezésekor számbavéve az egyéb feladatokat, figyelembe veszik az apparátus teherbírását is. Ez elősegíti, hogy az egyes kérdésekkel érdemben, mélyebben foglalkozzanak, s egyben csökkentették az apparátus leterhelését is.

Mindjobban terjed az a gyakorlat, hogy a testületek napirendjének előkészítésében „előredolgoznak". Néhány pártbizottság az egyes munkabizottságok, társadalmi szervek számára és az alapszervezeti titkári értekezletek napirendjére olyan politikai kérdések megtárgyalását is javasolja, amelyek a következő félévben a párt választott testületei elé kerülnek. Ez a módszer egyben emeli a pártmunka színvonalát is. Helyenként változtattak a „helyszíni" — vagy ahogyan nevezik — a „területen tartott" végrehajtó bizottsági ülések lebonyolításának módszerén. Eddig ugyanis csupán az történt, hogy a testület tagjai valamely községbe kiutazva helyben tárgyalták meg egy adott pártszerv vagy gazdasági egység helyzetét. Napjainkban már — amikor ennek jelentősége van — egésznaposak ezek az ülések és a testület tagjai nemcsak az előterjesztésből, hanem a helyszíni személyes tapasztalatok alapján is képet kapnak a problémákról. Így a helyi tapasztalatok birtokában tanácskoznak és határoznak.

Ezek apróknak tűnő, de figyelemre méltó kezdeményezések, és minden bizonnyal sok még a kihasználatlan lehetőség is. Ezért ajánlatos, hogy — ahol ez még nem történt meg — a járási pártbizottságok vizsgálják meg területükön, miben kell és lehetséges változtatni, igényelve ehhez a megyei pártszervek javaslatait és segítségét is.

Dr. Látos István
a KB munkatársa

NEMZETISÉGI POLITIKÁNK

Nem a problémák sugalmazzák e témában az írást. Hogy mégis foglalkozunk nemzetiségi politikánkkal, az azért van, mert Alkotmányunk ünnepén kötelességünk is, meg lelkesítő is eredményeit összegezni. A nemzetiségi szövetségek ősszel esedékes kongresszusa nem kisebb jelentőségű aktualitást ad a tanulságok számbavételének.

Hazánkban a nemzetiségi lakosok helyzetét is alapvetően azok a folyamatok határozzák meg, amelyek egész társadalmi fejlődésünkre hatnak. A szocialista fejlődés, a társadalmi haladás keretében oldódnak meg a nemzetiségek évszázados gazdasági, társadalmi, szociális problémái és sajátos nemzetiségi gondjai. A nemzetiségek társadalmi fejlődése, felemelkedése együtt és párhuzamosan halad a magyar dolgozó nép szocialista fejlődésével. Nemzetiségi politikánk mindenben kiállja a próbát, a marxizmus—leninizmus elvelt a gyakorlatban valósítja meg. A nemzetiségi politika mégis olyan terület, amelyre különös gonddal ügyelünk.

Hazánkban aránylag kevés nemzetiségi lakos él. Nemzetiségi politikánk nem is a lakosság számának függvénye, hanem az internacionalista elvek következménye, s itt valóban *nem számarányok, hanem az elvek és az azok alapján kialakuló gyakorlat a lényeg.*

● Teljes állampolgári egyenjogúság

A Magyar Népköztársaság területén élő nemzetiségi lakosság számára az egyenjogúságot, valamint a sajátos nemzetiségi jogokat az *alkotmány biztosítja.* Az 1949-ben elfogadott alkotmány erre vonatkozó paragrafusa az MKP és az SZDP egyesülési kongresszusán elfogadott programnyilatkozat alapján született. A dokumentum hangoztatja, hogy a párt síkraszáll az országban élő nemzetiségek *teljes állampolgári egyenjogúságáért,* haladó nemzeti kultúrájuk fejlesztéséért, és a szomszédos országokkal való kulturális csere és érintkezés szabadságáért. Első alaptörvényünk a programnyilatkozat célkitűzéseit így rögzíti: „A Magyar Népköztársaság polgárai a törvény előtt egyenlők és egyenlő jogokat élveznek. A polgárok bármilyen hátrányos megkülönböz-

tését, nemek, felekezetek vagy nemzetiségek szerint a törvény szigorúan bünteti. A Magyar Népköztársaság a területén élő minden nemzetiség számára biztosítja az anyanyelvén való oktatásnak és nemzeti kultúrája ápolásának lehetőségét."

Az államélet, a szocialista demokratizmus továbbfejlesztése, az elmúlt két évtizedben végbement fejlődés eredményeinek rögzítésére módosítottuk alkotmányunkat. A módosítás érinti a nemzetiségekre vonatkozó megállapításokat is. A 61. paragrafus harmadik bekezdése a következőket mondja: „A Magyar Népköztársaság a területén élő minden nemzetiség számára biztosítja az egyenjogúságot, az anyanyelv használatát, az anyanyelven való oktatást, saját kultúrája megőrzését és ápolását."

Látható, hogy csak néhány szavas módosításról van szó, de ezek jelentős új tartalmat fejeznek ki. Tulajdonképpen azt a társadalmi gyakorlatot, amely a szocialista építés folyamatában kialakult és a nemzetiségi politikában érvényesül.

A korábbi szöveg azt fejezte ki, hogy a nem magyar anyanyelvű állampolgároknak *lehetőségük* van a saját anyanyelven való tanulásra és saját nemzetiségük kultúrájának ápolására. Ez a mostani viszont azt a gyakorlatot tükrözi, hogy a Magyar Népköztársaság *biztosítja* a nem magyar anyanyelvű nemzetiségi állampolgárok számára az egyenjogúságot, az anyanyelv használatát stb.

Hazánkban nemcsak az alkotmányban rögzített elvi jellegű garanciája van a nemzetiségek szabad fejlődésének, hanem azokat számos törvény „váltja aprópénzre". Csak néhányat említünk ezek közül: *A tanácstörvény,* amely állami vonatkozásban a tanácsok feladatává teszi a nemzetiségi lakosság jogainak biztosítását; az *oktatási törvény,* amely az anyanyelven való oktatás gyakorlati megvalósítása érdekében tartalmaz fontos rendelkezéseket; a *Munka Törvénykönyve,* a *Polgári Törvénykönyv,* a különböző *eljárási törvények,* amelyek a magyarul esetleg nem tudó állampolgárok számára lehetővé teszik, hogy ügyeik intézése közben szabadon használhassák anyanyelvüket, adott esetben előírják hivatalos tolmácsok alkalmazását is.

A nemzetiségi jogok tényleges, mindennapi gyakorlása szempontjából nagyon fontosak az olyan *intézmények,* mint a nemzetiségi nyelvű óvodák (jelenleg 86 ilyen óvoda működik az országban, 108 nemzetiségi nyelvű óvónővel, 3102 gyerekkel), a kétnyelvű általános iskolák (22 iskola, 1888 gyerekkel; ezekben az iskolákban a humán tárgyakat nemzetiségi nyelven, a reál tárgyakat magyar nyelven oktatják), a nyelvoktató iskolák (290 iskola, 19 485 fővel) stb.

A nemzetiségek lakta községek *művelődési otthonaiban* 1971-ben 106 nemzetiségi jellegű énekkar, 75 zenekar, 112 népi tánccsoport, 45 színjátszó csoport működött. Ugyanebben az évben a hivatalos statisztika szerint 40 nemzetiségi klub volt az országban és az iskolai, valamint a közművelődési könyvtárakban kb. 70 000 nemzetiségi könyv várta az olvasókat.

Nemzetiségeink szervezett formában, a *nemzetiségi szövetségeken* keresztül is aktívan részt vesznek a társadalmi életben. E szövetségek alapszabályaik szerint a nem magyar anyanyelvű magyar állampolgárok alkotmányos nemzetiségi jogait és érdekeit képviselő önálló társadalmi szervezetek, melyek a párt politikája alapján, a Hazafias Népfront keretében, más társadalmi és állami szervekkel — mindenekelőtt a tanácsokkal — együttműködve fejtik ki tevékenységüket. A nemzeti-

ségi szövetségekben, mint a proletárdiktatúra jelentős társadalmi szervezeteiben tömörült dolgozók tehát nemcsak egyénileg, hanem kollektíven is gyakorolhatják sajátos jogaikat, érvényesíthetik érdekeiket. A nemzetiségi szövetségek ezen kívül fontos feladatuknak tekintik a nemzetiségi dolgozók mozgósítását a szocialista építésben való aktív részvételre.

● Előkészületek a nemzetiségi szövetségek kongresszusára

A nemzetiségi szövetségek ez év őszén tartják esedékes kongresszusaikat.

A kongresszusi előkészületek első szakasza a tavasszal lezárult. Ebben az időszakban a szövetségek aktivistái, a Hazafias Népfront helyi szervezeteivel együttműködve megyei, tájegységi konferenciákon vitatták meg a nemzetiségi politika végrehajtásának eddigi eredményeit és problémáit. A kongresszusok előkészítésének tulajdonképpeni aktív szakasza most kezdődik, amikor napirendre kerül a küldöttek megválasztása, a konkrét politikai és szervező munka.

Milyen kérdésekkel találkozhatunk a különböző rendezvényeken, mi határozza meg a párttagok álláspontját?

Ismételten hangsúlyozzuk, hogy a nemzetiségi kérdés nálunk nem létszám vagy népszámlálási adat problémája. A népszámlálási adatok csak azt jelzik, hogy pontosan hányan vannak az országban olyanok, akik valamilyen más nyelvet tekintenek anyanyelvüknek. A nemzetiségi politika gyakorlati érvényesítésénél, az oktatás, a közművelődési szükségletek megítélésénél, a tervezésnél, a nemzetiségi nyelvi feliratok elhelyezésénél, adott esetben a küldöttek választásánál stb. a *tényleges helyzetet kell figyelembe venni.* Sőt nemcsak a kinyilvánított nemzetiségi igények kielégítésére kell törekedni, hanem szélesebb társadalmi szükségletek és érdekek érvényesítésére is.

Nemzetiségi politikánk lényeges eleme a nemzetiségek *gazdasági egyenjogúsága.* Mivel a nemzetiségi lakosság hazánk sajátos viszonyaiból fakadóan nem zárt tömbökben él, egyes csoportjaiknak nincsenek az ország egész lakosságától eltérő önálló gazdasági érdekeik. Mindamellett szükség van arra, hogy a párt- és állami szervek a területfejlesztési tervek kialakításánál külön figyelmet fordítsanak az olyan elmaradott területek fejlesztésére, ahol a magyar lakossággal együtt nemzetiségek is élnek (például Vas megyében a szlovének lakta vidék, egyes baranyai és zalai községek stb.).

A *művelődéspolitikában* is szükséges figyelembe venni a nemzetiségek sajátosságait. A nemzetiségi oktatás az egységes állami oktatási rendszer része. Nevelési-oktatási céljai azonosak a többi megfelelő típusú iskolával. Sajátos céljuk és feladatuk azonban a nemzetiségi irodalmi nyelv minél magasabb színvonalú tanítása, hogy a nemzetiségi lakosok anyanyelvükön is fejleszthessék kultúrájukat. Kívánatos, hogy a nemzetiségek nyelvét — amely egyben a szomszédos baráti népek nyelve is — minél több fiatal sajátítsa el, *a növekvő gazdasági és kulturális kapcsolatok is mind több ilyen nyelvtudású embert igényelnek.*

Az utóbbi években a nemzetiségi közművelődés kiszélesedett. Fejlődik az énekkultúra, a nyelvművelés, az irodalmi színpadi mozgalom, a nemzetiségi néprajzi anyagok gyűjtése, a honismereti tevékenység.

A nemzetiségi közművelődés sajátos feladata egyrészt a *hazai* nemzetiségi kultúra ápolása, másrészt az adott anyanyelvi nemzet *szocialista kultúrájának* megismertetése és terjesztése.

A jövőben nagyobb figyelmet igényel olyan közművelési formák fejlesztése, amelyek az anyanyelvi kultúra erősödését segítik és a szomszédos országok történetének, művészetének, *jelenlegi életének* jobb megismeréséhez vezetnek (versmondás, színjátszás, nemzetiségi klubok, kulturális cserekapcsolatok, tömegközlő eszközök nemzetiségi műsorainak feldolgozása, anyanyelvi irodalmi és filmkörök stb.).

Sajátos gond, hogy a *nemzetiségi értelmiségiek* nem szívesen mennek vissza a falusi, nemzetiségi környezetbe. A felszabadulás óta szép számban értelmiségivé vált nemzetiségi fiatalok nagy része városban, zömében magyar környezetben helyezkedik el. A Politikai Bizottság 1968. évi határozata ezért leszögezi: „Erkölcsi és anyagi ösztönzéssel el kell érni, hogy a nemzetiségi értelmiségi káderek lehetőleg anyanyelvüknek megfelelő területen nyerjenek elhelyezést". A kongresszusi előkészületek során fordítsunk több figyelmet a határozatok megvalósításából eredő feladatokra.

Felelősségteljes feladat a *kongresszusi küldöttek* megválasztása. Gondos politikai munkával biztosítsuk, hogy a nemzetiségi szövetségek kongresszusaira a párt nemzetiségi politikáját helyesen értelmező, annak végrehajtásáért aktívan tevékenykedő, közmegbecsülésnek örvendő embereket küldjenek. A nemzetiségi nők és fiatalok is megfelelő számban képviselve legyenek.

● Integrálódás és asszimilálódás

Nagyon sok zavar és erkölcsi-politikai kár származik abból, ha bizonyos fogalmakat összekeverünk vagy helytelenül értelmezünk. A nemzetiségi politikában gyakran összezavarják *az integrálódás és az asszimilálódás* fogalmait. A tavasszal lezajlott nemzetiségi tájkonferenciákon is találkozhattunk ilyen jelenségekkel.

Ügyeljünk arra, hogy a kongresszusok előtti aktív politikai tevékenység során elméletileg és a gyakorlatban is pontosan megkülönböztessék az integrációt az asszimilációtól. A párt a nemzetiségeknek a szocialista Magyarország társadalmi, politikai életébe való *integrálódására* törekszik és fellép az erőszakos asszimiláló törekvések ellen. Tulajdonképpen a spontán asszimilálódás ellen is küzdünk, pl. a nemzetiségi óvodák, iskolák, a nemzetiségi szövetségek stb. fenntartásával és támogatásával. De teljesen megakadályozni nem tudjuk, nem is lehet. Az asszimilálódás joga is a demokratikus jogok közé tartozik.

Az integrálódás azt jelenti, hogy a nemzetiségek tudatosan vállalják a szocialista Magyarország építésében való aktív részvételt, jelenti ez a szocialista közösségvállalást és az érdekazonosság vállalását is a Magyar Népköztársasággal, anélkül, hogy feladnák nemzetiségüket, nyelvüket, nemzeti kultúrájukat, vagyis anélkül, hogy teljesen feloldódnának, asszimilálódnának. E politika megvalósítása nemcsak a nemzetiségek nyugodt munkája, a magyarokkal való együttműködése és együttélése miatt fontos, hanem a magyar nacionalizmus leküzdése és az egyes szomszéd országokban jelentkező nacionalista jelenségek elleni harc szempontjából is.

Végül szólni kell arról a sajátos *„híd-szerepről”* is, amit nemzetiségeink betöltenek a magyar és a szomszéd népek között, és arról a történelmi szerepről, amit az egységes szocialista közösség kialakításában játszanak. Nemzetiségeink a szocialista hazafiság és internacionalizmus szellemében ápolják hazánk és a szomszéd népek közötti barátságot és együttműködést. Az utóbbi időben ezen az alapon különösen megnőtt a nemzetiségekkel sűrűn lakott területeken a határmenti találkozók száma (Mura menti napok, szobi határtalálkozó, Arad és Békés megye kapcsolata stb.).

Hazánkban az elmúlt évtizedekben óriási politikai, gazdasági, társadalmi változások mentek végbe. Alkotmányos jogaikkal élve kimunkálói és részesei voltak e változásoknak a hazánkban élő nemzetiségek is. *Az ősszel lezajló kongresszusok jó előkészítésével minden érintett pártszervezetnek törődnie kell.* Szorgalmazzák, hogy a szövetségek még több embert vonjanak be a közéletbe, a közös tevékenységbe. Ezáltal még hatékonyabban segíthetik majd hazánk szocialista fejlődését. Ez minden tekintetben jó hozzájárulás az alkotmány szellemének és betűjének az életbe való átültetéséhez.

Herczeg Ferenc
a KB alosztályvezetője

A Csepel Vas- és Fémművek Híradástechnikai Gépgyárának szikraforgácsoló gépeit egyaránt vásárolják a hazai és a külföldi üzemek. Jelentős mennyiséget szállít az üzem a KGST-országoknak, elsősorban a Szovjetuniónak, Lengyelországnak és Romániának

(MTI fotó – Fehér)

SZEMLE

A szövetkezeti tisztségviselők munkájának anyagi elismerése

Szövetkezeti ágazatonként több tízezer azoknak a száma, akiket a szövetkezeti tagok maguk közül vezetővé és a különböző vezető testületek tagjává, valamint az érdekképviseleti szervekbe és a társulásokba küldöttként, majd ott ugyancsak vezetővé és a vezető testület tagjává — meghatározott időre, titkos szavazással — megválasztanak. A tisztségviselők a szövetkezeti mozgalom minden szintjén a vezetés „első vonalában" dolgoznak, s ezért feladataik és jogaik rendkívül sokrétűek. A szövetkezetek és szerveik vezetése, a szövetkezeti tagság érdekeinek érvényesítése nagymértékben a tisztségviselők munkáján alapszik. Ezért a szövetkezetek tagságának — és az egész társadalomnak — elsőrendű érdeke fűződik a szövetkezeti tisztségviselők erkölcsi tisztaságához.

A szövetkezetek ismert gazdasági-társadalmi eredményeikkel közmegbecsülést vívtak ki a szövetkezeti tisztségviselők számára is. Túlnyomó többségük valóban megtiszteltetésnek tekinti tagtársaitól nyert megbízatását, s áldozatkészen fáradozik a közösség boldogulásán, a szövetkezeti célok megvalósításán, a közérdekű feladatok megoldásán. A szövetkezeti tagság és a társadalom méltányolja is az ilyen törekvéseket.

● Az egységes irányelvek hiánya

Az MSZMP KB Szövetkezetpolitikai Munkaközössége múlt év őszén áttekintette a szövetkezetek, valamint érdekképviseleti szerveik és társulásaik tisztségviselői munkájának anyagi honorálását. Megállapította, hogy az anyagi honorálás — a szövetkezeti mozgalomra egységesen érvényes irányelvek hiányában — szövetkezeti ágazatonként, de azon belül is különféleképpen történt, s az is gyakori volt, hogy azonos tevékenységért nagyon eltérő összegeket fizettek a szövetkezetek, az érdekképviseleti szervek és a társulások. A Szövetkezetpolitikai Munkaközösség az egységes rendezés mellett foglalt állást.

A választott szövetkezeti tisztségviselők szövetkezeti ágazatonként és szervezeti típusonként — az anyagi honorálás szempontjából — különböző kategóriákba sorolhatók:

a) Függetlenített tisztségviselők (a szövetkezetek elnökei a termelő- és a fogyasztási szövetkezetekben; a területi [szakmai] szövetségek és az országos tanácsok elnökei az ipari és a fogyasztási szövetkezeti ágazatokban stb.), akik megbízatásuk ellátásáért munkakörükre megállapított munkadíjban, illetőleg munkabérben részesülnek.

b) Nem függetlenített tisztségviselők (általában a vezetőség, az igazgatóság, az elnökség, a bizottságok tagjai stb.), akik főfoglalkozású munkakörük mellett, mintegy társadalmi munkában látják el megbízatásukkal járó feladataikat.

c) Kereső foglalkozást nem folytató tisztségviselők (nyugdíjasok, tanulók, háziasszonyok stb.), akik keresetet biztosító munkakörrel sem a szövetkezetben, sem máshol nem rendelkeznek.

A tisztségekkel kapcsolatos feladatok ellátása mindhárom kategóriában nyilvánvalóan többletmunkával, többletkiadással (utazási, élelmezési, szállás- stb. költséggel) jár, sőt az esetek jelentős részében keresetkiesést okoz. Ugyanez vonatkozik azokra a szövetkezeti tagokra is, akik ugyan nem tisztségviselők, de (eseti vagy állandó bizottsági tagsággal, valamely feladat elvégzésére vonatkozó megbízatással stb.) hasonló munkát végeznek. Az ilyen tevékenység anyagi honorálása szempontjából az ilyen szövetkezeti tagok is tisztségviselőnek számítanak.

● Tiszteletdíj — automatikusan

A többletmunkára és -kiadásokra stb. tekintettel a szövetkezetek, az érdekképviseleti szervek és a társulások tisztségviselőik részére különböző elnevezéssel meghatározott összeget fizettek. A keresettérítéstől a külön díjazáson át a költségátalányig sok címen történtek kifizetések. Az utóbbi időben különösen elterjedt a tiszteletdíj, olyannyira, hogy egyes szövetkezeti ágazatokban és szervezetekben a tisztségviselő megválasztásához automatikusan kapcsolódott meghatározott összegű tiszteletdíj.

A tiszteletdíjat és a más hasonló külön járandóságokat ott állapították meg és rendszerint ott fizették ki, ahol a tisztségviselő tisztségét betöltötte, azaz a szövetkezetben, társulásban, a területi (szakmai) szövetségben és az országos tanácsnál. Miután azonban a tisztségek gyakran „halmozódnak", a külön járandóságok is egymásra „rakódtak", anélkül, hogy erről — az érintett kivételével — bárkinek is áttekintése lett volna. Ha ez nem is mondható általánosnak, de ily módon többen indokolatlan személyi jövedelmekhez jutottak. Ezek a különjárandóságok nemcsak a forma és az összegszerűség, de a személyi kör tekintetében is különböztek.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek — jogszabály alapján — keresettérítést fizettek és fizetnek tisztségviselőiknek, ha a megbízatásukkal járó feladatok ellátása folytán őket keresetveszteség éri. A függetlenített tisztségviselőknek nem jár külön díjazás, de számos tszben különböző összegeket állapítottak meg, elsősorban az elnök részére. Leggyakoribb formája ennek az ún. költségátalány, amellyel az elnöknek nem kellett elszámolnia. A területi szövetségeknél viszont — ahol a titkár kivételével a tisztségviselők nem függetlenítettek — kivétel nélkül külön díjazást állapítottak meg az elnök, az elnökhelyettes, valamint a szövetségek többségénél az elnökségi és a bizottsági tagok részére. Általában a társulások tisztségviselői is külön díjazásban részesültek.

A fogyasztási típusú szövetkezetekben — főként a hagyományok alapján — automatikusan külön díjazásban részesültek az igazgatóság, a felügyelő bizottság és a közgyűlési bizottságok, valamint a területi intéző bizottságok és ellenőrző bizottságok elnökei és tagjai. A MESZÖV-öknél az elnökség és a felügyelő bizottság, valamint egyes szövetségeknél a bizottságok elnökei és tagjai kaptak tiszteletdíjat, mégpedig mind a szövetségtől, mind a szövetkezetektől.

Az ipari szövetkezetekben minden — függetlenített és nem függetlenített — tisztségviselőnek fizettek tiszteletdíjat. A KISZÖV-öknél

ugyancsak tiszteletdíjban részesültek a vezetőség és az ellenőrző bizottság tagjai, az egyéb bizottságoknál ez nem volt szokásos. A tisztségviselők tiszteletdíját a szövetségek és a szövetkezetek fedezték.

A szövetkezetek országos tanácsainak függetlenített és nem függetlenített tisztségviselői szintén részesültek — más-más elnevezéssel — külön díjazásban (tiszteletdíjban, költségmegtérítésben stb.).

Az természetes, hogy a szövetkezeti tagot azért, mert valamely szövetkezeti tisztségre vagy tisztségekre megválasztották, anyagi hátrány nem érheti. Bármelyikük joggal tarthat igényt arra, hogy kiesett keresetét és a tisztséggel összefüggő kiadásait megtérítsék. Az is természetes, hogy jutalmazzák az átlagon felüli eredményes munkát. Az eddigi gyakorlat azonban nem mindenben felel meg a törvényességnek és a szocialista szövetkezeti mozgalom erkölcsi elveinek, a közéleti tevékenység követelményeinek.

● A szövetkezeti tisztség politikai megbízatás

A szövetkezeti tisztség alapjában véve társadalmi-politikai-mozgalmi megbízatás. A választók megbízzák őket közösségük vezetésével, a szövetkezet vagy érdekképviseleti szerv tevékenységének szervezésével és érdekeik képviseletével. Ez tehát olyan közösségi megbízatás, amely nem válhat külön személyi jövedelem forrásává. A tisztségviselés csak politikai-mozgalmi elkötelezettséget jelenthet, a külön „tisztségviselői járandóságok" — formájuktól, összegüktől és pénzügyi forrásuktól függetlenül — összeegyeztethetetlenek ezzel. Természetesen a tisztségviselők munkája anyagi hasznot is hoz, s ezt megfelelően kell honorálni, de a haszonból való részesedésnek nem lehet módja a „tisztségviselés megfizetése".

A függetlenített szövetkezeti tisztségviselők — kivétel nélkül — vezetői munkakört töltenek be (elnök, elnökhelyettes stb.). Munkakörük és tisztségük, díjazásuk is szükségképpen egybe esik. Ez lényeges szövetkezeti sajátosság. Ezekben a funkciókban nincs külön „vezető" és külön „tisztségviselő". A munkakör feladatai a tisztség feladatait is magukban foglalják. Ezért a munkakörre megállapított javadalmazás honorálja azt a többletmunkát is, amit a tisztségviselő máshol — szövetségi vagy országos tanácsi tisztségében — végez. A függetlenített tisztségviselők továbbá ún. „időbéres" munkakört betöltők. Ez azt jelenti, hogy az ilyen tisztségviselőnek keresetkiesése nem lehet, munkaköri javadalmazásukat arra az időre is hiánytalanul megkapják, amely alatt tisztségüknek megfelelően máshol végeznek munkát.

Azoknál a szövetkezeti tisztségviselőknél sincs keresetkiesés, akik kereső foglalkozást sem a szövetkezetben, sem máshol nem folytatnak. Számukra a szövetkezeti tisztség „tisztán" jelenik meg, nem esik egybe a megélhetést biztosító munkával, járandósággal stb. Náluk tehát fel sem merülhet a keresetkiesés és pótlásának szükségessége. Amennyiben azonban ez esetenként előfordul, az általános szabályok szerint a kiesett keresetet pótolni kell.

E két kategória között helyezkedik el a nem függetlenített tisztségviselők kategóriája, amelynél további két csoportot kell megkülönböztetnünk.

a) Az egyiket azok a szövetkezeti tisztségviselők alkotják, akik ún. időbéres munkakörben dolgoznak —, akár szövetkezetükben, akár

máshol —, de munkakörük nem minősül egyben tisztségviselői munkakörnek (pl. a szövetkezet főmérnökét megválasztják a vezetőség tagjává). Náluk valóban többletmunkáról, a munkakörüket meghaladó feladatok végzéséről van szó. A munkakörrel és a tisztséggel együttjáró feladatok ellátása azonban időbelileg rendszerint egybeesik, tehát emiatt keresetük nem csökken.

b) A második csoportba sorolhatók azok a szövetkezeti tisztségviselők, akik ún. teljesítménybéres munkakörben dolgoznak, ugyancsak függetlenül attól, hogy a szövetkezet vagy más szerv a munkahelyük. Ez az egyetlen eset, amikor a tisztségviselőt (testület tagját) keresetveszteség érheti, mert az üléseken és más megbízatásokban munkaidőben vesz részt. A tisztség ellátása közbeni munka díjazása részükre természetes, de ennek formája sem lehet „tisztségviselői külön járandóság", hanem az erkölcsileg és pénzügyileg egyaránt feddhetetlen keresettérítés.

A szövetkezetek, az érdekképviseleti szervek és a társulások eddig ezeket a körülményeket figyelmen kívül hagyták vagy nem mérlegelték kellően. Ezek feszültséget okoztak és amennyiben a folyamat tovább tart, ez még éleződött volna. Az elvi ellentmondások mellett vegyünk egy gyakorlati példát, egy olyan szövetkezeti testületet — pl. szövetség elnökségét —, amelynek mindegyik tagja tisztségviselő. Az elnökségben szövetkezeti elnökök, szövetkezeti szakvezetők, fizikai munkát végzők, továbbá nyugdíjas szövetkezeti tagok stb. is helyet foglalnak. A szövetség az elnökség tagjainak tiszteletdíjat fizet, s ezzel olyan helyzet áll elő, hogy ugyanazon tevékenységért az elnökség tagjai eltérő honoráriumban részesülnek. A szövetkezeti elnökök pl. — a fizetésük mellett — két helyről is kapnak tiszteletdíjat, míg a fizikai dolgozók csak a szövetségtől részesülnek tiszteletdíjban, s ez egyben keresettérítésüket is jelenti. Ez a gyakorlat egyfelől többszöri díjazást jelent, másfelől — főként a fizikai dolgozók tekintetében — hátrányos, nem térül meg a hiányzás miatt kieső keresetük, s hátrányt szenvednek a munkában töltött idő számítása és a társadalombiztosítás stb. szempontjából is.

● Az ellentmondások feloldása

A gyakorlati példa alapján önként adódik az a következtetés: a szövetkezeti tisztségviselők munkájának külön díjazása mind elméletileg, mind erkölcsileg megalapozatlan és elfogadhatóan megindokolni célszerűségi megfontolásokra való hivatkozással sem lehet. Az azonban alapvető követelmény, hogy a tisztségviselői munka miatti keresetcsökkenést pótolják, továbbá a felmerült költségeket az erre vonatkozó szabályok szerint — akár pénzben, akár természetben — térítsék meg.

Ezzel természetesen „nem térül meg" az a többletmunka, amelyet a tisztségviselők személyileg kifejtenek az eredményesség érdekében. Ennek a honorálására azonban rendelkezésre áll a jutalmazás jól bevált rendszere, amelynek elvszerű és differenciált alkalmazásával minden tisztségviselő munkáját kellően el lehet ismerni és meg lehet becsülni.

A szövetkezeti mozgalom erkölcsi tisztaságának megóvása, a szövetkezeti tagok és tisztségviselők harmonikus, együttes munkájának

elősegítése érdekében a Szövetkezetpolitikai Munkaközösség ajánlással fordult a szövetkezetek országos tanácsaihoz; javasolta egységes irányelvek kiadását a tisztségviselők munkájának honorálására. Az ajánlás minden szövetkezeti ágazatra kiterjedően a következő főbb elveket határozza meg:

1. A szövetkezeti tisztség ne kapcsolódjék egybe automatikusan semmiféle külön jövedelemmel. Ezért a tiszteletdíj fizetését a szövetkezetek, az érdekképviseleti szervek és a társulások szüntessék meg.

2. A tisztségviselőt természetesen anyagi hátrány sem érheti, sőt a tisztségével együttjáró többletmunka elismeréseként számára jutalom fizethető, amelynek — a munkához igazodóan — differenciáltnak kell lennie és évenként nem haladhatja meg az egyhavi kereset összegét.

3. A tisztség ellátásával kapcsolatos esetleges keresetkiesést és költségeket (utazás, élelmezés, szállás stb.) meg kell téríteni; költségátalány azonban — a jogilag szabályozott esetek (pl. gépkocsihasználat) kivételével — nem állapítható meg.

4. A jutalmat, a kereseti és a költségtérítést az a szövetkezeti szerv (szövetkezet, szövetség, országos tanács) állapítsa meg és folyósítsa, amelytől a tisztségviselő megbízatását kapta. Ennek megfelelően a tisztség ellátásával összefüggő térítést és jutalmat az általa választott tisztségviselőknek csak a szövetkezet fizethet, ide értve a szövetségi és a társulási küldötteket is. Ha viszont a szövetkezet küldöttét a területi (szakmai) szövetségben vagy az országos tanácsnál választják meg, a térítést és a jutalmat a szövetség, illetőleg az országos tanács állapítja meg és fizeti ki. Ez esetben tehát a szövetkezet mentesül a kereset- és költségtérítés kötelezettsége alól, s ilyen tagjának jutalmat sem adhat azon a címen, hogy az az érdekképviseleti szervnél tisztséget tölt be.

● Irányelvek az egységes gyakorlat bevezetésére

A szövetkezetek országos tanácsai az ajánlás alapján kiadták irányelveiket: a TOT februárban, az OKISZ és a SZÖVOSZ májusban. A szövetkezetek országos tanácsainak irányelvei alapjában véve megfelelnek az ajánlásban megfogalmazott céloknak és javasolt módszereknek.

Az országos tanácsok felkérték a szövetkezeteket, a szövetségeket és a társulásokat, hogy az irányelvekben foglaltakat 1973. január 1-től kezdődően alkalmazzák, s egyúttal — az ajánlással és az irányelvekkel összhangban — rendezték a tisztségviselőiket megillető kereset- és költségtérítést és jutalmazásukat.

Az ajánlás és az irányelvek kiadásával a szövetkezeti mozgalomban újabb lényeges kérdés került rendezésre, még pedig a már eddig is sok kérdést megnyugtatóan megoldott demokratizmus módszerével. A tiszteletdíj és a költségátalány megszűnése, valamint az egységes elvek alkalmazása a tisztségviselői munka anyagi honorálásában tovább erősíti a szövetkezeti mozgalom erkölcsi tisztaságát.

Dr. Molnár Imre

A jelenkor antimarxista áramlatainak tudományos bírálata

RIPP GÉZA: POLITIKAI GAZDASÁGTAN ÉS IDEOLÓGIA C. KÖNYVÉRŐL*

A cím ígérete: a politikai gazdaságtan és az ideológia kapcsolatának, összefüggésének a feltárása. A mű valóban e köré a probléma köré csoportosítja, rendezi mondanivalóját. Ennél azonban messze többet nyújt. A marxizmus keletkezésének és fejlődésének történetébe, a marxizmus és a polgári, kispolgári ideológiák harcaiba ágyazva korszakunk eszmei-politikai küzdelmeinek alapkérdéseire kap tudományos választ az olvasó.

A marxizmus történetében és a jelenkor ideológiai harcaiban központi helyet foglal el a politikai gazdaságtan és az ideológia viszonyának meghatározása. Nem egyszerűen az elmélet, a társadalomtudományok, hanem a nemzetközi munkásmozgalom alapkérdéséről, a *tudományos* szocializmus, a társadalmi fejlődés objektív törvényeinek ismeretére támaszkodó munkásmozgalom *lehetőségének* a kérdéséről van szó. Az ideológia lényege, végül is, ahogyan Ripp Géza megfogalmazta „... a társadalmi helyzet összetevőinek és a társadalmi konfliktusoknak a tudatosítása éppúgy nem zárja ki, mint ahogy nem is feltételezi a társadalmi valóság objektív összefüggéseinek a tudományosan adekvát kifejezését". (117. old.) A továbbiakban pedig hangsúlyozza és bizonyítja a szerző, hogy tudományos megismerés és ideológia akkor találkozik és azonosul, ha a valóság elemzése olyan társadalmi osztály pozíciójáról történik, amelynek alapvető érdekei megkövetelik a társadalmi valóság totalitásának kíméletlen kritikai elemzését, megismerését, tudományosan adekvát feltárását. *A marxizmus—leninizmus, a forradalmi munkásosztály ideológiája ezért tudományos ideológia, következetesen kritikai tudományos elmélet.*

A tudomány és ideológia egységének megőrzése a marxizmusban nem egyszer és mindenkorra adott, befejezett tény, hanem — mint a szerző hangsúlyozza — „minden korszakban *lehetőség és feladat*". Ennek a lehetőségnek a valóra váltása, a feladatnak a teljesítése a változó valóság állandó kritikai elemzését, a marxizmus alkotó alkalmazását és továbbfejlesztését igényli. Ripp Géza könyve a marxizmus—leninizmus tradícióihoz kapcsolódva járul hozzá ennek a feladatnak teljesítéséhez. Abban a megalkuvást nem ismerő vitában, amelyet a jelenkori polgári és kispolgári ideológiai irányzatokkal folytat, feltárja az elméleti problémák belső összefüggéseit, megvilágítja elméletörténeti előzményeiket, kimutatja, hogy a társadalmi-gazdasági viszonyok, a

* Kossuth Könyvkiadó, 1973.

társadalmi struktúra és az osztályharc fejlődése hogyan függ össze a polgári és kispolgári ideológiák változásaival. Ennek a — divatos kifejezéssel élve — „kritikai konfrontációnak" a során nem pragmatikus meggondolások, felszínes, pillanatnyi érdekek vezérlik, hanem a szigorú tudományosság, a munkásosztály, a kommunista mozgalom érdekeinek és történelmi céljainak nyílt és következetes vállalása.

Innen ered, hogy a jelenkori antimarxista áramlatok kérdésfeltevéseinek marxista bírálata egyaránt igényli az eredeti marxista gondolatok tiszta felmutatását és a jelenkor viszonyaira való alkalmazását, megőrzését és továbbfejlesztését. Ennek a feladatnak tudatos vállalása teszi hatékonnyá azt a bírálatot, amelyet a szerző az antimarxizmus legkülönfélébb irányzatai felett gyakorol. Ebben a bírálatban a kétfrontosság nem formális, külső követelményként érvényesül, hanem kényszerítően következik abból az igényből, hogy a marxizmust elhatárolja az antimarxista ideológiák jobboldali, reformista — revizionista és álbaloldali anarchista változatától.

A szerző magának a marxista elméletnek a fejlődésében is gondosan elemzi a dialektikus és történelmi materializmus és a marxi politikai gazdaságtan kidolgozásának kölcsönös viszonyát. Ennek az elemzésnek eredményeként bebizonyítja, hogy a *marxi politikai gazdaságtan kidolgozásával vált teljessé a szocializmus tudományos megalapozása,* vált véglegessé és visszavonhatatlanná a proletár szocializmus elválása és szembefordulása a szocializmus kispolgári válfajával. Ez a szakítás megmutatkozik abban a gyökeres átalakulásban, amelyen Marxnak és Engelsnek Feuerbachhoz és Proudhonhoz való viszonya átment a „Német ideológia" és „A filozófia nyomora" keletkezésének időszakába. Ez az időszak egyúttal a munkaérték-elmélet smith-i, ricardói változatának elfogadását és a dialektikus és történelmi materializmus alapján való meghaladását jelenti a marxizmus fejlődésében. A könyvben eredeti és mély elemzését kapjuk annak a kérdésnek, hogy *a kapitalizmus politikai gazdaságtana marxi kidolgozása miként mélyítette el a történelem dialektikus felfogását, hogyan tette teljessé és véglegessé a proletariátus osztályharcának tudományos megalapozását, a szocialista forradalom elkerülhetetlen győzelmének tudományos bebizonyítását.*

Ebben az összefüggésben különösen fontos és aktuális az elidegenülés problémájának megvilágítása. Arról van szó ugyanis, hogy a „neomarxizmus", a marxizáló irányzatok különböző képviselői teljességgel mellőzik azt a tényt, hogy az elidegenülés kategóriája a marxi elmélet kidolgozásának és fejlődésének különböző periódusaiban minőségileg megváltoztatta tartalmát és elméleti-módszertani funkcióját. Az elidegenülés kategóriája a „Grundrisse"-ben és „A tőké"-ben a kapitalizmus gazdasági szerkezetére épülő konkrét tartalmat kap, a tőke- és az árufetisizmus vizsgálatával kapcsolódik össze. Azok az irányzatok, amelyek előszeretettel hivatkoznak Marx 1844-es Gazdasági filozófiai kéziratára és szembeállítják az „etikus és humanista Marxot" az „ökonomista, pozitivista Marxszal", ugyanúgy mint a Grundrisse-ra hivatkozó technicista, pozitivista irányzatok, az elvontan értelmezett elidegenülés felől közelítik meg a szocializmus lényegét, a szocialista forradalom tartalmát. Ennek az elméletnek Marxra hivatkozó változatai is teljesen meghamisítják a marxizmust, a szocializmust elválasztják tudományos alapjától, megszüntetik kapcsolatát a

történelem dialektikus-materialista felfogásával és a kapitalista társadalom gazdasági szerkezetének marxista elméletével. A marxizmus tudományos elméletből önmaga karikatúrájává válik kezükben, valamiféle, az elvont, a társadalmi, az osztályhelyzetétől függetlenített embert istenítő történelemfilozófiává, melynek tartalma sekélyes, de hangzatos jelszavakra, az „ember önmegvalósításának" követelésére, a szabadság, a demokrácia „megvalósításának" igényére redukálódik. Az „emberközpontú" frázisok hangoztatói elutasítják a hétköznapi, vaskos és makacs igazságokat: *a dolgozó, a kizsákmányolt ember, a munkásosztály felszabadításának előfeltétele a tőke hatalmának megdöntése, a proletárdiktatúra kivívása, a termelőeszközök társadalmi tulajdona alapján az új, szocialista társadalom felépítése. Ez pedig csak osztályharcokban, küzdelmek és munka révén megvalósítható feladat. A munkásosztály ehhez nem nélkülözheti a kommunista párt vezető szerepét.*

Ripp Géza gondos elemzéssel mutatta ki a „humanizáló", az elvont embert dicsőítő és a technika mindenhatóságát, meghatározó szerepét hirdető irányzatok elméleti találkozását és közös ideológiai-politikai célzatát. Ezek az irányzatok a politikai gazdaságtan kategóriáit nem a társadalmi-termelési viszonyok tudományos visszatükröződésének tekintik, hanem pusztán logikai kategóriáknak, elemzési hipotéziseknek, az empirikus anyag célszerű elrendezését, rendszerbe foglalását szolgáló instrumentumoknak. Eltüntetik a termelőerők és a termelési viszonyok, az alap és felépítmény tényleges dialektikáját a társadalmi-gazdasági formáció keretén belül. Így megszűnik a társadalmi-történeti folyamatok objektív determináltsága, számukra nem léteznek objektív társadalmi törvények. Ripp Géza megvilágítja a Max Weber-i ideál típusok és az „alternatív társadalmi modellek" belső rokonságát, akik az objektív törvények szerint fejlődő, a valóságos szocializmus ellen fordítják a szocializmus önkényesen alkotott, állítólag szabadon választható és egyaránt lehetséges „modelljeit".

Sajátos módon a szélsőségesen, mechanisztikusan deterministának tűnő, az ipari társadalom különböző elméleteiben jelentkező technicista irányzat végső fokon ugyanoda jut, ahová a relativizáló, „humanizáló" irányzatok. A *szocializmust nem a tőkés termelési mód, a kapitalista társadalmi-gazdasági formáció fejlődése során elkerülhetetlenül kiéleződő ellentmondások szükségszerű megoldásának tekinti, hanem az emberi természetből fakadó, az idealista értékfilozófia szellemében felfogott különböző erkölcsi-emberi követelmények megvalósításának.*

A konyv befejező és legterjedelmesebb fejezete a „neomarxizmus" különböző irányzatainak átfogó bírálatát nyújtja. Ripp Géza kimutatja, hogy a marxista ideológia állítólag új variánsaihoz az elemeket jórészt készen és közvetlenül felhasználható módon szállították a „fogyasztói társadalom" polgári ideológusai, továbbá „a polgári filozófiai indíttatású korábbi Marx-értelmezések (pl. a „frankfurti iskola", vagy a Sartre-féle egzisztencialista marxizmus), részben a munkásmozgalom perifériáján tevékenykedő trockista és maoista csoportocskák", továbbá „a kommunista pártokból kivált revizionisták" (236. old.). Az eszmei-ideológiai források feltárása mellett Ripp Géza könyvében igen fontos azoknak a változásoknak elemzése, amelyek a jelenkori kapitalizmus gazdasági-társadalmi és politikai viszonyaiban végbemennek, és alapját képezik a „neomarxista" irányzatok keletkezésének.

Ezek az irányzatok minden látszólagos, vagy valóságos különbözőségük és ellentétességük mellett megegyeznek abban, hogy *tagadják a munkásosztály forradalmi, történelmi szerepét, és illetéktelennek nyilvánítják a leninizmust, korunk marxizmusát a mai világ alapproblémáinak megválaszolására.* Emellett egyáltalán nem mellőzi azt a különbséget, amely a kispolgári liberalizmus és a kispolgári anarchizmus között van.

Az anarchista ősökhöz viszonyuló, a jelenkori trockizmus és maoizmus elméleteihez kapcsolódó művekben jelentkezik az úgynevezett „újbaloldal" ideológiája. Ez az irányzat is leválasztja a politikai gazdaságtant Marx életművéről. A politikai gazdaságtan és az ideológia szétválasztása, a tudományos ideológia tagadása teszi lehetővé, hogy képviselői a szocializmus alapproblémájává változtassák az „optimalizálás" és „humanizálás" közötti ellentét megoldását, az elidegenülés leküzdését. A politikai gazdaságtant nem a termelési mód mozgástörvényeit feltáró tudománynak tekintik, hanem a termelési tényezőkkel való racionális gazdálkodás elméletének, amelynek számára lényegében közömbös *a termelőerők fejlődésének társadalmi formája.* Joggal hangsúlyozza Ripp Géza, hogy „a politikai gazdaságtan szerepének effajta meghatározása az alapja az olyan koncepciónak, amelyek az elvontan felfogott elidegenülés, az osztályharc konkrét feltételeitől elszakított humanizmus, a mitologizált bürokrácia és a technokrácia kiemelésével próbálják a mai kapitalizmus és a szocializmus lényegi azonosságát bizonyítani". (253. old.)

A látszólag élesen szembenálló, az álbaloldali és a reformista, „humanizáló" irányzatok teljesen azonosulnak a marxizmus-leninizmus szocializmus-felfogásának elvetésében és a szocialista országok valóságának torz ábrázolásában, dühös támadásában. Hegedűs András, Heller Ágnes, Márkus György és mások antimarxista koncepciójukhoz az építőelemeket készen találták ezeknél az irányzatoknál és szemrebbenés nélkül átvették tőlük.

Ripp Géza az „újbaloldali", ultraradikális irányzatokat jellemezve rámutat arra, hogy ezek gyakran kapcsolódnak a maoizmus ideológiájához. Nem a kínai valóság elemzésére, hanem arra a Kína-mitológiára építenek, amely manapság annyira divatos bizonyos nyugati álforradalmi körökben.

Az „újbaloldal" koncepcióit is cáfolja Ripp Géza, amikor Sweezyvel vitázva bebizonyítja, hogy az a kép, amelyet a szocializmus valóságáról készítenek, még karikatúrának sem nevezhető és rámutat: „A vállalatok önállóságának növelése ezekben az országokban (a szocialista országokról van szó. M. E.) a valóságban egyáltalán nem azonos annak az anarcho-szindikalista elképzelésnek a realizálásával, amely szerint a vállalatok minden központi irányítás nélkül rendelkezhetnek a rájuk bízott eszközökkel. A piaci viszonyok aktívabb felhasználása semmiként sem jelenti, hogy a vállalati tevékenységek összehangolását, a gazdasági fejlődés irányítását a spontán piaci mechanizmusokra bízzák. Az anyagi ösztönzők felhasználása pedig a lenini elvek további követése esetén nem járhat azzal, hogy az erkölcsi-politikai tényezők szerepét háttérbe szorítanák, hogy a kapitalizmushoz hasonló nagy jövedelmi különbségek kialakulását segítenék elő és lemondanának a dolgozók alapvető szociális problémáinak megoldásáról." (318. oldal.)

Ripp Géza könyve nem hallgatta el azokat a részigazságokat és részeredményeket, amelyek a polgári-kispolgári ideológia képviselőinek műveiben fellelhetőek. Ezek azonban csak a marxista-leninista elmélet egészének fényében kapnak helyes értelmet. A marxizmus alkotó továbbfejlesztése és gazdagítása nem azt követeli, hogy a marxizmus fogadja be a polgári elméleteket. A marxizmus pluralizálása, felcserélése valamiféle eklektikus zagyvasággal éles visszautasításra talál a Magyar Szocialista Munkáspárt részéről is.

A „neomarxizmus" a tőkésországokban jelentheti a marxizmushoz való közeledés átmeneti és leküzdendő formáját is az értelmiség egyes képviselői számára. A szocialista országokban azonban egyértelműen a marxizmustól való eltávolodás, a polgári-kispolgári ideológia pozícióira való áttérés formájának bizonyult.

Ez a könyv a marxizmusnak azt a lényegéből következő módszerét folytatja, amely kifejezésre jut Marx, Engels és Lenin minden alapvető munkájában. A marxizmus kritikai lényegéről van szó, abban az értelemben, hogy a marxizmus a valóság kritikai elemzését követeli és a polgári-kispolgári ideológiákkal való szüntelen konfrontációt. Ennek eredménye az *alkotás és bírálat egysége a marxizmusban*. Ez a mű kitűnik pártos kritikai szellemével, szigorú tudományosságával, világos, élvezetes stílusával. Maradandó hozzájárulást jelent a polgári ideológia marxista bírálatához.

Molnár Endre

A Déli-pályaudvar új utascsarnoka
(MTI fotó – Bajkor)

A módszertani munka fejlesztése

KOMÁROM MEGYEI TAPASZTALATOK

Az oktatási igazgatóságokon folyó politikai oktató-nevelő munka hatékonysága nagymértékben függ a metodikától, azoktól az eljárásoktól, melyekkel az ismereteket közvetítjük a hallgatókhoz. A módszereket egyaránt kell tanulni és alkalmazni, gyakorolni és finomítani, amihez elengedhetetlen feltétel az elmélet és gyakorlat folyamatos kölcsönhatása.

A szakmai felkészültség együtt kell hogy járjon a módszertani kulturáltsággal. Erre folyamatosan és tudatosan kell törekednie mindenkinek, aki másokat oktat, nevel. Senki sem születik jó pedagógusnak, nevelőnek, csak azzá lehet, ha kitartó munkával elsajátítja a tartalmi és metodikai ismereteket.

A tanszékek együttműködése

A Komárom megyei igazgatóságon folyó módszertani munkának fő szervezői és irányítói a tanszékvezetők. Ők fogják össze tanszékenként azok tevékenységét, akik metodikai kérdésekkel foglalkoznak. E munkát koordinálja a külön ezzel a feladattal megbízott módszertani felelős.

A kialakult gyakorlatnak megfelelően minden tanárnak több olyan témája is van, amelyet egy-két évig az oktatási igazgatóság különböző tanfolyamain — esti egyetem általános tagozata, szakosító tanfolyam, egyéves pártiskola — előad, foglalkozásokon megvitat a hallgatókkal, s ennek következtében kiegészít, átír, azaz állandóan tökéletesít. Ez a folyamatosság természetesen nemcsak a téma tartalmi oldalára vonatkozik, hanem jelenti annak metodikai finomítását is.

A tapasztalatok továbbadásának és felhasználásának jó és célszerű formája, hogy *a tanárok az általuk kidolgozott témák alapelveit, vázlatát, metodikai fogásait átadják a többieknek további felhasználásra és feldolgozásra.* Így olyan, szemléltetéssel és gyakorlati példákkal kibővített anyagok jönnek létre, amelyek nagy haszonnal alkalmazhatók a politikai oktatásban. Az ilyen jellegű metodikai munka természetesen nem kell hogy egy oktatási igazgatóság keretén belül maradjon, hanem alapot teremt az oktatási igazgatóságok között létrejövő módszertani tapasztalatcseréhez.

Minden tanszék tematikusan feldolgoz módszertani témákat, amiben részt vesznek a többi tanszék módszertannal foglalkozó tanárai is. Ez egyik mozzanatát jelenti a tanszékek együttműködésének. A metodikai szintézis megteremtéséhez ezek a megbeszélések, viták jó bázist jelentenek.

A tanszékek együttműködésének eddig kiaknázatlan területét jelenti *az úgynevezett határtémák közös tartalmi és módszertani feldolgozása.* Ha ebben sikerül továbblépni, akkor újabb jelentős területen közelednek egymáshoz a tanszékek. A termelési mód témáját például mind a filozófiai, mind pedig a politikai gazdaságtan tanszék előadás és osztályfoglalkozás keretében tárgyalja. Ismert tény, hogy a kidolgozás tartalmi azonossága mellett vannak bizonyos lényeges eltérések, melyek természetesen tartalmi vonatkozásban nem nagyok, de a hallgatók szemében könnyen azzá válhatnak. A filozófiai tanszék filozófiai, a politikai gazdaságtan tanszék pedig gazdasági oldalról közelíti meg ezt a témát. Hasonló témakörök más tanszékek vonatkozásában is említhetők. tehát a feladat adott.

Oktató-nevelő munkánk fontos elemét képezi a számonkérés és az osztályozás, valamint ezek metodikai problémái. Nemcsak az állami oktatásnak egyik sarkalatos kérdése és sokat vitatott problémája ez, hanem a pártoktatásnak is fontos, lényeges területe. A számonkérés és az osztályozás körültekintő alkalmazása elősegíti a hallgatók folyamatos munkáját.

Az osztályozás, a számonkérés azonban *kétélű fegyver*, ezért nagyon meggondoltan kell vele bánni. Helyes alkalmazása jó irányban, a tanulásra ösztönözheti a pártoktatásban részt vevőket, helytelen alkalmazása viszont épp annyira károsan befolyásolja a tanulmányi munka eredményességét, megfosztva a hallgatókat a sikerélménytől.

Az osztályozás, a számonkérés nem pusztán a hallgatók felkészültségét fejezi ki számokban, hanem egyben a tanár munkájának is fokmérője. Tehát nemcsak a hallgatókat osztályozzuk, hanem önmagunkat is. Ilyen értelemben az osztályozás és az értékelés az oktató-nevelő munka folyamatának kétpólusú vetülete.

Általánosan elfogadott, hogy számonkérni és osztályozni a hallgatók ismeretét, annak mélységét kell. A körültekintő, a hallgatói személyiséget egészében figyelembevevő értékelés azonban ki kell hogy terjedjen *a jártasságokra, a készségekre,* melyeket az adott tárgykörben a hallgatók elsajátítottak, továbbá *a közösségben és a közösségért folytatott munkára*, a foglalkozásokon tanúsított aktivitásra is.

Az értékelés és a számonkérés mélyen érinti a hallgatók *érzelmeit* is. Munkájuk értékelése nem hagyja hidegen őket. Éppen ezért az értékelésnél is figyelembe kell venni a várható emócionális hatásokat. Az osztályozás, értékelés nem lehet sértő. Nagyon lényeges itt a nevelői tapintat fokozott érvényesítése. Az értékelés és az osztályozás munkánk elengedhetetlen része, de nem központi problémája. Fő feladatunk a személyiség formálása az ismeretek átadása, feldolgozása útján, melynek sajátos járuléka az osztályozás, az értékelés.

A hallgatók munkájának értékelését szervesen egészítik ki azok a feljegyzések, amelyeket az osztályfőnökök a tanulmányi eredményt jelentő lapra írnak. A hallgató személyiségének megismerésében ezek a készülő feljegyzések fontos szerepet játszanak. Ez azt is jelenti, hogy ennek a figyelembevételével eredményesebben lehet alkalmazni az *egyéni bánásmód* pedagógiai elvét. Az egyénre szabott, erejéhez mért feladat elvégzése olyan sikerélményt jelent a hallgatónak, amely kedvezően motiválja a további eredmények elérésében.

Az egyéves pártiskolán alkalmazott módszerek

Az oktatási igazgatóságon folyó munkának sajátos területe az egyéves pártiskola hallgatóinak oktatása és nevelése. Speciális az itteni hallgatókkal való foglalkozás metodikája is. Itt messzemenően figyelembe kell venni a fokozatosság, az egyéni bánásmód, a differenciálás, a szemléletesség és szemléltetés elvét. A sikerélmény és annak biztosítása, elősegítése ezen az oktatási formán különös színezetet kap.

Nagyon fontos, hogy *az első előadás módszertani útmutató legyen.* (Ilyen jellegű metodikai bevezetőre természetesen a politikai oktatás egyéb formáinál is szükség van.) Ennek keretében tisztázni kell a hallgatókkal azt, hogy mit tanulnak, miért tanulnak, hogyan tanuljanak, hogyan jegyzeteljenek, hogyan készítsenek használható vázlatot, mit jelent a klasszikusok szövegeinek elemzése és ezek hogyan hasznosíthatók tanulmányaik során. Már itt meg kell beszélnünk a hallgatókkal a beszámolók és a vizsgák tartalmi vonatkozásait, s tisztázni kell a követelményszintet.

Nagyon lényeges dolog, hogy a vizsgakérdéseket a hallgatók időben kapják meg. Ügyelni kell arra, hogy a tételeket úgy fogalmazzuk meg, hogy lássák a problémát és annak megoldási szükségességét. Nem törvényszerű, hogy a vizsgakérdéseket csupán kijelentő mondatokban fogalmazzák meg. Szemléletes a kérdőmondatok alkalmazása is. Tehát a hallgatónak *ne elmondani kelljen a tételt, hanem megoldani a problémát, kérdéskört kifejtenie.*

Az 1972/73-as oktatási évre — eltérően az előző gyakorlattól — olyan tematikát állítottunk össze az egyéves páriskola hallgatói részére, amely feloldja a félévi és év végi vizsgaidőszakot egész évre. Ennek megfelelően párhuzamosan két tárgyból folytak előadások és foglalkozások. Kivételt jelentett a pártépítés anyaga, mely egész évre elosztva került feldolgozásra. Ez utóbbiból csak év végén tettek vizsgát a hallgatók. Azokat, akik pártépítési témából dolgozatot írtak, felmentettük a vizsgakötelezettség alól.

Az egyéves pártiskola hallgatóiról év végén *jellemzés* készül. Ennek elkészítése nem lehet egyedül az osztályfőnök feladata. A hallgatók személyiségjegyeinek alaposabb meghatározása érdekében az adott osztályban foglalkozást vezető tanárok feljegyzést készítenek arról, hogy az egyes hallgatók az általuk tartott foglalkozásokon milyen aktivitást, érdeklődést mutattak. Így a különböző szemszögből és szempontból jellemzett hallgatókról a mindenkori osztályfőnök megbízható, a járási, városi pártbizottságok számára használható véleményezést tud összeállítani.

A pártiskolára kerülő hallgatók között szép számmal vannak olyanok is, akik az év folyamán olyan ismeretekre tesznek szert és olyan érdeklődést mutatnak a marxizmus—leninizmus iránt, hogy érdemes és szükséges is foglalkozni beiskolázásukkal a szakosító tanfolyamokra. Egyebek között ezt a célt szolgálják a velük folytatott egyéni beszélgetések is, melyek célja a hallgatók jobb megismerése. Ezek a beszélgetések emellett felhívják figyelmünket munkánk hiányosságaira és segítik tevékenységünk további módosítását.

A jövőben szorgalmazni kívánjuk a leendő egyéves hallgatókkal való beszélgetést az iskolai munka megkezdése előtt. Többségük ugyanis — s ez általános tapasztalat — nem ismeri a rájuk váró követelményeket.

A hallgatói kollektíva formálása érdekében olyan megmozdulásokat szervezünk, amelyek elősegítik a jó közösség kialakulását. Így került sor megyei üzemek, intézmények meglátogatására, a BNV megtekintésére, baráti összejövetelre. Ezenkívül arra törekszünk, hogy *hallgatóink az őket érintő kérdésekben lehetőleg maguk döntsenek.* Ennek szervezeti formája az *iskolatanács,* melynek tagjait titkos szavazással választják meg a hallgatók. Az iskolatanács munkáját évfolyamfelelős tanár segíti.

A módszerek fontosságának hangsúlyozása mellett azt is látnunk kell, hogy ez a politikai oktató-nevelő munka eredményességének elősegítője, de nem kizárólagos biztosítéka. Önmagában tehát nem mindenható. A módszerbeli fogásokban a tartalom bontakozik ki, viszont a módszer nem valami külső dolog a tartalomhoz képest, hanem éppen a tartalom kibontakozásának útja-módja.

Ezért kell megszüntetnünk a munkánkra még gyakran jellemző módszerbeli igénytelenséget. A metodikai igénytelenség tartalmi szegénységet takar, a kettő együttjár. A hallgatókkal szemben támasztott igényességünk nem megalapozott, ha mi magunk nem fáradozunk munkánk színvonalának állandó és folyamatos emelésén. Éppen ezért kell tudatosan törekednünk módszereink állandó tökéletesítésére.

Süveges Mihály
a Komárom megyei Oktatási Igazgatóság tanára

A kulturális kérdések oktatása

A mindennapi élet igényei vetették fel, hogy a párt tömegpropagandájának rendszerében is foglalkozzunk pártunk kultúrpolitikájával. A tapasztalatok ugyanis azt mutatták, hogy e téren hiányosak az ismeretek, s ez nehezíti a gazdaság és a politika közötti összefüggések felismerését, az egyén és a közösség érdekei közötti kapcsolat megértését is. Nem véletlen, hogy pártunk egyértelműen hangsúlyozza: számunkra a kultúra nem másodlagos terület, hanem elsőrendűen fontos politikai kérdés.

A XI. kerületi Pártbizottság ezért a tömegpropaganda új rendszerének kialakulásától kezdve nagy figyelmet szentelt a kulturális kérdések oktatásának. 1971-ben a kerületi pártbizottság négyéves pártoktatási terve a tanfolyamra bevonandók számát éves viszonylatban 400—500 főben jelölte meg. A cél az volt, hogy a pártbizottság vagy csúcsvezetőség által irányított nagyobb pártszervezetek szervezzék meg a kultúrpolitikai kérdések tanfolyamát, mégpedig *mindenekelőtt a közművelődéssel foglalkozó aktivisták, a szocialista brigádok tagjai, valamint a kultúrpolitika iránt érdeklődők számára.*

Az 1971/72-es pártoktatási évben nyolc csoportot indítottunk, s ezeken összesen 261-en ismerkedtek a kultúrpolitikai kérdésekkel. Az 1972/73-as oktatási évben már 22 csoport indult, a résztvevők létszáma pedig 391-re emelkedett. Közülük 169 párttag; párt- és tömegszervezeti vezetőségi tisztséget 108 hallgató töltött be. Egyetemet 56-an végeztek, érettségivel 165-en rendelkeztek. Figyelmet érdemel, hogy e tanfolyamokon 92 fizikai dolgozó tanult. Még egy érdekes adat: a résztvevők több mint ötven százaléka a nők sorából került ki.

Ezek az arányok sok tekintetben kielégítőek. Egyes területeken azonban előbbre kívánunk lépni. Ezért a kerületi párt-végrehajtóbizottság most úgy határozott, hogy emelni kell e tanfolyamokon a szocialista brigádok tagjainak — arányuk mindössze 10% volt —, valamint általában a fizikai dolgozóknak a számát. Szeretnénk elérni, hogy az új oktatási évben *minden pártbizottsággal és csúcsvezetőséggel rendelkező pártszervezetnél a lehetőségeknek és az igényeknek megfelelő számú, de legalább egy csoportot szervezzenek.* Az eddigi tapasztalatok alapján arra törekszünk, hogy minél több szocialista brigádvezető, közművelődéssel foglalkozó aktivista, szocialista brigádtag, fizikai munkás tanuljon e tanfolyamokon.

A kerületi pártbizottság javaslata alapján a pártszervezetek a lehetőségekhez képest igyekeztek egy-egy csoportba azonos felkészültségű és érdeklődésű hallgatókat beosztani. Tapasztaltuk ugyanis, hogy ott végeztek eredményesebb és hatékonyabb munkát, ahol megközelítően azonos felkészültségű hallgatók kerültek egy csoportba.

A tanfolyam propagandistáit a pártszervezetek a párt kultúrpolitikáját leginkább értő és ismerő propagandisták közül választották ki, s őket bízták meg a foglalkozások vezetésével. Ezen a területen húsz propagandista működik, ebből tizenhét párttag. Bebizonyosodott, hogy a párt kultúrpolitikáját jól értő propagandista gárda nevelésére nagy gondot kell fordítani.

A kulturális kérdések tanfolyamain zömében a közművelődéssel foglalkozó aktivisták tanultak, akiknek munkájához a tanfolyam hasznos segítséget adott. Így értékelték ezt a pártszervezetek vezetői, a propagandisták és a hallgatók is. A foglalkozások aktívak, vitázó szelleműek voltak, a megjelenés elérte a 80—85%-os arányt. Ezek alapján úgy véljük, hogy a kulturális kérdések tanfolyama elérte célját. Szükséges szervezni, tovább fejleszteni, mert nagy segítséget ad a kultúrpolitika összefüggéseinek megismeréséhez, formálja a hallga-

tók világnézetét, szemléletét. Hatására *fejlődött a hallgatók kulturális igénye, ízlése, nőtt a szocialista kultúra ismerete iránti belső igény.*

A hallgatók elmondták, hogy a párt kultúrpolitikájának érvényesítését, terjesztését, védelmét a gyakorlatban is érzik. Megértették egyúttal, hogy mennyire káros itt a türelmetlenség. A foglalkozásokon élénk viták alakultak ki a szocialista életmódról, életvitelről, szokásrendszerekről, és a résztvevők megértették, hogy e feladatok megoldásáért ők maguk is sokat tehetnek. Tisztázódott a foglalkozásokon, hogy az ideológiai viták elsősorban nézetek és nem személyek ellen folynak, de erőteljes hangsúlyt kapott, hogy a proletár és a burzsoá ideológia között nincs és nem is lehet békés egymás mellett élés.

Több foglalkozáson hangsúlyozták a hallgatók — elsősorban a párttagok — a pártszervezetek feladatait a kultúrpolitikai munkában. Emlékeztettek a legutóbbi idők taggyűléseinek olyan témáira, mint például a közművelődés helyzete a XI. kerületben, vagy az állami oktatással kapcsolatos párthatározat valóra váltása. Bírálatnak szánták, hogy kevés az olyan irodalmi, képzőművészeti alkotás, amely a munkások, parasztok életének, problémáinak, konfliktusainak ábrázolásával foglalkozik. Élénk vita folyt a közművelődés feladatairól is. Elvetették azt a nézetet, hogy a munkásműveltség fejlesztésén csak a szakmai és gazdasági továbbképzést kell érteni, s a munkáskultúra kérdését összekapcsolták a munkaerkölccsel is.

E tartalmi eredmények továbbfejlesztéséhez ezután is irányadóak számunkra a négyéves kerületi pártoktatási tervben meghatározott célok. A segítés és az irányítás módszereiben ezeknek megfelelően kívánunk előbbre lépni. Így megszervezzük *a propagandisták rendszeres tájékoztatását* az időszerű kerületi kulturális eredményekről és feladatokról, ezzel is segítve eszmei, tudatformáló tevékenységük hatékonyabbá tételét. A kerületi kulturális intézményekben dolgozó aktivistáktól az eddigieknél több segítséget kérünk abban, hogy a helyszínen segítsék a propagandisták munkáját. A marxista—leninista esti egyetem kerületi tagozata mellett megszervezzük — speciális jelleggel — a *propagandista-utánpótlás képzését,* hogy megfelelő felkészültségű propagandisták álljanak a kulturális tanfolyamok élén.

Javasoltuk, hogy a propagandisták *film-, színház-, múzeumlátogatásokat* is iktassanak be éves tematikájukba. Ez jó lehetőséget nyújthat a tanfolyamokon tanultak szemléltetésére, az ízlés és a szemlélet csiszolására.

Guth Miklós
a XI. ker. PB munkatársa

A nemzetközi kommunista mozgalom
(STRATÉGIA ÉS TAKTIKA)

A könyv a kommunista és munkáspártok jelenkori tevékenységének néhány főbb kérdését vizsgálja, összegezi a legfontosabb tapasztalatokat, tárgyalja a legújabban felszínre került problémákat.

472 old. Ára: 50,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Mozgalmi élet és művészeti nevelés

Nem könnyű leszűrni és összefoglalni azokat a tapasztalatokat, amelyek munka és sok vita közben érlelődnek szakszervezeti mozgalmunkban művészet és közönség egymásrahatásának elveiről, tartalmáról, módszereiről. A feltételek változása fokozatosan lehetővé teszi a szabad idő növelését. Ez azonban nem töretlen fejlődés: új problémákat is hordoz, s az új körülmények között változik és fejlődik a párt és a szakszervezetek nevelő munkája is.

Mi e munka célja? A szocializmus eszméjét valóra váltó dolgozó, alkotó embert nevelni, olyat, aki harmonikus egységben tudja minden képességét kifejleszteni. Embereszményünk az átfogó műveltségű, szocialista tudatú ember, akinek életében az érzelmeknek is nagy szerepük van. Az irodalom és a művészetek társadalmi szerepe és hatása éppen ebben rejlik: az igazi művészet érzelmi átéléssel fogja össze az erkölcsi elveket, s ezáltal befolyásol, mozgósít e normák tudatos vállalására. Ezeket az elveket szakszervezeti mozgalmunk vallotta a múltban és vallja ma is. Mozgalmunk történetének számos ténye és adata igazolja: a régi renddel szemben álló, újat akaró, teremtő művészet a régi renddel szemben álló, újat akaró és teremtő munkásosztállyal legálisan mindenekelőtt a szakszervezeti mozgalomban találkozhatott. E szép hagyományok kimeríthetetlen erőforrást jelentenek ma is a szakszervezeti mozgalom nevelő tevékenységéhez.

A kulturális érdekek képviselete

Történelmi tapasztalatok támasztják alá azt a tényt, hogy a társadalom vezető osztályának művészeti szemlélete nemcsak fokmérője egy kultúrának, hanem hat annak alakulására, sőt meg is határozhatja azt. Ebből következik: művészet csak igényes közönség segítségével válhat igazi művészetté — igényesség viszont csak tartós kölcsönhatásban alakulhat ki. Ez az elvi alapja minden kezdeményezésünknek. Ez vezette a szakszervezetek XXII. kongresszusát is erre vonatkozó határozatai megfogalmazásában. E határozat kiemelte, hogy az egész magyar szakszervezeti mozgalom fokozottan támaszkodik e munkában a Művészeti Szakszervezetek Szövetségére, amely hat művészeti ág alkotóművészeit, s a műveket színpadra állító, kivitelező, forgalmazó dolgozókat foglalja magában.

Szakszervezeti szövetségünk központi vezetősége ezt követően, a megtisztelő feladat szellemében, több ipari szakszervezet képviselőjével együttesen tette mérlegre az eddigi munkát, s hozott határozatokat a követendő tennivalókról, munkamódszerekről. Együttesen fejeztük ki azt a meggyőződésünket: természetesen maga a műalkotás a leghatékonyabb összekötő kapocs művész és közönsége között. Bizonyos azonban, hogy — mivel minden igazi érték megszerzése egyben küzdelem is — a szellemi érték megszerzése sem megy máról holnapra. Éppen ezért a művek, az alkotások útját a közönséghez egyengetni kell, felhasználva minden lehetőséget az érdeklődés felkeltésére.

A „hogyan"-ról évek óta folyik vita, munka közben tisztázódnak az elvi kérdések, változnak a módszerek, nyílnak új lehetőségek. Köztudott: az elvek és a gyakorlat, a lehetőség és a valóság között mindig feszülnek ellentétek, ezért tulajdonképpen sohasem beszélhetünk arról, hogy minden nézet kialakult, minden módszer bevált, s hogy a munkát befejeztük. Kétségtelen tény például, hogy a szakszervezetek vezető testületei több jelentős tanácskozáson megfogalmazták: a munkásosztálynak kulturális érdekei is vannak, az érdekvédelem nem választható külön a szellemi érdekek védelmétől, a szakszervezeteknek a szellemi érdekvédelem követelményeit is meg kell fogalmazniok. Mégsem mondhatjuk, hogy minden szakszervezeti vezető testületben, az egész hálózatban, a tagságban tudatossá vált volna, hogy a szakszervezeti érdekvédelem feladatkörébe a művelődési jogok biztosítása éppúgy beletartozik, mint a bérekkel, a munkakörülményekkel, a szociális ellátottság biztosításával kapcsolatos tevékenység. Ha az üzemek pártbizottságai fokozott figyelmet szentelnek a helyi szakszervezeti hálózat szélesen értelmezett érdekvédelmi munkájának, ha megkövetelik az ilyen értelmezést, s az oktatási programok megszervezése mellett gondolnak arra is, milyen az érdeklődés az irodalom, a művészet, a kiállítások iránt, s ha mindenekelőtt önmagukkal, a vezetőkkel, a választott szakszervezeti funkcionáriusokkal szemben állítanak követelményeket — több a kilátás a sikerre.

A művészek és a munkások kapcsolata

Nem könnyű feladat ez, mivel művészet és közönség egymásra találását számos ellentmondás nehezíti. Többek között a valóság és ennek megfelelően a művészetek gyors változása, a kifejező eszközök sokfélesége, a közönség nagyfokú differenciáltsága, a közérthetőség fogalmának állandó változása és többféle értelmezése, a több oknál fogva újratermelődő konzervatív ízlés és a nem kevesebb erővel jelentkező sznobizmus. A párt és a szakszervezeti mozgalom munkásainak a mozgalom és a hivatásos művészet kapcsolatát természetesen elsősorban a dolgozók oldaláról kell megítélniük, arra törekedve, hogy helyesen fejezzék ki a művelődő, szellemileg gazdagodni akaró ember érdekeit.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy segítséget kell nyújtanunk bizonyos kölcsönös türelmetlenség leküzdéséhez is. Nekünk a művészeti szakszervezetekben az a tapasztalatunk, hogy az alkotóművészek jelentős része tudatában van felelősségének. Saját eszményeink erejét becsülnénk le, ha nem ismernénk el, hogy az alkotók többsége nagyszerű korszakunk hatása alatt áll és munkásságával — természetesen tehetségétől függően — ezt igyekszik kifejezni. Azokon a találkozásokon, amelyeken írók, művészek, szakszervezeti vezetők, munkások egymással beszélgetnek, erről folyamatosan győződnek meg a résztvevők. Szakszervezeti mozgalmunk e téren az elmúlt években számos módszerrel kísérletezett.

Ma is eleven a Zeneművész Szakszervezet keretén belül működő fiatal művészek tevékenysége, amelyhez közel másfél évtizede fogtak, hogy a szakmunkásképző intézetek tanulóival megkedveltessék a komoly zenét. Az iskolákban, nyári üdülőtáborokban, s immár a Zeneakadémia nagytermében is sok-sok jövendő szakmunkás válik élvezőjévé a zenének, válik gazdagabb emberré e tevékenység nyomán. A képzőművészek sok helyen rendeznek üzemi tárlatokat, sokan kapcsolódnak szakkör vezetésével is a gyárhoz, az üzemhez. Közismert a filmrendezők törekvése: egy-egy film bemutatása után valóságos országjárást végeznek, hogy meghallgathassák a dolgozók véleményét, ismertessék alkotói céljaikat. S a felsorolás kiegészíthető lenne azokkal a művészekkel, akik tiszteletbeli tagjai egy-egy nagyüzemi szocialista brigádnak, nem is beszélve azokról, akik mint üzemi dolgozók — a nagyiparban működő tervezőművészek — a munkahelyükön vállalnak társadalmi ismeretterjesztő feladatokat.

Mindezt kiegészítve a központi vezetőségi ülésen elhatároztuk, hogy egy új kísérletbe fogunk: a Nagymező utcai Rátkai Márton klubot e gondolat központjává tesszük. Ma még a kísérlet elején tartunk. Az a tervünk, hogy a művészek — mint házigazdák — s a nagyüzemekben dolgozó szocialista brigádok, munkáskollektívák tagjai itt együttesen beszéljék meg az igényeik szerint jelentkező témákat. Szeretnénk ezt a klubot az említett gondolat kísérleti műhelyévé tenni.

A pártszervek segítségével

Szakszervezeti mozgalmunk azonban e gyakorlati munkában csak akkor érhet el igazi eredményeket, ha tevékenységét támogatják az üzemi pártbizottságok és pártszervezetek. Meggyőződésünk, hogy a legtöbbet az üzemi pártbizottságok tehetik annak a szemléletnek a kialakulása érdekében, hogy az üzemben nem egyszerűen termelés folyik, hanem a szocialista ember formálása is. S ennek szerves része az igény a szellemi kincsek befogadására. Az utóbbi időben sokat beszélünk arról, hogy a tőkésvilágban a „polgár" presztízskérdésnek tekintette a műveltség megszerzését. Ez tanulsággal szolgál a mi számunkra is: a mai uralkodó osztálynak, a munkásosztálynak a művelődésre való törekvése a hatalom erősítését jelenti, tehát a szó szoros értelmében vett osztályérdek.

Az üzemek pártbizottságai, pártszervezetei eddig is sok segítséget adtak ennek megértéséhez, de a továbbiakban még fokozottabban számítunk rájuk.

Ez a törekvés a széles és sokoldalú oktatási program részeként éppúgy jelen kell hogy legyen irányító tevékenységükben, mint az úgynevezett mindennapi aprómunkában. Kezdve onnan, hogy kiváló szakembereket, alkotókat hívnak meg vagy segítenek meghívásukban az üzemi szakszervezeteknek, támogatják az érdeklődés felkeltését, s folytatva azzal, hogy ellenőrzik a költségvetésben kulturális célokra biztosított összeg felhasználását. Külön figyelmet érdemelnek a szocialista brigádok kulturális vállalásai. Bizonyos, hogy ezek teljesítéséhez alkotóművészek, pedagógusok nagy örömmel nyújtanak segítséget, s az üzemi, intézményi pártszervezetek ez irányú kéréseit megtiszteltetésnek tekintik. Közösen kell gondolkodnunk olyan módszerek kialakításán is, amelyek a művészt eleven szálakkal köthetik az üzemhez. Nagyon fontosnak érezzük, hogy az üzemek, vállalatok, intézmények vezetői, a párt aktivistái legyenek e törekvések elsőrendű mozgatói.

Vass Imre
a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége
főtitkára

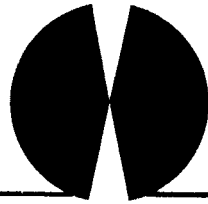

A relatív bértömeggazdálkodás kísérlete

A munkabér legalább olyan érzékeny témakör, mint a fogyasztói ár. A változtatás mindkettő esetében jelentős gazdasági és politikai feladat, mely nagy figyelmet igényel. Sem az ár-, sem a bérkérdések szabályozásánál nem elegendő tehát csak a közgazdasági „igazságot" figyelembe venni, hanem mindig számolni kell annak politikai hatásával is. A jelentősebb rétegeket érintő bérszabályozás például mindig elsősorban politikai kérdés, melyet a gazdasági lehetőségek határolnak be. Gondolom, ezzel függ össze, hogy az átlagbér helyett a bértömeg-szabályozás rendszerét a Központi Bizottság múlt év novemberi határozata szerint kísérletképpen kellett bevezetni néhány ipari és építőipari vállalatnál. A kísérletre kijelölt vállalatok között szerepel a Pamuttextilművek is. A kísérletnek a Központi Bizottság által kitűzött célt kell szolgálnia, vagyis gyakorlati tapasztalatok szerzését atekintetben, hogy e módszer helyesebben tükrözi-e a jelenleg általánosan alkalmazott bérszínvonal-szabályozáshoz képest a vállalati munka eredményességének (termelékenységének) és a bérek növekedésének az összefüggését. Ezt azért kívánom hangsúlyozni, mert néhány olyan vélemény is elhangzott, amely szerint az egyes vállalatokat elsősorban az a szempont befolyásolta: a kétféle rendszer közül, melyikkel lehet az adott vállalatnál nagyobb mértékben emelni a dolgozók keresetét. Úgy vélem, hogy ez nem lehet a kísérletezés szempontja, még kevésbé célja. Bár az is tény, hogy a csoportérdeket sem lehet kizárni az érdekeltség köréből. A kísérletben való részvételre ez is ösztönzött, de alapvetően nem ez volt a meghatározó.

A kísérletre bocsátott szabályozási rendszer elvi helyességét abban látjuk, hogy a bértömeg növekedését az anyagmentes termelési érték növekedésével való kapcsolat határozza meg. Az előírt módon számított anyagmentes termelési érték gyakorlatilag rokon tartalmú a vállalati szinten kimutatható és helyileg kitermelt nemzeti jövedelemmel. Helyeseljük, hogy a szabályozás a nemzeti jövedelemhez való vállalati hozzájárulás minden egy %-os növekményéhez a kísérletben 0,5%-os személyi fogyasztásnövekedést tesz lehetővé. Országos szinten a nemzeti jövedelem 70—80%-a jut személyi fogyasztásra, és miután a termelőüzemeknek kell kitermelniök az egyébként fontos, de nem termelő szektorban dolgozók fogyasztási költségeinek fedezetét is, igazságosnak és meggyőzőnek, a népgazdasági érdekkel egyezőnek tartjuk a szabályozás ilyen jellegét. Ezért nézetem szerint ez az egyetlen olyan mérési mód, mely elvi alapon helyesen határozza meg azt, hogy mitől függjön a ter-

melőmunkában résztvevők felhasználható bértömege, minden olyan termelőegységnél (vállalatnál), ahol a nyereség növekedését fontosnak és mértékadónak tekintjük.

Az már minden esetben bérpolitikai-bérszintarány változtatásával és sok egyéb tényezővel — pl. az árszabályozás módjával — összefüggő kérdés, hogy a kitermelt nemzeti jövedelem hány százalékát célszerű a konkrét ágazatban hagyni. Az ilyen jellegű szabályozás az aktuális bérpolitika feladata. Elvileg azonban mindazon ágazatokban, ahol a nyereség növekedése jellemzi a vállalat tevékenységét és ezzel összefüggésben óhajtjuk megszabni az ott dolgozók nominálbérének változását, helyesnek az anyagmentes termelési értékhez való kapcsolódást lehet tekinteni.

Részletes fejtegetés nélkül célszerű talán arra is utalni, hogy a jelenleg uralkodó — általánosnak tekinthető — bérszínvonal szabályozási rendszernek van rokonsága a relatív bértömegszabályozási rendszerrel, hiszen a bér- és nyereség együttes összege az anyagmentes termelési érték mozgásával arányosan változik. A két rendszer között a fő eltérés az — amely egyben a jelenleginek fő hiányossága — hogy a bér és nyereség együttes változását *egy főre vetítve* méri.

Minden olyan értékelés, amely vállalati szinten a létszám egységére vetítve tekint a termelékenységre, vagy a bérszínvonalra, nem veszi figyelembe a szakképzettségből, a bérek vállalaton belüli helyesen differenciált megoszlásából származó problémákat. Ezért azok a szabályozások, amelyek vállalati szinten az *egy főre* eső termelési értékre, vagy nyereség- és bérnövekményre irányulnak, helytelen manipulációkra is ösztönözhetnek. Emellett a jelenlegi bérszínvonal szabályozási rendszerben a bérhatékonysági mutatónak a növekményéhez kapcsolt szorzószáma, amely általában 30%-os arányú bérszínvonal-növekményt tesz lehetővé, nincs közgazdasági összefüggésben a valósággal, csak gyakorlati elképzeléseken alapul.

Mindezek ismeretében üdvözöltük nagy örömmel a KB határozatát, amely az elvi helyeslést a gyakorlat próbája alá vetette. A kísérlet eredményességét természetesen a KB-határozatban megjelölt több más feladat is befolyásolja. Gondolok itt elsősorban a nyereségrészesedés egyenlőtlen, néha igazságtalan megoszlásának rendezésére, amelynek megoldását a KB határozata is kívánatosnak ítéli. Ez véleményem szerint azt is jelenti, hogy az egyes ágazatok vagy más módon csoportosított vállalatok számára a nyereségadó differenciált. Ez, valamint az anyagmentes termelési értékhez kapcsolódó bérszabályozás együttesen igazságossá, közgazdaságilag megalapozottá és a munkások igazságérzetével egyezővé teszi a bérszabályozás új rendszerét.

EGYSZERŰBB, KÖZÉRTHETŐBB ÉS IGAZSÁGOSABB

Az elvi helyeslés mellett egy sor gyakorlati probléma megoldhatósága is ösztönzött bennünket a kísérletben való részvételre. Az elmúlt évek tapasztalatai egyértelműen mutatták, hogy a bérszínvonal-gazdálkodás általános rendje valódi bérgazdálkodást (mely gyáregységi, üzemrészi, munkáscsoport szinten valósul meg) előrelátható módon nem tesz lehetővé. A bérhatékonysági mutató egyszersmind csak utólag számítható. Így a vállalaton belüli bérgazdálkodás és bérpolitizálás csak „körülbelüli" alapon valósulhatott meg.

Ezzel szemben a relatív bértömeggazdálkodás rendkívül egyszerűen, művezetői szinten gyakorolható és közérthető módon teszi lehetővé a teljesítménnyel arányos bérek azonnali rendezését.

A relatív bértömeggazdálkodás másik előnye, hogy minden munkás és al-

kalmazott számára érthetővé teszi a bérgazdálkodást. Egyértelműen kimondhattuk: Minden termelő tevékenységet végző dolgozónk annyival keres többet, amennyivel többet teljesít. A közvetlenül nem termelő tevékenységet, vagy nem mérhető termelő tevékenységet végző területen (tipikusan alkalmazotti munkaterületeken) akkor lehet nagyobb egyéni keresethez jutni, ha kevesebben végzik el a körülhatárolható feladatokat. Ezek az elvek egyébként teljesen egybeesnek a dolgozók igazságérzetével is.

Harmadszor azért veszünk szívesen részt a kísérletben, mert ha a tapasztalatok azt mutatják, hogy célszerű ezt a bérezési módszert szélesebben alkalmazni, úgy élvezzük majd a kísérletező előnyét: előbb szerezzük meg a tapasztalatokat. Ez talán önzésnek tűnik, de lehet azt is mondani, hogy jogos ellenértéke az „úttörés" ráfordításainak.

Sokat beszélünk az új szabályozási rendszerről, különböző elnevezéssel. Szerintem a helyes megnevezés talán úgy szólna, hogy *az átlagbér fékezéssel kombinált relatív bértömeggazdálkodás.* Az anyagmentes termelési értékkel való kapcsolaton kívül ugyanis beépítésre kerül az a fék is, amely az anyagmentes termelési érték és a bértömeg arányos növekedését csak addig tartja helyesnek (azaz adómentesnek), amíg az nem jelent 5%-nál nagyobb bérszínvonal-növekedést. Személy szerint is egyetértek azzal, hogy valamiféle helyesnek tartott bérszínvonal-arányt kialakító „fék"-re szükség van, az országos kereseti arányok helyes kialakítása érdekében. Úgy gondolom azonban érdemes vitatkozni azon, hogy a *kísérlet során* a résztvevő vállalatok számára — függetlenül adott helyzetüktől — egyformán öt százalékos bérszínvonal-fék kerüljön beépítésre. Ez megítélésem szerint tompítja a kísérlettől várható eredményt és nem mutatja valóságosan a népgazdaságilag oly fontos létszámtartalék feltárásának valódi lehetőségét, vagy ha úgy tetszik a kapun belüli látszólagos munkanélküliség mértékének korlátozástól mentes feltárásának a lehetőségét. Nem kell bővebben fejtegetni, hogy ez a korlátozástól mentes felszabadítás semmiképpen sem jelenthet olyan eljárást, amely ellentétes társadalmunk szocialista jellegével.

A bérszínvonal-fékkel kapcsolatban egyetértésre jutottunk, abban, hogy gátolná a vállalati eredmények kibontakozását, ezért a vállalat belső mechanizmusában, az erre vonatkozó részben az egyes gyárak számára nem határoztuk meg a bérszínvonal-növekedés elérhető mértékét és nem kötöttünk büntető szankciókat az 5%-on felüli bérnövekedés esetére sem. Úgy véljük, hogy vállalati szinten ennek kockázatát vállalhatjuk azzal, hogy az első háromnegyedév alapján a helyzetünket felülvizsgálva lehet szabályozni — ha túl sok adót kellene fizetni — az ilyen jellegű változtatást. E „szabályozás"-t azonban nem szívesen tennénk, mert ez az a bizonyos kiskapu, amely nem minden esetben egyeztethető össze a népgazdasági érdekkel. Őszintén szembenézve a problémákkal azonban tudomásul kell venni, hogy a vállalati kollektíva összjövedelmének szabályozása érdekében néha szükségessé válik ilyenek keresése.

A kezdeti tanulságok miatt érdemes visszapillantást tenni a kezdetre. A KB-határozat, mint ismert, a bértömeg-szabályozás mellett általános béremelést is előírt. Nálunk ez azt eredményezte, hogy egyszerre kellett a két rendkívül nagy feladat megoldását politikailag és gazdaságilag előkészíteni. Ez nem járt teljes sikerrel. Programunkhoz képest késéssel kezdtük a bértömeggazdálkodással kapcsolatos technikai módszerek, de főleg az újfajta gondolkodás lényegének széles körű ismertetését. A bértömeggazdálkodás új rendjének konkrét gyári alkalmazása lényegében az általános bérrendezés befejezése után került igazán előtérbe.

A bérgazdálkodás új rendje ma már lehetővé teszi, hogy olyan politikai hangulatot teremtsünk, amelyben a beosztott dolgozók a jelenlegi munkaszerve-

zet megváltoztatására irányuló törekvésben, közvetlenül anyagilag is érdekeltek legyenek. Minden esetben biztosítani tudjuk a termelőgépeken dolgozók számára a többletgép vállalásával járó egyenes arányú többlet keresetet, és minden csoportban — azonos feladat elvégzése esetén — a kevesebb ember által elvégzett, de a korábbival azonos bértömeg kifizetését.

Úgy véljük, hogy a munka intenzitása nem rosszabb a mi vállalatunknál, mint általában máshol, mégis nagyok a tartalékok. Nincs tehát olyan veszély, amit egyes helyeken aggodalommal mondanak, hogy a többletvállalások a munkások egészségtelen és túlzott megterhelését jelentik.

A kérdés ilyen felfogásával pártbizottságunk is egyetértett, s úgy ítéljük meg: ha a néhány hónap nem is hozott különösebb eredményt, az előrehaladás vitathatatlan. Nemcsak azért, mert gyáranként megszabtuk azokat a módszereket, amelyekkel üzemrészenként, brigádonként, termelő kollektívánként akár 10 naponként is (újabb nyilvántartások vezetése nélkül) mérhető a felhasználható bér, hanem azt jelenti a haladás, hogy kezd jelentkezni az az „alulról jövő" építő bírálat, amely kritikája az eddigi munkaszervezési gyakorlatunknak.

KEDVEZŐ TAPASZTALATOK -- ÚJFAJTA GONDOK

Az elmúlt időszak alatt a vezetés gyári és üzemrészi szinten egyaránt lényegesen világosabban látja, hogy a felhasználható bér és a termelés hogyan alakul. Részben könnyebb lett az üzemvezetés dolga, az egyénekre szóló bérpolitizálás, másrészt új nehézségek vetődtek fel. Ezekből is látjuk, bölcs elhatározás volt, hogy a kísérlet időtartamát két évben szabták meg. Megközelítőleg egy fél év szükséges ahhoz, hogy kellő szakmai felkészülés és politikai agitáció alapján az érdemi tevékenység — új módon gondolkodva — elinduljon.

Nem a számszerű eredményeket tartjuk a bizonyító erőnek, hanem azt, hogy elindult egy olyan folyamat, amelyben a munkások, de az alkalmazottak is építően bírálják a jelenlegi munkaszervezést. Megnyilvánul ez abban, hogy alkalmilag (esetleges gépállásoknál) vagy állandóan vállalják a több gépen való munkát, vagy azt, hogy kevesebb létszámmal végeznek el bizonyos munkát. A gépen dolgozóknál előfordul például az, hogy egy-két többletgép kezelését vállalják. A többtermeléssel arányos bért természetesen megkapják. Miután budapesti gyárainkban ilyen helyzet sajnos még mindig előfordul, a kölcsönös előnyök biztosíthatók. A mérhető termelésben tehát valójában relatív bérgazdálkodást folytatunk.

Az alkalmazotti területen zömmel az abszolút bértömeggazdálkodás jellemző. Ez azt jelenti, hogy a tavalyi év bázisa alapján megszabtuk abszolút összegben a felhasznált bértömeget, és ennél többet nem engedünk felhasználni a gyárakban. (Természetesen kivétel a saját erőből történő átlagos béremelés mértékének bizonyos szabályok szerinti elosztása.)

Ennek megfelelően az egyéni kereset emelkedésére lényegében abban az esetben lehet számítani, ha a konkrét bértömeggel (és nem létszámmal) meghatározott munkamennyiséget kevesebb létszámmal végzik el. Ilyen munkafeladatok nemcsak az alkalmazotti, hanem a fizikai munkások területén is vannak (pl. anyagszállító csoportok, bizonyos karbantartási funkciók stb.)

A fonó-szövő iparban a gépen dolgozó munkások intenzitása a hazai átlagnál nagyobb, ezért a többletvállalás nem rendszeres, hanem alkalmi. A munka szervezettsége — normális munkás utánpótlási lehetőség mellett — ezt általában nem is kívánná meg. Viszonylag alacsonyabb a munka intenzitása a nem géppel végzett és nem a gép által diktált ritmusban végzett munkaköröknél.

Egy-két példát szeretnék ismertetni. Az ügyviteli alkalmazottak tekintélyes

részénél — bérelszámolók, könyvelők — a végzett munka mennyisége szinte automatikusan ellenőrizhető. A bérelszámolók tevékenysége alapján a meghatározott napokon fizetni kell és a bérelszámolókkal szemben történő reklamációk mértékének a növekedése „elviselhetetlen terhet" róna ránk. A könyvelés bizonyos részeinek a pontos és időre történő elvégzését külső szervek tartalmilag és határidőkkel rendszeresen ellenőrzik. Ezért nyugodtan mondhatjuk: ha ezen a két területen az ellenőrzés „automatikusan" megvalósul és hiányosság nem vetődik fel, akkor az eddigi összbért, amit a tevékenységért kifizettünk, nyugodtan odaadhatjuk kevesebb létszámú embernek is, ha a munka elvégzését önként vállalják.

Egyik gyárunkban 18 bérelszámolói státusz volt, most vállalták — némi technikai segítéssel — hogy 15-en végzik el ugyanezt a munkát. Fejenként és átlagosan 300 Ft-tal több fizetéshez jutottak, és feltehető, hogy ezzel a fluktuáció csökken, elégedettebben dolgoznak, e területen a munka színvonala is emelkedik. Hasonló dolog játszódott le az anyagkönyvelőknél is, ugyanebben a gyárban. A sok éves probléma — ezen alkalmazotti kategória alacsony kereseti lehetősége — most először oldódott fel helyileg.

A másik példa szintén jellemző, de más — főleg politikai — okból. Egyik gyárunkban kilenc bérelszámoló volt. Felajánlottuk: végezzék el kevesebben, több bérért a munkát. A válasz nemleges volt. Egy hónappal később közölték, hogy elvégzik 8-an a feladatot, a 9. fizetésének a felosztása mellett. Az történt ugyanis, hogy az egyik dolgozó más munkakört választott. Egy másik gyárunkban elhalálozás miatt megürült egy munkahely. Az o't dolgozó három alkalmazotti beosztott vállalta a kieső negyedik munkáját. A viszonylag kis létszámra való tekintettel nem vagyunk biztosak abban, hogy e vállalásnak hiánytalanul eleget tudnak tenni, ezért 6 hónapos szerződést kötöttünk az érdekeltekkel: ha bebizonyosodik, hogy hibátlanul dolgoznak, véglegesítjük a többletbért.

A néhány példából is levonható az egyik általánosítható tanulság: él egy olyan látszólagos „szolidaritás", mely úgy véli, hogy a meglevő munkatársak adott munkakörben való nélkülözhetőségére nem illdomos rámutatni. Amint azonban objektív okok miatt csökken a létszám, sokasodik az ajánlat arra, hogy nincs szukség a pótlásra, amennyiben az anyagi rekompenzáció útját megtalálják.

Sok helyen felvetődik az a gond, hogy így béraránytalanságok alakulnak ki. Ez bizony könnyen lehetséges. Mi magunk is előírtuk, hogy ahol egyértelműen mérhető a teljesítmény, ott az egyenes arányú többletkereset a követelmény. Az olyan kisebb csoportoknál, ahol a teljesítmény nem mérhető, valószínű, hogy tulajdonképpen a korábbi nem teljes leterhelés felszámolásáról van szó. Így nem ígérjük feltétlenül és minden esetben a teljes felszabaduló bér egyenlő elosztását, hanem előzetes megállapodás alapján igyekszünk józan megoldásra jutni az érintettekkel. Nagy létszámú csoportoknál (8—10 főn felul) alapelvként tekintjük azt, hogy odaadjuk a megtakarított bért egy-két fő megtakarítása esetén. Kisebb csoportoknál (3—4 fő) azonban indokolatlan volna a teljes bérnek a megmaradó létszám közötti szétosztása. Ezt a résztvevők, miután előzetes megállapodás történik, általában meg is értik.

A tanulságokhoz tartozik az is, hogy bár senki sem látja szívesen a panaszos leveleket, e témában örömmel üdvözöltem az első olyan levelet, amelyet egyik gyárunk segédmunkásától kaptam, aki arra panaszkodik, hogy nem teljesül a többletmunka vállalásával járó többletbér. A kérdés elintézésétől függetlenül örvendetesnek tartom, hogy van igény és szándék a nagyobb munka végzésére a nagyobb bér ellenében. Ez igen fontos.

A magyar népgazdaság jelenlegi helyzetében, de a demográfiai helyzet ál-

talános ismeretében is úgy tűnik, hogy a következő 15 esztendőben inkább a munkaerőhiány lesz a jellemző, mint az ellenkezője. A fluktuáció csökkentésének, a munkahely megbecsülésének világos útja az, hogy ha ugyanazt a munkamennyiséget egy ember 4000 Ft-os havi keresetért látja el, sokkal nagyobb hasznosságot bizonyít, mintha két 2000 Ft-os havi keresetű ember látná el. Más a munkás elégedettsége az első esetben, más az üzemhez való ragaszkodása és népgazdaságilag is előnyös. Árfelhajtó hatása pedig biztos nincs.

A többletkereset iránti igény kielégítési módja a szocialista iparban dolgozóknak a fő munkahelyen kívül végzett tevékenységével elég közismert. E cikk témája nem teszi lehetővé ennek a kifejtését, de ismert, hogy családalapítás előtt, alatt, lakásépítésnél, rendkívüli kiadásoknál igen széles réteg keres és könnyen talál munkahelyen kívüli, nem hivatalos másodállást, szabad időben végzett munkát is. Célszerűbb és jobb, ha a szocialista ipar szervezett munkahelyén tesszük lehetővé a többletkereset többletmunkával való elérését. Ettől az átlagbér-színvonal alakulását ugyan lehet félteni, de a gazdaságirányítás kezében megfelelő eszközök lehetnek a béraránvok időleges korrekciójára. Így történt ez eddig is.

Összefoglalva eddigieket, a következőket lehet mondani: tisztában vagyunk azzal, hogy a relatív bértömeggazdálkodás nem csodaszer, nem pótolja a vállalat politikai és gazdasági vezetésének, koncepció-kialakításának és a munka helyes megszervezésének a gondját. Tény azonban az is, hogy a munkánkat ésszerűbbé, a bérpolitikát népgazdaságilag helyesebbé, de főleg a munkások, alkalmazottak számára igazságosabbá, egyértelműbbé tesszük. Ez rendkívüli könnyítés a politikai és gazdasági munkához.

Tudjuk, hogy a kísérlet során semmiféle olyan hangulatnak nem lehet elterjedni, hogy „szabad a vásár", mert minden kifizetett többletbér az anyagmentes értékhez való megfelelő mértékű kapcsolásával csak többletteljesítmény alapján, csak a nemzeti jövedelemhez való többlethozzájárulás alapján, azzal arányosan vehető igénybe. Vagyis dolgozóink számára csak akkor lehet e gazdálkodási rendbe a többletbért a vállalaton belül biztosítani, ha növeljük munkánk hatékonyságát, amelyeknek fő, kezünkben levő eszköze az üzem- és munkaszervezés.

Sík György
a Pamuttextilművek vezérigazgatója

Változatlan utánnyomásban újra megjelent A MARXIZMUS-LENINIZMUS klasszikusainak kiskönyvtára sorozatban

ENGELS:

Ludwig Feuerbach és a klasszikus német filozófia vége

104 old. ● 5,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A várospolitika pártirányítása Nyíregyházán

Az utóbbi években megélénkült a városiasodás hazánk keleti részén is. A felszabadulás előtt — és még azt követően hosszú évekig — az ország legelmaradottabb részeként ismert Szabolcs-Szatmár megyében nemrég tartották a negyedik városavató ünnepséget. Az urbanizálódás nem valamiféle újkeletű divat ezen a tájon, hanem fokozatosan megteremtődtek a településfejlesztés gazdasági, társadalmi feltételei. Az ország legnagyobb népességű megyéjében az iparosítás és a jó ütemben erősödő termelőszövetkezeti mozgalom jelentősen hozzájárul a városiasodás anyagi feltételeinek megteremtéséhez. Mindezek következtében talán az országosnál is nagyobb mértékben növekszik itt a lakosság igénye a kulturáltabb, tartalmasabb élet iránt. A lehetőségek és az igények találkozása nyomán születnek Szabolcs-Szatmárban az új városok.

Az MSZMP Szabolcs-Szatmár Megyei Végrehajtó Bizottsága 1973 májusában azzal a céllal tűzte napirendre a nyíregyházi városi pártbizottság várospolitikát irányító és szervező munkáját, hogy Nyíregyháza példáján képet kapjon a városfejlesztés megyei eredményeiről, nehézségeiről és a megoldandó feladatokról.

Nyíregyháza hosszú ideig egyetlen városa volt Szabolcs-Szatmárnak. A település annak is köszönheti gyors fejlődését, hogy hosszú időn át itt, a megye egyetlen városában koncentrálódtak a fejlesztés anyagi és szellemi erőforrásai. A városban élő munkaerő, a település kedvező fekvése csakúgy, mint a közlekedésben betöltött csomópont-szerep fontos feltételei voltak Nyíregyháza fejlődésének. A fejlesztési feltételek kidolgozásában és e koncepciók kivitelezésében mindenkor meghatározó szerepük volt a megyei párt- és állami szerveknek.

A szó teljes értelmében vett városiasodás valójában csak 1960 után kezdődött. Ekkor valósultak meg a városfejlesztés olyan nélkülözhetetlen elemei, mint a rendezési tervek kidolgozása, az egységes víz- és csatornarendszer építése, a távhőellátás megoldása. A városiasodás nagyobb lépteit jól jelzik a következő adatok: húsz éve ötvenhatezer volt a város lakóinak száma, jelenleg meghaladja a *hetvenöt ezret.* Akkor a város egyetlen nagyobb üzeme a dohányfermentáló gyár volt, míg az azóta kiépült nyíregyházi ipar termelési értéke megközelíti az évi *hatmilliárd forintot.* A városban foglalkoztatottak száma ma több mint negyvenezer fő. 1960-ig Nyíregyháza lakásainak háromnegyed része volt vályogés vertfalú, csupán a lakások *hét* százalékában volt fürdőszoba. Nyíregyházán 1973. január 1-én huszonkétezer négyszáznegyvenhét lakás volt. Ennek 32 százaléka vezetékes vízzel, 24 százaléka táv- vagy gázfűtéssel, 35 százaléka fürdőszobás. Új városrészek, lakónegyedek épülnek, s ha lassan is, de fejlődik, szépül a Sóstó, a városkörnyék pihenőövezete.

Régi kereskedelmi központ Nyíregyháza, de a szétaprózott, a régi magánkereskedők üzleteiben épült hálózat elavult. Rekonstrukciója most kezdődött. A közlekedés is korszerűsödött, az egyetlen villamosvonal helyett ma tizenhat autóbuszjárat szállítja rendszeresen az utasokat. Ennek ellenére jócskán akadnak gondok is. A város avult és hiányos úthálózata, a kevés jármű, a fontosabb útvonalakat átszelő vasúti kereszteződések nehezítik, lassítják a közlekedést.

Nyíregyháza mindig jelentős iskolaváros volt. E jellege tovább növekedett a szakmunkásképzés megyei bázisának megteremtésével és a két főiskola létrehozásával. A fejlődés eredményeként a kormány 1971-től Nyíregyházát felsőfokú központtá nyilvánította.

A megyei párt-végrehajtóbizottság abból indult ki, hogy a várospolitika lé-

nyegesen többet jelent a különböző ipari, mezőgazdasági és kulturális létesítmények, a lakóházak, lakónegyedek és közmű-rendszer, vagy az infrastruktúra különböző létesítményeinek megépítésénél. A várospolitika — miként a vb megállapította — *szervezett és tervszerű gondoskodás a város fenntartásáról, életműködésének zavartalan folyamatosságáról, egészséges fejlődéséről.* Tehát a jó várospolitika kidolgozása és megvalósítása nem csupán a szorosan vett városfejlesztési feladatokat sűríti magában, hanem a városban és a város vonzáskörzetében élő lakosság ellátásának lehető legjobb megszervezését is jelenti, mindazokat a városigazgatási feladatokat, amelyeket általában a dolgozók ügyeinek intézése címszóval szokás összefoglalni. Aztán a leglényegesebb — a várospolitika része, e tevékenység legerősebb motorja — a város lakóinak az a közössége, amelyet meghatározott érdekek egysége, a város szeretete és a városi tudat kovácsol egységbe.

A VÁROSPOLITIKA KIALAKÍTÁSA ÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Mit tett Nyíregyháza városi pártbizottsága az utóbbi években a várospolitika kialakításáért és megvalósításáért? Hogyan igyekezett összefogni a városi tanács és igazgatási szerveinek, valamint a város társadalmi szervezeteinek és intézményeinek a tevékenységét?

Készülőben a X. pártkongresszusra, 1970-ben, a nyíregyházi városi pártértekezlet határozatban rögzítette a *városfejlesztési munka legfontosabb tennivalóit.* Ennek alapján készült — a város valamennyi társadalmi rétegének a bevonásával és a városi pártbizottság irányításával — a „Fejlesztési elképzelések Nyíregyháza IV. ötéves tervéhez" elnevezést viselő koncepció. Ebben a pártbizottság a városi tanács, valamint a vállalatok és üzemek középtávú terveinek elkészítéséhez adott irányelvet. A városi tanács mindezt figyelembe véve dolgozta ki IV. ötéves tervét, melynek megvalósítását azóta is rendszeresen értékeli mind a két végrehajtó bizottság. Több alkalommal foglalkoztak 1971—1972-ben a lakásépítés fejlesztésével, a lakáselosztás rendszerével. Amikor olyan probléma előtt áll a városi pártbizottság, amit a saját erejéből nem tud megoldani — mint például a célcsoportos lakások építése — akkor segítséget kér és kap a megyei és a felsőbb szervektől. A lakásépítési terv megvalósítása érdekében fokozták az erőfeszítéseket a területi előkészítésre. Újabban a különböző szervekkel és pénzintézetekkel együtt szorgalmazzák a magánlakások építését is. Ennek eredményeként várható, hogy sikerül elérni azt a célt, amelyet a városi pártértekezlet a lakásépítés terén megjelölt.

Annak ellenére, hogy némi előrelépés tapasztalható, változatlanul nagyok a feszültségek a lakossági szolgáltatásban. A szocialista vállalatok igyekezete e téren messze elmarad az igényektől és mindez kedvezőtlenül hat a városban élők hangulatára. Keveset változtat ezen, hogy a pártbizottság állásfoglalása nyomán a városi tanács az ellátatlan területekre folyamatosan ad iparengedélyt kisiparosoknak és munkavállalóknak is. Alapvető feladat azonban: újabb anyagi eszközöket koncentrálni a szolgáltatásokra.

Közvetlenül érinti a város lakóit a kereskedelem, melynek 1974 jelentős állomása lesz: két nagyméretű iparcikk-áruház kerül átadásra, s az ABC áruházak számának növelése is jelentősen javítja a lakosság ellátását. Annak ellenére, hogy a város piacai korszerűtlenek és túlzsúfoltak, elmondható: az ország más városaihoz viszonyítva itt az ellátás és az árszínvonal elfogadható. Ebben jelentős szerepük van a város szakszövetkezeteinek és mezőgazdasági termelő-

szövetkezeteinek. Mindez nem mond ellent annak, hogy a jelenleginél sokkal hatékonyabb irányító és ellenőrző munkára van szükség a piacon.

A város gazdasága és a várospolitika között szoros a kölcsönhatás. A város közvetlenül is érdekelt az üzemek, a vállalatok tevékenységében. *Egyrészt* ezek teszik lehetővé a lakók foglalkoztatását, *másrészt* a vállalatok befizetései képezik a város „kasszájának" jelentős hányadát. Nyíregyházán a városi vezető szervek — az önállóság sértetlenül hagyásával — befolyásolják a vállalatok tevékenységét.

Sok gondot okoz a pártbizottságnak és az alapszervezeteknek, hogy bár húszezer munkás dolgozik Nyíregyháza ipari üzemeiben és szövetkezeteiben, rendkívül kevés a női szakmunkás, a munkások életkora alacsony és igen magas (43 százalék) a kétlaki munkások aránya.

TÁRSADALMI ÖSSZEFOGÁSSAL

A nyíregyházi városi pártbizottság és a tanács igyekszik komplex módon megvalósítani a város fejlesztését, s főleg az új területekre koncentrál. Igaz, mind több figyelmet fordítanak Nyíregyházán a járulékos és a kapcsolódó létesítményekre, s mind eredményesebb a művelődési, egészségügyi, kereskedelmi és kommunális létesítmények bővítése is, de szembetűnők a különbségek a különböző városrészek között. Fokozódik a feszültség az új lakónegyedek, a centrum, a peremkerületek és a külterületek között. A legutóbbi tanácsválasztásokat megelőzően a jelölőgyűléseken elhangzott közérdekű bejelentések kielégítésére 650 millió forintra lenne szükség. Ezeknek az igényeknek a nagy része indokolt. (Például Nyíregyházán a lakások 11 százalékában még nincs villany, főleg a külterületeken).

Persze az anyagi lehetőségek nagyon is végesek. Ennek pótlásában sajátos helyet foglal el a társadalmi munka. A város szeretetében, a patriotizmusban rejlő nagy lehetőségeket a városi pártbizottság kellő időben felismerte. A végrehajtó bizottság és a pártbizottság 1971-ben és 72-ben tárgyalta a város fejlesztéséért végzett társadalmi munkát, s megszabta az ezzel kapcsolatos feladatokat. A legsikerültebb akció az óvodaépítésre kibontakozott társadalmi összefogás volt, de szép eredményeket hozott „A tiszta, virágos Nyíregyházáért" mozgalom, vagy a fiatalok „Város az ifjúságért, ifjúság a városért" akciója. A társadalmi munka megbecsülésére „Nyíregyházáért" emlékjelvényt alapítottak, és határozatot hoztak a „Díszpolgár" cím adományozására. Évenként 600 000 forintért készíttet a városi tanács járdalapokat, amelyet aztán a lakosság társadalmi munkával helyez el az utcákon. Üzemek és szocialista brigádok egész sora patronál óvodákat. Az emberek mindinkább olyan területen végeznek társadalmi munkát, amihez a legjobban értenek. A tanács a HNF városi bizottságával együtt rendszeresen értékeli a területek közötti versenyt, s a legjobbakat jelentős összeggel jutalmazza.

A LAKOSSÁG SZOLGÁLATA

A város lakosságának közérzete nagymértékben függ attól, hogy a hivatalok, az intézmények hogyan intézik ügyes-bajos dolgait. Ebben meghatározó szerepe van a városi tanácsnak. Munkaterveik készítésénél mindenkor figyelembe veszik a városi pártbizottság ajánlásait, elemzik a város életének legfontosabb kérdéseit. A legutóbbi tanácsválasztások alkalmával már lényegesen kevesebb panasz hangzott el a tanács igazgatási munkájára.

Jó hatással van az ügyintézésre, hogy az utóbbi időben ügyfélszolgálati irodát létesítettek, s hogy az egyes osztályokon mind kevesebb a 30 napot meghaladó ügyintézés. Sajnos, a tanács bizottságainak ellenőrző és koordináló tevékenysége még mindig nem megfelelő. Helyenként fellelhető még bürokratizmus a szakigazgatási szervek tevékenységében, s nem kielégítő az egyes osztályok együttműködése sem. Szembetűnően nagy a fluktuáció az apparátusban, s emellett sok a fiatal, tapasztalatlan ügyintéző. A nyíregyházi városi tanácsnál az egyetemi, főiskolai végzettséget igénylő állásoknak csupán az egyharmadát tudják betölteni szakemberekkel. Ennek megfelelően a városi pártbizottság több ízben foglalkozott konkrét hivatali munkával, s egyebek között intézkedési tervet fogadott el az államigazgatás fejlesztésére.

Jól szolgálja a tanácsi munka javítását, hogy a városi pártbizottság az utóbbi időben mind nagyobb gondot fordít az állami és társadalmi szervek együttműködésére. Igen hasznosnak bizonyulnak a koordinációs értekezletek, amelyeket 1972 elején vezettek be, s ahol a város állami és társadalmi szervei rendszeresen tájékoztatják egymást tevékenységükről.

A várospolitikai tevékenység fontos eleme a lakosság, a kommunisták, a különböző szervek tájékoztatása. Nyíregyházán sikerült jelentős eredményeket elérni e téren. Fontosabb politikai kampányok idején színvonalas kiadványokat jelentetnek meg. A város vezetői rendszeresen résztvesznek a mind népszerűbb munkásfórumokon. A megyei lapban havonként, rendszeresen megjelenik a „Nyíregyházi Élet", amely széleskörűen öleli fel a várospolitika kérdéseit.

Annak ellenére, hogy az elmúlt években elevenebb és tartalmasabb lett a tájékoztatás, mindez még csupán a kezdet. Az információs rendszer a visszajelzéssel, a párt-, állami és tanácsi szervek pedig a gyors intézkedésekkel gyakran adósak maradnak. A város vezetői még mindig nem osztják meg eléggé a gondjaikat a lakossággal, s a lakosság bevonása a feladatok megoldásába sokszor formális.

A párt- és a tanácsi szervek intézkedései, állásfoglalásai azt a törekvést fejezik ki Nyíregyházán, hogy a lakosság igényeit politikailag megfontolt sorrendben elégítse ki. Ennek megfelelően nagy figyelemmel vagyunk a számában és erejében gyorsan gyarapodó városi munkásságra. Miközben a pártbizottság rendszeresen és átfogóan értékeli a városi munkásság helyzetét, nem maradnak el a szükséges intézkedések sem. Az illetékes szervek, testületek például kellő időben gondoskodtak a munkások igényeit és a munkások helyzetét figyelembe vevő lakáselosztási rendelet kidolgozásáról; mind nagyobb figyelmet fordítanak a munkások lakásellátásának növelésére, az üzemorvosi ellátás javítására. A városi pártbizottság és a végrehajtó bizottság rendszeresen napirendre tűzi a városban élő nők és fiatalok sajátos gondjainak enyhítését. Az utóbbi két évben 23 várospolitikát érintő kérdést tárgyaltak meg. Nem csak jó határozatokat igyekeztek hozni, vagy irányelveket adni, körültekintő realitással értékelik a végzett munkát is. E munkában továbblépést jelenthet, ha a határozatok végrehajtásának ellenőrzése nem reked meg, hanem túllép a választott testületek és az apparátus hatáskörén.

A város fejlesztése, a lakosság anyagi és szellemi javakkal történő fokozott ellátása Nyíregyházán is növeli az igényeket, s új feszültségeket és új tennivalókat teremt. A keletkező ellentmondások feloldása, a város fejlesztésével összefüggő és egyre bonyolultabb feladatok összefogása, irányítása és következetes ellenőrzése jelentősen meggyorsíthatja Szabolcs-Szatmár megye székhelyének fejlődését.

Dr. Angyal Sándor

A járási pártbizottságok és a járási hivatalok pártszervezetei

A járási hivatalok pártszervezeteinek feladata és felelőssége, tevékenységének jelentősége a járási tanácsok pártszervezeteihez viszonyítva nagymértékben megnövekedett. E pártszervezetek megnövekedett feladataik eredményes elvégzéséhez igen jelentős erőkkel és lehetőségekkel rendelkeznek.

Győr megye négy járási hivatalában a tanácsi dolgozók 54 százaléka párttag. Ez az arány a hivatalvezetők, helyetteseik és az osztályvezetők esetében mintegy 90%-os. Amennyiben tehát a pártszervezetek jól dolgoznak, lehetővé válik, hogy az apparátusban dolgozó párttagok a hivatali munka egészét átfogják, alaposan ismerjék, és kezdeményezésükkel, kommunista példamutatással az egész apparátust magukkal ragadják.

A járási pártbizottságok a hivatali pártszevezetek munkáját, feladatait jól ismerik és helyesen értelmezik. Érvényre juttatják és erősítik azt az elvet, hogy a párt politikája, vezető szerepe a tanácsokban is a párt szerveinek és a tanácsban dolgozó párttagoknak a munkájával valósul meg. Tudatosítják, hogy a tanácsi szervekben dolgozó párttagok a törvények, jogszabályok végrehajtásáért mind a pártszervek, mind a felsőbb tanácsi szervek előtt felelősek.

Munkájukban érvényesül az a felismerés, hogy a hivatalban dolgozó párttagoknak kell a legjobban ismerniük az apparátus, a tanácsi munka feladatait. Céltudatosan törekedjenek arra, hogy a pártszervek tevékenységéhez megteremtsék a szükséges feltételeket, tisztázott legyen a hatáskörük, jogkörük, érvényesüljön felelősségük és önállóságuk.

A pártszervezetek sajátos helyzete

A járási hivatalok pártszervezeteinek helyzete és feladatai sajátosak, s ez elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a megyei tanács járási hivatalait és apparátusát a megyei tanács választott testületei irányítják, a pártszervezeteket viszont a járási pártbizottságok. A hivatalok feladatait elsősorban az őket irányító megyei tanács és szervei határozzák meg, ugyanakkor a járási pártbizottságok által a területi elv szerint irányított hivatali pártszervezeteknek biztosítaniuk kell, hogy a pártmunka sajátos eszközeivel és módszereivel segítsék a felettes tanácsi szervek határozatainak, rendeleteinek, utasításainak egységes értelmezését és maradéktalan végrehajtását. Ez csak egységes, jól összehangolt politikai tevékenység esetén valósítható meg,

vagyis ha a megyei tanácsnál és a járási pártbizottságoknál azonosan ítélik meg és értelmezik a helyzetet.

A megyében a hivatali pártszervezetek eredményesen érvényesítik ezeket az elveket és követelményeket, ennek megfelelően dolgozzák ki munkaterveiket és végzik tevékenységüket. Ebben nagy a szerepe annak, hogy a hivatali pártszervezetek tagjainak jelentős része politikailag érdeklődő, jól képzett. A járási pártbizottságok aktivistáiként rendszeresen részt vesznek a pártmunkában, ismerik a párt előtt álló feladatokat, a pártmunka módszereit.

A járási pártbizottságok a hivatali pártszervezetek tevékenységéhez már a munka tervezésekor nagy segítséget adnak. Javaslatokat, ajánlásokat tesznek, hogy a tervidőszakban a pártszervezetek mire fordítsanak megkülönböztetett figyelmet, mely kérdésekkel foglalkozzanak. A pártbizottságok vezetői időközönként — ahogy ezt a helyzet megkívánja — külön is foglalkoznak, beszélgetnek a hivatalok pártszervezeteinek titkáraival, tájékoztatják őket az időszerű kérdésekről és feladatokról.

A járási párt-végrehajtóbizottságok több helyen — mint pl. Sopronban, Csornán — már tárgyalták a hivatali pártszervezetek tevékenységét, máshol a közeljövőben kerül erre sor. A végrehajtó bizottságok a jól előkészített napirendek tárgyalásával, határozataikkal nagy segítséget adnak a hivatali pártszervezetek munkájához, mely még eredményesebb lenne, ha az irányító pártszervek a jó tapasztalatok, módszerek általánosításában aktívabbak, következetesebbek lennének.

A kapcsolatok szélesedése

A járási pártbizottságok vezetői és munkatársai az előző időszakhoz viszonyítva rendszeresebben vesznek részt a hivatali pártszervezetek vezetőségi ülésein, taggyűlésein. Gyakrabban tartanak — a hivatali pártszervezetek szervezésében — pártnapokon az egész apparátusnak szóló politikai tájékoztatókat, s így jelentős mértékben javult a járási hivatalok apparátusában dolgozó párttagok és pártonkívüliek tájékozottsága. Ezt segíti az is, hogy a járási hivatalok apparátusában dolgozó kommunisták közül általában 2—3 elvtárs is tagja a járási pártbizottságnak.

A kialakult kölcsönös tájékoztatás tovább javítható, ha a kapcsolatokban az eddiginél jobban érvényesül a célszerűség. A megyében ugyanis napjainkban az a jellemző, hogy a hivatalvezetőkkel az első titkárok szoros és rendszeres, szinte mindennapos munkakapcsolatot tartanak. A hivatalok pártszervezetének titkáraival viszont a kapcsolattartás már nem mondható ilyen egyértelműen jónak. Kevesebb időt fordítanak a velük való foglalkozásra. Többször lenne szükség arra, hogy fontos megbeszéléseken, tájékoztatókon a hivatalvezetőkkel együtt a pártszervek titkárai is részt vegyenek. Jó dolog az, hogy a hivatali pártszervezetek párttitkárai a járási pártbizottságokon az első titkáron kívül a titkárral, az osztályvezetőkkel és a munkatársakkal is kapcsolatot tartsanak, de az már nem helyeselhető, hogy az esetek egy részében a párttitkároknak ez a kapcsolata leszűkül a beosztottakra. Emiatt nem mindig egységes a hivatalvezető és a párttitkár tájékozottsága, orientáltsága.

Általános tapasztalat, hogy a megye járásaiban a hivatalvezetés és a pártszervezet kapcsolatai jók, eredményesen együttműködnek. A pártszervezetek tőlük telhetően erősítik és segítik a hivatalvezetést törekvései végrehajtásában, tevékeny szerepet töltenek be a döntések előkészítésében, megértésében és végrehajtásában. A pártszervezetek titkárai részt vesznek minden jelentősebb, a hivatal munkájával foglalkozó értekezleten, a rendszeres vezetői megbeszéléseken, amelyek nagyon alkalmasak a kölcsönös tájékoztatásra, a

hivatal előtt álló feladatok állandó és alapos megismerésére.

A hivatalvezetők minden járásban a legfontosabb kérdésekben döntéseik, rendelkezéseik előtt kikérik a pártszervezet titkárának véleményét, tájékoztatják szándékaikról, terveikről. A pártszervezet munkáját segítik, tevékenységét és javaslatait igénylik. Ennek a hasznos gyakorlatnak kedvező hatása érződik a hivatali beosztott vezetők munkájában is, mert jobban hallgatnak a párttagság véleményére, észrevételeire.

A pártszervezetek — jogkörüknek megfelelően — rendszeresen beszámoltatják a hivatalok különböző beosztású vezetőit, elsősorban a munkaterveikben meghatározott feladatok végrehajtásáról. Ez a tevékenység nagyrészt eredményes, de még mindig tapasztalható formalitás. Nem mindig tisztázzák előre megfelelően, hogy a beszámolókban mire tartanak igényt, konkrétan mit kérnek a tájékoztatókban. Ilyen esetekben a beszámoltatások nem érik el céljukat, nem eléggé hatékonyak. A hivatali pártszervezetek ez irányú munkáját a járási pártbizottságoknak jobban kell segíteniük. A hivatalok belső munkájával, rendjével kapcsolatos feladatok értékelésében és meghatározásában a párttaggyűlések, a pártvezetőségi ülések nagyon eredményesen tevékenykedhetnek, amivel egyben tehermentesíthetik a járási pártbizottságokat.

A járási hivatalok pártszervezetei nagy gondot fordítanak a párttagság és a párton kívüli dolgozók politikai, ideológiai nevelésére. E tevékenységük annak felismeréséből fakad, hogy a hivatalok csak akkor érhetnek el jó eredményeket a munkában, ha dolgozóik kellő felkészültséggel, megfelelő ismeretekkel végzik tevékenységüket. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha a hivatalok dolgozói értik és érzik is az általuk végzett munka politikai jelentőségét, társadalmi összefüggéseit, várható hatásait és eredményeit az egész járásban. Az ilyen felfogású dolgozók nevelése a járási hivatalok pártszervezeteinek legfontosabb feladata.

Ebben a felelősségteljes és sokoldalú munkában az elmúlt időszakban nem fordítottak és jelenleg sem fordítanak a pártszervezetek kellő figyelmet a szakszervezetek és a KISZ-szervezetek munkájára. A politikai nevelés és a tájékoztatás gyakran leszűkül a pártszervezet tevékenységére, pedig az említett szervek is eredményes munkát tudnának kifejteni, elsősorban a párton kívüli tanácsi dolgozók körében.

Káder- és személyzeti munka

A járási pártbizottságok nagy figyelmet fordítanak a hivatali apparátusban folyó káder- és személyzeti munkára. A káderhatáskörök tisztázottak és kellően meghatározottak. Érvényesül az az elv, hogy csak a hivatalvezető és helyettese, valamint a pártszervezet titkára tartozik a járási pártbizottság, illetve a végrehajtó bizottság hatáskörébe. Ezzel jelentősen szélesedett és növekedett a hivatali pártszervezetek szerepe és felelőssége a káder- és személyzeti munkában. A hivatalvezetés betartja, a pártszervezetek pedig egészében véve eredményesen érvényesítik a véleményezési jogkörükkel összefüggő feladataikat és felelősségüket.

A pártszervezetek tevékenysége nem korlátozódik, nem szűkül le a hivatali apparátus belső munkájára, tevékenységére. Az itt dolgozó kommunisták, mint a járási pártbizottságok aktivistái, munkájuk végzése közben értékes segítséget adnak a községi tanácsok vezetőinek, elsősorban a testületi munka színvonalának emeléséhez, a munka eredményes végzéséhez. A községekben végzett munkájuk során szerzett tapasztalatokról rendszeresen tájékoztatják az illetékes pártszervezetek titkárait és kikérik, felhasználják véleményüket.

Zámbó József
a Győr-Sopron megyei PB titkára

A területfelelősi rendszer tapasztalatai

Csaknem fél esztendeje, hogy a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozatának megfelelően a székesfehérvári járási pártbizottság apparátusában is bevezetésre került a területfelelősi rendszer. Bár a politikai munka e formájának értékelésére fél év tapasztalatai még nem elegendők, arra azonban igen, hogy munkamódszerünkre vonatkozóan *néhány fontos tanulságot levonjunk.* Meg kell ezt tenni azért is, hogy idejében javítsunk a munka közben észlelt hibákon.

Járásunkban 127 pártalapszervezet, 15 csúcsvezetőség, két községi és egy üzemi pártbizottság működik. A járási pártbizottság 12 politikai munkatársa közül — reszortja mellett — nyolc végez területfelelősi munkát. Nincs területe az első titkárnak, a titkárnak, a pártgazdasági és ügykezelési csoportvezetőnek, a káder- és párttagnyilvántartónak. Az utóbbi két elvtárs mentesítését a járás területének nagysága indokolja, ugyanis a pártalapszervezetek ügyeinek intézése és a tagnyilvántartás munkaidejüket teljesen kitölti.

A felelősség átvállalása nélkül

A nyolc területfelelőshöz 12 csúcsvezetőség és 72 pártalapszervezet tartozik. A két községi és az egy üzemi pártbizottságnak, valamint két községi és egy üzemi csúcsvezetőségnek nincs területfelelőse. Ezeknek a pártszerveknek a titkárai a párt által függetlenítettek, s a járási pártapparátus értekezletein rendszeresen részt vesznek. E pártszervekhez 54 alapszervezet tartozik. A politikai munkatársak között aszerint osztottuk el a területet, hogy *mindegyikükhöz tartozik közbeeső pártszerv és alapszervezet is.* Azért tartottuk szükségesnek a munkát így megosztani —, s ez nem csupán a munka mennyiségének kérdése —, mert nagyon fontos, hogy a politikai munkatársak a szervezetek mindkét szintjéről kellő tapasztalatokkal rendelkezzenek.

A járási pártbizottság és a területfelelősi rendszer kialakításánál a szervezési kérdések mellett nagy gondot fordított a politikai munkatársak, a közbeeső pártszervek és az alapszervezetek titkárainak sokoldalú felkészítésére is. Erre nagy szükség volt, mert számos kérdést kellett tisztázni. Az előkészítés során gyakori kérdés volt: kit, hogyan irányítsanak a területfelelősök? Ugyanígy *visszatérő kérdés volt az alapszervezetek és a pártszervek önállóságának helyes értelmezése.* Egyértelműen foglaltunk állást, amikor ismételten leszögeztük: továbbra is a választott pártszervek irányítják területükön a politikai munkát. A területfelelősöknek a pártszervek munkáját kell hatékonyan segíteniük, de a felelősség átvállalása nélkül. A területfelelősök a járási pártbizottságnak tartoznak felelősséggel, a terület politikai munkájáért pedig az illetékes pártvezetőségek a felelősek.

A területfelelősök számára kéthetenként tartunk munkamegbeszéléseket, melyek egyben tapasztalatcserék is. Ezeken a megbeszéléseken azoknak a pártszerveknek a titkárai is részt vesznek, amelyekhez területfelelős nincs beosztva.

A felsőbb pártszervek határozataiból adódó feladatokat és a soronlevő tennivalókat *az előadó titkár differenciáltan ismerteti,* hogy ennek alapján a területfelelősök a pártszervezeteknek és a pártszerveknek gyakorlati segítséget tudjanak adni. Fontosnak tartjuk ezt, mert azzal, hogy a reszortfeladatok elvégzése mellett a munkatársak mint terület-

felelősök is dolgoznak, nem lettek azonnal járatosak a pártpolitika és a pártélet valamennyi kérdésében. A felkészítésüknél egyrészt azt vesszük figyelembe, hogy a politikai munkatársak politikailag mennyire tapasztaltak, másrészt azt, hogy milyen jellegű és színvonalon működő pártszervezeteket segítenek.

A területfelelősi, apparátusi megbeszélések programja előre tervezett. A pártbizottság titkárain kívül az apparátus egy-egy reszortfelelőse is ad tájékoztatót a járás egészére vonatkozóan. Informálja a munkatársakat és ismerteti a feladatokat.

A reszortfeladatok és a területi munka egyeztetése

A pártbizottság apparátusának politikai munkatársai megértették a pártmunka új módszerének lényegét, s határozottan *törekednek reszortfeladataik és területi munkájuk egyeztetésére.* Ezt a végrehajtó bizottság is elősegíti. Ügyelünk arra, hogy a politikai munkatársak tevékenysége minél szervezettebb legyen. Kiszállásaik előre meghatározott céllal történnek, s munkaidejük nagyobb részét területükön töltik. Arra törekszünk, hogy a munkatársak rendszeresen vegyenek részt területük pártszervezeteinek testületi ülésein. Elsősorban a vezetőségi üléseken való részvételt tartjuk fontosnak, mert *a területfelelősöknek főleg a párttestületek tevékenységét, munkájuk hatékonyságát kell segíteniük.*

Bár az elvtársak igyekeznek minél jobban összehangolni reszort- és területfelelősi munkájukat, időközönkint a két feladat ellátása között feszültség keletkezik. Apparátusunk munkatársai a területfelelősi munkájukat helyezik előtérbe, igyekeznek jól megismerni területüket. Ezt azzal is elősegítettük, hogy már az alapszervezetek és a közbeeső pártszervek beszámoló taggyűlései, illetve beszámolói előtt biztosítottuk a területfelelősök intenzív közreműködését. A területfelelősök nagy felelősséget éreznek a területükön folyó politikai munkáért.

A járási párt-végrehajtóbizottságnak azonban biztosítania kell, hogy a reszortfeladatok elvégzése se szenvedjen csorbát, ne szoruljon háttérbe. Időközönként viszont nagyobb horderejű, s hosszabb ideig tartó reszort-tennivalók — például a pártélet vagy a gazdaságpolitika területén — háttérbe szoríthatják a területfelelősi teendőket. A két munkaterület közötti összhang megteremtése meghaladja a munkatársak lehetőségeit. Ezért a végrehajtó bizottság olyan tervszerűséggel irányítja a politikai munkát, hogy az apparátus a feladatokat a leghatékonyabban oldja meg. A pártbizottság titkárai figyelemmel kísérik, hogy mely időszakban van egyes reszortfelelősöknek több munkájuk reszortkötelezettségükből adódóan, vagy melyik időszakban kell fokozottabban előtérbe helyezni a területi munkát. *A feladatoknak ez a differenciálása a két titkártól is több munkát és nagyobb gondosságot, szervezést igényel.*

Tapasztalataink szerint a pártmunka mai módszere nagyobb szellemi és fizikai megerőltetést jelent a munkatársak számára, mint a korábbi gyakorlat, amikor csupán a reszortjukból adódó feladatokat kellett ellátniuk. A területfelelősi teendők egyrészt több időt vesznek igénybe, másrészt a politikai munka minden területén fokozniok kell tájékozottságukat.

Járási párt-végrehajtóbizottságunknak állandóan tudatosan kell törekednie az apparátus munkamódszerének fejlesztésére. Annál is inkább szükség van erre, mert szinte tapasztalatok nélkül tértünk át a területfelelősi munkára. Párt-végrehajtóbizottságunk segíti a hasznos tapasztalatok felhasználását, kezdve az alapos felkészüléstől a területen töltött idő hatékony kihasználásáig.

Arra is ügyelünk azonban, hogy *a pártmunka hatékonyságának növekedését a magasabb színvonalú politikai munkával biztosítsuk* és kerüljük el a politikai munkatársak további fizikai megerőltetését. Ennek érdekében csökkentjük a különböző írásos munka mennyiségét. A párhuzamosságok megszüntetésében is vannak még tartalékok, továbbá igyekszünk javítani a politikai munkatársak munkafeltételein és a technikai ellátottságán, amely napjainkban még alatta van a megyei pártbizottság intézkedési tervében megjelölt szintnek.

Hatékonyabb pártalapszervezeti tevékenység

A pártszervek és -szervezetek vezetői kedvezően fogadják a járás fokozott segítségét, a gyorsabb tájékoztatást, s ez legtöbbjüknél az aktivitás növekedésében, a feladatok színvonalasabb megoldásában mutatkozik meg. A területfelelősi rendszer hasznosnak bizonyult járásunkban is, *mind jobban betölti szerepét, segíti, hogy magasabb szintre emeljük az alapszervezetek politikai munkáját.*

Az alapszervezetekben a határozatok végrehajtását nagyobb gonddal szervezik, alaposabbak, színvonalasabbak a pártszervezetek testületi ülései, s ennek nyomán döntéseik is. Már az év végi beszámoló taggyűlések színvonalában is tapasztaltunk javulást az előző évihez képest, de általában a politikai feladatok végrehajtása is szervezettebb, magasabb színvonalú, mint a korábbi években.

A pártszervezetek vezető testületeinek egyre javuló munkája mellett jelentős az a politikai fejlődés is, amit a pártélet élénkülésében, a pártfegyelem javulásában, a kommunisták aktivitásának növekedésében tapasztalunk. Nem kis szerepük van ebben a területfelelősöknek, akik folyamatosan segítik és ellenőrzik a párthatározatok végrehajtását. Hasznos a területfelelősök munkája a tekintetben is, hogy *az alapszervezetek problémái, kérései gyorsabban eljutnak a járási pártbizottsághoz, mint a korábbi időszakban.* Tehát a mi segítségünk is gyorsabb, s nem egy esetben már ezzel is növekszik a politikai munka hatékonysága.

Az egyes politikai kampányok idején a járási párt-végrehajtóbizottság azzal segíti, tehermentesíti a területfelelősöket, hogy 20—30 aktivistát is bekapcsolunk a pártmunkába. A legnagyobb segítséget az alapszervezeteknek éppen a testületi munka színvonalának növelésével adjuk.

A területfelelősök nem helyettesíthetik a rendszeres, havi titkári értekezleteket. Módjuk, de idejük sincs arra, hogy valamennyi hozzájuk beosztott pártszerv vagy pártszervezet vezetőségét ugyanolyan hatékonyan, politikai összefüggéseiben tájékoztassák, mint ahogyan ez a titkári értekezleteinken és reszortfelelősi megbeszéléseinken történik. Feladatunk éppen az, hogy ezek színvonalát, hatékonyságát növeljük, mert a feladataikat jól ismerő, politikailag felkészült kommunistákból álló vezetőség képes csak a mindennapi feladatokat eredményesen megoldani.

Párt-végrehajtóbizottságunk figyelemmel kíséri a területfelelősök munkáját és segíti őket. Természetes, hogy a politikai munkatársak felkészültsége, képessége nem egyforma, ezért *ellenőrző és segítő munkánk is differenciált.* Arra törekszünk, hogy a területfelelősi rendszer adta kereteket minél mélyebb tartalommal töltsük meg.

Paizer György
a székesfehérvári járási pb
első titkára

A pártfegyelmi munka tanulságai

A XIII. kerületi Pártbizottság nemrég megvizsgálta Angyalföld 24 pártszervezeténél és 11 önálló pártbizottságánál a pártfegyelmi munka tapasztalatait.

A fegyelmi vétségek alakulásának adatai önmagukban természetesen nem adhatnak teljes képet a párttagság fegyelmi helyzetéről. Gyakorlati tapasztalat, hogy ahol gyakran évekig nem folytatnak le egyetlen fegyelmi eljárást sem, korántsem biztos, hogy erre nem is volna szükség. 1971/72-ben például a kerületi alapszervezetek csaknem háromnegyed részében semmiféle fegyelmi felelősségrevonás nem történt, s ezt jónéhányszor a kerületi pártbizottságnak kellett kezdeményeznie. De ugyanez érvényes fordítva is: ahol több párttagot vonnak felelősségre fegyelmileg, ez nem jelenti okvetlenül a helyzet romlását, sőt tükrözheti a szóban forgó pártszervezet igényességét, a kommunisták iránt támasztott követelmények magas mércéjét.

Hogyan alakultak, mit mutatnak a pártértekezlet óta elkövetett fegyelmi vétségek, illetőleg a kiszabott pártbüntetések?

A számok tükrében

Ami az utóbbiakat illeti, ezek száma 12 százalékkal emelkedett. A vétségek jellegében figyelemreméltóak az eltérések a korábbiakhoz képest. A legfontosabb az, hogy kevesebb (72,8 helyett 56 százalék) a törvényeket, az állami fegyelmet és az erkölcsöt sértő vétség, többen (27,2-del szemben 44 százalék) sértették meg viszont a párt belső rendjét, szervezettségét. Nem kétséges, hogy ebben a pártszervezeteknek a X. kongresszust követő határozottabb fellépése is kifejeződik a párt belső normái ellen vétkkel szemben.

Megváltozott a vétségek gyakorisága is. A pártértekezletet megelőző időszakban a népgazdaságnak okozott kár és korrupció miatt kellett a legtöbb párttagot felelősségre vonni (58 főt). A most vizsgált periódusban viszont a párttagsági könyv elvesztése miatt (62 főt). Pontosan kétszer annyian hagyták el tagkönyvüket, mint korábban, s ez mindenképpen elgondolkoztató. Ezzel ez a vétség a korábbi negyedikről az első helyre került, a népgazdaságnak okozott kár pedig a másodikra.

De nemcsak gyakoribbak lettek a fegyelmi felelősségrevonások, hanem súlyosabbak az elkövetett vétkek is. Ezért a korábbinál 47 százalékkal többen váltak méltatlanná a párttagságra. A kizártak között viszont lényegesen — csaknem 22 százalékkal — kevesebb a munkás. Figyelmet érdemlő tény azonban, hogy döntően az 1957 után belépett párttagokat kellett kizárni.

A vizsgálat fontos tapasztalata, hogy a pártszervezetek mind *bátrabban lépnek fel a vezető beosztású kommunistákkal szemben is, ha azok megsértik a pártfegyelem normáit.* A pártértekezlet óta 16 párttagot vontak felelősségre a népgazdaságnak okozott kár és korrupciós cselekmények miatt; 7 elvtársat a munka- és szolgálati fegyelem megsértéséért, 6-ot pedig egyéb vétségekért. Mégis, annak az elvnek a megértetéséért és érvényesítéséért, hogy a párt előtt annak minden tagja — beosztásától függetlenül — egyformán

felelős, sokat kell tenni ezután is — állapította meg a pártbizottság.

A vizsgálat a fegyelmi munka feltételeinek és módszereinek javulásáról is számot adott. A *fegyelmi munka a pártmunka szerves részévé vált.* Ebben nagy szerepe volt a Központi Ellenőrző Bizottság emlékezetes, 1971-es levelének, amely minden szinten egységesebbé tette a fegyelmi munka elveinek értelmezését, s növelte annak jelentőségét. A vizsgált pártszervezetek többségénél előtérbe került a megelőzés, vagyis a nevelés, ebben növekvő szerepet töltenek be a kollektívák, elsősorban a pártcsoportok és a taggyűlések. A fegyelmi munka ily módon — a kerületi pártbizottság törekvésével összhangban — mindinkább egyfajta jelzőrendszerré is válik a pártéletben.

A keruleti PB fegyelmi bizottságának jó munkájáról tanúskodik, hogy a vizsgált időszakban beterjesztett 244 fegyelmi büntetés javaslatból 232-őt jóváhagyott a végrehajtó bizottság, s mindössze néhány esetben enyhítette, illetve súlyosbította ezt.

A pártbizottság vizsgálatából kitűnt, hogy *növekedett a pártfegyelmi munka demokratizmusa.* A felelősségre vont párttag idejében, a fegyelmi bizottság ülése előtt megkapja a róla készült részletes előterjesztést. Így alaposabban készülhet fel, reálisabban ítélheti meg az általa elkövetett vétséget, s önmaga is ellenőrizheti a vizsgálat megállapításait.

A fegyelmi bizottság — eltérően a korábbi gyakorlattól— nem tesz javaslatot a határozatra, a büntetés mértékére, hanem álláspontját az ülés vitájában alakítja ki. Ez a módszer növeli a fegyelmi bizottsági tagok felelősségét és hozzájárul a reálisabb döntések kialakításához. A bizottság azzal is igyekszik erősíteni munkájának nevelő jellegét, hogy tájékozódik és figyelemmel kíséri, mint vélekedik a kiszabott büntetésről az érintett párttag környezete, sőt, bizonyos idő elteltével visszatér egy-egy ügyre. Ez a módszer azonban még nem elég rendszeres és tervszerű.

A Központi Ellenőrző Bizottság már említett állásfoglalása után az alapszervezetekben folyó *pártfegyelmi munka színvonala emelkedett.* Egyre ritkábban történik meg, hogy csorbítják az eljárás alá vont párttag jogait. Az ügyek tárgyalását az őszinteség, az emberségre és az alaposságra való törekvés jellemzi. A vállalati pártbizottságok mellett működő fegyelmi bizottságok tobbsége munkaterv szerint dolgozik. Kezd gyakorlattá válni, hogy a bizottságok nemcsak konkrét fegyelmi vétségekkel, de az ezeket *megelőző jelenségek vizsgálatával* is foglalkoznak (pl. a tagdíjfizetés alakulásával).

Ma már inkább csak kivétel, hogy a szervezeti szabályzattól eltérő módon indítanak meg pártfegyelmi eljárásokat. A TRANSZVILL-nál és a MÁVAUT-nál fordult elő nemrég, hogy a párttagot marasztalták el tagkönyve elvesztéséért, holott az mindkét esetben a pártvezetőségnél veszett el, miután előzőleg oda leadták.

Bizonytalanságok a munkában

Ezzel kapcsolatban vita kerekedett a pártbizottság ülésén. A fegyelmi bizottság tagjai ugyanis azt tapasztalták az egyik alapszervezetnél, hogy a kommunisták tagsági könyvét a pártiroda páncélszekrényében tartják, mondván, ott biztonságosabb helyen van, mint tulajdonosánál. Volt, aki úgy vélekedett, nem lehet kifogásolni a párttagsági könyv megőrzésének ezt a módját. A többség azonban — helyesen — úgy foglalt állást, hogy a tagkönyv szigorúan személyi okmány, a párthoz való tartozás legfőbb dokumentuma, amelyet megőrizni minden párttagnak saját és alapvető kötelessége.

Az üzemi pártfegyelmi munka egyik — bár egyre ritkábban előfor-

duló — gyengesége, hogy a gazdasági vétség megtorlását nem követi a pártszervezet által kezdeményezett felelősségrevonás. Ez történt nemrég a Magyar Acélárugyárban, ahol két párttag kapott vállalati fegyelmit. Egyikőjüknek a bíróságon is felelnie kellett, a pártfegyelmi eljárást azonban csak a kerületi fegyelmi bizottság közbelépésére indította meg az üzemi pártszervezet.

Általános tapasztalat, hogy ezek az esetek bizonyos gondot okoznak a pártszervezeteknek. Bizonytalanok benne, hogy a bírói ítéletet követően hogyan folytassák le a fegyelmi eljárást és milyen mértékű legyen a pártbüntetés. Még inkább nehezíti a pártszervezetek helyes állásfoglalását, ha a vétkes személy felfüggesztett büntetést kap vagy jogilag nem marasztalható el. A pártfegyelmi munkában helyenként megnyilvánuló ilyen bizonytalankodások oka többnyire a tapasztalatok hiánya, kisebb mértékben pedig szubjektivizmus, „miért büntessük a párttagot kétszer" közismert és hibás szemlélet továbbélése.

A tapasztalatok arra utalnak, hogy nem minden pártszervezetben lépnek fel ma még kellő szigorral a párt belső életének normáit megsértőkkel szemben. Különösen ritkán fordul elő ez az ideológiai, világnézeti fegyelem ellen vétőkkel. Vannak például párttagok, akik rendszeresen és hosszú időn át részt vesznek különböző egyházi szertartásokon. Egy-egy szűkebb munkahelyi közösségben jól tudják ezt egymásról az emberek. Mégsem vonják felelősségre az ilyen párttagokat még akkor sem, amikor már nyilvánvaló, hogy a konkrét esetben a politikai nevelőmunka egymagában nem hatásos.

Gyakoribb, hogy *nem kérik számon a határozatok, a pártfeladatok végrehajtását, s eltűrik a vitát még akkor is, amikor a cselekvésen a sor.* Természetesen nem lenne célszerű és méltányos, ha minden kisebb vétségért azonnal fegyelmit kezdeményeznénk egy-egy párttag ellen — hangsúlyozták a kerületi pártbizottság tagjai. Jó volna azonban — mondották —, ha egyetlen esetben sem hagynák továbbterjedni, elmélyülni az észlelt hibákat és figyelmeztető, ha úgy tetszik fegyelmi beszélgetéseket folytatnának az ilyen kommunistákkal. *Az esetek többségében minden bizonnyal el lehetne kerülni a későbbi nagyobb buktatókat.*

A kerületi üzemek pártszervezetei mindinkább élnek is a pártfegyelmi munka effajta megelőző eszközeivel. sok helyütt már akkor foglalkoznak a párttaggal, amikor még hatásosnak ígérkezik a puszta figyelmeztetés; pártcsoport-értekezleten bírálják egy-egy kommunista helytelen magatartását; rendszeresen számonkérik a pártmegbízatások teljesítését; gyakrabban szerepel a pártszervezetek napirendjén a párttagság erkölcsi-fegyelmi helyzete; végül magát a pártfegyelmi munkát is igyekeznek a párttagság nevelésének szolgálatába állítani oly módon, hogy a taggyűléseken ismertetett fegyelmi határozatokból nemcsak az érintett párttag, de az egész párttagság levonhassa a szükséges tanulságokat.

Szó esett az angyalföldi pártbizottság ülésén a kerületi párt-végrehajtóbizottság irányító és ellenőrző tevékenységéről is, amely nagymértékben segíti a fegyelmi bizottság eredményes munkáját. A pártbizottság azonban megállapította: a fegyelmi munka színvonalának további emelése megkívánja, hogy a végrehajtó bizottság tagjai, illetőleg a felügyelő titkár a fegyelmi bizottság még több ülésén vegyen részt és információival segítse a bizottság hatékonyabb munkáját.

A pártbizottság ülése végezetül számbavette azokat a legfőbb tennivalókat is, amelyekkel tovább lehet és kell fejleszteni a pártfegyelmi munkát Angyalföldön.

Terényi Éva

A párttaggyűlés szerepe a tagfelvételben

A Politikai Bizottság 1972. november 21-i ülésén megtárgyalta a párt számszerű növekedését és összetételének alakulását, s határozatot hozott a pártszervezetek teendőire. Ez lényegében azt fejezi ki, hogy mindenütt céltudatosabban kell foglalkozni a tagfelvételi munkával, a párttagság nevelésével. A feladatok teljesítésében döntő szerepe van a párttaggyűlésnek, ahol is a kommunisták érvényesítik a párt X. kongresszusának a tagfelvételre vonatkozó elveit, figyelembe véve a Politikai Bizottság novemberi határozatában foglaltakat. Minden egyes kommunista felelős tehát azért, hogy kik lesznek párttagok, politikailag mennyire elkötelezett, aktív személyekkel erősödik a párt. A párttagok ezirányú jogukat és kötelezettségüket elsősorban a taggyűlésen gyakorolhatják, illetve érvényesíthetik. A pártszervezeteknek ezt a felelősségét, feladatát a Szervezeti Szabályzat így rögzíti: *„A pártba való felvételről a taggyűlés határoz".*

Lényeges előrelépés

Az elmúlt hetekben több pártszervezet taggyűlésén — legutóbb a Pest—Nógrád megyei Állatforgalmi Vállalat ceglédi üzemében és a nyársapáti Haladás Tsz-ben — gyűjtöttünk tapasztalatokat a kommunista kollektívák tagfelvételi tevékenységéről — a Politikai Bizottság novemberi állásfoglalása tükrében.

Előljáróban el kell mondani, hogy mindkét pártszervezetben megtárgyalták a Politikai Bizottság novemberi ülésének határozatait. A taggyűlésen élénk vita folyt, s a felszólalók többsége helyeselte az állásfoglalásokat, határozatokat, s ezek elveit pártszervezetükre vonatkoztatva tárgyalták. Ezzel egyúttal felszínre kerültek azok a fogyatékosságok is, amelyek a korábbi időszakban néhány vonatkozásban alapszervezetükben is előfordultak. A határozatok megértését számos dolog bizonyítja. Mindkét pártszervezetben a munkahely jellegének megfelelően fizikai dolgozót vettek fel a pártba: a húsipari vállalat ceglédi üzemében például két fizikai dolgozót, egyikük munkásnő, a tsz-ben pedig egy fiatal tsz-tagot. A felvételre kerülők valamennyien fiatalok, a „legidősebb" életkora is 30 év. Becsületesen helytállnak a munkában, példamutatóan vesznek részt a politikai feladatok megoldásában.

A taggyűlés felszólalóinak az volt a véleményük, hogy velük a pártszervezet új harcosokkal erősödik. A felvételre kerülőknél természetesen ez a döntő. Ennek megvalósítását számos jó módszer biztosítja. A pártszervezetek a felvételre kerülők párttaggá nevelésében, a tagságra való felkészítésében több „újítást" honosítottak meg, amely kedvezően befolyásolja a felvettek felelősségérzetét, későbbi munkájukat. Ilyen például, hogy a szervezeti szabályzat megismerését általános követelménnyé tették még a felvétel előtt. Vagy például a nyársapáti Haladás Tsz pártszervezetének vezetősége nemcsak akkor foglalkozik a felvételre jelentkezővel, amikor a napirendet elő kell készíteni, hanem többször is elbeszélget vele a párttagsággal járó kötelességekről, a fokozott áldozatvállalásról, a párt politikája melletti harcos kiállás fontosságáról.

A tagfelvételi munka színvonalának emelkedése mellett azonban a pártszervezetek taggyűlésén tapasztalhatók olyan rutinszerűségre, formalitásra utaló momentumok, amelyek megszüntetése a tagfelvételek tartalmának gazdagítását szolgálná, elviségét erősítené.

A taggyűlés tagfelvételi munkája nagyban függ az alapszervezet egész kritikai légkörétől, s nem utolsósorban a vezetőség előterjesztésétől. Nem elhanyagolható körülmény például az sem, hogy a napirendi pontok közül a tagfelvétel milyen sorrendet, rangot kap. A ceglédi húsüzem taggyűlésén a felvétel volt az első napirend. Az idő nem szabott határt, a kommunisták figyelme, érdeklődése friss, élénk volt. A nyársapáti Haladás Tsz pártszervezetének taggyűlése elsőnek a szövetkezet segédüzemi tevékenységének problémáit vitatta. Fontos téma — a napirend több mint négy órát vett igénybe, a párttagok jelentős százaléka felszólalt, élénk volt a vita. Ezt követően került sor a tagfelvételre. Nem lehet csodálkozni, hogy fáradtak voltak, egyesek sürgették a pártszervezet titkárát a taggyűlés mielőbbi befejezésére. S mit tehettek egyebet? — gyorsan „lepergették" a felvételt.

Az esetet csupán azért említettük: nem formai kérdés a napirendek számának, sorrendjének helyes meghatározása, hanem nagyon is érinti, befolyásolja a taggyűlés érdemi munkáját. Az „essünk túl rajta" gyakorlat több szempontból is hibás. Egyrészt a felvételre kerülő úgy érezheti, személyének nem tulajdonítanak kellő figyelmet, pedig már napokkal, hetekkel előtte készült a számára is döntő fontosságú eseményre, másrészt a rutinszerűség az alapszervezet valamennyi tagjában csökkenti a felelősségérzetet a pártszervezet sorainak erősítését illetően. Természetesen ez abban az esetben is előfordulhat, ha a tagfelvétel az első napirend. Az idő rövidsége, illetve túlhaladottsága azonban mindenképpen ilyen irányba „tolja" a pártszervezet tagjait. Tanulságul kell hogy szolgáljon ez minden pártszervezet számára. A párt sorainak erősítése, a taggyűlés szelleme, mély felelősségérzete a felvettek számára egy életre szóló élményt jelent, s hosszú időre megszabhatja magatartását, a párthoz való viszonyát, aktivitását.

A taggyűlés munkajellege

A párttaggyűlés résztvevői mindenekelőtt a pártvezetőségtől várják, hogy őszintén, mélyrehatóan értékelje a felvételre jelentkező személyét, magatartását. Igaz az, hogy a tagfelvétel fontos, szinte ünnepi aktus mind a felvételét kérő, mind pedig a pártszervezet kollektívája számára. Nem lehet ezt tagadni, mert ennek külső jelei valamennyi felvételt tárgyaló taggyűlésen érzékelhetők. A felvételüket kérők ünnepélyesen öltöznek fel, az izgalom pírja árulkodik érzésükről, lelki állapotukról. A taggyűlés résztvevői szeretettel, bátorítóan tekintenek az izgalom perceit átélőkre, az első sorokba ültetik, büszkék arra, hogy újabb harcost neveltek a párt számára. Mindez az ünnepélyesség sem homályosíthatja el — ellenkezőleg, fokoznia kell — a taggyűlés munkajellegét.

Napjainkban elég gyakori — ezt több pártszervezet taggyűlése is példázza — hogy a pártvezetőségek nem fordítanak kellő gondot a taggyűlés munkajellegének erősítésére. Megnyilvánul ez abban is, hogy a vezetőségek nem adnak a taggyűlésnek mélyrehatóan értékelést a felvételre jelentkezettek személyéről. Nyomban adódhat az ellenvélemény: „Nincs erre szükség, hiszen a kis kollektívákban mindenki jól ismeri a felvételét kérőt." Való igaz, hogy egy községben, üzemben, a párttagok túlnyomó többsége személy szerint ismeri a felvételét kérőt. A pártba való felvételnél azonban nem elég a felszínes „ismerés", amely a mindennapi életben például így nyilvánul meg: „jól dolgozik", rendes, „nem iszik" stb. Ezek mind jó emberi tulajdonságok, de túlontúl általánosak ahhoz, hogy ezek alapján bárkit is a párt soraiba felvegyenek.

A Politikai Bizottság novemberi ülése, a párt cselekvési egysége növelése érdekében növelte a pártba való felvételnél támasztott követelményeket. Minden egyes felvételre kerülőnél mérlegelni kell: milyen társadalmi munkát végez; milyen a közéleti cselekvése; politikailag mennyire képzett; milyen nézeteket vall az alapvető világnézeti kérdésekben; hogyan viszonyul a vallás-hoz, a szocialista hazafiság, az internacionalizmus elveihez stb.

Ahhoz, hogy a taggyűlés érdemben tárgyalja minden felvételre kerülő esetében ezeket a kérdéseket, az alapot a pártvezetőségnek kell megtennie azzal, hogy a pozitív vonások mellett szól a felvételét kérő fogyatékosságairól is. Számos pártszervezetben még az a gyakorlat, hogy a felvételét kérőről csak a jót mondják el. Az a szemlélet uralkodik ugyanis, hogy „nem illik ilyenkor az emberi hibákról is beszélni". Úgy vélik, hogy a hibák felvetése esetén, a taggyűlés résztvevői nem szavaznak igennel. Az emberek megítélésénél általában is, de a tagfelvételt kérőknél különösen, káros ez a felfogás. Azt kell alapul venni, hogy a pártba az emberek nem „kész" kommunistaként kerülnek, vannak hibáik, gyengéik, s ha ezek olyanok, amelyek nem összeegyeztethetetlenek a párttagsággal — rövidebb-hosszabb idő alatt kijavíthatók — nem lehetnek akadályai a felvételnek. A kommunista nyíltsághoz, őszinteséghez tartozik, hogy a taggyűlésen is szemtől-szembe megmondják a véleményüket. S ehhez az őszinteséghez, nyíltsághoz az első lépést a pártvezetőségnek kell megtennie azzal, hogy kendőzetlenül felveti a jelentkező magatartásbeli hibáit, rámutatva, miben kell javítania.

Bírálat és elismerés

A pártvezetőség alapos, sokoldalú véleményének párosulnia kell a párttagok őszinte bírálatával, elismerésével. Az előbbiekben említett „mindenki ismeri" abból a szempontból is igaz, hogy bármennyire is hallgat a vezetőség értékelése az egyes személyek magatartásbeli hibáiról, a párttagok úgy is ismerik ezeket. A bírálat elkendőzésével tehát nemcsak a felvételre kerülővel szemben vét a vezetőség, hanem őszintétlenségre, kritikátlanságra is „neveli" a kommunistákat. Tápot ad ezzel annak a kényelmességnek, a felelősség áthárításának, amely szerint „miért én mondjam meg, amikor a hibákat a vezetőség is ismeri". Az elmondottak nem azt jelentik, hogy az említett két pártszervezetben ezek a hibák jellemzőek, inkább azt, hogy számos pártszervezetben a hiányos, vagy nem kielégítő előterjesztés a vezetőség részéről milyen veszélyeket rejt.

A nem kielégítő vezetőségi előterjesztést a párttagok kérdéseikkel, felszólalásaikkal még kiegészíthetik, a párttaggyűlés ezáltal mély tartalommal töltődik meg. Ténylegesen van ilyen taggyűlés, ez elsősorban a párttagok kommunista felelősségérzetének következménye. Gyakoribb azonban, hogy a felszólalások is megrekednek a felszínen.

A konkrétan említett pártszervezetek taggyűlésén is számos kérdést intéztek a felvételüket kérőkhöz. Megkérdezték például: „Miért jelentkeztek a pártba?" A kérdezettek bizony nehezen tudtak erre kielégítő választ adni, s ez nem írható rovásukra. Őszintén meg kell mondani, nehéz erre általánosságoktól mentes, rövid választ adni. Még nehezebb kérdés volt: „Miért csak most jelentkeztek a pártba?" Már csak azért is, mert a felvételt kérők fiatalok voltak. De az ilyen, kissé elmarasztaló kérdés idősebbnél sem indokolt. Ezt másként kell megtudni. A taggyűlésen senkit sem lehet korlátozni a kérdésfeltevésben — de mennyire célravezetőbb, ha azt tudakolják: milyen társadalmi munkát végez; mióta; milyen pártmegbízatást sze-

retne; milyen szándékai vannak a továbbtanulást illetően; a párt általános politikája mellett egyetért-e a részkérdésekkel is; hogyan látja emberi magatartását stb. De ezek a lényeges kérdések is lehetnek általánosak, ha távol állnak, illetve nincsenek kapcsolatban a megkérdezettek személyével. Példás családi élet esetén az erről való kérdezés valójában formális. A kommunisták kötelessége viszont ezt a kérdést feltenni, ha a felvételre jelentkezőnél ilyen jellegű problémák vannak.

Az új tagok pártmegbízatása

A párttagok kérdéseiben, felszólalásaiban nagy szerepe van a személyes ismeretségnek. A felvételre jelentkezőkkel való közvetlen kapcsolat, azonos munkahely, nem szabad hogy „leszerelje" a kommunistákat a kérdésfeltevésben, felszólalásban. Nem biztos, hogy amit egy-egy párttag tud, azt mindenki ismeri. S ebben a tekintetben nem csupán a hibákról van szó — ellenkezőleg! A taggyűlés a legalkalmasabb fórum arra, hogy megemlítsék, elmondják a jelentkező jó emberi tulajdonságait, helytállását, eredményeit. Ez nem elvtelen dicsérgetés, hanem a munka, a jó emberi tulajdonságok, a politikai helytállás elismerése, amely legalább olyan hatékony az emberek nevelésében, mint a bírálat. Egyébként a felvételüket kérők esetében általában a pozitív emberi tulajdonságok a dominálók. A párttagok mindkét említett taggyűlésen éltek a nevelésnek ezzel a lehetőségével. Hiszen az új párttagok mint pártonkívüliek aktív politikai, társadalmi tevékenységet folytattak. KISZ-szervezetben, szocialista brigádban dolgoztak, eredményes munkát végeztek a különböző politikai, társadalmi eseményekre való felkészülésben — legutóbb a tanácsválasztásban. Mindegyiküknek van állandó megbízatása: szakszervezeti bizalmi, tanácstag, szocialista brigádban szervező stb. Mégsem hatott a formalitás erejével, hogy a taggyűléseken meghatározták a további pártmegbízatásukat, körvonalazták, hogy a jövőben milyen munkát, helytállást várnak tőlük. Ez a bizalom szemmel láthatóan mindannyiuknak jól esett, s ez a pártszervezet további munkája szempontjából is hasznos.

Mindkét pártszervezet taggyűlése eredményes munkát végzett, a pártba felvettekkel erősödött a pártszervezet. A Politikai Bizottság novemberi ülésének irányelvei a pártszervezetek tagfelvételi munkájában máris kedvezően éreztetik hatásukat. Ugyanakkor egyes momentumok arra mutatnak, hogy a „váltás" sok nehézséggel jár, a „rutin" egyes jegyei elég szívósan élnek, amelyeket következetes munkával mihamarabb száműzni kell.

Mihók Sándor

Gondosabb pártellenőrzés

A *művészeti* pártszervezetek fontos feladata a párt művészetpolitikájának érvényesülését elősegítő elemző, illetve *ellenőrző* tevékenység erőteljesebb érvényesítése. A kibontakozást nehezíti, hogy az állami vezetők egy része előtt a pártirányítás és ellenőrzés fogalma, tartalma, a taggyűlés ebben játszott szerepe nem teljesen tisztázott és megértett. Ehhez nyújtott segítséget, hogy a VI. és VII. kerületi pártbizottság közreműködésével — itt helyezkedik el a fővárosi művészeti pártszervezetek csaknem 70%-a — ebben az évben úgy készítették elő az évadzáró taggyűléseket, hogy azok valóban élni tudtak ellenőrző szerepükkel. A színházi igazgatókat a kerületi pártbizottság képviselőjének jelenlétében és közreműködésével ezeken a taggyűléseken számoltatták be az évadban végzett munkájukról, gondjaikról, megfogalmazva a kommunistákkal szembeni elvárásokat is. A taggyűléseken számos észrevétel született a munka eredményesebbé tételére. Így például az Állami Operaházban a zenekar művészeti színvonalának emeléséhez, az utánpótlás biztosításához, a fiatal zenekari tagok beilleszkedéséhez adtak a javaslatok segítséget.

A helyi ismeretek bővítése

A járási, városi, nagyüzemi pártbizottságok első titkárainak a megyei pártbizottságon közelmúltban megtartott értekezletén a Dunántúli Kőolajipari Pártbizottság adott számot a pártalapszervezetek és a tömegszervezetek gazdaságpolitikai agitációs és propaganda-munkájáról.

A jelentés számba vette a megyei párt-végrehajtóbizottságnak e témában tavaly októberben elfogadott határozatát, melynek végrehajtására az olajipari pártbizottság, a hozzátartozó pártalapszervezetek, tömegszervezetek tervet készítettek. Az azóta eltelt több mint fél év tapasztalatait összegező értékelés megállapítja, hogy *a pártszervezetek munkája nyomán eredményesen fejlődött a gazdaságpolitikai agitáció.*

Az olajipari pártbizottság nagy figyelmet fordít arra, hogy az ipar előtt álló feladatok — amelyek a kutatómunkában, a feltáró tevékenységben, a gáz- és olajtermelésben állnak a vállalat előtt — megoldást nyerjenek. Ezért tartják fontosnak a dolgozók minden eddiginél alaposabb tájékoztatását.

A tájékoztatásra felhasználják a párt-, a gazdasági vezetés és a tömegszervezetek rendezvényeit. Nagy jelentőséget tulajdonítanak a szóbeli tájékoztatásnak. A közvetlen véleménycsere megkönnyíti a vállalati tervek teljesítését. Ha a dolgozók ismerik a feladatokat, tudják milyen gondokkal kell megküzdeniük a maguk területén, felkészülnek a nehézségek elhárítására, s javaslataikkal segítik a gazdasági-műszaki vezetés munkáját.

A tájékoztatás fontos eszköze az üzemi újság, a faliújság stb. Ezek a hasznos fórumok mindjobban betöltik szerepüket, rendszeres tájékoztatást adnak a vállalat életéről. Itt főleg a tartalom állandó gazdagításában, a frisseségben kell előbbre lépni. Tudomásul kell vennünk ugyanis, hogy a helyi kérdésekről való tájékoztatás a helyi politikai, gazdasági vezetés feladata, sőt mi több *kötelessége.* Ebből következik, hogy az az általános vélemény, hogy az országos kérdéseket jobban ismerik az emberek, mint ami a környezetükben van, az mindenekelőtt a helyi vezetés kritikája. Az olajiparban ez a felismerés mind teljesebb.

A vállalatnál különös hangsúlyt kap a munkafegyelem megszilárdítása. Az agitációs és propagandamunka jól segítette a közhangulat kialakítását, mely elítéli a munkafegyelem megsértőit, mindazokat, akik mások munkájából akarnak megélni. Erélyesen fellépnek azokkal szemben is, akik az otthoni munkában elfáradva érkeznek be munkahelyükre. Nagy gondot fordítanak a jól dolgozók népszerűsítésére. Ezt a célt szolgálják az üzemrészekben elhelyezett tablók is, ahova azoknak a fizikai és műszaki dolgozóknak a fényképe kerül, akik munkájukkal a legtöbbet adták a vállalat, az üzem előtt álló feladatok végrehajtásáért.

Az agitáció segítette annak megértését, hogy a gazdasági hatékonyság a fejlődés alapvető tényezője, és ebben minden egyes dolgozónak meghatározott feladatai vannak. Az olajipar párt- és gazdasági vezetői jól érvényesítették azt az elvet, hogy aki jobban és eredményesebben dolgozik, az többet is keressen. Ennek az elvnek a következetes érvényesítése elősegíti a termelékenység növelését, az anyaggal való ésszerű gazdálkodást, vagyis a hatékonyabb munkavégzést.

Sokat javult a tömegszervezetek agitációs tevékenysége is. Különösen a szakszervezeti bizottság és a műhelybizottságok fontos feladatuknak

tartják a gazdaságpolitikai célok megvalósításának segítését. Nagy gondot fordítanak arra, hogy a dolgozók által felvetett kérdésekre gyorsan reagáljanak, figyelemmel kísérjék a dolgozók körében elhangzó megjegyzéseket, észrevételeket, s azokra igyekezzenek a legrövidebb időn belül — a gazdasági vezetők segítségével — választ adni, ami egyre inkább konkrét intézkedést jelent.

Az üzemi KISZ-bizottság és az olajiparban dolgozó KISZ-alapszervezetek agitációs tevékenységüket elsősorban a védnökségvállalások és a különböző társadalmi munkából való részvétel során fejtik ki.

A gazdaságpolitikai agitációról és propagandáról szóló határozat végrehajtását összegezve, az eddigi tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az olajipari pártbizottság területén dolgozó pártalapszervezetek és tömegszervezetek jól megértették a munka fontosságát és lényegét. Ma már lényegi, tartalmi kérdéseken dolgoznak· hogyan lehet az eredményességet növelni, s egyáltalán az agitáció és propaganda hatékonyságát fejleszteni. Az általánosan helyes és hasznos törekvések mellett látni kell azonban, hogy a lehetőségek nagyobbak, mint amivel jelenleg élnek. Szükséges például az agitációt végzők számának növelése, s annak elérése, hogy az osztályvezetők, művezetők, csoportvezetők stb. első számú agitátorok legyenek, összetettebben ismertessék a helyi feladatokat, eredményeket. Az alaposabb munkához természetesen az is szükséges, hogy a gazdasági, politikai vezetés még több érvanyagot bocsásson a munkahelyek rendelkezésére, ezzel is biztosítsák, hogy a számok, tények mögé lássanak az emberek, mert ez ad lendületet a munkához, jó szemléletet, egészséges közhangulatot.

Szabó János
a Zala megyei PB osztályvezetője

Felkeresték a veteránokat

A Szolnok megyei Pártbizottság vezetői rendszeresen tájékozódtak a felszabadulás előtti forradalmi mozgalom kiemelkedő harcosainak helyzetéről. Ez volt a célja annak a közelmúltban lezajlott látogatásnak is, melynek során a megyei pártbizottság képviselői 65 veterán elvtársat kerestek meg.

A tapasztalatok megerősítették, hogy a területi pártbizottságok a felszabadulás előtti párttagokkal rendszeres kapcsolatot tartanak. Figyelemmel kísérik életüket, körülményeik alakulását. Szükség esetén segítenek ügyeik intézésében. A pártbizottságok vezetőinek figyelmességére vall, hogy a veteránok születésének kerek évfordulóin virággal, ajándékkal köszöntik őket. Egyes helyeken — így a szolnoki járás területén — a községi tanács, a termelőszövetkezet vezetői, úttörők és KISZ-esek is köszöntik a veteránokat.

Időnként tanácskozásokat is szerveznek, ahol a mozgalom régi harcosai tájékoztatást kapnak a politikai, gazdasági és kulturális élet helyzetéről, helyi feladatairól. Tanácsaikat, javaslataikat a pártbizottságok és a különböző szervek vezetői hasznosítják. Azok a veteránok, akiknek egészségi állapota megengedi, örömmel tesznek eleget különböző megbízatásoknak. A megyében élő 80 „Szocialista Hazáért Érdemrend" kitüntetéssel rendelkező közül 44-en különféle rangos közéleti tisztségeket töltenek be. Társadalmi, politikai tevékenységüket mint pártbizottsági tagok, népi ülnökök, népfrontbizottsági tagok, alapszervezeti párttitkárok, pártcsoport-bizalmiak, ÁFÉSZ ellenőrző bizottsági tagok fejtik ki.

A felkeresett veteránok a megyei pártbizottság vezetőinek üdvözletét és a látogatást örömmel fogadták. A pártbizottság képviselői pedig látogatásuk során jóleső érzéssel tapasztalták, hogy a mozgalom régi harcosai rendezett körülmények között élnek.

Esti egyetemet végzettek társadalmi aktivitása

A IV. kerületi Párt-végrehajtóbizottság a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem kerületi tagozatának munkáját a tagozat 10 éves működése alatt több ízben megvizsgálta. A vizsgálati tapasztalatoknak megfelelően meghatározta a felvétel főbb arányait, a hallgatók tanulmányi fegyelmének megszilárdítására határozatokat hozott stb. Tehát az egyetem működésének belső mechanizmusát vizsgálta.

1973. június 6-án rendhagyó módon az a kérdés került a végrehajtó bizottság elé, hogy mi történik azokkal a hallgatókkal, akik elvégezték az egyetemet. Hogyan realizálódik az egyetem három éve alatt megtanult ismeretanyag a gyakorlati életben.

Az esti egyetem kerületi tagozat jelentős oktatási intézmény, több mint 600 hallgatója van. Évenként 180—200 hallgató kap végbizonyítványt, hogy a marxizmus három ágából egyetemi szigorlatot abszolváltak. A kerület sajátosságainak megfelelően a dolgozók minden rétege képviselve van az egyetemen. Alig van üzem vagy intézmény, ahol ne volna található esti egyetemet végzett hallgató.

A kerületi végrehajtó bizottságot az érdekelte, hogy a *végzett hallgatók milyen arányban veszik ki részüket a párt- vagy más társadalmi munkából.* Milyen az esti egyetem hatékonysága a kerületben folyó ideológiai tevékenységben? Hogyan tölti be káderképző feladatát? E kérdésekre megközelítően pontos választ adni csak alapos vizsgálat alapján lehet. A felmérés széles skáláját alkalmaztuk; anonim felmérő lapokkal, ahol a kérdések direkt, vagy indirekt módon a vizsgált témára utaltak. A végzett hallgatókkal egyéni és csoportos interjúkat bonyolítottunk le. Másrészről, mint a legjobban érdekeltek a kerületi pártszervezetek véleményét összegeztük. A vizsgálat csak az utóbbi három évben végzett hallgatókra terjed ki.

A felmérés tapasztalatai

A felmérés alapján szerzett adatok szerint a végzett hallgatók 80%-a konkrét párt- vagy tömegszervezeti munkát végez. 10% alkalmi párt, vagy egyéb megbízatást kap. 10% nem végez társadalmi munkát. Az arányok természetesen pártszervezetenként igen eltérőek. Pl. a Hazai Pamutszövőgyárban az összes végzett hallgatónak párt- vagy egyéb társadalmi munka megbízatása van. A pártbizottsági tagok 33%-a, a végrehajtó bizottsági tagok 50%-a, a gazdasági vezetők 33%-a végezte el az esti egyetemet. A Magyar Pamutipar végzett hallgatói közül 45%-nak pártmegbízatása van, 45% szakszervezeti vagy egyéb tömegszervezeti, 10% KISZ-funkcionárius. Az Egyesült Izzóban 37%-a párt-, 25%-a szakszervezeti, 8%-a KISZ-funkcionárius, viszont 30%-a a végzett hallgatóknak semmilyen párt- vagy társadalmi munkát nem végez.

A vizsgálat során a végzett hallgatóknak arra a kérdésére válaszolva, hogy a párt-, a gazdasági vagy állami vezetés megfelelően hasznosítja-e az egyetemen szerzett ismereteiket, 75%-a igennel válaszolt, 25%-a határozottan nemmel. Volt olyan válasz is, hogy az illetékesek nem is tudják, hogy elvégezte. Arra a kérdésre, hogy megfelel-e képességeinek a jelenlegi társadalmi munkája, 70%-a igennel válaszolt, 30%-a elégedetlen megbízatásával és képesnek tartja magát magasabb színvonalú munka elvégzésére. Arra a kérdésre, hogy kinek javasolnák az esti egyetem elvégzését, igen sokszínűen válaszoltak. A legtöbb válasz arra

utalt, hogy minden párt-, tömegszervezeti és gazdasági vezetőnek javasolnák.

A pedagógusok egyöntetűen minden pedagógusnál elengedhetetlen feltételnek tartják az ifjúság szemléletének formálása szempontjából. Sokan úgy válaszoltak, hogy mindenkinek, aki sok emberrel van kapcsolatban.

Személyes vélemények

Igen érdekesek a személyes vélemények, a saját munkájuk megítélése szempontjából az esti egyetem elvégzése után. Egynéhányat szó szerint idézünk. Pl. aki a gazdasági munkája mellett alapszervezeti párttitkár, így nyilatkozik: „... a gazdasági élet összefüggései világosabbak lettek, a politikai munka egyértelműbbé vált". Vagy: „... munkatársaim valóban politikai vezetőjüknek tartanak azóta ..." Gazdasági vezetők nyilatkozata: „... az egyetem értékes közgazdasági ismereteket adott, azóta intézkedéseim alaposabbak ..." Vagy: „... hozzásegített a gazdasági és politikai összefüggések, a népgazdaság célkitűzéseinek jobb megértéséhez. Munkám tervszerűbbé vált azóta ..." Orvostanhallgató nyilatkozata: „... a diagnosztikában állandóan jelentkező segítség az a dialektikus, logikus gondolkodás, amit az esti egyetemen sajátítottam el végérvényesen ..." Még nagyon sok oldalról adnak számot az egyetemi ismeretanyag gyakorlati felhasználásáról.

A végzett hallgatók tevékenysége és hatása az ideológiai és politikai életre pártszervezetenként eltérő, de általánosságban a kapott információ és személyes tapasztalat alapján igen pozitív. Egyértelmű vélemény alapján az egyetemet végzett hallgatóknál megállapítható a politikai és ideológiai szilárdság. Nagymértékben növekedett vita- és kritikai készségük. Megváltozott a gondolkodásmódjuk, szemléletük. Könnyebben különböztetik meg a lényegest a lényegtelentől. Az egyetem három esztendeje alatt nagy fejlődésen megy keresztül beszédkészségük. Ezt a fejlődést nagymértékben elősegíti az egyetem tanulmányi időszakában készített önálló referátumok, illetve írásbeli dolgozatok. A végzett hallgatók aktívabbá válnak taggyűléseken, pártcsoport-értekezleteken, termelési tanácskozásokon stb. Egyes felszólalóknál — kevés tévedéssel — meg lehet állapítani, hogy esti egyetemet (vagy pártiskolát) végzett.

Jelentős fejlődés tapasztalható a gazdasági vezetőknél, akik az egyetem elvégzése után jobb politikai vezetőkké is válnak. Nem lebecsülendő eredmény a pártonkívüli gazdasági vezetők, orvosok, pedagógusok szemléletbeli változása. Megismerkednek az állam és demokrácia kérdéseivel, a szocializmus építésének főbb törvényszerűségeivel stb. Az eddig általuk szólamnak hitt terminológiák tudományos ismeretekké válnak számukra.

A munkahelyi, családi környezetben

A felsorolt feltétlen pozitív jelenségek a kerület pártszervezeteiben tömegesen fellelhetők. A pozitív megállapítás ellenére azt is meg lehet állapítani, hogy a hatékonyság — kevés kivétellel — zárt körben realizálódik. Taggyűléseken, vagy egyéb pártrendezvényeken, esetleg a termeléssel összefüggő értekezleteken. Azonban ezen túl kevésbé, azokban a közegekben, ahol élnek és dolgoznak. Pl. munkahelyi, családi, baráti környezet, vagy az élet más területén.

Nem értünk el minőségi változást abban, hogy végzett hallgatóink nagy többsége harcos, offenzív és permanens propagandistává váljon. Megítélésünk szerint az esti egyetem hatékonyságának egyik fő mércéje, hogy a végzett hallgatók a megszer-

zett ismereteiket bátran alkalmazzák az élet minden területén.

Az esti egyetem oktató-nevelő munkájában — az elméletigényességet fenntartva — több gyakorlati kérdéssel kell foglalkozni minden témánál. Több agitatív, szemléltető anyaggal kell összekapcsolni az elsajátítandó anyagot, előtérbe helyezni az intenzív, direkt és indirekt nevelőmunkát, mely harcos aktivitásra ösztönöz.

A kerületi végrehajtó bizottság a vizsgálat során és a tapasztalatok összegezése alapján felhívta a pártszervezetek figyelmét a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem társadalompolitikai jelentőségére az Egyetemen tanuló hallgatók jobb kiválasztására és a végzett hallgatók ismereteinek tudatos felhasználására a pártmunkában, a társadalmi-gazdasági életben és a tömegszervezeti munkában.

Aczél Andor
a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem IV. ker tagozatának igazgatója

Hasznos titkári értekezletek

A Budapesti Pártbizottság Párt- és Tömegszervezetek Osztálya értékelte a kerületi pártbizottságok által rendezett titkári értekezletek formáinak hatékonyságát. Megállapították, hogy mind az úgynevezett összevont, mind a csoportos titkári értekezletek betöltik rendeltetésüket. A csoportos titkári értekezleteknek két fajtája alakult ki: egyik esetben az egy-egy instruktorhoz tartozó pártszervezetek titkárai tartanak megbeszélést, a másik esetben a munkahely jellege szerint csoportosítják a résztvevőket. Az előbbieket gyakrabban rendezik, s általában ezek a beszámoltatás és a tapasztalatcsere legfőbb fórumai.

Az értékelés alapján javasolták, hogy a pártbizottságok a titkári értekezletek minden fajtáját tervezzék meg előre. Helyes lenne csökkenteni az össztitkári, s növelni a csoportos megbeszélések számát. A sok téma között jobban kellene fontosság szerint differenciálni. Egyes kérdésekben az idővel való takarékosság érdekében célszerű lehet írásos ismertetések kiadása is.

A továbbképzésre is sikerrel használják fel a titkári megbeszéléseket — állapította meg a fővárosi értékelés. Különösen jó hatású az a módszer, hogy az együttesen meghallgatott előadás után a vitát kisebb csoportokban tartják. Ezek a viták általában igen aktívak, konkrétak és segítik a jó tapasztalatok elterjesztését is.

Tanácskozás a munkásokkal

A Csepel Vas- és Fémművekben az Acélmű pártszervezete, tömegszervezetei több hasznos formát kezdeményeztek az üzemi demokrácia fejlesztésére.

Így az üzemi termelési tanácskozások után rövidesen úgynevezett vállalati politikai, műszaki, gazdasági konferenciát tartanak. Feladata, hogy gyorsan összegezze a dolgozók által felvetett javaslatokat és észrevételeket, következtetéseket vonjon le és intézkedéseket dolgozzon ki. Ezekről azonnal értesítik az érdekelteket, nem várva meg a legközelebbi termelési tanácskozás idejét.

Sikeres kezdeményezés a *munkásgyűlések tartása*. Az eddigiektől eltérően ezeknek nem egyszerűen a munkások tájékoztatása a céljuk, hanem egy-egy nagyobb feladat megoldása előtt a kollektíva közösen alakítja ki az együttes álláspontot. Ilyen előkészítés alapján oldották meg például a martinkemencék átépítését saját erőből, külső csoportok nélkül. Hasznosnak bizonyulnak az úgynevezett *fórum-délutánok* is, amelyeken rétegenként beszélik meg egyes jelentős döntések előtt az elképzeléseket, a megoldás módját. Mindezek előkészítésében, eredményességében jelentős szerepük van a kommunistáknak.

A testületek tervszerű együttműködésével

A közelmúltban együttes ülést tartott a nagyatádi városi és a járási végrehajtó bizottság. A közös ülést a mindennapok gyakorlata igényelte, az, hogy az eddigi jobbára spontán, alkalomszerű együttműködést tervszerűbbé tegyük. A legutóbbi években — 1971 tavaszán lett város Nagyatád — a két pártbizottság kölcsönösen törekedett arra, hogy jó munkakapcsolat alakuljon ki. Eredményes volt az együttműködés a közös állami szervek, tömegszervezetek (rendőrség, ügyészség, bíróság, Népi Ellenőrzési Bizottság, munkásőrség, Hazafias Népfront, TIT, MHSZ, sport) pártirányításának gyakorlatában. Több együttes rendezvényre is sor került. Ilyenek voltak a tömegpropaganda-oktatás vezetőinek, a nőfelelősöknek a tanfolyama, elméleti konferenciák, a káderképzés egyes területei, formái.

A járás és a város egymásra utaltsága — a városnak mint középfokú ellátási központnak a szerepe — szükségessé teszi az együttműködés területeinek, lehetőségeinek tudatosabb feltárását, a vonzási körzet igényeinek, távolabbi szükségleteinek pontosabb megismerését.

A két testület fontosnak tartja az együttműködés megvalósítását, továbbjavítását, különösen a környező falvakban keletkező vagy felszabaduló munkaerő foglalkoztatásában; a mintegy másfél ezer bejáró dolgozó sajátos helyzetéből adódó ellentmondások feloldásában. Fontos teendő a közlekedés megjavítása, a kereskedelmi hálózat fejlesztésének összehangolása. Szükséges a járásban működő mezőgazdasági termelőszövetkezetek összehangolt bekapcsolása a város zöldséggel, gyümölccsel és baromfival való ellátásába. Ugyanakkor a város szolgáltató iparát úgy kell fejleszteni, hogy a járás lakosságának igényeit is ki tudja elégíteni. Nagyobb koordinációra van szükség — és lehetőség is — az építőipari kapacitás felhasználásában, valamint az építési anyagok terítésének a megszervezésében. Széles skálájú együttműködést kell megvalósítani a közoktatás, a közművelődés és az egészségügy területén is. A művelődési központ és a könyvtár a helyi feladatokon kívül járási módszertani feladatokat is kell hogy ellássanak. Ugyancsak kisugárzó szerepet kell betöltenie az általános iskolának, gimnáziumnak és a szakmunkásképző intézetnek is, részt vállalva a járás pedagógusainak szakmai továbbképzésében. Közösek a teendők az 1975-ben megnyíló kórház és rendelőintézet irányításában is.

A két testület a pártbizottságok titkárait azzal bízta meg, hogy az ülésen elhangzottak szellemében részletesen dolgozzák ki az együttműködés területeit, formáit. A két pártbizottság éves programjában és féléves munkatervében pedig tükröződjék ez a program.

Dorcsi Sándor

a Nagyatád városi pb titkára

Változatlan utánnyomásban újra megjelent A MARXIZMUS-LENINIZMUS klasszikusainak kiskönyvtára sorozatban

LENIN:

Mi a teendő?

(Mozgalmunk égető kérdései)

328 old. ● 10,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A mozgalom kiváló harcosai voltak

Hetvenöt esztendővel ezelőtt, 1898 augusztusában született a magyar kommunista mozgalom három kiváló harcosa, Poll Sándor, Solymosi Ignác és dr. Schőnstein Sándor. Mindhárman nehéz körülmények között harcoltak a munkásosztály, a magyar nép felszabadulásáért. Alábbi írásainkban rájuk emlékezünk.

Poll Sándor

Pályafutását a könyvek között kezdte, könyvkereskedő segédként. S e területen tevékenykedett a Tanácsköztársaság idején is: a Közoktatásügyi Népbiztosság munkatársaként a szocialista könyvtárügy kiépítésén munkálkodott. A proletárhatalom leverése után külföldre kényszerült. Egy ideig bécsi könyvkereskedésekben dolgozott, közben — illegális pártmegbízatással — járt Magyarországon is. Ezután vándorévek következtek: megfordult Németországban, Belgiumban, Franciaországban.

1923-ban már jól képzett kommunistaként tért haza Magyarországra. A Lauffer-féle könyvkereskedésben helyezkedett el, amely hamarosan a Magyarországra érkező illegális kommunista irodalom fő elosztóhelyévé, fontos illegális bázissá vált.

Pártmunkáját kezdetben a Szociáldemokrata Pártban működő ellenzék soraiban végezte. Az MSZMP megalakulása után e párt egyik szervezője, majd — 1925 szeptemberétől — vezetőségi tagja lett. Tagja volt an-

nak a testületnek, amely az illegális kommunista párt vezetését volt hivatott érvényesíteni az MSZMP-n belül. Cikkeket, brosúrákat, programtervezeteket írt; nagy munkát fejtett ki a vidéki pártszervezetek kiépítésében. 1926 decemberében a KMP Központi Bizottságának bécsi plénumán ő tartott beszámolót az MSZMP munkájának egyes kérdéseiről.

1927 márciusában a KMP és az MSZMP sok más vezetőjével együtt őt is letartóztatták. Három és félévi börtön következett, nagyrészt Sopronkőhidán. Egyik kezdeményezője volt a kommunista elítéltek 1929-es országos méretű éhségsztrájkjának. Kiszabadulása után azonnal bekapcsolódott a pártmunkába. 1931 elején ő lett a KMP képviselője a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságában. Innen újra hazai pártmunkára küldik. 1932 januárjában hazatér, mint a párt legfelső magyarországi szervének, a titkárságnak tagja. Ebben az időben a párt vezetői háromhavonként váltották egymást: a vezetők egy része itthon, másik része külföldön látta el az irányítás feladatait. Következő hazatérésére akkor került sor, amikor „váltótársait", Sallai Imrét és Fürst Sándort elfogták. Poll irányította a megmentésükért folyó küzdelem magyarországi csatáját. Elvtársai kivégzése után két héttel azonban ő is rendőrkézre került. Jogi helyzete azonos volt Sallaiéval és Fürstével, ám a kivégzés miatt olyan nagy volt a nemzetközi felháborodás, hogy újabb statáriális tárgyalást a kormány nem mert kezdeményezni. Poll Sándort négy évi és két hónapi börtönre ítélték.

Újabb büntetését a szegedi Csillagbörtönben töltötte. Az idő nagy részét tanulásra, marxista képzettségének emelésére fordította. A börtön azonban aláásta egészségét, súlyos betegen szabadult. Elvtársai segítségével kijutott a Szovjetunióba, ahol a Kominternben fontos munka várt volna rá. Ezt azonban már nem tudta betölteni: a gondos orvosi kezelés sem tudta megmenteni életét. Moszkvában temették el a munkásmozgalom nagy halottjainak panteonjában.

Borsányi György

Solymosi Ignác

„A Dózsák, Táncsicsok mai seregének katonája volt ő. Tiszta ember, önzetlen forradalmár, a három millió koldus egyike — aki életének öntudatos felét áldozta, hogy a három millió koldus magyar s Magyarország valamennyi kizsákmányolt milliója nagyobb kenyérhez, szabad élethez, békéhez jusson. Példás forradalmár életének emlékét szeretettel őrzik a magyar dolgozók."

Méltán emlékezett e megrendült és fájdalomteli sorokkal a belgiumi és franciaországi magyar kommunisták lapja az élete delén elhunyt Solymosi Ignácra, a jászsági kommunistára. Nincstelen, elnyomott földmunkásból lett széles látókörű, jó szervező, igazi kommunista vezető.

1898. augusztus 20-án született Jászárokszálláson. Hétéves korában már kisbojtárnak adta édesanyja, hogy így könnyítsen az apa nélkül maradt sokgyermekes család sorsán. Gazda-ostorok, öregbéresek ütlegei között nőtt fel. A világháborút csak megízlelte, de a proletárdiktatúra Vörös Hadserege magával ragadta, vöröskatonaként részt vett a Tanácsköztársaság honvédő harcaiban. A proletárhatalom leverése után sok más társával együtt, kemény munkával kereste kenyerét. Kubikosként, bányában, majd budapesti építkezéseken dolgozott. 1926 tavaszán megismerte a Magyarországi Szocialista Munkáspárt röplapjait. E röplapok fordulatot hoztak életébe: teljes erővel belevetette magát az MSZMP munkájába. 1927—1928 folyamán a földmunkások közötti tevékenység

egyik szervezője, majd a KMP falusi agitációjának irányítója.

1928 augusztusában a politikai rendőrség letartóztatta. Nagyon megkínozták, bántalmazták. Tevékenységéért a bíróság kétévi börtönre ítélte. A börtönben részt vett a politikai foglyok éhségsztrájkjaiban.

Szabadulását követően, noha súlyos körülmények között tengődött családjával együtt, ismét bekapcsolódott a KMP falusi munkájának szervezésébe. Elsősorban szülőfalujában és környékén szervezte a kommunista mozgalmat, terjesztette a röplapokat. Munkája eredményeként alakult meg a Jászságban a KMP több sejtje. 1930 novemberében a párt Berlinbe küldte, ahol részt vett az európai parasztbizottság ülésén, majd pedig a KMP képviselői és Károlyi Mihály közötti megbeszéléseken.

Hazatérése után nagy lendülettel látott neki a KMP Parasztbizottságának megszervezéséhez. A jászárokszállási kerület szervezését, irányítását vállalta. A Parasztbizottság alakuló ülésén árulás folytán a rendőrség társaival együtt letartóztatta, s ismét börtönbe került. A börtönélet, a kínzások megviselték egészségét. Szabadulása után, a párt utasítására, gyógykezeltetésre a Szovjetunióba utazott. Ott még rövid ideig dolgozott, de a gyilkos tüdőbajt már nem sikerült megfékezni. 1938. január 21-én hunyt el Moszkvában hosszú szenvedés után.

Gecsényi Lajos

Dr. Schönstein Sándor

Emlékét a hajdani ifjúmunkások közül ma is sokan őrzik. Szemináriumait százak látogatták, és százak találkozhattak fáradhatatlan alakjával a munkásmozgalom legkülönbözőbb területein. De csak közvetlen harcostársai tudják, hogy a halványuló emlékmozaikok mögött a Horthy-kor-

szak forradalmi küzdelmeinek egyik legjelentősebb egyénisége rejlik.

1898. augusztus 5-én született egy sátoraljaújhelyi kiskereskedő nyolcgyermekes családjában. 1916 őszén beiratkozott a budapesti Tudományegyetem orvosi karára, majd 1920 áprilisától a prágai német egyetemen folytatta tanulmányait. 1923 elején visszatért Magyarországra, és csaknem egy évtizeden át a Kaszab Poliklinika bőrgyógyászatán dolgozott. Tudományos kutatásain kívül módszeresen bővítette filozófiai ismereteit is, s életének ebben a szakaszában alapozta meg marxista műveltségét. Belépett a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba, és jelentős ismeretterjesztő, felvilágosító munkát végzett.

1926-ban tagja lett a Magyarországi Szocialista Munkáspártnak. A kommunisták figyelmét nem kerülte el a népszerű, marxista meggyőződéssel és nagy agitatív erővel érvelő fiatal orvos, és 1928-ban a párt tagjainak sorába fogadták. A párt megbízásából részt vett a munkás kultúr- és sportegyesületek irányításában, a szakszervezeti oktató-nevelő munká-

ban, a szocialista orvoscsoport létrehozásában és vezetésében. Nagy szerepe volt az orvosi közvélemény formálásában; nevéhez fűződik a jogos követelésekért indított 1932. januári orvos bérsztrájk megszervezése is.

Nagy hatású publicisztikai tevékenységet folytatott. Bátor témaválasztású cikkeinek többségét kommunista művészeti, politikai és tudományos folyóiratok, elsősorban a 100%, majd a Társadalmi Szemle és a Gondolat közölték. Lefordította a német kommunista párt kiadásában megjelent politikai gazdaságtan füzeteket, amelyek a magyar munkásmozgalomban Schönstein-füzetek néven váltak ismertté. A marxista közgazdaságtan e hét könyvecskéje az illegális pártoktatás tananyaga lett.

1933. március 11-én a Társadalmi Szemle szerkesztőségében többedmagával letartóztatták, s részben mint a kommunista folyóirat munkatársát, részben mint az említett füzetek fordítóját perbefogták. Három hónapot fogházban töltött, majd rendőri felügyelet alatt állt. A meghurcoltatás azonban nem vetette vissza mozgalmi munkájában, jóllehet az MSZDP helyiségeiben és a szakszervezetekben már nem jelenhetett meg. Részt vett a KMP legális folyóirata, a Gondolat szerkesztésében, írásaival Szüts István álnéven jelentkezett ismét. Kapcsolata a szakmai értelmiséggel továbbra is szoros maradt: szellemi irányítója volt azoknak, akik e nehéz időkben egy új szocialista orvoscsoport életre hívásán fáradoztak. A világháború idején jelentős szerepet vállalt az untifasiszta népfrontpolitika megvalósításában és a KMP újjászervezésében.

1944-ben, a német megszállás után Auschwitzba deportálták. Később Bergen-Belsenbe került, s 1945 tavaszán, a tábor felszabadulása előtti napokban egy SS-katona agyonlőtte.

Elvtársai nagyra becsülték kommunista elhűségét, ideológiai képzettségét, gazdag mozgalmi tapasztalatait. Pályatársai ismerték és tisztelték szakmai felkészültségét, mindig segítőkész emberségét. De megőrzik emlékét az akkori szegény betegek is, akik mindenkor bizalommal fordulhattak gondjaikkal dr. Schönstein Sándorhoz.

Dr. Láng Péter

Az alapszervezetek irányítása

A társadalmi, gazdasági életben végbement változásokkal együtt jelentősen módosult a párt szervezeti felépítése a fonyódi járásban. Így a 97 alapszervezet közül csak nyolcat irányít közvetlenül a járási pártbizottság, a többi 91 elsődleges irányítása, segítése, ellenőrzése a községi, üzemi pártbizottságok, csúcsvezetőségek feladata.

A járási pártbizottság ezért több módosítást hajtott végre az irányítás módszereiben. A pártbizottság most havonta összehívja az úgynevezett közbeeső pártszervek titkárait; ez utóbbiak pedig ezt követően tartanak értekezletet az alapszervezetek titkárainak.

A titkári értekezletek sokrétű funkciót teljesítenek. Rendszeressé vált, hogy a titkárok beszámolnak egy-egy határozat végrehajtásáról. Ilyen alkalommal megvitatják a pártmunkában szerzett tapasztalatokat. Természetesen tájékoztató hangzik el az időszerű feladatokról, a testületi ülések állásfoglalásairól.

Félévenként egy-két alkalommal a járási pártbizottság is összehívja az összes alapszervezeti titkárt. Az ilyen értekezletek napirendjére elsősorban kiemelkedő jelentőségű határozatok kerülnek, a fő cél az egységes értelmezés biztosítása a végrehajtásban. A feladatoktól függően rendeznek szakosított és tájértekezleteket is. Az is gyakorlat, hogy esetenként együttes megbeszélésre hívják össze az egyes ágazatok vezetőit és a párttitkárokat. Jól szolgálja a titkárok továbbképzését az évenkénti egyhetes bentlakásos tanfolyam, amelynek a járási pártbizottság a gazdája.

Titkárasszony

Farkas Lajosné 1973 április közepétől a Vas-, Fém- és Villamosenergiaipari Dolgozók Szakszervezetének titkára. Új beosztásáig a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár szakszervezeti Bizottságának titkára volt.

Nem titkolja egyetlen életrajzi adatát sem, csakúgy, ahogyan tapasztalatai, munkamódszerei is mindig rendelkezésre álltak másoknak. Negyvenhat éves. Két felnőtt korba kerülő lány édesanyja. Férje a Politikai Főiskola utolsóéves hallgatója.

Maga is munka mellett tanult, érettségizett, végzett egyéves SZOT-iskolát. De ne az érettségi bizonyítványnál kezdjük az eredményeinek sorolását. Felejtsük el egy időre azt is, hogy ma már kétszobás lakásban élnek. Évtizedekig szorongtak egyetlen helyiségben négyen. Tizenkét éves, amikor cselédnek kell állnia. Mintegy nyolc évig dolgozik különböző helyeken...

A legszebb év 1945! Földet kapott az édesapja. Tíz holdat az öt gyerekre, abból a jó területből, ahol valaha gazdasági cseléd volt. Jó a föld, de nincs mivel megmunkálják. A gyerekek Budapesten keresik meg a munkaeszközök árát. Romot takarítanak, törött ablakú szobában alszanak, de a munkát saját örömükre végzik, a szabadság nekik nem hangzatos szó. 1945-től MADISZ-tag, 1950-ben felveszik a pártba. Vasárnaponként hazautazik a községbe, tanfolyamokat, előadásokat tart. 1948 végén, amikor megalakult a gépállomás Jászkiséren, ott keres és talál magának munkát...

Megsárgult fénykép egy szovjet újságból. Színeit több mint 10 éve fakítja az idő. Az „ezer" foggal mosolygó traktoroslány azonos a titkárasszonnyal. Amikor traktorosnak jelentkezett, még társakat kellett hoznia. Hívására Jászladányból jött Kalmár Vera, Csete Zsófia. Később ők alakították meg az első női traktorosbrigádot. Munka közben végigénekelték a határt, hazafelé az utcát.

1950-ben parasztküldöttséggel a Szovjetunióban jár, 1951-ben pártmegbízatást kap: a Gépállomások Politikai Osztályán dolgozik, mint ifjúsági és nőfelelős. A versenymozgalom, a kulturális munka irányítója. Tagja a DISZ központi vezetőségének.

Közben férjhez megy, 1952-ben megszületik Ilona lánya, 1953-ban Katalin. Lakásgondjuk nagy teher. A kicsinyek miatt néhány évre abba kell hagyni a munkáját, 1957-ben áll ismét munkába. Betanított munkás a Finomvegyianyagok gyárában. Karolina úti lakásuktól, két gyerekkel, napi három órát utazott a rákospalotai munkahelyig. Közelebb kellett jutnia a kenyérkereseti lehetőséghez. 1959-ben betanított szerelőnek vették fel a Beloiannisz Híradástechnikai Gyárba. A 19-es műhelyben jó kollektívára talált, s itt ismerte meg alaposan a nagyüzemi munkásközösséget is.

Nem telt el hosszú idő, munkahelyén megismerték és pártcsoportbizalminak választották meg. Később az alapszervezeti vezetőség, majd a párt vb-tagja lett. A szakszervezeti apparátusba 1967-ben került. Ez a munka természetesen új feladatot jelentett számára, de nem fáradt bele az új ismeretek szerzésébe. 1970-ben megválasztották szakszervezeti titkárnak.

Farkas Lajosné, amikor bemutatásakor hivatalosan is elsorolták élete állomásait, arra gondolt: miért kellett annyifélét vállalnia?

A „Vasas"-ban mindenesetre úgy kezdte meg szociálpolitikai tevékenységét, hogy „nyakába vette" az országot. Az iparágakat jelentősebb üzemeik révén kívánja megismerni. Minden munkahelyen gyorsan szót ért a munkásokkal. A mozgalmasság, az a tudat, hogy másokért dolgozhat, számára a nyugalmat adja.

Moldován Ibolya

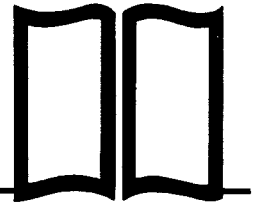

Interjúk a munkásegységről

Ezzel a címmel jelent meg az idei ünnepi könyvhétre a Kossuth Könyvkiadó gondozásában *Sánta Ilonának* a történetírás szempontjából *nagyon értékes*, műfaját tekintve pedig a nem „beavatott" olvasó számára is nagyon érdekes, élvezetes könyve. Elég megnézni a nyilatkozók névsorát, hogy kedvet kapjunk a könyv elolvasásához: *Apró Antal, Kádár János, Marosán György, Kisházi Ödön*, vagy a volt csepeli munkások, az egyesülés előtt kommunista *Katona Antal, a szociáldemokrata Csicsics Sándor, dr. Szalai Sándor* tudós neve felkelti a kíváncsiságot.

„Fent" és „lent", a munkásegység ma is élő előharcosai és harcosai nyilatkoznak az osztály szervezeti és politikai egységének megvalósulásáról érvek tömegével — s ami különösen megkapó — teljesen kötetlenül, korábbi és (elkerülhetetlenül) mai álláspontjuk alapján nagyon *szubjektív* érzelmi kötődéssel munkásosztályunk, népünk e nagy történelmi fordulatáról. S mivel a könyv a témáról a korábban ismerteknél többet akar ugyan mondani, de az egység fontosságát és történelmi értelemben elkerülhetetlenségét hangsúlyozva egyetlen részletkérdést sem kíván „lezárni", a szubjektív elem nem zavaró, ellenkezőleg, növeli a *meggyőző hatást*. Ha a politika „milliók sorsa" — ahogy Lenin mondta —, akkor a nagy történelmi fordulatoknak az *egyén* életében történt lecsapódása is nagy érdeklődésre tarthat számot. S a könyv szerencsésen ötvözi e két elemet, amely kölcsönösen hitelesíti egymást.

Az interjúk során feltett kérdések a korszak kiváló ismerőjének néha részletkérdésnek tűnő, de lényegre törő, soha sem sablonos, hanem többségében — pestiesen szólva — „rázós" témákat érintenek. Nem iskolásak, didaktikusak, hanem tényleges emberi érdeklődést, s — megkockáztatom a kifejezést — *kíváncsiságot* elégítenek ki.

*

Mi volt a magyarázata a kommunisták gyors térnyerésének a szakszervezetekben? A legélesebb harc a munkásegységért az *üzemekben folyt*, amelyek — ezzel vagy ennek ellenére — nemcsak a versengés színterei, hanem az *egység bázisai* is voltak. Hogyan történt, hogy a sok nézeteltérés ellenére az összes fontos kérdésben végül egységes álláspont alakult ki? Igaz-e, hogy a két munkáspárt egyesülése „néhány" beépített ember, néhány „kriptokommunista" műve volt? Miért csak az MSZMP-ben, az ellenforradalom le-

verése után fejeződött be a két párt tagjainak összeforrása?

Nemcsak a nyilatkozók személye, hanem a valódi problémákra irányuló — mondhatnám — jól kihegyezett kérdések s a rájuk adott őszinte válaszok is nagy érdeklődésre tarthatnak számot.

Történelmi értelemben — tanúskodnak a nyilatkozók — *az egység elkerülhetetlen volt,* s az ma is, ahol a munkásosztály megosztottsága még fennáll. *Marosán György* úgy látja, hogy az utóbbi években világszerte megerősödtek az egységtörekvések. A nyilatkozatában említett chilei példa jól mutatja, mennyire igaz, hogy a nagy forradalmi átalakulások és a nagy veszedelmek idején milyen gyorsan, szinte „magától" érlelődik az egység fontosságának tudata. Valójában persze mégsem „magától", spontán, hanem nagyon is tudatos munka, hosszú küzdelem, okos és néha — mi tagadás — áldozatokat is jelentő kompromisszumok sorozata teremti meg az egység fő feltételét: a *kölcsönös bizalmat.*

Lenin utalt rá a „Baloldaliság" — a *kommunizmus gyermekbetegsége* c. munkájában, hogy a világtörténelmi értelemben vett törvényszerűségek és azok konkrét megvalósulása két dolog. S aki olvassa a könyvet számos bizonyítékot talál erre a munkásegység elkerülhetetlen megvalósulásával kapcsolatban. A munkásosztály *forradalmi* egységének megteremtéséhez — s ez ellentmond a formális logikának — először *szakításra* volt szükség. *Szakításra,* a szociálsovinisztákká, szociálpacifistákká vált szociáldemokrata pártokkal, hiszen nem akármilyen és minden áron megvalósított, hanem *csak a forradalmi alapon megteremtett egység* a munkásosztály felszabadításának záloga. S ez a mi mozgalmunkban is átmenetileg (történelmileg) hosszú évekre, évtizedekre kiélezte a két párt közötti harcot, amely kíméletlen, vádaskodásokkal tarkított, szélsőségesen ellenséges hangú volt. Gondoljunk csak arra a szociáldemokrata vádra, hogy a fasizmus a bolsevizmus „eredménye", vagy a „szociálfasizmusnak" a kommunista mozgalomban meghonosodott teóriájára. Azonban az igaztalan vádaskodásokká fajuló harc mögött is tényleges politikai kérdések húzódtak meg: *kommunistaellenes együttműködés a burzsoáziával, a tőkés rendszer védelmében, vagy egység a burzsoázia ellen* — ide egyszerűsíthető le a bonyolult küzdelmek értelme. S ezért volt, hogy a legélesebb harcok idején is újra, meg újra feltűnt az egység gondolata, hogy az SZDP-ben mindig volt baloldal, s hogy a kommunisták, akik a legjobb tanulónak bizonyultak a fasizmus elleni harcban, már az 1930-as évek közepére képesek voltak gyökeresen szakítani az egységfrontpolitika korábbi szektás hibáival.

Az egység harcban született és erősödött, s általában a harc közvetlen résztvevőitől, az üzemek, a szakszervezetek munkásaitól indult ki. Annak ellenére, hogy — mint azt a könyv csepeli, angyalföldi, újpesti munkásai nyilatkozatukban bizonyítják — itt volt a legélesebb, a maga idejében találóan „testvérharcnak" nevezett küzdelem. S a munkások „sürgetésének", egységóhajuk megerősödésének lehet felfogni azt a „földcsuszamlást", amely 1948 elején következett be a szociáldemokrata munkások tömeges átlépésével a MKP-ba.

Érdekes a könyvben, hogy mennyire magától értetődőnek tűnt a felszabadulás után a szakszervezeti egység s mint kiderül, sokan nem lepődtek volna meg akkor sem, ha a két párt azonnal egyesül. Más kérdés, hogy a *feltételek* még nem értek meg ehhez, s így nem is lett volna helyes *akkor* egyesülni. Elgondolkodtató még az az állítás is, hogy nem voltak még meg az *egységes ifjúsági szervezet* létrehozásának feltételei sem, amire pedig az MKP határozottan

törekedett, s eredetileg egyetértett vele az SZDP vezetősége is.

Mindenesetre az *egység* gondolata a felszabadulás után annyira elfogadott volt — mintegy benne volt a levegőben —, hogy még Peyer is kénytelen volt mellette nyilatkozni. Ez azonban nem zárta ki a harcot, gyakran a súlyos válságokat ebben az időben sem. A teljes egyesüléstől való félelem még az egység legőszintébb szociáldemokrata híveiben is élt, amit a jogtalan megkülönböztetések és retorziók az egyesült pártban a volt szociáldemokraták ellen látszólag igazoltak. Érdekesen mondják el a nyilatkozók, hogy milyen jó hangulat volt az első időben az egyesült pártszervezetekben, s hogyan romlott ez el a párt politikájában bekövetkezett szektás fordulat nyomán. Ez azonban nem az egyesülés következménye volt. Ezt tudták és hitet tettek a szocializmus mellett az ellenforradalom idején a volt szociáldemokraták, akiknek teljes összeolvadása a kommunistákkal éppen ebben az ellenforradalom elleni harcban, az MSZMP-ben következett be.

Ennek ellenére sem „lezárt ügyről", s csak a negyedszázados évfordulónak kijáró tiszteletről van szó. Az osztály egységének szüntelen erősítése ma is harci feladat, fontos és állandó munka. Ehhez nyújt nagy segítséget a könyvnek szinte minden gondolata.

Blaskovits János

Egységbe ifjúság!

A népi demokratikus forradalom időszakát feldolgozó forráskiadványok, monográfiák sorából sokáig hiányzott az ifjúsági mozgalom történetét bemutató kiadvány. E hiányt szünteti meg az a most megjelent dokumentumkötet*, amely minden tekintetben eleget tesz a várakozásoknak. A kötetet összeállító Gál Lajos nemcsak válogatott dokumentumokat nyújt át az olvasónak, hanem igényes — önálló monográfiának is beillő — bevezető tanulmányában összefoglalja a magyar ifjúsági mozgalom e közel négy évének történetét. A közölt 113 dokumentum és a bevezető tanulmány teljes képet ad a magyar ifjúsági mozgalom e fontos szakaszáról, az 1944 október—1948 március közötti időszakról. Feltárják a korszak ifjúságpolitikájának főbb jellemvonásait, megismertetnek a Magyar Kommunista Párt ifjúságpolitikájának fejlődésével, sok vonatkozásban napjainkig is ható jelentős állomásaival. A bevezető tanulmány megállapításai jól kiegészítik a közölt iratokat, érthetőbbé, teljesebbé teszik a dokumentumok mondanivalóját.

A kötet dokumentumai bemutatják a felszabadulás utáni ifjúsági mozgalom történetét a felszabadított területeken megindult ifjúsági szervezkedésektől, a Kommunista Ifjúsági Szövetség szegedi szervezetének megalakulásától a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége alakuló üléséig. Az iratok mindegyikén félreismerhetetlenül végighúzódik a Magyar Kommunista Párt pártérdekeken felülemelkedő álláspontja az ifjúság egységes szervezetbe való tömörítéséről. Ennek az elvnek megfelelően alakították meg a debreceni kommunista fiatalok 1944. december 7-én a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséget.

Az MKP többször javasolta, hogy a koalíció pártjai mondjanak le külön

* Kossuth Könyvkiadó, 1973.

ifjúsági szervezet létrehozásáról. 1945 tavaszán a Szociáldemokrata Párt és a Független Kisgazdapárt mégis megteremtette önálló ifjúsági szervezetét, a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalmat és a Független Ifjúsági Szövetséget. Ez felbomlasztotta az ifjúság egységét, lehetőséget teremtve az egyházi ifjúsági szervezetek újjáalakulásához is. Ettől kezdve a MADISZ-nak két irányú harcot kellett folytatnia: egyrészt a reakciós ifjúsági szervezetek befolyásának felszámolásáért, másrészt a megbomlott egység helyreállításáért.

A különböző pártállású ifjúsági szervezetek megalakulását követően lényegében három típusát lehetett megkülönböztetni az ifjúsági szervezeteknek. Egyrészt működtek a koalíciós pártok irányításával a pártifjúsági szervezetek: a MADISZ, a SZIM, a FISZ, a Népi Ifjúsági Szövetség és a Polgári Demokrata Ifjúság; másrészt az ifjúsági rétegszervezetek, mint például a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom; valamint a többségükben reakciós, a népi demokratikus átalakulást ellenző vallási egyesületek, mint a Mária kongregáció.

A kommunisták az ifjúság együttes fellépésének, cselekvési egységének biztosítása céljából egy demokratikus összekötő szervezet felállítására törekedtek. E célkitűzés valósult meg 1946 tavaszán a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának létrejöttével. Ezzel lényegében létrejött az ifjúság demokratikus egységfrontja. A MIOT sikeres működésére támaszkodva a MADISZ II. kongresszusa célul tűzhette: „Egységes magyar ifjúsággal a népi demokráciáért!". A jelszó megvalósítására jó alkalmat teremtett az 1848-as forradalom centenáriumának megünneplésére meghirdetett mozgalom, amely az ifjúság valamennyi rétegét mozgósította a népi demokrácia aktív, harcos támogatására.

„A demokratikus ifjúsági mozgalomban az egység lépésről lépésre valósult meg — állapítja meg Gál Lajos. — Olyan ütemben, amilyen ütemben sikerült az ellene ható szervezeti és politikai hadállásokat felbomlasztani." (100. old.) E harc eredményeként az ifjúsági szervezetek struktúrája 1947 őszén, 1948 tavaszán átalakult, s 1948. március 22-én a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége „megalakulásával véget értek a pártharcok az ifjúságért, létrejött a magyar ifjúság rétegszervezetekre épülő, demokratikus egységszervezete... A MINSZ az önálló rétegszervezetek tevékenységének egységes irányítását végezte." (111. old.)

A válogatott dokumentumok elsősorban a MADISZ, a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom történetére vonatkoznak, de szerepelnek az iratok között olyanok is, amelyek a koalíciós pártok és az egyházak ifjúsági szervezeteinek tevékenységéről, működéséről, szervezeti felépítéséről tájékoztatnak. Részletesen, történelmi adatgazdagsággal és kronológiai sorrendben ismerkedhetünk meg az ifjúsági mozgalom történetével. Ezáltal nem egyszerűen egy vagy több ifjúsági szervezet történetét állítja elénk a szerző, hanem az egész ifjúsági mozgalom történetét. A kötet használatát nagymértékben megkönnyíti a dokumentumok pontos, igényes jegyzetelése, az iratgyűjteményt kiegészítő időrendi áttekintés, szervezet- és névmutató is.

Hasznos, tanulságos olvasmány Gál Lajos forráskiadványa, amelyet végigolvasva egyetérthetünk a szerző summázatával: „A felszabadulás utáni ifjúsági mozgalom története az ifjúság megnyeréséért folytatott nehéz küzdelemnek, az ifjúság eszmélésének, politikai fejlődésének és országépítő tevékenységének története. Hiszen az ifjú nemzedék nemcsak befogadója volt az új társadalmi hatásoknak, hanem évről évre nagyobb számban sajátos módon társalkotója a proletárdiktatúra megteremtésének hazánkban."

Botos János

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. JÚNIUS 11-TŐL JÚLIUS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Németh Károly, Nyers Rezső és Apró Antal beszéde a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülésének 25. évfordulója alkalmából rendezett csepeli, diósgyőri és győri ünnepi munkásgyűlésen (VI. 12.); Háry Béla: Hatásosabb munkát az alapszervezetekben (VI. 14.); Szenes Sándor: Az ajánlók felelőssége (VI. 20. A tagfelvétellel foglalkozó cikk); Horváth József: A legszebb pártmunka (VI. 22. A párt nevelő tevékenységével — Nógrád megyei tapasztalatok alapján — foglalkozó cikk); Komornik Ferenc: Egy járás példája (VI. 23. A kecskeméti járás községi pártszervezeteinek a tanácsi munkát segítő tevékenységével foglalkozó cikk); Interjú Csergő Jánossal, a Ganz-MÁVAG vezérigazgatójával a kommunista vezető munkájáról (VI. 24.); Faragó Jenő: Magas követelmények (VI. 27. A párttagokkal és a pártba belépni szándékozókkal szemben támasztott követelményekkel foglalkozik); A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1973. június 27-i üléséről kiadott közlemény (VI. 28.); Horváth József: A közvélemény ismeretében (VII. 1. A közvélemény-kutató munkával foglalkozik); Jegyzetek a Veszprém megyei Pártbizottság üléséről, Kádár János felszólalásának ismertetésével (VII. 8.).

MAGYAR HÍRLAP — Strassenreiter Erzsébet: A két munkáspárt egyesülésének negyedszázados évfordulójára (VI. 11.).

BELPOLITIKA

NÉPSZAVA — A Szakszervezetek Országos Tanácsának üléséről közölt tudósítás (VI. 30.).

TANÁCSOK LAPJA — Interjú Matuz Józseffel, az MSZMP Nógrád megyei Bizottságának titkárával és Hofler Istvánnal, a Nógrád megyei Tanács elnökével a munkásoknak a közügyekben való aktívabb részvételéről (VI. 15.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Veress Péter: Termelés és exportgazdaságosság (VI. 13.), A munkatermelékenység alakulása a szocialista iparban (VI. 13.); Páles Gyulának, a Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettesének nyilatkozata a bank hitelezési tevékenységéről, a mezőgazdasági termelés korszerűsítése érdekében kifejtett erőfeszítéseiről (VI. 14.); Az országgyűlésnek a tavalyi költségvetést tárgyaló ülésszakáról közölt tudósítások (VI. 15—16. Magyar Hírlap VI. 15—16.); Sőtér Edit: Brigádmozgalom, tömegmozgalom (VI. 17.); dr. Zafir Mihály: A fogyasztás stratégiája (VI. 20.); Szabó László: Haszon és tisztesség (VI. 24.); dr. Lada Lajos: Minőség és versenyképesség (VI. 27. Élelmiszer-gazdasági exportunk tapasztalataival foglalkozik); A munkáslétszám összetételének alakulása (VI. 27.); Nyers Rezső beszéde a kispesti Vörös Csillag Gyárban tartott munkásgyűlésen (VI. 30.); Az ötéves terv félidejében (VII. 1.); Gazdasági jelzőtábla 1973. január—május (VII. 4.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Nyul Emil: Árképzési rendszerünk fejlesztése és az árellenőrzés megszigorítása (7.); dr. Horváth László: Vállalati demokrácia — decentralizálás, érdekeltség (7.); Főcze Lajos: A szocialista munkaverseny-mozgalom és az ifjúság (7.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Bálint József: Hatékonyság, tervszerűség, stabil üzemek (6.).

MAGYAR HÍRLAP — Dr. Molnár Frigyes: Szövetkezeteink nemzetközi kapcsolatai (VII. 7.).

NÉPSZAVA — Miklós Dezső: Az üzemi demokrácia fórumai (VII. 8.).

FIGYELŐ — Wiesel Iván: A jövedelemelosztás szerkezete (VI. 13.); dr. Parti Tibor: Zárszámadás 1972-ről (VI. 20.); Fogyasztási cikkek cseréje a KGST-országokban (VI. 20.); dr. Szép György: A tisztességtelen haszon (VII. 4.); dr. Varga György: Az Állami

Tervbizottság (VII. 4.); Popper László: Kereseti arányok a béremelés után (VII. 4.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — N. N. Inozemcev: A szocializmus és a nemzetközi gazdasági együttműködés (7.).

MUNKA — Méhes Lajosnak, a Vas-, Fém- és Villamosenergiaipari Dolgozók Szakszervezete főtitkárának nyilatkozata a szakmai érdekvédelemről és rétegpolitikáról (6.).

TANÁCSOK LAPJA — Dr. Garamvölgyi Károlynak, a pénzügyminiszter első helyettesének nyilatkozata a tanácsok 1972. évi gazdálkodásának tapasztalatairól (VI. 15.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Farkas Endre: A kispolgáriságról — moralizálás nélkül (VI. 13. Hozzászólás); Nemes János: Szocialista nemzet a változó világban (VI. 17. Gondolatok a nacionalizmusról és a kozmopolitizmusról); Werner Györgyné: Egyéni érdek, társadalmi érdek, gazdasági mechanizmus (VI. 20. Hozzászólás); Fukász György: A szabad idő szabadsága (VI. 28. Hozzászólás); Ripp Géza: A kispolgári ideológia szélsőségei (VII. 5.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Szántó Miklós: Gondolatok a munkáséletmód változásairól (7.); Politikai szervezeteink a változó társadalomban (7. A szerkesztőség zárszava az „Eszme-szervezet-mozgalom" témakörében folytatott eszmecseréhez).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Borisz Ponomarjov: A mai fiatal nemzedék és a kommunisták (6.); A nők a tőkés világban (6. Marxisták nemzetközi eszmecseréje); Constantin Vlad—Dumitru Mazilu: A szocialista társadalom irányítása (6. A Román Kommunista Párt társadalomszervező és irányító tevékenységével foglalkozó cikk); Friedl Fürnberg: A proletár internacionalizmus a múltban és a jelenben (6.); Viktor Tyagunyenko: A nemzeti felszabadító forradalom fejlődésének útja és mozgató erői (6.).

NÉPSZAVA — Závodszky Géza: Patriotizmus — nacionalizmus — szocialista hazafiság (VI. 30.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Sz. Szalicsev: A mai osztályharc sajátosságai a tőkésországokban (7.); O. Jurjev: A munkásosztály és korunk (7.).

VILÁGOSSÁG — Tőkei Ferenc: Egyén és közösség (3—6.); Ágh Attila: A kezdet problémája a marxi filozófiában (3—6.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága küldöttségének a Finn Kommunista Párt képviselőivel folytatott tanácskozásáról kiadott közös közlemény (VI. 13.); Interjú Pedro Saaddal, az Ecuadori Kommunista Párt főtitkárával az ecuadori helyzettel kapcsolatos kérdésekről (VI. 13.); A Párizsban aláírt Vietnam-dokumentumok (VI. 14.); A szovjet—amerikai egyezmények (VI. 20.); Hajdú János: A CDU — válságról válságra (VI. 20.); A csehszlovák—nyugatnémet szerződés (VI. 21.); C. Tóth Béla: Június 22. tanulsága (VI. 22.); A szovjet—amerikai egyezmény a nukleáris háború elhárításáról (VI. 23.); Várnai Ferenc: A diplomácia nagy nyara (VI. 24.); C. Tóth Béla: Helsinkitől Helsinkiig (VI. 24.); Leonyid Brezsnyev beszéde az amerikai televízióban (VI. 26.); A szovjet—amerikai közös közlemény (VI. 26.); Az Arab Újjászületés Szocialista Pártja küldöttségének magyarországi látogatásáról kiadott közlemény (VI. 26.); Vajda Péter: Amerika a „csúcs" után (VI. 26.); Böcz Sándor: Az unió előnyeiről, ellenzőiről és feltételeiről (VI. 27. Az egyiptomi—líbiai egységtörekvésekkel foglalkozó cikk); Fábián Ferenc: Különleges kapcsolat (VI. 28. A szovjet—francia viszonnyal foglalkozik); Máté Sándor: Kivel, merre? (VI. 29. A kínai külpolitikával foglalkozó cikk); Serény Péter: Megnyerni a békét (VI. 30.); Alapkőletétel Helsinkiben (VII. 1. Az európai biztonsági és együttműködési konferenciával foglalkozó cikk); A moszkvai békevilágkongresszus magyar előkészítő bizottságának felhívása (VII. 3.); A helsinki európai biztonsági és együttműködési értekezletről közölt tudósítások (VII. 4—8.); Gromiko szovjet külügyminiszter felszólalása Helsinkiben (VII. 4.); A Szovjetunió által előterjesztett záródokumentum-tervezet az európai biztonság alapjairól és az európai államok kapcsolatainak elveiről (VII. 5.);

Péter János külügyminiszter felszólalása Helsinkiben (VII. 6.); A helsinki tanácskozás záróközleménye (VII. 8.); Szántó Jenő: Erősödik a JKSZ vezető szerepe (VII. 8.); Rényi Péter: Európai érettségi tabló (VII. 8. A helsinki tanácskozással foglalkozik); Árkus István: Argentína Perón hazatérése után (VII. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Várnai Ferenc: A béke új perspektívája (7.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Szalem Khalil: Az ország, amelyért harcolunk (6. A Jordániai Kommunista Párt tevékenységével foglalkozó cikk); Francisco Balagtas: A maóisták a Fülöp-szigeteken (6.); Claude Poperen: Harc a népi egységért, és a franciaországi választások tanulságai (6.); Dzunkicsi Gesi: A kommunisták sikerei és az új helyzet Japánban (6.).

MAGYAR HÍRLAP — Darvasi István: Magyarázatok (VII. 1. Az időszerű nemzetközi kérdésekhez kapcsolódó cikk); A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság közös nyilatkozattervezete a gazdasági, kereskedelmi, tudományos és műszaki, valamint környezetvédelmi együttműködésről az európai biztonsági és együttműködési értekezleten (VII. 7.); Vajda Gábor: Észak-Írország választás után (VII. 8.).

NÉPSZAVA — Pálos Tamás: Bátorító tényező (VI. 24. A békés egymás mellett élésért vívott harc eredményeivel foglalkozik); A Szakszervezetek Országos Tanácsa delegációjának a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban tett látogatásáról kiadott közlemény (VI. 26.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — M. Fjodorov: Szovjetunió — USA: a szembenállástól az együttműködés felé (7.); Az Olasz és a Francia Kommunista Párt közös nyilatkozata (7.); Pécsi Anna: Egységtörekvések a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban (7.); B. Szoborov: A frázis „forradalmisága" és az egységbontó politika (7. Kína közel-keleti politikájával foglalkozó cikk).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

TÁRSADALMI SZEMLE — Vitányi Iván: Kispolgáriság és kultúra (7.); dr. Gutter József: A művelődés tartalmi korszerűsítése (7.); Környezetünk és a vizuális kultúra témakörben Bereczky Lóránd, Tölgyesi János, Szilágyi Gábor, dr. Vámossy Ferenc, Pohárnok Mihály, Horváth György, Keve Mária cikkei (7.).

Söting Ferenc motoros-brigádja megbeszéli a munkát.

KOMMUNISTA SZOMBAT

Az IKARUSZ Karosszéria- és Járműgyár székesfehérvári üzemegységének mintegy 2500 dolgozója kommunista szombatot tartott. Munkájuk ellenértékét az iskolás korú gyermekek oktatási intézményeinek fejlesztésére ajánlották fel.

Munkában Sallai László elektromos szerelő brigádja

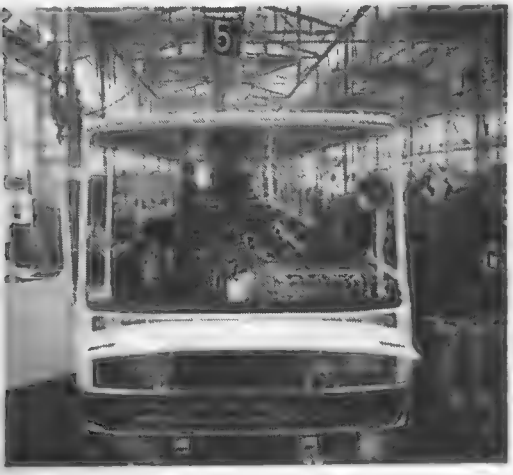

(MTI fotó – Jászai)

Dolgoznak a szerelőcsarnokban a kommunista szombat résztvevői

Ára: 3,50 forint

Megjelent

Marx–Engels Művei
30. kötet
Levelek 1860–1864
820 oldal + 4 mell. Ára: 32,– Ft

GUS HALL
Környezeti ártalmak és a kapitalizmus
116 oldal Ára: 8,– Ft

BEREND T. IVÁN–SZUHAY MIKLÓS
A tőkés gazdaság története Magyarországon 1848–1944
384 oldal Ára: 61,– Ft

PUJA FRIGYES
Szocialista külpolitika
236 oldal Ára: 32,– Ft

VIKTOR MAJEVSZKIJ
A sajtó kulisszái mögött
252 oldal Ára: 18,– Ft

FÁBRI TIBOR–TÓTH TIBOR
A szocialistabrigád-mozgalomról
152 oldal Ára: 7,– Ft

DR. ROMÁNY PÁL
A tanyarendszer ma
(Új Falu)
128 oldal Ára: 5,– Ft

FÖLDES PÉTER
Az ismeretlen falu
272 oldal Ára: 12,– Ft

INDEX: 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1973/9

Épül a IV. ötéves tervben

Borsod megyei fejlesztések

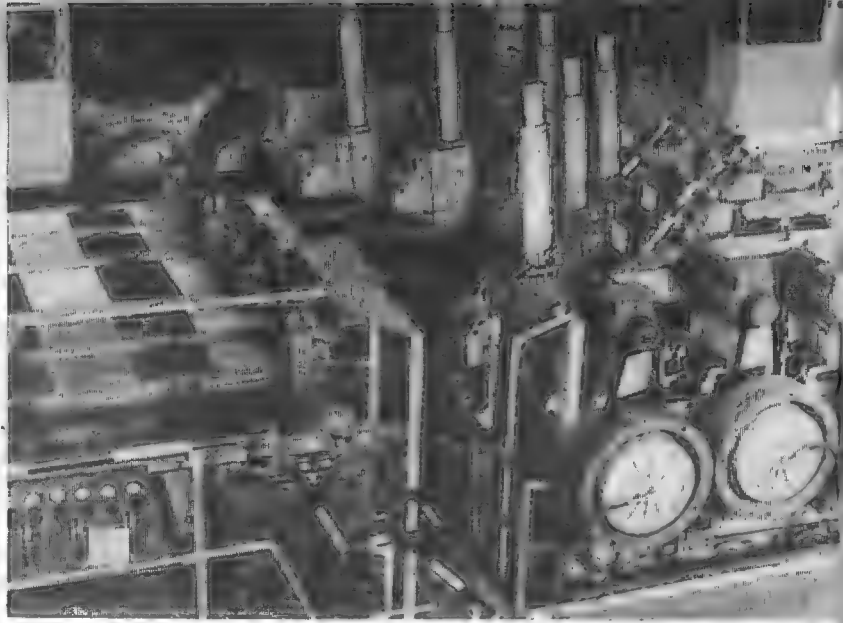

A több mint 125 éves Ózdi Kohászati Üzemekben elkészült a gyári nagyberuházás első jelentős szakasza: a folyamatos acélöntőmű. A magas színvonalú berendezés az elavult lemezsor helyén kapott helyet. A nagy jelentőségű beruházást határidőn belül helyezték üzembe. Képünk: átadás előtt a folyamatos acélöntőmű.

Fotó: Strohmayer

Jelentős anyagi eszközöket fordítanak a megye élelmiszeriparának korszerűsítésére, bővítésére. Nemrégiben helyezték üzembe például a Borsodi Sörgyárat, a Sajó-parton épül a vágóhíd és húsfeldolgozó üzem, s folyik a Sátoraljaújhelyi Dohánygyár felújítása, a Szerencsi Csokoládégyár rekonstrukciója is. A csokoládégyár csomagolójának asszonybrigádja ma még szűkösen, de a beruházás befejezése után sokkal jobb körülmények között dolgozik majd.

Fotó: Szabados

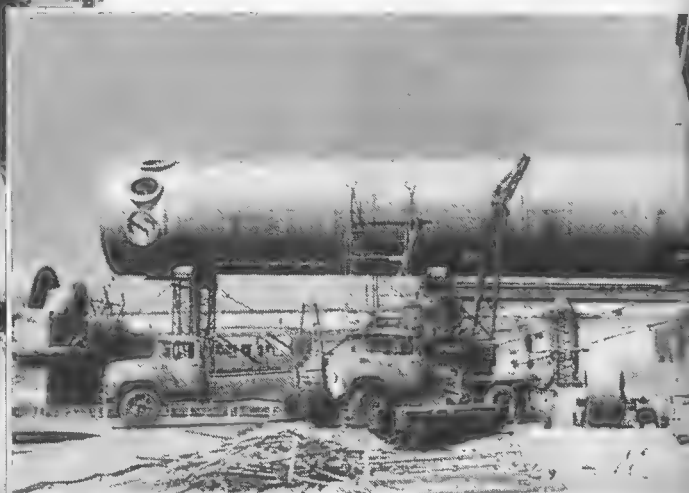

Megközelítőleg ötmilliárd forintot fordítanak a Hejőcsabai Cement Művek építésére. Képünk a gyár forgókemencéjének szerelését mutatja.

Fotó: Kozák Péter

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. SZEPTEMBER

9

TARTALOM:

Nyers Rezső: Fő feladatunk: a gazdasági hatékonyság növelése (3)

Sebestyén Nándorné: A békemozgalom kongresszusa elé (16)

Hanga Mária: A közoktatás fejlesztése és a pártszervezetek feladatai (20)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

A pártélet fontos eseménye a beszámoló taggyűlés (24)

Varga Péter: Járási jogú pártbizottságok a megyei tanácsok apparátusában (30)

Erdős Endre: A KISZ-vezetőségek újjáválasztásának második félideje (34)

Viszló Imre: A munkásőrök kommunista nevelése (37)

Maróti Imre: A politikai vitakörökről (41)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Birta István: A munkásosztály és pártja (47)

Varga Teréz: A propagandisták képzése (54)

Dr. Beszteri Béla: A pártmunka szolgálatában (57)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Dr. Tar Imre: A tsz-ek jövedelme és a tagok élet- és munkakörülményei (60)

VITA – VÉLEMÉNYCSERE

Hozzászólás a vezetők továbbképzéséhez

Zsigmond Csaba: A közvetlen munkahelyi vezetők továbbképzéséről (66)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Barát Károly: A tagfelvételi kérelmek elutasításáról (69)

Újvári Tiborné: Ahogy az alapszervezet titkára látja (73)

Tettinger István–Kovács Gyula: Az alapszervezeti emlékeztetők tapasztalatai (76)

Babinszki Károly: Az egészségügy pártirányítása (79)

Südi Bertalan: A pártcsoportok munkájáról (82)

Varga József: A megyei pártapparátus munkamódszere (85)

Farkas Kálmán: „Kismamaüzem" a Szabolcs Cipőgyárban (89)

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Kopka János: Egy kommunista orvos (91)

OLVASÓINK ÍRJÁK

Kovács László: Senki sem születik kommunistának (93)

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke (95)

A borítón **Kotroczó István** felvétele

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Felelős szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116–668

Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft

Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámára

terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-09 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

Fő feladatunk: a gazdasági hatékonyság növelése

BESZÉLGETÉS **NYERS REZSŐ** ELVTÁRSSAL A KÖZPONTI BIZOTTSÁG TITKÁRÁVAL

A Központi Bizottság legutóbbi (júniusi) ülésén ismét foglalkozott a gazdasági irányítás hatékonyságával, és továbbfejlesztése érdekében jelentős határozatot hozott. Első kérdésünk az lenne Nyers elvtárshoz, hogy az elhatározott intézkedések egy folyamat természetes, az előzőekhez kapcsolódó mozzanatait, a fejlődés soron levő láncszemeit jelentik-e, vagy pedig a korábbi elhatározások bizonyos kritikáját?

A gazdasági irányítás fejlesztése állandó feladata a pártnak. Nem létezik olyan gazdaságirányítási szisztéma, amely minden elemében hosszú ideig változatlan maradhatna olyan körülmények között, amikor a népgazdaság és az egész társadalom fejlődése dinamikus, újabb és újabb célok felé halad, és ezáltal mindig új feltételek között megy végbe ez a fejlődés. Ilyen körülmények között a *gazdaság irányítási rendszerének is igazodnia kell a célokhoz és feladatokhoz.* Ezért természetes, hogy napirenden van és marad a gazdaságirányítás fejlesztése, tökéletesítése.

Bizonyos értelemben a fejlődés mindig kritikája is a múltban kialakult módszereknek és céloknak, hiszen az előrehaladás során állandóan meghaladjuk saját viszonyainkat, korábbi célkitűzéseinket. Így új lépéseink filozófiai értelemben kritikának is felfoghatók. Politikai értelemben azonban nem helyes ezeket a Központi Bizottság korábbi döntéseinek kritikájaként felfogni. Éppen ellenkezőleg, a Központi Bizottság véleménye az, hogy az 1966-os határozatok a gazdaságirányítási rendszerről viszonylag hosszú időre szólóak, *elveikben ma is helyesek, és most éppen ezeknek az elveknek a következetesebb érvényesítéséről van szó. Ilyen értelemben tehát politikailag nem határoztunk mást, és nem kritizáltuk a saját korábbi döntésünket, hanem annak következetesebb megvalósítását segítettük elő. Vagyis a gazdaságpolitikai irányvonal változatlan marad.*

A gazdaságirányítási szisztéma rendszeres igazítása azért is indokolt, mert minden irányítási rendszernek, sőt minden gazdaságpolitikai döntésnek is – ezt most már huzamos tapasztalat bizonyítja – összetett a hatása. Mindenekelőtt előrevisz a kívánt cél irányában, s ha ezt a kívánatos hatást, amelyért a döntés

született meghozza, akkor a fő hatás szempontjából megfelel a politikai célnak. De a döntések nagy részének óhatatlanul bizonyos mellékhatása is van, amivel a döntés meghozatalakor még nem lehet pontosan számolni, s általában nem is lehet elejét venni annak, hogy a két hatás ne együtt jelentkezzék. A végrehajtás folyamán a nem kívánatos mellékhatások ellen fel kell lépni, azokat le kell nyesegetni és amennyire csak lehet, kiküszöbölni. *A fejlődés folyamata mindig a döntéseink fő hatásaként jelentkező eredmények és a mellékhatásként jelentkező gondok együttes jelentkezéséből áll.* A politikai vezetésnek mindig fel kell készülnie arra, hogy hadakozzon a nem kívánatos hatások és jelenségek ellen. Ezt tettük a legutóbbi központi bizottsági határozatunkban is.

Illusztrációképpen a következőkre szeretnék csak utalni: 1971-ben alapvetően fontos döntésünk volt a beruházások visszafogása, mert fejlődésünk tervszerűsége azt kívánta, hogy a felhalmozás és a fogyasztás egymáshoz viszonyított arányának eltolódási tendenciáját megállítsuk. De ennek is van mellékhatása a gazdasági életben: bizonyos ágazatokat például a korlátozás visszafog a műszaki fejlődésben. Tehát most már, amikor az arányosságot visszaállítottuk, időben és okosan ki is kell tudni lépni a korlátozás politikájából, vigyázva, nehogy megint kialakuljon a „túlberuházás" gyakorlata. Hozzátehetem: a korlátozás megvalósításának problematikus mellékhatásaként, nem egyszer negatív érzetek lépnek fel helyenként, ebből kilépni sem valami könnyű. Ilyen példát mondhatnék a gazdaságtalan termelésről is.

Végeredményben tehát azt kell mondanom, hogy a Központi Bizottság 1966-os határozatán nem hogy változtatnunk kellene, hanem éppen azt kell az eddiginél következetesebben és jobban megvalósítanunk. Egyébként a szocialista gazdaság történelmi fejlődésében, hosszú távon a folyamatosság és az állandóság, a kontinuitás és a reform egymást váltogató és kiegészítő mozzanatok. Ez teremti meg a folyamat egységét. Természetesen egy reform, ha helyesen veszi számba a társadalmi körülményeket és a lehetőségeket, hosszú időre szóló módszert biztosít. A mi mai gazdaságirányítási rendszerünk sem lehet örök, történelmileg nem beláthatatlan időre szóló, de alapelvei hosszú időre, a fejlődés hosszú távú időszakára szólóak. Ez idő alatt az alapelvek megtartásával többször kell majd a konkrét formákat, az egyes irányítási elemeket változtatni. A mai irányítási rendszer lehetőségeit a párt, a gazdasági vezetés, a tömegszervezetek még hosszú ideig ki tudják használni. Tehát napirenden *a jelenlegi irányítási rendszer lehetőségeinek a jobb kihasználása van.*

Ezek szerint elmondhatjuk, hogy a gazdasági irányítás továbbfejlesztése soha nem lezárt folyamat. Állandó és folyamatos tökéletesítésre, javításra szorul, bizonyos fejlődési szakaszokban viszont egy átfogóbb előrelépés, mélyrehatóbb átalakítás válik szükségessé. A folyamatosságnak és megszakítottságnak ebben a dialektikájában melyek azok az elemek, amelyeket a szocialista gazdálkodás irányítási módjának változásai közepette alapjaiban változatlannak kell tekintenünk, amelyek tehát az eszmei alapunkhoz tartozóak.

Igen, vannak ilyen alapvető elvi alapjai a szocialista gazdálkodásnak. Ilyen először is a *szocialista tulajdon gyarapítása és közérdekű felhasználása.* Ez minden szocializmus szubsztanciája. Éppen ezért elveinkből következő feladatunk biztosítani a szocialista tulajdon társadalmi méretekben uralkodó helyzetét, és arra

törekedni, hogy a köztulajdon erősödjön, folyamatosan fejlődjön, tehát többet tudjon produkálni az emberek javára. Jelenleg a szocialista tulajdon részaránya a termelési eszközöknél hosszabb időre szólóan kielégítő és megfelelő, a feladat itt *a szocialista tulajdon gyarapítása és helyes felhasználása.* A szocialista tulajdon természetesen maga is változóban van, hiszen például a kétféle tulajdonforma, az állami és szövetkezeti tulajdon egymáshoz viszonyított aránya bizonyos változáson megy át. Jelenleg és a jövőben fejleszteni kell a szocialista tulajdon felhasználásának a gyakorlatát, főként két irányban: egyfelől szakszerűbbé, a bürokratizmustól mentesebbé tenni, másfelől pedig erősíteni a demokratikus jellegét, közelebb vinni a tulajdonosi problémákat a dolgozó kollektívákhoz.

A másik alapvető elv a *központi tervezés meghatározó szerepe,* vagyis egy egységes népgazdasági szemlélet érvényesülése a gyakorlati életben. A szocializmus alapvető elve, hogy az egész népgazdaságot egységesnek kell felfogni, persze az egységet nem dogmatikusan és mereven értelmezve. A központi tervezésnek meghatározó szerepe van abban, hogy milyen irányban, milyen ütemben fejlődik a gazdaság, milyen anyagi értékeket ad a társadalom számára és ezeket hogyan osszuk el. Ehhez kapcsolódóan hangsúlyoznom kell, hogy a központi tervezést úgy fogjuk fel, mint amely az áru- és pénzviszonyokkal együtt létezik és hat, s az áru- és pénzviszonyok széles körű érvényesülése mellett képes a társadalmi terv érvényesítésére. Ezért *a központi tervezés, valamint az áru-pénzviszonyok sajátos együttest képeznek a gazdaságirányításban.* Most és a közeljövőben az a feladatunk, hogy a központi tervezés még jobban biztosítsa a maga hatását, befolyását az áru-pénzviszonyok felhasználásával a termelőerők fejlesztésére és az elosztás helyes rendszerének megvalósítására.

A harmadik alapelv *a szocialista demokrácia intézmény-rendszerének érvényesülése és fejlődése* a gazdasági életben. A központi tervezés ugyanis társadalmi vonatkozásban feltételezi a dolgozó tömegek részvételét, de nem biztosítja automatikusan a helyes gyakorlatot, a demokratikus jogokkal és az alkalmazott módszerekkel mindenkor külön és különlegesen kell foglalkoznia pártunknak. Ilyen értelemben is *fejleszteni kell irányítási rendszerünket és gyakorlatunkat.*

Még egy alapelvet említenék, a *dolgozó tömegek életszínvonalának rendszeres emelését.* Ezzel kapcsolatos politikánk döntően az anyagi érdekeltség elvére épül: arra ösztönöz, hogy a dolgozók több és jobb munkát végezzenek és ennek arányában növekedjék az életszínvonaluk. Ezt kiegészíti egy *aktív szociálpolitika.* Jelenleg éppen a szociálpolitika hatékonyabb érvényesítésének szakaszában vagyunk, ez bontakozik ki a párt kezdeményezéseiben, kormányzati intézkedésekben. A lényeget tekintve azonban mégsem lehet a szociálpolitika az irányadó, hiszen az egy elosztási politika. Az elsődleges, az irányadó mindenekelőtt a termelés, a gazdaság fejlesztése. Ezért alapelvünk *az anyagi érdekeltség, mint fő eszköz alkalmazása, kiegészítve az aktív és hatékony szociálpolitikával.*

Szeretném még azt is aláhúzni, hogy a szocialista gazdasági fejlődés velejárójaként számolnunk kell *a személyi tulajdon gyarapodásával is.* Természetes és örvendetes velejárója ez a szocialista rendszernek. A fejlődés iránya az, hogy új és új javak termelődnek és vonulnak be a fogyasztás körébe, lesznek a fogyasztás tárgyaivá. Ilyen például a motorizáció következményeként az autó, és a technikai eszközök egész sokasága. Ezek fogyasztását kezdetben viszonylag szűk réteg számára tudjuk lehetővé tenni, mert a termelés fokozatosan fut fel és mert a jövedelmi viszonyok is korlátokat szabnak. De a mi társadalmunkban az a feladat és cél, hogy ami kezdetben csak kevesek osztályrésze lehet, az mindinkább hozzáférhetővé váljék a tömegek egésze, vagy legalább döntő többsége számára. Ebben a folyamatban ellentmondásos egységet alkot az egyenlőtlenség

és egyenlősítés, s tartósan és hosszú távon a szocialista egyenlőség kibontakozása a jellemző.

A fejlődés tehát a személyi tulajdon jelentős és kedvező növekedésével jár együtt, azonban ennek is van kedvezőtlen mellékhatása. Az individuálisan gondolkodó emberekben erősíti a szerzési vágyat, a harácsolási törekvéseket. A társadalom egy bizonyos rétegénél ez reális veszély, ami ellen harcolnunk kell. Ezt meg is tesszük és bizonyos anyagi javakat, amelyek a tőkés társadalomban az uralkodó osztályok, sőt a középrétegek számára is megszerezhetőek, mi eleve kirekesztünk a megszerezhető tulajdonok köréből. Másokat korlátozunk, példa erre a telek- és háztulajdonra vonatkozó korlátozó rendelkezés. Egészséges törekvés, hogy a dolgozó emberek egy részének legyen családi házuk, ha képesek azt megépíteni, lehessen autójuk vagy víkendházuk, de mindez a személyi szükséglet határáig, egy társadalmilag megállapított tolerálható mértékig. Ezt a mértéket megállapítani fontos párt- és politikai feladat. A mértéknél szem előtt kell tartanunk, hogy az a tömegek jelenlegi lehetőségei előtt legyen, de történelmileg belátható időn belül számukra is elérhetővé váljon. Ez gondos és alapos mérlegelést igényel a párt részéről.

A tapasztalatok, gazdasági fejlődésünk főbb tendenciái hogyan igazolják a gazdasági irányításnak azt a rendszerét, amely szerint már öt éve folyik a gazdálkodás?

Az elmúlt öt évben a népgazdaság fejlődése kedvező. Mind a termelőerők fejlődése, mind a tervszerűség és az életkörülmények javulása szempontjából pozitív képet mutat. Ez tény. Ha úgy akarjuk összemérni a gazdasági teljesítményünket, hogy mit hozott abból a reform, és mi az, ami a reform nélkül is bekövetkezett volna, egész pontossággal nagyon nehéz, sőt lehetetlen megállapítani. Nem áll rendelkezésünkre egy olyan ellenpélda, hogy mi történt volna a magyar gazdasági életben, ha 1968-ban nem kezdünk el egy gazdasági reformot. Véleményem szerint e változások nélkül *a népgazdaság fejlődésének üteme visszaesett volna és a tömegek politikai közérzete kedvezőtlenebb lenne.* De ezt egzakt pontossággal bizonyítani nem tudjuk és nem is lehet. Az mindenesetre támpontul szolgál, hogy nincs ma egyetlen szocialista ország sem, amely olyan irányítási rendszerben gazdálkodna, mint 1967-ben. Ez azt mutatja, hogy a reform szükségszerű volt. Különösen abban az időszakban, amikor közgazdasági értelemben a szocialista országok nagy része az extenzív fejlődés határához érkezett el. Tehát joggal feltételezhető, hogy a gazdasági reform nélkül rosszabb lenne a helyzetünk.

Ha a számokat vizsgáljuk, amelyek a népgazdaság ötéves fejlődését jelzik, azt mondhatjuk, hogy 1968 óta némileg gyorsabb a gazdasági növekedés üteme. Ez a gyorsulás nem látványos, mert a gazdasági növekedés évi üteme az 1968 előtti években átlagosan 5,4%-os volt, most pedig 5,8–6,0%-os. Nem nagy mértékű a növekedés, de azért népgazdasági méretekben mégis lényeges, hiszen évente 3–4 milliárd forintnyi többlet-felhasználást tesz lehetővé. Ha hozzávesszük ehhez, hogy a társadalom rendelkezésére álló munkaerő-mennyiség ebben az időszakban nem nőtt, hanem lényegében stagnált, és ez az időszak egybeesett a munkaidő csökkentésével, akkor azt kell mondani, hogy *relatíve még nagyobb a gazdasági növekedés gyorsulása.*

A tervszerűség, amely főként a népgazdasági arányosságot tartalmazza, ebben az időszakban javult. Szeretném megjegyezni, hogy a tervszerűséget sohasem

szabad változatlan feltételek mellett érvényesülő követelménynek tekinteni. *A körülmények változása mindig újabb és újabb feladatokat szab a tervszerűség szempontjából is.* Az új körülmények között tehát újfajta tervszerűséget volt kötelességünk megvalósítani, s ezt nagyjából-egészéből sikerült is elérni. Az elmúlt évek fontos jellemzője az *ipar és mezőgazdaság kiegyensúlyozottabb, arányosabb fejlődése.* Továbbá jellemző, hogy a külkereskedelemben, noha az időszakonkénti ingadozás változatlanul jelentős maradt, majdnem olyan mértékű, mint a korábbi években – az évek közötti kiegyenlítődés gyorsabb lett. A passzív külkereskedelmi mérleggel záruló esztendőket sokkal gyorsabban váltják fel ma az aktív külkereskedelmi mérleggel zárulók. Hat esztendőből lényegében négy esztendő volt aktív és kettő passzív. A korábbi időszakban előfordult, hogy hat esztendőből mind passzív volt. Itt is van tehát javulás, de még így sem eléggé kiegyensúlyozott a külkereskedelem, a tervszerűséget e tekintetben még fokozni kell.

A gazdasági hatékonysággal kapcsolatban határozott javulás van. Az anyagellátottság és a rendelés tekintetében jobb a helyzet, mint korábban volt. Figyelembe veendő az is, hogy az ipar ma nagyobb mértékben kap olyan rendelést, ami tényleges szükségletet elégít ki lényegében, társadalmi méretekben megszűnt már a raktárra termelés gyakorlata olyan esetekben, mikor a tartalékolás nem közvetlenül államérdek.

A lakosság minden rétegének életkörülményei gyorsabb ütemben javultak ebben az időszakban. Két ténnyel próbálom ezt illusztrálni. Az egyik: a lakásépítés, amelyet az 1965–67-es évek évi 50–55 ezres lakásszámáról évi 80 ezerre sikerült növelni, nem is beszélve a lakások jobb felszereltségéről. A másik: akkoriban a húsfogyasztás egy főre átlagosan évente 54–56 kg volt, ma 60–66 kg.

Az elmúlt öt évben a szocialista demokrácia a gazdasági életben is erősödött. Ez leginkább abban fejeződik ki, hogy a nagy tömegek, főleg a párttagság és az aktivisták, de az érdeklődő állampolgárok is, ma jobban ismerik a népgazdaság helyzetét. Több információt kapnak, módjuk van az ellenőrzésre, a betekintésre a gazdasági kérdésekbe. A közvélemény számára nem hozzáférhető adatok köre annyira szűk ma, hogy csak a legszorosabban vett állambiztonsági adatok körére terjed ki, arra, ahol valóban szükségszerű a titoktartás. A közgazdasági érdeklődés és tájékozottság nagymértékű növekedését tapasztaljuk tehát az országban. Ez elsősorban a munkásosztályra és különösen a szocialista brigádok tagjaira jellemző.

Ezek a döntő pozitívumok azt mutatják, hogy a gazdaságirányítási rendszerben most nem kell semmiféle fordulatot végrehajtani. Helyes ez a módszer, és csak az eddigi irányt követve fejleszthetjük tovább.

A jelenlegi gazdaságirányítási rendszernek persze vannak kedvezőtlen mellékhatásai. Ezek között említeném például a vállalati önállóságot, ami kívánatos, helyes és nagy pozitívumokat hozott az országnak. Ott azonban, ahol a gazdasági vezetés rátermettsége, kezdeményezőkészsége gyenge, inkább negatív hatása van, néhol még rosszabbra is fordult a helyzet, mint korábban volt. Ilyenkor a központi vezetés előtt az a kérdés áll: hogy az elmaradott vállalatokhoz igazítsa-e a gazdaságirányítás rendszerét, vagy pedig a kezdeményezőkész, színvonalas vállalatvezetéshez. Természetesen a párt vezetése az utóbbi mellett döntött és az irányítási rendszert a *normális feltételekkel működő és jól vezetett vállalatokhoz igazítja.* Ugyanakkor viszont külön kell foglalkozni a különlegesen nehéz feltételek között dolgozó ipari vállalatokkal, mezőgazdasági üzemekkel, vagy azokkal, ahol nem a feltételek rosszak, hanem a gazdasági vezetés gyenge, illetve nem megfelelő a munka- és üzemszervezés.

Az árnyoldalak jelentkeznek bizonyos sajátos visszaélésekben is. Nem lehet mondani, hogy a visszaélés mennyiségileg ma nagyobb lenne, mint az előző idő-

szakban bármikor volt – az adatok nem ezt tanúsítják. Visszaélés volt, van és sajnos lesz is. A probléma itt az, hogy a visszaéléseknek bizonyos *új kategóriái* kerültek felszínre a gazdasági reform nyomán, az önállóság kibővülésével. Olyan formák ezek, amelyek korábban nem voltak és ezért kezdetben sem az ellenőrzés, sem a bűnüldözés nem volt rájuk felkészülve. Meg kellett ismerni a visszaéléseknek ezeket a fajtáit, az itt alkalmazott módszereket ahhoz, hogy elkövetésüknek állami intézkedésekkel elejét tudjuk venni. Most már jó úton vagyunk ahhoz, hogy az új körülmények között jelentkező sajátos visszaélések ellen eredményesen harcoljunk.

Ebben az időszakban nagy nyomatékkal jelentkeztek beruházási problémák is. A jelenlegi gazdaságirányítási rendszer *nagyobb tervszerűséget követel a beruházásoknál*, mint amit eddig elértünk. Ezért a beruházások tervszerűségét, nagyobb hatékonyságát, gyorsabb kivitelezését biztosítani egyik legnagyobb feladatunk a jövőben. E tekintetben éppen csak elindultunk a javulás útján. A beruházási tervszerűség és hatékonyság – azért említem a kettőt együtt, mert a tervszerűtlenség főként és döntően az alacsony hatékonyság következménye – a kérdések kérdése a gazdasági feladatok között. Ez nagyobb koncentrációt igényel. Nem olyan értelemben, hogy kis beruházásokat ne engedjünk és csak nagy beruházásokra koncentráljuk erőinket, hanem hogy mindenfajta beruházást koncentráltabban, gyorsabban, rövidebb idő alatt legyünk képesek megvalósítani. E tekintetben még sem a központi vezetés, sem a vállalati vezetés hatékonysága nem megfelelő.

A szociálpolitikai formák kiépítésében – mint már említettem – kezdetben volt bizonyos késedelem, 1970–71–72-ben tettünk erőteljesebb intézkedéseket az aktív szociálpolitika kiépítésére. A női munkaerő igénybevétele például jelenleg egy fázissal előtte van a gyermekintézmények kiépülésének. A következő időszak nem is egy-két év, hanem hosszabb időszak feladata lesz, hogy ezt a fáziskésedelmet a gyermekintézmények gyorsabb fejlesztésével behozzuk.

Végeredményben, *az összegezés az elmúlt öt esztendő gazdasági fejlődéséről pozitív, és gondolom, hogy elegendő alapunk van annak a megállapítására, hogy ez az irányítási rendszer jó lehetőséget nyújtott a gazdasági cselekvésünk javítására.* Dehát nem az irányítási rendszer dolgozik, hanem mi dolgozunk, azok, akik fizikai és szellemi munkát végeznek, akik a gazdaságot irányítják, akik politikailag ösztönöznek, és így tovább. Nekünk kell jobban dolgoznunk, felhasználni az adódó gazdasági lehetőségeket.

A gazdasági irányítás hatékonyságának fontos feltétele, hogy megfelelő munkamegosztás érvényesüljön a párt-, állami, gazdasági és tömegszervezeti szervek között: az irányítás felső és helyi szintjein. Nyers elvtárs hogyan ítéli meg az ezzel kapcsolatosan kialakult gyakorlatot?

Ebben a munkamegosztásban véleményem szerint 1957 óta helyes alapelvek szerint folyik a munka, és ezeken az alapelveken nem szükséges változtatni. Ugyanakkor a változó feltételek, célok és körülmények között természetesen az alapelvek gyakorlati megvalósítása sok problémával jár. Véleményem szerint ezután is abban a felfogásban kell dolgozni, hogy *a politikai célokat, a fejlődés irányát a párt határozza meg, mert a párt fejezi ki, valósítja meg a munkásosztály vezető szerepét.* Nincs más szervezet, amely erre képes lenne. A pártnak hatással kell lennie az állami, gazdasági területen dolgozók munkájára, a társadalmi és

tömegszervezetekben folyó tevékenységre, azonos célokra irányítva a társadalom, a munkásállam összes erejét. Ezt sajátos munkamegosztásnak kell tekinteni, ami nem hasonlatos a gazdasági életben megvalósuló munkamegosztáshoz, ahol egyik embercsoport egyfajta tevékenységet, egy másik másfajta tevékenységet végez, és a tevékenységek cseréje a jellemző. A pártnak e munkamegosztásban az elvi-politikai irányító és a koordinátor szerepét kell a munkásosztály nevében betöltenie.

A párt azonban maga nem végezheti az elvi irányítást is és a gyakorlati végrehajtást is. Ez ma már teljesen világos történelmi tapasztalat, amikor például megpróbálkoztunk saját kezünkbe venni a végrehajtást is – nem bízván eléggé az állami,-a gazdasági élet vezetőinek képességeiben –, akkor ebből mindig csak baj, hátrány származott a párt ügyére. A pártra hárul tehát a *politikai célok és a fejlődés irányának* a meghatározása, a megvalósítás pedig a kormányzati szervek, helyileg a tanácsok feladata, a gazdasági életben pedig a vállalati szervezet funkciója. A végrehajtásban is megfelelő önállóságot kell biztosítani. Ez azt is jelenti, hogy a világosan körvonalazott politikai céloknak konkrét gazdasági programokba való foglalása, átültetése már az állami feladatok – helyileg a tanácsi tennivalók – közé tartozik, amit a pártnak ellenőriznie és segítenie kell.

A szakszervezeti érdekképviseletre is építenünk kell, mert az említett sajátos munkamegosztásban ez a szervezet képviseli és hozza felszínre tagjai, és általában a munkások-alkalmazottak közvetlen érdekeit és törekvéseit. Ez nélkülözhetetlen segítséget jelent a politikai célok kialakításánál és elengedhetetlen a kormányzati és vállalati munka eredményességéhez. A szakszervezeteknek természetesen a társadalmi célokat érdekképviseleti feladataik közepette mindenkor magukévá kell tenniük, a távlati munkásérdekeket szem előtt kell tartaniok.

E munkamegosztás minden tényezőjének, a pártnak, a kormányzatnak, a társadalmi szervezeteknek a maguk sajátos feladataikért kell *elsődleges* felelősséget vállalniok és így *összehangolni az egészért, a közös célért való felelősséget.*

Véleményem szerint nem szabad úgy gondolkodnunk, hogy mindenki csak a maga munkájáért felelős. Vállalni kell az egymás munkájáért való felelősséget is, ilyen értelemben nem lehetünk *csupán* egymás kritizálói. A párt, a kormányzat és a társadalmi szervek egy közös ügy együttes résztvevői, akik együttesen munkálkodnak a közös célok megvalósításán, s eközben mindegyik kellőképpen képviseli a maga szempontját az ügyek előkészítésében és értékelésében. A valóságos problémák felszínre kerülését egyöntetűen kell segíteni. Ezeket demokratikusan és elvszerűen kell megtárgyalni, eldönteni és azután a döntést egységesen kivitelezni. Fontos feladat, hogy a helyi pártszervek a tanácsokkal, a vállalatokkal és a társadalmi szervezetekkel ezt a jó értelemben vett munkamegosztást – ami a központi vezetés szintjén egyik erénye a mi pártunknak és az elmúlt időszakban tovább erősödött –, a helyi vezetésben is jól megvalósítsák.

A párt szerepét, a pártmunkát mindenütt úgy kell felfogni, hogy nincs és nem lehet egyetlen olyan terület a társadalomban, amelyre azt mondhatnánk, hogy az eleve nem tartozik a párt illetékességi körébe. Nincs olyan kérdés, amibe a párt nem szólhat bele, amit nem ellenőrizhet, nem szabályozhat. A társadalmi, gazdasági, kulturális kérdések tömkelegéből azonban a pártnak csak azokat a döntően fontos kérdéseket szabad megragadnia és azokkal *közvetlenül* foglalkoznia, amelyeket alaposan képes áttekinteni és amelyeken keresztül hatással lehet a társadalmi folyamat egészére.

Azzal összegezném a mostani időszak feladatait, hogy a pártnak jobban kell végeznie a politikai, a gazdaságpolitikai irány meghatározását, az ebből a szempontból döntő kérdések kidolgozását és határozatba öntését. A kormányzati szerveknek, valamint a helyi tanácsoknak és a vállalatoknak jobban kell végezniük a végrehajtás feladatát és hatékonyabb konkrét intézkedésekbe kell foglalni a

párt irányvonalát. Jelenleg ez a legfontosabb kérdés, erre kell összpontosítani az erőnket. A társadalmi szerveknek, szakszervezeteknek, szövetkezeteknek stb. pedig a maguk területén segíteniük, ellenőrizniük kell ezt a tevékenységet, és egyúttal a központi, de a területi helyi, városi szinteken is fokozottan a közfigyelem előterébe kell állítaniuk a dolgozók mindennapos igényeit és szükségleteit.

A Központi Bizottság legutóbbi ülésén a gazdasági irányítással kapcsolatban fontos tartalmi jelentőségű és szervezeti vonatkozású határozatot hozott. Ezeket azóta a közvélemény megismerte, sőt némelyik már a gyakorlati végrehajtás stádiumában van. Miben foglalható össze ezek legfontosabb elvi lényege?

A szervezeti intézkedések három célt követnek. *Az egyik,* hogy központilag hatékonyabban foglalkozzunk iparunk fejlesztésével és a fejlesztés koordinálásával. Ez azt jelenti, hogy a kiemelt központi fejlesztési feladatok mellett konkrétan foglalkoznunk kell néhány nagy ipari vállalat fejlesztésével is. Bebizonyosodott, hogy csupán ágazati szemlélettel nem tudjuk megoldani a nagy vállalatok problémáját, ezekkel a kormányzati szerveknek, de politikai oldalról még az irányító pártszerveknek is rendszeresen kell foglalkozniuk. A szervezeti intézkedések ezt hivatottak elősegíteni.

A másik cél, hogy a gazdasági életben 25 év alatt meglehetősen erőteljesen kiépült ágazati irányítás, elemzés és értékelés mellett többet foglalkozzunk a *területi gazdasági kérdésekkel.* Bizonyos ellentmondás fejlődött ki társadalmunkban abból, hogy a népgazdaság irányítása túlzottan ágazati alapokon nyugszik, ennek következtében még a párt gazdasági helyzetfelmérése, a politikai tennivalók kidolgozása is majdnem csak ágazati keretekben mozgott. Viszont az emberek nem ágazatokban élnek, hanem területen, és főleg a fogyasztás, de egészében véve az emberi élet nagyobbik része területi keretek között bonyolódik. Nagyon intenzív az a hatás, ami az embereket a területen éri és ami területi problémaként jelentkezik az emberek számára, politikailag pedig a párt számára. Most jobban törekszünk arra: hogy a dolgozók életkörülményeire ható területi tényezőket figyelemmel kísérjük, számba vegyük és eredményesebben fejlesszük. Ez érinti a kommunális szervezet fejlődését, az utaktól és a villanyhálózattól kezdve a gyermekintézményekig és a lakásviszonyokig. Érinti a foglalkoztatási, kulturális, művelődési lehetőségeket, a településfejlődést, az urbanizációt stb. Ez egyúttal arra ösztönöz, hogy megtaláljuk a hatékonyabb politikai módszereket a megyékben, a városokban, vagyis a területen mutatkozó termelési, gazdasági feladatok előbbre vitelére. *Ezért létesült a Központi Bizottságban egy új osztály, a Területi Gazdaságfejlesztési Osztály, amely figyelemmel kíséri a regionális tervezést, és a népgazdasági érdekeknek megfelelően ösztönzi, szervezi a helyi gazdaságpolitikai munkát.* A területi fejlesztési politikának az a feladata, hogy a termelőerők ésszerű elosztását biztosítsa, megteremtve a megfelelő területi elhelyeződést és a régiókon belül előmozdítsa az egymáshoz közelebb álló, egymással kapcsolatban levő megyék fejlesztésének kiegyensúlyozódását.

A harmadik cél az Állami Tervbizottság létrehozása, amelynek az az elsődleges rendeltetése, hogy az ágazati tevékenységet gazdaságfejlesztési és beruházási kérdésekben koordinálja. E tekintetben nagyobb koncentrációra van szükség állami szinten, mint amit eddig elértünk és ezt hivatott az Állami Tervbizottság megvalósítani.

Az Állami Tervbizottság létrehozása azt is jelenti, hogy az Országos Terv-

hivatal szerepe és funkciója megváltozik. A Tervhivatal eddigi rendszerünkben tulajdonképpen funkcionális minisztériumként működött, amely azonos jogállású volt a többi ágazati és funkcionális minisztériummal. Valójában azonban ma már – a gyakorlati tapasztalatok alapján – úgy gondolkodunk erről, hogy *a tervezés több, mint az államigazgatási funkciók egyike.* A tervezés tulajdonképpen *összkormányzati tevékenység* és ezért az Országos Tervhivatal a kormányzat közvetlen szerveként kell hogy működjön. Jelen esetben ez úgy valósul meg, hogy az Országos Tervhivatal az Állami Tervbizottság munkaapparátusaként kormányzati szervvé lépett elő. A vállalatok irányítása, felügyelete természetesen ezután is a minisztériumok feladata, e tekintetben a minisztériumok jogkörén semmiféle csorbítás nem történt. A népgazdaság döntési folyamataiban, a népgazdasági szintű fejlesztési és beruházási politika kialakításában kap nagyobb hatáskört az Országos Tervhivatal.

Mindjárt megjegyezném: a Tervhivatal kormányzati szerv jellegéből következik az is, hogy közvetlen kapcsolatot építhet ki a vállalatokkal is. Akadtak minisztériumok például, amelyek az elmúlt időben rosszallták, hogy a Tervhivatal közvetlenül kapcsolatot teremtett a nagyobb állami vállalatokkal. Ez is mutatja, mennyire félreértették a tervezés és a Tervhivatal feladatát. Valójában amikor a mi rendszerünkben állami vállalatról beszélünk, nagyon helytelen ezt úgy értelmezni, hogy az egy minisztériumnak a vállalata. Az az állam vállalata, és az állam bármely szervének, de különösképpen a tervezési szervének nemhogy joga, de kötelessége a vállalatok helyzetét ismerni, a vállalatok javaslatait kikérni a népgazdasági tervezés szempontjából. Ebben a tekintetben határozattan véget kell vetni az egyes minisztériumok és a Tervhivatal közötti szembenállásnak.

Elmondhatjuk-e, hogy a KB legutóbbi határozatai alapján végrehajtott szervezeti és egyéb intézkedések lényege az, hogy előtérbe kerül a gazdasági célok gyakorlati végrehajtása? Úgy gondolom, ebből is fakad, hogy megnövekszik a jelentősége minden szinten a gazdasági tevékenység pártellenőrzésének. Hogyan látja Nyers elvtárs a pártmunka ezzel kapcsolatos feladatait?

Véleményem szerint a Központi Bizottság határozatának megvalósítása céljából mind a területi pártszerveknek, mind a Központi Bizottság munkaszerveinek *új módon, az eddiginél nagyobb lendülettel kell a gyakorlati élet felé fordulniuk és a gyakorlati gazdasági munkát segíteniük.* Át kell vizsgálni saját munkánkat, meg a területi pártbizottságok munkáját, és ahol a korábban helyes módszer már formálissá vált, azon változtatni kell. Ebből a szempontból a következőt szeretném kiemelni.

Először is a párthatározatokból következik, hogy *a pártmunkában a beruházási folyamattal erőteljesebben kell foglalkoznunk, természetesen a pártmunka eszközeivel.* Arra gondolok, hogy ahol új beruházás indul, vagy folyik, akár egy működő vállalatnál, akár egy zöld mezőn épülő új gazdasági egységnél – bár ma már döntően vállalatokon belül indulnak a beruházások –, ott a pártmunka számára új helyzet adódik és új feladatok keletkeznek. Ezt eddig nem kellően, nem a fontosságának megfelelően vettük számba. Az új beruházás indulásánál a területi pártszerveknek tevékenységüket ebből a szempontból alaposan át kell gondolniuk. Többet kell foglalkozni az emberekkel, hogy azok fel legyenek készülve a beruházás jó végrehajtására, zökkenőmentes üzembe állítására. Ugyanakkor magát a beruházási folyamatot is ellenőrizniük kell, figyelmet fordítva a

tervszerűségre, a takarékosságra, a beruházásokon dolgozó szervek helyes kooperációjának megvalósítására. Minden egyes beruházás legalább 5–6, de olykor 40–50 vállalat együttműködésével valósul meg. Mindegyikben működik pártszervezet és együttes erővel kell elérniük, hogy a különböző területen dolgozó kommunisták jól megértsék a beruházás célját, társadalmi fontosságát.

Másodszor, nagyobb figyelmet kell fordítanunk a gazdasági vezetésre. A most jelentkező feladat tulajdonképpen elvileg nem új, de gyakorlatilag mégis nagyrészt az. Arról van szó, hogy *a gazdasági vezetők szélesebb körével kell a pártszervezeteknek megismerkedniük és behatóbban foglalkozniuk.* Üzemi felmérések mutatják a gazdasági vezetők munkájának fontosságát az összmunkásság szempontjából. A tapasztalat ugyanakkor azt is mutatja, hogy tulajdonképpen a dolgozók minden rétege csupán a gazdasági vezetők egy részének a munkáját képes megismerni és áttekinteni, a pártszervezeteknek viszont a gazdasági vezetők szélesebb rétegére kell figyelemmel lenni.

Először is gyökeresen szakítani kell azzal a szemlélettel – ami spontán kialakult –, hogy a gazdasági vezető tulajdonképpen az igazgató, ez az egy személy, s ha az az egy személy jó, akkor jó a gazdasági vezetés, ha pedig nem jó, akkor a gazdasági vezetés sem az. Valójában minden vállalatot egy *vezetői kollektíva irányít, és a pártmunkában ennek a szélesebb vezetői kollektívának a fejlődésére kell nagyobb figyelmet fordítani.* Úgyszintén a helyes kiválasztásukra is, hiszen ez az apparátus állandó mozgásban van. Egy nagyobb vállalat 60–80 gazdasági vezetője körében szinte folyamatosan van normális, természetes cserélődés. E vezetői funkciókra való kiválasztásnál erőteljesebben kell érvényesíteni a párt hármas káderkövetelményét; a politikai megbízhatóságot, a szakmai hozzáértést, a vezetői készséget. Én ehhez még hozzátenném, hogy e hármas követelmény azt is jelenti: a pártszervezeteknek jobban kell figyelniük arra, hogy *tehetséges emberek kerüljenek a gazdasági vezetői posztokra.* A mai bonyolult műszaki és gazdasági körülmények között egyre inkább csak a tehetséges emberek tudnak jól eligazodni. Viszont a tehetséget észrevenni, megfigyelni, és időben kiemelni, nagyon nehéz dolog, de politikailag óriási fontosságú.

Mindezek mellett az is nagyon fontos, hogy a pártszervezetek minden területen figyelemmel kísérjék, milyen kapcsolatot épít ki a vezető környezetével, mert *a vezetés hatékonysága a művezetőn, az egységvezetőn, a gyárvezetőn, az osztályvezetőn, és a brigádvezetőn is múlik.* Ezért hangsúlyoznám, hogy a termelés közvetlen vezetőinek kiválasztására, nevelésére, segítésére nagyobb figyelmet kell fordítani.

Harmadik feladatként hangsúlyoznám a munkás munkájának hatékonyabbá tételét, a munkakörülmények javítását. Ennek érdekében – a tapasztalat és a jelzések azt mutatják – mindenekelőtt a *munkaellátottság javítását* kell központi feladatnak tekinteni. Nagyon fontos, hogy minden munkás munkaellátottsága folyamatosabb legyen a jelenleginél. Ha ezt a célt el tudjuk érni – és ez parancsszóra nem valósítható meg, hanem nagyon sok vállalatnál magasabb munkaszervezettséget igényel –, akkor mondhatjuk, hogy a munkások helyzetét is és az ország helyzetét is javítottuk. Ennek a célnak az érdekében kell segíteni a munkaszervezést, az anyagellátást, az anyagmozgatást stb.

Negyedik feladat *a szakmai képzettség, különösen a munkások szakmai képzettségének emelése.* Sok tény bizonyítja, hogy az öntudatos munkások nagy része fejlődni akar szakmailag. És amikor valamilyen szakmai tanfolyam indul a vállalatnál vagy a vállalaton kívül, akkor szívesen beiratkoznak és részt vesznek azon. A társadalmi figyelemnek azonban a vállalatok nagy részénél ez nincs eléggé az előtérben. Sok helyen nem segítik a szakmai továbbképzést, ahol viszont segítik, ott sem fordítanak elég gondot arra, hogy a továbbképzés eredményét, a nagyobb tudást, a munkás hasznosítani tudja a vállalatnál, tehát kap-

jon felelősebb munkát, beosztást, s értékesebb munkáért kapjon nagyobb bért. Helytelen lenne, ha csak a nagyobb bérre helyeznénk a súlyt, mert végeredményben ezt nem az elvont tudásért kell kapnia a munkásnak, hanem a jobb, értékesebb munkáért. De lássák el értékesebb munkával azt, aki képes ilyet végezni. Ezért kell a szakmai továbbképzéssel – s ebben a munkás vágya és érdeke a népgazdaság műszaki fejlődésének érdekével teljesen egybevág – többet foglalkozni a pártmunkában is.

A helyi politikai ellenőrzés lényegének tekintem, hogy *a gazdasági teljesítmény minőségével és hatékonyságával is többet foglalkozzon* az eddiginél. Nem elegendő ma már azt vizsgálni, hogyan alakul a termelés mennyisége. Az esetek többségében – merem állítani –, ha egyáltalán nem foglalkozik a pártszervezet a termelés mennyiségével, az sem okoz komolyabb problémát, mert a termelés mennyiségét a gazdasági vezetők számon tartják. Egy-két olyan területtől eltekintve, ahol a mennyiségnek különös jelentősége van, nem ezen múlik a társadalmi siker. Mondjuk az építőanyagipar bizonyos területein ez is elsőrendű feladat, de általában nem ez a fő teendő. *Fontosabb a minőség, vagyis, hogy milyen árut bocsátanak ki, milyen a felhasznált anyag és a megmunkálás minősége, és nem kevésbé az, hogy ütemesen szállítsanak, csökkenjenek a ráfordítások vagy legalábbis ne növekedjenek.*

Szeretném még aláhúzni, hogy a helyi politikai ellenőrzést sehol sem szabad úgy felfogni – esetenként ugyanis vannak ennek nyomai még ma is –, hogy az valamiféle felügyeleti ellenőrzés lenne a vállalatok felett. Az ilyesmi az állami szervek feladata. *Politikai jellegű ellenőrzésre van szükség.* Ebből következik, hogy a helyi pártellenőrzésnek nem szabad csak a közvetlen tapasztalati érzékelésre vagy a vállalatok közvetlen beszámolójára épülnie, mert ez kevés. Így a problémák nem kerülnek felszínre. Véleményem szerint a területi irányító pártszervek munkájában egy-egy vállalat termelő-, vagy kereskedelmi munkájának megítélésénél építeni kell az állami irányító szervek ezzel kapcsolatos tapasztalataira, véleményeire, és ezeket össze kell gyűjteni. Építeni kell a tanácsok, a nagyvállalatok és azok vezetőinek véleményére. Ki kell építeni ilyen kapcsolatokat, szervezeti információs csatornákat. Építeni kell a statisztikai szolgálat, a bankszolgálat, az állami ellenőrzés véleményére, és ezeket az információkat is területileg időről időre össze kell gyűjteni és elemezni. Ismét hangsúlyozom, hogy nem elsősorban a termelés mennyiségére, hanem a minőségére vonatkozó információkra van szükség. Ilyen értelemben a pártellenőrzés mintegy teljessé teszi helyileg is az állami, társadalmi ellenőrzést. Ennek a komplex ellenőrzésnek a kiépítése a mostani időszak egyik újszerű feladata.

A gazdasági irányítás állandó elemeként említette Nyers elvtárs a társadalmi demokratizmus érvényesülését, továbbfejlesztését. Itt különösen az üzemi demokráciára gondolunk és ennek alapkérdéseként a munkás-tulajdonosi tudat továbbfejlesztésére. Milyen feladatokra hívja fel ezzel kapcsolatosan a pártszervezetek figyelmét?

A tulajdonosi tudat továbbfejlesztése véleményem szerint még alapos elemzést igényel. Az aligha vezet célhoz, hogy a munkásokat elkezdjük nevelni és oktatni arra, hogy ők tulajdonosai a vállalatnak és ezért érezzék magukat annak tulajdonosaiként. Nagyon sok tény bizonyítja, hogy most újra át kell gondolnunk a lehetőségeket ebből a szempontból és új, gyakorlatiasabb módszereket kell találnunk. Az élet bebizonyította, hogy egy olyan nagyvállalatban, ahol öt-tízezer

ember dolgozik, de néha még több is, egy átlagos munkás nem képes ugyanúgy a vállalat tulajdonosának érezni magát, mint mondjuk a vezérigazgató, vagy az igazgató, vagy a vállalati pártbizottság, szakszervezeti bizottság tagjai. Túl nagy a vállalat, túl bonyolult a tevékenysége, tul általános az az információ, amit az átlagos munkás a vállalatról kap. Ha például termelési értekezleten elmondják, hogy hány millió tonna árut termelt, mennyi bért fizetett ki a vállalat egésze, akkor az ilyen információk az átlagos munkás számára gyakran nem megfoghatóak. Ma a tulajdonosi tudat kialakításában eljutottunk odáig, hogy a vállalat vezető garnitúrája – és én ide sorolom a vállalaton belüli politikai vezető garnitúrát is – képes áttekinteni a vállalat tevékenységét és képes bírálóan elemezni azt. Ez is nagy eredmény és még ez sincs meg teljes egészében minden vállalatnál. Ha azonban tovább akarunk lépni az átlagos munkás tulajdonosi tudatának elmélyítése felé, akkor mélyebben kell elemeznünk a helyzetet. Központilag is és a helyi pártmunkában, az üzemekben is kutatnunk kell, mit lehetne tenni a tulajdonosi tudat erősítésére.

Valószínűleg könnyebb ezt elérni a kisebb vállalatokban. A nagyobb vállalatokban pedig elsősorban a közvetlen munkahelyi egység tekintetében, amit a munkás minden nap átlát. Nemrégiben olvastam egy érdekes elemzést a Dunai Vasműn belül érvényesülő üzemi demokráciáról. Kiderült, hogy ebben a gyárban, ahol hét nagy gyáregység működik, a munkások döntő része átfogóan csak a saját gyáregységét ismeri. Hatalmas gyáregység a többi is, ahová évszámra be sem lép a nem ott dolgozó munkás, nem is kaphat komoly információt, kiesik a látóköréből, s még jó, ha azt tudja, hogy egyáltalán létezik az a másik gyáregység. Ez is azt mutatja, hogy a *közvetlenül együtt dolgozó munkások keretében kell a tulajdonosi jogok gyakorlásának módját megtalálnunk.* Ez mindenképpen azt igényli, hogy jobban ismerjék a vállalatot, ahol dolgoznak. S e megállapítást valószínűleg úgy kell meghatároznunk, hogy *ismerjék jobban a műhelyt és az üzemrészt, ahol dolgoznak, ismerjék jobban annak vezetőjét.*

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az átlagos dolgozó tulajdonképpen ismeri a vállalat legfőbb vezetőit, névről és néha még személyesen is. Azután ismeri a művezetőjét és természetesen a brigádvezetőjét, de már a középszintű vezetőket nem ismeri. Sem a személyüket, sem a tevékenységüket. Ezen a ponton kell nekünk előbbre lépnünk. Valószínűleg nem tűzhetjük ki azt a célt, hogy minden dolgozó minden vezetőt ismerjen, de *akik az ő munkájára hatással vannak, azokat ismernie kellene és oda el kellene hogy jusson az ő észrevétele, javaslata, bírálata is.* Az átlagos munkás alighanem több észrevételt, javaslatot tudna tenni a munka hatékonyságának javítására, mint amit ma egyáltalán a gazdasági vezetés figyelembe tud venni. A vezetés és a dolgozók kapcsolatában nincs még kellően megoldva a munka javításával kapcsolatos gondolatok kölcsönös oda–vissza áramlása. Ha például egy munkás javaslata pillanatnyilag megvalósíthatatlan, a munkás gyakran nem is kap választ arra, hogy mi a vélemény az ő elgondolásáról. Tehát a személyi és munkakapcsolatot feltétlenül javítani kell, mert csak így aktivizálhatók a munkások a munka további javítására.

Vannak bizonyos kiemelkedő lépések, amelyek a munkások érdekeit hivatottak szolgálni. Ilyen a *kollektív szerződés.* Meg kell azonban mondani, hogy ezek kialakítása bizony sok esetben még nem igazán demokratikus. Ez ma még jobbára csak a felső szintek, a vállalat gazdasági és politikai vezető garnitúrájának az ügye. E kérdésben az érdemi kontaktus a munkásokkal, a munkástömegekkel főleg csak a formális elfogadásra korlátozódik. Ki kell alakítani a vállalatokon belül ennek a mechanizmusát, hogy a munkások tudják milyen egyezségre került sor, mit kell nekik betartaniok, mit követelnek tőlük és milyen jogot biztosít számukra a kollektív szerződés.

Újra át kell gondolnunk a *szocialista brigádok szerepét* is ebben az össze-

függésben. Sokszor elhangzik, hogy a szocialista brigádok egyik legnagyszerűbb képződményei a mi üzemi demokráciánknak és általában a szocializmusnak. Ez így is van, e kollektívák óriási potenciális erőt képviselnek, nem utolsósorban mint politikai szervek. Alapvető bázisai a munkaverseny-mozgalomnak, de miután a munkaverseny és a munka szervezése sajnos még mindig két vágányon mozog, így e brigádok is tulajdonképpen kívül rekednek az üzemi demokrácia intézményrendszerén és csupán a verseny szempontjából veszik őket számításba. Véleményem szerint nemcsak így kellene számítani rájuk, hanem a munkaszervezésben is. Ezt a témát is át kell gondolnunk. A Központi Bizottság legutóbbi határozata a munkaverseny továbbfejlesztéséről már tartalmazza ezt a gondolatot, de az igazat megvallva, még alig indultunk el a végrehajtásban. Pedig az üzemi demokrácia fejlesztésének ez az egyik döntő kérdése.

A pártbizalmiak és a szakszervezeti bizalmiak szerepét is újra át kell gondolnunk ebből a szempontból. Ez valószínűleg lényegesen nagyobb kellene hogy legyen, mint amekkora ma, mint ahogy a művezető szerepének is nagyobbnak kell lennie. Az elmúlt két évtizedben devalválódott a művezetői funkció, s ezzel együtt egy kicsit devalválódott a pártbizalmi és a szakszervezeti bizalmi szerepe is. Nem olyan értelemben, hogy nem lenne elég munkájuk – sőt nagyon sok munkájuk van –, de ez a munka túlzottan az odatartozó emberek napi tevékenységével kapcsolatos. *Tevékenységüket nem fogjuk fel politikai transzmisszióként,* ebben nem építünk rájuk, pedig ez a réteg bizonyos értelemben a munkásosztály értelmiségéhez tartozik, ezt így kell számításba venni.

Valószínűleg a műhelyekben, üzemekben az úgynevezett „háromszögek" (gazdasági vezető, pártmegbízott, szakszervezeti megbízott), vagy helyenként „négyszögek" (plusz ifjúsági megbízott) élő valóságok. Fejlődésünk kezdetén, 1948–50-ben még támogattuk is e gyakorlatot, építettünk rá, később azután azt mondtuk, csökkenti a személyi felelősséget és eltekintettünk tőle, az utóbbi évtizedben pedig nem rendeztük a dolgot, mert nem volt égetően fontos kérdés a hatvanas évtizedben. Az élet újabban azt bizonyítja, hogy mégis szükségesek ezek a szervek, sok helyen léteznek is, *helyesebb lenne szervezetten beépíteni őket a politikai és az irányítási mechanizmusba.*

További kérdés, hogyan tehetnénk tartalmasabbá, élőbbé a *termelési tanácskozásokat.* Nagyon pozitív szerepet játszottak ezek régebben és játszanak tulajdonképpen ma is, de ami régen eleven vívmány volt, az ma sokszor formalitás csupán. Fejlődésünk kezdetén nagy jelentősége volt például, hogy termelési adatokat és programokat ismertettek ezeken és ezzel mozgósították az embereket. Ma azonban ezek többnyire már nem annyira izgalmas kérdések, a dolgozóknak egyik fülükön bemegy, a másikon ki, mert nem tapad hozzájuk konkrét érzelem, törekvés, tevékenységi lehetőség. Ez éppen fejlődésünk egyik eredménye, hogy a mennyiség előállítása ütemesebb, kevésbé igényel különleges erőfeszítést az egyes embertől meg a kollektívától, mint régen. Ezért elemezni kellene, hogyan, milyen körben, mikor tartsunk termelési értekezleteket, milyen széles legyen az egyes esetekben a résztvevők köre, ki legyen az előadó, mi legyen a téma, milyen gyakran hívjuk össze, egyszóval, hogyan önthetnénk új életet ezekbe a fórumokba.

A kollektív szerződést tekintem tehát az egyik láncszemnek, amit meg kell ragadni, a termelési értekezletet a másik ilyen sarokpontnak, azután pedig az alsóbb politikai és gazdasági vezető gárda szerepének növelését a munkások informálásában, a vezetés és a munkások közötti kapcsolat erősítésében. Ezekben látom az üzemi demokrácia továbbfejlesztésének lehetőségét. Valószínűleg még sok egyéb eszköze is van, amit megtalálunk, ha elkezdjük igazán kritikailag elemezni ezt a területet.

Nyers elvtárs, köszönjük a beszélgetést.

SEBESTYÉN NÁNDORNÉ
az Országos Béketanács főtitkára:

A békemozgalom kongresszusa elé

A magyar békemozgalom két nagy jelentőségű esemény előkészítésén munkálkodik. A társadalmi és tömegszervezetek aktív közreműködésével készül a szeptember 20–21-re összehívott VIII. magyar békekongresszusra, valamint a békeerők moszkvai világkongresszusára, amelyet október 25–31. között tartanak meg.

A VII. magyar békekongresszus óta eltelt négy esztendőben a magyar békemozgalom tevékenysége pártunk és kormányunk nemzetközi politikájára, a humanizmus, a szolidaritás és az internacionalizmus elveire, valamint népünk őszinte békeakaratára épült.

A békemozgalom aktív és támogató közvéleményt alakított ki a párt és a kormány békepolitikája mellett. *Tömegmunkájával hozzájárult a békeharc és a szocialista építőmunka összefüggéseinek megértetéséhez, a szocialista nemzeti egység kialakításához.* Eredményesen segítette a párt szövetségi politikáját. Tudatosította, hogy az emberek helytállása a munkában, józan ítéletalkotásuk, tájékozottságuk a világ ügyeiben nagyon fontos tényező a béke megőrzéséért folyó küzdelemben. Sokoldalú munkát végzett annak érdekében, hogy a magyar dolgozók minél szélesebb körben ismerjék meg szocialista külpolitikánk törekvéseit, nemzeti érdekeink és a nemzetközi szolidaritás közötti szoros kapcsolatot.

A békemozgalom kezdeményezések egész sorozatával járult hozzá korunk legerősebb szolidaritási mozgalma erősítéséhez, segítette azt a nemzetközi kampányt, amely érezhetően járult hozzá az 1973. januári párizsi egyezmények megszületéséhez. Népünk cselekvő szolidaritása jutott kifejezésre a dolgozók munkafelajánlásaiban, a vietnami műszakok szervezésében, a véradómozgalomban, a Vietnamba küldött üzemi, kórházi és iskolai felszerelésekben, szállítóeszközökben, ruházati cikkek és gyógyszerek, vitaminok tömegében.

A békemozgalom ereje abban van, hogy akcióinak megvalósításán vállvetve munkálkodnak tudományos életünk kiválóságai, az üzemek, termelőszövetkezetek, hivatalok dolgozói, fiatalok, idősek, férfiak és nők egyaránt. Ugyanakkor az is hozzá tartozik a növekvő aktivitáshoz, hogy *a társadalmi és tömegszervezetek saját ügyükként foglalkoznak a békemozgalom feladataival.* Sőt: éppen ebben az együttműködésben van a mozgalom legnagyobb ereje. A közösen kialakított állásfoglalások, a helyesen megválasztott jelszavak, a gondosan megtervezett akciók adják meg a jogot és az alapot a békemozgalomnak ahhoz is, hogy az

egész magyar nép nevében szóljon a hazai és a nemzetközi fórumokon egyaránt. A megyei békekonferenciák ismét bizonyítják, hogy *a békemozgalom tevékenysége jelentős hatással van a társadalom minden rétegére.* A mozgalom vonzerejét növeli, hogy a közös munka során tiszteletben tartja mindenki egyéni meggyőződését, amennyiben az nem ellentétes céljainkkal, a béke ügyének szolgálatával. A békemozgalom által szervezett, kezdeményezett akciók, rendezvények jó lehetőségeket adnak a különböző világnézetű állampolgároknak – köztük a politikától távol állóknak is –, az állásfoglalásra. A békemozgalom azt keresi, ami összeköt, és nem azt hangsúlyozza, ami szétválaszt. Ez az irányadó hazai és nemzetközi tevékenységünkben egyaránt. Az Országos Béketanács kiterjedt nemzetközi kapcsolatai (87 ország 212 szervezetével) gyümölcsözően járulnak hozzá hazánk tekintélyének növekedéséhez, s jól szolgálják a közelgő moszkvai világkongresszus előkészítését is.

Új helyzet — sokrétűbb tennivalók

A békekonferenciák küldöttei hangot adtak annak is, hogy a magyar békemozgalom további feladatainak meghatározásánál figyelembe kell venni a VII. békekongresszus óta a világhelyzetben, s a nemzetközi békemozgalomban bekövetkezett jelentős változásokat. A Szovjetunió és a többi szocialista állam következetes békepolitikája elérte, hogy nemzetközi egyezmények egész sorában ölt testet a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének elve. A két világrendszer viszonyában előtérbe került a gazdasági, műszaki, kereskedelmi, tudományos és kulturális kapcsolatok sokoldalú bővítése és fejlesztése.

A két rendszer békés egymás mellett élésének térhódítása, a szocialista és tőkésországok közötti sokoldalú kapcsolatok fejlődése *új, a korábbinál sokkal összetettebb, sokrétűbb feladatokat állít a magyar békemozgalom elé is, mind hazai, mind nemzetközi vonatkozásban.*

A békemozgalom széles körű társadalmi, politikai mozgalom. Éppen ezért szükséges, hogy aktív részt vállaljon a változások méreteinek és következményeinek tudatosításában. Segítsen az új nemzetközi helyzetből fakadó lehetőségek és korlátok megértetésében. Természetesen foglalkoznia kell továbbra is olyan létfontosságú és hosszú távú célokkal, mint az európai biztonsági és együttműködési rendszer kiépítése, az általános és teljes leszerelés ügyének előmozdítása, a nemzeti függetlenség és a gazdasági felemelkedés a fejlődő országokban, vagy olyan döntő fontosságú kérdésekkel, mint a közel-keleti konfliktus megfelelő rendezése, a tartós béke feltételeinek megteremtése az indokínai térségben, a Vietnamra vonatkozó párizsi egyezmények következetes végrehajtása, az imperialista agresszió teljes felszámolása Indokínában.

A nemzetközi osztályharc napjainkban mindinkább a gazdasági és az ideológiai küzdőtéren folyik. *A békeharcban éppen ezért ma már nem a nemzetközi válsággócokhoz való kampányszerű kapcsolódás az elsődleges feladat. Noha a jövőben is szükség lesz ilyen akciókra, a mozgalom tevékenységében szükségszerűen előtérbe kerülnek a gazdasági-ideológiai fronthoz kapcsolódó feladatok, a nemzetközi együttműködést előmozdító társadalmi akciók.*

A békemozgalom ugyanakkor szorosan összefonódik a nemzetközi osztályharc egyik igen fontos területével, a harmadik világ népeinek fegyveres függetlenségi harcával, a gazdasági felszabadulásért, a szegénység, az éhség, a fajüldözés, az elnyomás elleni küzdelmükkel. Mindinkább bebizonyosodik, hogy a nemzetközi békemozgalom mint korunk legátfogóbb társadalmi mozgalma képes hatékonyan segíteni a harmadik világ antiimperialista harcát, s aktív részt vállalni az imperializmusellenes erők egyesítésében.

Rámutattak e tanácskozásokon arra is, hogy a békemozgalomnak a szocialista országokban – így hazánkban is – speciális feladata *az offenzív fellépés az erősödő imperialista fellazítási törekvésekkel szemben*, szocialista vívmányaink, békés építő munkánk eredményeinek népszerűsítése, a tömegek szervezett békemozgalmát támadó, a Szovjetunió békepolitikáját megkérdőjelező nézetek visszaverése. Ez annál is fontosabb, mert az elkövetkező évben, a békés egymás mellett élés politikájának térhódításával nagymértékben megnő a szocialista országok békemozgalmainak nemzetközi tevékenysége.

A magyar békemozgalom is csak úgy tud eleget tenni feladatainak, ha ezekről a dialektikus összefüggésekről meg nem feledkezve egyidejűleg lép fel a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése támogatójaként, az antiimperialista harc előmozdítójaként, s ugyanakkor az ideológiai síkon folyó küzdelem offenzív képviselőjeként. Ezek a feladatok *lényegesen bonyolultabbak a korábbiaknál*, új típusú nemzetközi kapcsolatokat, fejlettebb munkamódszereket, nagyobb felkészültséget követelnek a hazai és a nemzetközi tevékenységben egyaránt.

Mindebből következik, hogy a hidegháború korszakának lezárulásával, a békés egymás mellett élés politikája gyakorlattá válásával módosulnak a nemzetközi és a hazai békemozgalom feladatai is. E feladatok kimunkálását lesz hivatott elvégezni a VIII. magyar békekongresszus, nemzetközi méretekben pedig a békeerők moszkvai világkongresszusa.

A békeerők moszkvai világkongresszusa

A világkongresszus összehívását a világhelyzet alakulása, a béke, a haladás, a szocializmus erőinek jelentős győzelmei, sorozatos sikerei, a békeerők előtt álló új feladatok megvitatása, és a további közös fellépések kijelölése teszik indokolttá és halaszthatatlanná.

A világkongresszus célja, hogy a nemzetközi helyzet kedvező változásait figyelembe véve, együttes fellépésre mozgósítsa a békéért, a nemzetközi biztonságért, a leszerelésért, a függetlenségért síkraszálló összes erőket. A kongresszus fő jelszava: *Együtt az emberiség békés jövőjéért!*

A kongresszus nyitva áll mindazok előtt, akik egyetértenek e célkitűzésekkel. Az eddigi előkészületek azt mutatják, hogy a moszkvai találkozó a béke-világmozgalom eddigi legjelentősebb és legátfogóbb demonstrációja lesz. A világkongresszus minden olyan erőt tömöríteni kíván, amely – túl a Béke-világtanács programján és keretein – hajlandó a békéért küzdeni, a nemzetközi békemozgalom előtt álló feladatok megoldásáért cselekedni.

A békeerők moszkvai világkongresszusának döntő jelentőségét éppen abban látjuk, hogy – az elért eredmények szilárd bázisáról kiindulva – mozgósít minden becsületes, békeszerető, jószándékú, haladó felfogású, demokratikus gondolkodású embert annak érdekében, hogy létrehozza *a különböző politikai és ideológiai nézetű békeszervezetek és mozgalmak közös fellépését*, kimunkálja további cselekvésük programját.

A békés egymás mellett élésért folyó harc követelményei természetesen helyzettől és világrészektől függően is változhatnak. Mások a harci feladatok Európában, mások a Közel-Keleten és megint mások Délkelet-Ázsiában. Éppen ezért mindenütt azt az akadályt kell leküzdeni, amely az adott helyen útját állja a közös célok érvényesülésének. Ahol az imperializmus fegyvert alkalmaz, ott fegyverrel kell szembeszállni vele, ahol gazdasági szankciókat és zsarolást, ott az ellen kell felvenni a küzdelmet. Ahol pedig a beavatkozás kifinomultabb formáival próbálkozik, ott propagandáját, aknamunkáját, fellazítási törekvéseit kell lelep-

lezni és visszaverni. Ebben az új helyzetben is nagy szükség van arra, hogy a nemzeti békemozgalmak, a békéért küzdő legkülönbözőbb erők erőfeszítései hatalmas áradatban egyesüljenek és hozzájáruljanak a nemzetközi légkör további javulásához.

A nemzetközi helyzet javulása nem valamiféle jámbor óhaj eredménye. A szocialista országok, és más békeszerető erők hosszú-hosszú esztendők óta következetes küzdelmet folytatnak azért, hogy a kapcsolatokból eltűnjék a terméketlen hidegháborús szellem, és érvényre jusson a kölcsönösen előnyös békés egymás mellett élés. *A kedvező fejlemények, a biztató előrelépések mögött az erőviszonyok változása, százmilliók harca, a rugalmas kezdeményezésekkel párosult szilárd elvi politika rejlik.*

Az események alakulását továbbra is a Szovjetunió és a többi szocialista ország kezdeményezései határozzák meg. Ugyanakkor világos az is, hogy az agresszív imperialista körök továbbra is fegyvereket kovácsolnak a nemzetközi enyhülés ellen. Minderre bőségesen figyelmeztetnek bennünket az olyan tények, mint: a háború folytatása Kambodzsában, az indokínai béke szabotálása, a közel-keleti válság elhúzódása és Izrael imperialista törekvéseinek amerikai támogatása, s a törekvések a függetlenségi mozgalmak elfojtására.

A világhelyzet alakulása szempontjából döntő jelentőségű, hogyan alakulnak a szovjet–amerikai kapcsolatok. A további előrehaladás e tekintetben hozzájárulhat a nemzetközi helyzet gyökeres megjavulásához. A tartós békéhez szükséges, hogy más államok is elfogadják a Szovjetunió és az Egyesült Államok által közösen lefektetett elveket az erőszakról történő lemondásról, valamint az atomháború megakadályozására hozott határozott intézkedésekről. Ennek megvalósítását a nemzetközi békemozgalomnak is segítenie kell.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIV. kongresszusán megfogalmazott békeprogram és ezt a gyakorlatban is megfogalmazó szovjet békepolitika szerte a világon ösztönzően hat a békéért és a társadalmi haladásért küzdő tömegekre, valamint a képviseletükben fellépő mozgalmakra és szervezetekre. Az emberek százmilliói ismét meggyőződtek arról, hogy a Szovjetunió következetesen védelmezi a népek nagy történelmi vívmányát, a világbékét.

Leonyid Brezsnyev, a Szovjetunió Kommunista Pártjának főtitkára mindannyiunk nevében mondhatta, hogy az enyhülés sikerei nyomán ma könnyebben lélegeznek az emberek a Földön. *Az új helyzet széles alapot, jobb lehetőségeket biztosít a békeerők, a nemzetközi békemozgalom tevékenységéhez is.* Van tehát értelme, célja és feladata a moszkvai világkongresszusnak és a néptömegek békeharcának. Az egész világon el kell fogadtatni a békés egymás mellett élés politikáját, és ebben nagy szerep jut a békéért küzdő erőknek, a nemzetközi békemozgalomnak.

Ezekről a kérdésekről tanácskozik majd a VIII. magyar békekongresszus is. A kongresszus állásfoglalásai minden bizonnyal kifejezik majd népünk szilárd békeakaratát s hozzájárulnak ahhoz, hogy még tevékenyebben vonjunk be minden erőt a békéért, a társadalmi haladásért folytatott harcba.

A magyar békemozgalom tevékenységének továbbfejlesztése fokozottan igényli, hogy a pártbizottságok, a pártszervezetek, a Hazafias Népfront bizottságai, a társadalmi és tömegszervezetek nagy figyelmet fordítsanak a VIII. magyar békekongresszus és a békeerők moszkvai világkongresszusa előkészítésére, az ott születő állásfoglalások valóra váltására. Kérjük, hogy a pártbizottságok és pártszervezetek igényeljék az Országos Béketanács munkáját, segítsék elő a békemozgalom hatókörének szélesedését. A kongresszusi felkészülést tartalmilag gazdagítja, ha tudatosítjuk azt a meggyőződést, hogy hazánk békéje és felemelkedése elválaszthatatlan attól a történelmi folyamattól, amely az egész emberiség békéjét és felvirágzását szolgálja, s amelynek mi is cselekvő részesei vágyunk.

HANGA MÁRIA
a Központi Bizottság munkatársa:

A közoktatás fejlesztése és a pártszervezetek feladatai

Az 1972/73-as tanévben megindult a Központi Bizottság oktatáspolitikai határozatának széles körű és tervszerű megvalósítása. A tanév eleji megbeszélések, a nevelőtestületi értekezleteket megelőző taggyűlések és maguk a nevelési értekezletek kedvező alapot teremtettek a végrehajtáshoz. Az elmúlt tanévben *több intézkedés született az osztályozás korszerűsítésére, a bukás, a tanévvesztés csökkentésére.* Megszüntették a tanulók félévi osztályzását az általános iskola első és ötödik osztályában minden tantárgyban, s a többi osztályban is az újonnan belépő tantárgyak esetében. Minden megyében és a fővárosban több általános iskolai első osztályban kísérletet indítottak: a tanulók a tanév végén az esetleges elégtelen eredmény ellenére is tovább mehetnek a második osztályba, s közben külön korrepetálással segítik felzárkózásukat. Négyezernél több iskolában szerveztek a tanév végén pótló foglalkozásokat.

Az elmúlt tanévben *szélesedett az iskolára való előkészítés is* — ezeken és az óvodákban a 6 éves gyermekek több mint 80%-a kapott előkészítést az iskolai munkára.

Jelentős lépés volt *a munkások továbbképzésének és általános iskolai végzettségük megszerzésének elősegítésére* szervezett új típusú, rövidített idejű (6 hónapos) tanfolyamok beindítása. E tanfolyamok tízezer hallgatójával hosszú idő óta először emelkedett az általános iskola esti—levelező tagozatára járók száma.

A túlterhelés csökkentése

Az 1973/74-es tanév *ugyancsak számos változást hoz majd az iskolákban.* Ezek egy része szinte minden iskolatípusra, korosztályra kihat, de lesznek olyan intézkedések is, amelyek csak szűkebb közösségeket érintenek.

1973. szeptember 1-től *több intézkedés csökkenti az alsó- és középfokú intézmények tanulóinak túlterhelését.* A középiskolai tanulók heti kötelező óraszámát 1—5 órával csökkentik, ugyanakkor a heti testnevelési órák számát kettőről háromra emelik; minden iskolatípusban jelentősen (10—30%-kal) csök-

kentik a tantervi anyagot; számos tantárgyban megtiltják, más tantárgyakban (anyanyelv és irodalom, idegen nyelv, matematika, fizika) korlátozzák az otthoni írásbeli munkát.

Az oktatáspolitikai határozatot feldolgozó viták, megbeszélések tanúsítják: a pedagógusok egyetértenek a határozattal abban a kérdésben, hogy a tanulók terhelését csökkenteni kell. Nem egy iskolában — rendeletre sem várva — mérlegelték, hogyan faraghatnának le e terhekből, s elhatározták: meggondoltabban porciózzák a házi feladatokat. Sok helyütt keresik azokat a korszerűbb tanári módszereket, eljárásokat, tanítási—tanulási munkaformákat, amelyek az egyes tanítási órák hatékonyságát növelve lehetővé teszik, hogy a tanulók már a tanítási órán elsajátítsák a szükséges ismereteket. Amint azonban a tananyagcsökkentési munkálatok abba a stádiumba kerültek, hogy már arról kellett dönteni, melyik tantárgy mely anyagrésze kerüljön elhagyásra, gyakran találkoztunk idegenkedéssel, a saját tantárgy féltésével. Éppen ezért az iskolai pártszervezeteknek fel kell készülniük arra, hogy újra és újra visszatérjenek magához a határozathoz, s elvi magyarázatát adják a konkrét, olykor radikális intézkedéseknek.

Nem várhatunk az új tantervi koncepciók kidolgozásáig, az új tankönyvek megírásáig. Már most szükség van a *tananyagcsökkentésre,* mert sok felesleges adatot tanítunk, követelünk, de azért is, mert a túlzott lexikalitás gátja a képességek fejlesztésének, az önálló gondolkodás kialakításának, a cselekvő aktivitásnak. Meg kell szabadulnunk a régi, rossz, a mindig teljeset adni akaró — és ezért sokszor az alapokat sem biztosító — maximalista szemlélettől és gyakorlattól, és előbbre kell jutnunk a tanulókkal való differenciált egyéni foglalkozásban. Egészséges követelmények és egészséges terhelés mellett érhetjük csak el, hogy minden fiatal többet foglalkozhasson azzal, ami érdekli, amiben tehetséges.

Gyakran panaszkodtak — joggal — a pedagógusok, hogy a tananyag elvégzése olyan erős tempót diktál tanárnak és diáknak egyaránt, ami mellett nincs lehetőség elidőzni nevelési, világnézeti szempontból értékes kérdéseknél. A tananyagcsökkentéssel felszabaduló idő — ha okosan gazdálkodunk vele — e régi gondunkon is enyhíthet.

Önmagában a tananyagcsökkentés nem oldja meg a gyermekek képességeinek jobb kifejlesztését. Az a másik intézkedés sem, mely minden iskolatípusban és az érettségin is megszünteti a tanulmányi átlagot. De ezek a konkrét, az egészhez képest nagyon is részletkérdések mégiscsak *annak az új szemléletnek és gyakorlatnak a szükséges lépcsőfokai, amelyek egy teljesebb, igazabb tehetségértelmezéshez, emberibb értékeléshez vezetnek.* Bizonyára nem lesz egyszerű mindenkivel megláttatni, megértetni, hogy ezeket a hétköznapinak tűnő rendelkezéseket mi fűzi az elvi határozathoz. Bízunk a kommunista pedagógusokban, felkészültségükben, vitakészségükben, bízunk abban, hogy a politikai egység mellett a pedagógiai egység megteremtésére is képesek.

Az iskolai demokratizmus fejlesztése

Szeptembertől *új rendtartásokat léptetnek életbe az általános iskolákban és a középiskolákban.* Nem formális változások előidézője kíván lenni az új dokumentum, hanem lehetőséget, keretet teremt arra, hogy a tantestületek és a tanulócsoportok *igazi, alkotó közösségekké váljanak.* Az iskolai rendtartások bővítik a pedagógusközösségek jogait — nem formális, nem látszat jogkörökkel —, és bővítik az ifjúságét is. Tanár és diák sokkal inkább magáénak érzi azt a közösséget, melynek életét tervezheti, melynek kis és nagy kérdéseibe felelős-

séggel beleszólhat, dönthet. Annak a szocialista demokráciának a megvalósítását kívánjuk — sok helyütt már továbbfejlesztéséről is beszélhetünk —, mely segíti a szocialista iskola céljainak megvalósítását, a szocialista pedagógia elveinek és gyakorlatának terjedését. Olyan légkört kívánunk teremteni, mely kedvez a tanár—diák kapcsolatok egészséges fejlődésének, s a korszerű nevelési-oktatási módszerek alkalmazásának is. A rendtartás lehetőséget teremt arra, hogy minél több alkotó erő kapcsolódjon be az iskola vérkeringésébe. Mindez azonban nem járhat együtt az igazgató egyszemélyi felelősségének csorbításával, az iskola rendjének, nyugalmának veszélyeztetésével.

Az új rendtartások csak egyik lehetőségét adják a szocialista demokrácia kialakításának vagy kiterjesztésének. Az iskolai közösségeken múlik, hogy az elképzelések ne holt betűk maradjanak. S ez olyan kérdések függvénye is, mint pl. hogyan irányítja az iskolai pártszervezet (vagy az iskola kommunista pedagógusai) a KISZ-szervezet munkáját, egyáltalán milyen részt vállal az ifjúsági mozgalom tevékenységében, s hogyan, milyen módszerekkel segíti tevékenységüket. Múlik azon is: partnere tud-e lenni az iskola pártvezetése az állami vezetésnek, hogyan él jogaival a szakszervezet stb.

A demokrácia adta lehetőségek gyakorlására, a közösségért végzett önzetlen munkára is meg kell tanítanunk, fel kell készítenünk a fiatalokat. De ehhez nélkülözhetetlen a pedagógusok személyes példaadása, okos vezetése.

A demokrácia nem jelent szabadosságot. Ezzel a kérdéskörrel is összefügg az az intézkedés, mely megtiltja a tanulóknak az iskola épületében a dohányzást, a szeszes ital fogyasztását, mely kötelezővé teszi az iskolaköpeny viselését. Ezek a kérdések az elmúlt években elég gyakran kerültek terítékre, s rossz dolog lenne, ha újra ezek vitatására pazarolnánk energiánkat. Vannak elemi szabályok, normák, amelyek mellőzésével az együttélést, a közös munkálkodást akadályoznánk.

Az új rendtartás nem fog mindent előírni, mert ez esetben az alkotó munka gúzsbakötője lenne. Keret jellegű lesz, s így segítségével *növekszik majd a pedagógusok önállósága* a nevelési kérdésekben is, az oktató munkában is.

A pedagógus pártszervezetek erősítése

Erősödött az igény és a törekvés az *önálló pedagógus pártszervezetek* létrehozására. Ez az önmagában nagyon kedvező folyamat — bár még mindig kevés a pedagógus-pártszervezet és pártcsoport — azonban jelenleg még számos gonddal, ellentmondással terhes. Az újonnan alakult pártszervezetek többsége kezdeti bizonytalansággal küzd, keresik helyüket, szerepüket a helyi feladatok végrehajtásában, kiforratlan a munkastílusuk, sokszor nincsenek tisztában lehetőségeikkel.

A fejlődés más vonatkozásban sem mentes az ellentmondásoktól. A különböző pártszervek reálisan és helyeselhetően úgy foglaltak állást, hogy a falvak nem mondhatnak le a kommunista pedagógusok szélesebb, a lakóterületi közösséget átfogó politikai tevékenységéről. Ez azt jelenti, hogy a kommunista pedagógusoktól legalábbis változatlan intenzitású részvételt várnak a jövőben is, a társadalmi, politikai életben és mindenképpen nagyobb energiát, munkaráfordítást az iskolákban a közoktatáspolitikai határozat megvalósításában. A várható és máris jelentkező tehernövekedést sokan szóvá teszik, s ezért *meg kell találni és meg kell tartani a megfelelő, arányos munkamegosztást.* Ez is függ a pártvezetőség felkészültségétől, a párt- és intézményi vezetés együttműködésétől.

Az alapszervezeti titkárok nagy többsége kellő mozgalmi tapasztalattal

rendelkezik, szakmai és ideológiai felkészültségük megfelelő, de egy részük nem egyenrangú munkatársa, partnere az állami vezetésnek. Vannak, akik erejüket túlbecsülve sokat vállalnak, s tevékenységük emiatt szétforgácsolódik.

A párt- és állami vezetés együttműködésével kapcsolatban figyelmet érdemel, hogy gyakori jelenség a pártvezetés „államosítása". Elég sok helyen fordul elő, hogy az igazgatóhelyettes a párttitkár, vagy a párt-csoportbizalmi, vagy az, hogy a községi pártszervezet titkára egyben az iskola igazgatója.

A vezetőségek, *a párttagság tájékozottságának szintje még korántsem megnyugtató.* Előfordul, hogy politikai, közoktatási, ifjúságpolitikai és fontos állami döntésekről előbb tájékoztatják az igazgatókat, az ifjúsági mozgalom vezetőit, mint a pártvezetőségeket, a párttagságot. Ugyanis az igazgatók, az ifjúsági vezetők tájékoztatásának kialakultabb, hagyományosabb a mechanizmusa. Ez csökkenti a pártszervezetek kezdeményező készségét, időnként megkérdőjelezi irányító munkájukat, s gyakran lehetetlenné teszi, hogy bizonyos kérdésekről először a kommunisták mondhassanak véleményt. Feltehetően ezek miatt is gyakran elmarad, vagy formális az iskola vezetőinek beszámoltatása.

A pártirányítás helyi megvalósításának, hatékonyságának legfontosabb fóruma a taggyűlés, amelynek napirendjei mintegy keresztmetszetét nyújtják a helyi irányításnak, az oktatáspolitikai határozatok végrehajtása eddigi eredményeinek és az útjában álló akadályoknak. Néhány megyében és budapesti kerületben megnéztük, mi a taggyűlések programja, napirendje. A vizsgálat néhány kedvező tapasztalat mellett több gondot is jelez, melyekre érdemes felfigyelni.

Az elmúlt tanévben taggyűléseken, pártcsoport-értekezleteken főként szakmai kérdéseket tárgyaltak (pl. a házi feladatok mértékének csökkentése, a tananyagcsökkentés szakmai tennivalói, az oktatási, szemléltetési eszközök fejlesztésének lehetőségei stb.). *Kevés helyen és ritkán terveztek politikai, ideológiai témákat.* Alig került e fórumok elé például a tehetség helyes, korszerű értelmezése; az eszmei-ideológiai egység helyzete, fejlesztése; a tantestületi egység alakulása; a világnézeti nevelés kérdései. A taggyűléseken tárgyalt napirendek többségére *a párt- és állami feladatok összemosódása, azok felcserélése* a jellemző. (Előfordul, hogy a pártszervezet munkaterve az iskolai munkaterv egyik alpontja.)

A pedagógus pártszervezetek körében *kevés jó határozat születik.* Számos pártszervezetben a tárgyalt napirendek kapcsán egyáltalán nem hoznak határozatokat (akad olyan párttitkár, aki nem is tudja, hogy a pártszervezet határozathozatali joggal rendelkezik), más részükben igen, de ezek többsége túl általános, esetleg szólamszerű, nem az iskolára, nem személyekre szabott. Az ilyen határozatok végrehajthatósága erősen kérdéses. Gyakori az olyan jellegű konkrétságuk is, mely helyettesíteni igyekszik az állami vezetés intézkedéseit, s a határozatoknak csak kisebb része közelíti meg a tennivalókat a politikai oldalról. Ha hoznak is határozatokat a taggyűléseken, *sok esetben nem ellenőrzik* végrehajtásukat.

Ha összevetjük az iskolákra váró feladatokat, tennivalókat az iskolai pártszervezetek mai gondjaival, megfogalmazhatjuk, mit kell tenniük a pedagógus-pártszervezeteknek. E tennivalók jó része azonos, de számos feladat függvénye a konkrét iskolának, függvénye a kommunisták közössége erejének, felkészültségének. Ezért az oktatáspolitikai határozatot megvalósító lépéseinknek legyenek kísérői azok a törekvések, amelyek a pedagógus-pártszervezetek erősítését szolgálják.

A pártélet fontos eseménye a beszámoló taggyűlés

A demokratikus centralizmus érvényesítésének lényeges eleme a választott szervek beszámolási kötelessége, amely a párt minden láncszemére vonatkozik. Hiszen a választók ezen keresztül ellenőrzik vezető szerveik tevékenységét, s ennek segítségével határozzák meg egy-egy időszak legfontosabb teendőit. A beszámoltatás és ellenőrzés több formája közül kiemelkedik az évenkénti beszámoló taggyűlés, amelyet külön e célból tartanak alapszervezeteink, csúcsvezetőségeink.

Az évenkénti beszámoló taggyűléseket a X. kongresszus határozta el azért, hogy a nagyobb időszakra — négy évre — szóló alapszervezeti vezetőségek újraválasztása közben mód legyen évenként rendszeresen értékelni a végzett munkát, a vezetőség tevékenységét.

A kimondottan beszámoló taggyűléseknek még nincs nagy múltjuk: eddig összesen két alkalommal tartottak alapszervezeteink, csúcsvezetőségeink ilyen céllal taggyűlést. *S most év végén — november, december hónapban — kerül sor harmadszor* a pártélet e kiemelkedő eseményére.

Az a tény, hogy a taggyűlés az alapszervezetek legmagasabb fóruma általában azt is jelzi, hogy minden egyes taggyűlésnek meghatározott jelentősége van a politikai élet formálásában. Tulajdonképpen valamennyi taggyűlés egyben beszámoló is, hiszen rend és szabály, hogy a két taggyűlés közötti munkáról beszámol a vezetőség: mit tettek a határozatok megvalósításáért, a tagok észrevételeinek, javaslatainak megvalósításáért stb. Ezek a beszámolók azonban egy-egy napirend mellett szerepelnek, mondhatni napi dolgokhoz kapcsolódnak, tájékoztató jellegűek. A folyamatos munka nélkülözhetetlen eleme ez a fajta számadás. Tudott dolog azonban, hogy ezek nem ölelik fel az egész tevékenységet, mert nem is az a rendeltetésük. Az évenkénti beszámolás feladata, hogy az alapszervezet politikai tevékenységéről értékelést adjon, s az egész évi munkából vonjon le tanulságokat, és ezek alapján határozza meg a továbbfejlesztés területét, célját és irányát.

A taggyűlés feladata

Az eddig megtartott két beszámoló taggyűlés azt mutatja: az alapszervezetek, csúcsvezetőségek többsége megértette ennek a taggyűlésnek a szerepét. A beszámolások elérték céljukat, mert zömében reális képet adtak arról: az alapszervezet hogyan tölti be politikai vezető, irányító szerepét, milyen hatással

van az adott munkahely kollektívájára. Jelentősen növekedett a párttagok felelősségérzete is, mivel a konkrét elemzések, a pártmunka végzésének ellenőrzése nemcsak a tagok jogait bővítette, hanem a személyes felelősséget is.

A pártvezetőségek munkájának, a párttagok tevékenységének rendszeresebb ellenőrzése elősegítette az alapszervezeti munka általános fejlődését is. Mindez nem jelenti természetesen, hogy a beszámoló taggyűlések már nem okoznak gondot mind a vezetőségnek, mind a tagságnak. Különösen abban kell előbbre jutni, hogy ezt a beszámoló taggyűlést ne az év során tartott taggyűlések összegezésének tartsák. Ez már rendeltetéséből következik, hogy más és bizonyos értelemben több mint a „rendes" taggyűlések, annyiban, hogy az alapszervezet egész tevékenységét öleli fel, anélkül, hogy mindenről külön-külön számot adna. Az ilyenfajta beszámolás azt igényli tehát, hogy a vezetőség, a tagság megtalálja azokat a kérdéseket, amelyek kulcsfontosságúak az alapszervezet életében, amelyekkel „mérni" lehet a politikai élet mélyenségét.

Alapvető feladata a párttagok és a vezetőségek éves munkájának értékelése, az elkövetkező év főbb feladatainak számbavétele, az alapszervezeti munka színvonalának növelése. A beszámoló taggyűléseknek értékelniük kell, hogy területükön sikerült-e érvényre juttatni politikánkat, biztosítani a párt vezető szerepét. Mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, milyen mértékig képes az alapszervezet az adott terület politikai irányítójának és végrehajtójának szerepét betölteni; milyen színvonalon végzi, vezeti, szervezi a párt politikájának megvalósításáért folyó munkát; képes-e megteremteni, biztosítani a helyi érdekek és a társadalmi érdekek összhangját. Értékelniök kell, mennyire vált az alapszervezet a helyi politikai kezdeményezés központjává; a párttagok hogyan élnek a szervezeti szabályzat biztosította jogaikkal, teljesítik-e kötelezettségeiket. Milyen eredményeket értek el a párt politikájának a tömegekhez történő eljuttatásában, megismertetésében, hogyan befolyásolják a kommunisták környezetük politikai hangulatát, aktivitását; milyen eredményességgel dolgoznak a tömegszervezetekben tevékenykedő kommunisták, hogyan érvényesítik ott a párt politikáját. Elemeznie kell a demokratikus centralizmus érvényesülését az alapszervezet belső életében.

A jó beszámoló titka

A feladatok felsorolását még folytatni lehetne, hiszen a pártélet a leggazdagabb ilyen vonatkozásban. Nincs az életnek szinte egyetlen olyan területe sem, ahol a pártszervezetnek ne lenne tennivalója, ahol ne lenne mondanivalónk egymás számára is. De a lényeg éppen abban van, hogy a sok kérdés, probléma közül kiválasszák a legfontosabbakat.

Felvetődik a gondolat: melyik a legfontosabb kérdés? Erre válaszolni érdemben csak úgy lehet, ha az alapszervezet, csúcsvezetőség előtt álló feladatokból indulunk ki. Az első lépés tehát, hogy az alapszervezeti vezetőségek ellenőrizzék: hogyan hajtották végre azokat a feladatokat, amelyeket a KB 1972. novemberi határozata alapján az alapszervezet célul tűzött. Nagyon lényeges, hogy ezt az elemzést kritikusan végezzék, hiszen csak így látható mind az eredményesség, mind pedig az, hogy hol szükséges gyorsabb előrelépés, intenzívebb munka.

A KB novemberi határozata — mint emlékezetes — értékelte a X. kongresszuson kitűzött célok megvalósítását. Ez az értékelés rendkívül kritikusan, nagy felelősséggel foglalkozott minden lényeges területtel, azok összefüggéseivel. Alapvető megállapítása az volt, hogy a szocialista építés sikeresen halad előre, javulnak az életkörülmények. Az is kétségtelen azonban, hogy fejlődé-

sünkben kevesebb lehetne a zavaró, feszültségeket okozó tényező, ha a X. kongresszus határozatai következetesebben megvalósulnának.

E megállapításokat számos intézkedés követte, amely mind a párttagság, mind a lakosság helyeslésével találkozott, s alapvetően befolyásolta a pártszervezetek egész évi tevékenységét. Érthető, hogy a beszámoló keretét az adja: a pártszervezet helyileg hogyan segítette elő a KB novemberi határozatának érvényesítését. Az pedig, hogy ebből az adott alapszervezetben mi a legfontosabb, mit kell kiemelten vizsgálni, már helyi feladat. Az alapszervezet vezetősége és az irányító pártszervezetek együttes dolga meghatározni: mi legyen a beszámolóban. A korábbi két beszámoló taggyűlés legyen figyelmeztetés: ott volt jó a taggyűlés, eredményes a számadás, ahol bátran szakítottak a hagyománnyal, azzal, hogy múltat, jelent, jövőt egy beszámolóba zsúfoltak, vagy azzal, hogy minden területet sorra vettek. Az ilyen sokat-markolásnak semmi értelme, mert óhatatlanul általánosságokat állapít meg, jókívánságokat hangoztat. A jó beszámoló titka, hogy azzal foglalkozzon, ami az alapszervezet számára a legfontosabb, ami vitára, véleménycserére serkenti a tagságot, amely végül is oda vezet, hogy helyesen elemzik a kommunista kollektíva munkáját, és konkrétan határozzák meg a jövő év lényeges feladatait.

A pártcsoportok szerepe

Régi igazság, hogy akkor jó a taggyűlés, ha őszinte, szókimondó a beszámoló és a tagság is felkészült rá. Ennek a munkának nagy része a pártcsoportokra hárul azzal is, hogy mozgósítják a tagságot a részvételre. Minden taggyűlésen fontos a tagok részvétele, de a beszámoló taggyűlésen különösen az, hiszen olyan belső, mozgalmi kérdéseket vitatnak meg, amit mással nem lehet pótolni, amit másutt ilyen formában nem értékelnek. Éppen ezért ezekre a taggyűlésekre pártonkívülieket (kivéve esetleg a KISZ- és a szakszervezeti titkárt) nem is hívnak meg. Ebben az évben — mivel november, december hónapra tűztük ki a beszámoló taggyűlések megtartásának idejét — számolni kell azzal, hogy év végén mind a termelésben, mind a mozgalmi életben elég nagy a zsúfoltság, az ünnepek, a szabadságok miatt a taggyűlés időpontjának megválasztása is több körültekintést igényel, mint egyébként. A pártmunka szempontjából nincs különösebb jelentősége, hogy naptári év zárásához kapcsoljuk a beszámolást, még a termelő üzemekben sem, mert nem a gazdaságot értékelik, hanem a gazdasági munka segítésének, ellenőrzésének problémáit. Ezek jellemzői, tendenciái mérleg nélkül is kézzelfoghatóak, minősíthetőek.

Az elmúlt években jelentősen növekedett a pártcsoportok tartalmi munkája, különösen fontos szerepük van a beszámoló taggyűlésekre való felkészülésben. Arról van szó, hogy a pártcsoportoknak kell a párttagok munkáját, politikai tevékenységét, helytállását személy szerint értékelni. Azért nekik, mert a pártcsoport olyan fórum, ahol személy szerinti lehet az értékelés: ki hogyan teljesítette kötelességét, hogyan élt jogaival. Itt, mint mondani szokás, mindennek neve és házszáma van. Természetesen akkor, ha a bizalmiak jól felkészülnek a párttagok munkájának, magatartásának értékelésére, ha nem szépítgetik egymás előtt a dolgokat. A kis kollektíva feladata, hogy a párttagok egyéni munkájáról, magatartásáról véleményt alkosson és annak alapján tegyen javaslatot a vezetőségnek dicséretre, bírálatra.

A beszámoló taggyűlést megelőző pártcsoportértekezletet tehát fel kell használni arra, hogy a párttagok kötetlen formában kicserélhessék gondolataikat, informálják a bizalmiakat a munkatársaik hangulatáról, felvessék kérdé-

seiket, igényeiket az alapszervezeti vagy általában a pártmunkával kapcsolatban. Helyes, ha ezeken a megbeszéléseken a vezetőség tagjai részt vesznek. Egyrészt azért, hogy tolmácsolják a pártvezetőség véleményét a pártcsoport munkájáról, másrészt, hogy konkrét tapasztalatokat gyűjtsenek a beszámoló mind pontosabb elkészítéséhez.

Van olyan vélemény, hogy ha a párttagok a pártcsoportban elmondják észrevételeiket, a taggyűlésen már nemigen szólalnak fel, vagyis az előzetes beszélgetések csökkentik a taggyűlés aktivitását. Tény, hogy a pártcsoportban — talán a kisebb létszám, a közvetlenebb hangulat miatt — inkább szóvá teszik a gondokat, de az is tény, hogy így az észrevételek átfogóbbak, mélyebb tartalmúak. A politikai munkában ugyanis más értékelést kap az egyedi, s mást a kollektív vélemény. Éppen ezért nem formalitás a taggyűlés fórumán is elmondani a kisebb közösség véleményét.

Folyamatos nevelő munkával...

A munka tényleges értékelése azzal is jár, hogy aki jól elvégzi feladatát, becsületesen dolgozik, azt meg kell dicsérni, aki meg rendszeresen elhanyagolja kötelességeit, azt felelősségre kell vonni. Nem általános gyakorlat még, hogy a dicséret és bírálat kezdeményezője a pártcsoport lenne, bár meg kell mondani, jelentős ebben is az előrehaladás. Az előző beszámoló taggyűléseken név szerint elismerték egyes elvtársak szorgalmát, törekvéseit, ugyanakkor figyelmeztettek párttagokat, hogy változtassanak magatartásukon, végezzenek rendszeresen pártmunkát, tegyenek eleget a szervezeti szabályzatban is rögzített követelményeknek. Ez akkór egy kicsit a szokatlanság erejével hatott, de jó irányú folyamatot indított el. Sok helyen rájöttek például arra, hogy nem elég a kötelességek hangsúlyozása, hanem olyan feltételeket is kell teremteni, hogy a párttag valóban teljesítse a tagsággal járó feladatát.

Voltak olyan párttagok, akikre a taggyűlés figyelmeztetése, a folyamatos törődés nem a kívánt módon hatott. Ezért időközben sor került a pártból való törlésükre, vagy kilépésükre. Meg kell mondani: nem gyengült a pártszervezet ezeken a helyeken, hanem még jobban kiemelte az alapszervezet nevelő szerepének fontosságát, azt, hogy a mérce nemcsak az új tagoknál nagyobb, hanem a régebbi párttagoknál is.

A vezetőségeknek és általában a taggyűléseknek fontos feladata, hogy a párttagok munkájának értékelése reális, körültekintő legyen. Tapasztalatok sokasága jelzi, hogy az egyes párttagok megítélésében még nem elég körültekintőek alapszervezeteink. Több helyütt még az úgynevezett „nyüzsgő" ember az ideál, aki folyton-folyvást hallatja hangját, aki mindig „mozgatható", mert nincs a munkahelyén elfoglalva, nem kell a gép mellett állnia.

Az egyes párttagok megítélése nagyon nagy felelősséget követel, mindenképpen igényli, hogy azokat a körülményeket is ismerjék, ahol a párttag él, dolgozik. Így elkerülhető, hogy olyan embereket, akiket a környezetük tisztel becsületes munkájáért, őszinte szókimondásáért, világos gondolkodásáért, önfeláldozásáért, de aki nem a nagy szavak embere, háttérbe szoruljon mind a pártmunka elosztásánál, mind a tevékenységének megítélésében.

A sokoldalúság igénye természetesen nem azt jelenti, hogy elnézőek legyenek az alapszervezetek azok iránt, akik nem vállalnak megbízatásokat, nem vesznek részt a párt rendezvényein, nem nevelik környezetüket, nem szívesen veszik ki részüket a politikai munkából. Ezeket az elvtársakat a taggyűlés figyelmeztesse kötelességük teljesítésére.

A párttagok kötelessége teljesítésének számonkérése azonban nem korlátozódhat csupán a beszámoló taggyűlésre — bár ebben jelentős szerepe van —, hanem folyamatosnak kell lennie, mivelhogy ez alapvetően összefügg a párton belüli nevelőmunkával.

Az irányító pártszerv értékelése

Az alapszervezet tevékenységének értékelése akkor teljes, ha az irányító pártbizottság is elmondja: hogyan látja a vezetőség munkáját és általában az alapszervezeti életet. Az elmúlt két beszámoló taggyűlésen az irányító pártbizottságok éltek is ezzel a lehetőséggel. A pártbizottságok tagjai a taggyűléseken elmondták mind a saját, mind a testületük véleményét, hogyan ítélik meg a kollektíva munkáját. A vélemények többsége azt tükrözte: az alapszervezetek betöltik szerepüket, teljesítik a rájuk háruló feladatokat. Ami természetesen igaz is, hiányolható volt viszont az, hogy egyes eseteket kivéve általában nem volt elég kritikus, önkritikus az értékelés. Valahogy úgy volt, hogy a taggyűlés hangulatához igazodott helyenként az értékelés. Feltehetően azért is, mert a beszamolók is többnyire dicsérték a felsőbb szerveket, az együttműködést, s az igényeket is úgy fogalmazták, hogy az nehogy valakit megsértsen, rontsa a „légkört".

A tapasztalatok arra hívják fel a figyelmet, hogy az alapszervezeteket lehetőleg testületi ülésen értékeljék, így csökken a szubjektivitás. Természetesen azok a járási, városi bizottságok, ahol közvetlenül nagy számban irányítanak alapszervezeteket, ezt képtelenek megtenni. Ezért más módszert kell alkalmazniok. Testületi ülésekre csak azoknak az alapszervezeteknek értékeléseit vigyék, amelyek jelentős, kiemelt politikai szerepet töltenek be, vagy mert erősen bírálható a tevékenységük. A többi alapszervezet munkájának értékelésére kérjen az apparátus vezetése a választott testülettől felhatalmazást. Az értékeléseket a területfelelősök, a munkatársak, a PB mellett tevékenykedő munkabizottság tagjai készítsék el, és mindenhol az apparátus vezetése hagyja jóvá. Indokolt felhívni a figyelmet arra, hogy közel egy éve alapszervezeteink többsége rendszeresen vezeti a vezetőségi ülésekről, taggyűlésekről szóló EMLÉKEZTETŐ-ket. Ezek egy példánya az irányító pártszerveknél megtalálható. Áttekintésük, értékelésük pontosabbá teheti az alapszervezet éves munkájának megítélését.

Az irányító pártszervek az értékeléseket minden esetben az alapszervezet vezetőségi ülésén és a beszámoló taggyűlésen ismertessék. Ez arra készteti a pártszerveket, hogy nagy számban kérjenek föl pártbizottsági tagokat a taggyűléseken való részvételre. Ezzel is segítsék az alapszervezeteket, hogy valóban eredményesen oldhassák meg feladataikat.

A csúcsvezetőség beszámolója

Mint ismeretes, a szervezeti szabályzat előírja, hogy a csúcsvezetőségeknek évente legalább egyszer összevont taggyűléseken, vagy a küldöttértekezleten be kell számolniuk munkájukról. Az a helyes gyakorlat, ha a csúcsvezetőségek az alapszervezeti taggyűléseket követően (két-három hét múlva) tartják meg lehetőleg összevont taggyűléseiket. Ha erre nincs lehetőség, az alapszervezeti taggyűlésen nyílt szavazással megválasztott küldöttek előtt történjék a beszámolás. A küldöttek létszámát a csúcsvezetőségek határozzák meg az elmúlt évben alkalmazott normák szerint. (40—60%.)

A csúcsvezetőségeknek különösen sok gondot okoz: mi legyen az ő beszámolójukban. Adódik ez abból, hogy munkájuk tartalma nem mindenütt alakult még ki, ugyanis néhány éve csak, hogy az alapszervezetek irányítására ez a szervezeti forma létrejött. Többhelyütt még mindig úgy vélik: tevékenységük egyszerűen a különböző alapszervezetek együttműködésének megszervezése. Ez a felfogás az eddigi beszámoló taggyűléseken is kifejezésre jutott. Gyakori volt, hogy a csúcsvezetőségek beszámolói megismételték, összesítették az irányításuk alá tartozó alapszervezetek beszámolóit. Érthető, hogy a résztvevők — akik a maguk alapszervezetében mindezt már megvitatták — érdektelenül fogadták a beszámolót, és felesleges ismétlésnek minősítették. Ilyen formában valóban felesleges, hiszen semmi pluszt nem ad. A beszámolónak alapvetően a csúcsvezetőség tevékenységét kell értékelnie, egyrészt, hogy a csúcsvezetőség hogyan élt azokkal a jogokkal és kötelességekkel, amelyek hatásköréből, működési elveiből következnek, másrészt azt vizsgálja, elemezze, hogy a csúcsvezetőség hogyan segítette az alapszervezetek politikai tevékenységét, mennyiben járult hozzá a munkastílusuk, munkamódszerük fejlesztéséhez, hogyan értékelhető mindezek következtében a csúcsvezetőségek irányító tevékenysége.

Nyár végén még hajlamosak vagyunk azt gondolni: ráérünk, még sok idő van novemberig, decemberig. Sajnos azt kell mondanunk, hogy ehhez a nagy jelentőségű munkához elég kevés, így ha eddig még nem, most már meg kell kezdeni az előkészítő munkát. Ez a felkészülés minden párttagtól azt igényli: gondolja végig saját maga s alapszervezete tevékenységét, hogy a beszámoló taggyűlés minél többet tegyen a pártmunka javításáért, az alapszervezetek politikai irányító, ellenőrző szerepének növeléséért.

A Krim félszigeten nyolc szocialista ország pártvezetői baráti találkozót tartottak, amelyen megvitatták a testvéri országok együttműködésének kérdéseit, valamint az időszerű nemzetközi problémákat

(MTI Külföldi Képszolgálat)

Járási jogú pártbizottságok a megyei tanácsok apparátusában

A Politikai Bizottság 1973. július 3-i határozatával a megyei tanácsoknál működő pártszervezetek eddigi irányítását megváltoztatja, hatáskörüket bővíti és úgy intézkedik, hogy a megyei (fővárosi) tűzoltó parancsnokságok pártszervezetei a jövőben a megyei (fővárosi) tanácsok pártbizottságához tartozzanak. A határozat a megyei párt-végrehajtóbizottságok számára előírja, hogy a megyei tanácsok hivatali pártszervezeteinek irányítására járási jogú pártbizottságot szervezzenek, s ennek titkárát függetlenítsék. Továbbá, hogy a megyei (fővárosi) tűzoltó parancsnokságok pártszervezetei a BM megyei rendőrfőkapitányságon működő pártbizottságoktól a megyei (fővárosi) tanácsok hivatali pártbizottságaihoz kerüljenek. Az átszervezést 1973. december 31-ig be kell fejezni.

I.

A szervezeti változtatás kedvezőbb feltételeket teremt a tanácsok hivatali pártszervezeteinek irányításához és munkájához, ugyanis megszünteti az irányításban azokat az átfedéseket, amelyek a gyakorlatban eddig jelentkeztek. Napjainkban a megyei tanácsok pártszervezetei a székhely városi, Pest megyében pedig a járási pártbizottsághoz tartoznak. Ezek a pártbizottságok irányítják és ellenőrzik a megyei tanácsok pártszervezeteinek munkáját. A tanácsi munka sajátos feladatainak megoldásához is igyekeznek segítséget nyújtani, de a városi pártbizottságoknak ez a törekvése gyakran csak az általánosságok szintjén mozog: a megyei ismeretek hiánya miatt javaslataik nem egy esetben csupán az adott város érdekeit szolgálják. Ez az „egyoldalúság" a városi pártbizottságok irányító munkájában nem értékelhető egyértelműen hiányosságként, mert nekik az a fő feladatuk, hogy a legjobban városuk politikai helyzetét ismerjék és keressék, kutassák a legcélravezetőbb módszereket ezek megoldására, és megszerezzék végrehajtásukhoz a szükséges támogatást. Ugyanakkor arról sem szabad elfeledkezni, hogy a városi pártbizottságok tanácsi pártszervezeteket irányító tevékenysége akaratlanul is bizonyos ellentmondásokat szül.

A megyei tanács apparátusának az egész megye tanácsi — fejlesztési, ellátási, hatósági — feladatait szem előtt kell tartania. Az apparátusban működő párszervezetek is ezt a szemléletet hivatottak erősíteni arra törekedve, hogy a párt politikájából eredő állami teendőket a megyében jól tervezzék és szervezzék. Ehhez a megfelelő segítséget viszont csak a megyei pártbizottságoktól és annak apparátusától kaphatják. A megyei pártbizottságok eddig is közvetlenül irányították a megyei tanácsi testületekben dolgozó kommunista tanácstagok munkáját és ellátták a megyei tanácsapparátus pártirányításából eredő sajátos feladataikat is. Ez utóbbi azonban többször a megyei tanácsok pártszervezetének mellőzésével történt.

A megyei pártbizottságok vezetői és munkatársai rendszeres munkakapcsolatot tartottak a tanácselnökkel, helyetteseivel, a vb-titkárral és az egyes osztályok vezetőivel. Az is előfordult, hogy a megyei pártbizottságok a gyakor-

latban lényegében megoldották a megyei tanácsok pártszervezeteinek informálását. Emiatt a városi pártbizottságok irányító munkája annak ellenére is formálissá vált, hogy elvileg ezeknek a pártszervezeteknek a tájékoztatása feladatkörükbe tartozott. A szintkülönbség miatt a városi pártbizottságok a tanácsi pártszervezeteket késéssel informálták, de az is előfordult, hogy fontos megyei pártpolitikai kérdésekről a megyei tanácsi pártszervek és szervezetek titkárai, vezetőségei sem kaptak időben tájékoztatást és emiatt nem tudták mozgósító és szervező funkciójukat megfelelően ellátni.

A megyei tanácsok apparátusa tervező és végrehajtó munkájában rendszeres munkakapcsolatot tart a megyei pártbizottságokkal, azok politikai munkatársaival. Tehát a pártmunka színvonalának emelése követeli meg, hogy egyszerűsítsük és közvetlenül a megyei pártbizottsághoz kapcsoljuk a megyei tanács pártszervezetének irányítását. A megyei tanácsok párttagságának létszáma, összetétele és felkészültsége lehetővé teszi azt is, hogy az alakuló járási jogú pártbizottságok feladataikat — ami az eddigi tevékenységi körökön kívül mindenekelőtt a tagfelvételi és pártfegyelmi ügyekben való döntési jogot jelenti — megfelelően ellássák.

Budapesten a fővárosi tanács pártbizottsága már 1967-ben kerületi hatáskört kapott és azóta közvetlenül a budapesti pártbizottság irányítja. Ez a szervezeti forma bevált, a pártbizottság tájékoztatása, irányítása és ellenőrzése javult és — ami a legfontosabb — az apparátus munkájával kapcsolatos pártpolitikai feladatokat eredményesebben végzi. A kerületi jogú pártbizottság megfelelőbben segíti a tanácsi vezetők munkáját; kezdeményező és ellenőrző tevékenysége is hatékonyabb, tekintélye és szerepe is növekedett. A szervezeti változás tehát kedvezően hatott a pártmunka tartalmára és színvonalára.

A megyei tűzoltó parancsnokságok pártszervezetei szervezeti hovatartozásának módosítását a tűzoltóság állami irányításában bekövetkezett változtatás indokolja. Mint ismeretes a tűzoltóság tanácsi kapcsolatai erősödtek, ugyanis területi szervei tanácsi intézményként, tanácsi irányítás alatt működnek. A hatásosabb párt- és állami irányítás érvényesülése egyaránt azt követeli, hogy a tűzoltóság megyei parancsnokságain működő pártszervezetek közvetlen pártirányítását a megyei tanácsok pártbizottságai lássák el. Ez a szervezeti változtatás egyben azt is elősegíti, hogy a megyei tűzoltóparancsnokságok — a tanácsi keretben — eredményesebben küzdjenek a tűz- és egyéb károk ellen

II.

A Politikai Bizottság határozatának végrehajtása gondos politikai előkészítést igényel. A megyei párt-végrehajtóbizottságok már készülnek e munkára Terveik tartalmazzák mind az előkészítéssel kapcsolatos szervezési, káderkiválasztási feladatokat, mind a határidőket és a felelősöket. A legtöbb megyében a tanácsi munkával foglalkozó pb-titkár irányítja az átszervezés előkészületeit a közigazgatási és adminisztratív, a párt- és tömegszervezetek, valamint a pártgazdasági és ügykezelési osztályainak bevonásával.

A megyei párt-végrehajtóbizottságoknak dönteniük kell arról, mely pártszervezetek tartozzanak a járási jogú tanácsi pártbizottságokhoz. Ezért célszerű áttekinteniük a jelenlegi tanácsi pártszervezet működési körét és azt — a felmérés eredményétől függően — változatlanul hagyni, vagy módosítani. A megyei tanácsok hivatali szervezeteiben, osztályain működő pártszervezeteken kívül, tartozzon a tanácsi pártbizottsághoz a sporthivatali, a megyei tűzoltóparancsnoksági, a földhivatali, az illetményhivatali, az illetékkiszabási, a forgalmi adó-

hivatali, állategészségügyi és növényvédő állomási alapszervezet is. Azokat a pártalapszervezeteket indokolt tehát a pártbizottság irányítása alá rendelni, amelyek olyan állami szervekben működnek, ahol hatósági feladatokat látnak el. Ne tartozzanak a hivatali pártbizottság irányítása alá az intézményekben — rendelőintézetek, kórház — és a tanácsi vállalatoknál működő pártszervezetek. A megyei párt-végrehajtóbizottságok, csak abban az esetben határozzanak másként, ha ez feltétlenül szükséges. Pl. a megyei tanácsi szerv nem a megye székhelyén, hanem más városban van elhelyezve.

A megyei párt-végrehajtóbizottságok határozzák meg a hivatali pártbizottságok (25—31 tagú) és a végrehajtó bizottságok tagjainak (7) számát is. Arra azonban ügyelniük kell, hogy a korábban jól dolgozó csúcsvezetőségi és az alapszervezeti vezetőségi tagok megfelelő számban kapjanak helyet a pártbizottságban. Ugyancsak megfelelő arányban kell javasolniuk a pártbizottságba nőket, fiatalokat, beosztott dolgozókat és vezetőket is. Az a helyes, ha a pártbizottság összetétele tükrözi a párttagságét. A pártbizottsági tagságra szóló javaslatoknál mindenekelőtt az alkalmasság döntő. Nem helyes viszont, ha ezen elv alapján a pártbizottságba vagy a végrehajtó bizottságba csupán tanácsi vezetőket javasolnak, vagy olyan elvtársakat, akiknek egyébként is sok társadalmi munkájuk és tisztségük van. E meggondolás alapján tehát tanácsi vezetőket és tisztségviselőket csak korlátozott számban jelöljenek a pártbizottságba. A párt-végrehajtóbizottságba pl. ne javasoljanak egynél több tanácsi vezetőt (elnök-helyettest, vagy vb-titkárt).

Az előkészítő munka során különös gondot kell fordítani a titkár személyére. E tisztségre olyan elvtársat keressenek, akinek munkája, magatartása, aktivitása biztosíték arra, hogy bátran fellép a párt politikájának érvényesítéséért, kedvezően befolyásolja a pártbizottság tevékenységét és növeli annak tekintélyét. Lehetőleg olyan közéleti tapasztalatokkal rendelkező személyt javasoljanak a pártbizottság élére, aki jól ismeri a párt politikáját és alkalmazni tudja azt. Emellett jártas a tanácsi munkában és bánni tud az emberekkel.

Az új pártbizottságot az érvényben levő párthatározatoknak megfelelően küldöttértekezleten, vagy az összes érdekelt párttag összevont taggyűlésén kell megválasztani. A megyei tanácsok apparátusaiban a kommunisták száma általában kétszáz körül van. Ezért célszerűbb, ha a pártbizottságot az összevont taggyűlés választja.

Bármelyik formát választják is az új pártbizottság létrehozására, a megyei párt-végrehajtóbizottságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az átszervezés jelentőségét és a pártbizottság előtt álló feladatokat a párttagság megismerje. A párttagok véleményét és javaslatait már az előkészítő munka során is igényelni és hasznosítani kell. Ezzel is elősegíthető, hogy a megnövekedett hatáskörrel működő pártbizottság eredményesebben lássa el funkcióját, mint a jelenlegi hivatali pártszervezet. A pártbizottság tagjai, de a pártbizottság egésze is érezze, hogy nemcsak hatáskörük növekedett, hanem a velük szemben támasztott igény is, aminek elsősorban színvonalasabb pártmunkában és a nagyobb felelősségben kell megnyilvánulnia.

A tanácsok és az állami szervek apparátusaiban a párt irányító szerepe egyrészt az ott dolgozó kommunisták tevékenysége, másrészt a hivatali pártszervek, pártszervezetek munkája révén valósul meg. A megyei tanácsoknál a megnövelt hatáskörű pártbizottságok legfőbb kötelessége, hogy működési területükön szervezzék és ellenőrizzék a Központi Bizottság és a megyei pártbizottság határozatainak végrehajtását, segítsék az állami vezetőket feladatuk ellátásában, a szocialista törvényesség következetes megtartásában, illetve megtartatásában. Feladatuk továbbá, hogy a párttagokat és a pártonkívülieket a nép érdekeinek önzetlen szolgálatára neveljék, olyanokká, akik nem tűrik a közömbösséget, a

bürokratizmust, akik segítik a hivatali ügyek gyors és felelősségteljes intézését, az ügyfelekkel udvariasan és kulturáltan foglalkoznak.

Mint minden pártszervnek, a tanácsi pártbizottságnak is fontos feladata a dolgozók marxista—leninista műveltségének emelése, valamint szakmai továbbképzésük segítése. A tanácsok és szerveik csak úgy tehetnek eleget az eléjük állított követelményeknek és elvárásoknak, ha a kommunisták lelkiismeretesen vizsgálják és segítik a hivatali munkát, példát mutatnak feladataik ellátásában, a munka javításában.

A megyei tanácsok pártbizottságainak szervezniük kell a párthatározatok végrehajtását és figyelemmel kísérniük a szocialista törvényesség érvényesülését. Ennek érdekében az állami vezetők munkáját is ellenőrzik. A pártbizottság az apparátus munkájával összefüggő bármely kérdésről jogosult beszámoltatni a tanácsi vezetőket, s határozatai kötelezőek a kommunista tanácsi vezetőkre és a beosztottakra. A megyei tanácsok választott testületeinek pártirányítása azonban a megyei pártbizottságok feladata. A tanácsi tisztségviselőknek a tanácsban és annak végrehajtó bizottságában, valamint a területen (járásban, községben, városban) végzett munkájáról a hivatali pártszervezet csak tájékoztatást kérhet, illetve arra vonatkozóan a felsőbb pártszervnek jelezhet és javasolhat.

A megyei tanácsok pártbizottságainak hatékony és tárgyilagos ellenőrző munkája időnként feltételezi és szükségessé teszi, hogy a megyei apparátus munkájáról a járási hivatalokban és a városi tanácsok apparátusában működő pártszervezetektől is közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek. Ezzel kapcsolatban is hangsúlyozni kell azonban, hogy e pártszervezeteket az illetékes területi pártszervek irányítják. A hivatali pártbizottságok intézkedési köre csupán az irányításuk alá tartozó alapszervezetek működési területével azonos.

A megyei pártbizottságoknak — különösen a kezdeti időszakban — fokozottan és rendszeresen kell segíteniük a megyei tanácsok pártbizottságait jogaik és kötelességeik érvényesítésében, a gyakorlatban jól bevált módszerek meghonosításában. Ebben az esetben számíthatunk arra, hogy a szervezeti módosítás a párt politikájának jobb végrehajtását szolgálja. Javítja a tanácsapparátus és a változtatással érintett szervek munkáját.

Varga Péter
a KB osztályvezető-helyettese

MÁSODIK, VÁLTOZATLAN KIADÁSBAN!

LENIN VÁLOGATOTT MŰVEI

I—III. KÖTET

A három kötet 1656 oldal
Ára: 75,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A KISZ-vezetőségek újjáválasztásának második félideje

A KISZ VIII. kongresszusa előkészítésének időszakában megválasztott KISZ-vezetőségek megbízatása ez évben lejár. Ezért hozott határozatot 1972. november 23-án az intéző bizottság a KISZ-vezetőségek és -bizottságok 1973. évi újjáválasztásáról.

Az első félévben — a tanévhez igazodó munka sajátosságait figyelembe véve — a felső- és középfokú tanintézetekben működő KISZ-szervezetek tartották meg választásaikat. A választások második félidejére — szeptember 15. és november 5. között — a dolgozó fiatalok, a fegyveres testületek és a lakóterületek KISZ-szervezeteiben kerül sor, melyet a járási, városi, kerületi küldöttértekezletek — és ezeken az új KISZ-bizottságok megválasztása — zárnak le.

Az a célunk, hogy a vezetőségválasztást ne szakítsuk ki a folyamatos KISZ-munkából. A választás nem ünnepély. És ami még fontosabb: a választás nem cél, hanem eszköz. Ebben az időszakban is jelentős politikai tevékenység folyik, amelynek célja egybeesik a választások céljával: *erősíteni az ifjúkommunista közösségeket, teljesíteni a KISZ hivatását.* A túlértékelés mellett más veszély is létezik: a választások jelentőségének alábecsülése, az előkészítés elhanyagolása. Ez legalább akkora hiba, mint a választások túlzott ünnepélyessége, hangsúlyozott megkülönböztetése. Természetes, hogy erre a taggyűlésre nagyobb gondot fordítunk, hosszabb és alaposabb előkészítő munkát végzünk. Hiszen két év értékelésére és két jövendő év feladatainak meghatározására kerül sor.

Mivel foglalkozzon a beszámoló?

Melyek az ez évi KISZ-választások konkrét politikai feladatai és milyen fő kérdésekkel foglalkozzon a beszámoló? Valamennyi KISZ-szervezet legfontosabb politikai feladata, hogy mozgósítsa tagjait a párt X. kongresszusa, a KISZ VIII. kongresszusa és az MSZMP KB 1972. novemberi határozatainak teljesítésére, s a maguk eszközeivel járuljanak hozzá a szocializmust építő társadalmunk előtt álló — e dokumentumokban megfogalmazott — politikai és gazdasági feladatok megértéséhez, elfogadásához és végrehajtásához. Bontakozzék ki a KISZ-alapszervezetekben a fiatalok közéleti aktivitása, hiszen ez az „aranyfedezete" a fenti nagy feladatok megvalósításának.

Milyen kérdésekre kell választ adniuk a vezetőségválasztó taggyűléseknek és a küldöttértekezleteknek? Röviden szólva arra, mit tettek helyileg a párt ifjúságpolitikájának megvalósításáért és mit kell tenni érte a jövőben? Természetesen itt és most főként az ifjúságpolitika KISZ-re háruló feladatairól kell szólni. De a KISZ sajátos szerepét betöltve felelősen nyilatkozzék a különböző állami és társadalmi szervek ifjúsági munkájáról is; legyen a társadalom „élő lelkiismerete" az ifjúságért folytatott munkában; tapasztalatairól számoljon be a pártszervezeteknek. Ez azonban csak ott történik meg maradéktalanul, ahol a KISZ-tagok félreérthetetlen útmutatást kapnak a pártszervezettől, s várják, igénylik véleményüket. Azok a pártszervezetek, amelyek megértették a Központi Bizottság 1970-es állásfoglalását, már eddig is felkészítették az általuk

irányított KISZ-szervezetet erre a szerepre. Folyamatosan igényelték és meghallgatták a KISZ-esek véleményét az ifjúságpolitika helyi kérdéseiről, megválaszolták azokat, illetve megfelelő intézkedéseket hoztak.

Szövetségünk VIII. kongresszusa hármas célt tűzött ki: *erősítsük a KISZ kommunista jellegét, differenciáljuk jobban a munkát, a különböző rétegek, életkorok, nemek és más jellemzők szerint; foglaljuk el az ifjúság nevelésében kialakuló társadalmi munkamegosztásban a nekünk kijelölt helyet* és segítsük más szervek hasonló törekvéseit. A beszámoló ilyen felépítése hozzájárul annak a régi és rossz beidegződésnek a megszüntetéséhez is, amely a KISZ-munkát egymástól független területek (politikai nevelés, sport, kultúra, társadalmi munka stb.) egyszerű összegének tekinti és csak így várható e taggyűléseken alkotó, politikus szellemű vita kibontakozása.

Becslések szerint mintegy kétszázezer KISZ-tag most vesz részt először választáson. Közülük sokan talán felelősei is az előkészítésnek. Az alapszervezeti vezetőségi tagok mintegy 40%-a először kerül ebbe a helyzetbe. Ezért a pártszervezeteknek esetenként — a KISZ önállóságát tiszteletben tartva — konkrét segítségnyújtásra is kell vállalkozniuk a beszámoló elkészítésében, egyes alapfogalmak megmagyarázásában (ilyenek pl.: a közvetlen és a közvetett demokrácia, a küldöttek szerepe, a demokratikus és titkos választás lényege, a jelölőbizottság szerepe stb.).

A választások tavaszi félidejének tapasztalatai szerint külön figyelmet kell fordítani az ajánlási jog felhasználására, mivel viszonylag kevés helyen éltek vele. Az alapszervezetek először a KISZ VIII. kongresszusa előkészítésének időszakában élhetnek azzal az új jogukkal és lehetőségükkel, hogy alkalmasnak tartott tagjukat (vagy tagjaikat) megválasztásra ajánlhatták a közvetlenül irányító felsőbb testületbe. Az ajánlások segítik a küldöttértekezlet jelölő bizottságának munkáját. Az ajánlás — amelyet legtöbbször a küldöttek kapnak meg — nem azonos a jelöléssel. A jelölő bizottság figyelembe veszi a beérkezett ajánlásokat, azonban jelöltjei nemcsak az ajánlottak közül kerülhetnek ki. A jelölő bizottságnak viszont — legalább név szerint — ismertetnie kell a küldöttekkel az általa nem javasolt, de ajánlott személyeket.

Az ifjúsági rétegek szerint megfelelően árnyalt, tervszerű kádermunka hivatott biztosítani azt, hogy alkalmas, a szélesedő lehetőségeket átérző vezetők kerüljenek minden helyre. Ez a káderelőkészítés feladata a választások időszakában, s ez az a terület, ahol a pártszervezetek körültekintő és tapintatos segítsége nélkülözhetetlen.

Kiket válasszanak ifjúsági vezetőnek?

Az Intéző Bizottság határozata kimondja, hogy olyan ifjúsági vezetőket kell választani, akik készek és képesek kommunista szellemben nevelni és a szocializmus építésére mozgósítani a fiatalokat, megfelelően ismerik a párt politikáját, képviselni tudják az ifjúságot az állami és társadalmi szervek előtt, erkölcsi-politikai magatartásukkal kiérdemelték a KISZ-tagok bizalmát, lelkesedésükkel és fiatalos lendületükkel kivívták elismerésüket, vagyis: *felkészült és népszerű ifjúsági vezetők.*

A káderelőkészítés során — függetlenül attól, hogy jelölő bizottság közreműködésével, vagy anélkül tervezik a választást — lehetőséget kell teremteni az előzetes kollektív vitára, kisebb közösségek, KISZ-csoportok egységes állásfoglalására. Ezek természetesen nem korlátozhatják a KISZ-tagokat javaslattételi jogukban, nem kötelezhetnek senkit sem bizonyos jelöltek támogatására.

Ez évben felhívtuk KISZ-vezetőink figyelmét, hogy a káderelőkészítés — szélesebb értelemben — választástól választásig tart és nem más, mint a folyamatos kádermunka. Ezt azért fontos hangsúlyozni, hogy olyan KISZ-vezetőket válasszanak, akik a KISZ-munka mindennapi gyakorlatában váltak alkalmassá e tisztségre. Ne az kapjon bizalmat, aki „kétszer jól szólt", hanem aki kiállta a munka próbáit, s így vívta ki társai elismerését.

A választások egyik káderpolitikai célkitűzése az aktívanálózat szélesítése. Ennek kiemelendő módja, hogy meg kell szüntetni a funkciók halmozását. Egy-egy KISZ-tag ne töltsön be 2—3 funkciónál többet a különböző szinteken együttvéve sem! Egyrészt azért, hogy ezeknek teljes odaadással tehessen eleget. Másrészt a funkcióhalmozás sok aktivista „felfedezésének" lehetőségétől fosztja meg mozgalmunkat, elvéve a helyet kipróbálásuk és önmaguk képességeinek felismerése elől.

Az aktivisták számának növelésekor elengedhetetlen, hogy fokozott figyelmet tanúsítsunk a vezetővé válás szempontjából hátrányos helyzetben levő fiatalok iránt. A kétkezi munkások, sok helyütt a fiatal nők általában kevesebb lehetőséget kapnak a közéleti szereplésre. Közöttük pedig ugyanúgy találhatunk tehetséges ifjúsági vezetőket, ha a nehezebb utat választva, fokról fokra segítjük őket a vezetői készségek elsajátításában. Csak így válhat gyakorlattá az a sokat hangoztatott elv, hogy *a megválasztott testületek összetétele hűen tükrözze az adott terület KISZ-tagságának összetételét.*

Már több éve kiemelt fontosságú feladat a falusi KISZ-szervezetek vezetési színvonalának emelése. A falusi alapszervek tagsága munkahelyét, foglalkozását, életkorát tekintve igen vegyes. Ezért nagy felelősség hárul a falusi KISZ-vezetőségekre abban, hogy a KISZ munkáját a különböző ifjúsági rétegek és korosztályok között differenciáltan végezze. Helyes és szükséges, hogy a szövetkezeti KISZ-szervezetek élén általában olyan KISZ-vezetők álljanak, akik a szövetkezetekben dolgoznak, és lehetőleg annak tagjai is. Ugyanis a faluról naponta ipari üzembe eljáró fiatal nem képviselheti eredményesen a fiatalokat a szövetkezeti demokrácia fórumain. A nagy létszámú, gyakran „vegyes profilú"-nak nevezett falusi alapszervezetek élére is olyan fiatalokat célszerű javasolni, akik helyben dolgozók, tehát a termelőszövetkezeti fiatalokat munkahelyi érdekeik alapján tudják képviselni, az Ifjúsági Törvény helyi végrehajtását elő tudják segíteni.

A pártszervezetek ösztönözzék falusi alapszervezeteinket arra, hogy bátrabban támaszkodjanak azokra a fiatalokra, akik már korábban megfelelő mozgalmi tapasztalatot szereztek. Különösképpen a leszerelő katonafiatalok, a fiatal mezőgazdasági szakmunkások és a pályakezdő értelmiségiek között találhatunk olyanokat, akik katonaidejük, tanulmányi idejük alatt sok gyakorlati tapasztalatot szereztek a mozgalmi munkában. A lakóterületi alapszervezeteknél — káderhiány esetén — érdemes a munkahelyi KISZ-szervezetekkel egyeztetve „hazahívni" a jobb feltételek között már mozgalmi tapasztalatot szerzett fiatalt.

A pártszervezetek úgy segíthetik leghatékonyabban a KISZ-vezetőségek megválasztását, ha a választásokat is egy állomásnak tekintik a párt ifjúságpolitikai állásfoglalásának végrehajtásában. Ösztönzik a KISZ-eseket a választás során önálló politikai állásfoglalás kialakítására, s a választás demokratizmusának szigorú megtartása mellett elősegítik a legmegfelelőbb összetételű vezetés létrejöttét.

Erdős Endre
a KISZ KB osztályvezető-helyettese

A munkásőrök kommunista nevelése

A pártszervezetek és a munkásőr-parancsnokságok egyik alapvető feladata a munkásőrök kommunista nevelése. Ez a testület jellegéből, hivatásából, megbízatásának fontosságából következik, és az oktatási, képzési, felkészítési folyamatban meghatározó szerepet kell hogy kapjon. E nevelés tartalmat kap a politikai vitákban, a kiképzésben, a szolgálati felkészítésben, a gyakorlatokon, az előadásokon és végső soron az alakulatok erkölcsi-politikai egységében, fegyelmében, a szolgálati és harci feladatok végrehajtására való készenlétben realizálódik.

A munkásőrségben folyó nevelő munka tartalma, színvonala, időszerűsége a területi és egységparancsnokságokat közvetlenül irányító *pártszervektől* függ. Az irányító pártszervek minden évben rendszeresen beszámoltatják a hozzájuk tartozó parancsnokokat feladataik teljesítéséről és a pártszervezeteket a munkásőrséggel kapcsolatos politikai, szervezési tennivalóik tapasztalatairól. A végzett munka értékelése a választott pártszerv előtt és a következő évi pártpolitikai és nevelési feladatok meghatározása teremti meg a feltételeit annak, hogy a munkásőrök kommunista nevelése a parancsnokságok és a pártszervezetek közös tevékenysége legyen. A pártszervezetek továbbra is felelősek a munkásőrök politikai-ideológiai képzéséért, iskoláztatásukért, általános műveltségük növeléséért. A pártirányítás segítséget nyújt a szakmai, katonai felkészítésben, konkretizálja mind a pártszervezetek, mind az egységparancsnokok sajátos tennivalóját, s ezzel egy időben koordinálja is tevékenységüket.

A munkásőrségben folyó nevelő munka alapvető célja, hogy *„a munkásőrök mindenkor jól értsék a párt politikáját, azt fenntartás nélkül tegyék magukévá, s közéleti tevékenységükben mind a munkahelyükön, mind a munkásőri pártmegbízatásuk teljesítése során e politika megvalósításának cselekvő résztvevői, agitátorai legyenek"*. A pártszervezeteknél e nevelési célok a belső pártéletben, a propagandamunkában, az agitációban valósuljanak meg, a munkásőrségnél viszont a kiképzés egész folyamatában, a szocialista versenymozgalomban, a közösségek formálásának különböző eszközeiben, a dicséretek és a fegyelmezés alkalmazásában stb. A munkásőrségnél az általános követelmény kiegészül olyan sajátos nevelési célokkal, melyek megvalósulása során szerzi meg a munkásőr a fegyveres megbízatása teljesítéséhez szükséges konkrét ismereteket.

A pártszervezeteknél és a munkásőrségnél még ma is sok helyütt tapasztalható olyan szemléleti torzulás, amely meg nem értés következtében szétválasztja a munkásőrök kommunista nevelését és a kiképzéshez, a szolgálathoz szükséges oktatást, mondván, hogy „a politikai nevelést végezze a pártszervezet, a kiképzést pedig a testület". Más vélemények a politikai helyettesek vagy a megbízottak beállításától teszik függővé a nevelő munka szervezettebbé, hatékonyabbá tételét. A szélsőséges vélemények mellett általában az a jellemző, hogy mind a pártszervezetek, mind a munkásőregységek *közös feladatnak* tekintik a nevelést. Egységes folyamatnak tartják, amelyben a nevelés az *oktatás és a képzés szerves része* és nem valamiféle járulékos eleme.

A pártszervezeteknek és az egységparancsnokságoknak közösek a tennivalóik a nevelés olyan tartalmi követelményeiben, mint a szocialista rendszerhez fűződő hűség, az áldozatkészség, a közösségi érdekek előtérbe helyezése; az egységek olyan kommunista közösségekké formálása, amelyek magas szinten biztosítják az önként vállalt tudatos fegyelmet; a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom haladó hagyományainak ápolása. a proletár internacionalizmus

eszméje, a szocialista hazafiság. E nevelési követelmények érvényesítésében az egységek parancsnokainak, a munkásőri kollektíváknak jelentős a szerepük, és meghatározott a felelősségük, de a nevelő munkát csak a pártszervezetekkel együtt, közösen végezhetik.

Sajátos feltételek

Vannak-e olyan sajátosságok — és ha igen, melyek azok —, amelyek indokolttá teszik a pártszervezetek részéről a megkülönböztetett figyelmet a munkásőrök nevelésében? Ezek a sajátosságok a munkásőri testület feladataiból, felépítéséből és összetételéből következnek.

A munkásőrség szocialista rendszerünknek viszonylag új intézménye, amely népköztársaságunk fegyveres erőinek részeként és más fegyveres testületekkel szoros egységben védelmezője a munkásosztály politikai hatalmának. Feladatai a szocialista haza, az ország védelméhez kapcsolódnak. A testület állami és társadalmi feladatokat egyesít. Ebből következően a politikai helytállás békés és rendkívüli viszonyok között, a politikai meggyőződés és szilárdság, a tisztánlátás a munkásőri szolgálatban különösen szükségszerű.

A közügy önként vállalt szolgálata, a társadalmi jelleg nem mond ellent a feltétlen engedelmességnek, a parancsok végrehajtásának. A munkásőr önként, belső meggyőződésből vállalja a parancsok kényszerítő eszközeit és annak következményeit, vállalja azt a jelentős társadalmi munkát, igénybevételt, amely megbízatása teljesítéséhez kell. Az eskü kötelez minden munkásőrt, de hogy az *mennyire válik tudatos kommunista meggyőződéssé, abban a pártszervezetek eszmei-politikai nevelő munkájának, az egységek munkásőri felkészítésének meghatározó szerepe van.*

A fegyveres testületi jellegből következik a *szigorúan centralizált vezetés.* A parancsok, az utasítások, a fegyelem azonban nem zárja ki, sőt bizonyos vonatkozásban feltételezi a belső demokratizmust, a pártszerű, kritikus légkört, a vitákat. A vélemények, észrevételek a testület elé állított időszerű feladatokhoz kapcsolódnak, és csak annyiban kapnak sajátos munkásőri jelleget, hogy általában koncentráltabban és nagyobb intenzitással jelentkeznek, mint a közéletbe. A munkásőri állomány jelentős része eszmeileg, politikailag jól felkészült párt- és tömegszervezeti vezetőségi tagokból, propagandistákból áll. Mivel azonban a munkásőrségben nincsenek választott párt-, KISZ- és más társadalmi szervezetek, ezért az irányító pártszervek segítségével, a parancsnokok felkészítésével kell a politikai tisztánlátást folyamatosan biztosítani, a vitatott kérdéseket tisztázni, az állományt felkészíteni a párttól idegen eszmék és hatások felismerésére, az ellenük folyó harcra.

A munkásőrparancsnokok pártmunkások, tagjai a különböző szintű pártszerveknek. A testület sajátos keretei és körülményei között a nevelő és propagandamunkában kötelességeik meghatározottak.

A parancsnoknak e megtisztelő feladata teljesítéséhez egyre több segítséget adnak a törzsekben létrehozott *szervezési és propagandacsoportok.* E csoportok figyelemmel kísérik az állomány hangulatát befolyásoló külső és belső tényezőket, véleményeket, észrevételeket, a tapasztalatokat feldolgozzák, és hasznos jelzéseket adnak a parancsnokoknak és a pártszervezeteknek. A jó információ és a gyors reagálás is feltételezi a jó együttműködést.

Figyelemre méltó sajátosság az is, hogy minden évben egészséges cserélődés megy végbe az állomány összetételében. Ebben a felfrissülési, utánpótlási folyamatban a 10—15 éve szolgálatot teljesítők mögé felsorakoznak a fiatalabb korosztályokból azok a munkásőrök, akik kevesebb politikai és élettapasztalattal

Ismerkedés a fegyverrel

rendelkeznek, sokan közülük pártonkívüliek. Hogy a szolgálatteljesítésben és korban fiatal munkásőrök mikor válnak „teljes értékű" harcosokká, hogyan érnek, fejlődnek kommunistává, jelentős szerepük van a küldő pártszerveknek, parancsnokoknak és a munkásőri kollektíváknak.

Korántsem teljes a felsorolás, amely indokolja a munkásőrök szervezett, célirányos nevelését. Az elmúlt évek tapasztalatai kedvezőek, a munkásőrség is rendelkezik azokkal az eszközökkel, formákkal és főleg személyi feltételekkel, amelyek biztosítják a tervszerűbb, eredményesebb nevelőmunkát, s ehhez messzemenő segítséget kaptak eddig is a pártszervezetektől.

Néhány tapasztalat

A munkásőrségben folyó nevelő munkára kedvezően hatott az egységek pártirányításának fejlődése. A pártszervek évente sokoldalúan elemzik a munkásőri tevékenység különböző területeit, ezen belül a nevelőmunkát is. A határozatok konkrét — a nevelő munkával összefüggő — feladatokat jelölnek meg a pártapparátus, a pártszervezetek és a parancsnokságok számára. Ellenőrzik és segítik határozataik végrehajtását. Nagy figyelmet fordítanak olyan kérdésekre, mint: a hivatásos és társadalmi parancsnoki állomány ideológiai, politikai, szakmai fejlődése és alkalmassága a munkásőrök nevelésére; az állomány részvétele a pártszervezetek által szervezett oktatásban, képzésben; a munkásőrök rendszeres politikai informálása, tájékoztatása stb.

A pártszervek vezetői, az apparátus tagjai részt vesznek az *egység-*, *alegységgyűléseken*, *gyakorlatokon*. Tájékozottak a munkásőröket foglalkoztató

ideológiai-politikai témákról, vitákról, s ezekre reagálnak. Egyre ritkább a formális látogatás. A nemzetközi helyzet jelentősebb változásainál, fontosabb párthatározatoknál igénylik a munkásőrök véleményét, jelzéseit és közvéleményformáló munkáját. Bevonják a parancsnokokat a pártpolitikai és közéleti tevékenységbe.

A *bázis-pártszervezetek* munkája is jelentősen fejlődött az elmúlt években. Az egységparancsnokságokkal egyeztetve, pártcsoport-értekezleteken, vezetőségi üléseken *beszámoltatják munkásőreiket pártmegbízatásuk teljesítéséről, taggyűlésen értékelik munkájukat.* Az alapszervezetek vezetőségei és az alapszervezetekhez tartozó munkásőrök parancsnokai között jó a kapcsolat. Ez lehetővé teszi az azonos megítélést, az egyes emberek céltudatosabb nevelését, magatartásának formálását. Egyre ritkábban fordul elő, hogy a munkásőrt a munkahelyi kollektíva pártszervezete elmarasztalja rossz munkájáért, helytelen magatartásáért, káros nézeteiért, az egység parancsnoka pedig dicséri, vagy fordítva. A bázis pártszervezetek és alegységek együttműködése szervezettebbé vált a nevelés olyan területein is, mint az *új munkásőrjelöltek kiválogatása.* A pártcsoportok ajánlásai mellett egyre általánosabbá válik, hogy a rajok, a szakaszok — ismerve a munkásőr-megbízatással járó követelményeket — tesznek javaslatot a pártvezetőségeknek a leszerelő és a tartalék állományba kerülők pótlására.

Pártunkban a tagfelvétel egyik forrásává vált a munkásőrség. Az új munkásőrjelöltek mintegy 40—60%-a pártonkívüli. A testületben végzett nevelőmunka hatására néhány éves szolgálat után kérik felvételüket pártunk tagjai sorába. Az elmúlt 10 évben többezer, főleg a termelésben közvetlen részt vevő fizikai dolgozó munkásőr lett pártunk tagja.

Jó iskola a munkásőri kollektívák belső nevelő hatása. A különböző korú, felkészültségű, beosztású emberek közössége általában felelősségteljesen reagál azokra a pozitív vagy negatív jelenségekre, hatásokra, amelyek a munkásőrt a munkahelyi, családi, baráti környezetben érik. Ha kell, helyesel vagy bírál, vitatkozik, s ez a „kohó" évről évre egyre több embert emel a tudatos társadalmi, közéleti cselekvés szintjére. A munkásőröket bizalommal fogadják, és szívesen választják meg a párt- és más társadalmi szervek vezető testületeibe.

A munkásőrök munkából élő emberek, munkások, parasztok, értelmiségiek. Különböző közösségekhez, a családhoz, rokonsághoz, ismerősökhöz is kötődnek. Ezért az egységekre jellemző morális állapot és szellem, a fegyelem, a rend, a szervezettség hat a szélesebb környezetre is. Nevelő hatása jelentkezik a napi munkában, a közéleti tevékenységben, családi és baráti körben, növeli a testület tekintélyét, mélyíti kapcsolatait a lakosság széles rétegeivel.

A testület feladatai teljesítésével részese a lakosság honvédelmi nevelésének, felkészítésének. Azok, akik más fegyveres testületektől korábban leszereltek, a munkásőrségnél értékes továbbképzést kapnak, politikailag érettebbé, a haza védelmére felkészültebbé válnak. Jelentős azoknak a száma is, akik különböző — családi, egészségi stb. — okok folytán nem részesültek katonai kiképzésben, a testületben megfelelő alapokat, ismereteket kapnak ahhoz, hogy hazánk számára teljes értékű honvédő harcosokká váljanak. A munkásőrség közvetve is részt vállal a honvédelmi nevelő munkából, segíti az Ifjú Gárda-egységeket, úttörő honvédelmi alegységeket, iskolákat patronál.

A pártszervezetek irányítása, közvetlen segítése mellett a munkásőrségben folyó kommunista nevelőmunka jelentősen fejlődött, eredményei mérhetőek, azokra építeni lehet, hogy a jövőben a párt, a társadalmi szervek erkölcsi, politikai, ideológiai nevelő munkájához kapcsolódva még szervezettebbé váljék.

Viszló Imre
a KB munkatársa

A politikai vitakörökről

EGY ÉV TAPASZTALATAI

A KB Agitációs és Propaganda Bizottsága a közelmúltban értékelte a politikai vitakörök működésének tapasztalatait és továbbfejlesztésük feladatait. Az Agitációs és Propaganda Bizottság egy év tapasztalatainak elemzése alapján arra a következtetésre jutott, hogy *„a kísérleti szakasz sikeresen lezárult, és az alapszervezetek többségében, ahol a feltételek adottak, folyamatosan létre kell hozni a politikai vitaköröket".*

A vitakörök létrehozásakor célul tűztük, hogy ezáltal tovább fejlesztjük a szóbeli agitáció szervezeti rendszerét, bővítjük a pártszervezetekben a politikai eszmecsere lehetőségét, egyúttal társadalmi segítséget adva a párttagok mindennapi politikai tevékenységéhez. A létrehozásuk óta eltelt egy év tapasztalatai szerint a jelenleg működő mintegy 5000 vitakör többsége megfelel e célkitűzéseknek. Alátámasztja ezt a KB Agitációs és Propaganda Osztálya által szervezett vizsgálat is, amelynek keretében 135 vitakörvezető és 272 résztvevő véleményét kértük és ismertük meg.

A szervezeti keretek kialakítása

A politikai vitakörök szervezése, a körök újszerű tartalmának megfelelő szervezeti keret kialakítása sokoldalú feladatot jelentett pártszervezeteinknek. A lefolytatott vizsgálat ezzel kapcsolatban néhány érdekes tapasztalatra hívja fel a figyelmet.

A résztvevők mintegy felét (49,6%) *pártmegbízatással küldték a vitakörbe.* Azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy a pártszervezetben legyenek olyan párttagok, akik folyamatosan felkészülnek az emberek meggyőzésére, mozgósítására. Sok résztvevőnél az adta az indítékot, hogy a pártszervezet tájékoztatta őket a vitakör létrehozásáról. Figyelemre méltó az ezzel kapcsolatos kérdésre adott válaszok aránya.

Hogyan került be? (Hallgatók válaszai alapján)

pártmegbízatással	49,6%
meghívták (nem pártmegbízatással vesz részt)	13,2%
önként jelentkezett	37,2%
	100,0%

A táblázat adatai azt mutatják. hogy *pártszervezeteink gazdái a vitaköröknek, hiszen a pártmegbízatással felkért résztvevők csaknem 50%-os aránya feltételezi az „agitációs vezérkar" jelenlétét, ugyanakkor az önként jelentkezettek aránya mutatja a vitakörök nyílt jellegét.* A megkérdezetteknél a vitakörben való részvétel indítékai között az új forma és a téma iránti érdeklődés dominál, de szerepel az indokok között — funkciótól és beosztástól függően — a kötelességérzet említése is.

A szervezés előbb említett pozitívumai már nem ilyen egyértelműek, ha a résztvevők összetételét vesszük szemügyre. Alacsony a fiatalok, illetve a nők aránya. Huszonöt év alatti résztvevő jóformán nincs; de a 26—30 év közöttieké sem éri el a négy százalékot. A résztvevők közül csupán minden negyedik nő.

A tömegpolitikai munka folyamatossága, az utánpótlás biztosítása a *fiatalok fokozottabb bevonását* igényli a vitaköröket létrehozó pártszervezetektől.

A fiatal párttagok mellett a KISZ agitációs feladattal megbízott tagjainak részvétele is indokolt a vitakörökben.

A vizsgálatba bevontak 40,7%-a *munkás*. Több mint egyharmada szakmunkás-bizonyítvánnyal rendelkezik, egyötödüknek pedig ennél magasabb iskolai végzettsége van. Viszonylag nagynak tűnik a szakmunkásnál alacsonyabb végzettségűek hányada (44%). Még inkább elgondolkoztató, hogy a munkáshallgatók 17,4%-a az általános iskola nyolc osztályát sem végezte el. Figyelembe kell azonban venni, hogy a munkások a hallgatók többségéhez hasonló korúak, és ez az életkor elég magas.

Egyértelműen jó a körök összetétele, ha azt a *párt- és a tömegszervezeti tagság* szerint vizsgáljuk. A hallgatók 66,2%-a párttag, és e párttagok 70%-a betölt valamilyen tisztséget a pártban vagy egyéb társadalmi szervezetben.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a szervezésnél figyelembe vették a *rétegagitáció* követelményeit, a politikai vitakörök többsége azonos képzettségű, azonos munkaterületen dolgozó embereket tömörít. A vitakör elsősorban *a párttagok részvételére épít*, a tömegpolitikai, agitációs munkában aktívan részt vevő *párt- és tömegszervezeti funkcionáriusok* adják a körök magvát. E vezetők bevonása a vitaköri munkába egyrészt jobb lehetőséget ad a hallottak, az érvek továbbadására, másrészt felkészültségükkel, alaposabb tájékozottságukkal segíthetik a felvetődő helyi problémák tisztázását.

A vitakörök vezetői

A szervezés fő kérdései közé tartozott a vitakörvezető személyének kiválasztása. A vitaköri munka sajátosságai — a színvonalas tájékoztatás, az egységes állásfoglalás kialakítása a napi politikai kérdésekben — politikailag jól tájékozott, felkészült, jó agitációs készséggel rendelkező vezetőket igényelnek. *Az Agitációs és Propaganda Bizottság állásfoglalása ezért kiemelt fontosságot tulajdonít a megfelelő vezető kiválasztásának, és ezt alapfeltételként említi a jövőben kialakuló köröknél is.* Megyei pártbizottságaink, érezve ennek fontosságát, már eddig is nagy gondot fordítottak nemcsak a kiválasztásra, hanem a vezetők *továbbképzésére* is. Szabolcs és Szolnok megyében tanfolyamot szerveztek számukra, ahol az aktuális politikai kérdésekről adott tájékoztatás mellett megismertették őket a vitakörök céljával, a vitakör vezetésének — az oktatástól alapvetően eltérő — módszereivel. A vitakörök számának várható nagyarányú gyarapodásával számolva az Agitációs és Propaganda Bizottság állásfoglalása felhívja a megyei (budapesti) pártbizottságok figyelmét: *gondoskodni kell a vitakörvezetők rendszeres képzéséről és továbbképzéséről!*

A vizsgálatba bevont körvezetők összetétele általában kedvező képet mutat. A vezetők 87,4%-a 30 év feletti férfi. Kedvezőtlen, hogy szembetűnően kevés a nő (9,7%), és azok is 30 év felettiek.

Többségük (82,8%) értelmiségi, és meglehetősen sokan (38,3%) középszintű vezetők. A vezetők 56,2%-ának egyetemi, főiskolai és 34,3%-ának középiskolai végzettsége van. A vezetők 98,6%-a párttag, és 65,5%-ának van pártfunkciója. A tömeg- és társadalmi szervezetekben vállalt funkciókat is beleszámítva, *ez az arány 72,1%-ra emelkedik.* A vitakörök vezetésére olyan pártmunkás-tapasztalatokkal rendelkező párttagok kaptak megbízást, akik jól ismerik az emberek problémáit, és ezek az ismeretek jól kamatoznak tevékenységükben.

Ezek az adatok is mutatják, hogy a vezetők kiválasztása alapjaiban megfelelő elvek szerint történt. Kevésnek tűnik viszont a magasabb politikai iskolai végzettséggel rendelkező vitakörvezető. Ezen próbáltak segíteni Baranya és Heves megyékben, illetve Budapest XIII. kerületében, ahol a végrehajtó bizott-

ság olyan határozatot hozott, hogy *a párt- és tömegszervezetek választott testületi tagjai, valamint a függetlenített apparátus dolgozói a jövőben — alkalmanként — vitaköri foglalkozásokat is vezetnek.*

Létszám és időtartam

A hallgatók és vezetők kiválasztásának, összetételének vizsgálata mellett arra is kíváncsiak voltunk, hogyan alakultak a tartalmi munka szervezeti feltételei. Ebben a vonatkozásban vizsgáltuk a körök létszámának, a vitaindítók és a viták idejének alakulását.

Az Agitációs és Propaganda Bizottság állásfoglalása megállapítja: „Azokban a vitakörökben folyik gyümölcsöző beszélgetés, ahol a résztvevők száma nem haladja meg a 10—15 főt, ahol a vitandító rövid (15—20 perc), ahol a vitavezető összegezi a kialakult álláspontot, nem hagy megválaszolatlan kérdéseket." A vizsgálat adatai azt mutatják, hogy a politikai vitakörök létszáma *közelít az érdemi vita lehetőségét biztosító ideális létszámhoz:*

10 fő alatti	13,4%
10—15 fő	46,6%
16—20 fő	22,3%
21—25 fő	8,2%
26—30 fő	2,9%
31—40 fő	3,7%
41 fő felett	2,9%
	100,0%

A körök négyötödének létszáma lényegében megfelelő. Nem mondható ez el a 20-on felüli létszámmal működőkről (17,7%), amelyek valószínűleg a pártoktatásra vagy előadássorozatra szerveződött csoportból alakultak át vitakörré. Ezt előidézhette az is, hogy a vitakörök szervezése időben egybeesett a pártoktatási évad kezdetével, és ez most is így lesz. A vitakör megkülönböztetése a pártoktatástól a szervező munka első számú kérdése; egyébként alapvető célunkat tévesztenénk szem elől.

A tapasztalatok szerint *a hallgatók többsége rendszeresen látogatja a vitaköri foglalkozásokat:*

Mindenki rendszeresen eljár	7,5%
A többség rendszeresen eljár	73,0%
A résztvevők fele rendszeresen eljár	10,5%
A résztvevők kisebb része jár rendszeresen	3,0%
Nincsenek rendszeresen eljáró hallgatók	6,0%
	100,0%

A foglalkozások *időtartama,* a vitaindító előadás aránya az össz-időtartamon belül képet ad az összejövetelek vitázó vagy előadásos jellegéről.

A foglalkozások időtartama:

1 óra	11,1%
1—1,5 óra között	48,0%
1,5—2 óra között	28,0%
2—3 óra között	12,6%
3 óránál hosszabb	0,3%
	100,0%

A foglalkozások tehát az esetek többségében körülbelül másfél órásak. Ezen az időtartamon belül vizsgáltuk a *vitaindító időarányát*. Ez megmutatja, hogy vitaindítóról beszélhetünk-e, vagy a foglalkozás inkább előadásos formához közelít.

Az összidőt igénybe veszi	2,2%
összidő 75%-át	0,7%
összidő 50—75%-át	12,6%
összidő 25—50%-át	38,8%
összidő 1—25%-át	45,7%
	100,0%

A vitaindító az esetek többségében kb. fél órát vesz igénybe. A foglalkozásokon a többnyire félórás vitaindítót egy órás vita követi. Ez jó és helyes, különösen akkor, ha bővül azzal, hogy a vitakörvezető a vita tanulságait (a hatékony érvanyagot) összegezi.

Milyen tényezők befolyásolják az összidőtartam, a vitaindító idejének alakulását? Általában azoknál a vitaköri csoportoknál, ahol a hallgatók túlnyomó része vezető beosztású, ahol elsősorban értelmiségiek a résztvevők, ahol a többség párttag és ahol magasabb az önként, saját elhatározásukból jelentkezők aránya, ott rövidebb a vitaindító. Továbbá: minél részletesebb a hallgatók előzetes tájékoztatása — a foglalkozás időpontja mellett előre közlik a megvitatásra kerülő témát, vagy esetleg még irodalmat is ajánlanak a felkészüléshez —, annál rövidebb a vitaindító.

Nyilvánvaló, hogy a vitakörvezető személyén, felkészültségén kívül a hallgatók összetétele is nagymértékben befolyásolja a kör vitázó jellegét. Ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a hallgatók kiválogatására is. A vitakörvezető munkáját segíti — többletmunkát ad, de a foglalkozáson megtérül — *a hallgatók előzetes tájékoztatásának tartalmasabbá tétele.*

Úgy tűnik, hogy a politikai vitakörök többsége rendelkezik a vita kibontakozását segítő szervezeti feltételekkel, a létszám és az időtartam megfelelő. Ahol pedig ez még nincs teljes mértékben így, ott a hallgatók összetételének figyelembevétele és a tájékoztatás szélesítése révén e feltételek megteremthetők, illetve megjavíthatók.

Vélemények a vitakör céljáról

Mind a hallgatók, mind a vezetők körében megvizsgáltuk, mennyire ismerik célkitűzéseinket, miszerint a vitaköri munkának három funkciója, célja van: tájékoztatás politikai kérdésekről; agitáció, meggyőzés, egységes álláspont kialakítása időszerű politikai kérdésekben; az információ, az érvek „továbbszórása" (agitáció) a politikai vitakörökön kívül. Az alábbi válaszokat kaptuk:

		vezetők	résztvevők
tájékoztatás;	említette	71,9%	73,1%
	nem említette	28,1%	26,9%
egységes álláspont,	említette	66,7%	63,6%
meggyőzés;	nem említette	33,3%	36,4%
továbbadás;	említette	37,7%	28,7%
	nem említette	62,3%	71,3%

Mind a vezetők, mind a résztvevők közül a tájékoztatást említették a legtöbben. A hallgatók a politikai vitakör foglalkozásain olyan információt kapnak őket érdeklő és személyesen is érintő kérdésekről, amelyhez más fórumon nem vagy csak részben juthatnak hozzá. Ezért érthető, hogy a tájékoztatást említették a legtöbben. Feltűnően kevesen említették, hogy a vitaköri foglalkozáson való részvételen túl agitációs feladatok teljesítését is várjuk. A bemutatott adatok nem azt jelzik, hogy a vitakörök résztvevői nem viszik tovább az ott hallottakat, hanem azt, hogy *ez a tevékenység nem eléggé tudatos.*

Tanulságos *a hozzászólások tartalmának elemzése is.* Eszerint kérdéseket tesz fel 16,8%, kiegészíti a hallottakat 22,6%, véleményt mond 60,6%. Ebből levonható az a következtetés, hogy a vitakörök vezetésének helyes módszere fokozott aktivitást eredményez.

A sikeres vitaköri munka fontos feltétele a *téma* együttes kiválasztása. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a hallgatók témaválasztása aránytalanul kevés, csak 19%-nak volt lehetősége az általa javasolt témát megtárgyalni.

Figyelmet érdemel a központilag javasolt és a helyi témák aránya. Itt a kép a következő:

minden téma központi volt	71,2%
dominánsan központi volt	16,0%
fele arányban központi volt	3,0%
dominánsan helyi volt	2,2%
minden téma helyi volt	7,6%
	100,0%

Szeptembertől 350–400 diák kezdi a tanévet a Kelenföldi-lakótelepen, az új általános iskolában (MTI fotó – Benkő)

Tehát a vitaköri foglalkozásokon elsősorban központi témák kerültek megvitatásra. Ezért indokolt az Agitációs és Propaganda Bizottság állásfoglalása, mely a jövőre vonatkozólag felhívja a figyelmet, hogy *„a megyei pártbizottságok és a budapesti pártbizottság a helyi politika időszerű kérdéseiről jelentessenek meg időnként vázlatokat, és ezzel bővítsék a viták körét, tegyék lehetővé, hogy az eszmecserék helyi kérdésekkel is foglalkozzanak”.*

A szervezés új szakasza

Egy év tapasztalatai alapján megállapíthatjuk, hogy a politikai vitakörök létrehozása indokolt volt, jól segíthetik a tömegpolitikai, agitációs munkát. Az elemzés során jelzett hibák — a források kiderítése után — megszüntethetők. *A sikeresség alapkérdésének tűnik, hogy az alapszervezetek hogyan készítik fel a hallgatókat és a vezetőket a politikai vitakörben való részvételre.* Egyrészt feladat a vitakörben részt vevők politikai műveltségi szintjének emelése — ebben jelentős teendő hárul a politikai oktatásra —, másrészt a vezetők megismertetése a vitakörvezetés módszereivel és ösztönzésük a helyi adottságoknak megfelelő sajátos módszerek alkalmazására.

A vezetők és a hallgatók válaszaiból ítélve úgy tűnik, hogy a vitakör hármas funkciójának ismerete — tájékoztatás, meggyőzés, továbbadás — még csak részleges. Feltehetően a kezdeti nehézségeken túljutva *mind a hallgatók, mind a vezetők figyelme jobban kiterjed az agitációra, a „továbbszórásra” is.*

A tartalmi munka szervezeti feltételei az esetek többségében biztosítottak. A csoportok átlagos létszáma 15—20 fő, s ennyi ember jelenlétében a vita lehetősége még biztosított. A foglalkozások időtartama sem terheli túl a résztvevőket. A szélsőségek kiküszöbölését segítené, ha a vezetők jobban figyelembe vennék a hallgatók összetételéből fakadó sajátosságokat, és tartalmasabbá tennék a hallgatók tájékoztatását a foglalkozások előtt. Segítséget nyújthatna a vitakörök vezetőinek, ha a nagyobb szakértelmet kívánó kérdésekben az adott témában jártas, felkészült előadót hívnának meg.

Az Agitációs és Propaganda Bizottság állásfoglalása alapján a közeljövőben *a politikai vitakörök szervezésének új szakasza kezdődik. Ahol a feltételek adottak — vagyis a pártszervezetek többségében —, létre kell hozni az agitációs munkának ezt az új bázisát.* Ehhez elegendő tapasztalattal rendelkezünk, de a széles körű bevezetés bizonyára felvet majd új kérdéseket, tartalmi és irányítási vonatkozásban egyaránt.

Ahhoz, hogy az alapszervezetek titkárai, vezetőségei a követelményeknek megfelelően teljesíthessék ebből adódó feladataikat, *októbertől kézhez kapják a vitakörök vezetőinek készített témavázlatokat.* Ezáltal újabb információs és érvanyaghoz is jutnak, amit maguk is hasznosíthatnak meggyőző munkájukban. S abban is dönteni tudnak, hogy a helyi igények szerint melyik téma megvitatását ajánlják az alapszervezet agitációs „vezérkarának”, a politikai vitakörnek. Lehetséges az is, hogy az agitációs munkában tapasztalt néhány párttag megbízást kapjon arra: segítse az agitációs felelős munkáját, aki minden szinten a politikai vitakörök „gazdája”. A munka ugyanis a vitakörvezető kiválasztásával és felkészítésével kezdődik, de gondolni kell arra is, hogy az irányítás sokféle feladatához is (ellenőrzés, elemzés, helyi anyagok készítése) legyenek elegendő számban megfelelően felkészült aktivisták.

Maróti Imre
a KB munkatársa

A munkásosztály és pártja

A Béke és Szocializmus, a kommunista és munkáspártok elméleti és tájékoztató folyóirata évek óta rendszeresen tanácskozást rendez fontos társadalmi, politikai, ideológiai kérdésekről a testvérpártok elméleti szakembereinek részvételével. Az elmúlt két év során nemzetközi vitát szervezett a folyóirat a szocialista világrendszer nemzeti és nemzetközi tényezőinek dialektikájáról; a tudományos-technikai forradalom és a szocializmus viszonyáról; Ázsia és Afrika országainak nemzeti felszabadító mozgalmában jelentkező új szakaszról és az imperialistaellenes erők egységének problémáiról; a természeti környezetvédelemről. Ünnepi ülésszakot szentelt a Szovjetunió megalakulása 50. évfordulójának. A tanácskozások e témái nagy jelentőségűek a szocialista mozgalom fejlődése szempontjából és megvitatásuk segítette a közös gondolkodást, a kommunista pártok egységes cselekvését.

Ez év májusában a Varsóban tartott tanácskozás napirendjén szerepelt *„A munkásosztály és pártja a mai szocialista társadalomban"* című téma még közelebbről és közvetlenebbül érinti a kommunista és munkáspártokat. E kérdés ugyanis már évek óta a nemzetközi ideológiai, politikai viták középpontjában áll és alapvető, meghatározó jelentőségű a hatalom gyakorlása, a politikai irányvonal alakítása, szélesebb értelemben pedig a társadalmi haladás szempontjából. Ennek megfelelően nagy érdeklődést váltott ki a testvérpártok körében. A varsói nemzetközi összejövetelt a részt vevő bolgár, csehszlovák, lengyel, magyar, mongol, NDK, román és szovjet pártküldöttségek a mondanivaló politikai súlyának megfelelően megkülönböztetett módon értékelték.

A konferencia az alapvető kérdésekben egységesen foglalt állást. Az egységes megítélés elősegítette a nálunk is nem egyszer vitatott elvi-politikai problémák megoldásában való előrehaladást és tisztánlátást. Melyek azok a kérdések, amelyekben a konferencia segítséget nyújt számunkra álláspontunk kialakításában, illetve megerősítésében?

A mai társadalmi-gazdasági folyamatok hatása a munkásosztályra

Sokat mondó számunkra a konferencia résztvevőinek egyik fő következtetése: *reálisan kell megítélni a mai társadalmi-gazdasági folyamatok hatását a munkásosztályra.* A termelőerők mai fejlettségével és a munka jellegével, az élet anyagi és kulturális színvonalával, a társadalom struktúrájának változásaival

összefüggő új jelenségek és tendenciák nem érvénytelenítették a lenini osztálymeghatározást, és ma is ez az egyetlen helyes kiindulópont a munkásosztály fogalmának értelmezésében is.

A lenini osztályismérvek együttes alkalmazásától mint elméleti kiindulóponttól nem lehet eltekinteni, mert az azonos tulajdonviszony, az azonos szerep a társadalmi munkamegosztásban, a munka szerinti díjazás elve és a jövedelem méreteinek nem túl nagy különbségei ma is körülírják a munkásosztályt. *A konferencia résztvevői elutasítottak minden olyan nézetet, amely azt hirdeti, hogy a szocializmus jelenlegi körülményei között a társadalmi osztályok különbségeinek már nincs jelentőségük, ezért az osztályfogalmak használata, az osztályérdekekre való hivatkozás csak szükséges politikai jelszó, de nem alkalmas a társadalom valóságos szerkezetének elemzésére.* Elutasítottak minden olyan felfogást, amely az egyéni munkák jellegének különbségeit (fizikai és szellemi, végrehajtó és irányító), illetve a mögöttük meghúzódó, bennük megnyilvánuló műveltségi és „hatalmi" különbségeket — amelyekhez a jövedelemkülönbségek is igazodnak — tekintik alapvető strukturális tényezőnek. Egyértelmű volt az az álláspont, hogy *az osztálykülönbségek jelentősége még nem halványodott el társadalmunkban annyira, hogy az osztályok, az osztályérdekek fogalmát ne kellene használnunk társadalmunk szerkezetének elemzéséhez és politikai viszonyainak meghatározásához.*

A küldöttségek hangsúlyozták, hogy a fejlődés új jelenségeit, a termelőerők gyors fejlődésének, a tudományos-technikai haladásnak, a tulajdonviszonyok gyökeres szocialista átalakításának a társadalmi struktúrára gyakorolt hatását reálisan számba kell venni. Csak úgy eredményes a perspektivikus tervezés, biztonságos és tudományosan megalapozott a cselekvés, ha figyelembe vesszük, hogy az ipar, a közlekedés, a mezőgazdaság technikai, műszaki fejlesztése, az új, dinamikusan fejlődő iparágak létesítése, a munkások szakmai színvonalának emelkedése, a szolgáltató és egyéb ágazatok bővülése átalakítja a szakmai rétegeződést, közelebb hozza, s részben integrálja a szellemi és fizikai munkát, növeli a harmadik szektorban foglalkoztatottak arányát, beviszi a mezőgazdaságba az ipari jellegű munkafajtákat stb. Mindez azt a feladatot rója a tudományra — vonták le sokan a tanácskozáson a következtetést —, hogy nagyobb figyelemmel és sokrétűbben tárja fel a társadalom, a munkásosztály belső változásait, anyagi-politikai helyzetének, életmódjának, munkakörülményeinek, tudati-ideológiai-műveltségi állapotának alakulását a szocialista építés viszonyai között; ennek kapcsán még mélyebben vizsgálja, kutassa a szellemi és a fizikai munka, a termelő és nem termelő munka, az állami és csoporttulajdon mai problematikáját, mindenekelőtt e tényezők strukturáló szerepét.

A vitában az is megfogalmazódott, hogy az utóbbi időben a változásokra figyelve gyakran nem tartják számon kellőképpen *a munkásosztály állandó vonásait, amelyek minden változás mellett, vagy éppen azok révén folytonosan jellemzik.* A munkásosztály legfőbb jellemzője, lényegét kifejező tulajdonsága — hangsúlyozta például a magyar referátum — *forradalmisága,* ami fejlődésünk jelenlegi körülményei között a társadalom gyökeres szocialista átalakításában, a szocialista építés egész gyakorlatában megmutatkozik.

A munkásosztály értelmezésében a konferencia résztvevői kerülték a *leszűkítést* az ipari fizikai munkásokra, valamint az osztály határainak *mértéktelen kibővítését* is. Többen elmondták: a munkásosztály és a parasztság, illetve a munkásosztály és az értelmiség között munkájuk jellege alapján „átmeneti" rétegek helyezkednek el, amelyek — osztályszempontból határesetek lévén — összekötik az osztályt szövetségeseivel. *Az osztálykülönbségek megszűnésének folyamatában a munkásosztály „határai" kiterjednek, nő az osztálynak az*

a rétege, amely közvetlenül összeköti a parasztsággal, illetve az értelmiséggel. Több referátum felhívta a figyelmet arra, hogy a munkásosztály soraiban a tudományos-műszaki haladás eredményeként kialakulóban van az a technikusi-műszaki réteg, amely *közvetlen kapcsolatban áll a termeléssel,* amelynek tevékenységében már ötvöződik a szellemi és a fizikai munka. Ez a réteg — a mai állapotok szerint — a munkásosztály legképzettebb, szakmailag legfelkészültebb része, tagjai a legkvalifikáltabb szakmunkások.

A tanácskozás szelleméből egyértelműen következett az olyan nézetek kizárása, amelyek általában a műszaki értelmiséget, az üzem műszaki vezetőit, az alkalmazottakat a munkásosztályhoz sorolják. E réteg zöme ugyanis, funkcióját tekintve döntően *a termelési ciklus megszervezésére,* a termelés tárgyi, személyi feltételeinek kialakítására és biztosítására létrehozott *speciális apparátus.* Legtöbbjük közvetlenül és személy szerint részt vesz a vállalat kollektívájának életét alapvetően meghatározó döntések meghozatalában, a dolgozók munkája felett irányítási és ellenőrzési jogkörrel rendelkezik. *Ez a vállalaton belüli munkamegosztás-különbség ma még oly lényeges, hogy bizonyos vonatkozásban eltérő érdekek, sőt érdekellentétek forrása, a kvalifikált tevékenységgel együtt járó magasabb jövedelem pedig eltérő életmód talaja lehet.*

Különösen Rutkevics elvtárs (SZKP) foglalkozott bővebben a munkásosztály „határainak" elvi kritériumaival. Ennek során úgy foglalt állást, hogy az értelmiségtől a munka jellege, a parasztságtól pedig a termelési eszközökhöz való különböző tulajdonviszony választja el alapvetően a munkásosztályt. A harmadik szektor vonatkozásában — a marxi „összmunkás" fogalmából kiindulva — a termelő munkát (termelő ágazatot) nem tekintette csoportképző tényezőnek, azaz nem zárta ki a nem termelő szférában dolgozó munkásrétegeket az osztályból.

A munkásosztály „határainak" dinamikus változásai (más osztályok, rétegek egy részének bekerülése, a tudományos-technikai fejlődés, a munkamegosztás hatására saját határainak tágulása, az átmeneti rétegek sokasodása) fontossá teszik — hívták fel sokan, különösen a lengyel és magyar delegációk a figyelmet —, hogy a politikai vezetés, a párt megkülönböztetett gondot fordítson a munkásosztályon belüli különböző rétegekre. Többen jelezték azt a helytelen szemléletet, amely az utóbbi években elsősorban arra fordítja a figyelmet és csak arról vitatkozik, hogy hol vannak a munkásosztály határai, milyen új társadalmi csoportok kapcsolódnak a munkásosztályhoz, s ugyanakkor *jelentőségénél kisebb súllyal kezeli az osztály gerincét, a nagyüzemi munkásságot.* Pedig nyilvánvaló — mondták —, hogy a *szocialista építés konkrét körülményei a nagyüzemi munkásság létfeltételeivel állnak legszorosabb kapcsolatban, e réteg öntudata és politikai aktivitása tükrözi legteljesebben a munkásosztály egészének valóságos érdekeit. A munkásosztályon belül is a nagyüzemi munkásság létfeltételei kedveznek leginkább a marxista—leninista ideológia erősödésének, a kispolgári nézetek és erkölcsi felfogás visszaszorításának, a kollektivizmus, az internacionalizmus, a gazdasági integráció gondolatának. E réteg tehát objektíve a legfőbb támasza a párt politikájának, és a munkásosztály e részére kell elsősorban orientálódnia a kommunista pártoknak is vezető szerepük érvényesítése érdekében.* A magyar küldöttség jelezte például azokat az intézkedéseket, amelyeket a Központi Bizottság 1972. novemberi határozata nyomán tettünk a nagyüzemi munkásság anyagi, erkölcsi, politikai megbecsülése érdekében. A lengyel elvtársak is elmondták, hogy minden szempontból különleges figyelmet fordítanak a nagyüzemi munkásságra. Kiépítették a velük folytatandó állandó párbeszéd formáit: a Központi Bizottság az ország 200 vezető ipari vállalata felett vállalt védnökséget. A nagyüzemekkel fenntartott közvet-

len kapcsolat révén gondoskodnak arról, hogy a párt mindig megfelelő információval rendelkezzék a nagyüzemi munkásság hangulatáról, a párt és a munkásosztály valóságos viszonyáról.

A munkásosztály helye és szerepe a szocialista társadalomban

Jelentősek további munkánk szempontjából a konferenciának azok a megállapításai, amelyek a munkásosztálynak *a szocialista társadalomban, az osztályszövetség rendszerében elfoglalt helyével, vezető szerepével* foglalkoznak. A konferencia résztvevői egyértelműen hangsúlyozták a munkásosztály társadalmi, politikai súlyának, vezető szerepének növekedését, a szocializmus előrehaladásával és ennek objektív szükségszerűségét. A szovjet delegáció referátumában a következőkkel magyarázta a munkásosztály vezető szerepének növekedését a fejlett szocialista társadalom körülményei között: az osztály számbelileg rohamosan bővül; a munkásosztály a társadalom fő termelőereje volt és marad; a munkásosztály tevékenysége döntő mértékben kapcsolódik a tudományos-technikai forradalom eredményeinek realizálásához, azaz a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtéséhez, az új társadalom felépítéséhez; s végül a munkásosztály politikai érettsége erkölcsi magatartása (fegyelmezettsége, szervezettsége, kollektivizmusa, objektív szembenállása a polgári, kispolgári individualizmus és egoizmus valamennyi formájával), munka- és életformája, kultúrája a kialakuló egységes társadalmi életforma alapja.

A szocialista építés folyamatában a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség között a növekvő érdekazonosság talaján fokozódik a közeledés. Különösen a munkásosztály és a parasztság szövetsége jelentős. Ebben sokan szóltak a gyors tudományos-technikai fejlődéssel összefüggésben a műszaki értelmiségnek a termelésben megnövekedett irányító szerepéről, fokozódó társadalmi súlyáról, de határozottan bírálták azokat az antimarxista nézeteket, amelyek e helyzetből a munkásosztállyal szemben az értelmiség társadalmi-politikai vezető szerepére következtetnek. Egyértelműen hangsúlyozták, hogy a társadalom egységesülési folyamatában a munkásosztály megőrzi vezető szerepét. „Az osztálykülönbségek legyőzésének folyamata úgy megy végbe — mondotta Katusev elvtárs, a szovjet delegáció vezetője —, hogy közben egyre növekszik a munkásosztálynak a társadalmi élet minden oldalára gyakorolt hatása."

Ezzel összefüggésben a vita résztvevői hangoztatták: *reálisan kell felmérni azt is, hol tart a társadalom különböző osztályainak, rétegeinek egységesülési folyamata.* Amennyire hiba az osztályok, rétegek közeledési folyamatát nem látni, annyira hiba eltúlozni azt. A szocialista építés folyamatában mind közelebb kerülnek egymáshoz az egyes osztályok, rétegek életfeltételei és ennek alapján érdekeik is mindinkább egybeesnek. A kommunista pártok politikája is e közeledés, egységesülés elősegítésére irányul. De az alapvető érdekek egybeesése mellett az egyes osztályok, rétegek létfeltételeiben a fejlődés mai fokán még lényegesek a különbségek. E különbségek kiegyenlítődésének túlbecsülése, *a meglevő osztály- és szociális különbségek szerepének politikai alábecsülése, akarva-akaratlanul a munkásosztály vezető szerepének degradálásához vezet.* A pártnak nagy figyelemmel kell követni az egyes osztályok, rétegek önálló érdekeit, az azok megvalósítására irányuló törekvéseket. Rendszeresen figyelemmel kell kísérni a munkásosztály helyzetének alakulását, azon osztályét, amelynek érdekei a leginkább kifejezik az össztársadalmi érdeket, a társadalmi haladás érdekeit, ennélfogva a leginkább progresszív érdek. Figyelemre méltó, amit ezzel kapcsolatban Werblan elvtárs, a LEMP KB Titkárságának tagja mondott: „Pártunk tapasztalata arra tanít bennünket, hogy ha a munkásosz-

tállyal való kapcsolat meggyengül és társadalmi szerepét nem kellő mértékben értékelik, ha figyelmen kívül hagyják szükségleteit, ez negatív módon jelentkezik a társadalom és az állam fejlődésében."

A párt vezető szerepének fejlesztése

A testvérpártok küldötteinek beszámolójában tükröződő tapasztalatok — úgy érezzük — megerősítették azokat a politikai erőfeszítéseinket, melyeket a munkásosztály történelmi céljai realizálása érdekében *pártunk vezető szerepének érvényesítéséért, fejlesztéséért folytatunk.* A konferencia résztvevői elmondották: a párt — mint az egész társadalmat vezető, a dolgozók különböző rétegeinek érdekeit és igényeit figyelembe vevő, összehangoló politikai erő — irányítja a szocialista építést, döntéseivel, a kérdések osztályjellegű megválaszolásával, a végrehajtás ellenőrzésével feltárja és feloldja a fejlődés, az élet ellentmondásait. A pártnak mint a társadalom tudatos szervező, irányító erejének vezető szerepét Katusev elvtárs a következőképpen indokolta: „A társadalmi folyamatok irányítási feladatainak bonyolultabbá válása, a gazdasági és kulturális élet nagymértékű bővülésével, a társadalmi fejlődés különböző területei kapcsolatainak és kölcsönös meghatározottságának erősödésével, továbbá a szovjet emberek kommunista nevelésének, eszmei-politikai, szakmai és kulturális színvonaluk növelésének feladatai új, magasabb követelményeket támasztanak a párt egész tevékenységével szemben, azt követelik, hogy politikája szigorúan tudományos marxista—leninista alapon épüljön... Mindez előre meghatározza a párt mint egyetlen olyan szervezet szerepének növekedését, amely képes arra, hogy valamennyi társadalmi folyamatot egységes cél felé irányítson és a fejlett szocialista társadalom valamennyi osztálya és társadalmi csoportja, politikai rendszere valamennyi láncszeme tevékenységét koordinálja." A vitában részt vevők élesen bírálták és határozottan elvetették azokat a nézeteket, amelyek a párt vezető szerepének törvényszerűségét kétségbe vonják.

A konferencia állást foglalt amellett, hogy a párt irányító tevékenységének formáit, módjait folyamatosan fejleszteni kell. Mi is azt a felfogást erősítettük, amely a párt társadalomszervező és irányító munkáját elsősorban nem az operatív jellegű beavatkozásban, hanem *az elvi-politikai irányításban és a végrehajtás ellenőrzésében látja.* A pártnak ez a munkamódszere — hangoztatták többen — tiszteletben tartja az állam és a társadalom intézményeinek önállóságát, hatáskörét és törekszik rendeltetésszerű működésüket elősegíteni. Minden szerv azt a feladatot kell hogy végezze, ami létét indokolja, így az irányító munkában elkerülhetők a fölösleges párhuzamosságok. Ezen álláspont képviselői azt is egyértelműen leszögezték, hogy az elvi-politikai irányítás nem jelent lemondást a pártban az operatív vezetésről. Abban az esetben — hangsúlyozta például a magyar delegáció —, ha az érdekellentmondások, a konfliktusok feloldása, az egymást keresztező érdekek rangsorolása a politikai szervek operativitását igényli, azaz, *ha egy ügy politikai kérdéssé válik, akkor a párt haladéktalanul és közvetlenül beavatkozik azok megoldásába.* Azt is hangsúlyoztuk, hogy az elvi-politikai irányítási forma feltételei között a párt központi akaratának egységes értelmezése és végrehajtása fokozottabban követeli a következetes és szigorú pártellenőrzést, az alapszervektől egészen a legfelsőbb pártszervekig.

A párt vezető szerepe érvényesülésének hatékonysága szempontjából különösen jelentős *az alapszervezetek politikai ellenőrző funkciója.* „Minden párttag, legyen az a vállalat igazgatója, vagy beosztott munkása — állapította meg Jakab Sándor elvtárs, a magyar delegáció vezetője — legelőször a saját párt-

alapszervezetének tartozik politikai felelősséggel. Mindenekelőtt a párttaggyűlés előtt köteles beszámolni végzett tevékenységéről. A pártszervezetbe nem lehet bevinni a gazdasági élet hierarchiáját, a technikai munkamegosztásban szükségszerű alá- és fölérendeltséget. A pártalapszervezetnek kötelessége ellenőrizni és számon kérni kivétel nélkül minden tagjától, hogyan áll ki a párt politikája mellett, hogyan hajtja végre, hogyan képviseli azt munkája során és emberi magatartásában. Ehhez természetesen meg kell teremteni a pártszervezeteknek a szükséges feltételeket, hogy színvonalas ellenőrző munkájukkal vívják ki társadalmi presztízsüket. A mi tapasztalataink azt mutatják, hogy a párt vezető szerepének érvényesülése akkor hatékony, ha a pártalapszervezetek nemcsak formálisan léteznek, hanem ténylegesen betöltik a párt kormányzópárti helyzetéből következő sajátos feladataikat, ha a vezető szerep az alapszervezetek szintjén éppoly intenzitással jut kifejezésre, mint a legfelsőbb szerveknél."

A konferencia résztvevői megerősítették, hogy a párt csak akkor képes betölteni a vezető szerepet, *ha széles tömegbázisra támaszkodik, kiépíti tömegkapcsolatainak rendszerét, ha fejleszti a szocialista demokráciát.* Delegációnk hangsúlyozta, hogy az egypártrendszer viszonyai között milyen nagy jelentősége van a tömegszervezetekre valo támaszkodásnak: biztosítja a párt számára, hogy áttekintése legyen a társadalom legszélesebb rétegei körében zajló folyamatokról és lehetőséget nyújt számára a menetközbeni cselekvésre. A párt tömegkapcsolatainak ez a formája, mechanizmusa a munkásosztály érdekeinek legkövetkezetesebb képviselete, mert biztosítja a munkásosztály hatalma szilárdságának egyik alapvető belső feltételét. A lengyel elvtársak a párt tömegkapcsolatainak alakulását a többpártrendszer viszonyai között mutatták be, amikor a vezető szerepet betöltő munkásosztály pártja a pártonkívüliekkel való széles körű politikai és társadalmi kapcsolatok fejlesztésével egyidejűleg a szövetséges politikai pártokkal működik együtt a népi egységfront keretében. Werblan elvtárs megállapította, hogy az ország nem kommunista pártjai ideológiai változáson mentek keresztül, „jóváhagyják a szocialista építés marxista programját és a munkásosztály pártjának vezető szerepét", részt vesznek az általános feladatok megoldásában és a kommunista párttal „együtt erősítik a nép egységét".

A párt szociális összetétele

Nagy helyet kapott a tanácskozáson a *párt társadalmi-szociális összetétele.* Minden testvérpárt hangsúlyozta, hogy *a szociális összetétel csak egyik tényező a pártpolitika osztályjellegét meghatározó kritériumok közül. A politika osztályjellegét mindenekelőtt az dönti el, hogy a párt milyen politikát folytat, a politika kinek az érdekeit juttatja érvényre.* A párttagság összetételét ugyanakkor — fűzték hozzá — nem lehet csak statisztikai problémaként kezelni, mert alapvetően *politikai kérdés.*

A küldöttségek beszámolói kifejtették, hogy a párt fejlődésében egyik fő folyamat létszámának állandó növekedése a társadalom minden dolgozó rétegéből. Ez a tendencia — *ha a párt élcsapat jellegének erősödésével jár együtt* — egészséges, hiszen hatékonyabbá teszi a párt politikai vezető szerepét. Többen azonban erőteljesen hangsúlyozták: a párt sorainak bővülése feltételezi a enini normák érvényesítését, azt, hogy *a munkások mellett a többi dolgozó osztály és réteg legöntudatosabb tagjai is felismerjék alapvető érdekeik azonosságát, illetve felismerjék, hogy alapvető és sajátos érdekeik csak a munkásosztály szocialista céljainak keretében valósulhatnak meg.* Egyszóval, akkor erősödik a párt és politikájának osztályjellege a nem munkás elemek legjobb-

jaival, ha azok magukévá teszik az osztály történelmi céljait, és az osztály mindennapos érdekeinek harcosaivá válnak. Csak ilyen feltételek mellett őrizheti meg a szocializmus viszonyai között szükségszerűen tömegpárttá váló kommunista párt élcsapat jellegét. *Csak a leninı szervezeti elvek következetes betartásával érhető el, hogy a párt nagy létszáma ellenére ne oldódjon fel a társadalom egészében, irányító, vezető erő maradjon, betöltse alapvető hivatását, biztosítsa a munkásosztály érdekeinek — melyek össztársadalmi érdekként jelennek meg — érvényesülését.*

A vitában olyan általános vélemény is kialakult, hogy *az állandó létszámnövekedés folyamatában alapvető feladat a munkások arányának növelése, a párt munkás jellegének erősítése.* A munkásarány emelésének elvi alapja az — hangzott újra több delegáció részéről is —, hogy *objektív létfeltételeinél fogva a munkásság, s ezen belül is a nagyüzemi munkásság a párt legfőbb támasza, hiszen ma is a nagyüzemek a kommunista nevelés legfontosabb területei.* Itt találhatók nagy tömegben azok az emberek, akik világnézetileg, politikai-erkölcsi nézeteikben a marxizmus—leninizmus talaján állnak, képesek a párt vezető szerepének érvényesítésére, készek a párt politikájának megvalósításáért, a születő új társadalom megteremtéséért minden erejükkel harcolni.

Azért sem közömbös a munkásosztály párton belüli képviseleti aránya, mert a párt tagsága döntően befolyásolja a politika kidolgozását, gyakorlati megvalósításának következetességét. Ha a párton belül általános tendenciává válna, hogy a munkások arányának rovására az egyéb dolgozók aránya nő gyorsabban, ez objektív lehetőséget teremtene arra, hogy a nem munkás elemek egy része — tudatosságának szintje és saját létviszonyai alapján — egyéni érdekeit, illetve az e viszonyokból fakadó szellemiséget érvényesítse. Az osztálytudatosság a forradalmi munkásosztály létviszonyait közvetlenül naponta átélő munkások érdekeit tükrözi elsősorban. A párt tehát úgy képes folytonosan, kellő intenzitással érzékelni a munkásosztály soraiban lezajlott folyamatokat, politikai tendenciákat, ha nem csökken, hanem növekszik a munkások aránya a pártban. E meggondolások alapján emelik az utóbbi években erőteljesen az SZKP-ba felvett munkások számát. 1972-ben például a munkások aránya a tagjelöltek sorában 57% volt, az utóbbi negyven évben a legmagasabb — mondotta Katusev elvtárs. De ebből az alapállásból kiindulva növelte például a LEMP Központi Bizottsága is tagjai és póttagjai között a termelésben foglalkoztatott munkások számát, amely 1964-ben 9, 1968-ban 31 és 1972-ben 60 fő volt, a vajdasági, városi és községi pártbizottságokban is a legutóbbi választások után 36%-os az arányuk — közölték a lengyel elvtársak. Az MSZMP Politikai Bizottsága szintén ezért hozott az elmúlt év novemberében határozatot a párttagság összetételének javítására, a fizikai munkásarány csökkenésének megállítására, a későbbiekben pedig a kedvezőtlen tendencia megfordítására.

A Béke és Szocializmus Szerkesztősége — a LEMP KB intézményeivel közösen — bátor kezdeményezőkészséggel politikai jelentőségű, aktuális tanácskozást szervezett napjaink e nagy horderejű kérdéséről. A tanácskozás mindennapi, társadalmi, politikai, ideológiai életünk közös nagy gondjairól szólott és időszerűségénél fogva közvetlen segítséget ad elméleti és gyakorlati munkánkhoz. A tanácskozás sikere abban rejlik, hogy nyílt, őszinte vitalégkör, konstruktív eszmecsere, és nem utolsósorban az alapvető kérdésekben kialakult egységes állásfoglalás jellemezte. A konferencia erősítette a részt vevő pártok egységét és előrevitte a téma nemzetközi vitáiban kifejezésre jutó álláspontok tisztázását.

Birta István
a KB munkatársa

A propagandisták képzése

Somogy megyében évente 2440 propagandista ismerteti a X. kongresszus határozatából adódó időszerű elméleti, politikai kérdéseket. Munkájuk elősegíti a lakosság világnézetének formálását, az eszmei, politikai munka színvonalának emelését, a marxista—leninista eszmék befolyásának erősödését. Nagy részük van abban, hogy a tömegpropaganda mindinkább a helyi politikai célok megvalósításának hatékony eszközévé válik.

A megyei párt-végrehajtóbizottság a közelmúltban értékelte munkájukat és megállapította, hogy a megye propagandistáinak nagy többsége megfelel a követelményeknek. Egy részük azonban csak egysíkú feladatot képes elvégezni. Vannak, akik túlterhelés, a funkciók halmozása miatt nem tudnak teljes értékű munkát végezni. Mások továbbképzésre szorulnak. Egyes pártszervezetek és alsóbb szintű pártbizottságok sok esetben gyengébb propagandistát foglalkoztatnak, holott rendelkezésükre áll esti egyetemet vagy szakosítót végzett elvtárs is. Itt különösen fontos a továbbképzés, illetve a sorok kiegészítése.

Növekvő felkészültség

Megállapította a végrehajtó bizottság, hogy az elmúlt években — a Politikai Bizottság 1971. április 21-i határozata után — fejlődött a propagandisták *politikai felkészültsége*. Többségük jól érti a párt politikáját, tisztában van az elmélet és a gyakorlat kérdéseivel. A hallgatókat helyesen orientálják az összefüggések megértésére, a helyi feladatok megoldására.

Propagandistáink fele egyéves pártiskolai, esti egyetemi vagy annál magasabb szintű politikai végzettséggel rendelkezik. Nagy többségük évek óta folyamatosan tevékenykedik a párt-, illetve a tömegszervezeti oktatásban. A propagandisták 38—40 százaléka öt vagy ennél több éve vezet tanfolyamot, s ez a politikai és szakmai ismeretek fejlesztésén kívül a hatékonyabb pedagógiai-módszertani gyakorlat kialakítását is segíti.

Jelentősen emelkedett propagandistáink *általános műveltsége* is. A megye propagandistáinak 89 százaléka közép- vagy felsőfokú végzettségű, az egyetemet és főiskolát végzettek aránya 47 százalék. Mind több agrár- és műszaki értelmiségi, tanár és közgazdász vállal propagandamunkát. A különféle tanfolyamokon 236 műszaki vezető oktat. A sokszínű tanfolyamok színvonalát és hatékonyságát emeli az egyéb értelmiségi rétegek (orvosok, jogászok) bekapcsolódása. Nem vagyunk azonban elégedettek azzal, hogy a fizikai munkakörben dolgozó propagandisták száma mindössze 38. Ismereteink szerint ennél többen lennének alkalmasak erre a tevékenységre, ha több bátorítást és segítséget kapnának az illetékes pártbizottságoktól, alapszervezetektől.

Megkezdődött a propagandisták *pedagógiai és módszertani* képzése is. Az elmúlt évben kísérletképpen 60 propagandista kapott háromhetes alapképzést politikai pedagógiából az oktatási igazgatóságon. A járási, városi pártbizottságok által szervezett egyhetes tanfolyamokon a propagandisták 2—3 módszertani előadást hallgattak. Az önképzés útján is mind többen növelik ez irányú ismereteiket. A mintegy hétszáz propagandistának kiküldött kérdőívek tanúsága szerint 84%-uk olvas többé-kevésbé rendszeresen módszertani szakirodalmat. Többségük a Kossuth Könyvkiadó néhány kiadványát nevezte meg, a folyóiratok közül a Pártélet és a Társadalmi Szemle cikkeit. Az önképzésnek azonban még sem az igénye, sem pedig a lehetősége nem kielégítő. Gond, hogy kevés a hozzáférhető módszertani irodalom és útmutatás.

Mindez azért is lényeges, mert — mint a megyei végrehajtó bizottság megállapította — a propagandisták pedagógiai, módszertani tudatosságát a jövőben fokozni kell. A tapasztalatok arról tanúskodnak, hogy a különböző célszerű módszereket eltérő súllyal és hatásfokkal alkalmazzák. Az ismeretszerzési folyamat utolsó mozzanatánál, az ellenőrzés és értékelés alkalmazásánál például feltétlenül előbbre kell lépni. Kevesen értékelik ugyanis valóban sokoldalúan és helyesen az egyéni és csoportteljesítményeket. Ezt a propagandisták maguk is érzik, s a helyzet megváltoztatásához több pedagógiai segítséget kérnek.

A szemléltetés sem kielégítő. A propagandisták 40 százaléka nem szemléltet és nem is tartja fontosnak azt. Mások — joggal — szóvá teszik a rendelkezésre álló eszközök szegénységét. Tapasztalataink szerint a szemléltetést fokozni kell, mivel a felnőttek többsége vizuális típusú.

A képzés formái

A végrehajtó bizottság határozata a további feladatok sorában első helyen említi, hogy *az esti egyetemet és szakosítót végzett propagandisták számát a jövőben is szükséges növelni.* A pártbizottságoknak nagyobb figyelemmel kell kísérniük a káderképzőt végzett elvtársak munkáját. A pártszervezeteket pedig ösztönözni kell a propagandisták tervszerűbb nevelésére. A tanfolyamokon, iskolákon tanító tanároknak nevelő munkájuk során tudatosabban elő kell segíteniük a hallgatók propagandista képességeinek kibontakozását. Az egyéves pártiskolán, a marxista—leninista esti egyetemen, a szakosító tanfolyamokon az eszmei,

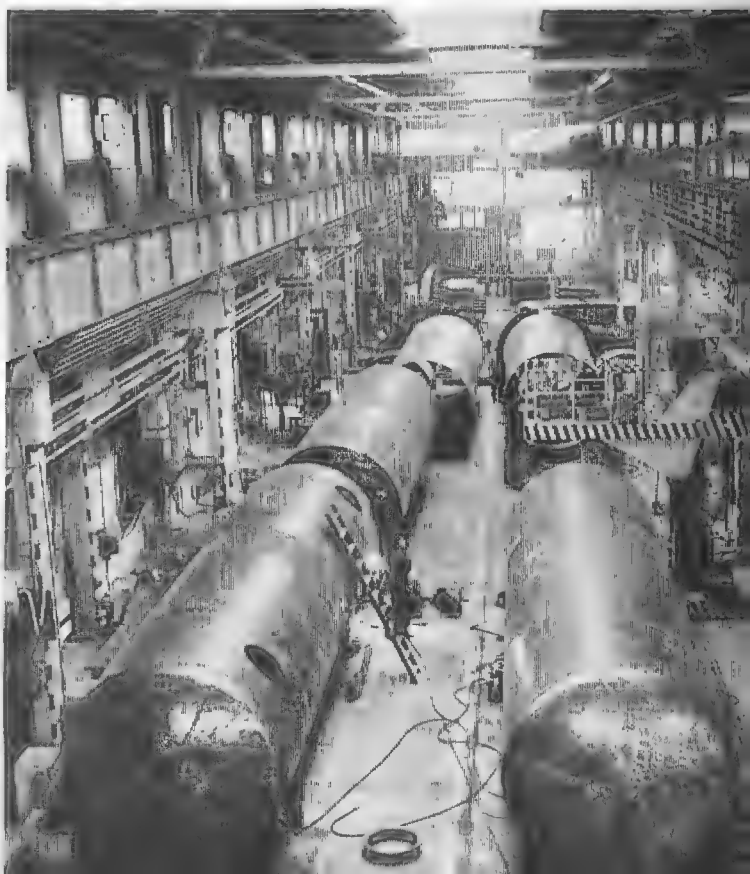

Tabon építették fel a Budapesti Vegyigépgyár 3. sz. gyáregységét, amelyet az olefin-program kiszolgálására hoztak létre. A gyárban kőolaj és vegyi anyagok tárolására alkalmas tartályokat gyártanak

(MTI fotó – Bajkor)

elméleti, politikai felkészítéssel együtt a különböző módszereket tudatosabban kell felhasználni, alkalmazni.

Az új oktatási évben Kaposvárott, a marxizmus—leninizmus esti egyetem hároméves tagozatán, kísérleti jelleggel külön *propagandista osztály* indul. A következő években a kihelyezett tagozatoknál is alkalmazzuk ezt a megoldást. A vezető propagandisták pedagógiai és didaktikai képzése — a hagyományoknak megfelelően — *a pedagógiai speciális kollégiumon* történik.

A következő években növelni kívánjuk *a pedagógiai és módszertani tanfolyamok* számát. Számos propagandista öthetes bentlakásos tanfolyamon vesz részt az oktatási igazgatóságon.

A propagandisták egy része túlterhelt, ezért — egyéni elbírálás alapján — a jó propagandisták esetében mérsékeljük az egyéb megbízatásokat. A járási, városi bizottságok ugyanakkor az utánpótlás biztosítására tervszerűen küldenek kellő általános műveltséggel rendelkező, emberi tulajdonságaiknál fogva is alkalmas fiatal párttagokat az esti egyetemre. Mivel Somogy megyében sok az apró falu, sok a kis létszámú pártszervezet is. E szervezetek propagandista gondjainak enyhítése érdekében a felvételeknél kiemelten kezeljük e körülményt. A közbeeső pártszervek úgy is törekednek a kis települések politikai oktatásának jobb megoldására, hogy a körzet nagyobb községeiből képzettebb propagandistákat küldenek ki előadás tartására, vitavezetésre.

Városainkban, nagyobb községeinkben — ahol kedvezőek a feltételek — megalakítjuk a *propagandisták klubját*. A klubból megfelelő politikai, pedagógiai és módszertani szakkönyveket, szemléltető eszközöket is lehet majd kölcsönözni.

A különböző szinteken tevékenykedő oktatási bizottságok tagjait, a megyei, járási vezető propagandistákat év közben rendszeresen tájékoztatjuk a helyi politikai kérdésekről, az aktuális párthatározatokról, hogy gyakorlati végrehajtásukat a propaganda eszközével is segítsék. Szükségesnek tartjuk, hogy a propagandisták jobban ismerjék meg az adott terület konkrét politikai, gazdasági célkitűzéseit, a pártszervezetek viszont a politikai döntéseknél jobban hasznosítsák az oktatás tartalmi tapasztalatait.

A megyei végrehajtó bizottság úgy foglalt állást, hogy pártszerveink és -szervezeteink szerezzenek érvényt a propagandamunka nagyobb *megbecsülésének*. A gazdasági és állami vezetők fontos pártmunkának ismerjék el a propagandamunkát. Helyes lenne, ha a közösség előtt értékelnék, hogy a propagandista hogyan teljesítette a megbízatását. A jól dolgozókat az alapszervezetek jutalmazzák meg. A végrehajtó bizottság ehhez az alábbi rendszert fogadta el:

— a propagandistákat érdem szerint taggyűlés előtti dicséretben, könyv- és tárgyjutalomban részesítsék;

— a több év óta kiemelkedő munkát végző propagandistákat Lenin-emlékplakettel és könyvvel jutalmazza a megyei pártbizottság;

— az 5, 10, 15 és 20 éve dolgozó propagandisták számára oklevelet rendszeresítünk; a pártszervezetek pedig a gazdasági vezetőkkel közösen keressék meg a helyi lehetőségeket az anyagi megbecsülés kifejezésére is (például tárgyjutalom, jutalomüdülés stb.);

— a legkiválóbb propagandistákat is jutalmazzuk a „Tegyünk többet Somogyért" kitüntető jelvénnyel.

A megyei párt-végrehajtóbizottság határozata több évre meghatározza minden szinten a propagandisták képzésének irányelvei. Ez az állásfoglalás is elősegíti, hogy a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatának a propagandamunkára vonatkozó célkitűzéseit még hatékonyabban valósítsuk meg.

Varga Teréz
a Somogy megyei PB munkatársa

A pártmunka szolgálatában

A most kezdődő pártoktatási évben a Veszprém megyei Oktatási Igazgatóság is messzemenően épít az előző év tapasztalataira. Az elmúlt oktatási évben mindenekelőtt arra törekedtünk, hogy a pártpropaganda eszközeivel segítsük a párt politikájának megvalósítását. Munkálkodtunk intézményünk tanfolyamain tanuló káderekre a politikai döntésekre, a párthatározatok végrehajtására történő felkészítésén, az oktató-nevelő munka politika-centrikusságának fokozásán. Munkatervi célkitűzéseinknek megfelelően törekedtünk az elméleti igényességre, az oktatás és a nevelés, az elmélet és a gyakorlat egységének erősítésére.

A tanév során munkánkat elsősorban a minőségi fejlesztés, az előző években elkezdett és bevált módszerek, megoldások további csiszolása, finomítása jellemezte. Egész oktató-nevelő tevékenységünkre pezsdítően, ösztönzően hatott a KB 1972. novemberi határozata, amelyet önállóan és a különböző tanfolyamok egyes témáiba beépítve is feldolgoztunk.

Az új oktatási évben is folytatni kívánjuk a munka minőségi fejlesztését. Továbbra is kiemelt feladatnak tekintjük *az oktatás politika-centrikusságának fokozását,* a tanári kollektíva egységének erősítését, a követelményszint egységesítését, az új kezdeményezések, módszertani eljárások bátorítását, a tanszékek közötti együttműködés fejlesztését.

A megyei párt-végrehajtóbizottság határozata alapján az új oktatási évben új, nagy feladatok várnak ránk. A hagyományos tanfolyamainkon folytatott oktatáson kívül pártiskolai és speciális kollégiumi formák keretében bővülnek feladataink.

Az előző tanévben kezdtük el első ízben *a propagandisták pedagógiai-módszertani képzését.* A tanfolyam tapasztalatai igen kedvezőek. Ez a képzési forma betöltötte funkcióját: a nagy gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező propagandistáknak is sok újat adott. Hozzájárult ehhez a jó tematika, a résztvevők kedvező összetétele, tanáraink igényes munkája. A megyei párt-végrehajtóbizottság *a pedagógiai-módszertani képzésben részt vevő propagandisták körének bővítését* szabta feladatul, hiszen a tömegoktatás hatásfoka fejlesztésének ebben van a legnagyobb tartaléka. Ennek megfelelően az új oktatási évben két alkalommal tartunk 6—6 hetes bentlakásos képzést a járási, városi vezető-propagandisták számára, és indítunk egész tanévet átfogó *speciális kollégiumot is.* A bentlakásos tanfolyam időpontját 2 héttel meghosszabbítjuk. Erre azért van szükség, hogy több időt biztosíthassunk a pártoktatás konkrét témáinak feldolgozásához kapcsolódó pedagógiai-módszertani gyakorlati foglalkozásokra.

Speciális kollégiumok

Oktatási igazgatóságunkon az 1972/73-as tanévben kezdtük el a speciális kollégiumi forma alkalmazását. Elsőként *a pártélet kérdései speciális tanfolyamra* került sor, ami jól beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A városi, üzemi pártbizottságok és csúcsvezetőségek vezetőinek szervezett tanfolyam elméletileg igényes tematikája, programja jelentős segítséget adott a résztvevőknek a a pártélet gyakorlati kérdéseinek megoldásához és — a központi és megyei párthatározatok feldolgozása révén — saját feladataik végrehajtásához. Az új tanévben szintén indítunk a pártélet kérdéseivel foglalkozó speciális kollé-

giumot, de az idén járási, mezőgazdasági, községi profilú továbbképzést szervezünk.

Új feladatként a pártmunkások számára a már említett speciális kollégium mellett *időszerű gazdaságpolitikai kérdésekkel, illetve ideológiai és kulturális kérdésekkel foglalkozó speciális kollégiumot* is indítunk. Az előbbi továbbképző tanfolyam a városi és az üzemi, az utóbbi a járási és a mezőgazdasági, falusi területen dolgozó pártbizottsági titkárok, szakreferensek, csúcsvezetőségek titkárai és megfelelő felkészültségű alapszervezeti titkárok részére indul. Ezeknek a tanfolyamoknak az a céljuk, hogy segítsék a pártmunka tartalmának és módszereinek továbbfejlesztését, járuljanak hozzá a határozatok egységes értelmezéséhez, nyújtsanak segítséget a résztvevőknek a helyi döntések jobb előkészítéséhez, a végrehajtás megszervezéséhez és ellenőrzéséhez. Ezért az előadások és a foglalkozások a központi és a megyei határozatokra, elemzésekre épülnek. A pártbizottságok, csúcsvezetőségek és az alapszervezetek konkrét feladatait, a végrehajtás módszereit az egyes témák előadásaiba, foglalkozásaiba tervezzük beépíteni.

A tanfolyamok résztvevőinek *szöveggyűjteményt* adunk ki nehezen beszerezhető és hozzá nem férhető anyagokból, elemzésekből, hogy az előadásokba foglalt témák feldolgozását megkönnyítsük, és segítsük a felkészülést. Emellett minden témához külön részletes *ajánlott irodalmat* állítunk össze, mely tartalmazza az adott témával kapcsolatban nyilvánosságra hozott párthatározatokban, folyóiratokban található cikkek, megyei tanulmányok, oktatási anyagok jegyzékét. Ezáltal az egyes témák feldolgozásának megkönnyítésén kívül, a tanfolyam résztvevői későbbi munkájuk során is könnyen megtalálhatják a legfontosabb irodalmat. A hallgatóknak nyújtott segítséget kiegészíti még a naptári terv és a rövid témavázlat is.

Az előadásokat, kötetlen jellegű vitákat, konzultációkat neves központi előadók, a megyei pb vezetői és az igazgatóság tanárai tartják. Mindkét tanfolyam összefoglaló, záró foglalkozással fejeződik be, ahol a legfőbb kérdések alapján még egyszer megbeszéljük a résztvevők konkrét feladatait, a végrehajtás módszereit.

Megkezdjük igazgatóságunkon *az agitációt irányító káderek „szakmai" képzését,* a járási, városi, üzemi, nagyközségi pártbizottságok és csúcsvezetőségek agitációs felelősei részére. E tanfolyamot hathetes bentlakásos oktatás keretében szervezzük, ahol különös súlyt kívánunk helyezni az agitáció pedagógiai-pszichológiai megalapozására, a tömegpolitikai munka tervezésére, irányítására, megszervezésére és főképpen az agitációs munka módszereire. Kísérletképpen az alapszervezetek agitációs felelősei számára is indítunk egy kéthetes tanfolyamot, amelyen az alapszervezeti tennivalókra és módszerekre készítjük fel a résztvevőket.

Előzetes beszélgetések

Az említett új, az eddigieknél nagyobb követelményeket támasztó tanfolyamokra való felkészülés mellett folytatjuk *a beiskolázási munka bevált gyakorlatának, módszereinek fokozatos fejlesztését,* erősítve együttműködésünket a járási-, városi pártbizottságokkal és a megyei pártbizottság illetékes osztályaival. *Előzetesen megismerkedünk, beszélgetünk* az iskolára javasolt elvtársakkal. Nemcsak az egyéves és öthónapos pártiskola, hanem néhány más tanfolyam leendő hallgatóival is, mivel tapasztalataink szerint e beszélgetések rendkívül előnyösek mind a hallgatók, mind az intézmény számára.

A tanfolyamokra javasolt elvtársak ezáltal előre megismerkednek a rájuk váró követelményekkel, a tanfolyam vezetőivel. Ez megkönnyíti az átállást, a

beilleszkedést az iskola légkörébe, a tanfolyam munkájába. A küldő pártbizottságok is szívesen fogadják az előzetes beszélgetéseket, az iskoláról adott információt. Tanfolyamvezetőink, tanáraink oktató-nevelő munkáját is megkönnyíti ez a gyakorlat. Fejlesztjük a pártbizottságokkal való kapcsolatainkat az esti egyetemi felvételeknél is, hogy tovább javuljon azok tervszerűsége, tudatossága, az időben történő felkészítés az esti egyetemi tanulmányokra.

Előzetesen elemezzük a hallgatók összetételéből fakadó sajátosságokat, hogy azokkal számolva, a tanfolyam funkciójával és a hallgatók összetételével összhangban álló tematikát dolgozzunk ki a tanulmányokhoz. A tanulás és a jegyzetelés módszereihez megadjuk a szükséges segítséget, s arra törekszünk, hogy a követelményrendszer és az irodalom is legyen összhangban a fentiekkel. A pártiskolai és az esti egyetemi tanfolyamokon tendencia a nők — bár lassan — növekvő aránya, s a párttagság arányának emelkedése. Gondot okoz viszont, hogy sok hallgató előző tanulmányai során nem sajátítja el a szükséges elméleti alapokat. A pártmunka gyakorlatában való jártasságuk pedig nagyon eltérő. Az oktató-nevelő munka pedagógiai-módszertani tudatosságát, az eljárások egységesítését ezek figyelembevételével fejlesztjük tovább.

Oktató-nevelő munkánkat kiegészíti, politikailag, ideológiailag gazdagítja részvételünk az igényes valóságfeltáró munkában. Továbbra is tevékenyen részt vállalunk a megye pártéletének különböző feladataiból, a párt tömegpropagandájának segítéséből.

Az új tanév olyan feltételek mellett kezdődik, amelyekre jellemző a párttagság és a közvélemény fokozott érdeklődése a társadalmi problémák iránt, a közéletiség, a társadalmi tudatosság és az érzelmi elkötelezettség mélyülése. A KB 1972 novemberi határozatának feldolgozása során fokozottan tapasztaltuk hallgatóink szemléletének ezt a fejlődését. Az elért eredmények és a tapasztalt gondok egyaránt jelzik, hogy nagy figyelmet kell fordítanunk oktató-nevelő munkánk eszmei-politikai tartalmának, hatékonyságának fejlesztésére.

Az új tanévben *tovább mélyítjük hallgatóink körében a novemberi határozat szellemét és mondanivalóját. Propagandamunkánk politikai-ideológiai felelősségének erősítésével még jobban szolgáljuk a párt politikájának végrehajtását.*

Dr. Beszteri Béla
a Veszprém megyei Oktatási Igazgatóság
igazgató-helyettese

Érdekes!
Időszerű!

EDUARDO LABARCA

NÉGYSZEMKÖZT A CHILEI FORRADALOMRÓL

Interjú Luis Corvalánnal

296 oldal Ára: 10,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A tsz-ek jövedelme és a tagok élet- és munkakörülményei

Szabolcs-Szatmár megye az utóbbi időben bekövetkezett gyors ütemű ipari fejlődés ellenére is mezőgazdasági jellegű. A megyében élő aktív keresők 44,3 százaléka a mezőgazdaságban dolgozik. A termelőszövetkezetek jövedelmi helyzete, az itt élő emberek élet- és munkakörülményeinek alakulása megyénk társadalompolitikai közhangulatának érzékeny fokmérője. E kérdést jelentőségének megfelelően pártbizottságunk három-négyévenként áttekinti és megjelöli a feladatokat. Ez év júniusában a pártbizottság megtárgyalta a termelőszövetkezetek jövedelmének, a szövetkezeti tagok élet- és munkakörülményeinek helyzetét és megjelölte a további tennivalókat.

A JÖVEDELMI HELYZET

A termelőszövetkezetek gazdálkodási eredményei 1969-től — az 1970-es árvízkatasztrófát kivéve — dinamikusan fejlődnek. Nőtt a termelés biztonsága és az anyagi-műszaki bázis. A termelőszövetkezetek jelentősen korszerűsítették gazdaságukat. Felépítettek 24 szakosított szarvasmarha-telepet és 13 szakosított sertéstelepet. Kiépült a hűtőtároló-rendszer és elkezdődött a kukorica, cukorrépa, burgonya, napraforgó zártrendszerű termelése, amely 1974-ben már mintegy 15—20 ezer hektár területre terjed ki. A termelőszövetkezetek többsége gazdaságilag, szervezetileg megerősödött, mégis évről évre több üzem pénzügyi nehézségekkel küzd, s a munkaerővel és az eszközökkel nem gazdálkodik elég hatékonyan.

A zárszámadások adatai jól érzékeltetik a termelőszövetkezetek jövedelmi helyzetét. 1969-hez viszonyítva a bruttó termelési érték 1972-re 36,3 százalékkal növekedett, s meghaladta az 5,2 milliárd forintot. A halmozatlan termelési érték 4,3 milliárd forint, a nettó árbevétel pedig 4,7 milliárd forint, ami 35,3 százalékkal több az 1969. évinél. A bruttó termelési érték növekedését azonban nem követte a szövetkezeti bruttó jövedelem arányos fejlődése. Nagyobb bruttó termelési érték mellett a szövetkezeti bruttó jövedelem 8 százalékkal kevesebb, mint 1969-ben.

A szántóföldi növénytermesztés szerkezete folyamatosan alkalmazkodik a népgazdasági és üzemi igényekhez, a termésátlagok is kedvezően alakultak, búzából 29,6 q termett hektáronként. A gyümölcstermesztésben a termésátlag ingadozik, de 1972-ben téli almából 330 000 tonnát termeltünk. A szarvasmarha-

állomány növekedett, a hozamok azonban nem javultak megfelelőképpen. A kiegészítő tevékenység fejlesztésében is történt előrelépés.

A részesedési alap — az 1970—71. évi visszaeses, illetve stagnálás után — 1972-ben 8,1 százalékkal volt nagyobb, a fejlesztési alap pedig 18,9 százalékkal csökkent. A biztonsági alap is csökkent. E kedvezőtlen tendencia differenciáltan jelentkezik: a telepeket építő üzemek fejlesztési alapjai 1980—1983-ig leterheltek, a tsz-ek kisebb része viszont — a részesedési alap növelése miatt — a fejlesztésnél a legszükségesebb alapképzést sem biztosította.

A vállalatszerű gazdálkodás azon követelményének, hogy a bevételek fedezzék a kiadásokat, megyénk tsz-einek jelentős része 1970—1972. években nem felelt meg. Emiatt szanálási eljárásokat kellett lefolytatni, és a pénzügyi egyensúlyt csak állami támogatással, szanálási hitelnyújtással teremthettük meg.

Kedvezőtlen termőhelyi adottságaink miatt a tsz-ek jelentős része — 1968—1970-es években 119, 1971-től már 153, 1972-ben pedig 149 tsz — megkülönböztetett támogatásban részesül. A közös gazdaságok 72 százaléka tartozik a kedvezőtlen adottság és egyéb ok miatt támogatott kategóriába. E tsz-ek termelésének növekedési üteme meghaladja ugyan a megyei átlagot, de termelési értékük 1972-ben a megyei átlagtól hektáronként 890, a nem támogatott tsz-ektől pedig 3027 forinttal alacsonyabb. 1971-ben a 16 szanált gazdaság közül 12, 1972-ben a 18 közül 13 volt kedvezőtlen adottságú.

A megye termelőszövetkezeteinek jövedelmi viszonyai — elsősorban kedvezőtlen adottságaink miatt — eltérnek az országos átlagtól. A termelési értéknek és az árbevételeknek az országos növekedést meghaladó üteme ellenére a költségnövekedés, a bruttó jövedelem alakulása, a fejlesztési alapfelhalmozás nálunk kedvezőtlenebb, mint országosan. Ezt reprezentálják az 1972. évi eredmények 1971-hez viszonyított megyei és országos adatai is.

Az 1972. évi részesedési alap növekedése (8 százalék), a tagok részesedési alapjának növekedése (6,6 százalék) 1971-hez viszonyítva meghaladja ugyan az országos átlagot (3,1. illetve 2,8 százalék), ennek ellenére az egy dolgozó tag közösből származó jövedelme megyénkben 1972-ben 3172 forinttal kevesebb volt, mint az országos átlag.

Az 1970—1972. években hozott gazdaságpolitikai intézkedések jól segítették a megye tsz-einek fejlődését. A beruházások támogatási rendszerében biztosított lehetőségeket az üzemek jól hasznosították, három év alatt a közös vagyon 39,2 százalékkal, az állóeszközök bruttó értéke 55,5 százalékkal növekedett.

A hús- és tejtermelés növelésére kezdeményezett központi programok megvalósításába a megye szövetkezetei is bekapcsolódtak, de a szakosított telepek 170 millió forintos többletköltségével nem számolva olyan hitelvisszafizetési kötelezettségeket vállaltak, amelyeket teljesíteni nem tudnak, s emiatt az indokolt korszerűsítések elmaradtak, több tsz-nél alaphiány is keletkezett.

Az árutermelés növelésére ösztönző gazdaságpolitikai intézkedések eredményeként a népgazdasági és a belső igényeknek megfelelően korszerűsödik az üzemek termelés-szerkezete és néhány termék kivételével — burgonya, gyapjú, vágómarha — az árutermelés dinamikusan növekedett.

A szövetkezetekben a kiegészítő tevékenységből származó bevételek az utóbbi 3 évben több mint kétszeresére növekedtek, s 1972-ben elérték az 1,1 milliárd forintot — az összes árbevétel 23,2 százalékát. Mindinkább gyakorlattá válik a háztáji gazdaságok termékeinek a közösön keresztül történő értékesítése; 1972-ben 299 millió forint forgalom után a közös gazdaságok árkiegészítés címén 9,5 millió forint bevételt értek el.

A pénzügyi és piaci szabályozók hatásának megítélése rendkívül nehéz és összetett feladat. A felvásárlási árak emelése enyhített ugyan azon a fe-

szültségen, ami a megyében a magas élőmunkát igénylő növények termelőterületének csökkenéséből keletkezett és javították az ágazatok gazdaságosságát, de ugyanakkor a termelési költségek 1969—1972 között 25,1 százalékkal növekedtek. A költségeken belül a nettó anyagköltségek 19,2 százalékkal, a bérköltségek 16,4 százalékkal, a közterhek 60 százalékkal, az amortizáció 76,2 százalékkal, az egyéb költségek 41,3 százalékkal nőttek. A bank-költségek és a kamat 23 millió forintról 75 millióra, a biztosítási díjak 111 millióról 212 millióra emelkedtek.

Az elmúlt évben a termelési költségként megjelenő év közben kifizetett munkadíj, munkabér aránya az összes részesedésből 90 százalékos volt.

A termelési és jövedelempolitikai támogatások, a veszteségrendezésre nyújtott dotációk 1969-ben 216 millió, 1972-ben 299 millió forintot tettek ki. Ebből a kedvezőtlen adottság és egyéb ok miatt folyósított támogatás 146 millió forint.

ÉLET- ÉS MUNKAKÖRÜLMÉNYEK

Termelőszövetkezeteinkben a munkaerő létszáma, a foglalkoztatottak száma arányaiban meghaladja az országos átlagot. Az 1970. évi népszámlálás adatai szerint a 44,3 százalékot kitevő összes mezőgazdasági aktív keresőből 77,5 százalék a tsz-ekben dolgozott. Ez egyben tsz-eink foglalkoztatási gondjait, problémáit is jelzi. Kétirányú tendenciát figyelhetünk meg: egyrészt csökkent a dolgozó tagok, másrészt nőtt a nyugdíjasok, járadékosok, az állandó és időszaki alkalmazottak száma.

A dolgozó tagok száma három év alatt több mint 5000 fővel csökkent, kevesebb a bedolgozó családtag is. Az állandó és ideiglenes alkalmazottak foglalkoztatása azonban összesen 48,3 százalékkal nőtt. A csökkenés a férfi tsz-tagoknál nagyobb arányú, 1972-ben már az összes foglalkoztatottak 37,3 százaléka nő. 1969—1972 között összesen 12 023 nőt vettek fel tagként, közülük 7850 fő 40 évnél fiatalabb.

Termelőszövetkezeteinkben az átlagos életkor 1972 végén megközelítette az ötven évet. 1972 végén a szabolcsi termelőszövetkezeti tagok csupán 32 százaléka volt 40 éven aluli.

Az 1969—1972 közötti időszakban a közös gazdaságokban foglalkoztatottak létszámának 2,2 százalékos csökkenése ellenére 36,3 százalékkal emelkedett a bruttó termelési érték. Ez a munkatermelékenység nagymérvű növekedését jelzi. Az egy hektár termőterületre jutó bruttó termelési érték az 1969. évi 11 626 forintról 15 768 forintra, az egy 10 órás munkanapra jutó bruttó termelési érték pedig 220,88 forintról 313,03 forintra nőtt. Ez tette lehetővé, hogy a tsz-ekben foglalkoztatott dolgozók közösből származó éves jövedelme emelkedjen. Ezen belül 22,2 százalékkal (országosan 20,6 százalék) nőtt az aktív korú tagok, 22,1 százalékkal az időszaki és 1,2 százalékkal az állandó alkalmazottak jövedelme. Ugyanakkor a nyugdíjas és járadékos tagoknak 1972-ben 3,5 százalékkal, a bedolgozó családtagoknak 20,9 százalékkal volt kevesebb az éves jövedelme, mint négy évvel korábban. A dolgozó tagok évi jövedelme csak 10,7 százalékkal nőtt megyénkben, szemben az országos 15,4 százalékkal.

A tsz-tagok tavaly elszámolt összes alap- és kiegészítő munkadíja nagymértékben differenciált. Negyvenegy tsz-ben az egy dolgozó tagra jutó átlagjövedelem a 15 ezer forintot sem érte el, 25 ezer forint feletti átlagos jövedelmet csak 27 üzemben biztosítottak. A dolgozó nők éves munkadíja alacsonyabb a megyei átlagnál.

A nyugdíjas és járadékos tagok életkörülményeinek javítása érdekében az üzemek lehetőségeikhez mérten igyekeznek segítséget adni, a munkabeosztásnál figyelembe veszik korukat. A munkadíjon, nyugdíjon és járadékon felül több helyen külön juttatásokat adnak, a legjobban rászorulóknak a szociális alap terhére külön segélyeket is biztosítanak. A dolgozni nem tudó tagok háztáji földjét a tsz-ek garantált természetbenivel váltják meg, egyes helyeken segítséget adnak az öregek napközi otthonának üzemeltetéséhez is. Sajnos, több olyan tsz is van a megyében, amely nagyszámú rászorult nyugdíjas és járadékos tagját nem tudja kellően segíteni. De az is előfordul, hogy a vezetők keveset foglalkoznak az idős tagok gondjaival.

A tsz-tagok munkájának erkölcsi elismeréseként 1969—1972 között a tsz-ek tagjai közül ötvenketten kormány-, 1724-en miniszteri kitüntetést, 261-en miniszteri dicséretet kaptak.

A háztáji gazdálkodásból származó kiegészítő jövedelem növekvő tendenciájú.

A társadalmi juttatásoknak is nagy szerepük van a tsz-tagok életszínvonalának alakulásában. A szövetkezetek szociális alapjából 1972-ben a tagok segélyezésére és egyéb szociális célra 38 millió forintot fordítottak.

Megyénk tsz-tagságának jövedelemfelhasználására az egészséges, kulturált életkörülmények megteremtésére irányuló törekvés a jellemző. A fogyasztás összetételében a munkás és alkalmazotti háztartásokhoz viszonyítva ma már kevés az eltérés. A jövedelem egyre nagyobb részét fordítják a tagok lakásépítésre, korszerűsítésre, igényesebb berendezések vásárlására. A szolgáltatási igényeket a tsz-ek igyekeznek ugyan kielégíteni, a személyi jellegű háztartási szolgáltatások felvevő és ellátó hálózatának fejlesztésére is történtek erőfeszítések, de az ellátás jelenlegi színvonala általában alacsony.

A megye takarékbetét-állományának 51—52 százalékát a tsz-ben dolgozok betétei teszik ki, ugyanakkor a családi lakásépítési hitelek (tanácsi értékesítésű és szövetkezeti lakásokat nem számolva) csak 37,8 százalékát, az áruvásárlási hitelek 21,6 százalékát, a személyi hitelek 18,9 százalékát vették igénybe. (A lakásépítési hitelek 80 százalékát is az 1970. évi árvízkárok utáni újjáépítésre kérték.)

A szövetkezeti dolgozók egészségügyi ellátása is fejlődik. Az egészségügyi intézmények hálózatának fejlesztése, az új körzetek kialakítása a tsz-tagok ellátását is kedvezően érinti, viszont a megyében jelentkező orvoshiány elsősorban a községekben jellemző. Több községben az orvosi, egészségügyi ellátás jelenleg is csak helyettesítéssel, ideiglenesen megoldott.

ÉRVÉNYT SZEREZNI A HATÁROZATOKNAK

Az üzemek területének növekedésével a munkahelyi távolságok is nőnek. A távolabb eső területeket általában géppel művelhető kultúrákkal hasznosítják. A csoportos személyszállítás hiányos, a személyszállítás még főként traktorvontatású pótkocsival történik.

A tsz-tagok egészségvédelmi és szociális ellátottsága sem éri el a kívánt szintet, bár szociális és egészségügyi fejlesztésre 44 millió forintot fordítottak. A termelőszövetkezetekben a munkahelyek átlagos szociális ellátottsága a kívánt szint 50 százalékát sem éri el. Kevés az ilyen létesítmény, a telepek egy részében nincs vízvezetékes mosdási lehetőség, öltözőszekrények főleg csak a szakosított állattartó telepeken találhatók.

A növénytermesztésben a gépesítés fokozása a nehéz fizikai munka megszüntetését jelenti. Ma már az üzemek az egyes ágazatok komplex gépesítésére törekszenek. A szállítás, a rakodás nehéz fizikai munkáinak megkönnyítésében azonban hosszabb távon is sok még a tennivaló.

A gépesítés fejlődésével, a munkakörülmények javulásával a fiatalok mind szívesebben vállalnak munkát a termelőszövetkezetekben. Ezt segíti elő a kedvezőbb üzemi légkör, a dolgozókról való fokozottabb gondoskodás is. A megyében az elmúlt négy évben 13 000 huszonhat éven aluli lépett be tagként a tsz-ekbe.

A megyei pártbizottság megállapította, hogy a termelőszövetkezeti parasztság életszínvonala, élet- és munkakörülményei napjainkban lényegesen jobbak, mint az átszervezés előtt és azután bármikor. A IX. és a X. kongresszus utáni időszakban Szabolcs-Szatmár megyében tovább növekedett a dolgozó parasztság életszínvonala, bár az is igaz, hogy még nem sikerült teljesítenünk a megyei pártértekezletnek a paraszti jövedelem növelésére, a munkás-paraszt jövedelmek azonos mértékű emelésére vonatkozó határozatát.

Az 1969—1972-es években a fejlődés a termelési érték növekedésében dinamikus. A szövetkezeti mozgalom erejét is dicséri, hogy az 1970. évi szamosközi árvízkatasztrófa pusztításait áldozatkész munkával és kollektív segítséggel sikerült elviselhetővé tenni.

Megyénk szövetkezeti parasztsága nagyra értékeli azokat az erőfeszítéseket, amelyek a IX. és a X. kongresszust követően az élet- és munkakörülmények javítására országosan és a megyében történtek. Kedvező visszhangja van a nyugdíjak és a járadékok emelésének, a társadalmi juttatások szélesítésének, a felvásárlási árak rendezésének. A kedvezőtlen feltételek között gazdálkodó tsz-ek megkülönböztetett támogatásának több évre előre meghatározott kijelölése is növelte a tagok biztonságérzetét.

A tsz-ek politikai, szervezeti, gazdasági fejlődése összességében megfelel a kongresszusi irányelveknek. Az elért eredmények bizonyítják a megyei pártértekezlet állásfoglalásának helyességét is, mely szerint Szabolcs-Szatmárban a feltételek adottak a mezőgazdaság — ezen belül a tsz-ek — termelési színvonalának országos ütemet meghaladó növekedéséhez. A gazdaságpolitikai intézkedések, a közgazdasági környezet lehetővé tették az önálló, vállalatszerű gazdálkodás főbb elemeinek érvényesülését, az ösztönzők hatása elsősorban a termelő alapok mennyiségi növekedésében, az anyagi-műszaki ellátottság javulásában jelentkezik.

A piaci és pénzügyi szabályozás keretében hozott központi intézkedések egy része (adó, kamat, hitel, biztosítási díjak, SZTK-járulék), amelyek a közös és személyi jövedelmek kiegyenlítettebb fejlődését országos szinten kedvezően orientálták, a megye sajátos természeti adottságából eredően egyes gazdaságok nem eléggé szervezett termelő munkája miatt a közös gazdaságok nettó eredményeire mérséklően hatottak. Emiatt sem tudtunk közelebb jutni az egy dolgozó tagra vetített személyes jövedelem tekintetében az országos átlaghoz.

Megyénkben igen differenciált és nagy még a tagok jövedelme közötti különbség. Az össztagság körén belül magas az olyan dolgozók aránya, akiknek életszínvonala alacsony, jövedelmük a társadalompolitikailag indokolt szintet sem éri el. Társadalmi problémaként jelentkezik a termelőszövetkezeti dolgozók és járadékos tagok részéről a családi pótlékban és a nyugdíjrendszerben még meglevő különbségek megszüntetése, a járadékos tagok életszínvonalának erőteljesebb növelése is.

A megyei pártbizottság kimondta: a termelőszövetkezeti parasztság életszínvonala gyorsabb előrehaladásának feltétele a termelés növelése, a hatékonyság fokozása. Megállapította, hogy nem kielégítő mértékű a fejlődés a tsz-pa-

rasztság, a falusi lakosság áru- és más jellegű szolgáltatási igényeinek kielégítésében. Az áruellátás javítása, a szolgáltatások fejlesztése tekintetében ezért az eddigieknél gyorsabb előrehaladás szükséges.

A tsz-tagok termelési és jövedelemérdekeltségének növelése a központi támogatások differenciált — hosszabb távra érvényes — lehetőségeinek fenntartását, kiszélesítését igényli.

A pártbizottság felhívta a termelőszövetkezetek és a tsz-területi szövetségek pártszervezetei, kommunistái figyelmét arra, hogy következetesen szerezzenek érvényt a megyei pártbizottság határozatának.

Igen fontos feladatunk továbbra is a tsz-tagok rendszeres foglalkoztatásának megoldása, a mellék- és kisegítő üzemágak fejlesztése, a munkaigényes kultúrák termesztése. Mindez a nehéz fizikai munka további csökkentésével, a munkafolyamatok ésszerűsítésével, a szociális, kulturális, egészségügyi feltételek biztosításával érhető el.

A megyei pártbizottság felhívta a járási pártszervek és a tsz-ek kommunistáinak a figyelmét arra is, hogy fokozottabban törődjenek a munkából kiöregedett tagokkal. A községekben, a tsz-ekben megfelelő koordinációval használják fel a rendelkezésre álló kulturális és egyéb alapokat. A munkakörülmények általános javításával igyekezzenek vonzóvá tenni a fiatalok számára a termelőszövetkezeteket.

A pártbizottságok, szövetkezeti pártszervezetek bátran kezdeményezzék a helyi lehetőségek minél jobb kihasználását, a gazdálkodás anyagi-technikai eszközeinek korszerűsítését.

Dr. Tar Imre
a Szabolcs-Szatmár megyei PB
első titkára

Kifizetődik a juhászat... A pálfai Egyetértés Termelőszövetkezetben jól jövedelmező üzemág a juhászat. Új, hatszáz férőhelyes hodályt építenek, növelik a törzsállományt

(MTI fotó – Gottvald)

VITA VÉLEMÉNYCSERE

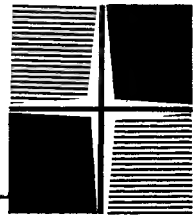

HOZZÁSZÓLÁS A VEZETŐK TOVÁBBKÉPZÉSÉHEZ

A közvetlen munkahelyi vezetők továbbképzéséről

Örömmel üdvözöltem a vezetők továbbképzéséről ez év áprilisában megindított vitát és véleménycserét s nagy érdeklődéssel olvastam az eddig megjelent hozzászólásokat. Az elhangzott vélemények — megítélésem szerint — jó szolgálatot tettek a vezető-továbbképzés ügyének. Az elvi iránymutatás mellett olyan nézeteket is megfogalmaztak, amelyek a hozzáértőt és a nem szakmabelit egyaránt ösztönzik a hozzászólásra, a vezető-továbbképzés sajátos problémáinak felvetésére.

Számomra — aki munkahelyi vezető-továbbképző tanfolyamok szervezője és oktatója is vagyok — különös ösztönzést jelentett Marosi János, dr. Tiszai István, dr. Devics József és Baranya Sándor véleményének megismerése, hiszen a vita tárgyában foglalt tevékenység perifériáján, s mondhatni: legproblematikusabb területén dolgozom.

Talán nem fog az olvasó szakmai sovinizmussal vádolni, ha azt mondom: *a munkahelyi vezető-továbbképzés a legfontosabb és mind ez ideig* — tartalmában, formáiban, módszereiben egyaránt — *a legkialakulatlanabb része a vezetőképzés egészének.* Olyan része, amelynek eredményessége vagy éppen kudarcai nem kis hatással lehetnek gazdasági életünkre, közelebbről — az oktatás gyakorlatában — a következő fokozatok, a közép- és felsőszintű vezetők továbbképzésére. Az utóbbi tevékenység sikeressége ugyanis alapvetően feltételezi a munkahelyi partnerek jó hatásfokú felkészítését tevékenységük magasabb színvonalon való ellátására. Arról van tehát szó, hogy a vezetés megfelelő szintjein a beosztott maga is vezető: a termelést közvetlenül irányító, aki egyben az irányítás döntő láncszeme is. Az 1023/1971. sz. kormányhatározat a munkahelyi vezetők továbbképzését a vállalatok feladatává tette. Ez — szerény becslések szerint — azt jelenti, hogy általában mintegy 120 ezer közvetlen munkahelyi vezető továbbképzéséről kell gondoskodni. Egyes források szerint ez a szám még nagyobb.

Mindezek alapján egyértelmű, hogy miért is kell a munkahelyi vezetők továbbképzésére lényegesen nagyobb gondot fordítani a következőkben, és ez indokolja azt is, hogy a Pártélet hasábjain elsősorban a vezető-továbbképzés e területének ideológiai-gyakorlati problémáiról tárgyaljunk.

Ennek figyelembevételével a következőkben a munkahelyi vezető-továbbképzés egyik sarkalatos kérdésével, a továbbképzés folyamatosságának, vagyis

a vezető-továbbképzés oktatási folyamatként való felfogásának problémájával kívánok vázlatosan foglalkozni.

A kérdésfeltevést alapvetően az a sok helyen kialakult rossz gyakorlat indokolja, hogy a *vállalatok a munkahelyi vezetők továbbképzését egyszeri tanfolyamok keretében kívánják megoldani.* A képzés *kampányfelfogása* rendkívüli károkat és elsősorban késedelmet okozhat e fontos tevékenység kialakulásában és egészséges fejlődésében. E felfogást jól szemlélteti egy oktatásszervező, aki rangos konferencián vállalata eredményeiről így nyilatkozott: „... közvetlen munkahelyi vezetőink 60%-a — a IV. ötéves terv befejezése előtt két évvel — továbbképzést nyert."

A folyamatosság szükségszerűség

Több kísérlet ugyanakkor azt bizonyítja, hogy a vezető-továbbképzés helyes felfogása e speciális felnőttoktatás és az oktatás általános mozzanatainak sajátos anyaggal való feltöltésén és a körülmények megfelelő alkalmazásán alapul.

A vezető-továbbképzés didaktikai szempontú megközelítése tehát azt jelenti, hogy *a szó igazi értelmében oktatásról-nevelésről beszélünk:* az ismeretszerzés, az ismeretalkalmazás és ellenőrzés fokozatain keresztül, amelyek esetünkben sok-sok egymásba átfolyó, időben és anyagban egymástól elhatárolható és kapcsolódó, egymásba folytonosan átmenő szakaszt jelentenek és amely ciklusok a tudományos-technikai és társadalmi fejlődéshez igazodó végtelen sorozatot alkotnak; nem egymás előtt és után, hanem folytonosan szélesedve: egymásból és egymásba.

A közvetlen munkahelyi vezetők képzése és továbbképzése tehát nem egyszeri oktatási feladat, nem kampánymunka, hanem nagyon átgondolt, tervszerű és magas fokon szervezett folyamat. A folyamat maga a gyakorlatban bevált, igen eredményesen alkalmazható képzési formák kombinációjaként működik.

Alapvető képzésformaként az 1—2 hetes időtartamú komplex. tematikus és funkcionális tanfolyamok ajánlhatóak, mint az alapozó ismeretátadás, a gyakorló-ismeretalkalmazás, a magatartásformálás fő fórumai. Ezeknek időbeni tervszerű elrendezése, az alapvető képzésformák változatos alkalmazása előfeltétele a hatékony képzésnek. A járulékos és mintegy az oktató-nevelő munka folytonosságát biztosító képzésformák a folyamatvonalakon vagy azok mentén helyezkedhetnek el. Ilyen képzésformák: *az irányított önképzés* (szakirodalom ajánlás, továbbképző füzetek stb.), valamint *a konzultációk* (esetleg konferenciák, ankétok stb., amelyek a folyamatvonálakat ugyan megszakítják, azonban önálló állomást — tárgyalási anyaguknál, időtartamuknál, átfogóbban: jelentőségüknél fogva — nem jelentenek).

A felsorolt képzésformák kombinációjaként kialakított folyamat ezután — a körülmények, a képzésbe bevont vezetők megismerésére alapozva — ciklusidőre ültethető, melynek kezdő és végpontja nem merev határvonalat jelent, hanem egy megelőző szakasz formai lezárását, illetve egy új, az előzőre épített sorozat megint csak formális megnyitását.

E vázlatosan ismertetett alapelveken nyugszik az alábbi ábra, amely szerint vállalatomnál (Posta Központi Járműtelep) jelenleg is folyik a továbbképzés. Az ábra egy tanfolyami csoporton szemlélteti a továbbképzés folyamatát 3 éves időtartamra.

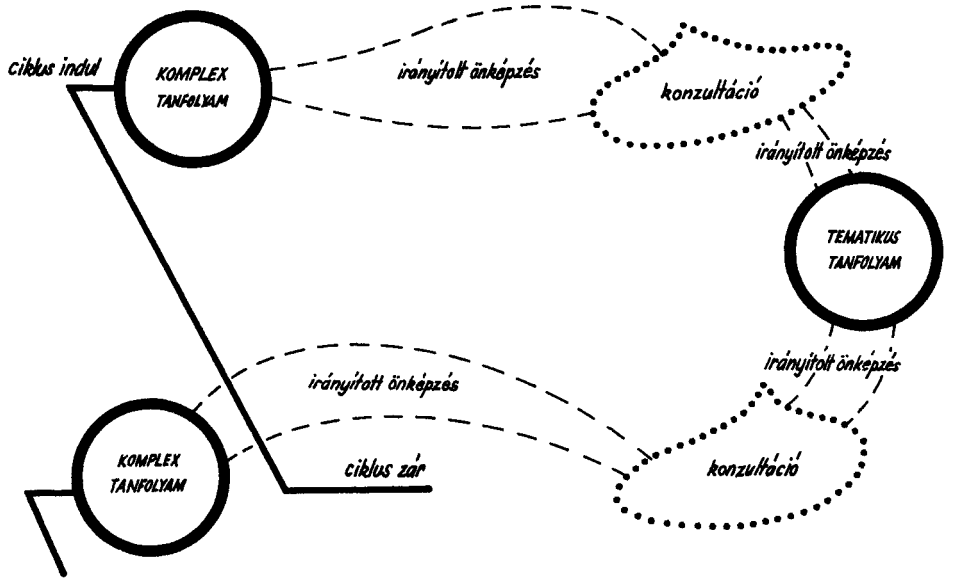

A Vita-véleménycsere rovatban eddig közölt hozzászólások főként a közép- és felsőszintű vezetők képzését, továbbképzését illetően tartalmaznak értékes nézeteket. Miután azonban országos gond a közvetlen munkahelyi vezetők továbbképzésének megtervezése-megszervezése, a személyi és anyagi feltételek megteremtése, talán elnézhető, hogy elsősorban nem az említett szerzők véleményére reflektáltam.

Ami azonban még ide kívánkozik és ami szorosan összefügg a korábbi hozzászólások tartalmával: semmilyen modell — legyen az bármilyen tetszetős is — nem alkalmazható eredményesen megfelelően kidolgozott és didaktikusan rendezett ismeretanyag, tartalom nélkül. Csak egyetérteni lehet Marosi Jánossal, aki a továbbképző-programok döntéscentrikusságára hívja fel a figyelmet. Nem elég dönteni tudni a vezetés bármely szintjén, hanem a döntéseket a beosztottakkal el is kell fogadtatni. Ezért csak ismételhetem és saját — bár nem sokéves — tapasztalataim alapján hangsúlyozom az emberi tényezők oktatásának, a személyiség- és ezen keresztül a magatartásformálás jelentőségét.

Rendkívül lényegesnek ítélem továbbá minden oktatási anyag politikusabbá tételét, ami egyrészről a szocialista vezetéstudomány tananyaggá rendezése révén (lásd Baranya Sándor írásának ide vonatkozó szakaszát) válik megközelíthetővé, másrészről egy ártó tényező — a nyugati és ilyen értelemben a kapitalista társadalmi-termelési berendezkedésre szabott elvek és módszerek kritikátlan átvétele, megalapozatlan (és a tudományosság színeiben tetszelgő) adaptációja — kiszűrését feltételezi. A hozzászólók véleményéhez csatlakozom tehát, ha ezt a több publikációban már érintett intést hangsúlyozom, csak azért, mert még ma is élő a nyugati vezetés- és szervezéstudományi eredmények indokolatlan fetisizálása.

Baranya Sándor a Pártélet júliusi számában így zárja cikkét: „... eredménynek tartanám..., ha vitára ösztönözném azt, aki e kérdésben egy kicsit is tud segíteni." Remélem nem tartanak majd szerénytelennek, ha viszonylag kevés gyakorlati tapasztalattal a hátam mögött megkíséreltem „egy kicsit is" hozzájárulni a közvetlen munkahelyi vezetők továbbképzésével kapcsolatos kérdések vitájához.

Zsigmond Csaba
szakoktatási előadó

A tagfelvételi kérelmek elutasításáról

A pártba mindig többen jelentkeznek, mint amennyit a taggyűlések felvesznek. Ez természetes dolog, hiszen a pártba lépés önkéntes, s akiben kialakult az elhatározás, akivel foglalkozik a pártszervezet, az előbbutóbb felveti a gondolatot: szeretne párttag lenni. Volt idő, amikor ez a kívánság — amely egyébként lényeges elem a pártbalépésnél — helyenként elegendő is volt a felvételhez. Mert ki veti fel ezt az óhajt? Általában az, aki valamilyen módon megízlelte a mozgalmi munka szépségét, felismerte a kommunista kollektíva erejét, magával ragadta a szocialista építés célkitűzése: az emberi felemelkedésért folyó önzetlen munka. Természetesen előfordulnak más indítékok is, de a mai idők jellemzője: *az önkéntes, szabad elhatározás, a célok vállalása.* Ezt ismerve is az a helyzet, hogy nem lehet minden jelentkezőből párttag, csak azokból, akik valóban megérettek a tagságra, akikkel erősödik a párt tekintélye abban a közegben, ahol az alapszervezet működik. A legjobbak kiválasztásának elve jelzi, hogy a felvételhez nem elegendő az egyéni szándék. Ez csak a dolog egyik oldala, a másik, hogy az adott pártszervezet sokoldalúan mérlegelje: a belépni szándékozó ember mennyiben felel meg a tagfelvételi követelményeknek. Vagyis, mérlegelni kell a jelentkezéseket, a pártban érvényesülő elvek és módszerek alapján.

A taggyűlés felelőssége

A tudatosság, a meggyőződés foka minden embernél más, és a belépni szándékozók közül nyilvánvalóan azokat lehet és kell felvenni, akiknél a lehető legnagyobb az elkötelezettség. A tagfelvételek megvitatása és esetleg elutasítása tehát abból az elvből következik, hogy a párt a munkásosztály élcsapata és a társadalom legjobbjait tömöríti soraiba. Az alkalmasság elbírálása nagyrészt az alapszervezetekben történik, hiszen ott döntenek a felvételről, illetve a felvételi kérelmek elutasításáról. *Új tagokat egyedül a taggyűlés vehet fel.* Minden más pártszerv csupán az alapszervezet felvételi döntését minősíti: megerősíti, jóváhagyja vagy elutasítja, nem erősíti meg a taggyűlés felvételi határozatát, mert valamilyen okból nem felel meg a szervezeti szabályzatban rögzített követelményeknek.

Ebből is következik, hogy a párt tagfelvételi politikájának érvényesítése elsődlegesen az alapszervezetektől igényel kritikus magatartást, olyan felelősséget, amely nélkülözhetetlen a párt erejének, harckészségének növelésében. A kritikus tagfelvé-

tel egyben azt is jelzi: a párttagok mennyire érzik kötelességüknek a párt tekintélyének növelését, tisztaságának őrzését, azt a feladatot, hogy a tagság összetételén keresztül is segítsék a párt politikájának következetes érvényesítését.

A tagfelvétel problémái — mind a növekedés mind az összetétel vonatkozásában — összefüggnek azzal: *hogyan él az alapszervezet, jogával, kötelességével, mennyire érvényesül a párttagok egyéni és kollektív felelőssége.* Így, ha nem is lehet teljesen az alapszervezeti tevékenység korrekciójaként felfogni a további lépéseket — például a megerősítési jogot —, nagymértékben arról is szó van.

Mindez jelzi az alapszervezeti taggyűlés rendkívül nagy szerepét a tagfelvételi munkában. Hozzá kell azonban tenni: abban, hogy az alapszervezetek jól betöltsék hivatásukat, jelentős szerepe van az irányító pártbizottságoknak. Az ő dolguk, hogy tájékoztatással, tanáccsal, konzultációkkal és a pártmunka sok más eszközével segítsék az alapszervezeti pártmunkát, hogy azok az általános elveket a mindennapok gyakorlatában is érvényesítsék.

Ki utasítsa el a kérelmet?

A pártban természetes folyamat — mivel élő szervezet —, hogy mindig kiegészül új emberekkel. Megfigyelhető — több év távlatából —, hogy általában többen jelentkeznek, mint, amit a Politikai Bizottság 1970. szeptember 22-i határozata helyesnek ítélt meg. A határozat minden pártszervezet számára kötelező. A PB tavaly novemberben megjelent határozata is annak jegyében született, hogy a kongresszusi célkitűzések, és az említett határozat minden szervezetben érvényesüljön. Tulajdonképpen arra inti a pártszervezeteket, hogy mindjobban foglalkozzanak — a helyenként kissé mellőzött — minőségi tényezőkkel. Magyarán: kritikusabban végezzék a tagfelvételi munkát.

Az 1973 első félévében alapszervezeteinknél tapasztalható hogy a pártba való felvételeknél körültekintőbb munkát végeznek, mint korábban. A felvételre kerülők már a belépés előtt igazolják, hogy politikai és ideológiai felkészültségük elérte azt a minimumot ami alkalmassá teszi őket a párttagságra. Munkájukkal, és magatartásukkal kiérdemelték dolgozó társaik megbecsülését. Mindezek ellenére a PB 1972. novemberi határozata több gondot okoz, főleg azokban a pártszervezetekben, ahol nem tisztázták eléggé a tagfelvételi politika elveit és az abból fakadó időszerű helyi teendőket. Ez bizonyítja, hogy a felvételeknél kisebb mértékben ugyan, de érvényesül még egyfajta igénytelenség. Olyan szemlélet, hogy aki jelentkezik, azt, hacsak nincs felvételt kizáró tényező életében, az alapszervezeti taggyűlések egy része már alkalmasnak tartja a párttagságra. Ez tükröződik többi között abban is, hogy a felvételek döntő többségének elutasítása a tagfelvételt megerősítő jogú végrehajtó bizottságoknál történt, s csak elenyészően kisebb számban az alapszervezetek taggyűlésén. A megerősítési jogú pártszervek elutasítási döntései különösen érzékenyen érintik azokat az alapszervezeteket és embereket, akiknek a jelentkezését a vezetőség vagy az aktivisták kezdeményezték. Az ilyen esetekben az elutasítások konfliktusokat, sértődöttséget eredményezhetnek. Ezeket lehetőleg a minimumra kell csökkenteni azzal, hogy a jelenleginél is jobb összhangot teremtenek egymás között az irányító szervek és az alapszervezetek, a tagfelvételi követelmények értelmezésében. Ez lehet ugyanis a legfőbb biztosíték arra, hogy az alapszervezetek csak olyan személyek felé tegyenek kezdeményezéseket, akik alkalmasak a párttagságra. Az elbírálás ilyen nagy különbsége politikai szempontból is egészségtelen tendenciákat tükröz. A látszat az, mintha kétfajta mérce érvényesülne: egy az alapszer-

vezetben, amely nem mérlegeli eléggé, hogy a felvétel mennyiben felel meg a szervezeti szabályzat követelményeinek, a másik az irányító pártbizottságé, amely már szigorúbb és következetesebb az elutasításban. Ez az újfajta „szereposztás" ugyancsak káros, s arra hívja fel a figyelmet, hogy az irányító pártszerveknek az alapszervezetekben a jelenleginél is jobban kell segíteni a tagfelvételi munkát, amely egybként összefügg az egész politikai tevékenységgel. Nem lehet azt várni — legalábbis reálisan nem —, hogy a tagságra való alkalmasság megítélése magasabb színvonalon legyen, mint az alapszervezetben uralkodó eszmei, politikai színvonal.

Az indoklás komolysága

Az első félév tapasztalatai azt is felvetik: nem csak az a baj, hogy az alapszervezetek különböző okból nem szívesen vállalják a felvételi elutasítást, hanem, hogy azok indoklása sem elég megalapozott. Van bizonyos összefüggés a két dolog között, éppen ezért szükséges az éles felvetésük.

A felvételi kérelmeket pillanatnyilag sok helyen olyan módon utasítják el, hogy például: „most nem veszünk fel párttagokat", „csak munkásokat vehetünk fel", vagy a „felsőbb szervek nem engedélyeznek több felvételt". Ilyen és hasonló érvelést aligha lehet elfogadni. Mindenegyes helyen — ahol ez felvetődik — szükséges, hogy az irányító pártbizottságok újra és ismét tisztázzák a félreértéseket, segítsék a párt határozatainak megfelelő szemlélet és munkastílus kialakítását.

A tagfelvételi kérelmet elutasító taggyűlésnek, vagy megerősítő joggal rendelkező párt-végrehajtóbizottságnak egyaránt kötelessége — s ez adódik a párt lenini normáiból —, nyíltan megmondania a felvételi követelményekre alapozva: miért nem tartja alkalmasnak, vagy időszerűnek a tagfelvételt. Ez több okból is szükséges. Egyrészt, mert az okok nyílt feltárása egyben olyan ösztönző erő, amivel lehetőséget adnak a felvételi feltételek teljesítéséhez. Az egyénnek úgy, hogy látja erényeit és gyengéit, a pártszervezet számára pedig úgy, hogy tudja: milyen irányba foglalkozzon, adjon pártmegbízatásokat a leendő párttagnak.

Azt, hogy miért nem alkalmas valaki a tagságra, azért is fontos őszintén elmondani, hogy ne adjon okot: mende-mondákra. A homályos, semmitmondó megfogalmazások, a látszólag humánus eljárások (ne bántsuk, ha már úgysem vesszük fel) a legjobb talajt szolgáltatják a sertődés számára.

A felvételi kérelmek elutasításának döntő többsége azért történik, mert a jelentkező még nem érett meg a párttagságra, a feltételek közül egyik-másik teljesítése nem, vagy kis részében teljesült. Ez arra kell hogy intse pártszervezeteinket: a felvételüket kérők elutasítása úgy történjen, hogy az érintettek továbbra is megmaradjanak a pártot körülvevő szimpatizánsok széles táborában, illetve, hogy maguk is törekedjenek arra, hogy alkalmassá váljanak a párttagságra.

A pártdemokrácia betartásával

Minden párttag tudja: nem könnyű kimondani a pillanatnyilag kellemetlen igazságokat. Ilyen lehet az is, ha nem tartunk valakit alkalmasnak a tagságra, különösen ha rendes, becsületes emberről van szó. De gondolni kell arra az egyszerű tényre: mi lenne, ha minden becsületes embert felvennénk a pártba? Hiszen ebben az országban is többmillióra tehető a számuk, s ha mindenki előtt nyitva állna a kapu, a párt nem tölthetné be hivatását, vezető szerepét. A jelentkezések indokolt elutasítását tehát természetes folyamatnak kell tartanunk. Nem mindegy azonban — az

egész politikánk szempontjából sem —, hogyan történik ez. Minden elutasítás rejt magában bizonyos alapot a sértődésre, vagy legalábbis kellemetlen érzéseket kelt. A párttagok dolga, hogy emberséggel, elvszerűen a lehető legfájdalommentesebben oldják ezt meg. S végső soron akkor intézték el jól ezt a feladatot, ha az elutasított személy megmarad az alapszervezet segítőjének, erejéhez, képességeihez mérten mint pártonkívüli részt vesz a párt politikájának megvalósításában.

A felvétel elutasításában különös felelőssége van a megerősítő joggal felruházott végrehajtóbizottságoknak. Ezekben az esetekben már nem egymást ismerő, egymás mellett dolgozó, lakó emberek állnak egymással szemben, hanem kibővül a kör: az elutasítással egy egész taggyűlés állásfoglalását helyezik hatályon kívül.

Az elutasítás helyes indoklása így többszörös jelentőséget kap. Sőt, itt nemcsak arról van már szó, hogy a jelentkezőnek kell indokolni az elutasítást, hanem annak okait a taggyűléssel is meg kell értetni, hiszen ez egy olyan alkalom, amikor konkrét példával lehet a tagság szemléletét formálni, felelősségét növelni. Éppen ezért nagy szükség van arra, hogy ezt az aktust ne korlátozzák levelezésre, szűkszavú közlésekre, hanem a vb tagja a testület döntését személyesen ismertesse mind az elutasított személlyel, mind a taggyűléssel. Ezt az eljárást igényli a pártdemokrácia, amely nemcsupán — a feltétlenül szükséges — felsőbb szervek iránti bizalomra épül, hanem a kommunista meggyőződésre.

Az ilyen értelmű eljárás — bizonygatni aligha kell — növeli a párt befolyását, a párt iránti bizalmat és nem taszítja el azokat, akik nagy segítségünkre lehetnek a párt és a tömegek kapcsolatának erősítésében, fejlesztésében, a mindennapok nehéz munkájában.

Barát Károly
a KB PTO alosztályvezetője

A káderképzés új formái

Újabb, jól képzett káderekkel erősödött a budapesti pártmozgalom. A Budapesti Oktatási Igazgatóságon 750 oklevelet adtak át azok részére, akik a marxizmus—leninizmus esti egyetem szakosító tagozatát elvégezték és állami diplomát szereztek.

A káderek képzésében új formákat is alkalmaznak. A tudatos kádernevelő munka eredményeképpen az öthónapos és egyéves pártiskola hallgatói közül negyvenötöt az esti egyetem kétéves pártépítési szakosító tagozatára irányítottak, mely az oktatás új formája. Ezenkívül az esztétikai tanszék keretében az eddigi formától eltérő közművelődési szakosító tagozatot indítottak mintegy 80—90 e területen dolgozó funkcionárius részére. Eddig ilyen oktatás csak a speciális kollégium keretében folyt.

Előadások a fiatal tanácstagoknak

Tolna megyében már hosszabb ideje nagy figyelmet fordítanak arra, hogy a fiatal tanácstagokkal megismertessék a közéleti tevékenységgel összefüggő tudnivalókat. Ez a továbbképzés a jelenlegi ciklusban fokozott jelentőséget kapott, mivel a legutóbbi választásokon az eddiginél több fiatal került a tanácsokba.

Az idén ezt a továbbképzést a KISZ megyei bizottságának dombóvári vezetőképző táborában tartották meg. Itt a résztvevők előadást hallgattak meg az ifjúsági törvény végrehajtásának tapasztalatairól, a népfront tevékenységéről és feladatairól a tanácsi munka segítségében a tanácstagok szerepéről a tanács tevékenységében, a KISZ és a tanács együttműködésének tapasztalatairól. Megismerkedtek a megye IV. ötéves tervéből a továbbiakban megvalósítandó feladatokkal is. Az előadásokat vita és széles körű eszmecsere követte.

Ahogy az alapszervezet titkára látja

Elmondta Berényi Jánosné, a Beloiannisz Híradástechnikai Gyárból

Apám bronzöntő volt. Tíz esztendőmmel én voltam a legnagyobb, amikor temetése után ránkszakadt a nagy kilátástalanság. Anyám törékeny teremtés. Éppenhogy a három gyerek gondozásával tudott csak megbirkózni addig is. Elesettségében azt sem tudta, hová legyen. Kereset és támasz nélkül maradt.

A rokonság úgy határozott: végezzem el a polgárit, majd összeadják a tandíjamat. Meg is tették . . . De csak ennyit. És hiába volt a jó felelet, ha anyám nem tudta megvenni a hímzéshez a dobrámát, máskor a tornafelszerelésem volt hiányos. Később már a tandíjamat sem tudtam bevinni, mert felélte a család. A harmadikból aztán kimaradtam. Egy üzembe kerültem — heti öt pengőt kerestem.

Tizennégy esztendős koromban, 1935 májusában sikerült bejutnom a Standardba. A galvanizáló és festőműhelyben alkalmaztak. Gyorsan beletanultam mindenfajta munkába. Jaj, csak megfeleljek! — ez járt állandóan a fejemben. A maximumra törekedtem. Megfelelni mindig, minden helyen. Igyekeztem mindenkinek a kedvében járni, hogy megszeressenek. Nem szolgalelkűségből! A kényszer vitt rá, hiszen testvéreim még iskolába jártak. Kicsikartam, hogy elégedettek legyenek velem és maradhassak. Vállaltam túlórát, volt olyan hét, amikor száz órát is dolgoztam. Mivel ismerték a helyzetünket, jók voltak hozzám a munkások. Szeretettel gondolok ma is Kaposi művezetőre, aki tanított és vigyázott is rám.

A gyár 1938-ban Lágymányosra költözött, Újpestről. Vele jöttem én is. Munkásként dolgoztam kerek tíz esztendeig. Az államosítás után akkori főnököm — Fischer Imre — a későbbi iparigazgató, diszpécsernek tett. A félbeszakadt tanulást, amint lehetett, pótoltam. Elvégeztem a közgazdasági technikumot, majd a marxizmus—leninizmus esti egyetem általános tagozatát.

Állandóan tele voltam feladatokkal. Belevetettem magam a munkába, akár egy megszállott. Ma is szeretek dolgozni. Nem tudom megérteni azokat, akik csak éppenhogy tesznek-vesznek. Én olyan felelősséggel és komolyan látok mindenhez, mintha a sorsom függne annak jó vagy rossz elintézésétől. Tulajdonképpen így is van, mégha áttételesen igaz is ez. Annyira magaménak érzem a gyárat, mint az otthonomat. Ott is, itt is tudom a kötelességemet. Ami az én dolgom, azt elvégzem becsülettel. Van, aki megmosolyog ezért. Én erre azt mondom: aki csak félszívvel akar valamit, akár hozzá se kezdjen! Így van ez mindennel, akár

munkaköri kötelezettségről, tanulásról, vagy az emberek ügyeinek intézéséről van is szó. Ez utóbbi szerintem rendkívül fontos. Ha szeretjük, s magunk mellett érezzük az embereket, velük minden feladat megoldható, a lehetetlen is lehetségessé válik.

Mindent az emberekért, anélkül, hogy közben feladnánk elveinket. Számomra ma is ez az első törvény, amely szerint élek. Akik megerőltető nehéz fizikai munkát végeznek, s kötve vannak a munkahelyhez, ügyes-bajos dolgaik intézésére nem mozdulhatnak könnyen, azoknak a helyükbe kell menni, sőt kitalálni a gondolataikat is. Megérdemlik. Én például tűzbe megyek a hozzámtartozó fizikai dolgozókért, ha igazuk van. Viszont, ha kell, tudok nemet is mondani.

Közöttük mindig otthon érzem magam. Tudok gondjaikról, ismerem örömeiket. Huszonegy párttag tartozik hozzám, összesen 104 ember dolgozik itt a festőműhelyben: szakmunkások, betanított munkások, férfiak és nők vegyesen. 250 ezer négyzetméter felületű alkatrészt festettünk az elmúlt évben. Régi gondunk; kevés nálunk a szakmunkás. Sokan kiválóan dolgoznak, de csak betanított munkásként sorolja be őket a nomenklatúra. Bérük nem emelkedik, noha többet érdemelnének. Megtaláltuk a módját, hogy szakmunkásképzőn való részvétel útján előreléphessenek. Négyen tettek vizsgát közülük nemrégiben. Öt embert sikerült megnyerni az általános iskola elvégzésére.

Ha indokolt, mint alapszervezeti titkár mindenkor eljárok a dolgozók érdekében. Ők még sohasem hagytak cserben, bármekkora áldozatvállalást kértünk is tőlük. Minden szükséges alkalommal mozgósítani tudtuk őket. Példa erre a társadalmi munkában végzett KISZ-műszak. Ezen az üzem dolgozóival együtt 48-an vettünk részt és 5600 forint értékű munkát végeztünk. A vietnami műszakra 52-en jöttünk be, s 118 százalékos teljesítménnyel dolgoztunk. Ilyenkor ott vagyunk közöttük, társadalmi, gazdasági és műszaki vezetőként fizikai munkát végzünk. S nagyon igyekszünk, nehogy szégyent valljunk. A szervezésben nálunk fő szerepe van a személyes példamutatásnak, s talán ezért van az, hogy minden akciónk eredményes. Annak idején az „egy iskola — egy televízió" mozgalomban a mi üzemünk egymaga összehozott egy készülékrevalót. Megvettük, s magunk vittük Göcsej egy kis falujába, Zajkra.

Nálunk minden politikai ügy, akár kicsi, akár nagy horderejű. Manhertz Mihálynénak például a 35 éves törzsgárdatagsága elismeréséhez hiányzott valamennyi idő. Vidéken élt, s a felszabadulás idején, amíg helyre nem állt a vasúti forgalom, addig nem tudott bejárni. Méltányosan kellett hát megítélni akkori helyzetét. Végül is beszámították a gyárhoz való hűségéhez az elveszett időszakot.

Alapszervezetünkben jó a párttagok és pártonkívüliek kapcsolata. A pártonkívüliek is gyakran fordulnak a pártvezetőséghez egyéni és közösségi problémáikkal. Az esetek többségében a gazdasági vezetőkkel és a szakszervezeti aktivistákkal együtt igyekszünk gondjaikra kedvező megoldást találni.

A gazdasági vezetés minden jelentősebb döntés előtt kikéri a pártalapszervezet vezetőségének véleményét. Elvi álláspontunk: párt-demokrácia nélkül nem képzelhető el cselekvési egység. Szerintünk mindenki ott, s akkor mondjon véleményt, amikor az még idejében van. De ha már elhatároztunk valamit, akkor csak a megvalósulásán szabad mindenkinek dolgozni.

Vezetőségünk nagy jelentőséget tulajdonít a pártcsoportok munkájának, éppen ezért minden fontos elhatározásról tájékoztatjuk a bizalmiakat, a döntések előtt meghallgatjuk, figyelembe vesszük javaslatai-

kat. A tömegkapcsolatok erősítésére különös gondot fordítunk. A közösségért tevékenykedni nálunk érdem. Sok fáradozásba telt, amíg a gazdasági vezetőkkel is meg tudtuk értetni: akik a közösség érdekében szabad idejüket áldozzák, azok a munkahely problémáinak megoldásában is rendszerint kezdeményezők, s munkaköri kötelezettségeik végzésében is kitartóbbak, példamutatóbbak. Ha a helyzet úgy kívánja, az ilyen ember mindig hatásosabban tudja mozgósítani társait, bármely soron kívüli gazdasági vagy politikai feladat megoldására. Sikerült olyan szellemet teremteni nálunk, hogy ha mindenki mindennap egy kicsit többet tesz a közösségért: gyorsabban valósíthatjuk meg terveinket, elképzeléseinket, saját boldogulásunkat is.

Minden megmozduláson ott vagyunk. Szervezettségben, a térítésmentes véradásban szintén elsők vagyunk. Rendszeresen látogatjuk beteg dolgozóinkat. Szocialista brigádjaink patronálják a Himffy utcai otthon gyermekeit. Havonta egyszer felváltva látogatják őket, ajándékot, édességet visznek. Minden nagyobb ünnep alkalmával ajándékcsomagot kapnak tőlük a szülői gondoskodást nélkülöző gyermekek.

A társadalmi munkások önzetlenül teszik mindezt. Cselekedetükkel az emberszeretet vezérli. Aki részt vállal a közösségért végzett munkából, talán észre sem veszi, hogy közben megváltozik szemlélete, gondolkodásmódja. Az „én" helyett mind gyakrabban használja a „mi" meghatározást. A társadalmi munkát végzők előbb önmagukat, majd társaikat formálják mind értékesebb emberré. Ez a folyamat nem túl gyors, és nem is látványos, de példák egész sora bizonyítja a tudat és az érzelem fejlődését. Nem egy olyan ember, aki évekkel ezelőtt még megmosolyogta a társadalmi munkák szervezőit, az önzetlenséget tapasztalva lassanként maga is cselekvő emberré lett.

De vajon megbecsüljük-e azokat, akik készek másoknál többet tenni a közösségért? Nem is látványos elismerésre gondolok, hanem a mindennap megnyilvánulható megbecsülésre. Az egy — időben kimondott — „köszönöm" sokszor felér az anyagi elismeréssel. Büszke vagyok arra, hogy alapszervezetünkben minden egyes vezetőségi tag a kiváló dolgozó kitüntetés birtokosa. De azt is hozzáteszem: nekik az átlag dolgozóknál sokkal többet kellett tenniök ennek kiérdemléséért.

Úgy érzem, elvtársaim, s az üzem dolgozói megbecsülnek. Közéjük tartozom . . . Magam is, mint anyám, h'.rom gyereket nevelek. Így még jobban megértjük egymást az anyákkal is, hiszen itt többségében nők dolgoznak.

Lejegyezte:

Újvári Tiborné

Tanácskozás a munkás pártaktivistákkal

A XIV. kerületi Pártbizottság széles körű tanácskozásokat szervezett mindazokkal a fizikai munkásokkal, akiket valamilyen párttestület — kerületi pb, üzemi pártbizottságok és csúcsvezetőségek, alapszervezeti vezetőségek — tagjává választottak. A beszélgetések során tájékozódtak arról, hogyan kapcsolódtak be ezek az elvtársak e testületek munkájába, megfelelőek-e a feltételek társadalmi megbízatásuk ellátáshoz, észrevételeik, javaslataik kellő fogadtatásra találnak-e.

A beszélgetések résztvevői helyeselték a kerületi vezetés különféle kezdeményezéseit. Egyetértéssel fogadták, hogy a párt-végrehajtóbizottság üléseire rendszeresen meghívnak a pártbizottságba választott fizikai munkásokat; hogy az utóbbi időben több fizikai munkást küldtek pártiskolára, s fokozódott részvételük a marxizmus—leninizmus esti egyetemen és középiskolán is. Ugyanakkor kérték, kapjanak még több lehetőséget elméleti-politikai képzettségük növelésére.

Az alapszervezeti emlékeztetők tapasztalatai

A KB Titkárságának határozata alapján ez év január 1-től az alapszervezetek fontosabb eseményeit emlékeztetőben kell rögzíteni. Az eddigi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az alapszervezeti emlékeztető bevezetése helyes volt, elérte alapvető célját. Alkalmazása megteremtette, illetve megteremtheti az alapszervezet munkájának egységes dokumentálását; rendszeresebbé, áttekinthetőbbé teszi az iratkezelést és az iratkészítést; közvetett módon hozzájárul az alapszervezeti munka színvonalának, hatékonyságának emeléséhez; az irányító pártszervek részére — más forrásokkal együtt — nélkülözhetetlen információkat szolgáltat.

Az emlékeztetővel elérendő célok maradéktalan megvalósulása, színvonalának emelése hosszabb időszak feladata. Az emlékeztetővel kapcsolatos munkát mind az irányító pártszerveknek, mind az alapszervezeteknek rendszeresen értékelniük kell, hogy tartalmilag fejlesszék és a jó tapasztalatokat munkájukban hasznosítsák.

Az év eleje óta eltelt aránylag rövid idő alatt a pártvezetőségek egy része a KB Titkárságának határozata szerint járt el, rendszeresen és helyesen vezetik az emlékeztetőket, belőlük nyomon követhető az alapszervezeti taggyűlések, a vezetőségi ülések rendszeressége, az azokon résztvevők és távolmaradók aránya, a munkatervben meghatározott feladatok végrehajtása, az alapszervezetek szervezeti élete. Ezekben a pártszervezetekben az emlékeztetők nem csupán formailag, de tartalmában is megfelelnek a követelményeknek.

Az emlékeztetők hasznosak az irányító pártszervek számára is, segítséget nyújtanak az alapszervezetek munkájának reálisabb értékeléséhez. Rendszeres áttekintésük, összegezésük — elsősorban a területfelelősök által — lehetőséget nyújt az alapszervezetek munkájában előforduló problémák időbeni megismerésére, megoldására, a munkatervek, alapszervezeti határozatok végrehajtásának ellenőrzésére. Az emlékeztetők rendszeres ellenőrzése, értékelése felhívja az irányító pártszervek figyelmét arra, milyen intézkedéseket kell tenniük az egyes alapszervezetekben a politikai munka színvonalának emelésére.

Az eddigi tapasztalatok alapján meggyőződéssel állítható: az emlékeztetők segítségével a jövőben megbízhatóbb és reálisabb információ áll rendelkezésre az év végi beszámoló taggyűléseken az alapszervezetek munkájának megítéléséhez. Tapasztalataink szerint az irányító pártszervek többsége napjainkban is felhasználja az emlékeztetőket a rendszeres tájékozódásra a pártszervezetek belső életének eseményeiről, az irányításuk alá tartozó terület politikai munkájának egészéről. Színvonaluktól függően rendszeresen informálódnak a párttagság hangulatáról, problémáiról, kritikai megjegyzéseiről.

Bár az emlékeztetők alkalmazásáról szerzett tapasztalatok egyértelműen kedvezőek mégis számos probléma vár megoldásra. Több pártszervezetben az az alapvető gond, hogy nehezen szakítanak a korábban kialakult gyakorlattal, amikor is a jegyzőkönyvek vezetése nem volt rendszeres, vagy azok túl hosszúak, vagy felületesek voltak. Az emlékez-

tető vezetése ugyan egyszerűbbnek tűnik, de alapvető követelmény a rendszeresség, továbbá az is, hogy a taggyűléseken, vezetőségi üléseken elhangzottakat, s a határozatokat tömören fogalmazzák meg. Gyakori hiba, hogy nem rögzítik a hozzászólások lényegét, így azok vagy általánosak, vagy egyáltalán nem is kerülnek az emlékeztetőbe.

A pártvezetőségek rendszeresen beszámolnak a két taggyűlés között végzett munkájukról. Célszerű, ha csupán egy-két mondatban is, de az emlékeztetőben utalnak arra, hogy az alapszervezet tagsága milyen kérdésekről kapott tájékoztatást. Semmiképpen sem helyes, hogy az erre a célra kijelölt helyet az alapszervezetek egy része nem tölti ki, vagy egyszerűen csak azt írja be „igen", „nem". Ezzel szemben mind több pártszervezetben nyomon követhető, hogy a vezetőségi üléseken a titkár, vagy a vezetőségi tagok tájékoztatják a vezetőséget, a járási, városi pártbizottságokon tartott titkári értekezleteken hallottakról, a feladatokról, a reszortfelelősi értekezleten kapott tájékoztatásokról, tennivalókról.

Az alapszervezetek egy részében nem tudják, mikor kell emlékeztetőt készíteni és mikor jegyzőkönyvet. A „biztonság" kedvéért ezért mindkettőt elkészítik. Az ügyrendben előírtak szerint *tagfelvételről, személyi és fegyelmi ügyekről, az év végi beszámoló taggyűlésekről jegyzőkönyvet kell készíteni.* Az emlékeztető tömören nagyvonalakban tartalmazza a vezetőség és a taggyűlés. állásfoglalásait, határozatait. A jegyzőkönyv ezzel szemben részletesen rögzíti a taggyűlésen, ill. a vezetőségi ülésen elhangzottakat, az egyes felszólalók mondanivalóit. Az a helyes, ha az emlékeztetőben minden esetben jelzik a taggyűlés, illetve a vezetőségi ülés idejét, a résztvevők számát, a napirendi pontot és a hozott határozatot. Abban az esetben azonban, ha az ügyrend alapján jegyzőkönyvet kell készíteni, az emlékeztetőben tüntessék fel „az ülésről jegyzőkönyv készült".

Az alapszervezetek elég tekintélyes hányadában fontos kérdések tárgyalása után sem hoznak határozatokat, vagy konkrétan nem fogalmazzák meg a tennivalókat. Az emlékeztető bevezetésének, illetve vezetésének pedig éppen az az egyik legfontosabb feladata, hogy elősegítse, illetve ráirányítsa az alapszervezetek figyelmét a határozatok, állásfoglalások végrehajtására. Hatékonyabb a politikai munka azokban a pártszervezetekben, ahol a feladatokat konkrétan megfogalmazzák, a határidőket és a felelősöket kijelölik, s ezeket emlékeztetőbe rögzítik. Több alapszervezetben azt a módszert alkalmazzák, hogy a taggyűlések, illetve a vezetőségi ülések után a vezetőség tagjai rövid idő alatt közösen meghatározzák és meg is szövegezik, hogy mi kerüljön az emlékeztetőbe. Célravezető, ha olyan párttagot bíznak meg — pártfeladatként — ennek vezetésével, aki ilyen munkában jártas. Az irányító pártszerveknek azonban az e feladattal megbízott elvtársakkal meg kell beszélniük tennivalóikat és időközönként közösen értékelni a tapasztalatokat, segíteni, fejleszteni munkájukat.

Jól bevált módszer, amit már számos járási, városi, valamint községi, üzemi, intézményi pártbizottság, illetve csúcsvezetőség meghonosított: *a havi titkári értekezleteken rendszeresen értékelik az emlékeztetők vezetésének és hasznosításának tapasztalatait,* választ adnak a felvetődött kérdésekre, felhívják a figyelmet a hibákra, a munkamódszerrel összefüggő problémákra. A járási, városi pártbizottságok nagyon helyesen, elsősorban a területfelelősöket bízták meg az emlékeztetők értékelésével. hasznosításával. Ők rendszeresen tájékoztatják az aktivistákat is, és arra ösztönzik őket, hogy munkájuk során kísérjék figyelemmel az alapszervezetekben az emlékeztetők készítését, s fordítsanak gondot tartalmuk szín-

vonalának emelésére. Több pártbizottság és csúcsvezetőség úgy is segíti és könnyíti az alapszervezetek munkáját, az emlékeztetők vezetését, hogy a határozatok ismertetésénél megjelölik, mely határozat tájékoztató jellegű, s ez esetben nincs szükség alapszervezeti határozathozatalra, és mely határozatot kell az alapszervezeteknek saját területükön feldolgozniok.

Az emlékeztetők feldolgozása még nem mindegyik pártszerv munkájában vált a pártmunka szerves részévé. A feldolgozás és hasznosítás módszerei még eléggé kiforratlanok. Ezért fordulhat elő, hogy a visszajelzés az alapszervezetekhez és az intézkedés nem történik mindig időben.

Az emlékeztető bevezetésének kezdete óta több részkérdésben kiegészítő javaslatok is felszínre kerültek. Mivel azonban az emlékeztető bevezetésének kezdeti szakaszában vagyunk, egyelőre nem indokolt a jelenleg alkalmazott rendszeren való változtatás, sokkal inkább az emlékeztető adta lehetőségek politikusabb, tartalmasabb kihasználása a cél.

Tettinger István—Kovács Gyula
a KB munkatársai

A falusi pártházak és a fiatalság

Jelenleg Fejér megyében 69 párttulajdonban levő székház van, s ez évben még 6 helyen épül pártház. A székházak 85 százalékában lényegében biztosítottak a szervezeti és a klubélet anyagi, technikai feltételei. Ma már a múlté az a korábban joggal bírált gyakorlat, hogy egyes pártszervezetek a fiatalok magatartásbeli hibáira hivatkozva kizárták a KISZ-szervezeteket a pártházból. Segítette a változást az is, hogy sok helyen a fiatalok társadalmi munkával járultak — és járulnak — hozzá a házak építéséhez, karbantartásához.

Sok községben a falu csaknem minden politikai rendezvényét a pártházakban tartják. A napilapok, folyóiratok, a könyvtár, a tv, a rádió a KISZ-szervezetek rendelkezésére is állnak. Jól hasznosítják az ifjúsági szövetség alapszervezetei a gazdasági egységektől kapott és az ifjúsági alapból rendelkezésükre bocsátott összegeket. Ez jelentős anyagi erőt jelent, hiszen a megyei tanács például idén 1 300 000 Ft-ot biztosított ifjúságpolitikai célokra.

A vb felhívta az illetékesek figyelmét a klubélet vonzó és nevelő szocialista tartalmának és formájának kialakítására, a fiatalok és az idősebbek, a községi vezetők kapcsolatainak állandó erősítésére. E célból ezután a pártszervezetek a fiatalok számára a zenés összejöveteleket is engedélyezik.

Fejlesztik a pártcsoportok munkáját

A pártcsoportbizalmiak munkáját elemezte a Mátravidéki Fémművek Pártvégrehajtóbizottsága. Az elemzés abból indult ki, hogy a bizalmiak döntő többsége a fiatalabb korosztályhoz tartozik, s mindössze két-három év óta végzi ez irányú pártmegbízatását.

Hetven százalékukhoz rendszeresen és bizalommal fordulnak a párttagok, a dolgozók. A felvetett problémákra ötven százalékban érdemleges választ tudtak adni, és mindössze csak nyolc százalékát tették ki azok a válaszok, amelyek így hangzottak: „nem tudok, nem tudunk segíteni".

Figyelmet érdemlőnek minősítették továbbá, hogy a megkérdezettek húsz százalékának az a véleménye, ez irányú munkájukat hátráltatja a műszakbeosztás, valamint a több irányú megbízatás. Ugyancsak negatív tapasztalat volt, hogy a pártcsoportbizalmiak szakmai képzettsége sem a legjobb.

Mindezek ismeretében a végrehajtó bizottság fontos feladatként határozta meg, hogy a jövőben megválasztásra kerülő pártcsoportvezetők szakmailag is jól képzettek legyenek. A fizikai munkakörben dolgozó bizalmiak munkáját az eddiginél is fokozottabban fogják segíteni. Rendszeresebbé és tartalmasabbá teszik a pártcsoportvezetők és a szakszervezeti bizalmiak munkakapcsolatát, megszüntetve, hogy mindkét funkciót ugyanaz a személy lássa el.

Az egészségügy pártirányítása

Cegléd egyre jobban iparosodó városa, közlekedési csomópontja, kereskedelmi, kulturális és egészségügyi centruma Pest megye déli részének, a belterjesség irányába viszonylag gyorsan fejlődő mezőgazdasággal. A város 38 000 lakosából azonban még 7000 külterületen lakik. Az egészségügyi ellátás szempontjából a város a környező települések igényeit is hivatva van kielégíteni. Így a város lakosságával együtt *mintegy 150 ezer fő egészségügyi ellátásáról kell itt gondoskodni.*

A város területén az 518 ágyas új kórház mellett rendelőintézet, tüdőbeteggondozó és szűrő intézet, szociális otthon és más egészségügyi intézmények működnek. Az egészségügy területén dolgozók száma az elmúlt két-három év alatt igen dinamikusan fejlődött, s az 1970-ben működésbe lépett új kórházzal 1969-hez viszonyítva megkétszereződött. Jelenleg e szám megközelíti a 800 főt. Ennek 15%-a orvos. Az elkövetkező években a létszám további növekedése várható, mivel a kórház 800 ágyasra bővül.

A fentiekből is ered, hogy a városi vezetés *fontos politikai kérdésként* kezeli a város és környéke egészségügyi ellátásának alakulását. Az egészségügy területén dolgozók szakmai, politikai nevelését, magatartásuknak a város és a környék társadalmára történő hatását folyamatosan figyelemmel kísérjük.

Az állami vezetéssel együtt

Az egészségügyi ellátásban a fentiekből láthatóan meghatározó szerepe van az új, korszerűen felszerelt *kórháznak*, amely megfelel a területi kórházakkal szemben támasztott igényeknek, követelményeknek. A kórház bázisintézetként működik, az itt folyó egészségügyi és politikai munka színvonala és intenzitása tehát befolyásolja az egészségügy többi területén folyó tevékenységet is.

Ebből a meggondolásból kiindulva 1971 végén a kórházban csúcsvezetőséget hoztunk létre. Irányítása alá tartozik a két kórházi alapszervezeten kívül a rendelőintézeti alapszervezet, ahová a város területén működő egyéb egészségügyi szervezetekben dolgozó párttagok is tartoznak. A csúcsvezetőségnek, valamint azon alapszervezetnek, ahol nagyobb számban vannak orvosok, a titkára orvos. A csúcsvezetőség hatásköri listával, s megfelelő önállósággal rendelkezik, *egyre inkább gazdájává válik a reá bízott területnek.*

A csúcsvezetőség és az állami vezetés között korábban — többnyire a kórházigazgató hibájából — az együttműködés nem volt megfelelő. Szinte állandó nézeteltérések, összeütközések fékezték az egészséges légkör kialakulását. Ez azonban már a múlté, a személyi feltételek változásával kialakultak a jó kapcsolatok. A csúcsvezetőség több jelentős határozatot hozott az intézeti munka javítására és végrehajtásukat is megfelelően megszervezte. A szakmai kérdéseket politikai oldalról közelítik meg. Foglalkoznak a tudományos munka fejlesztésével, de a táppénzesek problémái sem kerülik el figyelmüket.

A napi munkában is jó a kontaktus a pártvezetés és az állami, illetve szakmai vezetés között. Rendszeresen tájékoztatják egymást, kölcsönösen részt vesznek egymás rendezvényein. Az állami vezetők — a kórház, a rendelőintézet igazgatója stb. — és a csúcsvezetőség titkára egyenlő partnerek.

A városi pártbizottság is folyama-

tosan figyelemmel kíséri és segíti az egészségügyi pártszervezetek munkáját. Rendezvényeiken a városi pártbizottság PMO-vezetője, mint területfelelős rendszeresen részt vesz, de a pártbizottság titkára is többször megjelenik azokon. A városi titkár, a PMO vezetője a csúcsvezetőség titkárával és reszortfelelőseivel, a kórház igazgatójával rendszeres konzultációkat tart. A városi párt-végrehajtóbizottság szinte évenként napirendre tűzi az egészségügy területén dolgozók munkáját. Megtárgyaltuk a kórházban folyó munka társadalmi hatását a városra, s értékeltük az egészségügyi dolgozók körében végzett politikai nevelő munkát is. Az erre vonatkozó határozatok végrehajtására ez év elején ismét visszatértünk.

A politikai képzettség növelése

A csúcsvezetőségnek és az alapszervezeteknek nagy szerepük van abban, hogy az egészségügyi dolgozók körében meggyorsult a tudati fejlődés, fellendült a politikai, ideológiai munka. A korábbi években tapasztalt befelé fordulás az egészségügyi dolgozók nagy részénél megszűnt.

1957 előtt három-négy kommunista orvos és hat párttag középkáder dolgozott a város egészségügyi intézményeiben. Ma a párttagok száma hatvannégy, ebből tizenhét orvos, egy gyógyszerész és húsz egészségügyi középkáder. A tagság kétharmada a kórházban dolgozik. A párttagság több mint 50%-a az elmúlt öt évben lépett a párt soraiba. Ez egyben azt is jelenti, hogy a pártszervezeteken belül is fokozott politikai, ideológiai munkára volt és van szükség.

A párttagság nagy része *példamutatóan tevékenykedik.* Az alapszervezetekben végzett tevékenységen kívül jelentős munkát végeznek az egészségügy terén működő KISZ- és szakszervezeti testületek, a vöröskeresztes alapszervezet vezetőségeiben, a városi tanácsban. Öt orvos munkásőr, s közülük három párttag.

Az egészségügyi dolgozók politikai képzésére nagy gondot fordítunk. A marxizmus—leninizmus esti egyetem hároméves általános tagozatát tizenkét egészségügyi dolgozó végezte el a városban, közülük tizenegy orvos. Jelenleg négy orvos tanul az esti egyetemen, hárman pedig ősszel kezdik tanulmányaikat. Néhányan a szakosítót is elvégezték, illetve ősszel kezdik tanulmányaikat. A különböző speciális kollégiumokon is többen vettek részt az elmúlt évben. A középkáderek közül eddig évente öten-hatan végezték el a marxizmus—leninizmus esti középfokú iskolát. Most önálló osztály indult huszonkét fővel.

A X. kongresszus anyagának feldolgozására elméleti konferenciát szerveztünk az orvosok számára. A résztvevők száma megközelítette a százat. A pártszervezet is indít tanfolyamokat. A most zárult évadban megközelítően kétszázan vettek részt a politikai oktatásban, százan pedig az állami és szakmai oktatásban. Mind a tanfolyamokon, mind az elméleti konferenciákon megfelelő érdeklődés volt tapasztalható napjaink aktuális politikai kérdései iránt is.

E sokszínű politikai, ideológiai képzés *nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a kórház gyógyító, megelőző munkája, az ellátás színvonala, az egészségügyi dolgozók és a betegek közötti viszony, az egészségügyi dolgozók tudata, szemlélete jelentősen változzék.* Javult az etikai helyzet is. A közvélemény a gyógyító munka színvonalát, a betegekkel való törődést megfelelőnek tartja.

Az említett fejlődésről elismerően szólt a Pest megyei párt-végrehajtóbizottság is, amikor tárgyalta és elfogadta a városi végrehajtó bizottság jelentését az egészségügyi dolgozók körében végzett politikai nevelőmunkáról. Emellett azonban több fo-

gyatékosság és probléma is felszínre került, amelyekből néhányat még nem sikerült megfelelően megoldani.

A nevelőmunka feladatai

Gondot okoznak a vezetés egységét, a jó munkahelyi légkör kialakítását gátló kicsinyeskedő összeütközések az orvosi kollektíván belül. E helyzeten *a kollektivizmus elmélyítésével, a vitás kérdések elvi alapon történő eldöntésével* lehet változtatni. Jelenleg az új igazgató és a csúcstitkár vezetésével már eredményesen folyik az ilyen irányú munka, de a probléma akkor oldódik meg igazán, ha a politikai, ideológiai képzettséget, meggyőződést és szemléletet megfelelő szintre sikerül emelni, nemcsak a párttag, hanem a párton kívüli orvosoknál is. Ezért a jövőben tovább kívánjuk fokozni az ideológiai, politikai nevelő munkát.

Figyelmet érdemel, hogy *a táppénzes betegek száma a városban magasabb a megyei és országos átlagnál.* Ezen úgy változtatunk, hogy egyrészt az egészségügyi dolgozók egy. részénél megnyilvánuló liberalizmust az ott dolgozó kommunisták, szakszervezeti és KISZ-aktivisták segítségével — és természetesen az állami és szakvezetés ellenőrző tevékenységének fokozásával — igyekszünk felszámolni. Másrészt a munkahelyeken törekszünk olyan légkört kialakítani, hogy a táppénzcsalás ne legyen természetes dolog, mint aminek sokan tekintik. Voltak és vannak ugyanis, akik nyíltan bejelentik munkatársaiknak, hogy „holnapra kiíratom magam, mert van egy kis dolgom, mosni akarok stb.". És sajnos a munkahelyi kollektíva ezt nagyon sokszor egyszerűen tudomásul veszi. Ez év tavaszán már lényeges változás állt be, a táppénzesek száma a korábbi időszakhoz viszonyítva csökkent, de még mindig sok a tennivaló. Természetesen ezt a feladatot nem lehet huszáros rohammal megoldani, s nagyon kell vigyázni arra is, nehogy valódi megbetegedéseket minősítsenek jogosulatlan „lógás"-nak.

Bár sokat javult az *etikai helyzet,* még itt is sok a tennivaló. Ugyancsak a kommunisták, a KISZ- és szakszervezeti aktivisták segítségével, valamint az állami és szakmai ellenőrzés fokozásával tovább kell lépni előre. Külön ügyelünk arra, hogy a vezetők jó példát mutassanak.

Javasoltuk továbbá, hogy a szakszervezet keretein belül hozzanak létre a helyi egészségügy területére kiterjedő etikai bizottságot. Ugyanis itt helyben jobban ismerik a problémákat, és talán a súlyát is jobban érzik annak, ha helyi emberekből álló bizottság vizsgálja és ítéli el az etikaellenes magatartást. Sajnos a felsőbb szakszervezeti vezetés ellenzi a helyi bizottság létrehozását, mondván, eddig is kevés volt a konkrét ügy. Kevés volt, mert nem került az illetékes etikai bizottság elé. Ha viszont ilyen testület helyben működik, jobban felszínre kerülnek az etikát sértő esetek, s ennek visszatartó hatása is lehet. Ezenkívül a bizottság végezhet megelőző, nevelő tevékenységet is. Például amikor kisebb jelentőségű eseményről van szó, figyelmeztet stb.

Persze ez a vita majd eldől. A lényeg az, hogy az etikai helyzetet mindenképpen tovább kell javítani. Ehhez nagymértékben járulhat hozzá az új egészségügyi törvény és annak széles körben való ismertetése.

Bízunk benne, hogy az egészségügy területén dolgozó kommunisták vezetésével a felvetett gondokat, problémákat sikeresen megoldjuk. A szívós, következetes munkának így bizonyosan újabb sikerei születnek.

Babinszki Károly
a Ceglédi városi pb titkára

A pártcsoportok munkájáról

A jánoshalmi Petőfi Tsz a kiskunhalasi járás egyik legnagyobb közös gazdasága. Több mint húsz esztendeje eredményesen gazdálkodik, helyzete stabil, havonta készpénzzel fizet tagjainak. Gazdálkodásában, a gazdaság fejlesztésében fontos feladatok hárulnak a termelőszövetkezet 59 kommunistáját tömörítő alapszervezetre, következésképpen az alapszervezeten belül kialakított nyolc pártcsoportra.

A pártcsoportok létrehozása

A pártcsoportok létrehozására — létszámára és személyi összetételére — differenciálóan hatott a termelőszövetkezet szervezeti felépítése. A munkahelyi sajátosságok bizonyos fokig a pártcsoportok feladatkörét is megkülönböztették. Az alapelvek és az alapvető munkahelyi és termelőszövetkezeti szintű feladatok egységes értelmezése mellett a gyakorlati megvalósítás módszerei egymástól eltérőek a különböző munkaterületeken. Ezek figyelembevételével szerveztük meg a pártcsoportokat, a taggyűlés jóváhagyásával.

Egy-egy pártcsoportba a közös vagy összefüggő munkahelyen dolgozó párttagokat osztottuk be. A szállítóbrigádban dolgozó párttagokat pl. kis létszámuk miatt a javítóműhelyi, a kertészeti brigád párttagjait a növénytermesztő brigádban működő pártcsoportba osztottuk be. Ezzel a megoldással elértük, hogy olyan beosztású dolgozók kerültek egy-egy kommunista kollektívába, akiknek a munkakörüből adódó feladataik, problémáik megközelítően azonosak, vagy legalábbis hasonlóak.

A nyugdíjas párttagokat egy pártcsoportba osztottuk be. Őket a párttaggyűlés — tekintettel idős korukra — mentesítette a pártrendezvények látogatásának kötelezettsége alól. A pártélettel való kapcsolatuk azonban továbbra is eleven maradt, mert bár a gazdasági munkából kiváltak, a pártrendezvényekről csak nagyon indokolt esetben maradnak távol. Akik betegség miatt mégsem tudnak részt venni, azokat a pártcsoportbizalmiak rendszeresen tájékoztatják az alapszervezeti pártéletről, a gazdálkodással kapcsolatos kérdésekről, illetve a hozott határozatokról.

A nyugdíjasokból álló pártcsoportot kivéve, a hét fős pártvezetőségből mindegyik pártcsoportba beosztottunk egy pártvezetőségi tagot, akiknek feladata, hogy segítséget nyújtsanak a pártcsoportok mindennapi teendőinek kidolgozásához, valamint a pártcsoport-ülések rendszeres megtartásához. A pártvezetőség tagjai kötelesek részt venni a pártcsoportjuk ülésein.

A bizalmiak beszámoltatása munkaterv szerint és alkalomszerűen pártvezetőségi ülésen, illetve párttaggyűlésen történik.

A pártmunka konkrét tennivalóiként a felsőbb pártszervek és a saját alapszervezetünk határozataiból, állásfoglalásaiból adódó időszerű gazdasági, politikai, ideológiai jellegű és a szervezeti életet illető feladatokat vesszük figyelembe. Az év elején éves munkaprogramot készítünk és erre épül a két féléves munkaterv. A helyi feladatok tartalmi jegyeit az egész évi munkát értékelő taggyűlési beszámoló képezi, amely ez évben is őszinte számvetést végzett az alapszervezet kommunistáinak munkájáról. Életközelségben vizsgálta: mit tett, s mit tehet ezentúl az alapszervezet az eredményesebb termelésért, a jó munkahelyi légkörért, a dolgozók egységes felfogásának további

erősítéséért, a dolgozók politikai fejlődéséért.

A párt X. kongresszusa ráirányította a a pártszervezetek figyelmét arra, hogy állítsák a munka előterébe a kommunisták aktivizálását. Pártvezetőségünk is ennek szellemében tevékenykedik. Az egyes kommunisták elvégzendő teendőinek meghatározására minden esetben a feladat konkrét és egységes értelmezésének kialakítása után kerül csak sor. A pártmegbízatások kiosztásánál a következő objektív és szubjektív tényezőket vesszük figyelembe: az alapszervezet konkrét feladatait, azok tartalmát, időszerűségét; a munkaterületek sajátosságait; a párttagok munkakörét, lekötöttségét; egyéniségüket, politikai felkészültségüket, érdeklődési körüket és életkorukat.

A párttagok részére a pártmunka részfeladatait a felsoroltak szerint szabjuk meg oly módon, hogy azok minden időben egyaránt kapcsolódjanak a gazdasági, a politikai és az ideológiai feladatokhoz.

A bizalmiak kiválasztása

A pártmunka következetes irányításának lényeges feltétele a bizalmiak megfelelő kiválasztása. Személyiségük, képességük alapjaiban határozza meg, hogy a pártcsoportok menynyire aktívak, milyen tevékenyek. Jóllehet a szervezeti szabályzat minden párttag számára kötelezővé teszi a képesség szerinti pártmunka végzését, a pártmegbízatások teljesítését, még nem elegendő, ha a pártcsoportbizalmi kiválasztásánál csupán a tárgyi tudást és politikai felkészültséget tekintjük kizárólagos kritériumnak. Szükség van a megfelelő morális követelmények — különösen a felelősségérzet — figyelembevételére is.

A kommunista közösségeket irányító párttagoknál elengedhetetlen magasabb követelmények állítása, mert ők az egész pártcsoport tevékenységéért felelősek. Pártszervezetünkben az elmondottak szerint történt a pártcsoportbizalmiak kiválasztása, mégis — mint az utólag kiderült — két pártcsoportbizalmi esetében az elemzés nem volt elég alapos: személycserével még ebben az esztendőben megoldjuk a két pártcsoport megfelelő vezetését.

A pártcsoport-ülések rendszere

A taggyűlés határozata értelmében — munkaterv szerint is — a pártcsoportok három havonként tartják üléseiket. A pártcsoport-értekezleteken elhangzott véleményekről, javaslatokról a részt vevő vezetőségi tagok tájékoztatják a pártvezetőséget, amelyekre — megbeszélés és megvitatás után — minden esetben kellő intézkedés történik.

A pártcsoport-értekezleteket elvi vitaindítóval vezetjük be, amit minden alkalommal a pártvezetőség készít és bocsát a bizalmiak rendelkezésére. A vitaindítóval a párttagok elvi magyarázatot kapnak mindenkori konkrét politikai feladataik végzéséhez és módszerbeli segítséget a pártonkívüliekkel való beszélgetésekhez, viták vezetéséhez. Az általános elvi és módszertani útmutatáson kívül ismertetjük azokat a konkrét feladatokat is, amelyek a termelőszövetkezet előtt állnak.

A legutóbbi pártcsoport-értekezleteken a vitaindító a következő feladatokat tartalmazta a kommunisták számára: egységesen álljanak ki a tsz-vezetőség határozatai mellett; mutassanak példát a munkavégzésben, a munkafegyelem betartásában és a magánéletben; politikai munkával javítsák a munkahelyi légkört; vitatkozzanak a párttagok a helytelen nézeteket valló dolgozókkal; lépjenek fel a jogtalan bér- és egyéb követelésekkel szemben; védjék meg

azokat a dolgozókat, akiket a jogos kritikai észrevételeikért mellőzni akarnak; beszélgessenek el a munkahelyen a politikai oktatás és a pártsajtó jelentőségéről; népszerűsítsék a szocialista munkaversenymozgalmat, s járjanak ebben élen; az ideológiai jellegű helytelen nézeteket jelezzék a pártvezetőségnek.

A pártcsoportbizalmiak ebből a feladatkörből személyre szólóan határozták meg a csoport tagjainak feladatait. A pártcsoport-értekezleteken kiadott megbízatások teljesítésének ellenőrzésére a közeljövőben kerül sor.

A pártmegbízatások sokrétűsége

59 fős alapszervezetünkben 56 párttagnak, vagyis a tagság 94,9 százalékának legalább egy állandó pártmegbízatása, illetve társadalmi funkciója van. Ezen belül 11 párttagunk lát el két vagy több pártmegbízatást, illetve társadalmi funkciót. A pártmegbízatások és társadalmi funkciók köre rendkívül sokrétű. Egyesek pártbizottsági vagy pártvégrehajtóbizottsági tagok, mások munkásőrök, segédrendőrök, tanácstagok, szocialistabrigád-vezetők, nőbizottsági tagok, ellenőrző bizottsági tagok, versenybizottsági tagok stb. A különböző testületekben, szervezetekben és bizottságokban tevékenykedő párttagok feladatuknak és megbízatásuknak kellő szinten tesznek eleget.

A párttagok egy részénél a párt képviseletében betöltött bizottsági tagságot a pártvezetőség pártmegbízatás teljesítésének ismeri el. Tőlük az alapszervezet a környezetformálást, a pártonkívüliek szemléletének konstruktív megváltoztatását várja el személyes helytállásuk, példamutató magatartásuk révén. A bizottságokban és testületekben tevékenykedő párttagok munkáját évenként egy alkalommal taggyűlésen értékeli a vezetőség.

További feladatok

Bár a pártcsoportok működésével általában elégedett a pártvezetőség, a jövőben néhány helytelen nézet és gyakorlat ellen következetesebben kell fellépnünk. Néhány párttag például elzárkózik a viták elől, bátortalanok, nem foglalnak állást, nem nyilvánítanak véleményt. Ennek főként hiányos politikai képzettségük az oka, de egyeseknél a közösségi érdekek fel nem ismerése, továbbá a „népszerűtlen" feladatoktól való tartózkodás. De előfordul az is, hogy a személyeknek kiadott időszaki feladatok túl általánosak, nem elég konkrétak, vagy távol állnak az egyes párttagok érdeklődési körétől. Néhány párttagnál magatartásbeli hiányosságokat is tapasztalunk, amelyek főként a munkaköri kötelmek, a párttagsággal együttjáró kötelezettségek elhanyagolásában mutatkoznak meg. E nemkívánatos jelenségek felszámolásán, a hiányosságok megszüntetésén a pártvezetőség folyamatosan munkálkodik, nagy fontosságot tulajdonítva ezen a téren is a tudatformálásnak. Elsőrendű feladatunknak tartjuk a pártcsoportokra háruló nagy felelősség súlyának, munkájuk jelentőségének, komolyságának és nélkülözhetetlenségének a megértetését, illetve a kapott pártmegbízatások teljesítésének, végrehajtásának következetesebb számon kérését. Pontosabban tehát azt, hogy a párttagok közül a rábízott feladatokból ki, mikor és mit végzett, vagy mit nem végzett el és miért, mennyiben felelős az esetleges mulasztásokért, mikor és hogyan tegye jóvá mulasztásait. Tisztában vagyunk ugyanis azzal, hogy e nélkül a pártcsoportok hatékony működése elképzelhetetlen.

Südi Bertalan
a jánoshalmi Petőfi Tsz párttitkára

A megyei pártapparátus munkamódszere

A pártmunka hatékonyságának növelése megköveteli, hogy időnként alapos vizsgálatnak vessük alá módszereinket, mindenekelőtt abból a célból, hogy összhangba hozzuk a fejlődés diktálta igényekkel. Ez a cél vezette a Somogy megyei párt-végrehajtóbizottságot is, amikor a közelmúltban napirendre tűzte a megyei pártbizottság apparátusa munkamódszerének továbbfejlesztését.

Az elvek következetesebb érvényesítése

A párt-végrehajtóbizottság megállapította, hogy a megyei apparátus feladatköre összhangban van a Politikai Bizottság 1968. november 26-i és a KB Titkárság 1968. december 2-i határozatában megfogalmazott elvekkel és követelményekkel, szervezeti felépítésében értelemszerűen igazodik a Központi Bizottság apparátusának felépítéséhez. Az apparátus helyesen értelmezi szerepét, tudatában van annak, hogy a párt megyei választott testületeinek munkaapparátusa. Fő feladatának, hivatásának tekinti a párt politikája megvalósításának, a párthatározatok következetes végrehajtásának segítését.

A megyei osztályok járási, városi bizottságokat segítő, ellenőrző tevékenysége egyre eredményesebb. Törekvésük, hogy ezek a pártszervek egyre hivatottabb, értőbb irányítói legyenek területüknek, jól értelmezzék, alkalmazzák és hajtsák végre a határozatokat, önállóan, teljes felelősséggel döntsenek a rájuk tartozó kérdésekben. Az osztályok arra ösztönzik a megyei pártbizottság hatáskörébe tartozó állami, gazdasági és társadalmi szerveket, hogy ismerjék meg jól a városok, járások igényeit, területfejlesztési elképzeléseit, tartsanak rendszeres és érdemi kapcsolatot a területi pártszervekkel.

Az elmondottak alapján nyilvánvaló az a következtetés, hogy nem szervezeti változásokra, hanem a járási, városi bizottságokat segítő, ellenőrző *munka tartalmi javítására,* a párt munkastílusát eddig is jellemző elvek még következetesebb érvényesítésére van szükség.

A megyei apparátusnak — az osztályok feladatkörének megfelelően — vannak speciális feladatai. Egészében akkor dolgozik jól az apparátus, ha minden osztály, minden reszortfelelős elvégzi saját feladatát, s a maga területén érvényt szerez a párt határozatainak. Ugyanakkor a jövőben *erősíteni kell a párt politikájának egységes értelmezéséért és végrehajtásáért vállalt kollektív felelősséget is.* Ennek nem csupán a szemlélet formálásában van szerepe. Ez nagymértékben kihat a munkamódszerre, az osztályok együttműködésére is.

Az egységes szemlélet erősítése

Az egységes szemlélet erősítése állandó feladat. Ezért tette a végrehajtó bizottság az apparátus kötelességévé, hogy ismerje jól a párthatározatokat, mert enélkül nincs egységes cselekvés sem. Az is alapvető követelmény az osztályokkal szemben, hogy sajat tapasztalataikat, javaslataikat adják át az előterjesztéseket készítő osztályoknak. Ezt a szemléletet erősítik a párttaggyűlések, az apparátus- és a közös osztályértekezletek, amelyekre a nagy horderejű határozatok végrehajtásának megkez-

dése előtt kerül sor. Szükség van az osztályok közös tanácskozásaira, konzultációra abból a célból is, hogy *munkaközben tájékoztassák egymást a főbb határozatok végrehajtásának tapasztalatairól.* Különösen szükség van a rendszeres és állandó kontaktusra az instruktori rendszerrel működő, általános pártpolitikai kérdésekkel foglalkozó PTO és a társosztályok között.

A segítés hatékonysága

A városi, járási pártszervek irányítása a megyei választott testületek joga. Az apparátus elsőrendű feladata, hogy alapos és körültekintő elemzés alapján, a tapasztalatok birtokában döntésre érett előterjesztéseket, megfontolt és reális javaslatokat készítsen az irányító szervek számára. Emellett az apparátus gondoskodik a vezető testületek határozatai végrehajtásának megszervezéséről, és azok megbízásából intézkedik, ellenőriz.

A feladatok sokasága és bonyolultsága, a végrehajtás gyorsítása egyre inkább azt követeli az apparátustól, hogy az előterjesztésekben, határozati javaslatokban pontosan, közérthetően és egyértelműen munkálja ki a különböző pártszervek, pártszervezetek feladatait. A párhuzamosságok, átfedések, fölösleges elemzések elkerülése érdekében *célszerűnek látszik, hogy a megyei vezető testületek jelentősebb határozatai, intézkedései és feladattervei közvetlenül eljussanak a községi, üzemi pártszervekhez, illetőleg az érintett alapszervezetekhez.* Ez lehetővé teszi, hogy a járási, városi pártbizottságok a végrehajtás szervezésére, segítésére, ellenőrzésére több időt és erőt koncentrálhassanak és elkerüljék azt a helytelen gyakorlatot, hogy esetenként — szükségtelenül — határozatra határozatot hoznak, vagy vizsgálatot folytatnak akkor is, amikor a határozatok gyakorlati megvalósításán kellene munkálkodniuk.

A munkamódszert elsősorban az alsóbb szerveknek nyújtott segítség hatékonysága minősíti. A megyei apparátus feladatának tartja, hogy segítsen a járási, városi pártszerveknek a helyi tennivalók és a helyes módszerek kidolgozásában. Ezért a járási testületek elé kerülő fontosabb jelentéseket, javaslatokat már az előkészület stádiumában véleményezik, ha az alsóbb szervek igénylik is ezt a segítséget.

A megyei pártbizottság alapvető feladatának tekinti a pártbizottságok és az alapszervezetek munkájának állandó figyelemmel kísérését, segítését. Tudatában van annak, hogy a területi pártszervek munkájának tudatos és tervszerű befolyásolására jó alkalom a féléves munkatervek véleményezése, a tervezés segítése. Az osztályok munkamódszerének, gyakorlatának a járási, városi pártbizottságok önállóságának, kezdeményező képességének növelését kell szolgálnia. Ezért is hangsúlyozza a végrehajtó bizottság határozata annak szükségességét, hogy *a megyei apparátus tagjai a pártszervek testületi ülésein való részvétel mellett nyújtsanak több módszerbeli segítséget is a járási, községi vezetőknek, az alapszervezeti titkároknak.* Követelmény, hogy a járási, városi pártszervek munkatársaival gyakrabban tanulmányozzák együtt a pártmunka tapasztalatait, s velük közösen határozzák meg a konkrét tennivalókat. Nagyon fontos ez abból a szempontból is, hogy az észlelt problémákat maguk az illetékes pártszervek oldják meg, illetve mindenről tudjanak, ami a területükön történik.

A munkakapcsolatok javításáért

A segítés akkor hatékony, ha az apparátus figyelembe veszi a különböző területek eltérő sajátosságait. A megyei pártbizottság munkamódszere megfelelően igazodik a különböző feltételek között dolgozó pártszervek

körülményeihez. Kiemelt feladat pl. annak elérése, hogy a járási, városi pártbizottságok és a termelés szférájában működő pártszervezetek jól alkalmazzák helyileg a párt gazdaságpolitikáját. A városi pártbizottságokat elsősorban abban kell erősíteni, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak a várospolitikai munkára, a fejlesztési tervek teljesítésére. Ebbe az irányba hat az is, hogy a megyei pártbizottság osztályai főként a megyei hatáskörbe tartozó szervek, intézmények pártszervezeteinek munkáját kísérik figyelemmel, elősegítik rendeltetésszerű működésüket, arra törekszenek, hogy az ott dolgozó kommunisták egységesen értelmezzék és hajtsák végre a párthatározatokat és állami rendelkezéseket.

A megyei pártbizottság gyakorlatához eddig is hozzá tartozott a járási, városi pártbizottságok bevonása a megyei politika kidolgozásába, alakításába. E munka formái kialakultak és jól beváltak. A jövőben is rendszeresen sor kerül konzultációkra a járási, városi pártszervek vezetőivel — még a döntések előtt — a hosszabb távú fejlesztési tervek, koncepciók, elképzelések véleményezése, megvitatása céljából. Ebben a fő szerepet továbbra is a havonta megtartott járási, városi első titkári értekezletek kapják. Enélkül ma már elképzelhetetlen a hatékony irányítás. Ez a fórum a beszámoltatás mellett alkalmas a feladatok megismertetésére, a tapasztalatok kicserélésére.

A Budapesti Konzervgyárban az előzetes számítások szerint a kéthónapos idény alatt 2500 vagón paradicsomot konzervolnak. A feldolgozó gépsor

(MTI fotó – Csikós)

Egyértelműen bebizonyosodott az is, hogy a járási, városi titkárok közötti jobb munkamegosztás és az első titkárok tehermentesítése érdekében hatékonyabb munkakapcsolatot kell kialakítani a megyei pártbizottság osztályai és a járási, városi pártbizottságok titkárai, valamint reszortfelelősei között. Esetenként szükséges találkozni ezekkel az elvtársakkal is megyei szinten. Ez sokféle formában lehetséges. A fő cél azonban az első titkárok előtt fő vonalakban már ismertetett kérdések és más végrehajtásra megérett feladatok részletes megvitatása, a végrehajtás közvetlen szervezőinek megfelelő érvekkel való felkészítése, a vitás kérdések tisztázása, a pártmunka jól bevált tapasztalatainak széles körű elterjesztése.

Az említett célt szolgálja a *járási, városi pártbizottságok és apparátusuk munkájának rendszeres év végi értékelése.* Somogyban gyakorlat, hogy a megyei pártbizottság titkárai, osztályvezetői rendszeresen találkoznak az alsóbb szervek apparátusában dolgozó elvtársakkal, értékelik egész évi tevékenységüket és kicserélik tapasztalataikat. Ez a rendszer változatlanul fennmarad a jövőben is.

A munka továbbfejlesztését, az érdemibb ellenőrzést célozzák azok *a komplex vizsgálatok is,* amelyeket egy-egy titkár vezetésével a jövőben rendszeresen folytatnak a megyei pártbizottság osztályai a járások, városok területén. E vizsgálatok során lemérhető az adott pártszerv irányító munkájának és munkamódszereinek hatékonysága, ugyanakkor mód nyílik arra is, hogy a megyei osztályok is — a gyakorlattal szembesítve intézkedéseiket, munkamódszerüket — feltárják saját munkájuk eredményeit és fogyatékosságait.

A megyei pártbizottság apparátusa munkamódszerének fejlesztésével összefügg az állami szervek, a tömegszervezetek és tömegmozgalmak pártirányításának javítása. Ebben ugyancsak fontos szerepe van az apparátusnak, amely közvetlen, mindennapos kapcsolatban van az e szervekben dolgozó vezetőkkel, kommunistákkal. Az osztályok kötelessége, hogy a vezető testületek megbízásából rendszeresen kérjék számon az e területen dolgozóktól, különösen a vezetőktől a határozatok lelkiismeretes, pontos és fegyelmezett végrehajtását. A kapcsolatok fejlesztése, a pártirányítás erősítése érdekében határozott úgy a végrehajtó bizottság, hogy *a tömegszervezetek, tömegmozgalmak első számú megyei vezetőit szükség szerint, de legalább félévenként az osztályvezetőkkel együtt össze kell hívni közös munkaértekezletre.* Ha az osztályok szükségét látják, kommunista aktívaértekezletek összehívását is kezdeményezhetik. A párhuzamosságok elkerülése és egyéb célszerűségi okokból szükség van ezeknek az értekezleteknek, megbeszéléseknek magas szintű koordinálására és munkatervben való rögzítésére.

A megyei pártbizottság apparátusa ésszerűbben, tervszerűbben, kezdeményezőbben, hatékonyabban kíván dolgozni. Ehhez ad segítséget a végrehajtó bizottság határozata.

Varga József
a Somogy megyei PB munkatársa

„Kismamaüzem" a Szabolcs Cipőgyárban

Nem kellett ahhoz nagy tudomány — mondja Cseppentő József igazgató —, hogy rájöjjünk: segíteni kell a kismamáknak. Volt olyan kismama, akit a szalag mellől szállítottak a mentők a kórházba szülni — magyarázza. A terhesség megállapítása után már látni lehetett, hogy fáradékonyabbak, nem bírták a csarnok levegőjét, zaját, a zsúfoltságot, a tempót, amelyet a technika diktált.

— Ismerve a párt és a kormány nőpolitikai határozatát, döntenünk kellett. S mi, pártszervezetünk javaslatára, olyan üzemet hoztunk létre, amelyben a körülmények jobban megfelelnek a kismamák igényeinek, egészségének. Ilyen helyen dolgoznak a többgyermekes anyák is.

A gyár 700 dolgozójából félezer nő. Évente 100 ipari tanulót vesznek fel, ebből 90 lány. Itt érzékenyebben kell reagálni mindenre. Tapintatosabbnak lenni, kedvesebbnek, udvariasabbnak.

A gyárból évente kilencven-százan mennek szülni, akik igénylik a gyermekgondozási időt. S míg meg nem szül a kismama, orvos vigyázza, ügyeli életét, s a leendő újszülöttet.

Az üzemben két darab 230 literes hűtőszekrény áll a nők rendelkezésére. Évente kétszer kapnak jutalmat. Segítik a gyermekes anyákat úgy is, hogy babakocsikat vásárolt a gyár. De a legnagyobb segítség, hogy sikerült a kismamaüzemet létrehoznunk — mondja a párttitkárasszony *Korbics Jánosné*, aki egyben a termelési osztály vezetője is. — Itt reggel fél 8 órakor kezdődik a munka. Így a kismamák maguk vihetik el az óvodába, bölcsődébe gyerekeiket.

Halkan berregnek a gepek a tűzödében. Készülnek a szép hímzett cipőfelsőrészek. Kovács Józsefné a legrégebbi dolgozó a „kismama" üzemben.

— Sokkal könnyebb ez, mint a szalagmunka. Itt egy műszak van, könnyebben el tudjuk látni a gyerekeket. Nekem is kettő van. Nem is tudom, hogyan bírtam volna a zajt, az éjszakai műszakot, ha ezt nem csinálják — magyarázza.

A várandós mamák, a kismamák, a sokgyermekesek csak egy műszakban dolgoznak. Kipihenhetik magukat, ápolhatják, gondozhatják kicsinyeiket. Ma ment orvoshoz az egyik kismama, Jenei Andrásné . . .

— Az első babát várja. Szurkolunk érte — újságolja Kovácsné . . .

Szeretettel veszik körül Budai Bá-

Korbics Jánosné párttitkár és Kovács Józsefné a legrégebbi dolgozó a „kismama"-üzemben.

(Fotó: Hammel József)

lintnét, aki három gyermek édesanyja. Magduska itt szabadult, arra büszke az igazgató, hogy saját nevelésű szakmunkásuk.

— Szalagon én sem bírnám a munkát. Két esztendeje vagyok itt. Addig gyermekgondozásin voltam. Ez a munka könnyebb, a kereset is megvan és pihenten jövünk dolgozni, nem kell éjszakázni — mondja.

Kismamák alakítottak itt szocialista brigádot. Sajátos a feladata. Vezetője Szajkó Ernőné.

— Nem azért mondom, hogy hazabeszéljek, de nagyon rendes kollektíva. Segítik egymást a kismamák mindenben. Főleg abban, ami érdekli őket: az óvodai, bölcsődei elhelyezésben, munkában, a gyermeknevelésben. Betegeket látogatunk — magyarázza.

Előkerül a brigádnapló. Belelapozunk. Egy esküvői fényképen akad meg a szemünk. Jónás Mónika és Lippai András az ifjú pár. Mónika is itt dolgozott a kismamaüzemben.

— Ő van most szülési szabadságon — mondja a brigádvezetőnő. Várják vissza őt is, és minden kismamát.

Farkas Kálmán

Az adózási tevékenység értékelése

Az életszínvonal alakulásával kapcsolatos politikai célok megvalósításában jelentős szerepe van a közgazdasági és pénzügyi szabályozó rendszer különböző elemeinek. Ennek fontosságát látva értékelte a Szolnok megyei párt-végrehajtóbizottság a lakossági adópolitika végrehajtásának tapasztalatait.

A megyei tanács elnökhelyettesének jelentése alapján a testület megállapította, hogy a tanácsi szervek megfelelő intézkedéseket tettek a különböző társadalmi rétegek közötti indokolatlan jövedelemeltérések csökkentésére. Munkájuk eredményeként az adózás jobban közelít a tényleges jövedelmi helyzethez. Az adóteher elsősorban az áruelőállító magántermelőket és a magas jövedelműeket érinti. Széles körű mentességek és kedvezmények ösztönöznek viszont a szolgáltató tevékenységre, s kellően érvényesítik a szociálpolitikai szempontokat is. Ezt mutatja az is, hogy Szolnok városban az iparosok általános jövedelemadó-kivetése 1973-ban a korábbi összeg 89 százalékára csökkent.

A végrehajtó bizottság megállapította, hogy az ellenőrzés, az adatgyűjtés és a koordinációs tevékenység is sokat fejlődött, szervezettebbé vált, de még nem éri el a kívánt szintet.

MEGJELENT!

MARX—ENGELS

Feuerbach. A materialista és az idealista szemlélet ellentéte

(„A német ideológia I. fejezete")

184 old. Ára: 12,– Ft * Kossuth Könyvkiadó

A MARXIZMUS–LENINIZMUS KLASSZIKUSAINAK KISKÖNYVTÁRA

Egy kommunista orvos

Munkásságát ismerik Genfben, New Yorkban, Moszkvában és Tokióban. Dolgozhatna egyetemen, jelentős fővárosi intézményben. Dr. Juhász Lajos mégis Szabolcs-Szatmár megyét választotta. Innen indult el, ide tért vissza szűkebb pátriájába. Járja a kis falvakat, az üzemeket, a termelőszövetkezeteket, tartja a felvilágosító előadásokat. Itt érzi otthon magát.

Éppen most huszonöt esztendeje, hogy bekövetkezett életében az első nagy sorsforduló. A győrteleki tanító fia az alkalmi tanárok által szervezett első mátészalkai gimnázium kitűnő bizonyítványú harmadikos tanulója volt. Dolgozott a diákszövetségben, sportolt, tagja volt az iskolai énekkarnak. Az egyik tavaszi délelőttön kereste a Magyar Kommunista Párt Szatmár megyei ifjúsági felelőse az iskolában. Beszélgettek a tanulásról, a jövőről, a célokról. Aznap hárman léptek be az osztályból a pártba. Pedig — ahogy most visszanéz a főorvos — nagyon keveset tudtak akkor a szocializmusról. A hév, a lelkesedés volt több, mint a tudás.

Ők hárman lettek az iskola diákmozgalmának vezetői,

Tüntettek az iskolák államosításáért, agitáltak a falusi fiatalok megnyeréséért. Élesen vitáztak a faliújságon, a szervezetben. Nagygyűléseken szónokoltak apró szatmári településeken: Rápolton, Csegöldön, Márokpapiban. Kerékpáron járták a folyók töltéseit, s éjszakára értek haza.

„Jó volt éreznünk, hogy a párt mindenben számít ránk" — mondja most, hogy a Szabolcs megyei tanács egészségügyi osztályának egyik szobájában beszélgetünk. Egymás után tolulnak agyába az emlékek. És szépülnek is meg, hiszen az ember csak egyszer tizennyolc éves.

— Nem akármilyen esztendőkben voltunk fiatalok. Még most, negyvenhárom évesen is él bennem minden fontos dátum.

1949: röplabdázik, kultúrfelelős, részt vesz a budapesti VIT előkészítésében, ott van a választási munka kellős közepén. Amikor megkérdezik tőle, hol akar továbbtanulni, azt válaszolja, orvos szeretne lenni. Miért éppen orvos? Mert sokat olvasott betegségekről, gyógyításról, megfogta a hivatás varázsa.

Negyvenkilenc nyarán Debrecenben felvételizik. Az írásbelit egy formabontó határás beszélgetés követi. A professzor olyan kötetlen vizsgát rendezett, amelyen mindenről volt szó. Magatartásról, politikáról, emberi elkötelezettségről. A maratoni vizsga végén a diákoknak adta a szavazás jogát. Nekik kellett nyilatkozniuk arról, kit tartanak legjobbak-

nak a csoportból. A társak első helyen jelölték Juhász Lajost.

Az egyetemi évek is mozgalmasan teltek el. Az elsőéves medikus az évfolyam kultúrfelelőse, sportol a DEAC-ban, az egyetemi kórus tagja. „Hányszor, de hányszor énekeltük végig az utat . . .” Ott, a szemináriumokon tanult meg vitázni, jegyzetelni, felkészülni. Egy év múlva már az egyetemi DISZ-bizottság titkára. Hivatalból részt vesz a kari tanács ülésein, javasol, véleményt mond.

Egyik fontos pártmegbízatása, hogy ellenőrizze a debreceni pártoktatást, írjon a Néplapban az egyetemi életről. Megszereti ezt a munkát, s lassan külső munkatársa lesz a megyei pártlapnak. Ötvenötben avatják orvossá, és újra Debrecen. Ötvenhat novemberében szervezi az egyetemen a pártot, majd a KISZ-t. Az MSZMP helyi vezetőségének tagjává választják, szerkesztője az egyetemi lapnak. Közben végigjárja a klinikai létrafokokat, s 1959-ben szakorvos.

Szülész-nőgyógyász lett dr. Juhász Lajos. Mégsem a nagy kereset lehetősége vonzotta. Elhatározta, hogy az emberiség nagy ellenségét, a rákot fogja kutatni. Elküldték egyhónapos akadémiai ösztöndíjjal a Szovjetunióba. Egy év múlva egy államközi egyezmény alapján került az NDK-ba, ahol egy kisváros kórházában ő volt az egyedüli szakorvos. „Nehéz dolgom volt, de megérte, mert rászoktatott az önállóságra. A könyveimre, a tudásomra, a jó érzésemre kellett támaszkodnom.” Amikor e kétéves megbízatása lejárt, visszatért Debrecenbe. Megnősült és akkor tudta meg, hogy Szabolcs-Szatmár onkológus főorvost keres. Azóta tíz év telt el.

„Itt végre önálló munkakört, és hozzá sok támogatást kaptam. Kifejleszthettem egy cytológiai laboratóriumot és felvettek aspiránsnak. Az Egészségügyi Világszervezet kutató ösztöndíjával eljuthattam Japánba, az Egyesült Államokba. Hazajövet mind több energiát fordíthattam a kutatásra . . .”

A minisztérium is több évre szóló támogatást adott, amellyel előrehaladt a megelőzés, a gyógyítás Szabolcsban. Dr. Juhász Lajos nagyon fontosnak tartja, hogy megtanítsa az embereket a helyes, egészséges életre. A megyei tanács egészségnevelési csoportjának is vezetője. Azt vallja: egészségnevelés nélkül nincs igazi orvosi tevékenység. S Szabolcs ideális terep annak az orvosnak, aki az életét tette rá, hogy elmozdítsa a területet az országosnál e tekintetben is alacsonyabb szintről.

Szereti ezt a megyét. Ideges, ha közömbösséget, szűklátókörűséget, túlzott nyugalmat tapasztal. Ő védi a legjobban pátriáját, ha igaztalanul bántják. Azzal folytatja, hogy a viszonyok változásáért sok ember keményen dolgozik itt. Hogy a további haladásnak is az a kulcsa: mindenki jól dolgozzon, semmit ne a protokoll, hanem az eredmények kedvéért csináljunk.

A főorvos sokat tesz ezért. Tagja a megyei tudományos koordináló bizottságnak, a Hazafias Népfront megyei bizottságának, egyik vezetője, szervezője az alkoholizmus ellen küzdő bizottságnak. Úgy véli, hogy az orvosi kutató, gyógyító munka és a társadalmi feladatok végzése szervesen összefügg. „Az egyik bizottság felvázolja, megalapozza a munka feltételeit, a másik a tömegmozgalom erejével segít abban, hogy egészségesen éljünk. És az orvos képzettségénél, társadalmi helyzeténél, saját példájánál fogva igen sokat tehet a népegészségügyért . . .”

Dr. Juhász Lajos rengeteget dolgozik. Fájlalja, hogy az onkológia nem vonzza a fiatal orvosokat. Nem „pénzes pálya”, s az úttörők nehéz útján kell bukdácsolni. Mégis bízik a sikerben: Ír, hozzászól, érvel, vitázik. A külföld után piciny szabolcsi tanyákra jár, hogy eredményesebb legyen a megelőző, gyógyító munka.

Kopka János

OLVASÓINK ÍRJÁK

Senki sem születik kommunistának

Hozzászólás a Pártélet cikkéhez

Több kérdés, levél érkezik hozzánk a tagfelvételi munkáról. Az általánosnak ítélhető problémákra konzultációs írásokban folyamatosan válaszolunk. Ezekhez azután újabb gondolatokat fűznek a különböző területen dolgozó pártmunkások, amelyeket köszönettel fogadunk és értelemszerűen hasznosítunk. Egyik-másik hozzászólás azonban önállóan is nyilvánosságot igényel.

Az alapszervezetek összetétele, létszáma, tagságának eszmei-politikai felkészültsége éppen annyira különböző, mint a tagság munkához való viszonya, vagy az alapszervezeteken belül folyó kommunista nevelő munka. Mindent meg kell tenni, hogy a párt politikája a gyakorlati életben megvalósuljon. De vajon így áll-e ez a mindennapi életben? Valóban, minden alapszervezet megtesz mindent azért, hogy nevelő munkájának eredményeképpen az új tagok idővel szilárd, öntudatos, a párthoz ragaszkodó emberekké váljanak?

A kilépés—törlés—kizárásról szóló írást (júliusi szám) többször is átgondoltam, de nyugvópontra nem tudtam jutni. A belépés és kilépés kérdése izgat leginkább, mert mind a kettő a neveléssel függ össze. Önkéntes az egyik is, a másik is, de ha a kettő érzelmi tartalmát vizsgáljuk, merőben különböznek. A belépés érzelmileg pozitív, a kilépés azonban a negatív érzelmek hordozója, amit az elhanyagolt nevelés, a sértődöttség, az igazságtalan vagy csak annak vélt eljárások vetnek fel az emberekben.

Valóban senki nem születik kommunistának, csak azzá lehet, ha maga is akarja és a kommunista közösség is segíti ebben. Viszont meg kell jegyeznem, hogy az egyén törekvése hiábavaló erőlködés a közösség, az alapszervezet tagjainak támogatása nélkül. És itt mutatkozik meg, hogy megtettünk-e mindent vagy csak az üres szavak hamis csengése kísérik a valóságot.

A vezetés nem folytathat „struccpolitikát". Mindig tudni kell, hogy kivel mi történik, miért nem tud eleget tenni vállalt kötelességének és csakis a pontos, alapos elemzés adhatja meg a választ. Ha csupán az okokat tártuk fel és nem léptünk tovább, nem sokat tettünk. Legfontosabb feladat a bajok megelőzése és nem akkor kapkodni, amikor már késő.

Alapszervezetünk 50%-a nyugdíjas, többé-kevésbé beteg ember. Sok problémát okoz ez a vezetőségnek. Vannak közöttünk régi harcosok, veteránok, mégis mindenkire — egészségi állapotának megfelelően

számítunk, és ez nem is lehet másként. Mi, ha valaki távol marad, nem azzal a javaslattal élünk, hogy hagyja el a pártot, hanem foglalkozunk vele, segítünk áthidalni a nehézséget, amivel egyedül, a közösség támogatása nélkül nem is tudna megbirkózni.

Meggyőződés nélkül olyan a párttag, mint a szavak tartalom nélkül. Ezért nem szabad magára hagyni senkit, hanem meg kell keresni azokat a módszereket, amelyek a legalkalmasabbak a problémák feloldására, a hiányosságok megszüntetésére. Jóllehet, hogy ez nem megy máról holnapra, lassú, folyamatos, tervszerű munkára van szükség, de végig kell csinálni, ha eredményt akarunk elérni, mert könnyebb egy tagtól megszabadulni, mint kommunistává nevelni.

A közelmúltban felkeresett egy régi párttag, aki 28 éves tagsággal dicsekedett, és kérte alapszervezetünkbe való átjelentkezését. Megkérdeztem, hogy miért akar alapszervezetet változtatni. Röviden csak annyit mondott: „Nem törődnek velem, no meg a tagdíjat is sokallom." Elgondolkoztatott az eset, hogy éppen most, 28 év után jut eszébe a tagsági díj kérdése. Nem hagytam annyiban a dolgot, szerettem volna többet tudni. Végre kiderült, hogy az illető nyugdíjba ment, saját autója van, de a tagsági díj sok neki. Meg is mondta, amennyiben nem fizethet kevesebbet, kilép a pártból.

Hivatkoztam a szervezeti szabályzat I/1. pontjára, amit látszólag meg is értett, vagy csak úgy tett, mintha értette volna. Szerény véleményem szerint akkor sem értette, amikor önként vállalta a pártmunkát, mert hogyan tette ez az ember magáévá a marxista—leninista eszméket, hogyan fogadta el a párt politikáját, irányvonalát, szervezeti szabályzatát stb., ha 28 év után ébred arra, hogy nem bírja fizetni a tagdíjat, helyesebben nem akarja fizetni. Az ilyen emberek valóban méltatlanok a tagságra. De mi ennek az oka? Nyilván nem egyedül az egyén a hibás, hanem az a kollektíva is, ahol dolgozott, mert elhanyagolta kommunista nevelését. Ahol a két tényező — az egyén és a közösség akarata — nem esik egybe, a kommunista nevelés vallja kárát, de maga az egyén is, mert csak párttag marad, de kommunista nem lesz belőle soha.

Hiba volna úgy gondolkodni — mondta egyszer Lenin elvtárs —, hogy elég elsajátítani a kommunista jelszavakat, a kommunista tudomány következtetéseit, anélkül, hogy elsajátítanánk az ismereteknek azt az összességét, amelyek következménye maga a kommunizmus. És vajon hányan vannak — mint ez az ember is —, akik csak a kommunista jelszavakat bírják? Szerintem ennek az eredménye az önkéntes kilépés, a kizárás vagy a törlés. Ezek az emberek azok, akik valóban méltatlanok a párttagságra, akikért csak „megtettek mindent", de nem nevelték. Hiányzott a közösség akarata és az egyéné sem érvényesült. Érthető is, hogy távozásukkal nem gyengülnek pártszervezeteink.

Kovács László
Mátrafüred

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. JÚLIUS 11-TŐL AUGUSZTUS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Sólyom József: A pártmunka hétköznapjai (VII. 12.); Faragó Jenő: Szigorúbb követelményekkel (VII. 17. A pártszervezetek tagfelvételi munkájának Tolna megyei tapasztalataival foglalkozik); Faragó Jenő: Érdekeltség és morál (VII. 22.); Interjú Varga Gyulával, a Zala megyei pártbizottság első titkárával (VII. 25.); Kéri Tamás: Az alapszervezetek segítői (VII. 31. A keszthelyi járás tapasztalatai alapján a pártmegbízatásukat végző kommunisták munkájával foglalkozik); Terényi Éva: Belépés előtt — felvétel után (VIII. 4. A tagfelvétellel, a párt utánpótlásával foglalkozó cikk); Horváth József: A párt a városokban (VIII. 5.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Szabó László: Az állásfogalás szellemében (VII. 15. A Központi Bizottság novemberi állásfoglalásából adódó feladatok végrehajtásával foglalkozó cikk); Interjú Nádor Györggyel, az Országos Ifjúságpolitikai és Oktatási Tanács titkárával az ifjúsági törvény végrehajtásával kapcsolatos kérdésekről (VII. 28.); Turgonyi Júlia: „Főhivatású anyaság" vagy teljes emberi élet? (VIII. 5—9. A nők társadalmi helyzetéről és hivatásáról): Terényi Éva: Egy vagy több változat alapján? (VIII. 8. A tanácsi előterjesztésekről és döntéshozatalról folyó vitákkal foglalkozó cikk).

MAGYAR HÍRLAP — Interjú Fock Jenő miniszterelnökkel az állami szervek, vállalatok vezetésével kapcsolatos kérdésekről (VII. 15.).

NÉPSZAVA — Aczél György: Szocializmus, életforma (VIII. 4. A SZOT június 29-i ülésén elhangzott felszólalás kivonata).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Dr. Zala Júlia: Az áremelkedések okairól (VII. 11.): Dr. Szabó László: A nemzeti jövedelem alakulása és szerkezete (VII. 11.) Sőtér Edit: Munkavédelem, munkásvédelem (VII. 15.); O. I.: Hogyan valósulnak meg a nagyberuházások? (VII 18.); Virág Miklós: Több nemzetközi kooperációt! (VII. 25.); O. I.: A készletek alakulása 1972-ben (VII. 25.) Szabó Melinda: A külkereskedelem fejlesztése közös érdek (VII. 29.); A Központi Statisztikai Hivatal jelentése a népgazdaság 1973 első félévének eredményeiről (VIII. 1.), dr. Tatai Zoltán: Az ipartelepítés 15 éve (VIII. 8.) Dunai Péter: Milyen lesz az utód (VIII. 10. A tőkés pénzrendszerrel foglalkozik).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A nemzetközi monopóliumok (7. Összeállítás).

NEMZETKÖZI SZEMLE — O. Csukanov: A szocialista integráció útján (8—9.).

MUNKA — Lendvai Vera: Bő termés (7.); dr. Dankovits László: Hogyan tovább a bérpolitikában (7.) Tóth Tibor: Feladatok a szocialista brigádmozgalom fejlesztésében (7.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Váncsa Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes előadása szarvasmarha-tenyésztésünk helyzetéről, az előttünk álló főbb feladatokról (VII. 11. A mellékletben).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Szuszlov előadása az SZKP hetvenéves történetéről (VII. 14.); Szabó Imre: Emberi jogok (VII. 22.); A kispolgáriságról folyó vitához kapcsolódó cikkek: Görgényi Ferenc: Pártatlan kispolgáriság? (VII. 21.); Kéri Elemér: A kispolgár jövőjéről (VII. 31.); Lick József: Konformizmus és nonkonformizmus (VIII. 7.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Marxista tudományos kutatóintézetek válaszai a folyóirat általános elméleti problémákkal foglalkozó bizottsága által a gazdasági integrációval kapcsolatban feltett kérdésekre (7.); Lubomir Štrougal: A szocializmus építésének fő eszköze (7. A szocialista állam szerepével foglalkozik); A folyóirat által „Az állammonopolista kapitalizmus és a munkaerővándorlás Nyugat-Európában" témában rendezett eszmecsere anyaga (7.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Lutz Maier: A kapitalizmus általános válsága (9—10.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Leonyid Brezsnyev és Le Duan beszéde a vietnami vezetők tiszteletére adott díszebéden (VII. 11.); A magyar—kongói közös közlemény (VII. 11.); Leonyid Brezsnyev beszéde a Nemzetközi Lenin-Békedíj átvételekor (VII. 12.); A Kádár János és Joszip Broz Tito megbeszéléseiről kiadott közlemény (VII. 14.); Várnai Ferenc: Kiket „szabadítanak fel" Kínában? (VII. 15.); A szovjet—vietnami közös nyilatkozat (VII. 17.); Fock Jenő és Pham Van Dong beszéde a csepeli magyar—vietnami baráti nagygyűlésen (VII. 18.); A Francia Köztársaság miniszterelnökének magyarországi látogatásáról kiadott közös közlemény (VII. 21.); A Vietnami Demokratikus Köztársaság párt- és kormányküldöttségének a Magyar Népköztársaságban tett hivatalos, baráti látogatásáról kiadott közös közlemény (VII. 22., Leonyid Brezsnyev kijevi beszéde (VII. 27.); Leonyid Brezsnyev felszólalása az ukrajnai párt- és gazdasági aktívagyűlésen (VII. 28.); Árkus István: „Zöld út" Perón elnökségéhez (VII. 28. Argentína belpolitikai problémáival foglalkozó cikk); A szocialista országok pártvezetőinek Krímfélszigeti baráti találkozójáról kiadott közlemény (VIII. 1.); Gáspár Sándor nyilatkozata a szakszervezeti vezetők bécsi találkozójáról (VIII. 1.); Le Duc Tho interjúja a hanoi televízióban (VIII. 3.); Az SZKP KB Politikai Bizottságának állásfoglalása a Krím félszigeti baráti találkozóról (VIII. 4.). A Szocialista Internacionálé és Peking flörtje (VIII. 5. A Pravda cikkének ismertetése); A X. VIT felhívása a világ ifjúságához (VIII. 7.); A Pravda cikke a krími találkozóról (VIII. 7. Ismertetés); Igor Alekszandrov cikke Kína nemzetközi politikájáról a Pravdában (VIII. 8. Kivonatos közlés).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Békét a népeknek! (7. A békéért, a nemzetközi kapcsolatok egészségesebbé tételéért folyó harccal foglalkozó cikk); Edward Gierek: A szocialista Lengyelország lendületes fejlődésének útja (7.); Bruce Magnuson: Fordulat a szakszervezeti egységért vívott harcban (7. A kanadai munkásosztály harcaival foglalkozó cikk); Szugiszvara Vikremaszinghe: Az Egyesült Front programja (7. A Sri Lanka-i politikai küzdelmekkel és a kommunista párt tevékenységével foglalkozó cikk); Szibotin Genov: A társadalom struktúrája, a párt struktúrája (7. Bulgáriával foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Az SZKP KB Politikai Bizottságának, az SZSZKSZ Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének és az SZSZKSZ Minisztertanácsának határozata L. I. Brezsnyev egyesült államokbeli látogatásának eredményeiről (8—9.); A békepolitika ereje és életképessége (8—9.); A helsinki záróajánlások (8—9.);

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Kovács Dénes: Technika, tudomány, együttműködés (VII. 29.); E. Fehér Pál: A szocialista irodalmak tizenöt éve (VIII. 5. A Helikon c. folyóiratnak a szocialista országok irodalmát összegező 1972. évi 3—4-es számához kapcsolódó cikk).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Aczél György: Az új ember nevelése (7.).

FELKELÉS BULGÁRIÁBAN 1923

Az ötven évvel ezelőtti szeptemberi felkelés volt a világ első antifasiszta felkelése, amelyet a Bolgár Kommunista Párt vezetett Georgi Dimitrov és Vaszil Kolarov irányításával. A felkelés megalkuvás nélküli harcot hirdetett az előretörő fasizmus ellen. A munkás-paraszt hatalom ügye véglegesen az 1944. szeptember 9-i fegyveres felkeléssel győzött Bulgáriában.

Nikola Mircsev: A zászló nem bukott el

llija Petrov: 1923. szeptember

Ára: 3,50 forint

Megjelent

ENGELS

Ludwig Feuerbach és a klasszikus német filozófia vége

(A marxizmus–leninizmus klasszikusainak kiskönyvtára)
Második kiadás
104 oldal Ára: 5,– Ft

LENIN

A tudományos munkaszervezésről

244 oldal Ára: 22,– Ft

MAURICE DOBB

A jóléti gazdaságtan és a szocializmus gazdaságtana

328 oldal Ára: 45,– Ft

LOSONCZI KÁROLY

A munkaerőmozgásról

324 oldal Ára: 30,– Ft

LIPTAI ERVIN

A Magyar Tanácsköztársaság

(Népszerű történelem)
Harmadik, javított kiadás
464 old. + 32 old. kép Ára: 28,– Ft

STANISLAV STRUMPH WOJTKIEWICZ

A tábornok halála

264 old. + 16 old. kép Ára: 24,– Ft

Utcák, terek, emberek

216 oldal (szövegközi illusztráció) Ara: 25,– Ft

MAJAKOVSZKIJ

Teli torokból

Versek
(Miniatűr kötet)
152 oldal Ára: 65,– Ft

KAHÁNA MÓZES

Lemegy a nap

172 oldal Ára: 14,– Ft

INDEX : 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

MUNKÁSMOZGALMI EMLÉKMŰ A GÖDI FÉSZEKBEN

A munkásmozgalom egyik nevezetes fellegvárában, a gödi Fészekben emlékművet avattak. A munkásmozgalmi emlékmű az itt harcoló forradalmárok iránti hála és tiszteletadás kifejezése. A több mint három méter magas, mészkőből faragott oszlop Nagy István János szobrászművész alkotása. A vendégeket, a Fészek veteránjait Baráth Endre, a váci járási pártbizottság első titkára köszöntötte, majd Tausz János, az IBUSZ vezérigazgatója, a Fészek veteránja mondott ünnepi beszédet.

Az emlékmű

A vendégek egy csoportja

(Gábor Viktor felvétele)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. OKTÓBER

10

TARTALOM:

Puja Frigyes: Korunk és a forradalmi folyamatok (3)

A városi pártbizottságok munkája (9)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Klézl Róbert: A népgazdaság fejlődése – a pártszervezetek gazdaságszervező munkája (14)

Szatmári Miklós: A pártoktatás politikai feladatai (20)

Zsuffa Ervin: A mezőgazdasági termelés koncentrációja, szakosítása (24)

Szabó Ferenc: Az úttörőmozgalom irányításának sajátosságai (30)

R. I.: A beszámoló taggyűlések a politikai célok szolgálatában (Interjú Sikula Györggyel) (35)

Mihók Sándor: A csúcsvezetőségek és az alapszervezetek munkájának értékelése (38)

Az MSZMP Politikai Főiskola közleményei (41)

SZEMLE

Tizenöt éves a Béke és Szocializmus (42)

Dr. Nonn György: A pártkiadó jövő évi tervének vitájáról (47)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Peják Emil: A budapesti oktatási igazgatóság első esztendeje (52)

Szántó György: A nemzetközi kommunista mozgalom (55)

Takács Györgyné: A meggyőzés lélektanáról (59)

Illés Lajos: A középtávú pártoktatási terv alapján (62)

VITA – VÉLEMÉNYCSERE

Hozzászólás a vezetők továbbképzéséhez
Kápolnai György: Vezetőképzés és ifjúsági mozgalom (66)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Dr. Sütő Dezső: Az ügyintézés szocialista vonásainak erősítése (69)

Kovács Ottó: Értelmesen, hasznosan dolgozni a körzetben (73)

Kecskés István: Tagfelvételi munka az Ózdi Kohászati Üzemekben (77)

Marosi János: A politizálás, a nevelés fóruma (81)

Szabó Imre: A termelőszövetkezeti párttitkárok munkamódszere (84)

Szabó Jánosné: Taggyűlési vita a vezetők magatartásáról (89)

EZT OLVASTUK

Balogh Mária: Közgazdaságról – mindenkinek (91)

Gil Green: Új radikalizmus: anarchizmus vagy marxizmus? **(Iván Géza)** (93)

Fontosabb cikkek jegyzéke (95)

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Felelős szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116–660

Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft

Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra

Terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-10 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

PUJA FRIGYES
a Központi Bizottság tagja,
külügyminisztériumi államtitkár:

Korunk és a forradalmi folyamatok

Néhány hét választ el bennünket a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 56. évfordulójától. Az Októberi Forradalom korunk forradalmi folyamatainak mind a mai napig legfontosabb állomása, legkiemelkedőbb eseménye; történetének és tetteinek alapos elemzése nélkül nem érthetők a ma eseményei sem, sőt mi több, tanulságainak gyakorlati alkalmazása nélkül nem érheti el célját egyetlen, a szocializmusért, a nemzeti felszabadulásért, a függetlenségért és a békéért küzdő mozgalom sem. Éppen ezért, ha a ma forradalmi folyamatait vizsgáljuk, óhatatlanul merítenünk kell az Októberi Szocialista Forradalom tanulságaiból, tanításaiból.

1 Nincs lehetőségünk arra, hogy egy cikk keretében részletesen méltassuk a Nagy Októberi Szocialista Forradalom jelentőségét a forradalmi folyamatokban, csupán két fontos vonására utalunk: az Októberi Forradalom gyökeres fordulatot jelentett az emberiség történetében, megnyitotta a proletárforradalmak és a gyarmati forradalmak korszakát; továbbá *olyan súlyos csapást mért a kapitalizmus világrendszerére, hogy alapjaiban megrendítette azt.*

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom a szovjethatalom, az első szocialista állam megalapításával létrehozta a *forradalom nemzetközi bázisát*, amely létének első pillanatától kezdve a szocializmusért, a haladásért, a nemzeti felszabadulásért, a függetlenségért, és a békéért küzdő erők legfőbb támasza, segítője.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmét követően néhány év alatt megszerveződött a nemzetközi kommunista mozgalom, amely egyre eredményesebben töltötte be a szocialista forradalom eszméi hordozójának és terjesztőjének, a marxizmus–leninizmus következetes védelmezőjének és gyakorlati valóra váltójának szerepét.

A nemzetközi forradalmi folyamatok fejlődése szempontjából nem lehet közömbös, hogy milyen stratégiát és taktikát dolgoz ki a kommunista mozgalom. A helyes stratégia és taktika új, történelmi győzelmek kovácsa, a helytelen viszont vereségek előidézője lehet. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom kohójában megedződött kommunista mozgalom – mint az a gyakorlatban fényesen igazolódott – helyes stratégiát és taktikát dolgozott ki.

Abból a lenini tanításból, hogy a szocialista forradalom nem győzhet egyszerre az egész világon, hanem csak egy vagy egynéhány országban, következett, hogy a *szocialista forradalom szakaszos fejlődésével kell számolni.* A szocialista forradalom felfelé ívelését, egyik-másik országban való győzelmét a forradalom apályai követheti, amely nem teszi lehetővé az újabb rohamokat a kapitalizmus ellen, amelyet erőgyűjtésre, újabb győzelmek előkészítésére lehet és kell felhasználni. Ebből két fontos következtetés adódott.

a) A kommunisták – éspedig nemcsak Szovjet-Oroszország kommunistáinak – alapvető feladata lett a győztes szocialista forradalom eredményeinek megóvása, az első szocialista állam megszilárdítása, megerősítése, bevehetetlen bástyává való kiépítése. Csakis így lehetett azt remélni, hogy a nemzetközi kapitalizmusnak nem sikerült semmivé tenni a proletariátus történelmi győzelmét. Csakis így lehetett bízni abban, hogy létrejön a forradalom megdönthetetlen bázisa, amelyre a többi ország forradalmi mozgalmai mindenben támaszkodhatnak, s amely példájának erejével mind nagyobb vonzást gyakorol a tőke uralma alatt élő népekre.

b) Abból, hogy a szocialista forradalom csak egy országban győzedelmeskedett, hogy a szocialista forradalom szakaszosan fejlődik, következett, hogy a szocialista államnak – a saját erősödése és a nemzetközi forradalmi mozgalmak támogatása érdekében is – a kapitalista országokkal való békés egymás mellett élés hosszú korszakára kell berendezkednie, annak minden következményével együtt.

Bátran mondhatjuk, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szervezői, ha az első szocialista állam vezetői – élükön Leninnel – nem ismerték volna fel a forradalmi mozgalom e két alapvető feladatát, nem lehetett volna olyan sikeres a szocialista forradalom útja, mint amilyen volt, sőt végveszélybe kerültek volna az addig elért eredmények is.

Emlékezve a világ első győztes szocialista forradalmára, önként adódik a kérdés: *milyen eredményeket értek el és hol tartanak ma a forradalmi folyamatok, s különösen milyen eredményeket ért el napjainkban a szocialista forradalom?*

2

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme óta a szocialista forradalmi folyamat hatalmas léptekkel haladt előre. Igaz, az oroszországi forradalom hívó szavát követő magyar és bajor munkásosztály megmozdulását vérbe fojtotta a nemzetközi imperializmus és a helyi reakció összefogott ereje, a forradalom tüzét azonban nem tudta véglegesen kioltani. A szovjet hadsereg által a második világháborúban felszabadított legtöbb európai nép, az új erőre kapott kommunista pártok vezetésével élt a lehetőséggel és kezébe vette sorsának intézését. Albániában, Bulgáriában, Csehszlovákiában, Jugoszláviában, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában, majd a Német Demokratikus Köztársaságban népi demokratikus rendszer alakult ki. 1948-ban megalakult a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság, 1949-ben pedig győzött a népi forradalom Kínában. 1954-ben a már 1945-ben kikiáltott, de a francia gyarmatosítók által megtámadott Vietnami Demokratikus Köztársaság népe az ország északi felében néphatalmat hozott létre. 1959-ben Kubában is győzött a szocialista forradalom. Mindez azt jelentette, hogy kialakult a szocialista világrendszer s ezzel a szocialista világforradalmi folyamat bázisa jelentősen megerősödött.

A kommunista mozgalom is óriási fejlődést ért el ebben az időszakban. Európában a kommunista pártok olyan erővé váltak, amellyel a hatalom birtokosainak feltétlenül számolniok kellett. Ázsiában, Latin-Amerikában, az arab világban és a trópusi Afrika országaiban egymás után alakultak meg a kommu-

nista pártok, s különösen Ázsiában és Latin-Amerikában nagy tömegekre terjesztették ki hatásukat, befolyásukat.

A nemzeti felszabadító mozgalmak küzdelme nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az imperialista hatalmak – ha vontatottan, ha különböző késleltető manőverek közbeiktatásával is – gyarmatbirodalmuk legtöbb országának kénytelenek voltak politikai függetlenséget adni. A negyvenes évek végétől kezdve egymás után vívták ki függetlenségüket az imperializmus által uralt gyarmati országok: India, Egyiptom és sok más ország. *Az imperializmus gyarmatbirodalma széthullt s romjain létrejött a fejlődő országok hatalmas csoportja.* Azokon a területeken, amelyek gyarmati uralom alatt maradtak, a nemzeti felszabadító mozgalom folytatta a küzdelmet, esetenként fegyveres harcot folytat a gyarmati iga lerázásáért.

3 Napjainkban sokan beszélnek a forradalmi folyamatok stagnálásáról. Ebből kiindulva hajlamosak helytállónak elfogadni a forradalmi folyamatok végleges megrekedéséről szóló eszmefuttatásokat is. Pedig ha valaki a forradalmi folyamatok mozgását és eredményeit hosszabb távon vizsgálja, feltétlenül arra a következtetésre kell jutnia, hogy *a forradalom ügye – ha más formában és módon is, mint korábban – feltartóztathatatlanul halad előre.*

Korunkban három nagy forradalmi erő van, mely egymást segítve és kiegészítve fejlődik s a sikerek újabb és újabb állomásaira jut el: *a szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom.* Ezeknek az erőknek a helyzete, és fejlődése ma sok tekintetben bonyolultabb és ellentmondásosabb, mint akár 15 esztendővel ezelőtt is volt. Nagy eredményeik, a szocializmus és a haladás nemzetközi pozícióit erősítő sikereik azonban vitathatatlanok.

A szocialista forradalom – és minden más forradalmi mozgalom – fő ereje, bázisa és segítője napjainkban a *szocialista világrendszer.* Erejétől, sikereitől, nemzetközi befolyásától alapvetően függnek a forradalom nemzetközi feltételei. A szocialista világrendszer országai együttesen és külön-külön jelentősen fejlődtek az elmúlt években; nőtt gazdasági erejük, politikai tekintélyük, katonai hatalmuk és nagymértékben szélesedett nemzetközi befolyásuk. Különösen a szocialista világrendszer legnagyobb országának, a Szovjetuniónak az ereje és befolyása növekedett, amit ma már a burzsoá propaganda sem tagadhat. Mindez nagy befolyással van a világ fejlődésére s nagyban megkönnyíti a másik két forradalmi erő, a nemzetközi kommunista mozgalom és a nemzeti felszabadító mozgalom harcát.

A nemzetközi munkásosztály forradalmi mozgalma ugyancsak töretlenül fejlődik. Nemcsak a kommunista pártok taglétszámának szakadatlan emelkedésében mutatkozik ez meg, hanem abban is, hogy mind alkotóbban alkalmazzák a marxizmus–leninizmus tanításait saját viszonyaikra, s szüntelenül növelik befolyásukat a többi dolgozó réteg soraiban. Kimagasló eredményeket érnek el a szocializmusért, a demokráciáért, a békéért küzdő erők összefogásában, a demokratikus front összekovácsolásában, a haladó, a jövőbe mutató programok kidolgozásában, a munkásosztály és más dolgozó rétegek napi és távlati érdekeinek védelmében. A Francia Kommunista Párt, az Olasz Kommunista Párt és más kommunista pártok tevékenysége igen jó példa erre.

A nemzeti felszabadító mozgalom számos gyarmati, félgyarmati vagy függő országban – a portugál gyarmatokon, Angolában, Mozambikban, Portugál-Guineában, a Zöld-foki szigeteken, a Dél-Afrikai Köztársaságban, Namibiában és Latin-Amerika egyes országaiban – folytat eredményes politikai és fegyveres harcot.

A három nagy forradalmi erő együttes harcának eredményeként a világon

olyan új helyzet kezd kialakulni, melyre a szocializmus, a haladás híveinek nagy figyelmet kell fordítaniok. Az új helyzet azt jelzi, hogy *elérkeztünk a forradalmi folyamatok fejlődésének olyan állomásához, amikor a mennyiségi eredmények minőségbe csapnak át, amikor az országok egész sora lép a szocialista fejlődés útjára, vagy teremti meg a későbbi szocialista átalakulás feltételeit.*

Ennek konkrét jelei is vannak. A vietnami amerikai agresszió veresége azt bizonyítja, hogy a vietnami nép akaratát, amely szocialista irányzatú, egységes Vietnam megteremtésére irányul, semmi sem akadályozhatja meg. Igaz, a Dél-Vietnamban kialakult helyzet ma még nem teszi lehetővé a szocializmus irányába tartó demokratikus rendszer kialakítását az ország egész területén, de egyik részén már igen. Csak idő kérdése, mikor lesz ez lehetséges egész Dél-Vietnamban és mikor jön el az ideje Észak és Dél egyesülésének. Hogy ez már nem a távoli jövő kérdése, az nem lehet kétséges.

Indokína másik két országában is megkondult a halálharang a reakciós, népellenes rezsimek felett. Laoszban – a közös megállapodás alapján – csak olyan kormány alakulhat, amelynek a fele a felszabadító erők képviselőiből kerül ki. Kambodzsában a Lon Nol rezsim már „agonizál", s ott is elkerülhetetlen a népi erők diadala.

Nem elhamarkodott következtetés tehát, ha azt mondjuk, hogy az amerikai agresszorok kitakarodása után Indokína három országa nem lehet többé az, ami volt. Ezek az országok alapvető társadalmi változások küszöbéhez érkeztek.

A világ másik részén – más körülmények között és más formában – hasonló folyamatok mennek végbe. Az egész haladó világ lélegzetvisszafojtott figyelme kísérte azt a küzdelmet, amelyet Chile haladó erői vívtak országuk szocialista átalakítása érdekében. A haladó erők Allende elnök vezetésével a kapitalizmusból a szocializmusba való békés átmenet megvalósítását tűzték ki célul. A belső reakció az imperializmussal szövetkezve szembeszállt ezzel a kísérlettel, katonai puccsot szervezett, megölte Allende elnököt, lemészárolta és letartóztatta a forradalom vezetőit és aktivistáit. Mindez nem cáfolja következtetéseink helyességét. Nem a békés átmenet eszméje szenvedett kudarcot, hanem sok lehetőség maradt kihasználatlanul. Bár most a reakció kerekedett felül, de bizonyosak vagyunk abban, hogy ez csak átmeneti jelenség. A forradalom erői sokat tanulnak ebből a leckéből, okulnak a történteken, s eljön még az idő, amikor újra és véglegesen megragadják majd a hatalmat.

Latin-Amerika néhány más országában nemzeti érzelmű katonatisztek ragadták magukhoz a hatalmat és számos intézkedést hoztak nemcsak az amerikai monopóliumok, a feudális oligarchia, de a nemzeti burzsoázia pozícióinak a szűkítésére, megnyirbálására is. Peru például nem szocialista ország, de kormánya sok tekintetben haladó politikát folytat. A fejlődés logikája szerint ha a perui vezetők továbbra is következetesen szolgálják népük érdekeit, elkerülhetetlen szocialista útra térésük.

Afrika néhány országa következetesen halad a nem kapitalista fejlődés útján s megvan a remény arra, hogy végül ezekben az országokban is megszilárdul a szocialista orientáció.

Csupán vázlatosan említettünk néhány tényt, amelyek jellemzőek a mai nemzetközi fejlődésre. Minden okunk megvan tehát arra, hogy optimizmussal tekintsünk a jövőbe. A forradalmi folyamatok napjainkban nagyobb hullámokat vetnek, mint korábban. Elérkeztünk a fejlődés olyan pontjához, amikor a néhány évtizedes küzdelem eredménye konkrét, kézzelfogható változásokban fejeződik ki.

E történelmi jelentőségű események alapja a nemzetközi erőviszonyok eltolódásában keresendő. A szocialista világrendszer, a kommunista mozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalom erejének és befolyásának viszonylag gyors növekedése, az imperializmus, a kapitalista világ, a reakció erejének és befolyásá-

nak viszonylagos csökkenése *átbillentette a mérleg nyelvét a szocializmus, a haladás javára.* Egyes nyugati politikusok erőegyensúlyról beszélnek. A valóságban azonban már nem erről van szó, hanem arról, hogy a szocializmus, a haladás erői ma már sok tekintetben és sok területen egyértelműen felülmúlják az imperializmus, a régi rend erőit. A szocializmus, a haladás túlsúlyának mind erőteljesebb kibontakozásáról van tehát szó, arról, hogy a szocializmus, a haladás erői végérvényesen és visszavonhatatlanul fölénybe kerülnek az imperializmus, a kapitalizmus erőivel szemben.

A nemzetközi forradalmi folyamatok további fejlődésében rendkívüli jelentősége van annak; sikerül-e tartósan biztosítani a békét, sokoldalú együttműködést kiépíteni a kapitalista országokkal a békés egymás mellett élés keretében. Ma már bizonyított tény, hogy a tartós béke és a szilárd biztonság – éppen a változott nemzetközi erőviszonyok alapján – megvalósítható, s hogy a szocialista és a kapitalista országok békés egymás mellett élése megfelelő keretet nyújt a forradalmi erők fejlődéséhez, a forradalmi folyamatok előrehaladásához. A tartós béke és biztonság jó feltételeket teremt a szocialista világrendszer további erősödéséhez, a kommunista pártok és más haladó mozgalmak munkájához, a dolgozók megnyeréséhez, az uralkodó osztály esetleges elnyomó intézkedései elleni küzdelemhez. A békés egymás mellett élés kedvez a nemzetközi felszabadító mozgalmaknak is. A béke körülményei között az imperialista hatalmaknak kevésbé van lehetőségük a nyílt beavatkozásra, a haladó és a reakciós erők közötti harc eldöntésére, mint a háborús konfliktusok körülményei között. Ez nem zárja ki, hogy amennyiben az uralkodó osztályok erőszakot alkalmaznak a változást igénylő néptömegekkel szemben, a felszabadító mozgalom akár fegyveres segítséget is kapjon a szocialista országoktól.

Országszerte tiltakoztak hazánk dolgozói a chilei ellenforradalmi junta terrorja ellen. Képünkön: tiltakozó gyűlés a Ganz-MÁVAG-ban *(MTI fotó – Benkő)*

A szocialista és a kapitalista országok az utóbbi időben megnyilvánuló együttműködése is bizonyítja a tartós béke és biztonság jó kilátásait. A Szovjetunió és az Egyesült Államok számos területre kiterjedő megállapodásai, a stratégiai rendeltetésű fegyverek korlátozásáról és befagyasztásáról kötött szerződés, a nukleáris háború megakadályozására vonatkozó egyezmény, a SALT-tárgyalások folytatása, a Szovjetunió, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság különböző megállapodásai a Német Szövetségi Köztársasággal, a Szovjetunió és más szocialista országok, illetve az Egyesült Államok, Japán és a kapitalista Európa nagyszabású gazdasági együttműködésének tervei, az európai biztonsági értekezlet megkezdése, a közép-európai fegyverzet- és csapatcsökkentési tárgyalások folytatása – mindmegannyi jel arra, hogy ma már a fejlett tőkésországok, az imperialista hatalmak is másként ítélik meg a helyzetet, mint korábban, s egyre hajlamosabbak a békés egymás mellett élés elvének elfogadására. Ennek a szocialista világrendszer, a kommunista mozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalom szempontjából óriási a jelentősége.

4 Senki sem állíthatja, hogy e kedvező nemzetközi fejlődésben kizárt a megtorpanás, a visszaesés. Az imperialista országokban nem kevesen vannak még – befolyásos körök is –, akik riadót fújnak, s a nemzetközi enyhülésnek a kapitalista rend számára végzetes következményeivel ijesztgetik kormányaikat. Ez éberséget, határozottságot követel a forradalom erőitől, hogy idejében leleplezhessenek és visszautasíthassanak minden olyan kísérletet, amely a hidegháború időszakába akarja visszarángatni a világot.

A forradalom erőinek sajnos más veszélyekkel is szembe kell nézniök, a kínai vezetők egységbontó, a szocialista közösség céljait és törekvéseit mindenmódon keresztező tevékenységével. A kínai vezetők a szocialista közösség szétbomlasztását tűzték ki célul, támadásuk élét annak fő ereje, a Szovjetunió ellen irányítják. A Szovjetuniót első számú ellenségüknek kiáltják ki. Ma már lényegesen kevesebb figyelmet szentelnek az imperialista hatalmak elleni harcnak, mint a Szovjetunió elleni támadásoknak, sőt esetenként az imperialista hatalmakkal is hajlandók összefogni a Szovjetunió, a szocialista közösség ellen. Magától értetődő, hogy a kínai vezetőknek ez a tevékenysége súlyosan árt a forradalom érdekeinek, s objektíve az imperializmus malmára hajtja a vizet. *Aki kezet emel a Szovjetunióra, az az Októberi Forradalomra, a mai forradalmi folyamatokra emel kezet, s bármilyen vörös köntöst ölt is magára, objektíve a forradalom ellenségeit támogatja* A forradalom igaz híveinek éppen az ellenkezőjét kell tenniök: erősíteniök kell a szocialista közösséget, elő kell mozdítaniok annak egységét, összefogását, tömörülését a Szovjetunió körül, s fel kell lépniök minden szovjetellenes jelenséggel szemben. Csak így érhetik el, hogy a forradalom mai bázisa, a szocialista közösség még befolyásosabbá, még erősebbé váljék és még többet tehessen a forradalmi folyamatok segítéséért.

A forradalom, a haladás szerencséje, hogy a kínai vezetők céljait és törekvéseit sikerült leleplezni, visszaszorítani és elszigetelni a szocialista világrendszerben, a nemzetközi kommunista és felszabadító mozgalomban. Nehézségeket természetesen okoz még a kínai vezetők tevékenysége, de minden remény megvan arra, hogy tartós akadályt már nem képezhet a forradalom útjában.

Az Októberi Forradalom óta eltelt 56 esztendőben a forradalmi folyamat óriási utat tett meg. Sikerei vitathatatlanul bizonyítják: az Októberi Forradalom eszméi ma is elevenen élnek és nap mint nap testet öltenek a gyakorlatban. Nincs és nem is lehet olyan erő, amely megfordíthatná az e világtörténelmi eseménnyel elindított forradalmi folyamatokat.

A városi pártbizottságok munkája

A Politikai Bizottság a közelmúltban foglalkozott a városi pártbizottságok munkájával és határozatban jelölte meg továbbfejlesztésük feladatait. A határozat szorosan kapcsolódik a X. kongresszus, a Központi Bizottság 1972. novemberi állásfoglalásához. Abból az alapvető tényből indul ki, hogy a városokban koncentrálódik a munkásosztály zöme, ennélfogva a társadalom politikai életében meghatározó szerepet játszanak. A városokban él a lakosságnak csaknem 30 százaléka és az ipari munkásságnak majdnem a fele.

I.

A X. kongresszus határozatainak, a párt politikájának következetes végrehajtása szorosan összetartozik a városok fejlődésének általános és különösen politikai helyzetével. A városok döntő szerepet játszanak a gazdasági életben, a termelés vezető ágazata, az ipar és a gépi nagyipar nagy része itt helyezkedik el. A termelésen túlmenően alapvető jelentőségűek és meghatározóak a gazdasági élet minden vonatkozásában: kereskedelmi, közlekedési, szervezési és irányítási gócpontok. Vonzási körzetük szerepe túlnő a város határain, minden szempontból befolyásolják a községek, falvak életét. Nem lebecsülhető szerepük a kultúra, művelődés, a szocialista eszmeiség fejlődése és terjesztése szempontjából. A városok összetettebben tükrözik társadalmunk szociális struktúráját, ennélfogva az osztályharc, a politikai és ideológiai küzdelemnek is a fő színterei.

Mindez a politikai munka, a párt vezető szerepe szempontjából alapvető. Sok minden másképpen és főleg más súllyal vetődik fel, mint a községekben és falun. Ami a pártszervezetek munkáját, munkamódszerét illeti, az is sok tekintetben összetettebb, lényeges vonásokkal rendelkezik. Maga az a tény, hogy a mozgalmi, kulturális, szociális, irányítási, adminisztratív intézmények zöme és a legjelentősebb része itt működik, a pártirányítás szempontjából lényeges sajátosságokat kölcsönöz e munkának.

A városok zömének mély és régi történelmi-tradicionális hagyományai vannak, amelyek szintén befolyásoló hatással vannak a politikai munka tartal-

mára és módszerére. Települési viszonyaik is merőben sajátosak, amelyek jelentősen eltérnek a falutól: ez is több fontos körülménynek szolgál alapjául az emberi viszonyokban, a politikai munka szervezetében.

A politikai munkát vizsgálva nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a városok elsősorban helyszínei az idegenforgalomnak, a belső és külső turizmusnak, annak minden hasznával, de olykor negatív következményeivel is.

A városok megkülönböztetett szerepével a társadalmi-politikai életben általában is számolni kell, de különösen is kiemelkedik közülük az a néhány nagy város, amelyek az egész ország, illetve országrészek vonzási központjai, ténylegesen a legfőbb politikai centrumai. Ezek között természetesen első helyen Budapest áll, amely jelentőségében minden szempontból egyedülálló. De itt kell említeni Miskolc, Győr, Szeged, Debrecen, Pécs kiemelkedő szerepét. Bizonyos értelemben a többi megyei székhelyet is célszerű ide sorolni. E kiemeléseknek nincs semmiféle degradálási céljuk a többi város vonatkozásában, csupán a reális, az objektíve is meglevő valóságos helyzetet, szerepet jelzik. A politikai munkában az ilyen differenciákkal is feltétlenül számolni kell.

A városok politikai szerepének megítélésénél arról sem feledkezhetünk meg, hogy az utóbbi években egyre jobban erősödik az urbanizáció és ez a tendencia a fejlődés általános törvényszerűsége. Az urbanizáció nem csak új városok keletkezését jelenti, hanem a meglevők gyorsabb, dinamikusabb fejlődését is. Ez számtalan várospolitikai problémát, gondot szül, amelyeknek súlyos anyagi, politikai, szervezési, szociális, kultúrpolitikai vonatkozásai vannak. Új ellentmondásokat is hoznak felszínre, meglevőket feszítenek, esetenként ki is éleznek. A pártszervezetek politikai munkájának fontos feladata, hogy ezt a folyamatot figyelemmel kísérje, időben reagáljon a különböző kedvező, vagy negatív jelenségekre és kimunkálja a legoptimálisabb megoldási módokat, elősegítse az objektív és szubjektív feltételek megteremtését.

II.

A Politikai Bizottságnak a városi pártbizottságokkal foglalkozó határozata minden szintű pártszerv számára tartalmaz fontos politikai, szervezői feladatokat. Ami a megyei pártbizottságokat illeti, irányító munkájukban nagyobb figyelmet kell kapni a városoknak. Ennek már eddig is van sok jó tapasztalata, de az is igazság, hogy még nem éri el a járási pártbizottságok irányításának színvonalát. Egyes megyéknél még a megyei székhelyet jelentő város iránt is kisebb az érdeklődés, mint akármelyik járás iránt.

Miben nyilvánuljon meg a fokozott figyelem? Jobban vegyék figyelembe a városok párt- és politikai vezetésének véleményét, észrevételeit, javaslatait a politikai tervezésben, a párt politikájának megyei konkretizálásában. A félreértések elkerülésére megjegyzendő, hogy e városokkal való fokozottabb törődés a megyei pártbizottságok irányító munkájában semmiképpen nem jelenti a járások elhanyagolását. Nagyon káros lenne, ha most ezt a határozatot úgy értelmeznénk, mintha a párt falusi politikája nem fontos, nem jelentős kérdés. Nem erről van szó! A megyei pb-ok irányító munkájában változatlanul fontos helyet kapnak ezek a kérdések is. Viszont az is kétségtelen, hogy a falusi munka a megyei pb részéről ma nem igényli azt az energiát, intenzitást, amit a tsz-szervezés, a tsz-ek megszilárdításának korábbi szakaszában kifejtettek. Falun a *korszerű* nagyüzemi termelés feltételeinek a kialakítása — ami ma napirenden van — szintén fontos politikai feladat, de más követelményeket, módszereket igényel a politikai tömegmunkában. Azt kell látni, hogy a falu szocialistává való fejlődésének gyorsabb üteme is alapvetően most a város, a mun-

kásosztály szerepétől függ. Az általános, országos fejlődés és a falu előrehaladása is, ma elsősorban azon múlik, hogy mennyire tudjuk következetesen érvényesíteni a munkásosztály vezető szerepét, milyen figyelmet fordítunk a munkások helyzetére, élet- és munkakörülményeire, amelyek sok tekintetben várospolitikai kérdések is. Ez általános, országos társadalmi-politikai ügy. A megyei pártbizottságok irányító munkájában ezek a politikai elgondolások egyre inkább meghatározóak. Viszont az is igaz, hogy egyes esetekben a legközelebbi hely — a megyeszékhely — esik a „legtávolabb", ami a munkakapcsolatot, a hatékony segítést, törődést illeti.

A megyei pártbizottságok a maguk területén politikai irányítói a területfejlesztésnek, a kádermunkának és közvetlenül meghatározzák a káderképzés rendszerét, a vezető káderek elosztását. Sok múlik tehát rajtuk azért, hogy a város, illetve városok és különösen a megyei székhely milyen megítélést kap, politikai súlyuknak megfelelően kezelik-e vagy sem.

A megyei pártbizottságok hatáskörébe tartozik egy sor olyan pártintézmény, intézkedési jogkör, amivel a városok nem, vagy csak korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek, viszont a várospolitika, a városi pártbizottságok munkája szempontjából döntő fontosságúak.

III.

A Politikai Bizottság határozata nagy figyelmet fordít a *várospolitikai* munkára. Általában is hangsúlyozza a jelentőségét és a megfelelő differenciálás szükségességét. Ugyanis a fejlődés eltérő volta, a feltételek különbözősége más és más követelményeket támaszt a különböző típusú városok pártbizottságaival szemben.

A várospolitika és a városfejlesztés általános problémájával kapcsolatban szólni kell arról, hogy az urbanizációnak vannak bizonyos azonos, a társadalmi viszonyoktól független következményei. Viszont azt is látni kell — és a politikai munkában ez alapvető —, hogy vannak nagyon lényeges és eltérő vonások. Az urbanizációs folyamatot sok tekintetben meghatározzák a társadalmi viszonyok. A társadalom szociális szerkezete alapvetően rányomja a bélyegét. A szocializmus viszonyai között, a szocialista várospolitikának az *osztályjellegét* tudatosan kell képviselni és érvényesíteni. Hiszen a várospolitika nem független a városlakóktól, akik viszont elsődlegesen mindig valamilyen társadalmi osztályhoz, réteghez tartoznak, a városi lét ilyen szempontból másodlagos körülménynek számít. Természetesen vannak egységes városi érdekek, közös múlt és hagyományok, közös lokálpatriotizmus, a politikában ezekkel is mindig számolunk, de ezek sohasem szoríthatják háttérbe azt a körülményt, hogy a várospolitikát is minden tekintetben át- és átszövi az osztályszemlélet, a munkásosztály osztálycéljai, a párt osztálypolitikájának alapelvei.

A burzsoá urbanizációs nézetek igyekeznek elleplezni a városfejlesztésnek ezt az osztályjellegét, általános, az osztály- és rétegviszonyoktól független jelenségnek próbálják feltüntetni. Valójában azonban arra is rányomja az osztályjelleg a bélyegét, a burzsoázia, a kizsákmányoló uralkodó osztályok érdekei szerint megy végbe, ez határozza meg alapvető tendenciáit.

Amikor mi várospolitikáról beszélünk, nagyon tudatosan ez alatt szocialista várospolitikát értünk. Ennek pedig döntő követelménye, hogy számoljunk intézkedéseink, terveink társadalmi, osztály- és réteghatásával. Ezt az elvet a területfejlesztésnél, szociális fejlesztésnél, művelődési és kulturális ügyeknél, kereskedelmi, közellátási, közmű- és egyéb fejlesztésnél mindenkor szem előtt tartsuk. A várospolitikában nem csak az okozhat feszültséget, ha egyes terüle-

tek fejlődése elmarad más területekétől. Például: a népesedés növekedésétől elmarad a lakásépítés vagy a szociális intézmények létesítése. A feszültség forrása az is — és ez már közvetlenül politikai jelentőségű —, ha a fejlesztés a párt politikájával összhangban nem álló aránytalanságokat szül egyes társadalmi rétegek életszínvonalában, élet- és létkörülményeiben. Szocialista várospolitikánk munkáscentrikus jellegét a pártbizottságoknak elsőrendű politikai feladatuk biztosítani. „A munkásság számának növekedése és összetételének változása — hangsúlyozza a Politikai Bizottság határozata — szükségessé teszi, hogy a városi pártbizottságok többet foglalkozzanak a munkásosztály, elsősorban a nagyüzemi munkások problémáival. Politikai nevelő, szervező munkájuk során biztosítsák a szervezettebb és tartalmasabb politikai nevelést." A munkáscentrikus várospolitika nem jelent közömbösséget a többi városi dolgozó problémái, különösen pedig az értelmiségiekkel szemben. A párt szövetségi politikája — tudjuk, hogy szélesebb, mint a munkás-paraszt szövetség — magában foglalja a társadalom minden dolgozó rétegét. Különös jelentősége van annak, hogy a város a legfőbb színtere a munkásosztály és az értelmiség szövetségének, amely a szocialista építésnek alapvető jelentőségű ügye.

A hosszabb távra szóló várospolitika kialakítása és megvalósítása nagy gondosságot, felelősséget követel minden szervtől. Ennek a szellemnek első számú sugalmazója a pártbizottság legyen. Az alapvető politikai szempontok mellett tekintettel kell lenni a hagyományokra, a történelmi múltra, bizonyos meggyökeresedett szokásokra. S mindezt összhangba szükséges hozni az országos, a megyei követelményekkel, az általánosabb érdekek érvényesítésével. Ennek a munkának tartalmi és módszerbeli tapasztalatai egyes városi pártbizottságoknál még kezdetlegesek, ezért is van nagy politikai jelentősége a jó gyakorlat és módszer elterjesztésének, a kölcsönös tapasztalatcseréknek. Ebben az irányító pártszerveknek szintén megvan a maguk felelősségteljes szerepük.

A Politikai Bizottság határozata a városi pártbizottságok feladataként jelöli meg, hogy politikai eszközökkel biztosítsák a fejlődés összhangját a különböző ágazatok között (pl.: termelő és szolgáltató ágazatok). Ennek érdekében javítani szükséges a városon belüli koordinációs munkát a különböző szervek és intézmények között. Még korántsem mondhatjuk el, hogy az anyagi és társadalmi erőforrások kimerültek volna. A jobb szervezettség és koordináció segítségével még nagy tartalékok tárhatók fel minden különösebb beruházás, anyagi ráfordítás nélkül. Például, mennyi problémát lehetne megoldani az orvosi rendelők üzemi és lakóterületi hasznosításával, vagy művelődési intézmények közös üzemi és lakóterületi felhasználásával stb.

Számos nagyszerű példát lehet látni a társadalmi erőforrások, a társadalmi összefogás hasznosítására: óvodák, parkok, játszóterek, sportlétesítmények építésénél. Itt sincs még minden tartalék kiaknázva. A politikai munka eszközeivel szervezzük meg hatékonyabb felhasználását és annak a közszellemnek a kialakítását, hogy a városfejlesztés ügye *közügy,* mindenkinek érdeke. A városfejlesztés érdekében végzett társadalmi munka kapjon nagyobb megbecsülést és elismerést. Politikai kérdés az is, hogy a nagyobb megbecsülés azt illesse, aki többet tesz a városért.

IV.

A városi pártbizottságok maguk is nagy jelentőségű irányító pártszervek, amelyek a felső pártszervek határozatai alapján *önállóan* irányítják a működési területükön levő pártbizottságokat, csúcsvezetőségeket, alapszervezeteket. A várospolitika eredményessége és a pártszerveket, -szervezeteket irányító munka

kölcsönhatásban van egymással. Jó várospolitikát sem kialakítani, sem megvalósítani nem lehet a pártszervezetek, a kommunisták ezreinek véleménye, politikai-szervező munkája, a dolgozó tömegekkel való szoros kapcsolatok nélkül. Ahol a pártbizottság így fogja fel az összefüggéseket, ott megfelelő a tájékozottság a várospolitika szükségleteiről, a problémák megoldási lehetőségeiről és a tettrekészség buzgón árad a lakosság részéről. Az erős és jól működő pártszervezetek teszik képessé és alkalmassá a városi pártbizottságot irányító munkájának betöltéséhez. Erről sohasem szabad elfeledkezni. Annál inkább is szólni kell erről, mert helyenként a munkában bizonyos aránytalanságok vannak, éppen a pártszervezeteket irányító munka rovására. Egyes pártbizottságok aránytalanul többet foglalkoznak és törődnek az általános várospolitikai, gazdasági-termelési feladatokkal, mint a szervezeti munka politikai, módszerbeli kérdéseivel.

Kevés idő és figyelem marad arra, hogy a határozatok milyen módon és hatásfokkal kerülnek végrehajtásra. A kapcsolatok sokszor kimerülnek a végtelen instrukciók tömegében, pedig az irányítás nemcsak feladat meghatározást, utasítások tömkelegét jelenti. Elengedhetetlen tartozéka a vélemények kölcsönös és rendszeres cseréje, a gyakori konzultációk minden lényeges kérdésnél, a sokirányú segítés és tapasztalatcsere, a folyamatos és tartalmas tájékoztatás stb.

Ez nem egyszerűen munkastílus kérdése, hanem a munka politikai tartalmát közvetlenül és szorosan érinti. A városi pártbizottság nem különíthető el a város területén működő pártszervektől. -szervezetektől: együtt, egységesen képviselik és jelentik helyileg a pártot. A pártbizottság nem „hivatal", ahol az „ügyek" meghatározott körét intézik, hanem a helyi-városi *pártmozgalom* irányítója. A hangsúly a mozgalmon van, amely eleve feltételezi a párttagság, a dolgozók tömegeivel való együttélést, együtt-gondolkodást, együtt-cselekvést.

A városi pártbizottságok politikai irányító munkájának ez a fentebb jelzett vertikalitása párosul a párhuzamosan működő állami szervek, tömegszervezetek, -mozgalmak, városi intézmények politikai irányításával. A politikai vezetésnek ez a kettős dimenziója jól összehangolt arányosságot feltételez a munkában.

Ez utóbbi vonatkozásban a városi pártbizottságok irányító munkája is sokat fejlődött az utóbbi években. Sokkal inkább érvényesül ma már az az elv, hogy a társadalmi munkamegosztásban minden szerv felelősséggel és önállóan végezze a munkáját. Nem a direkt utasításokban, konkrét feladat-meghatározásokban fejeződik ki a pártirányítás, hanem a megfelelő politikai határozatokban, amelyek párosulnak a politikai felelősség határozott és következetes érvényesítésével a pártbizottság részéről. A jó politikai határozatok adják a különböző intézmények szaktevékenysége számára az elvi alapot és a politikai felelősség érvényesítése biztosítja az annak szellemében való cselekvést.

A Politikai Bizottság határozata konkrét politikai szükségletből kiindulva, de hosszabb távra szólóan határozza meg a városi pártbizottságok munkájának fejlesztését. Sok tartalmi, szervezeti, módszerbeli kérdés megoldásán keresztül halad előre a határozat végrehajtása, szoros összefüggésben a mindenkor előtérben álló politikai feladatokkal. Ebben a folyamatban elsődleges a határozat politikai jelentőségének a megértése és megfelelő tudatosítása.

A népgazdaság fejlődése – a pártszervezetek gazdaságszervező munkája

Az idei terv — a népgazdaság egyensúlyi helyzetének 1972-ben bekövetkezett javulására alapozva, az ötéves terv irányvonalával megegyező fejlődést tűzte ki célul. Fő feladatként a társadalmi termelés hatékonyságának a korábbinál gyorsabb növelését és az általános gazdasági egyensúly javításában elért eredményeink megszilárdítását jelölte meg. A terv előírta, hogy a felhalmozás a nemzeti jövedelemnél lassúbb ütemben emelkedjék, s ennek érdekében 1973-ban is érvényesíteni kell a felhalmozás tervszerűségének erősítésére hozott intézkedéseket; az 1972. évinél gyorsabban növekvő fogyasztást központi jövedelem- és árpolitikai intézkedésekkel is elő kell segíteni az árszínvonal tervszerű alakulásának biztosítása mellett; továbbra is dinamikusan növelni kell a külkereskedelmi forgalmat úgy, hogy a kivitel és a behozatal megfelelő áruforgalmi egyenleget eredményezzen.

Mindezek érzékeltetik, hogy az 1973-as évben bonyolult, sokrétű feladatokat kell elvégezni. A követelményeknek megfelelő idei gazdasági munka azért is jelentős, mert nagyban befolyásolja a negyedik ötéves tervben kitűzött célok teljesítését. Ez az esztendő ugyanis a középtávú terv közepére esik, amolyan félidő, amikor már tapasztalatok sokasága is rendelkezésünkre áll, és segít abban, hogy még következetesebben törekedjünk népgazdaságunk fejlesztésére

Növekvő tervszerűséggel

A terv követelményei az idei első félévben a legtöbb területen érvényesültek, vagyis *a fejlődést alapvetően a kedvező tendenciák jellemzik.* Ha csak vázlatosan is, tekintsük át ezeket, illetve ennek alapján hol, miben szükséges változtatni, mire kell nagyobb energiát fordítani?

Az ipar féléves fejlődésében a szükségletre termelés a meghatározó: dinamikus az értékesítés, mérséklődő ütemű a készletképződés. Az ipari termelés a tervezettnél gyorsabban, 6,6%-kal növekedett. Ezt az emelkedést alapvetően a belföldi kereslet élénkülése és a kedvező külső piaci tényezők tették lehetővé.

Az éves előirányzatoknak megfelelő ütemben emelkedett a termelés a bányászatban, a villamosenergia-iparban, a kohászatban és az építőanyagiparban, a tervezettnél gyorsabb a növekedés a könnyűiparban és a vegyiparban; a tervezettnél lassúbb ütemben növekedett a gépipar és az élelmiszeripar termelése.

Az ipar szerkezeti átalakulását és a szelektív fejlesztési törekvéseket tük-

rözi, hogy az ipari termelés kétötöd részét adó iparágakban a termelés dinamikusan, az ipari átlag kétszeresével emelkedett, az ipari termelés egynegyedét produkáló iparágakban a termelés stagnált, vagy csökkent, a többi területen pedig mérsékelt ütemben fejlődött. Kedvezően változott — alapvetően a fejlesztési programok végrehajtása következtében — egyes iparágak, vállalatok gyártmányszerkezete.

Az ipari termelés növekedését döntő mértékben (80%-ban) a munka termelékenységének javulása eredményezte. Az iparban foglalkoztatottak száma 1,2%-kal nőtt. Az elmúlt évhez képest mérséklődött az alkalmazotti létszám növekedésének üteme, s csökkenő tendenciájú a munkaerőmozgás.

Az építőipar termelése az első félévben — alapvetően a mérsékelten növekvő kereslet következtében — 2,8%-kal emelkedett. Az építési igények és kapacitások helyzetére a javuló egyensúly a jellemző, a kivitelezők által visszautasított építési igények tovább csökkentek. Ennek ellenére egyes területeken (szak-, szerelőipar) továbbra is fennállnak a feszültségek, amelyek gátolják a beruházások gyors befejezésére irányuló törekvéseket. Javult az állami építőiparban a termelés koncentrációja, ugyanakkor az építés szervezettségében, a minőség javulásában, a kivitelezés gyorsaságában a kívánatosnál és a lehetségesnél lassúbb az előrehaladás.

Az év első felében mintegy 20 500 — az előző év azonos időszakával meg egyező számú — lakás építése fejeződött be. Az éves előirányzat teljesítése várható.

Az ipari termékek minősége — néhány árucsoportnál tapasztalható fejlődéstől eltekintve — alapvetően nem változott. Kedvező jelenség, hogy a forgalmazó vállalatok a korábbinál jobban igénylik a minőségellenőrző szervek munkáját. Nehezítik azonban a minőség tényleges javulását a kooperációs partnerek késedelmes, torlódó, minőségileg kifogásolható szállításai, egyes területeken a belső minősítés lazaságai.

A mezőgazdasági üzemek a kalászosok betakarítási munkáit jó szervezettséggel befejezték, s azt összehangolták a felvásárlással is. A gabonák minősége jó, a termésátlagok a tervezettnél magasabbak. A kapásnövényekben a terméskilátások kedvezőek.

Az állategészségügyi helyzet javult, a járvány következményeinek megszüntetése érdekében tett intézkedések, valamint a sertésállomány kedvező regeneráló képessége megfelelő alapot teremtenek a következő időszak tenyésztéséhez és a hústermelés fokozásához. Az elmúlt évben hozott intézkedések hatására fellendülőben van a szarvasmarhatenyésztés is, növekedett a tejtermelés és a szarvasmarhaállomány.

Az élelmiszer-gazdaság az első félévben a legtöbb cikkből kielégítette a lakosság ellátását. A mezőgazdasági üzemek ugyan a fontosabb vágóállatokból az I. negyedévben 17%-kal, a II. negyedévben 1%-kal kevesebbet értékesítettek — a száj- és körömfájásból eredő, 23%-kal alacsonyabb sertésfelvásárlás miatt — mint egy évvel korábban. A következő hónapokban azonban — a sertéstenyésztés fellendülésére alapozva — várható a húsellátás javulása. A zöldség- és gyümölcsellátás részben egyes termékek termelésének csökkenése, valamint az időjárás miatti késés következtében elmaradt a kereslettől.

A közlekedés az év első felében az áruszállítást 3%-kal, a személyszállítást 2%-kal növelte. A közlekedési vállalatok kielégítették a növekvő fuvarozási igényeket. Emelkedett az utazások színvonala, mérséklődött a fővárosi tömegközlekedés zsúfoltsága. Mindezt a járműállomány bővülése, minőségileg jobb összetétele és az eredményesebb munkaszervezés tette lehetővé.

A beruházási tevékenységet az év első felében a fokozatos élénkülés jellemezte. Az I. negyedévben a beruházásokra fordított összeg alatta maradt az

egy évvel korábbinak, a II. negyedévben meghaladta azt. 1973 első felében megközelítően azonos összeget használtak fel beruházásra, mint 1972 első felében. A forrásokat a korábbinál koncentráltabban használják fel a népgazdasági tervben meghatározott célokra, az állami egyedi nagyberuházásokra fordított összeg öt százalékkal emelkedett. Az első félévben üzembe helyezett beruházások összege 16%-kal nőtt. A félévi tapasztalatokból érzékelhető a beruházási feszültség mérséklésére hozott intézkedések kedvező hatása egyrészt a tervezett felhalmozási arány elérésében, másrészt az átgondoltabb pénzügyi gazdálkodásban.

A külkereskedelmi forgalom — a tervezettnél nagyobb export és valamelyest kisebb behozatal miatt — a tervezett ütemtől eltérően, de az egyensúlyi követelményekkel összhangban fejlődött. A vállalatok többsége felhasználta a külföldi kereslet növekedéséből adódó lehetőségeket, és az előző évi magas szinthez képest is fokozta exporttevékenységét.

Az év első felében az életkörülmények javítását szolgáló párt- és állami célkitűzések megvalósultak: emelkedett az életszínvonal. A lakosság központi forrásból származó pénzbevételei 8,2%-kal haladták meg az egy évvel korábbi szintet, amit a fokozódó munkateljesítmények mellett a különböző bér- és szociálpolitikai intézkedések tettek lehetővé. Jelentős szerepe volt ebben az állami iparban és építőiparban végrehajtott márciusi bérrendezésnek is.

Az áruellátást — a sertéshús, a zöldség- és gyümölcs kivételével — a nyugodt, kiegyensúlyozott helyzet jellemezte. A kiskereskedelmi forgalom 5,7%-kal emelkedett.

A termelői és a fogyasztói árak a tervvel összhangban alakultak. A szocialista ipar termelői árszintje, az építőipari és beruházási árak 3%-kal emelkedtek a félév folyamán. Az áremelkedések mintegy 80%-át a központilag végrehajtott áremelések, valamint az export- és importárak emelkedése idézték elő, a vállalati kapcsolatokban kialakuló árak árnövelő szerepe nem volt nagyobb a korábbinál. A lakossági fogyasztást alapvetően befolyásoló kiskereskedelmi eladások árszínvonala 3,7%-kal emelkedett, több mint felerészben a központi árintézkedések hatására. A fogyasztási árszínvonal terv szerinti alakulásának elősegítésére sor került terven felüli árcsökkentésekre is néhány ruházati terméknél és egyéb iparcikknél. (Szintetikus kötött és szövött felnőtt alsóruházati cikkek, műanyag fogyasztási cikkek, kozmetikai cikkek, motorkerékpárok stb.)

Az első félév tapasztalatait összegezve megállapítható, hogy a népgazdaság tervszerűen fejlődött, a népgazdasági tervben meghatározott főbb célkitűzések a legtöbb területen megvalósulnak. A gazdaság egyensúlyi helyzetét kedvezőtlenül érintő, zavarokat, feszültségeket előidéző tendenciák a félév során nem keletkeztek. Ezért a tervcélok megvalósítása különleges intézkedéseket nem igényel.

A fejlesztés alapja: a szükséglet

A kedvező tapasztalatok azonban egyetlen területen sem vezethetnek önelégültséghez. Nemcsak azért, mert az elkényelmesedés minden fajtája ellen általában is küzdenünk kell, hanem mert amellett, hogy az első félév eredményeit tartóssá kell tenni a kedvező jelenségekkel együtt jelentkező problémák megoldása, a nehézségek mérséklése az év hátralevő részében továbbra is nagy feladat. A népgazdaság fejlődésének gyorsítása és az életszínvonal emelése érdekében hozott párt- és állami intézkedések érvényesítése mindenekelőtt azt igényli, hogy javítsuk és fokozzuk a gazdaságirányító és ellenőrző munkát. Ez a követelmény a gazdálkodás minden területére vonatkozik. Az eddigi tapasztalatok mégis indokolják, hogy néhány területre külön is felhívjuk a figyelmet, vagy azért, mert a lehetségesnél lassúbb az előrehaladás, vagy mert az eddigi-

nél gyorsabb fejlődés szükséges. Ezek megoldásával ugyanis sok más területen is „ledőlnek a korlátok", feloldódnak az ellentmondások.

Az első ilyen probléma: *az ipari termelés fejlesztése.* A termelés növelése örökös feladat, minden vállalat törekszik rá, hiszen az teremti meg az anyagi bázist, az erkölcsi elismerést és egyáltalán ez indokolja népgazdasági szükségességét is. Ez az egyébként alapvető szempont azonban csak akkor hozza meg a kívánt hasznot, ha mindenkinél — szóban és gyakorlatban egyaránt — azon lesz a fő hangsúly, hogy *a fejlesztés alapja a szükséglet.* Erről pedig nagyon is tudjuk, hogy két oldala van: egy mennyiségi és egy minőségi. Ezért az ipari termelés fejlesztése során alapvetőnek kell tekinteni a szükségletéket, a minőség javítását. Az ipari termelést tehát csak azokból a termékekből és olyan mértékben kell növelni, amelyek minőségben, összetételben, gazdaságosságban megfelelnek a hazai és a külföldi fogyasztók, illetve felhasználók igényeinek.

E követelmény teljesítése az igények jó megismerésén kívül szükségessé teszi a gyártmányfejlesztés fokozását, a korszerű termékszerkezet kialakítását. Az eddigi eredményekből, illetve munkánkból világosan látszik, hogy ezen a területen egyrészt gyorsabb előrehaladásra, másrészt nagyobb vállalati kezdeményezésre van szükség. Jelenleg ugyanis a gazdaságos termelés arányának növelésében főleg a központi fejlesztési programok végrehajtása hoz számottevő eredményeket.

A vállalati kezdeményezésekben az ágazati minisztériumok részéről is több és hatásosabb segítségnyújtás szükséges, különösen az ellátási felelősséggel összefüggő, a vállalatok közötti együttműködést igénylő és a nemzetközi együttműködést érintő kérdések megoldásában.

A lakossági szükségletek jobb kielégítése és versenyképességünknek a nemzetközi piacokon való fokozása érdekében az eddigieknél erőteljesebben kell javítani *a termékek minőségét.* Növelni kell a vállalatok ezzel kapcsolatos felelősségét, a minisztériumok irányító és ellenőrző szerepét. A vállalatok a termékek szélesebb körénél alkalmazzák a minőség tanúsításának rendszerét, javítsák a belső minőségellenőrzést. Növeljék a konstruktőrök, technológusok, termelésirányító műszakiak és a szakmunkások érdekeltségét és felelősségét a minőség javításában, támaszkodjanak javaslataikra, kezdeményezéseikre. A

megjelent!

LENIN

A TUDOMÁNYOS MUNKASZERVEZÉSRŐL

244 oldal Ára: 22,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

pártszervezetek tűzzék napirendre a minőségjavítás feladatait, a gazdasági vezetők figyelmét irányítsák a minőséggel összefüggő kérdésekre, gondoskodjanak arról, hogy ezek nagyobb súlyt kapjanak a termelési értekezleteken, a munkásgyűléseken, a szocialista brigádok megbeszélésein, általában a munkaversenyben is. A minőség javítása azt is igényli, hogy a korábbinál szélesebb körben alkalmazzák a minőséget meghatározó szabványokat, bővítsék a fogyasztási érdekvédelem körét, s növeljék eredményességét.

A szükségletek kielégítése, a minőségi színvonal növelése számos ágazati sajátosságot mutat. Az építőiparban például — kihasználva az építési kereslet mérséklődését — el lehet érni a létesítmények határidőre történő átadását, az építkezések gyorsítását. Lehetőség kínálkozik a technológiai szerelés gyorsabb fejlesztésére. Tovább lehet fokozni a szak- és szerelőipari kapacitásoknak a magas- és mélyépítőipar teljesítőképességével való összehangolását, mérsékelve ezzel a befejező munkák év végi torlódásait. A kapacitások koncentrálásával továbbra is törekedni kell a befejezetlen állomány csökkentésére, a termelés ütemességének fokozására.

A közlekedés feladatai a második félévben tovább növekednek, a jó mezőgazdasági termés, az export növekvő volumene fokozza a szállítási igényeket. Ezek teljesítésére kell összpontosítani az erőfeszítéseket. A közlekedésben tehát a szállítási igények teljesítése, a kapacitások jó kihasználása, a kocsiforduló gyorsítása most a legfontosabb. A kocsiforduló meggyorsítása egyébként azt is felveti, hogy a fuvaroztató vállalatok is tegyenek intézkedéseket a vagonkirakások ütemesebb és gyorsabb végzésére.

A munkaerőgazdálkodás javítása

Az a tény, hogy az ipari termelés túlnyomó része a termelékenység emelkedéséből származott, azzal is összefügg, hogy *javult a munkaerőgazdálkodás.* A kétségtelen fejlődés ellenére mégis látnunk kell: a munkaerő-gazdálkodásban még nagyok a tartalékok. Törekedni kell a vállalati irányítás színvonalának emelésére. Lényegében ennek függvénye a belső tartalékok hasznosításának mértéke.

A munkaerővel való maximális takarékosság, az ésszerű átcsoportosítás több kezdeményezést követel a gazdaságos termékszerkezet kialakításában is. *A belső szervezet, az adatáramlás korszerűsítésével* meg kell szüntetni a párhuzamosságokat a vállalati adminisztrációban, az egyes munkakörök ellátásához szükséges felkészültség megkövetelésével emelni kell a műszaki és az adminisztrációs munka színvonalát. Olyan vezetői tevékenység szükséges, amely nem épít a szubjektív érzésekre, az álhumanizmusra, a véletlenre, a „majd csak lesz valahogy"-ra.

Sok a tennivaló a munkafegyelem megszilárdításában is. Ehhez a feladatok elvégzésének következetes számonkérése mellett szükség van *valamennyi szinten és munkakörben a feladatok reális felosztására,* a teljesítményeket növelő — s a munkafeltételekkel és körülményekkel, a műszaki, szervezési intézkedésekkel jól összehangolt — munkanormák alkalmazására, a normakarbantartás megjavítására.

A munkafegyelemmel kapcsolatban elég sok a téves nézet üzemeinknél, vállalatainknál. S ami figyelmet érdemel: az esetek nagy részében ezek képviselői valamilyen vezetői szinten dolgoznak. Ez nem véletlen, hiszen hogy egy-egy munkahelyen milyen a munkához való viszony, a munkaerkölcs vagyis a munkafegyelem, az alapvetően a vezetés színvonalától függ. Ahol szervezetlen a munka, irreálisak a célkitűzések, ahol eltussolják, kimagyarázzák a mulasztásokat ott igazi fegyelemről aligha beszélhetünk, ott a „tetszik-nem tetszik",

„akarom-nem akarom" elv „irányítja" az egyes szervek, személyek tevékenységét.

A munkafegyelem megszilárdítása éppen ezért nemcsak azt jelenti, hogy erkölcsileg javítsuk a munkához való viszonyt, hanem főleg olyan feltételek megteremtését, amelyek erkölcsi alapot adnak a jobb munka megkövetelésához — minden dolgozótól, legyen az munkás vagy vezető.

A vezetés színvonalának, a vezetői munka hatékonyságának emeléséhez szükség van arra is, hogy a párt káderpolitikai irányelveit következetesen érvényesítsék. A pártszervezetek vizsgálják meg, hogy a vállalatnál mely területen vannak ezzel összefüggő feladatok.

Az év hátralevő részében az előzőekben vázolt feladatok mellett nem szorulhat háttérbe a *következő évre való felkészülés:* az 1974. évi népgazdasági terv eredményes teljesítésének megalapozása. A pártszervezetek ellenőrizzék, hogy a vállalatok gazdasági, tervező apparátusai a tervek kidolgozásánál körültekintően és reálisan vegyék figyelembe a lehetőségeket, a szükségleteket, a hatékonysági és minőségi követelményeket, s ezeket a terveket időben ismerjék meg, kapják meg azok, akikre a megvalósítás feladata vár.

Klézl Róbert
a KB osztályvezető-helyettese

A Fejér megyei Bauxitbányák Vállalat új üzemet hozott létre Kincsesbányán. Nemrég megkezdődött a termelés, s már az idén mintegy 260 ezer tonna bauxitot fejtenek

(MTI fotó – Jászai)

A pártoktatás politikai feladatai

A pártoktatás következő évi feladatainak meghatározásához biztos kiindulópontot nyújtanak a párt fő célkitűzései és várható tennivalói. A párt szervezetei és tagjai további erőfeszítéseket tesznek a X. kongresszus határozatainak maradéktalan teljesítéséért, nem feledkezve meg eközben munkájuk tapasztalatainak elemzéséről, a további teendők kialakításáról. A pártoktatás fő feladata az új oktatási évben is az, hogy a maga eszközeivel hatékonyan segítse a pártszervezetek politikai tevékenységét.

A KB 1972. novemberi állásfoglalása, s a párt vezető szerveinek azóta hozott jelentős határozatai ráirányítják a figyelmet a szocialista fejlődés legfontosabb feladataira, és ezzel összefüggésben a politikai célok következetes végrehajtásának fontosságára, a felelősségteljes cselekvés jelentőségére. Ebből következően a pártoktatás minden formájában nagy figyelmet fordítunk a párt határozataiban kifejtett értékelések és megszabott feladatok mélyebb megértetésére, felkészítve és mozgósítva a célkitűzések megvalósítására. Igyekszünk úgy bemutatni a X. pártkongresszus határozatainak teljesítése közben elért eredményeket, a jelentkező problémákat és azok megoldásának útjait, hogy ezzel tovább növeljük a bizalmat, a jogos optimizmust. Azt várjuk a propagandistáktól, hogy sokoldalúbban építsék be az oktatásba a központi állásfoglalásokhoz kapcsolódó helyi értékeléseket, konkrét tennivalókat, és széles körben terjesszék a gyakorlati munkát elősegítő bevált tevékenységformákat, munkamódszereket.

A nemzetközi és a társadalompolitikai összefüggések megvilágítása

Propagandamunkánk számára fontos feladatok adódnak abból, hogy *a nemzetközi életben folytatódik az enyhülés tendenciája, tovább javulnak nemzetközi kapcsolataink fejlesztésének feltételei.* Az oktatás során mindenekelőtt azt kívánjuk meggyőző érveléssel bemutatni, hogy a kedvező tendenciák kialakulásában meghatározó szerepet tölt be az erőviszonyok további változása a szocializmus, a béke és a haladás javára; a Varsói Szerződés államai és a célkitűzéseikkel egyetértő más szocialista országok növekvő ereje és egysége; az SZKP XXIV. kongresszusa békeprogramjának valóra váltásáért folyó szívós és következetes harc. Mindezek eredményeként reális törekvéssé vált a béke tartós fenntartása, a feszültségek tárgyalások útján történő rendezése, az európai biztonság és együttműködés rendszerének megteremtése. A békés egymás mellett élés a fejlett tőkésországokban is mindinkább az állami politika rangjára emelkedik, s erősödése kedvezőbb feltételeket teremt az országok gazdasági és kulturális kapcsolatainak fejlesztéséhez.

A nemzetközi élet kedvező tendenciáinak felismerése mellett azonban hiba lenne nem szólni az imperializmus antikommunista jellegéről, illúziókat táplálni fő törekvéseiről. Jelentős feladatunk megértetni, hogy *az imperializmus stratégiájában és taktikájában mutatkozó módosulásokat nem szabad lényegének változásaként felfogni.* S ha fegyvertárából az erőszakkal való fenyegetés helyett jobban előtérbe állítja a fellazítást, akkor ezzel szemben erőteljesebb ideológiai harcra van szükség.

A propaganda is erősítse tovább a Varsói Szerződés tagállamai által folytatott külpolitika osztályjellegének felismerését. Leplezze le a reakció erőinek — s velük együtt a Kínai Népköztársaság vezetőinek — mindezzel szembenálló politikai törekvéseit, a nemzetközi feszültség fokozására irányuló lépéseit.

Hazánkban eredményesen folyik a szocializmus teljes felépítése napirenden levő feladatainak teljesítése. Tovább erősödik szocializmust építő társadalmunk politikai bázisa, a munkásosztály hatalma, a szocialista nemzeti egység. A társadalompolitikai kérdések megvilágításának ez a kiindulópontja, az alapja.

Politikánk bármely kérdéscsoportját tárgyalva a propagandamunkában mutassuk és bizonyítsuk be mélyebben annak munkásjellegét. Erősítsük tovább azt a meggyőződést, hogy a munkásosztály vezető szerepet tölt be társadalmunkban, s a párt eredményesen teljesíti a munkásosztály vezető szerepének valóra váltásához kapcsolódó feladatait. Ennek érdekében szükséges fellépnünk a munkásosztály és a párt vezető szerepét vitató nézetekkel, valamint az osztály szerepének egyoldalú, leszűkített felfogásával szemben. Az oktatás során el kell utasítanunk mind a technokratizmus megnyilvánulásait, mind pedig az olyan felfogást, amely az osztály vezető szerepében csak jogokat lát, kötelességeket nem. A munkások helyzetével való fokozottabb törődés, a párt munkásjellege erősítésének bemutatása mellett *sokoldalúbban kívánjuk érzékeltetni a munkásérdekek figyelembevételét, érvényesülését a párt szövetségi politikájában, a gazdasági, az ideológiai és a kulturális célkitűzésekben, nemzetközi politikánkban.*

Szorosan kapcsolódik az előbbihez az a törekvés, hogy *a pártoktatás mélyítse tovább a munkás—paraszt szövetség, a szocialista nemzeti egység társadalmi, politikai jelentőségének megértését.* A munkás—paraszt szövetség és a szocialista nemzeti egység elvi, politikai vonatkozásainak ismertetése és megértetése mellett nagyobb figyelmet fordítunk az ezzel összefüggő világnézeti, erkölcsi és gyakorlati kérdésekre, fokozva hallgatóinkban társadalmunk osztályai és rétegei szerepének felismerését, érdekeik és igényeik megértését, nélkülözhetetlen és eredményes munkájuk megbecsülését. A személyes érdekeket jobban érintő, s ezért az érdeklődés előterében álló kérdések mellett jobban ráirányítjuk a figyelmet a társadalmi összefogást igénylő, a termelési kapcsolatok fejlesztését szolgáló feladatokra.

Az utóbbi években fokozottabban előtérbe kerültek *a pártmunka, a pártélet és a tömegkapcsolatok kérdései.* Arra törekszünk, hogy a propaganda kapcsolódjon erőteljesebben a párttevékenység, a pártélet fejlesztésének helyi problémáihoz, feladataihoz. Ismertesse sokoldalúbban a párt vezető szerepéből adódó helyi feladatokat, a pártirányítás és ellenőrzés politikai és gyakorlati eszközeit, módszereit. Az oktató-nevelőmunkával segítse elő a pártegység további erősítését, a párttagok kommunista vonásainak, aktivitásának fejlődését.

A propaganda fontos teendője, hogy a hallgatók eszmei, politikai felkészültségének fokozásával *szélesebben alapozza meg a párt politikája melletti kiállásukat, a dolgozók felvilágosítását, mozgósítását.*

A gazdasági propaganda teendői

Szocialista társadalmunk fő törekvésével, a dolgozók anyagi és kulturális felemelkedésével kapcsolatban — a gyakorlatban és az azt tükröző közgondolkodás fejlesztésében elért eredményekre alapozva — *még reálisabb és komplexebb kép kialakítására* törekszünk. Kedvező, hogy hallgatóink felfogásában kezd gyökeret verni a gondolat: a fogyasztás és az életszínvonal tényezőit csak a termelési feltételekkel együtt lehet vizsgálni. E szemlélet továbbfejlesztése mellett országos és helyi tények ismertetésével értethetjük meg mélyebben a termelés és a gazdasági hatékonyság növelésének szerepét a fogyasztás emelkedésében, az árak és a jövedelmek alakulásában.

Ezért tűzzük célul, hogy a gazdaságpolitikai propaganda építse be sokoldalúbban az oktatás anyagába, a foglalkozások vitáiba mindazokat a konkrét,

helyi feladatokat, amelyek pártunk életszínvonal- és szociálpolitikájának valóra váltását szolgálják. Ezzel együtt bírálja a helyes szemlélet és cselekvés fejlődését fékező nézeteket és tevékenységformákat, az életszínvonal egyoldalú, leszűkített felfogását, az indokolatlan áremelések és az egyenlősdi általános és helyi megnyilvánulásait. Nyújtson megalapozottabb, tényszerűbb elvi és gyakorlati ismereteket az ár- és jövedelempolitika kérdéseiben.

A szocialista építőmunka feladatai közül a gazdasági kérdések a korábbi évekhez hasonlóan továbbra is kiemelkedő helyet kapnak a propagandamunkában. Tapasztalataink azt mutatják, hogy a hallgatók közgazdasági ismereteinek és gondolkodásának fejlődésében gyorsabb az általános elvek és tények, továbbá az országos kérdések megértése, mint az azokkal kapcsolatban jelentkező összefüggések és ellentmondások, illetve a helyi vonatkozások és feladatok felismerése. Ezért kerül az új oktatási évben előtérbe *a gazdasági fejlődés összefüggéseinek mélyebb feltárása.* Elsősorban arra gondolunk, hogy a propaganda mélyítse tovább a népgazdasági célok és eszközök, továbbá a megvalósítás helyi feltételei közötti kapcsolat megismerését és megértését. A negyedik ötéves terv célkitűzéseinek tükrében elemezze az annak teljesítésében elért eredményeket, a jelentkező feszültségeket, és a további teljesítésre, a problémák megoldására irányuló feladatokat. Ennek során legyen tekintettel a különböző ágazatok sajátos tennivalóira is. Továbbra is fordítson figyelmet a gazdaságirányítási rendszer elemeinek, pozitív hatásainak és fejlesztési célkitűzéseinek megértetésére. Mutasson rá a gazdálkodás tervszerűségében, a tervezés fejlesztésében, a beruházási politikában elért eredményekre. Ismertesse mélyebben az árrendszer szerepét gazdaságpolitikai célkitűzéseink teljesítésében. Továbbra is jelentőségének megfelelően foglalkozzon a nemzetközi gazdasági kapcsolatok, különösen a KGST-országok közötti sokoldalú együttműködés feladataival. A párt célkitűzéseinek megfelelően nagy figyelmet szükséges szentelni a hatékonyság növelésének, az üzem- és munkaszervezés fejlesztésének, a szocialista munkaverseny-mozgalom kibontakozásának is.

Fokozzuk a világnézeti nevelő hatást

A hallgatók körében egyre növekszik az ideológiai kérdések iránti érdeklődés. Minél inkább növekednek a szocialista építőmunka követelményei, fokozódnak a párt elvárásai a kommunistákkal szemben, annál inkább számolni kell e törekvések erősödésével. Ez viszont azt a követelményt támasztja a propagandával szemben, hogy *erősítse világnézeti és erkölcsi nevelő hatását.*

A világnézeti és erkölcsi nevelés termeszetesen nem szűkülhet le egyetlen pártoktatási formára, egy-egy téma oktatására, hanem *az egész propaganda egyik alapvető célkitűzésévé kell válnia.* Az elméleti, politikai ismereteket a propagandista úgy közvetítse, hogy egyúttal fejlessze a hallgatók gondolkodásmódját, erkölcsi vonásait. Ezzel párhuzamosan fokozni kell a szocializmustól, a párt világnézetétől és erkölcsi normáitól idegen nézetek és magatartásformák bírálatát.

Arra törekszünk, hogy a hallgatók megértsék az ideológiai munka, a helyes világnézet és erkölcsi magatartás szerepét a szocialista építőmunka feladatainak megoldásában. Ez nem csak belső fejlődésünk meggyorsítása, hanem a nemzetközi osztályharc szempontjából is jelentős.

Ezért a világnézeti felvilágosító és nevelőmunkát szélesebb fronton kívánjuk folytatni. Erőteljesebbé kell tennünk szocialista rendszerünk perspektívájának, magasabbrendűségének, humanizmusának, a munka anyagi és erkölcsi megbecsülésének, a szocialista hazafiságnak és a proletár internacionalizmusnak

a propagandáját. A kispolgáriság elleni harc mellett nem szabad megfeledkezni a nacionalizmus, a kozmopolitizmus és a szocializmustól idegen egyéb elméletek és magatartásformák elleni fellépésről sem. Mélyebben meg kell értetnünk a hallgatókkal az ideológiai harc és nevelés eszmei-politikai formáinak szerepét és eszközeit — nem riadva vissza a hibás nézetek és magatartásformák nyílt, ha kell, személyre szóló feltárásától, az ezekkel folytatott vita kibontakozásától és a vita során meggyőző erejű érvek és tények felsorakoztatásától. A propaganda ugyanis akkor képes felkészíteni hallgatóit az ideológiai harcra, a világnézeti nevelőmunkára, ha maga is alkalmazza ezeket az eszközöket.

Nagyobb helyet kell kapnia a propagandában a társadalmi fejlődéssel összefüggő *erkölcsi tényezők* ismertetésének, a kialakításukat szolgáló nevelőmunkának. Így segítheti hatékonyabban a kommunista tulajdonságok kibontakozását és erősödését.

A feltételek javítása

A pártoktatás feladatainak sikeres megoldása nagymértékben függ attól hogy képesek vagyunk-e lépést tartani a politikai munkával, közelíteni tudjuk-e az oktatás feltételeit a növekvő követelményekhez.

Az irányító szervek egyik legfontosabb feladata a következő oktatási évben is a politikai munka tartós és újabb feladatainak gyors és konkrét „betáplálása" a propagandába. Ezért *fokozottabban elő kell segíteni a pártalapszervezetekben a pártoktatás politikai irányításának fejlődését.* A propaganda konkrétsága, a mindennapi munkára gyakorolt hatása ugyanis nagymértékben függ attól, mennyire ismerik a propagandisták a politikai célok végrehajtásának helyi tapasztalatait, feladatait és módszereit.

A hatékonyság és a színvonal emelése érdekében *tovább szélesítjük és mélyítjük a propaganda ideológiai bázisát.* Továbbra is szorgalmazni kívánjuk a szocializmus építésének gyakorlata által előtérbe állított problémák elméleti kidolgozását, s az elméleti munka eredményeinek gyors átvitelét a propagandába. Hasonló célt szolgálhat az általános és a helyi politika egyes kérdéseihez kapcsolódó elméleti viták kiterjesztése a megyei oktatási intézményekben.

A párt előtt álló feladatok megoldásához és a további teendők kialakításához az is hozzájárulhat, *ha a következő évben az átlagosnál szélesebben hozzuk felszínre és dolgozzuk fel az oktatás elméleti és politikai tapasztalatait.* Különösen fontos feltárni, hogyan ítélik meg a hallgatók a szocializmus teljes felépítésének folyamatát és további feladatait; a szocialista fejlődés ellentmondásos voltát és a jelentkező problémák megoldásának lehetőségeit, útjait; a szocialista nemzeti egység fejlődését és a gátló tényezők leküzdésének feladatait; a szocialista termelés, elosztás, fogyasztás helyzetét és lehetőségeit. A tapasztalatok feltárása és feldolgozása még inkább a pártmunka részévé teszi a propagandát, s egyúttal további feladataink kialakítását is megalapozza.

Folytatódik a propagandisták képzését, továbbképzését és folyamatos segítését szolgáló tervek kidolgozása, illetve a már jóváhagyott tervek végrehajtása. Munkájuk kulcsszerepéből kiindulva szükséges továbbfejleszteni segítésük hagyományos módszereit, keresni és szélesíteni ennek új formáit. Különösen fontos módszertani képzésük meggyorsítása, valamint munkájuk megbecsülésének és elismerésének fokozása.

Szatmári Miklós
a KB alosztályvezetője

A mezőgazdasági termelés koncentrációja, szakosítása

A termelés fejlődésének jellemző tendenciája, bevált útja a koncentráció és a szakosítás. Érthető tehát, hogy a mezőgazdasági üzemek is törekednek az ebből fakadó előnyök kihasználására. Az azonban már nem ilyen egyértelmű, hogy igen gyakran a vállalati összevonásokban látják az egyedüli megoldást.

A mezőgazdasági termelést jelenleg az igen gyors technológiai változás és az eszközigényesség növekedése jellemzi. Tapasztaljuk, hogy az új technika gyakran szétfeszíti a megszokott kereteket. Ez a helyzet más országokban is, így érthető, hogy mindenütt keresik a helyes utat. Bulgáriában például agrár ipari komplexumokat (ÁPK) szerveztek. Átlagos területük 26 000 ha.

Az NDK-ban viszont egészen más utat választottak. A szakosítást olyan mértékben erősítették, hogy léteznek csak növénytermesztő, illetve csak állattenyésztő szövetkezetek. A specializáció esetenként olyan mértékű, hogy az állattenyésztő tsz-ek számára még a tömegtakarmányt is más gazdaságok termelik meg.

A hazai eredmények tárgyalása előtt meg kell jegyezni, hogy *sem a koncentráció, sem a szakosítás nem cél, hanem eszköz a termelés fejlesztéséhez.* Gazdasági szempontból az a fontos, hogy a volumen növelésével egyidejűleg javuljon a ráfordítások hatékonysága, emelkedjék a termelékenység.

A fejlődés jellemzése

Az állami gazdaságok koncentrációját a szakemberek többsége általában kielégítőnek tartja, vita, aggodalom inkább a tsz-eket illetően van. A szövetkezeti gazdaságok valóban kisebbek, a türelmetlenségben azonban valószínűleg az is szerepet játszik, hogy az egyesülések gyakorisága az utóbbi években mérséklődött. Ez azonban nem jelent valamiféle megrekedést, hisz a mezőgazdaság változatlan áron számított bruttó termelési értéke 1961—1965 között évi átlagban 1,2, a III. ötéves terv időszakában 2,8 és 1971—1972-ben 6,7 százalékkal növekedett. Tehát a fejlődés gyorsulását tapasztalhatjuk.

A statisztikai adatok alapján azt is megállapíthatjuk, hogy a termelés koncentrációja is gyorsan növekszik.

	1968	1970	1972
a termőterületek átlagos nagysága (ha)			
állami gazdaságok	4 623	5 286	5 391
termelőszövetkezetek	1 665	1 942	2 055
egy gazdaságra jutó állóeszközérték (1000 Ft)			
állami gazdaságok	115 880	154 244	198 705
termelőszövetkezetek	16 238	24 213	36 031
egy gazdaságra jutó halmozatlan termelés értéke (1000 Ft)			
állami gazdaságok	53 284	68 578	119 489
termelőszövetkezetek	12 330	16 046	27 974

Az eredmények tehát kézzelfoghatóak. A termelékenység emelkedése is kielégítő. Az egy foglalkoztatottra jutó halmozatlan termelési érték négy év alatt mindkét szektorban a kétszeresére emelkedett. Problémát okoz azonban, hogy az állóeszközök hatékonysága ugyanezen időszakban alig javult valamit. Ez még akkor is elgondolkoztató, ha figyelembe vesszük a mezőgazdasági termelés eszközigényességét, illetve azt, hogy a fejlesztés jelentős része a csökkenő munkaerő pótlását szolgálta. A szakosítás, a koncentráció továbbfejlesztése feltehetően e téren is eredményekre vezethet.

Az üzemi tapasztalatok azt mutatják, hogy a mezőgazdasági nagyüzemek átlagos mérete szakosított termelés esetén ma a legtöbb ágazatban képes a fejlett technológia befogadására. A sok ágazattal foglalkozó, illetve az átlagosnál kisebb méretű gazdaságokban azonban ez nem mindig lehetséges. Ilyen esetekben a horizontális kapcsolat valamely formájának létesítésére van szükség. Meg kell említeni, hogy a társulás igénye — döntően a nagy beruházási költségek miatt — a mezőgazdaságban először az állattenyésztésben jelentkezett. A korszerű technológia alkalmazásához szükséges méret a tsz-ek átlagos teherbíró képességét meghaladta, így érthető, hogy szakosított telepeink jelentős része az utóbbi időben társulás keretében jött létre.

A mezőgazdaságban az utóbbi 1—2 évben újabb változás jelei észlelhetők A termelésben mindinkább a komplex rendszerek kerülnek előtérbe. Ezek közös sajátossága, hogy a hatékonyság növelése érdekében az egyes termelési tényezők között optimális összhangot kívánnak teremteni. A termelési rendszerek fejlődésének viszont nélkülözhetetlen feltétele a specializáció és az eszközök kihasználásához szükséges nagyságrendek kialakítása.

Napjainkban szinte forradalmi változást jelent az iparszerű kukoricatermelési rendszerek* terjedése. Ez a termelési mód számottevő terméstöbbletet eredményezett.

	Kukorica termésátlag		
	q/ha		
	1967—71	1972	Változás
termelési rendszerek	42,9	51,1	8,2
egyéb gazdaságok	33,5	40,3	6,8
háztáji gazdaságok	31,0	36,7	5,7

Még fontosabb azonban, hogy a munkaigényesség — lényegében változatlan önköltség mellett — jelentősen csökken. Az összes (gépi és kézi) munkaigény az iparszerű rendszerekben 30—50 százalékkal alacsonyabb, mint a nagyüzemi, de hagyományos termelési eljárásoknál.

Ezek az eljárások azonban kis területen gazdaságosan nem alkalmazhatók. Egy-egy gépsor kihasználásához a BKR és a KSZE rendszerben 400 ha, a CPS esetében ennek kétszerese szükséges. Hozzá kell még tenni, hogy máris ismerünk olyan gépsort, amely működtetéséhez több mint 2000 ha-os egységet kíván.

A szakosítás és a koncentráció útjai

A bevezetőben említett két ország gyakorlata egymástól élesen elütő megoldást képvisel. Érdemes a hazai gyakorlat szempontjából is értékelni az eredményeket.

* Az elmúlt évben három kukoricatermesztési rendszer működött. A Bábolnai Kukoricatermelő (CPS) Közös Vállalat, a Kukoricatermesztési Szocialista Együttműködés (KSZE) és a Bajai Kukoricatermesztési Rendszer (BKR).

Bulgáriában a szervezeti változtatást, a gazdaságok tömeges összevonását helyezték előtérbe. Ezt a gyakorlatot valószínűleg az indokolta, hogy a látszólag nagy területi méretek ellenére a termelés az átszervezés előtt elég szétaprózott volt, sőt még ma is ez a jellemző. A komplexumokban átlagosan 30—40 növényt termelnek, de nem ritka eset, hogy ez a szám a 90-et is meghaladja. Az állattenyésztésben is hasonló a helyzet, ma még csak néhány tucat valóban nagyüzemi állattenyésztő teleppel rendelkeznek. Ez a másik döntő momentum az ÁPK-k szervezésében. A korlátozottan rendelkezésre álló termelőeszközöket és fejlesztési forrásokat a komplexum keretében koncentráltan hasznosítják. Az ÁPK ugyanis rendelkezik a társult gazdaságok fejlesztési forrásaival, így változatlan jövedelmi helyzetben is lehetősége van néhány nagyobb egység létrehozására.

A bolgár út hosszabb távon biztosan eredményt hoz. Kérdés azonban, hogy ez a szervezeti oldalt előnyben részesítő megoldás kevesebb áldozatot és befektetést követel-e? A termelés koncentrációja a technológia változtatása, korszerű eszközök alkalmazása nélkül nehézségekkel jár. A nagy zöldség- és gyümölcstermő-területek kialakítása és a hiányos technikai ellátottság közti ellentmondást is csak úgy tudják leküzdeni, hogy tavaly pl. több mint félmillió nem mezőgazdaságban dolgozó segített a termés betakarításában. Veszély forrása az a tény is, hogy a technológiai megoldások — különösen az állattenyésztésben — még kiforratlanok. Nagyobb méretek mellett a kockázat is nagyobb, az elkerülhetetlen hibák súlyosabban jelentkezhetnek.

Mezőgazdaságunk helyzetének reális megvilágítása érdekében meg kell jegyezni, hogy a gazdaságok jóval kisebb területi méretei ellenére Magyarországon a termelés tényleges koncentrációja ma nem kisebb, mint Bulgáriában, sőt az állattenyésztésben nagyobb.

Az NDK — mint említettük — egészen más utat választott, bár a cél itt is hasonló. Viszonylag kis méretű — többnyire 1000 ha alatti — szövetkezetekben erőteljes szakosítás útján teremtik meg egy-egy üzemágban a termelőeszközök kihasználásához szükséges koncentrációt. Ezzel egyidejűleg igen fejlett kooperációs rendszert építenek ki. A szocialista országok egyikében sem olyan erős és változatos a mezőgazdasági üzemek közötti együttműködés, mint az NDK-ban.

Ez a gyakorlat szintén figyelemre méltó. Nyugodtan megállapíthatjuk azonban, hogy az ott elért koncentrációt mi is megvalósítottuk. Az egyes növényfajok tömbjei, az állattenyésztő telepek átlagos nagysága hazánkban sem kisebb, mint az NDK-ban. A szakosításban pedig látszólagos az elmaradásunk. A valóságban az az eltérés, hogy a gazdaságok nagyobb méreteinél fogva a szakosított egységet nálunk egy-egy üzemág, telep vagy üzemegység képviseli. Az NDK-ban tulajdonképpen több tsz együttműködésével hozták létre a termelés komplex egységét, hazánkban viszont az együttműködés nem a tsz-ek, hanem a gazdaságon belüli szakosított egységek között folyik.

A helyes út kiválasztásához természetesen a hazai tapasztalatokat is elemezni kell. A színes, sokrétű gyakorlatból két példa emelhető ki.

Az élelmiszeriparban például az volt a jellemző, hogy a meglevő kisüzemekből nagy, sőt országos vállalatokat, illetve trösztöket szerveztek. A szervezeti összevonást azonban eszközök hiányában nem követte a termelés koncentrációja. Természetes következmény volt tehát, hogy azokban az iparágakban, ahol a termelés továbbra is a korszerűtlen, régi telepeken folyt, ott a várt eredmény is elmaradt.

Országosan ismert, tanulságos példa a mezőgazdaságban is található. Amikor a 60-as évek elején létrehozták a Lajta-Hansági Állami Gazdaságot, és a

termelést az ágazati irányítás elvének megfelelően szervezték meg, akkor a legkorszerűbb üzemi szervezet kialakítására törekedtek. Mivel azonban az ilyen erőteljesen szakosított termelésnek akkor még nem voltak meg a technikai feltételei, a siker szükségszerűen elmaradt, sőt a gazdaság szervezetét a kevésbé haladónak tekintett irányba kellett módosítani. Az eltelt évtized aztán meghozta az eredményt. Nagy termelékenységű gépeket, gépsorokat, állattenyésztő telepeket kapott a mezőgazdaság, s a korszerű technikai feltételek birtokában az említett gazdaság ma már az ország egyik legnagyobb és legjobb mezőgazdasági nagyüzeme.

Mindkét példa azt bizonyítja, hogy nem a szervezeti intézkedés, hanem a technológiai fejlődés a meghatározó. Az állami gazdaságok gyakorlata azt is szemlélteti, hogy a korszerű gondolat is csak alkalmas időpontban, a megfelelő eszközök birtokában valósítható meg.

A fejlesztés lehetőségei

A koncentráció, a szakosítás gazdasági szükségszerűség. Ha nem akarunk a fejlődésben lemaradni, akkor fokoznunk kell ez irányú erőfeszítéseinket. Nagyon gondosan kell azonban megválasztani a lépéseket.

Abból indulhatunk ki, hogy a koncentráció és a szakosítás tendencia, folyamat, amelyben egyidejűleg létezik az üzemi méretek és a szervezeti megoldások széles skálája. A bemutatott külföldi módszerek is szemléltetik, hogy több járható út van. Ne szűkítsük le tehát mozgásszabadságunkat, használjuk ki a variációkban rejlő lehetőségeket.

Konkrét esetekben a döntésnél a helyi adottságokat kell alapul venni. Nem téveszthetjük azonban szem elől, hogy az iparszerű termelésnek a mezőgazdaságban is a műszaki fejlesztés, a technológia korszerűsítése az alapja, s az ehhez szervesen kapcsolódó anyagi és személyi feltételek megteremtésénél lehet a szervezeti kereteket is szükség szerint változtatni. Más oldalról az üzemi szervezetet, a termelés méreteit összhangba kell hozni az alkalmazott vagy alkalmazni kívánt technológiával, mert különben a várt gazdasági eredmény elmarad. Ebből eredően követelménynek is lehet tekinteni, hogy a nagyobb fejlesztések mai ismereteinknek megfelelő színvonalon, optimális méretekben történjenek. E feladat megoldására a koncentráció és a szakosítás ismert útjai a gazdaságok számára széles választási lehetőséget nyújtanak.

A már hagyományos és leggyakrabban alkalmazott módszer *a gazdaságok méreteinek növelése.* Az egyesülésnek azonban nemcsak előnyei, hanem hátrányai is vannak. Valószínűleg néhány rosszul végrehajtott egyesülés nyomán alakultak ki olyan vélemények, hogy a tsz-eket nem szabad összevonni. Ez azonban nem felel meg a valóságnak, csupán a kampányszerű, erőszakos egyesítések visszafogására van politikai állásfoglalás. Az adottságoknak megfelelő, önkéntes egyesüléseknek nincs sem elvi, sem gyakorlati akadálya. Sőt, az is megállapítható, hogy a néhány száz hektáros kisebb szövetkezetek számára előbb-utóbb létkérdés lesz az egyesülés. A koncentráció és a szakosítás hiánya önmagában is oka a helyben topogásnak. E szövetkezetek felhalmozási képessége gyakran olyan kicsi, hogy még a társuláshoz sem biztosítja a szükséges saját forrást. Ezt is mérlegelni kell a gazdaságoknak, amikor az önállóságról vagy az esetleges egyesülésről döntenek.

Abban az esetben, ha a viszonylag kis méret ellenére a tsz továbbra is önálló kíván maradni, az adottságainak megfelelő szakosítással növelheti a termelés koncentrációját. Az ilyen szövetkezetek a környező gazdaságokkal kar-

öltve az NDK-ban kialakult módszert alkalmazhatják. Arra azonban vigyázniuk kell, hogy az együttműködésnek reális gazdasági alapja legyen, és a feltételeket hosszú lejáratú szerződésben rögzítsék.

Nem elhanyagolható szempont, hogy mindkét úton (az egyesüléssel és a kooperációval egybekötött szakosítással) meg lehetne gyorsítani az elmaradt területek fejlődését. Ebben a megközelítésben azonban az a lényeg, hogy a gazdálkodási színvonal emelésére törekedjünk, s ne a gyenge tsz eltüntetése legyen az összevonás döntő célkitűzése.

A fejlesztés másik jelentős lehetősége a *gazdasági társulás*. Ez a gazdaságszervezési módszer az egyszerű gazdasági együttműködéstől a közös vállalatig számos változatot tartalmaz. Ezáltal lehetőség nyílik a viszonyoknak legjobban megfelelő forma kiválasztására. A társulás egyik előnye, hogy a benne részt vevők megtarthatják önállóságukat, ugyanakkor az indokolt méretben valósíthatják meg elképzeléseiket. Megjegyezzük, hogy a társulás nemcsak a kis tsz-ek együttműködési formája. A fokozott koncentráció a legnagyobbak számára is előnyt jelent.

A határozott szervezeti keretek között történő gazdasági együttműködés számos kedvező vonása ellenére nem használjuk ki eléggé ezt a lehetőséget. Kívánatos lenne, hogy a jövőben a nagy állattenyésztő telepek, esetleg feldolgozó üzemek létesítésének ez legyen a jellemző formája. Valószínűsíthető, hogy a fejlődéssel fokozatosan kialakuló vertikális szervezetek létrehozásának is ez lehet az általános útja.

A társulás tehát kedvező feltételeket nyújt a fejlesztéshez, csodát azonban ettől sem várhatunk. Ez sem több, mint egy gazdaságszervezési lehetőség, nem helyettesít sem eszközt, sem technológiát, sem munkaerőt. Az viszont kétségtelen, hogy a rendelkezésre álló termelési tényezők hatékonyságát nagymértékben fokozhatja. Természetesen csak akkor, ha a közös szervezet létesítése ez esetben is önkéntesen történik, és kölcsönös érdekeltségen alapszik.

A haladást gyorsító módszerek közül az utóbbi években jelent meg a gyakorlatban a szervezés új formája, *az iparszerű, zárt termelési rendszer*. Az ebben rejlő lehetőségek ma még beláthatatlanok, de így is elképzelhető, hogy az egész mezőgazdasági termelés szervezésében új szakasz előtt állunk. Már az eddigi tapasztalatok alapján is megállapíthatjuk, hogy a rendszerek terjedése gyors, szinte robbanásszerű. Az anyagi ráfordítások hatékonysága kedvező, a szellemi kapacitás kihasználása és a legújabb ismeretek elterjesztése kiváló, mindemellett a csatlakozás viszonylag kevés kockázattal jár. Nem lényegtelen az sem, hogy az önállóságukat egyéb téren megtartó gazdaságok részéről e módszerrel szemben mutatkozik a legkisebb ellenállás. Sőt az a jellemző, hogy az igényeket a rendszerek szervezői nem tudják kielégíteni.

Minden ok megvan tehát arra, hogy az iparszerű rendszerek szervezésére az üzemek és az irányításban dolgozók egyaránt az eddigieknél nagyobb figyelmet fordítsanak.

A téma részletes kifejtésére e cikk keretében nincs lehetőség. A teljesség igénye nélkül felvázolt megoldások is jelzik azonban, hogy a változatok gazdagsága miatt nem mindig könnyű a helyileg legjobb módszert kiválasztani. Az is látható, hogy a szakosítás és a koncentráció kérdésében nem lehet országosan egyetlen formát előtérbe helyezni; nem szabad, de nem is lehet a gazdaságok összevonására kampányt indítani. A követendő utat helyben kell megválasztani. Nagy felelősség hárul tehát a gazdaságok vezetőire és dolgozóira, illetve a velük kapcsolatban levő párt-, társadalmi és állami szervekre.

A pártszervezetek ebben a helyzetben igen sokat tehetnek egyrészt a fejlődés meggyorsításáért, másrészt a realitás szem előtt tartásáért. Tudatformáló munkával segíthetnek leküzdeni a szélsőséges, egyoldalú véleményeket. Ugyanakkor abban is nagy szerepük lehet, hogy a haladást lassító, szűk látókörű üzemi szemléletet — ahol ilyen van — feloldják. Az egész kollektíva közös érdeke, hogy ösztönözzék az adott viszonyoknak megfelelő, a fejlődés irányába mutató megoldást.

Más irányú, de legalább ilyen fontos feladat, hogy nyújtsanak segítséget a szervezési változásokkal mindig együttjáró személyi kérdések rendezéséhez. Nem feledhetjük, hogy a legjobb elhatározás kivitelezését is gyakran szubjektív okok nehezítik.

Végül a talán legfontosabb kérdést kell megemlíteni. Döntő momentum, hogy a termelés koncentrációjának, szakosításának bármelyik lehetősége csak az önkéntesség alapján valósulhat meg. Ez természetesen nem jelenti a felvilágosító munka, a tanácsadás tilalmát, a döntést azonban az érdekelteknek kell meghozniuk.

Zsuffa Ervin
a KB munkatársa

SZABOLCSI ALMA A SZOVJETUNIÓBA

A Balkányi Állami Gazdasággal 140 vagon fehér almát exportálnak. Asszonyok, lányok válogatják, csomagolják az almát

(MTI fotó – Bologh P. László)

Az úttörőmozgalom irányításának sajátosságai

A gyermekek nevelése, a családban, az iskolában, a társadalomban betöltött helyük fontos kérdés szocializmust építő társadalmunkban. Az állami és a társadalmi szervekben, szervezetekben a gyermek helyzete szinte az év minden napján napirenden szerepel. Pártunk vezető szervei is nagy figyelmet szentelnek a gyermekek, a gyermekszövetség ügyének.

A Magyar Úttörők Szövetsége a Magyar Szocialista Munkáspárt gyermekszervezete. Az MSZMP KB ifjúságpolitikai, oktatáspolitikai határozatai megszabják az úttörőszövetség előtt álló feladatokat is. Az úttörővezetők V. országos konferenciája e dokumentumok és a KISZ VIII. kongresszusa határozatainak alapján tűzte a közelmúltban napirendjére az úttörőszövetség munkájának továbbfejlesztését, vizsgálva ennek főbb útjait, módjait. Az ott meghatározott célok valóra váltásában döntő fontosságú az úttörőmozgalom számára a pártszervezetek egyetértése, támogatása.

Kádár János elvtárs, pártunk Központi Bizottságának első titkára igen jelentős hazai és nemzetközi tennivalói közepette is talált időt arra, hogy meglátogassa a fennállásának 25. évfordulóját ünneplő Csillebércet, s a gyermekek körében töltsön el majdnem egy egész napot, hogy megfigyelje a mai úttörők életét, munkáját és tanácsokat adjon a további munkához. A csillebérci nagytábor emlékkönyvébe Kádár elvtárs — a többi között — az alábbi sorokat írta: „... Ismerjék meg még jobban a haladás, a szocializmus, a népek barátságának, a békének magasztos eszméit. Fiatal emberként, majd felnőttként is legyenek állhatatos hívei és harcosai ezeknek az eszméknek, hogy a világ szebb és boldogabb legyen." E sorok is megerősítik szövetségünk álláspontját, hogy legfontosabb feladatunknak tartjuk a mai kisdobosok és úttörők felkészítését a jövőben rájuk váró feladatokra. Azon kell munkálkodnunk, hogy az úttörőcsapatban töltött évek biztos alapul szolgáljanak az ifjú- és felnőttkorhoz, a világban való eligazodáshoz, hogy az úttörőszövetségből kilépők megtalálják helyüket a szocialista építőmunkában.

Az úttörőszövetség sajátos módszerei, jelképei, követelményrendszere, programja mindenekelőtt a szocialista közösségi nevelést szolgálják. A legfontosabb, hogy úttörőcsapataink olyan közösséggé alakuljanak, amelyek érzékenyen és aktívan reagálnak mindarra, ami a társadalomban, az iskolában, az egész közösségben, valamint az egyes gyermekekkel történik. El kell érnünk, hogy minden úttörőcsapat széles ablakot nyisson a társadalomra, erősebb szálakkal kapcsolódva azokhoz a munkás, paraszt, értelmiségi kollektívákhoz, amelyek közvetlen környezetükben tevékenykednek.

A legfontosabb: a politikai kapcsolat

A helyi társadalommal való szorosabb kapcsolatnak természetesen feltétele, hogy az úttörőcsapatot a pártszervezetek, a tanácsi, gazdasági, szövetkezeti vezetők ismerjék el fontos társadalmi szervezetként, és segítsék munkáját. Ismerjék a gyermekek életét, problémáit, emellett segítsenek az iskolán kívüli tevékenységek feltételeinek megteremtésében is. A gyermekek aktivitása, társadalmi életre való felkészítése, az úttörőcsapatok közösségeinek továbbfejlesztése csak az iskolai és az iskolán kívüli erők összefogásával, a társadalom — mindenekelőtt a lakóhely kommunistáinak — nagymértékű segítségével valósítható meg. Ezen a területen még igen sok tennivalónk akad. Budapesten és nagyobb

városainkban mind szélesebb mozgalommá terebélyesedik ki például az „egy iskola, egy üzem" akció. A legtöbb esetben azonban ez az iskolák anyagi segítésére, épületeik tatarozására korlátozódik, és nem terjed ki a közvetlen személyes kapcsolatokra, a gyermekek és a dolgozók hétköznapi találkozóira, az úttörőcsapat és az üzem KISZ-szervezete, mozgalmi szervezetei politikai együttműködésére.

A mai általános iskolás korú gyermekeknek — főleg a városokban — egyre kevesebb a lehetőségük a kollektív munkára, olyan társadalmilag hasznos tettekre, amelyek során az úttörőcsapatban megismert elveket a gyakorlatban is alkalmazniuk lehetne és kellene, ahol szükség lenne a kollektív összefogásra, helytállásra. Az üzemekkel fenntartott kapcsolatoktól azt is várjuk, hogy több ilyen lehetőséget teremtsenek a gyermekek számára, jobban megismertetik őket ezáltal is az üzem életével, munkájával, ami a pályaválasztáshoz is segítséget nyújthat.

Az úttörőcsapatok többségében a közösségi élethez szükséges helyiségek is hiányoznak. Nincs megfelelő úttörőotthon, úttörőszoba, de még sok esetben tanterem sem. Az országban összesen 66 úttörőház működik, ami nagyon kevés gyermek igényét elégíti ki. Üzemek, vállalatok, termelőszövetkezetek azonban már eddig is sok helyen siettek az úttörőcsapatok segítségére. Társadalmi összefogással segítettek úttörőotthont építeni, vagy átengedték helyiségeiket úttörőknek, kisdobosoknak összejöveteleik, klubdélutánjaik megtartására.

A munkahelyi pártszervezetek mindebben igen sokat segíthetnek. Az ifjúságpolitikai határozat megvalósulását figyelemmel kísérve fordítsanak gondot erre a területre is, ösztönözzék a gazdasági vezetőket az úttörőmozgalom támogatására. De még fontosabb a kölcsönös politikai kapcsolatok kezdeményezése, a KISZ-szervezet megbízása ilyen feladattal. Jelentős formája a kapcsolatnak — és az úttörőmozgalom pártirányításának —, ha az erre rátermett és szívesen vállalkozó fiatal párttagoknak, ifjúkommunistáknak pártmegbízatásként adják az úttörővezetői munkát.

Részvétel a lakóhely társadalmi életében

A lakóhelyen — a községben, a városban, a kerületben — az úttörőcsapatok ugyanúgy vállalhatnak feladatokat, mint a többi társadalmi szervezet. Felelősséggel részt vehetnek a politikai-közéleti tevékenységben, természetesen a maguk módján. A gyermekeknek, mint a társadalom tagjainak, az úttörőcsapat révén érezniük kell a társadalomban betöltött szerepüket. Ehhez mindenekelőtt arra van szükség, hogy a pártalapszervezetek vezetői a lakóhely életében számítsanak az úttörőcsapatra, adjanak feladatokat a gyermekeknek a helyi problémák megoldásából, értékeljék munkájukat.

Elgondolkodtató Kádár elvtárs kissé tréfás megjegyzése csillebérci látogatásakor: „pihenés helyett pihenésül találkoztam a pajtásokkal". Ma még akadnak olyan pártalapszervezeti titkárok, vezetők, akik elfoglaltságukra hivatkozva visszautasítják a területükön működő úttörőcsapatok meghívásait. Akadnak még olyanok is, akik a sok „nagy" kérdés között nem tartják aktuálisnak a „gyerekes problémákkal" való bajlódást, törődést. Nem szükséges bizonyítani, hogy a gyermekek csak a saját lakóhelyük ismerete, szeretete és a fejlődése érdekében végzett munka segítségével juthatnak el az igazi hazaszeretetig. Az úttörőcsapatok bevonása a lakóhely életébe láncszeme annak a politikai munkának, amelyet a szocialista hazafiság elmélyítéséért végzünk.

A kulturális, közművelődési lehetőségek felhasználásával, tanácstagok, KISZ-fiatalok, társadalmi szervezetek közreműködésével néhány helyen sikerült

jelentős eredményeket elérni a lakóterületi úttörőélet megteremtésében. Ennek szükségessége és jelentősége a jövőben tovább nő. Az úttörőélet így átfogja a gyermekek iskolán kívüli tetteit is, kiterjed a családi életre. A szabad idő hasznosan, kellemesen telik el. Különösen a nyári és az iskolai szünetekben van jelentősége a lakóterületi úttörőélet szervezésének, amikor több a szabad idő, s nincs egyéb szervezett elfoglaltság.

A szülőföld, a haza szeretetének elmélyítését szolgálja az 1973/74. úttörőévre Nem térkép e táj... címmel meghirdetett éves mozgalom, úgynevezett expedíció, amelynek jelszava: „A tettek beszélnek!" A helyi állami, társadalmi szervek segítségével több alkalmat kívánunk teremteni a kisdobosok és az úttörők számára, hogy tetteikkel bizonyítsák cselekvő hazaszeretetüket, megismerjék és szeressék a hazáért fáradó dolgozó embert, becsüljék szülőföldjüket, kezdeményezzenek az iskolát, a falvakat, községeket, városokat gazdagító tetteket.

Az utóbbi évek programjaiban mind nagyobb szerepet kapott a helyi lehetőségek, adottságok intenzívebb kiaknázása, felhasználása. A minden úttörőcsapatra érvényes célok, fő feladatok alapján minden közösségnek joga — és a jövőben kötelessége is — a sajátos program kialakítása, szervezése, a csapatközösség sajátos arculatának formálása, hagyományainak óvása, gazdagítása. Az expedíció lehetőséget teremt minden csapatnak, rajnak, őrsnek és úttörőnek arra, hogy a saját adottságait és fejlettségét figyelembe vevő programot alakítson ki, részt vegyen közös kutatásban, utazásban, „felfedezésekben". Eközben pedig erősödjön a közösség önkormányzata (a kutatás, utazás, felfedezés, a közös program irányításával), s az egyes pajtásoknak alkalmuk legyen az úttörőélet törvénye szerinti cselekedetre.

Az expedícióban nagy szerepet kap az úttörőcsapatok önkormányzati fóruma (a csapatösszejövetel) és önkormányzati szerve (az úttörőtanács), amelyek hivatottak dönteni a csapat sajátos programjában, ügyeiben. Minden rajnak, őrsnek vitathatatlan joga a közös tennivalók megbeszélése, a döntés, a saját követelmények mércéjének kialakítása. Alkalmat teremt arra is az expedíció, hogy a gyermekek maguk válasszák meg kutatási területüket, az expedíciós témát, utazásuk állomásait, kedvükre barangolhassanak, részesei lehetnek tehát saját tennivalójuk kimunkálásának.

Az iskolai pártszervezeteket, a kommunistákat arra kérjük: segítsék elő az öntevékenység kibontakozását, az úttörőélet belső demokratizmusának erősödését. Legyenek az úttörőcsapatok segítségére abban is, hogy tudjanak élni az új általános iskolai rendtartás nyújtotta lehetőségekkel. Ez a rendtartás az eddiginél szélesebb jogokat biztosít az úttörőcsapatoknak az iskolai életben. A pártszervezetek segítsége nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a csapatok helyesen éljenek jogaikkal. Erősítsék az úttörő önkormányzat önállóságát, segítsék kialakítani sajátos feladatait. Fordítsanak gondot arra, hogy az állami és a mozgalmi vezetés között jó összhang alakuljon ki, ne legyenek kicsinyes torzsalkodások.

A mozgalom sajátosságainak megfelelően

A pártszervezetek irányító és segítő tevékenysége csak akkor lehet eredményes, ha ismerik és figyelembe veszik a gyermekek életkori adottságait, az úttörőmozgalom ebből adódó nevelési és mozgalmi sajátosságait.

Úttörőink érettek, érdemesek arra, hogy véleményüket ne csak befolyásoljuk, hanem meg is hallgassuk őket, számítsunk szavukra. Velük együtt, cselekvő részvételükkel formáljuk életüket, alakítsuk programjaikat. Egy nagyon fontos dolog azonban nincsen birtokukban — az élettapasztalat. Ennek hiányában elő-

Kádár elvtárs csillebérci látogatásakor az úttörők között *(Fotó: Harmath)*

fordul, hogy javaslataik meggondolatlanok, vagy indokolatlanul türelmetlenek az akadályokkal szemben. Véleményüket, nézeteiket, tetteiket az a szűken vett környezet formálja, amelyben élnek. A hibás, téves vélemények, kívánságok is lényegesek, tanulságosak, mert megmutatják azt, hogy miben hibáztunk nevelésükben. Ezért szükséges időben tudomásul venni ezeket is, s saját munkánk kritikájának tekinteni.

Mit kérnek a gyermekek? A közösségi életet, a szervezett, tartalmas, cselekvő életet, saját igényeik figyelembevételét. Igénylik az önkormányzati fórumok, szervek rendszeres működését, a tartalmas, értelmes feladatokat. Azokat a feladatokat végzik szívesen, amelyeket maguk választhatnak meg és amelyeket játékosan tudnak teljesíteni, amelyek lekötik figyelmüket. Nem végzik szívesen azt, amit rájuk erőszakolnak, amiben nem találnak értelmet, vidámságot, ami megoldhatatlan feladat elé állítja őket.

A felnőttektől azt várják, hogy példamutatóan dolgozzanak körülöttük, velük együtt, s ne csak parancsolgassanak! Azokat becsülik, akik képesek a gyermekekkel gondolkodni, dolgozni, velük élni a közösség életét.

Általános jellemző sajátosság „vitaéhségük". Több beszélgetést igényelnek, választ várva erkölcsi, világnézeti, politikai problémáikra. Érdekli őket a felnőttek véleménye, az őszinte, komoly szó megnyeri szívüket és agyukat is. A „sódert", az unalmas „szövegelést" elutasítják, a frázisokat érzékeny füllel kiválasztják, de szeretik és igénylik az érzelmekre ható, gondolkodtató, őket is emberszámba vevő beszélgetéseket. Idegesek, amikor „a bezzeg a mi korunkban" szöveget hallják, de szívesen tesznek azokért, akik rászorulnak, a vietnami gyerekektől az árvízkárosultakig. Fontosnak tartják, hogy saját problémáikról is beszélhessenek velünk, felnőttekkel. S az úttörőmozgalom akkor tesz eleget hivatásának, akkor tud valóban hatást gyakorolni a gyermekekre, ha kielégíti ezeket a kívánságokat.

Az úttörőszövetség munkájának továbbfejlesztésében nagy a csapatvezetők felelőssége. Munkájuk elismerését jelenti az MSZMP KB Ifjúsági Bizottságának állásfoglalása, amelynek alapján ezután az iskolaigazgató-helyettesekkel azonos kedvezményekben, munkafeltételekben részesülnek. Ezt elsősorban az úttörőcsapat irányításának új követelményei, az úttörőcsapat politikai, társadalmi rangjának emelése teszi indokolttá.

A csapatvezető feladata ma elsősorban az, hogy a csapatvezetőséget a kollektív vezetés érvényesítésével mozgósítsa a közös feladatok végzésére, fejlessze az úttörővezetőkben a kollektív felelősségtudatot, segítse az úttörőcsapat önkormányzatának fejlődését.

A csapatvezetőség és a csapatvezető választása növeli az úttörővezetők szerepét, felelősségét, és egyben módot teremt arra is, hogy valóban a legmegfelelőbb személy lehessen a csapat vezetője.

Az iskolai pártalapszervezetektől azt kérjük, hogy segítsék az eddiginél fokozottabban a csapatvezető munkáját. Beszámoltatásakor főleg azt kérjék számon, hogyan sikerült megvalósítani a kollektív vezetést, s ehhez nyújtsanak támogatást. Lépjenek fel azokkal a helyenként jelentkező törekvésekkel szemben, hogy több év óta önzetlenül és eredményesen tevékenykedő csapatvezetőket leváltsanak csak azért, mert úgy gondolják: az igazgatóhelyettessel egyenlő rangot biztosító új kedvezmények új embert igényelnek. A csapatvezető kiválasztásában elsősorban az úttörőcsapat, a gyermekek érdeke legyen a döntő, s munkájának elbírálásában a csapatközösség fejlesztésében elért eredmények, az önkormányzat fejlődése a mérce.

Nagy felelősség hárul a rajvezetőkre is. Programunk megvalósítása, az egyes gyermekekig történő lejuttatása jórészt rajtuk múlik. Ők azok, akik a legnehezebb, de talán a legszebb feladatát végzik az úttörővezetésnek: az ő vállukon nyugszik szövetségünk felelőssége az egyes gyermekekért. Amilyenné válik vezetésükkel a rajközösség élete, olyannak látják a gyermekek az úttörőszövetséget. Ezért tevékenységük ugyancsak megérdemli a pártszervezetek figyelmét.

Az úttörővezetői munka fontos, önként vállalt politikai munka, amelyet az eddiginél nagyobb megbecsülésben, elismerésben szükséges részesíteni az iskolán belül is és a társadalmi életben is. Ezt emeli törvényerőre az az intézkedés, amely szerint a Magyar Úttörők Szövetsége csapatvezetőit és rajvezetőit a szakszervezet választott tisztségviselőivel azonos védelem illeti meg. Ennek maradéktalan végrehajtását a pártszervezetek is segítsék. A kommunista pedagógusok mutassanak példát az úttörővezetői munka önkéntes vállalásában. Az alapszervezet kérje számon az úttörővezetői megbízatás elvégzését, a párttagoknál tekintse fontos pártmunkának, a pártonkívülieknél pedig jelentős közéleti tevékenységnek. A pártszervezet, a vezetőség szükség esetén lépjen fel az úttörővezetők érdekeinek képviseletében, az úttörő-megbízatásukat példásan végzőket részesítse elismerésben, s tegyen az iskolavezetésnek javaslatot állami jutalmazásukra, kitüntetésükre. Legyen segítségére az iskolák igazgatóinak abban is, hogy a pedagógusok munkájának értékelésében, erkölcsi és anyagi elismerésében az eddigieknél jobban vegyék figyelembe a nevelésben elért eredményeket, az úttörő-, kisdobosközösségek fejlettségét.

Az úttörőszövetség munkájának továbbfejlesztése fontos társadalmi érdek. A pártszervezeteken, a kommunistákon múlik, hogy a szövetség — pártunk gyermekszervezete — teljesítse rendeltetését az új nemzedék nevelésében.

Szabó Ferenc
a Magyar Úttörők Szövetsége főtitkára

A beszámoló taggyűlések a politikai célok szolgálatában

Interjú Sikula György elvtárssal, a Hajdú-Bihar megyei PB első titkárával

■ *Milyen módon kívánja a megyei pártbizottság elősegíteni, hogy a beszámoló taggyűlések a pártszervezetek előtt álló politikai célokat szolgálják?*

Az 1972. évi munka értékelése után a megyei párt-végrehajtóbizottság összegezte a beszámoló taggyűlések tapasztalatait, ezeket felhasználtuk az egész évi munkában és hasznosítani kívánjuk az 1973. évi munka megítélésénél is. Az értékelést megbeszéltük a járási, városi pártbizottságok első titkáraival. Felhívtuk a figyelmet néhány általában tapasztalható jelenségre. Ilyen volt egyes helyeken a pártcsoport-értekezletek tartalmi gyengesége; több alapszervezetnél a beszámolók egyoldalúsága; a pártmegbízatások értékelése helyett a megbízások puszta felsorolása; az ideológiai, kulturális munka elhanyagolása, valamint az egyes irányító pártszervek minősítésének tartalmi gyengesége. Az év elején az alapszervezeti titkárok részére szervezett 3 napos tanfolyamon az előadások és konzultációk alkalmával közvetlenül is elmondottuk, megvitattuk tapasztalatainkat. A megyei bizottság apparátusa év közben is folyamatosan részt vesz a pártalapszervezeti taggyűléseken. Kötetlen beszélgetéseket folytatunk alapszervezeti titkárokkal, esetenként vezetőségi tagokkal a pártalapszervezeti munka színvonalának fejlesztése, segítése érdekében.

A taggyűlések előkészítésénél fő politikai törekvésünk, hogy azoknak a tartalmi színvonala emelkedjen. Mit értünk ezen? Mindenekelőtt azt, hogy a *párttagság az előkészítés és a beszámoló taggyűlések egész ideje alatt cselekvő részese legyen a munkának. A X. kongresszus, valamint a Központi Bizottság 1972. novemberi határozata érvényesüljön a pártszervezetek munkájában és a politikai irányításuk alatt álló valamennyi területen.* A felkészülésnél a párttagsággal való beszélgetések, a pártcsoport-értekezletek alkalmával azokat az alapvető kérdéseket vitassák meg, amelyek a KB novemberi határozatából feladatként álltak a párttagság és a pártalapszervezetek előtt. A taggyűléseknek is szolgálni kell azt a célt, hogy az alapszervezeti munka színvonala emelkedjen a termelés, a munkaszervezés, a gazdálkodás politikai irányításában és segítésében. Javuljon a dolgozók és a vezetők kapcsolata. Állandó és mindig első helyen álló feladat a párttagság eszmei, politikai nevelése, a párt egységének erősítése, a pártépítés — ezen belül a tagfelvételi munka és a párt öntisztulási folyamata —, a párttagsággal szemben támasztott követelmények fokozása.

A beszámoló taggyűléseken elő kell segíteni, hogy eredményesebbé váljon a politikai célkitűzések végrehajtása, erősödjön a párton belüli demokratizmus, javuljon a pártellenőrzés. Mindezek együttvéve adnak újabb lendületet a hátralevő időszakban a X. kongresszus határozatainak végrehajtásához és segítik elő a XI. kongresszusra való felkészülést az alapszervezetekben is.

■ *Milyen módszerekkel érik el, hogy a beszámoló taggyűlések hatékonyabban segítsék a párttagok komunista nevelését?*

Fontosnak tartjuk, hogy a beszámoló taggyűlések emeljék az alapszervezeti munka színvonalát. Ez akkor érhető el, ha a párttagság részvétele a pártéletben a korábbinál is aktívabb. Az aktivitás követelménye a kommunisták politikai szilárdsága, igényessége önmagukkal, elvtársaikkal, a munkával szemben. Ennek elérése csak a folyamatos kommunista nevelés alapján lehetséges. A megyei pártbizottság, a pártszervek és az alapszervezetek vezetőségeinek többsége éppen a novemberi határozat alapján nagy figyelmet fordított arra, hogy a *kommunistákat felkészítse a határozatból adódó tennivalók végrehajtására.* Ahol helyesen értelmezik a novemberi határozatot, ott eredményesen folyik a kommunisták nevelése. Az elmúlt közel egy esztendő alatt sokat fejlődött a párttagság egysége, reálisabb lett szemlélete, bár tapasztalható bizonyos egyoldalúság is. Ez főként abban jut kifejezésre, hogy egyesek felületesen kezelik a kötelességeket.

Javult a pártszervezetekben a kommunisták munkájának értékelése, az elismerés és a bírálat. Néhány helyen azonban bátortalanság tapasztalható. Erre több vonatkozásban felhívtuk a figyelmet, észrevételeket tettünk a feladatukat nem teljesítő párttagokkal szembeni felelősségteljesebb számonkérésre. Itt kapcsolnám össze a párttagok kommunista nevelését a párt tisztaságának folyamatával, vagyis azzal, hogy nagyobb politikai bátorsággal kell kezdeményezni a pártból való kizárást és törlést azokkal szemben, akik ismételten nem teljesítik a rájuk háruló pártfeladatokat.

Mindez folyamatos politikai nevelőmunkával érhető el. A beszámoló taggyűlések tükrözik ennek eredményességét és megmutatják a hiányosságokat is. A párttagok kommunista nevelése szempontjából a beszámoló taggyűlés olyan formában jelent eszközt, hogy a *pártszervezet közössége előtt felelősséggel értékelik az egyes párttagok tevékenységét, feltárják és megvitatják a munka során előfordult hibákat, elemzik az eredmények elérésének tényezőit.* Ez nemcsak az alapszervezet egészére van hatással, hanem személy szerint az egyes párttagokra is. A beszámoló taggyűlés feladatai közé tartozik, hogy megállapítsa, illetve megerősítse azokat a követelményeket, amelyeket a kommunisták elé állítanak.

■ *Megítélése szerint október, november hónapokban milyen fő feladatokat kell az alapszervezeteknek megoldani a taggyűlések sikere érdekében?*

Az alapszervezetek vezetőségeinek már jelenleg is van feladatuk a beszámoló taggyűlések előkészítésében. Mindenekelőtt vegyék számba az idén végzett munkát. Az értékelést a *Központi Bizottság 1972.* novemberi határozata alapján az elmúlt évi *beszámoló taggyűlésen megjelölt feladatok* elemzésénél kell kezdeni. Az értékelés készítésénél térjenek vissza a tavalyi beszámoló taggyűléseken elhangzott felszólalásokra, a felsőbb pártszervek észrevételeire, vegyék számba azokat a fontosabb határozatokat, amelyeket az 1973-as évben hoztak a felsőbb pártszervek, illetve az alapszervezet taggyűlése, vezetősége.

A beszámoló taggyűlések előkészítése idején fontos szerepük van a párttagokkal folytatott *egyéni beszélgetéseknek és a pártcsoport-értekezleteknek.* A vezetőségnek meg kell ismerni a párttagok véleményét a párthatározatok végrehajtásáról, hogy az egyes kommunisták milyen részt vállaltak ebben a munkában, hogyan teljesítették személy szerint a rájuk bízott feladatokat.

A *személyre szóló értékelés elengedhetetlen része a taggyűlésre való jó felkészülésnek.* Éppen így nagy jelentősége van annak is, hogy a közvetlenül együtt dolgozók a pártcsoport értekezletén megvitassák a kisebb közösség sajátos problémáit.

Ahhoz, hogy a vezetőség helyes és reális értékelését adhassa az egy év alatt végzett munkának, tájékozódnia kell a pártonkívüliek véleményéről is. A pártvezetőségnek át kell tekinteni a *területén működő szakszervezet, KISZ, nőbizottság, valamint más tömegszervezetek és mozgalmak munkáját, mindenekelőtt az ott dolgozó kommunisták tevékenységét.* Szükség van arra is, hogy őszintén elemezzék azokat az erőfeszítéseket, eredményeket és gondokat, amelyek a munkaterület jellegéből adódóan a gazdaságpolitikával, a termeléssel kapcsolatosak. Csak így érhető el, hogy alapos értékelés és körültekintő mozgósító hatású javaslat kerüljön a párttagság elé.

Érdemes néhány szót szólni arról, hogy a beszámoló milyen főbb kérdésekkel foglalkozzon. Megítélésünk szerint, a vezetőségek a beszámolóban foglalkozzanak a párthatározatok végrehajtásával, a pártmunka hatékonyságával, gazdaságpolitikai kérdésekkel, a párttagság politikai, ideológiai nevelésével. Az egyes pártszervezetek munkaterületén bizonyos fokig eltérőek a jelenségek és a problémák. Ezek meghatározzák azt is, hogy a politikai, ideológiai nevelőmunka melyik oldalával kell egy adott időszakban kiemelten foglalkozni. Mégis vannak olyan feladatok, amelyeknek előtérbe helyezését most valamennyi alapszervezetben fontosnak tartjuk. Feltétlenül foglalkozni kell a taggyűléseken a *párttagságnak, az egyes kommunistáknak a párt politikája melletti kiállásával.* Követelmény, hogy a párt tagja mindig és mindenütt vállalja és védelmezze a párt állásfoglalását, politikáját. Következetesebben szükséges fellépni a kispolgári magatartással és gondolkodásmóddal szemben. A kispolgárság egyetlen megnyilvánulási formáját sem tekinthetjük „bocsánatos bűnnek". Az anyagiasság éppen olyan összeegyeztethetetlen a kommunista magatartással, mint a politikai közömbösség. Fokozott figyelmet követel a társadalmi tulajdon védelme minden szinten. A pártfegyelmi ügyek között jelentős arányban szerepel a társadalmi tulajdon megsértése, holott itt is a kommunistáknak kell példát mutatni.

■ ***A megyei pártbizottság hogyan szervezi meg az alapszervezetek segítését ebben az időszakban? Milyen feladatokat kell megoldaniuk az előkészítés idején?***

Mint már az előbbiekben mondottam, a megyei pártbizottság az alapszervezeti munka segítését *folyamatos feladatnak* tartja. Egy-egy ilyen nagyobb akció alkalmával azonban részünkről is nagyobb szervezettségre van szükség. Természetesen ezt úgy kell végeznünk, hogy ne sértsük meg az irányító pártszervek jogkörét, és ne vegyük át az alapszervezetek felelősségét tevékenységükért. A megyei pártbizottság a novemberi határozat, valamint a korábbi tapasztalatok alapján első titkári értekezleten megszabja a járási, városi pártbizottságok főbb tennivalóit az előkészítésnél. Ellenőrzéseinkkel is azt kívánjuk elősegíteni, hogy a kitűzött feladatoknak megfelelően készüljenek fel az irányító pártszervek és az alapszervezetek a beszámoló taggyűlésekre.

1972-ben a megyei pártbizottság képviselői 240 beszámoló taggyűlésen vettek részt. A megyei pártbizottság tagjai is több taggyűlésen, a megyei apparátus dolgozói átlag 3 taggyűlésen vettek részt. Ezen kívül bevontuk a munkába a tömegszervezetek és -mozgalmak kommunista vezetőit, munkatársait is. A feladat természetesen nemcsak abból állt, hogy a taggyűlésen részt

vettek, hanem segítettek „beavatkozás" nélkül a felkészülésben is. Ezt a gyakorlatot akarjuk követni az idei előkészítő munka során is.

A megyei párt-végrehajtóbizottság több ízben tájékoztató jelentést hallgat meg az előkészítő munkáról, a beszámoló taggyűlések menet közbeni tapasztalatairól, majd összefoglaló jelentést vitat meg. A járási, városi első titkárokkal is rendszeresen megbeszéljük a tapasztalatokat, tennivalókat. Részt veszünk a járások, városok, községek és nagyüzemek pártbizottságai által szervezett alapszervezeti titkári értekezleteken és esetenként egyéb megbeszéléseken is.

Az 1973-as eredményeket értékelő beszámoló taggyűlésekre olyan időszakban került sor, amikor *már fel lehet mérni a X. kongresszus óta végzett munka zömét.* Az alapszervezetek áttekinthetik, *mennyit és hogyan hajtottak végre a X. kongresszus rájuk vonatkozó határozataiból.* Ez adja alapját a még előttünk álló feladatok helyes tervezésének és végrehajtásuk szervezésének. Nincs szó arról, mintha most valamiféle hajrázás következne. Folyamatos, rendszeres munkát kell végezni egyre magasabb szinten, önmagunkkal és másokkal szemben is érvényesülő nagyobb igényességgel.

R. I.

A csúcsvezetőségek és az alapszervezetek munkájának értékelése

Bár az alapszervezetek beszámoló taggyűléseire és a csúcsvezetőségek beszámolóira november és december hónapokban kerül sor, ezek sokoldalú előkészítését a *győri járási pártbizottság* augusztusban megkezdte. A végrehajtó bizottság tervet készített a taggyűlések és a csúcsvezetőségek beszámolói készítésének segítésére, ellenőrzésére, számba vette azokat a pártbizottsági, végrehajtó bizottsági tagokat és aktivistákat, akiket e nagy politikai jelentőségű munkába bekapcsolnak. Terv készült arra vonatkozóan is: milyen módon biztosítja a pártbizottság, hogy a csúcsvezetőségek munkájáról az összevont taggyűléseken; az alapszervezeti vezetőségek és az alapszervezetek egy év alatt végzett munkájáról pedig a beszámoló taggyűléseken reális, előre mutató értékelést adjon. Az előkészítő munka során a pártbizottság egyik legnehezebb, legnagyobb figyelmet érdemlő feladata a csúcsvezetőségek és alapszervezetek tevékenységének alapos értékelése.

A járásban 72 alapszervezet működik, amelyek közül — a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata alapján — 48-at közvetlenül a csúcsvezetőségek irányítanak. Tizenkilenc alapszervezet közvetlenül a járási párt-végrehajtóbizottsághoz tartozik, míg a további öt alapszervezetet egy üzemi pártbizottság irányítja. A pártalapszervezetek irányításának differenciáltsága ellenére a pártbizottság felelős azért, hogy az alapszervezetek munkájának értékelése mind a csúcsvezetőségek, mind pedig a pártbizottság irányította pártszervezetek esetében tartalmas, sokoldalú legyen. Ugyanilyen követel-

mény hárul a pártbizottságra a csúcsvezetőségek munkájának értékelésében is.

A járási pártbizottság augusztus végén adott jelentést a megyei párt-végrehajtóbizottságnak a győri járás csúcsvezetőségeinek munkamódszeréről, munkájuk továbbfejlesztéséről és a Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata végrehajtásának tapasztalatairól. A jelentés készítése előtt a járási pártbizottság megvizsgálta valamennyi csúcsvezetőség munkáját. A vizsgálatok során szerzett tapasztalatok, s a megyei párt-végrehajtóbizottság értékelése, határozatai reális alapot nyújtanak az összevont taggyűléseken az egyes csúcsvezetőségek munkájának megítéléséhez. Ezek mindegyikén a járási párt-végrehajtóbizottság tagja vesz részt, s a pártbizottság megbízásából értékeli a kommunisták előtt a csúcsvezetőség munkáját. Az értékelés mindenekelőtt arra terjed ki: hogyan irányította a csúcsvezetőség az alapszervezeteket, milyen segítséget adott munkájuk színvonalának emeléséhez, s munkájában milyen hiányosságok tapasztalhatók.

A győri járásban — már 1971-ben — olyan munkamódszert honosítottak meg, amely lehetőséget ad az alapszervezeti munka átfogó és folyamatos értékelésére. A beszámoló taggyűlések előtt a párt-végrehajtóbizottság által kijelölt, s a járási pártbizottság által megerősített háromtagú brigádok vizsgálták meg — kidolgozott szempontok alapján — valamennyi pártszervezet éves tevékenységét. A bizottságok vezetői pártbizottsági tagok, míg a másik két résztvevő: az apparátus politikai munkatársa, s egy politikailag jól felkészült aktivista.

A brigádok — a járási pártbizottság határozatában megjelölt szempontok alapján — az alapszervezetek teljes tevékenységi körére kiterjedő vizsgálatot végeztek. Elbeszélgettek a párttagokkal, egyes vezetőségi tagokkal, kisebb kollektívákkal, kikérték a tanácsok, valamint a tömegszervezetek vezetőinek, s a gazdasági vezetőknek a véleményét a pártszervezet tevékenységéről. A brigádok összesítették tapasztalataikat, majd azokat a pártvezetőségekkel ismertették. Már az első alkalommal élénk vitában alakult ki a közös, egységes vélemény az alapszervezetek munkájáról. Az alapszervezetek vezetőségei és a brigádok véleménye alapján két példányban feljegyzést készítettek, amelyből egy a pártvezetőségnél maradt, a másikat pedig a járási párt-végrehajtóbizottság kapta. A tavalyi brigádvizsgálatoknál már az előző évi értékelés is a brigádok rendelkezésére állt, ami alapot adott a mélyebb, a jelenségek okait jobban elemző vizsgálatokhoz.

A járási párt-végrehajtóbizottság az idén is előkészítette az alapszervezetek munkájának vizsgálatát. Tíz brigád a járási pártbizottság közvetlen irányításával vizsgálja az alapszervezetek tevékenységét. Az 1971-ben meghonosított módszer gyakorlatát tovább finomították. A vizsgálat alapjául szolgáló szempontokat — amelyeket a járási pártbizottság határozott meg, s kiterjednek a pártszervezetek belső életére, káder-, agitációs és propagandamunkájára, a gazdasági munkát segítő tevékenységükre — idejében eljuttatják az alapszervezetekhez. Ily módon a pártvezetőségek is felkészülhetnek, kialakíthatják álláspontjukat, s a tapasztalatok összegezése során „egyenlő rangú" vitapartnerei lehetnek a hozzájuk érkező brigádnak.

A vizsgálat több célt szolgál. Egyrészt ily módon a járási pártbizottság mindegyik közvetlen irányítása alá tartozó pártszervezet munkájáról átfogó képet kap. Több év tapasztalatai tükrében értékelheti, mennyire fejlődött egy-egy alapszervezet és vezetősége munkája, sikerült-e előbbre lépni a pártmunka fontos területein. Másrészt, az alapszervezetek vezetőségei a beszá-

molóik készítésénél támaszkodhatnak a brigádokkal közösen kialakított értékelésre is. Ez egyben hozzájárul a beszámolók magasabb színvonalához, jobb megalapozottságához.

A járási pártbizottság azonban nem csupán a brigádok tapasztalataira épít a pártszervezetek munkájának értékelésében. Ebben az évben tíz közbeeső pártszerv és pártalapszervezet politikai tevékenysége, vagy politikai munkájuk egy-egy fontos kérdése került a végrehajtó bizottság napirendjére. A közbeeső pártszervek és az alapszervezetek jelentései mellett a párt-végrehajtóbizottság is szerzett tapasztalatokat munkájukról, a csúcsvezetőségek és alapszervezetek értékelésénél tehát a járási pártbizottság ezekre is támaszkodik.

A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata alapján 12 politikai munkatárs végez instruktori munkát, s reszortja mellett felelős két-három község csúcsvezetőségének, alapszervezeteinek munkájáért, azok fejlődéséért. Az instruktorok egész évi tapasztalatai olyan megbízható forrásai a pártbizottságnak az alapszervezetek és a csúcsvezetőségek munkájának értékelésében, amelyek alapján a beszámoló taggyűléseken részt vevő pártbizottsági, végrehajtó bizottsági tagok, politikai munkatársak vagy aktivisták reálisan és kritikusan tájékoztathatják a kommunistákat — a járási pártbizottság megbízásából — a csúcsvezetőségek és az alapszervezetek munkájának értékeléséről.

A járási pártbizottság az alapszervezetek beszámoló taggyűléseinek lebonyolítása során is gondosan ügyel a közbeeső pártszervek, vagyis a csúcsvezetőségek önállóságának, felelősségérzetének növelésére. Éppen ezért, ebben az esztendőben a csúcsvezetőségek irányította pártszervek értékelését ezek a párttestületek végzik. A pártbizottság azt is figyelembe veszi, hogy a csúcsvezetőségek ezt a politikai tevékenységet első ízben látják el, tehát segítségre szorulnak. A járási párt-végrehajtóbizottság a csúcsvezetőségek titkárai számára megbeszélést tart, ahol ismerteti az értékelés tartalmát, módját. Rendelkezésükre bocsátja a brigádok számára kiadott szempontokat is. Ezek birtokában a csúcsvezetőségek is lefolytathatják az irányításuk alá tartozó pártszervezeteknél a vizsgálatokat. Ugyanakkor tanulmányozhatják a brigádok előző két évi vizsgálatainak írásos anyagait is.

Mind a járási pártbizottság, mind pedig a csúcsvezetőségek számára forrást jelentenek az alapszervezetek munkájának értékelésében a taggyűléseken készült emlékeztetők is, s nem utolsósorban az előző beszámoló taggyűléseken felvett jegyzőkönyvek.

A győri járási pártbizottság gondos előkészítő munkája azt célozza, hogy valamennyi pártalapszervezet és csúcsvezetőség beszámoló, illetve összevont taggyűlésén a kommunistákra jellemző elvi vita alakuljon ki a pártszervezet, a csúcsvezetőség munkájáról. Ezt segíti a járási pártbizottság azzal is, hogy alapos politikai értékelést ad az alapszervezetek és csúcsvezetőségek munkájáról.

Mihók Sándor

KÖZLEMÉNY

a Pártfőiskolát végzettek kiegészítő tanulmányairól, melynek révén megszerezhetik a Politikai Főiskola oklevelét

A korábbi — két éves tanulmányi idejű — Pártfőiskolát végzettek kiegészítő tanulmányok útján elnyerhetik az MSZMP Politikai Főiskolájának diplomáját. Az ez irányú kérelmeket — megszerezve hozzá a munkahelyi pártszervezet és a gazdasági, illetve hivatali vezetés támogatását — az illetékes megyei, Budapesten a kerületi (kerületi jogú) pártbizottságokhoz kell benyújtani. A kérelmeket az illetékes pártbizottságok véleményezik, s a megyei pártbizottságok a Központi Bizottság Párt- és Tömegszervezetek Osztályához, a budapesti kerületi bizottságok a Budapesti Pártbizottsághoz juttatják el.

A kiegészítő tanulmányok ideje három félév. Az első két félévben levelező hallgatóként tanulmányozzák az államszervezeti ismeretek, a művelődéspolitika, a szociológia, valamint a vezetési ismeretek tárgyakat, míg a korábbi Pártfőiskolán tanult tárgyakból kiegészítő tanulmányokat folytatnak. Megilletik őket mindazok a tanulmányi kedvezmények, amelyeket a megfelelő állami rendeletek biztosítanak, s évi 24 nap kötelező foglalkozáson vesznek részt. Harmadik félévüket nappali tagozaton, a Politikai Főiskola nappali tagozatának végzős hallgatóival együtt folytatják speciális szakon, és szakdolgozatot írnak. A Politikai Főiskola diplomáját a szükséges kollokviumok, a választott szakjukhoz kapcsolódó tantárgyakból szigorlat letételével, valamint a szakdolgozat megvédésével nyerhetik el.

A kérelmeket minden év november 30-ig kell eljuttatni az illetékes pártbizottságokhoz. A képzés 1974. február 1-én indul meg.

MSZMP POLITIKAI FŐISKOLA

KÖZLEMÉNY

a politikai tudományokból szerezhető egyetemi doktori címről

Az MSZMP Politikai Főiskoláján, vagy más társadalomtudományi egyetemen (egyetemi jellegű főiskolán) szerzett oklevél birtokosa elnyerheti a doktori címet, ha a Politikai Főiskolán legalább részben önálló kutatáson alapuló doktori értekezést véd meg és sikeresen doktori szigorlatot tesz.

Az egyetemi doktori cím megszerzése iránti kérelmet a Főiskola Tanulmányi Osztályához kell benyújtani. A kérelemben meg kell jelölni a főtárgyat, amelyből az értekezés is készül, és két másik, választható szigorlati tárgyat. A választható tárgyak: államszervezeti ismeretek, filozófia, gazdaságpolitika, a magyar munkásmozgalom története, művelődéspolitika, a nemzetközi munkásmozgalom története, nemzetközi politika, politikai gazdaságtan, a párt- és tömegszervezeti munka elmélete és gyakorlata.

A kérelemhez csatolni kell a leckekönyvet, a képesítést tanúsító egyetemi oklevelet, életrajzot, az illetékes pártszervezet javaslatát és az értekezés tárgyát. A kérelemről a Főiskola a beérkezéstől számított két hónap alatt dönt.

A teljes doktori szabályzatot a Politikai Főiskola Közleményei 1973. decemberi száma közli.

MSZMP POLITIKAI FŐISKOLA

A szerkesztőség megjegyzése: A politikai tudományokból szerezhető egyetemi doktori cím elnyeréséről folyóiratunk következő számában részletesebb ismertetést közlünk.

TIZENÖT ÉVES A BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS

A NEMZETKÖZI KOMMUNISTA MOZGALOM fejlődésének törvényszerűsége a különböző konkrét viszonyok között tevékenykedő pártok tapasztalatainak egybevetése, kicserélése. A pártok tapasztalatainak elméleti általánosítása a marxizmus–leninizmus folyamatos gazdagításának alapvető forrása. A mozgalom fejlődésének eme fontos vonására már annak korai szakaszában, még 1869-ben rámutatott Marx: „Minthogy a munkásszekciók körülményei minden országban és a munkásosztály körülményei a különböző országokban, valamint jelenlegi fejlettségi fokuk igen különböző, ebből szükségszerűen következik, hogy elméleti nézeteik, amelyek a valóságos mozgalmat tükrözik vissza, szintén különbözőek. A cselekvés közössége azonban, amelyet a Nemzetközi Munkásszövetség hív életre, a különböző nemzeti szekciók által megkönnyített eszmecsere és az általános kongresszusokon lefolytatott közvetlen viták fokozatosan feltétlenül létrehoznak majd egy közös elméleti programot." (Marx–Engels Művei, 16. kötet, 339. oldal. Budapest, 1964.) Ennek a közös elméleti programnak, a közösnek ítélt feladatok megoldását szolgáló egyeztetett stratégiának és taktikának kidolgozása napjainkban a testvérpártok értekezletein történik, amilyenek 1957-ben, 1960-ban s 1969-ben tartott moszkvai tanácskozások voltak.

A nemzetközi kommunista mozgalom mai fejlődésének azonban az is fontos szükséglete, hogy rendelkezzék állandó eszközzel, amely segít e feladatok megoldásában. Ebből a felismerésből született húsz testvérpárt kezdeményezésére, 1958-ban a Béke és Szocializmus folyóirat, amely most, szeptemberben ünnepelte születésének 15. évfordulóját.

A FOLYÓIRAT folytatja a nemzetközi kommunista mozgalom sajtójának dicső hagyományait, de a történelmi helyzet, s a konkrét feladatok különbségei miatt különbözik is azoktól. A Béke és Szocializmus nem a nemzetközi kommunista mozgalom hivatalos orgánuma, mivel ma e mozgalomnak nincs szervezete és szervezeti központja; nem direktívaközlő folyóirat, hanem a szerkesztésben és kiadásban az önkéntesség alapján résztvevő testvérpártok közös, nemzetközi fóruma, amely számára iránytmutatóak a testvérpártok kongresszusainak és közös tanácskozásainak eszméi, s amelynek konkrét feladatait a pártok vezető kép-

viselőinek a folyóirat munkájáról időről időre lefolytatott tanácskozásai határozzák meg.

A folyóirat alapítói a következőkben határozták meg tevékenységének fő irányait:

– A marxizmus–leninizmus elméletének propogandája és továbbfejlesztése, a mozgalom soraiban jelentkező revizionizmus és dogmatizmus elleni harc, a polgári ideológia bírálata;

– véleménycsere a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom fejlődésének időszerű kérdéseiről; a kommunista és munkáspártok tapasztalatainak ismertetése a békéért, a szocializmusért vívott harcban;

– a szocializmusba való átmenet elméleti kérdéseinek feldolgozása, a szocializmus fejlődése általános törvényszerűségei és a nemzeti sajátosságok összhangjának, a szocialista országok együttműködésének, gazdasági, politikai és kulturális eredményeinek megvilágítása;

– a tőkésországokban folyó osztályharc, az antimonopolista egységfront kérdéseinek, a kommunista pártok stratégiájának és taktikájának ismertetése;

– a proletárinternacionalizmus erősítése, a munkásosztály egysége, a kommunista és szociáldemokrata pártok közötti kapcsolatok és együttműködés, valamennyi demokratikus és békeszerető erő egységének előmozdítása;

– a nemzeti felszabadító mozgalom fejlődésének, elméleti és politikai kérdéseinek feldolgozása, különös tekintettel a volt gyarmati és még függő országok társadalmi és politikai fejlődésének perspektíváira.

A 15 ÉV ALATT a folyóirat 180 száma jelent meg: egy kisebb fajta könytvár, amelyben az olvasó korunk történelmének legfontosabb kérdéseire kereshet és találhat feleletet; elsősorban a kommunista pártok vezette dolgozó tömegek magasztos célkitűzésekért, a békéért, a szocializmusért vívott – áldozatos, fáradságos, visszaesésekkel, átmeneti kudarcokkal is tarkított – harcának nagyszerű eredményei találhatók.

A Béke és Szocializmus pozitív szerepet tölt be a testvérpártok tevékenységében. Ez tükröződik azokban a számokban is, amelyek elterjedéséről, olvasottságának növekedéséről tanúskodnak.

1958-ban az alapító húsz párt vett részt a szerkesztőség munkájában, az első számok kidolgozásában. Akkor a folyóiratot 19 nyelven, 80 országban terjesztették. Ma, 1973-ban a Béke és Szocializmus 39 nemzeti kiadásban, 26 nyelven jelenik meg, s 142 országban kerül terjesztésre, havi példányszáma mintegy 450 000. A prágai szerkesztőség munkájában állandó jelleggel 45 testvérpárt képviselői vesznek részt; s rajtuk kívül a szerkesztőség szorosan együttműködik még 30 testvérpárttal. A folyóirat fejlődésének, eredményeinek legfontosabb forrása a testvérpártok egyre növekvő gondoskodása. A szerkesztőség kezdettől fogva élvezi a Csehszlovák Kommunista Párt figyelmes vendégszeretetét. Munkájában mindig bizton támaszkodhatott a Szovjetunió Kommunista Pártjának sokoldalú segítségére és testvéri gondoskodására. A tizenöt év alatt a Béke és Szocializmus a kommunista- és munkáspártok túlnyomó többségének folyóiratává fejlődött, ami lehetővé tette, hogy hasábjain megvilágítsa, ismertesse a mozgalom egészének fejlődését, hozzájárult ahhoz, hogy a prágai szerkesztőség a testvérpártok képviselőinek állandó találkozóhelye is legyen.

A Béke és Szocializmus 26 nyelven jelenik meg

A LAP EGYÜTT FEJLŐDIK a mozgalom egységének erősödésével. Elegendő rámutatni arra, hogy a kommunista és munkáspártok 1969-ben megtartott moszkvai értekezlete után nőtt meg a prágai szerkesztőség munkájában résztvevő pártok száma 36-ról 45-re; ebben az időben keletkezett hat új nemzeti kiadás, s nőtt meg a példányszám. Fontos eredmény az is, hogy ebben az időszakban sikerült a lapnak kapcsolatokat teremteni számos nemzeti-demokratikus párttal és mozgalommal, néhány európai szociáldemokrata párttal, amelyeknek haladó szellemű politikusai készséggel nyilatkoztak, s írtak cikkeket korunk fontos problémáiról.

A folyóirat konkrét feladataival foglalkozó legutóbbi tanácskozáson, 1971 decemberében 63 testvérpárt képviselői vettek részt. Figyelembe véve a nemzetközi kommunista mozgalom fejlődésének alapvető tendenciáját, az antiimperialista egység erősödését, az értekezlet a Béke és Szocializmus fontos feladatává tette az ideológiai egység erősítését, s a pártok ideológiai együttműködésének fejlesztését. E határozatok

nyomán szélesedett az elvi-politikai, ideológiai kérdések kollektív feldolgozása a szerkesztőségben, megszaporodtak a nemzetközi tudományos konferenciák és eszmecserék, erősödött a közös világnézeti alapokról folytatott elvtársi vita.

Mivel korunk forradalmi folyamataira a legnagyobb hatást a két világrendszer küzdelme gyakorolja, mivel ez képezi korunk alapvető ellentmondását, a nemzetközi osztályharc szerepe és jelentősége folyamatosan növekszik. Egyrészt mind több és több közös, a szó szoros értelmében vett nemzetközi probléma áll a népek előtt, másrészt a nemzetközi osztályharc mind nagyobb befolyást gyakorol a nemzeti keretekben zajló társadalmi-politikai küzdelmekre is. Ma a nemzetközi osztályharc egyre inkább a békés egymás mellett élés keretei közé tevődik át. A nemzetközi helyzetben tartós enyhülés körvonalai bontakoznak ki. Ez új, kedvező lehetőséget nyújt valamennyi antiimperialista, antikapitalista forradalmi erő tevékenységéhez, de ezzel együtt a harc, a stratégia és taktika újabb és újabb kérdéseit veti fel. Emellett az egyes forradalmi osztagok konkrét harci körülményei – azzal együtt is, hogy mind nagyobb mértékben érzik a nemzetközi osztályharc pozitív, vagy esetleg negatív hatását –, mind változatosabbak lesznek. Mindez óhatatlanul megnöveli az ideológia, az elmélet szerepét a helyes politika kidolgozásában; és annak szükségességét, hogy a testvérpártok rendszeresen kollektívan foglalkozzanak a marxista–leninista ideológia kérdéseivel. A testvérpártok erősödő ideológiai együttműködése az idők szava: érthető, hogy ebben az együttműködésben továbbra is kiemelkedő szerep hárul a Béke és Szocializmusra, a kommunista és munkáspártok közös ideológiai és információs folyóiratára. Az addigi gyakorlat azt mutatja, hogy a nemzetközi kutatócsoportok létrehozása, a tudományos konferenciák és eszmecserék szervezése, a szerkesztőség kapcsolatai az egyes országok marxista–leninista kutató-központjaival a testvérpártok ideológiai együttműködésének hasznos formái s egyben a folyóiratot az elvi-ideológiai kérdések közös, kollektív kimunkálásának fontos nemzetközi műhelyévé is emelhetik.

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT – internacionalista politikájának megfelelően – kezdettől fogva részt vesz a szerkesztőség munkájában. Pártunk a folyóirat egyik alapító tagja. Képviselője állandó jelleggel részt vesz a szerkesztő bizottság tevékenységében. A lapot magyar nyelven, teljes terjedelmében havi 11 500 példányban kiadjuk.

Pártunk tevékenysége a folyóiratban három irányú:

– a nemzetközi kommunista mozgalom közösen kidolgozott dokumentumai alapján, a politikai, az elvi, az ideológiai egység erősítését tartva célnak, részt vesz a Béke és Szocializmus általános irányvonalának és konkrét feladatainak meghatározásában.

– Ebben a tekintélyes nemzetközi folyóiratban, amelyet a világ minden részében olvasnak a haladó emberek, ismerteti a magyar nép, a magyar kommunisták tapasztalatait a szocializmus teljes felépítéséért folytatott munkában. Pártunk vezetőinek, a gyakorlati pártmunkásoknak, tudósainknak és publicistáinknak cikkei azt a célt is szolgálják, hogy népünk tapasztalatai ezen a fórumon is hozzáférhetőek legyenek a nemzetközi mozgalom számára.

– A folyóiratra, annak szerkesztőségére, a testvérpártok képviselőinek elvtársi közösségére az MSZMP úgy tekint, mint a nemzetközi kom-

munista mozgalom számunkra is hasznosítható tapasztalatainak nagyon fontos forrására, amelyből saját fejlődésünk problémáinak megoldására is meríthetünk.

Az elmúlt 15 év alatt a világesemények gyorsan peregtek. Gyorsan változtak a kommunista és munkáspártok, s ennek megfelelően a Béke és Szocializmus feladatai is. Tevékenységét azonban mindvégig megkülönböztette a munkásosztály forradalmi ügye iránti odaadás; a kommunista elviség, a tántoríthatatlan hűség a proletár internacionalizmus magasztos elveihez. Mindvégig arra törekedett, hogy a lenini intelem szerint dolgozzék: „Végezzük a publicisták állandó dolgát, írjuk a ma történetét, s igyekezzünk úgy megírni, hogy történetírásunk erőnktől telhetőleg minél nagyobb segítséget nyújtson a mozgalom közvetlen részvevőinek és a proletár hősöknek, ott, a tett helyén, igyekeznünk kell úgy írni, hogy elősegítsük a mozgalom elterjedését, azoknak a harci eszközöknek, eljárásoknak és módszereknek tudatos kiválasztását, amelyek a legkisebb erőkifejtéssel a legnagyobb és legtartósabb eredményekkel járhatnak." (V. I. Lenin: Összes Művei, 9. kötet, 186. oldal.)

Pártunk Központi Bizottsága nagyra értékeli a Béke és Szocializmus munkásságát. Ennek a nagyrabecsülésnek adott méltó kifejezést Kádár János elvtárs alább közölt távirata:

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGÁNAK
ÉS SZERKESZTŐSÉGI TANÁCSÁNAK.
PRÁGA

Kedves Elvtársak!

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága szívélyes elvtársi üdvözletét és jókívánságait küldi a Béke és Szocializmus megjelenésének 15. évfordulója alkalmából. Pártunk nagyra becsüli szerkesztő kollektívájuk tevékenységét, a folyóirat szerepét, amely eredményesen hozzájárul a marxizmus–leninizmus tanításainak világméretű térhódításához, testvérpártjaink harci tapasztalatainak kölcsönös megismeréséhez és elmélyítéséhez, s a burzsoá ideológia elleni küzdelem sikeres megvívásához.

A folyóirat szerkesztősége nemes küldetésének teljesítésében a jövőben is számíthat pártunk internacionalista támogatására. Kívánok a Szerkesztőség minden tagjának és munkatársának további eredményes munkát közös ügyünk, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom ideológiai-politikai egységének, internacionalista összefogásának erősítése érdekében.

KÁDÁR JÁNOS
A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
ELSŐ TITKÁRA

A pártkiadó jövő évi tervének vitájáról

A forradalmi munkásmozgalom legjobb hagyományainak megfelelően a marxista politikai könyvek kiadása és terjesztése nálunk a pártmunka szerves része. A pártszervezetektől kapott sokoldalú támogatásnak köszönhető elsősorban, hogy a Kossuth Könyvkiadó az elmúlt évben elért eredmények alapján elnyerhette a Kiváló vállalat címet. Az 1972. évben kiadónk több mint 90 millió forint értékben adott ki könyveket, brosúrákat. A kiadványok kétharmadát a pártszervezetekben tevékenykedő társadalmi aktivistáink, könyvterjesztőink juttatták el az olvasókhoz. A külföldi testvérkiadók képviselői, ha ellátogatnak hozzánk, erről beszélnek a legnagyobb elismeréssel.

A pártnak a könyvkiadással és terjesztéssel kapcsolatos tevékenységében természetesen a legfontosabb, az elsődleges az eszmei-politikai iránymutatás. A párt kongresszusainak, vezető szerveinek határozatai, útmutatásai szabják meg a Kossuth Kiadó munkáját tervei kidolgozásában, a kiadandó művek kiválasztásában, a kéziratok tartalmának elbírálásában, a műszaki kivitelezésben, a példányszám, az ár megállapításában, a kiadott könyvmennyiség „terítésében", annak kijelölésében, milyen réteg körében terjesszük a szóban forgó kiadványt stb.

A párt segítségének van még egy számunkra igen hasznos formája. A KB Agit.-prop. Osztályának kezdeményezésére minden évben *számos megyei, budapesti kerületi, nagyüzemi, járási, községi pártbizottság értekezleteket szervez a kiadó következő évi előzetes tervének megvitatására.* Felelős pártfunkcionáriusok és propagandisták, könyvterjesztők és könyvtárosok, kiadványaink olvasói és felhasználói mondják el ez alkalommal véleményüket tervünkről és az egész. kiadói munkáról. Nem csak arról mondanak véleményt, amit már megkaptak és elolvastak. Rendelnek is könyveket a számukra fontos témákról. Ők — ha úgy tetszik — a mi termékeink „fogyasztói". Ők tudják a legjobban, mit érnek a mi kiadványaink, ahogy a fegyverek minőségét is a harcoló alakulat tudja igazán értékelni.

1974-es kiadási tervünk vitái már lezajlottak. Nyolc megyei és négy budapesti kerületi pártbizottságtól kaptunk írásban foglalt megjegyzéseket. Ezenkívül megtárgyalták terveinket a Csepel Vasművekben, a Borsodi Vegyikombinátban, Ózdon, Jánoshalmán, a Budapesti Pártbizottság Oktatási Igazgatóságán stb. Megküldtük terveinket és kaptunk észrevételeket sok fontos központi kulturális intézménytől, budapesti és vidéki lapoktól, könyvtáraktól, testvérkiadóktól stb. Sokan elmondták, mi benne a jó, s mi hiányzik, vagy mi a javítani való.

● Számok, arányok, problémák

Az elhangzott vélemények szerint tervünk és a kiadó munkája jól szolgálja a X. kongresszus végrehajtását. Tartalmas, elemző elméleti műveket adunk ki, melyek segítik a tudatformálást, a pártmunkát, a pártoktatást. Veszprémben például a korábbi éveknél is lényegesen nagyobb elismeréssel szóltak a kiadó munkájáról.

A vitákban igen sok megszívlelendő bírálat, javaslat is elhangzott. Volt, aki túlméretezettnek tartotta tervünket (231 mű, 3 557 000 példány). Az észrevétel nem alaptalan. Mi azonban tudjuk, hogy nem minden tervben szereplő mű fog megjelenni. Lesz, amivel a szerző nem készül el idejében. Vannak olyan művek is, melyek elvesztik aktualitásukat. Viszont jönnek helyettük mások, terven kívüliek, melyeket ma még nem látunk előre. Az ilyenek általában sikeresnek bizonyulnak, mert időszerű kérdéseket dolgoznak fel. Politikai kiadó akkor teljesíti jól feladatát, tart lépést a fejlődéssel, *ha kiadványai között szép számmal vannak előre nem látott, terven kívüli művek is.*

Ózdon kifogásolták, hogy tervünk nem orientálódik eléggé a *nagyüzemi munkásságra.* Könyveink túlnyomó többsége érettségizett olvasót föltételez. Gondoljunk a szocialista brigádokra — mondták —, adjunk ki nekik is műveket. Gondoljuk meg, nem volna-e helyes sorozatot indítani Munkások Házi Könyvtára címmel. Helyenként keveselték a falusi olvasónak szánt műveket. Az *ifjúsághoz* szóló ideológiai-politikai könyvkiadás még mindig megoldatlan — vetették fel újra. Kevés az ifjúságról szóló és még kevesebb az ifjúságnak való mű tervünkben. A középiskolás diákoknak nem adunk ki világnézeti, politikai műveket, pedig politizálnak ők is. Vegyük figyelembe azt is — javasolták —, hogy az idegenforgalom növekedésével ma már százezrek mennek külföldre, illetve jönnek hazánkba. Mindkét irányban jobban kell tájékoztatni könyvekkel is.

A magyar és a külföldi szerzők arányát általában megfelelőnek tartják, de megjegyezték, hogy a szocialista országokban megjelent könyvek közül nem mindig a legjobbakat választjuk ki. *Könyvet kértek a testvérpártok gyakorlati tapasztalatairól a gazdaságfejlesztésben, az ideológiai munkában, a pártépítésben stb.* A felszólalók nagyobb koordinációt tartanak szükségesnek a tudományos intézetek — különösen a Társadalomtudományi Intézet — és a kiadó között. Az a vélemény, hogy a társadalomtudományok művelői nem követik kellőképpen az igényeket. Debrecenben kérték, vegyük jobban figyelembe a vidéki szerzőket.

A *kislexikonokat* nagy örömmel fogadták. Helyeselték, hogy minden évben szerepel néhány a tervünkben. Ugyancsak Debrecenben kérték, adjunk ki egy tudományos szocializmus lexikont is. Visszavisszatérő igény a *tömegkiadvány:* zsebkönyvek, szótárak, népszerű ismeretterjesztő sorozatok.

Lényeges tanulsága a vitáknak, hogy a tudományos művek kiadásánál kerüljük el a periférikus témákat, a vitatható értékű műveket. Koncentráljunk *a fontos politikai, ideológiai kérdésekre* (nacionalizmus, hazafiság, dogmatizmus, revizionizmus, antikommunizmus, fellazítás, kispolgáriság, demokratizmus, közerkölcs). Sok helyen sürgetik a vezetési ismereteket adó műveket is.

● Témakörök, művek, igények

Több helyen újból szorgalmazzák a *Marx—Engels és a Lenin-sorozat kiadásának meggyorsítását.* A gyűjteményes kötetekből is többet kérnek. (1974-ben a nőkérdésről és az ifjúságról adunk ki egy-egy gyűjteményes kötetet.) Üdvözlik a Marx—Engels Magyarországról című

válogatást. Ismét kérnek Lenin-bibliográfiát. Egyre nagyobb nyomatékkal kérték, *ne legyenek hiánycikkek a kötelező, illetve javasolt irodalomjegyzékekben szereplő klasszikus művek.* Legyen állandóan ott a könyvesboltokban és a könyvtárakban kivétel nélkül valamennyi. A könyvtárosoknak adjunk hathatós segítséget, hogy elláthassák a párt- és tömegszervezeti oktatásban részt vevőket, az egyetemi hallgatókat a tanulmányaikhoz szükséges klasszikus művekkel. Szorgalmazták, hogy adjunk ki többet olyan jelentős marxista szerzőktől, mint Bebel, Dimitrov, Gramsci stb.

Filozófiai javaslatainkból üdvözölték R. Luxemburg válogatott műveit, *A leninizmus és a nemzeti kérdés ma* című szovjet tanulmánygyűjteményt, az *Erkölcs és társadalom* című monográfia átdolgozott második kiadását, a *Szociológiai Kézikönyvet* stb. Több művet kérnek a filozófia története és a természetfilozófia témaköréből. Keresik a napi aktuális problémákra válaszoló ideológiai műveket. Így kérték, foglalkozzunk a modern revizionizmus, az „új baloldaliság" áramlataival. A Filozófiai Kislexikont nagyon hasznos kiadványnak tartják, de felvetették: a későbbi kiadásoknál törekedjünk arra, hogy jobban szolgálja az oktatás igényeit. Helyeselték, hogy nem vettük le napirendről az ateista művek kiadását. Várják a marxista Bibliai kislexikont, s javasolták ebből egy fiataloknak szóló változat készíttetését.

Szinte minden értekezleten kitértek az *esztétika* témakörére. A szocialista realizmusról, Lukács György esztétikájáról kértek színvonalas műveket. A művelődéspolitikánk kérdéseiről tervezett könyvet nagy érdeklődéssel várják, a kritikai és esztétikai évkönyvet szintén. Az esztétikai sorozatban még a következő témákat javasolták: lakás- és környezetkultúra (ábrákkal), ízlés és kultúra, munkásmozgalom és kultúra. Javasoltak egy új, az évek óta megjelenő Esztétikai kiskönyvtárnál mozgékonyabb sorozatot, s rövid, színvonalas és színes brosúrákat az esztétikai alapfogalmakról. Javasolták azt is, adjuk ki a bukaresti nemzetközi esztétikai kongresszus anyagát.

A történelem és munkásmozgalom története tematikából tervezett művek közül nagy érdeklődéssel várják *Nemes Dezső: Tények, viták, tanulságok* című kötetét a magyar munkásmozgalom történetének központi kérdéseiről. Üdvözlik a Párttörténeti Intézet visszaemlékezés-sorozatának első kötetét, a Tanulságtevők I.-et, s A Magyar munkás szociográfiák (1888—1948) című gyűjteményt. Jó visszhangra talált A. Soboul: A francia forradalom története tervezett újrakiadása, a Kommunista Internacionálé dokumentumokban című válogatás, Magyar Lajos tanulmánykötete Kínáról.

A történelmi témakörrel kapcsolatban is sok igény hangzott el. A KMP I. kongresszusa mellett kérik a többi kongresszus anyagainak kiadását. Átfogó művet javasolnak Magyarország felszabadulás utáni történetéről. Az ellenállásról szóló könyvek kiadásánál gondoljunk a fehér foltokra (Délvidék), és arra, hogy átfogó műben népszerűen dolgozzuk fel a magyar antifasiszta ellenállás egész történetét. A forradalmár életutak visszaemlékezésekben, életrajzokban történő bemutatása kedvező fogadtatásra talált, de felhívták figyelmünket: a jövőben jobban kell vigyáznunk a színvonalra. Könyveket kérnek a magyar ifjúsági mozgalmak múltjáról. Újból javasolták, adjunk életrajzsorozatot nagyjainkról (Zrínyi, Rákóczi, Kossuth, Táncsics, Károlyi, Kun Béla), s e sorozat kapcsolódhatna a történelem tanításához. Figyelmeztettek, hogy *Népszerű történelem* sorozatunk az utóbbi idő-

ben mintha elszürkült volna. Hasonló témákat kérnek, mint a tervünkben szereplő *A pártház ostroma*. Kifogásolták, hogy nem adtunk ki könyveket a népi demokratikus országok legújabbkori történetéről, s nem jelentettünk meg olyan memoárokat, melyeket a „túloldalon" írtak. Javasolták, adjunk ki egy sorozatot a munkásmozgalom kiemelkedő nőalakjairól (B. Webb, R. Luxemburg, K. Zetkin, Krupszkaja, Kollontaj, Ibarruri stb.). Felhívták a figyelmünket, vegyük jobban figyelembe az évfordulókat, időben jelentessük meg a jubiláris kiadványokat.

Nagy érdeklődéssel várják a Közgazdasági ismeretek című új sorozat műveit. Általában azt kérik, hogy *közgazdasági műveink* adjanak több segítséget gazdasági fejlődésünk megítéléséhez, gazdaságpolitikánk programjához. Foglalkozzanak főleg a reform bevezetése óta jelentkező kérdésekkel. A KGST-ről nincs elég mű, a 25. évfordulóra tervezett kiadvány példányszámát kevésnek tartják. Kérték, a Közgazdasági kislexikon mellett adjunk ki egy közgazdasági kézikönyvet a gazdaságpolitikai kérdések megvilágítására. Javasolták, adjuk ki újból a Gazdaságpolitikai kisszótárt. Nagy példányszámban kelne el — a hozzászólók szerint — egy új világpolitikai-világgazdasági kisatlasz is.

Indokoltnak tartják a Politikai kisszótár új kiadását. Örömmel üdvözlik a tervezett Világpolitikai Kislexikont és a Nemzetközi Almanach új — harmadik — kiadását. A *Mit kell tudni?* sorozat (a nemzetközi szervezetekről, az Egyesült Államokról, az arab világról, a nagy monopóliumokról szólnak az 1974-re tervezett művek) igen hasznosnak bizonyult a tájékozódni vágyóknak, s a könyvtárakban mint adattár szinte nélkülözhetetlen — állapították meg elismeréssel.

Az új eseményeket támasszuk alá új anyagokkal — ez volt a vissza-visszatérő igény a *nemzetközi kérdések* tematikájával kapcsolatban. Ne a napi sajtót ismételjük, a hátteret, a mélyebb összefüggéseket mutassuk meg. Művet kértek a szocializmusról mint világtendenciáról, s a szocialista világrendszerről. Többen kevesellték a Szovjetunióról, a szocialista országokról szóló művek számát. A diplomáciai okokból kényes témákról is adjunk ki, ha mást nem, tényirodalmat. Meg kell világítani olyan nemzetközi kérdéseket, mint az el nem kötelezettség, a szuperhatalmak, a szuverenitás.

Az idén is szóvá tették, hogy a Társadalomtudományi Intézet anyagai rendszertelenül jelennek meg. Olyan sorozat indítását is javasolták, mely a széles tömeget foglalkoztató mindennapi kérdésekre ad választ (bérek, árak, ellátás, lakás, közlekedés stb.) Javasolták, adjunk ki rendszeresen könyveket a közvélemény-kutatások eredményeiről, szociológiai felmérésekről.

Még mindig keveslik a *pártépítési* kiadványokat. Kérték a legfontosabb párthatározatok kiadását egy kötetben. Javasolták, adjuk ki újra a *Pártmunkások Kézikönyvét*. Hiányolták, hogy a *Tények* és *érvek* megszűnése óta nem adunk ki rendszeresen a pártagitációt segítő anyagokat. Az *Agit.-prop. Kézikönyvek* kiadását üdvözlik, sokat várnak tőle. A *Pártmunkások Kiskönyvtárába* a következő témákat javasolták: munkastílus az alapszervezetekben, a községi pártbizottságok, a csúcsvezetőségek munkamódszerei, a körzeti pártszervezetek, a pártélet „mikroszférája". Szóvá tették: nincs megfelelő kiadvány arról, hogyan kapcsolódik a KISZ a pártmunkához. Hasznos és fontos lenne egy könyv a Hazafias Népfront tevékenységéről is.

Szépirodalmi tevékenységünkről szólva, elhangzott olyan véle-

mény, hogy rangos kiadó ne adjon ki kétes értékű szépirodalmi könyveket. Inkább vegyünk át más kiadóktól, vagy jelentessük meg közös kiadásban a legsikeresebb szépirodalmi műveket. Viszont szinte minden értekezleten felvetették, hogy a megszüntetett *Tarka Könyvek* sorozatot valamivel pótolnunk kellene. Kevesellték tervünkben a szórakoztatva politizáló, olcsó, főleg a fiatalokhoz szóló politikai kisregényt is.

● Minden könyv találja meg olvasóit!

A tervértekezleteken elhangzottak egyértelműen bizonyítják, hogy a pártszervezetek nemcsak kötelességszerűen foglalkoznak kiadványainkkal. Közös erőfeszítésünk eredménye, amit a Borsodi Vegyikombinátban úgy fogalmaztak meg: ma már nem gond a Kossuth-kiadványok terjesztése, mert az emberek szívesen vásárolják könyveinket. De nem elégedhetünk meg azzal, ha sikerült eladnunk könyveinket. Nem mindegy, hogy a megvásárolt kiadványt elolvassák-e, vagy csupán a polcra teszik, esetleg eldobják. Az *Olvasó népért* mozgalmon belül nekünk sajátos szerepünk van: *az elméleti-politikai művek olvasótáborának — és nemcsak a vevőtáborának — a szélesítése.* Fontos, hogy minden könyv megtalálja a maga olvasóit. Nem elégedhetünk meg tehát kétségtelen eredményeinkkel, azzal, hogy kirendeltségeinkre már az utcáról is bejönnek Kossuth-kiadványokért, a könyvesboltok vezetői pedig sok helyen egyenesen követelik, hogy kapjanak meg minden Kossuth-kiadványt.

Külön figyelmet kell fordítanunk az *őszi—téli politikai könyvnapok* megfelelő előkészítésére. Sok községben a könyvterjesztés döntően a politikai könyvnapokra koncentrálódik. Továbbá az üzemekben jobban be kellene kapcsolni a szocialista brigádokat a könyvterjesztésbe, kidolgozva ennek módszerét. Még mindig sántít a terjesztés egyes egyetemeken és főiskolákon, s megoldatlan a középiskolákban.

Már évekkel ezelőtt megállapítást nyert, hogy a közkönyvtárak és az iskolai könyvtárak társadalomtudományi, politikai könyvállománya elavult. Az illetékesek részéről mutatkozott hajlandóság az állomány felújítására, de ezután a kérdés mintha elaludt volna. A rendezésre jó alkalom lenne a felszabadulás 30. évfordulója. A könyvtárosok bebizonyították az MSZBT „Kell a jó könyv" akciójával kapcsolatban, hogy képesek fontos kultúrpolitikai törekvéseket sikerre vinni.

Megoszlottak a vélemények a könyvek áráról. *Nincs drága könyv, csak rossz könyv* — mondták a boltosok. A mi terjesztőink és a pártbizottságok viszont ellene vannak minden áremelésnek. Lehet, hogy el tudjuk adni a drága könyveket is — mondják —, de a kisebb keresetűek, főleg a munkások, a parasztok, a fiatalok ma még nem tudnak sok pénzt költeni könyvvásárlásra. Ha ezt nem vesszük figyelembe, nem tudjuk eljuttatni hozzájuk értékesebb kiadványainkat.

Tervértekezleteinken több százan vettek részt. Nincs módunk és lehetőségünk minden hozzászólónak külön válaszolni. Bírálatukért, javaslataikért itt mondunk köszönetet. Ígérjük, minden tőlünk telhetőt megteszünk, hogy valóra váltsuk észrevételeiket.

Dr. Nonn György
a Kossuth Könyvkiadó igazgató-helyettese

A budapesti oktatási igazgatóság első esztendeje

Ez év október 1-én immár egy esztendős múltra tekinthet vissza a Budapesti Pártbizottság Oktatási Igazgatósága. Megtartva és továbbfejlesztve a már kialakult képzési formákat, a Budapesti Pártbizottság, az igazgatóság keretében egyesítette a káderképzéssel foglalkozó valamennyi oktatási intézményét. Így az egyéves és az öthónapos pártiskolát, a rövid tanfolyamok iskoláját, a marxizmus—leninizmus esti egyetemet. Ez az egyesítés — és a képzési igénynek megfelelően tervezett és felépített új épület — már önmagában is ugrásszerűen javította a fővárosban a politikai propaganda és a káderek kommunista nevelésének feltételeit.

A budapesti párt-végrehajtóbizottság az intézmény számára az alábbi fő feladatokat szabta meg: törés nélkül folytatni az előző három oktatási intézményben folyó képzést; munka közben kialakítani a belső szervezeti rendet és munkastílust; az erők koncentrálásával és céltudatosabb csoportosításával javítani a képzés minőségét, hatékonyságát, elsősorban a párthatározatok, a párt politikájának és eszméinek színvonalasabb, céltudatosabb képviselete révén. Igazgatóságunk az elmúlt egy év során ennek szellemében végezte munkáját.

Létrehoztuk az *egységes tanszékeket*, amelyek felelősek tantárgyuk oktatásáért az intézményben folyó összes képzési formákon. Igazgatóságunkon nyolc tanszék működik: filozófia (ennek keretében egy valláskritikai és etikai szakcsoport); politikai gazdaságtan; gazdaságpolitika; magyar és nemzetközi munkásmozgalom története; pártépítés; esztétika (ennek keretében egy közművelődési szakcsoport); szociológia; pedagógiai-módszertan.

Az erők és eszközök tömörítésével kialakított új képzési bázis lehetővé tette a *céltudatosabb tervezést.* Áttekinthetőek és összehasonlíthatóak lettek tematikáink és programjaink. Lehetővé vált a felesleges párhuzamosság megszüntetése. Jobban tudjuk egymásra építeni a kapcsolódó témákat. Célszerűbben tudjuk megtervezni s arányosabbá tenni a függetlenített tanárok terhelését. Így a létszám növelése nélkül mennyiségileg és minőségileg is nagyobb, igényesebb feladatok végrehajtására lett képes tanári karunk.

Az ideológiai színvonal további emelése céljából a tanárok számára elméleti vitákat terveztünk. A viták témáit a KB 1972. novemberi határozatában és az 1973. februári országos agitációs, propaganda és művelődési tanácskozáson szereplő témakörökből merítettük. Egyéves programot alakítottunk ki a tanárok pedagógiai-módszertani továbbképzésére. A tanárokkal egyenként elemeztük, megbeszéltük az első év tapasztalatait, melyek birtokában — ve-

lük egyetértésben — elkészíthetjük hosszú távú képzési, káderfejlesztési tervünket.

Élünk a főváros mint tudományos-kulturális központ adta lehetőségekkel. Budapesten van az ország legtöbb főiskolája, egyeteme, itt működik a tudományos intézetek nagy része. Az oktatási igazgatóság messzemenően támaszkodik ezen intézmények marxista oktatóira, a Politikai Főiskola, a Párttörténeti Intézet, a Társadalomtudományi Intézet tudományos munkatársaira és vezető pártmunkásokra. Közreműködésükkel *a legkülönbözőbb társadalmi, értelmiségi rétegek számára tudunk speciális ideológiai képzést nyújtani,* az írószövetségtől az egyetemek szaktanárain keresztül a színházak, képzőművészek különböző szervezeteiig. Ugyanakkor a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatának szellemében részletes tervet dolgoztunk ki *a munkások ideológiai képzésére, továbbképzésére.* A Munkásakadémia előadássorozatai éppúgy szerepet kapnak ebben, mint az öthónapos és az egyéves pártiskola, valamint az esti egyetem különböző tanfolyamai.

A politikai követelményekből kiindulva

Az oktatási igazgatóság függetlenített tanári kara, az esti egyetemen tanító tiszteletdíjas tanárok más intézményekben szerzett politikai, ideológiai tapasztalata olyan elméleti, tudományos bázist jelent, melynek segítségével fokozni tudjuk az ideológiai tevékenységet. Legfontosabb feladatunk pártunk politikájának szolgálata a propaganda eszközeivel. Ennek szellemében munkánk első évében *a korszerűsítés és a politika igényeihez való igazítás szándékával kritikailag elemeztük, felülbíráltuk, majd módosítottuk valamennyi tematikánkat, programunkat.* Ezeket a pártszervezetek, illetve a hallgatók rendelkezésére bocsátottuk. Egyidejűleg intenzívebbé tettük a hallgatókkal való foglalkozást, *növeltük a kiscsoportos előadások és a viták óraszámait.*

Tanszékeinket arra köteleztük, hogy vizsgálják felül tankönyveinket, jegyzeteinket, egyéb kiadványainkat. A Központi Bizottság illetékes osztályaival történt egyeztetés után összeállítottuk az 1973/74-es tanév oktatási anyagainak kiadási tervét. Megkezdtük a tantermek *korszerű szemléltető eszközökkel* történő felszerelését is.

Igazgatóságunk fontos feladatának tekinti, hogy a marxizmus—leninizmus alapvető elveit a szocialista építés adott feladataival összhangban tanítsa. *Oktató-nevelő munkánk tartalmát a párt politikai követelményei, a kongresszusi és más párthatározatok, a társadalmi és politikai szükségletek szabják meg.* Ezért tematikáinkban, előadásainkon, foglalkozásainkon a párt X. kongresszusának anyagai, a KB 1972. novemberi határozata, az országos agitációs, propaganda és művelődési tanácskozáson elemzett ideológiai, politikai kérdések, a párt belső életének fejlesztésére és összetételének javítására vonatkozó pártdokumentumok döntő helyet kapnak.

Legfontosabb nevelési feladatul az internacionalista meggyőződésű, szocialista hazafiságtól áthatott, kommunista magatartású, önállóan gondolkodni és cselekedni tudó, kellő kritikai készséggel és tájékozódó képességgel rendelkező személyiség formálását tűztük ki. Erőfeszítéseket tettünk és teszünk a társadalomtudományi kutatások új eredményeinek adaptálására, valamint a budapesti várospolitikai kérdések széles körű ismertetésére.

A különböző képzési formákon kiemelt helyet kap: pártunk politikájának, tevékenysége elvi alapjainak kifejtése és indokolása; a párt gazdaságpolitikájának ismertetése és magyarázata, valamint a várospolitikai kérdések; az ideológiai és politikai nevelés feladatai; a pártmunka stílusának fejlesztésével, a belső pártélettel kapcsolatos kérdések; a nemzetközi kommunista és munkásmoz-

galom különböző tanácskozásain elfogadott dokumentumok és határozatok propagandája, pártunk nemzetközi politikája; a köznevelés és közművelődés kérdései; a szocialista együttélés alapvető normái. Ezek elfogadtatásában fő módszerünk a vita, a marxizmus—leninizmus elvein és a tényekkel alátámasztott érvelésen alapuló meggyőzés.

A gyakorlati igényeket szolgálva

Pártiskoláinkon, tanfolyamainkon, az esti egyetemen — összhangban a fővárosi és kerületi káderképzési tervekkel — mintegy húszezer hallgató vesz részt. Közöttük nagy számban találhatók párt-, tömegszervezeti, gazdasági funkcionáriusok, értelmiségiek, de fokozatosan növeljük az oktatásba bevont üzemi munkások számát és arányát is. Esti egyetemi hallgatóink 40%-a a marxizmus—leninizmus eszméi és a párt politikája iránt érdeklődő pártonkívüli.

Valamennyi képzési formán elemeztük a részt vevő hallgatók összetételét és a budapesti párt-végrehajtóbizottság irányelveinek megfelelően ennek megjavítását tervezzük. Arra törekszünk, hogy *elsősorban a különböző szinteken tevékenykedő vezetők és azok vegyenek részt a képzésben, akik ezt párt-, állami, gazdasági, tömegszervezeti munkájukban hasznosítani tudják.* Ezzel egyidejűleg módosítottuk korábbi felvételi rendszerünket, s fő kritériumaként a budapesti pártmozgalom, a politikai élet igényeinek kielégítését határoztuk meg.

Az új oktatási évben az egyéves pártiskolán 50 hallgató, az öthónapos pártiskolán összesen 480 hallgató képzését látjuk el. A függetlenített pártmunkások tízhetes továbbképző tanfolyamát — korszerűsített programmal — ebben az évben 75 elvtárs végzi majd el. A rövid tanfolyamokon propagandistákat, a budapesti mozgalom különböző területeinek aktivistáit képezzük tovább, ebben az oktatási évben mintegy 2500 fős keretben. Esti egyetemünkön a kerületek általános tagozatain tízezer, az igazgatóságon szervezett különböző tanfolyamokon mintegy hétezer embert tanítunk.

Közreműködünk továbbá a tömegpropaganda tanfolyamok budapesti tematikáinak, tananyagainak, témáinak kidolgozásában. A Budapesti Pártbizottság propaganda és művelődési osztályával együtt megszerveztük a vezető propagandisták pedagógiai és módszertani továbbképzését. Tavaly ősszel mintegy 900, ez év őszén pedig 1500 propagandistát készítettünk fel a tömegpropaganda-tanfolyamok vezetésére.

Induló pártoktatási évünk új kezdeményezésekkel gazdagítja programunkat. *Pártépítési tanszékünk* sokszínű speciális kollégiumai mellett (Pártépítés és pártirányítás, Vezetési ismeretek, Tömegpolitika, A párt szervezeti fejlődésének történelmi tapasztalatai, A szervezeti szabályzat stb.) *kétéves szakosító tanfolyamot indít* pártbizottsági, csúcsvezetőségi tagok, alapszervezeti titkárok, propagandisták — mintegy 150 elvtárs — számára. Ez lesz az esti egyetem történetében az első pártépítési szakosító tanfolyam. Továbbá a mai igényeknek megfelelően első ízben indítunk kétéves *közművelődési szakosító tanfolyamot* — mintegy 100 fővel — a művelődési területen dolgozók, kerületi pártbizottságok függetlenített munkatársai, a tanácsok e területet irányító dolgozói, a művelődési otthonok vezetői részére.

A Budapesti Pártbizottság Oktatási Igazgatósága — a pártbizottság irányításával — az új és jobb feltételek között színvonalasabb és hatékonyabb propagandával kíván hozzájárulni a párt eszmei-politikai, cselekvési egységének és tömegkapcsolatának erősítéséhez. Erre törekedtünk működésünk első esztendejében, s erre törekszünk a továbbiakban is

Peják Emil
a Budapesti Oktatási Igazgatóság igazgatója

A nemzetközi kommunista mozgalom

STRATÉGIA ÉS TAKTIKA*

Hasznos könyv jelent meg a fenti címmel szovjet szerzők tollából, V. V. Zaglagyin főszerkesztő irányításával. E mű a világ erőviszonyainak alakulását, a forradalmi világfolyamat fejlődését és elemzését a nemzetközi kommunista mozgalom szemszögéből tárja az olvasó elé. Mindent abból a nézőpontból vizsgál, hogy mit tesznek és mit kell tenniük a kommunista pártoknak a különböző fő szektorokban (a szocialista világban, a fejlett tőkésországokban és a fejlődő országokban) a forradalmi folyamat előbbreviteléért. Kiindulópontjuk: miért és miként töltheti be korunkban a kommunista mozgalom a forradalmi világfolyamat vezető erejét.

A kommunista pártok szocialista tudatossággal kifejezik a munkásosztály és általában a dolgozók érdekeit. Fontos feladatuk az objektív és szubjektív tényezők helyes mérlegelése, benne saját szerepük tudatos alakítása.

A kommunista stratégia és taktika *elméleti alapja a marxizmus—leninizmus* — szögezik le a szerzők — beleértve a marxizmus—leninizmus mindhárom alkotórészét. A marxizmus—leninizmus elméleti fegyver a korszak jellegzetességeinek, fő folyamatainak a feltárásában. A stratégia és taktika a *szocialista forradalomról szóló marxi—lenini tanítás alkalmazása.*

A könyv írói számbaveszik és jellemzik a kommunista mozgalom főbb osztagait. A stratégia, taktika meghatározása szempontjából rendkívül fontosnak tartják a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásait; a modern kor proletárstratégiája szempontjából különösen az 1957., 1960. és 1969. évi moszkvai konferenciák nyilatkozatait és dokumentumait.

A mű a továbbiakban a szocialista világrendszer elért eredményeinek hatását vizsgálja a nemzetközi proletariátus és a nemzeti felszabadító mozgalmak forradalmi harcaira, szem előtt tartva annak bonyolultságát. Külön kiemelik a lenini gondolatot: *a szocializmusnak gazdaságpolitikájával kell a legnagyobb befolyást gyakorolnia a nemzetközi forradalomra.*

A szocialista forradalom törvényszerűségeiről szólva a szerzők kifejtik, hogy a kommunista pártok elengedhetetlen feladata *a forradalom objektív és szubjektív feltételeinek elemzése, pontos számbavétele.* Az objektív helyzet hibás értékelése számos szektás és revizionista tévedés forrása volt már a múltban is. A szerzők több tényezőt sorakoztatnak fel az *objektív érettség kritériumaként:* a termelőerők fejlettsége, az osztályviszonyok, ezen belül különösen a proletarizálódás, az imperializmus és a burzsoázia ereje és helyzete, a nemzetközi viszonyok kedvező, vagy kedvezőtlen volta. Ezzel kapcsolatban a mai viszonyoknak megfelelően kategorizálják a különböző országokat. Nagy gondot fordítanak a szerzők az olyan szubjektív feltételek vizsgálatára, mint az osztálytudat foka, a kommunista és munkáspártok ereje és politikája.

A másik kiemelt gondolat szintén a *szocialista forradalom általános törvényszerűségeiről* szól, anélkül, hogy kizárná (sőt feltételezi) a nemzeti sajátosságokat. E két összefüggő kérdésben ma is új és új viták keletkeznek. Vannak, akik *szektás módon* csak az általánosat veszik figyelembe és vannak, akik sze-

* Kossuth Könyvkiadó, 1973

rint nem is lehet általánosítani, *csak* a nemzeti sajátosságokról lehet beszélni. A szocialista forradalom törvényszerűségeinek tagadói elvetik a proletárdiktatúra szükségességét, a munkásosztály vezető szerepét, a forradalmi internacionalizmust.

A harmadik fő gondolata a könyvnek és egyben különálló problémaköre: *a demokráciáért és a szocializmusért folyó harc dialektikus egysége.* Ez egyben a tőkésországok kommunista pártjai stratégiájának kulcskérdése is. Ennek kapcsán fejtik ki a szerzők a polgári demokrácia lényegét és a munkásosztály viszonyát a polgári demokráciához. Ismertetik a forradalom és a reformok leninI koncepcióját, bírálják és elutasítják mind a jobboldali, mind a baloldali elhajlók nézeteit.

A pártok modern stratégiája kapcsán újra felvetődik a burzsoá hatalom szétzúzásának a szükségessége. Alapvetően e tanítás ma is igaz, de figyelembe kell venni az új erőviszonyokat és a különböző új politikai mozzanatokat. Az új elemek a mai kapitalizmusban sem teszik szükségtelenné a proletárdiktatúrát, ellenkezőleg, az új viszonyok — mindenekelőtt az állammonopolista rendszer — fokozottan követelik meg azt. A mindenfajta revizionistákkal szemben a kommunisták szilárd álláspontja, hogy a proletárdiktatúra nemcsak erőszak, elnyomó funkciókat lát el, és nem is ez a legfőbb lényege, hanem nevelő-szervező és építő tevékenységet is jelent.

A háború és a forradalom kölcsönviszonyáról szólva bebizonyítják, hogy általában nem a háborúk a forradalom okai, bár esetenként a háborúk, illetve azok következményei felgyorsítják a forradalmi folyamatot. *A forradalmak elsősorban a belső gazdasági, társadalmi, politikai viszonyokban gyökeredznek.* Miután korunkban a világháború elkerülhető, a békés egymás mellett élés, mint stratégiai jellegű folyamat, nem akadályozza a forradalmakat, sőt általában kedvezőbb körülményeket teremt egy-egy kapitalista országban a monopolellenes osztályharchoz.

A kapitalista világ kommunista pártjainak forradalmi stratégiája csak akkor érvényesülhet — teszik hozzá a szerzők — ha *a munkásosztály egységes.* Ezért a kommunista pártok fontos feladata a munkásosztály egységéért folytatott szívós küzdelem. Ma még sajnálatos tény: a tőkésországok munkásmozgalma nem egységes, pedig azt a monopoltőke legyőzése minden eddiginél szükségesebbé teszi. A megosztottság persze nem egyszerűen szubjektív tény. Történelmi, társadalmi, strukturális okai vannak. A munkásosztály nem homogén (különböző szakmájúak, nemzetiségűek, vallásúak, fajúak és meggyőződésűek). A munkásosztályt kistulajdonosok tömegei veszik körül, sőt a tönkrement kispolgárság egy része is a munkásosztály felé áramlik. Ezek általában negatívan hatnak az egység megteremtésére. A burzsoázia is igyekszik megosztani a munkásosztályt (gazdasági eszközzel, a munkás-bürokrácia támogatásával, eszmei diverzióval, különösen pedig az antikommunizmussal). A csúcsokon és a bázisokon egyaránt ki kell bontakoztatni a szakszervezeti egységet, pártszinten pedig a kommunisták és szocialisták egységét. Emellett a mind nemzetközibbé váló tőkével szemben (integráció, multinacionális konszernek) *a munkásosztály harcának még nemzetközibbé kell válnia.*

Külön fejezet szól a tőkésországok kommunista pártjai által szervezett antimonopolista front megteremtéséről. A munkásosztály vezette antimonopolista harc megteremti *a kapitalizmusból a szocializmusba vezető út átmeneti formáit.* Ennek elősegítésére a kommunista pártok átfogó stratégiai jelentőségű programokat dolgoznak ki. Széles körű államosításokat követelnek üzemi, par-

lamenti, munkás, illetve népi ellenőrzéssel a tőkés tulajdonviszonyok kiszorításáért, végső fokon annak megszüntetéséért. Hasonlóképpen jelentős agrárprogramokat, gazdasági követeléseket dolgoznak ki (bér, adó, társadalombiztosítási reformok), kijelölve a demokratikus jogok széles körét stb.

A forradalmi világfolyamat előbbrevitele megköveteli, hogy az afro-ázsiai és a latin-amerikai világban is előrelendüljön az antiimperialista, a demokratikus és a szocialista forradalmi folyamat. A szerzők ennek a témának szentelik a VII. és a VIII. fejezetet, leírva a bonyolult társadalmi és politikai folyamatokat, valamint a kommunisták ezzel kapcsolatos erőfeszítéseit. Sok szó esik arról, hogy e térségben mennyire és meddig lehet a nemzeti burzsoáziát forradalminak tekinteni. Helyesen mutatnak rá a szerzők, hogy e tekintetben élesebben kell differenciálni a nemzeti burzsoázia egyes csoportjai között. Felvázolják az ún. nem kapitalista út, a szocialista orientáció lehetőségét.

Ami *a latin-amerikai térséget* illeti, helyesen emelik ki a szerzők, hogy a térség országai már a XIX. század elején többségükben a kapitalista fejlődés útjára tértek és kivívták nemzeti függetlenségüket. Az elmúlt évtizedekben azonban az imperialisták — főleg az észak-amerikaiak — behálózták az egész latin-amerikai térséget és globális stratégiájuk fontos hátterévé tették. Ezért a latin-amerikai kommunista pártok és baloldali mozgalmak tevékenységének

---

A Hazafias Népfront székházában ünnepélyesen elbúcsúztatták az egyhónapos gyógyüdülésen részt vett dél-vietnami harcosokat. Búcsúztatót Harmati Sándor, a Magyar Szolidaritási Bizottság elnöke mondott

(MTI fotó – Tóth)

középpontjába került az *amerikai imperializmus* és az általa támogatott latinamerikai országok monopolistái elleni küzdelem. A forradalmi feladatok jellege tehát egyszerre válik antiimperialistává és nemzeti keretek között monopoltőkeellenessé. A kommunisták fontos feladata, hogy a monopoltőke megbuktatására megteremtsék az antiimperialista, monopolellenes, forradalmi-demokrata erők egységét.

A mű két egymással szoros összefüggésben levő fejezettel zárul. A kommunista pártok harca a jobboldali és a „baloldali" opportunizmus ellen, valamint a proletár internacionalizmus és a kommunista világmozgalom egysége.

A mű eddig ismertetett fejezeteiben gyakran szerepelnek egy-egy kérdés kapcsán a *jobb- vagy „baloldali" opportunisták* nézetei. Ebben a fejezetben összefoglalják a legáltalánosabb megnyilvánulásaikat.

Visszatérően állapítják meg, hogy a bal- és jobboldali opportunista áramlatok eszmeileg szoros kapcsolatban állnak a burzsoá és a kispolgári ideológiával. Ezért tárgyalják részletesebben az opportunizmus *társadalmi bázisát,* különféle gazdasági, politikai, társadalmi gyökereit és forrásait. Élesen aláhúzzák, hogy a tönkrement kispolgár a munkásosztály soraiban jutva magával hozza kispolgári ideológiáját. A jobboldali opportunizmus társadalmi bázisa pedig ma is a munkásosztály privilegizáltabb rétege.

A kispolgári türelmetlenséget fejezik ki a „baloldali" opportunisták a marxizmus—leninizmustól idegen szektás, kalandor jellegű ideológiai, politikai torzításaikkal. A „baloldaliak" nézeteiben az ultraforradalmiság és a nagyfokú szubjektivizmus tükröződik. A „baloldali" áramlatok közül két alapvető irányzatot emelnek ki: az egyik, a kínai kommunista párt vezetőinek antileninista irányvonala: a másik, az ún. neotrockizmus. A kínai nézetekről megállapítják, hogy azok alapvetően nacionalista, szovjetellenes jellegűek. A neotrockisták — Trockijhoz hasonlóan — elutasítják a szocialista forradalomhoz vezető különböző utakat, különösen semmibe veszik a demokráciáért folyó harcot és annak stratégiai összefüggését a szocialista forradalommal, a szocializmussal.

Az utolsó fejezet a három forradalmi áradat egyesülésének legfőbb feltételeként és összekötőjeként a *proletár internacionalizmust* tartja. A proletár internacionalizmus — hangsúlyozzák — a forradalmi munkásosztály ideológiájának és politikájának szerves része. Ennek magasabb foka: *a szocialista internacionalizmus* az azonos jellegű gazdasági, társadalmi, politikai rendszer talaján, a szocializmusban bontakozott ki.

A kommunista mozgalomban támadt nézeteltérések kiküszöbölésének is egyik fő fegyvere — a kommunista pártok önállóságát figyelembe véve — az internacionalizmus. Bár a világ fejlődésének új problémái „érthetővé" teszik a felmerülő nézeteltéréseket, mégsem „fogadhatók" el az állandó hivatkozások — például a szocialista világban — az olyan objektív tényezőkre, mint a közöttük levő szintkülönbségek. Ez utóbbiak nem abszolutizálhatók. A kommunista pártok a marxista—leninista elmélet fegyverével, mint tudatos, szubjektív tényező igénybevételével elősegíthetik a nézeteltérések kiküszöbölését.

Mindezeket a kérdéseket — hangsúlyozza a mű — a kommunista testvérpártoknak közös, vagy kétoldalú tárgyalásokon kell tisztázni és a proletárkapcsolatokat szélesíteni. Az internacionalizmus eszméit erősítve, tovább kell fejleszteni a mindhárom „áradatot" összekötő antiimperialista akcióegységet.

E hatalmas, világot átfogó feladatok osztálybázisa a nemzetközi munkásosztály, szervező, vezető ereje pedig a kommunista mozgalom.

Szántó György

A meggyőzés lélektanáról

– A VITATKOZÁS –

A párt nevelő tevékenységének tartalmát a párt eszméinek, céljainak, politikájának, határozatainak megértetése adja. Az egyéni, emberi oldalt a párt tisztségviselői, az aktivisták, a párttagság, sőt a párton kívüliek nagy tömegei képviselik. Érthető, ha a pártmunkában nem csupán azzal a kérdéssel foglalkozunk, hogy „mit", hanem azzal is, hogy „ki? kiknek? és hogyan?". Nem elhanyagolható problémák ezek, mert régi igazság: „a rossz agitátor többet árt, mint használ."

A hatószituációk közül *ezúttal a vitával,* a vitatkozással foglalkozunk. Mielőtt azonban ennek néhány, a pártmunkában is alkalmazható neveléslélektani módszerére térnénk, célszerű a *meggyőzésről,* annak főbb feltételeiről beszélni.

Meggyőző munkánk *nem öncélú,* hanem a párt eszméinek, politikájának, határozatainak megértetéséért végezzük, nemcsak az értelemhez, hanem az érzelemhez is szólunk, mozgósítva az akaratot is. A *meggyőződés* nemcsak *ismerete* valaminek, hanem *értelmi, érzelmi és akarati* összetevőkből álló *azonosulást* jelent, irányítója a cselekvésnek, magatartásnak. Nem elég azonban, hogy valaki ismerje, *értelmileg* elfogadja eszméinket. Az is kevés, ha csak *érzelmileg* áll mellénk. A döntő tényező, hogy aszerint *éljen és cselekedjen,* ennek megfelelő *magatartást* tanúsítson. Tapasztaljuk ugyanis nemegyszer, hogy vannak, akik nagyon jól ismerik a párt erkölcsi normáit, de hiányzanak belőlük az akarati tényezők és ezért cselekedeteik, életmódjuk ellentétes elveikkel.

Minden meggyőzés feltétele, hogy az érvek *igazak* legyenek, és arról magunk is tapasztalatok alapján meggyőződjünk. Nem lehet meggyőzni az embereket olyasmiről, aminek éppen a fordítottját tapasztalják a valóságban. Ezzel függ össze, hogy csak annak a szava lehet meggyőző, a párt eszméit, elveit, politikáját csak az hirdetheti eredményesen, aki nemcsak *érti azt, hanem aszerint él, és cselekszik.* Ellenkező esetben bármilyen jó agitátor, propagandista is az illető, ismerheti a hatáskeltés összes technikáját, meggyőzés helyett ellenérzést, ellenállást fog kiváltani.

Aki valamely dologról meg akar győzni valakit, annak az adott témában alapos tudással, tárgyi ismerettel kell rendelkeznie ahhoz, hogy képes legyen jól érvelni. A több tudás azonban nem járhat annak fitogtatásával, fölényességgel, mások lekicsinylésével, kioktatásával. A szerénység nem jelent tudatlanságot, de a tudatlanságot gyakran leplezik nagyképűséggel.

A hatásos meggyőzéshez más, *jó emberi tulajdonságok* is szükségesek. Elsősorban nagyfokú *türelem,* mert többnyire a türelmetlen, lehengerlő, erőszakos magatartás és módszer nem vezet célra. Ilyen láttán a legtöbben ellenállást fejtenek ki, vagy bezárkóznak. Szükség van tapintatra, intelligenciára, eleven, friss kritikus és önkritikus gondolkodásra is, úgyszintén nyílt, őszinte, emberséges magatartásra.

Meggyőző munkánk nagy veszélye a *telítődés.* Ez sajátos pszichés állapot: az unalom, a bosszankodás és ellenérzés keveréke, mely akkor következik be, ha egyazon dolgot unos-untalan ismételnek, ha frázisokat hallunk, ha egy témát elcsépelten, mindig azonos módon közelítünk meg. Gondoljuk csak meg, hogy egy-egy ünnepi rendezvény alkalmával a szónokok hányszor vétenek ez ellen. Évről évre ugyanazon gondolatokat, azonos szavakat ismételnek, amelyek már szinte közhelyi frázisként hatnak. Pedig bár ismétlődnek az alkalmak, de min-

dig *más körülmények* között és ezért *mindig van* új mondanivalónk, amely *összhangba hozható az ünnep szellemével.*

Telítődés esetén a meggyőzés elmarad, szavaink hatástalanná válnak, üresen hangzanak. A pártmunkában is számolni kell e veszéllyel, de ha felismertük, tudatosan védekezhetünk ellene. Alapigazság, hogy *nincs elcsépelt téma, csak a megközelítés, a módszer lehet elcsépelt, megszokott, unalmas.*

A *vita:* a vélemények cseréje, amelynek előzménye, hogy a két ellentétes vélemény, meggyőződés áll egymással szemben. A vita a *leghatékonyabban segíti* a nézetek megváltoztatását, a meggyőzést. A vita mögött hatékonyságban a legszemléletesebb előadás is elmarad.

A meggyőződésnek azért *leghatékonyabb* eszköze a vita, mert közvetlen személyi kontaktussal jár. Minden szó hatása azonnal mérhető, kifejezésre jutnak az érzelmek, amelyek szintén információt adnak az elért hatásról. A vita során mindkét fél aktív, kifejtheti az álláspontját (pl. az előadásos meggyőzésnél erre nincs lehetőség), egyik sem pusztán passzív befogadó. Előnye az is, hogy a vitát mindaddig folytathatjuk, míg meg nem győzzük a másikat. Az előadással szemben időigényes, nagy türelmet, kitartást, gyakorlatot igényel.

Sajátos jelenség, hogy a tömegkommunikációs eszközök térhódításával, az előadásos formák előnyben részesítésével mintha háttérbe került volna a két ember közötti vita a politikai munkában is. Régebben az ún. szóbeli agitáció különböző formái, a személyes meggyőzés, a pártmunka egyik fő módszere volt. Természetesen ma, más körülmények között más lehetőségek is rendelkezésünkre állanak, egyik-másik forma ma már idejét múlta. Mégis, a személyes vitát, vitatkozást *nem lehet nélkülözni.* Ma is gondot kell fordítanunk arra, hogy a vita eszközével győzzük meg a párttagokat és a pártonkívülieket egy-egy fontos kérdésben. A tv, a rádió elterjedése nem helyettesíti, hanem megerősíti a vita indokoltságát, hiszen az emberek mind több ismerethez jutnak, mind több a vitás, nem egyértelmű felfogás. Megköveteli a vitákat a pártélet eleven, friss, légköre, a demokratikus centralizmus fokozottabb érvényesítése. A határozatok meghozatalát széles körű vita kell hogy megelőzze, azért, hogy ne a végrehajtás szakaszában bukkanjanak fel kétségek, problémák. A párttagnak is lehetnek kételyei, aggályai a párt egyes intézkedéseivel, határozataival kapcsolatban, előfordulhat, hogy nem ért meg, vagy nem ért egyet valamivel, nem látja jól a dolgokat. Csakis a vita hozza felszínre ezt, és csak így tisztázható.

Gyakori, hogy a *vitától félnek,* sőt a vitát egyesek a veszekedéssel, a bajkeveréssel rokon dolognak tartják. Halljuk a megfogalmazást: „napirenden voltak a viták, veszekedések". E két fogalom közé nem szabad egyenlőségi jelet tenni. A vita — ha az pártszerű — nem veszekedés, hanem a pártélet nélkülözhetetlen eszköze. Ahol nincs vélemény-nyilvánítás, ott nincs vita, habár minden értelmes felnőtt embernek van mindenről véleménye, csak esetleg elhallgatja. Nem cél az, hogy az emberek látszatra egyetértsenek velünk, de valójában más legyen a meggyőződésük. A látszólagos véleményazonosság káros. A nézetkülönbözőségeket, dilemmákat felszínre kell hozni a döntés, a tisztázás érdekében. Ebben segít a vita. Többnyire azok félnek a vitától, akik maguk is bizonytalanok a kérdésben, vagy kényelmesek.

Tapasztaljuk azt is, hogy *egyes vezetők* nem veszik jó néven, ha a beosztottak velük vitatkozni próbálnak. Ezt tekintélyük csorbításának veszik, s nemegyszer hatalmi szóval elvágják a vitát. Ez hibás vezetési módszer, amit gyakran a kényelemszeretet, a téma kellő ismeretének hiánya motivál. Senki tekintélyén nem esik csorba, ha vitatkoznak vele és ő a másikat egyenrangú vitapartnernek tekintve — nem hatalmi helyzetből, hanem megfelelő érvekkel — képes meggyőzni. Sőt, ez növeli a tekintélyt.

Természetesen vannak feladatok a munkahelyeken, amelyeket meg kell ol-

dani, a *munkát nem lehet vitatkozással helyettesíteni.* Vannak olyanok, akik ahelyett, hogy dolgoznának, szívesebben vitáznak. Ahol a cselekvésnek van helye, ott nem adhatunk helyt öncélú vitáknak.

A jó vita ismérve

Előfeltétele, hogy olyanon vitatkozzunk, amin érdemes, ami lényeges, ami előbbre vivő. Az öncélú, meddő, „az akadémikus" vita mit sem ér. A cél: meggyőzni, cselekvésre késztetni. Tehát minden *vitának célja* van, nem a vitáért, hanem a párt igazáért és az annak megfelelő cselekvésért, magatartásért folytatjuk.

Akkor lesz a vita hatékony, ha azt, akivel vitatkozunk, *egyenrangú társnak* tekintjük, megbecsüljük. Soha nem indulhatunk ki abból, hogy amit én képviselek, az az egyedüli okos, a másiké butaság. Még akkor sem, ha az illető álláspontja hibás. Abból kell kiindulni, hogy csupán időbeli eltérés van köztünk. Előbb jutottunk el a helyes felismeréshez, mint a másik, de nekünk is végig kellett járni ezt az utat. Tiszteletben kell tehát tartani a vitatkozótárs véleményét, még ha téves is. Nem felejthetjük el, hogy a tisztességes embernek van véleménye, s amíg be nem látja, hogy az hibás, ragaszkodik hozzá és addig nem fogad el más véleményt. Jellemtelen az, akinek több véleménye van, s aszerint vallja, hogy kivel beszél. Az sem szilárd ember, aki gyorsan változtatja álláspontját. Normális jellemű és akaratú ember nem adja fel könnyen nézeteit, de ha meggyőzik — ha bosszúsan is — képes változtatni azokon.

A jó vitatkozás feltétele a türelem, a szerénység, a következetesség, az önfegyelem, a szélsőséges érzelmi kitörések feletti kontroll. Hatástalan a vita, ha veszekedéssé fajul, ha sérti a humanitást.

A vitatkozásnak vannak *pszichikai „fogásai"* is. Ezek közé tartozik, hogy előre jelezni kell: nem vagyunk egy véleményen. Nem helyes azonban rögtön kifejteni nézetünket, sőt még hibásabb az, ha „majd én megmagyarázom" kijelentéssel belefogunk a magyarázatba. Nekünk nem „megmagyarázni", hanem megértetni kell — és ez különbség, mert a megmagyarázást senki nem veszi jó néven, sőt, kioktatásnak és sértőnek tartják. A következő lépés: felkérjük a vitapartnert, hogy fejtse ki ő a nézetét. Ezt nyugodtan — közbeszólás, kézlegyintés, gúnyos arckifejezés nélkül — kell végig hallgatni, még ott sem szabad közbeszólni, ahol tévedése nyilvánvaló, de a logikailag hibás részt jól meg kell figyelnünk.

A további lépés: amikor végigmondta, kérjük meg, hogy a hibásnak tartott részt, számunkra, kicsit jobban magyarázza meg. Itt kezdődik a meggyőzés folyamata, mert az ismételt kifejtés során általában a hibás résznél mindenki ellentmondásba keveredik, mert a dolgokat másként látjuk, amíg csak gondolkodunk valamin, és másként, ha azt ki kell fejtenünk. Ilyenkor a szilárdnak hitt vélemény meginog, a dolgok más megvilágításba kerülnek, a legtöbb ember ilyeneket mond, „értem én ezt, csak nem tudom kifejteni", vagy „most valahogy bizonytalan vagyok, mert megzavartál", sőt eljut addig; „lehet, hogy nincs igazam?".

Ha idáig elértünk, a meggyőzés talaját előkészítettük, mivel ahhoz, hogy valaki megváltoztassa a helyesnek hitt véleményét, saját magának kell meggyőződnie annak hibás voltáról. Ekkor érkezett el a „lélektani pillanat" arra, hogy érveljünk, bizonyítsunk, kifejtsük az általunk képviselt vélemény valós voltát.

Takács Györgyné

A középtávú pártoktatási terv alapján

Pest megyében is félidejéhez érkezett a középtávú pártoktatási terv megvalósítása. A megyei párt-végrehajtóbizottság értékelte e munka kétéves tapasztalatait és megállapította, hogy a négy évre szóló feladatok időarányos végrehajtása megtörtént. Az eddigi munka nem kevés tapasztalattal, tanulsággal járt, amelyeket az új oktatási évben hasznosítani kívánunk.

A megyei politikai oktatási terv alapján a járási jogú pártbizottságok is négyéves feladatterveket dolgoztak ki, az alapszervezetek pedig úgynevezett beiskolázási terveket készítettek. Az elmúlt két év tapasztalatai *egyértelműen igazolták a pártoktatás ilyenfajta középtávú tervezésének szükségességét és előnyeit.* A tervezés hozzájárult ahhoz, hogy propagandatevékenységünket átgondoltan és összehangoltan, nagyobb hatékonysággal és perspektivikus előrelátással végezzük. Hatására minden szinten általánossá vált az a törekvés, hogy a propagandamunka kollektív és testületi üggyé váljék.

A tervezés hatásaként a propaganda *tudatosabb és gyakorlatiasabb lett, eredményesebben szolgálja a politikai feladatok végrehajtását.* Elmélyült a politikai tevékenység és a propaganda kapcsolatának megértése, növekedett a propaganda hatékonysága. Sikerült elérnünk, hogy a helyi politika jobban kifejezésre jusson az oktatás folyamatában.

A politikai célkitűzésekkel összhangban az első évben alakítottuk ki a pártoktatás szervezett kereteit. A második évben már nagyobb súlyt kapott az eszmei-politikai tartalmi célkitűzések megvalósítása, a hatékonyság növelése. A középtávú terv tehát jó iránytűként jelzi, hogy az éves tervekben milyen részkérdéseket kell kidolgozni a négy évre szóló célok megvalósítása érdekében.

A pártoktatás rendszerének fejlődése

A pártoktatás szervezeti keretei a középtávú tervben meghatározott célkitűzésekkel és a politikai szükségletekkel összhangban fejlődtek, alakultak. A megye politikai szukségleteinek megfelelően épült ki és fejlődik a káderek továbbképzésének megyei rendszere. Mindkét évben négy továbbképző speciális kollégiumot szerveztünk időszerű gazdasági és társadalompolitikai témakörökből. 1972-ben kiszélesítettük a továbbképzést, szakosító tanfolyamokat indítottunk a marxizmus—leninizmus mindhárom ágából. Emellett kéthónapos továbbképző tanfolyamot szerveztünk a járási, városi, üzemi és nagyközségi párt-, gazdasági és tanácsi vezetőknek. A párt-, állami és gazdasági vezetők politikai-ideológiai továbbképzését jól szolgálja a megyeileg szervezett előadássorozat.

A tömegpropaganda-tanfolyamok hallgatóinak száma évente 1500 fővel nőtt. Ez nem tekinthető egyértelműen kedvezőnek: a létszám növekedése jelzi, hogy helyenként még hat a mennyiségi szemlélet. Ez nehezíti a színvonal tartását, a minőségi követelmények érvényesítését, a megfelelő számú és színvonalú propagandista biztosítását.

A négyéves oktatási terv kezdetén a párttagság 74,5%-a vett részt hallgatóként vagy propagandistaként a politikai oktatásban. 1971/72-ben 81,7%-os, 1972/73-ban 77,6%-os volt a részvételi arány, tehát mindkét évben magasabb, mint 1970/71-ben. A múlt évben bekövetkezett csökkenésnek több oka van. Egyes alapszervezetekben nem a politikai igényeknek megfelelően végzik a párttagság beiskolázását. A legégetőbb politikai igény az új tagok eszmei—ideológiai képzése. Ez a követelmény azonban még nem kapta meg a megfelelő

helyet a párttagság oktatásában, nevelésében. Több alapszervezetben, különösen a kis létszámúakban nincs elegendő propagandista. Helyenként az igényeknek nem megfelelő forma megválasztása miatt év közben nagy a lemorzsolódás. Néhány alapszervezetben nagy a párttagok, de a propagandisták fluktuációja is, ami akadályozza a tanfolyamok szervezését. A kedvezőtlen helyzet kialakulásához hozzájárult az is, hogy az illetékes területi pártbizottságok kevés segítséget adtak a különböző gondokkal küszködő alapszervezeteknek. Mindez fokozott erőfeszítésekre késztet annak érdekében, hogy a párttagság oktatásánál ismét érjük el az 1971/72-ben kialakult 81—82 százalékos arányt.

A tömegpropaganda-tanfolyamok rendszerében a *gazdaságpolitikai kérdések* tanulmányozása áll az első helyen. Két év alatt elsősorban nagyüzemi munkások és középszintű vezetők ismerkedtek meg a párt gazdaságpolitikájának legfontosabb kérdéseivel. Nőtt az érdeklődés a társadalompolitikai és a világnézeti kérdések iránt. Szerény eredmény mutatkozik viszont a párt kultúrpolitikájának tanulmányozásában. E tanfolyamon a két évben elsősorban értelmiségiek vettek részt. Nem megfelelő arányban indítottak kultúrpolitikai tanfolyamokat az ipari és mezőgazdasági jellegű alapszervezetekben. A jövőben az ipari jellegű alapszervezetekben fokozni kell a kulturális, az ideológiai és a társadalmi élet kérdéseinek tanulmányozását, illetve az ilyen jellegű tanfolyamok indítását.

A nemzetközi politikai kérdések iránt változatlanul nagy az érdeklődés. A pártirányítás és pártélet kérdései tanfolyamon a két év során többségében alapszervezeti vezetőségi és testületi tagok vettek részt. E tanfolyamok kedvező hatása érezhető az alapszervezetek tartalmi munkájának fejlődésében.

A valláskritikai megyei tanfolyam a tudományos világnézet gazdag érvanyagával a ma még vallásos emberek közötti nevelőmunkához nyújt segítséget. Ezért e tanfolyamot elsősorban azokban a községekben indították, ahol az átlagosnál erősebb a vallásos világnézet és hagyományok hatása. Az *új párttagok megyei tanfolyama* a pártról való legfontosabb tudnivalókat ismerteti, mégis az e tanfolyamra történő beiskolázás elmaradt a politikai szükségletektől.

A propaganda irányítása

A *megyei irányító munka* fejlődését is elősegítette a középtávú tervezés, amely lehetővé tette, hogy a szervezési munka megalapozottabb legyen, és erőinket jobban az oktatás tartalmi feladatainak végrehajtására összpontosítsuk. A káderképzés és továbbképzés, valamint a tömegpropaganda színvonalának, szervezettségének és hatékonyságának növelését elősegítette az oktatási igazgatóság megalakulása és tevékenysége.

Az irányítás eredményeként említhető, hogy propagandamunkánk jobban figyelembe veszi a megye politikai célkitűzéseit és szükségleteit, az országos feladatokat szorosabban kapcsoltuk össze a megyei célokkal. A megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztálya, az oktatási igazgatóság, a gazdaságpolitikai osztály és a párt- és tömegszervezetek osztálya együttes munkájával készítettük el a valláskritikai és az új párttagok megyei tanfolyamainak tananyagát, és négy gazdasági jellegű megyei segédanyagot.

Megyei előkészítőket szerveztünk a propagandisták munkájának segítésére, az oktatási igazgatóság keretében megkezdődött a propagandisták egyhónapos speciális elméleti-politikai és pedagógiai-módszertani képzése. Több időt fordítottunk a területi pártbizottságok propagandamunkájának konkrét segítésére is (testületi üléseken, alapszervezeti titkári és agit.-prop. felelősi értekezleteken, propagandista előkészítőkön). További tervünk, hogy a megyei PMO

munkáját segítő társadalmi aktíva-hálózatot kiszélesítjük és szakcsoportokban működtetjük. A propagandisták munkájának segítésére a jövőben a Pest megyei Hírlapban rendszeresen jelentetünk meg elméleti cikkeket.

A *járási jogú pártbizottságok* irányító és szervező munkája ugyancsak eredményesen fejlődik. Rendszeresen segítik a közbeeső pártbizottságok, a csúcsvezetőségek és az alapszervezetek agitációs és propaganda felelőseit s a propagandistákat a helyi feladatok kialakításában, s eredményesen munkálkodnak a jó tapasztalatok elterjesztésén. Jobban irányítják a propagandisták kiválasztását és felkészítését. A legtöbb helyen hatékonyan működik az oktatási bizottság. Kevés helyen tárgyalták meg viszont testületi üléseken oktatási terveik végrehajtásának eddigi tapasztalatait. Ezért feladatul szabtuk, hogy a megyei értékelés és saját konkrét tapasztalataik alapján értékeljék a propagandára vonatkozó határozataik végrehajtását. A következő években azokra a feladatokra koncentrálják erőiket, amelyek az oktatási tervek teljesítésében döntőek. Különösen fontos feladatuk az oktatás tartalmi tapasztalatainak mélyebb elemzése.

Az *alapszervezetekben* is fejlődött a propaganda irányítása. A helyi politikai célkitűzések és igények alapján egyre tudatosabban szervezik a tanfolyamokat, a hallgatók tanulását. A propagandistákat mind több alapszervezetben tájékoztatják a helyi feladatokról és számoltatják be őket az oktatásban szerzett tapasztalataikról. De még nem kevés azoknak az alapszervezeteknek a száma, ahol a helyi politikai sajátosságok nem érvényesülnek az oktatás szervezésében, a párttagság politikai képzésének tervezésében. Még távolról sem mindenütt hasznosítják a politikai munkában az oktatás ideológiai-politikai tapasztalatait. Mindez a propagandisták, az alapszervezeti vezetőségek és a gazdasági vezetők kapcsolatainak rendszertelenségével és fogyatékosságaival, a kölcsönös tájékoztatás gyengeségeivel, a helyi információ szegénységével és az oktatás ellenőrzésének hiányosságaival függ össze. Ezért tűztük célul, hogy az alapszervezetek a tanfolyamok megválasztásában és a párttagság beiskolázásánál a helyi politikai szükségletekből induljanak ki, és szüntessék meg a helyenként elterjedt formalizmust. Ehhez az is szükséges, hogy a közbeeső pártbizottságok és csúcsvezetőségek tovább javítsák tartalmi és irányító munkájukat.

A propagandisták képzése és továbbképzése

A megyei PMO felmérést végzett és egységes propagandista katasztert készített a propagandisták politikai képzettségének helyzetéről. A felmérés 1873 propagandistára terjedt ki. Ennek alapján a megyei végrehajtó bizottság értékelte a jelenlegi helyzetet, és a szükségleteket figyelembe véve elkészítette a propagandisták képzésének és továbbképzésének középtávú tervét.

A terv mindenekelőtt célul tűzi, hogy 1978-ig a tömegpropaganda alapfokú és továbbképző tanfolyamain középfokú, a marxizmus—leninizmus középiskoláin felsőfokú politikai iskolai végzettséggel vagy annak megfelelő marxista—leninista ismerettel rendelkező propagandisták oktassanak. A propagandamunkával szemben támasztott fokozottabb követelmények szükségessé teszik a propagandisták alapos, körültekintő megválasztását. Megbízásuknál figyelembe kell venni azokat az alaptulajdonságokat, amelyek nélkül nem lehet eredményes propagandamunkát végezni: az elméleti, politikai érdeklődést, a rendszeres tanulásra, önképzésre való törekvést, a politikai tapasztalatokban való jártasságot, a jó képességet és pedagógiai érzéket az emberekkel való kapcsolat megteremtésére.

Ezeket az elveket figyelembe véve kívánjuk javítani a propagandisták összetételét. El akarjuk érni, hogy soraikban növekedjék a nagy- és középüzemek, valamint a termelőszövetkezetek fizikai dolgozóinak aránya. Közülük az erre alkalmas, lehetőleg középiskolával rendelkező fiatal párttagokat folyamatosan propagandistának képezzük ki. Természetesen továbbra is igényt tartunk a műszaki értelmiségiek, pedagógusok propagandista munkájára.

Gondos kiválasztással, tervszerű képzéssel és továbbképzéssel hosszabb távra stabilizálni akarjuk a propagandista hálózatot. A propagandisták megterhelésének enyhítésére a lehetőségekhez képest csökkentjük egyéb társadalmi funkcióikat.

Növelni kívánjuk a fiatalok és nők arányát, elsősorban ott, ahol a dolgozók közötti arányszámuk indokolja ezt. A pártiskolai, esti egyetemi felvételeknél ezért előnyben részesítjük őket.

A fenti célkitűzések megvalósítása érdekében a terveknek megfelelően megkezdjük a szükséges politikai iskolai végzettséggel nem rendelkező propagandisták továbbképzését. Ehhez az egyéves pártiskola, az esti egyetem háromféves általános tagozata, a szakosítók és a speciális kollégiumok egyaránt jó lehetőséget adnak. A szervezett képzés és továbbképzés megtervezése és az oktatási igazgatósággal való egyeztetése a járási jogú pártbizottságok feladata.

A propagandisták pártiskolai rendszerű, differenciált elméleti-politikai és pedagógiai-módszertani képzésére és továbbképzésére 1—2 hónapos tanfolyamokat szervezünk. A folyamatos és tervszerű pedagógiai-módszertani képzés és továbbképzés érdekében az oktatási igazgatóságon pedagógiai-módszertani csoportot hozunk létre. A megyei pedagógiai-módszertani tanfolyamokon résztvett vezető propagandisták bevonásával a propagandista előkészítőkön szakmódszertani előadásokat tartunk.

Az 1973/74-es oktatási évtől kezdődően az utánpótlás biztosítása érdekében fokozatosan új propagandistákat képezünk ki.

A korábbi kezdeményezést folytatva a megyei pártbizottságok osztályaival együttműködve tervezzük segédanyagok kiadását a propagandisták számára, valamint az oktatási igazgatóság keretében tervszerűen végezzük a járási, városi és nagyüzemi vezető propagandisták felkészítését.

A járási, városi és járási jogú pártbizottságok a megyei előkészítők alapján gondoskodnak a propagandisták megfelelő felkészítéséről. Ajánlatos a propagandisták irányítására, segítésére és ellenőrzésére tanfolyamonként járási, városi szakcsoportok létrehozása. A járási-városi, nagyüzemi, nagyközségi pártbizottságok, csúcsvezetőségek és az alapszervezeti vezetőségek teendője az is, hogy a helyi politikai feladatokról és a végrehajtás tapasztalatairól időben és rendszeresen tájékoztassák a propagandistákat.

A pártoktatás kétéves tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a négy évre szóló tervezés szükséges és hasznos volt. A hátralevő időben fontos feladatunk, hogy az irányítómunka és a szervezeti keretek javításával, a propagandisták tudatos és tervszerű képzésével és továbbképzésével egyidejűleg minden szinten jobban koncentráljuk erőinket az eszmei-politikai feladatok megoldására.

Illés Lajos
a Pest megyei PB munkatársa

VITA
VÉLEMÉNYCSERE

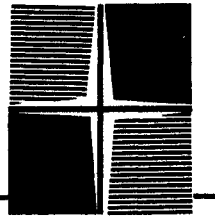

HOZZÁSZÓLÁS A VEZETŐK TOVÁBBKÉPZÉSÉHEZ

Vezetőképzés és ifjúsági mozgalom

A Pártéletben folyó vita, véleménycsere — úgy érzem — igazolja azt az állítást, hogy társadalmunk fejlődésének mai szakaszában kiemelkedő jelentőségű a vezetési tevékenység színvonalának, hatékonyságának emelése. A téma azonban nem szűkíthető le a gazdasági élet vezetőire, a már vezető funkciót betöltők körére. A gazdasági szféra vezetési helyzete, problémái kölcsönhatásban állnak a politikai szervezetek — így az ifjúsági szövetség — munkájával is, elsősorban *a káderkiválasztás, a nevelés* vonatkozásában.

A tudatos törekvés a vezetés színvonalának emelésére úgy lehet eredményes, ha annak összetevőit igen széles körben figyelembe vesszük. Ezért szeretném röviden — elsősorban saját tapasztalataim alapján — érinteni az ifjúsági mozgalom, a KISZ és a társadalom vezetőkiválasztó, képző, továbbképző folyamatainak néhány összefüggését.

A KISZ-nek, mint politikai szervezetnek a kapcsolata a „vezetés" fogalomkörével, elsősorban a vezetői feladatot ellátó fiatalok munkáján vizsgálható. Sok függ attól, hogy kiválasztásuk, felkészítésük és munkájuk során szerzett tapasztalataik alapján a KISZ milyen színvonalon tudja betölteni hivatását. Úgy érzem azonban, hogy a KISZ-vezetők politikai szervező, nevelő munkáján kívül is feltárhatók olyan összefüggések, amelyek — az e hasábokon folyó véleménycsere szempontjából — érdekesek.

A vezetővé válás folyamatáról

Nehéz nyomon követni, honnan ered e folyamat az egyes konkrét esetekben, de az bizonyos, hogy nem a vezetői kinevezés (megválasztás) az első mozzanata. Hiszen akinél így lenne, nem teljesítheti a vezetői követelmények minimumát sem. Az is igaz viszont, hogy e folyamat a tényleges vezetői munka kezdetével felgyorsul, s kiteljesedése csak a vezetői munka során lehetséges.

Az ifjúsági mozgalom sajátos helyzetet foglal el a társadalomban a vezetőkiválasztás körülményei szempontjából. A KISZ-szervezetekben pl. (de már az úttörőmozgalomban is!) nemcsak a vezetők, hanem az aktivisták nagy része is hosszabb-rövidebb ideig *vezetői helyzetbe* hozható, vezetőként működik egy-egy akció során. Ennek nyomán a személyi vezetői alkalmasság, a képességek és a készségek fejleszthetők és mérhetők. Az ifjúsági mozgalom alsó szintű vezetői nélkülözik a vezetők munkaeszközeinek egész sorát: sem anyagi, sem jelentősebb erkölcsi ösztönzőkkel nem rendelkeznek. Alapvetően *az emberi viszo-*

nyok alakításával, nevelő és példamutató magatartással, meggyőzéssel érhetnek el sikert. E követelmények a szocialista vezetőkkel szemben elsődlegesek. Fogalmazhatnánk úgy is: eszközök hiányában „kénytelenek" szocialista vezetői módszereket alkalmazni.

Végül egy ifjúsági realitás: mire valaki a KISZ-ben jó vezetővé érik, már biztosan nem gyerek. A tapasztalatok, a KISZ nevelő munkájának gyümölcse a társadalomé. Ez természetes dolog. De rávilágít arra is, hogy az ifjúsági mozgalom mindig vezetési problémákkal küzd, hiszen ezek folyamatos megoldásával fejti ki nevelő hatását, ezek érvényesítése pedig az új nemzedékek belépésével újratermelődik.

S nem elhanyagolható az a viszony, megértés sem, ami az ifjúsági vezetők és gazdasági vezetőik között kialakulhat. A szocialista társadalomban a vezetés színvonala — véleményem szerint — csak a beosztottakkal szoros kölcsönhatásban emelhető. Ezért fontos politikai kérdés: tudnak-e a munkatársak „vezetői" fejjel is gondolkodni, tágabb összefüggéseket is felismerni a saját részfeladaton kívül. Ehhez segít a társadalmi szervezetekben, így a KISZ-ben végzett vezetői munka, megbízatás is.

A vezetői alkalmasság nem csupán ismeretekből, képességekből, készségekből áll, hanem ennek fontos eleme mindazon társadalmi tapasztalatok összessége is, amelyek a szocialista társadalomban a vezető munkájához nélkülözhetetlenek. E társadalmi tapasztalatok megszerzéséhez is jó lehetőséget teremt a fiatalok számára az ifjúsági szövetségben végzett vezetői munka.

Fiatal szakemberek gyakran panaszkodnak arra, hogy senki sem tanította őket vezetni, csupán a szakmát ismerik. Ezért munkájuk során — amely sokszor vezetői munka! — a kezdeti időszak sok kudarcot is hoz számukra. A KISZ a körükben végzett munka során, a vezetésbe való bevonásukkal segíthet e problémák megoldásában is: vezetői tapasztalatok szerzésére van lehetőség!

A többi között e szemszögből vizsgálva is nagy jelentőségű az MSZMP KB ifjúságpolitikai határozata és a nyomában létrejött Ifjúsági Törvény. A fiatalokat számos kérdés eldöntésénél bevonja a társadalom vezetési szférájába, gyors tapasztalatszerzést, fejlődési lehetőséget teremtve ezzel. Sok érv igazolja: az ifjúsági mozgalomban vezetői tapasztalatokat szerzett, vezetővé érett fiatalokra a társadalom más területein is számíthatnak, a KISZ jelentős szerepet játszhat a társadalom vezetői utánpótlásának nevelésében.

Vezetéstudomány és ifjúsági mozgalom

Amint a hozzászólók is említik, a szocialista vezetéstudomány fejlődése korunkban vett új lendületet. A kísérletek a tudomány fejlődésében mindig nagy szerepet játszottak, segítették, gyorsították azt. A társadalomtudományokban azonban a kísérletek korlátozottabb jelentőségűek. Ezért is fontos, hogy megragadjunk minden kísérletezési lehetőséget, amely előbbre viheti a fejlődést.

A vezetéssel kísérletezni csak olyan helyen és olyan problémákkal szabad, ahol a kísérlet tudományos igényű értékelése a lényeges, és kisebb jelentőségű a konkrét kérdésben a siker vagy a kudarc. (A tudomány számára a kudarc is értékes: csökkenti a felvetett kérdések lehetséges válaszainak számát, hozzásegít a megoldáshoz.) Az ifjúsági mozgalom kiváló kísérleti terepe a tudománynak. Viszonylag kicsi kockázattal, *valós társadalmi körülmények között* a gyakorlattal szembesíthetők az új feltevések, vagy alkalmazhatók máshol bevált módszerek. Természetesen itt sem lehet minden kísérlet tárgya. A kísérletezés, amelynek tárgyai, részesei emberek, igen nagy felelősséggel jár, de a kísérletek módot adhatnak arra, hogy az ifjúsági mozgalom vezetői és tagjai ezek révén

(sokszor saját kudarcaik árán!) szerezzék meg a szükséges tapasztalatokat, s egyben relatíve új eredményeket is érjenek el.

A KISZ-ben számos ilyen — a vezetési szférát érintő — kísérlet folyt és folyik ma is. *Csak néhány példa:* Vegyes életkorú alapszervezetek a középiskolákban; a testületi döntések mechanizmusának technikája; a politikai információk feldolgozásának módjai; a szervezeti élet egyes kérdései; a nevelés komplexitásának lehetőségei az iskolai KISZ-szervezetekben; új versenyformák, értékelési módszerek stb. Gondot okoz viszont, hogy számos esetben nincsenek meg a feltételei a helyi kísérletek tudományos igényű lefolytatásának és értékelésének, az eredmények általánosításának. Néha úgy tűnik, hogy csupán néhány „megszállott" hobbyjáról van szó.

Mivel a KISZ felsőbb irányító szervei foglalkoznak a KISZ vezetőképzési rendszerének továbbfejlesztésével, erről itt most nem kívánok részletesen szólni. Csupán néhány megjegyzést kívánok tenni ezzel kapcsolatban.

A KISZ vezetőképzése nem szűkíthető le a vezetők ismeretekkel való felvértezésére. Arra kell törekedni, hogy *vezetési szemléletet* is adjunk. Arra neveljünk, hogy *elemezzenek, értékeljenek, döntsenek!* Érezzék saját felelősségüket a valóság alakításában, ne receptet várjanak, hanem önállóan keressék a megoldást! Ilyen értelemben maga a KISZ-vezetői gyakorlat is vezetőképző, nevelő hatású!

A KISZ-ben a szűk értelemben vett vezetőképzés (iskolai, tanfolyam-jellegű) *a vezetői követelmények differenciált rendszerére épüljön!* Amíg nem világos és egyértelmű — s nem konkrét — a különböző szinteken dolgozó KISZ-vezetőkkel szemben támasztott követelmény, nem alakítható ki egységes képzési rendszer sem. Törekedni kell a fokozatosság és a folyamatosság érvényesítésére, a KISZ-en kívüli párt- és állami vezetőképzéssel való szervesebb kapcsolatra. Így az ifjúsági szövetség vezetőképzése jó alapot adhat a társadalom „felnőtt" vezetőképző formáihoz, lehetővé teheti azok induló szintjének emelését is.

Meggyőződésem, hogy egy eredményesen dolgozó ifjúsági vezető a későbbiekben felnőtt vezetőként is meríthet tapasztalataiból.

Kápolnai György
a KISZ VI. ker. Bizottságának titkára

AGITPROP KÉZIKÖNYVEK

A párt tömegoktatásának módszertana

●●●

288 old. ● 12,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A most megjelent kézikönyv szerzői a pedagógiai tudomány általános eredményeinek és a politikai propaganda sajátos követelményeinek egybeötvözésével igyekeztek megválaszolni a tömegoktatás pedagógiájának és didaktikájának legfontosabb elveit és módszereit.

Az ügyintézés szocialista vonásainak erősítése

A PÉNZÜGYMINISZTÉRIUM PÁRTSZERVEZETÉNEK TEVÉKENYSÉGE

Az államigazgatás minden államban szükségképpen jelentős létszámmal és sokféle eszközzel dolgozik. Így van ez nálunk is, az igazgatás itt sem képzelhető el apparátus, különböző jogszabályok, adatszolgáltatások, elemzések és jelentések nélkül. Ezért ezeket — bár sokan hajlamosak rá — nem lehet bürokráciának minősíteni.

A bürokráciáról beszélni akkor indokolt, mikor a jogszabályok nehezen érthetők vagy feleslegesek, amikor lélektelen, gépies az ügyintézés, amikor vég nélküliek az egyeztetések, elhúzódnak a döntések stb. S minthogy ilyenek előfordulnak, folyamatos és mindig időszerű feladat az igazgatási tevékenység és szervezet fejlesztése, korszerűsítése.

A Pénzügyminisztérium az államigazgatás egyik központi szerve. Tevékenységének jelentőségét az adja, hogy intézkedései hatnak egyrészt a gazdálkodó szervekre, másrészt az állampolgárok gazdasági körülményeire, jogaira és kötelességeire és ezen keresztül társadalmi-politikai közérzetére is.

A pénzügyigazgatási tevékenység fejlesztéséhez, a társadalmi és a gazdasági feltételek — a szocialista demokratizmus, a gazdaságirányítás decentralizált modellje — kedvezőek és adottak. A pénzügyigazgatási szervezet és munka fejlesztése azonban hosszabb távú feladat. Ezért célszerű röviden áttekinteni — nem a teljesség kedvéért — a már megtett intézkedéseket.

A pénzügyi szervezet korszerűsítését jelzi

— a vállalatok, szövetkezetek pénzügyi ellenőrzésével, az állami bevételekkel foglalkozó egységes — a korábbinál kisebb létszámú — apparátus létrehozása;

— a pénzügyi munka jobb elméleti megalapozása érdekében létrehozott Pénzügykutatási Intézet;

— Számító Központ létesítésével a korszerű és gyors adatfeldolgozás, a pénzügyi adatbázis megteremtése, ennek alapján a gyorsabb és megalapozottabb döntések előkészítése, a szabályozás elvi alapon történő továbbfejlesztése;

— az államigazgatási — ezen belül elsősorban a pénzügyigazgatási — tevékenység fejlesztésének elősegítésére létesült Államigazgatási Szervezési Intézet.

A pénzügyigazgatási munka fejlesztése és egyszerűsítése érdekében pénzintézetek hatósági jogkörét a minisztérium vette át, csökkentették a számviteli adatszolgáltatási kötelezettséget és a számviteli szabályok kötöttségét, bevezették az adóközösségi adóztatást, növelték a tanácsok

pénzügyi önállóságát, decentralizálták a pénzügyi hatásköröket.

A felsorolás arra utal, hogy a pénzügyigazgatásban felismerték a decentralizálás helyességét és fontosságát. A pártszervezet politikai munkával meggyőzte a dolgozókat arról, hogy a hatáskörök, a döntések decentralizálása és a közvetett szabályozás nem gyengíti a központi hatalmat, a tervszerű irányítást, hanem éppen megfordítva, erősíti. A gyakorlati tapasztalatok e megállapítást igazolták.

A hivatalvezetés a minisztériumi munkában az elvi, konstrukcionális kérdésekkel való foglalkozást, a tervszerű előrelátást, az aktivitást és a kezdeményezőkészséget helyezte előtérbe, s ezt támogatta a pártszervezet is. Bár meg kell jegyezni, hogy akaratunktól eltérően és részben tevékenységünktől függetlenül az operatív ügyek nem csökkentek. Korszerűen dolgozni régi felfogásban és módszerekkel nem lehet. Ennek helyességét belátni könnyű, annál nehezebb azonban megvalósítása a mindennapi munkában.

A felsőbb párt- és állami szerveknek az államigazgatási munkára vonatkozó határozatai és állásfoglalásai ismertek a minisztérium munkatársai előtt, egyesek előkészítésében részt is vettek, ill. vesznek. A határozatok céljait nemcsak ismerik, hanem magukévá is teszik. Ebben a pártszerveknek is jelentősek az érdemeik. Az általános egyetértés és tenni akarás mellett azonban előfordul egyéni értelmezés is, néha partikuláris érdekek kerülnek előtérbe. Találkozhatunk a saját munka túlértékelésével és mások munkájának indokolatlan lebecsülésével is.

Politikai munka az állami feladatok megoldásának segítésére

A minisztériumi feladatok megoldását elősegítő politikai tevékenységet a felsőbb szervek határozataiból eredő feladatok önálló megfogalmazásának ösztönzése, a politikai szempontok határozott képviselete és számonkérése, a kritikus hangvétel és a kezdeményező magatartás jellemzi.

E tevékenység konkrét formái, módszerei a következők:

— az államigazgatási munka korszerűsítésére vonatkozó határozatok ismertetése és megértetése, a pénzügyigazgatásra háruló teendők kidolgozása, a végrehajtás elősegítése;

— a X. pártkongresszusnak és a Központi Bizottságnak az államigazgatási munka fejlesztésére hozott határozataiból adódó feladatok felmérése, a pénzügyi szervek és a pártszervezet tennivalóiról szóló előterjesztés megvitatása pártbizottsági ülésen;

— az egyes vezetők beszámoltatása kapcsán a munkamódszerek, a kapcsolatok, az együttműködés, a koordináció vizsgálata, ajánlások javításukra, fejlesztésükre;

— együttes megbeszélések a társminisztériumok párt- és szakmai vezetésével az együttműködés javítása, egymás munkájának fokozottabb megbecsülése, segítése érdekében;

— felmérések kezdeményezése a munkakörülményekről, az ügyintézés módszereiről, a munka anyagi-technikai feltételeiről, az ügyintézés és ügyfélforgalom problémáiról stb.;

— különböző szintű fórumok teremtése a hivatali munka megjavításához szükséges javaslatok megtárgyalására, ahol nyílt és kritikus légkörben általában sikerül a szemléleti és a cselekvési egység kialakítása.

Pártszervezeteink mindezek mellett önállóan is foglalkoznak területükön a hivatali munka segítésével és ellenőrzésével.

A minisztérium pénzügyigazgatási tevékenysége általában megfelelően alkalmazkodik az irányítási rendszer logikájához. A döntési struktúra és mechanizmus lehetővé teszi, hogy olyan szinten döntsenek, ahol az informáltság a legjobb. Kezdeti lépések történtek az ügymenet ésszerűsítésé-

re, lerövidítésére, az adatigények csökkentésére, a számvitel rugalmasságának növelésére.

A pénzügyigazgatási munkában elért eredmények mellett azonban gondok és nehézségek is jelentkeznek. Ezek részben saját vagy más szervek munkájának fogyatékosságaira, részben pedig szemléletbeli hiányosságokra vezethetők vissza. Azért is célszerű ezekről beszélni, mert nagy részük megszüntetése csak valamennyi államigazgatási szerv egyetértésével, illetve együttes erőfeszítésével érhető el.

Az államigazgatás funkcionális és ágazati irányító szervei között napjainkban is gyakoriak a viták az irányítási rendszerhez való alkalmazkodás, a döntési struktúra és hatáskörök kérdésében. A viták évek óta tartanak, hol ellanyhulnak, hol felélénkülnek, középpontjukban a napi irányító tevékenység problémái állnak. Ezek arra figyelmeztetnek bennünket, hogy az elvi kérdések megoldására és ezek egységes értelmezésére, gyakorlati végrehajtására nagyobb figyelmet kell fordítani.

Az államigazgatásban a funkcionális és ágazati szervek útján történő irányítás a gyakorlatban még nem kifogástalan. A problémák és a viták az irányításban részt vevők „szerepével" kapcsolatosak. A viták abban gyökereznek, hogy a tulajdonosi és ágazati irányítási jogkör elhatárolása sem elméletileg, sem gyakorlatilag nem tekinthető még megoldottnak.

Az ágazati irányításban a legtöbb minisztériumnál a jogszabályi jelleg dominál. Ezek sok esetben pénzügyi szabályozást is igényelnek. Az „eredmény": a hatályos pénzügyi jogszabályok három vaskos kötetet töltenek meg. Emellett sok a leiratos, körleveles szabályozás, melyet csak a „beavatottak" ismernek. Helyenként a túlszabályozás joghézagokkal párosul, s a visszamenőleges hatállyal történő intézkedések „izgatják" a szakmai és a szélesebb közvéleményt. Összegezve: a sok rendelkezés — párosulva a közgazdasági szabályozókkal — nehezíti az áttekintést, a megvalósítást és az ellenőrzést egyaránt, lassítja az ügyintézést.

Decentralizálás és döntés

Sajátos ellentmondás figyelhető meg a decentralizálás és a döntési szintek emelkedése között. Mind több helyről vetik fel, hogy ha jól halad a decentralizálás, akkor miért születnek a döntések az indokoltnál két-három szinttel magasabban. A feladatok leadásának folyamatát a döntések feljebb hárításának egyre erősödő jelensége kíséri. A döntések sokszor elhúzódnak, indokolatlan kompromisszumokat tartalmaznak. Ennek többféle oka lehet:

— különféle vélt érdekből, felelősségáthárítási célzattal alsóbb döntési szférákba tartozó ügyekben központi döntés igénylése;

— a szabályozási rendszer keretei és logikája szerint rendezendő kérdésekben egyedi, magas szintű döntések kikényszerítése;

— az a felfogás, mely szerint annál fontosabb, rangosabb az ügy, minél magasabb szinten döntenek;

— a nem kielégítő döntéselőkészítés miatti hibás alsóbb szintű döntések felülvizsgálata és új döntés hozatala.

Megállapítható, hogy az állampolgárok és a vállalatok egyes esetekben nem ismerik kellően a pénzügyi jogszabályokat. Részben azért, mert a tájékoztatás nem kielégítő, a nyelvezet pedig bonyolult, nehezen érthető. Nagyobb figyelmet szükséges fordítani a pénzügyi vezetésnek és apparátusának, hogy folyamatosan megismerjék az intézkedéseikkel kapcsolatos társminisztériumi, vállalati és lakossági véleményeket.

Bár az utóbbi időben sok minden történt a pénzügyigazgatás színvonalának emelésére, egyszerűsítésére, tudatában kell lennünk annak, hogy a szakmai és a szélesebb közvélemény a változásokat még nem tekinti jelen-

tősnek. A pénzügyi, számviteli adatszolgáltatás, az előírások és a nyomtatványok csökkentése és egyszerűsítése, illetve korszerűsítése tekintetében a kezdeti eredmények talaján további intézkedések lehetségesek és szükségesek. Az egyes vállalatok, intézmények nagyságához, felkészültségéhez és feladataihoz jobban alkalmazkodó, differenciált előírások felé kell haladni. Itt a pártszervezetnek főleg szemléletformáló, a megszokottságot megváltoztató tevékenységét kell fokozni. Erősíteni kell azt a felismerést, hogy a kevesebb néha több.

Az államigazgatási, pénzügyigazgatási munka egyik fontos célja a határozatok egységes, gyors és pontos végrehajtása. Ennek hatásfokát kellene leggyorsabban és legnagyobb mértékben javítani, mert enélkül az előző fázisok eredményei is kétségessé válnak. A végrehajtást gyakran maguk a határozatok nehezítik: igen gyakori a több felelős, „körmönfont" fogalmazás. El kellene gondolkodni azon is, miért nem tartalmaznak gyakrabban szankciókat a határozatok a késedelmes vagy nem megfelelő végrehajtás esetére.

A pártszervezet további feladatai

A minisztériumi pártbizottság, a végrehajtó bizottság és az alapszervezetek hivatali munkát segítő, ellenőrző tevékenységén belül a pénzügyigazgatás korszerűsítését elősegítő tevékenység fő vonala a gyakorlatban helyesnek bizonyult. Tehát nem új utakat kell keresni, hanem a megkezdett munkát kell folytatni, színvonalasabban, következetesebben, hatékonyabban, jobban alkalmazkodva az adott időszak körülményeihez. A következő időszakban elő kell segítenünk:

— a pénzügyi rendszer (intézmények, szervezetkonstrukciók, intézkedések) állandó fejlesztését;

— a dolgozók politikai-szakmai felkészültségének további növelését;

— a szakmai közvélemény és az állampolgárok színvonalas tájékoztatását, véleményének megismerését, a pénzügyi intézkedések megértetését, a közvélemény támogatásának megnyerését;

— a kommunisták példamutatásának és felelősségének növelését, az emberi méltányossági körülmények jobb figyelembevételét;

— a pénzügyi nyelvezet és nyomtatványok egyszerűsítését;

— a jogszabályok, adatszolgáltatások, nyilvántartások minőségének javítását, mennyiségének csökkentését, az ügymenet korszerűsítését;

— az államigazgatás továbbfejlesztését elősegítő javaslatok kidolgozását (irányító szervek döntési struktúrájának fejlesztése, ágazati irányítás és tulajdonosi felügyelet elvi kérdéseinek tisztázása, az irányító szervek tevékenységében a gazdaságirányítási rendszer alapelveinek következetes alkalmazása stb.);

— az információs rendszer tökéletesítését a modern számítástechnika nyújtotta lehetőségek fokozottabb kihasználásával;

— a munkakörülmények és a hivatali elhelyezés javítását.

Pártszervezetünk e tevékenységének, eredményeinek és gondjainak ismertetése, valamint a témával kapcsolatos néhány gondolat kifejtése talán elősegíti más szerveknél is az említett kérdésekkel való foglalkozást. A napi munka sok gondja mellett többet kell foglalkoznunk a távlatokkal, erősíteni kell képességünket az előrelátásra. Ezáltal csökkenthető ugyanis a gépies, sablonos munka. Így fordíthatunk több időt a lényeges társadalmi-gazdasági kérdések megoldására, mellyel a dolgozók közérzete javítható, és közéletünkben — az államigazgatásban is — mindjobban kiteljesedhet a szocialista demokratizmus.

Dr. Sütő Dezső
a pártbizottság titkára

Értelmesen, hasznosan dolgozni a körzetben

A lakókörzeti pártszervezetek mindig fontos láncszemei voltak a pártmunkának. Mostanában azonban jelentőségük még inkább emelkedik. Kerületünkben — Budapest II. kerülete — például jelenleg párttagságunknak több mint 20 százaléka tartozik a körzeti pártszervezetekhez. S szinte általános tendencia a körzeti tagság gyors növekedése, hiszen mind többen mennek nyugdíjba, s az átlagos életkor is meghosszabbodott. A lakókörzeti pártmunka jelentőségének növekedését az is indokolja, hogy a tanácsok jellege, funkciója sokat változott, s hogy betöltsék feladatukat, nélkülözhetetlen a párt politikájának ismertetése, az élő, közvetlen szó meggyőző ereje. A körzetekben igen sok tudás, tapasztalat halmozódik fel, hiszen a párttagok többsége mögött hosszú idők sokféle politikai küzdelme áll, a párt szellemi tőkéjének jó része itt raktározódik.

Ezen a fórumon aligha kell tovább fejtegetni a körzeti pártszervezetek fontosságát. Mi is úgy gondoltuk: az általános méltatás, ösztönzés helyett egy kicsit konkrétabban kell segíteni, irányítani munkájukat. Így került sor a kerületi végrehajtó bizottság és az egyik nagy körzeti pártvezetőség együttes ülésére. A módszer maga nem új, ezt máskor is alkalmaztuk már, elsősorban azért, hogy a testület közvetlen élményeket szerezzen, érzékelje azok véleményét, problémáit, akiket irányít, másrészt, hogy az adott helyen minél értékesebb legyen a tanácskozás, hasznosabb az útmutatás, megalapozottabb a határozat, amely egy-egy területen megszabja a tennivalókat.

Az ilyen jellegű ülések mindig igen sok tapasztalatot adnak számunkra. Ez a legutóbbi is, melyből szeretnék néhány gondolatot kiragadni.

Szinte mindnyájunkban él egy olyan kép, hogy a körzet egyenlő az öregekkel, betegekkel meg néhány háziasszony párttaggal, akik — mondjuk ki nyíltan — a múltból vagy a múltnak élnek. A valóság viszont az, hogy a körzet egyre fiatalodik. A II/2. körzet párttagságának átlagos életkora például 58 év! Az életkort alapjában befolyásolja, hogy a fegyveres erőktől, a fegyveres testületektől viszonylag fiatal korban kerülnek már nyugdíjba. De más munkaterületen is vannak különböző korengedmények. Ezt igazolja az is, hogy 59-en rendelkeznek SZHSZ kitüntetéssel, de mellettük vannak olyan párttagok is, akik 4—5 éve tagjai a pártnak.

Nagyobb figyelmet a körzeti munkára

Ez a helyzet lényeges változtatást igényel a pártmunka irányításában. Nagyobb gondot kell fordítani a körzeti pártszervezetek munkamódszereire. Nem fogható úgy fel a dolog, hogy ott már minden „sínen van", hiszen nem ma kezdik a pártmunkát. Valóban sok a tapasztalat, de ez igen sokféle, ami egy bizonyos ponton túl nehezítheti a munkát, ha nem sikerül a szokások garmadáját a mai körülményekhez, az adott területhez igazítani.

Megdőlt az az általános vélemény is, hogy a körzetben sok a beteg párttag. Ha jól számba vennénk, alighanem kiderülne — nem sokkal több, mint bármely más pártszervezetben. A 2. körzetünkben 224 párttag közül 30 elvtárs van felmentve a pártmunka alól, s körülbelül ennyien — mindig mások és mások — betegek. Mégis több mint 110 elvtársnak van állandó jellegű pártmunkája: pártvezetőségi tagok, bizalmiak, nőbizottsági tagok, propagandisták, Kossuth-könyvterjesztő,

vöröskeresztes aktivisták, lakóbizottsági elnökök és összekötők, „centenáriumi bizottsági" tagok, önkéntes rendőrök és munkásőrök, a népfront helyi csoportjának vezetőség tagjai stb. A vitában részt vevők véleménye szerint sokunk számára példa lehet ezeknek az elvtársaknak az igyekezete, szorgalma, lelkesedése. Az anyagi helyzetükben is más a valóság, mint az általános megítélés, hiszen államunk mind sokoldalúbban gondoskodik az idősebb generációról.

A közös megbeszélés alapvető célja annak megvizsgálása: hogyan vesz részt a körzeti pártszervezet a párt politikájának, a X. kongresszus határozatainak végrehajtásában. A lényeg röviden: elfogadják a párt politikáját és készek érte dolgozni. Ez a munka élénk vitaszellemben folyik. A pártvezetőség szerint „kendőzés", mellébeszélés vagy gátlás a körzetben szinte egyáltalán nincs. Talán mert nincs függő viszony. A viták döntő többsége a jobb megoldást szolgálja, s az esetek többségében választ ad a párt politikájával összefüggő részletkérdésekre is, s a pártszerű vita végül is a tagság eszmei, politikai és cselekvési egységében realizálódik.

Álljon erre itt egy példa. A tanácstagi választásokra készülve több párttag hangot adott annak: minek kell ezt a feladatot a népfront neve alatt végezni, úgyis a pártszervezet végzi a legtöbb munkát. Mivel ez nem egyedi felfogás volt, ezért a pártvezetőség — külső előadó felkérésével — taggyűlésen megvitatta a népfrontmozgalom helyét és szerepét a mai viszonyok alapján. Ennek haszna sokféleképpen észlelhető. Egyrészt jobban értették, hogy mit miért és hogyan kell csinálni, másrészt — mint ahogy a közös megbeszélésünkön az egyik VB-tag mondta — a tanácstagi beszámolókat, fogadóórákat, választásokat, jelölőgyűléseket nem is lehetne megtartani a körzeti pártszervezetek segítsége nélkül.

A pártkörzet területén 15 tanácstagi terület van. A pártcsoportokat szervezetileg ehhez igazították. Ez a forma elősegítette öntevékenységüket. Minden pártcsoport tudja, hogy ki a tanácstag, akit segíteni, támogatni kell a munkájában. Ezért is van az, hogy a tanácstagok — legyen párttag vagy pártonkívüli — szinte hazajárnak a körzetbe, közülük sokan ott tartják fogadóóráikat. És nem tekintik tehernek, ha a körzeti pártszervezet vezetősége összehívja őket közös tanácskozásra a lakóterület ügyeiben.

Kapcsolat a lakossággal

A problémákat azonban nemcsak szóvá teszik a tanácstagnak, hanem segítenek megoldásukban is. A többi között ebből a meggondolásból hozták létre a Hazafias Népfront helyi csoportját is. Programjukban szerepel: a párt, a HNF politikájának terjesztése a lakóterületen, a területet érintő feladatokban való aktív részvétel (legközelebb a lakóbizottsági választás), a területet érintő közérdekű kérdések feltárása és ebben együttműködés a tanácstaggal stb. E célkitűzések alapján: játszótereknek alkalmas grundok felkutatása, a lakossági szolgáltatások, ellátás vizsgálata és ehhez hasonló más konkrét feladatokat tűztek maguk elé. A csoport vezetésében pártonkívüli is részt vesz. Így a lakossággal való kapcsolat jónak mondható. A körzeti párttagoknak jelentős a befolyásuk, a tekintélyük. Bár igaz — ahogy önkritikusan a pártvezetőség szóvá tette —, hogy sokat tettek, de egy pillanatra sem elégedettek. Úgy vélik, még nem ismerik úgy a közhangulatot, mint kellene. Ezt mi egészséges többet-jobbat akarásnak fogjuk fel, s következésképpen helyeseljük törekvéseiket.

Nagy erőfeszítéseket tesznek a körzetben, hogy megtalálják a politikai nevelő munka legjobban megfelelő formáját. Kísérleteztek például

azzal, hogy választások előtt a levelezőlapon meghívtak fiatalokat, kismamákat. Sajnos, ez kevés eredménnyel járt. Még az 1971-es választási munkában a „körzetbe szokott" vagy 30 fiatal, akiknek a körzet klubéletet teremtett. A fiatalok, úgy tűnt, szeretnek odajárni, igaz, időnként egy kicsit hangosan magnóztak. A házban lakók ezért állandóan kifogásokat emeltek. A pártvezetőség „csendre intette" a fiatalokat, akik ezért — és bizonyosan más okokért is — lassan-lassan elmaradtak. A pártvezetőség már látja: nemcsak hangoztatni kell, hogy nevelésük össztársadalmi ügy, hanem tenni is kell érte valamit. Például azt, hogy az idősebbekkel jobban megértetik: legyenek egy kicsit a fiatalokkal szemben türelmesek, a hangos zene ugyanis náluk természetes igény.

A tavaly létrehozott „centenáriumi" bizottságot és annak tevékenységét is a tömegpolitikai nevelő munka szolgálatába állították. 1972 októberében kezdték a munkát és ennek során a következőket rendezték meg: Várnai Zseni-est Sütő Irén közreműködésével; Goda Gábor által vezetett vita az irodalom aktuális kérdéseiről; Petőfi-est Fülöp János és Horváth Ferenc előadásában; másfél év az Antarktiszon, élménybeszámoló, amelyet a Meteorológiai Intézet igazgatóhelyettese tartott; ez év májusában Péchy Blanka-est volt. Ez nem teljes program, csak ízelítő abból. Nagy sikerüket igazolja, hogy alkalmakként mindig többen jönnek el, mint ahányan a terembe befférnek. Ezért elhatározták, hogy a fővárosi centenárium után is tartanak ilyen rendezvényeket.

A lakossággal való kapcsolat erősítését szolgálja az is, hogy a területen levő társasházak lakóinak a gyűléseit a körzetben rendezik meg. Így a lakosságnak ezzel a rétegével is jobban megismerkednek.

Még jobb lehetne a tömegpolitikai munka, ha a munkahelyi pártszervezetek időben és jobban készítenék fel a nyugdíjba kerülő párttagjaikat. Ennek hiányát nap mint nap tapasztalja a pártvezetőség. A pártvezetőség egy tagját bízták meg az új tagok fogadásával. Sok párttag csak ezen a beszélgetésen szerez egyáltalán tudomást arról, hogy hogyan él, mit tesz egy ilyen pártszervezet. Itt kezdenek saját maguk meggyőződni arról, hogy a pártkörzet is az élet mezeje, ahol sok-sok tettre van szükség.

E tapasztalatot figyelembe véve határozott úgy a végrehajtó bizottságunk, hogy ősszel az egyik össztitkári értekezletünkön ismertetjük ennek a pártkörzetnek a munkáját.

A körzetben rendszeres a belső pártélet. Havonta van taggyűlés, amelyen 100—130-an mindig ott vannak. Ismeretlen a „hangtalanul tudomásul vett" taggyűlés. A megjelenteknek legalább 10—15%-a aktívan részt vesz a vitában. Rendszeres a pártvezetőségi ülés is, amelyet 2 hetenként tartanak (korábban hetenként volt!). Rendszeresek a bizalmi értekezletek is. Sőt a nemrég bevezetett *politikai vitakört* is az ő számukra szervezték meg, hiszen nekik kell a legtöbbször a párttagok kérdéseire válaszolni. Ezt mindig közvetlenül a bizalmi értekezlet után tartják.

A politikai vitakör mellett szervezett pártoktatás is folyik. Több mint 60 fővel indultak, de alig 40-en jutottak a végére. Ez nagyrészt érthető, s emiatt nem is bíráltuk a párttagságot.

Ereje, tudása szerint

Az együttes ülésen vita kerekedett arról: nem követelünk-e túl sokat a körzetektől. Akik ilyen véleményen voltak, azokat az elvtársak féltése, egészségüknek az óvása vezette. A vitában, amelyen a pártvezetőség tagjai is részt vettek, kialakult a helyes álláspont, amelyet így sommázott az egyik felszólaló: „Ide az elvtársak nem meghalni, hanem élni jönnek!" Igaza volt. Ki-ki annyit vé-

gezzen a pártért, amennyit ereje, tudása lehetővé tesz. De annyit tegyen! Nincs nyugdíjas kommunista!

Erőn felül senkitől sem követelnek pártmunkát. Pl.: két pártcsoport tagjai a Rózsadomb tetején laknak, a körzeti párthelyiség pedig lent van a városban. E két pártcsoport tagjai „fent a dombon", lakáson tartják a pártcsoport-összejöveteleiket. Állandóan vizsgálják, figyelemmel kísérik, hogy kinél indokolt a felmentés a pártmunka alól. Mert igaz, hogy a párttagokat nem nyugdíjazzák, azonban a nyugdíjas korban már több pihenésre van szükség. Az emberi ügyekkel való törődést mutatja az is, hogy a pártvezetőség egy-egy tagja naponta délutánonként „ügyeletet" tart a körzetben. Elég sokan megfordulnak itt ilyenkor, nemcsak párttagok. Lehet panaszkodni, észrevételeket tenni, tanácsot adni. Szívesen segít a pártvezetőség mindenkinek. Ide tartozik az is, hogy a körzeti helyiséget úgy kellett kialakítani, hogy oda úgy menjenek az elvtársak, mintha hazamennének. A kerületi pártbizottság tavaly több mint százezer forintot fordított a helyiségek rendbehozatalára és felszerelésére.

A pártszervezetek együttműködése

A körzeti pártszervezet jelentős segítséget kap hét különböző munkahelyi pártszervezettől. Ez anyagiakban és szellemiekben egyaránt megnyilvánul. A körzeti vezetőség érzi is és ismeri a patronáló munka fontosságát. Időnként összeülnek a patronáló pártszervezetekkel, hogy az együttműködést megbeszéljék. Részt vesznek egymás rendezvényein. A körzeti párttagok egy-egy csoportjának bemutatják a munkahelyet. A 63 regisztrált párttag segíti a munkát. A kerületi pártbizottság is igyekszik minden támogatást megadni számukra. Elősegítjük, hogy más körzeti pártvezetőségekkel összejöjjenek tapasztalatcserére. A legközelebbi csoportos titkári értekezleten pedig vitát rendezünk az itt folyó munkáról. Igény vetődött fel, hogy az agitációs munka speciális formáit ismertessük meg a körzetekkel, mert a régi „háziagitáció" nem megy, valami mást kellene csinálni. A kerületi pb egyik munkabizottsága ezt meg fogja tenni.

Így él és dolgozik a pártkörzet. Ennek ellenére sok párttag, aki a nyugdíjaztatás előtt áll, fél a pártkörzettől. Nem hiszik el, hogy ott is lehet értelmesen és hasznosan dolgozni. Ennek alapvető oka — azt gondolom —, hogy nem ismerik igazán a körzeti pártmunkát. Valamennyi munkahelyi pártszervezetnek többet kellene erről tudnia, hogy jobban fel tudják készíteni erre az életre a párttagokat. Mert nem könnyű mindenki számára a körzetben „kezdeni". Sokan a munkahelyükön 30—40 évi szolgálat alatt tekintélyt, megbecsülést vívtak ki maguknak, és most itt újból kell kezdeni. Nehéz próbatétel ez!

Kovács Ottó
a II. ker. PB első titkára

Kommunista aktívaértekezlet

Rendszeressé vált már a Mechanikai Mérőműszerek Gyára szekszárdi gyáregységében, hogy a termelési tanácskozások előtt kommunista aktívaértekezletet tartanak, melyen a párttagokon kívül részt vesznek a párton kívüli brigád- és művezetők, a KISZ és a szakszervezet aktivistái is.

A legutóbbi aktívaülés jó légkörben zajlott le, hiszen igen eredményes időszakot tudhat maga mögött a gyár közel 900 főnyi kollektívája. Az élénk tanácskozáson ugyanakkor bíráló szellem uralkodott: szóba kerültek a káros, fékező jelenségek is. Bírálták a termelés előkészítésénél mutatkozó fogyatékosságokat, az anyaghiány okozta kisebb termelési kieséseket, javaslatok születtek a selejt csökkentésére, a fegyelemsértők felelősségre vonására. A tanácskozáson megmutatkozó felelősségérzetet „vitték tovább" a résztvevők a termelési tanácskozásra.

Tagfelvételi munka az Ózdi Kohászati Üzemekben

A pártbizottság politikai munkájában jelentős helyet foglal el a gondoskodás a párt utánpótlásáról. Pártszervezeteinkben az alapszervezeteknél és a csúcsvezetőségeknél a Politikai Bizottság 1972. november 21-i határozata óta szervezettebbé, céltudatosabbá vált a pártépítő munka.

A pártcsoportok sajátos feladatai

A pártépítő munkában *növekvő szerepük van a pártcsoportoknak.* A legközvetlenebb munkakapcsolatok itt alakulnak ki párttagok és pártonkívüliek között. A pártcsoportok általában egy-egy kisebb munkahelyi közösség, nagyon sokszor egy egy szocialista brigád körében alakultak ki. Ez azért is jó, mert *kettős összetartó erő* érvényesül ezekben a kollektívákban.

A munkásélet itt a legközvetlenebb ahhoz, hogy megtalálják az alkalmas embereket, akikkel a párt utánpótlása biztosítható. A munka szüneteiben gyakran szóba kerülnek a napi politikai események, a családi problémák. E kis kollektívák nyílt légkörében, az egyéni állásfoglalások alapján lehet legkorábban érzékelni a politizálókészséget, a politikai érzékenységet, a tenniakarást a kisebb és a nagyobb közösség érdekében. Itt lehet leghamarabb észrevenni azt is, kik azok, akikre a többség hallgat, akinek elfogadja a véleményét, vagyis a szó pozitív értelmében „hangadó". Az is fontos, hogy munkájuk — mint legfontosabb mérce, értékmérő — alapján tekintélyük legyen, elismerik őket. A pártcsoportok tagjaitól jönnek az első jelzések arról, hogy a párttagnak számításba vett emberek hogyan hajtják végre az apróbb megbízatásokat, illetve hogyan, milyen eredménnyel végzik KISZ-, szakszervezeti vagy egyéb tömegszervezeti munkájukat.

Itt mérlegelik először a jelölt gyenge pontjait is: hol, *miben kell segíteni, hogy alkalmassá váljék a párttagságra.* Ha pl. azt tapasztalják, hogy a gazdasági munkáját jól, az átlagosnál magasabb színvonalon végzi el, de politikai képzettsége, felkészültsége gyengébb, akkor javasolják a vezetőségnek az illető képzését, iskolázását a politikai oktatás valamelyik szervezetében. A marxizmus—leninizmus esti középiskolában évek óta vannak speciális osztályok, ahol a munkás KISZ- és szakszervezeti vezetők továbbképzése folyik.

Amikor azt tapasztalják, hogy a dolgozó politikailag már bizonyított (munkásőrségben, szakszervezeti funkcióban stb.), de szüksége lenne az általános műveltség fejlesztésére, illetve bővítésére, akkor a hiányzó 8 általános iskola elvégzését szorgalmazzák.

A pártmegbízatások rendszere

Ahhoz, hogy valaki párttag lehessen, először meg kell győződni alkalmasságáról. Ennek egyik módja különböző — kezdetben talán csak alkalmi, később rendszeres — társadalmi munka végzése, figyelemmel kísérése, milyen eredménnyel teljesítette azokat.

A megbízatásoknak széles skálája alakult ki. Az ifjúsági mozgalomban hagyományosak pl. a választott tisztségek: KISZ-bizottsági tagok, alapszervezeti, csúcsvezetőségi titkárok, vezetőségi tagok; a különböző megbízatások: KISZ csoportbizalmiak, propagandisták, ifjúgárdisták, a társadalmi munkabizottságokban végzett aktív tevékenység (oktatási, agitációs, kulturális stb.). Ugyancsak hagyományosnak tekinthetjük a különböző szintű szakszervezeti tisztsé-

geket: pl. vállalati és üzemi SZB- és SZT-tagok tevékenysége, a különböző albizottságok munkájában való részvétel s a csoportbizalmi. Jelentős azok száma, akik a politikai folyóiratok és különböző kiadványok terjesztésére kaptak megbízatást. Vállalatunknál országosan is elismert a könyv- és folyóirat-terjesztés. Fontos társadalmi tevékenységnek ismerjük el az MSZBT tagcsoportban végzett munkát is. A VB határozata alapján — minden pártalapszervezet mellett háromtagú aktívacsoportot hoztak létre, akik között több pártonkívüli is van. Ezek az aktivisták eredményesen népszerűsítik a Szovjetuniót.

A megbízatásoknál és azok értékelésénél természetesen figyelemmel kísérik az üzemen kívüli közéleti tevékenységet is: pl. a városi és községi tanácstagoknak, a HNF különböző bizottsági tagjainak munkáját. A tanácsválasztásoknál minden jelöltet véleményeztek az üzemi pártszervezetek is, és taggyűlés erősítette meg őket abban, hogy megválasztásuk esetén pártmegbízatásként végzik munkájukat a testületekben.

Társadalmi munkának tekintjük még: a politikai rendezvények, ünnepségek szervezését, a dolgozók mozgósítását és részvételét a kommunista szombatok munkálataiban. valamint a városszépítési munkaakciókat. Ezek egyikébe-másikába sok helyen bevonják a családtagokat is.

Széles körű információ — megalapozott döntés

Ezek után, úgy gondolom, nyilvánvaló, hogy *egy-egy tagfelvétel hosszabb esetenként több hónapos felkészítés, nevelés eredménye.* A vállalat 83 alapszervezetében évenként 250—300 ember előkészítésével foglalkoznak. Az évi évi tagfelvétel mintegy 100 fő. De ez sem merev szám, csökkenhet, változhat, elsősorban annak függvényében, hogy *mennyien válnak alkalmassá a tagságra.* Azoknál, akik a felvétel követelményeinek megfelelnek — önzetlenül végzett társadalmi munkájukkal, politikai és elméleti felkészültségükkel, emberi magatartásukkal, a párt politikája melletti nyílt kiállásukkal —, a párt aktivistái kezdeményezik a pártba való felvételeket. Különösen így van ez a fizikai dolgozók esetében.

A tagfelvétel közvetlen előkészítése is körültekintő munkát igényel. A kiinduló állomása ennek is a pártcsoport. Több módszer van, igyekszünk a leginkább célravezető megoldásokat ajánlani, általánosítani. A felvételre jelentkező kérését *első lépcsőként az a pártcsoport vitatja meg, amelynek a működési területéről a jelentkezés történt, s ezt az alapszervezetek vezetőségei igénylik is.*

A kialakított vélemény további útja még nem egységes. Azok csinálják jól, akik a taggyűlést megelőző vezetőségi ülésen ismertetik a pártcsoport tagjainak véleményét. Így a — többnyire 7 tagú — vezetőség a pártcsoport egyes tagjainak — és nem a csoportnak — véleményét is ismerve, teheti meg a javaslatát a taggyűlésen.

Azzal a gyakorlattal is találkozunk, hogy a pártcsoport-bizalmi — éppen az alapszervezet vezetőségének felkérésére — taggyűlésen a pártcsoport nevében mond véleményt a jelentkezőről. Ez a megoldás esetleg korlátozhatja a többi párttag akvititását a taggyűlésen, mondván: minek mondjunk véleményt, hiszen ők ismerik a legjobban. Helyenként bizonyos félreértéssel, a pártdemokrácia korlátozásával is találkoztunk. A *termelési főosztály* pártszervezetének egyik pártcsoportja pl. úgy fogalmazott, hogy a pártcsoport „úgy döntött", hogy javasolja a taggyűlésnek a felvételt. Ez a „döntés" esetleg nem is jelentett teljes egyetértést, csak a többség véleményét tükrözte, s úgy fogták fel, hogy a pártcsoport minden tagjának alá kellett vetnie magát a „döntésnek". Holott a pártcsoport nem olyan pártszerv, amelyben a többségi vélemény határozat jelleg-

gel bír, ennélfogva nem is kötelező a kisebbségi véleményt képviselők számára. Fenntartásait a felvételét kérővel szemben, minden párttag köteles a taggyűlésen felvetni. Különben is a felsőbb pártszervek előtt a kisebbségi vélemény mindenkor kifejthető. *A pártcsoportok megnövekedett szerepe és felelőssége az előkészítésben, a véleményezésben nem korlátozhatja a taggyűlés hatáskörét, nem vehetik át a döntési jogkört és az ezzel járó felelősséget sem.*

A tagfelvételt megelőzően számos kérdést kell tisztázni. Van olyan gyárrészleg, pl. a Finomhengermű alapszervezetei, ahol a családi körülményekkel is megismerkednek. Megkérdezik, hogy a feleség, illetve a férj — különösen ha az nem párttag — hogyan vélekedik a belépési szándékról, annak politikai, világnézeti konzekvenciáiról. Tisztázni lehet ilyenkor bizonyos anyagi kérdéseket is. Ilyen a tagdíj, másrészt, mivel párttagnál kötelező a politikai továbbképzés, a tankönyvnek, a pártfolyóiratnak szintén vannak anyagi következményei. Akadnak családok, ahol esetleg objektív okok miatt, másutt a mentalitásból eredően ezek nagyobb, netalán elviselhetetlen tehertételt jelentenek. A taggyűlések, a politikai oktatásban való részvétel időbeli elfoglaltságot is jelent. Természetesen a szervezeti szabályzat — a jogok mellett — egyéb kötelezettségeket is előír még a párttag részére. Az viszont már túlzás — épp az említett gyárrészlegnél, a hengerüzemi IV. műszak alapszervezeténél tapasztaltuk —, amikor írásos nyilatkozatot is kértek a feleség egyetértéséről. A szervezeti szabályzat ismeretével kapcsolatban is találkoztunk már több esetben túlzásokkal, a szinte leckeszerű felmondás igényével vagy pl. a nagyolvasztóműnél olyan „vizsgakérdést" tettek fel, hogy milyen jogú pártbizottságok tevékenykednek a fegyveres erőknél. Bizonyos kérdésekre talán maga a kérdező, a régi párttag sem tudott volna felelni. Vidéki dolgozók esetében a helyi pártszervezettől is véleményt kérünk az illető magatartásáról, a községben végzett társadalmi, politikai munkájáról.

Nagy vonalakban ilyen előkészítő munka alapján kerül sor a tagfelvételre, amely — esetleg a kialakult, hagyományossá vált helyi szokásoktól színezve — általános gyakorlat szerint történik. Alapszervezeteink többségénél megfelelő alapossággal, körültekintéssel kezdik végezni ezt a felelősségteljes munkát.

Ha lényeges ok nincs a változtatásra, a taggyűlések első napirendi pontként tárgyalják meg, biztosítva ezzel is a pártdemokrácia tartalmi és formai oldalának az együttes érvényesülését. A tagfelvétel legjelentősebb állomása az alapszervezet döntése, de ezzel még nem zárul le véglegesen a munka.

A csúcsvezetőség véleményező munkája

A csúcsvezetőségek segítő, orientáló tevékenysége már a kiválasztásnál szerepet kap. Egy-egy gyárrészlegnél vagy igazgatóságnál általában jobban, átfogóbban látják a helyzetet, de konkrét a helyzetismeretük az alapszervezeteknek is. Ha pl. azt tapasztalják, hogy egyik vagy másik gyárrészlegnél egy műszakban vagy egyes szakmákban, esetleg valamelyik üzemben nem megfelelő a kommunisták aránya, ezért gondok vannak a párt politikai, ideológiai befolyásával, az irányító, a vezető szerep érvényesülésével, akkor elsősorban itt szogalmazzák a pártépítést, de szükség esetén a káderek átcsoportosításával is segítenek az alapszervezetnek. Hasonló vizsgálódást, felmérést egy-egy igazgatóság területén is elvégeznek. Ha nagy eltéréseket tapasztalnak a párttagság arányában (egyik helyen csak 8, a másik helyen 30 százalékos), akkor ott segítenek jobban, ahol szükség van az erősítésre. Az elemző munkához a csúcsvezetőségek minden évben meg-

kapják a párttagságuk összetételéről szóló statisztikát.

A csúcsvezetőségek tagfelvételt véleményező munkája eredményesen fejlődött a X. kongresszus óta. Jól segíti a további elbírálást, a mérlegelés tárgyilagosságát. Általános gyakorlat, hogy a tagfelvételt véleményező testületi ülésen ott van a tagfelvételt kérő és a két ajánló is. E módszer is hozzájárult, hogy tartalmasabbá váltak az ajánlások, növekedett az ajánlók felelőssége. Egyre több közöttük a párttisztségviselők és a tömegszervezeti vezetők száma.

A vezetőségi ülésen először az ajánlókkal vitatják meg a felvételt. Ezek a beszélgetések jól szolgálják az ajánlók nevelését, felelősségtudatának fejlődését. Ezt követően kérdezik meg a tagfelvételt kérőt, s győződnek meg az alapszervezet döntésének a helyességéről. A csúcsvezetőség ezután alakítja ki s közli véleményét a kérelmezővel.

Úgy gondoljuk, vizsgálni és vitatkozni kell azon, hogy indokolt-e minden esetben meghívni az ajánlókat a csúcsvezetőség ülésére.

Visszatérve az ajánlók felelősségére, meg kell mondani, nem mindig és nem mindenütt kielégítő még munkájuk. Az okok közül csak néhányat említek.

— Ilyen pártmegbízatás nincs, nem is lehet. A jelentkező maga választja meg ajánlóját, s nem biztos, hogy az illető jól birkózik meg feladatával, vagy a felkészültségével vannak problémák, vagy nem ismeri eléggé az illetőt ahhoz, hogy alapos, széles körű ajánlást tudjon adni.

— Más esetben talán felületesen végzi el nagyon is fontos munkáját. (A VB több esetben marasztalt el — pártfegyelmi úton is — felületes ajánlásért.)

— Bizonyos fokig a formanyomtatvány behatároltsága is gátló tényező. Elterjedőben van, de még nem általános, hogy az ajánlók külön lapon, részletesebb, sokoldalúbb ajánlást készítenek.

A tagfelvételi kérelmek elbírálásának átfutási idejét, az előírt két hónapot — a taggyűlés időpontjától, a tagsági könyv átadásáig — sikerült biztosítani. Ezt nagyrészt annak köszönhetjük, hogy a taggyűléseket rövid idő után követik a csúcsvezetőségi ülések. Így kerüljük el, hogy a felvételek ne feküdjenek hetekig a közbeeső szerveknél.

A csúcsvezetőség véleményezése után még hátravan *a végrehajtó bizottsági tag véleményező munkája.* Ez ma már jobban kiterjed a megítéléshez szükséges összes szempontra, így végül is a végrehajtó bizottság a legtöbb esetben a felvételt kérő életútjának, tevékenységének a részletes ismeretében tud dönteni.

Kecskés István
az Ózdi Kohászati Üzemek pártbizottságának munkatársa

A demokratikus várospolitikáért

A nagykanizsai városi pártbizottság nagy jelentőséget tulajdonít a helyes várospolitika kialakításának, a tervezés demokratizmusa szélesítésének. Ezért a város ötéves terve és a tizenötéves távlati fejlesztési elképzelés összeállításához kikérte a pártszervezetek és a kommunisták véleményét. A véleménycsere hasznosnak bizonyult: a párttagok számos olyan közérdekű javaslatot tettek, amelyekben az egyéni, a csoport- és a társadalmi érdekek találkoznak. A javaslatok zöme szociális, kommunális, egészségügyi és kulturális jellegű.

A városi pártbizottság összegyűjtötte a javaslatokat, s átadta a városi tanácsnak, amely fontossági sorrendben, az anyagi hatásokat is figyelembe véve osztályozza az egyes javaslatokat. A városi tanács illetékesei az anyag feldolgozása és a tervek összeállítása után párttitkári értekezleten tájékoztatják az alapszervezetek vezetőit a javaslatok sorsáról, megvalósításuk idejéről és módjáról. E kezdeményezést több városi és nagyközségi pártbizottság is átveszi Zala megyében.

A politizálás, a nevelés fóruma

Taggyűléseinken gyakran és előszeretettel tűzünk napirendre gazdasági, termelési kérdéseket. Ezek a taggyűlések többnyire igen aktívak is, mert a résztvevők majd mindegyikének akad valamilyen gondja, sérelme, esetleg ötlete, javaslata, hogyan lehetne ezt vagy azt a problémát megoldani. Mégis előfordul, hogy már a taggyűlés alatt, de főleg utána hiányérzet támad. S önkéntelenül felvetődik a kérdés: adott-e valami mást, mint a különböző termelési tanácskozások, brigádmegbeszélések stb.? És ha jól utána gondolunk, kiderül, hogy a taggyűlésen ugyanazok a kérdések ismétlődtek meg, mint a termelési tanácskozásokon. S ami még nagyobb gond, ugyanúgy vetődtek fel, mint a termelési fórumokon. Így a taggyűlések vagy teljesen elvesztik vagy lényegesen csökkentik politikai jellegüket és szinte termelési tanácskozássá válnak. Úgy gondolom, érdemes közelebbről megvizsgálni, miért helytelen ez a gyakorlat, s hogyan lehetne változtatni rajta.

Az, hogy a párt az élet minden területén megszabja az irányvonalat, nem jelenti — de nem is jelentheti — azt, hogy minden részletkérdésben döntsön. Nagyon hibás politikai gyakorlat az, ha a döntéseket minden kérdésben a pártalapszervezetekre vagy annak legfőbb szervére, a taggyűlésre akarjuk hárítani. Ennek durva közelítésben két veszélyes következménye is lehet: az egyik csökkenti a pártonkívüli rétegek aktivitását, illetve kiszorítja őket a közélet különféle területeiről; a másik azt a látszatot kelti, mintha mindenben a pártnak kellene döntenie, tehát mindenért kizárólagos felelősséget visel.

Ezek után természetesen felvetődik az a kérdés, hogyan foglalkozzon a taggyűlés gazdasági kérdésekkel? Mert hogy foglalkoznia kell, az nem lehet vitás. Véleményem szerint úgy, hogy a taggyűlés politikailag teszi mérlegre a gazdasági kérdéseket, politikai oldalról közelíti meg azokat. És főleg azt vizsgálja: a gazdasági döntések milyen hatást gyakorolnak a kollektívákra, hogyan biztosítják a párt politikájának helyi megvalósítását.

A népgazdaság majd minden ágában kialakultak már a tervezés és az önelszámolás feltételei. Ennek megfelelően, a feladatok meghatározása többnyire nem okoz gondot. Meghatározott útja van a tervismertetőknek, a tennivalók felvázolásának. A végrehajtás számonkérése azonban már egy sor problémát vet fel. A mai pártéletben elég általános, hogy a gazdasági problémák személytelenül jelennek meg. Pártbizottságunk éppen ezért megköveteli, hogy konkrét gazdasági problémák (termelés, fejlesztés, bérgazdálkodás stb.) mindig az adott vezetőhöz kötődve jelenjenek meg az alapszervezetek munkatervében. Kerüljük tehát, hogy a vezetőket általánosságban számoltassuk be. Ilyen esetben a vezetők a nehézségeikről szólnának. Sokkal hasznosabbnak bizonyult, ha egy időszak tervteljesítéséről vagy kiemelt, az alapszervezet területére vonatkozó feladat végrehajtásáról kell az illetékes vezetőnek az alapszervezet előtt számotadnia. Ezek a beszámoltatások a munkatervekben rendszeresen ismétlődnek, s így a pártszervezetnek módjában van folyamatosan áttekinteni az általa irányított terület gazdasági munkáját.

A számonkérés tehát csak konkrét lehet. A feladatok ugyanis a jól szervezett vállalatban nem általában, hanem konkrétan kerülnek kiírásra. Csakis ez a módszer vezethet el oda, hogy a hibák és hiányosságok konkrét személyek teljesítményéhez kö-

tődnek. A reális, megalapozott kritikától egyetlen vezető tekintélye sem rendülhet meg. Ez egyébként összefüggésben van azzal a tudományosan felismert tétellel, hogy az egyszemélyi felelős vezető — melyet a gazdasági életben igen gyakran túlhangsúlyoznak — nem mond ellent a kollektív bölcsességnek.

Az előbbi — vázlatosan kifejtett — gondolat jelzi azt is, hogy a taggyűlések nevelő, feladat meghatározó szerepe is csökken, ha a taggyűlés átveszi akár a gazdasági vezetés, akár a kisebb-nagyobb csoportok problémáit, de talán még ennél is nagyobb baj, hogy egyszerű időhiány miatt nem alakulhat ki megfelelő vita az érdemi kérdésekről. Nem kapják meg párttagjaink azokat az értékeléseket, tanácsokat, amelyek a napi politika végzéséhez szükségesek. Valójában tehát az a konkrét helyzet áll fenn, hogy a taggyűlések kapuját szélesre tárjuk a napi problémák előtt, s elveszünk a gondok tengerében. Ezt rendkívül súlyosnak kell tartani, mert a látszólag fontos napi kérdésekkel lekötve tulajdonképpen a politikai döntések kerülnek háttérbe.

A taggyűlések rendeltetésüknél fogva mindig is a kommunisták nevelésének sajátos fórumai voltak. Ebből a megállapításból a sajátos jelzőt tartom a lényegesnek. Magunk között ugyanis más a mérce és éppen a szocializmus ügyét szolgáló politika érdekében van szükség arra, hogy a kommunisták másként lássák a dolgokat, ez természetesen nem jelentheti azt, hogy mást lássunk mint ami van. Ennek azonban előfeltétele, hogy a pártban, a taggyűlésen, minőségileg is másról legyen szó. Azaz, a fő hangsúlyt sajátmagunk nevelésére, felkészítésére a harci feladatokra és az ehhez szükséges munkamódszerek kidolgozására kell fordítani. .

A párt élcsapat jellegéből következik, hogy ránézve a társadalom általános szabályai sajátosan vonatkoznak. Ez alatt azt értem, hogy a társadalom-átalakító, emberformáló feladatokat csak abban az esetben lehet az életben megvalósítani, ha a párt a társadalom kovászaként működik. Senki sem gondolhatja, hogy egyes emberek eleve kommunistának születnek. Hogy azzá legyenek, nagy szerepe van a szervezeti életnek. Több mint feltételezés azt állítani, hogy a taggyűlések légköre, őszinte elvtársi hangulata jelentős erő a kommunistává nevelésben. A taggyűlésen érvényre kell juttatni a kommunista erkölcs elveit, számon kell kérni az egyéni életben és a pártmegbízatások kapcsán elkövetett hiányosságokat. A nevelés célja olyan egyéniségek kialakítása, akik önzetlenül — de nem aszkéta módra — képesek a forradalmi célokért dolgozni. Ebből következik: nemcsak azt kell megmondanunk, mit tett a párttag helyesen, hanem habozás nélkül fel kell hívnunk figyelmét saját egyéni és a munkájában elkövetett hibáira is.

Nagyon fontos kérdés, — s ezt igyekszünk minden alapszervezetnél keresztül vinni —, hogy a kommunisták magatartását szükség esetén konkrétan bírálják meg. Így előfordul, hogy felelősségre vonunk párttagokat el nem végzett feladatokért, helytelen megnyilatkozásért és magatartásért. Sajnos, ritkábban jut eszünkbe, hogy dicsérjünk is. A személyes beszélgetések során az alapszervi vezetőség minden párttaggal tisztázza a saját pártmunkáját, illetve azt, hogy miért nem végez pártmunkát. Ezek az információk igen hasznosak többi között azért is, hogy tudatosabban törekedjünk a pártmegbízatások igazságos elosztására, hogy elkerüljük egyesek túlterhelését.

Ha a taggyűléseinket vizsgáljuk, azt is látjuk, hogy mindenekelőtt a témaválasztással és a beszámolók általános jellegével van baj. Az alapszervezeti vezetőség feladata, hogy a munkaprogram összeállításánál valóban érdemi, politikai témákat, fel-

adatokat ragadjon ki a rengeteg tennivaló közül. A témaválasztás fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni. Ez elsődleges kérdés. Ezt követően azonban nagyon fontos, hogy ezek a témák, feladatok maximálisan igazodjanak az alapszervezeti élet feltételeihez. Elsősorban arra gondolok, elég kritikus-e a témafelvetés és elemzés. A kritika alatt természetesen nem kizárólag tagadást vagy ellenzést értek, hanem nagyon objektív helyzetelemzést. Úgy tűnik, fontos kérdés módszertani tanácsokat adni az alapszervezeteknek arra is, hogyan és miképpen használják ki a taggyűlési lehetőségeket.

A párt egész ügye szempontjából lényeges ez, kezdve az emberformálástól a nagy célkitűzések végrehajtásáig. Ebben az értelemben a taggyűlés katalizátor, mert csak vele, de nélküle semmi esetre sem lehet reális politikai munkát végezni. Szó volt már arról, hogy a témaválasztás mennyire fontos. Azt sem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a taggyűlés mindenekelőtt politikai fórum a szó nemes értelmében, ahol minőségileg kell mérni a vitában való részvételt, a tényleges valódi politizálás mértékét. Szerencsére magunk mögött hagytuk azt az időt, amikor a legpozitívabb vonás a teljes egyetértés, a rábólintás volt.

A taggyűlés vitafórum is, ahol nemcsak el lehet, hanem el is kell minden kommunistának mondania véleményét. Ezt természetesen erkölcsi szempontból „kell" tenni, tehát nem azt gondolom, hogy mindenki mindenben szükséges, hogy véleményt nyilvánítson.

Ha abból indulunk ki, hogy a kommunista párt önkéntes harci szövetség, akkor ebből az is következik, hogy az élet minden fontos jelenségével kapcsolatban állást kell foglalni. Ennek egyéni kivetítődése a társadalomban élő kommunistára azt jelenti, hogy kötelességszerűen politizálnia kell. A párt irányító szerepét, a szocialista eszmét csak úgy lehet megvalósítani a gyakorlatban, ha az egyénileg is konkrét feladatot jelent minden egyes párttagnak.

A társadalom meghatározott részében kifejtett tevékenység maga a politika. Ezért tehát a harcos, áldozatkész, öntevékeny kommunista lehet csak a társadalom ideálja. Szocialista társadalmunkban nem véletlenül alakult ki éppen párttagjainkról, a kommunistákról az a kép, hogy „türelmetlen", alkotnivágyó emberek.

A taggyűlési tapasztalatok summázható alapigazsága: a jó taggyűlés erősíti a pártot és erősíti a kommunistát mint egyént is. Ezért tehát kerülni kell a sematikus vonásokat, célra nem vezető módszereket, konstruktív politikai vitafórummá kell tennünk taggyűléseinket. Ismét hangsúlyozom, hogy a nemes és klasszikus értelemben vett fórum megfelelt a mi taggyűlésünk jellegének, mert Róma nagy századaiban a Fórum vitáiban részt venni kitüntetésszámba ment, egyet jelentett a közéletben való részvétellel, s ezért azok a neves államférfiak, akiket feljegyzett a történelem, mindig tisztelettel és felelősséggel közeledtek a Fórumhoz. Nekunk Lenin útmutatása alapján azonban nemcsak emberierkölcsi kötelezettségünk így közeledni a taggyűlésekhez, hanem feladatunk, amelyet a pártba lépéskor vállaltunk. A kommunista számára a politizálás kötelesség. A politizálás legfőbb fóruma a taggyűlés, ahol önmagunkkal kell számotvetnünk.

Marosi János
a Kenderfonó- és Szövőipari Vállalat párt-vb tagja

A termelőszövetkezeti párttitkárok munkamódszere

A bajai járás termelőszövetkezetei gazdálkodásukban, szervezeti életükben olyan szintet értek el, hogy a régebbi gyakorlatból csak a jól bevált tapasztalatokat hasznosíthatják, mert az élet kényszeríti őket az újabb, a fejlettebb módszerek alkalmazására. De nemcsak a gazdálkodásra érvényes ez, hanem a tagok egymás közötti kapcsolataira, társadalmi, politikai életükre is.

A termelőszövetkezeti pártszervezetek és a pártvezetőségek munkáját az jellemzi, hogy lépést tartanak a követelményekkel. Ez alatt nem azt értem, hogy „követői" a fejlődésnek, hanem azt, hogy jó értelemben vett irányítói. A pártvezetőségi tagok mindjobban megoldják a funkciójukkal együtt járó feladataikat, érvényesül a kollektív vezetés elve, a párttagok pedig nagyobb részt vállalnak a politikai munkából.

Abban, hogy ez így van, nem kis szerepük van a termelőszövetkezeti párttitkároknak. A párttitkári funkció túlbecsülése nélkül megállapítható, hogy ezeknek az elvtársaknak a személye, felkészültsége nagyban meghatározza a pártvezetőségek működését, az alapszervezeti munka színvonalát. Járási pártbizottságunk ezért — természetesen nem hanyagolva el a reszortfelelősök képzését, a tagság aktivitásának növelését — megkülönböztetett figyelmet fordít kiválasztásukra, képzésükre, tájékoztatásukra, munkamódszerük fejlesztésére.

Az elsődleges igény

Járásunkban körülbelül egy évtizede dolgoznak a közös gazdaságokban a termelőszövetkezetek által függetlenített párttitkárok. A termelőszövetkezetek tagsága jól érzékelte, hogy a gazdasági munka irányítása mellett, szükség van olyan személyre is, aki idejét és tudását a politikai feladatok megoldására, irányítására fordíthatja. A mi meggyőződésünk is az, hogy a nagyobb tsz-ekben szükség volt, s a jövőben is szükség lesz a párttitkárok függetlenítésére.

A termelőszövetkezeti párttitkárok többsége nem végzett egyetemet vagy főiskolát, s nincs magas politikai képzettsége sem. Megválasztásukkor nem ez volt velük szemben az elsődleges igény. Többségük gyermekkora óta falujában élő, megbecsült, köztiszteletben álló fizikai munkásember volt. Mint kommunisták sokat tettek falujuk, szövetkezetük fejlődéséért. Kisebb százalékuk más területekről — pártapparátusból, gépállomásról, állami gazdaságból, iparból — került a termelőszövetkezetekbe. Őket a falusi nép megbecsülése és szeretete vonzotta ide.

Bizonyára az elmondottak játszottak közre abban, hogy egy ideig élt egy olyan szemlélet, amely szerint a párttitkárok nem megfelelő partnerei a felsőfokú végzettséggel rendelkező gazdasági vezetőknek. Szerencsére, túl vagyunk ezen a vitán, de utólag is meg kell mondani, hogy abban az időben legalább olyan számban fordult elő ennek az ellenkezője is — az, hogy a gazdasági vezető volt kevésbé felkészült. Maga a kérdés ilyen felvetése abból táplálkozott — s ittott néha ma is szóba kerül —, hogy különválasztották, illetve elhatárolták egymástól a gazdasági és a politikai munkát.

Az ilyenfajta viták elkerülésében nagy szerepe volt és van annak, hogy

a járási pártbizottság nagymértékben segítette a párttitkárokat feladataik ellátásában. Tisztáztuk feladat- és munkakörüket, státuszukat. Ezt segítette az az útmutató is, amelyet 1971-ben adtunk ki a párttitkárok számára. Ebben egyértelműen kimondtuk: bár fizetésüket a tsz-től kapják, politikai munkájuk ellenőrzése a hatáskörileg illetékes pártszervek feladata. Attól függően, hogy az alapszervezet irányítása közvetlen vagy közvetett módon tartozik a járási pártbizottsághoz, meghatároztuk politikai feladatukat a község társadalmi életében is. Most utólag megállapíthatjuk, hogy helyesnek bizonyult ezeknek a kérdéseknek az egyértelmű rendezése, mert napjainkban már nem akadályozza a politikai munkát a hatásköri kérdések körüli felesleges vita.

A követelmény a termelőszövetkezeti párttitkárokkal szemben is növekszik. Ügyelünk arra, hogy ez ne legyen általános. Pártbizottságunk felkészültségüknek megfelelően támaszt igényeket velük szemben. Természetes, hogy kivétel nélkül alapvető követelmény a közéleti és erkölcsi feddhetetlenség, a termelőszövetkezeti tagokkal való szoros kapcsolat, politikai, szakmai tudásuk, tájékozottságuk fokozása.

A párttitkárok segítése

Járási pártbizottságunk nagy gondot fordít a tsz-párttitkárok politikai, szakmai képzésére, kellő tájékoztatásukra, munkamódszereik fejlesztésére. A pártmunka gyakorlatában országosan kialakult kapcsolatok mellett még keressük a segítés további módjait. A járási pártbizottság kezdeményezésére számos könyv, illetve tanulmány került kiadásra, amelyek járásunk gazdasági, társadalmi, politikai élete szempontjából jelentősek, s a bennük foglaltak ismerete nélkülözhetetlen a párttitkárok számára. (Pl. „Bácska mezőgazdasága ma és holnap", „Észak-Bácska története", „A tsz-ek politikai és gazdasági megerősödésének tapasztalatai, a további fejlődés útja", „Útmutató a termelőszövetkezeti pártszervezetek, valamint a tsz-ek által függetlenített párttitkárok munkájának továbbfejlesztéséhez".)

A tsz-párttitkárok segítésének szerves része, a feladatmeghatározások és azok számonkérése mellett, a két-három havonkénti munkaértekezletek, tapasztalatcserék, elméleti továbbképzésük országos, megyei, járási előadókkal, a MÉM, a TOT által tartott szakmai tájékoztatókon való részvétel. Rendszeressé tettük járásunkban az úgynevezett fórumjellegű tanácskozásokat. Az elmondottak nem pótolják a szervezett politikai és szakmai képzést. A járási pártbizottság kezdeményezte, hogy a tsz-párttitkárok, végezzék el a marxizmus—leninizmus esti egyetemet, s szerezzék meg a középiskolai képesítést. Járásunk tsz-párttitkárainak 80 százaléka e követelmények egyik, vagy mindkét feltételét teljesítette.

Napjainkban eléggé elterjedt nézet, hogy a termelőszövetkezeti pártmunkában jelenleg nincsenek látványos, nagy feladatok. Mi ez ellen felvesszük a harcot, mert megnyugvást, elégedettséget szül. Hogy mennyire nincs erre ok, azt bizonyítja az a néhány utóbbi időben megjelent legfelsőbb szintű párthatározat, amelyek minden pártszervezet számára nagy feladatokat adnak.

A pártszervezetek csak úgy teljesíthetik feladatukat maradéktalanul, ha az egyes párttagok munkahelyükön, környezetükben ismertetik a párt politikáját, s elfogadtatják azt a pártonkívüliekkel. A független tsz-párttitkárok egyénenként is foglalkoznak a kommunistákkal, törődnek politikai fejlődésünkkel, aktívabb tevékenységre ösztönzik őket. Ez a személyes foglalkozás igen hasznos, az esetek többségében a párttagok aktivitásának, felelősségének fokozódását eredményezi.

Társadalompolitikai szempontból szinte állandó feladata a pártszervezeteknek, a kommunistáknak a párt ifjúsági és nőpolitikai határozatának teljesítésén való munkálkodás. Mindkettő rendkívül fontos a szövetkezetek életében. Az előbbi azért, mert megkezdődött a generációváltás folyamata, s a fiatalok alig 10—15 százaléka választja élethivatásul a mezőgazdaságot, az utóbbi pedig azért, mert egyre gyorsabban változik a nők és a férfiak aránya a tszekben a nők javára. Ez pedig a velük való politikai, szakmai foglalkozást, szociális problémáik megoldását elodázhatatlanná teszi. A pártszervezetek fontos feladata az V. ötéves terv előkészítése, a zárt rendszerű termelési rendszerekbe való bekapcsolódás. De sorolni lehetne tovább is a szövetkezetek boldogulása szempontjából nagy horderejű feladatokat. Az igaz, hogy ezek végrehajtásánál nem „látványosságra" kell törekedni, de ez még inkább növeli a pártszervezetek felelősségét, hiszen az alapos, elemző, körültekintő munka nehezebb, mint a „látványos" megoldás.

Milyen munkamódszerbeli követelményt állít a járási pártbizottság a pártszervezetek titkárai elé? Ez szövetkezetenként változik, a helyi feladatokhoz igazodik.

Önállóság, kezdeményezőkészség

A párttitkárok munkamódszerében alapvetőnek tartjuk az önállóságot, az öntevékenységet, a kezdeményezőkészséget, a korszerűséget és a gyors helyzetfelismerést. A hibákat nem „kiküszöbölni" kell, hanem elkövetése előtt megfelelően mérlegelni a helyzetet — tehát megelőzni, s *nem elkövetni*. Felismerni a haladás tényezőit, segíteni ezek kibontakozását. Ugyanis aki megáll a fejlődésben, az nem csupán egyhelyben topog, hanem közben le is marad, mert a többiek maguk mögött hagyják. Járásunkban a tsz-párttitkárok többsége megfelel az előbbiekben jelzett követelményeknek, de néhány párttitkár példája mutatja, hogy a cselekvési bátorságra állandóan ösztönözni kell.

A bátortalanság számos példájával találkozunk, s nem egy esetben, nagy horderejű kérdésekben. Probléma járásunk több szövetkezetében a nagyobb beruházásoktól, illetve a tszek közötti kooperációtól való tartózkodás. Ez utóbbiban a vezetők tsz-ük önállóságának elvesztését látják, bár ezt így nem mondják. A helyi vezetők a tartózkodást megfontoltsággal magyarázzák. A következmény: nemegyszer nagyobb összegű állami támogatástól esnek el, s több évet veszítenek gazdálkodásuk korszerűsítésében, ami egyben a jövedelmezőség csökkenésében is jelentkezik.

A cselekvési bátortalanságot példázza, hogy évek óta húzódik néhány kis szövetkezet egyesülése. Bár ezt a tagok jelentős százaléka fontosnak tartja — 10 év tapasztalata alapján állíthatjuk, hogy valamennyi koncentráció fejlődéssel, a termelési eredmények és a jövedelem növekedésével jár együtt —, a vezetők egy része azonban egzisztenciális okokból elzárkózik ettől. Amint a példák mutatják, a kérdéseket jobban a politikai munka homlokterébe kellene állítani, s ez helyileg nem kis mértékben a párttitkárok feladata.

Tapasztalataink szerint a párttitkárok munkamódszerének fejlesztése nem jelenti azt, hogy az eddig alkalmazottaktól teljesen eltérőket vezessenek be. A fejlesztés kimeríthetetlen forrása a pártszervezetek közötti együttműködés, tapasztalatcsere. Járásunkban jól együttműködnek, egymás tapasztalataiból merítenek Érsekcsanád, Sükösd, Nemesnádudvar termelőszövetkezeteinek és a hosszúhegyi, valamint a bajai állami gazdaságok párttitkárai. Tapasztalatcserét szerveznek, amelybe bevonják a pártvezetőségi tagokat is. Legutóbb a szocialista brigádmozgalommal kapcsolatban tartottak tapasztalat-

csere-megbeszélést, amelyen részt vettek a tsz-ek szocialista brigádjainak vezetői is. A három tsz-község közösen működtet egy marxista középiskolai osztályt, kezdeményezték a járás tsz-eiben dolgozó fiatal szakemberek tanácskozását. A pártszervezetek közötti tapasztalatcserék előrelendítői a politikai munkának. Erejük éppen abban van, hogy a tapasztalatcsere résztvevői a gyakorlatban látják megvalósulni a helyes politikai munka módszereit.

Járásunkban a pártszervezetek titkárai felismerték, hogy a politikai munkában nagyon eredményes a kiscsoportokkal való foglalkozás. Ilyen kiscsoportok a pártcsoportok, vagy az egyes munkaszervezetek. Ezeknek a légköre sokkal oldottabb, mint a taggyűlésé, vagy a tsz-közgyűlésé. A politikai munkában a döntések előkészítésének szolgálatába állítják a politikai munka e módszerét.

A tsz-tagok bizalma

A párttitkárok munkaidejük nagyobb részét a termelőszövetkezeti tagok között töltik. Meggyőződésünk, hogy fizikai jelenlétük is kedvező hatással van az emberekre. A párttitkárok szemére vetik, ha hosszabb ideig nem látogatnak meg egy-egy termelési egységet. Ez az igény nem csupán a párttitkár személyéből fakad, sokkal inkább a párttitkári funkció jelentőségéből. Tapasztalataink szerint a párttitkárok látogatásai a munkahelyeken nem formálisak, ellenkezőleg nagyon is gyakorlatiasak, s politikai szempontból hasznosak. A szövetkezeti tagok ilyenkor bátrabban teszik szóvá személyes problémáikat, de a szövetkezet gazdálkodásával összefüggő észrevételeiket is. A járási pártbizottság nagyon fontosnak tartja, hogy a termelőszövetkezeti tagok személyi problémái, vagy a gazdálkodással kapcsolatos észrevételei elintézést nyerjenek, vagy ezekre megnyugtató választ kapjanak.

Jól tudjuk, hogy ezek elintézése meghaladja a párttitkárok erejét, de jogkörét is. Éppen ezért járásszerte ezt a módszert alakítottuk ki, hogy a tagok észrevételeit megfelelően differenciálják, s ennek alapján keresik a megoldások helyes módozatait. Akadnak olyan személyes ügyek, amelyek elintézésének legcélravezetőbb módja, ha a tagok közvetlen gazdasági vezetőinek figyelmét hívják fel párttitkárok. Számos ügyben az első számú gazdasági vezetőt tájékoztatják a tagok észrevételeiről, de amennyiben egy-egy kérdés nagyobb embercsoportot érint, s az nem gazdasági, hanem politikai jellegű, úgy a pártvezetőséget is tájékoztatják, esetenként a testület állást is foglal az elintézés módjában.

Ugyancsak felhívjuk a párttitkárok figyelmét arra is, hogy tartsanak számon minden, a tsz-tagok részéről tett észrevételt, s meghatározott időn belől ellenőrizzék azok elintézésének módját. A párttitkárok többsége ma már érzi, hogy a hozzájuk forduló pártonkívüliek ügyes-bajos dolgainak orvoslása politikai kérdés, a párt tömegbefolyását is erősíti. Napjainkban is előfordul, hogy egy-két párttitkár „belebonyolódik" apró-cseprő ügyek rendezésébe. Mi ezt határozottan ellenezzük. Egyrészt ezzel más, egyéb pártpolitikai kérdések szorulnak háttérbe, másrészt csökkentik a gazdasági vezetők felelősségét, akik között elég szép számmal akad olyan is, aki szívesen veszi, ha a „népszerűtlen" ügyekben nem neki kell állást foglalni és intézkedni.

A termelőszövetkezetek csaknem minden községben a legfontosabb gazdasági bázisok, amelyek gazdálkodásán múlik egy-egy település lakosságának életszínvonala, vagy a település fejlődése. A járási pártbizottság ebből kiindulva fontosnak tartja, hogy a tsz-párttitkárok aktívan részt vegyenek a község politikai életében, a közéletben. Többségük tagja is a pártbizottságnak vagy a csúcsvezetőségnek, vagy a községi

tanács vb-nek. A községpolitikában való részvételük elengedhetetlen feltétel ahhoz, hogy a szövetkezeti tag érdekei ne csupán a szövetkezetben érvényesüljenek, hanem a lakóterületen is. Mind több példa igazolja, hogy a községi állami és tömegszervezetekkel való jó együttműködés hasznos, mind a szövetkezet, mind a község számára. Az anyagi erők egyesítésével fejlesztik a községekben a kommunális ellátást, színvonalasabbak a politikai-társadalmi rendezvények, kulturáltabb lett a községek lakóinak élete.

Sémák helyett elvek

A párttitkárok erejének, idejének leterheltsége eléggé nagy és sokoldalú. Ez nem csupán személyi adottságaikon, aktivitásukon múlik, hanem azon is, hogy a párt szervezeti felépítése eléggé differenciált. Azokban a községekben, ahol pártbizottság, vagy csúcsvezetőség működik, a tsz-párttitkár munkaköre csupán a tsz-re terjed ki. Nyolc olyan község van a járásban, ahol a községben egy termelőszövetkezet működik és a helységben csupán a tsz-nek van pártszervezete. Ebben az esetben a tanács és a tömegszervezetek pártirányítását is ez az alapszervezet látja el. Három községünkben a termelőszövetkezetek által függetlenített párttitkárok egyben a községi csúcsvezetőség titkárai is. Ezeken a helyeken tehát a titkárok teendője is sokoldalúbb.

Az elmondottak jól példázzák, hogy nem lehet egységes sémát felállítani a követelmények tekintetében a tsz-párttitkárokkal szemben, de elveket, amelyek alapján munkájukat végezniük kell, igen. Ezt teszi pártbizottságunk is, amikor a pártszervek és -szervezetek helyi döntésekben való önállóságát figyelembe véve egységes elvek alapján ítéli meg munkájukat.

E cikk keretében a tsz-párttitkárok munkamódszeréről esett szó, s a választott vezetőségek munkájáról lényegesen kevesebb. Ez nem jelenti azonban azt, hogy a pártmunka irányítása szempontjából a párttitkárok személyét, funkcióját fontosabbnak véljük, mint a vezetőségekét. Ellenkezőleg: munkájuk megítélésében *alapvető a testületek működése.* A párttitkár egyedül, a vezetőségtől elszakadva nem végezhet eredményes politikai munkát. Az is igaz azonban, hogy személyük, képességeik, nagyban befolyásolják a vezetőségnek, mint testületnek a munkáját. Ezért tartjuk fontosnak munkájuk, politikai képzettségük, aktivitásuk fokozását, s megkülönböztetett segítését.

Szabó Imre
a bajai járási PB első titkára

Kádermunka a BKV-nál

A Budapesti Közlekedési Vállalatnál értékelték a kádermunka helyzetét, elsősorban a középszintű vezetők irányító tevékenységét. Megállapították, hogy a fejlődés ellenére több tekintetben előbbre kell lépni, mivel a helyzet nem mindenben kielégítő. Szükséges a minősítések jobb hasznosítása a káderek nevelésében. A minősítési jogkörrel rendelkező vezetők két minősítés között — évente legalább egyszer — térjenek vissza a minősítésekben megjelölt követelmények megvalósulására és kérjék számon azokat.

A vezető káderek szakmai továbbképzése mellett a jövőben fokozott figyelmet fordítanak marxista elméleti képzésükre is. A pártszervezet elsősorban azok tanulását szorgalmazza és segíti, akiknél a vállalati káderképzési terv előirányozza a magasabb politikai végzettség megszerzését.

Célul tűzték a vezető beosztásban dolgozó káderek irányító, szervező és ellenőrző képességének továbbfejlesztését. Az igényességet fokozva valamennyi szinten rendszeressé teszik a mindennapos ellenőrzést. Feladatként jelölték meg továbbá az össztársadalmi és vállalati érdek előtérbe állítását a szűk helyi szempontokkal szemben.

Taggyűlési vita a vezetők magatartásáról

A Zalaegerszegi Ruhagyár pártalapszervezetei nemrég megvizsgálták, hogyan felelnek meg a gyár vezetői a párt által támasztott hármas követelménynek.

A tapasztalatszerzés fő módszere az volt, hogy a pártcsoportok minden vezető munkájáról, magatartásáról véleményt formáltak s ezt az állásfoglalást terjesztették a párttaggyűlések elé.

Ezzel a módszerrel lényegében az egész párttagság részt vett a felelősségteljes vizsgálatban, véleményalkotásban. A taggyűléseknek alapvetően az volt a célja, hogy a hibák jószándékú feltárásával és azok megszüntetésére tett javaslatokkal segítséget nyújtsanak a gyárban dolgozó vezetőknek. A taggyűlésekre meghívták az adott terület vezetőit és azok jelenlétében ismertették a pártcsoportok véleményét munkájukról, magatartásukról és azt, hogy mit várnak tőlük a jövőben.

A különböző területeken felelősséggel és reálisan értékelték a párttagok a vezetők munkáját, magatartását. A taggyűléseken nemegyszer szenvedélyes vitára is sor került, bátran és emberségesen mondtak véleményt a kommunisták egy-egy vezető tevékenységéről, emberi magatartásáról, képességeiről.

A párttagok jóleső érzéssel szóltak arról, hogy a gazdasági vezetők többsége rendelkezik a szükséges politikai felkészültséggel. A vezetők mintegy 90%-a részt vett például szervezett politikai továbbképzésben. Többen magasabb szintű politikai iskolát végeznek, vagy már végeztek. Itt elsősorban a marxizmus—leninizmus esti egyetem 3 éves, illetve annak szakosító tagozatát kell kiemelni.

A taggyűlések vitájában az is felvetődött, hogy míg korábban néhány vezető nem vette jó néven a társadalmi-politikai munkát, addig ma már sokat változott e tekintetben is a helyzet. A vezetők döntő többsége kifejezetten szükségesnek tartja, és elősegíti a dolgozók politikai aktivitását, társadalmi munkába való bevonását. Ezt a helyes gyakorlatot nagymértékben elősegítette a gyár felsőbb szintű vezetőinek magatartása, példamutató, aktív politikai tevékenysége is.

A taggyűléseken a gazdasági vezetők többségének munkáját, magatartását végül is úgy ítélték meg, hogy a gazdasági vezetők egyben jelentős politikai tényezők is a gyár életében. Bírálták viszont azokat a vezetőket — mert néhány ilyen is akad —, akik politikailag nem képezik és nem aktivizálják magukat. A viták tanulságai szerint az ilyen vezetőknek nincs nagy tekintélyük a dolgozók előtt.

Eléggé megoszlott a vélemény a középszintű vezetők *vezetőkészsége és szakmai felkészültsége* tekintetében. A műszaki vezetőkről általában olyan vélemény alakult ki, hogy nagy többségük jó szakember. Egy-két kivételtől eltekintve ruhaipari technikummal rendelkeznek. Megfigyelhető volt, hogy a dolgozók összekötik a szakmai felkészültséget az iskolai végzettséggel. Többen hangoztatták, hogyha a szakismeret mellett megfelelő iskolai végzettséggel is rendelkeznek a vezetők, sokkal jobban tudják megoldani a szalag- vagy a gépterem előtt álló feladatokat.

Több taggyűlésen elhangzott, hogy a vezetők jórésze túlterheli magát. Ez főleg a termelés előkészítésének hiányosságaiból adódik. Ebből a szempontból a kommunisták számos problémára és hiányosságra hívták fel a gyár gazdasági vezetőinek a figyelmét, melyek kijavításával összerűbbé válhat a termelés és ezáltal

csökkenhet a vezetők nagyfokú túlterheltsége is.

Mindenképpen örvendetes, hogy párttagjaink a dolgozó társaik véleményét is kifejezésre juttatva megfelelőnek értékelik a műszakiak felkészültségét. Ezt egyébként a gyárban folyó munka- és üzemszervezés nem könnyű feladatainak egyre sikeresebb megoldása is bizonyítja.

A pártcsoport-értekezleteken, de a taggyűléseken is elhangzott olyan vélemény, hogy a vezetők többségének jó a munkásokkal a kapcsolata. Bírálták viszont azokat, akik a korábbi jó szokásokat nem ápolják, nem szívesen vesznek részt például a közös üzemi rendezvényeken, a kapcsolatok ezen formáit elhanyagolják.

A közvetlen termelést irányító vezetők magatartását jónak ítélték meg a kommunisták. A korábbihoz viszonyítva ritkábban fordul elő türelmetlenség és megengedhetetlen hangnem a munkásokkal szemben. Pozitívan értékelik pártalapszervezeteink, hogy a vezetők felismerték: csak a munkásokkal együtt lehet tartós eredményeket elérni.

Szabó Jánosné
a Zalaegerszegi Ruhagyár pb-titkára

Pártmunka az egészségügyi intézményekben

Az egészségügy területén dolgozó pártszervezetek munkáját értékelte a váci városi párt-végrehajtóbizottság. Megállapította, hogy a csúcsvezetőség és az alapszervezetek sokat tettek az egészségügyi intézmények hatókörébe tartozó százharmincezer ember egészségének megóvásáért, helyreállításáért. Az állami vezetők egyre jobban igénylik politikai segítségnyújtásukat. A pártszervezetek rendszeresen beszámoltatják őket, s az így szerzett konkrét ismeretek birtokában hatékonyan segítik az egészségügyi intézmények előtt álló feladatok megoldását. Nagy figyelmet fordítanak a fiatal orvosok szakmai és politikai fejlődésére is.

A végrehajtó bizottság elsősorban a politikai tömegmunka fejlesztésére hívta fel a pártszervezetek figyelmét. Így hozhatják a párthoz még közelebb a pártonkívüli körzeti és rendelőintézeti orvosokat, s legjobbjaikkal tovább erősíthetik a pártszervezet sorait. Nagyobb gondot kell fordítani az ápolónők és általában a fiatal dolgozók eszmei-politikai nevelésére. Célul tűzte a vb azt is, hogy a vezetők ideológiai továbbképzését a szakmai önképzéssel azonos rangra kell emelni. E feladatok megoldásához javasolta, hogy fejlesszék a pártcsoportok munkájának politikai tartalmát.

MEGJELENT!
JAN ZIELENIEWSKI
Szervezés és vezetés
312 oldal
Ára: 44,- Ft
KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Közgazdaságról — mindenkinek

Nyers Rezső: Népgazdaságunk a szocializmus építésének útján

Nagy érdeklődés előzte meg a Kossuth Könyvkiadó új sorozatát: a *Közgazdasági ismereteket.* Az első könyv *Nyers Rezső* tollából jelent meg, mintegy jelezve e kiadványok fontosságát, nagy szerepét. A sorozat célja, hogy olyan ismereteket adjon, amelyek segítik a gazdasági fejlődés megítélését, gazdaságpolitikánk propagandáját.

A gazdaságpolitikát — olvassuk Nyers Rezső könyvében — a tudományos megalapozottság és a valóságérzékenység jellemzi. Ugyanezt elmondhatjuk erről a mintegy 120 oldalas könyvről is. Hiszen a gazdaságpolitika múltját, jelenét s jövőjét tárgyilagos őszinteséggel elemzi, mutatja be, miközben a következtetések elvi színvonala és gyakorlatiassága egyaránt érvényesül. A szerző olyan logikai menetet alkalmaz, olyan ismereteket ad, amely nézőpontot, szemléletet is formál. És ez több egyszerű receptnél: azt a képességet erősíti, amelytől nagyban függ, hogy a termelési, gazdálkodási folyamatban mindenki a maga területén jó „recepteket" állítson össze, s azokat a lehető legjobban alkalmazza. Vagyis: érzékelje a valóságot, ami nélkülözhetetlen a tudomány számára éppen úgy, mint a gyakorlati életben.

Különös érdeme a könyvnek, hogy ennek a szemléletnek történelmi hátteret ad. Olyan összefüggésekre hívja fel a figyelmet ezzel, amit nemegyszer sokan számításon kívül hagynak, amikor véleményt alkotnak a gazdálkodás különböző területeiről. Így aztán előfordul, hogy túl- vagy lebecsüljük lehetőségeinket. Ennek elkerülésében segíthet, ha nem tévesztjük szem elől, hogy a mai gazdaság ezer szállal kötődik a tegnapihoz, folytatása annak, a fejlődés éppen ezért az egész folyamat tükre. A szerző erre figyelmeztet, s ebből adódik, hogy a könyv egy kicsit gazdaságtörténet is. Mai problémáinkat és a jövő feladatait az elmúlt két évtized tapasztalatainak fényénél mutatja be. Az első hároméves tervtől (1947—1950) kezdve az 1951—55, majd az 1955—60, az 1960—65 és az 1966—70 éves középtávú terv tapasztalatait és tanulságait kapjuk tömör megfogalmazásban a könyv első részében. Ezekből egyértelműen kitűnik: népgazdaságunk hosszú utat tett meg viszonylag rövid idő alatt, amíg a gyengén fejlett országok sorából a közepesen fejlett országok közé emelkedett. A nemzeti gyarapodást jól mutatja a könyvben ismertetett adat, hogy amíg 1938-ban az egy lakosra jutó nemzeti jövedelem dollárértékben 180 volt, addig 1972-ben elértük

az 1000 dollárt (1968-as dollárban kifejezve).

A könyv érdeme, hogy összefoglalja az MSZMP gazdaságpolitikáját, melyet a távlati célok és a fejlődési irány tekintetében a folyamatosság, a strukturális kérdésekben, a központi és a helyi feladatok meghatározásában, a gazdasági gyakorlat számos vonatkozásában pedig a változó feltételekhez való alkalmazkodás jellemez. Eközben teljesen világossá teszi, hogy ennek megvalósítása nem megy zökkenők nélkül. Ütköző törekvések közepette kell elérni, hogy az érdekek közös nevezőt találjanak a cselekvéshez. Ez azt is jelenti, hogy a helyes politika érvényesítéséért számos szemléleti különbséggel, ellentmondásossággal kell megküzdeni. S ebben különösen fontos szerepet tulajdonít a szerző a politikai munkának. Olvasóink — a párttagok — tapasztalják leginkább, hogy a gazdaságpolitikai igazság önmagában kevés az eredményességhez, az előrehaladáshoz következetes politikai tevékenység, felvilágosítás szükséges. Bizonyos értelemben a közgazdasági szemlélet színvonala is befolyásolja a gazdaság fejlődését, az adottságok, lehetőségek ésszerű hasznosítását.

Az intenzív fejlődés által megkívánt tendenciaváltozáshoz alkalmazkodni, — mint a könyv is kifejti — a gazdaság minden területén és cselekvési szintjén nagy erőpróba. Talán ezzel függ össze, hogy a könyvnek csaknek felét foglalják el azok a gondolatok, amelyek valamilyen vonatkozásban arra adnak választ, hogyan fejlesszük gazdaságunkat. Hangsúlyozva a többi között: ez nemcsak szemléletmódbeli változásokat, jobb szakképzettséget és nagyobb önállóságot követel, hanem a mindennapi munkában jobb szervezést is.

Érdekes gondolatot vet fel a szerző a vállalati önállósággal kapcsolatban. Gyakran hangzik el olyan vélemény, amelyből arra lehet következtetni, mintha az adott vállalatnak nem lenne elég önállósága. (Nem kizárt egy-egy vállalaton belüli szervezetben.) Felvetődik azonban a kérdés: honnan állapítják ezt meg? Hiszen azt, ami a lehető legjobban megmutatná — mégpedig, hogy miként élnek az adott önállósággal — kevésbé nézik önkritikusan. Úgy tűnik, ez nagyon is megszívlelendő útmutatás minden minősítésre, illetve amikor azt akarjuk bizonyítani, hogy valamiből sok vagy kevés áll rendelkezésre. Gyanítani lehet, hogy ha a meglevő adottságok hasznosításából indulnának ki, más következtetésre jutnának. Természetesen nem az önállóság korlátozása a jövő útja, sokkal inkább az, hogy megtanítsuk és rászorítsuk a vállalatokat az önálló munkára, hiszen a hatékonyság növelése és a vállalati önállóság között szoros kapcsolat van.

A kérdés megoldása persze nem megy máról holnapra. A termelési szerkezet átalakítása, a korszerű, gazdaságos gyártmányszerkezet kialakítása viszonylag hosszan tartó folyamat, melyeken keresztül a hatékonyság egyre fokozottabban tud érvényesülni. Éppen a jobbak példája bizonyítja, hogy a vállalat technológiai és piaci adottságaihoz jól alkalmazkodó önálló gyártmányfejlesztése a helyes út. A jobbak példájához kell igazodniuk az átlagosan vagy átlagon aluli módon gazdálkodó vállalatoknak is.

A hatékonyság jobb megértését szolgálja a könyv, amikor bemutatja, hogy a következő másfél-két évtizedben a termelékenység, az állóeszközök jobb kihasználása alapvető követelménye az életszínvonal emelésének, de ezzel együtt az életkörülményeket is javítani kell.

Az életkörülmények alakulása az 1980-as években c. fejezet az egyik legnagyobb érdeklődésre számot tartó rész. A kereseti differenciáltság és a különböző rétegek közötti kiegyen-

lítődés tendenciáját a jövedelmi viszonyokon, a lakásviszonyokon, a lakosság fogyasztási szerkezetének változtatásán stb. keresztül sokoldalúan mutatja be.

Viszonylag rövid terjedelemben ilyen átfogó munkát kézhez kapni nagy segítség gazdasági vezetőknek, pártmunkásoknak. Gazdaságpolitikánk végrehajtásában és az oktatásban hasznosítható a könyv nyújtotta közgazdasági ismeret. Mégis szándékosan ajánljuk úgy Nyers Rezső könyvét — és ezen keresztül a Kossuth Könyvkiadó új Közgazdasági ismeretek sorozatát —, hogy mindenkinek, mert valóban mindenkihez kell szólnia: a termelőkhöz csakúgy, mint a fogyasztókhoz, a gazdasági életben tevékenykedőkhöz éppúgy, mint azokhoz, akik csupán érdeklődnek a népgazdaság fejlődésének összefüggései iránt. Már csak azért is, mert a társadalom előrehaladásában a gazdaság fejlődésének meghatározó szerepe van. A közgazdasági kérdések ma már egyre kevésbé szűkülnek a szakemberek körére, a tudományos elemzések, következtetések a könyvek lapjairól kiléptek a mindennapos, zajló élet gyakorlatába. Gazdasági életünk előrehaladása milliók ügye lett, így a közgazdasági ismeretek iránti igény is mindinkább az.

E tudományok művelői sokat tehetnek azért, hogy kielégítsék a közgazdasági érdeklődést, növeljék a tájékozottságot. Egy tudományos munka sikerét alapvetően közérthetőségeadja: az, hogy a bonyolult viszonyokat mennyire sikerül megértetni azokkal, akik ezeket a viszonyokat megteremtik, alakítják. A sorozat első kiadványa ebben a tekintetben is például ajánlható, mert egyik lényeges jellemzője éppen a közérthetőség

Balogh Mária

*Gil Green: Új radikalizmus: anarchizmus vagy marxizmus?**

A szerző nálunk sem ismeretlen. Tavaly jelent meg egy könyve Kubáról (Forradalom kubai módra), ez a kötete pedig az amerikai „új baloldal" ideológiájának főbb vonásaival ismerteti meg olvasóit. Gil Green politikai pályafutása kezdetén a Kommunista Ifjúsági Szövetségben dolgozott (egy ideig a szervezet elnöke volt), a későbbi években az Egyesült Államok Kommunista Pártjában töltött be felelős tisztségeket. Ily módon az Egyesült Államokban tevékenykedő „új baloldal" elméleti elemzését több évtizedes politikai tapasztalatainak hasznosításával végezhette el.

A szerző az amerikai radikalizmusnak a harmincas években tapasztalható fellendülését veti egybe a hatvanas évek új radikalizmusával. Mindkettőre a fiatalok elemi erejű lázadása nyomta rá a bélyegét. Az azonosság mellett azonban lényegesnek látszó különbségek is kimutathatók a radikalizmus időben is eltérő két nagy fellendülése között. A harmincas évek ifjúságának lázadásához jelentősen hozzájárult a létbizonytalanság, a munkanélküliség, s a megmozdulások erősítették a fiatalok osztálytudatát, a munkásosztállyal való szolidaritását.

Az új radikalizmus közömbös a termelés kapacitásával és termelé-

* Kossuth Könyvkiadó, 1973.

kenységével szemben. Nem nyűgözi le a fogyasztás soha nem tapasztalt gazdag lehetősége. Ellenkezőleg, a haditechnika fejlettsége és a természeti környezetben véghez vitt rombolások félelemmel töltik el. Ez a félelem és aggodalom a spontán tiltakozások futótűzként terjedő robbanásaihoz vezetett, de nem járt együtt jelentékeny tömegszervezetek kiépülésével, a munkásosztállyal való szolidaritás erősödésével. Ebből következnek hibái is. Pedig potenciálisan tekintélyes nagyságú erőket állíthatna a tudományos alapokon álló marxista forradalmi párt oldalára, hiszen az Egyesült Államok — lakosainak életkorát tekintve — a fiatalok országa: a lakosság mintegy 50 százaléka 25 éven aluli. A fiatalok tekintélyes hányadának nagy része a modern termelőerők támasztotta követelményeknek megfelelően tovább tanul és ezért meglehetősen későn lép be a termelőmunkába, saját közösségeiben szinte zárt életet folytat, ami egyfajta hamis tudat melegágya. Ez nyilvánul meg a különböző anarchista nézetekben, az intellektuális gőgben, a szervezeti fegyelem és a mindennapos, gyors sikerekkel nem kecsegtető politikai nevelőmunka lebecsülésében.

Az „új baloldal" elmélete, ideológiája lényegét tekintve anarchista jellegű, de szétesőbb, elmosódottabb és sokkal következetlenebb annál, hogy rendszerezni lehessen. Mint a szerző írja: „Az új radikalizmusnak nincs meghatározott ideológiája. Túlnyomórészt biztosan baloldali ez, ámbár zavarosan. Ez persze némileg elkerülhetetlen. A lázadás elemi és tömegméretű; teljesen új körülmények között született; stílusában különbözik a harmincas évek radikalizmusától. Az új radikalizmus társadalmi háttere igen összetett, de a mozgalom jellegét főképpen a középosztály határozza meg. Mindez lényegesen hozzájárult a mozgalom ideológiájának kialakulásához. A spontaneitás következésképpen valamiféle eklektikus gondolkodást hozott létre, melyet egyesek nem tekintenek ideológiának, mások viszont »új ideológiaként« tartanak számon... Az egységes világkép és perspektíva hiánya a mozgalom legnagyobb gyöngesége..." (11—12. old.)

A szerző megközelítési módja árnyaltnak mondható, mert az „új baloldal" anarchista jellegének és ebből következő hibáinak bemutatása mellett nem téveszti szem elől ennek a mozgalomnak előremutató, progreszszív vonásait sem. Ezek közül legjelentősebb imperialistaellenessége, amely olyan forrásokból táplálkozott többek között, mint a kubai szocialista forradalom győzelme és a vietnami háború. A marxista—leninista alapokon nyugvó kommunista mozgalom és az „új baloldal" között az imperialistaellenesség lehet az a közös érintkezési pont, amely lehetővé teszi a párbeszéd mellett akár az akcióegységet is. Fenntartva eközben természetesen a kommunisták jogát ahhoz, hogy az új radikalizmus téves, következetlen elméleti és gyakorlati lépéseit bírálják.

A könyv beillik azoknak az utóbbi időben sokasodó kiadványoknak a sorába, amelyek gyarapítják ismereteinket a tőkés világ társadalmi mozgalmairól és ezek ideológiai megnyilvánulásairól. Ez akkor is nagyon hasznos, ha esetenként számolni kell nekünk szokatlannak tűnő megfogalmazásokkal vagy terminológiai pontatlanságokkal, mint amilyen például az idézetben is szereplő „középosztály" fogalma.

Iván Géza

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. AUGUSZTUS 11-TŐL SZEPTEMBER 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: A pedagógus-pártszervezetek Békés megyében (VIII. 11. A megyei pártbizottság vizsgálatának tapasztalataiból); Faragó Jenő: Az új pártoktatási év sikeréért (VIII. 15.); Szántó Jenő: Pártpolitika — munkáspolitika (VIII. 19.); Gali Sándor: A pártalapszervezetek irányítása Fejérben (VIII. 22—24.); Faragó Jenő: Pártmunkás propagandisták (VIII. 28.); Pártpolitika — várospolitika (IX. 2.); Faragó Jenő: Fórumtitkári (IX. 5. A budapesti XX. kerületben alkalmazott tájékoztatási formával foglalkozó cikk); Komornik Ferenc: Kommunisták, megbízatással (IX. 6. Egy bajai vizsgálat tanulságaival foglalkozik).

IFJÚKOMMUNISTA — Petroszki István: A párt- és KISZ-alapszervezetek kapcsolatairól (8—9.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Horváth József: A számla (VIII. 14. Káderpolitikai kérdésekkel foglalkozó cikk); Faragó Jenő: Hatalom és demokrácia (VIII. 18.); Óvári Miklós: Egységben a szocializmusért és a béke védelméért (VIII. 19. Alkotmányünnepi cikk); Terényi Éva: Nők a tanácsokban (VIII. 24.); Szabó László: A közigazgatás korszerűsége (VIII. 26.); dr. Radnóti István: Felelősséggel a lakosság javára (IX. 4. A tanácsok munkájával foglalkozó cikk); Losonci Pál és Nyers Rezső felszólalása a negyedszázados fennállását ünneplő Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemi ünnepi tanácsülésén (IX. 4.).

NÉPSZAVA — Virizlay Gyula: Érdekvédelem, érdekegyeztetés (VIII. 19.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Dr. Bíró József külkereskedelmi miniszter sajtótájékoztatója a külkereskedelem I. félévi alakulásáról (VIII. 11., Figyelő VIII. 15.). Földes István cikksorozata a szovjet gazdaság irányítási módszereiről (VIII. 12—18.); Szabó Melinda: Szerződéses árak — árstabilitás (VIII. 15.); Baranyai István: Mire mennyit költünk? (VIII. 15.); Oroszi István: Értelmesen dolgozni (VIII. 16. Üzem- és munkaszervezéssel foglalkozó cikk); dr. Heténvi István: Az együttműködés távlatai (VIII. 19. A KGST-országok együttműködésével foglalkozó cikk); Földes István: Egy szemlélet térhódítása (VIII. 26. A termelés gazdaságosságával foglalkozik); Fekete János: Új helyzet a nemzetközi pénzügyekben (VIII. 29.); F. I.: Hosszú távú terv 1976—1990-re (VIII. 31. A Minisztertanács döntéséhez kapcsolódó cikk); Gulyás Pál: Munkadíjazás (IX. 1. A tszek munkadíjazási módszereivel foglalkozó cikk); Bálint József államtitkárnak, a Központi Statisztikai Hivatal elnökének nyilatkozata a negyedik ötéves terv első félidejének eredményeiről, a tervteljesítés főbb tendenciáiról (IX. 2.); Menyhárth László: Korszerűsödő, fejlődő bányászat (IX. 2.); F. I.: Hogyan éltünk 1972-ben? (IX. 5. Tallózás a Statisztikai Évkönyvben); Nyers Rezső beszéde a zalaegerszegi gazdaságpolitikai aktívaértekezleten (IX. 7.); Földes István: Hatékonyság és külkereskedelem (IX. 8. Bíró József külkereskedelmi miniszternek a magyar külkereskedelmi politikáról írott könyvével foglalkozik).

NÉPSZAVA — Moldován Tamás: Változások hazánk foglalkoztatottsági szerkezetében (VIII. 19.); a SZOT elnökségének üléséről közölt összefoglaló tudósítás (VIII. 28.); Nemeslaki Tivadar nyilatkozata a szocialista munkaverseny-mozgalomról (VIII. 29.); Sándor Sándor: Áralakulás, árellenőrzés (IX. 9.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Szabó István: A termelőszövetkezetek gazdasági társulása (7—8); Benedeczki János: A Szovjetunió nemzetközi gazdasági együttműködésének néhány kérdéséről (7—8).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Dr. Soós Gábornak, a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter első helyettesének

előadása a szarvasmarhatenyésztés időszerű kérdéseiről (IX. 5. A mellékletben).

GAZDASÁG — Csikós-Nagy Béla: Öt évvel a gazdaságirányítási reform után (2.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Köpeczi Béla: A társadalomtudományi kutatás néhány kérdéséről (VIII. 12.); Kéri Elemér: A hétköznapok szocializmusa (IX. 2.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Konsztantyin Katusev: A fő irány (8. A szocialista országok további tömörülésének folyamatával és objektív szükségszerűségével foglalkozik); A forradalom fő kérdése (8. Lenin „Állam és forradalom" című művéről folyt eszmecsere anyaga); Max Schäfer: A „demokratikus szocializmus" az elméletben és a politikában (8.); Kozma Ferenc: A fejlettségi színvonal kiegyenlítődésének dialektikája és a szocialista integráció (8.).

MAGYAR NEMZET — F. V. Konsztantyinov: A marxista filozófia új feladatok előtt (IX. 4. A szovjet Filozófiai Társaság második plénumán tartott előadás rövidített közlése).

IFJÚKOMMUNISTA — Pozsgay Imre: Érdekviszonyok a szocializmusban (8—9.); Geréb Andorné: Gondolatok a kollektivizmusról (8—9.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Vajda Péter: A béke tétje az egység ereje (VIII. 12. A szocialista országok egybehangolt politikájával, diplomáciai tevékenységével foglalkozó cikk); A Fock Jenő miniszterelnök lengyelországi látogatásáról kiadott közös közlemény (VIII. 12.); Leonyid Brezsnyev Alma Atában mondott beszéde (VIII. 16.); Péter János külügyminiszter alkotmányünnepi beszéde Kaposváron nemzetközi kérdésekről (VIII. 19.); Interjú G. Arbatovval, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Amerikai Intézetének igazgatójával a szovjet—amerikai kapcsolatok jellegéről és távlatairól (VIII. 19.); Puja Frigyes: A biztonsági értekezlet második szakasza (VIII. 25.); Nemes János: Negyedszázad Wroclaw óta (VIII. 26.) A nemzetközi békemozgalom negyedszázados fejlődésével és eredményeivel foglalkozó cikk); Igor Alekszandrov cikke a Pravdában a kínai vezetés külpolitikájáról (VIII. 28.); Várnai Ferenc: A maóista kongresszus (IX. 5.); A Péter János külügyminiszter lengyelországi látogatásáról kiadott közlemény (IX. 8.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Radzsesvara Rao: Fogjunk össze a jobboldali veszély ellen (8. India politikai életével foglalkozó cikk); A „Latin-Amerika politikai arculata" című sorozat cikke Costa Ricáról, Nicaraguáról és Puerto Ricóról (8.); Gianfranco Borghini: A szakszervezeti egység új alapja Olaszországban (8.).

MAGYAR HÍRLAP — L. Latisev: Peking veszélyes akciói (VIII. 30.); Pálos Tamás: Átalakulóban (IX. 1. A nemzetközi enyhüléssel, az új fejleményekkel foglalkozó cikk); Kármán József: Egyiptom, Líbia és az arab világ (IX. 4.).

NÉPSZAVA — Barabás Péter: Peking: célok és jelszavak (IX. 7.); Pálos Tamás: Ellengőz (IX. 8. Az enyhülés ellenzőinek tevékenységével foglalkozó cikk); Interjú Pierre Gensous-val, a Szakszervezeti Világszövetség főtitkárával a szakszervezeti világmozgalommal kapcsolatos kérdésekről a VIII. szakszervezeti világkongresszusra való készülődés kapcsán (IX. 9.).

IFJÚKOMMUNISTA — Sebestyen Nándorné: Wroclawtól Moszkváig (8—9. A békemozgalommal foglalkozó cikk); Dóczé Kálmán: Torzsalkodó szövetségesek (8—9. A kapitalista országok ellentéteivel foglalkozó cikk); Pálfy József: Afrikai körkép (8—9.).

MAGYARORSZÁG — Szovjetellenesség Peking stratégiájában (VIII. 19. A Mezsdunarodnaja Zsizny cikke); Pálfy József: Helsinki után Genfben (IX. 9. Az európai biztonsági értekezlettel foglalkozó cikk).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NEPSZABADSÁG — Láng István: Tudománypolitika Európában (VIII. 28.): Sarkadi László: Az új tanév (IX. 2.).

Népszava — Virizlay Gyula: Több támogatást a munkásművelődésnek (VIII. 11.).

Megnyitó ünnepség a Dózsa György úti MEMOSZ-székházban

A Szocialista Fővárosok Ifjúságának III. Találkozója

A szeptember első hetében rendezett találkozóra kilenc testvéri szocialista ország fővárosa küldte el 500 képviselőjét. Képeink a gazdag program néhány eseményét örökítik meg.

Nagygyűlés a Budapesti Műszaki Egyetem aulájában

A delegációk vezetői megkoszorúzzák a felszabadulási emlékművet

(MTI fotó – Szebellédy)

Prága küldöttsége emlékfát ültet el a X. kerületi Barátság Parkban

Ára: 3,50 forint

Megjelent

MARX–ENGELS

Feuerbach
A materialista és az idealista szemlélet ellentéte

(„A német ideológia" I. fejezete)
(A marxizmus–leninizmus klasszikusainak kiskönyvtára)
148 oldal Ára: 12,– Ft

A tudományos munkaszervezés alapjai

248 oldal Ára: 28,– Ft

Könyvnyomtatás Magyarországon 1473–1702

Írta: Bolgár Iván és Végh Oszkár
(Miniatűr kiadás)
128 oldal Ára: 65,– Ft

DEE BROWN

A vadnyugat története indián szemmel

396 oldal + 32 old. kép Ára: 40,– Ft

E. R. GREULICH

A névtelen levél

416 oldal Ára: 23,– Ft

V. OVCSINNYIKOV

A cseresznyefa ága

Ország-Világ
200 oldal + 32 old. kép Ára: 25,– Ft

ANDRE NORTON

Sargasso a világűrben

240 oldal Ára: 22,– Ft

INDEX : 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

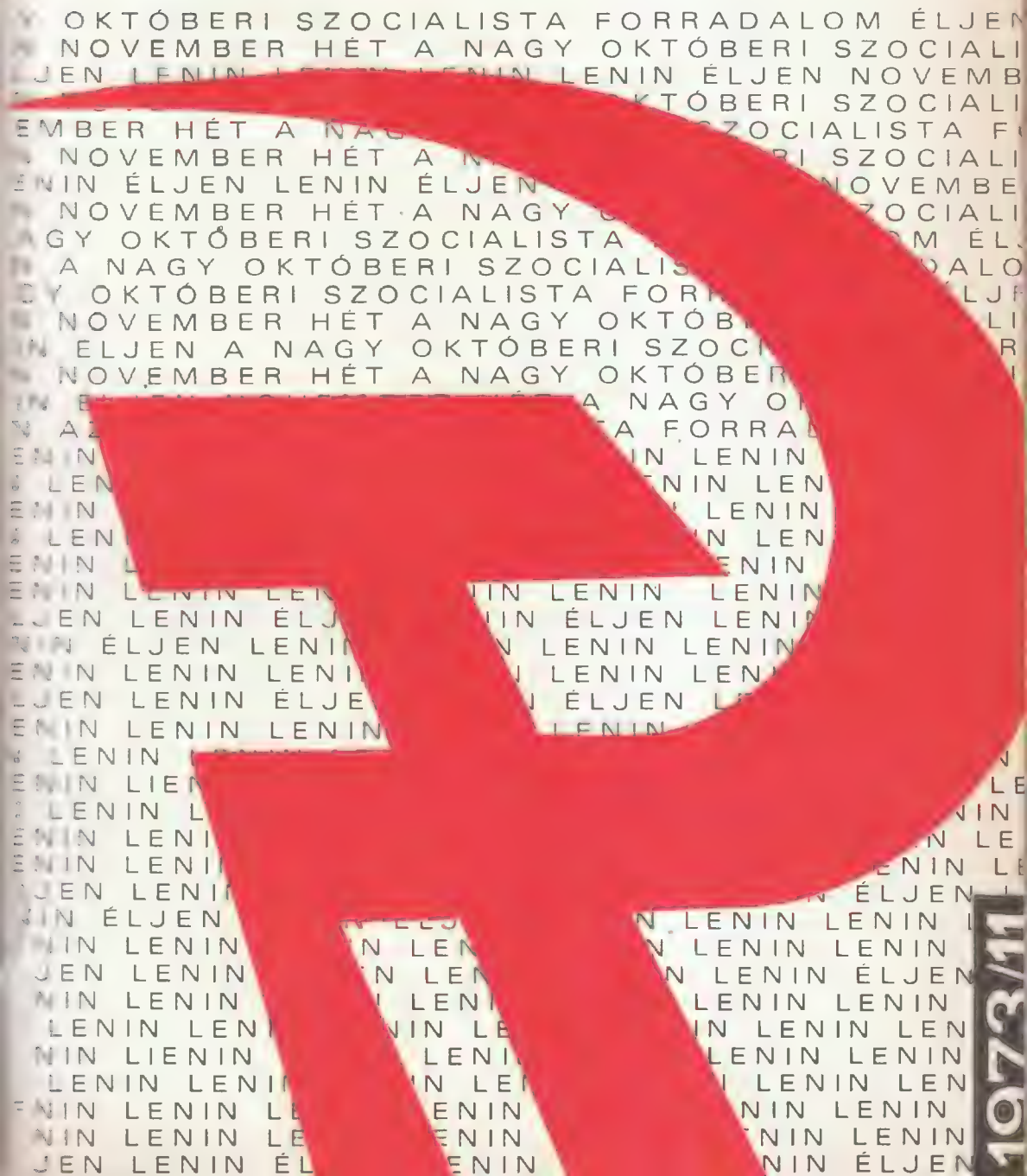

A Szépművészeti Múzeum plakát-kiállításának anyagából

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. NOVEMBER

11

TARTALOM:

Óvári Miklós: A tömegek megnyerése – feladataink megoldásának nélkülözhetetlen feltétele (3)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Varga Gyula: A káderek nevelése és utánpótlása (8)

Horváth Imre: A termelőszövetkezeti beruházások teljesítéséért (13)

Dr. Vészi Béla: A politikai tudományok magasabb szintű elsajátítása és művelése (18)

A párt központi lapja – nélkülözhetetlen fegyver (21)

Végrehajtás közben:

Égető Lajos: A határozatok az irányítás, a tartalmas munka eszközei (26)

Kázsmér István: A végrehajtás tapasztalatai (29)

Major Tibor: A pártszervezetek segítése, ellenőrzése (34)

Lajtai Vera: Tapasztalatcsere járási titkárokkal (38)

Arató András: A községi pártbizottságok munkájának fejlődése (41)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Vörös Gyula: Tanácskozzuk meg Leninnel! (47)

A Szovjetunióról számokban (48)

Dr. Nuber István: A módszertani munka feltételeinek kialakítása (55)

Berki István: A közösséget formálva (55)

Molnár Vilmos: Gondoskodásra és tettekre ösztönözni (57)

A Politikai Főiskola pályázati felhívása (60)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Aradi Nóra: A plakátművészet – a politika küzdőtársa (62)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

A beszámoló taggyűlések elé

Gyenes László: A párttagok aktivitása (65)

Balogh Mária: Az eszmei, politikai, cselekvési egység erősítése (69)

R. I.–Gy. L.: Minden párttaggal beszélni! (75)

Dr. Kurucz Imre: A munkamódszerek tökéletesítése – alkotó tevékenység (79)

Gál Róbert: A városi pártbizottság munkamódszeréből (84)

Terényi Éva: Pártmunkája: nőfelelős (87)

Prohászka László: A tagfelvételi munka (90)

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Pjotr Szimkin: Rendőri kordonon keresztül (92)

Kóré Sándor: A mozgalmi munka szépsége (93)

Nagy Albert: Különös elmélet (95)

A borítón: **Kass János** grafikája

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Felelős szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111–400, 311–321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116–660

Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft

Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 213–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra

Terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-11 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

OVÁRI MIKLÓS
a Központi Bizottság titkára:

A tömegek megnyerése — feladataink megoldásának nélkülözhetetlen feltétele*

A Központi Bizottság 1972. novemberi ülése, majd azt követően az országos agitációs, propaganda és művelődésügyi tanácskozás ismételten ráirányította figyelmünket legfontosabb ideológiai feladatainkra. Nem puszta frázis, ha most, a pártoktatási év elején újból az ideológiai munka fontosságát hangsúlyozzuk. A szocializmus építésének olyan szakaszában vagyunk, amelyben két fő feladat áll a párt előtt: az egyik a gazdasági építő munka magasabb színvonalú folytatása, a másik pedig az ideológiai élettel kapcsolatos, a szocialista gondolkodásmód és erkölcs általánossá tétele.

A két fő feladat teljesítésétől függ alapvetően minden más probléma megoldása: a népi hatalom szilárdságának, a munkásosztály vezető szerepének erősítése, az életszínvonal emelése, a szocialista életforma további kibontakozása, fejlődése, a kultúra, a tudomány felvirágzása, és ettől függ a béke védelmére irányuló erőfeszítéseink sikere, külpolitikánk hatékonysága, hazánk nemzetközi szerepének és tekintélyének növekedése is. Ezért a pártnak és a körülötte tömörülő társadalmi és tömegszervezeteknek, a szocializmus minden hívének most és a következő években e két fő feladat megoldására kell erőfeszítéseit összpontosítani.

E két fő feladat egymással szoros kölcsönhatásban van. A gazdasági építés feladatainak sikeres megoldásához nélkülözhetetlen feltétel a *tömegek megnyerése*. Eredményes gazdasági munkát csak úgy lehet folytatni, ha a dolgozó milliók ismerik céljainkat, tudják és értik, mit, miért csinálunk, s *meggyőződéssel magukénak is vallják terveinket*. Az eredményes ideológiai munka, a tömegek megnyerése feltételezi a *gazdasági munka szervezettségének, hatékonyságának növelését*, hiszen az ideológiai munkának összhangban kell lennie a valósággal, mindenekelőtt a konkrét gazdasági helyzettel. A tömegek közt végzett munkánk csak akkor lehet eredményes, ha népünk állandóan érzi és tapasztalja, hogy van értelme a munkának, erőfeszítései nem hiábavalóak, reális vágyai teljesülnek, közeledünk a célhoz, a szocializmus teljes felépítéséhez.

Ebből a szempontból is jelentős a Központi Bizottság múlt év novemberi határozata, amely az élet minden fontosabb területén újabb lendületet adott a

* Részletek a budapesti VIII. kerületi Pártbizottság aktíva-értekezletén elhangzott előadásból.

munkának. A Központi Bizottság határozatai részben megvalósultak, részben pedig a megvalósulás útján vannak, s ez kedvező feltételeket teremt az agitációs és propagandamunkához.

A novemberi határozatokat kedvezően fogadták társadalmunk alapvető osztályai és fontosabb rétegei. Mindenekelőtt a munkásosztálynál talált a legkedvezőbb visszhangra és ebben nemcsak az állami ipar és a kivitelező építőipar munkásainak és művezetőinek béremelése játszott szerepet, hanem az is, hogy a Központi Bizottság határozata minden tekintetben, az intézkedések egész sora tovább *erősítették a munkásosztály vezető szerepét.* Az *életszínvonalat* javító intézkedéseken túl napirenden tartjuk az *üzemi demokrácia* fejlesztésének kérdéseit, a munkások fokozottabb részvételét a *közéletben,* az üzemek és a munkáslakta települések *kulturális* ellátásának javítását.

A novemberi határozat kedvező hatással volt társadalmunk másik alapvető osztályára, a szövetkezeti parasztságra is. A parasztság méltányolja a mezőgazdaság fejlesztését szolgáló állami intézkedéseket, a szövetkezeti demokrácia fejlődését. Megértette és a gyakorlatban is tapasztalja, hogy a *munkásosztály vezető szerepének erősödése az egész társadalom, tehát a parasztság érdeke is.*

Értelmiségünk megelégedéssel vette tudomásul és tapasztalhatta, hogy a *párt értelmiségi politikája nem változott.* Megértette, hogy amikor a párt szorgalmazza a munka hatékonyabbá tételét, a munkásosztály érdekeltségének növelését a termelésben, fokozottabb részvételét a döntésekben, ez a haladás szükséglete és közvetlenül is visszahat az egész társadalom életszínvonalának javulására és a szocialista demokrácia további kibontakozására

Megértéssel találkozott a párt novemberi állásfoglalása a kispolgárság köreiben is. A kispolgárság érzi és tudja, hogy a szocializmus, a munkáshatalom megfelelő létbiztonságot nyújt számára, s a különböző visszásságok elleni harc nem a kispolgárok becsületesen dolgozó többsége ellen irányul.

Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy *az elmúlt évben tovább fejlődött társadalmi rendünk alapja, a munkás-paraszt szövetség, erősödött a nemzeti egység. Ismét bebizonyosodott, hogy pártunk politikája, mely osztálytartalmát tekintve munkáspolitika, alkalmas arra, hogy szilárd szövetségbe tömörítse népünk túlnyomó többségét, s a munkásosztály vezetésével egységbe kovácsolja a szocializmus, a társadalmi haladás, a béke minden hívét és a szocialista hazát szerető minden állampolgárt.*

Munkáspolitikáról, politikánk munkás jellegéről beszélünk, ezt annak tudatában tesszük, hogy nem szembeállítani akarjuk társadalmunk különböző rétegeit, hanem ellenkezőleg, *összekötni* őket. A munkásosztály vezető szerepének ugyanis nélkülözhetetlen feltétele, hogy maga köré tömörítse a nép legszélesebb rétegeit. Hiszen annál inkább lehet vezető szerepéről beszélni, minél inkább követik a vezető osztályt, s ennek politikai élcsapatát, a *Magyar Szocialista Munkáspártot.* Tehát egyrészt a munkásosztály, a párt vezető szerepének az erősítésével, másrészt szövetségi politikánk, a nép túlnyomó többségének megnyerése a szocializmus ügyének, nemcsak elválaszthatatlan egymástól, hanem tulajdonképpen *ugyanannak a dolognak két oldala.*

A Központi Bizottság határozatának pozitív fogadtatása azt bizonyítja, hogy az ellenforradalom leverése óta követett politikánk ma is népszerű a tömegek között, nem vesztett hiteléből. Bebizonyosodott az is, hogy e *politika megváltoztatásának nincs számottevő* társadalmi bázisa, s az embereket megnyugtatta, hogy a *párt politikai fővonala nem változik.*

Mint ismeretes, az utóbbi másfél évtizedben a párt a szocializmus építésének számos fontos feladatát sikerrel megoldotta, másokon pedig most dolgozik. Mai helyzetünk alapvetően más, s ennek következtében mások a feladatok is. Mégis, politikánknak vannak olyan alapvető fontosságú jellemzői, melyek az ellenforradalom elleni harcban alakultak ki, s amelyek ma is változatlanul érvényesek.

1956 végén, 1957 elején nemcsak az ellenforradalmat kellett leverni, hanem – ezzel összefüggésben – gyökeres kiigazításra volt szükség a párt politikájában is. Ennek lényege az volt, hogy *visszatértünk a lenini elvekhez és a lenini politikai gyakorlathoz.* Nem elégedhettünk meg az ellenforradalom fegyveres leverésével, *politikailag is győzni kellett.* Ezért kétfrontos harcot hirdettünk és folytattunk, egyrészt a dogmatikus szemlélet és a szektás hibák, másrészt a revizionista törekvések és hatások ellen. A kétfrontos harc nélkül nem tudtunk volna politikailag is úrrá lenni a helyzeten. Helyreállítottuk a törvényességet, ami kezdettől fogva a jogok és a kötelességek egységét jelentette. Abból indultunk ki, hogy minden magyar állampolgár, aki kötelességeit teljesíti, törvényeinket betartja, szabadon élhet állampolgári jogaival.

A munkásosztály vezető szerepének erősítésével, a közvetlen érdekeit szolgáló intézkedések sorozatával, a szavak és a tettek egységével *helyreállítottuk és megszilárdítottuk a párt iránti bizalmat.* Szövetségi politikánknál abból indultunk ki, hogy a párt egyedül nem építheti fel a szocializmust, s ha előbbre akarunk jutni a szocializmus építésében, *magunk mellé kell állítani az egész népet.* A pártban helyreállítottuk a lenini normákat: a kollektív vezetés, a pártfegyelem, a demokratikus centralizmus elvét, a döntésre váró kérdéseket megvitatjuk, egységes álláspontra jutunk, s utána egységesek vagyunk a végrehajtásban, a cselekvésben.

A párt politikájának e vonásai és ennek alapján a szocializmus építésében elért eredmények az élet természetes részévé váltak. Mikor közvéleményünk egyetértéssel fogadta a múlt év novemberi határozatokat, ebben benne volt a *párt politikai fővonalával való egyetértés is.*

A novemberi határozat kedvező fogadtatásában szerepet játszott az is, hogy választ adott azokra a kérdésekre, amelyek a közvéleményt foglalkoztatták. Ez a válasz reális és őszinte volt. Elismerte az eredményeket és nem félt megmondani, hogy hol vagyunk lemaradva, milyen hibák vannak, mi az, ami gátol az előrehaladásban. Mind a kettő fontos, hiszen *az eredmények nemcsak a pártnak a sikerei, ezek az egész népnek az eredményei és ezek elismerésével népünk munkáját becsüljük meg.* Ezért helyes és szükséges, hogy a Központi Bizottság, elemezve a helyzetet, megmondja: az országban az elmúlt években is eredményes munka folyt, azt jelezve, hogy a nép nagy többsége a szocializmus híve. Őszinte volt az értékelés, mert nem titkolta el a nehézségeket és a gondokat. Népünk ismételten bebizonyította, elég érett annak megértéséhez, hogy nehézségeink, problémáink nyílt feltárása nem a gyengeség jele, hanem a párt komolyságának, felelősségérzetének megnyilvánulása.

A következőkben problémáink jellegéről szeretnék szólni. Miből fakadnak ezek? Visszavezethetők szubjektív okokra, tehát arra, hogy valamit rosszul csinálunk, vagy talán nem is rosszul, de lassan és alacsony hatékonysággal. Ez az egyik ok, amin viszonylag könnyebb segíteni, mert nem kell mást csinálni, „csak" jobban dolgozni. Természetesen ez is rengeteg fáradsággal, tanulással jár. De ez mégiscsak egyszerűbb, mint ha valamilyen objektív oka van annak, hogy valami nem megy, vagy akadozik.

A szubjektív okon túl számolni kell azzal is, hogy nagyon nehéz és legtöbbször nem is lehet olyan politikai döntést hozni, aminek csak pozitív következménye van. Amikor politikai döntéseket hozunk bármely szinten, mindig annak tu-

datában tesszük, hogy ennek lesz előnye és lesz esetleg hátránya is. Arra kell azonban törekedni, hogy az előny nagyobb legyen, mint a hátrány. De nagyon nehéz úgy határozni, hogy annak semmilyen hátránya, negatív következménye ne legyen.

Hadd említsek erre néhány példát: az egyik a szövetségi politika. Az ellenforradalom leverése után létkérdés volt a párt számára, hogy meg tudja-e nyerni az embereknek az eszét, a szívét a szocializmus ügyének az után a nagy eszmei zűrzavar után, ami itt 1956-ban bekövetkezett. Szükség volt tehát szövetségi politikára? Feltétlenül szükség volt, nem is lehetett volna mást csinálni. Nehézséget okozott-e az az életbevágóan fontos döntés, hogy szövetségi politikát folytatunk? Mindnyájan tudjuk, hogy okozott, máig tartanak esetenként a viták a szövetségi politikáról, mégis meg kellett csinálni és helyes volt, hogy megcsináltuk.

Ugyancsak létkérdés, nemcsak nekünk, hanem az egész emberiség számára a békés egymás mellett élés politikája, s hogy az gyakorlatban is megvalósuljon. Az is igaz azonban, hogy ilyen körülmények között az ideológiai harc sokrétűbb, bonyolultabb, nagyobb felkészültséget kíván, tehát nehezebb.

Egy másik példa az anyagi érdekeltség elve. Feltétlen helyes és szükséges az alkalmazása, mert pusztán a lelkesedéssel – bármilyen jelentős is – tartósan, tömegméretekben évtizedeken át békés viszonyok között nem lehet szocializmust építeni. Okoz ez nehézséget is? Természetesen okoz, ismerjük azokat a vadhajtásokat, amelyek az anyagi érdekeltség elvének helyes és szükséges alkalmazását kísérik.

Vegyük a helyi szervek és a vállalatok önállóságát. Szükség van az önállóság növelésére? Igen, mert ezzel hatalmas energiát szabadítunk fel a pártban, az államéletben, a gazdaságban, önálló gondolkodásra kényszerítjük az embereket. Ha nem adjuk meg az önállóságot, akkor ezek a gondolatok kárba vesznek. Fontos energiákat szabadítunk fel azzal, hogy a szükséges méretű decentralizálást elvégezzük, az önállóságot növeljük és ezzel persze a felelősséget is. Gondot okoz? Igen. Visszaélhetnek egyesek azzal, hogyha leadjuk a hatásköröket? Egyes esetekben visszaélhetnek vele, hiszen ha nagyobb az önállóság, nagyobb a lehetőség a helyi visszaélésre. Ne csináljuk azért, mert egyesek visszaélhetnek vele? Vagy azért, mert egyesek nem tudnak vele élni? Vétek volna, ha nem csinálnánk. *Vállalni kell ezt a kockázatot, s közben fel kell lépni a negatív következményekkel szemben.*

További példaként említhetem a gyorsabb gazdasági építés igényét. Mindnyájan fel tudnánk sorolni nagyon sok mindent, amit fel kellene építeni. Önmagában mindegyik indokolható, értelmes, fontos dolog. Tehát nem értelmetlen igényekről van szó, nem is jogtalan igényekről. Tudjuk azonban azt is, hogy milyen következményekkel jár, ha a beruházási igények a lehetőségeknél gyorsabban nőnek. Ha többet ruházunk be, s az életszínvonalat sem akarjuk csökkenteni, valahonnan az eszközöket biztosítani kell. Hogyan lehet biztosítani? Úgy, hogy külkereskedelmi mérlegünk romlik és úgy, hogy költségvetésünk egyensúlya megbomlik. Ez bizonyos határok között elviselhető, de mégsem kívánatos. Amikor 1971-ben ezt észrevettük, intézkedést hoztunk, hogy a beruházások a normális szintre álljanak vissza. Ez megtörtént már 1972-ben, s így van az idén is. Ez javította külkereskedelmi helyzetünket, fizetési mérlegünket, a költségvetésben is nagyobb szerepet kap az egyensúly. Tehát megvolt a pozitív eredménye. Viszont ha a beruházásokat csökkentjük, ez hátráltatja iparunk gyors fejlődését, hiszen az ipar nem kis részben beruházási eszközöket gyárt. Az ipari termelés növekedésének üteme emiatt némely ágazatban átmenetileg csökken. Ezt az árat kellett fizetni a helyes cél elérése érdekében.

A példákat sorolhatnám tovább. Problémáink egy része tehát abból adódik, hogy esetenként nem tudunk úgy dönteni, hogy a kedvező hatás mellett ne lenne annak valamilyen negatív következménye is. Ha valaki csak a pozitív következményeket nézi, és nem számol negatív hatással, nem jól politizál. Ezzel a kisebb negatív hatással is törődni kell és más eszközöket kell keresni ellensúlyozásukra. De nem jól politizál az sem, aki valamilyen döntésnek csak a negatív oldalát látja, és nem látja, hogy sok más szempontból pozitív hatást eredményez. Tehát arra kell törekednünk – mivel olyan világot nem tudunk teremteni, amelyben nincsenek ellentmondások és nincsenek feszültségek –, hogy ezek *az ellentmondások a szükségesnél nagyobbak ne legyenek és felesleges nehézséget ne okozzanak.*

A novemberi határozat, tehát a X. kongresszus fő gazdasági és ideológiai feladatainak végrehajtásában a *legdöntőbb szerepe a pártnak van.* Hogy megvalósulnak-e ezek a határozatok, az mindenekelőtt attól függ, hogy ez a háromnegyedmillió kommunista hogyan dolgozik. Nemcsak rajtunk múlik, de döntően rajtunk. Ha nem valósulnak meg, másnak sem tehetünk szemrehányást. Miért merem ezt mondani? Mi vagyunk háromnegyedmillióan. Vannak szövetségeseink, nagyon közel álló barátaink. A párt mellett itt vannak a tömegszervezetek, nagy taglétszámmal, és fontos társadalmi mozgalmak. Ha mindezt összevetjük, ez a nép többsége, az az aktív politikai erő, amit nekünk, a háromnegyedmilliónak kell tudni irányítani, mozgósítani, helyes irányba vezetni.

A párt nemcsak a legnagyobb szervezett politikai erő ebben az országban, hanem hozzátehetjük: vele szemben nincs is szervezett politikai erő, legalább is említésre méltó nagyságrendben nincs. *Ha mi egységesen lépünk fel és kiállunk saját határozataink mellett, ha a párt intakt mindazoktól a hibáktól, amelyek ellen harcol, akkor nem fordulhat elő, hogy olyan helyzet alakuljon ki, amelyben a szocializmustól idegen eszmék teret hódítanak, hangot kaphatnak, és főleg nem szaporodhatnak.*

Az elmondottakból le kell vonnunk azt a következtetést, hogy *mindenekelőtt a párt minőségi erősítésére van szükség.* A Központi Bizottság novemberi határozata ebből a szempontból is nagy követelményeket támaszt. Ismeretes az a határozat, amely a párt taglétszámának növekedését korlátozza. Bár mennyiségi korlátozásról van szó, a lényeg itt is a *minőségi követelmények fokozása,* mégpedig nemcsak a tagfelvételnél, hanem természetesen a párt tagjaival szemben is.

A kommunista mozgalom ereje szervezettségében és tagjai tudatosságában van. A párt minőségi erősítése szempontjából nálunk is e két tényezőnek van döntő szerepe. Van tudományosan megalapozott politikánk, vannak jó határozataink. A döntő kérdés most az, hogy mennyire vagyunk egységesek, szervezettek, fegyelmezettek a mindennapi cselekvésben.

Mind a szervezettség, mind a tudatosság fokozása szempontjából nagy felelősség hárul a pártoktatásra. Az idei pártoktatási évad fő feladata, hogy tudományos elméletünk terjesztésével segítsük elő a X. kongresszus és a Központi Bizottság 1972 novemberi ülésén elfogadott határozatok eredményes megvalósítását. Vagyis, az előző évekhez hasonlóan idén is arra kell törekednünk, hogy *elméleti tevékenységünket gyakorlati feladataink megvalósításának szolgálatába állítsuk.*

Pártoktatási rendszerünk átfogja a párt tagjainak jelentős részét és párton kívüli barátaink nagy tömegét. Munkánk színvonalának emelkedése, hatékonyságának növekedése hozzájárul pártunk további erősödéséhez, a kommunisták tudatosságának és szervezettségének fokozódásához, és tovább szélesíti a szocialista célokat szolgáló nemzeti egységet.

A káderek nevelése és utánpótlása

„A kommunista vezetőknek a vezetés minden szintjén rendszeresebben kell foglalkozni a káderekkel, figyelemmel kísérve és segítve munkatársaik fejlődését, munkájuk tökéletesítését, és felkészíteni őket újabb feladatokra. A helyes politika érvényesítésének, a határozatok jó végrehajtásának elengedhetetlen követelménye a rendszeres kádermunka."

(Az MSZMP X. kongresszusa határozatából.)

A kádermunka jelentőségének ismeretében, a X. pártkongresszus határozatának szellemében igyekszünk a párt káderpolitikáját megvalósítani Zala megyében. A megyei pártbizottság, a járási és üzemi pártbizottságok rendszeresen napirendre tűzik és elemzik a különböző területeken folyó káder- és személyzeti munka gyakorlatát és problémáit, s mind eredményesebb végzésére ösztönöznek. A pártalapszervezetek kádermunkája is sokat javult.

E munkának sok összefüggéséből e cikk keretében elsősorban a *káderek nevelésével* kívánok foglalkozni. Ez önmagában is összetett feladat. Az egyik oldalon átfogja a *káderek képzését, továbbképzését,* a másik oldalon tartalmazza azokat a *társadalmi-politikai ráhatásokat, amelyek összességükben javítják a vezetés színvonalát, a vezetőkészséget, s magasabb szintre emelik minden területen az irányítást.*

Képzés és továbbképzés

Ami a kérdés első részét, tehát a *káderek képzését, továbbképzését* illeti, ennek kialakultak a szervezeti keretei.

Az utóbbi években jelentős előrehaladást értünk el megyénkben is a káderek politikai és szakmai színvonalának emelésében. Minden pártbizottság *több évre szóló képzési és továbbképzési tervvel* rendelkezik, amelynek megvalósítását rendszeresen ellenőrizzük. Elértük, hogy a pártalapszervezetek titkárainak 67,5 százaléka rendelkezik valamilyen szintű *politikai iskolai* végzettséggel. Több mint 20 százalékuk pártiskolai, esti egyetemi szakosító, illetve marxiz-

mus—leninizmus esti egyetemet végzett. Az alapszervezeti titkárok állami iskolai végzettsége is kedvező: 13,6 százalékuk felsőfokú, 33 százalékuk elvégezte a középiskolát. A függetlenített pártapparátusban, a pártfőiskolát végzettek aránya az elmúlt öt év során 26,9 százalékról, 34,4 százalékra, az egyetemet vagy főiskolát végzettek aránya pedig 46,9 százalékról 60 százalékra emelkedett.

Az eredmények a *tervszerű káderc*serén kívül elsősorban annak köszönhetők, hogy a pártaktivisták, a különböző szinteken dolgozó vezetők, csúcs- és alapszervezeti titkárok, vezetőségi tagok *politikai képzése rendszeressé, folyamatossá vált.*

Munkánkat jelentősen segítette a *megyei pártiskola* létrehozása. Itt egyhónapos párttitkári, öthónapos alapfokú tanfolyamokat szerveztünk. Kádereinket arra ösztönözzük, hogy tudásukat a szervezett politikai oktatás keretében adják át környezetüknek. Ezzel egyrészt megsokszorozzuk pártiskoláink hatékonyságát, másrészt serkentjük őket arra, hogy *ismereteiket folyamatosan felfrissítsék, tovább gyarapítsák.*

Az *állami vonalon dolgozó vezetőknek* is mind nagyobb hányada szerzi meg — a szakmai végzettség mellett — a szükséges politikai képzettséget. A megyei és városi tisztségviselők 38, a járási hivatalvezetők és helyettesek 28 százaléka rendelkezik ma *felsőfokú pártiskolai végzettséggel.* A nagyközségi és községi tisztségviselők 28 százaléka végezte el az *egy éves pártiskolát,* illetve a marxizmus—leninizmus *esti egyetemet.* Nagy eredménynek tartjuk, hogy az állami oktatásban (alsó-, közép- és felsőoktatási intézményekben együtt) a vezetők 85,5 százaléka, a népművelés vezetőinek pedig 40 százaléka rendelkezik *megfelelő politikai iskolai végzettséggel.*

Azt a kedvező folyamatot, hogy a szakmai végzettség megfelelő politikai képzettséggel is társuljon, némiképpen akadályozza, hogy *a politikai képzettség tekintetében elmaradás tapasztalható a termelés területén dolgozó káderekné*l. Sőt, egyes területeken még az *állami iskolai végzettség is alacsony.* A kisipari szövetkezeteknél például a képesítéshez kötött munkakörökben dolgozó vezetők közül többnek nincs megfelelő szakmai és politikai iskolai végzettsége. Hasonló a probléma a fogyasztási szövetkezeteknél. A termelőszövetkezetek számviteli dolgozóival szemben megnövekedett követelmények pedig felszínre hozták *a főkönyvelők szakmai és politikai felkészültségének* fogyatékosságait. Többségük ugyan rendelkezik mérlegképes könyvelői oklevéllel, de *közel felének nincs középiskolai végzettsége,* s ezért magasabb szintű továbbképzésük már akadályba ütközik.

Kedvező és támogatásra érdemes jelenség a gazdasági vezetők törekvése *a korszerű vezetési, szervezési ismeretek* elsajátítására és felhasználására.

Mindezek mutatják, hogy a meglevő gondok és problémák ellenére *az utóbbi években a zalai vezetők politikai és szakmai továbbképzése tervszerűbbé és eredményesebbé vált,* s egyre határozottabb az a törekvés, hogy az erre vonatkozó *terveket realizáljuk.*

Munka közben...

Amíg a szervezett képzés viszonylag könnyebben megoldható, addig jóval nehezebb a káderek nevelése más vonatkozásban. Itt a *munka közbeni politikai, társadalmi ráhatásként jelentkező jellemformálásra, a vezetői készség alakítására, egészében a vezetői tevékenység színvonalának emelésére gondolok.*

Kádermunkánk alapvető elve a bizalom, mely ellenőrzéssel és segítéssel párosul. Bizalommal övezzük a párt-, az állami és gazdasági élet különböző ve-

zető posztjaira állított káderekre, ugyanakkor *ellenőrizzük* és *segítjük* munkájukat. Arra törekszünk, hogy megfeleljenek a bizalomnak.

A káderek munkájának ellenőrzését és segítését jól szolgálja a *hatásköri és a véleményezési jogkör*. A megyei pártbizottságnál jelenleg 156, a járási jogú pártbizottságoknál 50—80, a közbeeső pártszerveknél 20—30 funkció tartozik párthatáskörbe. Az alapszervezetek véleményezési jogkörébe pedig 10—20 funkció tartozik. A pártszervek, de az alapszervezetek is mind jobban élnek a kapott lehetőségekkel, következetesebben ellenőrzik és befolyásolják a káderek fejlődését. Rendszeresebb lett a foglalkozás, a törődés a hatáskörbe, illetve a véleményezési jogkörbe tartozó káderekkel. Igyekeznek jobban megismerni a területükön dolgozó vezetőket, munkájukat, eredményeiket és hibáikat. Gondot fordítanak a vezetőkkel való *egyéni foglalkozásra, a helyszíni ellenőrzésre*, annál is inkább, mert a *munka közbeni beszélgetés, a közvetlen, őszinte eszmecsere kedvező alkalmat nyújt a káderek nevelésére, ellenőrzésére, segítésére*. Egyre gyakrabban tűzik napirendre a kollektíva, a pártvezetőség vagy a tagság előtt a vezetők munkájának értékelését és segítik az őszinte kritikai szellem kialakítását.

Az *őszinte, kritikus légkör* megteremtését különösen fontosnak tartjuk. Elsősorban a pártszervek feladata, hogy őszinte bírálatra serkentsék a dolgozókat, azok *elfogadására és hasznosítására* neveljék a vezetőket. *Csak egészséges, kritikai légkörben lehet eredményesen dolgozni, a hibákat elkerülni, kijavítani.*

A vezetői magatartás megítélésében nagy szerepe van annak, hogy *milyen a vezető kapcsolata környezetével*. Képes-e a feladatok végrehajtására ösztönözni, mozgósítani a környezetét, a beosztottakat. Olyan követelményt is támasztunk, hogy a vezetők *kérjék ki a munkáskollektívák javaslatait, véleményét, és érdemben foglalkozzanak velük*. Jó példa erre a *Dunántúli Kőolajipari Gépgyár vezetése*, amely lényeges gazdasági problémákat oldott meg a dolgozók támogatásával. A gyár vezetőinek volt ereje és készsége ahhoz, hogy a kollektívához forduljon. A gépgyár vezetése és a dolgozók közötti kapcsolat, valamint a kölcsönös információ egyébként is példás és igen eredményes.

A megyei pártbizottság és a járási pártbizottságok igyekeznek érvényt szerezni annak az elvnek, hogy a *vezetők munkájának ellenőrzése és értékelése nemcsak a felsőbb szervek feladata, hanem a helyi pártszervezeteké, az adott munkahelyi kollektíváé is.*

A káderek nevelésében nagy fontosságot tulajdonítunk és sokszor hangsúlyozzuk a kommunista kollektívák felelősségét. Meggyőződésünk — s ezt az élet igazolta —, hogy a jó kommunista kollektíva előfeltétele a vezetők fejlődésének, jellemük, vezetőkészségük formálásának. Bár a tapasztalatok nem egyértelműek, a fejlődés mégis biztató. Számos pártszervezet *időben figyelmeztet, vagy jelez*, ha problémákat lát a vezetésben. A munkahelyeken azok segítik jól a pozitív erkölcsi, politikai légkör meghonosodását, akik *nem tűrik meg a hajbókolást*, a „mindig a főnöknek van igaza" szemléletet. Ahol nem így járnak el, ott előbb vagy utóbb a *vezetést is nehéz helyzetbe hozzák. Saját magának is rossz szolgálatot tesz az a vezető, aki az ilyen légkört támogatja.*

A minősítés

A káderek nevelésében, munkájuk ellenőrzésében, értékelésében hatékony eszköz *a minősítés*. Ezzel kapcsolatban a legjelentősebb előrelépés a pártban történt, de állami, gazdasági vonalon is határozott törekvés van a tárgyilagos, igazságos, a végzett munka és az emberi magatartás alapján való minősítésre. A mi-

nősítések egyre színvonalasabbak és nagy többségükből ma már valóban megtudható, hogy a vezető milyen mértékben felel meg a hármas követelménynek, miként foglalkozik az utánpótlás nevelésével, milyen jó tulajdonságokkal és milyen emberi hibákkal rendelkezik, melyek a legfontosabb követelmények, amelyeket vele szemben támasztanak.

A pártvezetőségek általában megvitatják, értékelik, véleményezik a minősítések tervezetét. Ennek fontos szerepe van abban, hogy valóban az *írásos minősítés képezze a megítélés alapvető dokumentumát.* Gondot jelent viszont, hogy *még nem minden párthatáskörbe tartozó vezetőről készített minősítésben van benne a csúcsvezetőség, illetve az alapszervezeti vezetőség véleménye.* Részben ez az oka annak, hogy ma is találkozunk felületes, alacsony színvonalú minősítésekkel. Főleg a termelőszövetkezeteknél fordul ez elő, ahol a vezetők politikai felkészültségét, alkalmasságát gyakran nem elég igényesen és konkrétan értékelik. Az ilyen minősítésekkel nem sokat lehet kezdeni. A minősítettet sem segítik hibáinak kijavításában, vezetői tulajdonságainak fejlődésében, az irányító szervek számára pedig nem képezik a helyes tájékozódás dokumentumát.

A minősítésekben a *politikai alkalmasság megítélését gyakran leszűkítik.* Csupán azt nézik, milyen a káder politikai képzettsége, de nem mindig teszik mérlegre, hogy *mennyire érti és hogyan gyakorolja a politikát.* Azt, hogy a politikai iskolázottságon kívül mennyire ismeri a párt határozatait, *s mit tesz azok végrehajtásáért.* Vezetői beosztásában mennyire segíti szocialista rendszerünk politikai, mozgalmi intézményeit, beleértve a *szocialista demokratizmus* érvényesülését is az adott területen. Az is a politikai magatartás kérdése, hogy a *vezetők mennyire tartják fontosnak munkatársaik meghallgatását, beleértve a munkások véleményét, tanácsait, javaslatait.* Hogyan fogadják a bírálatot, hogyan lépnek fel a fegyelmezetlenekkel szemben. Mindezek fontos összetevői a vezetői magatartásnak és politikai hatásuk jelentős az adott munkaterületen.

Egyes csúcsvezetőségek és alapszervezeti vezetőségek felfogásán, szemléletén is változtatnunk kell. *A hatásköri, véleményezési listán szereplők személyi kérdéseiben nemcsak a véleményezés, a döntés a dolguk, hanem sokoldalúan gondoskodniuk kell a vezetők fejlődéséről, neveléséről és segíteniük kell őket abban, hogy mind magasabb színvonalon feleljenek meg az adott beosztásban és alkalmassá váljanak esetleg magasabb funkciók ellátására is.*

Az utánpótlás

A káderek jobb képzése és nevelése eredményeként megyénkben bizonyos javulás tapasztalható a *káderutánpótlásban is.* Az utánpótlásról való gondoskodás *tervszerűbbé, előrelátóbbá vált, ezzel egyidejűleg kevesebb lett a véletlenszerűség, a kapkodás, a szubjektivizmus.* Az igények kielégítésére több évre szóló *káderképzési terveket* dolgoztunk ki.

Az irányító és gazdálkodó egységek ma már többet foglalkoznak *az utánpótlás kiválasztásával és nevelésével.* A vezetők és a pártszervezetek több figyelmet fordítanak *a termelő munkában kitűnt és a közéleti tevékenységben aktív dolgozókra,* azoknak a képzését terveikbe illesztik és fokozatos előreléptetésekkel igyekeznek kipróbálni, illetve alkalmassá tenni őket a vezetésre. Ennek eredménye, hogy az elmúlt években a *vezető testületekben nőtt a munkások aránya.* A termelő vállalatoknál *több fizikai dolgozó került vezető beosztásba.* A *Zalaegerszegi Ruhagyárban* például a fizikai dolgozók szakmai, politikai kép-

zését úgy szervezték meg, hogy a résztvevők a fejlesztési terveknek megfelelően a vezető posztok betöltésére alkalmassá váljanak.

Az *Egyesült Izzó Nagykanizsai Fényforrás és Üveggyárnál* a lépcsőzetes fejlesztés során létrehozott középvezetői posztok többségét az üzem beindulásakor felvett, s azóta tervszerűen kiképzett fizikai dolgozók töltik be. Hasonlóan történt ez a *Zala Bútorgyárnál* és más helyen. Az ipari szövetkezeteknél több példa van arra, hogy szakmunkásként kezdte és eljutott az elnöki tisztig, vagy a vezetés különböző posztjaira.

Bátrabban és nagyobb számban állítanak *megfelelő felkészültségű és rátermett fiatalokat* is vezető posztokra. A tanácsi vezetők 5, az ipari szövetkezeteknél a műszaki vezetők 10, a fogyasztási szövetkezeteknél a vezetők 14,7, a tsz-főagronómusok 21 százaléka 30 év alatti fiatal. Az ipari üzemekben — különösen a középszintű vezetők között — nőtt a fiatalok aránya. A *Zalaegerszegi Ruhagyárban* 24, a *Zala Bútorgyárban* 43, a *Finommechanikai Vállalatnál* 46 százalékuk fiatal. Általában tehát azt mondhatjuk, hogy a fiatalok aránya a vezetők között a párt káder- és ifjúságpolitikájának megfelelően fejlődik.

A vezetők megítélésénél, értékelésénél fontos szempont az utánpótlás nevelésében végzett munkájuk. Különösen azt vizsgáljuk, hogyan nevelődnek, fejlődnek mellettük a *helyettesek*, megfelelő lehetőséget kapnak-e a felkészülésre, a bizonyításra, biztosított-e beérésük az önálló vezetésre. A vezetőcseréknél már gyakoribb, hogy a *helyetteseket léptetik elő*, ami általában helyes törekvés és ösztönző tényező az utánpótlás nevelésében. A káderutánpótlás, a kádertartalék képzésében elért eredményekkel nem vagyunk elégedettek. Munkánknak továbbra is ez a leggyengébb területe.

Nagyon *nehézkes és lassú a fejlődés a nők vezető posztra állításában.* A különböző szintű párt-, állami és tömegszervezeti testületekben a nők aránya emelkedett, de az önálló vezetői posztokon még koránt sincs arányban részvételük sem számarányukkal, sem alkalmasságukkal, felkészültségükkel. *Nem elég következetes és tervszerű a nők felkészítése a vezetésre.* A kiválasztásnál szigorúbbak, *alkalmasságuknak több bizonyítékát követelik*, mint amikor férfiakról van szó. Nem lebecsülendő akadály, hogy a női vezetőkkel szemben a férfiak, de még gyakrabban a dolgozó nők *előítélettel* vannak.

Egyes vezetők a gyakorlatban *szétválasztják a szakmai munkát a kádernevelléstől.* Aligha kell bizonyítani ennek helytelenségét. A kádernevelést a vezetés természetes részének kell felfogni s nem mesterkélten különválasztani. Hibás az olyan vezetési gyakorlat is — sajnos ettől sem vagyunk mentesek —, amelyben a jutalom, dicséret és a bírálat, esetenként a fegyelmezés nem a nevelést segíti, hanem ellenkező hatást ér el.

Pártszervezeteinket, a személyzeti és kádermunkával foglalkozó elvtársakat, vezetőket arra buzdítjuk, hogy kísérjék jobban figyelemmel és válasszák ki munkaterületükön a munkások köréből a tehetségeket. Tekintsék át rendszeresen a kádertartalékot, vizsgálják meg, ki alkalmas az előléptetésre, vagy kinél nem várható, hogy vezetővé fejlődjék és kikkel kell kiegészíteni ezt a tartalékot.

A fentiekben azt a munkát igyekeztem nagy vonalakban áttekinteni, amelyet pártunk káderpolitikájának érvényesítéséért Zala megyében végzünk. Eddig is tettük, a jövőben is szisztematikus munkát kell végeznünk az *elvek egységes értelmezéséért és alkalmazásáért.*

Varga Gyula
a Zala megyei PB első titkára

A termelőszövetkezeti beruházások teljesítéséért

Győr-Sopron nem tartozik a területileg nagy megyék közé, a mezőgazdasági termelés színvonala és adottságai tekintetében azonban az első 4—5 között van. A pártszervezetek sokirányú kezdeményezése általában megértésre talált a termelőszövetkezetek vezetői és tagjai között, s ez jelentősen hozzájárult a párt agrárpolitikai célkitűzéseinek megvalósításához. A tsz-tagok szorgalmas munkája eredményeként gyors ütemben fejlődött a mezőgazdasági termelés, a termelőszövetkezeti tagok jövedelme és életszínvonala.

Sokat ígérő tervek

A megye IV. ötéves terve a mezőgazdasági termelés 18—20 százalékos, ezen belül az állattenyésztés 20—22 százalékos fejlesztését irányozta elő. E célok megvalósítását hivatott elősegíteni a kétmilliárd 150 millió forintos beruházási előirányzat. Ebből építkezésekre mintegy egymilliárd 150 millió, gépesítésre 700 millió forintot, a többit pedig egyéb beruházásokra kell fordítani. Az állattenyésztés fejlesztését például 25 000 szarvasmarha- és 70 000 sertésférőhely megépítése szolgálja. Ezek túlnyomó többsége korszerű, szakosított telepek — 14 szarvasmarha és 16 sertés — keretében kerül kivitelezésre.

A megye ötéves terve alapján a termelőszövetkezetek is elkészítették középtávú terveiket, amelyekhez a pártszervezetek sokoldalú kezdeményezéseikkel és javaslataikkal jelentős segítséget nyújtottak. Az üzemi tervek azt mutatják, hogy a tsz-ek nagy gondot fordítottak az állattenyésztés, ezen belül pedig a hústermelés fejlesztésére. A tehénállományt a megyei szinten előirányzott 20—23 százalékkal szemben 32 százalékkal, a sertések számát a tervezett 45—50 százalékkal szemben 59,7 százalékkal kívánták öt év alatt fejleszteni. Az állatállomány számszerű növekedésével párhuzamosan tervezték a férőhelyek számának növelését és a szakosított telepek építését is. A szövetkezetek terveinek összegezése után látni lehetett, hogy a maguk tervezte fejlesztés — főleg az ezzel együttjáró beruházások — az átlagosnál nagyobb megterhelést jelentenek a szövetkezeti gazdaságokra. Ami ennél is félőbb volt: a megyében érezni lehetett a feszültséget a beruházási igények és az építőkapacitás között. A megyei pártbizottság felhívta a járási pártszervek figyelmét, hogy a pártszervezetek bevonásával kezeljék különös gonddal a beruházások előkészítését és kivitelezését.

A terv első két évében a megye termelőszövetkezeteiben a mezőgazdasági termelés a tervezettnek megfelelően alakult és több fontos területen — a kalászosok és a kukorica terméshozamaiban, a sertés-kocalétszámban — jelentősen túl is teljesítették a tervet. A megyében gyorsan terjedtek az iparszerű zárt termelési rendszerek: a kukorica vetésterületének 26,5, a cukorrépáénak 16,8 százalékán folyik zártrendszerű termelés. A gépesítés fejlesztésére előirányzott összeget a szövetkezeti gazdaságok két év alatt mintegy 15 millió forinttal teljesítették túl, s ezzel jelentősen elősegítették a géppark korszerűsítését, a technikai színvonal fejlődését. A növénytermesztés a szárítók és a tárolók kapacitásának növelésével jelentősen korszerűsödött.

Az állattenyésztés mindkét ágazatában gyors ütemben indult meg a férőhelyek építése. Különösen a sertéstenyésztésben volt dinamikus az építkezés: a tsz-ek hét szakosított sertéstelepet építettek fel, s a terv szerint előirányzott férőhelyek számát 503-mal teljesítették túl. Nem haladt így az építkezés a szarvasmarha telepeken. Bár nyolc szakosított telep felépült, de a tervhez viszonyítva 4100-zal kevesebb férőhely készült el. A tervciklus első két évében megvalósított beruházások kedvezően járultak hozzá a tsz-ek anyagi-műszaki bázisának fejlődéséhez, az iparszerű, magasabb szintű termelési rendszerek bevezetéséhez, a korszerű állattenyésztő telepek létesítéséhez. A termelőszövetkezeti tagok nagy figyelemmel és érdeklődéssel kísérték az építkezéseket. Többségük bízott a célok teljesítésében, kisebb részük azonban bizalmatlanul várta a szakosított telepek elkészülését és termelésbe lépését.

A kivitelezés nehézségei

A tagok ez utóbbi csoportjának bizalmatlansága nem volt alap nélküli. A felületes beruházási döntések, a tervezési és kivitelezési módosítások, valamint az építési kapacitások nem kielégítő összehangolása miatt a szakosított telepek többsége jóval a kitűzött határidőnél később készült el. S ami ugyancsak nem mellékes; jelentős többletköltséggel. Ebben az időszakban — különösen a szarvasmarha-telepek építésénél — egyre sokasodtak a nehézségek, s érződött, hogy ezek megoldása meghaladja a tsz-ek, de még a megye lehetőségeit is. Néha leküzdhetetlen akadályt jelentett a tsz-vezetők és a tagok számára — az építkezés ütemének tartása mellett — a technológiai berendezések beszerzése, s ezek üzembe helyezése.

A szakosított telepek állatokkal való feltöltése, illetve az üzemelés beindítása több tsz-ben a tervezettnél lassabban csak sok nehézség leküzdésével valósult meg. Ezek is részben az előkészítés hiányosságaira utalnak. Különösen nagy gonddal járt az állategészségügyi követelmények betartása. Az új épületekbe telepített állomány alkalmazkodó képessége sem váltotta be a számításokat: sok mozgásszervi és egyéb megbetegedés fordult elő. Az állatok termelőképessége az esetek jó részében visszaesett. A sertéstelepeken magasra szökött a kocák selejtezésének aránya: átlagosan 30—35 százalékra, de esetenként — mint például a lövői kombinátban — a 40 százalékot is elérte.

Ezek a kedvezőtlen jelenségek — melyek egyrészt az előkészítés és a felkészülés hiányosságaiból, másrészt anyag- és kapacitáshiányból származtak — mind több szövetkezeti tagban, sőt tsz-vezetőben keltettek bizalmatlanságot a szakosított telepek, az új technika és technológia iránt. Több helyen azonban ez a bizalmatlanság teljesen indokolatlan volt. A pártszervezetek jelentős része igyekezett politikai felvilágosító munkát végezni a szakosított telepek népszerűsítésére, elismertetésére, de akadt olyan pártszervezet is, amelynek vezetői és tagjai csak a hibákat, a gondokat és nehézségeket látták, s ahelyett, hogy ezek okait kutatták volna, s a hibák megszüntetésére hívták volna fel a gazdasági és szakvezetők figyelmét, munkájuk demoralizálódott.

Fokozta a helyzet bonyolultságát, hogy néhány szakosított telepeket építő termelőszövetkezet — mint a kapuvári és a sarródi — nehéz anyagi helyzetbe került, alap- és mérleghiányos lett. Ennek okait vizsgálva kitűnt, hogy anyagi nehézségeik elsősorban a kedvezőtlen időjárás miatti jelentős terméskiesésekből és kisebb mértékben vezetési hiányosságokból adódtak. A különböző ágazatok

alacsony színvonalon termeltek, bevételi terveiket nem teljesítették és emiatt nem képződött gazdaságukban megfelelő fejlesztési alap. A közvélemény azonban figyelmen kívül hagyva a gazdasági és vezetési problémákat, a gazdasági nehézségeket egyértelműen a túlzottnak vélt beruházásoknak tulajdonította. Az említett szövetkezetek pártszervezetei sem tudták a tagokkal megértetni, hogy a nehézségek elsősorban az általános gazdasági tevékenységgel, a gazdálkodás hiányosságaival függnek össze, nem pedig a megvalósított beruházásokkal.

Napjainkban már megyénkben a szakosított telepeket épített gazdaságok többsége eredményesen leküzdötte az úttörő munkával együtt járó nehézségeket, és növelte termelési és gazdasági eredményeit. Gazdasági helyzetük kiegyensúlyozott, kellően emelkedik a tagság részesedése és életszínvonala. Ezt igazolják többek között a csornai, a rábakecöli, a mihályi és még számos termelőszövetkezet eredményei.

Szemléletbeli torzulások

A Politikai Bizottság 1971. június 29-i határozata és az azt követő kormányrendelet megszigorította a beruházási fegyelmet, előírta a kötelező tartalékolást, a beruházások jobb előkészítését, a határidők betartását és a beruházások hatékonyságának növelését. A megyében tapasztalt nehézségek egyértelműen bizonyították a Politikai Bizottság és a kormány határozatának, illetve rendeletének szükségességét. A pártszervezetek fel is dolgozták a PB-határozatot és ismertették a kormányrendeletet. Utólag elemezve a helyzetet, a megyei pártbizottság arra a következtetésre jutott, hogy a politikai munka abban az időszakban nem volt eléggé alapos. A pártszervezetek nem hangsúlyozták eléggé, hogy továbbra is szükség van a termelés korszerűsítésére, így a szakosított telepek építésére is, de az eddigi ütem semmiképpen sem tartható. A népgazdasági érdekeken kívül a szövetkezeteknek is az az érdekük, hogy a határozatban foglaltak szerint hajtsák végre beruházásaikat. Egyrészt ennek következménye, másrészt annak a szemléletbeli torzulásnak, amely egyoldalúan szemlélte és eltúlozta a nehézségeket és a beruházási hitelek törlesztésének terheit, hogy a megyében szinte teljesen leállt a szakosított telepek építése.

A termelőszövetkezetek vezetőségei — figyelmen kívül hagyva a szövetkezetek fejlesztési terveit és érdekeit — „levették" a napirendről a szakosított telepek beruházásainak előkészítését, nem gondoskodtak megfelelő fejlesztési alapok képzéséről. Ehelyett pénzösszegeiket sok esetben be sem tervezett napi szükségletekre, gépekre és a nem alapvetően fontos fejlesztési célokra használták fel. Emiatt nem rendelkeztek a szükséges saját erővel, s így elestek az állami támogatási és hitelfelvételi lehetőségektől is. Több szövetkezetben lemondtak eredeti céljaik megvalósításáról, vagy későbbre halasztották a tervezett szakosított telepek létesítését. A jánossomorjai, a péri és a nagylozsi tsz-ekben a régi szarvasmarha-telep rekonstrukcióját határozták el. Ez az irányzat káros és ellentétes a PB határozatával, a kormány rendeletével, mert tulajdonképpen veszélyezteti mind a szövetkezetek, mind a népgazdaság érdekeit.

A szövetkezeti pártszervezetek — amint ezt az elmúlt évek tapasztalatai egyértelműen bizonyítják — nem tudtak kedvező fordulatot elérni, s megváltoztatni a vezetők és a tagok kialakult hibás szemléletét. A pártszervezetek egy része ugyanis az aggályoskodók, az óvatoskodók mellé állt. Többségük ugyan nem értett egyet a kialakult helyzettel, szemlélettel, de határozottan nem kezdeményezte ezek megváltoztatását, s ezért nem is sikerült ezeket leküzdeniük. Emiatt alakult ki olyan helyzet a megyében, hogy a termelőszövetkezetek közül egy sem kezdett hozzá — sem 1972-ben, sem 1973-ban — szakosított telep beru-

házásának előkészítéséhez és indításához. Ez átmenetileg az iparszerű termelés fejlesztéséről való lemondást és az elmaradott termelési módszerek és technológiák konzerválását jelenti az állattenyésztésben.

A megyei pártbizottság kezdeményezése

A megyei pártbizottság 1972 decemberében tartott ülésén a jövő szempontjából aggasztónak ítélte a helyzetet és szükségét érezte annak, hogy határozottan kezdeményezze a Politikai Bizottság határozata és a kormány rendelete szellemében — a szarvasmarha-program megvalósítását. A megyével szemben támasztott népgazdasági igényeknek a termelőszövetkezeti üzemek a régi, hagyományos módszerekkel nem tudnak eleget tenni. Az állattenyésztés korszerűsítését a népgazdasági igények, a magasabb versenyképesség és a gazdaságosabb termelés mellett a termelőszövetkezetek munkaerőhelyzete is indokolja, sürgeti. Az állattenyésztésben zömmel az idősebb generációhoz tartozó tagok dolgoznak, akik erősen közelednek a nyugdíjkorhatár felé. A felnövekvő nemzedék nem hajlandó a régi módon vállalni a fáradságos munkát az állattenyésztésben, s különösen vonatkozik ez a szarvasmarha-tenyésztésre. Az ifjúság joggal tart igényt a korszerű technikára és technológiára, az emberséges és kulturált munkakörülményekre az állattenyésztésben is. Ezek együttesen biztosítják ugyanis számukra a gazdagabb, kulturáltabb életet, a szövetkezeti gazdaságok számára pedig a magasabb termelékenységet.

Az elmúlt években kialakult helyzet — az, hogy teljesen leállt a korszerű szarvasmarha-telepek létesítése — veszélyezteti a termelőszövetkezetek jövőjét. Éppen annak az ágazatnak a fejlődését, amely a tsz-ek eredményes gazdálkodása szempontjából megyénkben a legfontosabb. Veszélyezteti a megye viszonylag kedvező mezőgazdasági pozícióit is, és kedvezőtlenül befolyásolja az ötéves terv maradéktalan teljesítését, s az V. ötéves terv kellő megalapozását. Ezért a megyei pártbizottság, együtt a járási pártbizottságokkal és az állami szervekkel, elemezte a helyzetet, s levonta a szükséges következtetéseket.

A legfontosabb feladatnak a szarvasmarha-programmal kapcsolatos beruházások gondos előkészítését és megvalósítását tekinti. Napjainkban széles körű konzultációk folynak a termelőszövetkezetek vezetőivel, szakembereivel a beruházások irányának megváltoztatásáról, a feltételek megteremtéséről.

A járási pártbizottságok messzemenő segítséget nyújtanak a termelőszövetkezeti pártszervezeteknek és a gazdasági vezetőknek a szarvasmarha tenyésztés és tartás hasznosítási irányának megválasztásához. A megye szarvasmarha-tenyésztési tradícióinak figyelembevételével, a megye és a népgazdaság igényeinek szem előtt tartásával a közgazdasági körülmények kellő mérlegelésével, elsősorban a tejtermelés fejlesztésének lehetőségeit vizsgáljuk. Nagy figyelmet fordítunk elsősorban Győr, de a megye többi városának tejjel és tejtermékekkel való ellátására is. Ugyanakkor számos termelőszövetkezetben, reális lehetőségét látjuk a hízómarha-tartás szakosításának. Erről egyébként eddig is kedvező tapasztalatokat szereztünk. A megye tsz-ei hízómarha-termelésének magas színvonalát tükrözi, hogy az elmúlt években a felvásárolt állomány 80—85 százalékát exportra értékesítették.

A termelőszövetkezetek szövetségei — a feladat segítése érdekében — tapasztalatcseréket szerveznek, amelyeken a szövetkezeti vezetők és szakemberek széles körben megismerik az országban már üzemelő szakosított telepeket, s a kedvező tapasztalatok birtokában dönthetnek az általuk legalkalmasabbnak tartott, illetve legjobban bevált típusú telepek építéséről. A megyei pártbizottság alapvető fontosságúnak tartja, hogy a következő években korszerű és olcsó telepek

építésére kerüljön sor. A korszerűség mellett a természetes tartási körülmények is — amelyek állategészségügyi és termelési eredmények szempontjából egyaránt fontosak — a lehetőség szerint biztosítottak legyenek.

Megindult az egészséges fejlődés

A megyei pártbizottság által kezdeményezett és a pártszervezetek által folytatott gazdaságpolitikai felvilágosító munkának már is mutatkoznak az eredményei. Több szarvasmarha szakosított telep építésének előkészítése kezdődött meg 1974-évi indítással. Ez a munka a legeredményesebben a győri járásban halad, ahol négy szakosított szarvasmarha-telep beruházásának megkezdéséről döntöttek az illetékes szövetkezetek.

A jövőbeni beruházásokról való döntéseknél, s az építkezések előkészítésénél a termelőszövetkezeti gazdaságok jövőjének megalapozásáról van szó. Ezért is foglalkoznak a pártszervek és pártszervezetek megkülönböztetett figyelemmel ezekkel a kérdésekkel. A politikai munkában számításba vesszük, hogy e nagy beruházások esetenként meghaladják egy-egy szövetkezet gazdasági forrásait, lehetőségeit. Ezért alaposan vizsgáljuk az összefogás lehetőségeit, igyekszünk elfogadtatni azt, hogy több kisebb szövetkezet társulás formájában építse fel a szükséges szakosodott telepeket.

A megye pártszervei s pártszervezetei a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztését döntően befolyásoló beruházások mellett továbbra is foglalkoznak a sertéstenyésztés iparszerű fejlesztésével. A IV. ötéves terv előirányzatait ezen a területen is maradéktalanul teljesíteni kívánjuk. A telepek építésének időszakában a szövetkezeti gazdaságok minden ágazatában és gazdálkodásuk minden területén figyelmet fordítunk a gépi beruházásokra és a fejlett technológiai módszerek bevezetésére. Napjainkban már a pártszervek és -szervezetek felismerték a beruházás kérdéseivel való foglalkozás nagy jelentőségét, ezért figyelmüket a legkisebb problémák sem kerülik el. A pártszervezetek többsége kezdeményez, javaslatokat tesz, bátorítja a gazdasági vezetőket, az ésszerű kockázatvállalásra, és segíti őket a kezdeményezéssel és a kivitelezéssel együttjáró nehézségek leküzdésében.

Horváth Imre
a Győr-Sopron megyei PB titkára

A nemzetközi munkásmozgalom története 1830-1945

264 OLDAL
28 oldal kép
ÁRA: 60,— Ft
KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A politikai tudományok magasabb szintű elsajátítása és művelése

A Politikai Főiskola közleménye, a politikai tudományokból szerezhető egyetemi doktori címről méltán keltett nagy érdeklődést. Az elmúlt években jelentős erőfeszítések történtek annak érdekében, hogy a politikai tudományok oktatásának, elsajátításának és nem utolsósorban művelésének színvonala a követelményeknek megfelelően emelkedjék. Az egyetemi doktori cím elnyerésének lehetősége e tudományokból újabb előrelépés, hogy a társadalmi-politikai közéletben aktív szerepet vállaló, felelős beosztásban dolgozó pártmunkások, állami, gazdasági vezetők, a társadalmi szervezetek aktivistái magas színvonalon szerezzenek politikai képzettséget, illetve gondoskodjanak továbbképzésükről.

A továbbképzés fontos formája

Az egyetemi doktori cím megszerzése ugyanis nem öncél. Nem valami „rangkórságnak", múló divatnak tett engedmény Nem könnyen megszerezhető és értékesíthető titulusról van szó. *A képzésnek és a továbbképzésnek új, magasabb formája ez* Politikai Főiskolánkon.* A Politikai Főiskola Doktori Szabályzatának második paragrafusa kimondja, hogy a doktori címet a „főiskola az oktatott (vagy más belföldi és külföldi egyetemen. valamint egyetemi jellegű főiskolán oktatott) tananyagot *meghaladó ismereteket és a tudományos kutatásra való képességet tanúsító értekezés és szigorlat alapján"* adományozhatja.

Ma már a politikai-közéleti tisztséget betöltők jelentős része végzett egyetemet és tanul jelenleg is főiskolákon, más intézményekben. A fejlődés folyamatában ez a tendencia tovább fokozódik. A magasabb szintű ismeretek a politikai gyakorlatban nemcsak nélkülözhetetlenek, de azok tovább mélyülnek, gazdagodnak. *A politikai, társadalmi gyakorlat maga is új és új megoldandó kérdéseket állít a vezetők elé, amelyek megoldása a már megszerzett tudás folyamatos megújítását kívánja, új, magasszintű elméleti igényű elemzéseket a valóságról.* A politikai élet egyes posztjain egyre inkább szükség van a tudományos módszereket, elemeket is magában foglaló dolgozatok, javaslatok készítésére. A doktori cím elnyerésének lehetősége jó alkalom a már meglevő ismeretek további mélyítésére, a tudományos munka egyes elemeinek elsajátítására és begyakorlására.

Főiskolánk vezetősége, tanári kara a követelmények kimunkálásával, gondos előkészítéssel, felelősséggel foglalkozik ennek az új feladatnak a megoldásán. Szabályzatunk szerint minden kérelem elbírálására a *Rektori Tanács* három-öt tagú szigorlati bizottságot jelöl ki. A bizottság elnöke rektorhelyettes, tagjai a választott szigorlati tárgyak tanárai, docensei lesznek.

E bizottság javaslata alapján dönt a Rektori Tanács a *kérelem elfogadásáról.* Szabályzatunk pontosan megjelöli a pályázat benyújtásának módját, formáját, az elbírálás és kiértesítés határidejét is.

A doktori cím elnyerésének processzusában a legnagyobb hangsúly az *értekezés* (amely lehet nyomtatásban megjelent mű is) *elbírálásán, megítélésén* van.

* A folyóirat 10. számában megjelent közleményből a választható tárgyak közül kimaradt a *szociológia.*

A főiskola Rektori Tanácsa az adott témát jól ismerő két tanárt vagy docenst bíz meg e feladattal, amely közül az egyik bíráló a főiskolánkon kívüli szakember is lehet. A bírálók feladata, hogy megadott határidőn belül külön-külön, írásban részletesen indokolják az értekezés *elfogadására* vagy *elutasítására* vonatkozó javaslataikat. E javaslatok sorsáról a Rektori Tanács dönt.

A szigorlat

Az értekezés elfogadása esetén lehet csak a jelöltet *szigorlatra* bocsátani. Mint a közleményből kiderül, a doktori címet pályázó jelöltnek *három szigorlati tárgyat* kell megjelölni, ezek közül az egyik *fő tárgy*, amelyből az értekezés készül. A választható tárgyakat a Pártélet októberi száma közölte. Tanáraink megfelelő irányítással, gondosan összeállított *irodalmi jegyzékkel és konzultációkkal* segítik a pályázókat.

A magyar országgyűlés is felemelte tiltakozó szavát a chilei fasiszta terror ellen. A nyilatkozat szövegét Nagy Miklós, a külügyi bizottság előadója terjesztette a parlament elé

(MTI fotó – Vigovszki)

A *sikeres értekezés* és *szigorlat* együttesen teszik lehetővé a doktori cím elnyerését. Ez érthető. Az értekezés egy szűkebb témát dolgoz fel, az ahhoz szükséges irodalom — és a témától függően — gyakorlati vizsgálatok, felmérések eredményeinek felhasználásával. Az értekezésben a jelölt meghatározott készségekről tesz tanúságot, a tények, adatok rendszerezése, az analizáló, az összefoglaló-általánosító elméleti és más készségekről. Mindezek együttesen *a tudományos kutatásra való képesség* megítélésére adnak alapot. A szigorlat az értekezéshez kapcsolódó főbb témában és tárgyakban való *szélesebb körű ismeretek és jártasság elbírálását* teszi lehetővé. Ennek megítélésére egyedül az értekezés nem ad lehetőséget. A szigorlatnak ebben az értelemben kiegészítő jellege van, a szűkebb téma — de az adott témában nagyobb elmélyülést nyújtó — korlátainak túlhaladására.

Magasabb szinten

A továbbképzés ez új formájának kialakításához sok tapasztalatot adott számunkra — de a pályázók számára is — a *szakdolgozatoknak* az a rendszere, amely főiskolánkon és egyetemeken már meghonosodott. A szakdolgozatírás alkalmat adott arra, hogy a különböző tantárgyakból elsajátított ismereteket egy szűkebb téma feldolgozásában hasznosítsák, önállóan alkalmazzák, több irányú készségeikről adhassanak számot. Ahogyan az egyetemi diplomát is tantárgyi vizsgák és szakdolgozat sikeres megvédése együttesen teszik lehetővé, úgy a doktori cím megszerzésének is ez a fő követelménye — de *magasabb szinten.*

A doktori cím odaítélésénél azonban az értekezésnek nagyobb a súlya, a követelmények is szigorúbbak. Nagyon fontos mozzanat — esetenként döntő lehet e folyamatban — *az értekezés témájának megválasztása.* A témaválasztást sok tényező befolyásolja, alakítja. Jelentősen megkönnyítheti az értekezés megírását, ha a pályázó olyan témát választ, amellyel már korábban is foglalkozott. Ugyanez azonban rossz útra is vihet, ha az értekezés *csak megismétli* az esetleg alacsonyabb követelményekhez igazodó, vagy más célra korábban készült írásokat.

A téma megválasztásánál abból helyes kiindulni, hogy az értekezés megírásával a pályázó — a cím megszerzésével együtt — adott területen vagy összefüggésben *fontos társadalmi-politikai kérdések megoldásához kíván hozzájárulni.* A téma választásánál szem előtt kell tartani, hogy lehetővé tegye az *elméleti igényű elemzéseket* is, hiszen a pályázó csak így tud bizonyságot adni a tudományos kutatásra való képességeiről.

Az értekezés témájának megválasztásában, e nagy körültekintést, gondosságot kívánó elhatározásban jövendőbeli pályázóink nincsenek magukra hagyva, gondjaikban osztozni kívánunk. Tanszékeinken megfelelő címjegyzékkel, konzultációkkal állnak majd rendelkezésükre. *A doktorálási folyamat egész időszakában a hangsúly a pályázó önálló munkáján van.* Ez azonban nem jelenti azt, hogy a megfelelő mértékben ne adnák meg tanáraink azt a támogatást, amelyet az eredményes munka megkíván.

E rövid kommentáló írásnak nem lehet feladata sok, egyébként fontos részletkérdéssel foglalkozni. Ezekre részben választ ad a Politikai Főiskola Közleményének decemberi számában közlendő doktori szabályzat, továbbá főiskolánk Tanulmányi Osztálya szívesen áll az érdeklődők rendelkezésére.

Dr. Vészi Béla
rektorhelyettes

A párt központi lapja — nélkülözhetetlen fegyver

„... kommunista újság, a Párt lapja vagyunk. Ezért kell a »Szabad Nép«-nek százezrek és milliók szellemi kenyerévé lennie" — írta 25 esztendővel ezelőtt, 1948. szeptember 19-én Révai József a párt központi lapjában „Százezrek kenyere" címmel megjelent emlékezetes cikkében. Akkor a Szabad Nép olvasóinak száma a párt taglétszámának mindössze 12—13 százalékát tette ki, s a párt aktivistáinak, bizalmijainak a fele nem olvasta rendszeresen a párt központi lapját. Pedig ugyanebben az időben a Szabad Nép 150 ezres hétköznapi és 200 ezres vasárnapi példányszámával már a legelterjedtebb, a legnagyobb magyar napilap volt.

A Népszabadság példányszáma ma meghaladja a párttagság létszámát, hiszen a lap átlagos példányszáma 1972-ben napi 749 ezer volt és lényegében ugyanezt tükrözik az 1973-as adatok is. A lap valóban százezrek „szellemi kenyerévé" lett, hiszen a 750 ezres példányszám legalább kétszer annyi olvasót jelent. S ha hozzászámítjuk ehhez a párt megyei és városi napilapjait, amelyek átlagosan napi 880 ezer példányszámban jelennek meg, elmondhatjuk, hogy milliókhoz jut el a párt szava minden nap. Milliók szereznek nemcsak információt e lapokból az ország, a világ eseményeiről, hanem kapnak ismereteket a párt politikájáról, tapasztalatokat a gazdasági, politikai, kulturális munkáról, a párt- és a tömegszervezetek mindennapos tevékenységéről, olvashatnak ideológiai, politikai kérdésekről.

Egy felmérés tapasztalatai

A párt számára mindenkor fontos kérdés annak ismerete: kik és hogyan olvassák központi lapját, s megfelelő-e a lap olvasottsága, mindenekelőtt a párttagság és köztük is a pártmunkások, a párt aktivistáinak körében. Ez utóbbi kérdésre keresett választ a Hírlapkiadó Vállalat terjesztési főosztályának közvéleménykutató csoportja egy felméréssel. 32 564 párttaghoz juttattak el kérdőívet a pártszervezetek segítségével, amelyen arra kértek választ: rendszeres olvasója-e az illető párttag a Népszabadságnak. (A rendszeres olvasók körébe azokat sorolták, akik vagy előfizetői a lapnak, vagy naponta megvásárolják.) A felmérést 31 fővárosi üzemben, vállalatnál és hivatalnál végezték el, ezenkívül Baranya, Bács-Kiskun, Békés, Borsod, Hajdú, Győr, Nógrád és Veszprém megyében. A megkérdezettek között ipari és mezőgazdasági fizikai munkások, ipari és mezőgazdasági középszintű vezetők, gazdasági vezetők, értelmiségiek, alkalmazottak, függetlenített politikai vezetők szerepeltek.

Milyen eredményt mutatott a vizsgálat? A kérdőíveket kitöltő párttagok 52,1 százaléka rendszeres olvasója a párt központi lapjának, tehát minden második párttag vásárlója a Népszabadságnak. Ha hozzászámítjuk ehhez, hogy egy családban több párttag is olvassa ugyanazt a lappéldányt, a pontos százalékos adatok nélkül is megállapítható, hogy a párttagok túlnyomó többségének kezében minden nap ott van a Népszabadság.

Ha életkori és foglalkozási ágak szerint vizsgáljuk a párttag olvasók arányát, rögtön kiderül: vannak még fehér foltok, egyes rétegek között feltűnően alacsony a rendszeres olvasók aránya. Különösen feltűnő a 20 év alatti férfi párttag olvasók alacsony arányszáma: 28,9 százalék a nők 46,8

százalékával szemben. Örvendetes viszont, hogy igen olvasott a lap a 40—60 éves korosztályok, vagyis azok körében, akik a pártmunkában is a derékhadat alkotják, akiknek tapasztalataira igen sokat számít, épít a párt. Szaporítani kell viszont az olvasók számát a 20—30 éves párttagok között, mert ebben a korcsoportban csak 49,7 százalékot tesz ki a rendszeresen olvasók aránya, a 40—60 évesek 60—61 százalékával szemben. A 20—30 év közötti korosztály az, amely közvetlenül veszi át a stafétabotot az idősektől. A párt számára tehát egyáltalán nem közömbös e munkába lépő, illetve már dolgozó párttag nemzedék politikai érettsége, felkészültsége.

Külön is érdemes idézni a statisztikát: milyen arányban rendszeres olvasói a Népszabadságnak a párttagok az egyes foglalkozási ágakban:

	százalékban
függetlenített politikai vezetők	80.6
gazdasági vezetők	78.6
értelmiségiek	69,9
alkalmazottak	61,0
mezőgazdasági középvezetők	60 5
ipari középvezetők	56,0
ipari fizikai munkások	49,3
egyéb	46,1
mezőgazdasági fizikai munkások	43,9

A pártszervezetek számára tanulságos e statisztika, hiszen megmutatja, hol, mely rétegek körében szükséges szaporítani a párttag olvasók számát. Jóllehet a legmagasabb (80,6 százalék) az arány a függetlenített politikai vezetőknél, mégsem kielégítő, hiszen közülük egy is aligha nélkülözheti mindennapos munkájában a párt központi lapját, s nem biztos, hogy ha munkahelyükön veszik azt kézbe, annyi idejük jut az olvasásra, mintha otthon, szabadidejükben is olvasnák.

Végül még egy, talán meglepőnek számító adatot a közvélemény-kutatás eredményéből: a nők olvasottsága a megkérdezett párttagok között 1,9 százalékkal magasabb a férfiakénál. Az életkori csoportoknál a 20 év alattiaknál magasabb a női olvasók aránya, a foglalkozási ágaknál pedig a mezőgazdasági középvezetőknél és az iparban dolgozó fizikai munkásoknál. A pártszervezeteket arra figyelmezteti ez, hogy építeni kell a kommunista nők nagyfokú érdeklődésére, jobban kell támaszkodni rájuk a munkában.

Céltudatos agitációt

A pártszervezetek — különösen azokban az üzemekben és abban a nyolc megyében, ahol a felmérések készültek — a vizsgálat tényei alapján konkrét programot dolgozhatnak ki a Népszabadság rendszeres olvasóinak gyarapításáért végzett munkára. Nyilvánvaló ugyanis, hogy amikor egy csaknem 800 ezres példányszámú lap olvasóinak számát kívánjuk növelni, az általános, a mindenkihez szóló agitáció korántsem vezethet olyan eredményre, mint az olvasók életkori, foglalkozási és munkahelyi arányának pontos ismeretére alapozott előfizetésgyűjtés. Ezért is üdvözlendő, hogy az ismertetett közvélemény-kutatáskor majdnem mindegyik fővárosi munkahelyen és több megyében maguk a pártbizottságok is feldolgozták, értékelték a kérdőíveket. Ha nem is végeznek hasonló felmérést minden munkahelyen és megyében, kiindulási alapként felhasználhatják a fentebb ismertetett tapasztalatokat, hiszen azok

— mivel a felmérés a párttagság csaknem 5 százalékára terjedt ki — országosan érvényesülő tendenciákat tükröznek.

A helyzet pontos ismeretén alapuló terjesztési kampány annál is fontosabb, mivel 1967 óta folyamatosan csökken a Népszabadság példányszáma. A fővárosban 1967—72 között a csökkenés 16, vidéken pedig 6 százalékos. Vidéken a példányszám csökkenését ellensúlyozta a megyei és a városi pártlapok példányszámának növekedése, ami 1967—72 között majdnem elérte a 20 százalékot. Bármennyire örvendetes is azonban ez az emelkedés, a pártszervezeteket ez sem nyugtathatja meg, hiszen nem biztos, hogy a megyei lapok új előfizetői, vásárlói között a kívánatos mértékben emelkedik a párttagok száma.

Ami a fővárost illeti, 1971 őszén a kerületi pártszervezetek mindegyike bekapcsolódott az előfizetésgyűjtésbe, és a pártaktivisták több mint 12 ezer új olvasót szereztek a Népszabadságnak. 1972 őszén már korántsem volt ilyen eredményes a munka, csupán 2254 előfizetőt toboroztak, s hat kerületből egyetlen előfizetővel sem gyarapodott az olvasók tábora. Most ismét előfizetésgyűjtő kampány folyik, amely csak akkor lesz sikeres, ha segítenek a pártszervezetek, mindenekelőtt abban a kilenc kerületben, ahol a múlt esztendőben szinte semmi eredményt sem értek el. Jelenleg a fővárosban élő párttagok 60 százaléka olvassa rendszeresen a Népszabadságot. Számuk gyarapítása fontos politikai feladat.

Az alapszervezetek egy részében nem is tudják, ki fizet elő a Népszabadságra, és ki nem, pedig csakis ez lehet kiindulási alapja az előfizetésért folytatott agitációs munkának. Ezt a feladatot különben nem lehet elválasztani a pártmunkától, ennek szerves része. Találkozni olykor azzal a nézettel, hogy a tömegkommunikációs eszközök fejlettségének, elterjedtségének mai fokán a napilapok jelentősége az információszerzés szempontjából háttérbe szorul, hiszen a rádióból és televízióból korábban lehet értesüléseket szerezni, mint a napilapokból. Ez az érv legfeljebb azok esetében fogadható el, akiknek igénye alig terjed ki többre, mint az ismeretek, az információk megszerzésére. Csakhogy a párttagoknak, a pártaktivistáknak nem elegendő a bel- és külpolitikai események puszta ismerete. Nekik látniuk kell a mélyebb politikai, társadalmi összefüggéseket is, hiszen feladatuk nem korlátozódik az információk továbbítására, azokat magyarázniuk is kell, meg kell mutatniuk az események hátterét, elemezni azok indító okait, összefüggéseit. Ez az igazi politikai munka, s ehhez többre van szükség, mint az információk megismerésére. A párt központi lapja magyarázza, kommentálja a bel- és külpolitikai eseményeket, rendszeresen közöl kommentárokat, ún. háttéranyagokat a külpolitika eseményeiről. Nemcsak ismereteket ad, hanem orientál, eligazít a legbonyolultabb kérdésekben is. A naprakész politikai tájékozottság nemcsak azt jelenti, hogy tudjuk, mi történt határainkon belül és a nagyvilágban, hanem értjük is az események okait, hátterét, összefüggéseit. Ehhez nélkülözhetetlen forrás a pártsajtó, s mindenekelőtt a párt központi lapja.

A tapasztalatcsere és a tájékozódás fóruma

A párttagok, a pártmunkások számára más okból is fontos ismeretszerzési forrás a Népszabadság. A párt központi lapja, mivel írásai országos kérdésekben foglalnak állást, országos szinten adnak képet a szocialista építés sikereiről, problémáiról, tágítják a pártaktivisták, a pártmunkások látókörét, hozzásegítik őket ahhoz, hogy naponta gyarapítsák ez irányú ismereteiket. Nyil-

ván ez az igény indokolja azt, hogy vidéken oly sok előfizetője, olvasója van a Népszabadságnak, noha csaknem 900 ezres példányszámban olvassák a megyei pártlapokat is. A Népszabadság — országos lap lévén — egyfajta tapasztalatcsere-fórum szerepet tölt be, hiszen az ország különböző helyeiről mutatja meg, miként oldják meg a gazdasági építés, a tudatformálás, a kommunista nevelés, a kulturális, az ideológiai, a politikai munka feladatait. Tapasztalatcsere-fórum a pártmunkások számára is, hiszen megtudhatják a lapból, hogyan dolgoznak az ország más vidékein az ugyanazon vagy eltérő feltételek között élő kommunisták.

„Örülök annak, hogy a Zala megyei Pártbizottság is a párt X. kongresszusának határozata alapján igyekszik érvényt szerezni a lenini vezetési elveknek" — írta nemrég a Népszabadság egyik budapesti párttag olvasója *A munkahelyi vezetők magatartása és a demokrácia* című cikkhez kapcsolódó levelében. E levél — amelyhez hasonlók naponta érkeznek a szerkesztőséghez — tükrözik a kommunisták igényét: tudni akarják, hogyan dolgoznak a kommunisták az ország más részein, mert az így szerzett tapasztalatokat ők maguk is hasznosítani tudják munkájukban. „A párt 1972. novemberi határozatáról a Népszabadságban folyamatosan megjelenő cikkek bátorítást adnak a kommunistáknak és a pártonkívülieknek egyaránt" — írta egy másik olvasó a fenti cikkhez kapcsolódó levelében.

A kommunisták a tömegek között élő, dolgozó emberek. Pártmunkát végeznek akkor is, amikor munkatársaikkal olyan dolgokról beszélnek, amelyeknek látszólag semmi közük a politikához. Valójában azonban minden a politikához vezethető vissza, és minden kérdésben — legyenek azok a piaci árak vagy egy könyv, egy film — előbb-utóbb szóba kerülnek a vitákban a politikai, az ideológiai összefüggések. A kommunisták akkor tudják a párt politikáját képviselni a mindennapi élet legkülönbözőbb kérdéseiben, ha tudják, mi történik az országban, mi történik nemcsak a munkahelyükön, hanem azon kívül, az ország más részein. Nagyon nehéz helyzetbe kerül az a kommunista, aki tájékozatlan, aki nem olvasott el például egy politikai cikket, amelyről vita folyik környezetében, nem tud hozzászólni egy filmhez, amit munkatársai láttak vagy olvastak róla. Akár akarja a kommunista, akár nem, bizonyos értelemben „univerzális" embernek kell lennie, felkészültnek, tájékozottnak, és véleménye kell hogy legyen minden lényeges dologról. A kommunista, aki nem tud lépést tartani a növekvő információ-áradattal, aki nem tud válaszolni az események miértjére, képtelenné válik a párt politikájának terjesztésére, képviseletére. A legjobb kommunista kollektíva sem képes arra, hogy naponta adjon számára információkat, magyarázatokat. Ezeknek megszerzése a kommunista elemi kötelessége, s ehhez a mindennap rendelkezésére álló forrás a párt lapjai, elsősorban a párt központi lapja.

A Népszabadság szerkesztősége sem nélkülözheti azt a támogatást, amelyet a pártaktivisták, a pártmunkások nyújtanak számára. S most nemcsak a terjesztésre gondolunk, hanem arra az élő-eleven kapcsolatra, amelyet a lap írásaihoz fűzött vélemények, bírálatok jelentenek. Az újságíró üzemben, falun, pártszervezetekben járva gyakran hall élőszóban véleményeket egy-egy cikkről vagy a lap munkájának egészéről. Ez a célja a rendszeresen tartott olvasói ankétoknak is. De igen sok segítséget jelentenek a lap számára a cikkekhez érkező írásos hozzászólások, amelyek egy részét rendszeresen közli a Népszabadság. Sajnos, az utóbbi időben érezhetően csökkent a politikai, a közéleti témájú cikkekhez érkező levelek száma. Ilyen leveleket elsősorban a párttag olvasóktól, a pártmunkásoktól vár a szerkesztőség. A lap olvasottságát, a párt központi lapjának hatását a párttag- és pártonkívüli közvéle-

ményre elsősorban ezeken a hozzászólásokon, bírálatokon tudja lemérni a szerkesztőség, ez biztosítja a mindennapos élő, alkotó kapcsolatot, együttműködést a lap szerkesztősége és olvasói között.

Az olvasottság is fokozódjék!

A lap elterjedtségéről, párttag olvasóinak számáról közölt adatokból indultunk ki. Az olvasók száma valóban fontos jelzője a párt központi lapja népszerűségének, hatásosságának. De csak az egyik mutatója. Az olvasottság *minőségi* fokát és főként a lap hatását már nem lehet számadatokkal mérni, s kivált országos szinten nem. De mérni lehet egy-egy pártszervezetben az olvasói vélemények, a cikkek hatása alapján. A pártszervezeteknek, amelyek szeretnék növelni a Népszabadság olvasóinak számát, a terjesztési kampányban erre is gondolniuk kell. Csak akkor lesz eredményes a terjesztési munka, ha az olvasók számának növelése az *olvasottság* növelésével is párosul. Az olvasottság persze jórészt a lap minőségén, a szerkesztőség munkáján múlik. De nemcsak azon, hanem a segítségen is, amelyet a pártszervezetek adhatnak a párt központi lapja írásainak megismertetésével, a fontosabb cikkekről a kisebb kommunista kollektívákban kezdeményezett vitákkal, az észrevételek eljuttatásával a szerkesztőséghez. Ez is terjesztési munka, hiszen így mind többek ismerik fel: a párt központi lapja valóban nélkülözhetetlen fegyver minden párttag számára.

Megkezdte próbaüzemelését az ország legnagyobb kapacitású cserép- és téglagyára, a bátaszéki Vázkerámia- és Cserépgyár. Az előzetes becslések szerint évente 50 millió darab lyukacsos tégla és 43 millió darab cserép készül az üzemben. A műszaki fejlettséget mutatja, hogy a nyers tégla emberi kéz érintése nélkül jut el a szárítóba *(MTI fotó – Hámor)*

A határozatok az irányítás, a tartalmas munka eszközei

A Központi Bizottság 1972. novemberi ülését követő időszakban — a pártszervek többségéhez hasonlóan — kerületi pártbizottságunk is összegezte az elmúlt két év főbb tapasztalatait. Elemzéseink, vitáink azt a célt szolgálták, hogy a valóságos helyzet alapján, tárgyilagosan felmérjük: hol tartunk pártunk X. kongresszusa határozatainak végrehajtásában; mit kell tennünk saját hatáskörünkben, hogy a párt legfelsőbb szervének határozatai kerületünkben is következetesebben valósuljanak meg.

A kerületi pártbizottság megítélése szerint az elkövetkező időszakban akkor tudjuk az eredményeket növelni, ha több fontos területen, egy időben és viszonylag rövid idő alatt határozott előrelépés történik. Mindenekelőtt *a kerületi pártbizottság irányító és ellenőrző munkájának színvonalát igyekeztünk emelni,* hogy minden területen növekedjék a felelős közéleti aktivitás, a személyes felelősség és csökkenjen a nyugalmas beletörődés, a „hivatalnok"-szemlélet, a csak szavakban megnyilvánuló „forradalmiság".

●●●

Ismeretes, hogy a kongresszus, a legfelsőbb pártszervek határozatait a kerületi pártszervek igyekeznek konkretizálni (adaptálni) saját területükre. Ez lényegében azt jelenti, hogy a felsőbb pártszerv határozatának tükrében vizsgálják saját területük helyzetét, s a helyi körülményeket, adottságokat, a terület jellegét, helyzetét, a pártszervezetek és a lakosság összetételet stb. figyelembe véve határozzák meg az adott területen saját feladataikat.

E cikk kereteit meghaladja, hogy a területi pártszervek határozathozó tevékenységét teljes összefüggésében és minden részletében tárgyalja. Csak utalunk arra, hogy esetenként akkor is határozatot hozunk, amikor elég lenne *a felsőbb pártszerv határozatát az érdekeltek előtt ismertetni, megértetni,* s arra kellene az erőt koncentrálni, hogy *az alapszervezetek vezetői kapjanak olyan segítséget, hogy közelebbről és pontosan határozhassák meg saját,* az egyes párttagok, a gazdasági vagy tömegszervezeti vezetésben dolgozó párttagjaik feladatait. Jó módszer, hogy az utóbbi években a felsőbb pártszerveknek az egész párttagságra vonatkozó határozatait az alapszervezetek is megkapják. Ezzel is csökkentjük — a többi között — azt a formális tevékenységet, amikor a kerületi pártszerv saját határozatában jószerint (olykor szó szerint) megismétli azt, ami az érvényes felsőbb szintű párthatározatban szerepel.

Mindezek mellett jelenleg a legnagyobb probléma, hogy adott időszakban a párthatározatok olyan *sokasága van érvényben,* hogy az érdekeltek sem tudják, mit is kellene éppen végrehajtani. Hivatkozás történik különböző határozatokra, de akikre vonatkozik, már nem is emlékeznek annak tartalmára. A legjobb szándék és törekvés ellenére a pártszervek jelentős része kerülhet olyan helyzetbe, amikor a sok érvényes határozatnak még az áttekintése, figyelemmel kísérése sem lehetséges a folyamatos munkában. Ha ilyen helyzet alakul ki valamely pártszerv területén, akkor ez további problémák, nehézségek forrásává válhat, ezért célszerű megfelelő intézkedéseket tenni.

Kerületi pártbizottságunk az év elején — a X. kongresszus határozatainak végrehajtását vizsgálva — a többi között megállapította, hogy munkánk hatékonyságának növelését segítheti, ha tisztább képet teremtünk saját határozatainkban. Politikai irányító munkánk szerves részét és helyi alapját képezik e határozatok. Az alapszervezetek munkáját az is segíti, ha a kerületi pártbizottságnak és végrehajtó bizottságnak *annyi érvényes határozata van, amennyit az alapszervezet vezetői értenek, s folyamatos munkájukban azokat szem előtt tudják tartani.*

A közelmúltban megállapítottuk, hogy a kisebb jelentőségű határozatainkat és a személyi jellegű döntéseinket nem számítva a X. kongresszus óta kerületi pártbizottságunk 14, a végrehajtó bizottság pedig 42 átfogóbb határozatot hozott. Az alig több, mint 2 év alatt hozott *56 nagyobb jelentőségű saját határozataink* áttekintése, végrehajtásuk figyelemmel kísérése nehézkes még a magunk részéről is, de különösen az alapszervezetek vezetői nehezen igazodnak el azokban.

Mindenekelőtt azt vizsgáltuk, indokolt-e, hogy a kongresszus és felsőbb pártszerveink ránk vonatkozó határozatain kívül (ezek számát mi nem is tudtuk pontosan megállapítani) ilyen sok saját határozatunk legyen érvényben. Úgy találtuk, hogy korántsem.

Saját elemzésünk, értékelésünk röviden összefoglalva a következőket mutatta. A határozatok egy részét *végrehajtottuk.* Egyes határozataink időközben

A Dunántúl legmagasabb lakóépülete épül Veszprémben. A húszszintes toronyházban százharminc család talál új otthonra.

(MTI fotó — Fázsi)

elavultak, mert vagy a körülmények változtak meg, vagy új, felsőbb szintű párthatározatok vagy állami rendelkezések módosították a körülményeket. Több határozatunk továbbra is *érvényben van*, amelyek lényegében ugyanazokat a feladatokat tartalmazzák. Vannak olyan régebbi határozataink is, amelyek nincsenek teljesen összhangban a párt szervezeti szabályzatával, mert vagy önálló állami, tömegszervezeti szervekre, választott testületekre vonatkoznak, s nem az e szervekben dolgozó kommunistákra; vagy olyan részkérdésekre, amelyek más szervek (pl. tanácsi szakigazgatási szervek) feladatát képezik. Érvényben voltak olyan végrehajtó bizottsági határozatok is, amelyek a későbbiekben pártbizottsági határozattá emelkedtek.

Mindezeket és néhány más körülményt is figyelembe véve, mérlegelve minden egyes határozatunkat, pártbizottságunk 14 határozatából *ötöt érvénytelenített*, a végrehajtó bizottságunk pedig 42 határozatából *26-ot*, s csak 16 maradt érvényben. Így tehát a X. kongresszus óta eltelt 2 és fél év alatt hozott kerületi PB-határozatok 64%-át hagytuk érvényben, és a végrehajtó bizottsági határozatok 62%-át érvénytelenítettük.

Az érvényben maradt határozatok együtt is áttekinthetőek, nagyrészt átfogják a munka egészét, s szinte minden lényeges kérdésben jó és időszerű útmutatásokat tartalmaznak. Ezt a pártalapszervezetek titkárai is kifejezték, amikor az érvényes kerületi pártbizottsági és végrehajtó bizottsági határozatainkból adódó pártszervezeti és kerületi szintű állami, tömegszervezeti feladatokat csoportos titkári értekezleten és a tömegszervezeti vezetők értekezletén részletesebben is ismertettük, megbeszéltük, összhangban a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatával.

●●●

Kerületi pártbizottságunk döntött a határozatokkal kapcsolatos további tennivalókban is. A kerületi pártértekezletig azokon a területeken, amelyekre érvényes PB- és PVB-határozatok szabják meg a feladatokat, a *végrehajtás segítésére és ellenőrzésére összpontosítjuk figyelmünket.* Új határozatot csak akkor hozunk, ha új körülmények azt indokolttá teszik, illetve ha az adott témával összefüggésben *szükséges*, de jelenleg nincs érvényes határozatunk. *Munkaterveinket is mindezek figyelembevételével alakítjuk ki.*

Elhatároztuk továbbá, hogy új feladatokra vonatkozó határozatainkkal *egy időben érvénytelenítjük a témával kapcsolatos régebbi határozatunkat.* Törekszünk a feladatok komplex kimunkálására, az összefüggő területeket figyelembe véve a határozatok összevonására. Pártbizottságunk úgy döntött, hogy a jövőben automatikusan hatályukat vesztik azok a párt-végrehajtóbizottsági határozatok, amelyeket a pártbizottság is megtárgyal, s abban határozatot hoz. A továbbiakban a határozatokat a végrehajtás után, de legkésőbb az évi munka értékelésekor érvénytelenítjük.

●●●

Úgy gondoljuk, hogy a kerületi pártbizottság hatékonyabb politikai irányító munkáját, ellenőrző tevékenységét, a párt politikájának helyileg következetesebb érvényesítését és az alapszervezeti pártmunka színvonalának emelését szolgálja, ha időközönként, az aktuális feladatokkal összefüggésben saját, régebbi határozatainkat is felülvizsgáljuk.

Égető Lajos
a XVII. kerületi PB első titkára

A végrehajtás tapasztalatai

A KB 1972. novemberi határozata felhívta a figyelmet a *határozatok végrehajtásának megszervezésére és ellenőrzésére.* Az 1973-ban rendszeresített „Emlékeztető"-ket tanulmányozva is tapasztalhatjuk, hogy *ez a munka a pártalapszervezetek egyik leggyengébb pontja.* Erről a témáról folytattunk beszélgetést Budapest XX. kerületében három pártszervezet titkárával, három párthatározat feldolgozásának, helyi alkalmazásának módszereit elemezve. A beszélgetésnél áttekintettük a határozatokról készült írásos anyagokat, intézkedési terveket, munkaterveiket.

A három pártszervezet: Fonalkikészítő Gyár (430 dolgozó, 67 tagú pártszervezet), BUDALAKK Festék- és Műgyantagyár III. sz. Gyára (290 dolgozó, 37 tagú pártszervezet), Könnyűbeton és Szigetelőanyagipari Vállalat (330 dolgozó, 50 tagú pártszervezet). Ezekben az üzemekben régi, sok tapasztalattal rendelkező párttitkárok és viszonylag stabil pártvezetőségek dolgoztak az elmúlt években. A párttitkárok nem függetlenítettek.

Az alábbi határozatok feldolgozását vizsgáltuk meg: a vállalati üzem- és munkaszervezés korszerűsítésének feladatai (a KB 1971. december 1-i határozata), a szocialista közgondolkodás és eszméinktől idegen nézetek elleni harc helyzete és feladatai (A BPB 1972. április 24-i ülésének határozata); a KB 1972. november 14—15-i határozata. Mindhárom határozat a legközvetlenebbül érinti az üzemek dolgozóit, és ennek megfelelően nagy érdeklődést váltottak ki. Ezt megerősítették a beszélgetéseknél szerzett tapasztalatok is.

A három pártszervezetnél folyó munka tapasztalatai természetesen nem adnak elégséges alapot semmiféle általánosításra — még kerületi vonatkozásban sem —, de alkalmasak arra, hogy érzékeltessék az önálló, hasonló nagyságrendű területeken működő üzemi pártszervezetek munkájának problémáit.

A határozatok feldolgozásánál érezhető volt minden területen *a kerületi pártbizottság egységes felkészítése, segítsége és követelménytámasztása* (összevont és csoportos titkári értekezletek, írásos segédanyagok, helyszíni segítség, a problémák megoldásának szorgalmazása felső állami szerveknél). Erről elismerően nyilatkoztak a pártszervezetek. Ezek a módszerek alkalmasak a helyi tennivalók megfelelő kimunkálására és napirenden tartására. Természetesen a pártszervezetek konkrét körülményeiből adódóan jelentősebb eltérések is tapasztalhatók az egyes határozatok feldolgozásánál, végrehajtásánál.

A vállalati munka- és üzemszervezés

A vállalati munka- és üzemszervezésről szóló határozat végrehajtásával kapcsolatban a *BUDALAKK* pártszervezeténél legjobbak a tapasztalatok. Már 1972 márciusában elkészült a *politikai intézkedési terv,* nem várva semmilyen felsőbb állami intézkedésre, mint az sok területen tapasztalható volt. Az 1973-as évre ismét külön feladattervet készítettek a gazdaságszervező munkáról. Ezek a tervek ráirányítják a figyelmet a határozatból adódó legfontosabb politikai és gazdasági feladatokra, meghatározva a végrehajtás sorrendjét. Konkrétan igénylik a gazdasági és mozgalmi szervektől *a végrehajtásról szóló beszámolást.*

Az intézkedési tervek gyengéi, hogy *több vonatkozásban túl általános a feladatmegjelölés,* és inkább csak irányt mutatnak, orientálnak. Ezt ellensúlyozza a féléves munkaterv, amely lebontja és konkretizálja a feladatokat. A gaz-

dasági vezetés nem is készített külön intézkedési tervet, hanem a párt intézkedési tervére alapozva szervezi ezt a munkát. A tervkészítésben viszont részt vett a gazdasági vezetés is (a párttitkár is vezető beosztásban dolgozik).

Néhány példa a tervből kiolvasható és elvégzett feladatok közül:

— 1972 első félévében felülvizsgálták a munka- és üzemszervezés fejlesztésének helyi lehetőségeit.

— Nagy figyelmet fordítottak a termelési, műszaki és brigádvezetői tanácskozások javaslataira, kezdeményezéseire.

— A gazdasági vezetők félévenkénti beszámoltatása a belső anyagmozgatásnak, a normakarbantartásnak, a bérpolitikának, az új létesítmények üzembe helyezésének tapasztalatairól.

— Intézkedések a korszerű termékek gyártási kapacitásának bővítésére, a termékek minőségének javítására, a termelékenység növelésére.

— Intézkedések a szocialista munkaverseny továbbfejlesztésére.

— Nagy figyelmet fordított a pártszervezet a határozat megfelelő ismertetésére (taggyűlés, pártnap, oktatás, termelési tanácskozás), a végrehajtás számonkérésére, a gazdasági vezetők és a tömegszervezeti vezetők beszámoltatására.

Történt néhány olyan konkrét intézkedés is, amelyhez nem kellett semmilyen külön pénzügyi ráfordítás, sőt költségcsökkentő hatása volt. Átszervezték pl. a belső anyagmozgatást, az addigi két részleget közös irányítás alá vonták, aminek káderösszefüggései voltak. Eredménye: a szervezettebb belső szállítás, néhány fős létszám-megtakarítás. Intézkedéseket tettek a munkafegyelem szigorítására fegyelmi eljárás és nyereségelvonás alkalmazásával — a kollektív szerződés alapján.

A *Fonalkikészítő Gyár* pártszervezete is feldolgozta a KB határozatát taggyűlésen, pártoktatásban, és ennek nyomán különböző intézkedések születtek. A hatékonyság fokozása céljából pl. a TMK-csoport irányítása a műszaki vezető hatáskörébe került. Intézkedtek a túlórák szabályozásáról, szigorításáról, melynek eredményeként a túlóraarány az 1972. évi 4,2%-ról ez évben 2,4%-ra csökkent. Folyamatban van a belső anyagmozgatás átszervezése is, a technológiai folyamat javítása.

A határozat végrehajtása nemcsak a pártszervezeten múlt. Gazdasági vonalon itt nincs olyan szerv, amely munka- és üzemszervezéssel foglalkozna. A múlt évben új igazgató került a vállalat élére, és úgy tűnik, hogy most itt is eredményesebb intézkedéseket helyeztek kilátásba. Ez év októberéig elkészül az 1975-ig szóló intézkedési tervük a munka- és üzemszervezésről. Ezt megvitatják vezetőségi ülésen, taggyűlésen, VSZT-ülésen, termelési tanácskozásokon. Várhatóan ez meggyorsítja a KB-határozat végrehajtását azokon a területeken, *ahol nem kell várni a rekonstrukciós terv megvalósulásáig.*

A határozottabb intézkedések megszületésében bizonyosan az is közrejátszott, hogy a minisztérium 1973-ban beszámoltatja a vállalatot erről a témáról. A pártszervezet pedig félévenként vezetőségi ülésen beszámoltatja a gazdasági vezetést.

A Könnyűbeton és Szigetelőanyagipari Vállalatnál sajátos helyzettel találkozhatunk. Itt — a pártszervezet jelzései alapján — a kerület pártbizottsági vizsgálatot, a PB intézkedései nyomán pedig minisztériumi vizsgálatot tartottak a KB-határozat megjelenésének idején. Szanálásra, fegyelmi intézkedésre, igazgatócserére került sor. Azt mondhatnánk, hogy a vállalatnál 1968 körül megállt az idő. A vezetést túlcentralizáltság, konzervativizmus jellemezte.

A pártszervezet ezért a KB-határozat végrehajtásával csak 1972 IV. negyedévében kezdhetett el érdemben foglalkozni. Külön feladattervet készített, határidőkkel, felelősökkel, és hasonló igényeket támasztott a gazdasági vezetéssel, a szakszervezettel és a KISZ munkájával szemben is. A terveket a legszé-

lesebb körökben ismertették és megvitatták. Ennek nyomán került sor olyan intézkedésekre, mint pl.:

— az új irányítási rendszernek megfelelő *kereskedelmi tevékenység* kialakítása, a gyári önállóság és felelősség fokozása, a műszaki, gazdasági tervezési rendszer megváltoztatása, a koordinációs értekezletek rendszerének kialakítása gazdasági és mozgalmi területen, a központi és gyári tevékenységi kör és az annak ellátásához szükséges szervezet, létszám és szakmai összetétel felülvizsgálása;

— munka- és üzemszervezési osztályt hoztak létre;

— az igazgató személyének változását több káderesere is követte· új főmérnök és 3 új osztályvezető került kinevezésre; megerősítik a gyárat a központból, amihez a vállalati pártszervezet is ad káderekat;

— rekonstrukciós tervük keretében új gépsort állítottak be, mely nemcsak a termelékenység, a létszámmegtakarítás és a minőség alakulása szempontjából jelentős, hanem a munkakörülmények, a szociális feltételek javításában is;

— nagyon szemléltető példája a KB-határozat végrehajtásának helyi lehe-

---

Tizenkétszer nyerte el a szocialista címet a Csepel Vas- és Fémművek vas- és acélöntödéjében dolgozó Április 4. mintakészítő brigád. Sikereik egyik titka, hogy a brigád közösen oldja meg a munka közben felmerülő problémákat *(MTI fotó – Fehér)*

tőségeire az az intézkedés, amit szintén a közelmúltban hajtottak végre, és amit hosszas viták előztek meg: egy 24 órás átszerelés eredményeként, ahol eddig 12—13 ember 1600—1800 tekercs lemezt húzott le egy műszak alatt, ott most 6 ember 2000 tekercs lemezt húz le;

— megmozdult a kollektíva „lent" is, új kezdeményezések születnek; a „Munkásőr Brigád" pl. védnökséget vállalt az új lengyel gépsor fölött.

A szocialista közgondolkodás

A szocialista közgondolkodás, és az eszméinktől idegen nézetek elleni harc helyzetéről és feladatairól szóló határozat végrehajtása érdekében tett intézkedések már *több közös vonást* mutatnak. A kerületi PB-tól kapott tájékoztatás és írásos anyag alapján mindhárom területen vezetőségi ülésen tárgyalták meg és alakították ki ennek helyi viszonyokra történő adaptálását.

A Fonalkikészítő és a Könnyűbeton pártszervezeténél pártcsoport-értekezleteken is megvitatták a határozatot, és itt sokkal nagyobb volt az aktivitás, mint a későbbi taggyűléseken. A taggyűlésekre 1972. október—novemberben került sor, és mindhárom területen lényeges befolyásoló szerepet jelentett az időközben megjelent politikai bizottsági levél és KEB-állásfoglalás. A taggyűlési beszámolók is kapcsolódtak ehhez, és hivatkoztak a nyári taggyűlésekre, ahol ezeket a dokumentumokat megtárgyalták. Néhány közös vonás — mindhárom területen — a határozat feldolgozásáról, végrehajtásáról:

— A párttagság a taggyűlésen ezt a témát inkább tájékoztatásnak fogta fel. Tudomásul vette, elfogadta a pártvezetőség beszámolójában kialakított állásfoglalást és a helyi tennivalókra vonatkozó fő feladatokat. Nem volt nagy aktivitás, és az elhangzott vélemények, megjegyzések is inkább *általánosságban mozogtak* (protekciózás, kispolgáriság stb.), nem helyi példákon alapultak. Kivétel volt a KÖSZIG taggyűlése, ahol a fent jelzett vállalati problémákból adódóan helyi példák is jobban szóba kerültek.

— A végrehajtás legfőbb módszerének a *politikai oktatás szélesítését és színvonalának emelését látták,* és ezt szolgáló intézkedéseket tettek.

Összekapcsolták a feladatokat a centenáriumi program kialakításával és a lakóterületi politikai munka erősítésével.

A KB novemberi állásfoglalása

A KB 1972. november 14—15-i határozatának konkrétizálásánál is a közös jellemvonások emelhetők ki elsősorban. Mint általában, itt is nagy várakozás előzte meg a KB-ülést. A pártvezetőségek tevékenysége az első időben a határozat lényegének megértetésére, a téves, felszínes értelmezés (csak az árintézkedésekre való koncentrálás) helyreigazítására irányult.

A taggyűlések után pártnapokon, csoportos és egyéni beszélgetéseken, a pártoktatásban folytatták a munkát. *A helyi feladatok meghatározására* az év végi beszámoló taggyűléseken (1973. január—február) került sor, a felsőbb szervek segítése alapján. A taggyűlési beszámolók a KB állásfoglalása alapján végezték el az éves munka elemzését és jelölték meg a feladatokat.

A KB-határozat végrehajtására külön intézkedési tervek nem készültek. A pártszervezetek arra törekedtek, hogy a határozatból adódó helyi feladatokat kapcsolják a korábbi határozatokhoz, és ezt a féléves munkaterv összeállításával próbálták megoldani. Ilyen konkrét témák megtalálhatók a munkatervekben.

Az első időszak tájékoztató feladatán túljutva, a bérintézkedések megfelelő végrehajtására koncentráltak. A dolgozók fő figyelme is erre irányult az egész első negyedévben. A végrehajtás előkészítését minden illetékes fórumon megtárgyalták, ennek tervezetét a dolgozókkal megvitatták és menet közben pártvezetőségi ülésen és taggyűlésen visszatértek rá. Ezek alapján a végrehajtás jól sikerült, alapvetően egyetértésre, illetve megértésre talált.

A szabályozókra vonatkozó állásfoglalás csak szűkebb körben, elsősorban a gazdasági vezetőknél keltett figyelmet. Elsősorban az eszközlekötési járulék és a készletgazdálkodás vonatkozásában voltak — és helyenként még vannak — viták. Főleg a BUDALAKK-nál tapasztalható ez a készletgazdálkodásra vonatkozóan, ahol a nyersanyag 70—80%-a import, és az anyaghiány gyakran okoz problémát a termelésben.

A pártélet kérdéseivel kapcsolatos feladatok több vonatkozásban is helyet kaptak a munkatervekben. Az év során valamennyi pártszervezet foglalkozik vezetőségi ülésen, taggyűlésen a pártépítéssel, a párt összetételének alakulásával, a párt- és tömegoktatás kérdéseivel. Különösebb nézeteltérések nincsenek, azonban az egyetértés ellenére a végrehajtás mindenütt nagy gondot okoz. Elsősorban a pártépítés és az „öntisztítás" vonatkozásában.

A termeléssel, gazdálkodással, munkaversennyel kapcsolatos feladatok folyamatosan napirenden szerepelnek a munkatervekben, elsősorban beszámoltatás formájában, illetve egy-egy téma külön megvizsgálásával, mint azt a KB 1971. decemberi határozatával kapcsolatban láttuk.

A kádermunka áttekintését a határozat szellemében csak a KÖSZIG pártszervezetnél tapasztaltuk, ahol ez napirenden szerepel most is, a középszintű vezetésnél. Erre taggyűlésen is visszatérnek. A minősítések tervszerűbbé tételére és színvonalának javítására minden pártszervezetnél van törekvés.

Komplex módon az év vegi beszámoló taggyűlésen tervezik a visszatérést a határozat végrehajtására.

Néhány tanulság

A három pártszervezetnél tapasztalt helyzet alkalmas bizonyos tanulságok levonására is.

A pártszervezetek a kerületi pártbizottság irányításával a határozatok alapján igyekeznek a munkájukat megszervezni. Ezt azonban nagymértékben befolyásolják az adott pártszervezetek konkrét körülményei. (A vállalat helyzete, a gazdasági vezetés színvonala, a titkár és a vezetőség felkészültsége stb.) Az is nyilvánvaló, hogy a pártszervezeteknek döntő szerepük van a megfelelő üzemi körülmények alakulásában, az időben történő jelzésekkel megakadályozhatnak kedvezőtlen folyamatokat.

Az üzemi pártszervezeteknél továbbra is jellemző, hogy a gazdasággal, a termeléssel összefüggő témáknál könnyebben megtalálják és konkrétabban megfogalmazzák a helyi feladatokat. Míg az ideológiai kérdésekkel való foglalkozás döntően a pártoktatás szervezésére korlátozódik. A KB 1972. november 14—15-i határozatából is elsősorban az üzemi életet legközvetlenebbül érintő problémák kerültek konkrétan napirendre (bér-, termelési feladatok, pártépítés). Több vonatkozásban további ösztönzésre van szükség (káderhelyzet felmérése, pártöszszetétel, gazdaságosság, kapacitáskihasználás stb.).

A kerületi pártbizottságoknak ezeket a körülményeket fokozottabban figyelembe veszi a helyszíni segítő munkánál, az alapszervezeti pártmunka segítésére irányuló terveikben.

Kázsmér István
a Budapesti PB munkatársa

A pártszervezetek segítése, ellenőrzése

A jászberényi járásban száztizenkét pártalapszervezet működik. Pártbizottságunk a pártalapszervezetek irányítását 6 községi pb és 10 községi csúcsvezetőség közreműködésével látja el, mindössze 2 alapszervezet tartozik közvetlenül a járási pártbizottsághoz.

Pártbizottságunk mindig nagy figyelmet fordított az alapszervezetek tevékenységének segítésére és ellenőrzésére, kereste a módját annak, hogy ez a munka mind eredményesebbé váljon. A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata ehhez megfelelő segítséget ad és szükségszerű változásokat ír elő a pártbizottságok munkamódszereiben. Ennek megfelelően a járási PB a pártapparátus munkamódszereiben is változásokat eszközölt.

Az apparátus testületi irányítása

A pártbizottság apparátusában az osztályokat, csoportokat megszüntettük és minden politikai munkatársat községek patronálásával bíztunk meg, meghagyva egy-egy munkatársnak reszortmunkájáért való felelősségét is. Így minden politikai munkatárs — reszortmunkája terjedelmétől függően — egy-három községért felelős.

A területfelelősök számára — általános elvként — *az adott községi pártszerv egész tevékenységének, a párthatározatokban megszabott feladatok végrehajtásának a segítését, ellenőrzését jelöltük meg.* Ez a munka alapvetően a féléves munkatervekben rögzített feladatok végrehajtásával, értékelésével, a tapasztalatok összegyűjtésével függ össze, mely a községek politikai, gazdasági, társadalmi és káderhelyzetének átfogó ismeretét kívánja.

Az általános elvek és az állandó jellegű kiemelt feladatok mellett a járási pártbizottság éves és a végrehajtó bizottság féléves munkatervében meghatározott feladatok végrehajtásának ellenőrzésére, segítésére ugyancsak gondot fordítunk. Ezek eredményesebb ellátása érdekében a pártapparátus mellé — annak irányításával — társadalmi aktivistákat is bevontunk, általában minden községben egy-két fő segítséget nyújt a munkában.

A pártapparátus a járási pb vezető, irányító, ellenőrző munkáját segíti elő. Ebből adódik, hogy munkájának szervezése, módszereinek kialakítása a választott testület útmutatása alapján, terv szerint történik. A pártapparátus féléves munkaterv alapján dolgozik, amely a járási pb és vb munkaterve alapján készül el. A Politikai Bizottság határozatának megjelenése előtt az osztályok, csoportok külön munkatervet készítettek, amelyet felváltott *az apparátus munkaterve.*

Az eddigi tapasztalatok alapján elmondhatjuk: az egységes munkaterv nagyban hozzásegíti a pártapparátust ahhoz, hogy tervszerűen oldja meg feladatát, segítse és ellenőrizze az alsóbb szintű pártszervezeteket, továbbá, hogy a járási választott testületek számára megfelelő, színvonalas jelentések készüljenek. A munkatervben rögzítjük a pártbizottsági, végrehajtó bizottsági ülésre készítendő jelentések elkészítésének módját, forrásait, határidejét, felelősét. A munkaterv tartalmazza az elkészítendő tájékoztatók témáit, a területi munka kiemelt havi feladatait is. Olyan kérdéseket is felölel a munkaterv, hogy melyik községben, alapszervezetben és milyen témában kell nagyobb segítséget nyújtani az apparátusnak. Megtervezzük továbbá, hogy az apparátus milyen témában tart értekezletet, valamint a felsőbb pártszervekhez küldendő jelentések,

beszámolók témáit is. Az apparátus munkaterve jól segíti az összehangoltabb, hatékonyabb területi és reszortmunkát.

A tervek végrehajtása, a munka összehangolása érdekében havonta tartunk az apparátus részére munkaértekezleteket. Ezeken a munkatársak részletesen beszámolnak az előző hónap feladatainak végrehajtásáról, az eredményekről és a gondokról. A munkaértekezleten meghatározzuk a következő hónap fő feladatait, valamint azt, hogy a tervben meghatározott feladatokat hogyan, milyen módon oldjuk meg. A havi feladatokat meghatározó és beszámoló munkaértekezlet mellett, hetenként rövid munkaegyeztetést tartunk, amelyen a gyors intézkedést igénylő kérdéseket beszéljük meg és az ezekkel kapcsolatos feladatokat is meghatározzuk.

A politikai munkatársak beszámolói alapján jelzett problémákat megoldjuk, gyorsan intézkedünk, s szükség esetén a végrehajtó bizottság állásfoglalását kérjük. Az egyik apparátusi értekezleten az 1972. november 21-i politikai bizottsági határozat végrehajtásával — a pártépítő munka, a tagfelvétel, s a pártból kikerülők — összefüggésben adtak számot a munkatársak. Néhány alapszervezetben azt tapasztaltuk, hogy a tagfelvételi munka csaknem teljesen leállt, ugyanakkor a pártból kikerülők között nagyobb százalékban vannak fizikai dolgozók. A tapasztalatok feldolgozása alapján kiderült, hogy néhány párttag törlése nem volt indokolt és így a döntésre illetékes párt-végrehajtóbizottság időben intézkedett.

A munkaértekezleteken időközönként — általában kéthónaponként — egy-egy munkatárs munkáját, munkamódszerét is megbeszéljük, ez elősegíti a jó munkamódszerek elterjesztését.

A területfelelősök felkészítéséhez, munkájuk segítéséhez tartozik az is, hogy a községi titkárok részére tartott havi értekezleteken, a járási pártbizottság ülésein részt vesznek, valamint a végrehajtó bizottság olyan napirendjén, ahol a hozzájuk tartozó községek, alapszervezetek vagy más szervek adnak jelentést. Községeiket érintő politikai, gazdasági, ideológiai kérdésekben minden döntés előtt kikérjük véleményüket, javaslataikat.

A politikai munkatársak területi munkájának hatékonyabbá tétele érdekében megfelelő időt biztosítunk — hetenként általában egy napot —, hogy a különböző határozatokat, törvényeket, rendelkezéseket, a folyóiratokban megjelent cikkeket elolvassák, az anyagokat tanulmányozzák és jól felkészüljenek a területi munkára.

Politikai munkatársak a területen

A politikai munkatársak általában heti 2—3 napot töltenek el a községekben, az alapszervezeteknél. Milyen kérdésekkel foglalkoznak? Hogyan realizálódik munkájuk?

Alapvető feladatuk a községi pártbizottságok, csúcsvezetőségek politikai vezető, irányító munkájának segítése. Ezért a terület felelőse rendszeresen részt vesz a községekben a párt-végrehajtóbizottság, illetve csúcsvezetőség ülésein. Ez azonban nem szorítkozhat csupán a testületi ülésen való megjelenésre. Segítséget kell nyújtaniuk a napirendek előkészítésében, az előadók vázlatainak összeállításában. Ha szükséges, az adott témában illetékes munkatárssal, szakreferenssel konzultálnak és annak alapján adnak segítséget a napirendek előkészítéséhez. Továbbá javaslataikat, tanácsaikat elmondják a testület előtt. Ezzel a módszerrel elértük, hogy az utóbbi időben a községi pártszervek szükség szerint hoznak határozatokat. Ha pedig valamely kérdésben érvényes felsőbb párthatározat van, akkor annak végrehajtására intézkedési tervet, ütemtervet dolgoznak

ki. A területfelelős a községi vezető pártszervek ülésén való rendszeres részvételével nemcsak segíti az illetékes pártszervet, hanem egyben tájékozódik és a járási pártvezetést is tájékoztatja a feladatok végrehajtásának tapasztalatairól. Ha nem is tud részt venni minden községi vb- és csúcsvezetőségi ülésen, de havonta egy-egy alkalommal minden községi pártszerv ülésén jelen van.

A területfelelősöknek havonta 2—3 taggyűlésen is részt kell venniük. Tekintettel arra, hogy a községi pártszervek is jelöltek ki területfelelőst az alapszervezetek segítésére, ezért a járási instruktor a községi párttitkárokkal előzőleg egyezteti, hogy melyik taggyűlésen vesz részt és a napirendi kérdéseket hogyan ítéli meg.

Ha szükséges, segítséget nyújt a beszámoló elkészítéséhez, ellenőrzi a szervezést és a párttaggyűlésen a vitában kifejti véleményét, javaslatokat tesz. Ily módon a járási apparátus — járási aktivisták bevonásával — a taggyűlések 30—35 százalékán részt vesz, míg a többi taggyűlésen a községi pártszervek aktivistái vannak jelen. A taggyűlésen való részvételben természetesen nem merül ki az alapszervezetek segítése. A területfelelősök a vezetőségi üléseken hasonló segítséget nyújtanak a taggyűlésre kerülő témákhoz.

A taggyűlések rendszeresebb látogatása, az alapszervezetek tervszerűbb segítése is hozzájárult ahhoz, hogy járásunkban a pártélet fellendült, színesebbé vált. Ugyanakkor a járási pb pedig közvetlenül szerez tapasztalatokat a párttagság véleményéről, tevékenységéről, munkájáról.

Vizsgálat — tapasztalatszerzés

A területfelelősök munkájának túlnyomó részét olyan kérdések vizsgálata tölti ki, amelyek az adott hónapban, időszakban vizsgálat, illetve ellenőrzés tárgyát képezik. Augusztus hónapban pl. az alapszervezeteknél megkezdtük a kádermunka, a káderhatáskör érvényesülésének, betartásának vizsgálatát, a kádertartalékok alakulását, vagyis a párt káderpolitikai elveinek, a Politikai Bizottság 1967. május 9-i határozata végrehajtásának ellenőrzését. Ez a munka folyamatos, de októberben összegeztük. Ugyanígy kiemelt feladat volt a pártoktatás előkészítése, valamint a politikai vitakörök indításának, vezetőkkel való ellátottságának a vizsgálata. Ezek a feladatok ugyan egy-egy reszorttal összefüggő témák, de a területfelelősök beszámolása, tapasztalataik átadása alapján a reszortfelelős reálisan összegezheti az elvégzett munkát.

A területfelelősök — a lehetőségekhez mérten — feladataikkal összefüggésben egy-egy napot, de legalább fél napot töltenek el egy-egy alapszervezetben. Információikat közvetlenül a párttagságtól szerzik be, az ő javaslataikat, véleményüket hozzák felszínre. Az ilyen tapasztalatszerzés is megfelelő tervszerűséget, felkészülést követel, amit apparátusi értekezleteken beszélünk meg és egyeztetünk a munkatársakkal. Vannak olyan témák, olyan kérdések, amelyek vizsgálatára külön szempontokat dolgozunk ki.

A területfelelősöktől — túlzott megterhelés nélkül — elvárjuk, hogy időközönként és tervszerűen vegyenek részt a községeikben működő pártszervezetek vezetőségi ülésein, pártcsoportülésein és segítsék e kollektívákat munkájukban. Munkatársaink a pártszervek testületi ülésein kívül, az alapszervi titkárok értekezletein állami, gazdasági, tömegszervezeti vezetőtestületek ülésein is mind gyakrabban részt vesznek.

A területfelelősi rendszer bevezetése óta a munkatársak *idejük 35—40 százalékát községeik, alapszervezeteik patronálására fordítják.* Néhány munkatársnál ez az arány meghaladja az 50 százalékot is. A pártgazdasági és nyilvántartási

reszortfelelősök ennél kevesebb időt tudnak kint tölteni a községekben és az alapszervezetekben. Nekik nagy segítséget nyújtanak a társadalmi aktivisták, akiket ők készítenek fel a pártalapszervezetek ellenőrzésére, segítésére.

Tapasztalataink szerint a községi pártszerveknek, az alapszervezeteknek a legnagyobb segítségre a reszortmunkákkal összefüggő témákban van szükségük. Több pártalapszervezetben nem ismerik még kellően a nőreferensi reszorttal járó feladatokat, járatlanok a gazdaságpolitikai, a gazdaságszervező munkával összefüggő főbb feladatok, tennivalók kidolgozásában és megoldásában. Ezekben a kérdésekben a területfelelősök konkrét, hatékony segítséget nyújtanak. Járási pártbizottságunk évente megszervezi a pártvezetőségi tagok és a titkárok két, illetve négynapos tanfolyamát is, amelyeken ezekről a témákról előadásokat tartunk.

A területfelelősi rendszer bevezetése és hatékonyabbá tétele érdekében pártbizottságunk néhány olyan intézkedést tett, amellyel csökkentette az apparátus megterhelését. A járási pb, illetve vb jelentősen csökkentette az apparátus által készített jelentések számát. Ugyanakkor fokoztuk a pb mellett működő munkabizottságok tevékenységét. A szóbeli jelentések arányát is növeltük. Az 1973. második félévi munkatervünkben a járási párt-vb elé kerülő jelentések 35 százaléka szóbeli. A napirendek mintegy 50 százalékát még így is az apparátus készíti, illetve közreműködik elkészítésében.

Magasabb politikai színvonal

Az eddig eltelt hónapok eredményei biztatók. Tervszerűbbé és rendszeresebbé vált a járás pártalapszervezeteiben a szervezeti élet. A közbeeső pártszervek rendezvényeinek színvonala is emelkedett. Mind jobban gazdáivá válnak községük társadalmi, gazdasági életének, érvényesítik a párt vezető szerepét. Az alapszervezetek vezetőségei is hatékonyabban, színvonalasabban dolgoznak.

Ma már mind gyakoribbak az olyan napirendek, ahol egy-egy párthatározat végrehajtását értékelik és megfelelő határozatokat hoznak. Eredménynek tartjuk, hogy mind következetesebben érvényesülnek a káderpolitikai elvek, eredményesebb a pártcsoportok tevékenysége, a párttagok pártmegbízatásukat nagyobb felelősséggel teljesítik.

A pártalapszervezetek munkájában észlelhető kedvező tapasztalatok mellett, a pártapparátus reszortosainak munkája is fejlődött. Az egy-egy reszortért felelős munkatárs adott politikai kérdésben — a területfelelősök közreműködésével — az egész járás tapasztalatait összegyűjti, elemzi és az irányító pártszerv elé terjeszti.

Major Tibor
a jászberényi járási pb első titkára

Tapasztalatcsere járási titkárokkal

Az előző cikk témájához kapcsolódik az az elvtársi beszélgetés, amelyet a közelmúltban a Központi Bizottság Párt- és Tömegszervezetek Osztályán Háry Béla, az osztály helyettes vezetője folytatott öt járás pártbizottságának első titkáraival a Politikai Bizottság 1972-es, a járási pártbizottságok munkájáról és továbbfejlesztésének feladatairól szóló határozatának végrehajtásáról, a végrehajtás közben felvetődő problémákról.

A beszélgetésben részt vett Horváth Ignác, a kecskeméti, Pethes István, a gyöngyösi, Ihászi József, a dabasi, Horváth Gyula, a zalaegerszegi, Rigóczki István, a paksi járás pártbizottságának első titkára. Az eszmecsere tartalma megegyezik az előző cikk megállapításaival. A beszélgetésnek nem volt célja hogy általános következtetéseket vonjon le, de az igen, hogy érzékeltesse, hol tartunk a határozat megvalósításában, milyen eredményeket értünk el, és milyen gondok várnak még megoldásra.

A Politikai Bizottság határozata a járási pártbizottságok munkájáról még azt állapította meg, hogy „az általuk irányított pártszervek és -szervezetek sokoldalú segítése és ellenőrzése nem kap kellő figyelmet. A politikai munkatársak munkaidejük 60—70 százalékát írásos jelentések készítésével töltik. Helyszíni munkájuk sokszor csak egy-egy részfeladat segítésére, ellenőrzésére irányul." A járási pártbizottságok mai munkáját és munkamódszereit vizsgálva viszont azonnal szembe ötlik, hogy a határozat megjelenése óta eltelt — viszonylag nem hosszú — idő alatt, éppen ezekben a kérdésekben léptek a járási pártbizottságok leginkább előre.

Biztató, s ezt a munka eredménye bizonyítja: a járási pártbizottságok megértették a határozat szellemét. Ezt tükrözi, hogy e fontos középirányító szervek tevékenységének tartalma olyan irányban javult, hogy jobban szolgálja a párt politikájának a végrehajtását, hatékonyabban irányítja, segíti és ellenőrzi az alapszervezetek munkáját. *A járási pártszervezetek figyelmének központjába még inkább az alapszervezeti munka színvonalának emelése kerül.* Ez a fontos központi célkitűzést rendkívül differenciált, sokrétű, a helyi sajátosságokhoz igazodó munkamódszerek alkalmazásával igyekeznek elérni.

Pozitív vonása a járási pártbizottságok irányító munkájának, hogy sokoldalúbb, alkotóbb jellegű lett, s ami ebből következik: sokkal kevesebb benne a séma, a formalitás. Sok kérdésről szó esett — itt csak néhányat említenénk.

A titkári értekezletek évtizedek óta fontos és hasznos szerepet töltenek be az irányításban. Napjainkban szembeszökő a titkári értekezletek tartalmának javulása. Az alapszervezeti titkárokkal való rendszeres, tartalmas foglalkozás fontos feltétele annak, hogy a pártalapszervezetek területükön tekintélyes, a pártpolitika méltó képviselői legyenek. A járási pártbizottságok látják ezt és ennek megfelelően fordítanak gondot a titkárok és a vezetőségi tagok képzésére, informálására, tisztségük ellátására. A járási pártbizottságok folyamatos képzésük mellett elősegítik tapasztalataik kölcsönös kicserélését, emberi fejlődésüket. Ezen az eszmecserén mindegyik elvtárs — lett légyen Zala, Bács, Pest vagy bármelyik megyei — érintette ezt a kérdést.

A rendszeres titkári értekezletek és az időszakos reszortfelelősi megbeszélések minden járási pb munkájának homlokterében állnak. A titkárokkal való foglalkozásnak — mint kitűnt — sokféle szervezeti formáját alkalmazzák, figyelembe véve a Politikai Bizottság utasítását: „A titkári értekezletek feleljenek meg a tájékoztatás, a feladatmeghatározás, a tapasztalatcsere és a vitafó-

rum követelményeinek." Ezt a tartalmi igényt csak a titkárokkal való differenciált foglalkozással tudják kielégíteni. Horváth Gyula elvtárs, a zalaegerszegi járás pártbizottságának titkára elmondotta — de mások is megemlítették — hogy a differenciálás rendszerint az alapszervezetek jellege szerint történik, s ez egyrészt azt jelenti, hogy külön foglalkoznak a csúcsvezetőségek és a pártbizottságok titkáraival, másrészt külön a termelőszövetkezeti, illetve az ipari pártalapszervezetek titkáraival. A teljes titkári létszámmal, vagyis együttes értekezleteket ritkábban tartanak. Ha igen, akkor is csak meghatározott napirendekkel, főképpen politikai témák és egyes fontos határozatok ismertetése céljából. Természetesen a differenciálás más formái is szóba jöttek. Van, ahol körzetenként tartják a titkári értekezleteket, de mindez nem változtat a lényegen, azon, hogy jól, tartalmasan készítik fel és segítik az alapszervezeti titkárokat. Szóba került, hogy a járási pártszervek gondot fordítanak arra is, hogy az alapszervezeti titkárok hogyan adják tovább azt az anyagot, amelyet ebből a célból a járási pártbizottságtól kapnak. A titkári értekezleteken részt vesznek a járási pb apparátusának tagjai is. Ez hozzájárul ahhoz, hogy az információ és az eligazítás alapos, egységes legyen.

A járási pártbizottságok rendszeresen foglalkoznak reszortonként az alapszervezeti vezetőségi tagokkal is. Általában félévenként hívják össze a különböző reszortfelelősöket tapasztalatcsere és továbbképző jellegű munkamegbeszélésekre.

A községi pártbizottságok és csúcsvezetőségek — a járási pártbizottságok irányításával és segítésével — egyre inkább képesek a hatáskörükbe tartozó alapszervezetek irányítására. A hatáskörök leadása olyan energiákat szabadított fel a járási pártbizottságokon, amelyeket a helyszíni munka segítésére for-

Francia betakarító gépsorral szedik fel a cukorrépát a nádudvari Vörös Csillag Tsz-ben

(MTI fotó – Bolpgh)

díthatnak. Öt járás tapasztalatát figyelembe véve is meg lehet állapítani, hogy a járási pártbizottságok irányító munkája sokoldalú, erősen igazodik azokhoz a sajátos viszonyokhoz, amelyek között működnek.

A járási pártbizottságok munkamódszerében nagy változást hozott a területfelelősi rendszer kiépítése. Ennek pozitív hatásai máris érezhetők. A járási pb munkatársai jobban megismerik a pártmunka minden területét, és nem szorítkoznak csupán egy-egy reszortterületre, emellett többet tartózkodnak a helyszínen is. Munkaidejük mintegy 50 százalékát a pártszervezeteknél töltik. Ezzel kapcsolatban most az a legfontosabb, hogy ezt a helyszínen töltött időt hogyan, mennyire tartalmasan használják fel. Természetesen a területfelelősi rendszer kiépítése magában foglalja annak az ellentmondásnak az állandó jelentkezését és megoldását, hogy *össze kell hangolni a területi és a reszortmunkát.* Azt ugyanis a határozat egyértelműen kimondja: a reszortmunkát nem szabad visszafejleszteni. Ennek az ellentmondásnak a feloldásában itt-ott még vannak nehézségek, és ebben néhol még a megyei irányító szervek sem segítenek megfelelően. Vannak járások, ahol a területfelelősi rendszerre nem most tértek rá. Ahol már kísérletképpen előbb is alkalmazták — pl. a kecskeméti járásban — ott különösen aláhúzták pozitív voltát. A járási instruktori munka szervezettebbé tételére több helyen az instruktorok füzetet vezetnek a feladatokról és az elvégzett munkáról. Ugyancsak följegyzik az alsóbb szervek jelzéseit.

Örvendetes, hogy a járási pb-ok fokozott figyelmet fordítanak a munkatársakkal való foglalkozásra; informálásukra, felkészítésükre és munkájuk fejlesztésére. Mindinkább kialakulnak annak formái és módszerei, hogy a reszortfelelősök a munkatársaktól megfelelő információt kapnak arra vonatkozóan, hogy mi a helyzet az alapszervezetekben saját reszortjukat illetően, és eljuttathatják az alapszervezetekhez is a szükséges instrukciókat.

Gyakran szóba került, hogy a járási pártbizottságok nagy figyelmet fordítanak *az alsóbb pártszervek testületi munkájának fejlesztésére,* a pártbizottsági és vezetőségi ülések, valamint a taggyűlések színvonalának emelésére. Mindezt úgy teszik, hogy erősödjék az alapszervezetek önállósága, kezdeményezőkészsége.

Horváth Ignác elvtárs, a kecskeméti járási pb titkára megemlítette — s ezt jó kezdeményezésnek tartjuk —, hogy a járási pb munkatársai közvetlen beszélgetéseket is folytatnak párttagokkal és pártonkívüliekkel. A közelmúltban az 1945-ös párttagok egy csoportját hívták össze, elbeszélgettek velük és segítséget nyújtottak problémáik megoldásához. Beszélgetéseket folytatnak tanyasi emberekkel is. Mindez jelzi a különböző társadalmi rétegek közötti differenciáltabb politikai munkát.

Az eszmecsere során természetesen szóba kerültek a még megoldatlan problémák is, köztük a járási pb kapcsolata a különböző társadalmi és tömegszervezetekkel. Az esetek többségében ugyanis ezeknek a szervezeteknek nincsenek járási szintű szerveik vagy felelőseik. Ezért irányításuk, s a velük való kapcsolat nem a legmegfelelőbb. Ugyancsak problémát okoz a járási pártszervek gazdasági ellenőrző munkája. Egyes elvtársak felvetették, hogy a gazdasági kérdésekben vagy a megye, vagy a község dönt, s a járási pártbizottságoknak nincsenek megfelelő eszközeik ahhoz, hogy gazdasági kérdésekben hatékonyabb ellenőrzést folytassanak. Egyes községi alapszervezetekben problémát okoz a tagság elöregedése és e pártszervezetek munkájának alacsony színvonala.

A PB határozatának maradéktalan végrehajtása, a helyszíni munka hatékonysága nagyban függ a járási titkárok felkészültségétől, munkájától is. Az eszmecsere azt mutatta, hogy a járási titkárok egyaránt érzik felelősségüket a Központi Bizottság és az alapszervezetek iránt.

Lajtai Vera

A községi pártbizottságok munkájának fejlődése

Pest megyének 151 községe van. A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozatának időszakában a megyében 27 községi pártbizottság és 57 csúcsvezetőség működött. A megyei pártbizottság a PB határozatát megelőzően is következetesen törekedett — ahol erre a feltételek adottak voltak — községi pártbizottságok létrehozására. A megye sajátos helyzete, községei egy részének rohamos fejlődése, a lakosság soraiban végbemenő átrétegződés azt követelte a megye pártvezetésétől, hogy fejlessze, korszerűsítse a pártalapszervezetek irányítását, erősítse tömegbefolyásukat.

Gyors ütemű előrehaladás

A Politikai Bizottság határozatát követően meggyorsult a községi pártbizottságok létrehozásának folyamata, a csúcsvezetőségeké ugyanakkor lelassult. Napjainkban 42 községben működik pártbizottság és 47-ben csúcsvezetőség. A községi pártbizottságokhoz az alapszervezetek 33,5 százaléka, a megye párttagságának 34,5 százaléka tartozik. Valamennyi községi pártbizottság titkára függetlenített, és kettőn politikai munkatárs is dolgozik.

A pártbizottságok számát és arányát tekintve járásonként nagy az eltérés. Ez főként a járások sajátos helyzetével függ össze. A megyében — éppen a főváros hatására — a községek különböző típusai alakultak ki. Mind kevesebb a tisztán paraszti község, többségük vegyes összetételű. A családokon belül megtalálható a paraszti foglalkozású, a munkás és az értelmiségi egyaránt. De különösen jellemző az utóbbi másfél évtizedben a megye számos községének fejlődésére lakosságának rohamos növekedése. Olyan városias jellegű községek alakultak ki, mint Érd 36 ezer lakossal, Monor 18 ezer lakossal, Dunakeszi, Pomáz és tovább is sorolhatnánk a nagy települések számát.

A politikai munka ezekben a községekben nem csupán annyiban változott, amennyiben nőtt a lakosság száma, hanem a lakosság foglalkozás szerinti differenciálódásával is összetettebb, bonyolultabb lett. A fejlődéssel lépést tartva más és más jellegű alapszervezetek jöttek létre. Érden pl. 22 alapszervezet működik, s ezek közül csupán egy mezőgazdasági jellegű. Dunakeszin a 23 alapszervezetből 10 üzemi, 3 pedagógus, két területi, s a mezőgazdasági a legkevesebb. Ezeknek a pártszervezeteknek az irányítása „távolról" már nem oldható meg. Erre legalkalmasabbak a községi pártbizottságok.

A Politikai Bizottság határozatát követően a megyei pártbizottság legfontosabb feladatának a határozat lényegének, céljának megértetését tartotta. Nem egy járási pártbizottságon húzódoztak a hatáskörök leadásától, s ezt azzal indokolták, hogy a községi pártbizottságok még nem értek meg arra, hogy budapesti nagyvállalatok vezetőivel tárgyaljanak, vitatkozzanak, vagy nem képesek a tanácsokkal együtt lebonyolítani a nagyobb beruházásokat.

Sikerült meggyőzni az aggodalmaskodókat, s napjainkban már arról számolhatunk be, hogy megyénkben a községi pártbizottságok területük alapszervezeteinek irányító szerveivé váltak, munkamódszereik, munkastílusuk is kialakultnak mondható. Igaz, munkájuk nem problémamentes. Néhány pártbizottságnak még nagy megterhelést jelent a sokirányú tevékenység összehangolása, az érdekek ütközésének helyes feloldása, de a többség jól megoldja feladatait. Ebben segítségükre vannak a járási pártbizottságok is, amelyeknek legtöbb-

je a PB határozatát helyesen értelmezve segíti munkájukat, s kezdeményezi a községi pb-ok hatáskörének további bővítését. Napjainkban — a községi pb-ok segítését tekintve — az a gond, hogy a járási apparátusokban egyes elvtársak, reszortmunkájukra hivatkozva, kisebb részt vállalnak a területi munkából. De nem helyes az sem, hogy a megyei pártbizottság osztályainak munkatársai — a PTO-t kivéve — a határozat igényeinek megfelelően nem látogatják a községi pb-ok és végrehajtó bizottságaik üléseit, s kevés segítséget nyújtanak számukra. Ezektől a kisebb-nagyobb gondoktól eltekintve alapjában a megyei és a járási pártbizottságoknál kialakult a községi pártbizottságok irányításának rendje, s munkájuk mind hatékonyabb.

A községi pártszervek munkaterv szerint dolgoznak, és testületi üléseiket rendszeresen megtartják. Az ide terjesztett anyagok 50—60 százaléka írásos, de ezek egy részének színvonala elég alacsony. Az írásos előterjesztések számának növelését nem szorgalmazzuk, inkább azok tartalmát kívánjuk javítani. A testületi üléseken az aktivitás jó. Javult a választott testületek kollektív munkája. Mind rendszeresebben térnek vissza a határozatok végrehajtásának ellenőrzésére is. Több községi pb rendszeressé tette, hogy a fontosabb párt- és kormányhatározatokat konzultációs értekezleteken beszélik meg az állami és a tömegszervezeti vezetőkkel.

Jogkörük növekedése

A községi pártbizottságok tekintélye és szerepe nagymértékben nőtt a tagfelvételi és fegyelmi jogkör elnyerésével. Alapjában véve jól oldják meg ezeket a feladataikat. A Politikai Bizottság 1972. november 21-i határozatát követő időszakban munkájukban ugyan bizonyos megtorpanás volt tapasztalható, de ezen hamar túljutottak. A községi pártbizottságok körültekintően, a határozatoknak megfelelően, igényesen végzik a tagfelvételi és a fegyelmi munkát. Az elmúlt évben a községi pártbizottságok irányítása alá tartozó pártszervezetek vették fel az új párttagok 64 százalékát, holott az alapszervezeteknek csupán a 40,5 százaléka tartozik irányításuk alá. Határozataik ellen fellebbezés csak elvétve, mindössze két esetben történt.

A községi pártbizottságok mind nagyobb figyelmet fordítanak a párt belső életének fejlesztésére. Ennek eredménye, hogy rendszeresebb és következetesebb a pártalapszervezeteket irányító ellenőrző munkájuk. A párttagság a párthatározatok többségét ismeri és jól alkalmazza politikai munkájában. Nagyrészt ennek tulajdonítható, hogy a párt politikája egyre magasabb színvonalon valósul meg. A taggyűléseket rendszeresen megtartják, a párttagok megjelenése javult, aktivitásuk, vitakészségük erősödött. A pártszervezetek nagyobb figyelmet fordítanak a pártcsoportok működésére. Rendszeresebbek a pártcsoportbizalmi-megbeszélések, amelyeken értékelik a pártmegbízatások teljesítését, s egyre több alapszervezetben a párttagok ajánlásában is növekvő szerepet kapnak. Az alapszervezetek munkájának fejlődése jól érzékelteti, hogy a községi pártbizottságok és végrehajtó bizottságaik összetétele megfelelő, képes a differenciált irányító munkára. Bizonyított, hogy a községi pártbizottságok alkalmasabbak a párt politikájának helyi alkalmazására, mint a járási pártbizottságok, ugyanis azoknál jobban ismerik a helyi viszonyokat, jobban koordinálják a helyi erők politikai munkáját.

A községi pártbizottságok munkájának eredménye, hogy emelkedik a helyi politikai rendezvények, ünnepségek színvonala. Példázza ezt az Abonyban tartott megyei alkotmánynapi ünnepség, a Pomázon rendezett nagyszabású nemze-

tiségi találkozó, valamint a Gödi Fészekben tartott ünnepség. De erről tanúskodnak a jól sikerült, tartalmas tanácstagi jelölőgyűlések és falugyűlések is.

A tapasztalatok szerint valamelyest nőtt a községekben lakó, de máshol dolgozó emberek politikai aktivitása. Ez a tanácsválasztások idején tanúsított aktivitáson kívül a községfejlesztésben való fokozódó részvételben is megmutatkozik. Figyelembe véve azonban a megye sajátosságát, vagyis azt, hogy naponta mintegy 200 000 dolgozó jár Budapestre, az e téren mutatkozó eredmények csupán kezdetiek. A községi pártbizottságoknak a járási pártbizottságok, valamint a budapesti üzemek és szakszervezeti szervek közreműködésével tervszerűbb és hatékonyabb munkát kell végezniük a Budapestre járó dolgozók problémáinak megismerésére és községük társadalmi, politikai életébe való bevonására.

Valamennyi községi pártbizottság létrehozta munkabizottságait. Legeredményesebben a pártépítési bizottságok működnek, de egyes helyeken tevékenységük leszűkül a tagfelvételi munkára. A propaganda- és művelődési bizottságok többsége nem áll hivatása magaslatán: mindössze a pártoktatás kérdéseivel foglalkoznak. Több községi pártbizottság gazdaságpolitikai bizottsága elemzi a párthatározatok végrehajtását, összegezi tapasztalatait és javaslatokat terjeszt a választott testületek elé.

Általában a községi pártbizottságok munkabizottságai nem elég önállóak. Egyrészt nem mindegyik községi pb ismerte még fel szerepüket és jelentőségüket, másrészt munkájuk színvonala függ a bizottságok vezetőinek felkészültségétől és összetételétől. Mindenesetre az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítani a munkabizottságokra, hogy tevékenységük rendszeresebb, átfogóbb és elemzőbb legyen. Ugyanakkor ennek nem mond ellent az, hogy egyes pártbizottságok esetében, érdemes volna megvizsgálni: indokolt-e mindhárom munkabizottság működtetése.

A tömegszervezetek pártirányítása

A községek tömegszervezeteinek és -mozgalmainak pártirányítását mindenütt a pártbizottságok látják el. Munkájukat a párttitkár, illetve a tömegszervezeti felelős és hatáskörének megfelelően a vb koordinálja. A tömegszervezetek pártirányításának a színvonala azonban nagyon eltérő. Kézzelfogható a fejlődés a feladatok meghatározásában, de gyakori, hogy nem súlyuknak megfelelően foglalkoznak a tömegszervezetekkel, s jellemző munkájukra a kampányszerűség. A KISZ-vezetőségválasztások idején a pártbizottságok figyelme az ifjúsági szervezetekre irányult. Örvendetes, hogy nagyobb figyelmet fordítanak a KISZ segítésére, mint a korábbi években. Szép számmal irányítottak át fiatal párttagokat konkrét pártmegbízatással a KISZ-be, továbbá jelentősen nőtt a fiatalok száma a felvett párttagok között is. 1973-ban a felvett párttagok 64 százaléka fiatal.

A többi tömegszervezetnél is hasonló a helyzet. A tanácsválasztások idején például a Hazafias Népfront munkája került előtérbe, s amikor a honvédelmi bemutatóra készülnek, az MHSZ. A községi pártbizottságok tömegszervezeteket segítő munkájából tehát sok esetben hiányzik a folyamatosság és a rendszeresség. De helyes kezdeményezésekkel is találkozunk. Több községi pártbizottság pl. 2—3 havonta tárgyal a társadalmi és tömegszervezetek vezetőivel, s megbeszélik a feladatokat. Több nagyközségben — Érd, Dunakeszi, Szob, Dabas, Kiskunlacháza, Örkény stb. — KISZ-bizottságot szerveztek, míg másutt csúcsvezetőségek működnek. Néhány esetben viszont azt tapasztaljuk, hogy a községi KISZ-bizottságok létrejöttével a járási KISZ-bizottságok megoldottnak vélik feladatukat és nem adnak megfelelő segítséget a községi KISZ-szervek mű-

ködéséhez. A közös tanácsú községekben továbbra is működnek a helyi tömegszervezetek, tehát önállóan dolgozik a szakszervezet, a HNF, az MHSZ, a Vöröskereszt szervezet. A tömegszervezetek káderhelyzetét azonban tovább kell javítani, még több párttag bevonása szükséges a tömegszervezetek vezetésébe. El kell érni, hogy időközönként értékeljék a tömegszervezetekben és -mozgalmakban dolgozó kommunisták munkáját.

A községi pártbizottságok a párt politikáját elsősorban a pártalapszervezetek és a párttagok révén valósítják meg. Munkájukban ezért nagy gondot fordítanak a párthatározatok ismertetésére és végrehajtásuk ellenőrzésére. A fejlődés ezen a területen számottevő. A fontosabb határozatokat a párttagok széles köre ismeri. A községi párt-végrehajtóbizottságok megjelölik a határozatokból adódó helyi tennivalókat és bátran élnek a beszámoltatás módszerével is.

A községek nagyságától függően félévenként általában 1—4 esetben beszámoltatják a gazdasági vezetőket a párt gazdaságpolitikai határozatainak végrehajtásáról. Hasonlóan rendszeres az alapszervezetek beszámoltatása is egy-egy határozat vagy egy-egy részfeladat végrehajtásáról. Csaknem valamennyi párt-végrehajtóbizottság napirendjére tűzte és értékelte a szarvasmarha-program megvalósításának helyi problémáit, a beruházás, a szolgáltatás helyzetét, a női munkaerő foglalkoztatásának gondjait. A községi pártbizottságok kezdeményezésére a monori járásban a IV. ötéves terv időszakában 12 üzem, illetve telephely épült. A községi pártbizottságok arra is figyelmet fordítanak, hogy az új üzemekben felépüljenek a megfelelő szociális létesítmények is. Eredményes munkakapcsolatot építettek ki a vállalati központok és a telephelyek gazdasági vezetőivel. Napjainkban a pártbizottságok munkájának részét képezi a foglalkoztatott munkások béraránypainak rendezése, munkakörülményeik javítása.

Káder- és személyzeti munka

A községi pártszervek kádermunkájukat a KB 1967. május 9-i határozata alapján végzik. A káderhatáskörök felülvizsgálata és rendezése a megyében megtörtént. Mind a megyénél, mind a járásoknál csökkent a hatáskörben levők száma. A községi pártbizottsághoz került a községi tanácselnök, a középiskolai igazgató, a körzeti ÁFÉSZ-elnök, a telephelyek és kirendeltségek vezetője. A községi pártbizottságok káderhatáskörének szélesedése tekintélyük, felelősségük növekedésével járt együtt. Ugyanakkor a községi pártbizottságok is adtak le hatáskörükből helyi tisztségviselőket az alapszervezetek véleményezési jogkörébe.

A megyében sikerült elérni, hogy a községi pártbizottságok hatáskörében már fontos állami, gazdasági és politikai funkciók is vannak. Tapasztalataink azt bizonyítják, hogy a községi pb-ok élni tudnak hatáskörükkel, személyi kérdésekben is felelősséggel döntenek és foglalnak állást. Egyre ritkább, hogy egy-egy pártbizottság igényt tartana arra is, hogy a jutalmazás, fizetésemelés kérdéseiben is kérjék ki véleményét. A végrehajtó bizottságok politikai érettségére utal: sehol nem tapasztaljuk, hogy a titkárok gyakorolnák a testületi hatáskört.

Területükön a káder- és személyzeti munkát rendszeresen ellenőrzik. Ez a kérdés a községi párt-végrehajtóbizottságok napirendjén átfogóan kétévenként szerepel, de közben is történik egyedi beszámoltatás. A minősítések tartalma és határidőre való elkészítése alapjában kielégítő. Felsőbb állami és gazdasági szervek részéről — igaz, egyre ritkábban — még előfordul a községi pártbizottságok hatáskörének megsértése, de ezekre nyomban és élesen reagálnak, és érvényesítéséhez a felsőbb pártszervek segítségét kérik. Az alapszervezetek véleménye-

zési jogának érvényesülését, a községi pártszervek tekintélyükkel, s ha szükséges, jogkörük gyakorlásával is segítik.

A megyei pártbizottság megkülönböztetett figyelmet fordít a községi pb-titkárok politikai képzésére. A magas fokú politikai képzettség az alapja a választott testületek színvonalas munkájának. A 42 függetlenített községi pb-titkár közül négy felsőfokú, 21 középfokú, 13 pedig alsófokú pártiskolát végzett. Az idén a kéthónapos továbbképző tanfolyamon 15 községi pb-titkár vett részt. A járási pártbizottságok — a megyei PTO által javasolt tematika alapján — évenként megszervezik a községi pb- és csúcstitkárok politikai képzését. Az alapszervezeti párttitkárok politikai képzésére is nagy gondot fordítunk. A megyei pártiskolán az egyéves és az öthónapos képzésen részt vevők 76 százaléka alapszervezeti párttitkár.

A községpolitika fejlődése

A párt- és a tanácsi szervek egyeztetik munkaterveiket, így kiküszöbölik munkájukban a párhuzamosságokat és az átfedéseket. A községi pb-titkárok és csúcstitkárok többsége tagja a tanács vb-nek. A legfontosabb községpolitikai kérdésekben, célkitűzésekben és fejlesztési kérdésekben a párt vb-ok előzetesen állást foglalnak, azokat rendszeresen megtárgyalják.

A tanácsok pártirányításának hatékonyságát, fejlődését mutatja, hogy a községi tanácsok többsége helyt áll az új tanácsi rendszerben, élni tud megnövekedett hatáskörével, és megfelelő kapcsolatot alakított ki a megyei szakigazgatási szervekkel. Megyeszerte átgondoltabbak a községek fejlesztési és beruházási koncepciói, tervszerűbb a társadalmi munka szervezése. Erőfeszítéseiket elsősorban iskola-, óvoda- és vízműépítésre koncentrálják.

A pártbizottságok a párt-alapszervezetek és a tömegszervezetek közreműködésével mind eredményesebben mozgósítják a lakosságot. Ezt a társadalmi munka növekvő értéke is bizonyítja. A korábbi években soha nem végzett a lakosság ilyen nagy értékű társadalmi munkát, mint napjainkban. A budai járásban a IV. ötéves terv eddigi időszakában 44, a monori járásban 53,5 millió forint értékű társadalmi munkát végeztek.

A községi pártbizottságok és a tanácsok apparátusaiban dolgozó kommunisták politikai munkája is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy javult a lakosság ügyeinek intézése. A tanácsválasztások során jelentős minőségi fejlődést sikerült elérni a községi tanácsvezetőknél, s az ezt követő időszakban javult a tanácsapparátus káderhelyzete is. E kétségtelen fejlődés ellenére is a megyében még mindig gondot okoz, hogy a tanácsi vezetők politikai képzettsége nem éri el a követelményeket. A politikai képzésben mutatkozó elmaradás felszámolása érdekében évente az egyéves pártiskolán 10, az esti egyetemeken mintegy 20 tanácsi vezető tanul. Ugyancsak nagy jelentőségű a nők bevonása a tanácsi munkába, illetve vezető funkciókba való állításuk. A tanácsi apparátusban a nők aránya 64 százalék, ugyanakkor a vezetésben csupán 17 százalék. A kitűzött célt a nők tudatos és fokozott iskoláztatásával kívánjuk elérni.

A közös tanácsú községek pártbizottságai megkülönböztetett figyelmet fordítanak a társközségek és a székhelyközségek érdekeinek egyeztetésére. Gondoskodnak arról, hogy a társközségekben az egyesítés előtt megkezdett beruházásokat befejezzék, valamint hogy a társközségekben öt év alatt beruházásra kerüljenek azok az összegek, amit a lakosok a fejlesztésre befizettek. Így sikerült elérni a megyében, hogy a kisközségekben is megvalósíthatnak olyan beruházásokat, amelyekre önállóan nem volnának képesek. Kiskunlacháza köz-

ség tanácsa társközségében, Áporkán iskolát épített, pedig a kisközség befizetése fejlesztés céljára csupán 25 ezer forintot tett ki évente. Örkény nagyközség közreműködésével Pusztavacs—Hernád társközségben iskola, orvosi rendelő, illetve napközi otthon épült. A községi pártbizottságok a jövőben még inkább arra ösztönzik a társközségek gazdasági egységeit, hogy fokozottabban járuljanak hozzá a kommunális és szociális létesítmények építéséhez, üzemeltetéséhez. A pártszervek érzékenyen reagálnak arra is, ha a társközségek tanácsi kirendeltségei elhanyagolják az ügyintézést. Ha bármilyen, a lakosság érdekeit sértő jelenséggel találkoznak, a tanácsok kommunista vezetőit kötelezik a hibák mielőbbi megszüntetésére.

A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata óta jelentősen fejlődött a községi csúcsvezetőségek munkája is, de testületi üléseik színvonala és irányítási módszereik elmaradnak a községi pártbizottságokétól. A jövőben mind a megyei pártbizottság osztályainak, mind pedig a járási pártbizottságoknak fokozott segítséget kell nyújtaniuk ahhoz, hogy a csúcsvezetőségek munkájának színvonala megközelítse a községi pártbizottságokét.

Arató András,
a Pest megyei PB osztályvezetője

Őszi lehalászás a Hortobágyi Állami Gazdaság 35 halastavában. A halak egy részét telelőbe rakják, a többit, mintegy kilencven vagon árut pedig értékesítenek

(MTI fotó – Balogh)

Tanácskozzuk meg Leninnel!

JEGYZETEK LENIN VÁLOGATOTT MŰVEI* ÚJ KIADÁSÁHOZ

Krupszkaja visszaemlékezéseiben elmondja, hogy Lenin új politikai helyzetekben újra és újra tanulmányozta Marx és Engels írásait. „Ezt a dolgot megtanácskozom Marxszal" — mondta ilyenkor.

A Lenin-Válogatott különösen alkalmas arra, hogy a mai osztályharc, a szocializmus építésének bonyolult problémáit — az adott helyzet lehetőleg mindenoldalú megismerése mellett — *„megtanácskozzuk"* korunk marxizmusának klasszikusával, Leninnel. A *Válogatott*nak minden pártmunkás, minden kommunista kézikönyvévé kell lennie.

A három kötet nem tartalmazza Lenin olyan nagyobb terjedelmű munkáit, mint „A kapitalizmus fejlődése Oroszországban", vagy az „Empíriokriticizmus", de több mint 1500 oldalon magában foglalja a közepes terjedelmű, 50—150 oldalas könyvek és brosúrák túlnyomó részét, éppen azokat a műveket, amelyeket Lenin a nemzetközi vagy az orosz munkásmozgalom fordulópontjain felvetődő nagy problémákról írt. Ezek — a *Marxról, Engelsről* és a *marxizmusról* szóló *összefoglaló írások* mellett — olyan művek, mint a *„Mi a teendő?"*, a *„Két taktika"*, *„A nemzetek önrendelkezési jogáról"*, *„Az imperializmus..."*, az *„Állam és forradalom"*, *„A szovjethatalom soron levő feladatai"*, *„A renegát Kautsky"*, a *„Baloldaliság..."*, a *„Gazdaság és politika a proletárdiktatúra korszakában"*, a Kommunista Internacionálé kongresszusaira írt tézisek és az ott tartott beszédek.

Emellett a *Válogatott* közli Lenin sok kisebb terjedelmű, de különösen jelentős írását.

A *Válogatott* gazdag anyagából emeljünk ki néhány témát, olyanokat, amelyekhez Lenin a mai ideológiai harc szempontjából fontos útmutatásokat nyújt — előrebocsátva, hogy ebben a cikkben a célom csak a figyelemfelhívás és semmiképpen sem az ismertetés: 1. A pártelv jelentősége a proletariátus harcában. 2. A demokratizmus osztályértelmezése. 3. A szocialista gazdaságirányítás egyik alapelve.

1. Lenin 1920-ban a „Baloldaliság"-ban történelmi visszapillantást ad a bolsevik pártról és a sikerek alapvető feltételét a párt fegyelmében látja, melyet az élcsapat öntudatossága, a forradalom iránti önfeláldozása, a dolgozó tömegekhez való közelsége, valamint a marxista elmélet elsajátítása támaszt alá. A haladó gondolkodás Oroszországban a múlt század végére sok áldozat, hősiesség és energia árán *kikínlódta* magának a mar-

* Lenin Válogatott Művei három kötetben. Kossuth Könyvkiadó 1973.

xizmust, mint az egyedül helyes forradalmi elméletet — állapította meg Lenin —, s az 1903-as pártalapítástól 1917-ig szerzett, hallatlanul bő forradalmi tapasztalatok, a különböző harci formák megedzették a pártot.

Lenin már az induláskor, 1901-ben a „Mi a teendő"-ben világosan így jelölte meg a cárizmus és a tőke legyőzésének feltételeit: a marxizmus mint forradalmi elmélet elsajátítása, alkalmazása és a forradalmárok olyan szervezete, amely alkalmas a legkülönfélébb harci formákra. Igaz, hogy a párt felépítésének akkori felfogását részben az adott oroszországi viszonyokhoz szabták, de az *alapfelfogás* általános érvényét a történelem sokszorosan igazolta. A „kritika szabadsága" jelszóval hirdetett opportunizmus szabadságával szemben a tudományos szocializmus elmélete melletti szilárd kitartás, az osztályharc folytatása minden területen (politikai, gazdasági, elméleti téren), az az elv, hogy az ideológiában nincs középút — *vagy* burzsoá, *vagy* szocialista ideológia —, mind a leninizmus olyan elemei, amelyek hozzátartoznak mai fegyverzetünkhöz, a „harmadik út", a „sokféle marxizmus", a „konvergencia-elmélet" és a párt vezető szerepét tagadó felfogások elleni harcban.

A párt vezető szerepének elve nem kevésbé vonatkozik a szocialista társadalomra. Ma is figyelmeztető az 1922-ben írt lenini elemzés például arról, hogy a szocialista építés idején a szakszervezetek helyzetében ellentmondások vannak, s a dolgozók legközvetlenebb érdekei és az egész népgazdaság érdekei közötti nem-antagonisztikus ellentmondások, összeütközések, súrlódások megoldására tekintélyes felsőbb fórum szükséges, olyan, mint a kommunista párt. A tapasztalatok azóta újból és sokszor bizonyították, hogy a szocializmus sikeres építése mind gazdasági, mind kulturális téren csak a párt határozott és rugalmas vezetésével valósulhat meg.

A SZOVJETUNIÓRÓL SZÁMOKBAN

A népgazdaság fejlődésének főbb mutatószámai, 1913–1972

(1913 = 1)*

	1940	1950	1960	1972
Társadalmi termék	5,1	8,2	21	47
Nemzeti jövedelem	5,3	8,8	23	51
Termelő állóeszközök	2,6	3,3	8,3	23
Ipari termelés	7,7	13	40	105
Mezőgazdasági termelés	1,4	1,4	2,2	3,0
Áruszállítási teljesítmények	3,9	5,7	15	34
Beruházások	5,7	11	37	82
Munkatermelékenység az iparban	3,8	5,5	11,1	20,7
Munkatermelékenység a mezőgazdaságban	1,9	2,1	3,5	5,2

* Az adatok forrása: A Szovjetunió számokban 1972-ben (Moszkva, 1973). A Szovjetunió népgazdasága 1922–1972 (Moszkva, 1972)

2.

Ha Lenin műveiből *egyet* akarnánk kiemelni, akkor ez az „Állam és forradalom" lenne, mert ez az 1917 nyarán írt munka a forradalom legfőbb kérdésének, a proletárdiktatúra kérdésének elméleti foglalata és programja, ahogy az alcím is jelzi: a marxizmus tanítása az államról és a proletariátus feladatai a foradalomban. A II. Internacionálé opportunista vezetőinek ferdítéseivel szemben a marxizmust mindenekelőtt ebben a kérdésben kellett helyreállítani, továbbfejleszteni és alkalmazni. Ezt Lenin egyrészt azzal valósította meg az „Állam és forradalom"-ban, hogy kimutatta, hogyan dolgozta ki Marx és Engels a múlt század politikai-történelmi tapasztalatai alapján az állam tudományos elméletét, másrészt számításba vette az oroszországi forradalmak tanulságait — bár az erről szóló fejezetet a „közbejött" proletárforradalom miatt nem írta meg („kellemesebb és hasznosabb dolog a forradalom tapasztalatait végigcsinálni, mint írni róluk", jegyezte meg az utószóban). Azok a világtörténelmi jelentőségű levelek, amelyeket Lenin Október küszöbén a KB-hoz írt, sürgetve, hogy a bolsevikoknak a hatalmat kézbe kell venniük, nemcsak az arról szóló marxi—engelsi útmutatás alkalmazásának a helyességét bizonyítják, hogy „a felkelés művészet", de az államról szóló marxista—leninista elmélet helyességét is. Másrészt pedig több művében már Október tanulságai alapján igen sokoldalúan és polemikus formában kifejtette a forradalom, a diktatúra és a demokrácia kérdéseit (lásd pl. „A proletárforradalom és a renegát Kautsky"). A Komintern kongresszusán a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról írt téziseiben és előadói beszédeiben Lenin ezt az alapkérdést helyezte előtérbe, utat mutatva ezzel az alakuló kommunista pártoknak.

Ma is időszerűek Leninnek az erről a kérdéskomplexumról adott mélyenszántó fejtegetései és útmutatásai. Célszerű belőlük hangsúlyozni kettőt: a „tiszta" vagy „általános" (általában vett) demokratizmus jelszavának bírálatát

---

Munkások és alkalmazottak száma millió fő

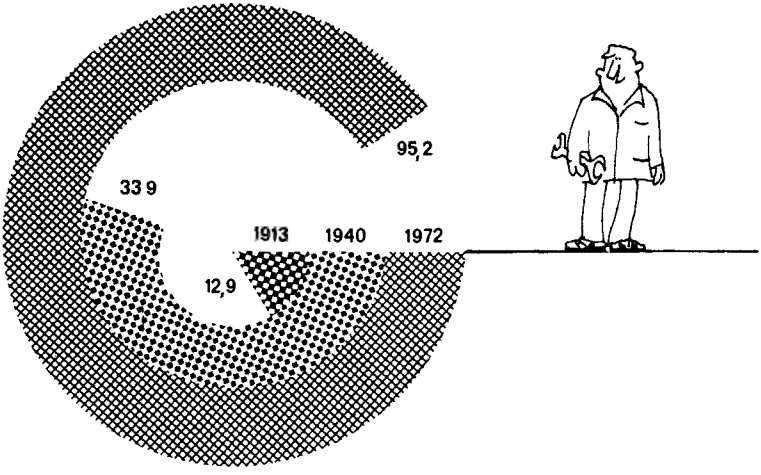

A SZOVJETUNIÓRÓL SZÁMOKBAN

és a burzsoá demokrácia felhasználásának jelentőségét a proletariátus szempontjából.

A demokrácia, az „általában vett demokrácia", „a tiszta demokrácia" félrevezetés, mutat rá Lenin, mert ilyen demokrácia osztályokra tagolódó társadalomban nincs (Kautsky pl. a Párizsi Kommünre hivatkozik, de elhallgatja, hogy a párizsi „demokrácia" másik fele, a reakció, a burzsoázia Párizson kívül, Versailles-ban volt). Lenin így tette fel a kérdést: demokrácia, egyenlőség melyik osztály számára? lehet-e egyenlőség kizsákmányoló és kizsákmányolt között? S a válasz: valódi egyenlőség csak ott van, ahol megszűnt a kizsákmányolás lehetősége. A „tiszta demokrácia" csak a munkások elbolondítása burzsoá-liberális hazug frázissal, mert minden esetben, ha a kizsákmányoltak kísérletet tesznek, hogy „megzavarják" rabszolgahelyzetüket és veszélyeztetik a tőkés kizsákmányolást — hadiállapot, pogrom, polgárháború az osztályrészük. A tőkésországokban Chilétől Dél-Vietnamig, Észak-Írországtól Dél-Afrikáig a „tiszta demokrácia" jelszó kíséretében lépnek fel ma is a reakció, a burzsoá állam erői az elnyomás minden eszközével a kommunisták, a munkások, a dolgozók, a nemzeti függetlenségükért harcoló népek minden megmozdulása ellen. Ezzel a jelszóval kísérli meg félrevezetni a szocialista országok dolgozóit az imperialista propaganda. Mindez csak megerősíti a demokrácia osztálylényegének lenini megvilágítását.

Másfelől: igaz, hogy a demokrácia nemcsak állam, államforma, vagyis az erőszak rendszeres alkalmazása, hanem formális elismerése annak, hogy mindenkinek joga van az állam berendezését meghatározni. Ezért a demokrácia, fejlődésének bizonyos fokán, lehetőségeket ad a proletariátusnak a tömörülésre, a burzsoá államgépezet széttörésére, és demokratikusabb állammal, felfegyverzett munkásokkal való felváltására. A demokratizmus *ilyen* foka már összekapcsolódik a polgári társadalom keretének áttörésével, a társadalom szocia-

---

A SZOVJETUNIÓRÓL SZÁMOKBAN

Az összes tanulók száma millió fő
ebből felsőfokú oktatási intézményekben

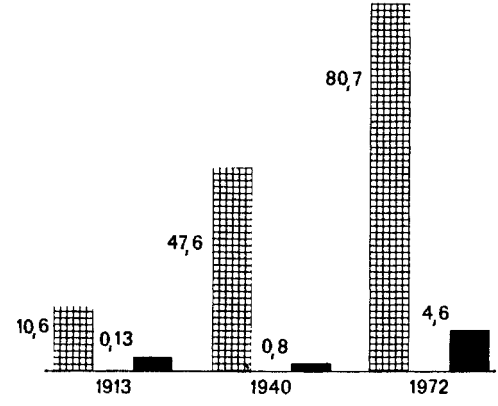

lista átszervezésének kezdetével. De ez már a proletárdiktatúra valamilyen formája, amelyben a munkásosztály elnyomja a kizsákmányolók ellenállását és államilag vezeti, a burzsoázia nélküli életre neveli a nem proletár dolgozókat. Vagyis a marxisták — az anarchistákkal ellentétben — a burzsoá államot, demokráciát felhasználják a forradalomra való felkészülésre, s a proletárállamot a társadalom szocialista átalakítására. Szemben az opportunistákkal — akik valójában lemondanak a szocialista társadalomról mint célról — a marxisták a polgári társadalom keretének *áttörésével*, vagyis proletárállammal és a nagytőke megdöntésével elvezetik a proletariátust, a dolgozókat a szocialista társadalomhoz. A tőkésországok kommunista pártjai ilyen újfajta, antimonopolista demokráciáért harcolva tűzik ki programjukban a kapitalizmus meghaladását a demokrácia jellegének gyökeres megváltoztatása és a monopoltőke kisajátítása útján.

Az ilyen változás programjával kapcsolatban fontos annak a reformista ferdítésnek a leleplezése, amelyre Lenin felhívta a figyelmet. Az imperializmus elméleti megítélésében alapvető az a tény — mondta —, hogy a kapitalizmus monopol*kapitalizmussá* (illetőleg állammonopolista *kapitalizmussá)* alakul át, s aláhúzza a „kapitalizmus" szót a kapitalizmust szépítgető, a forradalmat tagadó polgári reformisták olyanfajta állításával szemben, hogy ez már nem kapitalizmus, hanem valamiféle „államszocializmus" (vagy „vegyes gazdaság"). Annak a kapitalizmusnak a szocializmushoz való „közelsége", amelyben részlegesen tervszerű a termelés szabályozása, a proletariátus számára érv a *szocialista forradalom* közelségére, nem pedig tagadására. Az antimonopolista, újfajta demokráciáért vívott harc célja nem a kapitalizmus és a burzsoá állam konzerválása, hanem *megszüntetése.*

Egy városi lakosra jutó lakóterület

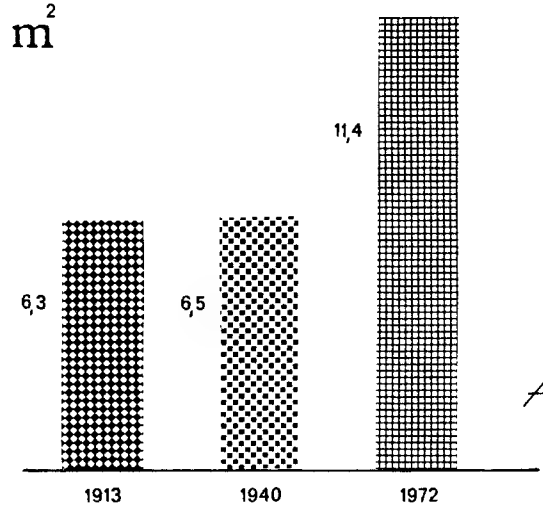

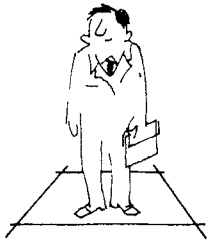

A SZOVJETUNIÓRÓL SZÁMOKBAN

3. A *Válogatott*nak több mint a fele Október utáni időből származó írás, és — bár előtérben súlyos politikai és katonai problémák álltak (polgárháború, intervenció, éhínség stb.) — sok mű szól a szocialista gazdálkodás kialakításának és fejlesztésének kérdéseiről. Ezek az írások általában nem nagy terjedelműek, de jelentősek, és sok tekintetben a mai szocialista gazdálkodáshoz is utat mutatnak. Ilyen pl. a „Hogyan szervezzük meg a versenyt?", „A szovjethatalom soron levő feladatai", „A nagy kezdeményezés", „A gazdaság és politika . . .", „A terményadóról . . .", „Az arany jelentősége . . .", „A szakszervezetek szerepe és feladatai az új gazdasági politika viszonyai között", „A szövetkezetekről". Emellett elszórtan sok anyag található a szocialista gazdálkodásról kongresszusi beszédekben.

Ezekben a munkákban is megfigyelhetjük a marxi módszer alkalmazását: Lenin szüntelenül keresi és tanulmányozza azokat a gyakorlatban eredményesnek ígérkező és beváló gazdálkodási formákat, amelyek elősegítik az új gazdaságnak a régiből való megszületését.

Már az Október előtti időkből származó írásaiban, mint pl: a „Fenyegető katasztrófá"-ban rámutat arra, hogy a munkásellenőrzésnek döntő szerepe lehet nemcsak az éhínség leküzdésében, hanem a szocializmus megteremtésében is. Kifejti, hogy olyan állam, mely forradalmi módon megvalósítja a legteljesebb demokráciát, ezzel lépést tesz a szocializmus felé. Ha ilyen állam kézbe veszi a monopóliumokat, ez már szocializmus, mert az ilyen állami monopólium az egész nép javát szolgálja. Az „Állam és forradalom"-ban pedig a kommunizmus két szakasza termelési és elosztási viszonyainak felvázolásával Lenin elméleti alapot ad a proletárforradalom gazdasági programjához.

Amikor a breszti béke utáni lélegzetvételi szünetben lehetőség nyílt a békés gazdasági építésre, Lenin elvi megalapozását adta a szocialista gazdálkodásnak (gazdaságpolitikának, gazdaságirányításnak). Rávilágított arra, hogy az

---

A SZOVJETUNIÓRÓL SZÁMOKBAN

Ipari-építőipari munkások reáljövedelme

Parasztok egy keresőre jutó reáljövedelme

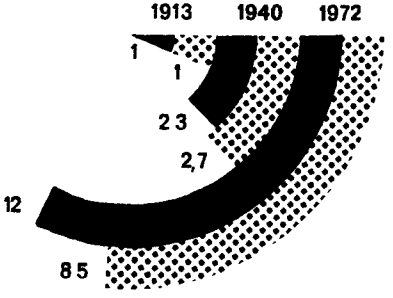

anarchikus szerkezetű tőkés viszonyok között a gazdaság fő szervező ereje a spontán módon fejlődő piac. A szocializmusban viszont a hatalmon levő proletariátus és a nem proletár dolgozók fő feladata a tudatos építőmunka. Országos méretekben meg kell szervezni a termelést és az elosztást, s ennek nyilvántartását és ellenőrzését, mégpedig központilag is és közvetlenül a munkások. a dolgozó tömegek részéről is.

A proletárdiktatúra gazdasági szervező (nyilvántartó, ellenőrző) funkcióját a lakosság túlnyomó részét alkotó kistulajdonosok vonatkozásában hangsúlyozta Lenin. Kifejtette, hogy a proletárdiktatúrának nem is a megdöntött burzsoázia elnyomása a legnehezebb feladata, hanem az új gazdasági építés, az, hogy a tőkés és kispolgári termelést nagybani szocialista termeléssel kell felváltani és ehhez biztosítani kell a munkásosztály élcsapatának vezető szerepét. Ez sajátos osztályharc, amelyben a munkások öntudatos része — a ráhatás minden módszerével: neveléssel, az anyagi érdekeltség megteremtésével, de adminisztratív eszközökkel is — vezeti a kispolgárságot és bevonja a polgári szakembereket. A munkásosztálynak ez a vezető szerepe azon alapszik, hogy a munkások hordozói a tőkés nagyüzemen, a nagybani termelésen, a kollektív munkán nyugvó szervezettségnek, fegyelemnek, szemben a kisüzemhez tapadó, a nem proletár dolgozókat jellemző szokásokkal és tulajdonságokkal, azzal a felfogással, mely szerint a termékek megszerzése és adásvétele „magánügy".

A hadikommunizmus befejeztével, 1921 elején, a szakszervezetek szerepéről kialakult vitában újra felvetődtek a szocialista gazdaság irányításának ezek az alapkérdései. A „munkásellenzék" csoport azt a tételt hirdette, hogy az egész népgazdaságot a szakszervezetekben tömörült termelők országos kongresszusa irányítsa. Lenin rámutatott arra, hogy ez szakítás a marxizmussal és a proletárforradalom gyakorlati tapasztalatával, mert a „termelő" fogalma egyesíti a proletárt a félproletárral és a kisárutermelővel, vagyis eltér az osztályok pon-

---

Az orvosok száma összesen, 1000 fő
10000 lakosra számítva, fő

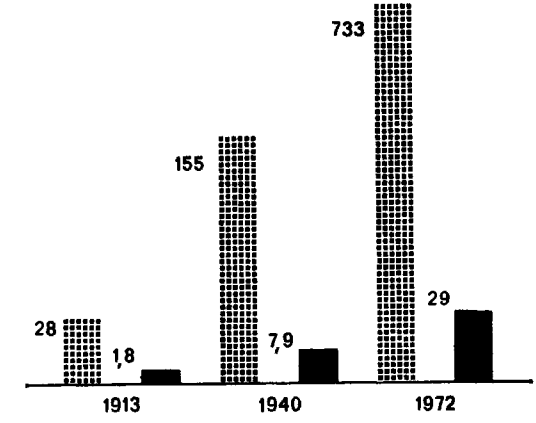

A SZOVJETUNIÓRÓL SZÁMOKBAN

tos megkülönböztetésének fő követelményétől. Továbbá az irányítást a párton kívüli tömegekre ruházni eltérés az élcsapat irányító szerepének elvétől, a marxizmustól. Mindez elhajlás a szindikalizmus és az anarchizmus felé. Lenin kifejti, hogy az októberi forradalom tapasztalata is — és tegyük hozzá, a Szovjetunió azóta megtett fejlődése és a szocialista országok tapasztalata is — megerősítette a marxizmusnak azt a tételét, hogy csak a munkásosztály pártja, a kommunista párt képes egyesíteni, nevelni és szervezni a proletariátust és az egész dolgozó tömeget, képes arra, hogy ellenálljon e tömeg kispolgári ingadozásainak és a proletariátus soraiban fellelhető szakmai előítéletek, szakmai és csoport-szűkkeblűség hagyományainak. Az OKP programja kimondta, hogy „a szakszervezeteknek *el kell jutniuk* oda, hogy ténylegesen összpontosítsák kezükben az egész népgazdaságnak, mint egységes gazdasági egésznek teljes igazgatását"; már most is „oly módon biztosítják a központi állami igazgatásnak, a népgazdaságnak és a dolgozó tömegek széles rétegeinek kapcsolatát" azáltal, hogy „bevonják ezeket a tömegeket a gazdaság vezetésének közvetlen munkájába". „A kialakult gyakorlatnak megfelelően a szakszervezetek *máris* képviselve vannak az ipar igazgatásának minden helyi és központi szervében." Az a helyzet, ahova „el kell jutniuk" a szakszervezeteknek, csak akkor alakulhat ki, ha fokozatosan „levetik a szakmai szűkkeblűséget". Lenin nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a szindikalisták azzal a jelszavukkal, hogy a gazdaság igazgatási szerveit „a termelők kongresszusai" válasszák meg, figyelmen kívül hagyják a gyakorlati tapasztalatokat és az ilyen törekvések valóra váltásával szétrombolják azt a munkát, melyet a szovjethatalom az új gazdasági formák kifejlesztésére elkezdett.

Az itt röviden ismertetett lenini útmutatások azért is időszerűek, mert ma hasonló antimarxista irányzatot képviselnek a gazdaságirányítás kérdésében azok, akik a csoportérdekek uralkodó szerepét vallják, a piacot pedig mint fő gazdasági szervezőt és mint spontán piacot fogják fel a szocializmus viszonyai között, s a párt irányító szerepének továbbfejlesztése, valamint a valóságosan fejlődő szocialista demokratizmus helyett valamiféle ábrándos, anarchisztikus ún. „közvetlen demokráciát", „demokratikus szocializmust" hirdetnek.

•

Az OKP moszkvai szervezetének 1920-ban közreadott kérdőívébe Lenin arra a kérdésre, hogy „írt-e újságcikkeket, és milyen témákról?" szerényen azt írta: „ritkán, politikai témákról". Ez a válasz (eltekintve attól, hogy a „ritkán" szó túlzás) csak akkor pontos, ha figyelembe vesszük a lenini megfogalmazást: a politika sűrített gazdaság, s hozzátesszük: sűrített filozófia, világnézet.

A fentiekben arra törekedtem, hogy a *Válogatott*ból felhívjam a figyelmet néhány főleg *politikai* (ideológiai, gazdaságpolitikai) kérdés lenini megvilágítására, és nem érintettem közgazdasági és filozófiai témákat, pedig a három kötet ilyen írásokat is tartalmaz. De talán elnézhető ez a hiányosság, ha tekintetbe vesszük, hogy a *filozófus* és a *közgazdász* Lenin mindenekelőtt olyan tudós volt, aki az elmélettel a gyakorlatot, a *proletár politikát*, az osztályharcot, a forradalmat szolgálta, a szocializmus és a kommunizmus útját építette.

Vörös Gyula

A módszertani munka feltételeinek kialakítása

Szolnok megyében öt éve kezdtünk foglalkozni a politikai oktatás módszertani kérdéseivel. Az intenzívebb munka a pártoktatás perspektivikus tervének bevezetésével indult meg.

Először egy *módszertani csoportot* hoztunk létre azzal a céllal, hogy tudományosan alátámaszott ismeretekkel és a gyakorlatban felhasználható módszerekkel segítsük a propagandisták tevékenységét. Már 1970-ben kísérletet tettünk arra, hogy megközelítsük a meggyőzés, a hatáskeltés, a motiváció és szemléltetés politikai és pedagógiai-pszichológiai aspektusait a pártoktatásban. Nehezítette működésünket, hogy a politikai oktatás módszertana ekkor még kidolgozatlan volt (csak néhány kísérlet született a pártoktatás didaktikájának kialakítására), és a felnőttoktatás kérdéseinek elemzése is a kezdeti stádiumban tartott. Mindez nagy feladatok elé állította a hat főből — pártmunkás, pedagógia- és filozófia-szakos oktató, pszichológus — álló csoportot.

Milyen a jó propagandista?

A politikai-ideológiai nevelés néhány sajátosságának felvázolása után megrajzoltuk a propagandatevékenység elvi modelljét, hogy ennek alapján tudatosítsuk a propagandista személyiségvonásait, tulajdonságait, a vele kapcsolatos követelményeket, elvárásokat. Ennek megfogalmazása alapján bizonyos *normákat alakítottunk ki, olyanokat, amelyeket szerintünk tudatos ön- és továbbképzéssel valamennyi propagandista elérhet.*

Elsősorban azt a követelményt hangsúlyoztuk, hogy a propagandista magas színvonalon ismerje, ter-

A közösséget formálva

A propagandista munkája politikai szükségesség. A politika megvalósulásáért dolgozik, válogat, kutat, vitázik; magyarázza, szolgálja, amit a politika igényel. Ezért munkánkban az a legfontosabb, hogy a pártoktatás egyes témáinak feldolgozása során ismertessük, elfogadtassuk, megértessük politikánkat, s elősegítsük a hallgatók tevékeny részvételét e politika megvalósításában.

Mi elsősorban nem azért dolgozunk, hogy az emberek még többet tudjanak, hanem azért, hogy a marxizmus—leninizmus szerint cselekedjenek és éljenek. Nem az az elsődleges célunk, hogy az emberek tudják a tételeket, hanem az, hogy felismerjék, miként segíthetik azok érvényesülését a gyakorlatban.

E munka során elvtársias, jó közösségi légkört kell kialakítanunk. A propagandista ne szűkítse le egy-egy (kedvező) téma, anyagrész tárgyalására a jó légkör megteremtését. Legyen éves célja a közösségi élet, a jó közösségi magatartás, a csoport állandó, következetes formálása. Tudjon feloldódni, ha kell, ne legyen mogorva, egyhangú, legyen egyenrangú csoporttag a reá bízott közösségben.

Ne csak a közlés (az előadás) legyen tehát jellemzője munkánknak, hanem egyre inkább, lépésről lépésre az ismeretek, a politika közös, vitatkozó-meggyőző, a hallgatók aktivitásán alapuló feldolgozása. A foglalkozáson ne a meggyőzendők és a meggyőző viszonya, hanem partnerielvtársi viszony alakuljon ki, ahol aktívan részt vesznek az előadásban a hallgatók — talán néha-néha még bele is szólnak! Így segíthetjük elő, hogy a pártoktatás mindinkább a

jessze és a gyakorlatban alkalmazza a marxizmus—leninizmus elméletét és a párt politikáját. A normák közé soroltuk, hogy pszichológiai értelemben alkalmazkodóképes személyiség legyen, jellemezze a problémaérzékenység és a széles körű érdeklődés. A szerénység és a pedagógiai tapintat ugyancsak fontos helyet kapott követelményrendszerünkben. Szükségesnek jelöltük meg, hogy akarati vonásaiban és jellemében legyen szilárd. Utaltunk arra, hogy a sikeres meggyőzés feltételezi: rendelkezzék a propagandista a hatáskeltés minden lehetséges eszközével, s nem utolsósorban a beleélés képességével.

Egy propagandista nem alkalmazhat mérőműszereket, hogy a fenti követelményekkel összevetve meghatározhassa munkája minőségét. Ezért egy kérdőívet szerkesztettünk, melynek rendeltetése volt, hogy az előbbi követelmények számbavételével önismerete, önminősítése alapján nyújtson felvilágosítást a propagandista munkájáról, vezetési stílusáról. A hatásmérést több dolog nehezítette. A többi között az, hogy megyei ellenőrzéseink (objektív okok miatt) szűk körre korlátozódtak, s a hallgatók között csak szórványosan tudtunk érdeklődni a propagandisták munkájáról. Mégis úgy érezzük, segítette a propagandisták munkáját, számunkra és az ő számukra is alaposabb képet adott a helyzetről és a teendőkről.

A tanulás indítékai

A meggyőzés általános lélektanáról és a motivációról is készítettünk tanulmányt. Az utóbbival összefüggésben felmérést végeztünk a hallgatók körében. Abból indultunk ki, hogy a propagandistának a politikai oktatónevelő munka eredményesebbé tételében a tanulás belső indítékaira sokkal tudatosabban szükséges építenie, mint korábban. Vizsgálatunk alapján úgy láttuk, hogy *a serkentő hatású belső motívumok erőteljesebben él-*

---

szervezett, irányított, alkotó politikai önképzés egyik formája legyen.

Ne csak azt tanítsuk meg az embereknek, hogy ki, miről vitázott a marxizmus—leninizmus fejlődése során, milyen téves nézetek voltak és vannak. Azt kell még jobban a „helyére raknunk" az emberek fejében, hogy az életben, a fejlődésben milyen szerepet játszik a marxizmus—leninizmus. Tehát mindenekelőtt mai fejlődésünk kérdéseit, azok okozati összefüggéseit, lehetőségeinket, sajátosságainkat (általános és egyedi vonatkozásban) szükséges szemléletesen és gyakorlatiasan megvilágítani, érzékeltetni. Tegyük félre tehát a több éves — már sárguló — vázlatainkat, készítsünk — a fejlődéssel lépést tartva — újakat. Alkalmazzunk új eljárásokat, új módszereket, hogy a pártoktatás még érdekesebb, még tartalmasabb, még hatékonyabb lehessen.

Az emberek szeretik az újat megismerni, a gyakorlatot elemezni. Engedjük őket! Az anyag tárgyalása során problémákat vetettem fel, megkértem egy-egy hallgatót, fejtse ki az adott kérdést, mondja el véleményét, vagy gyűjtsön elemző-igazoló adatokat, szemléltető képeket, eszközöket a kérdéscsoporthoz. Szívesen csinálták, a foglalkozás igen eredményes volt — hiszen közösségi munkán alapult!

Napjainkban jellemző az új és új kérdések állandó felvetődése és marxista—leninista szellemű megoldása. Ugyanakkor jelentősen változik a hallgatók műveltsége, szemlélete, érzelmi kötődése, érdeklődése. Mindez újra és újra megköveteli minden propagandistától a lelkiismeretes felkészülést, módszereinek fejlesztését, az igazi közösségi szemléletű munkát.

Berki István
Jászszentandrás

nek a hallgatókban, mint a külső hatások („beiskoláztak"; „a beosztásomhoz szükséges"). Ez azért lényeges, mert a propagandista tevékenysége eredményesebb, ha ismeri a tanfolyamához tartozó hallgató indítékát, és hatékonyabb, ha a hallgató szívesen, belsőleg indíttatva vesz részt az oktatásban. Az elsőt követő második hasonló felmérésünk is arról győz meg bennünket, hogy elsősorban a politikai tevékenységhez szükséges tudás megszerzésének vágya készteti a hallgatókat a marxizmus elsajátítására. Az agitatív jellegű külső motívumokat is elfogadják, de a rosszul értelmezett kényszert elutasítják.

Ezeket a felméréseket jól hasznosítottuk a propagandisták felkészítésében. Vizsgáltuk ezenkívül a propagandisták véleményét a tanfolyamok tananyagairól, s interjús felméréseket végeztünk az oktatás hatékonyságáról. Ez utóbbit a döntések előkészítésében nagymértékben tudtuk hasznosítani.

A sokasodó feladatok, s annak az elvnek az érvényesítése, hogy a politika és a módszer nem elvontan jelenik meg — szükségszerűen életre hívták megyei *szakmódszertani csoportjainkat* (gazdaságpolitikai, társadalompolitikai, ideológiai). A csoportok a párt- és az állami apparátus munkatársaiból, az oktatási igazgatóság tanáraiból és a korábban az általános módszertannal foglalkozókból tevődnek ki. A politikai oktatás éves rész-feladatainak alárendelve a csoportok egyes tagjainak tevékenységét is differenciáltuk.

Szakmódszertani csoportok

Általános feladatul tűztük ki e csoportok elé:

— a párt általános és helyi politikájának propagálását;

— a járási, városi, nagyüzemi és nagyközségi vezető propagandisták segítését tan- és segédanyagok írása, valamint előkészítők tartása révén;

— az egyes központi tanfolyamok témáihoz szakmódszertani vázlat és módszertani kiadványok készítését;

Gondolkodásra és tettekre ösztönözni

A számok, a statisztikai adatok azt mutatják, hogy évről évre a dolgozók tekintélyes hányada vesz részt politikai oktatásban. Izgalmas kérdés azonban — mind a pártszervezetek, mind a propagandisták számára —, hogy mit takarnak ezek a számok, milyen az oktatás színvonala, hatékonysága. Ennek értékelésénél szerintem az a legfontosabb, hogy miként hasznosítják a hallgatók a foglalkozásokon szerzett ismereteket. Képesek és készek-e a tanultakat a gyakorlatban alkalmazni; jellemzi-e őket a kommunista kiállás, az eszme szenvedélyes képviselete, az ügy iránti elkötelezettség.

Egyesek az ilyen követelményeket túlzottnak, maximalizmusnak tartják. Szerintem azonban ez olyan feladata a politikai oktató-nevelő munkának, amelyből nem engedhetünk. Természetesen, ez a hatás nem egy csapásra érvényesül, hanem folyamatos, permanens munka eredménye.

Mivel segíthetjük elő mi propagandisták a legjobban e követelmény megvalósulását, a hallgatók társadalmi-politikai aktivitásának kibontakozását? Mindenekelőtt azzal, ha tudatosan törekszünk a tananyag és a helyi problémák összekapcsolására. A tananyag általánosít, politikai-gazdasági-ideológiai szintézist ad. Ennek konkretizálása a helyi viszonyokra — ez a propagandista munkájának alfája és omegája. Mert amennyiben csak az általánosra épít, az általánosból vezeti le mondanivalóját, úgy a hallgatóság nem sokat tud kezdeni az anyaggal. Ezért az általánost a helyi, a konkrét egyesre kell adaptálni, feltárva és megma-

— közreműködést a megyei tanfolyamok tematikainak kialakításában;

— a pártoktatás ellenőrzését;

— tájértekezletek tartását járási, városi, nagyüzemi, nagyközségi vezető propagandistáknak;

— témajelentések és év végi összefoglalók készítését.

A célkitűzéseket részletes éves programban konkretizáltuk. Az ismertetett feladatokból is kitűnik, hogy mindez profilírozott munkát igényel: átfogja és segíti a pártoktatásra vonatkozó döntések végrehajtását és ellenőrzését, ugyanakkor adalékot nyújt a döntések kialakításához, s kiterjed a metodikai kérdésekre is.

A fenti elvek alapján egy éve működnek a szakcsoportok. Mind elméleti, mind módszertani szempontból sokat és eredményesen segítették a megye propagandistáinak munkáját. Működésük hatására csökkent az elvont általánosítások hangoztatása, sikerült jobban életközelbe hozni a hallgatókhoz a politikát, a gyakorlati munkához több impulzust adva módszeresebben készülnek propagandistáink a foglalkozásokra. Az eredmények mellett azonban még gyenge pontunk a konkrét megyei ellenőrzés a járási, városi propagandista-előkészítőkön és foglalkozásokon.

A szakcsoportok mellett működik egy *statisztikai csoport* is, immár három éve. Tevékenysége az oktatás politikai jelentőségű elemeinek kidolgozásától a statisztikai összesítések elkészítéséig terjed.

A propagandisták módszertani segítése a megyei irányítás egyik részfeladatát képezi. Jelen esetben azt a folyamatot szerettük volna bemutatni, hogyan sikerült eljutni az általános metodikai problémáktól a szakmódszertani feladatok valóra váltásához, s miként törekszünk beilleszteni a módszertani kérdéseket az egész oktatás feladatkörébe.

Dr. Nuber István,
a Szolnok megyei PB munkatársa

---

gyarázva a „miért" és a „hogyan" dialektikus kapcsolatát. Ezáltal elkerülhetjük az önmagáért való oktatás formális tevékenységét, amely nem sokat ér, hiszen nem válik cselekvésre mozgósító erővé.

A gyakorlati aktivitás kifejlesztését segíti a foglalkozásokon tanúsított aktivitás. Igaz, a foglalkozásokon még a passzív részvételrek is van haszna, hiszen a csupán „hallgatók" is befogadnak bizonyos ismereteket, s nincs olyan ismeret, amelyet valamilyen módon ne hasznosíthatnának a gyakorlatban. De természetesen jóval többet ér az ismeretek aktív elsajátítása, aminek alapvető eleme a közvetlen részvétel a vitákban. Hozzátenném ehhez, hogy az egyéni aktivitást nem külön, hanem az egész csoport aktivitásának erősítésével együtt, annak részeként célszerű felkelteni és növelni. Ennek érdekében még azt is elképzelhetőnek tartom, hogy a foglalkozásokra való felkészülés során kisebb csoportokban megbeszélik a téma egyik vagy másik kérdését. Adott esetben ez is elősegítheti a gondolkodva tanulást.

A hallgatók ugyanis az előadás (ami nem szabad hogy felolvasás legyen!) alkalmával az adott anyag vázával ismerkednek meg. Erre építve azután önmaguknak kell megfogalmazniuk a téma lényegét; a tanulás során álláspontot kell kialakítani, következtetéseket levonni, ítéletet alkotni — azaz gondolkodni! S mi propagandisták azzal tesszük a legtöbbet, ha mindenekelőtt erre késztetjük, ebben segítjük őket.

Molnár Vilmos
Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő V.
Szolnok

A pártiskolát végzettek foglalkoztatása

A Vas megyei Pártbizottság három- és öthónapos, illetve egyéves pártiskolai tanfolyamain évenként több mint százan részesülnek rangos politikai vezetőképzésben. Olyanok tanulnak e tanfolyamokon, akik máris fontos tisztséget töltenek be a pártszervekben és -szervezetekben, állami, társadalmi és tömegszervezetekben, vagy pedig ilyen tisztségekre kiszemeltek, a következő esztendőkben kinevezésre vagy megválasztásra javasoltak. Érthető, hogy a megyei pártbizottság számon kéri az irányítás alá tartozó bizottságoktól a pártiskolát végzettek foglalkoztatását. Ez a számonkérés rendszeres, de bizonyos időszakonként — például pártválasztás és más nagyobb akciók előtt — egyenként, névre szólóan „elszámoltatják" a városi, járási pártbizottságokat.

Egy ilyen elszámoltatási akció zajlik éppen ezekben a hetekben, amelynek a mérlege kedvezőnek mutatkozik. Szombathelyen például a városi pártbizottság hatáskörébe tartozók közül 76-an végeztek három- és öthónapos, vagy egyéves megyei pártiskolát 1971 óta. Közülük mindössze hatan nem feleltek meg a várakozásnak, tizenhárman viszont a tervezettnél jóval többre is alkalmasságot tanúsítottak s az ennek megfelelő tisztségbe is kerültek. Korábbi tisztségükhöz viszonyítva összesen huszonhárman léptek előbbre, kerültek magasabb beosztásba. A többiek megmaradtak korábbi tisztségükben, s ott kamatoztatják megnövekedett politikai képzettségüket.

Politikai vitakörvezetők tanácskozása

A Hajdú-Bihar megyei Pártbizottság egész napos megbeszélést tartott a politikai vitakörök vezetőivel. A megvében a pártszervezetek irányításával 120 vitakör kezdte meg tevékenységét. Az agitációs munka e szervezett fórumai — a központilag készített és hozzájuk eljuttatott vázlatok alapján — a párttagságot, a párton kívüli dolgozókat érdeklő időszerű kérdéseket vitatták meg. Több üzemben, termelőszövetkezetben, intézményben nagy figyelmet fordítottak a helyi problémák megtárgyalására, a helyes válaszok megfogalmazására. Jól segítették a vitakör-vezetők felkészülését a rendelkezésükre bocsátott megyei segédanyagok is.

A tanácskozáson a politikai vitakör helyéről és szerepéről cseréltek véleményt a résztvevők, és a vitavezetés módszertanával ismerkedtek. Az az álláspont alakult ki, hogy a járási-városi pártbizottságok meghatározott időszakonként — negyedév, félév — politikai előadásokkal, érvanyagok rendelkezésre bocsátásával segítik a körvezetők munkáját.

Eszmecsere a pártélet kérdéseiről

A pártélet időszerű kérdései kötetlen megvitatásának szentelte legutóbbi ülését a *XI. kerületi Pártbizottság*. A napirend keretében *Jakab Sándor*, a KB osztályvezetője válaszolt az előre eljuttatott, illetve a helyszínen feltett kérdésekre, több pártbizottsági tag pedig felszólalásban fejtette ki véleményét a pártpolitikai munka egyikmásik aktuális problémájáról.

A több mint húsz kérdés, illetve felszólalás a témák széles körét érintette. Nagy hangsúlyt kapott az a gondolat, hogy a KB 1972. novemberi határozatának megfelelően még nagyobb figyelmet szükséges fordítani a munkások közötti politikai munkára, életviszonyaik javítására. Többen hangsúlyozták a munkások részvételének fontosságát a különböző párt-, állami és tömegszervezeti vezető testületekben. Szó esett az állami személyzeti munka fejlesztésének szükségességéről. A vita résztvevői arra is felhívták a figyelmet: mennyire fontos időben és érdemben reagálni a pártalapszervezetek, a párttagok jelzéseire. Kiemelték a pártdemokrácia, a bírálat erősítésének fontosságát, ugyanakkor erőteljesebb fellépést sürgettek az intrikusokkal, a notórius vádaskodókkal szemben.

A csaknem ötórás kötetlen eszmecsere a pártbizottsági tagok megítélése szerint igen hasznos volt.

A POLITIKAI FŐISKOLA

Az MSZMP Politikai Főiskolája felvételi pályázatot hirdet az 1974. szeptember 1-én induló tanévre nappali és levelező tagozatra.

A Politikai Főiskola magas színvonalú elméleti-politikai ismereteket igénylő munkakörök betöltéséhez szükséges képzést nyújt. A főiskola végzős hallgatói meghatározott tárgyakból államvizsgáznak és szakdolgozatot készítenek. Sikeres államvizsga és megfelelő szakdolgozat benyújtása után a hallgatók egyetemi diplomát kapnak.

A Politikai Főiskola tantárgyai:

Államszervezeti ismeretek

Filozófia

Gazdaságpolitika

Idegen nyelv (csak nappali tagozaton)

A magyar munkásmozgalom története

Művelődéspolitika

A nemzetközi munkásmozgalom története

Nemzetközi politika

Pártépítés

Politikai gazdaságtan

Szociológia

Vezetési ismeretek

A Politikai Főiskola az utolsó tanulmányi félévben az általános tanulmányi ismereteket speciális képzéssel egészíti ki, amely meghatározott tárgykörben — így pl. agrárpolitika, államvezetés, művelődéspolitika, pártépítés, szociológia, propagandista-tanári — bővíti a hallgatók ismereteit. A főiskola nappali tagozatának tanulmányi ideje három év. Egy-egy tanév 11 hónap, amely magában foglal egy hónapi gyakorlati munkát is. A hallgatók illetményüket a MüM Közlöny 1964. 19. számában megjelent rendelet alapján kapják.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

A levelező tagozat tanulmányi ideje négy év. A tanulmányok során a levelező hallgatók a főiskolák szervezett foglalkozásokon vesznek részt, ami egy tanulmányi évben összesen legfeljebb 24 nap. Az utolsó félévben munkahelyükön féléves tanulmányi szabadságot kapnak és nappali tagozaton fejezik be tanulmányaikat. A hallgatók a Munkaügyi Minisztérium 15/1967. (IX. 18.) MüM számú rendelete alapján tanulmányi szabadság igénybevételére jogosultak.

A Politikai Főiskola pályázati feltételei:

a) középiskolai vagy annál magasabb végzettség;

b) Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem hároméves tananyagának megfelelő elméleti-politikai ismeretek;

c) ötéves gyakorlati munka (vállalatoknál, szövetkezeteknél, intézetekben, hivatalokban, illetve fegyveres testületeknél teljesített szolgálat és egyben pártszervezetben, tömegszervezetben, tömegmozgalomban végzett ötéves társadalmi munka vagy pártszervezetek, tömegszervezetek, tömegmozgalmak függetlenített munkatársaként végzett tevékenység);

d) MSZMP-tagság;

e) a munkahely pártszervezetének és hivatali vezetőjének javaslata;

f) korhatár: 24—40 életévig.

A jelentkezés az illetékes megyei, Budapesten a kerületi pártbizottságokon történik a munkahelyi pártszervezet titkárának és hivatali vezetőjének ajánlásával, a pályázó életrajzával, amelyben megjelöli az okmányokkal igazolható iskolai végzettséget. A pályázat beküldési határideje a fenti szervekhez: 1974. február 1. A jelöltek felvételi vizsgát tesznek, amelynek követelménye a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem hároméves tanfolyamának megfelelő elméleti-politikai felkészültség. A felvételi vizsgára április 1 és 30 között kerül sor.

A vidéki hallgatók a tanulmányok ideje alatt kollégiumi elhelyezést igényelhetnek.

MSZMP POLITIKAI FŐISKOLA
REKTORI TANÁCSA

A plakátművészet — a politika küzdőtársa

A Szépművészeti Múzeum adott otthont annak a kiállításnak, amely a magyar politikai plakátművészet legjava termését mutatja be. A száz plakátot felsorakoztató — november végéig megtekinthető — kiállítás alkalmat és ösztönzést nyújt ahhoz, hogy elgondolkodjunk a plakátnak a politika propagálásában, eszméink népszerűsítésében játszott szerepéről.

A politikai plakátművészet — melynek magyarországi kezdeteit a Szépművészeti Múzeum kiállításán Bíró Mihály nevezetes vörös kalapácsos embere, az 1911-es Népszava-plakát jelzi — korábban mindig nagy történelmi, forradalmi csomópontok idején lendült fel. Nálunk főként 1919-ben, majd a felszabadulást követő néhány évben bontakozott ki új művészi minőséget teremtő nagy korszaka. A két világháború között az agitációs művészet kiszorult az utca nyilvánosságából. De mind az illegális pártvezetésben, mind a szocialista elkötelezettségű művészekben élt 1919 hagyománya. A képzőművészeti alkotás politikai hatékonyságának, szerepének megértését e korszakban grafikai sorozatok, röplapok, illegális sajtóillusztrációk, plakettek, agitációs kisplasztikák sora bizonyítja.

A Magyar Tanácsköztársaság plakáttermésének emlékéből és a két világháború között lappangó igényből fakadt a felszabadulást követő évek plakátművészetének lendülete. Kiváló művészek egész sora alkotta meg a felszabadulás, az újjáépítés, a munkásegység, a munkás-paraszt szövetség képi szimbólumait. 1919-ben a legkiválóbb alkotók — a plakátművész Bíró Mihályon kívül — főként festők voltak: Uitz Béla, Pór Bertalan, Berény Róbert és sokan mások. Időközben sokrétűbb lett a plakát műfaja, és 1945-ben már a legkiválóbb plakáttervezők, mint Konecsni György, Bortnyik Sándor stb. álltak csatasorba. Egyikmásik 1945-ös plakátunk, mint Konecsni alkotásai *(A kenyér itt kezdődik, A tettek pártja)*, Filo művei *(Minden kéz . . .)*, ma már ugyanúgy egy történeti korszak jelképeiként élnek a köztudatban, mint ahogyan Bíró vörös kalapácsos embere a tízes évek munkáserő-szimbóluma, vagy Berény rohamozó matróza az 1917 után fellendülő forradalmi hullámé.

A felszabadulást követő fejlődés az első évek nagyszerű eredményei ellenére sem volt töretlen. Az ötvenes évek elejének dogmatikus kritikai mércéje különösen keményen sújtotta a plakátművészetet. Figyelmen kívül hagyva a képzőművészeti alkotások gyakorlati, funkcionális adottságait — így a plakát esetében azt, hogy utcán, nagy távolságból látható —, megakasztotta a voltaképpeni plakátszerűséggel való élést. De figyelmen kívül hagyta a valóságos

Sós László–Kemény Éva (Soky) plakátja az ötvenesztendős szovjet államot köszönti

társadalmi-politikai helyzetet is: ennek következménye nemcsak a plakátok alakjainak sematizmusa, hurrá-optimizmusa, hanem az ünnepek, a békekölcsönjegyzések plakátjainak differenciálatlansága, a munkás, paraszt, értelmiségi alakok, a család-csoportok sztereotip ismétlődése.

A plakát azonban igen gyorsan kiheverte ezt az átmenetet, gyorsabban, mint a képzőművészet bármely más válfaja. A megváltozott politikai és gazdasági körülmények között kibővült a funkciója, növekedett hatékonyságának terepe, fokozódott az igény aktivitása és aktivizáló hatása iránt. Magasabb lett az alkotók mércéje is önmaguk színvonalának és leleményének megítélésében. Az utóbbi másfél évtized politikai plakátjának helyt kellett állnia többek között a kereskedelmi plakát, az áruplakát által teremtett versenyben. Ugyanakkor ezeknek az éveknek a folyamatos gazdasági fellendülése és politikai helyzete kibővítette a plakátok témakörét: a nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatok mai helyzetében az alkotók is tájékozottak a plakátművészet legújabb nemzetközi áramlatairól, eredményeiről, divatjairól.

A politikai plakátnak ma nyilvánvalóan nem lehet olyan „egyeduralmi" szerepe, mint volt 1919-ben vagy 1945 után. A művészi képzeletet viszont folytonosan próbára teszi a rohamosan változó, színesedő környezet és ezen belül az egyéb plakátok sokasága. Ma tulajdonképpen nehezebb képileg hatni, nehezebb egy ünnepet propagálni, egy évfordulót hirdetni, egy politikai vagy gazdasági megmozdulás mellett érvelni, mert nagyon sok a „vizuális versenytárs". A színek-formák jó értelemben vett divatjai, az évadonként változó színösszetétel külsőségek ugyan, de olyan külsőségek, amelyektől a politikai plakátot ter-

vező művész sem tekinthet el, ha munkájával hatékonyan kívánja az eszmét hirdetni. Az emberalakot, típust megjelenítő plakátok mellett azok is létjogosultak, amelyek a legújabb képzőművészeti szín- és formaanalízisek alapján egy-egy emblémát fogalmaznak újjá, az ötágú csillagot, a sarló-kalapácsot, a zászlót vagy Lenin alakját. A művész nem ismer közhelyet, és jó plakátban nem is létezhet közhely: minden motívum mindig újrafogalmazva jelenik meg, mindig új szimbólumokat hozva létre.

A kiállításon látható plakátok közül Zala Tibor *Szolidaritás*-plakátján a négerfej és a szögesdrót képi egysége, Sós—Kemény *Szabadságot, demokráciát Görögországnak!* plakátján a szögesdrót és az Akropolisz romjainak együttes ábrázolása jelképezi az eszmét. Balogh István *Dózsa*-plakátja az évforduló annyiféle tüzes trónusos Dózsa-ábrázolásával egyidejűleg is új módon fogalmazott, mert kiaknázta a Dózsa-mítosz mozzanataiból a plakát harsogásához illő megoldást: 1514 évszáma maga a tüzes korona. Sós—Kemény *November 7* plakátján a tömeg történelmi erejét és egységét a végtelen áradás, a ritmikus egységformaság eszköze jeleníti meg; Hincz Gyula *1918* plakátján pedig az előre törő harcos képes a néptömegek szándékát kifejezni. Sinka Mátyás *Április 4* plakátján az annyiszor variált zászló motívuma jelenik meg új formában, másutt meg egyszerűen egy szám, egy évszám szellemes grafikai megoldása tudatosít egy évfordulót, egy kongresszust, egy fontos gazdasági adatot. De megjelenhetnek népművészeti vagy népköltészeti motívumok is, mint Bánó—Czeglédi újévet köszöntő Hazafias Népfront-plakátján, Balogh István *Felszállott a páva* április 4-i plakátján, vagy új képi összefüggésben alkalmazott virágok az ünnep érzékeltetésére. Ünnepet vagy békét hirdet a földgömb, mint Konecsni május elsejei plakátja, vagy Sós—Kemény sok-sok nyelv béke-szavából formált glóbusza.

A jelképek többsége tartós, de általában nem végleges jelentésű. A matróz mindig 1917 vagy 1919 forradalmát idézi fel; a csizma igen sokáig a háborús agresszió legismertebb szimbóluma (lásd Filo 1955-ös nemzetközi hírű *Nem* plakátját), de az újabb háborús agressziókra már más motívumok hívják fel a figyelmet. A szerszám, a tégla a legelterjedtebb építés-jelkép 1945 után, de az ötvenes évek végétől már kiszorítja az állvány, a vastraverz. A művész nem elégedhet meg a már megtalálttal, a sablonnal, bármennyire egyértelmű legyen is az. Minden április negyedike, minden november hetedike egy kicsit más, mint a többi, s a művészi képzeletnek ezt a különbséget, ezt a többletet is meg kell formálnia.

Mai politikai plakátművészetünk történelmi sajátossága, hogy nem kötődik feszült, robbanó történelmi csomópontokhoz. Erőssége, hogy a mindennapok folyamatában él és hat, hogy a nyugodt, egyenletes és biztonságos társadalmi fejlődés talaján tud új képeket formálni, jelképeket felismerni és megfogalmazni. Drámát termelve, ha az szükséges, de harmonikus, derűs szépséget alkotva is.

A lehetőségek folytonosan bővülnek és megújulnak. A művész kitekint a földgolyón túlra és képpé formál olyan mozzanatokat is, amelyek a világűrkutatás nyomán már napi vizuális élménnyé lettek, a jövő motívumkincsévé gazdagítva múlt és jelen szembeállításával jelképeit is. A művész azonban mindenekelőtt a napi küzdelmeket látta és látja: reagált a vietnami háborúra, a légkör veszélyeztetettségére, gazdasági terveinkre és teendőinkre, mint ahogyan minden bizonnyal hangot ad majd a chilei néppel érzett szolidaritásának is. A mai művészet és a mai művész ugyanúgy küzdőtársa, munkatársa a politikának és a politikusnak, mint a múltban, de szabadabb alkotási lehetőségekkel és kedvezőbb technikai feltételekkel élhet.

Aradi Nóra

A párttagok aktivitása

A beszámoló taggyűlések időszakában napirendre kerül a pártszervezetekben az egyes párttagok és a kommunista kollektívák aktivitásának elemzése. A mérce, a megítélés módja azonban nemegyszer eltérő, az aktivitás fogalmát olykor leszűkítve, egyoldalúan értelmezik. Pedig a kérdés helyes megközelítése igen fontos annak a megítéléséhez: hogyan teljesítik kötelezettségüket a párt tagjai.

A társadalmi szervezetekben végzett munka

A közéleti, társadalmi tevékenység legfontosabb színterei ma nálunk a különféle társadalmi szervezetek és mozgalmak, valamint a választott állami testületek. Ezért a párttagok politikai tevékenysége is mindenekelőtt e kereteken belül nyilvánulhat meg. Nagyon fontos politikai tevékenység, ha valaki a pártban vagy valamelyik tömegszervezetben, társadalmi mozgalomban választott testület tagjaként tevékenykedik. Ugyanilyen jelentős megnyilvánulása a politikai aktivitásnak, ha pártmegbízatás alapján valamilyen állandó vagy időszakos feladatot lát el e szervezetekben, aktivistája valamelyik pártszervnek, saját pártalapszervezetének, illetve valamilyen tömegszervezetnek, -mozgalomnak.

Az aktivitás értékelésének alapja természetesen nem pusztán a megbízatás elfogadása, a feladat vállalása. A döntő az, miként tevékenykedik az illető párttag e feladatkörében, hogyan látja el ebből adódó teendőit. A pártszervezet — vagy pártcsoport — ezért nyilvánvalóan nem elégedhet meg azzal, ha listát vezet tagjai pártmegbízatással való ellátottságáról. A legfontosabb — s ezt szolgálják a többi között a beszámoló taggyűléseket megelőző személyes értékelések is —, hogy számba vegye a végzett munkát, a vállalt kötelezettség teljesítését. Mint ahogy egy irányító pártszerv sem minősítheti az alapszervezeteket annak alapján, hogy hány tagjuknak van társadalmi megbízatása, hanem nyilvánvalóan ezek teljesítéséből, a kommunisták tényleges munkájából és annak hatásából kell kiindulnia. Lehet például gyönyörű statisztikai adat arról, hogy egy pártszervezet tagjainak tekintélyes részét bízták meg a fiatalok között végzendő munkával. De ha ugyanott az ifjúság politikai nevelése gyenge, a KISZ-szervezet munkájának színvonala alacsony, akkor az illető párttagok — és végső soron az alapszervezeti kollektíva — tényleges aktivitásával valami baj lehet.

A dolog másik oldala: valóságos aktivitást csak kézzelfogható, konkrét —

nem formális — megbízatás alapján lehet elvárni. Egyik dunántúli városunk pártbizottságán felfigyeltek például arra, hogy egyes pártszervezetekben meglehetősen sok kommunistának a sajtóterjesztés a megbízatása. E párttagok egy része valóban lelkiismeretesen terjesztette a párt kiadványait, de az esetek többségében ez látszólagos, tartalom nélküli megbízatásnak bizonyult, s így valóságos aktivitást sem válthatott ki. Ezért a pártbizottság kezdeményezte, hogy ahol ez csupán formális, ott szüntessék meg az ilyen megbízatásokat.

Több pártszervezetben még mindig szűken értelmezik a társadalmi tevékenység fogalmát. Legfeljebb a pártszervezetben, a szakszervezetekben, a KISZ-ben és a munkásőrségben végzett munkát sorolják ide. Holott a „színtér" sokkal szélesebb! Gyakori panasz például, hogy nincs kellő becsülete a lakóterületen — a tanácsokban, a népfrontmozgalomban, a lakóbizottságokban stb. — végzett társadalmi tevékenységnek. Pedig az a párttag, aki itt részese a közéletnek, nagyon lényeges területen munkálkodik a párt politikai céljainak valóra váltásán.

Társadalmi-politikai mechanizmusunk valamennyi láncszemének megvan a maga szerepe, rendeltetése a szocialista építőmunkában. Legyen szó a népi ellenőrzésről, valamilyen sportegyesületről, művészeti együttesről vagy ifjúsági klubról — ha egy párttag szabad idejéből arra áldoz, hogy érdemleges munkát végezzen ezek tevékenységének irányításában, szervezésében, ezzel fontos politikai feladatot teljesít. De érvényes ez az olyan társadalmi mozgalmakra is, mint például a szövetkezeti mozgalom. Egy választott szövetkezeti testület tagja például a helyi közéletnek elsőrangú tényezője, s ezt a társadalmi aktivitás értékelésekor is így kell tekinteni.

Ugyanezt mondhatjuk a szocialista brigádmozgalomról is. Jól ismerték ezt fel azok a pártszervezetek, amelyek jelentős társadalmi tevékenységnek tekintik e brigádok vezetését, továbbá az aktív részvételt belső életük szervezésében, szocialista jellegük erősítésében. Hasznos gondolat erre pártmegbízatást is adni egyes kommunistáknak.

Mint utaltunk rá, sok párttag alapszervezetének működési területén kívül végez társadalmi tevékenységet, lát el közéleti megbízatásokat. Ez azonban nem mentesíti attól a kötelezettségtől, hogy lelkiismeretesen részt vegyen alapszervezete mindennapi munkájában. Közéleti megbízatása teljesítéséről is számadással tartozik alapszervezetének. Kétségtelen, hogy egyes alapszervezeteknek gondot okoz, hogyan vegyék számba és értékeljék tagjaiknál a saját működési területükön kívül végzett társadalmi munkát. Számos jó példa mutatja azonban, hogy az érintett irányító pártszervek közreműködésével ennek meg lehet találni a formáit, módszereit.

Felelősségérzet ügyünk sikeréért

Az aktivitás azonban távolról sem szűkíthető le valamely meghatározott pártmegbízatás, közéleti feladat ellátására. A párttagsággal járó politikai kötelezettségek teljesítését nem lehet bizonyos adott tevékenységi kör ellátására korlátozni. Furcsa dolog lenne, ha mondjuk egy propagandista csupán az általa vezetett foglalkozáson érezné szükségesnek a párt eszméinek terjesztését, ezen kívül viszont közömbösen hallgatna bármely téves álláspontot, mondván, most nem kötelessége velük vitába szállni. Vagy ha egy pártcsoportbizalmi érdektelenül szemlélné a csoportjába nem tartozó kommunisták káros magatartását, mondván, ez nem rá tartozik, nem az ő „asztala". Az ilyen szemlélet elvileg ellentétes egy olyan forradalmi párthoz való tartozással, amely a valóság átalakítását, szüntelen formálását tűzte alapvető céljául. A párttag társadalmi ak-

tivitásában a legfontosabb mérce éppen az, hogy mennyire él benne a felelősségérzet ugyünk egészéért. Ezért aktivitása értékeléséhez feltétlenül hozzá tartozik, hogy mennyire segíti javaslataival. észrevételeivel a fejlődést, az ügyek megoldását, miként teszi szóvá a negatív jelenségeket és hogyan küzd ellenük.

Társadalmi-politikai mechanizmusunk jellegéből adódóan erre mindenekelőtt (bár nem kizárólag) a közélet különböző szervezett fórumain van lehetőség. Ezért egy-egy kommunista aktivitása azon is mérhető, mennyire él e lehetőségekkel, felszólal-e és hogyan a párttaggyűléseken, a pártcsoport-értekezleteken, a tömegszervezeti rendezvényeken, a tanácstagi beszámoló- és jelölőgyűléseken és így tovább.

Itt természetesen óvakodni kell mindenféle formalizmustól. Nem lehet egy olyanféle egyenletet felállítani, hogy egy ember annál aktívabb, minél többször szólal fel a különböző értekezleteken. Ha valaki olyankor is szerepel, amikor nincs érdemi mondanivalója, az aligha ítélhető meg pozitívan. Az ilyenféle aktivitásról inkább le kell beszélni mindenkit. Nem mellékes továbbá a felszólalás tartalma sem: milyen mértékben viszi előbbre a fejlődést, az ügyet; mennyiben képvisel csupán egyéni, s mennyiben általánosabb társadalmi érdeket; lényeges avagy huszadrangú témát érint-e; tényekkel alátámasztott-e a mondanivalója avagy csupán hallomásra épül? A döntő tulajdonképpen a mondanivaló, a tartalom — ehhez képest másodrendű, hogy valamilyen fórumon hangzik-e el, vagy személyes beszélgetésen jelzik az észrevételt. Hiszen olykor nem lehet, nem is szabad várni a következő gyűlésig, értekezletig.

Ha valaki nyitott szemmel jár a világban, ha szívügyének érzi a közösség előrehaladását, akkor természetesen akadnak észrevételei, javaslatai, tehát szót kér, szerepel a közélet fórumain. Erre ösztönözni, nevelni is kell a kommunistákat. Már csak azért is, mert nem mindenki „a szó embere". Mindannyian ismerünk olyan kétkezi dolgozókat, akik szívesebben elvégzik a legnehezebb munkát, semhogy nagyobb tömeg előtt beszéljenek. Tőlük elsősorban a kisebb csoportokban való felszólalás várható — s ez is az aktivitás hasznos módja, melyet megfelelő módon értékelni is kell.

A közéleti fórumokon történő fellépés azonban csak akkor igazán pozitív, ha aranyfedezetként ott áll mögötte a saját feladatok lelkiismeretes ellátása. Lehet még találkozni olyan párttagokkal, akik gyakran és szívesen szerepelnek különböző fórumokon, okos és szép dolgokat is mondanak, csak éppen a saját teendőjüket nem látják el rendesen. Az ilyen embereket rá kell ébreszteni az efféle ellentmondásos helyzet tarthatatlanságára, hiszen hiába prédikálják meggyőzően a vizet másoknak, ha maguk nem azt isszák.

A párt politikájának képviselete

Azzal, hogy felvették a párt soraiba, minden kommunista feladatul kapta és vállalta a párt politikájának képviseletét, terjesztését, magyarázatát. Ez minden külön megbízatás nélkül is kötelessége, s egyben politikai aktivitásának alapvetően fontos eleme és mércéje. Erre a kötelezettségre is áll, ami az előbb mondottaknak is mottója lehetne: a kommunista soha nincs *„szolgálaton kívül"*, a nap minden órájában, percében készen kell állnia a párt politikájának képviseletére, az eszme melletti kiállásra.

A kommunistát elsősorban arról lehet megismerni, hogy *politizáló ember*. A marxizmus tanításai alapján állást foglal a nemzetközi és a hazai eseményekkel kapcsolatban, s a párt álláspontjával megegyező, abból következő véleményét terjeszti is környezetében. Ismerteti és magyarázza a párt — országos és helyi — határozatait, döntéseit. állásfoglalásait, igyekszik munkatársait, isme-

rőseit meggyőzni azok helyességéről, eloszlatva a félreértéseket, cáfolva az elveinkkel ellentétes nézeteket. A kommunisták politikai aktivitását éppen ezért nem utolsósorban azon lehet lemérni, hogy milyen környezetük politikai arculata, milyen a velük együtt dolgozók, a környezetükben élők politikai meggyőződése, véleménye, hangulata. (S ebbe nemcsak a munkahely tartozik bele, hanem a családi kör is!)

A párttagnak nemcsak a párt általános politikáját szükséges képviselnie, hanem a helyi pártszervek politikai hatású döntései mellett is ki kell állnia. A mindennapi élet kisebb-nagyobb vitái, eszmecserái, konfliktusai többnyire a helyi kérdésekhez kapcsolódnak. Ezért az aktivitás ezekben is meg kell hogy nyilvánuljon, nemcsak a világpolitika „nagy" kérdéseit taglaló eszmecserékben. S itt sokszor nehezebb is a kiállás, hiszen a munkahelyi, lakóhelyi problémák közvetlenül érintik az egyéni érdekeket. Ezért itt különösen fontos, hogy a párttag megingás nélkül képviselje a pártfórumokon közösen elfogadott határozatokat. Hogy egy üzemi párttitkár szavait idézzük: „mi arra neveljük a párttagokat, hogy nem sokat ér valamilyen feladatot elvállalni egy társadalmi szervezetben, ha ugyanakkor a mindennapi munkahelyi vitákban hallgat, vagy éppenséggel együtt dohog másokkal".

A pártonkívüliek maguk is igénylik a kommunistáktól az ilyenfajta aktivitást, a párt általános és helyi politikájának képviseletét. Tanulságos ezzel kapcsolatban az a felmérés, amelyet egyik főiskolánkon végeztek: vajon tudják-e a hallgatók, kik párttagok az oktatók közül? Nos, a feltevés és a valóságos helyzet egyes esetekben nem vágott egybe. Éppen azért, mert a hallgatók is úgy gondolták, hogy a párttagság megmutatkozik a mindennapos nevelőmunkában, a pártpolitika képviseletében, s akinél ez hiányzott, arról nem feltételezték a tagsági könyv birtoklását.

Álláspontunk ismertetése és magyarázása természetesen csupán az egyik oldala e tevékenységnek. A párbeszéd nem lehet egyoldalú: a politikai-társadalmi aktivitásnak az is tényezője, hogy a párttag legyen kész a pártonkívüliek véleményének meghallgatására, s továbbítsa a lényeges gondolatokat a pártcsoporthoz, a vezetőséghez.

Az ilyen természetű mindennapos politikai-társadalmi aktivitás értékeléséhez természetesen nem lehet valamiféle egzakt mérőszámokat, mutatókat találni. De a munkatársak, a környezet pontosan ismeri, mennyire aktív egy-egy kommunista, szót emel-e avagy hallgat. Ezért a pártcsoport, az alapszervezet kollektívája teljes mértékben képes megítélni aktivitásának mértékét.

A társadalmi aktivitás kialakulásában és magas fokon tartásában nagy szerepe van az ehhez szükséges feltételek megteremtésének. A pártszervezetek ezzel kapcsolatos teendőire ebben az írásban nem térhettünk ki. Csupán egyetlen dolgot kívánunk hangsúlyozni: az aktivitásnak feltétele az is, hogy helyesen, sokoldalúan értelmezzék, s ilyen szemlélet alapján kérjék számon és értékeljék érvényesülését.

Gyenes László

Az eszmei, politikai, cselekvési egység erősítése

Csepelen, a Magyar Posztógyárban hozzávetőleg háromezer ember dolgozik, melynek 80 százaléka nő. Évente mintegy háromezer tonna fonalat, és több mint ötmillió négyzetméter szövetet gyártanak. Az ágazatra jellemzően három műszakban. A gyár teljes termelési értéke ebben az évben meghaladja a 750 millió forintot. A vállalatnál 528 párttag készül a beszámoló taggyűlésekre. Erről beszélgettünk néhányukkal. A tapasztalat: nagyon alapos, sokszínű a felkészülés, érdemes egy-egy mozzanatát, gondolatát feljegyezni.

A pártélet fontos eseménye

A taggyűlés eredményessége sok mindentől függ — mondja *Pálmai Jenőné, a pártbizottság titkára*, a budapesti pártbizottság tagja. — Ezek közül a legdöntőbbnek mégis a politikai előkészítést tartom, azt, hogy mind a vezetőség, mind a tagság úgy készüljön a pártélet fontos eseményére, hogy a beszámolás ténylegesen lendületet adjon az alapszervezeti munkának.

Valóban sokszor bebizonyosodott, hogy az előkészítésre fordított idő többszörösen megtérül. Ezért mind a 13 alapszervezetet arra ösztönzik: *időben készüljenek a beszámolóra.* Képtelenség a taggyűlés előtti napokra, hetekre hagyni az értékelés elkészítését, a beszámoló mondanivalójának kialakítását már csak azért is, mert mindezt az eléggé feszített ütemű napi termelő munka mellett kell elvégezniök. Ezért már az év során megtartott taggyűléseken szerzett tapasztalatokat is úgy nézik: mit hasznosíthatnak a beszámoló taggyűlésen.

A beszámoló taggyűlés követelményei elég magasak. Teljesítésük sokban függ attól, hogyan segíti a pártbizottság az alapszervezeteket.

— Gondolkodtunk is rajta: *mivel lehetne az eddiginél tartalmasabb, egységesebb a politikai felkészítés.* Korábban az volt a gyakorlat, hogy az alapszervezeti titkárokat összehívtuk, elmondtuk a beszámoló taggyűlések jelentőségét, célját, egy-két jótanáccsal fűszerezve. Azok aztán a feladatokat továbbították a vezetőségnek, a pártcsoport-bizalmiaknak, és csak ez után jutott el a tagsághoz.

— Úgy ítéltük meg — folytatja a párttitkár —, kicsit hosszú az út, elég nagy az áttétel. Hogy még egységesebb legyen ez a munka, úgy határozott a végrehajtó bizottság, hogy mindazokat, akiknek szerepük van az előkészítésben, egyszerre tájékoztatjuk. Ebből a célból egy aktíva-ülést hívtunk össze a párttitkárok, a vezetőségi tagok és a pártcsoport-bizalmiak részére, ahol a vb tagjaival együtt megbeszéltük a politikai, szervezeti tennivalókat.

— Emlékeztettünk — többi között — a legutóbbi beszámolók tanulságaira. Mindenekelőtt, hogy *ne markoljanak sokat, ne mindenről szóljanak, hanem a leglényegesebbről.* Ez minden alapszervezetben más és más. Tapasztaljuk, hogy egyre nehezebb olyan instrukciókat adni, amely valamennyi alapszervezetre egyaránt érvényes. Ezért tartjuk lényegesnek, hogy önálló politikai tájékozódásra, cselekvési készségre ösztönözzük alapszervezeteinket. Útmutatást ad ehhez az is, hogy mely kérdésről számoltattuk be az alapszervezetet. Arra törekszünk ugyanis, hogy a választott szervek napirendjére azok a kérdések kerüljenek, amelyeket egy-egy alapszervezetben az általánosnál jobban oldottak meg (a fésűsfonodában például a pártépítő-munkát, a szövödében a

PÁLMAI JENŐNÉ

SZŰCS ALBERTNÉ

termelés segítését, ellenőrzését), vagy ahol valamilyen területen az átlagosnál több a probléma, nehezen találják meg a megoldást. Az a célunk, hogy a jó példa ösztönözzön a hasznosítható módszerek átvételére, a negatív jelenségek pedig az azonos jellegű hibák elkerülésére.

Az egységes tájékoztatás értelme tehát az, hogy csorbítás és időveszteség, vagy fázis-eltolódás nélkül folyjék az alapszervezetekben a készülődés. Az alapvető azonosság ellenére igen sokféle oldalról elemzik majd az alapszervezetekben a politikai munka eredményeit, gondjait.

— A legtöbb alapszervezetünkben a párton belüli nevelőmunka értékelése, feladatainak meghatározása a legidőszerűbb. A politikai feladatok növekedése mellett szerepe van ebben annak is, hogy alapszervezeteink az utóbbi években szinte megifjodtak. A felvételek zöme húsz év körüli fiatal munkás, akikkel meg kell ismertetni a pártmunkát, s akiket meg kell tanítani a politizálásra. Néhány alapszervezetben gondot okoz még a párttagok személy szerinti értékelése. Nemcsak azért, mert a vélemény-nyilvánítás még nem mindenki kenyere, hanem, mert az eltérő körülmények miatt, esetenként sem a bírálat, sem a dicséret nincs azon a helyen, amely megilletné.

— Azt szeretnénk, ha a taggyűlés újabb lendületet adna abban is, hogy a szavak és tettek méginkább fedjék egymást. Hogy ne csak úgy általában hangoztassák egyes párttagok a párt politikájának helyességét, hanem a saját területükön valósítsák meg. Ezt tartjuk ugyanis a tényleges egyetértés egyedüli fokmérőjének. Különösen sok feladat hárul ebben a gyár gazdasági, műszaki vezetőire, akiknek biztosítaniok kell, hogy a termelő munkában csökkenjenek a feszültségek: — a sok túlóra, az anyaghiány, a minőségi problémák stb. Olyan szemlélet kell ehhez, amelyben nem elégszünk meg azzal, hogy egyik-másik területen milyen erőfeszítést tesznek, hanem elsősorban azt nézzük: hogyan oldották meg a feladatot, s ha ez nem azt mutatja, amit szeretnénk, vagyis az eredményt, akkor sokoldalúan le kell vonni a következtetést.

— Összességében úgy látom — állapítja meg Pálmai Jenőné —, hogy ez a munka megfelelő ütemben folyik, minden kapkodás nélkül, a vb. által jóváhagyott program szerint. A pártbizottság nagy önállóságot biztosít az alapszervezetek számára, hogy eldöntsék miről, hogyan adnak számot a tag-

SPITZER KALMÁNNÉ FICSOR ZSIGMOND NÉMETH JÓZSEFNÉ

ságnak. Egy dolgot azonban minden alapszervezettől megkövetelünk: *a beszámoló taggyűlés a politikai tevékenység értékelése legyen*, olyan, amely reálisan tükrözi a kommunisták munkáját, magatartását, politikai helytállását, s ennek következtében jó alap a pártmunka hatékonyságának növeléséhez. Mi a magunk részéről ennek megfelelően értékeljük a 13 titkár, a 68 vezetőségi tag munkáját, amelyet a szokásos módon a vb., a pb. tagjai a taggyűlésen is elmondanak majd.

A mindennapi munka része

— Most, hogy a beszámoló taggyűlésre készülünk — mondja *Szücs Albertné jonónő, bizalmi* — a pártcsoport legfőbb feladata, hogy értékelje: a *párttagok hogyan tettek eleget megbízatásaiknak*. Ez nálunk nem okoz különösebb gondot, mert nem most kezdünk hozzá, hanem úgy is mondhatnám, hogy *a mindennapi munka része*. Nyílt, őszinte légkör, sem a jót, sem a rosszat nem gyűjtögetjük.

Ez nemcsak azért hasznos, mert a számla-benyújtást senki sem szereti, hanem, hogy a pártmunkában nincs nagyobb zökkenő: a mai hibát holnap nem ismétlik meg, s az eredmény újabbakra ösztönöz.

— Igen, és azt hiszem, ez az alapja, hogy nálunk szinte nincs megoldhatatlan probléma. Hozzá kell azonban tennem, hogy ennek lényeges feltételének tartom: *hogyan beszélünk*. Én a legdöntőbbnek az emberséges szót értem, azt, hogy tudjunk *kérni* és *nem utasítani*. Arra törekszünk, hogy párttagjaink értelmét, célját is lássák egy-egy feladatnak, s érezzék, hogy az ő példamutatásuknak nagy szerepe van. Itt van pl. a tanulás. Tudja mindenki, hogy szükséges, érdemes is, ha például valaki elvégzi a szakmásító tanfolyamot, az öt százalékos pótbért kap. A gyerekeknek is segíteni kellene néha-néha, dehát soknak még az alsó tagozat is „nehéz".

— Ezekről nagyon nyíltan beszélgettünk. Nincs mit szégyellni: többségünknek nagyon korán kellett munkába állnunk. Én is csak hat osztállyal léptem a gépek mellé. És három műszakban dolgozunk, családot nevelünk. Mégis eljutottunk oda, hogy minden párttagunk tanul valamilyen formában.

Attól függ, kinek mi most a legfontosabb.

Ezt egyénenként beszélik meg, s közösen állapodnak meg: az általános műveltséget növeli, szakmai felkészültséget erősíti, vagy politikai tájékozottságot gyarapítja.

— Fontosnak tartom — folytatja a bizalmi —, hogy a tanulásra ne csak buzdítsunk, hanem segítsük is azt, aki ezt a terhet vállalta. Magamról tudom, milyen jó érzés, ha a munkatársak figyelik, hogyan megy a tanulás. Tavaly végeztem a 7—8. osztályt, s bizony előfordult, hogy a 32 tagú szocialista brigád — amelynek vezetője vagyok — összefogása kellett, hogy eljussak a vizsgára, vagy a művezető segítségére volt szükség, hogy megbirkózzam egy-egy matematikai példával.

— Örömmel tapasztalom, hogy nálunk a gyárban nagy gondot fordít a tanulásra a pártbizottság is. Azzal bocsátja útra például a marxista egyetemre, középiskolára elfogadott dolgozókat, hogy a gyár javaslata a kezdést biztosítja, tanuljanak úgy, hogy méltók legyenek a bizalomra, hogy a végzés után átadják tudásukat. Ezzel függ össze az is, hogy alapszervezetünk saját propagandistával indít ötféle politikai képzést, ezek közül van három műszakos tanfolyam is.

Úgy tűnik, igényesek a párttagokkal szemben. A fejlődésüket nem valami szépen hangzó szempont szerint értékelik, hanem hogyan dolgozik, milyen példát mutat, mennyire tud dolgozótársai segítője lenni. Ez a fő szempont, nem csupán a megbízatások száma. Bár mindenkinek van valamilyen feladata. Ebben az évben például sokan a tagfelvételi munka segítésére kaptak megbízatást. És a pártcsoport négy kiválóan dolgozó fiatalt javasolt párttagnak.

Az értékelés konkrétsága

— Azt hiszem, ha nem volna beszámoló taggyűlés, ki kellene találni — jegyzi meg Spitzer Kálmánné pártcsoportbizalmi. Mégpedig azért, mert ezzel rendszer teremtődött mind a pártszervezet, mind az egyes párttagok munkájának értékelésére. Nem mintha eddig nem lett volna alkalom, sőt ösztönzés is erre, azt sem mondanám, hogy korábban hiányzott a beszámolás, a bírálat, a dicséret. De ha őszinték vagyunk, akkor megvallhatjuk: a személy szerinti értékelés függött leginkább a szubjektív tényezőktől. Most a mindennapi munka részévé vált, a kötelesség rangjára emelkedett.

— Saját területemen még egy kicsit több gondot látok ebben, mint a gyár más alapszervezetében. Törekszünk például a konkrétságra, de ez még nem olyan, mint szeretnék. Talán mert túlságosan gyakori az általánosságok hangoztatása.

— Annak ellenére, hogy a mi területünkön — a nagyirodai alapszervezetben — bizonyos feltételek könnyebbé teszik a politikai munkát — például nincs három műszak, az emberek képzettebbek és könnyen is elérhetőek —, mégis úgy érzem, elég nehéz a feladatunk és főleg a szocialista gondolkodásban, a munkahelyi légkör fejlesztésében. Elég tág tere van még a sablonos beidegződéseknek. Éppen ezért még sokkal több vita — bírálat kellene, mint amennyit meg merünk engedni magunknak. Nem tévedés, hogy a bátorság hiányát említem. Hiszen az alkalmazotti terület egyik nagy fékje ez. Nem mintha az emberek itt „rosszabbak" lennének, hanem hogy a biztonságérzet itt más mint a munkapadnál, nem olyan szilárd. Talán azért, mert elég gyakori a munka szubjektív megítélése még akkor is, ha objektíve meg vannak a reális értékelés kritériumai. Megítélésem szerint minden osztály, főosztály mun-

káját az minősíti: milyen a munkahelyek irányítása, kiszolgálása például az anyagellátás, a munkaidő kihasználása, a bérezés, a veszteség, a minőség, vagyis a gazdálkodás színvonala.

— Azt tartom helyesnek és azt is szorgalmazom, hogy a párttagok munkájának értékelése folyamatos legyen s első fokon a párcsoportban történjék. Megítélésem szerint ugyanis sehol másutt nem ismerik olyan közvetlenséggel egymást a párttagok, mint a párcsoportban, már csak azért is, mert nagyjából azonos a munkaterületük, rendszeresebben találkoznak, gyakrabban vitáznak, közösen oldanak meg kisebb-nagyobb politikai, szervezési feladatot. S ez olyan alapot ad, amely az általános értékelés helyett emberhez szól, ahhoz, akit nem egyeseknek meg másoknak neveznek, hanem mondjuk Spitzer Kálmánnénak.

Egyelőre azonban ezen a munkaterületen még nem ez a jellemző. Inkább általában folyik a minősítés: ez ennyit kap, az annyit, szóval mindenki egy kicsit, s aligha tudják, miért éppen annyit és nem többet vagy kevesebbet. S ugyanígy általában „szidják" a termelési problémákat, pedig mindnyájuk előtt ismert, hogy ezeknek vannak „gazdáik".

— Ténylegesen nehezen jutunk el a konkrétságig, így aztán gyakori, hogy — enyhén szólva — a birkát szidjuk, hogy miért van szőre, ha nem lenne, nem kellene szőni. A munka értékelésének gyengeségeit, esetenként hiányát azért vetem fel ilyen élességgel, mert megítélésem szerint a konkrétság az aktivitás alapja, a tartalmat adja, azt mutatja, hogyan becsüljük egymás, mennyire akarjuk, hogy a bírált jelenség megváltozzék.

Hogy még jobban betöltse szerepét

Sok taggyűlésre készült már Ficsor Zsigmond alapszervezeti titkár, hiszen több mint húsz éve végez pártmunkát. Mégis minden taggyűlés előtt azon gondolkodik, hogyan lehetne jobb mint az előző. A jobb alatt azt érti, hogy igazi, kommunista tanácskozás. Ezzel talán elárulta, hogy még nem mindegyiket tartja annak.

— Vannak taggyűléseink — magyarázza —, amelyek nagyon-nagyon jó termelési tanácskozások lennének, mert a termelés minden gondja felvetődik, csak arra nem figyelünk eléggé: a politikai munka eszközeivel hogyan segíthetnénk ezeken. Hogy őszinte legyek, nem is olyan könnyű ez, valamivel egyszerűbb a gazdasági, műszaki feladatok megoldása, ez konkrétabb is és esetenként elismertebb is, legalább is abban a pillanatban, amikor elhárul egy-egy termelési akadály. És az is igaz, hogy a termelő üzemben a legfőbb közügy: a termelés. Nem csodálkozhatunk, ha ez foglalkoztatja az embereket, a párttagokat is. Többször előfordul, hogy téma ide — téma oda, a taggyűlési felszólalók a napi termelési problémát vetik fel. Néha már olyan eszközökhöz kell folyamodni, hogy azt mondjuk: ne térjenek el a napirendtől. Ez persze csak tüneti kezelés. Valójában azt szeretnénk elérni, hogy az egyéb fórumok legyenek olyanok, hogy érdemes legyen felvetni ott a problémákat, vagyis mindegyik fórum azt a szerepet töltse be, ami a rendeltetése. Ha ez sikerül nekünk, több időnk és energiánk lesz az emberekkel, a párttagokkal való foglalkozásra.

— Mi tulajdonképpen — folytatja a párttitkár — azóta készülünk a mostani beszámolóra, mióta az elmúlt évit befejeztük. Többször elővettük a beszámolót, a határozatot az év során — hogyan is hajtjuk végre? Így utólag az a megállapításunk, hogy alapjában helyes célokat tűztünk magunk elé, így

a feladatok többségét sikerült megvalósítani, illetve a szükséges és lehetséges mértékben előbbre jutottunk.

Az alapszervezetben nagy gondot fordítanak a politikai műveltség fokozására. A vezetőség rendszeresen figyelemmel kíséri többi között a párttagok politikai képzését. Nincs egyetlen olyan tagjuk sem, aki az évek folyamán legalább szemináriumra ne járt volna. Az alapszervezetben polgárjogot nyert az az elv, hogy a párttag számára kötelesség a rendszeres továbbképzés. Sokat tesznek a tagfelvételi munka színvonalának növeléséért is. Ez ma már — mint nemrégiben a végrehajtó bizottság is megállapította — az alapszervezet egész tagságának ügye. A X. kongresszus óta 18 párttagot vettek fel, ebből 17 fizikai dolgozó. Mindezt úgy érték el, hogy a követelményeket a megfelelő szintre helyezték. Nemcsak azt tartják fontosnak, hogy a jelentkezőnek legyen pártmegbízatása, hogy megismerje a szervezeti szabályzatot, hanem arra is figyelmet fordítanak: a napi eseményekre hogyan reagál, van-e készsége, képessége a párt politikája melletti kiállásra.

A munka színvonalának emelése

— Mi a X. kongresszus után legfőbb feladatunknak munkánk hatékonyságának növelését tartottuk — mondja Kiss Józsefné, az alapszervezet titkára, a végrehajtó bizottság tagja. — Természetesen nemcsak azért, mert határozat kötelez rá, hanem saját jól felfogott érdekünkben is. Az alapszervezet önálló politikai erő, feladatait nem oldja meg más. Tapasztalatból tudjuk: sem a jó eredmények nem születnek, sem a problémák nem szűnnek meg automatikusan. Ezekért nagyon komolyan kell küzdenünk.

— A gyakorlatban természetesen nem a legkönnyebb ezt az elvet megvalósítani, főleg azért, mert a politikai munka hatásainak méréséhez még nem a legmegfelelőbbek módszereink sem és a szemléletünk sem elég fejlett még. Bizonyság rá, hogy sok helyütt többször megelégednek még a mennyiségi szervezettségi mutatókkal, olyanokkal, hogy rendszeresek-e a rendezvények, hányan vesznek részt a pártoktatásban, mennyien szólalnak fel, hány javaslat hangzik el és így tovább. Ezeknek megvan a maguk politikai fontossága, de nem csupán ezek mutatják a pártmunka eredményességét, csak eszközök hozzá, keretet adnak, amelyet tartalommal kell megtölteni.

— Arra törekszünk — mondja Kissné —, hogy világosan lássa tagságunk, hogyan, milyen színvonalon dolgozik alapszervezetünk. Ehhez a nyílt szóhoz a légkör megfelelő, az igény is egyre biztatóbb, csak nagyobb ösztönzést igényel. Ez a módszer ugyanis sokkal több munkával és felelősséggel is jár. Feltételezi a rugalmasságot csakúgy, mint a kritikus-önkritikus magatartást, az állandó újat, jobbat akarást.

— A két évvel ezelőtti beszámoló taggyűlésen a pártcsoportbizalmiak megbírálták a vezetőséget, mert úgy ítélték meg, nem segíti eléggé munkájukat. Mi ezen elgondolkoztunk és rájöttünk, valahogy nem jó az, ahogy mi segítjük a munkájukat. Sok összejövetelt, értekezletet stb.-t tartunk, de a tényleges politizáláshoz ez úgy látszik, nem elég. Azóta az alapszervezet vezetősége megkülönböztetett figyelemmel foglalkozik a pártcsoportokkal, s úgy látjuk, a tartalmi munka erősödik, a javulás több területen érzékelhető, különösen a párttaggá nevelésben értünk el eredményeket. Most azon leszünk, hogy a párton belüli nevelőmunka erősödjék, mert úgy tűnik, hogy ma még elég gyorsan elengedik egymás kezét, a párttag hamar magára marad.

Balogh Mária

Minden párttaggal beszélni!

GANZ-MÁVAG

Október közepén járunk és már javában folynak a beszámoló taggyűlés előtti beszélgetések. Nem vadonatúj módszer ez az alapszervezet munkájában — mondja *Balogh Károly* elvtárs, *az acélöntödei alapszervezet titkára* —, hiszen máskor is csináljuk, nálunk a párttagokkal való közvetlen kapcsolat, a rendszeres egyéni beszélgetés a *pártmunka szerves része.* Igaz, ennek a mostaninak van egy sajátos vonása: minden párttagra kiterjed. s közvetlenül a beszámoló taggyűléshez kapcsolódik, ugyanazon politikai célnak a szolgálatában áll. Ahogyan a taggyűlés alapvető feladata számbavenni az alapszervezet területén a X. kongresszus határozataiból, a KB 1972. novemberi állásfoglalásából fakadó feladatokat, úgy a beszélgetések ezt *személyekre szólóan konkretizálják és jelölik meg az egyes emberek gazdasági, termelési, politikai tennivalóit.* Ismerjük a tervünket, tisztában vagyunk azzal, hogy mi minden múlik rajtunk együttesen és személy szerint is, s most a számvetést és feladatmegjelölést ennek szellemében próbáljuk végezni. Világosan megmondjuk mindenkinek, hogy mit várunk tőle, mint kommunistától, mit kell egyénileg teljesíteniük és mit kell tenniük azért, hogy a kollektíva, a brigád, amelyben dolgoznak, szintén megfeleljen kötelezettségének.

A beszélgetésnek ezen túlmenően — egészíti ki *Jager Károly* elvtárs, a *Hídüzem alapszervezetének titkára* — az is a célja, hogy felhasználjuk konzultációra: *hogyan látják a párttagok a pártszervezet alapvető politikai feladatainak teljesítését.* Milyen politikai problémákat tapasztalnak és véleményuk szerint ezek hogyan oldhatók meg. Az eddigi beszélgetéseken például szóvá tették a törzsgárda nagyobb megbecsülésének szükségességét. a munka koordinálásának fogyatékosságait. De nemcsak a termelési-gazdasági kérdésekről mondanak véleményt. Eszmecserét folytatunk a pártszervezet, a pártcsoport munkájáról is. A párttagok észrevételei, véleményei nagy *segítséget adnak a taggyűlési beszámoló elkészítéséhez.* Összegyűjtjük ezeket és a vezetőség önkritikus értékeléssel akar reflektálni rájuk. Tulajdonképpen a beszámoló ezzel válik igazán a *kollektív munka* eredményévé.

A beszélgetések már eddig is sok hasznos észrevételt hoztak felszínre. Igy például a kollektív vezetés nem elég folyamatos a pártszervezetnél, a vezetőségi tagok túlságosan magára hagyják a titkárt munkájában. a pártcsoportok tevékenysége sem elég rendszeres, keveset politizálnak. A Vagongyár műszaki alapszervezeténél — említi *Balogh József* elvtárs — felvetették, hogy a vezetőség nem készíti fel megfelelően a párttagokat a politikai vitákra, ezért a pártonkívüliekkel nem mindig tudnak eredményesen politizálni. A vezetőség — mondották — mindig „rohanásban van", nem ér rá az embereket alaposan meghallgatni. Bizonyos esetekben a káderpolitikában is elnézőek vagyunk — tették szóvá Fontosnak tartjuk, hogy ne csak egyoldalú beszélgetést folytassunk: mit várunk mi, a vezetőség az egyes párttagtól. kétoldalú eszmecserére törekszünk, hogy ők is elmondják. hogyan látják a mi munkánkat. Ha ezeket a gondolatokat megfelelő módon felhasználjuk a beszámolókban, akkor azok elevenebbek, élőbbek lesznek és aktívabb. színvonalasabb eszmecserére adnak alapot a taggyűlésen.

Ami *a párttagok munkájának, politikai magatartásának értékelését illeti, Tóth Sándor* elvtárs, *a Vízgépek műszaki alapszervezetének titkára* mondja el

tapasztalatait. — Igyekeztünk gondosan előkészíteni, vezetőségi ülésen megbeszéltük, hogy személyileg milyen fontosabb problémákat kell szóvá tenni.

A 17 tagú alapszervezetnél a titkáron kívül még egy vezetőségi tag végzi ezt a feladatot. Először a pártbizalmival beszélnek, itt a pártcsoportról és egyes párttagokról is szót váltanak és a továbbiakban már őt is bevonják a munkába. Nagy gondot fordítanak arra, hogy a beszélgetés elvtársi, baráti légkörben folyjék, megértéssel, ahol annak helye van, de elvi következetességgel, ahol hibákról, fogyatékosságokról esik szó. Rendszerint azzal kezdődik, hogy megkérik a párttagot, mondjon véleményt önmaga és a pártszervezet munkájáról, megkérdezik egyes konkrét, általános érdekű kérdésben az álláspontját, mit ajánl a probléma megoldására. Általában egy-másfél órát tart egy beszélgetés, de van, akivel két-három órát is eltöltenek. Az a tapasztalat — mondotta Tóth elvtárs —, hogy a kritikát jobban és szívesebben fogadják, ha ilyen szűk körben hangzik el, mint a taggyűlés fóruma előtt. Mi is úgy tartjuk, hogy ha nem nagy horderejű problémáról van szó, az ilyen körben elhangzó figyelmeztetés jobban eléri a célját. Általános az a vélemény, hogy a pártvezetőség gyakrabban szerit ejthetné ehhez hasonló beszélgetésnek. Sokkal jobban megnyilatkoznak az emberek, őszintébben bírálnak felfelé és nyíltabban beszélnek egymás munkájáról is.

A Ganz-MÁVAG pártszervezeteinek fő törekvése, hogy a párttagokkal folyó beszélgetést felhasználják a *pártegység erősítésére.* Az alapvető kérdésekben általában meg is van az egység, de a részkérdésekben sok a vita, különböző és nem mindig helyes álláspont él a párttagok között. Az általános elvi egység nem automatikusan válik *cselekvési egységgé,* közbeékelődnek különféle részérdekek, szubjektív szemlélet, hibás álláspont és ezek akadályozzák az egységes fellépést. A beszélgetések alkalmával mód van arra, hogy okos szóval, türelemmel kiigazítsák az olyan helytelen nézeteket, álláspontokat, amelyek a hatékonyabb *cselekvési egység útjában állnak.* Persze az okos és türelmes szó nem mindenkinél bizonyul elegendőnek, ezért helyeselni lehet azt a módszert, hogy türelmi időt határoznak meg olyanoknál, akiknél ez szükséges, másoknál felvetik a kilépés célszerűségét, sőt van olyan is, akinek a pártból való törlését fogják javasolni. Meg kell válni azoktól, akiknél a sokszori figyelmeztetés hasztalannak bizonyult, vagy nyilvánvaló módon bebizonyosodik, hogy az illető párttagsága rombolja a párt tekintélyét, nézeteivel, magatartásával megsérti a párt elveit, erkölcsét és szervezeti rendjét.

A most folyó beszélgetések jó alkalmat adnak arra, hogy az alapszervezetek vezetőségei szót váltsanak *a párttagok személyes ügyeiről, megismerjék gondjaikat, problémáikat.* A pártszervezetek nem lehetnek közömbösek általában sem az emberek problémáival szemben, de különösen nem a párttagokéval. Nekik épp úgy megvannak a maguk ügyes-bajos gondjai, mint mindenki másnak. Kitől várjanak meghallgatást és a lehetőség szerint segítséget, ha nem attól a közösségtől, amelyhez politikailag a legszorosabban hozzá tartoznak? A pártszervezet a nagy társadalmi problémák megoldásán fáradozva nem téveszthetí szem elől ezeket az egyéni gondokat, amelyek bár társadalmi hatásukat tekintve jelentéktelenek, de az egyes ember szempontjából sokszor nagyon is jelentősek. Csak így várhatjuk el, hogy teljesen felszabadultan és energiájuk maximális bevetésével vegyenek részt a közös, nagy társadalmi problémák megoldásában. Tőlünk telhetően mindent tegyünk meg azért, hogy még emberibb közelbe kerüljünk minden párttaggal és a lehetőség szerint segítsünk problémáik reális megoldásában, vegyük ehhez igénybe saját erőforrásainkat és ha az kevésnek bizonyul, hívjuk segítségül az irányító pártszerveket.

A megoldás nagyon sokszor nem is az anyagiakon múlik, hanem egy jó tanácson, figyelmesebb bánásmódon, valamilyen félreértés szétoszlatásán. Nagyon sok jogos sérelem orvosolható az erkölcsi elismerés jól időzített és helyesen megválasztott formájának alkalmazásával. Ilyen szellemben dolgozni — erre osztönzi az alapszervezeteket a Ganz-MÁVAG pártbizottsága, a beszámolo taggyűlések előkészítése idején és máskor is.

R. I.

KORÁNYI TBC-INTÉZET

A beszámoló taggyűlések előkészítése során szerzett tapasztalatok hatására nyertek polgárjogot az *Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet* pártszervezetében az egyéni beszélgetések. A csúcsvezetőség tavalyi intézkedési terve ennek alapján szabta feladatul: az alapszervezeti vezetőségek a pártbizalmiaktól függetlenül évente egyszer maguk is beszélgessenek el minden párttaggal. Nemcsak azokkal, akik nem teljesítik megfelelően kötelezettségeiket, hanem mindenkivel: azokkal is, akik kiemelkedő munkát végeznek.

Nem szorítkoznak tehát immár egyetlen „kampány-időszakra" az egyéni beszélgetések. De természetesen a beszámoló taggyűlések előtt ez a tevékenység „megsűrűsödik". A pártbizalmiak ezekben a hetekben csoportjuk valamennyi tagjával szót váltanak, s bekapcsolódnak a munkába az alapszervezeti vezetőségek tagjai is. A III-as alapszervezetben például — mint *Dinnyés Gyula szervezőtitkár* elmondotta — a vezetőségi tagok és a bizalmiak felosztották maguk között, ki melyik párttaggal beszélget. Az I-es alapszervezetben az évközi gyakorlat folytatódik: a vezetőség együttesen cserél véleményt az alapszervezet egyes tagjaival.

E beszélgetések egyik témaköre: a kommunisták személyes tevékenysége, helytállása. A csúcsvezetőség tavaly ilyen szempontokat jelölt meg ennek értékeléséhez: pártmegbízatás vállalása és teljesítése, a politikai oktatásban és a pártrendezvényeken való részvétel, a politikai aktivitás, s különösen a környezetre gyakorolt ráhatás. Lényegében idén is e „rendező elvek' alapján történik az értékelés a pártcsoportok megbeszélésein, s az egyéni beszélgetések részben ennek előkészítését szolgálják.

Az így megalapozott személyes értékelések nem kevés haszonnal jártak már eddig. A szakszervezeti tanácsba választott párttagok például a korábbinál lényegesen jobban érzik felelősségüket a pártszervezet álláspontjának képviseletéért, aktívabban politizálnak, s nem mondanak gépiesen igent minden olyan javaslatra, amelyet valamely szakmailag tekintélyes vezető terjeszt elő. *Vojtinszky Ferenc pártbizalmi* példákkal szolgálhat, mennyivel komolyabban veszik a pártrendezvényeken való megjelenést e beszélgetések óta a III-as alapszervezet tagjai. Korábban nem volt arra példa, ami nemrég történt: a párttagság kezdeményezte, hogy a vezetőség lépjen fel egy sorozatosan távolmaradóval szemben.

— A beszélgetéseket azonban nem csupán ebből a szempontból tartjuk fontosnak — hangsúlyozza *Radinszky József, a csúcsvezetőség titkára.* — Mi ezt nagyon jelentős eszköznek tartjuk ahhoz is, hogy a párttagok észrevételeikkel, véleményükkel részt vehessenek a helyi döntések kialakításában, a pártmunka irányának, teendőinek meghatározásában.

E célra természetesen a Korányi intézet pártszervezetében is mindenekelőtt a pártélet szervezett fórumai szolgálnak. A pártszervezet vezetői és aktivistái azonban nem látnak ellentétet a pártfórumok és az egyéni be-

szélgetések ilyenfajta rendeltetése között. Az élet realitásaiból indulnak ki: abból, hogy különféle személyes okok miatt nem mindenki hallatja szavát szívesen szélesebb körben, nagyobb számú ember előtt. Akad, akiben kisebbségi érzést kelt, hogy a taggyűlési széksorokban tekintélyes, hírneves orvos-professzorok is ülnek. De olyan is volt, aki magasfokú szakmai tudása következtében úgy érezte: felette áll az alapszervezeti kollektívának. Két irányú nevelőmunka kellett és kell tehát ahhoz, hogy mindenki alapszervezete egyenrangú tagjának tekintse és érezze magát.

A személyes beszélgetések a nevelőmunkának nagyon fontos eszközei. Egy ideig helyettesítik egyeseknél a szervezett fórumokon tanúsított aktivitást, de egyúttal ösztönöznek is erre. S hogy nem hatástalanul, arra *Egyed Júlia csúcsvezetőségi szervezőtitkár* egy vezető beosztású párttag példáját említi, aki a személyes beszélgetés eredményeként hosszú évek után ismét hallatta szavát a csúcsvezetőség beszámolóját tárgyaló tavalyi taggyűlésen, s érzékeny ember létére sem sértődött meg amiatt, hogy egyes gondolataival mások vitába szálltak.

Más szempontból is jó előkészítője az egyéni beszélgetés a kérdések csoportos megvitatásának. *Gádor Béláné bizalmi* az előző évi értékelő pártcsoport-értekezlet és beszámoló taggyűlés előtt úgy tapasztalta: ha a beszélgetéseken az embereknek módjuk van szóvá tenni személyes gondjaikat, problémáikat, a pártfórumokon ezeknek kevésbé adnak hangot, s jobban a közös munkára irányulnak felszólalásaik.

— Mi is úgy látjuk — teszi hozzá *dr. Kozma Dezső, a II-es alapszervezet szervezőtitkára* —, hogy a pártrendezvények tartalmi színvonalát nem csökkentik, hanem javítják az előzetes beszélgetések. Az utóbbi időszakban az a két taggyűlésünk sikerült a legjobban, volt a legaktívabb, amelyek előtt a beszámoló fő gondolatait minden párttaggal meg tudtuk beszélni. Gondolok itt az előző beszámoló taggyűlésünkre, s a szocialista közgondolkodás témáját tárgyaló taggyűlésre.

Természetesen e beszélgetések csak akkor vezetnek célra, ha körültekintően biztosítják a szükséges feltételeket. Mint *dr. Kőrösi Andor, az I-es alapszervezet titkára* kiemelte: a megfelelő hangnem és a jó külső körülmények egyaránt fontosak a kívánt légkör megteremtésében. „Az időt sem szabad sajnálni tőle — fűzi hozzá. — Ha úgy kezdjük, hogy van rád tíz percünk, akkor nem sokat ér. Nálunk két-három órát tart egy-egy beszélgetés, mert így lehet valóban érdemlegesen szót váltani mind az egyéni, mind a közös ügyekről."

A most következő beszámoló taggyűlésekre is ilyen szellemben készülnek az intézet pártszervezetében. Ahogy a csúcsvezetőség titkára mondotta: „ezzel is az a célunk, hogy minden párttag érezze, fontos szerepe van az intézet életében".

Gy. L.

A munkamódszerek tökéletesítése – alkotó tevékenység

A budapesti párt-végrehajtóbizottság a közelmúltban tárgyalta meg jelentésünket kerületi pártbizottságunk irányító munkájáról, munkamódszereiről. Beható és alapos vita után úgy ítélte meg tevékenységünket, hogy „az V. kerületi Pártbizottság a X. kongresszus határozataival összhangban, eredményesen dolgozik és megfelel a párt vezető szervei által támasztott követelményeknek".

A főváros V. kerülete — a Belváros — államigazgatási, kereskedelmi és idegenforgalmi központ. A kerületben dolgozik a budapesti párttagság több mint egynyolcada, csaknem 27 000 párttag. Párttagságunk összetétele sajátos: ezer körüli a felszabadulás előtti párttagok száma; a párttagság csaknem kétharmada egyetemet-főiskolát és középiskolát végzett; minisztériumokban és főhatóságoknál dolgozik a kommunisták egyötöde. E sajátosságokat természetszerűen figyelembe kellett venni, amikor munkamódszereink fejlesztésére törekedtünk.

Fő feladat: a végrehajtás szervezése

A vezetési-irányítási módszerek állandó tökéletesítésének folyamata a mi kerületünkben sem volt zökkenőmentes. A munkamódszerek fontosságáról sok szó esett a mi berkeinkben is. *Párttagságunk zöme, különösen a tisztségviselők értik a politika és a munkastílus-munkamódszer kapcsolatát.* Értik azt, hogy a kettő közötti viszony a tartalom és forma dialektikus kapcsolatának felel meg. Elsődleges, meghatározó szerepe a politikának van. Helyes munkastílus helyes politika alapján jöhet létre, míg a hibás politika elkerülhetetlenül szüli a hibás munkaformákat, módszereket. Ám az is előfordulhat, hogy jó politika rossz munkamódszerrel párosul, s az ilyesmi nagymértékben leronthatja a legjobb politika hatását is. Ezért a módszer — a *hogyan?* — nem kevésbé fontos, mint a politikai koncepciók kimunkálása. A politika elsődlegességének elvéből nem vonható le olyan konzekvencia, hogy a módszer nem fontos, huszadrangú a politikához képest. A munkamódszerek lebecsülése ellen hosszú ideig harcolnunk kellett, s ez a harc még ma sem szűnt meg. Megmutatkozik ebben a prakszis lebecsülése, a gyakorlattól elidegenedő elméletieskedés, valamiféle „teoretikus arisztokratizmus" is.

Egy másik probléma, mellyel szintén hosszú ideig küszködtünk: feladatunk reális értelmezése. A párt különböző szintű bizottságainak az általános, az azonos mellett megvannak a sajátos, ha úgy tetszik fő feladataik. A párt központi szerveinek fő feladata a politikai vonal, a koncepciók kimunkálása. A területi pártbizottságok, a helyi pártszervek fő feladata *a központi határozatok helyi adaptálása és következetes végrehajtása, azaz a végrehajtás megszervezése és ellenőrzése.* Kerületi pártbizottságunk mint „elsőlépcsős területi pártbizottság" szintén ezt kell hogy elsődleges feladatának tekintse. Tehát nem a koncepciók kimunkálása a fő teendő, nem egyre több és több saját határozat készítése, hanem a felsőbb pártszervek általunk adaptált határozatainak végrehajtása, konkrét, operatív szervezőmunka e határozatok megvalósítása érdekében.

Bizonyos körökben ennek nincs elég súlya, tekintélye, pedig ez *nagyon fontos alkotó munka* — s leg-

alább olyan értékes, mint a koncepció kialakítása. A kettő dialektikus kapcsolata itt az elmélet és gyakorlat kölcsönhatásában keresendő, amelyben a gyakorlaté az elsődleges szerep, hiszen a gyakorlat az elmélet forrása és próbaköve is.

Félreértés ne essék: nem arról van szó, hogy a párt különböző szervezeteiben dolgozó kádereink ne koncepciókban, az elvi-politikai összefüggések figyelembevételével gondolkodjanak. *Az a döntő, hogy megértsék: fegyelmezetten végrehajtani a határozatokat, a megvalósítást szervezni, arra mozgósítani, meggyőzni — ez is rangos munka, meg hálás és elismert is.* És minél „alacsonyabb" szinten működik egy pártszervezet, munkastílusában annál konkrétabbnak kell lennie. A helyi tevékenység nem bír el általános irányítást — itt mindennapos „hogyanok" kényszerítenek a konkrét munkára.

Kerületünkben a párttagság jelentős része főhatóságoknál koncepciók kimunkálásán dolgozik. Nem csoda, ha efelé húzza szakértelme, mentalitása pártmunkájában is, akár alapszervezeti vezetőségi tag, akár a kerületi pb tagja. Nálunk néha ebből is adódott feszültség: a hivatali munkában koncepciókon dolgozni, a helyi pártmunkában pedig a konkrét napi pártfeladatok végrehajtásán munkálkodni. E feszültség természetesen nem azzal oldódik fel — ami sajnos előfordul —, hogy egyes vezetők nem vesznek részt a helyi pártmunkában, saját alapszervezetük életében.

A választott testületek munkája

A budapesti párt-végrehajtóbizottság megállapította, hogy az V. kerületben színvonalasan dolgoznak a választott testületek. Magvas értekezletekre, ülésezésekre korlátozódik-e szerepük, vagy valóságos gazdái működési szférájuknak? — így teszik fel sokszor a kérdést egyesek, főleg azok, akik állandóan attól félnek, hogy a választott kollektív testületek csak „árnyékhatalmak" a függetlenített apparátus, a funkcionáriusok tényleges „hatalma" mellett. Kerületünkben sok választott párttestület működik: 30 pártbizottság, 18 csúcsvezetőség, 301 önálló alapszervezet, összesen 576 pártszervezet vezetőségei. Ezekről általában is elmondható, hogy *felelős politikai irányítói a rájuk bízott termelési, hivatali egységnek.*

A kerületi pártbizottság pl. 55 tagú, és terv szerint évente öt-hat ülést tart. A végrehajtó bizottságban vagy a munkabizottságokban megvitatott előterjesztések alapján a pártbizottság ülésein színvonalas, élénk viták alakulnak ki. Az utóbbi években igyekeztünk javítani a pb-tagok informáltságán is. Rendszeresen megkapják a vb-ülések jelentősebb elemzéseit, határozatait, a két-három havonta megjelenő *Kerületi pártélet* c. tájékoztatót, a havi információs jelentéseket, s a pártbizottságon rendelkezésükre áll minden egyéb párt- és kormányhatározat tájékoztató tanulmányozásra.

Pártbizottsági tagjaink 80 százaléka tevékenyen dolgozik a végrehajtó bizottságban és a pb három munkabizottságában. A testületi munkában való részvételüknek egyéb formái is vannak:

— részvétel egyes vb-üléseken, különösen olyan esetekben, amikor érdeklődési körüknek, szakértelmüknek megfelelő napirendeket tárgyalunk;

— közreműködés pártvizsgálatokban;

— bekapcsolódás hatáskörben levő párt- és gazdasági vezetők beszámoltatásába és minősítésébe, előre elhatározott féléves program alapján;

— megjelenés éves beszámoló taggyűléseken és az azokat megelőző vezetőségi üléseken, pártcsoport-értekezleteken;

— a pártbizottság képviselete üzemi, intézményi párttestületi ülése-

ken, taggyűléseken, vállalati ünnepségeken;

— előzetes javaslattétel a pb és a vb éves és féléves munkaterveinek összeállításához.

Úgy gondoljuk, hogy e pillanatban a pb tagjaitól nem igényelhetünk többet, annál is inkább, mivel az említettek megvalósítása sem mentes a nehézségektől. Pártbizottsági tagjaink aktivitása sem egyenletes, részvételük a kerületi munkában nem egyformán intenzív. Egyes kerületi, illetve helyi pb-tagok nem elég kezdeményezőek alapszervezetükben.

Más a helyzet természetesen a *végrehajtó bizottságokban,* ahol a választott tagok ismeretszintje, politikai aktivitása nagyobb. A 13 tagú kerületi végrehajtó bizottság munkaterv szerint kéthetenként ülésezik: személyi és operatív ügyeken kívül egy, gyakran két nagyobb napirendet tárgyal. Törekszünk arra, hogy *két előterjesztés esetén csak az egyik legyen átfogó, legfeljebb 4—5 meghívottat igénylő, a másik a lehetőség szerint tájékoztató jellegű.* A vb-ülések előkészítésében változatos módszereket alkalmazunk. A határozatok alapos, sokoldalú vita után születnek, tartalmazzák a határozat ismertetésének módját és a pártszervezetek konkrét teendőit. Az utóbbi években a vb által megvitatott napirendek, a hozott határozatok elsősorban a helyi gazdaságpolitikai és művelődéspolitikai feladatok végrehajtását és ellenőrzését szolgálják. A vb rendszerint egy-egy friss, aktuális politikai problémát is megvitat ülésein.

A végrehajtó bizottság előtti *beszámoltatás* fontos állomás a pártszervezetek életében. A beszámoltatások tervszerűek, tematikusan átgondoltak, módszerbeli útmutatással is szolgálnak a pártszervezeteknek és a pb munkatársainak. A pártszervezetek nagy száma miatt a vb a területi ülésen kívül más formákat is keres a pártszervezetek és a hatáskörben levő káderek beszámoltatására. Ezeken a kerületi pb tagjai és az apparátus illetékesei vesznek részt. Meg kell jegyezni, hogy számos tapasztalat alapján a vb saját hatáskörében gyakorlásában egyre inkább erősíti a kollektív munkát. A kerületi pb titkárai és vb-tagjai folyamatosan igyekeznek megismerni a hatáskörbe tartozó káderek munkáját, és erősítik a személyes kapcsolatokat. Kritikus esetekben a vb megvitatja e káderek minősítés-tervezetét is.

Az apparátus tevékenysége

A kerületi pártbizottságon *az alapszervezeteket segítő instruktori munka alkotja az apparátus tevékenységének döntő részét.* A belső politikai apparátus nagyságrendje és az ágazati sajátosságok miatt a munkatársak *három alosztály* keretében dolgoznak. (Negyedik alosztályként működik gazdasági és ügykezelési részlegünk.) A művelődési, tudományos, közoktatási és egészségügyi pártszervezetek instruktorai, valamint az agit.-prop. reszortfelelősök a propaganda- és művelődési alosztályhoz, az ipari, építőipari, közlekedési, szövetkezeti pártszervezetek instruktorai, valamint az adminisztratív előadó, a tömegszervezeti felelős, a fegyelmi referens, a káder- és tagnyilvántartó a PTO alosztályhoz; a gazdasági minisztériumok, az irányító központok, a főhatóságok, a mezőgazdasági, kül- és belkereskedelmi vállalatok, a pénzintézetek pártszervezeteinek instruktorai a gazdaságpolitikai alosztályhoz tartoznak. Munkájukat közvetlenül az alosztályvezető, illetve az illetékes titkár irányítja és ellenőrzi. *Mindhárom alosztály valamennyi munkatársa ellátja az általános instruktori teendőket, ezen kívül az alosztályoknak speciális funkciójuk is van.* Ez világosabb a propaganda- és művelődési, valamint a PTO alosztály esetében, a gazdaságpolitikai alosztály sajátos funkcióját meg fejlesztenünk kell.

Ennek oka főleg az, hogy a nagyfokú instruktori terhelés (munkatársanként 18—26 pártszervezet) miatt ennek az alosztálynak még nem jut elegendő ideje önálló gazdaságpolitikai elemző munkára. Ezért ezt főleg a pb munkabizottsága útján, társadalmi erőkkel, valamint az egész apparátus közreműködésével végezzük.

A jelenlegi szervezeti rend biztosítja a három nagy szféra megfelelő áttekintését. Az alosztályok munkája szervesen kapcsolódik a kerületi pb munkabizottságainak tevékenységéhez. Az alosztályokon belül lehetőség van az instruktorok tapasztalatcseréjére, együttműködésére. Az utóbbi időkben kidolgoztuk és megszilárdítottuk az alosztályok munka- és ügyrendjét.

Az apparátus elvi-politikai és módszerbeli felkészítése a feladatokra rendszeres és sokoldalú. A pártszervezeteket segítő munkánk az utóbbi években főleg az alábbiakban javult:

— Erősítettük azt a felfogást, hogy az apparátus munkatársai a kerületi pb megbízásából a párthatározatok megvalósítását segítik, szervezik és ellenőrzik. Megszüntettük a korábban nagy külső instruktori hálózatot, s a társadalmi munkatársak most a pb helyszíni képviselete helyett inkább az elemző, vizsgálati munkákban vesznek részt.

— A pb munkatársai az eddiginél sűrűbben, intenzívebben segítik a helyi pártfórumok (taggyűlés, vezetőségi ülés stb.) munkáját.

— Rendszeres, érdemi propagandamunkát végeznek.

A beszámoló taggyűlések tanúsága szerint az apparátusnak megfelelő politikai tekintélye van a kerület párttagsága előtt. Másrészt a kerületi vezetést kellőképpen informálja a pártszervezetek életéről, ami a pártszervezetek nagy száma miatt különösen jelentős.

A kerületi apparátusban két év alatt 14 fő cserélődött (43,7%). A cserék következtében 45-ről 43 évre csökkent az átlagos életkor és 10 százalékkal emelkedett a nők aránya. Az apparátus jelenlegi összetétele a fiatalok és a tapasztaltabbak jó ötvözete. Továbbra is gondoskodni kell azonban a politikai apparátus tervszerű utánpótlásáról. *Minden politikai munkatárs feladatává tesszük olyan káderek nevelését és a munkába való bevonását, akik élethivatásuknak tekintik a politikai tevékenységet.* Tudatosabban kell kiválasztanunk kommunista munkásokat, hogy megfelelő gyakorlat és képzés után alkalmassá váljanak pártapparátusi munkára.

Az alapszervezetek irányítása

Az irányító munka hatékonysága érdekében a kerületi pártvezetés rendszeres kapcsolatot tart a hozzá tartozó pártszervezetekkel. Ennek fő formái általában közismertek: a pbtagok, politikai munkatársak helyszíni munkája, össztitkári és csoportos titkári értekezletek, a KB osztályaival egyeztetett minisztériumi titkári megbeszélések, reszortfelelősi értekezletek, különböző összetételű aktívaértekezletek.

A pártszervezetek nagy száma és sokrétűsége folytán össztitkári értekezletre csupán évenként néhány alkalommal kerülhet sor közérdekű témákkal. Viszont *csoportos titkári értekezleteket általában havonta tartunk* a pártélet, valamint az ágazat aktuális szakmai-politikai és ideológiai kérdéseiről. Gyakran kérünk fel előadónak, konzultánsnak állami, gazdasági vezetőket, a kerületi pb vagy a minisztériumi pártbizottságok tagjait. Rendszeresen kutatjuk, hogy a pártszervezetekben milyen kérdések foglalkoztatják a vezetőségeket és a párttagságot, s ezt is figyelembe vesszük a titkári értekezletek témájának megválasztásánál. A csoportos titkári megbeszélések hatékonyak, minthogy a pártszervezetek rendszeresen kicserélhetik a gazdasági-hivatali munka pártellenőrzésében, a po-

litikai munkában szerzett tapasztalataikat. A helyi lehetőségeket kihasználva rendszeresen tartunk megbeszéléseket, konzultációkat, egyeztető vitákat az ágazatok felső- és középirányító, valamint helyi párt- és gazdasági vezetőinek részvételével. Eredményesek a minisztériumi és főhatósági pártszervek munkakapcsolatának, kölcsönös tájékoztatásának fejlesztésére tett kezdeményezéseink: olyan titkári megbeszélések a minisztériumokban, amelyeken a miniszterek és helyetteseik adnak tájékoztatót; közös minisztériumi párt-végrehajtóbizottsági ülések a tárcákat érintő elvi kérdésekben.

A Budapesti Pártbizottság instrukciói értelmében *rendszeresítettük a reszortfelelősi eligazításokat:* évente 3—4 alkalommal az agit.-prop. titkárok, a szervező titkárok és a gazdasági felelősök számára. A titkári tanfolyamok mintájára legutóbb háromnapos tanfolyamot tartottunk a szervező titkárok és az agit.-prop. felelősök részére.

E tekintetben is vannak még megoldandó gondjaink. Az alapszervezetek irányítására és helyszíni segítésére az utóbbi években tett koncentrált erőfeszítések ellenére *jobban kell figyelnünk a kis létszámú, valamint a 100 fő körüli nagy pártszervezetek helyzetére.* Viszonylag kevesebb energiánk jut a több mint 200 decentralizált alapszervezettel való közvetlen foglalkozásra, itt inkább a közbeeső pártbizottságok, csúcsvezetőségek munkamódszerének tökéletesítésére, munkájuk ellenőrzésére törekszünk.

Tapasztaltuk, hogy az alapszervezetek még mindig túl sok határozatot, feladatot kapnak, a taggyűlések kezdeményező szerepe (gyakran a sok központi és kerületi instrukció miatt) nem nőtt eléggé. Az irányító, párszervek határozatai, információi gyakran nem jutnak el a tagsághoz, megrekednek a pártvezetőségnél vagy a titkárnál. Helyileg fontos témák, döntések nem kerülnek taggyűlés elé (vagy már eldöntött ügyekben csupán informálják a tagságot).

Azok a munkamódszerek, amelyek ma honosak, az elmúlt 10—15 évben kovácsolódtak ki. Ahogy a párt helyes politikája kétfrontos harcban formálódott 1956 óta — úgy módszereink is hasonló küzdelemben csiszolódtak, fejlődtek. És ennek tüzében edződnek a jövőben is. Ezért a módszerek tisztaságáért ugyanolyan következetes harcot kívánunk vívni a jövőben is, mint a politika tisztaságáért.

Dr. Kurucz Imre
az V. kerületi PB első titkára

Fokozottabb részvétel a közéletben

Ajka város pártbizottsága, pártszervezetei a Központi Bizottság nőpolitikai határozatának végrehajtása során nagy figyelmet szentelnek a nők fokozottabb bevonására a közéletbe. Ennek eredményeként emelkedett a nők számaránya az üzemi párt- és tömegszervezetek választott testületeiben (különösen a KISZ-ben, ahol arányuk megközelíti a negyven százalékot), valamint a területi állami és mozgalmi testületekben. A munkásnők aránya minden területen javult.

A városi és az üzemi pártbizottságok fontos feladatuknak tekintik, hogy fokozottan segítsék a közéleti és gazdasági funkcióba került nőket megbízatásuk eredményes ellátásában. Megkülönböztetett figyelmet fordítanak politikai képzettségük növelésére. A pártoktatásban résztvevő nők aránya két év alatt csaknem a kétszeresére emelkedett. Nemcsak a tömegoktatás tanfolyamain, hanem a középfokú marxista képzési formákon is nőtt a számuk. Bentlakásos tanfolyamra, iskolára azonban otthoni kötöttségeik miatt csak kevesen jutnak el.

Külön figyelmet fordítanak a pártszervek a társadalmi vezető testületekbe újonnan beválasztott lányokasszonyok közéleti tevékenységére. Gondoskodnak rendszeres tájékoztatásukról, segítik beilleszkedésüket és a szükséges tapasztalatok elsajátítását. Igyekeznek támogatást nyújtani egyéni gondjaik megoldásához is.

A városi pártbizottság munkamódszeréből

Az elmúlt években az urbanizáció hatására a városok szerepe, jelentősége a politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális életben egyaránt nőtt. A Politikai Bizottság 1973. július 3-i határozata még fokozottabban ráirányítja az illetékes pártszervek, elsősorban a városi pártbizottságok figyelmét a párt politikájának következetesebb végrehajtására, a munkássággal való elmélyültebb törődésre, a tudatosabb várospolitika kialakítására, mindazon szerepkörök eredményesebb betöltésére, amelyek a városok funkciójából adódnak.

A városi pártbizottságok munkájában ma a fő hangsúly a *határozat egységes értelmezésén, a sajátos feladatok konkrét megfogalmazásán, a végrehajtás megszervezésén* van. A határozat végrehajtásának alapvető feltétele, hogy a kommunisták még elkötelezettebb, példamutatóbb munkát végezzenek. A munka társadalmasításának fokozása mellett mindenki ott dolgozzon, ahol felkészültsége, hozzáértése révén a legtöbbet tudja nyújtani.

A határozat magasabb követelményeket állít a városi pártbizottságok irányító munkájával szemben. Tevékenységük megítélésének legfontosabb mutatója: mennyire sikerül a munkahelyeken az alapszervezeti pártmunka színvonalát, hatékonyságát, a párt vezető szerepét növelni.

Milyen területeken szükséges előbbre lépni a megnövekedett feladatok jobb ellátása érdekében? Emelni kell a testületi irányító, segítő és ellenőrző munka színvonalát. Javítani kell az apparátus munkamódszerét, munkastílusát, csökkentve túlterhelését. Míg a közbeeső párbizottságoknál, csúcs- és alapszervezeti vezetőségeknél az irányítás színvonalát és a felkészültséget szükséges növelni. Mindezek egyben a pártszervezetek konkrétabb ismeretét és a differenciált segítségnyújtást igénylik.

Mit tettünk eddig? Az elmúlt évben Nagykanizsán az alapszervezetek segítésének két fokozatát alakítottuk ki. A gyengébben dolgozó alapszervezetekhez társadalmi instruktorokat, a követelményeknek megfelelőkhöz pedig aktivistákat állítottunk be. Az instruktorok feladata sokoldalúbb. Részt vesznek a vezetőségi üléseken, taggyűléseken, a pártcsoportértekezletek egy részén, minden olyan jelentősebb fórumon, amelyet a pártszervezet szervez. Az aktivisták kevesebbet tartózkodnak a pártszervezetekben. Fő feladatuk a kölcsönös informálás, a határozatok egységes végrehajtásának segítése.

A tagfelvételi munka segítésére, a tagfelvétellel kapcsolatos normák betartásának ellenőrzésére, az alaposabb kivizsgálások érdekében társadalmi munkatársakból 10 fős csoportot hoztunk létre.

Az információ javítására, a függetlenített munkatárs mellé társadalmi aktivistákból álló bizottságot szerveztünk. Mindkét információs bizottság ésszerű munkamegosztást alakított ki. Az információ elhatárolható részeivel egy-egy elvtárs önállóan, felelősen foglalkozik. Az elhatárolódás a szakértelemnek, a jártasságnak megfelelően alakult ki. A maga területén mindenki figyelemmel kíséri az eseményeket, a hangulatot (pl. kül- és belpolitika, tömegszervezetek stb.).

A marxizmus—leninizmus esti középfokú iskola irányítására is *társadalmi tantestületet* hoztunk létre. Ezt a növekvő érdeklődés tette szükségessé. (5 osztályban 185-en tanulnak.) Tartalmi, szervezeti kérdésekkel, tanítási módszerekkel foglalkoznak.

A társadalmasítás sajátos formáját, egyben a pártmegbízatások konkrétabbá tételét és a reszortfel-

adatok folyamatosabb, tervszerűbb végzését szolgálja a vezetőségi tagok munkájának segítésére létrehozott néhány fős aktívagárda.

A várospolitikai munka, a városrendezés, az infrastruktúra fejlesztése két lényeges együttható függvénye: az anyagi fedezeté és a tudatosságé, a lokálpatriótizmusé. A tudatosság kifejeződik az alapszervezetek, a kommunisták, a tömegszervezetek és -mozgalmak, minden lakóhelyét szerető ember közreműködésében. Ezért a párt-, állami, tömegszervezeti választások, tanácstagi beszámolók, a lakosság különböző rétegeivel való találkozások alkalmával nagy figyelmet fordítottunk a városfejlesztéssel kapcsolatos javaslatokra.

Városunk fejlődésének legdinamikusabb szakaszát éli. Növekszik a szellemi kapacitás, amelyet a városfejlesztésben hasznosítani lehet. Jelenleg városunkban 11 tudományos egyesületnek működik helyi csoportja. Megalakítottuk a Műszaki és Tudományos Egyesületek Szövetsége Intézőbizottságát, a Közgazdasági Társaságot is. Megerősítettük a Hazafias Népfront Várospolitikai Bizottságát. Tőlük sok hasznos észrevételt, javaslatot, társadalmi munkában készített tervet kapunk.

A IV. ötéves terv készítésének időszakában a városi párt-végrehajtóbizottság irányelveket fogadott el, amelyeket pártnapokon, a tömegszervezetek, mozgalmak gyűlésein összejövetelein ismertettünk.

A Városi Tanács kimunkálta azoknak a kommunális, kulturális és sportlétesítményeknek a terveit, amelyek megvalósításához csak részben, vagy egyáltalán nem állt rendelkezésre állami fedezet. Ezekről tájékoztattuk a párt-, tömegszervezeti és gazdasági vezetőket. Ez lehetővé tette a *vállalati anyagi erőforrások*, a szocialista brigádok *társadalmi munkavállalásainak* felmérését, tervszerűbb igénybevételét. A tanács koordinálása eredményeként a IV. ötéves terv időszakában — a fejlesztési alappal együtt — *kétszázmillió forintot* fordítunk lakasra, közműre, parkra, gyermekintézményre. A lakosság által végzett *társadalmi munka értéke megközelíti a 20 millió Ft-ot.*

A várospolitika tervszerűbbé tételére a Tanács Nagykanizsa termelőerőinek, szolgáltató iparának, infrastruktúrájának jelenlegi helyzetével és fejlesztésével kapcsolatos tanulmánytervet készíttetett. Hozzákezdtünk az V. ötéves és a 15 éves fejlesztési terv összeállításához. Alapszervezeteinket kértük a kommunisták, a lakosság javaslatainak összegyűjtésére. Meggyőződésünk, hogy a *tervezés demokratizmusának* szélesítésével erősítjük az azonosulást azokkal, ami a jövőben még nagyobb tettekben kifejeződő városszeretetben ölt testet.

A Politikai Bizottság határozatának eredményes megvalósítására *kidolgozzuk a várospolitikai bizottság részletes feladatait, átgondoljuk e munka társadalmasításának további lehetőségeit.* Az apparátusban *várospolitikai előadói munkakört* létesítünk.

A társadalmasítás nem kis erőfeszítéseket kíván. Bizonyos ideig csak növelte gondjainkat. Az aktivistákkal, instruktorokkal való foglalkozás körültekintő, az alkalmasságot, felkészültséget figyelembe vevő intenzív munkát követel. De megéri, mert a többletmunka kamatostul megtérül. Közreműködésükkel eredményesebbé vált a munkánk. Konkrétabb ismeretekkel rendelkezünk a viszonylag jelentős számú és egyre növekvő közvetlenül irányított pártszervezet életéről, a párt- és a gazdasági, tömegszervezeti vezetők munkakapcsolatáról, a határozatok végrehajtásáról. Ezt a viszonylag kis létszámú függetlenített apparátussal nem valósíthattuk volna meg.

A pozitívumok mellett szólni kell arról is, hogy mind ez ideig *nem tudtuk megoldani a társadalmi aktivisták rendszeres informálását, felkészí-*

tését, munkájuk értékelését, erkölcsi elismerésének formáit.

Az elmúlt évben bevezettük a *területfelelősi* rendszert. A közvetlenül irányított alapszervezeteket, a reszortfelelősi feladatok figyelembevételével felosztottuk a munkatársak között. A Politikai Bizottság júliusi határozatának végrehajtására most tervezzük a társadalmasítás további lehetőségeinek tanulmányozását; az instruktorok, aktivisták feladatainak pontosítását; az emlékeztetők tanulmányozásának, értékelésének társadalmi munkatársakkal való megoldását.

A területfelelősi módszer fejlesztésére a munkatársak feladatává tesszük a hozzájuk tartozó aktivisták, instruktorok havonkénti, illetve szükség szerinti beszámoltatását, valamint a feladatok, határozatok alaposabb ismertetését.

Meggyőződésünk, hogy a társadalmi munkatársak szélesebb bevonása, folyamatos tevékenységük még szervezettebb, tervszerűbb biztosítása, további lehetőségeket teremt munkánk színvonalának emeléséhez.

Gál Róbert
a nagykanizsai városi PB első titkára

A nagyüzemi pártmunka fejlődése

Kőbányán számos fontos nagyüzem található. *A X. kerületi Pártbizottság* megkülönböztetett gondot fordít az itt folyó pártmunkára, s — mint a kerületi végrehajtó bizottság legutóbb értékelte — nem utolsósorban ennek eredményeként a nagyüzemi pártszervezetek munkájában jelentős fejlődés tapasztalható.

Jelentősen fejlődött a pártmunka tervezése, a politikai munka összehangolása. A pártalapszervezetekben mintegy nyolcvan százalékos tervszerűséggel tartják meg a taggyűléseket, vezetőségi üléseket. A határozatokat — a helyi sajátosságok figyelembevételével — színvonalasabban dolgozzák fel. Az üzemi pártbizottságok és csúcsvezetőségek jobban segítik a pártbizalmiak munkáját, több helyen tanfolyamokat rendeztek számukra. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy fejlődött a pártcsoportok munkája, különösen a pártépítésben, illetve a pártmegbízatások számonkérésében.

A kerületi végrehajtó bizottság szükségesnek találta, hogy a nagyüzemi pártbizottságok és csúcsvezetőségek évenként értékeljék az alapszervezetek segítésére irányuló programjaik végrehajtását, s a jó tapasztalatokat tegyék közkinccsé.

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

Orosz internacionalisták a Magyar Tanácsköztársaságért

(Dokumentumgyűjtemény)

400 oldal
24 oldal kép
6 térkép

Ára 60,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Pártmunkája: nőfelelős

A Magyar Optikai Művekben kis híján háromezer nő dolgozik, az összlétszám 40—45 százaléka. A lányok és asszonyok 70 százaléka fizikai munkás. Ott, ahol ennyi nőt foglalkoztatnak, különösen fontos a párt és a kormány nőpolitikai határozatainak végrehajtása.

Szilágyi Lászlóné, a MOM pártbizottságának nőfelelőse — saját bevallása szerint — szerencsés helyzetben van. A vállalat politikai és gazdasági vezetői egyértelműen támogatják, segítik, igénylik munkáját és véleményét a legkülönbözőbb kérdésekben. Kéréseit, javaslatait pedig, ha csak egy mód van rá, teljesítik.

— Nehogy azt higgye, mindez az én érdemem — hárítja el a dicséretet. — A MOM-ban ugyanis hagyományai vannak a nők helyzetével, gondjaival való törődésnek — teszi hozzá. A pártbizottság már több évvel ezelőtt felmérést készített a gyárban dolgozók élet- és munkakörülményeiről. A nők speciális problémáit, az ezekkel kapcsolatos tennivalókat tehát a gyár vezetői már a párt nőpolitikai határozata előtt is meglehetősen jól ismerték. El is készült egy intézkedési terv, amelynek egyik központi kérdése a béregyenlőség fokozatos megteremtése volt. Azóta nagy lépéssel jutottak előre e tekintetben, de erről majd később.

Szilágyiné első törekvése az volt, hogy *mindenekelőtt a nőkben segítsen kialakítani egy újfajta nézőpontot.* Azt a szemléletet, amely, túllépve a szűken értelmezett női problémákon, érdeklődést mutat a társadalmat általánosan foglalkoztató kérdések iránt. És nemcsak érdeklődést, de aktivitást, véleménynyilvánítást is.

— Ma is ezt tartom fő célomnak — fűzi hozzá. — Ne mondják azt, ha én vagy bármelyik nőfelelős társam szólásra jelentkezünk egy értekezleten, hogy „na, most megint jönnek a nőkérdéssel". Nem lennék őszinte, ha azt mondanám, már valamennyi nőfelelősünk megfelel az előbb említett követelménynek. Egyelőre még ők vannak kevesebben. S hogy gyorsabban növekedjék a számuk, a szemlélet formálásával párhuzamosan nagy gondot fordítunk lányaink, asszonyaink szakmai és politikai képzésére is.

A MOM-ban *figyelemreméltó eredményeket értek el a nők, a családos anyák élet- és munkakörülményeinek megjavításában, az erre vonatkozó párt- és kormányhatározatok valóra váltásában.* Hadd szemléltessük ezt három különböző, de egyenként is érdekes példával. Az első: 1970-ben átlagosan 15 százalékkal maradt el a nődolgozók bére férfi társaikétól, ma már csak 8 százalékal. Ezen belül a szakmunkásnők hátránya 13-ról 7 százalékra, a diplomásoké 17-ről 12 százalékra csökkent. Hogyan sikerült ezt elérni? Úgy, hogy a bérfejlesztéshez rendelkezésre álló pénzből lényegesen nagyobb arányban részesítették a nőket, mint a férfiakat. 1970 őszén például a szétoszthatő keret 70 százalékát nők kapták, s ezt az elvet érvényesítették az idei központi és vállalati bérfejlesztésnél is.

A másik példa: 1970-ben 90 helylyel bővítette a gyár a saját óvodáját, természetesen a saját eszközeiből. Az idén pedig — együtt a kerületi tanáccsal — újabb 50 kisgyermek elhelyezését tették lehetővé.

A harmadik, s alighanem úttörő jellegű intézkedés az volt, hogy a két- és többgyermekes, illetve a gyermeküket egyedül nevelő anyák, összesen 440 asszony számára — keresetük csökkenése nélkül — további két szabad szombatot biztosítottak havonta. S természetesnek tartották, hogy e kedvezményt megadják a hasonló körülmények közt élő férfi dolgozóknak is.

Az eredmények jól tükrözik a MOM pártbizottságának arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a nőpolitikai munka a pártmunka szerves részévé váljon. Következésképpen *a nőfelelős tevékenysége se pusztán „reszort-feladat" legyen, hanem beilleszkedjék a politikai munka egészébe.* A MOM-ban ezt a célt nagyjából elérték. A párt-végrehajtóbizottságban — jóllehet Szilágyi Lászlóné az egyetlen nő — kezdettől fogva egyenrangú és egyenjogú tagnak érzi magát.

Igaz, ehhez neki is vállalnia kellett és kell ma is a maga részét. Elsősorban azt, hogy a végrehajtó bizottság elé kerülő — és nemcsak a nőket érintő — témákra nagyon alaposan felkészül, sőt előzetesen tájékozódik. Munkája eredményességének egyik feltétele ugyanis éppen a „mindenre odafigyelés", a vállalatot és annak dolgozóit foglalkoztató mindennapos gondok ismerete. Ez adja meg számára a lehetőséget ahhoz, hogy a vitákhoz hozzászóljon, s véleményt nyilvánítson a legkülönbözőbb kérdésekben.

Egyetlen példát erről. A bérfejlesztésről tárgyaltak a végrehajtó bizottságban. Az előterjesztésből úgy látszott, minden rendben van. Szilágyiné azonban — mert az anyagból ez nem derült ki — feltette a kérdést, hol tartanak a nők és a férfiak közötti béregyenlőtlenség megszüntetésében és milyen ütemben szándékoznak azt tovább csökkenteni a gyár gazdasági vezetői. Felszólalása nyomán néhány további konkrét intézkedéssel egészítették ki a pártbizottság elé kerülő anyagot. S hogy ezek nem maradtak papíron, arról már fentebb szóltunk.

Fontos része munkájának *a szakszervezeti nőbizottsággal való szoros kapcsolat.* A MOM huszonhat szakszervezeti alapszervezetében tevékenykedik nőfelelős; belőlük áll a vállalati szakszervezeti nőbizottság. A pártbizottság nőfelelőse gyakran részt vesz e testület ülésein. Együttműködve az szb nőfelelősével, arra törekszik, hogy az eddigi hagyományos feladatkörön (nőnap, gyermeknap, télapó ünnepség szervezése stb.) túl mind nagyobb szerepet kapjon a nőbizottság munkájában a lányok és asszonyok politikai nevelése és általában a politikai munkában való közreműködés.

A nőbizottság idei munkatervében már több az ilyen jellegű feladat; például részvétel a központi béremelés gyakorlati lebonyolításában és végrehajtásának ellenőrzésében, s egy jelentés elkészítése a nők helyzetét tárgyaló igazgatói tanácsülés vitájához a vállalati nőmozgalomról és a tennivalókról. Ma már az igen népszerű Nők akadémiájának is a nőbizottság a gazdája. Tagjai részt vesznek az előadássorozat tematikájának kidolgozásában, s ők szervezik és ellenőrzik az előadások látogatását.

Szilágyiné a pártbizottság nőfelelőseként közreműködik a szakszervezeti nőbizottság munkatervének elkészítésében; s a bizottság ülésein való részvételén kívül szinte hetenként külön is konzultál annak vezetőjével az aktuális problémákról. Szorgalmazza és segíti, hogy a párt nőpolitikájának elvei a nőbizottság közvetítésével eljussanak minden munkahelyre.

Emellett szükségét érezte a *pártalapszervezetekkel* fenntartott közvetlen kapcsolat valamilyen formájának is. Így jutott arra az elgondolásra, hogy időről időre, az éppen napirenden levő politikai kérdésektől függően, hasznos lehet az alapszervezeti vezetőségek nőtagjainak összehívása. Ilyenkor beszámol nekik a saját munkájáról, a szakszervezeti nőbizottsággal történő együttműködésről, a további tervekről; kérve őket, dolgozzanak együtt a szakszervezeti nőfelelősökkel. Az eddigi beszélgetések hasznosnak bizonyultak. Több olyan kérés és javaslat hangzott el, amelyek más információs csatornán nem, vagy csak késve jutottak el a pártbizottsághoz. Úgy véli: érdemes lenne e munka

továbbfejlesztése céljából rendszeressé tenni a pártalapszervezetek tömegszervezeti felelőseivel való találkozást is.

Kevésbé eredményes az együttműködés a KISZ-szervezettel. Szilágyiné, illetve az szb nőfelelőse többször kezdeményezte hasonló jó kapcsolat kiépítését az ifjúsági szervezettel. Kezdeményezésük azonban eddig nem talált visszhangra, s a tapasztalatok azt mutatják, hogy az üzemben dolgozó fiatal nők nevelésével, gondjaival is inkább a szakszervezeti nőaktivisták törődnek, mintsem a KISZ-szervezet.

A MOM pártbizottságának nőfelelőse kétségtelenül tekintélyt vívott ki magának eddigi munkájával. Ezt bizonyítja a többi között az a tény is, hogy meghívták az igazgatói tanács olyan napirendi pontjaihoz, mint például a vállalat káderhelyzetének vizsgálata (ami a nők helyzetével is szorosan összefügg). Erre a témára Szilágyiné hosszabb időn át készült. Beszélgetéseket folytatott például a vállalat különböző vezetőivel a női káderutánpótlásról. Megkérte őket, állítsák össze azoknak a nőknek a névjegyzékét, akikből véleményük szerint vezetőt lehetne nevelni. Ezenkívül ő maga is összegyűjtötte a MOM-ban dolgozó, egyetemet vagy főiskolát végzett lányok, asszonyok neveit. Megbeszélést folytatott e kérdésről az szb nőbizottságával is. Mindezek alapján lényegesen több nő jöhet számításba az előléptetéseknél, mint amennyit a vállalat káderfejlesztési terve eredetileg tartalmaz. Természetesen nem elegendő csak felfigyelni a tehetséges nőkre, hanem fel is kell készíteni őket előléptetésükre. A nőfelelős ezt a gondolatot is igyekszik képviselni munkájában.

Mindezzel korántsem teljes a kép a MOM pártbizottság nőpolitikai felelősének sokoldalú tevékenységéről, figyelemreméltó munkamódszeréről. Szilágyi Lászlóné e fontos pártmegbízatását társadalmi munkában végzi. Beosztása a vállalatnál gazdasági-műszaki tanácsadó. Közgazdász diplomája sok mindenben segíti a pártmunkában is. Munkamódszerének lényege az — vallja —, hogy az ember ne aprózza el magát, legyen teljes bizalommal a munkatársai, jelen esetben a nőaktivisták iránt, s koncentrálja minden erejét az elvek következetes érvényesítésére.

Terényi Éva

Figyelmébe ajánljuk!

J. P. DELILEZ

A monopóliumok

Tanulmány
a finánctőkéről
és a monopolista
felhalmozásról

208 oldal
Ára: 18,– Ft
Kossuth Könyvkiadó

A tagfelvételi munka

AHOGY AZ ALAPSZERVEZET VEZETŐSÉGE LÁTJA

A Kismotor és Gépgyár 5-ös pártalapszervezete az üzemfenntartási és a gyártásfejlesztési főosztályon működik. Mint a névből is kitűnik, összetett területet foglal magába. A dolgozók zöme, mintegy 180 fő fizikai munkás, míg a műszaki beosztásúak kb. 40 főt tesznek ki. A vállalat fontos területén dolgoznak, hiszen a szerszámgépek karbantartásától a felújításig, az új gyártmányok felszerszámozásától a célgépekkel való ellátásig, mind-mind az ő feladatuk. Az alapszervezet vállalatszerte ismert jó pártépítési munkájáról. Évek óta ez a kommunista kollektíva neveli a legtöbb új párttagot. Mi ennek a titka? Egyáltalán, hogyan is folyik az alapszervezetben a tagfelvétel? Erről beszélgettünk *Kun István alapszervezeti párttitkárral és Paszér István szervezőtitkárral.*

Kun István, az alapszervezet titkára 1946 óta párttag, tapasztalt kommunista, 1950 óta dolgozik a Kismotor és Gépgyárban. A szerszámélező műhely csoportvezetője. 1970 óta párttitkár, előtte szervezőtitkár volt. Jelenleg a vállalati pártbizottságnak és a végrehajtó bizottságnak is tagja. Azt tartja, hogy bár az élet sok mindenre megtanította, a párttagnak állandóan képeznie kell magát. Ezért végezte el nemrégiben a marxizmus—leninizmus esti egyetem szakosító tagozatát.

Paszér Istvánnak nincs ilyen régi mozgalmi múltja, igaz néhány évvel fiatalabb is társánál. 1961 óta párttag és 21 évet töltött el eddig a vállalatnál. Kezdetben géplakatos volt, majd a technikum elvégzése után műszaki állományba került. A legutóbbi választások óta szervezőtitkár.

Nincs abban semmi titok — vallják szinte együttesen —, hogy nálunk jól megy a pártépítés. Ezt a munkát nem lehet két emberre, vagy a vezetőségre korlátozni. Alapszervezetünk minden tagja nagy szerepet vállal ebben, s ahol ez a kollektív munka párosul a gazdasági vezetők segítőkészségével, ott az eredmények sem maradnak el.

Mint minden alapszervezet — mondja Kun István —, mi is alaposan megtárgyaltuk a Politikai Bizottság tavaly novemberi határozatát, amely a tagfelvételi munkával, a párttagság összetételének problémáival foglalkozott. Egyetértettünk a határozattal, mert úgy látjuk, hogy valóban hibás útra visz az indokolatlanul gyors növekedés, a mennyiségi tényezők előtérbe kerülése. A határozat megerősített abban, hogy nálunk, a Kismotor és Gépgyárban alapjában helyesen folyik a pártépítő munka. Évekre visszamenően sem nőtt ugrásszerűen a párttagok száma. S ami még ehhez tartozik: a fizikai és az alkalmazotti összetétel teljesen megfelel a gyári sajátosságnak. A határozat után tehát nem kellett lényegesen változtatnunk tagfelvételi munkánkon.

Gyárunkban — közli a szervezőtitkár — összesen hat pártalapszervezet működik, ebből háromban zömmel fizikai dolgozók vannak. Ha a különféle befolyásoló tényezőket — létszám, életkor, szakképzettség stb. — nézzük, a mi helyzetünk valamivel könnyebb a többi alapszervezetnél. Ezért indokolt, hogy nálunk nagyobb arányú legyen a tagfelvétel. Ebben az évben négy új tagot vettünk fel. Ez alapszervezetünk 39 tagjához viszonyítva tíz százalékos növekedés. Azt hiszem élő bizonyság ez arra, hogy alapszervezeti szinten nem lehet a növekedést százalékokban elő-

írni. Az új párttagok valamennyien 30 éven aluliak és fizikai dolgozók.

Amikor minket négy évre megválasztottak — folytatja Kun István —, széles körű felmérést végeztünk a területünkön. Kik jöhetnek számításba? Négy évre szóló programot állítottunk össze, amelyet természetesen nem tekintettünk sem véglegesnek, sem szentírásnak, hiszen az élet megy előre, az emberek is változnak. A katonaságtól visszajönnek fiatalok, mások meg kilépnek. Ezért éves tervet is készítünk, amelyben már pontosabban körülhatároljuk, kik tartanak ott, hogy tagfelvételük napirendre kerülhet. Mire valaki a taggyűlés elé jut, egyáltalán nem idegen a számunkra, mert addig pártcsoportjától, meg az alapszervezet vezetőségétől számos feladatot kapott. És ha kiállta a próbát, a kommunisták úgy látják, hogy alkalmas a párttagságra, akkor felvesszük. Különösen fontosnak tartjuk az ajánlók szerepének, felelősségének növelését — jegyzi meg Paszér István —, bár úgy látjuk, hogy vállalati szinten is kitűnő a KISZ ezirányú tevékenysége. Ha a három évre visszapillantunk, akkor az derül ki, hogy a 14 felvett párttagból 11-et a KISZ ajánlott. S elsősorban olyanokat, akik jó munkát végeztek, vagy valamilyen funkciót töltöttek be az ifjúsági szervezetben, illetve jelenleg is ott tevékenykednek.

Ehhez még annyit tennék hozzá érdekesség kedvéért — mondja a párttitkár —, hogy jó ideje alapszervezetünkből kerülnek ki a vállalati KISZ-titkárok. Ebben szerepe van annak is, hogy az alapszervezetben megfelelőnek ítélhető az általános műveltség. A 39 párttagból 20 érettségivel rendelkezik, s többen járnak jelenleg is közép- és felsőfokú állami iskolába. A marxizmus—leninizmus középfokú iskolát szinte valamennyi tagunk elvégezte. Ketten a háromévest, ketten pedig az esti egyetem szakosító tagozatát is elvégezték, míg ketten most tanulnak ezen a szinten.

Párttagjaink helytállására jellemző, hogy az utóbbi fluktuációs évek ellenére sem mentek el a vállalattól. Ez azt is mutatja, hogy „nem nyúltunk nagyon mellé", azokat vettük fel a pártba, akik a nehézségekkel együtt is szeretik munkájukat, a gyárat. Úgy ítéljük meg: valamennyi felvétellel tovább erősödött pártszervezetünk.

S ha már itt tartunk, nem hallgathatjuk el gondjainkat sem, mert még azt hinnék — folytatta a párttitkár —, hogy nálunk minden nagyon szép, minden nagyon jó. Pedig vannak nehézségeink. Nincs például nő párttagunk. Gazdasági területünk olyan jellegű, hogy kevés a nődolgozó, s közülük is elsősorban idősebbeket foglalkoztatunk. Vizsgáltuk ezt a kérdést, de sajnos nem tudtunk előbbre lépni, legalábbis egyelőre. A másik gondunk: bár kis részlegnek számítanak a csőszerelők, a kőművesek stb., de itt még további erőfeszítésekre van szükség, mert hatósugarunk nem terjedt ki rájuk kellőképpen. Gondot okoz az is, hogy sok a fiatal párttag alapszervezetünkben, s az új párttagok olykor nem elég aktívak, félnek véleményt nyilvánítani, vagy éppen túl szélsőséges véleményt mondanak. Ránk, idősebb párttagokra tehát nagyobb felelősség hárul. Az eddigi tapasztalatok azonban azt bizonyítják, hogy a közösség formáló ereje jó irányban hat.

Prohászka László

A SZOVJET–MAGYAR KAPCSOLATOK TÖRTÉNETÉBŐL

Rendőri kordonon keresztül

„Drága Elvtársak, Barátaim! Egyszerű munkás vagyok, bányász. Nehéz leírni, mit éreztem, amikor a feleségem elmesélte nekem, hogy felkereste őt egy ismeretlen ember, egy munkás, aki pénzt adott át neki és a Nemzetközi Vörös Segély üdvözletét s megígérte, hogy a jövőben is támogatnak. Ezzel a pénzzel megmentette gyermekeim életét. Nem bukhat el a mi ügyünk, hiszen távoli országok munkásai és parasztjai testvérként küldik üdvözletüket egy ismeretlen embernek, aki az elnyomottak felszabadításának ügyéért börtönben ül. Bármi történjék is velem, tudom, hogy feleségem és gyermekeim nem éheznek. Nyugodtan várom szabadulásom óráját.

Drága Barátaim! Elnézést, hogy keveset és ennyire ziláltan írok. De ha az őr megtudja ezt, egyhónapi sötétzárkával büntet.

Még egyszer köszönöm a segítségüket és forró baráti üdvözletemet küldöm a Nemzetközi Vörös Segély Szervezetének, valamennyi tagjának. Éljen a Szovjethatalom!

Munkás és elvtársi üdvözlettel a fogoly KÁN KÁROLY."

A csaknem fél évszázados levelet nemrég fedezte fel egy levéltárban Arszentyij Izorkin fiatal csuvas tudós, a történelemtudományok kandidátusa. Pécs sivár börtöncelláiból titokban jutott e levél Csebokszáriba.

... Húszas évek eleje. Szovjet-Oroszország megvédte Október vívmányait. A határokon túl viszont kegyetlen terrort zúdít a reakció a kommunista mozgalomra. Magyarországon a Tanácsköztársaság bukása után tombol a horthysta fehérterror. A forradalmárok ezreit börtönbe vetik. De a magyar kommunisták nem hagyják abba a harcot, illegalitásba vonulnak.

A magyarországi fasiszta terror áldozatainak segítő kezet nyújtott a Forradalmárok Nemzetközi Segélyszervezete, melyet a Kominternhatározatára 1922. november 30-án hoztak létre. E szervezet szekciói sok országban működtek, soraikban a tagok millióival. A legszélesebb tömegeket a szervezet szovjetunióbeli szekciója fogta át.

1924. december elején tartották meg a Szovjetunióban a „Forradalmárok Nemzetközi Segélyszervezetének (Nemzetközi Vörös Segély) Hetét", melynek ideje alatt nagy tömegeket átfogó rendezvények voltak mindenütt: a szervezet közgyűlései, előadások abból a célból, hogy a reakció áldozatai számára pénzt gyűjtsenek, szakirodalom árusítása, új tagok felvétele stb. December

7-én a szervezet Csebokszári városi szekciójának tagjai védnökséget vállaltak a magyar politikai foglyok felett. Az indítványt rövidesen a szervezet Csuvasföldön működő számos sejtje is támogatta. A szervezet végrehajtó bizottsága helyeselte a csuvas dolgozók kezdeményezését és felhívta a figyelmet a budapesti gyűjtőfogház politikai foglyainak helyzetére.

„A védnökség alatt álló budapesti fogházba küldött levelüket, valamint a Forradalmárok Nemzetközi Segélyszervezete (Nemzetközi Vörös Segély) Központi Bizottságának 300 rubel ajándékát megkaptam és eljuttattam rendeltetési helyére — olvashatjuk a végrehajtó bizottság által elküldött egyik levélben. — Kérjük, adják át a patronálóknak, főképpen a parasztoknak, őszinte köszönetünket a magyar elvtársak iránti gondoskodásukért és együttérzésükért."

A Nemzetközi Vörös Segély Szervezet csuvas szekciójának patronáló munkája igen széles körű és sokoldalú volt. Folyt a gyűjtés a magyar kommunisták segélyalapjára. Csuvasföldről nem csak pénzt, hanem élelmiszert és ruhaneműt is küldtek. Ez a segítség eljutott Magyarországra, erről tanúskodik Kán Károly levele is.

A magyar politikai foglyoknak nyújtott segítség a szovjet és a magyar nép közötti internacionalista barátság történetének egyik ragyogó fejezete.

Pjotr Szimkin
(APN)

A mozgalmi munka szépsége

Aki megízlelte a mozgalmi munka szépségét, akit vonz egy kommunista kollektíva ereje, magával ragad a szocialista építés célkitűzése, az emberekért való küzdés önzetlen akarása, előbb-utóbb eljut a pártig. Kialakul benne az elhatározás: azokhoz akar tartozni, akik ily módon gondolkodnak és cselekednek, a kommunistákhoz. Némelyek hosszabb, mások rövidebb idő alatt járják be ezt az utat. De minden esetben önmagukkal szembenézve, egy kommunista kollektíva óvó és segítő figyelme mellett.

Gere Erzsébet is azok közé tartozik, akik elhatározásukat magukban hordozva, tudatosan készültek arra, hogy felvételüket kérjék a a pártba. Bár még most is úgy érzi, hogy azért a megtisztelésért és bizalomért, amely a Dunaújvárosi Fésűsfonoda pártszervezetének közössége részéről a június 22-i taggyűlésen iránta megnyilvánult, többet, sokkal többet kellett volna tennie. Pedig az alig húszéves lány eddigi munkássége során sem tett keveset.

Ahogy beszélgetünk, törékeny alakja után ítélve, inkább hihetném iskolába járó diáklánynak, semmint üzemi munkásnak. Holott három műszakban dolgozó fonónő, két éve a bronzérmes Gárdonyi Géza szocialista brigád vezetője és alapszervezeti KISZ-titkár. A munkáscsaládban nevelkedett lány ötéves mozgalmi múltja egyenes folytatása az úttörőmozgalomban végzett őrsvezetői tevékenységnek. Itt ismerkedett meg és került közel a közösség iránt érzett felelősséghez. 1968-ban került fonó-

nőként a gyárba, ahol azóta — a taggyűlési jegyzőkönyv tanúsága szerint — kettőző munkakörben kimagasló gazdasági és társadalmi tevékenységet fejt ki. Fiatal kora ellenére megfontolt, munkatársai kéréseit készségesen teljesíteni igyekvő ember. 1969-ben lett tagja a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek, s ugyanebben az évben már az alapszervezet vezetőségének tagjává választották. Két év alatt, a fiatalok ügyei iránti érdeklődésével és felelősségével, a KISZ-akcióknál tanúsított szervezőkészségével kivívta az alapszervezet elismerését. Ezért választották meg az üzemi KISZ-bizottság tagjává, s az egyik KISZ-alapszervezet titkárává. A KISZ két tanfolyamát is kitűnő eredménnyel fejezte be.

GERE ERZSÉBET

Ahogy beszél munkájáról, kirajzolódik a kép, s érződik a megfontoltság az általa vállalt politikai tevékenység és a vele járó felelősség iránt. Mert nem kevés az, amire vállalkozott: egy hatvan fős KISZ-alapszervezet titkárának, egy zömében asszonyokból álló szocialista brigád vezetőjének lenni. Nehéz eleget tenni mindenütt, három műszak mellett, munkaidő után. Mert gondja is van, nem is kevés. A KISZ-alapszervezet tagjai között sok a bejáró fiatal, akik munka után — mert indul a busz — sietnek haza. A lányok, akik korábban aktívak voltak, férjhezmenés után már kevésbé érnek rá a mozgalmi munkára. Megint másfajta gond, hogy a brigádkollektíva időnkénti munka utáni együttlétét hogyan lehet elfogadtatni a férjekkel.

Pedig mennyire jó dolog — és mennyire boldoggá teheti az embert —, ha valami, amit nagyon akarunk, ha többszöri próbálkozás után is, de végül is sikerül. Hiszen a mozgalmi munka igazi értelmét, erőt adó hitelét a nehézségeket legyűrő sikeres erőfeszítések öröme jelentheti. És Gere Erzsébetnek a mindennapok sodrában, az újra és újra megfogalmazódó feladatok végrehajtása közben, van része ebben.

Ha jellemeznem kellene, azt mondhatnám: Gere Erzsébet az életével egyszerre elégedett és elégedetlen. Még többet akar tenni, s még jobban akar dolgozni. Elképzelései és céljai vannak, amelyeket meg lehet és meg is tud valósítani. Ehhez erőt és segítséget ad neki a kommunista kollektíva, amelyhez most már ő is odatartozik.

Kóré Sándor

Különös elmélet

Egy méltán jóhírű nagyvállalat központjában előbb a pártcsoportokban, majd pedig taggyűlésen vitatták meg a szocialista közgondolkodás és magatartás témáját. Pontosabban szólva: megvitattuk. Így közvetlen tapasztalat alapján számolhatok be egy felszólalásról, melynek hullámai napok múlva is gyűrűztek, és még ma sem ültek el egészen. Mellesleg ez nem is baj.

Ott kezdem, hogy e csoportértekezletek hosszabbak és tartalmasabbak voltak a korábbiaknál, s ez önmagában is jelezte, hogy nem mindennapi az érdeklődés. A IV-es csoportban például elsősorban azt vitattuk meg: mennyire legyen konkrét — akár személyre szólóan is — a beszámoló, hiszen a téma címe is jelzi hogy nemcsak a közgondolkodásról van szó, hanem a magatartásról is.

A csoport állást foglalt amellett, hogy a pártvezetőség teremtsen tiszta képet azoknak az újításoknak a megítélésében, melyeknek a hasznossága elismert ugyan, de a köztudat szerint kivételesen nagy jövedelemhez juttat egy magas beosztású vezetőt. Sokan kételkednek, hogy vajon nem munkaköri kötelessége-e mindaz, amit újításként valósít meg. (Magas jövedelme és — tegyük hozzá — személyes érdemeinek túlbecsülése közbeszéd tárgya.)

Mindezt azért kellett előrebocsátanom, mert a nevezetes taggyűlési felszólalás az ő nevéhez fűződik.

A felszólaló alapos felkészültségről, imponáló logikáról, szónoki készségről tett tanúságot. Noha lehetetlen e szűkre szabott keretek között az egész kiselőadás minden lényeges mozzanatát felvázolni, a gondolatmenet és a konklúzió nagy figyelmet érdemel. A felszólaló kifejtette a marxista filozófia álláspontját az (anyagi) lét és tudat viszonyáról, s ebben senki sem találhatott kivetnivalót. Lassanként azonban kikerekedett a felszólalásból egy sajátos elmélet, egy eszmerendszer, melynek a lényege tömören a következő: A szocializmusban felnevelkedett egy vezető gárda, melynek érdemei vannak, s mely sokkal többet tesz a társadalomért, mint más. Megérdemli tehát, hogy anyagi helyzete is kivételes legyen. Ez a réteg — idézem — „megengedheti magának, hogy a volt uralkodó osztály életmódjához és anyagi színvonalához hasonlóan éljen." A felszólaló kérte a taggyűlést, hogy foglaljon állást azokkal a közgondolkodásra jellemző megnyilvánulásokkal szemben, melyek elítélik ezt a kivételes helyzetet. Nem titkolta, hogy önmagát is azok közé számítja, akik megengedhetik maguknak azt a bizonyos életmódot.

A taggyűlés nem hagyta szó nélkül ezt az elméletet. A vita során a felszólaló kénytelen volt magyarázkodni, hogy sajnos, nem differenciált eléggé azok között, akik jogosan, munkájuk alapján jutnak az átlagosnál magasabb jövedelemhez, és azok között, akik a lehetőségeket kihasználva indokolatlan jövedelemre tesznek szert. Korábbi elméletét ekkor megtoldotta azzal, hogy a társadalmat két részre osztotta. Az egyikben szerinte a „mindenkinek munkája szerint" elosztási elv, a másikban pedig a „mindenkinek szükségletei szerint" elve érvényesül. Szerinte természetes, hogy egy szűkebb réteg ilyen tekintetben már a kommunizmusban élhet. Nyilvánvalóan ugyanarra a rétegre célzott, mely „megengedheti magának, hogy a volt uralkodóosztály életmódjához és anyagi

színvonalához hasonlóan éljen". Ehhez társult az a leplezetlen törekvés, hogy saját munkáját különösen hasznot hozónak tüntesse fel, s ennek alapján önmagát arra méltónak, hogy a kommunizmus elosztási elvei szerint részesedjék a megtermelt anyagi javakból.

Az elmélet képtelenségére, a marxizmustól idegen voltára többen rögtön rámutattak és elmondták véleményüket. Érzékelhető volt azonban, hogy a kifejtett eszmerendszerben megtalálható helyes gondolatokat nem mindenki tudta azonnal elválasztani az abszurditásoktól, az egymásnak is ellentmondó nem marxista nézetektől.

A hozzászólások egyrészt helyesen mutattak rá a munkásosztály értékalkotó tevékenységére. Rámutattak a „kétféle elosztási elv" együttes létének képtelenségére, s arra, hogy a felszólaló egy elítélendő, pártunktól és a szocializmustól idegen magatartás igazolására, védelmére próbált elméletet gyártani. Nem jutott el azonban a taggyűlés az effajta elmélet ideológiai gyökereinek elemzéséhez és feltárásához. És ahhoz, hogy kimutassa — esetleg csak rákérdezzen arra —, hogy miféle gyakorlat ez, amely ilyen apológiát igényel?

A közgondolkodásról tartott taggyűlés ilyenformán elméleti vitává vált. Ez a vita ismét igazolta azt a gondolatot, hogy a szocialista közgondolkodás erősítését össze kell kapcsolnunk a közgondolkodás nem szocialista elemei ellen folyó harccal, a kispolgári magatartásformák és ideológiák elleni szakadatlan küzdelemmel. Ezt a küzdelmet az osztályharc szerves részének kell tekintenünk, noha tudjuk, hogy korántsem elhatárolható osztályok között folyik. A szocializmustól idegen vagy ezzel ellentétes ideológiák — s a velük kapcsolatos gyakorlat — nem állnak meg az osztályhatároknál, pontosabban az egyes társadalmi rétegek határainál. Nemcsak a társadalmi helyzete szerint kispolgár gondolkodik kispolgári módon. (Nem okozna gondot közéletünkben, ha a dolog ilyen egyszerű lenne.)

E harc, mely ezúttal sem személy ellen irányult, az említett nagyvállalat pártszervezetének kissé szokatlan volt. A vita jelezte, hogy elméleti fegyverzetünkön van még csiszolnivaló.

Nagy Albert

Megjelent a KÖZGAZDASÁGI ISMERETEK sorozat legújabb kötete!

Dr. JÁVORKA EDIT

ÁRAK ÉS JÖVEDELMEK

152 old.
Ára: 7,— Ft

Kossuth Könyvkiadó

A pártiskola épülete

Új pártoktatási intézmény Zalában

Elkészült a Zala megyei Oktatási Igazgatóság székháza, melyben helyet kapott a pártiskola és a Marxizmus–leninizmus Esti Egyetem. Ezzel a pártoktatás és káderképzés régi problémája oldódott meg, s immár korszerű körülmények között tanulhatnak a megye párt- és társadalmi szerveinek káderei, a marxizmus–leninizmus iránt érdeklődők

A 22 ezer kötetes könyvtárban minden szükséges irodalmat megtalálnak a hallgatók

Fotó: Ferencz Győző

Az előadóteremben

Ára: 3,50 forint

Megjelent

ACHIM MIHU
A szociológiai kutatás ÁBC-je
304 oldal 25,– Ft

MARIA OSSOWSKA
Erkölcsszociológia
308 oldal 40,– Ft

Vallástörténeti kislexikon
IRTA: GECSE GUSZTÁV
(második kiadás)
340 oldal 40,– Ft

Marxista–leninista esztétika
Tankönyv
712 oldal 55,– Ft

RÉVAI JÓZSEF
Petőfi
(Esztétikai kiskönyvtár)
104 oldal 8,– Ft

JAN ZIELENIEWSKI
Szervezés és vezetés
312 oldal 44,– Ft

BITÓ JÁNOS–SINKA JÓZSEF
Jövőnk kulcsa az energia
(Univerzum könyvtár)
204 oldal + 32 old. kép 60,– Ft

B. J. DAVIS
Egy kommunista Harlemből
228 oldal + 8 old. kép 20,– Ft

RÁCZ ZOLTÁN
Családi és társadalmi rendezvények kézikönyve
240 oldal + 14 old. kép 16,– Ft

REX STOUT
Nyomoz az FBI
216 oldal 14,– Ft

INDEX : 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1973/12

KIÁLLÍTÁS A PARASZTSÁG ÉLETÉRŐL

December elején indul útjára az ország valamennyi megyéjében és a fővárosban a parasztság életét bemutató vándorkiállítás. Képeink ízelítőt adnak a kiállítás anyagából.

(MTI fotó)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XVIII. ÉVFOLYAM, 1973. DECEMBER

12

TARTALOM:

Dr. Jenei György: Népesedéspolitikai feladataink (3)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Kovács Imre—Mihók Sándor: A zárszámadó közgyűlésekre készülve (8)

Bálint József: A jobb tájékoztatás szolgálatában (13)

Balogh Mária: Újabb lendületet a munka- és üzemszervezésnek (15)

Csáky Csaba: A falusi KISZ-szervezetek erősítése (19)

Lajtai Vera: Egy pártfegyelmi margójára (24)

SZEMLE

Faragó Jenő: A szokások kényszerével szemben (29)
Tamás Mária: A kiállítás – a politikai meggyőzés eszköze (36)
Köszöntjük 50 éves testvérfolyóiratainkat (38)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

M. Mityin: Időszerű elméleti és politikai feladat (39)
Dr. Gábor Éva: Egy speciális kollégium tapasztalatai (44)
A politikai irodalom kiváló terjesztői (44)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Fukász György: Közművelődési szakosító tagozat (48)
Megnyílt a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza (52)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Dr. Voksán József: A pedagógusok szakszervezete az oktatáspolitikai határozat végrehajtásáért (53)

VITA – VÉLEMÉNYCSERE

Simon Ferenc: Továbbképzés a vezetési színvonal emelésének szolgálatában (Vitazáró) (57)

A pártélet mozgalmi jellegéről (Vitaindító) (63)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Egy pártbizottsági ülésről

Mokri Pál: Az alapszervezetek fejlődése és munkájuk színvonala (69)

A hozzászólásokból (73)

Décsy Jenő: Szélesebb körű aktivitást igényel (80)

Méray Tibor: A munkaverseny-mozgalom továbbfejlesztése (85)

Balajcza János: A politikai agitáció irányítása (89)

Tuna Jenő: A tartalmi munka színvonalának emelése (92)

M. S.: Taggyűlés – a reális számvetés szellemében (96)

KAPCSOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Telléri Mária: A lakóbizottságban (99)

Lázár Tibor: Jelzés és intézkedés (101)

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke (102)

Az 1973. évben megjelent cikkek tartalomjegyzéke (1)

A borítón: Kiss István, a Láng Gépgyár esztergályosa (MTI fotó – Fehér)

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Felelős szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111-400, 311-321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660

Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft

Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 529), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra

Terjeszti a Magyar Posta

73.2559/2-12 – Nyomatott a Zrínyi Nyomda RO-72-es rotációs gépén, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

DR. JENEI GYÖRGY
a KB munkatársa:

Népesedéspolitikai feladataink

A népesedési helyzet alakulását pártunk hosszú ideje olyan politikai kérdésnek tekinti, amely alapjaiban érinti szocialista jelenünket és jövőnket. Ezért e kérdéssel a pártnak, a kormánynak, a társadalmi szervezeteknek és a tömegmozgalmaknak, a szocialista társadalomért felelősséget érző embereknek foglalkozniuk kell.

Az 1960-as években megkezdődött egy átfogó népesedéspolitika kidolgozása, melynek alapjait — 1962-ben — pártunk VIII. kongresszusa körvonalazta. E politika megvalósításának jelentős állomásai a népesedési helyzetet javító különböző intézkedések, amelyek a népesedés alakulására *több oldalról, az anyagi-szociális, közegészségügyi és erkölcsi-tudati tényezők együttes figyelembevételével* kívánnak hatni.

Ebben a folyamatban kiemelkedő helyet foglal el a Politikai Bizottság 1973. februári határozata. E határozat megállapította, hogy a jelenlegi helyzet *hosszú távú népesedéspolitikai stratégia* kialakítását igényli, amely figyelembe veszi a nem kifejezetten népesedéspolitikai intézkedéseknek a népesedési helyzetre gyakorolt hatását is. A határozat kimondta, hogy a helyzet javulását állami intézkedésekkel, a társadalmi erők összefogásával és helyi kezdeményezésekkel kell elősegíteni.

Az ezt követő intézkedések közül kiemelkedik a Minisztertanács októberi rendelete. Bár megjelenése óta csupán néhány hét telt el, megállapítható, hogy a párttagság és a közvélemény a helyzet javítását szolgáló intézkedéseket szükségesnek tartja, s hatásukat reálisan értékeli. Így azt is világosan látja, hogy ezek nem oldhatnak meg azonnal, rövid időn belül immár évtizedes problémákat. Az intézkedések fogadtatásában ugyanakkor jelentkeznek azok a szemléleti problémák is, amelyek kísérő jelenségei, nemegyszer forrásai is népesedési gondjainknak.

A népesedéspolitika — egységes rendszer

A szemléleti problémák sorában helyenként a határozat „felparcellázására" törekednek. Nemegyszer szembeállítják egymással az egyes intézkedéseket, az egyiket szükségesnek, a másikat feleslegesnek vagy egyenesen károsnak ítélve.

A párt népesedéspolitikája sokoldalú, de egységes rendszer. A különféle intézkedések ugyan *jellegükben eltérők, de egymással nem állíthatók szembe*, sőt *elszakíthatatlanok egymástól.* Vonatkozik ez a jelenlegi határozatra is, amely különböző részekre tagolódik, de logikailag összefüggő, egységes rendszert alkot. A végrehajtását célzó intézkedések ezért nem értékelhetők önmagukban, csakis a többi intézkedéssel összefüggésben.

Az *anyagi-szociális* intézkedések is együttes hatásukban értékelendők. Ebben az összefüggésben különösen fontos a reális szemlélet. Abból kell kiindulni, hogy a gyermekek nevelésével és eltartásával kapcsolatos költségek viszonylag nagy része jelenleg és még egy jó ideig a családokat terheli. Ám ezt tudva sem szabad lebecsülni a társadalom anyagi-szociális erőfeszítéseit: 1970-ben a 19 éven aluliak fogyasztásának csaknem kétharmadát a szülők fedezték, 36%-át pedig a társadalom. Említést érdemel, hogy 1965 és 1970 között számottevően emelkedett a társadalmi juttatások, köztük elsősorban a pénzbeli juttatások aránya. (A munkásoknál 33%-ról 40%-ra, a kettős jövedelműeknél 27%-ról 37%-ra, a parasztságnál 20%-ról 31%-ra.)

A most született intézkedések tovább javítják az anyagi-szociális helyzetet, de még nem szüntetik meg az aránytalanságokat és feszültségeket. Ez azt is jelenti, hogy *az elkövetkező időszakban további intézkedésekre lesz szükség a többgyermekes családok életszínvonalának javítása érdekében.* A magyar családok jelenleg és a jövőben is számíthatnak a társadalom folyamatos és egyre fokozódó — az anyagi teherbíróképességgel arányos — segítségére

Az anyagi-szociális és az erkölcsi-tudati tényezők összhangja

Akadnak olyanok, akik az anyagi-szociális tényezők (mindenekelőtt a lakáshelyzet, a szociális intézmények, a családi pótlék és a gyermekgondozási segély) meghatározó szerepét túlhangsúlyozva leegyszerűsítik vagy nem veszik figyelembe az erkölcsi-tudati, valamint az érzelmi tényezők hatását a népesedési helyzetre. A közvéleményben találkozhatunk olyan nézetekkel, amelyek minden problémát az anyagi-szociális tényezők korlátaival magyaráznak. Ezen a területen a szélsőséges vélemények különösen sokszínű hálója fedi el a tényeket. Megtalálható az önző, kispolgári mentalitás, amely az élet értelmét anyagi javak szerzésére egyszerűsíti és ebből a meggondolásból kiindulva nem vállal gyereket, vagy legfeljebb egyet. De közrejátszik az a tudatosan vagy tudattalanul valláserkölcsi forrásból táplálkozó felfogás is, amely szerint a gyermek vállalása, gondozása és nevelése áldozat, lemondás a világi örömökről.

Az egyik felfogás szerint tehát az egyéni törekvéseket fel kell áldozni a családi boldogságért, a másik a családot teszi az egyéni önzés függvényévé. E két álláspont csak látszólag ellentéte egymásnak, valójában azonos szemléleti alapra épülnek. *A szocialista erkölcstől és életérzéstől mindkét felfogás egyformán idegen.*

Mi jogos törekvésnek, támogatandó igénynek tekintjük a különböző nagyságú családok életszínvonalának emelkedését, egymáshoz való közelítését, az igényesebb fogyasztási szerkezet kialakítását. Akkor is, ha tudjuk, hogy a gyermek nevelése és gondozása a jelenlegi időszakban még fokozott terheket, anyagi gondokat is jelent.

De nemcsak azt! Meggyőződéssel valljuk, hogy gyermeket nevelni nem áldozat. A gyermek természetes igény, öröm és önfeledt percek forrása. *A házasság a gyermekkel teljesedik családdá.* Hiszen a család nemcsak fogyasztói egység, meghatározott anyagi-szociális szükségletekkel, hanem erkölcsi egység

és érzelmi közösség is. Az emberek erkölcsi arculatának, érzelmi kiegyensúlyozottságának egyik legfőbb mércéje és alakítója.

A család gyermeknevelő szerepe sem csak anyagi gondoskodás, hanem érzelmi, jellemformáló ráhatás is. A család olyan erkölcsi és érzelmi közösség, amelynek értékei, harmóniája, megingásai, feszültségei, felbomlása a felnövekvő nemzedék jellemére és érzelmi életére meghatározó módon hatnak. Népesedéspolitikai intézkedéseinknek egyik alapvető meghatározója a család szerepével kapcsolatos felfogásunk. Intézkedéseink enélkül nem érthetők meg. De nem is valósíthatók meg anélkül, hogy ezt a szemléletet minél szélesebb körben uralkodóvá ne tennénk.

Nem mentes a leegyszerűsítő szemlélettől a *nők helyzetének megítélése* sem. Mindinkább uralkodóvá válik az a nézet, amely a nők munkavállalását már nem a női egyenjogúság vívmányának, nem is egyszerűen gazdasági szükségszerűségnek, hanem ennél többnek: a női életforma *természetes velejárójának* tekinti. Ugyanakkor a nőknek a családi életben betöltött funkciói és a munkavállalás igényei még viszonylag gyakran kerülnek szembe egymással. E szembekerülés hátterében jórészt anyagi-szociális okok állnak, amit a közvélemény érzékel is. Így széles körben fogalmazódik meg — és joggal —, hogy a nők munkavállalásának ütemével és mértékével nem tart lépést a háztartások gépi felszereltsége, a szolgáltató hálózat bővítése és fejlesztése. Ha viszont ezt az ellentmondást konkrétan, sokszínűségében vizsgáljuk, *megtalálhatjuk a helytelen erkölcsi felfogást is*, amit hiba lenne figyelmen kívül hagyni.

A közvélemény ma már elvárja, hogy a nők a munkahelyi feladatok ellátása, a szakmai hozzáértés, a közéleti aktivitás tekintetében egyenlő teljesítményt nyújtsanak a férfiakkal. A családon belüli munkamegosztás viszont ma is erősen hagyományos, s itt nemegyszer a konzervatív erkölcsi felfogás érvényesül. Pedig a családon belüli hagyományos női funkciókat a termelő tevékenységbe bekerülő nő többé nem tudja a régi módon ellátni. A társadalom anyagi teherbíróképessége, a szolgáltatási hálózat fejlődési üteme viszont egyelőre még nem teszi lehetővé, hogy a család válláról levegyük a háztartás terheit. A megoldás jelenleg csak az lehet, hogy mindazokat a családon belüli funkciókat, amelyek nem a nő biológiai sajátosságaiból erednek, *meg kell osztani a családtagok között*. Ellenkező esetben a munkahely és a család együttes emberi, fizikai, erkölcsi és érzelmi terhei megviselik a nőt, károsítják a családot.

A művi vetélés korlátozásának megítélése sem egységes, helyenként bizonytalanságokkal, kétségekkel telített. A korlátozás az intézkedések szerves része. Önmagában nem érthető és értékelhető, de a határozat egésze sem fogadható el a korlátozás elfogadása nélkül.

A művi vetélés korlátozása mindenekelőtt a korszerű fogamzásgátló gyógyszerek és eszközök gyártásának, választékának bővítésével, a hozzájutás feltételeinek könnyítésével függ össze. *A családtervezési lehetőségek összességükben bővülnek úgy, hogy eközben a művi vetélés lehetőségei szűkülnek.* Az intézkedés célja tehát a művi vetélések számának, egészségre ártalmas hatásának csökkentésével és mérsékelésével, a korszerű családtervezési eljárások alkalmazási lehetőségeinek bővítésével *a családtervezési szokások korszerűsítése.*

A művi vetélés korlátozása nemcsak közegészségügyi, hanem anyagi-szo-

ciális intézkedésekkel is összefügg. Az intézkedés ezért a művi vetélést *nem tiltja, hanem korlátozza.* A tiltás káros politikai hatású; irreális intézkedés lenne. A korlátozás szemléleti kiindulópontja az, hogy a családtervezés nemcsak joga az egyénnek. A jelenlegi helyzetben az egyénnek lehetősége nyílik arra, hogy a különböző családtervezési módok között válasszon, tehát megszűnt az egyén kiszolgáltatottsága. Az egyénnek azonban *felelősséggel kell választania!* A szocialista társadalom elvárja, hogy az egyén a családtervezés korszerű módját alakítsa ki. S ez nemcsak a társadalom elvárása, hanem az egyén érdeke is.

A művi vetélés korlátozása tehát nem jelenti az egyén szabadságának korlátozását. Nem térünk vissza a művi vetélés 1956 előtti tiltásához, amely valóban meg nem engedhető módon korlátozta az egyén szabadságát. Ezért 1956-ban a tiltás feloldása indokolt és szükségszerű lépés volt. Ez az intézkedés azonban az egyén családtervezési jogát úgy biztosította, hogy nem kapott megfelelő hangsúlyt a társadalmi felelősség, s emiatt is a családtervezés legelterjedtebb módja a művi vetélés lett. A jelenlegi intézkedésben *az egyén joga és a társadalom felelősségérzete egyaránt kifejezésre jut,* figyelembe véve a nők és a születendő gyermekek egészségének védelmét is.

A népesedéspolitika a társadalompolitika része

A párt népesedéspolitikájában abból indul ki, hogy az anyagi-szociális tényezők javítása a népesedéspolitika alapja, nélkülözhetetlen, semmivel sem pótolható része. De mint már utaltunk rá: a népesedési helyzet nem egyszerűsíthető le kizárólag az anyagi-szociális összefüggésekre. A népesedési problémák hátterében közegészségügyi és erkölcsi-tudati tényezők is meghúzódnak, amelyeket nemcsak anyagi-szociális intézkedésekkel, hanem közvetlenül is formálni-alakítani kell. A népesedéspolitika ezért *komplex jellegű, különböző célokat és intézkedéseket tartalmaz.*

Hatékony népesedéspolitika azonban önmagában nem létezik! A népesedéspolitikai célokat csak az adott társadalmi-történeti feltételekhez, a politikai irányvonalhoz igazodva lehet kijelölni. E célokat tehát nemcsak külön kell érvényesíteni, hanem *a gazdaság- és társadalompolitika részeként* is. Más szóval úgy mondhatnánk: a népesedéspolitika életszínvonal-politika is, foglalkoztatáspolitika is, gazdaságfejlesztési politika is.

A népesedési helyzet alakulására nemcsak a kifejezetten népesedéspolitikai célok, alapelvek és intézkedések hatnak, hanem más intézkedések is. Mégpedig nem csupán a gazdaságpolitikai jellegűek. A jogalkotás, az oktatáspolitikai intézkedések, az egészségügyi politika ugyancsak nem kevéssé befolyásolja a népesedési helyzetet.

Jelentős az erkölcsi-tudati tényező hatása is: a szocialista humanizmus érvényesülése a családi életben; a dolgozó anyákkal, a nagycsaládosokkal kapcsolatos munkahelyi közszellem; az anyaság megbecsülése, tisztelete. A népesedési helyzetben tehát tükröződik a társadalom fejlettségi szintje, és megfordítva: a népesedési helyzet a társadalmi fejlődés lényegi alkotórésze.

Ezen az alapon kell elutasítani azt a nacionalista előítéletet, amely mennyiségi tényezőkre egyszerűsíti le a társadalmi fejlődés és a népesedési helyzet összefüggését, s ezen az alapon dramatizálja a kialakult helyzetet. Ez persze nem jelentheti azt, hogy teret engedünk azoknak a közömbös, cinikus nézeteknek, amelyek viszont feleslegesnek ítélnek bármiféle népesedéspolitikai intézkedést.

A párt népesedéspolitikájának célja a népesedési helyzet *mennyiségi és mi-*

nőségi tényezőinek együttes javítása. Olyan problémákról van szó (a koraszülöttek arányának növekedése, a csecsemő-halandóság, a testileg vagy szellemileg fogyatékos gyermekek számának és arányának növekedése, a népességszám lüktetésszerű alakulása, az egyke tömegjelenséggé válása), amelyek kampányfeladatokkal, egyoldalú mennyiségi szemlélet alapján nem oldhatók meg, de amelyekkel felelősséggel kell szembenézni és megoldásukon munkálkodni.

A pártszervezetek feladatai

A népesedési helyzet javítása össztársadalmi feladat. Az anyagi-szociális, a közegészségügyi, az erkölcsi-tudati összetevőket mindenekelőtt a központi intézkedések alakítják. Hatékony központi erőfeszítések nélkül a helyzet nem javítható. De ezek az intézkedések önmagukban lényeges javulást nem eredményezhetnek. A pártszervezeteknek ezért tudniuk kell, hogy a határozat végrehajtása *munkahelyi feladat* is. A vállalatoknak és az üzemeknek, a társadalmi szervezeteknek a munkások, alkalmazottak élet- és munkakörülményeit javító erőfeszítései, vagy éppen nemtörődömségük számottevően befolyásolják a népesedési helyzet alakulását.

A pártalapszervezetek *irányítsák és koordinálják* a helyi tevékenységet. Támogassák és szorgalmazzák a helyi kezdeményezéseket. Abban a tudatban, hogy a határozat végrehajtása nem kampányfeladat, nem korlátozható egyetlen vagy néhány akcióra. A helyzet javulását csak a társadalmi szervezetek összehangolt, folyamatos és rendszeres tevékenysége eredményezheti.

A népesedéspolitikai határozat eredményes végrehajtása *nem valamiféle külön feladat, hanem különböző jellegű tennivalók része.* A határozat alapelveit érvényre kell juttatni a vállalati bérpolitikában, foglalkoztatáspolitikában, a szocialista demokrácia fejlesztésében, s a vállalati élet számos egyéb területén.

A végrehajtás során mindenütt figyelembe kell venni a munkahelyi sajátosságokat. A konkrét lehetőségek és feltételek számbavétele alapján jelölhetők ki a folyamatos, hosszabb távú feladatok. Ez nemcsak a termelővállalatok pártszervezeteire vonatkozik. Az egészségügyi és az oktatásügyi intézmények pártszervezeteire például sajátos feladatok hárulnak, s ezek meghatározására az irányító pártszerveknek is célszerű fokozott gondot fordítaniuk.

Szorosan kapcsolódik a tevékenység a *népolitikai határozat* valóra váltásához, a pártszervezetek azon törekvéséhez, hogy a munkafeltételek és a munkahelyi légkör javításával a dolgozó nők, a nagycsaládosok helyzete is kedvezően változzék. A pártszervezetek segítsék most fokozott erővel a szakszervezet és a KISZ ez irányú kezdeményezéseit, igényeljék a gazdasági vezetés segítségét is. A terhes nők, az anyák, a nagycsaládosok élet- és munkakörülményeinek alakulását folyamatosan kísérjék figyelemmel. Vizsgálják meg — a szakszervezettel közösen — a vállalati kedvezmények alakulását és azok bővítési lehetőségeit. A választott testületek rendszeresen értékeljék a gazdasági vezetés és a társadalmi szervezetek ez irányú tevékenységét.

A népesedési helyzet alakulása az emberek személyes ügye, de nemzeti és társadalompolitikai ügy is egyben. A felnövekvő nemzedék emberi értékei, tudása, erkölcsi arculata, cselekvőkészsége nem egyszerűen a szülők magánügye, a családok öröme vagy bánata, hanem szocialista fejlődésünk egyik alapvető tényezője és biztosítéka is. Hazánk jövője, nemzedékek élete és sorsa, a szocialista fejlődés lendülete, perspektívája jelentős mértékben függ attól, hogy népesedéspolitikai törekvéseinket maradéktalanul valóra tudjuk-e váltani.

A zárszámadó közgyűlésekre készülve

Az ország egész közvéleménye figyelemmel kísérte ebben az esztendőben a mezőgazdaságban dolgozók erőfeszítéseit: hogyan sikerül leküzdeniük az aszályos időjárás okozta nehézségeket? Bár végleges számvetésre még nem kerülhet sor, az előzetes számítások szerint 1973-ban a mezőgazdaság bruttó termelési értéke — változatlan áron számítva — mintegy öt százalékkal haladja meg az előző évit. Csapadék tekintetében kiegyensúlyozott időjárás esetén minden terményféleségből rekorderedmények születhettek volna! De ezen keseregni napjainkban már felesleges, hiszen a mezőgazdaság dolgozói így is eredményes évet tudhatnak maguk mögött.

Örvendetesek a mezőgazdaság szép eredményei, s még inkább az, hogy *a terület túlnyomó részén gazdálkodó termelőszövetkezetekben a bruttó termelési érték növekedése dinamikusabb az országosnál: mintegy nyolc százalékkal haladja meg az előző évit!* E növekedést mindenekelőtt a nagyüzemi gazdálkodásban rejlő lehetőségek okos és célszerű kihasználása tette lehetővé. Az idén ismételten bebizonyosodott, hogy csak a nagyüzemek képesek szembeszállni a természeti csapásokkal. Ebben elsősorban az öntudatban mindjobban fejlődő szövetkezeti gazdáké, vezetőké az érdem. Helytállásuk értékéből mit sem von le, ha megemlítjük, hogy a technikai, műszaki feltételek ez évben kedvezőbbek voltak, mint eddig bármikor. Ez egyben azt is mutatja, hogy a szövetkezeti parasztok tudatának, szakmai hozzáértésének alakítása mellett a jövőben is nagy gondot kell fordítani a termelés anyagi-technikai feltételeinek javítására.

A termelési érték dinamikus fejlődése nyomán a termelőszövetkezetek többségében *a felosztható jövedelem meghaladja a tervezettet.* Ennek elosztása sem mentes azonban a gondoktól: mennyit osszanak a tagoknak, mennyit tartalékoljanak, mennyit fordítsanak a gazdaság fejlesztésére? Bár ezek elsősorban gazdasági kérdéseknek tűnnek, mégis *politikai jelentőségük és hatásuk* van.

A termelőszövetkezeti pártszervezeteknek, amelyek egész évben folyamatosan munkálkodtak a jobb termelési eredményeken, most a zárszámadási előkészületek időszakában is össze kell hangolniuk az egyéni, a csoport- és a népgazdasági érdekeket. Akkor szolgálják ezt legjobban, ha részletesen elemzik szövetkezetük helyzetét, s ennek alapján egyértelműen foglalnak állást a gazdálkodás legfőbb kérdéseiben, a kommunisták pedig egységesen képviselik

ezt a szövetkezeti tagok körében. Olyan politikai hangulat, olyan gazdaságpolitikai szemlélet kialakítására kell törekedniük, *hogy háttérbe szoruljanak mind a túlzott egyéni törekvések, mind pedig egyes vezetőknek azon törekvései, hogy a termelőszövetkezet teherbíróképességét meghaladó fejlesztésbe kezdjenek.* Egyik szélsőséges álláspont érvényesülése sem szolgálja a szövetkezeti tagok érdekeit. Az előbbi esetében háttérbe szorulna a közös gazdaság fejlesztése, az utóbbi pedig a tagok életszínvonalának stagnálásához vezetne.

A zárszámadási mérleget a szövetkezeti vezetőségek készítik elő, s a közgyűlések fogadják el, illetve erősítik meg. Szövetkezetenként változik — a gazdasági helyzettől, a teherbíróképességtől függően — a részesedési alap, a fejlesztési alap, a szociális és a kulturális alap, valamint a biztonsági alap mértéke, aránya. Az egyes szövetkezetek helyzetének, adottságainak figyelembevétele mellett a pártszervezeteknek munkájukban, politikai döntéseikben számos általános politikai és gazdaságpolitikai elvet kell figyelembe venniük, s azokat érvényesíteniük. Ez utóbbiak elhanyagolása a szükséges egyensúly felborulásával, fontos politikai, társadalmi, gazdaságpolitikai érdekek megsértésével járhat együtt.

Melyek azok az általános elvek, amelyeknek érvényesülése egyaránt kifejezésre juttatja az egyének, a csoportok és a társadalom érdekeit?

A *részesedési alap arányának és mértékének meghatározása* jelenti az egyik legnagyobb gondot a szövetkezetekben. Ez érthető is, mivel közvetlenül érinti a tagokat, köztük a kommunistákat is. Természetesen a párttagok is arra törekednek, hogy családjuknak lehetőleg minél jobb életet teremtsenek. A kommunistákat azonban e törekvésükben is az jellemzi, hogy nem helyezik egyéni érdekeiket a közösség, a népgazdaság érdeke elé. Éppen ezért nekik a jelenlegi „kevesebb" mellé kell állniuk akkor, ha ez a jövőbeni „többet" segíti. Ez a több pedig a szövetkezet kiegyensúlyozott fejlődése, az évközi jövedelmek rendszeres kifizetése, a szükséges alapok képzése stb.

A szövetkezetek gazdálkodásában, jobb eredményeiben nagy szerepet játszik *a gépesítés, a kemizálás, az új termelési rendszerek bevezetése.* Egy-egy szövetkezet felosztható jövedelme napjainkban nemcsak az emberi munkaerő fokozott igénybevételével növekedhet, hanem úgy is, hogy a gépesítéssel csökken a felhasznált emberi erő mennyisége, és könnyebbé válik a fizikai munka. *Indokolatlan* tehát a részesedési alap, illetve a személyi jövedelmek — az elvégzett munkával arányban nem álló — túlzott növelése. *Egyrészt* az érvényben levő szabályozó rendszer bizonyos jövedelemszint felett az erre törekvő szövetkezeteket olyan elvonással terheli meg, ami nem áll arányban a növelt jövedelmekkel. *Másrészt* a személyi jövedelmek túlzott növelése esetén kevesebb pénz jut a technika fejlesztésére, ez pedig egyik legfőbb forrása a szövetkezetek további boldogulásának.

A munkával arányban nem álló, túlzott személyi jövedelmek kiosztása a szövetkezetek között, és azokon kívül is társadalmi *feszültségeket okozhat.* A szövetkezetek egyharmadában — kedvező adottságaik és eredményes munkájuk eredményeként — már eddig is viszonylag magasra emelkedtek a személyi jövedelmek. Az a tapasztalat, hogy ezeknek a gazdaságoknak a körzetében működő többi tsz még abban az esetben is törekszik a számottevő jövedelem növelésére, ha annak nincsenek meg a gazdasági feltételei. Ezekben a gazdaságokban a vezetők és a tagok „versenyben" akarnak maradni a kedvezőbb adottságú, esetleg jobban dolgozó szövetkezetekkel és a magasabb jövedelmekkel is magukhoz igyekeznek „kötni" tagjaikat. Az ilyen „versenyfutás" azonban, ha a gazdasági feltételekkel nem törődnek kellően, végeredményben az elmaradás növekedéséhez vezet. A személyi jövedelmek indokolatlan növelése — még ha a szövetkezetek egy részében rendelkezésre

állnak is az anyagiak — társadalmi életünkben is feszültségek forrásává válhat. Az 1960-as évek második felében a párt a szövetkezeti parasztok jövedelmének dinamikus fejlesztését tűzte ki célul. Abban az időszakban ez indokolt is volt, mert a parasztság mind a jövedelmek, mind pedig az élet- és munkakörülmények tekintetében elmaradt a munkásosztálytól. Ez az aránytalanság azonban megszűnt, a jövedelmek kiegyenlítődnek, s a továbbiakban a munkás— paraszt jövedelmi színvonal azonos ütemű növelése a cél. A szociális és kulturális lehetőségek, a munkakörülmények, valamint a társadalmi szolgáltatások tekintetében a parasztság egyelőre még elmarad a munkásosztálytól.

E tényből fakadnak a feladatok is. *A pártszervezetek küzdjenek a szövetkezeti tagok jövedelmének indokolatlan emelése ellen, de ugyanakkor érjék el, hogy a felosztható jövedelemnek az eddiginél nagyobb százalékát fordítsák társadalmi juttatásokra: nyugdíj-kiegészítésre, a szociális körülmények, a kulturális lehetőségek fejlesztésére.* Igyekezzenek a meglevő különbségek kiegyenlítéséhez saját erejükkel is hozzájárulni. Számos szövetkezetben például a fejlődést a fiatalok hiánya akadályozza. Ezekben a szövetkezetekben különösen fontos, hogy javítsák a tagok munkakörülményeit, nagyobb anyagi áldozatot hozzanak a kulturális lehetőségek gyarapítására. Napjainkban egyébként az erre a célra fordított pénz *a lehető legjobb beruházás,* ugyanis a tagság műveltségének, szakmai tudásának fejlődése közvetlenül segíti a termelés fejlesztését is.

A szövetkezetek fejlődésének jelenlegi szakaszában a tagok jövedelmének a munkásosztályéval azonos ütemű emelése mellett a *gazdálkodás fejlesztése* a legnagyobb feladat. Ezt példázza az idei esztendő is: az előző évek nagyarányú beruházásai teremtették meg a technika fejlesztésének alapjait, s e technika birtokában vehették fel sikerrel a küzdelmet az aszályos időjárással. Csak a termelés anyagi-technikai fejlesztésével érhető el a jövőben is a szövetkezetek egyenletes fejlődése.

Az elmúlt években *differenciálódtak* a termelőszövetkezetek. Mintegy egyharmaduk — felhasználva a párt és a kormány teremtette kedvező lehetőségeket, az átlagosnál jobb termelési körülményeit — gyorsan fejlődött. Ezekben a szövetkezetekben a gazdálkodás színvonala és a tagok életszínvonala jóval *az átlag felett* van. Amikor ezekben a szövetkezetekben a felosztható jövedelemről döntenek, figyelembe kell venniük, hogy a *jövőben a termelést elsősorban saját erejükből kell fejleszteniük.* Annyit kell tartalékolniuk erre a célra, hogy fedezzék a termelés folyamatos növekedésének költségét. A *közepes* szintre jutott szövetkezetekben a felosztható jövedelemről annak tudatában döntsenek, hogy — bár az állam segít fejlesztési célkitűzéseik megoldásában — a jövőben *az eddigieknél nagyobb arányban kell hozzájárulniuk* gazdaságuk fejlesztéséhez. Napjainkban a *kedvezőtlen adottságú* szövetkezetek fokozott támogatása kerül napirendre. Illetékes párt- és állami szervek most keresik ennek legcélszerűbb megoldását. A társadalom érdeke kívánja azt, hogy az e kategóriához tartozó szövetkezetek helyzete véglegesen rendeződjön, s az sem kétséges, hogy ez csakis *a társadalom fokozott segítségével érhető el.*

A termelőszövetkezetek gazdálkodását elemezve a legtöbb gondot a nagyobb gabonatermés *tárolása* és az *állattenyésztés* jelenlegi színvonala okozza. Az előbbi a raktár- és szárító kapacitás erőteljes fejlesztését igényli, míg az állattenyésztésben a takarmánybetakarítás gépesítését és a takarmánytáp gyártását célszerű előtérbe helyezni a fejlesztésnél. Azokban a szövetkezetekben, ahol zöldségtermeléssel vagy ipari növények — cukorrépa, dohány — termelésével is foglalkoznak, ott ezek gyorsabb gépesítése a feladat.

A *szociális és kulturális alap* célja megszüntetni a szövetkezeti tagság hátrányos szociális és kulturális körülményeit. A szövetkezetek anyagi helyzetük-

nek megfelelő összeget fordítsanak ennek megoldására. A szövetkezetek vezetőségei ne egyedül igyekezzenek e gondjaikat megoldani, hanem fogjanak össze községük állami, társadalmi szerveivel, más gazdasági egységeivel. A szövetkezetek tagjai községükben élnek — tehát a munkahely és a lakóhely azonos —, ezért az a helyes, ha a kulturális és a szociális célra fordítandó összegek felhasználásánál egyeztetik a terveket és a lehetőségeket.

A szövetkezetek gazdálkodásában fontos követelmény *a biztonságos termelés*. Ezt egyrészt a termelés feltételeinek állandó javításával érhetik el — így a tagok jövedelme is kiegyensúlyozott lehet —, másrészt a *biztonsági alap* képzésével. Az előző években, számos szövetkezetben csak a biztonsági alap igénybevételével kerülhették el a tagok jövedelmének nagymértékű csökkenését. A jó gazda a jövőre is gondol! Az a helyes, illetve kívánatos, hogy a szövetkezetek biztonsági alapjában a felosztható jövedelemnek mintegy *egyharmada* legyen. Természetesen ilyen összegű alap biztosítása nem egy esztendő feladata, de a mostani zárszámadáskor, amikor a szövetkezetekben a tervezettnél jobban növekszik a felosztható jövedelem, jó ha gondolnak erre.

A termelőszövetkezetek pártszervezetei minden év végén segítik a gazdasági vezetést a zárszámadás politikai előkészítésében. E munkában már sok tapasztalatot szereztek. A politikai előkészítés formái, módszerei igen változatosak, de valamennyi azt a célt szolgálja, hogy bevonják a tagokat az éves munka értékelésébe, tájékoztassák őket a várható eredményekről, s *megfelelő politikai légkört* teremtsenek az év e nagy eseményének lebonyolításához. Természetes tehát, hogy a pártszervezetek az idén is felhasználják gazdag tapasztalataikat a politikai munkában, s kellően támogatják a szövetkezetek vezetőségét. A jó politikai légkör megteremtésének azonban számos tartalmi követelménye van.

E követelmények közül első helyen kell említeni *a kommunisták egységes állásfoglalásának kialakítását*. A kommunistákat jóval a tagokat megelőzően kell tájékoztatni a gazdálkodás eredményeiről, a szövetkezet helyzetéről. Ez

A turai Gulgamenti Tsz-ben tizezer fej salátát nevelnek fólia-sátrak alatt

(Fotó: Koppány György)

több szempontból is elengedhetetlen. A kommunisták ugyanis nem csupán „megismerik" a szövetkezet gazdálkodásának jellemző számadatait, hanem párttaggyűlésen feladatuk a szövetkezeti vezetőség munkájának értékelése is. Éppen ezért ne közvetlenül a zárszámadás előtti napokban tartsák meg a taggyűlést, hanem annyival előtte, hogy még elég idő álljon a párttagok rendelkezésére a taggyűlés határozatainak a tsz-tagokkal való ismertetésére. Bár a helyes határozatok alapvető fontosságúak, csak akkor szolgálják a szövetkezetek fejlődését, ha a termelőszövetkezeti tagok megismerik és magukévá teszik azokat. Ehhez pedig idő szükséges. Tavaly számos szövetkezeti pártszervezetben közvetlenül a közgyűlés előtti napon tartották a taggyűlést, s ezzel elvették az időben történő politizálás lehetőségét.

A zárszámadó közgyűlés — mint munkaértekezlet — csak akkor tölti be feladatát, ha a vezetőség beszámolója őszinte, a valóságot tárja a tagok elé. A beszámolónak nem csupán a számadatokra kell épülnie — lehetőleg ezek közül csak a legfontosabbakat tartalmazza —, hanem vegye figyelembe a termelőszövetkezeti tagság véleményét is. A fejlesztés céljainak meghatározásában is ki kell kérnie a vezetőségnek a termelőszövetkezet tagságának véleményét. Csak így számíthat arra, hogy ezekben megnyeri a tagság bizalmát. A vélemény-nyilvánítás azonban nem csupán lehetősége a tagságnak, hanem az alapszabályban biztosított joga is. A tsz-vezetőségnek tehát biztosítania kell, hogy a szövetkezet minden tagja élhessen e jogával.

A termelőszövetkezeti pártszervezetek ne csupán a termelés mennyisége és más mutatók alapján értékeljék gazdasági egységük tevékenységét, hanem elsősorban a párt központi szerveinek határozatait vegyék alapul. A Központi Bizottság 1972. november 14—15-i határozata hosszú időre megszabja a termelőszövetkezetek tennivalóit is. Ugyancsak párthatározat kötelezi az alapszervezeteket az üzem- és munkaszervezés fejlesztésének, a termelési szerkezet egyszerűsítésének, a nem gazdaságos termelés visszaszorításának előmozdítására. A párthatározatok teljesítésének középpontba való állítása eredményezheti azt, hogy a gazdálkodás, a mozgalmi munka legfontosabb problémáit vizsgálják, s nem érvényesül valamiféle szűk prakticista szemlélet a jövőre vonatkozó döntéseikben, hanem helyet kapnak bennük a népgazdaság igényeit kielégítő távlati célok is.

Kovács Imre—Mihók Sándor

MINDEN PÁRTMUNKÁS HASZNOS SEGÍTŐJE!

A pártélet és a pártmunka időszerű kérdései

416 oldal
Ára: 29,— Ft
KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A jobb tájékoztatás szolgálatában

Az Országgyűlés 1973. október 4-i ülésén elfogadta az új statisztikai törvényt. Nem érdektelen megemlíteni, hogy a legújabb szabályozás éppen 100 évvel követi az első statisztikai törvényt, amelyet a magyar statisztikai szolgálat megalapítója, *Keleti Károly* és munkatársai dolgoztak ki.

Az új törvény az 1952. évi VI. tv. helyébe lép. Ez a felszabadulás után alkotott statisztikai törvény már figyelembe vette a megváltozott követelményeket, azokat az új igényeket, melyeket az új társadalmi-gazdasági viszonyok, a tervgazdálkodás bevezetése támasztottak a statisztika iránt.

A statisztikai szolgálat az elmúlt csaknem negyedszázadban teljesítette feladatát: a párt- és állami irányítás, a szocialista tervgazdálkodás a társadalmi élet tudományos megismerése nélkülözhetetlen eszközévé vált.

Mi tette mégis szükségessé a statisztikai munka, az országban folyó statisztikai tevékenység újraszabályozását?

Társadalmunkban és gazdaságunkban az utóbbi másfél évtizedben — s abból is különösen az utóbbi négy-öt évben — erősen felgyorsult a fejlődés. A fejlődés fokozódó üteme és a fejlesztési célkitűzések megalapozása a korábbinál lényegesen több adatot igényelnek. A döntések előkészítéséhez részletesebb elemzésekre, az információk közlésének meggyorsítására van szükség. Röviden: az információs igények lényegesen fokozódtak, s a statisztikának, ha feladatait jól akarja ellátni, a szocialista fejlődés távlati követelményeinek is meg kell felelnie.

Az 1952. évi VI. tv. már nem alkalmas arra, hogy a statisztikai tevékenységet a megváltozott igényeknek megfelelően szabályozza. Egyes rendelkezései pedig kifejezetten elavultak. A régi statisztikai törvény például egyes hatáskörök tekintetében túlzottan központosított (centralizált) rendezést írt elő. Az országban valamennyi adatgyűjtés elrendelését — a Minisztertanácstól átruházott hatáskörben — a Központi Statisztikai Hivatal elnöke engedélyezte. Ennek az intézkedésnek tarthatatlansága már napvilágra került nemcsak a megoldás nehézségei, hanem amiatt is, mert akadályozta a minisztériumok operatív irányító munkájához szükséges gyors és zavartalan információellátást. Éppen ezért a Központi Statisztikai Hivatal elnöke a minisztériumi adatgyűjtések engedélyezési jogkörét a miniszterekre ruházta át. Ez az élet által kikényszerített ésszerű megoldás a későbbiekben azonban a statisztikai adatgyűjtések és más statisztikai tevékenységek területén nem kívánatos jelenségekhez vezetett. Növekedtek az indokolatlan, a párhuzamos adatgyűjtések, s ez feleslegesen terhelte az adatszolgáltatókat és adatgyűjtőket. Az egységes statisztikai fogalmak, módszerek, csoportosítások hiánya is gyakran okozott értelmezési zavarokat.

Más példákat is lehetne még említeni, de talán ennyi is elég az új szabályozás szükségességének bemutatására. Az új statisztikai törvénynek éppen az az alapgondolata, hogy lehetővé tegye *az egységes, összehangolt állami statisztikai rendszer* kialakítását, elősegítse az adatok *megbízhatóságának*, az adatközlés és tájékoztatás *gyorsaságának* fokozását, és ezzel egyidejűleg a költségek ésszerű keretek között tartását.

A törvény mindazok számára biztosítja a szükséges információk megszerzését, akik valamilyen szinten vezetnek, irányítanak. A statisztikai tevékenység ellátásában munkamegosztást ír elő. Megkülönbözteti a *központi állami statisztikát*, amit továbbra is a Központi Statisztikai Hivatal lát el és az

igazgatási statisztikát, azaz a minisztériumok, országos hatáskörű szervek és tanácsok saját feladataik érdekében ellátott statisztikai tevékenységét. A párhuzamos, felesleges és szakszerűtlen adatgyűjtéseket akadályozza meg az az intézkedés, melynek értelmében az igazgatási statisztikát végző szervek adatgyűjtés elrendelési jogköre csak a központi állami statisztikából be nem szerezhető adatokra terjed ki. Továbbá, hogy adatgyűjtéseiket elrendelés előtt — összehangolás céljából — bemutatják a Központi Statisztikai Hivatalnak. Az adatszolgáltatók és a szakszerűség védelme érdekében adatgyűjtést az állami statisztikai rendszerhez tartozó szervek rendelhetnek el. Társadalmi szervek, kutatóintézetek stb. csak az adatközlők *önkéntes* vállalása útján gyűjthetnek adatokat, amire azonban kötelesek az adatszolgáltatók figyelmét felhívni. Az illetékes állami szervek az ilyen jellegű adatgyűjtő tevékenységet időnként megvizsgálják.

Az egységes állami statisztikai rendszer kialakítása érdekében a Központi Statisztikai Hivatal gondoskodik az egységes fogalmak, módszerek, osztályozások és egyéb statisztikai előírások kidolgozásáról és bevezetéséről. Az egységes, összehangolt rendszer kialakítását az erre a célra létesített Statisztikai Koordinációs Bizottság is segíti.

Lényeges vonása az új statisztikai törvénynek az adatszolgáltatók fokozott jogi védelme. Az 1952. évi törvénnyel szemben az új törvény előírja, hogy az állami, szövetkezeti szervek, társadalmi és más szervezetek egyedi adatait milyen különleges feltételek mellett lehet közzétenni. Kimondja, hogy magánszemélyek, állampolgárok körülményeire vonatkozó adatot csak statisztikai célra szabad felhasználni. Az általuk közölt adatok más magánszemélyek, vagy illetéktelen szervek tudomására nem juthatnak.

Az is új vonás, hogy a jelenlegi statisztikai törvény — a korábbiakkal szemben — az egész statisztikai tevékenységet bevonja a szabályozás körébe, nemcsak az adatgyűjtést ragadja meg. A társadalmi és gazdasági helyzetről történő tájékoztatás országos szintű megszervezése pl. lehetőséget nyújt arra, hogy a statisztikai adatokat a vezetés különböző szintjein kívül megismerhessék és hasznosíthassák a tudományos intézmények is. Hasonlóan fontos feladat a közvélemény tájékoztatása. Erre a Központi Statisztikai Hivatal eddig is nagy gondot fordított. A különböző közlemények, kiadványok segítséget nyújtottak az állami és társadalmi szervezetek propagandistáinak politikai munkájukhoz. Az éves, ötéves tervjelentések, a különböző heti- és napilapokban közzétett statisztikai elemzések folyamatosan képet adnak a legidőszerűbb kérdésekről. Ezekhez járulnak még a számok nyelvén informáló Statisztikai Havi Közlemények és más időszakos kiadványok. Különösen alkalmasak a tájékozódásra és tájékoztatásra az országos és megyei statisztikai évkönyvek és zsebkönyvek, valamint a négyévenként több nyelven is kiadott „Mai Magyarország".

Az új törvény adta keretek között tovább javíthatjuk információs tevékenységünket — a publikációk számának növelése nélkül — azzal is, hogy az egyszerű adatközlések mellett elmélyültebb, igényesebb elemzéseket teszünk közzé. A társadalmi-gazdasági jelenségek lényeges összefüggéseinek kidomborításával használható érveket adunk a tömegpolitikai munkához és egyidejűleg szélesebb körben tájékoztatjuk a közvéleményt.

Bálint József
államtitkár,
a Központi Statisztikai Hivatal elnöke

Újabb lendületet a munka- és üzemszervezésnek

Éppen két esztendeje, hogy a Központi Bizottság 1971. december 1-én határozatot hozott a munka- és üzemszervezés korszerűsítésére és ezzel egyidőben a munkaversenymozgalom fellendítésére. A két határozat összefüggését ma már aligha kell bizonygatni. Ezekről a kérdésekről az elmúlt hetekben a legkülönbözőbb szinteken és fórumokon folyt eszmecsere.

Jelentős tapasztalatcsere zajlott le Kőbányán, Budapest legjelentősebb ipari kerületében. A kétnapos tanácskozáson több mint százan mondták el véleményüket a határozatok végrehajtásáról. A konferencia érdekessége — vagy újszerűsége —, hogy nemcsak meghallgatták a résztvevők, melyik vállalat hogyan valósítja meg a határozatot, hanem a tett színhelyén meg is nézték a különböző vállalatok tevékenységét: az ésszerűsítéseket, a modern technológiai eljárásokat, a gépesített termelésirányítást, a helyi programokat stb. A hallottak és látottak alapján adunk közre egy-egy gondolatot.

A jólét megteremtésének eszköze

Vállalatainknál *a határozat valóra váltása megkezdődött* — állapította meg a kerületi pártaktíva. Hogy-hogy megkezdődött? A megfogalmazás így valóban furcsának tűnhet, hiszen a határozat már két éve látott napvilágot. S ezalatt mégiscsak történt valami. Igaz, akadtak vállalatok, amelyek nem láttak azonnal munkához, mert várták a felső utasítást, értékes időt veszítve így el. De az elmúlt időszakot általában az aktív tevékenység jellemezte. Mégis most jutottak odáig, hogy nyugodt szívvel mondhatják: *a szervezési tevékenységet alapvetően a határozat szelleme hatja át.*

Maga a munkaszervezés ugyanis egyáltalán nem új dolog, és sohasem lehet befejezettnek nyilvánítani. De az is igaz, hogy a *megszokás* csonttá merevíthet munkafolyamatot, munkarendet, szervezetet, s ugyanígy a szervezés lehet *öncélú* is, ha csak a változás a cél, ha mellőzi a közösség tényleges érdekét. S egyik sem ismeretlen vállalatainknál. Volt, van és feltehetően sokáig lesz is még maradi szemlélet, „ha eddig jó volt, ezután is jó lesz" felfogás. Másrészt olyan elképzelés is, hogy a szervezés csodaszer, amely egycsapásra megoldja a termelési folyamat összes gondját-baját.

A szervezés szerepének helyes értelmezését az egyik fő feladatnak kell tartani. Számos példával bizonyították: ha ebben egységes a felfogás, a legnehezebb akadály gördül el. A határozat ismertetésére, éppen ezért, kevésnek bizonyultak a szokásos formák: a taggyűlések, az általános tájékoztatók, a beszámoltatások. Mert mi történt ezek után? Az emberek többnyire helyeseltek, de sokáig nem tudták — s így utólag egyes pártszervezetek is hasonlóan értékelték saját helyzetüket —, mit is kellene nekik az adott munkahelyen tenniök. S mindaddig, amíg ez nem volt egyértelmű, lényegében nem lehetett szó a határozat megvalósításáról. Általában ugyanis egyetlen határozatot sem lehet valóra váltani, és különösen nem a munka- és üzemszervezésről szólót, amelyik tipikusan munkahelyi feladat, konkrét eljárásokhoz, munkafolyamatokhoz, gyártmányokhoz és szervezetekhez kapcsolódik. Tulajdonképpen ezek változtatásával, korszerűsítésével ölt testet a határozat. Ez bizonyos értelemben magyarázatát adja annak is, hogy a munka- és üzemszervezésről szóló határozat végrehajtása más ütemben folyik, mint az egyéb határozatoké. *Komplexebb, nehezebb szinte*

minden más üzemi feladatnál. Éppen ezért igényel minden változtatás különös bíráló figyelmet: az elképzelések, szervezési változtatások valóban jobbak-e az előző megoldásnál, egy-egy intézkedés hogyan érinti az adott terület dolgozóit. Ezek tisztázása minden egyes intézkedés alapja, mert a legjobb megoldás sem önmagától valósul meg, a korszerűt is akarni kell, különben az egész szervezeti módosítás értelmetlenné, haszontalanná válik.

A tanácskozás sokoldalúan bemutatta a szervezés bonyolultságát. De azt is érzékeltette, milyen veszélyeket rejt magában a bonyolultság túlhangsúlyozása. Lefegyverzi a munkásokat, azokat, akiknek aktív cselekvésén, hozzáállásán áll vagy bukik a határozat sorsa. Nem véletlen, hogy több munkahelyen is felvetődött: „Mit tehetünk mi? A mi műhelyünkben nincsenek olyan nagy dolgok! Nekünk anyag meg szerszám kellene, hogy dolgozhassunk, és nem szervezés! Nincs nekünk időnk a szervezésre, nekünk termelni kell." Az ilyen és hasonló vélemények összefüggnek azzal, hogy a munkaszervezést jó ideig kívülről jövő kényszerként fogták fel, különváltan élt a napi munkától. Ezeknek a feltevéseknek azonban — s erre a beszámolók és a hozzászólók is utaltak — van, vagy még inkább volt alapja is. Készültek például a munkaszervezésre vállalati programok rövid és hosszabb távra, de ezek éppen, mert sokat markoltak, nem mutatták meg, mi is az adott területen a legfontosabb szervezési feladat. Vásároltak, üzembe állítottak különböző rendszerű számítógépeket, de helyenként a műhelyekben hiányzott az egyszerű szorzógép is. Sorra-rendre készültek a kötetekre szóló szervezési tanulmányok, de kimaradt belőlük a termelést irányítók és a termelést végzők tapasztalata. Létesültek szervezési, ügyvitelgépesítési és más elnevezésű csoportok, osztályok, megjelentek különböző tanácsadók, szakemberek, akikről a munkahelyeken azt sem tudták, mi a szerepük. Összegezve: *a szervezést igen sok helyütt célnak és nem a jó munka eszközének tartották.*

Pedig a határozat egyértelműen kifejezi, hogy a munka- és üzemszervezés fejlesztését nem a divat diktálja, szigorú szükségszerűség ez, amit a termelékenység növelése, a hatékonyság fokozása igényel. A gazdálkodásban ugyanis *most ez a legdöntőbb erőforrás,* a mi helyzetünkben *ebben van a legtöbb tartalék.* A munka jobb megszervezése, a gyártási folyamatok korszerűsítése, az ügyvitel egyszerűsítése és gépesítése mind-mind azt szolgálja, hogy a vállalatoknál, üzemeknél több és jobb termékek készüljenek, hogy az emberi munkával minél ésszerűbben gazdálkodjanak.

A tanácskozás egyértelműen megfogalmazta: *a pártszervezetek támogassanak, kezdeményezzenek minden olyan szervezési intézkedést, amely a tervcélokkal összhangban áll, azok eredményesebb megoldását szolgálja. Ez egyben azt is jelenti, hogy küzdjenek viszont minden olyan jelenség ellen, amely öncélú álmokat, vágyakat kerget, elszakad a ma valóságától.* A vállalatoknál, üzemekben, műhelyekben a munka- és üzemszervezésnek alapvető célja, hogy ott ésszerűbb legyen a munka, javuljanak a munkakörülmények, a gazdálkodás feltételei.

A gazdasági vezetők felelőssége

A szervezés *a vezetésnek szerves része, egyik funkciója,* s nem valamiféle szorgalmi feladat. Ezt a problémát azért vitatták különös élességgel, mert úgy ítélték meg, hogy a gazdasági vezetők tevékenységében sok helyütt még különválik a szervezés. Holott alapigazság, hogy *a munkahely vezetői felelősek a szervezettségért.* A jelenlegi gondok nemcsak abból fakadnak, hogy a szervezéssel kapcsolatban értelmezési differenciák vannak, hanem abból is, hogy egyes helyeken a tényleges helyzet sem biztosítja a felelősség feltételét. Ez

ugyanis nem létezhet tértől, időtől függetlenül. Alapvetően attól függ a felelősség, *milyen hatásköre van* egy-egy vezetőnek. S ebben ma még rendkívül nagy az elmaradás, éppen a vállalaton belüli irányítási rendszer elavultsága miatt. Különösen szembetűnő ebből a szempontból az üzem- és művezetők hatáskörének korlátozottsága. A párthatározat megvalósítása feltételezi, hogy a hatásköröket decentralizálják. Éppen ezért egyik lényeges feladatnak ítélte meg a tanácskozás valamennyi vállalatnál *a belső irányítási rendszer korszerűsítését.* Annak az elvnek megfelelően, hogy a döntés joga és lehetősége ott legyen, ahol a legjobb az informáltság, legtöbb az ismeret, ahol legjobbak a feltételek a megalapozott döntésekhez.

A hatáskörök leadása — mint többen elmondták — a szükségesnél és a lehetségesnél is lassúbb. Pedig a vezető tekintélyét, befolyását nem az adja, hogy hány embert irányít, miről kap jelentést, hány értekezleten kell megjelennie, milyen hatáskört tart magának, hanem hogy *a vezetésére bízott szervezet hogyan működik.* Ennek felismerésében többet kell tenniük a pártszervezeteknek is. Ha ugyanis a hatáskör és a felelősség szinkronban van, megszűnik az értelmetlen huzavona, a rengeteg papírmunka, a párhuzamos ügyintézés stb.

A művezetők, üzemvezetők jelentős szerepét a párthatározat is aláhúzza, azzal, hogy a munkahelyek rendjének, fegyelmének erősítését, a munka szervezettségének további javítását sürgeti. Ahhoz azonban, hogy ezt a szerepet a középvezetők betöltsék, egyebek mellett arra is szükség van, hogy nagyobb legyen a felső- és a középvezetők között a bizalom, egyértelműbb a hatáskörök tisztázása. Sok más kérdésben is, de a szervezésben különösen *számos baj forrása, ha megkerülik azokat, akik a munkát közvetlenül irányítják.* Ha viszont az elképzeléseket még a döntés előtt megbeszélik azokkal, akik majd megvalósítják, az eredményesség aligha marad el.

A vezetők figyelmébe ajánlotta a konferencia, hogy a szervezés döntő láncszeme ma a *folyamatos munka- és anyagellátás,* a termelésben dolgozók munkakörülményeinek javítása. Ez önmagában is sokrétű feladat, és szervezés is a javából! Az egyik brigádvezető véleménye szerint a szervezést semmi mással nem lehet jobban lejáratni, mint az állásidővel, azzal, hogy várni kell az anyagra, szerszámra, gépjavításra.

A munkaellátottság alapvető vezetői kötelesség. E követelmény jobb érvényesítése mellett a tanácskozás arra is rámutatott, hogy milyen káros, ha „mindenáron" munkát biztosítanak embernek, gépnek egyaránt. Ebben a kérdésben is új szemléletre van szükség, mégpedig arra, hogy *ahol a dolgozó nem látható el a társadalom számára hasznos munkával, ott az embert kell más területre helyezni, más feladattal megbízni.*

A vezetők munkáját könnyítheti az is, ha jobban élnek a *tapasztalatszerzés* lehetőségével. Elmondták, hogy bár a szervezés adott körülményekhez kapcsolódik, sok segítséget adhat minden vezetőnek, ha mások tevékenységét jobban ismeri. Sajnos, még üzemen belül sem elég köztudott, ki milyen eredményességgel oldott meg egy-egy feladatot, milyen kudarcok érték a megvalósítás során. A tapasztalat hiánya érződik a határozat végrehajtásának eddigi menetén is. Különösen a mintaszervezésre kijelölt vállalatok nyújthatnak ebben az eddiginél több segítséget. Mert igaz az, hogy szükség van élenjárókra, példamutatókra, de csak élenjárókkal a szervezést nem lehet megoldani. Akkor lehet eredményes munkáról beszélni, ha az élenjárókat követik, ha ez *a többség mozgalma lesz.* Ezért a tapasztalatok általánossá tétele fontos politikai kötelesség. A tapasztalatok, javaslatok, ötletek számára biztosított zöld út nagyban javíthatja azokat a hibás nézeteket, amelyek ma még elég nagy kerékkötői az újnak, a korszerűnek. Azt kell elérni, hogy egy-egy intézkedést ne aszerint minősítsenek jónak, alkalmazhatónak vagy rossznak, elvetendőnek, hogy „honnan származik".

vállalati vagy külső emberek, vezetők vagy munkások tették. Az egyedül helyes magatartás az, hogy alkalmazni kell minden olyan megoldást, amely termelékenyebbé, ésszerűbbé teszi mind az irányítást, mind a termelési folyamatot.

Hatékonyabb politikai munkával

A gazdasági vezetők felelősségének hangsúlyozása azért is fontos, hogy világosan kitűnjék: a párthatározat megvalósításában nincs alá-, fölé vagy mellérendelt szerepük. Alapvetően *az ő feladatuk*, hogy meghatározzák, milyen legyen az adott területen a szervezés.

A tanácskozás egész menete azt igazolta: nem könnyű a szervezés politikai oldalával foglalkozni. Egyrészt nagy a formalitás veszélye, másrészt az összefüggések bemutatása sem egyszerű. Ezért a pártszervezetek ez irányú tevékenysége is igen sokféleképpen alakult: vannak üzemek, ahol a pártszervezet valósággal programot adott a gazdasági vezetésnek, másutt megrekedtek az általános ismertetésen, ösztönzésen. A kezdeti bizonytalankodást az szülte, hogy helyenként a pártszervezet előtt sem volt világos, mit jelent a határozat azon a munkaterületen, amelyen ő dolgozik, amelynek politikai irányítója.

A kerületi pártbizottság úgy értékelte, hogy a pártszervezetek mozgósító szerepe mindezek ellenére érvényesült. Úgyannyira, hogy helyenként ez már türelmetlenséggé fokozódott. Gyorsabb végrehajtást vártak, nem értették, miért születnek lassan a kézzelfogható eredmények. Ennek következtében követtek el hibákat is: főleg csak felső szinten foglalkoztak a szervezés szakmai-politikai feladataival. Ennek következménye az is, hogy a szükségesnél kevesebb idő jutott a különböző téves szemléletek elleni küzdelemre, a nevelőmunkára.

Ez a határozat sem valósítható meg úgy, hogy ne váljék a dolgozó emberek ügyévé. Az elmúlt évek hasznos tapasztalatot adtak ehhez is: minden intézkedésről *őszintén, nyíltan kell beszélni azokkal, akiket elsősorban érint.* S nemcsak akkor, ha az intézkedéseknek valamilyen negatív hatásuk van az egyes emberre, mondjuk például, hogy más munkahelyre kerül, új munkát kell végeznie, nőnek vele szemben a követelmények, hanem akkor is, ha az intézkedésből egyértelműen kitűnnek az egyes ember számára biztosított előnyök. Egyetlen intézkedés sem vezet automatikusan megoldáshoz. Minden egyes változtatásnál újra meg újra meg kell teremteni az alkotó együttműködést, a közös gondolkodást és cselekvést.

Az egyes vállalatokkal szemben évről évre növekszenek a követelmények. Az igények mind mennyiségben, mind minőségben gyorsan változnak. Ezeknek az igényeknek ott lehet megfelelni, ahol magas színvonalú a termelés szervezettsége, irányítása, jó a vállalatok közötti és a vállalaton belüli együttműködés. Ebből következik, hogy a termelési folyamat természetes velejárója a változtatás, a szervezetek módosítása, korszerűsítése. Olyan „karbantartó" tevékenység tehát ez, amely rendszeres, folyamatos munkát igényel munkástól, vezetőtől egyaránt. A szervezésről sokszor mondjuk okkal-joggal, hogy nem kampányfeladat. Ez az önmagában helyes álláspont kelthet azonban olyan érzetet, hogy „nem kell elsietni a dolgokat". Ha elsietni nem is kell, nem is szabad a szervezést, *a munka meggyorsítását* — az egész aktíva bizonyság rá — nemcsak a *szükséglet* diktálja, hanem a *lehetőségek* is adottak hozzá. Vagyis arról van szó, hogy bátrabban kell meríteni a belső tartalékok hasznosításának e gazdag erőforrásából. Ez pedig indokolja a kampányok erejét, varázsát adó elemek megőrzését: *a tömeges részvételt, a lendületet.* Mint ahogy *Nyers Rezső* tanácsolta a kőbányaiaknak: „adjunk olyan lendületet a munkaszervezésnek, mintha kampány lenne".

Balogh Mária

A falusi KISZ-szervezetek erősítése

A KISZ-korú ifjúság 54 százaléka, csaknem 1 millió 200 ezer fiatal falun él. A közöttük folyó politikai munka színvonalának növeléséhez, a KISZ-alapszervezetek munkájának fejlesztéséhez szükséges *a falusi ifjúság rétegződésének ismerete.* Az MSZMP ifjúságpolitikai állásfoglalása és határozata is felhívja a figyelmet arra, hogy: „A mezőgazdaság átszervezése, az ipar fejlődése és a városiasodás meggyorsulása révén lényegesen növekedett a falu társadalmi átrétegződésének üteme, s ez legintenzívebben a fiatalokat érinti". A falusi ifjúság foglalkozás szerinti rétegződése jól tükrözi a szocialista falu és a mezőgazdaság fejlődését, állapította meg októberi ülésén a KISZ Központi Bizottsága, amikor állást foglalt és határozatot fogadott el a KISZ-munka időszerű feladatairól az élelmiszer- és fagazdaságban, a vízgazdálkodásban, az ÁFÉSZ-ekben dolgozó és a falun élő fiatalok körében.

A falun élő 14—26 éves fiatalok közül mintegy 200 ezer dolgozik az élelmiszer- és fagazdaságban, a vízgazdálkodásban, valamint az ÁFÉSZ-ekben. 553 ezer ifjúmunkás, több mint 100 ezer középiskolai és szakmunkástanuló lakik községekben, falvakban, tanyákon. Csaknem félmillió falun lakó fiatal jár ipari, kereskedelmi, közlekedési vállalatokhoz dolgozni, illetve tanul közép- és szakmunkástanuló iskolákban. A nagymértékű mozgást több helyen csökkenti az utóbbi évtizedben megvalósított helyi ipartelepítés. 1970-ben az ország összes ipari keresőinek 42 százaléka élt falun, ugyanakkor már *a községekben dolgozott a szocialista iparban foglalkoztatottak mintegy 25 százaléka.*

Előreláthatóan hosszú ideig számolhatunk a falusi ifjúság rétegződésének mai irányával, tehát e fiatalok között a KISZ-nek is *sokrétű, differenciált munkát* kell végeznie.

A differenciált ifjúságpolitikai munkának falun különleges jelentősége van. A KISZ VIII. kongresszusa ebben útmutatást adott a KISZ-szervek és -szervezetek számára. Ennek megfelelően a falusi ifjúság *két nagy csoportját* különböztetjük meg: a falun lakó és az ott dolgozó fiatalokat, valamint a falun lakó, de onnan dolgozni, tanulni eljárókat.

A termelőszövetkezeti fiatalok szervezettsége

A községekben dolgozó fiatalok legjelentősebb csoportját a termelőszövetkezeti fiatalok alkotják. A KISZ VIII. kongresszusa óta *több mint tízezerrel nőtt a termelőszövetkezetben dolgozó KISZ-tagok száma,* úgy, hogy közben a tsz-ben dolgozó fiatalok száma lényegében nem változott. A taglétszám növekedése tehát a szervezettség emelkedését eredményezte: a KISZ-tagok aránya e rétegben 22 százalékról 29 százalékra nőtt. A számottevő fejlődés sem feledtetheti azonban, hogy e KISZ-szervezetek tagságának egyharmada még ma sem a tsz-ekben dolgozik. A tsz KISZ-szervezetek vegyes összetételének oka *a kis települések létezésében* keresendő. Az ország 3100 települése közül 1500-ban a lakosság létszáma nem éri el az 1000 főt, tehát ezekben a helységekben törvényszerűen kevés fiatal dolgozik a termelőszövetkezetben. Főként ez a körülmény játszott közre abban, hogy ezekben a kisközségekben, falvakban általában egyetlen KISZ-szervezet alakult, s ennek lettek tagjai a falun lakó, de dolgozni eljáró fiatalok is. A kisközségek KISZ-szervezeteinek tagjai között ma is az ingázó fiatalok vannak többségben. Ezek a KISZ-szervezetek *lényegében lakóterületi jelleggel működnek,* és programjaik kialakításánál nem veszik kel-

lően figyelembe a szövetkezetben dolgozó fiatalok igényeit. A szövetkezeti fiatalok ezért nem érzik magukénak ezeket a szervezeteket, még akkor sem, ha „termelőszövetkezeti" KISZ-szervezet néven működnek.

Elengedhetetlenül fontos, hogy *a KISZ jelen legyen valamennyi szövetkezetben.* Szükségessé teszi ezt az is, hogy 1968-tól mintegy 150 ezerrel nőtt a 14—26 éves tsz-tagok száma, s a „kiöregedést" is figyelembe véve, napjainkban mintegy 100 ezer fiatal tagja van a szövetkezeteknek. *Ma már minden ötödik aktívan dolgozó tsz-tag KISZ-korú!* Az utóbbi években a közigazgatás reformjával párhuzamosan több kis tsz — amelyek csak néhány fiatalt foglalkoztattak — egyesült, továbbá több mint 300 termelőszövetkezeti közös vállalat alakult. A KISZ Központi Bizottságának az a célja, hogy a KISZ IX. kongresszusáig az egyesült tsz-ek székhelyén, a szövetkezeti közös vállalatoknál, és mindenütt, ahol a feltételek lehetővé teszik, *önálló tsz KISZ-szervezet alakuljon.* Ahol pedig erre nincs mód — az egyesült tsz-ek üzemegységeiben, aprófalvas települések kevés fiatalt foglalkoztató tsz-eiben — ott a már működő falusi lakóterületi KISZ-szervezeten belül kell *szövetkezeti KISZ-csoportot* alakítani Ezek is eredményesen segíthetik a KISZ mozgalmi tevékenységét, a falusi lakóterületi KISZ-munkán belül oldva meg a differenciált rétegfeladatokat. *A KISZ Központi Bizottságának ez új állásfoglalása.*

Eddig úgy véltük, hogy a rétegmunkát a KISZ irányító bizottságainak kell végezniük, nem az alapszervezeteknek, mert azokba már eleve azonos réteghez tartozók tömörülnek. Ez általában így igaz falun is, kivéve ha a lakosok és így a fiatalok lélekszáma miatt csak egyetlen KISZ-szervezet működik. Ez a megváltozott helyzet már 1961-ben, a KISZ KB első falusi irányelvének megjelenésekor is gondot okozott. Hiába neveztük a kisközségek KISZ-szervezeteit termelőszövetkezetinek, hiába tűzték az irányelvek célul, hogy a kétévenkénti választások során tsz-ben dolgozó fiatalok kerüljenek a szervezetek élére. A tagság összetétele, az eljárók túlsúlya lakóterületi jellegűvé alakította e 800—1000 „tsz KISZ-szervezet" tevékenységét. A KISZ KB határozata nem azt mondja ki, hogy ezeken a helyeken KISZ-szervezeteket egészen tsz-jellegűvé kell tenni, ellenkezőleg, lakóterületi szervezetekként tartjuk őket nyilván. Az utóbbi két évben például 273 „tsz KISZ-szervezetet" minősítettek át lakóterületivé. *A lényeg az, hogy a KISZ eljusson a tsz-ben dolgozó fiatalokhoz, javuljon körükben az ifjúságpolitikai munka.* Ezért ruházta fel a KISZ KB 1973. május 10-i határozatában az említett tsz KISZ-csoportokat — azokon a helyeken, ahol nem működik önálló tsz KISZ-szervezet — a tsz-fiatalokkal kapcsolatos képviseleti, kezdeményezési, véleményezési, egyetértési jog gyakorlására.

Az utóbbi években több mint 200 ÁFÉSZ KISZ-szervezet alakult. Ennek ellenére csak az ÁFÉSZ-ek 50 százalékában működik ifjúsági szervezet. A KISZ IX. kongresszusáig valamennyi ÁFÉSZ székhelyén KISZ-szervezetet, vagy pedig a lakóterületi szervezeteken belül a tsz KISZ-csoportok mellett ÁFÉSZ KISZ-csoportokat kell alakítani.

Politikai munka a bejárók között

Az állami gazdaságok, az erdő- és fagazdaságok, valamint a vízgazdálkodás és az élelmiszeripar üzemeinek túlnyomó többségében munkahelyi KISZ-szervezetek működnek. Számos olyan vállalat is van még, ahol nincs KISZ-szervezet, KISZ-csoport. Több, falura telepített kisebb élelmiszeripari üzemben még nem alakult meg a KISZ-szervezet. Több városi székhellyel működő állami gazdaságban, erdő- és fagazdaságban ugyancsak nincs szervezetünk. A városi, a fővárosi kerületek KISZ-bizottságainak a jövőben nagyobb figyelmet kell fordí-

taniuk az élelmiszer- és fagazdaságban, ÁFÉSZ-ekben, vízgazdálkodásban dolgozó fiatalok KISZ-szervezeteinek megerősítésére.

Az ifjúságpolitikai munka egyik fontos — de nem egyedüli — mutatója a *fiatalok szervezettsége az egyes területeken.* A tsz-ekben a fiatalok szervezettsége 29,1 százalék, vagyis az átlagos szinten van. Magasabb a szervezettség a mezőgépiparban (42 százalék), a vízgazdálkodásban (38 százalék), az élelmiszeriparban (36 százalék). Jóval az átlag alatt van az állami gazdaságokban, ÁFÉSZ-ekben (27 százalék) és legalacsonyabb az erdő- és fagazdaságokban (23 százalék). Az MSZMP ifjúságpolitikai határozata azt a feladatot tűzi a KISZ-szervezetek elé, hogy javítsák befolyásukat a dolgozó fiatalok körében. Bár a falusi KISZ-szervezetek befolyása az utóbbi időben növekedett, e területeken tovább kell javítani a munkájukat; tennivalóikat nem a tegnapi eredményekhez, hanem az előttük álló feladatokhoz kell mérniük.

A szervezettség globális vizsgálata azonban gyakran téves következtetések levonására ad lehetőséget, ezért *az a helyes, ha egy-egy járás, város területén a KISZ szervezettségét rétegenként mérjük.* Az orosházi járás KISZ-fiataljainak közelmúltban tartott küldöttértekezletén például a járás területén lakó hétezer 14—26 éves fiatal létszámához viszonyították a KISZ-tagok számát. Ennek alapján a járásban a fiatalok szervezettsége 19 százalékos. Ugyanakkor a járásban, vagyis helyben dolgozó termelőszövetkezeti fiatalok szervezettsége 60 százalékos — és ez a lényeges. A járásból dolgozni, tanulni több mint 2500 fiatal jár el, ők nem lakóhelyükön dolgoznak, tanulnak. Az ingázó fiatalok megválaszthatják, hogy lakóhelyük vagy munkahelyük KISZ-szervezetében lesznek-e tagok — jó néhányan tehát a járás területén kívüli szervezethez tartoznak.

A számok azt mutatják, hogy országosan az ingázóknak mindössze 5 százaléka tagja lakóhelye KISZ-szervezetének. Ezért helyesebb, ha a KISZ-bizottságok a fiatalok szervezettségét rétegek szerint állapítják meg: például hány tsz-ben dolgozó KISZ-korú fiatal van és közülük mennyi a KISZ-tag, és így tovább. Akik a községekből dolgozni, tanulni eljárnak, azok csupán szabad idejüket töltik lakóhelyükön. *Értük a munkahelyi, az iskolai és a lakóhelyi KISZ-szervezetek, valamint az ezeket irányító járási, illetve városi KISZ-bizottságok egyaránt felelősek.* Az MSZMP ifjúságpolitikai határozata is ebből indul ki: „A KISZ feladata, hogy a párt vezetésével kommunistává nevelje tagjait, önálló szervezeti kereteiben, tagjainak öntevékenysége útján elégítse ki törekvéseiket, biztosítsa a KISZ-tagok közéleti, politikai aktivitásának kibontakozását saját szervezeteiben és minden olyan helyen, ahol a fiatalok élnek, tanulnak és dolgoznak."

Az ingázó fiatalok szervezettségét, a velük való foglalkozást illetően több kérdés is felmerül. Az egyik régi vitatéma: az ingázó fiatal hol legyen KISZ-tag; a másik: ki foglalkozzon velük? Azt, hogy az ingázó fiatalok hol lesznek KISZ-tagok, maguk választják meg, ebben a KISZ-szervezetek nem dönthetnek. Viszont annak a KISZ-szervezetnek is kell velük foglalkozni, ahol dolgoznak vagy tanulnak, és annak is, ahol laknak.

1972-ben kerültek megrendezésre az élelmiszeriparban, illetve az ÁFÉSZ-ekben dolgozó fiatalok aktívaértekezletei. Ezeken központi téma volt az ingázó fiatalokkal való foglalkozás. A tapasztalatok alapján az élelmiszeripari üzemek és az ÁFÉSZ-ek egy részében fokozatosan megszervezték a munkahelyi KISZ-szervezeten belül *az egy községből bejárók KISZ-csoportjait.* A KISZ-csoportbizalmi is az ingázó fiatalok közül kerül ki, és az összekötő kapocs szerepét tölti be a munkahelyi és a lakóhelyi KISZ-szervezet között. A KISZ-csoportokra azért is szükség van, mert a bejáró fiatalok egyébként is csoportokat alakítanak, vezetőik is kiválasztódnak, s nem közömbös, hogy a KISZ-nek milyen befolyása van ezekre a csoportokra.

Az ingázó fiatalok KISZ-csoportjai megbízatást kapnak munkahelyi, illetve iskolai KISZ-szervezetüktől, hogy lakóhelyükön vegyenek részt a községfejlesztés munkáiban, az ifjúsági klub vagy a sportkör rendezvényein. Több helyen — Ajka város, ajkai járás, Orosháza város, orosházi járás, Kalocsa — az ingázó fiatalok érdekében a járási-városi KISZ-bizottságok együttes ülésen beszélik meg tennivalóikat. Számos üzem vezetői felismerték, hogy anyagi eszközeikkel is fejleszteniük kell az ingázók lakóhelyén e fiatalok kulturális, sportolási körülményeit. Ennek szép példáival találkozhatunk Veszprém megyében, ahol a megyei pártbizottság kezdeményezte az üzemek és a községek közötti szorosabb kapcsolatokat.

A KISZ-alapszervezeteknek munkájukban nemcsak a rétegek, hanem *a korok és nemek* igényeit is figyelembe kell venniük. Napjainkban a 20 éven felüliek nagy része távolmarad a KISZ-szervezetektől. Ennek okai nyilvánvalóan nem csak a 20 éven felüliekben keresendők. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy ahol személy szerint foglalkoznak a fiatalokkal, ott mindegyik ifjúsági korosztály aktív. Erre tudatosan kell törekedni. Például az a fiatal, aki katonaideje alatt is érezte „civil" alapszervezetének gondoskodását, az leszerelés után is könnyebben megtalálja az utat a KISZ-szervezethez. Így van ez a szülési szabadságon távollevő kismamák esetében is. Ha a KISZ-szervezet törődik velük, segít nekik ebben az életszakaszukban, nem szakadnak el tőle.

Hasonló a helyzet az egyre nagyobb számú *fiatal értelmiségi* esetében is. Ahol a KISZ-szervezet tudja, hogy felelős a fiatal értelmiségért, ahol a korábbi mozgalmi múltat, az iskolai években viselt KISZ-funkciót, a közéleti ismereteket figyelembevevő megbízatást adnak nekik, a fiatal értelmiség több egymás után következő csoportja is aktív lesz. A hangsúly a KISZ-megbízatáson, annak segítésén, ellenőrzésén, tehát a 20 éven felüliekre is kiterjedő tudatos munkavégzésen van.

Termelési mozgalmak

A KISZ Központi Bizottsága elismeréssel összegezte, hogy a falusi ifjúság mindkét csoportjába tartozó fiatalok jól kiveszik részüket a gazdasági feladatok megvalósításából. A *„Jobb munkával, nagyobb tudással a szocialista Magyarországért!"* jelszó keretében arra hívta fel a KISZ-szervezeteket: mozdítsák elő, hogy a fiatalok még aktívabb tevékenységet fejtsenek ki a gazdasági életben. Annak a fiatalnak legyen tekintélye, rangja, aki egy-egy közösségben jól dolgozik. Ehhez nyújtanak keretet a szocialista brigádmozgalom, a mérnökök, a technikusok, a szakmunkások, a képesítés nélküli dolgozók „kiváló" mozgalmai, a KISZ védnökségeinek (Tisza II. vízlépcső és öntözőrendszerei, húsprogram, környezetfásítás) teljesítése. A szakdolgozati pályázatokon a fiatalok egy-egy helyileg vagy népgazdaságilag hasznosítható témát dolgoznak fel. A műszaki technikai haladás tárgykörében meghirdetett keszthelyi konferencián például 105 fiatal nyújtott be dolgozatot.

Az elért eredmények ellenére napjainkban a KISZ termelési mozgalmainak vonzereje a fiatalok körében csökkent. Ennek elsődleges oka, hogy *a KISZ-vezetők egy része még nem ismerte fel a munka kiemelkedő nevelő szerepét,* figyelmen kívül hagyja, hogy az ifjúság nevelését csak beszédekkel, gyűlésekkel nem lehet megoldani. Kiemelkedően fontos szerepe van ebben a tudatosan végzett munkának. Hiba az is, hogy a KISZ-bizottságok nem tudják, hány KISZ-tag vesz részt a különféle termelési mozgalmakban, hányan tanulnak tovább szakmai tanfolyamokon, iskolákban.

A fiatalok gazdaságépítő tevékenységben való részvételét hibásan nevezzük „termelést segítő tevékenységnek". Az ifjú nemzedék valójában nem „se-

gíti", hanem felelősséggel végzi a termelőmunkát. A KISZ KB a fiatalok eredményesebb munkája segítésére kezdeményezte, hogy 1974-ben a gazdasági szervek a szarvasmarhatenyésztésben, sertéstenyésztésben, húsfeldolgozó és tejtermék-feldolgozó szakmákban *szakmai és politikai vetélkedőket* rendezzenek. Itt a KISZ-szervezetek feladata mindenekelőtt a KISZ-tagok, a fiatalok mozgósítása lesz.

Az ifjúsági törvény végrehajtása

A KISZ munkájához egyre javuló feltételeket biztosít az MSZMP ifjúságpolitikai határozata nyomán széles körben kibontakozó társadalmi munkamegosztás. Az ifjúsági törvény végrehajtása érdekében napvilágot láttak a miniszterek végrehajtási jogszabályai. A MÉM és a BKM rendeletet, az OVH utasítást, a TOT és a SZÖVOSZ ajánlást adott ki. A MÉM, az OVH, a MEDOSZ, az EDOSZ, a SZÖVOSZ ifjúsági bizottságokat hozott létre. A szakszervezetek és a SZÖVOSZ ifjúsági bizottságait kongresszusok választották, a többi bizottság mint kinevezett szerv működik. A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa nő- és ifjúságpolitikai titkárságot hozott létre. Ezek a bizottságok és szervek tanulmányozzák az ifjúság helyzetét, tevékenységét, ennek alapján tevékenykednek.

Az idén a párt ifjúságpolitikai állásfoglalása és határozata, az ifjúsági törvény és a hozzá kapcsolódó miniszteri jogszabályok megvalósítása érdekében a helyi állami, szövetkezeti szervek *intézkedési terveket* készítettek. Az intézkedési tervek — a kollektív szerződésekkel, a szövetkezeti alapszabályokkal összhangban — tartalmazzák a fiatalok tennivalóit és kötelezettségeit. Azok a jó intézkedési tervek, amelyek egy-egy évre szólóan konkrétan megszabják a gazdasági egységek fiataljainak kötelezettségeit, jogait, tartalmazzák a gazdasági vezetők feladatait, a teljesítés határidejét, s azt, hogy az intézkedési terveket a fiatalok is megismerjék. Számos gazdaságban nem értették meg a vezetők az intézkedési tervek célját, előnyeit és arra hivatkoznak; intézkedési terv nélkül is sokat tesznek a fiatalokért. Természetesen nem lehet mechanikusan kezelni ezt a kérdést; vannak ugyanis olyan üzemek, ahol kész az intézkedési terv, de megvalósítása vontatottan halad, de olyan üzem is akad, ahol nincs intézkedési terv és mégis sokat tesznek a fiatalokért. Az a leghelyesebb, ha az ifjúsági törvény előírásának megfelelően elkészülnek az intézkedési tervek és ezeket folyamatosan meg is valósítják.

Jövőre az élelmiszergazdaság, az erdő- és fagazdaság minden munkahelyén sor kerül az *ifjúsági parlamentek* megrendezésére. A gazdasági vezetők rendezik e fórumokat és itt ismertetik a fiatalokkal az ifjúságpolitika, az ifjúsággal kapcsolatos jogszabályok megvalósításának helyzetét. Több üzemben, vállalatnál — hibásan — a KISZ-szervekkel akarják e fórumokat megrendeztetni. Az ifjúsági törvény ezt egyértelműen *a gazdasági vezetők feladatává* teszi. A KISZ-szervezeteknek az a feladatuk, hogy mozgósítsák a KISZ-tagokat a parlamenten való részvételre, taggyűléseiken alakítsák ki a KISZ-alapszervezet egységes véleményét, képviseljék a fiatalok érdekeit, segítsenek a helyes javaslatok megoldásában, a későbbiek során pedig ellenőrizzék a tervek végrehajtását. E fórumokon mind a KISZ-en kívüli, mind pedig a KISZ-es fiatalok részt vesznek. Ezért sem közömbös, hogy a KISZ-szervezetek, a KISZ-tagok hogyan képviselik a párt politikáját, a KISZ törekvéseit, és sikerül-e ezáltal is még több fiatalt megnyernünk a párt politikája és a KISZ számára.

Csáky Csaba
a KISZ KB osztályvezetője

Egy pártfegyelmi margójára

A Fejér megyei Pártbizottság különböző jelzések nyomán pártvizsgálatot rendelt el a megyei párt-végrehajtóbizottság egyik tagja, az egyik járási pb első titkárának vezetési módszerével, kommunista erkölcsével, emberi magatartásával kapcsolatban.

A körültekintő vizsgálat megállapította a járási első titkár súlyos erkölcsi, politikai felelősségét, ezért a megyei pártbizottság megindította a fegyelmi eljárást. A pártbizottság szigorú pártbüntetésben részesítette, megszüntette megyei pártbizottsági és végrehajtó bizottsági tagságát. A megyei pártbizottság javaslatára a járási pártbizottság visszahívta első titkári funkciójából és megszuntette tagságát a járási pártbizottságban és a végrehajtó bizottságban.

A fegyelmi határozatot olvasva önkéntelenül felvetődik a kérdés: mi van e tömör mondatokban megfogalmazott szavak mögött? Hogyan és miért juthatott egy vezető pártfunkcionárius idáig? Milyen tanulságai vannak az esetnek?

Mint más hasonló esetben, amikor a mélyebb összefüggéseket vizsgálunk, itt is azzal a — talán frázisnak tűnő — megállapítással kell kezdeni, hogy az illető életútja nem úgy indult, hogy a történtek annak szükségszerű következményei lesznek.

Fáradságos és küzdelmes utat járt be az egyszerű parasztfiatal a megyei és járási magas tisztségig. Nem érdemtelenül lett azzá: jó képessége, adottságai szorgalmas tanulással párosultak, s mindezt a dolgozók, a nép ügyének szolgálatába állította. A felszabadulás utáni évek nagy politikai csatáiban, a földosztásnál, az új rend kiépítésénél, a szocializmus alapjainak lerakásánál mindig az első sorban találjuk. Fegyveresen harcol az ellenforradalom leveréséért, a munkás-paraszt forradalmi hatalom megszilárdításáért. Fáradhatatlan szervezője a termelőszövetkezeti mozgalomnak akkor is, amikor a sorsdöntő elhatározásról kell meggyőzni a parasztságot és akkor is, amikor a tsz-ek gazdasági, politikai megszilárdítása kerül napirendre. Mindezt meggyőződésből tette.

Ebben a fáradhatatlan harcban szolgált rá a bizalomra, ezzel érdemesült a kitüntetést és megtisztelést jelentő társadalmi elismerésre. Ezért is fájóbb és szomorúbb, hogy az idők múlásával mind kevésbé bizonyult érdemesnek e bizalomra és végső fokon visszaélt azzal. Olyasmit engedett meg magának, ami ellen elsősorban neki, mint kommunista vezetőnek kellett volna harcolnia. Egyetlen kommunista vezető sem tűrheti meg az olyan vezetési módszert, amely nem veszi figyelembe munkatársainak, a dolgozóknak a véleményét, nem tűri a bírálatot, és kritikátlan, elvtelen hajbókolást teremt szűkebb vagy tágabb környezetében. Íme néhány vélemény vezetői stílusáról a vizsgálati anyagból:

„Nincs rendszeres kapcsolata a járás pártszerveivel és pártalapszervezeteivel. Üléseikre nem jár, ritka esetben tárgyal velük, nem ad megfelelő útmutatást." „Kevés időt fordít a feladatok végrehajtásának számonkérésére." „A megyei pb-től kapott feladatokat nem adja tovább a vb-nek és az apparátusnak." „A testületi ülések levezetésében nem érvényesül a demokratizmus, ellentmondást nem tűrő módon ragaszkodik saját álláspontjához, ami akadályozza az egészséges vita kialakulását."

„Környezete nem bírálta emberi fogyatékosságait. Ennek elmulasztásában — állapítja meg a bizottság — a legnagyobb felelősség önmagát terheli, mivel nem alakított ki maga körül olyan légkört, amelyben őszintén szólhattak volna fogyatékosságairól. Ő maga viszont nem volt képes hibái felismerésére."

„Rideg, lekicsinylő magatartása egyaránt megnyilvánul a járási PB apparátusával és a járás vezetőivel, dolgozóival való kapcsolatában." „A káderek-

kel szembeni bánásmódja nem emberséges, hiányzik módszeréből az elismerés, a meggyőzés. Emiatt sok a sértett ember, még a jogos intézkedések esetében is."

Az ilyen magatartásból, vezetési módszerből szükségszerűen fakadnak a *pozícióval való visszaélés* különböző megnyilvánulásai, azok a morális vétségek, amelyekkel szemben — mint kommunista vezetőnek — ismét csak neki kellett volna példamutatóan harcolni. Miről is van szó?

1965-ben vásárol 150 négyszögöl telket. Ez önmagában még nem okoz problémát, mivel a vétel az akkori árviszonyoknak megfelelően, szabályosan történik. Ami viszont ez után következik, az példája annak, hogyan lehet közéleti pozícióval visszaélni.

1968 augusztusában szerződést köt a járáshoz tartozó állami gazdaság egyik üzemegységével, hogy egy fából készült hétvégi nyaralót építenek a telkére féléves időtartamra, bemutató és reklám céllal. Az eladásnál a telek tulajdonosa a megállapított forgalmi áron elővételi jogot élvez.

Látszólag ebben sincs szabályellenesség, morális szempontból azonban elítélendő. Amikor az eset a megyei pártbizottság tudomására jutott, az természetesen utasítást adott az ügylet felszámolására. Ezek után az ingatlant szabályosan eladta. A cselekmény mégis elítélendő, mert egyrészt pozíciójából fakadó előnyt jelentett, amelyhez más nem juthatott hozzá, másrészt forrása lehet az elvtelen elkötelezettségnek. A közvélemény előtt pedig azt a látszatot keltette, hogy a járási titkárnak ingyen építenek házat.

A járási titkár tettét nem érzékelte megfelelő politikai érettséggel, kommunista erkölcsi meggyőződéssel akkor sem, később sem. Ezt bizonyítja a további három ügye is. *Az egyik:* amikor tudomást szerzett arról, hogy a faház építését a faüzem párttitkára jelezte, beosztásával súlyosan visszaélve, önhatalmúlag, a másik két titkár véleménye ellenére, a párt szabályait és normáit példátlanul semmibe véve leváltotta, amihez a vb csak később, utólagosan adta meg a formális jóváhagyást. (Jellemző a körülötte kialakult kritikátlan légkörre, hogy mindez négy év múltán került a felsőbb pártszervek tudomására, korábban senki sem merte jelezni.)

A másik eset egyértelműen bizonyítja politikai és erkölcsi érzéketlenségét. 1970-ben ismét telek-bérleményt vesz igénybe a járáshoz tartozó egyik község tanácsától, közterületnek minősített helyen. A község vezetői — bár tudták, hogy közterület bérbe nem adható és arra építeni sem lehet — nem mertek ellentmondani. A 76 négyszögöl telekre a járás területén működő faüzemmel építtetett egy kisebb víkendházat, amit ugyancsak a megyei pártbizottság utasítására bontatott le.

A harmadik esetben lakáscseréje példázza a beosztásával való visszaélést. Első házasságát a bíróság szabályosan felbontotta. Bár körülötte sok szóbeszéd volt, az igazsághoz tartozik, hogy e tekintetben morálisan nem ítélhető el. Volt feleségével korrektül rendezte a válást, vállalt kötelezettségeinek mindenben eleget tett. Később újra megnősült, úgy gondolta, így kiegyensúlyozottabban élhet. Új házasságához lakásra is szüksége volt, amit az illetékes szervek megfelelő módon biztosítottak számára. Ő azonban nem elégedett meg ezzel, hanem beosztásával visszaélve cserélte nagyobbra azt.

A pártvizsgálat tulajdonképpen ezeket a vétségeket rótta fel, s ezekben állapította meg a járási titkár politikai és erkölcsi felelősségét.

A pártvizsgálat természetesen szélesebb körre is kiterjedt. Hiszen — ahogyan az ilyenkor már lenni szokott — az emberek fantáziája megtoldja a valós dolgokat és olyasmit is tudni vélnek, ami olykor messze esik az igazságtól. A pártvizsgálat nem hagyta magát befolyásolni senki szubjektivizmusától, *a tények szigorú vizsgálata alapján* vonta le következtetéseit. Vétkesnek és felelősnek mondta ki azért, amit elkövetett, de megvédelmezte a hamis, rosszindula-

tú rágalmaktól. Semmivel sem terheli több vagy kevesebb, mint az előbbiekben felsoroltak, amelyek azonban egy kommunista vezető számára éppen elég súlyosnak ítélendő tények.

●●●

A fegyelmi ügy lezárult. A megyei pártbizottság, mint illetékes, pártszerűen, minden vonatkozásában rendezte, tanulságait messzemenően levonta. Önkritikusan megállapította — a többi között —, hogy *a vezetőkkel szembeni követelményeket ebben az esetben nem érvényesítették megfelelően.* Sokkal következetesebbnek kell lenni az őszinte, nyílt, időbeni bírálat alkalmazásában, ami nem lehet alkalomszerű, hanem a mindennapos tevékenység szerves része. Az elkövetett hibákért súlyuknak és jelentőségüknek megfelelő felelősségrevonást kell alkalmazni, akkor, *amikor ezt elkövették.* Nem szabad hagyni halmozódni az olyan jelenségeket, amelyek már első ízben is elítélendők, sértik a párt elveit és erkölcsét.

Elengedhetetlen követelmény — hangsúlyozzák a tanulságok között — *a minősítések rendszeres végzése* és emellett a folyamatos, állandó nevelőmunka. S bizonyos határon túl határozottabban és következetesebben le kell vonni a személyes konzekvenciákat, időben, amikor az szükségessé válik.

Az apparátus munkájával és az ellenőrzés hatékonyságával kapcsolatban is fontos következtetésekre jutottak. Itt sem szabad megengedni, hogy formalizmus érvényesüljön, nagyobb figyelmet kell fordítani a munka tartalmi színvonalára. Hangsúlyozzák továbbá, hogy bármilyen is a vezető magatartása, az nem vezethet megalkuvásra, hajbókolásra, a kritikátlan légkör elfogadására. Mindez összeegyeztethetetlen a kommunista elvszerűséggel, amit főleg a járási párttitkár munkatársainak kell megszívlelniük. A megyei pártbizottság által levont tanulságok mindenekelőtt helyi érvényűek, de korántsem *csak* azok. Nem is tennénk szóvá a folyóirat hasábjain, ha ezek a tanulságok nem volnának általánosabb érvényűek.

●●●

A tanulságok közül az egyik — és talán a legfontosabb — az *elvszerű, elvtársi, kommunista viszony, a pártszerűség biztosítása minden kommunista közösségben, különösen a választott szervekben és azok apparátusában.*

Általában nem máról holnapra, hirtelen fellépő jelenségekről van szó. Itt sem így kezdődött: lassan, fokozatosan lopta be magát a közösség, a járási apparátus életébe. Annyira feltűnés nélkül, hogy teljesen „megszokottá vált", észre sem vettük, annyira természetesnek tartottuk ezt a mentalitást" — mondták munkatársai az ügy vizsgálatánál. Persze ezen lehet vitatkozni: mennyi az igazság ebből és mennyi írandó a megalkuvás utólagos önigazolására. Az azonban bizonyos: ha idejében, a folyamat kezdetén szemet hunyunk felette, úgy elhatalmasodik, mint egy rossz betegség, s akkor már csak a súlyosabb és fájdalmasabb műtét segíthet.

Mi teszi lehetővé, hogy egyesek felrúgják az alapvető, elemi kommunista normákat is? Saját maguk *önkontrolljának hiánya* mellett az a körülmény, hogy *maguk alá gyűrik azt a kommunista kollektívát,* amelynek szeme előtt tényked-nek és amelynek felelősséggel tartoznak. Ott, ahol már ennek kezdeti jeleinél hiányoznak a megfelelő fellépések ellene, előbb vagy utóbb, de biztosan utat törnek maguknak hasonló jelenségek, a hatalommal, a pozícióval való visszaélések különböző megnyilvánulásai.

Elgondolkoztató, hogy *a testületek, az apparátus kommunistái miért tűrik el,* vagy veszik tudomásul az ilyen jelenségeket, holott tudják, meg vannak győ-

ződve róla, hogy ez árt a pártnak, az ügynek és az illető vezetőnek is. Rendszerint a válasz: az *egzisztenciális függés*. Valójában ebben sok az igazság, hiszen alá- és fölérendeltség az apparátusi munkában is van. Az is igaz, hogy a szubjektivizmusnak még nem minden tekintetben sikerült megtalálni és kiépíteni az ellenszerét. De az is igaz, hogy sohasem lesznek olyan állapotok, szervezeti vagy működési mechanizmusok, amelyek feleslegessé, mellőzhetővé tennék *a kommunista elvszerűséget, a nyílt, őszinte, kritikai fellépést személyekre való tekintet nélkül.* Ennek jelentősége a kommunisták viszonyában sohasem csökkenhet. Már csak azért sem, mert ahol nem érvényesül a munka folyamatos, kritikus vizsgálata, a hibák, fogyatékosságok nyílt feltárása, ott az a képzet keletkezik, hogy minden hibátlan, minden jól megy és a csalhatatlanság látszatát kelti, önteltségre vezet. Éppen az elvszerűség, a bátor és önzetlen kiállás az ügy védelmében adja meg mindenkor a kommunista eszméhez és mozgalomhoz való tartozás értelmét, még akkor is, ha esetenként lehetnek kellemetlen konzekvenciái.

Erről beszélt a vb egyik tagja is. „Az igazság az — mondotta —, valamennyien ludasok vagyunk abban, hogy az elvtárs idáig jutott... Tudtunk az indítékairól, s azokról a problémákról, amelyek munkájával kapcsolatban már réven felvetődtek. Az itt ülők jelentős része tudott ezekről, egymás között beszéltünk is róla. Végső soron azt a következtetést vonom le..., hogy őszintébbnek kell lenni egymáshoz valamennyiünknek, ismert dolgot idejében közölni kell az illetőkkel, nem húzni, halasztani évekig. Akkor nem kerülhetünk ilyen helyzetbe..."

Ugyanezt a gondolatot vetette fel nagyon önkritikus felelősséggel egy másik elvtárs. Közel húsz évig dolgoztunk együtt — mondta — mint munkatárs jóban, rosszban. „Én is azok közé tartozom, aki a pozitívumok mellett ismertem káros magatartását is, s nem éltem a megfelelő nyílt, őszinte, pártszerű bírálat lehetőségével... annál inkább hiba ez, mert tőlem sok mindent elfogadott... ő is megmenthető lett volna, amennyiben pártszerűen bíráljuk vagy korábban olyan következtetésre jutunk, hogy ilyen magatartással nem maradhat pártfunkcionárius. Sajnos, ez elhúzódott, s ezért érzek én is kommunista lelkiismeretfurdalást."

A tanulságok sorában elvi jelentősége van annak, hogy a pártban minden kommunistát azonos jogok illetnek meg, és mint állampolgárnak sem lehetnek *semmiféle előjogaik.* Semmiféle beosztás és személyi tekintély nem jogosíthat fel senkit arra, hogy kétféle mércével mérje a jogokat és kötelességeket, a magatartási normákat. Ahol ez a kettősség kialakulhat, ott elkerülhetetlen következményként rögtön megjelenik az önkényeskedés, a kritikátlanság, a testületek és kollektívák véleményének semmibe vevése. Az is köztudott, hogy vezető beosztásban általában több olyan lehetőség kínálkozik, amely nem mindenki számára adott. Ez önmagában nagy kísértés: kihasználja-e vagy sem. Sok esetben ezek jogi szempontból nem is kifogásolhatók.

De mégis: ismételten le kell szögezni, hogy *a kommunista morállal nem egyeztethető össze a beosztásból adódó előnyszerzés* és annak kihasználása. Ezek egyébként többnyire kis dolgokkal kezdődnek, s szinte „észrevétlenül" alakul át egyeseknél általánosabb rendszerré és kölcsönös, elvtelen elkötelezettséggé. Lehet, hogy ez anyagiakban minimális. Nem is emiatt kell elsősorban szóvá tenni, hanem az erkölcsi, politikai kár miatt, amelyet ezek okoznak. Annál is inkább, mert általában a vezetők élete, életvitele reflektorfényben van és szigorúbban is ítélik — joggal —, hiszen a közvélemény elsősorban tőlük várja, hogy az ilyen jelenségek elleni harcban példát mutassanak.

Szó volt már korábban *a vezetői önkontrollról.* Érdemes erre is néhány

szóval visszatérni. A kommunisták tevékenységük során tulajdonképpen többszörös kontroll alatt állnak. Az első és bizonyos vonatkozásban talán a legfontosabb saját maguk kontrollja, az állandó önvizsgálat, hiszen ez a kommunista meggyőződés és elvhűség természetes megnyilvánulása. Találóan mondta ezzel kapcsolatban az egyik felszólaló: „A minősítésből az ember legfeljebb azt tudja meg, hogy mit tudnak róla. De minden embernek kell hogy legyen önkontrollja, az más, amit magában szűr le, az több, mint a minősítés megállapításai." Naponta össze kell vetnie tevékenységének eredményét kommunista elveivel és szüntelenül törekedni arra, hogy a kettő között minimumra csökkenjen az eltérés. Az önkontroll abból az objektív szükségszerűségből fakad, hogy a legjobb szándék melletti cselekvés is tartalmazhat fogyatékosságokat, figyelmen kívül hagyhat különböző, a hatékonyságot befolyásoló tényezőket. Nem lehet olyan jól dolgozni, hogy ne lehetne még jobban. E tudatos felismerés mellett nem kevésbé kell hogy szigorú önvizsgálatra késztessen minden vezetőt az a körülmény, hogy gyakran a közvetlen környezet ítélete szubjektív, elfogult, ilyen vagy olyan okból eredően esetenként nem elég tárgyilagos, sőt, nem kevésszer elnéző.

Ami azonban igaz lehet a közvetlen környezetre, a beosztottakra vonatkozóan, távolról sem úgy áll a közvéleménynél. Sőt, ellenkezőleg! A közvélemény *roppant kritikus*, állandóan hat, mintegy kiegészítője minden másfajta ellenőrzésnek és előbb vagy utóbb kifejezésre juttatja ítéletét, véleményét. Ezt senki, egyetlen vezető sem kerülheti meg.

Az üggyel kapcsolatos tanulságok másik része a közvetlenül irányító pártszervre vonatkozik. Önkéntelenül adódik a kérdés: hogyan lehetséges, hogy az ellenőrző munka évekig nem hozta felszínre — súlyának és jelentőségének megfelelően — a vizsgálat során feltárt adatokat. Mennyire hatékonyak az irányító pártszervek ellenőrzései, vizsgálatai (mert ilyenek voltak többször), vagy a vezetők helyszíni látogatásai, ha ilyen súlyos és sokak által ismert jelenségek mellett elsiklottak, vagy legalábbis azokkal érdemben nem foglalkoztak. Mert az igazsághoz hozzátartozik, hogy az illetőt nemegyszer figyelmeztették, de választott testületével ezt nem közölték, holott a pártszerűség ezt megkívánta volna.

Mi az oka annak, hogy az irányító pártszervek részéről időnként *elkésve történik a fellépés*, amikor már — mint a jelen esetben is — csak drasztikus intézkedés segít. Sok minden motiválhatja az ellenőrzés hatékonyságát. A tanulság ebben is túlment a konkrét Fejér megyei eseten. Gyakori tapasztalat, hogy nagy szerepe van a *személyi összefonódásnak* és az ebből fakadó elvtelenségnek. A régi kapcsolatokban és az együtt végzett munkában kialakuló szubjektivitás gyakran túlságosan „megértő" az egyéni szempontok mérlegelésénél, esetenként az elvek rovására is.

Több, másféle oka is lehet annak, hogy helyenként erélytelenség, túlzott elnézés tapasztalható. Pillanatnyilag talán ez kellemesnek tűnik mindkét fél számára és talán kényelmesebb is, de törvényszerűen, a dolgok logikája folytán csak súlyosbítják a további fejleményeket.

●●●

A tanulságokkal — amelyeket a megyei pártbizottság maga is levont — nem elsősorban az anyagi vonatkozások, hanem a kommunista elvszerűség, a politikai, erkölcsi tisztaság és felelősség erősítése miatt kell foglalkozni.

Lajtai Vera

A SZOKÁSOK KÉNYSZERÉVEL SZEMBEN

A marxista világnézetet tudatosan, meggyőződéssel valló párttagoknak olykor konfliktusokat okoznak a közvetlen környezetükben élő vallásos szokások, hagyományok, a vallásos nevelés. Kommunista kötelességük környezetük, családtagjaik nevelése a marxista eszmék szellemében, de az is igaz, hogy időbe telik, amíg elmaradnak az élet jelentős eseményeihez kapcsolódó vallásos hagyományok (a keresztelő, a bérmálás, a templomi házasság, az egyházi temetés), s amíg megszűnik a vallásos nagyszülők, rokonok hatása gyermekeikre. Az egyház és az állam közötti kapcsolatban az említett vallásos szertartások megtartása nem képez semmiféle problémát. Ki, hogyan veszi azokat igénybe, ez mindenkinek a magánügye. *A kommunisták számára azonban világnézetük, a párthoz való tartozásuk folytán az egyházi szertartások igénybevétele, az azokon való részvétel már korántsem tekinthető magánügynek.*

Milyen gondokat okoznak a kommunistáknak a környezetükben élő vallásos szokások és vallásos nevelés? Erre a kérdésre kerestünk választ *Tolna megye paksi járásában,* azonkívül *Tolna* és *Bátaszék* községekben. Nem azért, mintha valami ok folytán akár Tolnában vagy másutt különös aktualitása lenne a kérdésnek, hanem mert olyan gondokról van szó, amelyek, ha csökkennek is, időnként jelentkeznek a pártszervezetekben, és megítélésükben, megoldásukban még sok bizonytalanság, félreértés tapasztalható. Jóllehet a kommunisták ismerik a rájuk kötelező általános magatartási normákat, éppen az esetek bonyolultsága miatt és a családi, a rokoni békesség megóvására törekedve, nem minden esetben találják meg helyes megoldásukat.

● A körülmények alapos mérlegelése

Íme, néhány példa a *Tolna* megyeiek közül annak jellemzésére, hogy milyen súlyos helyzetekbe kerülhetnek párttagok, s hogy mennyire fontos a kommunisták megítélésénél a körülmények alapos, differenciált mérlegelése, mennyire nem lehet kész „receptek", szabályok alapján megítélni magatartásukat.

A nagyszülők befolyására elviszik a párttag gyermekét keresztelőre, hogy „ne maradjon pogány", beíratják hittanoktatásra, elő-

készítik a bérmálásra. Ha mindez a párttag tudta nélkül történik, magáért a tényért — ami beleegyezése nélkül, sőt akarata ellenére történt — nem vonható felelősségre. De ez esetben is két körülményt mindenesetre mérlegelni kell. *Tudomására hozta-e a tényt pártszervezetének, miután már értesült róla?* Ha nem, mulasztást követ el, s ezért felelősséggel tartozik. *Megtett-e mindent a családjában azért, hogy ellensúlyozza a vallásos nevelést,* befolyást, hogy megelőzze a nagyszülők cselekedetét? Nem állítjuk, hogy ez utóbbi elbírálása könnyű feladat, de ilyen esetben is az egész embert, egész magatartását, munkáját kell néznünk. Ez segít annak eldöntésében, hogy olyan emberrel van-e dolgunk, aki könnyen megalkuszik vallásos környezetével, vagy türelemmel, tapintattal, meggyőzéssel mindent megtesz azért, hogy ellensúlyozza a vallásos befolyást és érvényesítse szülői jogát abban, hogy milyen nevelést kapjon gyermeke.

Nézzük a másik esetet, a legnehezebb problémát okozó egyházi temetéseket. *Bátaszéken* egy alapszervezeti vezetőségi tagot visszahívtak megbízatásából, mert a rokonság kérésének engedve, egyházi temetést rendezett elhunyt feleségének. A pártszervezetben azzal érveltek, hogy mint férjnek, joga lett volna dönteni (annál is inkább, mert feleségének nem volt a temetésre vonatkozó végakarata), s mert a döntési jogot átengedte a rokonságnak, hibát követett el. Súlyosbító körülmény volt, hogy az egyházi temetésről előzetesen nem szólt pártszervezetében.

Emberileg meg lehet magyarázni, hogy a gyász nehéz óráiban nem volt lelkiereje vállalni a veszekedést, a haragot a rokonsággal, de azt már nem, hogy nem kérte elvtársai segítségét, hogy nem tárta fel előttük őszintén a helyzetét. Példa volt rá Bátaszéken és másutt is, hogy hasonló esetben szót tudtak érteni a rokonsággal a gyászoló kommunista elvtársai. Elmulasztani a segítségkérést, eltitkolni, hogy egyházi temetés készül, óhatatlanul is azt a következtetést adja, hogy az illető *könnyen megalkudott.* Az, hogy visszahívták a vezetőségből, mindenképpen helyeselhető, hiszen magatartásával ártott a párt tekintélyének.

A *paksi* járási pártbizottság titkára mondta el, hogy meghalt egyik közeli rokona. Ott lesz-e a járási titkár a temetésen? — Érthetően beszédtéma lett ez, s megindult a találgatás. A járási titkár elfoglaltsága miatt nem tudott elmenni a temetésre, de ott volt a felesége. Érthető, hogy minden ilyen esetben a rokonság, vagy ha kisebb községről van szó, szinte az egész falu figyeli: mit tesznek a párttag rokonok. Senkit sem lehet elítélni azért, mert részt vesz közeli hozzátartozója, jó barátja egyházi temetésén. A végső tiszteletadás elmulasztása ilyen esetekben nem használna, hanem ártana a párt tekintélyének, amolyan lelketlen embereknek tüntetné fel a kommunistákat. *A kötelező norma a kommunistáknál az, hogy kövessenek el a családban mindent azok meggyőzéséért, akik egyházi temetést akarnak, tartsák tiszteletben az elhunyt végakaratát, az életében tanúsított meggyőződését.* S ha netán nem sikerül meggyőzniuk a rokonságot, nem követnek el hibát azzal, hogy részt vesznek a szertartáson, sőt — ha közeli rokonról van szó — éppen a távolmaradásukkal sértenék meg a hozzátartozókat és az elhunyt emlékét. Az esetek, a körülmények persze *sokfélék,* ennek megfelelően a *megítélés, a helyes magatartás is különböző.*

Egyházi esküvők esetében más a megítélés. A párttag semmilyen formában nem vehet részt egyházi esküvői szertartáson. Tolna megyében gyakori, hogy a szülők valósággal megzsarolják a fiatalokat: csak abban az esetben kapnak ajándékokat — ami esetleg lakás vagy kocsi —, ha templomban is megesküsznek. Ilyen esetben nincs mentség a párttag számára, ha engedményt tesz, hiszen anyagi előnyökért meggyőződését, elveit áldozza fel. Ráadásul mindenki tudja róla — falun ez különösen így van —, hogy a lakásért, a kocsiért áldozta fel elveit. De ha a tét nem is az anyagiak, hanem a békesség a rokonsággal, a párttagnak ez esetben is vállalnia kell a vitákat, nem tehet engedményt. Szerencsére mind ritkábban kerülnek párttagok ilyen helyzetbe, mert a társadalmi esküvő mind elterjedtebb lesz nemcsak a párttagok, hanem a pártonkívüliek között is.

Ami az egyházi esküvőre való meghívást illeti, a párttagok könnyebb helyzetben vannak, hiszen a rokonság, a barátok sem neheztelhetnek rájuk, ha nem mennek el a templomi esküvőre, de ott vannak az anyakönyvvezetőnél. Az pedig ritka, hogy párttagot hívnak meg násznagynak, s ha mégis, *vállalnia kell a visszautasítást*, hiszen nem kikerülhetetlen kényszerről van szó. Ilyen esetben — ellentétben például az egyházi temetéssel — környezete sem vádolhatja meg azzal, hogy valamiféle sértést követett el, mert ragaszkodott meggyőződéséhez.

● Elvi szilárdság és türelmes nevelés

A kommunistáknak nemcsak az egyházi szertartásokon való részvétel okozhat problémát, hanem a családban a gyermekeik vallásos nevelésére irányuló törekvések is a nagyszülők, a rokonok részéről. Két alapvető normát kell ilyen esetben figyelembe venniük a kommunistáknak. Ne alkudjanak meg a nagyszülők, a rokonok kísérleteivel, *ragaszkodjanak szülői jogukhoz, ahhoz, hogy a gyerek világnézeti neveléséről ők döntenek.* Tegyék ezt úgy, hogy *türelem, tapintat vezesse őket a vitákban, és ne sértsék hozzátartozóik vallásos meggyőződését.* A kettős világnézeti befolyás hatását persze így is nehezen háríthatják el, de éppen a kettősség okozta lelki, jellembeli válság, rossz irányú fejlődés az, amire hivatkozniuk kell a hozzátartozókkal folytatott vitákban.

Az eddig elmondottakból is kitűnik, hogy *az esetek többsége egyéni elbírálást kíván, sok-sok körülmény alapos mérlegelését. Kevés az olyan szabály, norma, amely minden esetben érvényes és alkalmazható.* De ez csak aláhúzza a kommunistáknak azt a kötelességét, hogy minden esetben forduljanak a pártszervezetükhöz, tárják fel őszintén helyzetüket és közösen keressék a megoldást. Sajnos, a párttagok az esetek jó részében elmulasztják ezt, s a pártszervezet csak utólag értesül helytelen magatartásukról, ami súlyosbítja helyzetüket. Ha a sokféle és bonyolult eseteknek van valamilyen közös, mindenre érvényes, követendő elve, ez éppen a pártszervezettel, a kommunista kollektívával szembeni őszinteség, az az igény, hogy a pártszervezettel *együtt* oldják meg a sokszor igen súlyos gondokat.

Előfordulhat persze, hogy a párttag őszintesége ellenére is hátrányos helyzetbe kerül, mert a pártszervezet nem tekinthet el azoktól a következményektől, amelyek — különösen tisztséget viselő

párttagok esetében — hátrányosan érintik a pártot. Hogyan lehetne például járási vagy községi pártbizottsági tag az a termelőszövetkezeti elnök, akiről mindenki tudja a faluban, hogy a gyereke hittanoktatásra jár? Az illető tsz-elnök — jóllehet a nagyszülők nyomásának engedett — nem maradhatott tagja a községi pártszervezet vezetőségének és a járási pártbizottságnak. Helyesen tette azonban, hogy ő maga hozta a járási pártbizottság tudomására a tényeket, és egy idő után ő maga közölte azt is: megoldódott családjában a probléma.

A pártszervezeteknek *körültekintően, tapintattal* kell foglalkozniuk a családi, rokoni környezet hatására nehéz helyzetbe került párttagokkal. De emellett rendkívül fontos a *megelőzés*. A pártba belépni szándékozókkal előre meg kell beszélni, *milyen kötelezettségeket kell vállalniuk ebben a vonatkozásban*. Senki sem veheti rossz néven, ha megkérdezik tőle, van-e a családjában probléma a vallásossággal, s hogy milyen álláspontra helyezkedne, ha azzal már mint párttag kerülne szembe. A megelőzésnek persze más módja is van: a pártoktatásban, a taggyűléseken és egyéb alkalmakkor is *szólni kell a kommunistákra kötelező magatartási szabályokról*. Olyan esetekben pedig különösen, amikor felvetődik az egyházi szertartásokon való részvétel, a gyerekek vallásos nevelésének a problémája. Így megelőzhetjük, hogy bizonytalanná váljon a párttagok ítélete, magatartása akkor, amikor környezetük hatására döntés elé kerülnek.

● Párton kívüli vezetők megítélése

Tapasztalatok bizonyítják, hogy nem egységes és egyértelmű a megítélés a *párton kívüli vezetők vallásosságával* kapcsolatban. Két végletes nézettel találkozni. Az egyik véglet: mivel párton kívüli vezetőről van szó, tehet, amit akar, semmi közünk vallásosságához, ez az ő magánügye. A másik véglet: a vezetőkkel szembeni hármas követelményből a politikai alkalmasságot úgy értelmezik, hogy abba minden esetben beletartozik a vallásosság tagadása. Ilyen végletekben ítélkezni ebben a kérdésben nem lehet. Mindenekelőtt figyelembe kell venni, *milyen területen dolgozó vezetőről* van szó.

Szemléltetésül íme két példa. Egy tudományos intézetben dolgozik egy nagy tudású orvosprofesszor. Szigorúan betartja vallása szokásait, s ez köztudott róla, senki előtt nem titkolja vallásosságát. Hiba lenne, ha ezért leváltanák vezető posztjáról, amelynek betöltésére igen alkalmas. De nem lenne helyes, ha például orvosegyetemi rektornak neveznék ki, mert ennél a vezető posztnál, ahol ezer és ezer ember irányításáról van szó, már nem közömbös az, hogy világnézete idealista, vallásos. Az irányítás ebben a pozícióban ugyanis nemcsak szakmai, hanem *politikai* is.

A másik példa: Tolna megyében van egy gyárigazgató, kiváló szakember. Ő is és pedagógus felesége is vallásos. Az igazgató éppen vallásos meggyőződésére hivatkozva nem lépett be a pártba. Őszintén beszélgettek vele, s ezután úgy oldotta meg a problémát, hogy most vasárnaponként más községbe jár vallási szertartásokra. A kérdésről vitatkozva akadt, aki úgy érvelt, mi dolgunk vele, ha a párton kívüli vezető vallásos, semmi közünk hozzá. Hamis érvelés ez, mert az említett igazgató a szocialista állam, a munkáshatalom képviselője,

megbízottja a gyár élén. Vallásossága nem lehet ok a leváltására, de feltétlenül *elvárhatja tőle környezete*, hogy igyekezzen megismerni világnézetünket. Azonkívül számolnia kell azzal is, hogy — mivel a gazdasági vezető nemcsak szakmai, hanem *politikai vezető is* — olyan döntések elé kerülhet, amelyek politikai, esetleg ideológiai választás elé állíthatják. A törekvést, hogy ismerje meg és próbálja magáévá tenni a marxista világnézetet — ezért is *elvárjuk* a párton kívüli gazdasági vezetőtől.

A pedagógusoktól különösen elvárjuk ezt — és nemcsak vezető pozícióban —, hiszen a pedagógus, kivált ha kifejezetten világnézeti tárgyakat tanít, minden nap választás elé kerül. Bármennyire is a materializmus szellemében oktatja az anyagot, a diák megérzi: csak elmondja-e a tananyagot, vagy meggyőződéssel vallja is a materialista világnézetet. Azonkívül a világnézetileg kialakulatlan diákban nagyobb törést okoz az, ha látja, hogy a materializmus szellemében oktató nevelője vallásos életet él, mint ha a munkás látja tepmlomba menni a gyárigazgatóját.

Mint látható, a politikai alkalmasság követelményébe, ha nem is mindenütt, de *bizonyos területeken feltétlenül beletartozik* az, hogy a vezető ne csak elfogadja a párt politikáját, hanem magáévá tegye a materialista világnézetet is. A marxista—leninista világnézet *megismerésére, elfogadására való törekvés, igyekezet — követelmény a párton kívüli gazdasági vezetőkkel szemben.* A szakmai és a politikai munkát ilyen értelemben sem lehet kettéválasztani, és nem lehet merev határokat húzni a politikai munka és a világnézeti felfogás közé sem. Pontosabban szólva: jobban érti és jobban alkalmazza, mélyebb meggyőződéssel vallja a párt politikáját az a gazdasági vezető, aki világnézetében a marxizmus meggyőződéses híve. Persze az is igaz, hogy hiába vallja magát a gazdasági vezető a marxizmus meggyőződéses hívének és ismeri is pártunk ideológiáját, ha szakmai szempontból alkalmatlan a vezetésre. De amint ebben az esetben joggal követeljük meg a szakmai ismeretek megszerzését, jogos az a követelmény is, hogy a párton kívüli nem marxista, például vallásos meggyőződésű vezető igyekezzen megismerni pártunk ideológiáját, különben hogyan érthetné, képviselhetné az erre alapozódó politikánkat.

A különbségtétel egy másik lényeges mércéje: valóban benső ügyének tekinti-e vallásosságát a párton kívüli vezető, vagy vezető posztját valamiképpen felhasználja vallásos nézeteinek képviseletére. Tolna megyében, a paksi járásban megtörtént, hogy gazdasági vezető hivatalos vidéki útjait arra is felhasználta, hogy szektája szervezésével foglalkozzék. Egy tsz-elnökhelyettes a plébániának gyűjtött pénzt és még a szövetkezettől is anyagi hozzájárulást akart szerezni. Ilyen esetben erélyesen fel kell lépni, mert megengedhetetlen, hogy vezetők *ily módon* juttassák kifejezésre vallásos meggyőződésüket, s pozíciójukkal visszaélve, *összekeverjék magánügyüket a közüggyel.*

Különbséget kell tenni aszerint is: őszinték-e magatartásukban a párton kívüli vallásos vezetők, vagy Janus-arcot viselnek: egyet a hivatalban és egy másikat a magánéletükben. Nincs hitele annak a vezetőnek, aki kifelé marxistának *mutatja magát*, s közben tudják róla, hogy vallásos életet él. Marxistának — hangsúlyozzuk, mert attól, hogy vallásos, még egyetérthet a párt politikájával, sőt mint

vezető képviselheti is azt. Itt nincs ellentét és kétkulacsosság. *De ha valaki a marxista világnézet hívének mutatja magát munkatársai előtt és közben vallásos életet él — ez megengedhetetlen, nem tűrhető meg.* Ha kettős arcot visel, ha nem őszinte, elveszti tekintélyét munkatársai előtt, és alkalmatlanná válik a vezetésre, lehet bármilyen jó szakember is. Azokkal, *akik őszinték, együtt lehet és tudnak dolgozni a kommunisták gazdasági és közéleti vezető posztokon is.* Ráadásul őszinteségük révén sokkal közelebb kerülhetnek hozzájuk, és közelebb hozhatják őket a marxista világnézethez is.

● A társadalmi rendezvények

Abban, hogy megkönnyítsük a kommunisták helyzetét, elkerüljük a sokszor súlyos dilemmákat az egyházi szertartásokkal kapcsolatban, fontos a társadalmi szertartások, ünnepségek továbbfejlesztése. Ez ma már *nemcsak a párttagok igénye,* hanem nagyon sok pártonkívülié is, aki szívesen veszi igénybe ezeket, és még szívesebben és gyakrabban tenné ezt, ha még vonzóbbak lennének. Ma már sokan csak azért ragaszkodnak az egyházi szertartásokhoz, mert azok helyenként díszesebbek, ünnepélyesebbek.

A fejlődés így is kedvező. *Bátaszéken* például 1971-ben és 1972-ben a házasságkötések csaknem 60 százaléka volt társadalmi esküvő, a névadó ünnepségek pedig 1972-ben az újszülöttek 16 százalékára terjedtek ki. A társadalmi temetéseket lényegesen kevesebben veszik igénybe. Bátaszéken is csak néhány esetben. Az arányok más községekben is hasonlóak. Bizonyítható, hogy az arányok lényegesen jobbak ott, ahol korábban megszilárdultak a termelőszövetkezetek vagy ahol gyors ütemű a fejlődés.

Nem állítjuk, hogy az arányok ilyen alakulása csupán a társadalmi esküvők, temetések, névadó ünnepségek jó vagy kevésbé jó színvonalával van összefüggésben. A szokások ereje ugyanis jobban hat az egyiknél, kevésbé a másiknál. Az, hogy a gyerekeket megkeresztelják, hogy „ne legyen pogány", még erősebben hat a szülőknél, mint például az, hogy a házasság „az égben köttessék". A temetéseknél — figyelembe véve azt is, hogy többnyire idősebb emberekről van szó — természetes, hogy erősebb a ragaszkodás az egyházi szertartásokhoz. De mindezek mellett bizonyítható például, hogy igen vonzó az ünnepélyes, jól megszervezett névadó, hogy szívesen mennek a díszes házasságkötő termekbe.

A társadalmi szertartások igénybevétele jelentősen növekszik, ha megfelelő anyagi eszközök állnak rendelkezésre. Bátaszéken például 600 000 forintos költséggel építenek házasságkötő termet, nagyon szép házasságkötő terem van Tolna községben is. Nem okoz problémát a névadó ünnepségek megszervezése sem.

A legnagyobb gondot a társadalmi temetések megszervezése jelenti. A temetők többsége egyházi kezelésben van. Az elhunyt párttag hozzátartozója az egyháztól veszi meg a sírhelyet, a temetéssel kapcsolatos első tennivalója tehát rögtön az egyházhoz viszi. Vannak községek, ahol községi ravatalozó híján a kápolnában helyezik el az elhunytat, és már ez maga is egyházi jelleget ad a temetésnek. Hiá-

nyoznak az énekkarok, az elhunyt életének alapos ismeretében íródott, a kegyeletet méltóképpen kifejező gyászbeszédek.

És még valamit. Bátaszéken és a paksi járásban is elmondták: az állam, annak képviselője, a tanács ott van a gyerek születésénél, az anyakönyvi bejegyzéssel a névadó ünnepségen, ott van a fiatal fiúk bevonulásánál, a „nagykorúsításnál", ott van a társadalmi esküvőn, csak éppen a temetésen nem. A bölcsőtől a házasságkötő teremig kíséri az állampolgárt, de nem búcsúzik tőle a sírnál. A tanács képviselőjének részvétele — mondták — emelné a társadalmi temetés ünnepélyességét, megoldhatná az esetenként sok gondot okozó búcsúztatás problémáját.

Már ma is tartanak ún. kettős temetéseket. A tanács képviselőjének jelenlétével, búcsúbeszédével ezeket általánossá lehetne tenni. Az egyházi és a társadalmi, a világi szertartás időbeni kettéválasztásával, egymásutániságával könnyebbé válna a temetésen részt vevő párttag gyászolók helyzete is, hiszen megtehetnék, hogy csak a tanács és a munkahely képviselőjének búcsúztató szertartásán vegyenek részt.

Az egyházi szertartások igénybevételét a családban, vagy az azokon való részvételt egyes párttagok azzal próbálják menteni, hogy részükről ez nem jelent semmiféle állásfoglalást és világnézetük ettől egy jottányit sem változott. Csakhogy a belső meggyőződés és a nyilvánosság előtt tanúsított magatartás nem választhatók el egymástól, még akkor sem, ha olyan évezredek óta meggyökeresedett hagyományokról van szó, mint a vallásos szertartások. A kommunistáknak le kell küzdeniük ezt a kényszerítő erőt önmagukban és családi környezetükben is. Ez a munka persze sok türelmet, tapintatot kíván, nem sértheti a vallásos emberek érzékenységét. Nélkülözhetetlen eszköze a marxizmus tudományos világnézetének terjesztése, tanítása, melynek elsajátítása minden kommunista alapvető kötelessége.

Faragó Jenő

MEGJELENT!

AZ 1974-ES ÉVFORDULÓK TÁRHÁZA!

296 oldal
Ára: 18,— Ft
KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Évfordulók • 1974

Írta és összeállította: Gárdos Miklós

SZEMLE

A kiállítás — a politikai meggyőzés eszköze

Bizonyára többen emlékeznek még a Pártélet olvasói közül az 1971 májusában Budapesten és 1972-ben több vidéki városban bemutatott *Életünk—Utunk* c. kiállításra, amely szocialista hazánk fejlődését, építőmunkánk eredményeit és a társadalom előtt álló feladatokat mutatta be. Másfél évvel ezelőtt írtuk erről a kiállításról — éppen e folyóirat lapjain —, hogy egy kísérlet első megjelenése. A kedvező fogadtatás már akkor lehetővé tette, hogy sikeres próbálkozásnak tekintsük. Hatását mérve feltételezhető volt, hogy az ilyenfajta kiállítások a szemléltető agitáció szerves részévé, állandó elemévé válhatnak.

Az *Életünk—Utunk* kiállítás újat hozott a szemléltető agitációban, s az első lépést jelentette az új úton. Alkalmasnak bizonyult arra, hogy átfogó képet adjon a dolgozókat érintő és foglalkoztató legfontosabb kérdésekről, hogy a legtöbbet mondó adatokkal, világosan, tömören megfogalmazott tényekkel segítsen eligazodni társadalmi életünk problémáiban.

E kiállítás tapasztalatait hasznosítva, s ennek folytatásaként 1972 decemberében a csepeli munkásotthonban, a Diósgyőri Gépgyárban, a győri Magyar Vagon- és Gépgyárban, a székesfehérvári Videotonban és a nyíregyházi papírgyárban szinte egyidőben nyílt meg a *Mi hoztuk az időt* című kiállítás. Ez a kiállítás — mely azóta bejárta az ország jelentős részét és 1974-ben is tovább „vándorol" — a munkásosztály helyzetéről nyújt hű képet, bemutatva helyét, szerepét és feladatát a társadalom egészében. Akik látták, emlékeznek rá, hogy anyaga három fő részre tagolható. Az első rész a munkásosztályt mint a társadalom vezető osztályát mutatja be, tükrözi szövetségi politikáját, erősödő és megbonthatatlan kapcsolatát a parasztsággal és az értelmiséggel. A kiállítás második és egyben a legterjedelmesebb része a munkásosztály gazdasági és szociális helyzetét ábrázolja, és veszi a legkülönbözőbb szempontok szerint vizsgálat alá. A harmadik rész a szakmai felkészültség, a kultúra, a műveltség és a művelődési lehetőségek oldaláról közelíti meg a munkásosztály egészét és különböző rétegeit.

A valóságot hűen tükröző *művészi fotók* rögzítik a tényeket. A megjelenítés legfontosabb eszköze ezen a kiállításon a színes fotóanyag volt. A múltat és a jelent ábrázoló fényképek egymás mellé helyezésével sikerült a nézők számára szembetűnőbbé tenni a mondanivalót. Vándorútja közben a kiállítás *állandóan kiegészült, gazdagodott a témájához szorosan kapcsolódó helyi anyagokkal,* az illető megye, város, üzem munkásságának életét, munkasikereit bemutató képes agitációs kiadványokkal, dia- és mozgófilmekkel. Így a kiállítás látogatóinak lehetőségük nyílt arra, hogy az országos adatokat összevessék a megye, az üzem eredményeivel, és reálisan mérlegeljék saját helyzetüket. Ez széles körű és gazdag politikai tartalmú beszélgetéseket, vitákat váltott ki.

A pályaválasztás előtt álló tanulókra a munka, a munkás ilyen módon való megbecsülése pozitív érzelmi és értelmi hatással volt. A szakmunkástanulókban és a fiatal munkásokban mélyítette az osztályhoz tartozás érzését. A középkorú és az idősebb generációban emlékeket elevenített fel, amelyek az újra átélt élmény nyomán friss erőt adtak a további munkához.

Mindkét kiállítás vándoroltatása közben igényelték a látogatók mint egységesen, központilag megoldandó feladatot — a *tárlatvezetést.* Különböző módon próbálták ezt helyileg pótolni a párt és az KISZ aktivistái, akik lelkesen és többnyire kellő felkészültséggel beszéltek a kiállításon láthatókról. A központilag készített leporellók, amelyekkel a kiállítás katalógusát kívántuk helyettesíteni, a csoportban látogatók számára „tárlatvezető segédanyagot" jelenthettek. Mindez azonban mégsem pótolta a tárlatvezetést. A megoldást a hatvani művelődési központ jól felkészült és lelkes népművelői találták meg. Az általuk már kipróbált jó módszert — egyórás magnószalagra rögzített riportmontázsban bemutatni a fejlődést, kiegészíteni a képi látnivalót — a most készülő, *a parasztság életét bemutató* kiállításon alkalmazzuk majd.

Az 56 kis méretű (70×80 cm) tablóból álló, 40 példányban készülő kiállítás a falu, a parasztság megváltozott életét mutatja be, attól az időtől kezdve, amikor végleg eltűntek a mezsgyék a kisparcellák között és a mezőgazdaságban is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok. A kiállítás egyik központi gondolata, hogy a nagyüzem feltételei között lehetővé vált a munka termelékenységének számottevő növelése, ami megteremtette a főbb társadalmi rétegek és osztályok jövedelem-kiegyenlítődésének alapját. Az eredményesebb termelést jelentősen segítették az alkalmazott, mind korszerűbb műszaki, technikai eszközök. Mélyreható változások következtek be a mezőgazdaságban dolgozók életkörülményeiben. Ezekkel a kérdésekkel nagyon sokoldalúan foglalkozik a kiállítás. De az elért eredmények mellett bemutatja a még meglevő, sokszor égető gondokat, a megoldásra váró feladatokat is.

A kiállítási anyagot valamennyi megyei pártbizottság és a Budapesti Pártbizottság december első felében két-két példányban vándorútjára indíthatja, együtt a kiállítást propagáló plakáttal és leporellóval. A kiállítási anyaggal egyidőben kapják meg a már említett *egyórás riportmontázst tartalmazó magnószalagot.* Érdemes időt szánni arra, hogy a kiállítás megtekintése után meghallgassák a magnót. Mert amiről hallanak, az megerősíti a látottakat, vagy olyan tényekről szól, amiket nem lehet képekben, számokban kifejezni. Ilyen például a szövetkezeti demokrácia, az érdekvédelem, az új falu szocialista közélete.

A kiállítás megtekintése után a látogatók ne mulasszák el megnézni azt a félórás *diafilmet* is, amely a szarvasmarhaprogramról, annak céljairól, feladatairól, az eredményekről és a lehetőségekről ad tájékoztatást. Megtekintését elsősorban az állami gazdaságokban, a termelőszövetkezetekben és a községekben működő pártalapszervezetek tagjainak javasoljuk.

Javasoljuk azt is, hogy a kiállítás megtekintése után a pártszervezetekben *beszéljék meg, vitassák meg a hallottakat, a látottakat.* Legyen ez a kiállítás is — éppen úgy, mint a munkásosztályról szóló kiállítás — ösztönzője a helyi eredmények mérlegelésének, az országos eredményekkel való összevetésének, a helyi lehetőségek, szándékok és a valóság mind teljesebb megismerésének.

Tamás Mária
a KB munkatársa

Köszöntjük 50 éves testvér-folyóiratainkat

Az SZKP Központi Bizottsága havonta megjelenő propaganda és agitációs folyóiratának, az Agitátornak első száma 1923 novemberében jelent meg. Az Agitátor fél évszázada forradalmi elvszerűséggel, szenvedélyes meggyőződéssel hirdeti a marxizmus–leninizmus igazságát, a kommunista eszmeiséget, az SZKP politikáját. Méltó megvalósítója a lenini pártsajtó hagyományainak és jelentős szerepet tölt be a kommunisták nevelésében, a dolgozók forradalmi tettekre való szervezésében, az internacionalista szellem ápolásában.

A Mongol Népi Forradalmi Párt Központi Bizottsága havonta megjelenő politikai és elméleti folyóiratának (a Pártéletnek) első száma 1923 októberében látott napvilágot. A folyóirat két évvel fiatalabb pártjánál. Küzdelmes útja egybefonódik a Mongol Népi Forradalmi Párt harcának és győzelmeinek történetével.

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

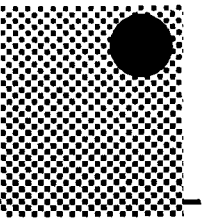

Időszerű elméleti és politikai feladat*

A világ fejlődése jelenlegi szakaszának jellegét és sajátosságait mindenekelőtt azok a minőségileg új jelenségek és társadalmi-politikai változások határozzák meg, amelyek a szocializmus javára megváltozott erőviszonyokat tükrözik vissza. A jelenlegi feltételek között, amikor a különböző társadalmi és gazdasági rendszerű államok kapcsolatában a békés egymás mellett élés elvei normává válnak, az ideológiai harc — mint a nemzetközi küzdőtéren folyó osztályharc specifikus formája — jelentősége egyáltalán nem csökken, sőt, ellenkezőleg, növekszik. Cikkünkben e problémának csupán egyes oldalait vizsgáljuk.

A békés egymás mellett élés és a korszerű ideológiai harc

A nemzetközi feszültség enyhülésének folyamata természetesen lényeges hatást gyakorol az ideológiai harcra is. Több mint negyedszázadon át a „hidegháború" határozta meg az imperialista államok katonai-stratégiai koncepcióit. A doktrínák egymást követték a kommunizmus „visszavetésétől feltartóztatásáig", a „feltartóztatástól a rugalmas reagálásig", a „rugalmas reagálástól a realisztikus elrettentésig" stb. Ám mindezen doktrínák „elméleti" alapja változatlan maradt: a szocialista országok vonatkozásában a polgári ideológusok elsősorban az erőpolitikában, a Kelet és Nyugat között létrejött „félelem-egyensúly" fenntartásában reménykedtek.

A szocializmussal szemben álló táborban jelenleg bizonyos fokú átorientálódás megy végbe. Az imperializmust védelmező ideológusok és politikusok kezdik megérteni, hogy az „erő pozíciójából" ma már nem beszélhetnek a szocialista világgal. Minthogy propagandánk és politikánk megvalósítása során kiverjük az ellenség kezéből az antikommunizmus és a szovjetellenesség ütőkártyáit, vagyis a „szovjet veszélyről", a „vörös veszedelemről" és egyebekről terjesztett elcsépelt propagandafogásokat, ezért a burzsoázia ideológusai most áttérnek a kommunista- és szovjetellenes eszmék terjesztésének rugalmasabb, körmönfontabb formáira. Ezzel kapcsolatban az imperializmus védelmezői nem titkolják azt, hogy nagy reményeket fűznek az „emberek és eszmék széles körű cseréjéhez, áramlásához", ami — számításaik szerint — lehetővé teszi majd,

* Milyin akadémikus cikkének rövidített szövege. Megjelent a „Polityicseszkoje Szamoobrazovanyije" 1973/7. számában.

hogy bizonyos hatást gyakoroljanak a szocialista országok állampolgárainak tudatára. Az imperialista államok reakciós erői továbbra is reménykednek a szocializmus úgynevezett „eróziójában", „elmosódásában", „liberalizálódásában".

A burzsoá ideológusok arra törekednek, hogy minden módon megőrizzék a különböző osztályok és társadalmi rétegek tudatára gyakorolt ideológiai befolyásukat, s ennek érdekében a „lopott jelszavak" felhasználásának taktikájához folyamodnak. Erről tanúskodnak többek között azok a próbálkozásaik is, hogy *saját céljaikhoz igazítsák* a különböző társadalmi és gazdasági rendszerű államok békés egymás mellett élésének alapját képező, Lenin által kidolgozott elveket.

A békés egymás mellett élés humánus eszméje inkább gyökeret ver a világközvélemény legszélesebb köreiben. A Szovjetunió és a testvéri szocialista országok következetes külpolitikai irányvonalának eredményeként a békés egymás mellett élés elvei napjainkban mind nagyobb elismerést nyernek, mint a *különböző társadalmi rendszerű államok viszonyában alkalmazott normák*. A békés egymás mellett élés irányvonala nem tekinthető a „kommunista diplomácia konjunkturális vagy taktikai fogásának", amint ezt az imperialista propaganda időnként állítja. Ez a szocializmusnak a más társadalmi rendszerű államok irányában folytatott, tudományosan megalapozott, nagy ideáljainkból fakadó, a világfejlődés objektív törvényszerűségeit szigorúan figyelembe vevő külpolitikai irányvonala.

Proletár internacionalizmus és burzsoá nacionalizmus

A szocializmus és a kapitalizmus között folyó jelenlegi ideológiai harcban *a proletár, szocialista internacionalizmus és a burzsoá nacionalizmus kibékíthetetlen ellentéte* jut kifejezésre.

A proletár internacionalizmus ideológiája a munkásosztály és valamennyi dolgozó általános, valamint különös nemzeti, specifikus érdekeit fejezi ki. Történelmileg indokolja meg a nemzetek közeledésének, majd — a kommunizmus nemzetközi méretű győzelmével — összeolvadásának perspektíváját. Abból indul ki, hogy a konkrét történelmi helyzetben a lehető legnagyobb figyelmet kell tanúsítani minden nemzet és nép érdekei, szükségletei és sajátosságai iránt.

Az internacionalizmus szempontjából — ezt Lenin több ízben is hangsúlyozta — a nemzetközi munkásosztály érdekei a munkásosztály nemzeti osztagainak érdekei felett állnak. *Az internacionalizmus a különböző nemzetiségű munkások és dolgozók összefogására, szolidaritására, kölcsönös támogatására ösztönöz.* Ezért csak az internacionalizmus felel meg a munkásosztály érdekeinek, céljainak és harci feladatainak.

Az internacionalizmus elve nem szünteti meg és nem zárja ki a nemzeti változatosságot. Ellenkezőleg: figyelembe veszi és feltételezi azt. Ezért az internacionalizmus szemben áll a nemzeti nihilizmussal is, amely — mint ismeretes — elutasítja a sajátos nemzetit, nem számol a nemzeti különbségekkel. A nemzeti formákat és viszonyokat figyelmen kívül hagyó világnézet elszakad a való élet talajától, sérti a tömegek nemzeti érzelmeit, nacionalista hangulatot szít.

A nacionalista ideológia napjainkban különböző formákban és sokféle módon támad a szocialista, proletár internacionalizmus ellen. A nacionalizmus különböző válfajaiból a következőket emeljük ki:

— a közvetlen, nyílt burzsoá nacionalizmus, sovinizmus és fajelmélet;

— a minden nemzeten belüli, az „egységes nemzeti kultúrán" belüli „egységes folyamat"-ra vonatkozó elmélet különböző fajtái;

— a nemzeti probléma antropológiai, biológiai és történelemellenes megközelítésének elméleti koncepciói, a nemzet örök, történelem felett álló kategóriaként történő kezelése;

— a nemzeti kérdéssel kapcsolatos opportunista és revizionista elméletek, az úgynevezett „nemzeti kommunizmus" elméletei, amelyek a burzsoá nacionalista eszmék közvetlen behatolását jelentik a munkás- és kommunista mozgalom soraiba;

— az egyes szocialista országokban fennmaradt különféle nacionalista csökevények.

A nacionalizmus különböző formái természetesen megkövetelik minden válfajának elemzését és bírálatát, az adott forma megnyilvánulását és fejlődését szolgáló szociális és osztályvonatkozású feltételek, az ismeretelméleti és elméleti alapok sokoldalú tisztázását.

Az imperialista reakció egyik legfőbb stratégiai irányvonala továbbra is az, hogy *a kapitalizmus nem hagy fel a szocializmus pozícióinak belülről történő megrendítésére, a szocialista országok megosztására, egymástól való elidegenítésére, a bizalmatlanság légkörének megteremtésére irányuló, nacionalista jelszavakba burkolt kísérleteivel.* A proletár internacionalizmussal szembeszálló nacionalizmus valamennyi fajtájának érvekkel alátámasztott bírálata magában foglalja az élet által felvetett kérdésekre adandó *pozitív válaszokat* is. Ennek során feltéltenül abból a lenini alapelvből kell kiindulni, mely szerint különbséget kell tenni az *elnyomott* nemzetek nacionalizmusa és az *elnyomó* nemzetek nacionalizmusa között.

A lenini elvnek a jelenkorra történő konkretizálásánál és alkalmazásánál meg kell különböztetni azoknak a nemzeteknek a nacionalizmusát, amelyek nemrég szabadultak fel a gyarmati és nemzeti függőség igájából, továbbá a régi gyarmattartó nemzetek nacionalizmusát; a nemzeti önrendelkezési jogával élő, a még csak kialakulóban levő nemzetek nacionalizmusát és az elnyomó nemzetek által kultivált soviniszta színezetű nacionalizmust. Ezenkívül fontos figyelembe venni és megkülönböztetni a „harmadik világhoz" tartozó felszabadult nemzetek széles néptömegeinek nacionalizmusát és ezen országok reakciós — az imperializmus reakciós erőivel szövetkező — köreinek nacionalizmusát.

A polgári és kispolgári nacionalizmus marxista bírálata csak ilyen *konkrét, történelmi elemzés* eredményeként lesz hatásos, csak ebben az esetben fog megfelelni a polgári ideológia ellen vívott harc követelményeinek és mai feladatainak. Amint látjuk, itt rendkívül fontos, hogy a különböző övezetek, kontinensek és országok, valamint a különböző társadalmi rétegek vonatkozásában differenciáltan vessük fel a kérdéseket.

A Szovjetunió megalakulása 50. évfordulójának ünneplése hatalmas ösztönző erővé és tényezővé lett a nemzeti kérdés lenini módon történt megoldásával összefüggő valamennyi kérdés sokoldalú megvilágítása és kidolgozása szempontjából. A nemzeti kérdésre vonatkozó marxista—leninista tanítás és annak alkotó gazdagítása azokkal a tapasztalatokkal, amelyekre az SZKP tett szert a soknemzetiségű szovjet szocialista állam gyakorlati építésénél, továbbá a testvéri országok és a nemzetközi kommunista mozgalom tapasztalataival, megfelelő alapot ad ahhoz, hogy tovább fokozzuk a nacionalista ideológia valamennyi válfajának és formájának, a kommunista- és szovjetellenes rágalmaknak a leleplezését és mélyreható bírálatát.

Ezzel kapcsolatban többek között fontos feladatunk az emberiség történel-

me során élt nemzetek és kialakult nemzeti viszonyok, kapcsolatok alapos tanulmányozása, kutatása. Különösen nagy jelentőségű az egyes országokban lezajlott szocialista forradalmak győzelme nyomán, új történelmi kategóriaként keletkezett szocialista nemzetek kérdéseinek sokoldalú kidolgozása. Egyre időszerűbbé válik az imperializmus és a kolonializmus ellen küzdő népek nemzeti felszabadító harcával összefüggő problémák széles körének tanulmányozása Mindezen kérdések kidolgozása felfegyverzi a marxistákat abban az elméleti és gyakorlati harcban, amelyet a polgári nacionalizmus ellen folytatnak.

A marxizmus—leninizmus megmutatja a nacionalizmus leküzdésének történelmileg konkrét útjait. Hazánk, a Szovjetunió úgy néz ki, mintha egy gigantikus szociális laboratóriummá vált volna, ahol a világon első ízben próbálták ki gyakorlatban a nemzeti kérdésre vonatkozó marxista—leninista tanítás alkalmazhatóságát. A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének csupán néhány évtizedre volt szüksége ahhoz, hogy teljesen eloszlassa azt a mítoszt, mely szerint a nacionalizmus állítólag kiirthatatlan, s a népek között tapasztalható ellenségeskedést és gyűlöletet biológiai és pszichológiai tényezők idézik elő. „Hazánkban — hangsúlyozta L. I. Brezsnyev elvtárs a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulója alkalmából tartott beszédében — létrejött és megerősödött a dolgozó emberek nagy testvérisége, akiket — nemzeti hovatartozásuktól függetlenül — az osztályérdekek és célok azonossága kapcsol össze, s a történelemben eddig ismeretlen viszonyok alakultak ki, amelyeket mi joggal a népek lenini barátságának nevezünk."

A tudományos-technikai forradalom társadalmi hatása

Napjainkban világszerte kibontakozik a tudományos-technikai forradalom, mely a társadalmi fejlődésen belül az egyik legfontosabb jelenség. Természetes, hogy azok a problémák, amelyek e forradalom *szociális következményeivel függnek össze, elkeseredett ideológiai harc tárgyát képezik.* Ez mindenekelőtt azzal magyarázható, hogy a tudományos-technikai forradalom *különbözőképpen hat az eltérő társadalmi-gazdasági viszonyok között élő emberekre.* A szocializmus a legkedvezőbb előfeltételeket teremti meg a tudományos-technikai forradalom által ösztönzött szociális-gazdasági és kulturális haladáshoz. A kapitalizmus viszonyai között viszont a társadalmi ellentétek még nagyobb méretű és még élesebb újratermeléséhez vezet.

A marxista irodalom elemzést ad a viharos ütemű műszaki fejlődés, a társadalmi jelenségnek tekintett tudományos-technikai forradalom következményeiről. Természetes, hogy ennek kapcsán nagy figyelmet fordítanak a tudományos ismeretek, az egész tudomány fejlődésének belső törvényszerűségeire is.

Ami a polgári szociológiát illeti, jelenleg aktívnak mondható a *baloldali radikális* tudat keretén belül létrejött *tudományellenes irányzat.* A gondolkodásmódnak és a valóság megismerését biztosító tudományos módszerek pozitív értékeinek tagadásáról van szó. Egyes kutatók — például Theodor Rozak, a nagy zajjal beharangozott „ellenkultúra" koncepciójának szerzője — azt állítják, hogy az emberiség a tudomány és az analitikai gondolkodás fejlesztésével lényegében önmagát pusztítja el, mivel a megismerés olyan útjára lépett, amely eltér a világ intuitív megértésétől. Rozak és a hozzá hasonló tudományellenesek véleménye szerint az utóbbi az élet megérzésének legmegbízhatóbb eszköze.

Vajon mit lehetne mondani a tudomány ilyen „apokaliptikus eltemetéséről"? Nyilvánvaló, hogy ezek az irracionális érzésektől, érzetektől áthatott nézetek a valóság barbár vagy maradi felfogásának megnyilvánulásai. Ugyanakkor a

polgári társadalom mélyén végbemenő *egyes reális folyamatok ferde visszatükrözésének egy-egy formáját is képezik.*

Nem véletlen, hogy E. Fromm, a Reménység forradalma c. legutóbbi könyvében utalásokat tesz G. Kahn munkáira, aki hidegvérűen számítja ki, hogy egy jövőbeni háborúban hány millió amerikainak kellene elpusztulnia annak érdekében, hogy az ipari gépezet mechanizmusa még hatékonyabban működjön. Fromm „szörnyűlködve" fedezi fel, hogy Kahn az emberek életével, az emberek fájdalmával és szenvedéseivel — mint absztrakt nagyságrendekkel — manipulál. Ilyen összefüggésben a tudomány igazi ördögnek fest. Ám *a tudomány nem hibás abban, hogy a polgári társadalom eldobta az emberi értékeket, megtagadta a szociális ideálokat, és szíve mélyéből a társadalmi szervezet olyan típusához vonzódik, amely minden vonatkozásban ésszerűtlenséget, vandalizmust és embertelenséget takar.*

Mindezek a filozófiai és szociológiai folyamatok most is és talán a jövőben is jelentős helyet foglalnak el az ideológiai harcban. Éppen ezért a marxisták előtt feladatként áll a jelenlegi tudományos-technikai haladás, fejlődés problémáinak további, elmélyültebb kidolgozása.

A tudományos-technikai forradalom elemzésekor természetesen nem szűkíthetjük le vizsgálódásunkat csupán a tudomány és a technika területére, s nemcsak immanens fejlődésük logikáját kell figyelembe vennünk. Sajnos, egyes nálunk megjelent könyvek és cikkek ebbe a hibába esnek. Természetes, hogy a tudományos-technikai forradalom problémáinak ilyen egyoldalú megközelítése nem fegyverzi fel megfelelő mértékben kádereinket a polgári ideológia elleni harchoz. A tudományos-technikai forradalmat úgy is fel kell tárni és magyarázni, mint *társadalmi jelenséget, mint a társadalmi élet törvényeinek kifejezését.* Hiszen a polgári ideológusok munkáira, amelyekben a tudományos-technikai forradalom kérdéseivel foglalkoznak, elsősorban az a jellemző, hogy elvonatkoztatják társadalmi összefüggéseitől, s tagadják azt, hogy *az új társadalom anyagi és műszaki előkészítése.* Kétségtelen, hogy ez az összefüggés rendkívül fontos.

Mint ismeretes, a burzsoá szociológusok az országok szociális különbségeitől függetlenül vizsgálják az olyan kérdéseket, mint például: a tudományos-technikai forradalom szerepe az „egységes emberi civilizáció" megteremtésében, az „általános globális folyamatok" fejlődése. Az utóbbi idők társadalmi fejlődésére vonatkozó számos polgári elmélet összefügg a teleologizmus és a mechanikus determinizmus eszméivel is. Erről tanúskodik például az úgynevezett „konvergencia"-elmélet elemzése is, mely az ötvenes évek kezdete óta nem kis népszerűségnek örvend Nyugaton a polgári tudósok (történészek, filozófusok), valamint a közéleti személyiségek (a különböző politikai pártok, mozgalmak vezetői) körében.

A „konvergencia"-elmélet, vagyis a különböző társadalmi rendszerek fokozatos „evolúciójának", társadalmi és gazdasági struktúráik hasonulása irányában történő fejlődésük gondolata azon a tényen alapult és alapul, hogy mind a két rendszerben léteznek olyan (bizonyos mértékig egyfajta) folyamatok, amelyek a jelenkori tudományos-technikai forradalom fejlődésével függnek össze. Valóban a termelés általános technológiai sémáinak, az urbanizálódás és mindazon folyamatok összetett problémáinak megléte, amelyek a fokozódó iparosodásnak a bioszférára gyakorolt hatásával kapcsolatosak, jelenleg az egész emberiséget egyes általános közös problémák elé állítja, s egyúttal arról tanúskodik, hogy a különböző országok erőfeszítéseit feltétlenül egyesíteni kell e feladatok megoldása érdekében. Ez azonban egyáltalán nem szolgáltat alapot arra, hogy a polgári tudósokra jellemző következtetést vonjunk le, mely szerint a jelenlegi társadalmak történetét napjainkban a „technika határozza meg". Ennek a tudományellenes tételnek nincs semmi köze a valósághoz.

Egy speciális kollégium tapasztalatai

A szakosító tanfolyamok mellett az elmúlt években az oktatási igazgatóságok más, új formákat is bevezettek. A különböző aktuális témákban meghirdetett *speciális kollégiumok* a frissen keletkezett igényeket és érdeklődést hivatottak kielégíteni.

Hazánkban is napirendre került — népgazdaságunk különböző területein természetesen eltérő mértékben — a felkészülés a tudományos-technikai forradalomra. Magától értetődő, hogy — elsősorban a vezető-irányító posztot betöltő szakemberek részéről — fokozott érdeklődés nyilvánul meg a tudományos-technikai forradalom világnézeti, filozófiai, szociológiai, közgazdasági és más problémái iránt.

A X. kerületben — felismerve a felelős politikai, gazdasági és műszaki szakemberek körében megnyilvánuló érdeklődést — az elsők között szervezte meg a pártbizottság és az esti egyetem *A tudományos-technikai forradalom világnézeti kérdései* című egyéves speciális kollégiumot. Ezt az is indokolta, hogy ebben a kerületben jó néhány ipari üzem és tudományos kutató intézet van, amelyeknek jelentős a szerepük a tudományos-technikai forradalom hazai kibontakoztatásában.

Az első két évben elsősorban a kulcsszerepet betöltő *gazdasági és műszaki szakemberek* számára szerveztük meg a kollégiumot. A létszámot 30 főben maximáltuk. A tapasztalat szerint ugyanis igazán eredményes csak az ún. kiscsoportos oktatás lehet. A kiscsoportos forma lehetővé teszi a közvetlen kontaktus megteremtését az előadóval, a nyílt és őszinte vitákat, a bonyolult kérdések tisztázását.

A hallgatók zöme a kollégiumot igen jó eredménnyel végezte el.

A POLITIKAI IRODALOM KIVÁLÓ TERJESZTŐI

KOZMA GERGELY
József Attila Tsz

CSORBA JÁNOS
községi pártbizottság

BARTA MIKLÓS
Lenin Tsz

BÓSZA LAJOSNÉ
textilüzem

A programban egyaránt helyet kapnak a tudományos-technikai forradalom lényeges filozófiai, szociológiai, közgazdasági problémái. A hangsúlyt mindenütt arra helyeztük, hogy a hallgatók megértsék és magukévá tegyék a tudományos-technikai forradalom marxista értelmezését. Így kellő elvi alapot nyernek annak átgondolásához, mit kell tenniök a tudományos-technikai forradalom hazai és a szocialista országok integrációját elősegítő kibontakoztatásában.

A marxista értelmezés megvilágítása

A legfontosabbnak azt tartottuk, hogy a hallgatók ne csak általában, elvileg értsék meg, hogy a tudományos-technikai forradalom mindenoldalú kibontakoztatásához és az *egész társadalom érdekében* való kiaknázásához miért csak a szocialista viszonyok nyújtanak megfelelő terepet, hanem maguk is legyenek ennek az elvnek a szellemében kezdeményezők, *tudatosan* használják ki a szocialista társadalom kínálkozó előnyeit. Hangsúlyoztuk, hogy a szocialista viszonyok nem biztosítják automatikusan a tudományos-technikai forradalom kibontakozását. Rajtunk, embereken múlik elsősorban, hogy mennyire sikerül a kívánt hatások útját egyengetni és a nem kívántakét eltorlaszolni.

Ezzel szoros összefüggésben nagy gondot fordítottunk a *technika és az ember viszonyának marxista megközelítésére.* Párhuzamot vonva a marxista és polgári álláspont között, kiemeltük, hogy a mi társadalmunkban a vezető nem részesítheti előnyben a technikát az emberrel szemben. *Számunkra a legfontosabbak az emberi értékek,* s ha ennek a szempontnak a figyelembevétele esetleg hosszabb időt, nagyobb anyagi ráfordítást, bonyolultabb feladatokat is kíván, mi a tudomány és technika fejlesztésének csakis ezt az útját járhatjuk.

Párhuzamot vontunk a marxista és polgári irányzatoknak a tudományos-technikai forradalmat megítélő álláspontja között. Hangsúlyoztuk, hogy — ellentétben a technicista felfogásokkal — a tudományos-technikai forradalom *nem*

A téli politikai könyvhetek Bács-Kiskun megyei megnyitó ünnepségen, Szabadszállásán emlékjelvényt kaptak a politikai irodalom legeredményesebb községi terjesztői. Képeinken: a kitüntetett könyvterjesztők

SOMOGYI LÁSZLÓNÉ
textilüzem

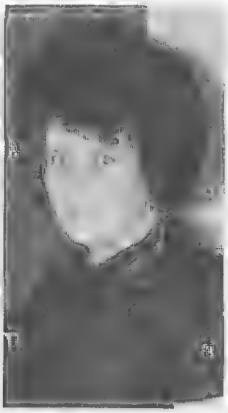

TÖRÖK JÓZSEFNÉ
Szőrme Ktsz

MOHÁCSI ISTVÁN
községi pártszervezet

TÓTH GYÖRGYNÉ
Mathiász Tsz

helyettesíti, nem pótolja, de még csak *nem* is egyszerűen *kiegészíti a társadalmi*, azaz a tulajdonviszonyokban szükségszerűen végbemenő *forradalmat*. A társadalom minőségi strukturális változását csakis a szocialista forradalom viheti keresztül, a tudományos-technikai forradalom funkciója egészen más, ez a civilizációs változások (tudomány, technika, termelés) terepe. A két folyamat között nem mellérendeltségi és még csak nem is akármilyen alá-fölérendeltségi viszony van. A civilizációs változások (így tehát a tudományban és a technikában végbemenő minőségi és gyors változások is) alá vannak rendelve a társadalom forradalmi változásának. A tudományos-technikai forradalom a monopolkapitalista országokban közelebb visz a szocialista forradalomhoz, kiélezi a tőkés rend ellentmondásait. Ahol viszont előbb zajlott le a szocialista forradalom és csak ezután került napirendre a tudományos-technikai forradalom — mint ismeretes, a szocialista országokban ez volt eddig a sorrend —, ott a tudományos-technikai forradalomnak az a rendeltetése, hogy a szocialista társadalmi rendszert civilizációs téren is élenjáróvá tegye.

A polgári elméletek bírálata

Sokoldalú elemzésnek vetettük alá a különböző polgári nézeteket, elsősorban a *konvergencia-elméletet*, a technokrata és technicista felfogásokat. Ismeretes, hogy e nézetek szerint a tudomány és a technika fejlődése a két társadalmi rendszerben azonos tendenciákat hoz magával, s ennek alapján a két rendszer közeledik egymáshoz. A hallgatók jelentős része gyakran jár nyugatra és ott maguk is tapasztalták e nézetek „kelendőségét". Ők is megerősítették, hogy a polgári ideológusok zöme e nézeteket manipulációs céllal „gyártja" és terjeszti. Részben hazai „fogyasztásra", hogy ennek segítségével elkendőzzék saját társadalmuk osztályjellegét, részben „export"-célokra, hogy a marxizmus osztályálláspontjával és pártos felfogásával szemben megpróbálják elterjeszteni az általuk objektívnek tartott koncepciójukat.

Kimutattuk, hogy a konvergencia-elmélet nemcsak a jelen számára készült. Az elmélet képviselői szeretnék a szocializmus jövőjét is diszkreditálni. Azt szeretnék elhitetni, hogy a tudomány és technika a „maga képére gyúrja át mindkét társadalmat". Eleve feltételezik, hogy amit a kapitalizmusban egy szűk réteg önös érdekei miatt nem tudnak megoldani, kikerülni vagy kiiktatni, az a szocialista társadalom számára is megoldhatatlan problémaként jelentkezik. E felfogás, amely a szocializmussal szemben bizalmatlanságot terjeszt, elsősorban (de nem kizárólag) a gazdasági és műszaki szakembereket „veszi célba". Ezért *a vele szembeni felvértezettség napjainkban a legfontosabb ideológiai feladatok egyike*. Rendkívül fontos tehát — hangsúlyoztuk mi is a kollégiumon — hogy a tudományos-technikai forradalom vívmányainak megítélésében soha *ne hagyjuk figyelmen kívül az osztályszempontokat.*

A kollégiumot látogató vezető szakemberek figyelmét felhívtuk arra is, hogy a tudomány és technika mégoly rohamos és gyökeres változása sem szorította napjainkban háttérbe a politikai, filozófiai, szociológiai tudás és tájékozottság szerepét. Ellenkezőleg, napjainkban *a legelvontabbnak tűnő s látszólag csak a szűk szakmai köröket érdeklő problémáknak is annyira szerteágazóak és messzemenőek a társadalmi-politikai hatásai, hogy egyszerűen lehetetlen boldogulni alapos társadalomtudományi felkészültség nélkül.*

A hallgatókat arra ösztönöztük, barátkozzanak meg azzal a gondolattal, hogy napjainkban és a jövőben még inkább a permanens képzés nélkül nem lehet boldogulni. A permenens képzésnek egyaránt ki kell terjednie a szűkebb szakmai és a filozófiai, közgazdasági, politikai ismeretekre.

Aktív részvétel

A viták csak ritkán voltak „jól fésültek". Mindenki szabadon elmondhatta és el is mondta véleményét a szóban forgó problémákról. A tudományos-technikai forradalommal kapcsolatban minden kérdésről nyíltan és őszintén beszéltünk. Ez elősegítette, hogy a téves álláspontokkal is vitába szálljunk.

A kollégium munkájában a hallgatók többsége aktívan részt vett. Ezt nemcsak az előadások és foglalkozások rendszeres látogatása tükrözte, hanem az is, hogy minden hallgató az év folyamán *két referátumot írt és nyújtott be elbírálásra.* Többségük érdekes és színvonalas volt. A referátumok jelentős részében a szerzők a helyi (üzemi, kutatóintézeti) problémák megoldására tettek kísérletet, tapasztalataink szerint nem is kis sikerrel. S ha csak ennyit ért volna el a speciális kollégium, már akkor is igazolódott létrehívásának szükségessége.

Dr. Gábor Éva

Az Egyesült Izzó vaci gyáregységében az idén kezdték meg a lényesövek gyártását

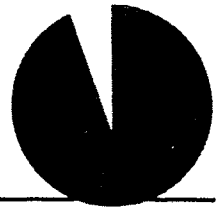

Közművelődési szakosító tagozat

A szocialista kulturális forradalom fejlődésének új szakaszába lépett. Az MSZMP X. kongresszusa ennek felismerése alapján állította a figyelem előterébe a szocialista kultúra, a közművelődés problémáit.

Az ebből adódó tennivalók tanulmányozása vezette a budapesti oktatási igazgatóság esztétikai tanszékét arra a meggyőződésre, hogy hatékonyabban szükséges segíteni a szocialista kultúra terjesztését, e munka eszközeinek kialakítását. Erre kötelez a Budapesti Pártbizottság 1971. szeptemberi határozata is, amely különösen erőteljesen figyelmeztetett a fővárosi munkásság műveltségi színvonala fejlesztésének szükségleteire és új lehetőségeire.

Újabb erőteljes ösztönzést adott ehhez a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatának tanszékünkön történt feldolgozása. Közismert, hogy a magyar munkásosztály jelentős része a fővárosra koncentrálódik. Ebből következik, hogy a munkásosztály műveltségi színvonalának fejlesztésével kapcsolatos követelmények hatványozottan fontosak a budapesti pártmozgalomban.

A szocialista kulturális forradalom, a műveltség fejlesztése az egész szocialista fejlődés alapvető követelménye. Ez valamennyi szocialista ország fejlődésére érvényes általános tendencia, a szocializmus építésének általános törvényszerűsége. A fokozatosan kibontakozó tudományos-technikai forradalom következtében mind fontosabb tényezővé válik a dolgozók szakmai felkészültsége, hozzáértése és műveltségi színvonala. A munkások és meginkább a munkásfiatalok felkészültsége nagy kincs, amit őrizni és kamatoztatni kell, s ahol hiányos ez a felkészültség, ott gondoskodni kell a hiányok pótlásáról. A munkást azonban nem szabad leszűkítetten, csak a termelőerők tényezőjeként tekinteni. Mindenekelőtt a szocialista ember formálásának igényeit kell alapul venni s ezen belül nem utolsósorban a személyiség sokoldalú fejlesztésének igényeit és lehetőségeit. A szocialista társadalom mindenekelőtt ebből a megközelítésből kiindulva követeli meg a munkások műveltségének növelését a szocialista tudatformálás keretei között.

E célok elérése szempontjából igen fontos a művelődéspolitika elveinek egységes értelmezése, s a gyakorlati végrehajtásban célravezető módszerek, eszközök elsajátítása. Ehhez kell megfelelően felkészíteni a munkások művelődését irányító vezetőket, propagandistákat. Ezek a felismerések vezettek el ahhoz a döntéshez, hogy a budapesti oktatási igazgatóság esztétikai tanszéke az 1973/74-es tanévtől kezdődően kétéves közművelődési szakosító tagozatot indít.

Nem előzmények nélküli a tanszék munkájában sem a szakosító tagozat megszervezése. Már több éve felhalmozódtak a szükséges tapasztalatok, amelyek a közművelődés—népművelés—művelődéspolitika köréből szervezett egyéves időtartamú *speciális kollégiumok* működése során gyűltek össze. Már e speciális kollégiumok is a közművelődés területén dolgozók felkészítését szolgálták, s éppen ezért hol a Budapesti Pártbizottság Propaganda- és Művelődési Osztálya, más tanévekben pedig a Fővárosi Tanács Művelődésügyi Főosztálya delegálta az ezeken tanuló hallgatóságot. Nemcsak a hallgatók kiválasztásában, hanem a tanfolyamok tematikájának összeállításában is segített a művelődés gyakorlata által felvetett kérdések figyelembevétele. Kiváló előadók vállalták e speciális kollégiumok vezetését, a művelődés alapvető elveinek és gyakorlati problémáinak tárgyalását.

A speciális kollégiumok rendkívül hasznosnak bizonyultak, végzett hallgatóik a művelődés legkülönfélébb területein dolgozva hasznosítják az itt tanultakat. Az elhangzott előadások alapján a Budapesti PB jól használható tananyagot adott ki a közművelődés alapvető kérdéseiről.

A társadalmi meghatározókból kiindulva

Figyelembe véve a tapasztalatokat, az oktatási igazgatóság érettnek ítélte meg a helyzetet arra, hogy az 1973/74-es tanévtől kezdve terjedelmében nagyobb, jellegében az eddigiektől eltérő kereteket alakítson ki a művelődéspolitika elméleti-politikai alapjainak, a közművelődés mai helyzetének és ebből fakadó feladatainak az esti egyetem rendszerében történő feldolgozására. Így e tanévtől kezdve kétéves szakosító tagozatként szervezte meg a közművelődési problémák feldolgozását. Bár két év a feldolgozásra érdemes és szükséges problémák sokaságához viszonyítva nem hosszú idő, mégis több lehetőséget nyújt arra, hogy a közművelődéssel kapcsolatos legfontosabb ismereteket és ezek gyakorlati felhasználásának módját magas színvonalon sajátítsák el a szakosító tagozat hallgatói. Éppen ez a kettősség — a közművelődés elméleti-tudományos alapjainak tisztázása, valamint az elméletnek a közművelődés *gyakorlati problémáihoz* való kapcsolódása — jellemzi a tagozat céljának megfelelően az oktató-nevelő munka legfőbb törekvését.

Ezek a törekvések jutnak kifejezésre a tanfolyam által feldolgozott témákban is. A közművelődés problémáit nem önmagukban, a társadalmi viszonyok konkrét meghatározóitól elszigetelve tanulmányozza a tanfolyam, hanem éppen arra törekszik, hogy kiragadva ezeket a problémákat a steril szakmai megközelítés útvesztőiből, társadalmunk fejlődési folyamataival összefüggésben elemezze. Ennek megfelelően a tematikában viszonylag nagy helyet foglalnak el a művelődést meghatározó társadalmi folyamatok s ezek kapcsolódásai a művelődésben jelentkező problémákhoz. Olyan alapvető társadalmi tényezők vizsgálatával alapozza meg a tanfolyam a művelődés értelmét, tartalmát, mint a munka, a szabad idő, a technika és így tovább.

Ebből is látható az a törekvés, hogy a művelődést ne szűken, művészetcentrikusan értelmezzük, hanem a társadalom „szövetében" elhelyezve, átfogóan értelmezzük, s éppen a legfontosabb társadalmi mozgások szempontjából vizsgáljuk helyzetének alakulását. Vitathatatlan például, hogy a tudományos-technikai forradalom hatásait nem lehet mellőzni a művelődés helyzetének, feladatainak tanulmányozásánál. Ennek is következménye a szabad idő jelentős növekedése, aminek félreérthetetlen nyomait magán viseli a művelődés hely-

zetének alakulása. A legalapvetőbb azonban minden korban, de kiváltképpen a szocialista fejlődés keretei között, a „munka társadalmában", a munkának a művelődésre gyakorolt befolyása, a belőle fakadó igények a művelődés fejlesztése iránt.

A tanfolyam a művelődés társadalmi meghatározóinak összefüggésében vizsgálja a kultúra problémáit, történelmi értelmezéseit, a kultúra polgári felfogásának kritikájára és a marxizmus—leninizmus kultúra-koncepciójának kibontására törekedve. Ezzel összefüggésben lehet tisztázni a szocialista kulturális forradalom mibenlétét, fejlődését s fejlődésének mai szakasza által napirendre tűzött problémáit, feladatait.

Rendkívül fontos része a tanfolyam munkájának az a témacsoport, amely a szocialista műveltség szerkezetének vizsgálatára irányul, kiemelve a természettudományok, a társadalomtudományok, a politika, a művészetek összefüggéseit a művelődéssel, valamint az általános és a szakműveltség közötti kapcsolatokat is. Összhangban a művelődés előzőekben jelzett társadalmi determinánsaival, ilyen módon ragadja meg a tanfolyam a szocialista műveltség összetevőit, az egyes mozzanatok közötti kapcsolatok tisztázására törekedve. Ezeknek a művelődés-elméleti témáknak az összefoglalására hivatott a művelődésnek a közösséghez való kapcsolódását tárgyaló téma: a művelődés—közösség—társadalom, amely a szocialista kollektivitásban rejlő nagy lehetőségeket vetíti át a művelődés problémakörére.

A művelődéspolitika elsajátítása

A művelődéselméleti alapokra támaszkodik a tanfolyam művelődéspolitikával foglalkozó témacsoportja, amely tisztázza a művelődéspolitika fogalmát, korunk művelődéspolitikai törekvéseit, figyelembe véve a nemzetközi kulturális kapcsolatokat is. Elemzi a művelődéspolitika alapvető szektorait — kiemelve az oktatás-, a tudomány-, a művészetpolitikát, valamint a szűkebb értelemben vett közművelődéspolitikát. Részletesen vizsgálja ez a témacsoport a társadalom tagozódása szempontjából jelentkező speciális művelődési problémákat is, elemezve a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, a nők és az ifjúság műveltségének helyzetét.

Fontos szakasza a tanfolyam munkájának az a művelődéspolitikai témacsoport, amely a művelődés párt- és állami irányításának problémáit fogja át. Az irányítás módszerei mellett a tematika tartalmazza a művelődés közgazdasági kérdéseit, valamint a kultúra fejlesztésének tervezését s ennek kapcsolódását a népgazdasági tervezéshez.

A művelődéselméleti és művelődéspolitikai témák kifejtésére épül a közművelődés részletesebb vizsgálata. Ennek során kerül kifejtésre a közművelődés mint társadalmi mozgalom és mint irányított tevékenység. Részletes elemzést kap a közművelődés szervezete, intézményei, formái, módszerei. A közművelődés korszerű megközelítésében különösen a tömegkommunikációval való kapcsolatainak tisztázását tekintjük fontos feladatnak.

A közművelődés rendszerének, módszereinek, alapvető összefüggéseinek kifejtésére építve tanulmányozza a szakosító tagozat a művészeti nevelés problémáit, a művelődéspolitika szempontjából vizsgálva a közművelődés feladatait a művészi ízlés fejlesztésében. A filozófiai, valamint az esztétikai alapok mellett nagy súlyt kap a művészeti nevelés szociológiai és pszichológiai szempontjainak tisztázása, hogy erre építve kerüljön kifejtésre a módszertani követelmények és formák nagy csoportja.

Az ismertetett tematikai vázlat mutatja, milyen sokrétűen, összetetten vizsgálja a szakosító tagozat a szocialista kulturális forradalom fejlődésének közművelődési problémáit. A közművelődés növekvő társadalmi jelentősége indokolja bizonyára, hogy a szakosító tagozat nagy érdeklődést váltott ki. Igen sok hallgató jelentkezett a tagozatra, több mint kétszer annyian, mint ahány résztvevővel terveztük a tagozat indítását. A tagozat első éve száz hallgatóval működik. Köztük a közművelődés területén dolgozó párt- és állami vezetők (kerületi és nagyüzemi pártbizottságok, kerületi tanácsok munkatársai) mellett a művelődési központok vezetői, irányító munkatársai, valamint a művelődés iránt érdeklődő értelmiségiek és munkások is megtalálhatók. A széles körű érdeklődés tehát a hallgatóság összetételében is kifejezésre jut. A nagy érdeklődés ugyanakkor kötelez: az esztétikai tanszék s mindenekelőtt a közművelődési szakosítón dolgozó tanárok érzik a felelősséget azért, hogy a hallgatók minél alaposabb felkészültséget szerezzenek, s ennek alapján fokozódhassék politikai munkájuk, közművelődési tevékenységük hatékonysága.

A közművelődési tagozat létrehozását fontosnak tekintette és felkarolta a Budapesti Pártbizottság. A kerületi pártbizottságok ugyancsak nagy aktivitással kapcsolódtak be a szakosító tagozat létrehozásába. Ez gondos munkára ösztönöz bennünket. Tudatában vagyunk a tanfolyam alapvető rendeltetésének: elősegíteni, hogy a pártszervezetek hozzáértőbben foglalkozzanak a művelődéspolitika rendkívül bonyolult, nagy társadalmi-politikai jelentőségű feladataival.

Fukász György
tanszékvezető

A Csepel Vas- és Fémművek transzformátorgyárában az 57 szocialista brigád közül a Braun Éva brigád a legrégebbi. E kollektíva tagjai állítják össze a transzformátorok vasmagját *(MTI fotó – Fehér)*

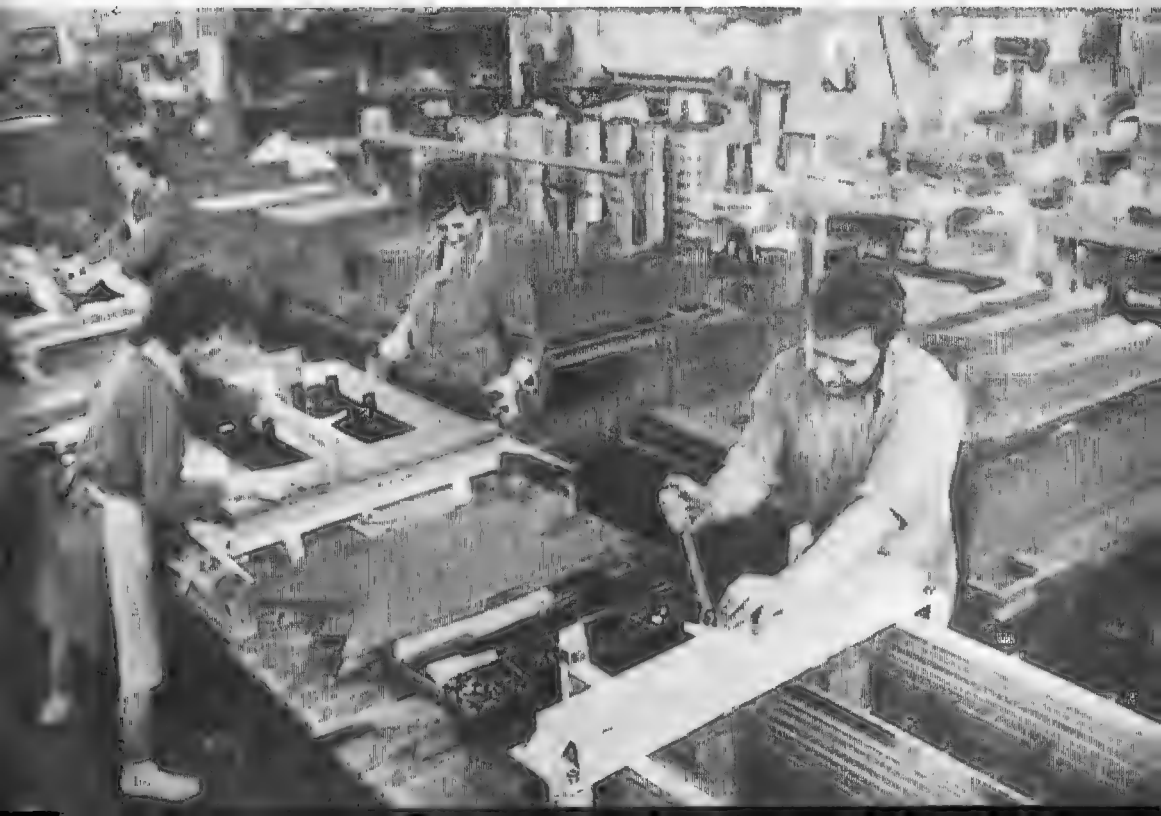

Megnyílt a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza

Nagy jelentőségű intézménnyel gazdagodott hazánk kulturális-tudományos élete: megnyílt Budapesten a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza. Az új intézmény tovább bővíti a szovjet kultúra megismerésének lehetőségeit, szélesíti a két ország tudományos és művészeti kapcsolatait. Ennek jelentőségét jól érzékeltetik dr. Ajtai Miklósnak, a kormány elnökhelyettesének a megnyitó ünnepségen mondott szavai: „Elmondhatjuk, hogy mindama tudományos és kulturális kapcsolatok közül, amelyek egy szocializmust építő kis ország számára nélkülözhetetlenek, hazánk fejlődésében legnagyobb jelentőségű a gazdag és termékeny kapcsolatunk a szovjet tudománnyal és kultúrával."

Az intézmény — szoros együttműködésben az MSZBT-vel, a Hazafias Népfronttal, különböző állami és társadalmi szervekkel — az érdeklődők széles rétegei számára nyújt programot. Rendszeresen nyílik itt lehetőség magyar és szovjet szakemberek megbeszéléseire. Bővülnek az alkalmak a hazánkba látogató szovjet állami vezetőkkel, tudósokkal, űrhajósokkal, művészekkel történő találkozásokra. Programba vették szovjet együttesek előadásainak bemutatását, különféle kiállítások rendezését, kiváló szovjet zenei alkotások megszólaltatását. Különböző baráti köröket, klubokat hívnak életre — nem utolsósorban az orosz nyelvet oktató tanárok körét. Ötvenezer kötetes könyvtár áll a közönség rendelkezésére, s Európa egyik legkorszerűbb nyelvi laboratóriuma nyújt lehetőséget a nyelvtudás gyarapításához.

A Ház munkája nem korlátozódik csupán a fővárosra. A tervek szerint rendszeresen tartanak különböző „kihelyezett" rendezvényeket az ország más városaiban és községeiben is.

A pedagógusok szakszervezete az oktatáspolitikai határozat végrehajtásáért

Az MSZMP Központi Bizottságának 1972. júniusi határozata új fejezetet nyitott közoktatásunk szocialista fejlesztésének történetében.

Hosszabb időszak elején tartunk, abban a periódusban, amikor a nevelésben érdekelt valamennyi szerv és intézmény — köztük a szakszervezetek —, s mindenekelőtt a pedagógusok saját területükön értelmezik a határozatot és megkezdték végrehajtását. Egyfelől támogatják a Művelődésügyi Minisztérium korántsem könnyű munkáját, másfelől segítik a határozat végrehajtásának kulcsszereplőit, az oktatásügyi dolgozókat, feladataik színvonalas megoldásában. Ennek a segítségnek fontosabb része a szüntelen munkálkodás a pedagógusok olyan társadalmi — erkölcsi és anyagi — megbecsüléséért, amely megfelel az ifjúság nevelésében betöltött szerepüknek.

Feladataink eredményes megoldása azt kívánja tőlünk, hogy válasszuk ki legfontosabb teendőinket, és jobban érvényesítsük munkánk *szakszervezeti* jellegét. Az előbbi azt jelenti, hogy a „sokat markol, keveset fog" helyett erőinket a *legfontosabb közoktatás-politikai feladatokra* koncentráljuk, az utóbbi a *mozgalmi módszerek* következetesebb alkalmazására ösztönöz.

Központi Vezetőségünk foglalkozott azokkal a feladatokkal, amelyek koncentrált erőkifejtést igényelnek. Az aktualitást és a sorrendet három alapvető kritérium egyidejű jelentkezése szabja meg:

— a szóban forgó kérdésben lényeges döntések meghozatala szükséges, s ezek nyomán lényeges változások várhatók;

— a döntés, illetve a végrehajtás jelentősen befolyásolja a pedagógusok munkáját;

— a várható döntés vagy változás módosítja az oktatásügyi dolgozók munkakörülményeit, közvetlenül érinti mindennapi tevékenységüket.

A SORON LEVŐ FELADATOK

A párt arra ösztönzi a pedagógusok szakszervezetét, hogy *következetesebben* képviselje a nevelők érdekeit, ösztönözze az iskolákat, a tanácsokat a pedagógusok élet- és munkakörülményeinek javítására. Szakszervezetünknek részt kell vennie minden olyan elhatározás, szabályozás kidolgozásában, amely a pedagógusok élet- és munkakörülményeit érinti.

Nem lehet tovább halasztani a *pedagógusok munkaköri kötelességeinek* va-

lamiféle szabályzatba foglalását, kodifikálását. Ennek a munkaköri szabályzatnak egyrészt keretszerűnek kell lennie, hogy kellő rugalmassággal kövesse az iskola ezerszínű és változatos életét, másrészt konkrétnak, hogy a jól dolgozó pedagógusok biztonságot, erőt és segítséget meríthessenek belőle. A pedagógusoknak olyan kívánságáról van szó, amely mozgalmunkban többször és egyre határozottabban jelentkezett, s az V. Nevelésügyi Kongresszus „Ajánlás"-aiban is helyt kapott.

E munkálatokban figyelembe kell venni az iskola *változó* társadalmi szerepét. Emelni kell a tanítási óra és a hozzá csatlakozó felkészülés, továbbképzés, tapasztalatcsere rangját. A nevelőmunka alkalmai tanítási órákon kívül is biztosítva legyenek. A tanulók és a pedagógusok túlterhelése egymással kölcsönhatásban van. A pedagógusok túlterhelésének csökkentése a tanulók lehetséges megterhelésének egyik megközelítési útja. Ezért a pedagógusok kötelező óraszámának csökkentése az egészséges, derűsebb iskolai élet kialakításának és a megterhelés enyhítésének feltétele.

Valamennyi napirenden levő probléma megoldásának szakszervezeti nézőpontja: *csak a munkakedvre, munkaörömre inspirált pedagógus képes eredményes nevelőmunkára.* Ez a szemlélet hassa át a most születő intézkedéseket, reformokat. Az *iskolafelügyelet* például segítse kibontakoztatni az alkotó pedagógiai tevékenységet, az iskolavezetés önállóságát, a nevelés eredményességét. Az *igazgatók új megbízásos rendszere* akkor felel meg a vele szemben támasztott várakozásnak, ha fokozza az iskolavezetés szakszerűségét és biztonságát. A pedagógus alkotó munkája és a pedagógia eredményessége szabja meg az *iskolai adminisztráció* ésszerűsítését, az irányítás különböző szintjei közötti munkamegosztást. Ezek a feltételek *önmagukban* fokozzák a pedagóguspálya vonzerejét, tekintélyét, melyet egy ösztönzőbb, korszerű és rangos *kitüntetési és címrendszer* csak fokozhat.

Megújításra vár a *pedagógusok továbbképzése* is. Ebben az előrelépés a szakszerűség (tartalomban, szervezetben, módszerekben), a motiváció, az érdekeltség, a differenciáltság és a rendszeresség ötvözetében keresendő. A szakszervezet állást kíván foglalni és javaslatokat készül kidolgozni a pedagógusok szakmai, politikai, ideológiai és kulturális fejlődésével összefüggő kérdésekben. A korszerűség követelményeit kísérje nyomon olyan problémák megoldásában, hogy milyen az iskolai könyvtárak ellátottsága; milyen alapvető dokumentumokat, műveket, segédeszközöket kell — *mint munkaeszközöket* — az iskolavezetésnek, mint munkaadónak a pedagógus kezébe adni; milyen fórumot tud szervezni a szakszervezet saját kebelében a továbbképzés színvonalának emelése érdekében; milyen tanulási feltételeket kell teremteni a pedagógusok számára; hogyan és milyen szervezeti formában lehet áthidalni a pedagógusok előképzettségében rejlő különbségeket; milyen metodikával (információs rendszerrel) és eszközökkel lehet elérni, hogy a legkorszerűbb tapasztalatok és eredmények a legkisebb késéssel jussanak el a pedagógusokhoz; mennyiben jelent továbbképzési feladatot a fizikai dolgozók gyermekeinek tanulmányi előmenetele — és így tovább! Valamennyi kérdés nemcsak lehetőség szakszervezeti megközelítésre, de kifejezetten igényli a mozgalmi kezdeményezést és erőforrásokat.

A HELYI VISZONYOKNAK MEGFELELŐEN

A megyei, városi, járási és iskolai szakszervezeti bizottságokat ugyanazok a kérdéskörök foglalkoztatják, mint a központi vezetőséget és az elnökséget. Mozgalmi tevékenységük eredményessége azonban a központi, átfogó feladatok sikeres

helyi alkalmazásától függ. *Összhang* a központ politikai vonalvezetésével, ugyanakkor *alkalmazkodás* a terület sajátosságaihoz — ez a *közoktatáspolitika helyi viszonyokra való pozitív formálásának kulcsa.* Minél több érvényes tény, információ van birtokunkban az adott igazgatási terület közoktatásügyeiről, annál nagyobb a lehetőségünk a helyi döntések előkészítésének és kivitelezésének befolyásolására. Ismételten hangoztatnunk kell ezt, mert ma a legfontosabb döntések színhelye a megye és a község (város, nagyközség).

Megyei bizottságainknak elsősorban a következőket kell vizsgálniok:

— elég hatásos-e a közoktatás irányításának szervezete a megyében;

— nem sértik-e önállóságukat a szakigazgatási szervek;

— elég kulturált, felkészült-e a felügyelet, s milyen módszerekkel befolyásolja az intézmények munkáját;

— mi a pedagógusok véleménye a továbbképzésről;

— megfelelő-e a munkaerő-gazdálkodási program;

— helyesen gazdálkodnak-e a pedagógusok életszínvonalának emeléséhez rendelkezésre álló anyagi eszközökkel.

Az iskolai szakszervezeti bizottságok munkája szorosan kapcsolódik az iskolai programokhoz, munkatervekhez. Részt vállalnak — szorosan együttműködve az iskolai pártalapszervezettel — a feladatok meghatározásában, és segítik a végrehajtást is. A szakszervezet ennek keretében időben és megfelelő tartalommal alakítsa ki *saját* munkaprogramját. A szakszervezeti bizottságok, bizalmiak már a tanév elején vizsgálhatják iskolájuk helyzetét, pedagógiai munkáját, a testület tagjainak szakmai igényeit, élet- és munkakörülményeit, és ennek alapján jelöljék ki a legfontosabb feladatokat, tevékenységi formákat, melyeknek egész évben felelős gazdái lesznek.

A szakszervezeti munka eredményességét a tagság elsősorban azon méri, hogy az iskolai bizottságok mennyiben járulnak hozzá az adott intézmény fejlesztéséhez, az oktató-nevelő munka céltudatos megtervezéséhez, az ehhez megfelelő munkakörülmények, tárgyi, dologi és személyi feltételek megteremtéséhez; elősegítik-e az oktatásügyi dolgozók életszínvonalának, szociális helyzetének, bérének folyamatos javítását, részeseik-e a nyugodt munkahelyi légkörnek, a kiegyensúlyozott, egységes szemléletű nevelőtestület megteremtésének; őrködnek-e a törvényesség felett, megfelelően élnek-e a jogszabályokban biztosított jogaikkal; elősegítik-e a dolgozókra vonatkozó jogszabályok megtartását, és időben jelzést adnak-e a felettes irányító és ellenőrző szerveknek a jelentkező problémákról és gondokról.

A tudományosan megalapozott és mozgalmi eszközökkel szélesített *tapasztalatcsere* megszervezése az oktatásügy fejlesztésének fontos eszköze, a párthatározat megvalósításának *jelentős* segítője. Szakszervezetünk a múltban is nagy figyelmet szentelt a legjobb pedagógiai gyakorlatnak, az élet igazolta kísérleteknek, az általánosítható módszereknek, az újításoknak. Most újabb lendületet kívánunk adni ennek a mozgalomnak. Az iskolai szakszervezeti bizottságok legyenek gondozói az iskolán belüli tapasztalatcserének. Szervezzenek bemutató órákat (egyikre-másikra más iskolából is hívhatnak nevelőket), szervezzék meg egymás óráinak látogatását és a hospitálásokat követő megbeszéléseket. Hasznos a különböző iskolatípusok tapasztalatcseréje is. Nagy gonddal szervezzék meg a helyi (iskolai) képzőművészeti, gyermekrajzi, módszertani stb. kiállításokat.

A bizottságok azonban nemcsak azzal tesznek jó szolgálatot a tapasztalatcsere szélesítésének, ha a legjobb gyakorlatot számba veszik és népszerűsítik. Ez a mozgalomnak csak egyik, a „termést betakarító" mozzanata. A másik ennél

sokkal fontosabb: az alkotó, a kísérletező kedv felébresztése, inspirálás az eredményesnek megismert módszerek továbbfejlesztésére, a pedagógiai közélet teremtő megmozdulására.

ELEVEN TANTESTÜLETI ÉLETRE VAN SZÜKSÉG

Mindehhez eleven, pezsgő tantestületi életre van szükség. Az iskolai szakszervezeti bizottságok legfontosabb feladatai közé tartozik a *nevelőtestület friss és tartalmas tájékoztatása.* Egy-egy jelentős cikk, tanulmány, könyv együttes megvitatása, a felsőbb szervek képviselőivel tartott megbeszélések, ankétok, tájékoztatók szervezése — mindez hasznos kerete, formája lehet ennek a munkának.

Pártunk tudománypolitikai útmutatásai minden gyakorlati tevékenység számára nagyobb, *egzaktabb tudományos feltételeket írnak elő.* Mozgalmi tevékenységünk fenti feladatainak megoldásához is jobban fel kell használnunk a tudományos kutatás eszközeit és elért eredményeit. A pedagógusok szakszervezete is kezdeményezhet (mintegy „megrendelhet") vizsgálatokat, felméréseket, szociológiai, közgazdasági, tervezési, pedagógiai kérdésekkel foglalkozó tudományos intézetektől vagy egyes kutatóktól, kutatócsoportoktól. Továbbra is támaszkodni kívánunk a szakszervezetünk kezdeményezésére létrejött *Magyar Pedagógiai Társaság* tevékenységére, hasznos kezdeményezéseire, a pedagógia egyes területeit átfogó tudományos igényű elemzéseire. Támogatni kívánjuk — különösen megyei szerveink útján — a Társaságot abban a fontos feladatában, hogy a szocialista pedagógia és nevelésügy eredményeit minél szélesebb körben tegye közkinccsé.

Segíti ezt a folyamatot, hogy az oktató-nevelő munka feltételeiről való gondoskodás a párthatározat megjelenése után még erőteljesebben a társadalmi érdeklődés középpontjába került. Üzemek, vállalatok, intézmények, társadalmi szervek — köztük a szakszervezetek — szervezésében és kezdeményezésére új óvodák, napközi otthonok, iskolai tantermek létesültek, hozzájárulva az egész életen át tartó ún. permanens művelődéshez. Az állandó képzés és továbbképzés, és ennek folyamatos segítése a jövőben is a szakszervezeti mozgalom egyik leglényegesebb *közvetett és közvetlen* érdekvédelmi feladata.

Valamennyi törekvésünk vezető eszméje: *ifjúságunk eredményesebb nevelése.* Ez lesz a mércéje a párthatározat végrehajtásának, valamint pedagógiai mozgalmi tevékenységünknek. A szakszervezeti mozgalom egyik legnemesebb, a jelent és a jövőt szolgáló politikai feladata, hogy az ifjúság neveléséért érzett társadalmi felelősséget ébrentartsa. Segítse, hogy mindazok, akiknek közvetlen feladataik vannak az ifjúság iskolai vagy iskolán kívüli nevelésében, *a fiatalok aktív közreműködésével, a szocialista igények ismeretében végezzék munkájukat.*

Dr. Voksán József
a pedagógusok szakszervezetének titkára

VITA VÉLEMÉNYCSERE

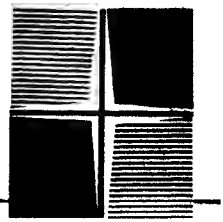

Továbbképzés a vezetési színvonal emelésének szolgálatában

(VITAZÁRÓ)

Nem lehet sem eléggé, sem elégszer hangsúlyozni, hogy a vezetői munka színvonalasabbá tétele jelentős mértékben függ a vezetők eszmei-politikai felkészültségétől, szaktudásuk folyamatos és rendszeres fejlesztésétől. Ez a körülmény tette időszerűvé, és hasznossá a Pártélet hasábjain 1973 áprilisától októberéig folyó vitát, véleménycserét a vezetők továbbképzéséről.

A cikkekben sok olyan gondolatot fogalmaztak meg a szerzők, melyek egyértelműbbé, világosabbá teszik a vezetőképzés rendszerével kapcsolatos igényeket hozzásegítik e fontos munkaterület irányítóit a jelenleginél hatékonyabb és szocialista céljainkat jobban szolgáló továbbképzési rendszer kialakításához. A véleménycsere valamennyi résztvevője hozzászólásával fontos társadalompolitikai kérdések tisztázásához járult hozzá. Az alábbiakban röviden áttekintjük a vitában felvetődő főbb gondolatokat, miközben egy-egy észrevétellel teljesebbé tesszük azt.

A továbbképzés folyamatossága — a formák kombinációja

Az eredményes, társadalmi szempontból is hasznos vezetői munkához megfelelő alapképzettségre és erre épülő folyamatos, rendszeres továbbképzésre van szükség. Ennek megfelelően a felsőszintű vezetők számára a Kormány 1023/1971-es határozata előírja: „Biztosítani kell, hogy minden vezető legalább 5 évenként részt vegyen komplex jellegű vezetőtovábbképző tanfolyamon vagy posztgraduális (képesítés utáni — a szerk. megjegyzése) képzésben."

Amikor a kormányhatározat a legalább 5 évenkénti megismétlődő tanfolyamról szól, a továbbképzés folyamatossá tételét írja elő. Az utóbbi években számos ilyen jellegű tevékenységnek, törekvésnek lehettünk tanúi. Főleg a vállalati felsőszintű vezetés továbbképzési rendszerében figyelhető meg bizonyos fajta folyamatosság, amely esetenként, sajnos még csak ismétlést jelent. Nagyobb a gond a közvetlen munkahelyi vezetőkkel kapcsolatban. Ezt fejti ki *Zsigmond Csaba* is, amikor azt írja: „A közvetlen munkahelyi vezetők képzése és továbbképzése nem egyszerű oktatási feladat, nem kampánymunka, hanem nagyon átgondolt, tervszerű és magas fokon szervezett folyamat. A folyamat maga a gyakorlatban bevált, igen eredményesen alkalmazható *képzési formák kombinációjaként* működik."

Különös figyelmet érdemel a képzési formák összetettségének felvetése. Való igaz, hogy a továbbképzés rendszerében fontos, de nem kizárólagos szerepet töltenek be a tanfolyamok. A hosszabb-rövidebb tanfolyamok eredményességének egyik feltétele, hogy előtte és utána is legyen önképzés, melyet irányítani és ellenőrizni kell. Érdekes és tanulságos modellt mutatott be ezzel kapcsolatban *Zsigmond Csaba* cikke. Nagyon fontos megállapítással egészítette ezt ki *dr. Pavlovic László* is; „A helyi vezetők — írja — sokat tehetnek azért, hogy a továbbképzés egyéni úton is folyjon. A szervezett tanfolyamok mellett, a szakirodalmak, folyóiratok stb. tanulmányozása hozzásegíti a vezetőket ahhoz, hogy a napi feladatok ellátásához útmutatást szerezzenek. Az *állandó önművelés* még akkor is fontos feladat, ha egyébként igen jó rendszerű és módszerű a továbbképzés." A jelenleginél jobban kell kihasználni a vezetőképzésen belül a *tapasztalatcserék* lehetőségét. Sokat tanulhatnak a vezetők előadásokból és tananyagokból is, de ugyancsak sokat jelenthet számukra egymás vezetői tapasztalatainak megismerése és ezek közös elemzése. Igen fontos a tanfolyamok keretében módot adni tapasztalatcsere jellegű vitákra, de a tanfolyamot már elvégzett vezetők időnkinti konferenciákra, konzultációkra való összehívását is gyakrabban kellene alkalmazni. Ennek különösen a vezetők önálló tanulásának irányítása és ellenőrzése szempontjából van jelentősége. Jó kezdeményezések történtek e téren az MTESZ és az OVK részéről (igazgatói klubok, vitafórumok stb.).

Ma már általánosan elfogadott, hogy helyes és célravezető a vezetők tanfolyamain az ún. *aktivizáló, probléma-megoldó gyakorlatok* módszere. Ezek elősegítik a tanultak alkalmazását, gondolatokat ébresztenek a résztvevőkben, felismerhetővé teszik a csoportmunka előnyeit stb. Az ilyen gyakorlatok szervezett és hasznos lefolytatása azonban nagyon alapos előkészítést igényel. Ha ez elmarad, a gyakorlat könnyen öncélú játékká válik. Igaza van *Marosi Jánosnak,* aki az esettanulmányokkal kapcsolatban tesz olyan megállapítást, hogy „Semmit sem érnek az olyan módszerek, amelyek az élettől elszakadt elméleti példákkal akarnak kepességet javítani. Ez olyan, mint amikor valaki feladványok és rejtvények megfejtésével foglalkozik, minden gyakorlati haszon kilátása nélkül." Ehhez még hozzátehetjük, hogy a megállapítás nemcsak a nyugatról átvett szerepjátékokra, szituáció elemzésekre stb. érvényes, hanem minden mechanikusan átvett módszerre.

A továbbképzési rendszer sikerének fontos feltétele a *megfelelő differenciáltság* is. Csak abban az esetben lehet elvárni a továbbképzésben résztvevőktől intenzív munkát, ha azt tapasztalják, hogy számukra fontos, munkájukhoz szükséges, még nem ismert anyagot sajátíthatnak el a továbbképzés keretében. Ezt viszont nem lehet biztosítani olyan tanfolyamokon — és ilyen sajnos elég sok van — melyekre különböző területeken dolgozó, különböző szintű, eltérő alapképzettségű vezetőket küldenek. Ebből következik, hogy célszerű többféle továbbképző tanfolyamot szervezni a különböző területeken és szinteken dolgozó, de nagyjából hasonló előképzettségű vezetők számára. Mint *Baranya Sándor* írta: „Az alkalmazott tematikát erősen behatárolja a rendelkezésre álló idő, a továbbképzésben részt vevők előképzettsége, vezetői tapasztalata, annak a területnek, ágazatnak sajátosságai, ahol a vezetői tevékenység realizálódik és az a szint, amelyet az irányítás rendszerében a vezető elfoglal. Tekintettel e sok együtt ható tényezőre, nem kis gondot okoz a tanfolyamok tartalmának kidolgozása."

Általában mindenféle oktatásra igaz, de a vezetőtovábbképzésre kétszeresen az, hogy az elméleti megállapításoknak a gyakorlat által igazoltnak, a gyakorlatnak pedig elméletileg megalapozottnak kell lennie. Ez csak az elméletben

jártas oktatók és a tapasztalt, eredményes gyakorló vezetők együttműködésével érhető el. Ma még e téren nem teljes az összhang.

Bár véleménycsere nem módszertani kérdéseket tűzött napirendre, mégis szóba került: helyes-e a továbbképző tanfolyamokon számonkérni, ellenőrizni a tanultakat, illetőleg a tanfolyamokon elért eredmények szolgálhatnak-e alapot a vezetők alkalmasságának megítéléséhez. *Marosi János* véleménye szerint: „A tanfolyam jellegű továbbképzőkön a vizsgáztatás és beszámoltatás felesleges... elriasztanánk a továbbképzéstől a vezetőket, ha valamiféle iskolás-jellegű beszámoltatás vagy vizsgáztatás kötelezővé válna." Hasonló álláspontot képviselt *dr. Pavlovic László* is. Hozzátéve: „Ehelyett célravezetőbbnek látszik, hogy a továbbképzésen szerzett ismereteket mindenki a maga területén, vezetési gyakorlatában oldja meg." *Baranya Sándor* ezzel szemben abból indul ki, hogy a továbbképző tanfolyamokon a tanultak megértése ellenőrzésének nem kell feltétlenül iskolásnak lenni. „Minden bizonnyal lehetnek, talán vannak is olyan módszerek, amelyekkel teljes összhangban a továbbképző tanfolyamok jellegével megoldható az ellenőrzés."

Magunk is úgy véljük, hogy az ismeretek helyes értelmezésének ellenőrzése a tanfolyamok résztvevőinek is érdeke, a tanfolyamok továbbfejlesztése szempontjából is fontos. Más kérdés, hogy ennek milyen legyen a formája és az is magától értetődő, hogy az ellenőrzés nem lehet döntő a vezető alkalmasságának megítélésében. Az alkalmasság vagy alkalmatlanság sok tényező komplex értékelése alapján ítélhető meg. A tanfolyamokon végzett munka eredményessége e tényezők egyike, de nem a legjelentősebb tényező.

Néhány szemléleti probléma

A továbbképzés hatékonysága szempontjából alapvető, mit és hogyan tanulnak a résztvevők. A vezetőtovábbképzés fejlesztésére hozott kormányhatározat megjelenése óta jelentős az előrehaladás. Módszeres törekvés figyelhető meg pl. az oktatott anyag világnézeti megalapozottságának fokozására. Ennek ellenére még sok a zavar a kapitalista országokból átvett vezetési és szervezési elvek megítélésében. Nem tudtunk úrrá lenni az ún. „divat jellegen". *Dr. Tiszai István* írta: „Divat pl. az amerikai vezetési módszerek, szervezési modellek egyoldalúan pozitív bemutatása." De *Marosi* és *Zsigmond* elvtársak is a tőkés módszerek gyakran tapasztalható egyoldalú, elfogult megítélését teszik szóvá: „Ma is élő a nyugati vezetés- és szervezéstudományi eredmények indokolatlan fetisizálása..."

Márpedig világosan kell látni, hogy van mit tanulni ugyan a tőkés vezetési és szervezési elméletekből, de ezek átformálása a mi szocialista viszonyainkra csak nagyon alapos elvi, kritikai elemző munka után lehetséges. *Tiszai István* ezt írta erről: „Vannak a szervezés és vezetés elméletének olyan művelői, akik kész modellek, csodaformulák alkalmazását vallják, vagy legalábbis ennek lehetőségeit hangoztatják. Ilyen csoda-modellek nincsenek. Nem szabad egyszerűen átvenni még a legtökéletesebbnek kikiáltott szervezési modellt, vezetési módszert sem, sokszor éppen azért, mert túl tökéletes."

A nyugati források túlbecsülése mellett azt is szóvátették a véleménycsere résztvevői, hogy észlelhető mind a hazai, mind más szocialista vezetési elméletek lebecsülése. Egységes volt az a vélemény, hogy sokkal többet tanulhatnánk a szocialista vezetés elméletéből. Ez azt is jelenti, hogy a továbbképzésben nagyobb súlyt kellene képviselnie. *Baranya Sándor* ezzel kapcsolatban arra a hibás jelenségre figyelmeztet, hogy még akkor is inkább nyugati szerzőkre hivatkoznak, ha ugyanazt a tételt esetleg a marxizmus—leninizmus klasszikusaival

is igazolni lehetne. Azt írja: „Beszélünk rendszerszemléletről és ezzel kapcsolatban gyakran hangzik el Bertalanffy neve, akit a rendszerelmélet atyjaként emlegetnek. De nem vagy csak igen ritkán hangzik el Marx Károly neve, akit máig is a legnagyobb rendszer-tudósnak tarthatunk . . ."

Bizonyos mértékig a fentiekhez kapcsolódik a vezetőkészségnek tanulás segítségével való fejleszthetősége is. Tőkésországokból származó az a felfogás is, ami a vezetést nem tudománynak, hanem művészetnek tekinti. Eszerint a születési adottságoknak nagyobb a szerepe, mint az ismereteknek és a fejleszthető készségnek. Aki „erre született", tanulás nélkül is jól vezet. A személyes adottságok szerepét természetesen nem tagadjuk, de a legjobb adottságokkal rendelkező ember is csak akkor válhat jó vezetővé, ha tanul.

Egyetértünk dr. Devics Józseffel abban, hogy „A vezetés az emberek irányítása — tudomány, amely meghatározott törvényszerűségek alapján hat és fejlődik. A vezetés ugyanakkor művészet is, mert a vezető ezen törvényszerűségeket saját tehetségének és képességeinek függvényében képes a gyakorlatban alkalmazni." A gondolat folytatása azonban már túlzásnak tűnik: „a jó vezetés elsősorban az emberek irányításának művészete, olyan készségek birtoklása, melynek alapján a vezető felismeri, megérti: mi kell a jó munkához."

Bizonyos, hogy voltak, vannak és lesznek is a vezetésnek művészei, zseniális gazdasági, műszaki, katonai vezetők, akiktől sokat lehet és kell tanulni, de az is tény, hogy egyre több olyan *jó* vezetőre lesz szükségünk, aki *ha nem is művésze* a vezetésnek, *de „érti mesterségét"*, aki meg tud felelni az adott követelményeknek.

A vezető szerepe a munkahelyi légkör fejlesztésében

Arra nézve, hogy mely ismeretek segítik a továbbképzésben résztvevők vezetői alkalmasságának fejlesztését, a véleménycsere résztvevői sok értékes megállapítást tettek. A döntés elméletek megismerése határozottabbá teheti a vezetést. Az emberekkel való bánni tudásban sokat segíthet a pszichológia és a szociológia ismerete. A vezetők tájékozódását segítheti az elektronikus adatfeldolgozás lehetőségeinek ismerete stb. Egyetértés alakult ki azonban a vitában résztvevők között abban, amit *Marosi János* úgy fogalmazott meg, hogy tanfolyamainkon „Kevesebb, s főleg nem elég hatásos a személyiség formálására törekvő anyag . . . arra kellene törekedni, hogy a helyes vezetői magatartás kialakítására vonatkozó anyagrész legyen terjedelmesebb és elmélyültebb."

A vitában — talán éppen ezért — nagy súlyt kapott, hogy *a vezetőknek kiemelkedő szerepük van a munkahelyen belüli emberi viszonyok formálásában*, a jó munkahelyi légkör kialakításában. Főként *Devics József* foglalkozott hozzászólásában behatóan és elméletileg igényesen a jó munkahelyi légkör kialakításának feltételeivel. Kiemelte egyebek közt, hogy „A jó vezető módot keres és talál beosztottai kezdeményezéseinek kibontakoztatására." A beosztottakkal való harmonikus együttműködés azonban gyakran nem a vezető szándékán, sokkal inkább felkészültségén, a kialakított munkarenden, a helyi politikai, társadalmi szervezetek tevékenységén múlik.

Kétségtelen, hogy a munkahelyi légkörnek fontos, de nem egyedüli tényezője a *vezető személyisége*. Az ott folyó munka természete, gazdasági eredményessége, a munkahelyek korszerűsége, a szociális intézményekkel való ellátottság és még sok más tényező játszik szerepet a munkahelyi légkör alakulásában. A vezetőknek arra kell törekedniük, hogy valamennyi tényező alakulását kedvezően befolyásolják. Ehhez azonban ismerniük kell a különböző té-

nyezők kölcsönhatásait, összefüggéseit. A vezetők továbbképzésében indokolt lenne részletesebben foglalkozni az ilyen összefüggések természetével.

Érdekes módon tárgyalja *dr. Devics József* a vezetői népszerűség kérdését is. Szembeállítja a tekintélyen alapuló, tartós népszerűséget a „tiszavirág életű olcsó népszerűséggel". A személyes tekintéllyel és népszerűséggel rendelkező vezető — mint írja — „az esetek többségében nem utasít, hanem kér és meggyőz". Az bizonyos, hogy jó munkahelyi légkör esetén nem kell „parancsokat osztogatni", de a határozott és egyértelmű vezetői utasítást nem lehet kihagyni egyetlen vezető fegyvertárából sem. Nem a jó utasításoktól kell félteni a munkahelyi légkört, mint ahogy a „kérő és meggyőző" módszer sem feltétlen biztosítéka a jó munkahelyi légkörnek.

A jó munkahelyi légkör elengedhetetlen feltétele a pártszerű együttműködés a helyi társadalmi szervekkel. *Devics József* úgy véli: „a szakszervezet az amelyre kiemelkedő feladatok hárulnak a jó munkahelyi közérzet egyes tényezőinek alakításában". A pártszervezetek szerepét — kicsit egyoldalúan —, a „vezetők kiválasztásában, a vezetőkkel szembeni követelmények érvényesítésében, illetve alkalmasságuk elbírálásában" jelöli meg. Kétségtelen, hogy valamennyi társadalmi szervezet sokat tehet és kell is tennie a jó munkahelyi légkörért. Úgy véljük azonban, hogy a helyi pártszervezeteknek nem csak a vezetőkkel kell foglalkozniuk: a tömegkapcsolatok fejlesztése, a kritikai szellem erősítése, a pártélet rendszeressé és tartalmassá tétele, a különböző tömegszervezetek munkájának irányítása és összehangolása ugyancsak fontosak a jó munkahelyi légkör szempontjából.

Eszmei-politikai megalapozottság

Kifejezésre jutott e véleménycserében, hogy a vezetési színvonal általános emelése csak akkor érhető el, ha a gyakorlati munkában együttműködő, de különböző munkaterületeket irányító vezetők továbbképzése szinkronban van. Nem elég csak a szakmai — gazdasági, állami — vezetők továbbképzésére koncentrálni, *intenzívebben kell törődni a társadalmi-politikai szervezetek vezetőinek továbbképzésével is. Kápolnai György* ezt írta: „A téma nem szűkíthető le a gazdasági élet vezetőire, a már vezető funkciót betöltők körére. A gazdasági szféra vezetési helyzete, problémái kölcsönhatásban állnak a politikai szervezetek — így az ifjúsági szövetség — munkájával is, elsősorban a káderkiválasztás, a nevelés vonatkozásában."

Ezzel kapcsolatban fontos világosan látni, hogy a politikai vezetők továbbképzése ma már nem szűkíthető le a marxizmus—leninizmus eszmei alapjainak az oktatására. A Politikai Bizottság határozata a vezetők politikai továbbképzéséről megállapítja, hogy „Az elmúlt években a társadalmi-gazdasági vezetéssel szemben jelentkező új igények, az elmélet és gyakorlat kapcsolatának erősödése és a továbbképzés terén végbement szemléleti fejlődés eredményeként a politikai továbbképzésben mind nagyobb helyet kezdtek elfoglalni a párt politikájának időszerű kérdései, a társadalomtudomány újabb eredményei, valamint olyan tárgyak is, mint a szociológia, pszichológia, pedagógia, korszerű vezetés- és szervezéselmélet. Mindezek ma már a politikai továbbképzés szerves részét alkotják."

Pártunk a vezetőkre — bármely területen töltsenek is be vezető funkciót —, politikai személyiségekként tekint. Az 1972. novemberi KB utáni parlamenti felszólalásában *Pullai Árpád* így fogalmazott: „A gazdasági, állami vezetőknek nemcsak a termelés parancsnokainak, hanem politikai vezetőknek is kell lenniük." Ez a követelmény azonban még nem eléggé ment át a köztudatba. Gya-

kori még a szakmai és a politikai munka különválasztása, a politikai konzekvenciák nem kellő számbavétele a gazdasági döntéseknél, a társadalmi szervezetek mellőzése, vagy csak formális bevonása a döntéshozatalba.

Erre vall az is, hogy a vezetőképzés és továbbképzés fejlesztése során a *politikai tartalom fejlesztése nem volt kielégítő.* A Politikai Bizottság említett határozata is megállapította, hogy a továbbképzés szakmai jellege mögött a politikai jelleg háttérbe szorult. Különösen a gazdasági vezetőknél tapasztalható, hogy szakmai fejlődésük és politikai felkészültségük között „rés keletkezett". A különböző vezetőképző tanfolyamokon kis óraszámban és nem megfelelő színvonalon folyik a politikai témák oktatása.

A véleménycserében (de a folyóirat jellegéből adódóan nemcsak ebben a rovatban) is napirendre került ez a probléma. Ezt tette szóvá *Baranya Sándor* és *dr. Pavlovic László* is, akik arról írtak, hogy a vezetők kiválasztásánál főleg az iskolai végzettséget és a szaktudást tartják szem előtt, pedig „legalább azonos súllyal kell mérlegelni az emberi tulajdonságokat is... melyekhez hozzátartozik a határozott politikai magatartás".

Fontos a továbbképzés kiterjesztése a politikai ismeretekre is. *Zsigmond Csaba* minden oktatási anyag politikusabbá tételét sürgeti. Tény, hogy a vezető továbbképzés fejlesztésével kapcsolatban ma nálunk a legfontosabb feladat az eszmei-politikai megalapozottság fokozása.

A tanfolyamok politikai színvonalának emelése egyebek mellett azt is megköveteli, hogy a jelenleginél nagyobb gondot fordítsunk az oktatók kiválasztására és felkészítésére. Amíg az lesz a helyzet, hogy a szakmai tárgyak oktatói többnyire magas felkészültségű, jó előadókészségű, tapasztalt oktatók, a politikai tárgyakat pedig alacsonyabb színvonalon, kezdő, sokszor még a meggyőződésnek is híján levő oktatók tanítják, addig e témák nem is fognak érdeklődést kelteni. Érvényesíteni kell azt az elvet is, hogy *csak annyi tanfolyamot szervezzünk, amennyit színvonalas oktatókkal el tudunk látni.*

Nehéz és még csak kevéssé megoldott feladat, a szűkebb értelemben vett „szaktárgyak" *eszmei-politikai tartalmának fejlesztése.* Pedig, ha ellentmondás van a „politikai" és a „szakmai" tárgyak tartalma között — és ma még ez gyakran megesik — ez nagyon lerontja az oktatás hatásfokát. Sok múlik a tananyagok minőségén is. A közelmúltban végzett reprezentatív felmérés tapasztalata szerint ezek egy része politikai szempontból kifogásolható.

Nem kellően megoldott még a különböző helyeken szervezett tanfolyamok ellenőrzése sem. Az 1971-es kormányhatározat kimondta: „Csak tematikailag ellenőrzött, megfelelő színvonalú tanfolyamokat lehet vezetőtovábbképző tanfolyammá nyilvánítani." E határozat végrehajtásában is több következetességre van szükség.

A Pártéletben lefolyt véleménycsere értékes gondolatokat tartalmazott és a kifejtett véleményeket, javaslatokat a segíteni akarás hatotta át. Nézetazonosság, eszmei egység volt a vitában résztvevők között. Mivel a megoldásra váró probléma még elég sok, a vita lezárása tulajdonképpen egy újabb ösztönzés arra, hogy a pártszervezetek segítsék az eddiginél is jobban a vezetők továbbképzését, a vezetés színvonalának emelését.

Simon Ferenc
a Politikai Főiskola docense

A pártélet mozgalmi jellegéről

(VITAINDÍTÓ)

Az utóbbi években, a X. kongresszus határozatainak végrehajtásával, a párt vezető szerepének erősítésével párhuzamosan jelentősen fejlődött a pártmunka politikai tartalma és módszere. A pártszervezetek többsége felismerte a szoros kapcsolatot a politikai feladatok eredményes megoldása és a színvonalas pártélet, a helyes munkamódszer között. E felismerés alapján tudatosan törekszenek arra, hogy a politikai céloknak megfelelő módszereket alkalmazzák. Sok jó tapasztalatról adhatnak számot a pártélet mozgalmi jellegének erősítésében is. Ezeknek szélesebb körben való terjesztését kívánjuk szolgálni azzal, hogy a folyóirat hasábjain e témáról vitát indítunk. Megkíséreljük közreadni a jó tapasztalatokat, kezdeményezéseket és természetesen szólni akarunk a gondokról, problémákról, amelyek gátolják a mozgalmi jelleg erősödését. Többször hallani jelzéseket a bürokratizmus, a hivatalnoki szellem megnyilvánulásairól a pártéletben. Ezekkel nem is annyira elterjedtségük, gyakoriságuk miatt szükséges elsősorban foglalkozni, hanem sokkal inkább veszélyességük miatt.

A szerkesztőség ezt az írást vitaindító cikknek szánja, ezért nem törekedett teljes, minden összefüggésre kiterjedő elemzésre. Néhány fontosabb mozzanatra akarjuk a figyelmet felhívni, amivel alapot teremthetünk az eredményes eszmecseréhez, s amihez ezúttal is kérjük olvasóink hozzászólását.

A pártélet — a pártmunka természetéből fakadóan — politikai és mozgalmi jellegű. Politikai azért, mert *osztálycélokat* szolgál, *a munkásosztály vezető szerepét hivatott megvalósítani.* Mozgalmi jellegű, mert az egész tevékenység — az elhatározástól a gyakorlati megvalósításig — a párttagok *önkéntes és öntudatos* részvételével folyik és a dolgozó tömegek *meggyőzésére és mozgósítására* irányul.

A politikai és mozgalmi jelleg erősítésének gazdag tapasztalataival rendelkezünk. Ez mindenekelőtt az alapszervezeti pártélet fejlődésében, a párttagsággal és a tömegekkel való szorosabb kapcsolatban jut kifejezésre, abban, hogy az alapszervezetek és a párttagok jobban bekapcsolódnak a döntések, a határozatok kidolgozásába. Mind általánosabbá válik, hogy lényeges, politikai jellegű kérdésekben széles körű eszmecsere folyik, ami lehetőséget ad az őszinte, nyílt vitákra, a vélemények kifejtésére és ütköztetésére. Ez nemcsak azzal az eredménnyel jár, hogy a párttagok jobban részeseinek érzik magukat a politika formálásának, de lehetőséget ad a reálisabb megítélésre, döntésre is, és nem utolsó sorban semmi mással nem pótolható politikai iskola a párttagság számára. Ilyenfajta eszmecsere előzte meg például pártunk X. kongresszusát és a Központi Bizottság 1972. novemberi állásfoglalását.

A pártélet mozgalmi jellegének erősödésével, demokratizmusának fejlődésével jobban felszínre kerülnek az előrehaladás útjában álló problémák, így azok megoldása érdekében is időben lehet intézkedni. Az alapszervezetek és a párttagok fokozottabb bevonására annál is inkább szükség van, mert a legtöbb alapszervezet az irányításnak nem azon a szintjén működik, ahol a szakvezetés érdemi döntései születnek. Ezek rendszerint a különböző irányító pártszervek hatáskörében működnek, viszont a döntések emberi, politikai következményei, hangulati hatása alapszervezeti szinten csapódik le.

Ezt az ellentmondást még nem mindig ismerjük fel és nem törekszünk kel-

lő tudatossággal feloldására. Az alapszervezet szerepe sokszor kimerül abban, hogy csupán jelzi a problémákat, jobbik esetben tájékoztatást kap a megoldásokról. A megoldások nem a tagság aktív közreműködésével születnek, hanem az irányító pártszerv „intézkedése" útján, a vállalati vagy intézményi vezetés szintjén „elrendeződnek", a hivatali eljárás után — úgymond — „íróasztalok között" mozognak. Hogy példát is említsünk: hányszor előfordul, hogy a pártszervezetek bérfeszültséget vagy a termeléssel kapcsolatos egyéb problémát jeleznek és az irányító pártszerv az érintett párttagok megkérdezése, a velük való eszmecsere nélkül intézkedik és az érdekeltekkel már csak a konkrét elhatározást közlik. Hasonló példa az is, amikor egy pártszerv valamely intézmény vagy gazdasági vezetés munkájának politikai megítélésénél álláspontját csupán egyes szakszervek véleményére, statisztikák számadataira építi és nem kéri a párttagság, az alapszervezet véleményét.

A pártélet mozgalmi jellegének erősödésében az utóbbi években fontos szerepet játszott, hogy a pártszervezetek a különböző jelenségeket egyre inkább politikai összefüggéseikben és hatásukban vizsgálják. Jóval kevesebb ma már a mechanikus és rossz értelemben vett párhuzamosság a munkában. Nem az a helytelen, hogy a szakvezetés és a pártvezetés párhuzamosan foglalkozik kérdésekkel, hanem az, ha azonos módon történik ez. Nem a témák párhuzamosságát kell megszüntetni, hanem a kérdésekkel való foglalkozás sajátos profilját kell minden szervnek kimunkálnia.

A változás pozitív jegyeit figyelhetjük meg a felmérések, az elemzések és a végrehajtás megszervezésének — a pártmunka e különböző fázisainak — arányaiban is. A végrehajtás megszervezése és ellenőrzése nagyobb figyelmet kap, jobban előtérben áll. Emellett azonban sok pártszervezet tevékenységében a különböző ülések, értekezletek, rendezvények és az ezekre való szervezési, adminisztratív felkészülés még mindig sok energiát köt le, többet, mint a tömegek között végzett politikai munka. Helyenként kialakult egy olyan fajta „munkamegosztás", amelyet leegyszerűsítve úgy jellemezhetnénk, hogy a vezetés ülésezik, határozatokat hoz, eljár a párt képviseletében hivatalok és intézmények vezetőinél, ami pedig a tömegek közötti politikai munkát illeti, az az „egyszerű" párttagok feladata. Ilyen esetekben éppen a politikailag legképzettebb és legfelkészültebb párttagok vonják ki magukat a tömegpolitikai munkából.

Ezzel összefüggő és meglehetősen általános szemlélet, hogy ha valahol, valamilyen probléma adódik, ami gyors intézkedést, operatív megoldást kíván, elhatározzák, hogy a témát „napirendre tűzik", holott van már rá érvényes határozat. Az eredmény: egy jelentés, előterjesztés, születik még egy határozat és az a hamis tudat, hogy a probléma megoldódott, hiszen „foglalkoztunk", sőt, „ismételten foglalkoztunk" vele. Gyakran misztifikáljuk a rendezvényeket, nagyobb erőt és jelentőséget tulajdonítunk nekik, mint amivel valójában rendelkeznek és lebecsüljük a két rendezvény közötti szervezési és egyéb politikai aprómunkát. Egyes irányító pártszerveknél a vb-ülések közötti idő nagy része azzal telik el, hogy a következő ülés előkészítésén dolgoznak. Az alapszervezeteknél pedig a két taggyűlés közötti időre nem fordítanak kellő figyelmet. Sok helyen a párttagok politikai kötelezettségeinek teljesítését csupán azon mérik, hogy rendszeresen eljár-e a taggyűlésre és ott milyen az aktivitása. A taggyűlésen való részvétel természetesen minden párttag alapvető kötelessége és az érdemi hozzászólás nagyon hasznos. Ezzel azonban távolról sem merülnek ki a kommunisták politikai teendői. A munka nagyobb és fontosabb részét a két taggyűlés között kell elvégezni. Ez azonban a vezetőségek és a párttagok munkájának értékelésekor nem mindig kap megfelelő figyelmet.

A pártmunka formalizmusának sajátos megnyilvánulása a felsőbb szervek határozatainak mechanikus átvétele anélkül, hogy azt a sajátos viszonyokra

konkretizálnák. Hasonlóképpen az általánosságban megfogalmazott helyzetelemzés vagy feladatmeghatározás is. Alapszervezeti, községi, városi, de még járási szinten is a politikai megítélésnek és feladatmegjelölésnek nagyon konkrétnak kell lennie, az alapszervezeteknél pedig kifejezetten személyekre szólónak. Mit sem ér itt például az olyan gyakran elhangzó megállapítás, hogy „harcolni kell a kispolgári ideológia megnyilvánulásai ellen". Üres szólam marad ez, ha nem nevezzük meg konkrétan: kinek vagy kiknek a magatartásában, hogyan nyilvánul meg.

A határozatok fontos tartozéka, hogy végrehajtsák azokat. Ahol elhanyagolják a végrehajtás megszervezését, ellenőrzését, ott nem egyebek felesleges papírgyártásnál. Tapasztalatai tény, hogy — a kedvező változások ellenére — a határozatok megszervezésére és ellenőrzésére még mindig jóval kevesebb energiát fordítunk, mint amennyit az megkövetelne.

●●●

A pártmunka módszerének fejlesztésében fontos lépést jelentett a járási, városi pártbizottságoknál az áttérés a területfelelősi rendszerre. Ezzel lényegesen csökkent a szűk reszortszemlélet, megnövekedett a pártmunkások felelőssége a politikai munka egészéért, a pártszervezetek általános tevékenységéért.

A hivatalnoki szellem azonban más szinten még mindig megnyilvánul az úgynevezett „reszort-szemlélet"-ben, a „nem az én asztalom" címén való önigazolásban, a közös üggyel szembeni közönyben. Az egyes kommunisták tevékenységének és a konkrét területen végzett pártmunkának természetesen megvan a sajátos feladatköre, amelyért különös és személyes felelősséggel tartoznak. Emellett azonban van közös politikai felelősségük is az ügy egészéért, bizonyos mértékig függetlenül a konkrét munkaterülettől.

Politikai szempontból a pártmunkában a reszort-tevékenység mindig csak viszonylagos jellegű és alárendelt a politikai munka, a pártélet egészének. Káros az a szemlélet, amelyet nem hat át ez a közös felelősség a pártélet egészéért, közös ügyünk sikeréért. Hogy miből táplálkozik az e fajta helytelen magatartás — hibás szemléletből, kényelemből, opportunizmusból — ez külön tanulmányozást érdemel. Annyi biztos, hogy minden esetben a kommunista nevelés és meggyőződés gyengeségét mutatja.

A különböző reszortokban dolgozó pártmunkások természetesen elsősorban saját munkaterületüket ismerik és értik, ahhoz tudnak legjobban hozzászólni. De bizonyos ponton túl érzékelniük kell a többi terület problémáit is, amikor azok politikai természetűvé válnak, beavatkozást, változást igényelnek.

A reszort-szemlélettel mint hibás munkamódszerrel is lehet találkozni. Szinte ösztönös megnyilvánulása az, amikor például a gazdaságpolitikával vagy szervezési kérdésekkel foglalkozó pártmunkás érdektelenséget tanúsít a pártoktatás iránt, de még a saját reszortjához tartozó témák oktatásával szemben is.

A pártélet mozgalmi jellegét az is erősíti, ha olykor kikapcsoljuk a felesleges áttételeket, közvetítőket az irányító pártszervek és a párttagság között. Olyasmire gondolunk, hogy ha pl. egy pártszervnek valamilyen intézmény, vállalat vagy igazgatási szerv munkájával kapcsolatban észrevételei, lényeges tapasztalatai vannak, azt ne kizárólag a szóbanforgó intézmény stb. vezetőjével, esetleg párttitkárával közöljük. Általában célszerűbb szélesebb körben az intézmény párttagságának egészével, a dolgozók különböző rétegeivel közvetlen kapcsolatot teremteni, az ilyen fajta megbeszéléseknek sokrétű formáit alkalmazni.

A mozgalmi jelleg erősítésének alapvető feltétele és fő módszere a vélemények nyílt, őszinte kifejtése és ütköztetése, a nézetek harcban, pártszerű vi-

tában, a párt elvi-politikai platformján való szintetizálása. Ezzel kapcsolatban vannak pozitív és negatív tapasztalatok.

A pártdemokratizmus fejlesztéséről szóló határozat végrehajtásával a különböző pártfórumok sokkal inkább színtereivé váltak az alkotó, elvi vitának. Ezt az is elősegítette, hogy egyre több az olyan előterjesztés, beszámoló, amely egy-egy munkacsoport, bizottság álláspontjaként, alternatív javaslatokkal kerül a taggyűlés vagy a testület elé. Megesik azonban, hogy pártfórumokon lényeges kérdésekben döntés születik megfelelő vita, véleménycsere nélkül. Persze van úgy, hogy a vélemények annyira közismertek és az előterjesztéssel annyira egybeesnek, hogy természetes a vita nélküli egyetértés. De az esetek többségében a vélemények eltérőek. Ha az ember egyenként, személyesen — a fórumon kívül — kérdez, kiderül, hogy korántsem teljes az egyetértés, sőt, megszívlelendő fenntartások, ellenvélemények vannak és ezeket bátran (legalábbis bizonyos körökben) el is mondják. Többféle oka lehet ennek a kettős magatartásnak. Bizonyára szerepet játszik benne az is, hogy az előterjesztés olykor nagyobb tekintélyű, hatalmi pozíciót képviselő személyek, testületek határozott, „kétség hozzá nem férhető" véleménye. Ha gyakrabban szerepelnének fontos kérdések egy-egy munkacsoport vagy bizottság előterjesztéseként alternatív megoldásokkal, akkor bizonyára a pártfórumokon, taggyűléseken nagyobb teret kapnának a különböző álláspontok, egyéni vélemények, és megalapozottabb döntések születnének.

A pártélet mozgalmi jellegét sok helyen kedvezőtlenül befolyásolják a szervezeti problémák. Például a túlzott decentralizálás, a kis létszámú pártszervezetek működésének gyengeségei. A politikailag legjobban felkészült párttagok szétszóródása nem egyszerűen az erők megosztását eredményezi, hanem a vélemények, nézetek ütköztetésének lehetőségétől, az alkotó vitáktól is megfosztja a pártszervezetet. A túlzott decentralizálás a pártszervezetek számának arányában növeli a szervezési feladatokat és a rendelkezésre álló energia, idő sokszorosát köti le, elvonva azt a tartalmi feladatoktól, ami a mozgalmi munka lényegét alkotja. A túlzott decentralizálás következményeként a vezetőségek száma is gyarapszik, s így esetenként gyengébb, kevéssé alkalmas emberekkel is be kell érni.

●●●

A politikai célok megvalósításának többféle módszere van. Az államigazgatási szervek például a szocializmusban szintén a munkásosztály politikai céljai megvalósításán dolgoznak. Munkájuk azonban alapvetően nem mozgalmi jellegű. Felülről szervezett és kinevezett intézményei a szocializmusnak, és törvényekben, rendeletekben, előírásokban, jogilag szankcionált módon érvényesítik a munkásosztály politikai céljait az állampolgárok tevékenységében. Itt szükségszerűen a politika *adminisztratív formái és eljárásai* a meghatározóak. (Ez természetesen nem zárja ki, sőt bizonyos vonatkozásban feltételezi az állampolgárok aktív, öntudatos és öntevékeny részvételét az ügyek intézésében.) A pártszervezetek tevékenységének jellege és módszerei alapvetően különböznek a hivatali, állami, vállalati, intézményi igazgatási szervek munkamódszerétől, a pártmunkások pedig a rossz értelemben vett hivatalnok-típusú emberektől. Ami a hivatali munkában célszerű és követendő módszer, az semmi esetre sem alkalmazható a pártéletben. A kettő összekeverése, a hivatali munkastílus átvitele a pártéletbe, a párton belüli bürokratizmus egyik megnyilvánulási formája.

A pártélet mozgalmi jellege eleve szemben áll mindenfajta bürokratizmussal, ami természetesen nem azonos a hivatallal és az adminisztrációval. Amikor a bürokratizmusról hallunk, hajlamosak vagyunk arra, hogy azt az admi-

nisztrációval azonosítsuk. Holott egyetlen társadalom vagy társadalmi szervezet sem működhet bizonyos meghatározott adminisztráció nélkül. Szükség van erre a pártban is. Ésszerű keretek között elengedhetetlen feltétele az eredményes politikai munkának. Nem általában az adminisztráció a probléma, hanem az, ha a szükséges méreteket meghaladja, és ha az élő, a gyakorlatot előrevivő eleven munkát helyettesíti. Minden intézménynél — a pártban is — fontos feladat az adminisztráció, az érdemi munka és az adminisztráció megfelelő összhangjának megteremtése. Akkor megfelelő az adminisztráció, ha a politikai munkának van alárendelve, azt szolgálja, és nem fordítva.

A bürokratizmus nem egyszerűen aktagyártás és felesleges iromány-tenger. Ez csupán egyik elég gyakori megjelenési formája. Mindenekelőtt társadalmi jelenség, az ügyeknek olyan intézése és szervezése, amely kikapcsolja a dolgozó tömegeket. A tömegek politikai vezetésének helyébe a dolgok és az emberek igazgatásának adminisztratív módszerét állítja. Az emberek ügyeinek lélektelen, antihumánus kezelése olyan eljárás, amikor az intézkedés tartalma nincs összhangban a politikai célokkal, szocialista elveinkkel.

A bürokratizmus nem csupán egyik vagy másik társadalmi szervet fenyegeti, veszélye minden intézménynél fennáll, magában a pártban is. Kormányzó pártnál, amikor személyi vonatkozásban a párt és az igazgatás vezető posztjai bizonyos mértékig összekapcsolódnak, különösen reális veszély ez. Egyesek nem mindig tesznek különbséget a szakigazgatás adminisztratív módszerei és a pártvezetés, a pártmunka módszerei között. A különböző módszerek összekeverődnek. Utasításokkal dolgoznak ott, ahol meggyőzést kell alkalmazni és agitálnak ott, ahol a cselekvés nem tűr halasztást, határozott utasításokat kíván, amikor a meggyőzés eszközei üres szócsépléssé, értelmetlen és véget nem érő fecsegéssé válnak.

A pártmunka és a hivatali munka módszerének összekeverésében különböző okok játszhatnak közre. Ezek között talán a legszembetűnőbb a kádermunka egyes helyeken megnyilvánuló gyengesége. Elsősorban a politikai vezetési készség hiánya, s a káderek szakszerű felkészültségével kapcsolatos helytelen nézetek. A korábbi években sűrűbben, ma már kevésbé, de még mindig előfordul, hogy a pártmunka szakszerűségének helyes törekvését rosszul értelmezzük. Ezért nem szükségtelen leszögezni, hogy a politikai munka nem azáltal lesz szakszerűbb, hogy minél több specialista szakember, mérnök, közgazdász vagy pedagógus kerül a pártélet vezető posztjaira, hanem azáltal, hogy több és jobb marxista felkészültségű és politikai-mozgalmi gyakorlattal rendelkező, szakmájához értő, a kommunizmus ügyéért önfeláldozó, a tömegpolitikai munkában jártas ember vesz részt a vezetésben. Ezek között természetesen lehetnek specialisták, mérnökök, közgazdászok és pedagógusok is, de a pártmunka nem ezáltal lesz szakszerűbb, hanem attól, hogy a káderek magas fokú marxista—leninista elméleti képzettséggel és erre épülő politikai ismeretekkel, valamint kommunista jellemmel rendelkeznek. A politikai vezetés elsősorban ilyen fajta szakismeretet és készséget igényel.

●●●

A szocializmusban a bürokratizmus nem végzetszerű jelensége a társadalmi életnek. Többféle szubjektív oka, de objektív forrása is van. A különböző érdekek létezése és elkülönülése egymástól, elsődlegességük felcserélése, lényeges forrás. Adott esetben az intézményi érdeket az apparátusi érdek mögé utalja, az utóbbi felülkerekedik, elsőbbséget kap az intézményi és társadalmi érdekkel szemben. Minél hatékonyabb a különböző érdekek összhangjára irányuló munkánk és minél erőteljesebben érvényesül a szocialista demokratizmus, an-

nál kisebb lesz a bürokrácia tere a társadalmi életben, annál jobban visszaszorítható. Az ellene folyó harcban a legfőbb eszköz a párt helyes — a párttagságra és a dolgozó tömegekre támaszkodó — politikai vezetése.

A tudatosság, a szervezettség, a tömegekkel való kapcsolat — e három tényezőnek meghatározó szerepe van a párt életében. Mindhárom feltételezi a párttagság széles körű aktivitását, részvételét a politika kialakításában és megvalósulásában. Meghatározóak a párton belül és a párton kívüli dolgozó tömegek között végzendő sokirányú propaganda, agitációs, szervező és nevelő munkában. A kommunisták aktivitását, részvételét a politikai életben, a dolgozók szervezésében és mozgósításában semmivel sem lehet pótolni.

Mi a fő tartalma a pártmunka mozgalmi jellegének, a szocialista építés mai viszonyai között? Általánosságban így lehet megfogalmazni: harcba vinni a párttagságot és a dolgozók tömegeit a párt marxista—leninista politikájának megvalósításáért. Csakis széles körű, a párttagságra, az öntudatos dolgozók széles rétegeire támaszkodó és a pártszervezetek által szervezetten irányított ellenőrzéssel, politikai munkával, közvéleményteremtéssel lehet a pozitív társadalmi gyakorlatot uralkodóvá tenni és a nemkívánatos jelenségeket visszaszorítani.

Pártunkban ma a X. kongresszus határozatainak végrehajtása, az ezzel kapcsolatos konkrét feladatok megoldása áll előtérben. A politikai munkának is mindenekelőtt a cselekvési egység erősítésére kell irányulnia. Olyan cselekvési egységre van szükség, amelyben minden egyes párttag világosan látja saját tennivalóit, környezetének, munkahelyének feladatait. A „mit kell tenni" — egyénileg és kollektíven — belátása csak egyik oldala a cselekvési egységnek, párosulnia kell azzal a politikai felelősséggel, amely minden egyes párttagot áthat azért, hogy a párt politikai célkitűzései helyileg is és általában megvalósuljanak. Minden párttag politikai felelősségének erősítése, ügybuzgalma a cselekvési egység érdekében — ez ma a párt mozgalmi életének alapvető politikai tartalma.

BŐVÍTI ISMERETEIT, ELIGAZÍTJA A DOLGOZÓKAT KÖZVETLENÜL ÉRDEKLŐ KÉRDÉSEKBEN!

Vállalati dolgozók kézikönyve

320 oldal

Ára: 20,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Az alapszervezetek fejlődése és munkájuk színvonala

A Komárom megyei Pártbizottság a közelmúltban foglalkozott az alapszervezeti pártmunkával. Az alábbiakban közöljük az előterjesztés legfontosabb gondolatait ismertető cikket, és rövidítve néhány lényeges és általánosítható tapasztalatot tartalmazó hozzászólást.

Gyakorlatunknak megfelelően a pártélet hatékonyságát is elsősorban az alapszervezetek helyzete és munkája szemszögéből vizsgáltuk. Nem azért, mintha a megyei vagy a közbeeső pártbizottságok felelősségét nem látnánk, de e szervek munkájának egyik fő mércéje, hogy milyen eredménnyel oldják meg feladataikat az irányításuk alatt dolgozó alapszervezetek. A pártalapszervezet olyan önálló politikai erő, amelynek munkáját egyetlen vezető testület vagy szerv sem vizsgálhatja úgy, mintha az tőle független volna. Ugyanakkor — az alapszervezetek jó munkája nélkül nem lehet eredményes sem a szocialista építőmunka, sem a párt belső életének fejlesztése.

A dolgok természetes rendje szerint az alapszerveknek energiájuk nagyobb részét kell a végrehajtás megszervezésére fordítani. Ez azonban nem gépies, hanem alkotó jellegű tevékenység. A végrehajtásnál is kötelező tanulmányozni, elemezni a politikát, a határozatokat és nem utolsósorban azt a helyzetet, amelyen változtatni akarunk. Számolni kell a végrehajtás tényleges nehézségeivel, nem ritkán értetlenséggel is. A végrehajtás elsősorban az alapszervezetek feladata, de tapasztalataik, munkájuk sikere vagy esetleges kudarca, ezeknek elemzése és felhasználása formálja a gyakorlati politikát.

Alapszervezeteinknek sokfajta követelménynek kell megfelelniük, hiszen többnyire egyszerre sürgetnek a tennivalók a politikai közéletben, a gazdasági építőmunkában, a szervezeti, az ideológiai és a kulturális életben. Mindebből azt a következtetést vontuk le, hogy a megyei pártbizottság legfontosabb feladata számba venni azokat a lehetőségeket, amelyekkel segíthetjük a pártalapszervezetek eredményesebb tevékenységét. Már ma is nehéz, de mind nehezebb lesz valamennyi pártalapszervezetre és minden alkalomra egyaránt alkalmas instrukciókat kidolgozni. A bábáskodás helyett az önálló helyzetfelismerésre, a poli-

tikai tájékozódásra és a cselekvési készségre kell rávezetni az alapszervezeteket.

Elsősorban minőségi oldalról

Az ilyen igény mintegy „kikényszerítette", hogy a pártmunka eredményességét elsősorban ne mennyiségi, hanem minőségi oldalról vizsgáljuk. Eddig is igyekeztünk sokoldalúan elemezni a pártmunka eredményességét, de ezt elsősorban mennyiségi oldalról mértük. Rendszeresek-e az ülések; milyen a megjelenési arány; hányan vesznek részt a szervezett pártoktatásban; még az aktivitást is a felszólalások számával mértük. Nemegyszer még a pártfegyelmi helyzet értékelését is statisztikai módon közelítettük meg. Az ilyenféle politikai munkának is volt hatása, de ma már ez önmagában nem vezethet kellő eredményre.

A pártmunka tapasztalatai, de a pártbizottsági ülést előkészítő elemzés is arra hívta fel a figyelmet, hogy vannak a pártéletnek ún. „üres járatai", formalitások, sablonos beidegződések. *Sok hasznos kezdeményezés úgy vált haszontalanná, hogy egy idő után már nem a tartalomra, hanem a formára összpontosítottunk.*

Kézzel fogható vált mindez, amikor azt kutattuk: milyen mértékig képes egy alapszervezet hatókörében a politikai irányító és végrehajtó szerepét betölteni? Milyen színvonalon végzi, vezeti és szervezi a párt politikájának megvalósítását? Képes-e a helyi és a társadalmi érdekeket összehangolni? Menynyire vált a helyi politikai kezdeményezések központjává? Hogyan élnek a párttagok a szervezeti szabályzatban biztosított jogaikkal, teljesítik-e kötelezettségeiket? Hogyan és milyen eredménnyel juttatják el a párt politikáját a tömegekhez? Hogyan befolyásolják környezetük politikai hangulatát, aktivitását? Milyen eredményeket értek el a kommunisták a tömegszervezetekben? Milyen szerepük van a gazdasági, hivatali, intézményi feladatok meghatározásában, végzésében és a végrehajtás ellenőrzésében? Tanulmányoztuk továbbá az alapszervezetekben a munkamegosztást és a feladatok elhatárolását, a munkastílust, a munkamódszert, a politikai informáltságot és a párttagok aktivitását.

A vita alapjául szolgáló anyag számos olyan megállapítást tartalmaz, amelyek tényszerűen igazolják mind az eredményeket, mind azt, hogy e munka jelentős része rászolgált a kritikára. E cikk keretének lehetőségén belül igyekszünk tömören összegezni a legfontosabb tapasztalatokat.

Az alapszervezeti pártélet értékelése

A tömegpolitikai munkában alapszervezeteink figyelembe veszik, hogy a meggyőzésnek előfeltétele a pártszervezeten belüli egységes állásfoglalás, a kiállás, ami szükségessé teszi a párttagok eszmei-politikai képzettségének állandó emelését.

A pártélet megyénkben ilyen szempontból alapvetően pozitív, bár tapasztalhatók nem kívánatos jelenségek is. A konkrét helyi valóság ellentmondásait nem minden esetben vetik össze — elvi alapon — az irányító pártszervek elemzéseivel. Ennek az a következménye, hogy fejlődési problémáink jellegének megítélésében sokakban kettős érzés és esetenként bizonytalanság támad. *A társadalmi fejlődés pozitív tendenciáit elismerik, de saját környezetük ellentmondásaival esetenként nem tudnak mit kezdeni.* A párttagok környezetükben az országos politikai irányelvek elfogadtatására törekednek. Az agitáció mozgósító jellege azonban konkrét kérdésekben gyengül. A propaganda hatékonyságát is rontja, hogy sok helyen hiány-

zik a helyi viszonyokból kiinduló, az össztársadalmi érdekeket is figyelembe vevő érvrendszer. Az elemzés, az értékelés általában a valóságnak megfelelő, de a feladatok kialakításában és végrehajtásában nem tapasztalható megfelelő politikai következetesség. Több helyen a végrehajtásnál nem érvényesül az egyszemélyi felelősség. Nem lépnek fel határozottan olyan „kritizálók" ellen sem, akik a felelősség alól, a gyakorlati munkából kihúzzák magukat.

A mai eredmények összevetése a tegnapiakkal általában megtörténik, de tudatosítása nem megfelelő. Erre vezethető vissza a néhol tapasztalható pesszimizmus, illetve, hogy egyesek kétségbevonják szocialista elveink érvényesülését. A reális szemlélet hiányával függ össze a helyenkénti moralizálás — amikor a jelenségek mércéje az egyén korlátozott tapasztalata —, mely jószándékú megnyilatkozás, de mégsem segíti a hibák felszámolását. Vannak, akik a célokat elfogadják, de a cél elérésének útjától vonakodnak. Ez a felfogás abban is megnyilvánul, hogy túl sok „de"-t mondanak, s ez nem jelent mindig az akadályok leküzdésére irányuló hajlandóságot.

Pártalapszervezeteink a fenti problémák megoldásához keresik az eredményes eszközöket és módszereket. A legtöbb helyen felismerték, hogy ehhez az ideológiai, a politikai és a kulturális nevelés együttesen szükséges. Ennek kezdeti eredményei láthatók a pártoktatás körültekintőbb szervezésében. Működési területükön az információs rendszer tökéletesebb kiépítésén fáradoznak. Az üzemi demokrácia lényeges feltételének tekintik, hogy a helyi vezetők érdemben válaszoljanak a dolgozók kérdéseire. Határozottabb és szigorúbb bírálatban részesülnek azok, akik kommunistához nem méltó magatartást tanúsítanak.

Alapszervezeteink a szemléletbeli gondokat összefüggésbe hozzák a társadalomban fellelhető kispolgári nézetekkel. A párttagok egy része sem mentes e káros nézetektől. E tekintetben még nem elég önkritikusak, másokkal szemben viszont esetenként türelmetlenek. Az anyagiassággal kapcsolatos kispolgári magatartás (harácsolás, jogtalan jövedelemszerzés) ellen általában, de személytelenül lépnek fel. De a kispolgáriság más veszélyes formáit (mint a politikai közöny, a hajbókolás, az újtól való félelem stb.) nem ismerik fel, vagy szótlanul megtűrik.

A pártmunka valamennyi területét figyelembe venni

Az alapszervezetek látják, hogy munkájukat sem tartalmában, sem módszereiben nem lehet szűkíteni. Működési területükön a helyes politika valóra váltása a korábbinál komplexebb szemléletet igényel, s a pártmunka valamennyi területének figyelembe vételét igényli. Ezért az ideológiai, politikai meggyőzés és nevelés, a tömegpolitikai, a propaganda- és agitációs munka alapszervezeti szintű feladatai — az eddig bevált formák megtartása mellett — további finomítást, a kultúrpolitikai kérdésekkel rendszeresebb foglalkozást, beszámoltatást és konkrét feladatmeghatározást igényelnek.

Az alapszervezeti munka hatékonyságában fontos szerepük van a szubjektív tényezőknek. Például a párttagok aktivitásában az adott munkahelyi kollektívához, testülethez való viszonynak, a tisztségviselők felkészültségének, vezetői-szervezői tulajdonságainak, tekintélyének stb.

Minden párttaggal szemben követelmény, hogy képviselje a párt politikáját, legyen aktív a pártmunkában, a pártmegbízatások teljesítésében. Az aktivitás hiányát elég sok helyen észrevételezték. Az aktivitás fogalmát gyakran leszűkítik a tag-

gyűlési vélemény-nyilvánításra. Innen fakad az a helytelen gyakorlat, hogy a példamutatóan jól dolgozó munkást, mert nem szólal fel, passzívnak, de a kötelességét csak részben teljesítőt, ha véleményt mond, aktívnak minősítik.

Gond a követelményszintek differenciálatlansága is. Nem helyes, hogy ugyanazt és ugyanannyit kívánunk az igazgatótól vagy a párttitkártól, mint a fizikai munkás párttagoktól. Az aktivitást — egy sor területen — a végrehajtásbeli szervezetlenség, a célok konkrét megjelölésének hiánya is fékezi. Nem véletlen, hogy a politika képviseletének elmulasztásáért vagy helytelen képviseletéért nem, vagy csak elvétve vontak felelősségre párttagot. Károsan hat az aktivitásra a párttagság egy részének alacsony elméleti-politikai felkészültsége, a kellő mozgalmi tapasztalatok hiánya.

Az alapszervezetekben megvan a képesség a politikai célkitűzések önálló, alkotó megvalósítására. E képességek kibontakoztatását a szubjektív feltételek további javításával és az irányító pártszervek munkájának fejlesztésével gyorsíthatjuk.

A további munka főbb irányai

A megyei pártbizottsági ülés anyaga a pártélet hatékonyabbá tételének feladatait csak iránymutatóan, és a gyakorlat szükségleteihez mért konkrétsággal fogalmazta meg. Ehhez szükséges volt a pártbizottsági ülés vitája és állásfoglalása. A vita — amelynek egy részét e folyóirat hasábjai is tartalmazzák — gazdagította, konkretizálta az elemzést és sok hasznos útmutatást adott a tennivalók kimunkálására. A munka most az alábbi fő irányokban folyik.

A megye pártélete — ezen belül az alapszervezetek — elérte azt a fejlettségi fokot, amelyre alapozni lehet, s a tartalmasabb, eredményesebb pártmunka érdekében további követelményeket állíthatunk. Ennek három egymással kölcsönhatásban levő feladatra kell irányulni:

1. A párt szervezeti rendjének és a pártélet rendszerességének, munkastílusának további fejlesztésével egyidőben erősítjük azokat a tartalmi elemeket, a munkának azokat a minőségi jegyeit, amelyek a politika még következetesebb teljesítését segítik elő.

2. Ebben a folyamatban jussanak el a párttagok, a tisztségviselők a politika mélyebb megértéséhez úgy, hogy annak szolgálata váljon belső igényükké, kötelességükké.

3. Javítani kell a munka külső feltételeit, az irányítást, a koordináltságot, az állami, társadalmi szervek „érzékenységét" a pártszervek felvetéseire és viszont.

Ehhez az alábbi készségek fejlesztése látszik célravezetőnek:

A problémafelismerés, az élet jelentősebb kérdéseinek kitapintása, amellyel a politikai szervnek foglalkozni kell. A tényeket messzemenően tisztelő elemző munka, mely különféle jelenségek mélyebb összefüggéseit, kölcsönhatásait vizsgálja. Olyan döntés hozatal, amely a politikai célkitűzést szolgálja, és utal a végrehajtás módszerére, az objektív és szubjektív feltételekre, a végrehajtás eszközeire stb.

További javításra, fejlesztésre szorul a végrehajtás megszervezése, a résztvevő szervek tevékenységének egyirányúsága és együttműködési készsége. Mind időszerűségében, mind hatékonyságában fejleszteni kell az ellenőrzést. Tapasztalatait olyan szempontból is figyelemmel kell kísérni, hogy a végrehajtás eredménye milyen új helyzetet teremtett, milyen új problémák keletkeztek vagy várhatók.

A pártélet egésze, a rendezvények légköre, a politikai képzést szolgáló munka növelje a párttagoknak az ügyért érzett felelősségét, elkötelezettségét és szolgálatát. Lehetőséget szükséges teremteni a párttagok

különféle pozitív készségeinek, képességeinek kibontakoztatásához, erősítéséhez.

Reális és feszes legyen a követelménytámasztás, figyelembe véve az egyén életútját, fejlődésének szükségletét. Növelni kell a politika képviselete iránti igényt, ugyanakkor megteremteni ennek feltételeit (információ, képzés, gyakorlati részvétel stb.). Mindezek mellett erősíteni kell azt a tudatot, életérzést, hogy az egyén erőfeszítése nélkülözhetetlen önmaga fejlődéséhez és a közös ügy sikeréhez egyaránt.

Mokri Pál
a Komárom megyei PB titkára

A HOZZÁSZÓLÁSOKBÓL

SZAKÁCS JÓZSEF
a tatai járási pb osztályvezetője:

A határozatok feldolgozása

Járási és alapszervezeti szinten is meg kell találni a határozatok hatékonyabb feldolgozásának módszerét. A megyei vizsgálat egyik lényeges tapasztalata, hogy ma a határozatokat a párttagok jelentős része csupán felszínesen ismeri. Ilyen ismeretszint mellett nehéz jobb teljesítményt nyújtani. Nem szabad idegenkednünk egy-egy fontosabb határozat szemináriumszerű feldolgozásától és — szükség szerint — még az ismételt visszatéréstől sem. *A határozatokkal kapcsolatos tudatosságnak, a teljesítményre ösztönző ismereteknek nem szavakban kell elsősorban jelentkezni, hanem a pártmunka gyakorlatában.* A határozatok megértésének és főleg képviseletének ezért az alapvető mércéje: *a pártmunka gyakorlata.* Senkitől sem várható el, hogy bármely határozatból szó szerint idézzen, de az megkövetelhető, hogy tartalmukra emlékezzen és szükség esetén megtalálja a teljes szöveget.

A tatai járásban az alapszervezeti vezetőségek és a párttitkárok jól ismerik saját községük és üzemük fejlődésének összetevőit. Tisztában vannak gazdálkodásuk alapvető feltételeivel, teendőivel. Kevésbé mondhatjuk ezt el a kulturális és ideológiai feladatokról. E tevékenységük leszűkül az iskola, a művelődési ház, a pártoktatás szervezeti működésére. A tartalmi munka már kevesebb figyelmet kap. Az ideológiai harc sok helyen a valláskritikával kapcsolatos agitációra korlátozódik.

Tapasztalataink szerint az alapszervezeti munkának, a párttagság politikai nevelésének a *rendszeres, folyamatos szervezeti élet* az alapja. Ezen belül is alapvető szerepe van a taggyűléseknek, melyeket általában rendszeresen megtartanak.

A taggyűléseken többet foglalkoznak a párt belső életével. Csökkent valamelyest a gazdasági vezetők beszámoltatása. Ez elsősorban azzal függ össze, hogy a tagság nem nagyon igényli az olyan beszámolót, amely egy-egy munkafázisra való felkészüléssel, vagy annak lezárásával foglalkozik. Ezzel szemben megnövekedett az igény az olyan gazdasági témák iránt, amelyek az egyes

ágazatok elemzésével, tevékenységük politikai összefüggéseivel foglalkoznak.

A taggyűlések aktivitásával általában elégedettek vagyunk, s ezt még fokozni szeretnénk. Mégis arra ösztönözzük a pártcsoportokat, hogy az egyes párttagok munkáját ne csak a felszólalások alapján értékeljék, hanem mindenekelőtt a pártmegbízatásuk teljesítésében tanúsított aktivitásuk szerint. Nem utolsó sorban azt vizsgálják, hogy a párttagok *munkahelyükön mennyire állják meg helyüket, hogyan érvényesítik pártunk politikáját.* Nem véletlen, hogy az alapszervezeti pártmunka hatékonysága szoros kölcsönhatásban van a területen dolgozó állami, gazdasági szervekkel, a községi tanács munkájával, eredményeivel. Azokban a községekben, ahol a pártszervezetek jól dolgoznak, ott a községi vezetés is jobban él a megnövekedett önállósággal, és ez kedvezően visszahat az alapszervezeti pártmunkára is.

Az alapszervezetekben fontos szerepe van az *egyéni példamutatásnak.* A járásban ezt jelzi, hogy a X. kongresszus óta a párttagok 12 százaléka kapott kormánykitüntetést és közel 20 százaléka miniszteri kitüntetést, illetve a „kiváló dolgozó" címet. Ezzel szemben áll a másik véglet és erről is szólni kell: 1300 párttag közül 22 ellen kellett munkahelyi fegyelmit indítani. A számok természetesen a végleteket tükrözik, mellettük nem szabad megfeledkezni a nap mint nap szerényen, példamutatóan dolgozó párttagok igen nagy többségéről.

Az alapszervezeti pártélet elválaszthatatlan a vezetőségek összeszokottságától, munkájuk kollektivitásától. A járásban 1970 óta a csúcs- és az alapszervezeti titkároknak 30 százaléka cserélődött ki, és kb. még 10 százalékukat szükséges cserélni. Bár ezeknek mindegyike indokolt, mégis nagy fluktuációra utal, aminek kedvezőtlen következményei is vannak. Úgy véljük, hogy gondosabb káderutánpótlással, neveléssel nagyobb stabilitásra kell törekedni.

Sok gondot okoz még a vezetőségeken belüli munkamegosztás alacsony színvonala és ennek következtében a titkárok állandó *túlterhelése.* Emiatt idő előtt elfáradnak, esetenként a fásultság jelei tapasztalhatók. A járási pártbizottság fontos feladatának tartja a vezetőségeken belüli munkamegosztás javítását, a megterhelés jobb arányainak kialakítását. Ez magába foglalja a titkári munka színvonalasabb végzéséhez nyújtandó segítséget és a vezetőségi tagok tanítását, felkészültebb munkára való ösztönzését. Ebben több segítséget várunk a pártiskolától is. Mi magunk is úgy tervezzük, hogy — az eddigiekhez hasonlóan — félévenként a reszortfelelősöket munkaértekezletre hívjuk össze, ahol sajátos feladataikkal foglalkozunk. Az instruktori munkában is több figyelmet fordítunk konkrét segítésükre.

Ma még az alapszervezeti vezetőségek munkája gyakran alig terjed túl a taggyűlések előkészítésén, az itt képviselendő közös állásfoglalás elhatározásán. Ez nagyon kevés, a vezetőségektől sokkal többet várunk. Munkájukban sok még a formális vonás. Bár ritkán fordul elő, hogy a titkár a vezetőség megkerülésével dönt fontos kérdésekben, az állásfoglalást gyakran nem előzi meg alapos és színvonalas eszmecsere. Nem annyira az alkotó, irányító tevékenység jellemzi még munkájukat, sokkal inkább a „jóváhagyás". Persze sok függ a vezetőségi tagok felkészültségétől, igényességétől, de nem kevés múlik az előterjesztés módján, a javaslat jellegén. megfogalmazásán, hangnemén is.

Az alapszervezeti vezetőségek és a taggyűlések határozatának ma még gyakori fogyatékossága, hogy elszemélytelenednek, a felelőst, a határidőt nem jelölik meg pontosan. Ennek szinte természetes következmé-

nye a végrehajtás következetlensége és nehéz ellenőrizhetősége.

A felsorolt hiányosságok ellenére — ha mindent egybevetünk — megállapíthatjuk, hogy az alapszervezeti vezetőségek többsége képes feladatának jó ellátására. Kollektív munkájukra azonban az irányító pártszervek apparátusainak is nagyobb figyelmet kell fordítaniuk. A követelmények sokkal nagyobbak, mint amit ma még teljesítünk. Elég beszédes ilyen szempontból az az egy szám, hogy a vezetőségi üléseknek mindössze 10 százalékát látogatják a felsőbb szervek. Ez azért is kevés, mert itt nyílik leginkább lehetőség a vezetőség munkájának alakítására, formálására, határozathozó tevékenységük segítésére.

KUNCZ PÁLNÉ
alapszervezeti titkár, Oroszlányi Szénbányák:

Többet várunk a párttagoktól

Az alapszervezeti pártmunkában minden vonatkozásban nőttek a követelmények. Ez nemcsak a vezetőségeknek és az irányító pártszerveknek jelent több és más munkát, hanem a *párttagoknak is.* Az alapszervezeti pártélet színvonalát döntően a párttagok intenzívebb és tartalmasabb tevékenységével lehet emelni. E nélkül szó sem lehet jelentős előrehaladásról. A párttagoktól ma többet kell elvárnunk, mint eddig. Vonatkozik ez az elméleti ismeretekre, a társadalmi folyamatok, a politikai összefüggések megértésére és a gyakorlati cselekvésre, az aktivitásra egyaránt. Ma még jelentős az ellentmondás ezen követelmények és kielégítésük színvonala között. A párttagoknak jelentős része még nem képes ezeknek megfelelni.

Szükséges, hogy többet követeljünk, de *kellő fokozatossággal, a realitások szem előtt tartásával.* Sokan még a határozatokat sem mindig értik meg. Megszavazzák és elfogadják, mert bizalommal vannak, mert érzelmi szálak fűzik őket a párthoz. Az elmúlt években sok alapszervezetnél jártam, különböző munkahelyeken beszélgettem párttagokkal és azt tapasztaltam, hogy akik még a megértés szintjéig nem jutottak el, alapvető kérdésekben *érzelmi szálakkal* kötődnek a párthoz. A politikát a vezetésbe vetett bizalom alapján támogatják. A szemléleti kérdésekben bizonytalanok, ezért a vitában nem mindig mernek és tudnak részt venni.

Az elmondottak miatt is nagyon fontos, hogy a párttagságnak szóló tájékoztatók, taggyűlési beszámolók közérthetők legyenek. A legegyszerűbb párttagok is értsék meg és a legképzettebbek se tartsák feleslegesnek. A legmesszebbmenőkig kerüljük a mostanában eléggé elterjedt idegen szavakat, zsargon kifejezéseket.

Nagyobb gondosságra van szükség a taggyűlési témák megválasztásánál is. Nem kell minden témát a taggyűlés napirendjére tűzni. Ha elég a vezetőség állásfoglalása, ne terheljük ezzel a taggyűlést, ilyenkor elég, ha csupán rövid tájékoztatást adunk. A taggyűlésekről való hiányzások is gyakran azzal magyarázhatók, hogy érdektelen anyagot terjeszt elő a vezetőség. Sok helyen kísért a mechanikusság, a taggyűlési napirendek úgy ismétlődnek, mint az évszakok. Év elején vagy év végén pl. beszámoló a gazdasági munkáról;

május—júniusban az oktatási év értékelése, félévenként a munkaterv előterjesztése, ősszel az új pártoktatási év beindítása stb.

Nem vitatom — sőt szükségesnek tartom —, hogy bizonyos témákat az irányító pártszervek kötelezően előírjanak, de ezt is módjával kell csinálni és az alapszervezeteknek több fantáziával kell saját témáikat megválogatni. Nem kell pl. önálló napirend ahhoz, hogy elmondják, hányan jelentkeztek pártoktatásra. A formális, sablonos napirendek sokat rontanak a taggyűlések tekintélyén. Tenni kellene valamit azért is, hogy hozzányúljunk kultúrpolitikai és ideológiai kérdésekhez. A taggyűléseken az ilyen témák kapcsán nehezen szólalnak meg a résztvevők. Tapasztalataim szerint a pártcsoportbeszélgetéseken nagyobb az aktivitás, itt inkább nyílik lehetőség a vélemények cseréjére.

Minden évben találjunk módot arra, hogy a vezetőségek beszélgessenek a párttagokkal. Ez az év ilyen szempontból is jó tapasztalatokat nyújtott. Sok mindent megtudtunk és sok újat tanultunk belőlük. Ennek is megvan a maga módja. Semmi esetre sem úgy csináljuk, hogy az emberek valamiféle vizsgáztatásnak érezzék, mint azt egyes közvéleménykutatóknál tapasztalni. Úgy csináljuk, hogy az emberek őszintén megnyílatkozzanak. A beszélgetésnek csak így van értelme! Ezek a beszélgetések a bizalom erősítésének is fontos eszközei. A titkárokat, vezetőségi tagokat megválasztják. Ennek a bizalom az alapja és erre a legnagyobb igyekezettel kell rászolgálni. Ez az igyekezet általában meg is van, megfelelő segítségnyújtással még nagyobb eredményeket is szülhet, de semmi esetre sem szabad türelmetlennek lenni.

A pártaktivisták, titkárok, vezetőségi tagok képzésének számos formája van, magam is részt vettem néhányon. Nem minden tanfolyam volt azonban sikeres. Meg kellene vizsgálni: vajon mindig a pártmunka módszereire oktatunk-e? Elegendő módszertani segítséget nyújtanak-e ezek a tanfolyamok? Megmutatjuk-e, hogyan kell elkészíteni egy beszámolót? Hogyan kell odaállni a közönség elé? A jó módszerek ismertetésére feltétlenül több gondot szükséges fordítani. Persze az iskola nem jelent garanciát arra, hogy valakiből feltétlenül jó párttitkár lesz. Az iskolán sokat lehet tanulni, de a legnagyobb iskola maga az élet és a legreálisabb bizonyítványt is ez adja. Módot kell adnunk az embereknek a bizonyításra. Úgy vélem, négy év elég idő erre. Hosszabb távon nem érdemes kísérletezni, mert az senkinek sem tesz jót és az ügynek is kárára van, amit aztán nagyon nehéz helyrehozni.

A pártvezetőségi tagok példamutatása, de különösen a titkárok magatartása rendkívül nagy hatással van a párttagokra és a pártonkívüliekre is. Ennek kifejezést is adtak. Elmondták, hogy a párthoz való közeledésüket is meghatározza: *kiket látnak maguk előtt példaként.*

A pártmegbízatásokat mi *írásban adjuk meg* minden párttagnak. Meghatározzuk, mi a feladata, ha több van, rangsoroljuk azokat, közöljük, mikor kéri a vezetőség számon a teljesítését, a vezetőségi ülésnek vagy taggyűlésnek kell-e beszámolnia stb. Már nyolc éve alkalmazzuk ezt a módszert és tapasztalataink kedvezőek. Nagyon megkönnyíti az ellenőrzést és az értékelést. A megbízatásokat általában taggyűlésen szoktuk adni és az értékelésnek is ez a fő fóruma.

HORVÁTH ISTVÁN
a komáromi járási pb első titkára:

A megítélés mércéje

Az alapszervezetek munkájának értékelése és minősítésük — melyik szorul nagyobb vagy kisebb segítségre — mostanában gyakori kérdés és feladat az irányító pártszerveknél. A megítélésnél azonban még sok a szubjektivizmus, az esetleges benyomásokra, egyoldalú tapasztalatokra épülő értékelés. Azok a jelzők, amelyekkel az egyes alapszervezeteket illetjük — jó, rossz, gyenge — nem mindig takarnak reális és objektív helyzetet. Előfordul az is, hogy egy-egy jelző jócskán túléli azt a valóságot, amit korábban kifejezett, már régen nem illik az adott alapszervezetre, de valamikor ráakasztottuk és azt nehezen módosítjuk.

A megítélés szubjektivizmusának nem jelentéktelen forrása, hogy ahány ember, annyiféle szemszögből értékel. Ha történetesen olyan nézi az alapszervezet munkáját, akihez a gazdaságpolitikai kérdések állnak közelebb, az általában kevésbé igényes a propaganda-, az ideológiai munka iránt. Az összehasonlításnak is több formája lehetséges. Van úgy, hogy egy korábbi állapottal vetjük össze a munkát és mondunk véleményt, máskor viszont a többi alapszervezethez viszonyítunk.

Ha az összehasonlítás alapjául a korábbi évek munkájának színvonalát vesszük, akkor általánosnak tekinthetjük a fejlődést. Ezt az összehasonlítást is el kell végeznünk, hogy lássuk a fejlődést, munkánk, erőfeszítéseink eredményét. Van azonban egy másik fontos mérce is: a *feladatok által meghatározott objektív követelmények.* Ezek komplex módon jelentkeznek és a pártmunka minden területét átfogják. Vannak természetesen olyan pártszervek, amelyekre általánosan jellemző az erős vagy gyenge munka, a többségnél azonban az a helyzet, hogy bizonyos területeken erősebbek, másutt viszont gyengébbek. Ezért *differenciált értékelésre* van szükség, mert ez a feltétele a hatékony segítésnek is.

A megítélésnél azt is szem előtt kell tartanunk, hogy az alapszervezeti munkának nem azonosak a feltételei minden pártszervezetnél. Sőt! Ezek roppant eltérőek, akár az objektív, akár a szubjektív feltételek oldaláról nézzük. Az sem elhanyagolható körülmény, hogy nem egyforma közegben működnek, ezért a feltételekkel szemben is különbözők az igények.

A pártmunkának, mint ismeretes, különböző folyamatai vannak. Olyasmire gondolok, mint a helyzetelemzés, a határozatok kimunkálása, a határozat propagandája és agitációja, a végrehajtás megszervezése és ellenőrzése stb. A pártvezetés különböző szintjein más és más e tevékenységek aránya. *Az alapszervezeteknél a fő feladat a határozatok végrehajtása.* Sok alapszervezetnél azonban a határozat végrehajtása egyet jelent a határozat *ismertetésével.* Ezzel elintézettnek vélik szerepüket, feladatukat. Minden erőt és energiát arra fordítanak, hogy a felsőbb szervek határozatait ismertessék, magyarázzák, anélkül, hogy adaptálnák, konkretizálnák az alapszervezet viszonyaira. Ebből fakad a sematizmus, a mechanikusság a pártmunkában. A járási pártbizottságra ezért az a tennivaló hárul, hogy a határozatok végrehajtására nagyon konkrétan készítse fel az alapszervezeteket. Ne foglalkozzanak

olyan határozattal, amely működési területük sajátos volta miatt őket nem érinti, ami viszont vonatkozik rájuk, annak konkretizálásához, végrehajtásának megszervezéséhez kapjanak megfelelő segítséget.

Az alapszervezeteket segítő munkát is differenciáltan kell szervezni. Ebből a feladatból semmi esetre sem lehet kihagyni a közbeeső pártbizottságokat, csúcsvezetőségeket. Tapasztalataink szerint sokkal jobban megoldják ezt a feladatot is, mint ahogy azt mi korábban képzeltük. Ehhez a területfelelősi rendszer is nagymértékben hozzájárul.

SZABÓ BÉLA
Tatabánya városi pb-titkára:

A pártcsoportok a politizálás fórumai

Az alapszervezeti pártmunka fejlesztésében fontos helyet foglalnak el a pártcsoportok. El kell érni, hogy minél inkább a politizálás fórumai legyenek. Munkájuk javítása azért is fontos, mert ezen a szinten lehet a leghatékonyabban fellépni az egyes párttagok és pártonkívüliek közömbössége ellen. Nagyon sok múlik azon, hogy összejöveteleiken milyen témákkal foglalkoznak, mondanivalójuk leköti-e a párttagok figyelmét, felkelti-e politikai érdeklődésüket. A pártcsoportokon belül — legalábbis a nagy létszámú pártszervezeteknél — lehet a legjobban elosztani a politikai feladatokat a párttagok között. Az egyes párttagok munkáját is itt értékelhetik a legkonkrétabban.

Az alapszervezeti munka eredményessége nagymértékben *a titkárokon* múlik. Mindenekelőtt arra van szükség, hogy többet tartózkodjanak a párttagok és a pártonkívüliek, a dolgozók között. A tatabányai XI. aknánál pl. a csúcsvezetőség titkárát már három hónapja nem látták a munkahelyen. Ilyen rossz példák máshol is előfordulnak. A párttitkároknak mindenekelőtt erősíteniük kell kapcsolataikat a dolgozókkal. A titkári tájékoztatót is jobban fel lehetne használni a vezetőség informálására, ismereteinek bővítésére.

Több alapszervezetnél még mindig *mostohán kezelik a tömegpolitikai munkát,* a politikai agitációra nem fordítanak megfelelő figyelmet, lebecsülik azt. Bár a párttagok vitakészsége jelentősen fejlődött, az agitáció politikai mondanivalója is gazdagabb, mégis sokszor defenzív jellegű. A szocialista építés minden területén jelentősek az eredményeink, és a gondok, problémák zöme is az előrehaladással, a fejlődéssel kapcsolatos. Ezt az összefüggést azonban agitációnk nem veszi eléggé figyelembe.

Gondot okoz az is, hogy egyes párttagok kerülik a nyílt vitákat. Ennek többféle oka is van. Részben a megfelelő felkészültség és bizonyos mentalitási fogyatékosságból, politikai gyávaságból is fakad. Ami a felkészültséget illeti, gyakran hiányzik a helyi viszonyokról szóló tartalmas tájékoztatás, nem gondoskodnak arról, hogy a szűkebb, közvetlen helyi környezetről a párttagok sokoldalú, gazdag ismeretekkel rendelkezzenek. Ami a bátorságot illeti, ezzel kapcsolatban eredményesebb nevelőmunkára, határozottabb követelmény-támasztásra van szükség.

A politikai munka eredményessége elválaszthatatlan a pártbizottságok irányító tevékenységének szín-

vonalától. Nem elég csupán a problémákat felszínre hozni, azokat — a helyi sajátosságok figyelembevételével — meg is kell oldani. Ez utóbbi — érthető módon — nehezebb, számos objektív és szubjektív feltétele van. Kétségtelen, hogy könnyebb és egyszerűbb a problémák feltárása, és sokszor itt meg is rekedünk. Úgy véljük, hogy ez egyben már megoldást is jelent, vagy energiával nem bírjuk tovább, esetenként az első nagyobb akadálynál megtorpanunk. Az irányító pártszerveknek, pártbizottságoknak nagyobb figyelmet kell fordítani a megoldásokra irányuló erőfeszítésekre. Ez egyúttal a politikai tömegmunkához is kedvezőbb feltételeket teremt.

Az utóbbi években Tatabánya városnál is sokat fejlődtek *a titkári értkezletek.* Ez olyan kapcsolatot jelent, mely elősegíti, hogy jobban megismerjük a pártszervezetek gondjait, a párttagok hangulatát. A korábbi összevont értekezletek helyett ma már kilenc csoportban, differenciáltan tartjuk a megbeszéléseket. Ez nagyobb lehetőséget ad a titkári értekezletek konzultációs jellegének érvényesítésére. E területen is igyekszünk tökéletesíteni munkánk módszerét. Amikor például a káder- és személyzeti munka szerepelt napirenden, a megbeszélésre meghívtuk a vállalatok személyzeti vezetőit is. Amikor a KB 1972. novemberi határozatának végrehajtásáról volt szó, meghívtuk a gazdasági egységek első számú vezetőit is. A jövőben nagyobb figyelmet kell fordítanunk arra, hogy a titkárok a kapott információt és iránymutatást minél teljesebben adják tovább a vezetőségi tagoknak, illetve a párttagokat is megfelelő módon tájékoztassák.

SZIRTES LÁSZLÓ
a tatai művelődési központ vezetője:

A kulturális és ideológiai munka is politikai feladat

Hogyan lehet a párt kultúrpolitikáját jobban megértetni az alapszervezetekkel és megvalósítani? Ez alatt nemcsak a községi, hanem az üzemi alapszervezetekre is gondolok. Jobban kell érzékeltetni, hogy itt politikáról van szó, vagyis a kulturális tevékenység közvetlen vagy közvetettebb politikai formáinak érvényesítéséről, felhasználva a kultúra adta tágabb, színesebb lehetőségeket. Amikor tudniillik azt mondjuk, hogy kultúra, akkor mi arra is gondolunk, hogy *ideológia, kultúrpolitika* vagyis politika mindaz, ami a munkásosztály hatalmát szolgálja. Éppen azért, mert a hatalommal összefüggő kérdésről van szó, minden pártszervezetnek jelentőségének megfelelően kell kezelnie ezt a kérdést.

Nagyobb figyelmet szükséges fordítani a kulturális intézményekben működő pártszervezetekre is. Ezek az alapszervezetek nemcsak az adott intézmény munkájára hatnak, hanem közvetlenül és közvetve a szélesebb környezetre is. Néha nem találunk megfelelő pártmunkát a megyei, járási, helyi művelődési központokban dolgozó kommunistáknak. Úgy gondolom, hogy hasznos lenne megbízni őket különböző — főleg üzemi és községi — alapszervezetek kultúrmunkájának segítésével. **R. I.**

Szélesebb körű aktivitást igényel

AZ ÜZEM- ÉS MUNKASZERVEZÉS NAGYKANIZSAI TAPASZTALATAI

Két évvel ezelőtt jelent meg a KB határozata a munka- és üzemszervezés korszerűsítéséről, fejlesztéséről. A határozat végrehajtása városunkban is jelentős feladatokat ad mind a gazdasági-műszaki, mind a politikai vezetésnek, s nem utolsósorban a vállalatok valamennyi dolgozójának. Hiszen a IV. ötéves terv céljainak teljesítése, a gazdasági hatékonyság növelése városunkban is megköveteli, hogy korszerűen szervezett, jól működő vállalataink tovább fejlődjenek, tartsanak lépést a népgazdaság fejlődésével, a kevésbé korszerűek pedig fokozatosan zárkózzanak fel az élenjáró gazdasági egységekhez.

A városi pártbizottság állandóan figyelemmel kíséri a KB-határozat megvalósítását. A végrehajtó bizottság és a gazdaság-politikai bizottság is értékelte egy-egy gazdálkodó egység szervezettségének helyzetét. A gazdaságvezetői tanácskozásokon ugyancsak többször került napirendre szervezési téma. Az MTESZ és a múlt évben ezen belül megalakult szervezési és vezetési tudományos társaság helyi csoportja előadásokat és ankétokat rendezett az üzem- és munkaszervezéssel összefüggő kérdésekről.

Nyilvánvaló, hogy a határozat megvalósítása nem egy-két esztendő feladata. Ez azonban nem zárja ki, sőt feltételezi, hogy időről időre megvizsgáljuk: hol tartunk a határozat végrehajtásában, mit tettünk az üzem- és munkaszervezés fejlesztéséért. Legutóbb erre vonatkozóan gyűjtöttünk tapasztalatokat húsz nagykanizsai vállalat és három ipari szövetkezet munkájának felmérése alapján és más információk felhasználásával. A felmérés tanulságait természetesen megbeszéljük az adott vállalatokkal, hogy munkájukban hasznosítsák az igen sokrétű észrevételeket. Vannak azonban általánosítható tapasztalatai is ennek az ellenőrzésnek, amelyek tanulságul szolgálhatnak más vállalatok számára is.

A határozat feldolgozása

Pártszervezeteink különböző formában dolgozzák fel a KB határozatát. Többségük taggyűlésen, de több helyen pártcsoportgyűléseken is megvitatták azt. Ez kedvezően hatott a munkások között végzett politikai munkára. Az ilyen alapszervezeteknél már a kezdeti időben sikerült elérni, hogy az üzem- és munkaszervezés ügye a politikai munka homlokterébe kerüljön. Egyes pártszervezetek azonban — pl. a Húsüzem, az Autószerviz, a VOLÁN — csak kibővített vezetőségi ülésen foglalkoztak a határozattal és a párttagság közelebbről nem ismerte meg azt.

A pártszervezetek fele vezetőségi ülésen, esetenként taggyűlésen is értékelte saját vállalata szervezettségi helyzetét és ezzel párhuzamosan beszámoltatták a gazdasági vezetőket a a tervezett üzem- és munkaszervezési intézkedésekről. Az alapszervezetek másik része viszont egyáltalán nem tárgyalta meg, milyen intézkedéseket tett vagy kíván tenni a jövőben a gazdasági vezetés a határozat realizálására.

A helyi feladatok meghatározása is nagyon eltérő. Néhán helyen — a Finommechanikai Vállalatnál, a Sörgyárban, a Dunántúli Kőolajipari Gépgyárban — külön munkaprogramot készítettek a végrehajtás elősegítésére. Máshol csak a féléves munkatervekben szerepeltették a hatá-

rozattal kapcsolatos helyi tennivalókat. Vannak alapszervezetek — az Építőipari KSZ, a Húsüzem, az Autószerviz —, ahol egyáltalán nem foglalták írásba, miként kívánják segíteni a határozatból adódó vállalati feladatok megoldását.

Néhány helyen tapasztalható, hogy a határozatot követően a szervezést konkrétan segítő javaslattal éltek a pártszervezetek. Az üveggyárban például szervező szakember beállítását, a működési szabályzat korszerűsítését, az információáramlás tökéletesítését; az Erdőgazdaságnál a termelésprogramozás bevezetését; a Sörgyárban a szervezettségi színvonal premizálását javasolták.

Egyes vállalatoknál folyamatosan figyelemmel kísérik a gazdasági szervezési intézkedéseket és azt a vezetők munkájának értékelésénél is figyelembe veszik. De nehézséget jelent, hogy a szervezettségnek még nincs konkrét mérő- vagy mutatószáma. Ezért az alapszervezetek többnyire szubjektíven ítélik meg a szervezési tevékenységet.

A vizsgálat megállapította, hogy a szervezést segítő pártmunkában nem alakult ki egységes módszer. Sőt a pártszervezetek egy része még mindig csak az üzem- és munkaszervezés fogalmának, a korszerűsítés szükségességének és főbb tartalmi követelményeinek megértésénél és felismerésénél tart. Ezért — néhány üzemi pártalapszervezetet kivéve — nem tapasztalható határozott és folyamatos kezdeményező készség, továbbá tudatos és szervezett felvilágosító munka a KB-határozat végrehajtására.

A pártszervezetek segítő és ellenőrző munkáját más tényezők is fékezik. Egyes párttag dolgozók — a nem megfelelő felvilágosító munka következtében — ragaszkodnak a régi, megszokott formákhoz, módszerekhez. Több alapszervezetben még nem ismerték fel, hogy a KB-határozat a feladatokat hosszabb távra jelölte meg, ami alapos, elemző, tudatos tervező, továbbá folyamatos szervező munkát igényel. Az ilyen helyeken a határozat végrehajtását kampányszerűen fogják fel. A tennivalókat egy-két részterületre szűkítik le, ezért a segítő, ellenőrző politikai munka összefüggéstelenné válik.

A határozat helyi végrehajtásához jelentősen hozzájárultak a tömegszervezetek is: a szakszervezet a munkaverseny, a szocialista brigád- és újítómozgalom szervezésével, a KISZ-szervezetek pedig az ifjúsági termelési mozgalmak révén. Több vállalatnál — Finommechanika, Sörgyár, DKG, EIVIRT Nagykanizsai Fényforrásgyár — termelési tanácskozásokon, műszaki konferenciákon, munkaértekezleteken, szakszervezeti taggyűléseken is megtárgyalták a határozatot és tájékoztatták a vállalati kollektívát a szükséges gazdasági, műszaki és szervezési intézkedésekről. Az is igaz viszont, hogy a termelési tanácskozásokon (a legszélesebb fórumon), sok esetben nem sikerült a KB-határozatból adódó feladatokat úgy megvitatni, hogy az segítse, ösztönözze a gazdasági vezetést, alakítsa, formálja az emberek szemléletét, hozzáállását.

A vállalati célkitűzések

A felmérésekből megállapítható, hogy a vállalatok és ipari szövetkezetek gazdasági vezetői ismerik a KB határozatát. Fontosnak tartják az üzem- és munkaszervezés korszerűsítését és többségükben törekednek — bár eltérő aktivitással és hozzáállással — mielőbbi intézkedésekre.

A szervezési tevékenység általában a gazdasági vezetés kezdeményezésére, a pártszervezetek támogatásával indult meg. A gazdasági és társadalmi vezetők közös felvilágosító, tudatformáló munkája határozta meg, hogy a dolgozók mennyire értették meg és fogadták el a határozatot és a nyomában született helyi intézkedé-

seket. A határozat fogadtatása — a viszonylag széles körű ismertetés ellenére — még ma sem tekinthető egységesnek, a magyarázó, értelmező és a végrehajtásra irányuló munka eltérő hatékonysága miatt.

A dolgozók zöme igényli a munka szervezettségének fokozását, mert a munkafeltételek javulását várja tőle. Konkrét javaslatokat azonban — egy-két vállalatot kivéve — nem tettek. A felvetések általában a munka- és anyagellátás nehézségeivel és annak megszüntetésével foglalkoznak.

Jelentős még azoknak a száma, akik idegenkednek az újtól, a körülmények megváltoztatásától. Többen úgy értelmezik az üzem- és munkaszervezést, mint létszámleépítést, vagy mint a munka intenzitásának a bérekkel, jövedelmekkel nem arányos növelését. A nem megfelelő informáltság a szervezési munkától való tartózkodást eredményezi. Az utóbbi időben csökkent ugyan az ilyen beállítottság, mert a gyakorlatban tapasztalják, hogy az üzem- és munkaszervezés a dolgozó ember életszínvonalának és munkakörülményeinek javulását szolgálja. Mégis egyik legfontosabb feladatnak tartjuk a dolgozók érdekeltségének megteremtését, illetve fejlesztését.

Ahol már korábban is foglalkoztak szervezési feladatokkal, ott a határozat új lendületet adott a vezetőknek, a megkezdett munka folytatásához, míg másutt az útkeresésig, egy-két intézkedésig jutottak el. Érdekes, hogy a vállalatok egy része a határozatból adódó feladatokat beépítette a IV. ötéves tervbe, mások csak az éves tervben szerepeltetik, s néhány egységnél a gazdálkodási tervek egyáltalán nem tartalmazzák a feladatokat. Nagyobb vállalatok rövid, középtávú, sőt 15 éves szervezési programot is készítettek. Az ilyen programok célkitűzéseit beépítették a munkaverseny-feladatok közé, a szervezés és az anyagi ösztönzés összekapcsolása érdekében. A különböző módszerek elsősorban a vállalati sajátosságokkal függnek össze, valamelyest tükrözik azonban az adott terület vezetőinek, kollektívájának hozzáállását is.

Tapasztalataink szerint, a szervezést napirendre tűző vállalatok célkitűzései főbb vonásaikban megegyeznek. Általános cél a *munkatermelékenység növelése,* a munkaidő jobb kihasználásával és a termelő berendezések hatékonyabb felhasználásával. Több vállalat az *önköltségcsökkentés* módjául a rezsiköltségek mérséklését irányozta elő. Az elmúlt évben némileg korszerűsödött *a belső anyagmozgatás, javult a készletgazdálkodás* is. A vállalatok többsége nagyobb hangsúlyt helyez az anyag- és munkaellátás egyenletesebbé tételére és a minőségellenőrzés javítására.

A nagyobb vállalatoknál foglalkoznak az *ügyrend, az ügyvitel és az információs rendszer* javításával. Ezt igen lényegesnek tartjuk, már csak azért is, mert úgy ítéljük meg, hogy a vállalati igazgatók a döntési jogköröket még mindig túl széles körben tartják fenn maguknak. Ez egyben oka annak is, hogy sok helyen nincs megfelelő ügyrend. Azoknál a vállalatoknál viszont, ahol az ügyrendet korszerűsítették, ezzel párhuzamosan nem mindenütt javították meg az információs rendszert. Jól kidolgozott ügyrend alkalmazásával hatékony gazdálkodást folytatni, megalapozott döntéseket hozni, megfelelő informáltság nélkül nem lehet. Vállalataink szervezeti korszerűsítésében — a felmérések szerint — egyik legnagyobb problémát a belső és külső információs rendszer hiányosságai okozzák. Gyakori jelenség, hogy a megnövekedett információs szükségletet az adminisztratív dolgozók létszámának emelésével igyekeznek kielégíteni a vállalatok. Egy-két egységnél — a Finommechanikai Vállalatnál, a Sörgyárban, az Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalatnál — irodagéppark-bővítés és ügyvitelgépesítés történt. Az előbbiek mellett még

több vállalat gépesíti ügyvitelét, de nem tökéletesíti ezzel párhuzamosan alapbizonylatolási mechanizmusát. Kisebb egységeknél előfordul, hogy még hagyományos gépi eszközökkel sem rendelkeznek, így az elemző munka szűk körű és nem hatékony. Lényegében megállapítható, hogy az ügyvitel gépesítésében az elképzelések kialakulatlanok.

Általános törekvés a dolgozók kereseti feltételeinek javítása, de a bérjavítási elképzelések nincsenek mindenütt összhangban a szervezettségi szinttel. A normák javítása többnyire szerepel a célkitűzésekben, ugyanakkor nem tervezik az idő- és teljesítménybérezés arányának javítását, a teljesítménybérezés kiterjesztését. Az összetett profilú vállalatok némelyikénél az üzemegységek teljesítményét jobban ösztönző, pontosabban értékelhető elszámolási és érdekeltségi rendszer kialakítását tervezik.

A KB határozatának megjelenését követően nagyobb gondot fordítanak a vállalatok a *belső ellenőrzés javítására.* A vállalatok többségénél viszont még mindig nincs egységes belső ellenőrzési szervezet. Az ellenőrzés is legfeljebb csak a társadalmi tulajdon védelmével, a bizonylati rend és fegyelem betartásával foglalkozik. Az elemzéshez, a vezetés informálásához, segítéséhez, a döntés előkészítéséhez érdemben nem járul hozzá.

A vállalatok vezetői jobban foglalkoznak a dolgozók továbbképzése vállalati lehetőségeinek javításával is. Probléma viszont, hogy nincs biztosítva a gépipari jellegű középfokú szakmai képzés nappali tagozaton, az esti pedig önmagában kevés a város iparának. Nehézségek vannak az ipari tanuló-képzésben is. Gyakran előfordul, hogy egy-egy vállalat által kiképzett fiatal szakmunkás nem a képző vállalatnál hasznosítja tudását, hanem más vállalathoz megy magasabb fizetésért. Ez gyengíti a vállalat szakmunkáshelyzetét és nehezíti a vállalat fejlődését.

A termelőegységek többsége az üzem- és munkaszervezés korszerűsítésére külön szervezési osztályt, csoportot létesített vagy külön személyt állított be. A szükséges szakmai ismeretek, a tapasztalatok megszerzése általában „menet közben" történik. A megfelelő személyi feltételek kialakítása — szakemberek hiányában — nehezen halad előre, további javításra szorul. Több vállalatnál a szervezéssel foglalkozók feladataikat még nem az elvárásoknak megfelelően látják el, de hozzáállásuk megfelelő, továbbképzésükkel a munka hatékonysága jelentősen emelhető.

Az üzem- és munkaszervezés eddigi eredményei, tapasztalatai, bár kezdetiek, mégis számos tanulságul szolgálnak a különböző vállalatok számára. Úgy látjuk azonban, hogy a vállalatok közötti tapasztalatcsere minimális, a jó megoldások más helyeken történő hasznosítása igen ritka.

A vállalatoknál és az ipari szövetkezeteknél annak ellenére, hogy fontos célokat tűztek a munka- és üzemszervezés elé, látnunk kell, hogy ezek nagy részét nem komplex kérdésként kezelik, csupán egyes elemek fejlesztésével törődnek. A helyzetfelmérés nélküli feladatmeghatározások esetenként formálisak, sőt a nem megfelelő belső és külső informáltság miatt a célkitűzéseknél hiányzik az ésszerűségi sorrend is. Hiányosság az is, hogy a gyáregységek a nagyvállalatok utasításait várják.

Állandó feladat

A KB határozatának teljesebb végrehajtása érdekében következetesebb, célirányosabb és komplexebb munkára van szükség. Mindenekelőtt arra, hogy a pártszervezetek minden vállalatnál erősítsék szervező, ellenőrző munkájukat. Ösztönözzék, hogy a vállalati 5 éves tervhez kapcsoló-

dó, annak hatékony teljesítését szolgáló szervezésfejlesztési tervet dolgozzanak ki azoknál a vállalatoknál, ahol annak szükségességét látják és az intézkedésekhez a feltételek megteremthetők. A szervezési programok kidolgozása után politikai szervező munkával támogassák az intézkedések zökkenőmentes végrehajtását. A politikai feladatokat foglalják a munkások és az egész kollektíva számára, az adott területen konkrétan megfogható felhívásokba, attól függően, hogy mi a legfontosabb láncszeme a belső tartalékok kihasználásának, melyek az új módszerek alkalmazását fékező objektív és szubjektív tényezők. Tudatformáló munkával magyarázzák jobban a szervezés fejlesztésének szükségességét. Legyen rendszeres a vezetők beszámoltatása. Működési területük sajátosságainak megfelelően, konkrétabban határozzák meg a gazdasági vezetőkkel szembeni követelményeket.

A vállalatok vezetőinek előterjesztése alapján, alapos helyi vizsgálatokra és tapasztalatokra támaszkodva, folyamatosan és ütemesen értékeljék a pártszervezetek az üzem- és munkaszervezés helyzetét, fejlesztésének főbb tennivalóit. Arra kell törekedni, hogy a dolgozók munkakörülményei állandóan javuljanak. Ennek egyik feltétele az is, hogy a munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom, az újítómozgalom, a „DH"-mozgalom és a szervezésfejlesztés közötti kapcsolat erősödjön. A szervezési feladat azt is igényli, hogy a vállalatoknál kiemeltebben foglalkozzanak a gazdaságvezetők továbbképzésével, mégpedig a szervezésfejlesztés és a vállalati belső mechanizmus korszerűsítése között fennálló összefüggések megértése miatt.

A legfőbb tanulság, amelyet az üzem- és munkaszervezés városi eredményeinek, problémáinak felméréséből levontunk, az, hogy minden szinten szélesebb körű aktivitás szükséges. El akarjuk érni, hogy az üzem- és munkaszervezés mind a vállalatok, mind a város politikai és gazdasági vezetésének állandó feladatává váljék.

Décsy Jenő,
a nagykanizsai városi pb munkatársa

Az ifjúsági törvény végrehajtása

A VII. kerületi Pártbizottság felkérte a népi ellenőrzést, hogy a kerület tíz fontos vállalatánál vizsgálja felül az ifjúsági törvény végrehajtását és erről tegyen jelentést a párt-végrehajtóbizottságnak. A jelentés alapján a végrehajtó bizottság megállapította, hogy a munkába lépő fiatalokra nagy gondot fordítanak. Több helyen megszervezték a pályakezdő fiatalok megfelelő fogadtatását. Ennek ellenére vándorlásukat nem tudták megállítani. A fiatalok általában képzettségüknek és képességeiknek megfelelő munkakörben dolgoznak. Díjazásuk arányos felkészültségükkel, munkájukkal. A kiemelkedő teljesítményt elért fiatalok erkölcsi és anyagi elismerése megfelelő. A jutalmazások és kitüntetések odaítélésekor viszont a KISZ-szervezet véleményét ritkán kérik ki.

A végrehajtó bizottság — többek között — feladatként jelölte meg, hogy a KISZ-szervezet képviselőjét mindenütt hívják meg azokra az értekezletekre, ahol a fiatalok jogait és kötelességeit érintő kérdésekről döntenek. A káderutánpótlás érdekében bátrabban válasszák ki a fiatalok köréből azokat, akik tovább kívánnak tanulni, és nagyobb mértékben adják meg nekik a szükséges kedvezményeket. Ezeket a kollektív szerződések módosításakor rögzítsék, csakúgy, mint az új, kezdő szakmunkások — tanulmányi eredményeiktől függő — kezdő bérét és az első munkahelyes fiatalok részesedésére vonatkozó szabályokat. Végül dolgozzanak ki programot a munkásszálláson élő fiatalok szervezett tanulási, művelődési és sportolási lehetőségeinek kialakítására.

A munkaverseny-mozgalom továbbfejlesztése

A gödöllői városi pártbizottság — hasonlóan más pártbizottságokhoz — rendszeresen visszatér a felsőbb pártszervek és saját határozatai végrehajtásának ellenőrzésére, s meghatározza a további tennivalókat. Így került sor a közelmúltban a szocialista munkaverseny-mozgalom továbbfejlesztéséről szóló KB-határozat végrehajtásának vizsgálatára a város üzemeiben.

A szocialista munkaverseny-mozgalom a korábbi években jelentős sikereket ért el. Az esztendők során azonban szükségessé vált továbbfejlesztése, megújítása, méghozzá két irányban, ahogyan azt pártunk Központi Bizottsága megfogalmazta. *Egyrészt* a korábbi főleg mennyiségi vállalások helyébe olyan célokat kell állítanunk, amelyek a gazdaság intenzív fejlesztését segítik; *másrészt* el kell érni, hogy a munkaverseny révén kapjon fokozott megbecsülést a munka kiváló végzése, s ezzel együtt a jól dolgozó munkások részesüljenek nagyobb anyagi és társadalmi elismerésben. Pártbizottságunk is ebben az irányban igyekezett fejleszteni a versenymozgalmat, s erre ösztönöztük pártszervezeteinket is.

Az irányítás és ellenőrzés

Ma már a legtöbb helyen természetes és magától értetődő, hogy a versenymozgalom irányítása a gazdasági vezetők és a társadalmi szervek közös feladata. Hogy a mozgalom menynyire élő, milyen a szervezettsége és eredményessége, azért elsősorban a vállalatok, szövetkezetek gazdasági vezetői a felelősek. Városunk területén mind több vállalatnál tapasztalható, hogy a vezetők rendszeresen tájékozódnak a brigádmozgalom helyzetéről, eredményeiről. Jó példa erre a Gödöllői Gépgyár. *A vezetők a munkaverseny szervezését, irányítását, rendszeres ellenőrzését és értékelését mindinkább munkaköri kötelességüknek, a gazdasági irányító munka szerves részének tekintik, s ezt a társadalmi szervekkel szorosan együttműködve végzik.*

Ez azonban még nincs mindenütt így. Akad ma is olyan vállalat, ahol a munkaverseny szervezését, irányítását és ellenőrzését rábízzák a versenyfelelősre. Egyes középszintű vezetők év közben keveset, inkább csak kampányszerűen törődnek a munkaversennyel, nem ellenőrzik rendszeresen a verseny állását, az eredményeket, s csak az év végén, az értékeléskor foglalkoznak intenzívebben vele. Ilyen esetekkel találkozhattunk a Ganz MM Árammérő Gyárban, ahol egyes középszintű gazdasági vezetők nem érzik feladatuknak a mozgalommal való törődést, vagy a Sütőipari vállalatnál, ahol „brigádfelelősök" irányítják és ellenőrzik a brigádmozgalmat. A háziipari szövetkezetnél pedig az egyik üzemvezető nem is tudta, hogy ez is feladatai közé tartozik.

Az ilyen vezetők nem látják a versenymozgalomban rejlő nagy lehetőségeket, azt, hogy e mozgalom menynyire segítheti az üzem, a műhely éves feladatainak teljesítését, a minőség javítását, a selejt csökkentését, a termelőberendezések jobb kihasználását. Továbbá azt sem, hogy a szocialista munkaverseny-mozgalom milyen nagy szerepet játszhat a közösségi szellem, a munkamorál javításában, a munkafegyelem, a technológiai fegyelem betartásában, a dolgozók műveltségi színvonalának emelésében. Arról nem is szólva, hogy a munkaverseny, a brigádmozgalom hatására erősödik az összetartozás érzése, a vállalathoz

való ragaszkodás, ami nagy mértékben csökkentheti a munkaerő-fluktuációt. Ezeken a helyeken a pártszervezetek elsőrendű feladata, hogy szorgalmazzák a gazdasági vezetők szemléletének megváltoztatását, kérjék számon tőlük a munkaverseny-mozgalom irányításában és segítésében rájuk háruló kötelezettségek teljesítését.

Konkrét versenycélok

A dolgozók szívesen vállalják a többletmunkával, a nagyobb erőfeszítésekkel járó feladatok megoldását, ha azok konkrétak, s látják értelmét, munkájuk megbecsülését. Ezért vált szükségessé, hogy a vállalatok — a Központi Bizottság és a kormány határozatainak megjelenését követően — átdolgozzák versenyszabályzatukat, a versenyformákat, az anyagi és erkölcsi elismerés formáit, valamint az értékelés feltételeit és módszereit. Emellett évenként — az éves munkaprogramokkal összhangban — meghatározták a konkrét versenycélokat, amelyek az adott termelőegység, munkaterület legfontosabb éves feladatain alapulnak. A versenycélok között előtérbe került a termékek, alkatrészek, általában a munka minőségének javítása, a selejtszázalék csökkentése; a munkafegyelem, a munkaerkölcs és a közösségi szellem javítása; az üzem- és munkaszervezés korszerűsítése; a termelés-előkészítés, az anyagellátás, a kooperáció, az anyag- és készletgazdálkodás jobb összehangolása; az újítómozgalom további szélesítése; a balesetek és az emiatt kiesett munkanapok számának csökkentése; a normaóra-megtakarítás; a lakosság ellátásának javítása stb.

A munkaverseny-mozgalom csak akkor éri el célját, ha a *versenyfeladatok kidolgozásába széles körben bevonják a társadalmi szerveket és a dolgozók kollektíváit.* Ez a feltétele annak, hogy a munkaverseny-mozgalom munkahelyi mozgalommá váljék, amelynek középpontjában a termelés áll. Városunk területén — ha még nem is mondhatjuk általánosnak — mindinkább érvényesül ez a gyakorlatban. Ennek is tulajdonítható, hogy míg korábban gyakoriak voltak a formális vállalások, ma ilyesmi már csak elvétve, igen ritkán fordul elő.

Gödöllő üzemeiben is a szocialista-brigád-mozgalom a munkaverseny alapvető formája. E mozgalomban 359 szocialista —, illetve ezért a címért küzdő — brigád vesz részt, összesen 3747 taggal. Ez *az összes foglalkoztatottaknak 40 százaléka.*

A szocialista brigádok példája

A szocialista brigádok túlnyomó többsége példát mutat a munkában, a munkahelyi légkör, a közösségi szellem javításában, a munkafegyelem, a technológiai fegyelem betartásában. Tagjaik zöme igyekszik példamutatóan dolgozni és élni. *Sokukat a munkában elért eredményeik, társadalmi aktivitásuk, segítőkészségük alapján példaként állíthatjuk mások elé.* Ilyen kollektívák a Ganz MM Áramérő Gyárban a *Kandó Kálmán* és a *Béke* brigádok, amelyek elnyerték a vállalat kiváló brigádja címet; a Gödöllői Gépgyárban az aranyplakettet elnyert *Bánki Donát, Május 1, Futójavító* és *Ady Endre* szocialista brigádok, a HUMAN Intézetben a *Heim Pál*, a *Mai fiatalság*, a *Tetrán* szocialista brigádok. De sorolhatnánk még jó néhány brigádot, amelynek tagjai becsületes, jó munkájukkal, példamutató magatartásukkal kiérdemelték a legjobbaknak járó megtisztelő címet. Sok brigád patronál egy-egy óvodát, bölcsődét, iskolát, vagy a szociális otthon gondozottait, a Fóti gyermekváros egy-egy kis lakóját. Segítik egymást a munkában, tanulásban éppúgy, mint a családi ház építésében. Példát mutatnak a véradó-mozgalomban is, és még számos tanújelét adják a közös-

ségi szellemüknek, önzetlen áldozatkészségüknek.

Az osztályok, műhelyek közötti verseny és az egyéni munkaverseny már nem annyira elterjedt, mint a brigádmozgalom. Csupán néhány helyen — elsősorban a nagyobb vállalatoknál — találkozunk e versenyformákkal.

A KISZ-szervezetek feladatuknak tekintik a különböző *ifjúsági termelési mozgalmak,* a Kiváló ifjú mérnök, közgazdász, technikus mozgalmak, valamint a fiatal szakmunkások versenyeinek szervezését, irányítását. Ez irányú tevékenységükkel azonban nem lehetünk elégedettek, mert e mozgalmak nem elég átfogóak, nem terjednek ki a város fiatal szakembereinek széles tömegeire, s meglehetősen kampányszerű a szervezésük. Emiatt nem töltik be azt a szerepet, amelyre hivatottak. Nem elég eredményes a fiataloknak a szakma szeretetére, megbecsülésére, a munkahelyhez való ragaszkodásra történő nevelése. A KISZ-szervezeteket erőteljesebben kell segítenünk ahhoz, hogy a jövőben e vonatkozásban is jó eredményekről, kedvező változásokról beszélhessünk.

Fokozott követelmények — nagyobb társadalmi elismerés

Vállalataink, szövetkezeteink — lehetőségeikhez mérten — nagy gondot fordítanak a munkaverseny hatékony *anyagi és erkölcsi ösztönzésére.* Az utóbbi években megkétszereződött a verseny értékelésekor kifizetett juttatások összege. Javult az anyagi és erkölcsi elismerés közötti összhang, bár az eredményekkel még nem lehetünk teljesen elégedettek. Nem sikerült előbbre lépni a béreken felüli jövedelmek elosztásában úgy, hogy az szorosabban kapcsolódjon a munkában és a munkaversenyben együttesen elért eredményekhez.

A szocialista munkaverseny-mozgalomban elért eredményeknek — és itt nem a magasabb szintű elismerésre gondolunk — *még nincs olyan társadalmi rangjuk, mint amilyen megilletné őket.* Elsősorban az anyagi elismerés mértéke a domináló. Ebben közrejátszik, hogy a korábbi években nem egyszer olyan brigád is elnyerte a szocialista címet, amely nem mindenben felelt meg a követelményeknek. Kedvező és helyeselhető, hogy ma már a követelményeket nem teljesítő szocialista brigádot mind gyakrabban minősítik vissza munkabrigáddá, vagy szocialista címért küzdő brigáddá. A Gödöllői Gépgyárban vagy a Ganz Árammérő Gyárban nem egy brigáddal történt ez meg, mert a versenymozgalomban meghatározott fokozott követelményeket, vagy azok egy részét nem teljesítették. Sok esetben egy-egy brigádtag munkafegyelmi vétsége miatt minősítik vissza a brigádot, mivel a brigád többi tagja nem lépett fel idejében a vétség elkövetőjével szemben. A felsoroltak is bizonyítják, hogy megkezdődött *a követelmények növelése és a teljesítés következetes igénylése, ami a mozgalom erkölcsi elismerésére, társadalmi rangjára már most is — de a jövőben még inkább — kedvezően fog hatni.*

Szólni kell a szocialista munkaverseny-mozgalomnak a pártmunkában elfoglalt helyéről is. A pártszervezetek többsége segíti és ösztönzi a dolgozók kezdeményezéseit, a hasznos, újszerű törekvéseket. Nagy a feladatuk ebben a munkaverseny-mozgalomban részt vevő kommunistáknak.

A pártszervezetek szerepe

A pártszervezetek eszmei-politikai irányítása mindenekelőtt azáltal jut érvényre, hogy *a párttagok sokoldalú felvilágosító, meggyőző munkát folytatnak a dolgozók között, természetesen a szocialista brigádokon belül is.* A szocialista brigádokban dolgozó kommunisták irányítják a kollektí-

ván belül a közszellem alakulását, példát mutatva a munkában és a társadalmi-politikai tevékenységben.

Az eszmei-politikai irányítás azonban csak akkor teljes, ha az illetékes pártszervek és -szervezetek rendszeresen napirendre tűzik a szocialista munkaversenymozgalom egy-egy fontosabb kérdését. A verseny-mozgalommal való ilyen jellegű folyamatos törődést, a beszámoltatásokat, a téma rendszeres napirendre tűzését hiányoljuk egyes pártszerveink és -szervezeteink munkájában. Ezért a jövőben erőteljesebben hangsúlyozzuk, hogy a pártszervezeteknek kötelességük saját területükön a felsőbb pártszervek ez irányú határozatainak végrehajtását ellenőrizni és minden eszközzel segíteni. A párttagokon, a kommunista gazdasági vezetőkön, a szakszervezetekben dolgozó kommunistákon múlik, hogy ez a hosszú múltra visszatekintő mozgalom eredményeiben tovább gazdagodjon.

Méray Tibor
a gödöllői városi pb osztályvezetője

Új párttagok tanfolyama

A jelenlegi pártoktatási évben újabb formával gazdagodott Budapesten a tanfolyamok rendszere. Az *új párttagok tanfolyamán* megközelítően négyezer hallgató kezdte meg a pártélet és a pártmunka alapismereteinek tanulmányozását. Az érdeklődés és az igény az új tanfolyam iránt meghaladta a várakozást: a tervezettnél jóval több tanfolyamot indítottak az alapszervezetek és a különböző irányító pártszervek.

Megjelent nyomtatásban a tanfolyam tananyaga, melynek első részében három átfogó téma szerepel. Az első téma a kommunista párt lenini vonásait mutatja be. A második a párt programjának, világnézeti, politikai és szervezeti alapelveinek megértéséhez nyújt segítséget. A harmadik témában a párt társadalomirányító-vezető tevékenységéről esik szó. A további részekben a párt szervezeti felépítése, a párttagok jogai és kötelességei, a kommunista erkölcs és a párttagok magatartásának követelményei kaptak helyet. Szerepel a tananyagban a párt történelmi múltja is.

A tanfolyamokat gazdag politikai tapasztalatokkal rendelkező propagandisták vezetik. Csaknem kétötödük húsz évnél hosszabb ideje tagja a pártnak, s megközelítően ötven százalékuk több mint tíz éve végez propagandamunkát. Hogy új feladatukat minél jobban oldják meg, a budapesti oktatási igazgatóság a tanév elején kéthetes előkészítő tanfolyamot rendezett számukra.

Gyakorlatiasabb segítség az alapszervezeteknek

A Budapest PB Párt- és Tömegszervezetek Osztálya áttekintette: mit tettek a kerületi pártbizottságok az alapszervezeti munka fejlesztéséért. Megállapította, hogy a bizottságok és az apparátusok munkamódszerében kedvező változások történtek. Így a kerületi munkatervekben csökkentették a pártszervezetek részére kötelezően előírt témákat. A felsőbb szintű párthatározatokból adódó tennivalókról írásban tájékoztatják az alapszervezeteket, s ebben utalnak a végrehajtás módjára is. A kerületi pártbizottságok felhívják a figyelmet a hozzáférhető írásos határozatok megjelenési helyére. A kerületi párt- és társadalmi vezetők részére éves látogatási terv készül, mely magába foglalja a látogatás konkrét célját is.

A politikai munkatársakkal szemben is növelik a követelményeket. Igénylik, hogy rendszeresen vegyenek részt a pártalapszervezetek ülésein, időnként tartsanak csoportos megbeszéléseket a dolgozókkal, rendezzenek a hatáskörükbe tartozó reszortfelelősök részére helyi tapasztalatcserét, egy-egy pártalapszervezetnél hosszabb ideig adjanak segítséget a munka egyik vagy másik gyengeségének felszámolására, s csökkentsék az „alkalmi látogatások" számát.

Rendszeresebbé vált a pártbizottsági tagok alapszervezeteket segítő tevékenysége is.

A politikai agitáció irányítása

A megnövekedett követelmények Somogy megyében is szükségessé tették a politikai agitáció irányításának korszerűsítését. A mi tapasztalataink is tanúsították: csak ezáltal érhetjük el, hogy az agitáció a jelenlegi viszonyaink között képes legyen a közvélemény orientálására, a párt politikai döntéseinek elfogadtatására, a végrehajtás érdekében történő mozgósításra.

Az irányítás korszerűsítése, az agitáció tartalmi és módszerbeli fejlesztése céljából az utóbbi három évben nyolc kérdést tűzött napirendre és vitatott meg megyénkben a végrehajtó bizottság, illetve az agit.-prop. munkabizottság. E testületek elé került — a többi között — a politikai irodalom felhasználása, a sajtóterjesztés, a megyei lap bel- és gazdaságpolitikai tevékenysége, a nemzetközi és a gazdaságpolitikai agitáció, a mezőgazdasági üzemekben folyó tömegpolitikai munka. A közelmúltban pedig átfogó vizsgálat tárgyává tettük a politikai agitációs munkát. Áttekintettük a kaposvári üzemekben és intézményekben, valamint a fonyódi és a nagyatádi járás pártszervezeteinek egy részében folyó agitációs munka tapasztalatait, s ezeket a megyei végrehajtó bizottság elé terjesztettük.

Rugalmas aktívahálózat

Megállapíthattuk, hogy az agitáció — a pártmunka szerves részeként — egészségesen fejlődött, gazdagabbá, egyértelműbbé és hatékonyabbá vált. Ez nem utolsósorban azzal magyarázható, hogy *a helyi vezető testületek az utóbbi időben közvetlenül foglalkoznak vele,* s üléseik napirendjére tűzik fő kérdéseit. Az országos agit.-prop. tanácskozások hatására más vonatkozásban is javult az irányítás. A közbeeső pártszervek rendszeresen összehívják az alapszervezeti agit.-prop. felelősöket. Egyes járásokban pedig évente legalább egyszer megbeszélésre hívják az agitáció egyéb munkásait is: a pártcsoportbizalmiakat, a szocialista brigádok vezetőit. Foglalkoznak a szemléltető agitáció irányítóival is. E kezdeményezésekért elsősorban a barcsi, siófoki járás és Siófok város pártbizottsága érdemelnek elismerést.

Hosszú évek óta vajúdó kérdés, hogy az egykori népnevelő gárda helyett egy *rugalmasabb és szélesebb körű aktívahálózatra van szükség.* Megyénkben az élet egyértelműen igazolta ezt. Elsősorban az ipari üzemekben — a megyei pártértekezlet határozatának szellemében — kezd kialakulni az agitáció ilyenfajta rendszere, mely a pártcsoportokra, a szocialista brigádokra, a tömegszervezetek és -mozgalmak vezetőségeire épül. Természetesen üzemenként eltérő összetétellel — és ez így jó, mert a helyi adottságok ezáltal figyelembe vehetők.

Nagyon sokat fejlődött az utóbbi időben az *írásos agitáció* is, mely az agitátorok egyik jelentős muníciós csatornája. Az országos anyagokat, a titkári tájékoztatókat és a politikai vitakörök anyagait mind sokoldalúbban hasznosítják alapszervezeteink. A megjelent *megyei kiadványok* közül csak az utóbbi időben közreadottakat említeném: Dokumentumok Somogy megye munkásmozgalmának történetéből; a Tanácsválasztás, de ilyen az Útközben is, ami már a VII. évfolyamnál tart. A járási felkészítésben jelentős állomásnak számít a Barcsi krónika című kiadvány. A helyi politika jól bevált fórumai a *tsz-híradók,* amelyek száma megyénkben már megközelítette a fél-

százat. Munkájuk segítése érdekében a közelmúltban tapasztalatcserével egybekötött továbbképzést szerveztünk szerkesztőik részére Marcaliban.

Felzárkózni a tömegkommunikációhoz

Mindezek mellett a leghatásosabb agitációs eszköz ma a *tömegkommunikáció*. Hatékonysága szinte felmérhetetlen, hiszen megyénkben a családok mintegy 60—70 százaléka rendelkezik rádióval vagy tv-vel, 50—55 százalékuk rendszeresen olvas napilapot. *Jelentőségét és hatását növelni tudnánk, ha a szóbeli agitációval fel tudnánk zárkózni hozzá,* átvéve ritmusát, követve témaanyagát és válaszolva az általa indukált kérdésekre.

A felzárkózást nehezítik az üzemi információ gyengéi. Néhol hiányzik a megfelelő üzemi fórum, olykor nem egyértelmű a véleménynyilvánítás, az állásfoglalás. Példaként említhetném az ármozgásokat, a társadalmi érdek érvényesítését, a munkafegyelem területén jelentkező gondokat. Sajnos, ezekben a kérdésekben a kommunisták sem foglalnak mindig állást.

Az említett gondok is bizonyítják, hogy *a propaganda és az agitáció kölcsönhatásának erősítése* ma égetően szükséges. Az agitáció nem nélkülözheti az állást foglaló agitátort, akit a propaganda jól felkészített, s így az elvi-politikai kérdésekben világosan lát.

Gondnak számít az is, hogy egyes rétegekhez, csoportokhoz aránylag ritkán jutunk el, legtöbbször csak kampányok idején. Ebben nagy szerepet játszik a tömegszervezetek és -mozgalmak munkájának gyengesége. Ezek a szervek, mint például a népfront, a választások, a békehónap idején jó politikai munkát folytatnak, de sajnos utána tevékenységük nagy mértékben visszaesik.

A megyei végrehajtó bizottság nem csupán számba vette a gondokat, hanem döntéseket is hozott az említett ellentmondások feloldására, a tömegpolitikai munka továbbfejlesztésére. Állást foglalt amellett, hogy a tömegkommunikáció és a szóbeli agitáció egységének, összhangjának erősítése céljából *fokozni kell a tömegkommunikáció hasznosítását műsorhallgatások megszervezése és az aktivahálózat felkészítése útján.* Javítani kívánjuk a sajtó és a politikai kiadványok felhasználását is. Az olvasottság szempontjából elmaradt területeken növeljük az újságok előfizetőinek számát. Gyarapítani kívánjuk a pártfolyóiratok olvasóinak táborát is. A felhasználást pedig — a többi között — úgy szorgalmazzuk, hogy a propagandisták, a politikai vitakörök vezetői, az előadók elmondják, hol, milyen kiadványban lehet az ismertetett témákhoz anyagot találni.

Ismételten felhívta a megyei végrehajtó bizottság a figyelmet *az élőszó jelentőségére, erejére,* arra, hogy a tömegkommunikáció nem pótolhatja a szóbeli agitációt. Hangsúlyozta ezzel kapcsolatban a kommunisták kiállásának jelentőségét. Célul tűzte, hogy a pártszervezetek az eddiginél többször kezdeményezzenek pártnapokat, szervezzenek beszélgetéseket. Emeljük a politikai vitakörök számát, javítjuk a termelési tanácskozások, szövetkezeti közgyűlések politikai tartalmát, fokozzuk a politikai ünnepségek érzelmi hatását is.

Az agitáció irányítóinak képzése

E célok elérésének alapvető feltétele, hogy az agitációs munka helyi irányítói *megfelelő felkészültséggel* rendelkezzenek. A közelmúltban végzett felmérésünk adatai sajnos nem megnyugtatóak. Közülük 213-an végeztek egyetemet és 336-an középiskolát, 740 fő viszont csupán nyolc általános vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkezik.

Ebből kiindulva szerveztük meg az agitáció irányítóinak képzését, továbbképzését. A járási, városi bizottságokkal történt egyeztetés után háromlépcsős tervet készítettünk. Az első lépcsőben az oktatási igazgatóságon 150 fő részére szervezünk háromszor tízhetes tanfolyamot. Ezeknek az elvtársaknak a közreműködésével szervezzük majd meg a képzést a második lépcsőben: egyéves időtartammal, havonként félnapos találkozók keretében a városokban, illetve egyhetes bentlakásos tanfolyamokon a járásoknál. Rendszeresen, de legalább évenként egyszer gondoskodni kívánunk az agitáció egyéb munkásainak — a pártcsoportok, a szocialista brigádok vezetőinek stb. — eligazításáról, és a politikai irodalom terjesztőinek, a szemléltető agitáció készítőinek szakmai képzéséről. A rendelkezésre álló időben az oktatási igazgatóság és a járási, városi bizottságok alaposan felkészülhetnek e fontos, az egész agitáció fejlődésében kulcsszerepet játszó feladat megvalósítására. A pártbizottságokat felkértük: körültekintően válogassák ki és küldjék a hallgatókat ezekre a tanfolyamokra. Az oktatási igazgatóság közreműködik a tematika készítésében, s gondoskodik megfelelő előadókról. Így fokozatosan elérhetjük, hogy a politikai agitációt hozzáértő, e munka „szakmai" kérdéseit jól ismerő elvtársak irányítsák megyénk valamennyi pártszervezetében.

Balajcza János,
a Somogy megyei PB munkatársa

A tömegközlekedés javításáért

A BKV pártbizottsága újszerű kezdeményezéssel segíti a lakóterületi politikai munkát, a tömegközlekedéssel kapcsolatos igények és lehetőségek kölcsönös megismerését. A hat alközpont — melyek a főváros nagyforgalmú centrumaiban a villamos, autóbusz, trolibusz, metró közlekedésének egységes irányítói — kommunistái olyan pártmegbízatást kaptak, hogy a kerületi pártbizottságok igényei szerint teremtsenek rendszeres kapcsolatot egyes nagyüzemi és lakókörzeti pártszervezetekkel. Ennek keretében kölcsönösen tájékoztatják egymást egyrészt a lakosságnak a tömegközlekedéssel összefüggő problémáiról, másrészt a BKV által tervezett esetleges változtatásokról (megállók áthelyezése, járműritkítás stb.). Ez a kapcsolat évenként másmás üzemekre, körzetekre terjed ki. A megbeszéléseket oly módon bonyolítják le, hogy mentesek legyenek minden formaságtól, s ne rójanak külön terhet az érintett pártszervezetekre.

A tanácskozásokon szerzett tapasztalatokról a pártbizottság folyamatosan tájékoztatja a BKV gazdasági vezetését, amely ezeket figyelembe veszi a konkrét intézkedések kidolgozásánál.

Körültekintően, gondosan...

A lenti nagyközségi pártbizottság alapos körültekintéssel foglalkozik azokkal a párton kívüli fizikai dolgozókkal, akiket az alapszervezetek a párttagfelvétel szempontjából számba vettek. A pártbizottság tagjai munkahelyükön felkeresik az érintett dolgozókat, s a pártszervezet vezetőitől, tagjaitól és a munkahelyi vezetőktől szereznek információkat a jelölt munkájáról, magatartásáról, munkahelyi tevékenységéről. A családos embereknél arról is meggyőződnek, hogy a család, a házastárs miként vélekedik a tagfelvételről, támogatják-e a párttagsággal járó politikai és világnézeti követelmények teljesítését. Ezzel el lehet érni, hogy a számba vettek ne kerüljenek ilyen ok miatt erkölcsi-politikai válságba. Természetesen a felvételüket kérőkkel is beszélgetnek. Ennek során tisztázzák a párttagok jogait és kötelességeit, s azokat az indokokat, amelyek az illetőt a párthoz közelítik. Ez a körültekintő és gondos felkészítés, alapos szemrevételezés eredményezi azt, hogy a legjobban dolgozó, erkölcsileg, politikailag feddhetetlen emberek kerülnek a pártba.

A tartalmi munka színvonalának emelése

A HUNGAROTEX PÁRTCSOPORT-ÉLETÉRŐL

Sokszor elhangzik, hogy a párt és a kormány határozatainak végrehajtása nem mindig a kívánt tempóban folyik. A határozatok megvalósítása valóban a párttagok, a pártonkívüliek döntő többségének hozzáértésén, aktivitásán, cselekvési készségén múlik. S hogy ez minden munkahelyen kialakuljon, ebben — megítélésünk szerint — nagy szerepe van az alapszervezetek, illetve a pártcsoportok munkájának. Már csak azért is, mert ők vannak a „tett színhelyén", ahol egy-egy határozat testet ölt. Ebből adódik, hogy a határozatok végrehajtásával kapcsolatos munka megjavítását a pártcsoportoknál kell kezdeni. Az ő tevékenységük fokozott figyelmet érdemel nemcsak az alapszervezeti vezetőségek, hanem a pártbizottság részéről is. Ezért — különösen a X. kongresszus óta — arra törekszünk, hogy mindjobban betöltsék szerepüket a pártcsoportok.

A szokásos formákon kívül — és nem azokat megkerülve, vagy azok helyett —, két évvel ezelőtt egy bizottságot hoztunk létre, amelynek egyik fő feladata a pártcsoportok munkájának tartalmi, módszertani segítése. Tudjuk, hogy ez a hét tagú (általunk szervezőnek nevezett, de másutt és helyesebben pártépítési) bizottság nem oldhatja meg az irányítás, a szervezés sok-sok problémáját. De — mint a gyakorlat is igazolja — számos kérdésben segíti mind a pártcsoportot, mind a pártbizottság munkáját. Különösen abban jelentős a szerepe, hogy az öt alapszervezet 20 pártcsoportja között egy sajátos tapasztalatcserét hoz létre azzal, hogy elemzi, ismerteti egy-egy pártcsoport vagy egy-egy téma feldolgozásának politikai, szervezési tapasztalatait.

Ez is — több mással együtt — hozzájárult ahhoz, hogy az utóbbi években tanúi lehetünk a pártcsoportélet színvonala emelkedésének. Megnyilvánul ez a pártélet rendszerességében csakúgy, mint a kezdeményezőkészség erősödésében.

Eljutottunk például odáig, hogy pártcsoportjaink — az alapszervezet feladataival összhangban — féléves tervet készítenek. Félreértés ne essék, ezek nem merev, tértől, időtől független elképzelések, hanem olyan közösen kialakított programok, amelyek a legfontosabb politikai feladatokból indulnak ki, s azokat tűzik napirendre. Ezek egy része természetesen abból az információból származik, amelyet a pártcsoport az alapszervezet vezetőségétől, illetve közvetlenül a végrehajtó bizottságtól kap; a másik része pedig az adott pártcsoport helyi sajátosságaiból, amit fontosnak tartanak. A témákat a párt, a gazdasági, a társadalmi élet legkülönbözőbb területeiről veszik. Napirendre tűzték — a többi között — a pártszerűség elvi kérdéseit, az üzemi demokráciát és a párt vezető szerepét, a szocialista közgondolkodást, az anarchia és a terror kérdéseit, a munkaverseny szerepét a külkereskedelemben, a bér- és létszámgazdálkodást, a tőkés pénzügyi válságot stb. Pártcsoportjaink olykor a pártsajtó nyomán vitatnak meg egy-egy témát. Például „A szocializmus magasabb szinten való építése" (Társadalmi Szemle), „A gyalogosok védelmében" (Népszabadság). Nem általános még, de mind gyakoribb, hogy a külföldön szerzett tapasztalatokról a pártcsoport is beszámoltatja az utazókat.

Az önálló napirendek előkészítése sokoldalú munkát igényel és ezért az

előadások megtartása olykor elhúzódik. A VB azt tűzte ki feladatul, hogy tovább kell fejleszteni a pártcsoportok önálló kezdeményezéseit, úgy, hogy a sokrétű témák között nagyobb helyet kapjanak a pártélet belső kérdései, a VB-határozatok, az alapszervezeti vezetőségek döntései.

Említésre méltó módszer, hogy az egyes napirendek vitaindító előadásának megtartásával mindig más-más párttagot bíznak meg. Ezáltal lehetőséget adnak a párttagok fejlődéséhez és egyben a pártmegbízatások kiterjesztésével ésszerűen osztják el a munkát.

Szokássá vált, hogy az éves beszámoló taggyűlések előtt pártcsoportjaink önértékelést tartanak. Kitűnt, hogy ez a napirend messze elüt az általános tematikától, mindenkit felelősségteljes vitára késztet. Ilyen alkalommal általában feloldódnak a feszültségek, amelyek objektív okok (pl. a szakmai munka hiányosságai) miatt adódnak, vagy pedig szubjektív okokból kifolyólag (pl. egymás nem reális értékeléséből, vélt sérelmekből stb.). Az ilyen pártcsoport-értekezletet előmozdítja a jobb együvétartozást.

Egyes alapszervezeteink bevezették, hogy egy-egy pártbizalmi taggyűlés keretében külön napirendként számol be tevékenységéről. Ez érdekes kezdeményezés, melyről jó tapasztalatokat szereztünk. Igen nagy volt az aktivitás. A kezdeményezést kiterjesztjük valamennyi alapszervezetünkre.

A pártbizalmiak önálló kezdeményezéseinek természetesen akkor van jelentőségük, ha a napirendre tűzött téma általános érdeklődésre tart számot, és szorosan kapcsolódik a belpolitikai, vagy külpolitikai aktualitásokhoz. A vietnami fegyverszünet aláírásakor néhány pártcsoportunk rendkívüli, kibővített pártcsoport-értekezletet hívott össze, ahol olyanok is szót kértek, akik a pártnapokon, vagy más rendezvényeken nem nyilvánítanak véleményt. A kötetlen megbeszélés, a véleménycsere egyébként a párttagok és a pártonkívüliek részéről is eléggé hiányolt forma. Jelenleg ugyanis a pártcsoport-értekezlet a pártélet természetes velejárója. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a pártbizalmi folyamatos kapcsolatban van a párttagokkal és a pártonkívüli környezettel. Jelenleg az a problémánk, hogy napi elfoglaltsága közepette hogyan szervezze meg a pártbizalmi a folyamatos munkát két pártcsoport-értekezlet között. Ilyen vonatkozásban csak részeredményeket értünk el. Természetes, hogy amikor különleges központi feladatot kell megoldani, akkor a munka folyamatossága önmagától adódik.

Egyes pártcsoportokban a szakmai meggondolások miatt összefüggő területi elhelyezkedés következtében több gazdasági vezető van együtt. Az a tapasztalatunk, hogy eredményesebb a munka, ha a gazdasági vezetők külön-külön más pártcsoportokban végzik tevékenységüket többi között azért, mert gazdasági és politikai ismereteiket szélesebb körben tudják hasznosítani.

A gazdasági munka pártellenőrzése

A gazdaságszervező tevékenység pártéletünk legvitatottabb kérdése. Különösen így van ez a hivatali pártszervezetekben. Hol túlzott mértékben foglalkozunk szakmai és részkérdésekkel, hol pedig egyáltalán nem találjuk meg azokat a konkrét kereskedelempolitikai kérdéseket, amelyek felkarolása tipikus teendőink közé tartozna. Mindenesetre megállapítható, hogy a pártbizalmiak jó kapcsolatot építettek ki környezetük gazdasági vezetőivel. Egyes főosztályvezetők például hetenként tájékoztatják a területükhöz tartozó pártbizalmiakat a soron levő fontosabb gazdasági teendőkről.

A gazdaságszervező tevékenységet általában két fő szempont irányítja. *Az egyik:* feltárni a napi szakmai munkában rejlő hiányosságokat, politikai nevelőmunkával segítséget nyújtani a feladatok megoldásához, részt vállalni a határidős feladatokra való mozgósításban, a személyi kérdések helyes eldöntésében és általában folyamatosan foglalkozni a káderkérdésekkel. *A másik:* intézményesebb formát adni a szakmai munka magasabb szinten való elvégzéséhez, a vezetők munkastílusának megjavításához. Ezt szolgálja az a gyakorlat is, hogy általában évenként egyszer a pártcsoportok megszervezik a környezetükhöz tartozó osztályok vezetőinek információját a pártcsoport előtt. Ebben az osztályvezető számot ad a napi szakmai teendők mellett arról, hogy milyen a környezet politikai hangulata, hogyan folyik a kádernevelés, hogyan vesz részt ő maga a társadalmi munkában, a pártoktatásban, és általában hogyan vázolja fel azt a segítséget, amelyet a pártcsoporttól vár mindezen kérdések helyes megoldásához. Az információt olykor nem osztályvezető, hanem főosztályvezető tartja. Ilyenkor — de egyéb alkalommal is — napirendre kerül a tagság véleménye az illető gazdasági vezető munkastílusáról. Az útmutatás mindenképpen hasznos, olykor azonban egyoldalú. Nem vontunk le ebből általánosítható konzekvenciákat, nem vittük tovább a jó tapasztalatokat.

Az említett nehézségek ellenére pártcsoportjaink a munka tényleges alapjának tekintik a gazdasági tevékenység segítését. Az egyes termelési értekezletekre való felkészülés, ezen értekezletek értékelése, az állandó szoros kapcsolat a gazdasági vezetővel és — ami a vállalati pártéletre nagyon jellemző — a PVB szoros együttműködése a vállalatvezetéssel — mindez abban jut kifejezésre, hogy a vállalatnál jó, a cselekvéshez megfelelő munkahelyi légkör van. Ezt az is bizonyítja, hogy most már évek óta teljesítjük a népgazdaság által a vállalatunk részére előírt feladatokat, az áruforgalmi programot és a bevételi tervet. Úgy gondoljuk, ez a leglényegesebb mérce ahhoz, hogy helyesen értékeljük pártszervezetünk tevékenységét a gazdasági munka segítésében, ellenőrzésében.

Kapcsolat a tömegszervezetekkel

Az utóbbi egy-két évben több jelzést kaptunk, hogy nem kielégítő a politikai nevelőmunka a fiatalság körében. Ezért a pártcsoportok napirendre tűzték a KISZ segítését. Ennek egyik általános módszere volt, hogy az alapszervezeti KISZ-titkár, vagy a KISZ-csoportvezető pártcsoport-értekezleten elmondotta, hogyan dolgoznak, milyen nehézségeik vannak, s miben kérnek segítséget, iránymutatást. A törődés eredménye, hogy bizonyos fajta élénkség tapasztalható a KISZ-munkában. Több a társadalmi munka, a kollektív megmozdulás, jobban ellenőrzik az oktatásban való részvételt, és több kritika éri a KISZ-vezetőséget is. Az igazság azonban az, hogy még nem tudjuk úgy alakítani a politikai munkát, hogy egyik terület se legyen „mostoha gyerek". Most is, hogy a KISZ-el többet és jobban foglalkoznak mint korábban, sajátságos helyzet alakult ki: a pártbizalmiak a tömegszervezeti tevékenységen már csaknem teljesen a KISZ-munkát értik. Emiatt bizonyos mértékig elhanyagoltuk a szakszervezeti munkával való foglalkozást.

A Központi Bizottság múlt év novemberi határozata különös nyomatékkal húzta alá az ideológiai munka fontosságát. Pártcsoportjaink a maguk területén ellenőrzik a pártok-

tatásban való részvételt, s megfelelő javaslatokat tesznek a pártoktatásra való beiskolázásra. Ritkábban ugyan, de napirendre tűznek egy-egy ideológiai kérdést is. Mégis többet kellene a pártbizalmiaknak foglalkozniuk a pártoktatás során felvetődött vitás kérdésekkel, a napi sajtóban megjelent elméleti problémákkal, és különösen az ifjúság vonatkozásában a hazafiság, az internacionalizmus és a nacionalizmus kérdéseivel. A politikai vitakör igénybevételével megkíséreljük, hogy többször kerüljenek napirendre ideológiai témák.

Az utóbbi két-három évben sok jó tapasztalatra tettünk szert, és úgy készülhettünk a mostani beszámolási időszakra, hogy a pártcsoport-tevékenységgel kapcsolatban már helyesen tudjuk meghatározni a magasabb követelményeket.

Tuna Jenő,
a HUNGAROTEX pártbizottságának tagja

Megyei csoport a munkásmozgalom történetének kutatására

Ideológiai munkánkban jelentős szerepe van a helytörténet, különösen a munkásmozgalomtörténet kutatásának. Ennek segítségével forradalmi hagyományaink közelebb kerülnek a dolgozó tömegekhez, segítik az ifjúság és az egész nép hazafias és internacionalista nevelését. E megfontolások alapján jött létre Zalában a megye munkásmozgalmának kutatásával foglalkozó csoport, amelynek feladata, hogy szervezze és végezze a feltáró, kutató munkát, illetve koordinálja a megyében alkalomszerűen elindult kutatást és az ezzel kapcsolatos művek kiadását. A kollektíva élén a pártbizottság és szakemberek képviselőiből álló vezetőség áll, amely kidolgozza a csoport hosszútávú kutatási programját, s megszabja a soron levő tennivalókat.

A csoport első lépése egy megyei munkásmozgalmi dokumentumgyűjtemény összeállítása, mely a felszabadulás 30. évfordulójára jelenik meg.

Salvador Allende, a meggyilkolt chilei elnök nevét vette fel a Csepel Vas- és Fémművek Híradástechnikai Gépgyárának egyik legrégebben alakult szocialista öntőbrigádja.
(MTI fotó – Fehér)

Taggyűlés — a reális számvetés szellemében

Már a vezetőség beszámolója megadta az alaphangját a taggyűlésnek. A *kiskunlacházi Petőfi Tsz* kommunistái élénk érdeklődéssel hallgatták a vezetőség beszámolóját, amely jól összegezte a tsz félszáz kommunistájának egész évi helytállását, politikai munkáját. A beszámolóban az eredmények domináltak ugyan — mint ahogyan ebben az esztendőben a jó munka volt a jellemző az alapszervezetre —, de nem hallgatta el a vezetőség a hibákat sem.

A termelőszövetkezet pártszervezete ebben az esztendőben szorosabbra zárta sorait, a párt X. kongresszusa és a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatai szellemében magasabb követelményeket állított minden egyes párttag elé. A kommunisták túlnyomó többsége fegyelmezetten teljesítette a magasabb szintű megbízatásokat, s ennek eredménye, hogy *mind az alapszervezet, mind pedig a párttagok iránt jelentősen nőtt a pártonkívüliek bizalma.*

A pártcsoportok munkája

Nehéz esztendőt tudnak maguk mögött a tsz kommunistái. A mindennapi munkát nehezítette az aszályos időjárás, s ezért a szövetkezeti tagok között fokozott munkát kellett kifejteniük: buzdítani őket, bizalmat adni nekik, hogy összefogással úrrá lehetnek az időjáráson is. A kommunisták többsége érezte a fokozott felelősséget a szövetkezet gazdálkodása, a szövetkezeti közösség iránt. Különösen nagy munkát végeztek a termelőszövetkezeti tagok között a pártcsoportok, amelyeken a pártszervezet munkája alapszik.

Hat pártcsoport — ágazatonként egy-egy — működik. Valamennyi munkaterv szerint dolgozik, de a pártszervezet vezetősége arra hívta fel figyelmüket, hogy *önállóan is tevékenykedjenek,* a felvetődött problémák megvitatásával ne várjanak a következő pártcsoport-értekezletig, hanem üljenek össze, beszéljék meg a tennivalókat, s cselekedjenek. A kommunisták pártmegbízatásukat a pártcsoportuktól kapják, amely évente két alkalommal számol be azok teljesítéséről a vezetőségnek.

A pártcsoportok munkájának jelentőségét jól mutatja: ők szervezik a negyedévenkénti termelési tanácskozásokat — itt az ágazat vezetője számol be a gazdálkodás eredményeiről, s tájékoztatja a tsz-tagokat a feladatokról —, s ugyancsak ők biztosítják a párttagok és pártonkívüliek szervezett oktatását. Röviden *úgy jellemezhetnénk munkájukat: gazdái területüknek.* A taggyűlésen több felszólaló foglalkozott azzal, hogy a jövőben támasszanak az eddiginél is nagyobb követelményeket a pártcsoportokkal szemben. Mindenekelőtt öntevékenységük további fokozását javasolták, továbbá azt, hogy *nyújtsanak segítséget a szocialista brigádok működéséhez is.* Ez utóbbira annál is inkább lehetőségük van, mert a brigádok ágazatok szerint szerveződtek, tehát munkájukat, problémáikat legjobban a pártcsoportok kísérhetik figyelemmel.

A pártszervezet éves munkájában nagy hangsúlyt kapott a párttagok és a pártonkívüliek tudatának alakítása. A pártvezetőség valamennyi kommunistától megköveteli a pártoktatásba való bekapcsolódást és az önképzést. Bár akadt néhány párttag, aki nem vett részt rendszeresen a pártoktatásban, de túlnyomó

többségük megjelent a foglalkozásokon. Több javítanivaló van azonban a felkészülés tekintetében. Mind a községi pártbizottság, mind pedig a pártszervezet vezetősége *célul tűzte a foglalkozások színvonalának emelését*, a résztvevők aktivitásának növelését.

A pártcsoportok jó munkájának eredménye, hogy mind több pártonkívüli igényli a szervezett oktatásban való részvételt. A pártoktatás keretében ezt a pártvezetőség nem tudja megoldani, s ez érthető is. Nagyon helyes, hogy a tudatformálásban támaszkodik a pártvezetőség a tsz-ben működő tömegszervezetekre, így a KISZ-re és a Vöröskeresztre, továbbá a nőbizottságra. A pártvezetőség propagandistákat biztosít a tömegszervezetekben folyó oktatás vezetésére. A tömegszervezetek segítségével — azok sajátos lehetőségeit felhasználva — a szövetkezeti tagok mintegy 50 százalékát politikai oktatásban részesítik.

A fiatalok és a nők közötti politikai munka

A szövetkezet tagságának összetételére napjainkban az a jellemző, hogy egyre alacsonyab az átlagéletkor, s a tagok és a dolgozók között sok a nő. A pártszervezet vezetőségének beszámolója ezért *nagy teret szentelt a fiatalok és a nők között végzett politikai munkának*. A gazdaság vezetőségével együtt sokat tesznek azért, hogy a szövetkezetben jól érezzék magukat a fiatalok — fiúk, lányok, fiatalasszonyok egyaránt. Mind jobb és kultúráltabb körülményeket teremtenek a munkahelyeken, segítik őket továbbtanulásukban, biztosítják a szórakozási lehetőségeket, kirándulásokat stb.

A felszólalók közül többen hangsúlyozták, hogy fokozni kell a politikai munkát a fiatalok, s különösen a nők között. Amint fogalmazták: legtöbbjének ez az első munkahelye, tehát életük, fejlődésük múlik azon, hogyan segítik őket a közösségbe beilleszkedni. S ebben nemcsak a párt- és a gazdasági vezetőknek kell sokat tenniük, hanem valamennyi kommunistának. *Nap mint nap nevelni őket a munkahelyen*, növelni a felelősségérzetüket a szövetkezet iránt. Többen említették, hogy kevés az a 25 tag, amely az ifjúsági szervezetben dolgozik. Az élénk vita alapján az az egységes álláspont alakult ki: nem szabad türelmetlennek lenni, a KISZ taglétszámát valóban növelni kell, de elsősorban olyan fiatalokkal, akik bebizonyították, hogy a KISZ-ben a helyük.

A taggyűlés résztvevői örömmel nyugtázták azoknak a kommunista gazdasági vezetőknek a felszólalását, akik egyértelműen kimondták; az eredményekben nem kis érdem a kommunistáké, akik fáradságot nem kímélve dolgoznak a közösség összekovácsolásán, a jobb gazdasági eredményekért. Ez egyben azt is bizonyítja, hogy *jó a kapcsolat a pártszervezet és a gazdasági vezetők között*. A gazdasági vezetés kéri a pártszervezet véleményét és segítségét, s a javaslatokat felhasználja. A jó együttműködés eredménye, hogy jelentősen javult a munkafegyelem, s a tsz vezetősége és választott bizottságai a szövetkezet törvényeinek megfelelően működnek.

Magasabb követelmény a párttagokkal szemben

Az alapszervezet munkájára a tervszerűség, a következetesség jellemző. A taggyűlések és a vezetőségi ülések napirendjén főként olyan kérdések szerepelnek, amelyek a fel-

sőbb pártszervek határozatai alapján *a szövetkezet politikai, társadalmi, gazdaságpolitikai kérdéseivel foglalkoznak.* A pártvezetőség beszámolója is mentes volt a termelés számadataitól, elsősorban a pártszervezet és az egyes kommunisták munkáját értékelte. Mindezt úgy tette, hogy ugyanakkor érződött a kommunisták felelőssége a termelőszövetkezet gazdálkodása, s főként a szövetkezeti tagok jövője iránt.

A pártonkívüliekre nagy hatással van a pártszervezet, ezért a vezetőség — a Központi Bizottság 1972. novemberi határozatát szem előtt tartva — arra törekszik, hogy *a szövetkezeti tagok legjobbjaival erősítse sorait.* Az idén három fizikai munkát végző szövetkezeti tagot vettek fel a párt soraiba, s a vezetőség értékelése szerint, erősödött velük a pártszervezet. A vezetőség — nagyon helyesen — úgy igyekszik a pártszervezet munkáját fejleszteni, hogy magasabb követelményeket támaszt a párttagokkal szemben. Ebben a tekintetben is következetes munkát végez: idejében figyelmeztetik a kötelességüket nem teljesítőket, beszélnek velük, s ha ez nem jár eredménnyel, *bátran nyúlnak a fegyelmezés eszközéhez is.*

A felszólalók a beszámoló taggyűlésen elmondották, hogy támogatják a pártvezetőséget ebben a törekvésében. Helyesnek tartják, hogy a beszámoló taggyűlésen is nyíltan feltárta a vezetőség a pártszervezet munkájában fellelhető hibákat, megdicsérte azokat, akik kitűntek a többiek közül helytállásukkal, s keményen bírálta azokat, akik elhanyagolták pártmegbízatásukat. A beszámoló taggyűlés őszinte légköre biztosíték arra, hogy a kommunisták a jövőben is eredményesen vívják meg harcukat a szövetkezet boldogulásáért.

M. S.

Az ifjúsági klubok munkájáról

Hajdú-Bihar megyében három év alatt 149 ifjúsági klub szerveződött, több mint hatezer taggal. Munkájuk tapasztalatait összegezte a megyei pártbizottság mellett működő ifjúságpolitikai bizottság. Megállapította,, hogy az ifjúság nevelésében jelentős szerepük van e kis közösségeknek, melyek a KISZ-szervezetek irányításával végzik munkájukat. A Szakszervezetek Megyei Tanácsának kezdeményezésére és támogatásával létrejöttek az ifjúmunkás könyvbarát klubok, amelyek országosan is elismertek. Arra törekszenek, hogy a klubok tevékenységében több munkás- és parasztfiatal vegyen részt, mert ma a tagoknak több mint fele az iskolai tanulók köréből kerül ki.

Az egyik legnagyobb sikerrel működő klub a debreceni Pol Beat Klub, amelynek igen gazdag programja (belés külpolitikai, kultúrpolitikai, művészeti témák, közéleti filmek, képzőművészeti kiállítás stb.) igényesen elégíti ki a fiatalok érdeklődését. Más klubok ilyen jellegű tevékenységét is nagy érdeklődés kíséri. A klubtagok elég gyakran társadalmi munkát is vállalnak, szívesen vesznek részt különböző akciókban. A viták, a közös színház-, film- és kiállítás-látogatások, kirándulások, játékok növelik élményeiket, szorosabbra kovácsolják barátságukat. Eredményes munkájukat bizonyítja, hogy a múlt évben 19 klub kapta meg a kiváló ifjúsági klub címet.

Az üzemek, termelőszövetkezetek, intézmények jelentős része azonban még nem ismerte fel az ifjúsági klubok fontosságát és nem segítik fiataljaikat a klubok szervezésében. A népi ellenőrző bizottság 18 községben végzett vizsgálata kimutatta, hogy a szövetkezetek és vállalatok kulturális alapjaikból mindössze 0,7 százalékot fordítottak az ifjúsági klubok támogatására. Az ifjúságpolitikai bizottság ezért javasolta fokozottabb anyagi támogatásukat.

A lakóbizottságban

Szerte a fővárosban most választották újjá a lakóbizottságokat. Tagjaik fontos társadalmi feladatot látnak el. Sokat tud erről mondani özvegy Gönczi Dezsőné, a XI. kerület egyik tanácstagi körzetének lakóbizottsági felelőse.

Gönczi néninek az utcán mindenki köszön. Legyen szó akár a szatyrát cipelő háziasszonyról, akár iskolába siető gyerekről.

— Nem az első lakóbizottság-választás ez számomra — mondja —, mégis más, mint az eddigiek. Merőben megváltozik ugyanis a lakóbizottság feladatköre, s ezzel együtt a munkamódszere is. A lakótelepi ház olyan, mint a galambdúc — mosolyodik el —, az alattunk, a fölöttünk lakók lépteinek zaját észlelhetjük csupán. Ebből adódik talán, hogy nagy az elidegenedés veszélye. Tizenkét év kellett hozzá, hogy ne csak ismerjem, de meg is ismerjem a körülöttem lakókat. Tévéjüket, rádiójukat halljuk ugyan, mulatságok alkalmával kurjongatásaik is eljutnak hozzánk, de látni jószerivel nem látjuk egymást soha. Igaz, az autósok kocsimosás közben, a kutyások sétáltatásnál beszélgetnek egymással, no meg a kismamák és apukák is váltanak néhány szót bölcsődébe menet. De ez kevés az üdvösséghez.

— Faluról és függő folyosós házakból kerültünk ide. Nehezen szoktuk meg ezt a „polc" életet. Az idegenség idegességgé fajult, az idegesség olykor gyűlölködésre váltott. A magányos lakó tanácstalan volt: nem tudta, kihez forduljon. Aztán mégis, kivel így, kivel úgy összehozott az élet. A párttagok a körzetben leltek egymásra. A nőmozgalom, a Hazafias Népfront is megmozgatta az embereket. Egy napon az egyik lakó felesége becsöngetett. Pénzt kért kölcsön. Aztán újra kért. Megfigyeltem: „papás-mamás" játék közben a kölcsönkérő lakótárs kislánya, babájával az ölében a felnőtteket utánozva selypítette: „az én férjem megissza a heti keresetét". Sikeres megoldás: apuka önkéntes elvonókúrán vett részt, miután felvettem a Vöröskereszttel a kapcsolatot.

— Más. Az alattam lakó fiatal pár nem tud aludni az én hegyessarkú papucsom kopogása miatt. Újat vettem. Azóta is jóban vagyunk. Nem sorolom tovább a 12 esztendő alatt hozzám fordulók történeteit, hiszen sokfelé akadnak gyerekükkel egyedül bajlódó magányos édesanyák, s házuktól, kertjüktől megfosztott, gyermeküknél szerencsétlenül tébláboló parasztasszonyok is. Nehéz dolog éles határvonalat húzni a közügy és magánügy között.

— Sok türelem kellett, amíg megszoktuk egymás különböző életritmusát, csengőink berregését, a lift búgását. Most már észre sem vesszük. Lármázni persze most sem szabad, de legyünk rugalmasak, egy-egy József-napon megengedhető a

vidámság, s a legjobb családban is adódik néha úgy, hogy „felmegy a pumpa", s hangosabban szólunk csemeténkhez vagy életünk párjához a kelleténél. Az agresszív magatartásra csak nyugalommal reagáljunk. Tudja ezt a jó lakóbizottsági tag, akinek a békítés is feladata, s azzal is tisztában van, hogy ahol élet van, ott mozgás és hang is előfordul.

Gönczi néni is megszokta, hogy hozzá fordulnak a lakók különféle problémáikkal, s ezt a sok tapintatot kívánó aprómunkát büszkén vallja pártmunkájának. Hiszen fontos társadalmi feladat az együtt lakó embereket a helyes közösségi életre szoktatni. Így politizál a lakóbizottsági tag — emeli fel szép ősz fejét —, tudva, hogy a rendezett társadalmi viszonyokhoz, a jó közérzethez szorosan hozzátartozik a család, a lakóház békéje is.

— Tudni kell azt is: nem vagyunk egyformák — folytatja. — Fáradt embernek: nyugalom; gyereknek: vidámság, mozgás; öregnek: törődés, szeretet; betegnek: ápolás; alkotó művésznek: csend kell. Úgy oldjuk meg a lakosság problémáit, hogy tiszteljük a fejlődéshez, a szabadsághoz való jogát, s így egyszeriben kedves szomszédokká válnak, akár kismamákról, idős nénikről, hajnalban munkába induló kalauzokról, hangverseny előtt gyakorló zongoraművészről van is szó.

— A társadalom legkisebb egysége a család. Ezután a ház lakóinak közössége következik — összegezi gondolatait. — Meg kell tanítanunk a közösségben az embereket a kulturált szocialista együttélésre. Úgy érzem, ez ma a lakóbizottsági tagok igazi pártfeladata.

Telléri Mária

Új domborművet avattak a fővárosban. Kiss Nagy András alkotása — amely a November 7-e téri Abbázia Étterem falán látható — az első munkásőr demonstrációnak állít emléket.

(MTI fotó — Ruzsonyi)

Jelzés és intézkedés

Az alapszervezetek rendszeresen vizsgálják az emberek véleményét lakóhelyük, munkahelyük helyzetéről, gondjairól, az élet- és munkakörülményeiket befolyásoló és meghatározó tényezőkről. Tapasztalataikat továbbítják a felsőbb pártszervekhez is, informálva őket a dolgozók, a kommunisták véleményét, hangulatát befolyásoló tényezőkről, a munkaterület problémáiról, az észlelt hibákról és hiányosságokról. Az a helyes — és mind több helyen ez így is van —, ha a saját hatáskörükben megoldható kérdéseket egyúttal mindjárt öntevékenyen intézik is. Ám nem minden esetben képes az alapszervezet cselekedni, s ahol ez meghaladja hatáskörét és lehetőségeit, ott szükség van a felsőbb szervek közreműködésére.

A Zala megyei pártbizottság, de a megye járási-városi-üzemi pártbizottságai is nagy gondot fordítanak e jelzésekre. Nemcsak tudomásul veszik és hasznosítják ezeket, hanem törekednek a saját hatáskörben megoldható problémák gyors elintézésére. Ezek rendszerint olyan egyéni vagy csoportérdeket érintő — többnyire munkahelyi — problémák, amelyeknek nincs ugyan össztársadalmi hatásuk, de az adott kollektívát vagy egyént érzékenyen érintik.

A megyei pártbizottság a hozzá beérkező jelzéseket fontosságuk, minőségük és jellegük szerint osztályozza. A megyei, járási, városi hatáskörben elintézhető ügyeket az illetékes osztályok kivizsgálás vagy további információszerzés végett átadják az állami vagy gazdasági szerveknek. Ha lehetőség van rá, e szervek intézkednek, megoldják a problémákat. Az egyes ügyek elintézésének módjáról azután a pártszervek tájékoztatják a jelzést küldő pártalapszervezetet vagy azokat, akiket a probléma érint.

Így sikerült például bizonyos eredményeket elérni Zalaegerszeg és Nagykanizsa kenyér-, zöldség- és gyümölcsellátásának megjavításában, egyes boltok nyitvatartási idejének megváltoztatásában, a nagyközségek áruellátásában, az óvodák, napközi otthonok és iskolák befogadóképességének növelésében, a háztáji tej felvásárlásának jobb megszervezésében. A jelzések hozzájárultak egyes üzemek, vállalatok munkahelyi légkörének javításához is, mivel a felsőbb szervek közbelépése, segítőkészsége nyomán javult az anyagellátás, csökkent az állásidő, megszüntették a dolgozókat kedvezőtlenül érintő felesleges átszervezéseket. A beérkezett információs jelzések nyomán több munkahelyi középvezetővel is elbeszélgettek az illetékes pártszervek képviselői magatartásukról, munkafegyelmükről, s egyéb, a közösséget érintő dolgokról.

A „visszajelzésben" közreműködik a megyei sajtó — a Zalai Hírlap — és az üzemi lapok, amelyek az információs jelzések alapján kivizsgálnak és megírnak egyes visszásságokat, közérdekű problémákat. Néhány esetben fegyelmi felelősségrevonásra is sor került.

Ezek az ügyek általában részkérdések, helyi jelentőségűek. Azok számára azonban, akiket érintenek, jelentősek, hiszen kihatnak egy-egy munkáskollektíva, alapszervezet, család életére, amelyek nem kis részben ezen keresztül ítélik meg a párt erejét, vezető szerepét, tömegkapcsolatát. Éppen ezért fontos a „kis ügyekre" való reagálás, a gyors, hatékony intézkedés és „visszajelzés".

Lázár Tibor

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke

1973. SZEPTEMBER 11-TŐL NOVEMBER 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: A politikai munka része (IX. 19. A szocialista hazafiságra és a proletár internacionalizmusra nevelés Szolnok megyei tapasztalatai); Birta István: A propaganda új fóruma (IX. 22. A pártoktatok országos tanácskozásával foglalkozik); Faragó Jenő: Együttes követelmény (IX. 30. A budapesti XVI. kerületi pártbizottság vizsgálatának elemzései alapján a felsőbb szintű gazdasági vezetők gazdasági és politikai munkájával, az üzemi pártszervezetek velük szemben támasztott követelményeivel foglalkozó cikk); Benke Valéria Időszerű politikai kérdések, a pártpropaganda feladata címmel tartott előadása a Csepel Vas- és Fémművekben (X. 6.); Kékesdi Gyula: A türelem határideje (X. 10. Az alapszervezetek irányításának és az alapszervezetek munkájának hibáival Somogy megyei tapasztalatok alapján foglalkozó cikk); Komornik Ferenc: Bírálat és elismerés (X. 11.); Havasi Ferenc: A pártalapszervezet önálló politikai erő (X. 14.); Horváth József: A tagság színe előtt (X. 28. Az év végi beszámoló taggyűlésekkel foglalkozó cikk); Interjú dr. Deák Líviával, a budapesti VII. kerületi pártbizottság első titkárával arról, hogy milyen eredménnyel oldották meg a pártszervezetek a Központi Bizottság múlt év novemberi határozatából adódó feladataikat (X. 31.); A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1973. november 1-i üléséről kiadott közlemény (XI. 2.); Horváth József: A dolgozók részvételével (XI. 10. A munkahelyi alapszervezetek feladatai a szocialista demokrácia szellemének megfelelő munkahelyi viszonyok fejlesztésében).

TÁRSADALMI SZEMLE — A fiatalok érdekében (10. Válaszok az ifjúságpolitikai párthatározat megvalósításával kapcsolatos kérdésekre); Faragó Jenő: Hogyan érvényesítik az alapszervezetek a párt vezető szerepét? (11.); Várkonyi Margit: Kommunisták, pártszervezetek a közoktatás-politikai határozat végrehajtásáért (11. A megvalósítás során felvetődő néhány kérdés megvitatása pártfunkcionáriusokkal).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Kádár János nyilatkozata a Helsingin Sanomatban tervgazdaságunk eredményeiről, a szocialista demokráciáról, az európai együttélés feltételeiről (IX. 23.); Az országgyűlés októberi ülésszakáról közölt tudósítás (X. 5.); Szabó László: A kormányzati munka tökéletesítéséért (X. 7.); dr. Szabó Zoltán egészségügyi miniszter tájékoztatója a népesedéspolitikai kormányintézkedésekről (X. 13.); Szabó László: A jog életrevalósága (XI. 4. A jogalkotással és jogalkalmazással foglalkozó cikk); Aczél György ünnepi rádió- és tévébeszéde a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 56. évfordulója alkalmából (XI. 7.); Te-

rényi Éva: Miért családpolitika? (XI. 7.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Huszár István: Népesedéspolitikánk időszerű kérdéseiről (8—9.).

TANÁCSOK LAPJA — Részletek dr. Papp Lajos államtitkárnak a megyei lapok belpolitikai rovatvezetőinek budapesti tanfolyamán a tanácsok helyzetéről és tevékenységéről tartott előadásából (IX. 21., X. 5.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Oroszi István: Az üzem- és munkaszervezésről (IX. 14. A Minisztertanács üléséhez kapcsolódó cikk); Sőtér Edit: Szakmunkásképzésünk ma (IX. 23.); Faluvégi Lajos pénzügyminiszter vitaindító előadása a soproni vállalati pénzügyi konferencián (X. 2. Magyar Hírlap X. 2.); A Szakszervezetek Országos Tanácsának üléséről közölt tudósítás (X. 11. Népszava X. 11.); dr. Dimény Imre mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter sajtótájékoztatója az élelmiszer-gazdaság helyzetéről és a feladatokról (X. 18, Magyar Mezőgazdaság X. 24.); Egy évtized az együttműködés szolgálatában (X. 21. A Nemzetközi Gazdasági Együttműködési Bank egy évtizedes munkájával foglalkozó cikk); Losonczi Pál tájékoztatója időszerű gazdasági kérdésekről a salgótarjáni aktívaülésen (X. 25.); dr. Wilcsek Jenő előadása az MSZMP Politikai Akadémiáján a szocialista vállalatnak a gazdasági növekedésben való helyéről és szerepéről (X. 25.); Karakas László munkaügyi miniszter bevezető előadása és dr. Timár Mátyásnak, a kormány elnökhelyettesének felszólalása az üzem- és munkaszervezési tanácskozáson (X. 30. Magyar Hírlap X. 30.); dr. Medgyesi Péter: Milyen célt szolgálnak a támogatások? (X. 31.); Földes István: A jelen és a távlatok (XI. 7.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Rácz Albert: Bérek és jövedelmek (8—9.); L. Abalkin: A szocialista társadalom gazdasági mechanizmusáról (8—9.); Román Zoltán: Hogyan állunk a termelékenységgel? (11.); Serény Péter: Intenzíven, dinamikusan, korszerűen (11. A szovjet gazdaság az ötéves terv félidejében).

NÉPSZAVA — Karakas László munkaügyi miniszter nyilatkozata a szocialista munkaverseny-mozgalommal kapcsolatos határozatok végrehajtásának eddigi tapasztalatairól (X. 26.).

MAGYAR NEMZET — Interjú dr. Bíró József külkereskedelmi miniszterrel külkereskedelmünk eredményeiről és feladatairól (IX. 30.).

FIGYELŐ — Lukács József: A mezőgazdaság jövedelmi helyzete (IX. 12.); Balassa Ákos: Félidőben (IX. 26. A negyedik ötéves terv első félidejének eredményei és a további feladatok); A szocialista gazdasági mechanizmus (X. 31. D. Allahvergyannak a Pravdában megjelent cikke alapján); Sz. M. Rjumin: A vállalati nyereség szerepe a Szovjetunióban (XI. 7.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Kozma Ferenc: A magyar népgazdaság helye Európában (9.); Timár Mátyás: Gazdaságunk szerkezete — fejlesztési politikánk (10.); V. Nagy Lukács: A termelőszövetkezetek kiegészítő tevékenységének hatása a munkaerő-gazdálkodásra (10.).

MUNKA — Dr. Jandek Géza — dr. Dankovits László: Új vonások jövedelem- és bérpolitikánkban (10.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A szerkesztőség összefoglalója a kispolgáriságról folytatott vitáról (IX. 23.); Ágh Attila: Filozófusok világméretű dialógusa (X. 7. A várnai filozófiai világkongresszussal foglalkozó cikk); Interjú Berend T. Iván akadémikussal társadalomtudományi kérdésekről (X. 24.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Görög Tibor: „Szovjetológia" és konvergenciaelmélet (8—9.); 70 éves a lenini párt (8—9.); Pozsgay Imre: Gazdaság és politika (11.); Héthy Lajos—Makó Csaba: A marxista szociológia és a valóságfeltárás (11. Gondolatok a szociológia társadalmi funkciójáról, feladatairól, felelősségéről (11.); Rádi Péter: Kétfrontos harc — ma (11.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A munkásosztály és pártja a mai szocialista társadalomban témáról Varsóban rendezett elméleti konferencia anyaga (9.); Nyikolaj Inozemcev: Az ellentétek jellege korunkban (9.); M. Alekszandrov: A pártról szóló lenini tanítás diadala (9. Az OSZDMP II. kongresz-

szusának 70. évfordulójára írott cikk); Erich Honecker: A kommunisták felelőssége az imperializmus elleni harcban (10.); Biszku Béla: Az államélet és a szocialista demokrácia fejlődése (10.); Nemzetközi kutatócsoport Lenin „»Baloldaliság« — a kommunizmus gyermekbetegsége" című művének mai jelentőségéről (10.); Stanislaw Widerszpil: A szociológia a munkásosztály problémáiról (10.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Szabó Kálmán: Gondolatok az egységes marxista vállalatelmélet kifejlesztéséről (10.).

ÚJ ÍRÁS — Berend T. Iván—Ránki György: A magyar társadalom a két világháború között (10—11.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Leonyid Brezsnyev taskenti beszéde (IX. 25.); Gromiko szovjet külügyminiszter beszéde az ENSZ-közgyűlés általános vitájában (IX. 26.); A Kádár János finnországi látogatásáról kiadott közlemény (IX. 29.); Rényi Péter: A változó valóság hangja (X. 7. Az NDK születésnapjára); Halász József: A KKP X. kongresszusa (X. 9.); Péter János külügyminiszter felszólalása az ENSZ-közgyűlésen (X. 10.). Vajda Péter: Akik félnek az enyhüléstől (X. 13.); Kádár János nyilatkozata a szovjet rádiónak és tv-nek (X. 16.); A Pravda szerkesztőségi cikke a Kínai KP X. kongresszusáról (X. 17.); Gáspár Sándor felszólalása a szakszervezeti világkongresszuson (X. 18. Népszava X. 18.); Várnai Ferenc: Nincs vagy-vagy! (X. 21. Összefogás az imperializmus ellen és harc a békés egymás mellett élésért); Leonyid Brezsnyev beszéde a béke-világkongresszuson (X. 27.); Kállai Gyula felszólalása a béke-világkongresszuson (X. 27.); A bizottságok jelentései a békeerők világkongresszusán és a kongresszus felhívása a világ népeihez (XI. 1.); Andrej Kirilenko beszéde az októberi forradalom 56. évfordulóján (XI. 7.); Rózsa László: Enyhülés és eligazodás (XI. 7.); Dunai Péter: Hogyan hat az „olajfegyver"? (X. 10. Az arab olajembargó hatása a közel-keleti konfliktus igazságos rendezésére.)

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Berecz János: A társadalmi erők és az európai biztonság (8—9.); Vályi Zsuzsa: A chilei ellenforradalom (10. Helyzetkép és előzmények); Tóth Béla: Hatalmi harc és szovjetellenesség (10. A nemzetközi sajtó a Kínai KP X. kongresszusáról); Várnai Ferenc: Maoista pártkongresszus — nyílt szembefordulás a szocializmus erőivel (11.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Gus Hall: Helyes politika helyesen megválasztott időben (9. A szovjet—amerikai legfelsőbb szintű találkozóval foglalkozó cikk).

NÉPSZAVA — Gáspár Sándor: A szakszervezeti egységtörekvések erősítése (X. 16.); Pierre Gemsous főtitkár vitaindító beszámolója a VIII. szakszervezeti világkongresszuson (X. 16.); J. Verin: A maoizmus és a kínai szakszervezetek (X. 19.); A VIII. szakszervezeti világkongresszus felhívása a világ dolgozóihoz és szakszervezeteihez (X. 23.); Gáspár Sándor nyilatkozata a VIII. szakszervezeti világkongresszus jelentőségéről (X. 24.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — L. I. Brezsnyev beszédeinek külpolitikai vonatkozásai (10.); Javaslatok az európai biztonsági és együttműködési konferencián (10.); A jugoszláv párt politikai platformja (10.); Az el nem kötelezett országok állam-, illetve kormányfőinek negyedik konferenciájáról kiadott közlemény (11.); Andrzej Halimarski: A Kínai Kommunista Párt X. kongresszusának hieroglifái (11.).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

TÁRSADALMI SZEMLE — Koncz János: Az állami oktatás ügye a novemberi határozat után (10.).

NÉPMŰVELÉS — Simó Tibor: A szakszervezetek a munkások művelődéséért (10.).

PÁRTÉLET

AZ 1973. ÉVBEN MEGJELENT CIKKEK

TARTALOMJEGYZÉKE

	Szám	Oldal
Biszku Béla: A Központi Bizottság határozatának szellemében — —	2	3
Csatári Dániel: Évfordulók, szerepjátszók és történelemformálók —	3	14
Gál László: A szakszervezetek és a munkásifjúság — — — — —	7	9
Gáspár Sándor: Tulajdonos: a nép — — — — — — — — —	3	3
Grósz Károly: A tények erejével — — — — — — — — —	1	11
Hanga Mária: A közoktatás fejlesztése és a pártszervek feladatai —	9	20
Jakab Sándor: Gondolatok a nőnap előtt — — — — — — —	2	14
Dr. Jenei György: Népesedéspolitikai feladataink — — — — — —	12	3
Király András: A centenáriumi mozgalom kibontakozásáért — — —	1	16
Klézl Róbert: Hatékonyabb munkaerőgazdálkodást — — — — —	8	8
Lajtai Vera: Történelmi évforduló — — — — — — — — — —	7	3
Nyers Rezső: Fő feladatunk a népgazdasági hatékonyság növelése —	9	3
Óvári Miklós: A tömegek megnyerése — feladataink megoldásának nélkülözhetetlen feltétele — — — — — — — — — —	11	3
Párdi Imre: A gazdasági fejlődés hosszú távú tervezése — — — —	1	3
Puja Frigyes: Korunk és a forradalmi folyamatok — — — — —	10	3
Sebestyén Nándorné: A békemozgalom kongresszusa elé — — —	9	16
Várkonyi Péter: Szocialista államiságunk ünnepén — — — — —	8	3
Wirth Adám: A forradalmi munkásosztály nagy teoretikusa — —	5	3
A fordulat évének pillanatképei — — — — — — — — — —	6	14
A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának levele a párttagsághoz — — — — — — — — — — — —	6	3
A városi pártbizottságok munkája — — — — — — — — — —	10	9
Kommunista felelősséggel az ideológiai munkában — — — — —	3	7
Munkásosztályunk nagy történelmi győzelme (Beszélgetés Kádár János elvtárssal) — — — — — — — — — — — — —	6	5
Tanácsválasztás előtt — — — — — — — — — — — — —	4	3
Újtípusú szövetség — — — — — — — — — — — — —	2	10

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Andrikó Miklós: Fő feladat: a gazdasági hatékonyság növelése — —	1	27
Arató András: A községi pártbizottságok munkájának fejlődése — —	11	41
Balogh Mária: Újabb lendületet a munka- és üzemszervezésnek — —	12	15

	Szám	Oldal
Bálint József: A jobb tájékoztatás szolgálatában	12	13
Buda István: A következetesebb jövedelempolitikáért	1	37
Csáky Csaba: A falusi KISZ-szervezetek erősítése	12	19
Dr. Csizmadia Ernő: Tapasztalatok és tennivalók a termelőszövetkezeti gazdálkodásban	6	37
Dr. Dimény Imre: Eredmények, gondok, tervek, az élelmiszer és fagazdaságban	2	26
Dudás János: A lakásépítési program teljesítéséért	4	27
Duschek Lajosné: A társadalom sokoldalú gondoskodása	3	19
Erdős Endre: A KISZ-vezetőségek újjáválasztásának második félideje	9	34
Egető Lajos: A határozatok az irányítás, a tartalmi munka eszközei	11	26
Grósz Károly: A KB novemberi határozatának végrehajtása	6	22
Havasi Béla: A tanácsválasztás politikai előkészítése	2	38
Háry Béla: A párt munkastílusának néhány időszerű kérdéséről	7	25
Horváth Imre: A termelőszövetkezeti beruházások teljesítéséért	11	13
Illisz László: A falusi KISZ-szervezetek munkájának fejlesztése	3	30
Dr. Jandek Géza: Béremelés — hatékonyság	5	7
Kázsmér István: A végrehajtás tapasztalatai	11	29
Kelemen Lajos: Várospolitika Budapesten	3	26
Klézl Róbert: A népgazdaság fejlődése — a pártszervezetek gazdaságszervező munkája	10	14
Knopp András: A kulturális politika és az alapszervezetek	4	18
Kovács Gyula—Hajnal Ferenc: A megyei pártépítési és ifjúsági munkabizottságok	5	11
Dr. Kovács Imre: A pártszervezetek és az iparszerű mezőgazdasági termelés	7	31
Kovács Imre—Mihók Sándor: A zárszámadó közgyűlésre készülve	12	8
Lajtai Vera: A kommunista nevelésről	6	29
Lajtai Vera: Tapasztalatcsere járási titkárokkal	11	38
Lajtai Vera: Egy pártfegyelmi margójára	12	24
Dr. Látos István: A testületi ülések gondosabb előkészítése	8	29
Major Tibor: A pártszervezetek segítése, ellenőrzése	11	34
Maróti Imre: A politikai vitakörök első tapasztalatai	1	41
Maróti Imre: A politikai vitakörökről	9	41
M. I.: A községi tanácsok pártirányításának gyakorlata	1	50
Mihók Sándor: A csúcsvezetőségek és az alapszervezetek munkájának értékelése	10	38
Dr. Molnár Frigyes: A fogyasztási szövetkezetek tevékenysége és ellenőrzési rendszere	3	35
Dr. Mona Gyula: A vezetők politikai továbbképzése	6	34
Nemeslaki Tivadar: A vállalat alkotmánya: a kollektív szerződés	1	32
Dr. Orbán Sándor: A pártszervezetek és a termelőszövetkezeti döntőbizottságok	1	44
Pallos János: A bírálat erősítése politikai érdek	5	15
Pál László: Az agitáció irányítóinak felkészítése	5	19
Pethes András: A titkári értekezletekről	7	15
Pethes András—Kis Lajos: Tapasztalatok a járási pártbizottságok munkájáról	2	33
Rákos Imre: Élcsapat — összetétel — osztályjelleg	4	6
R. I.: A beszámoló taggyűlések a politikai célok szolgálatában	10	35
Szabó Ferenc: Az úttörőmozgalom irányításának sajátosságai	10	35
Szatmári Miklós: A pártoktatás politikai feladatai	10	20
Szikszay Béla: Az árellenőrzés megszilárdítása	8	23
Szücs Istvánné: A KISZ-szervezetek és az oktatáspolitikai határozat	7	21
Varga Gyula: A káderek nevelése és utánpótlása	11	8
Varga Péter: Járási jogú pártbizottságok a megyei tanácsok apparátusában	9	30

	Szám	Oldal
Viszló Imre: A munkásőrök kommunista nevelése	9	37
Zsuffa Ervin: A tsz-ek tevékenységi körének fejlesztése	4	22
Zsuffa Ervin: A mezőgazdasági termelés koncentrációja, szakosítása	10	24
A pártélet fontos eseménye a beszámoló taggyűlés	9	24
A párt központi lapja — nélkülözhetetlen fegyver	11	21
Az új emlékeztető rendszer bevezetése	2	41
Magasabb követelmények a tagfelvételi munkában	4	11
Politikai munka a munkásfiatalok között	8	14
Az MSZMP Politikai Főiskola közleményei	10	41

A VEZETŐ SZERVEK MUNKÁJÁBÓL

Fetroszki István—Tettinger István: Az alapszervezeti pártmunka fejlesztése	2	20
A párt összetétele és a tagfelvétel	1	23
Az MSZMP Központi Bizottságának Titkársága 1973. május 14-i határozata	6	44

SZEMLE

Dr. Beszteri Béla: Idegenforgalom és tudatformálás	7	40
Faragó Jenő: A szokások kényszerével szemben	12	29
Herczeg Ferenc: Nemzetiségi politikánk	8	33
Dr. Molnár Imre: A szövetkezeti tisztségviselők munkájának anyagi elismerése	8	38
Dr. Nonn György: A pártkiadó jövő évi tervének vitájáról	10	47
Puja Frigyes: Nemzeti érdekek, internacionalista célok	2	43
Ruzsa Károlyné: Jubileumi ünnepségsorozat — gazdag tartalommal	3	43
Tamás Mária: A kiállítás — a politikai meggyőzés hatékony eszköze	12	36
A szocializmus gazdaságpolitikája (Sipos Aladár)	3	40
Hogyan élnek az amerikai munkások? (—n —gy)	5	46
Százhuszonöt éves a Kommunista Kiáltvány	2	48
Tizenöt éves a Béke és Szocializmus	10	42

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Bencze Ernő: Propagandisták klubja Szolnokon	4	35
Berki István: A közösséget formálva	11	55
Dr. Beszteri Béla: A pártmunka szolgálatában	9	57
Birta István: Érdekviszonyok a szocializmusban	7	44
Birta István: A munkásosztály és pártja	9	47
Brenyó Mihály: Falusi téli előadássorozatok	2	56
Paul Courtieu: Az állammonopolista kapitalizmus új vonásai és az osztályharc a fejlett tőkésországokban	3	45
Csató József: Pártoktatás a kapuvári húsüzemben	1	59
Dézsi Mátyás: Kötetlen, hasznos összejövetelek	5	33
Földi Gyula: A pártiskolai hallgatók alapszervezete	1	56
Czeczkó József: A pártépítési ismeretek oktatása	5	34
Dr. Gábor Éva: Egy speciális kollégium tapasztalatai	12	44
Guth Miklós: A kulturális kérdések oktatása	8	51
Dr. Harsányi Ernő: Módszertani munka az oktatási igazgatóságon	7	49
Horváth Ottóné: Találkozók az esti egyetem végzett hallgatóival	3	51

	Szám	Oldal
Illés Lajos: A középtávú pártoktatási terv alapján	10	55
Lukács József: Marxizmus, vallásosság, ideológiai vita	6	45
M. Mityin: Időszerű elméleti és politikai feladat	12	48
Molnár Endre: A jelenkor antimarxista áramlatainak tudományos bírálata	8	43
Molnár Vilmos: Gondolkodásra és tettekre ösztönözni	11	57
Dr. Nuber István: A módszertani munka feltételeinek kialakítása	11	55
Pálos Tamás: Az eszmék harca — osztályharc	4	32
Peják Emil: A budapesti oktatási igazgatóság első esztendeje	10	52
Róth Józsefné: A vállalati gazdálkodás tanfolyamáról	3	52
Ripp Géza: Az „Új munkásosztály" és a „forradalmi reformizmus" elmélete	2	49
Süveges Mihály: A módszertani munka fejlesztése	8	48
Szántó György: A nemzetközi kommunista mozgalom	10	55
Szücs Béla: Gyakorlati foglalkozások a pártiskolán	5	36
Takács Györgyné dr.: Pártmunka és pszichológia	1	62
Takács Györgyné dr.: A meggyőzés lélektanáról	10	59
Varga Teréz: A propagandisták képzése	9	54
Vörös Gyula: Tanácskozzuk meg Leninnel!	11	47
Zrinszky László: Nevelőmunka a pártpropagandában	1	55
Zrinszky László: A vitavezetés módszertanáról	5	29
Pályázati felhívás	5	40
Pályázati felhívás aspirantúrára	6	51
A Politikai Főiskola pályázati felhívása	11	60
A Szovjetunióról számokban	11	48

KONZULTÁCIÓ

Az ajánlók felelőssége	6	42
Az alapszervezetek feladatai a tagfelvételi munkában	5	24
A pártból való kilépés, törlés, kizárás	7	36

A KOMMUNISTA MAGATARTÁSRÓL

Herczeg Károly: Vezetői magatartás — politikai állásfoglalás	1	64
Dr. Papp Lajos: Nemcsak a pártszervezetek ügye	2	58

A TESTVÉRPARTOK ÉLETÉBŐL

G. Krivosein: A tagsági könyvek cseréje az SZKP-ban	5	41
Petko Ruszev: A végrehajtás ellenőrzése	6	52
R. I.: A munkások politikai aktivitása	4	42

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Aradi Nóra: A plakátművészet — a politika küzdőtársa	11	62
Csorba Tivadar: A művészeti alkotóműhelyek pártirányítása	7	53
Fukász György: Közművelődésügyi szakosító tagozat	12	48
Herczeg Ferenc: A TIT és a pártszervezetek	2	65
Molnár András: A közművelődés pártirányítása a mezőkövesdi járásban	4	38

	Szám	Oldal
Simon Gy. Ferenc: A művészetpolitika megvalósítása Szentendrén —	3	56
Vass Imre: Mozgalmi élet és művészeti nevelés — — — — — —	8	53
Megnyílt a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza — — — — — —	12	52

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Dr. Angyal Sándor: A várospolitika pártirányítása Nyíregyházán — —	8	62
Csáky Csaba: KISZ-védnökség a húsprogram felett — — — — —	5	51
Esti Béla: A budapesti munkásmozgalom — — — — — — — —	4	44
Koi Béla: A kiskőrösi térség szakszövetkezeteinek társadalmi-gazdasági helyzete — — — — — — — — — — — — — — —	7	57
Kovács Benedek: A társadalmi érdekekkel összhangban — — — —	6	56
Lázár Tibor: Új szervezeti formában — — — — — — — — —	6	62
Magony Imre—dr. Varga Antal: A tagsági érdekeltség érvényesülése és növelése — — — — — — — — — — — — — —	4	49
Dr. Pethes Imre: A vasutasdolgozók a közlekedéspolitika megvalósításáért — — — — — — — — — — — — — — —	3	66
Radnóti Huba: Szocialista munkaverseny a mezőgazdasági szövetkezetekben — — — — — — — — — — — — — — — —	3	62
Sik György: A relatív bértömeggazdálkodás kísérlete — — — — —	8	56
Tamasi Mihály: Erősödik-e a szocialista közgondolkodás? — — —	5	54
Dr. Tar Imre: A tsz-ek jövedelme és a tagok élet- és munkakörülményei — — — — — — — — — — — — — — —	9	60
Dr. Voksán József: A pedagógusok szakszervezete az oktatáspolitikai határozat végrehajtásáért — — — — — — — — — — — —	12	53

VITA – VÉLEMÉNYCSERE

Baranya Sándor: A vezetők továbbképzése egy oktató szemszögéből —	7	64
Dr. Devics József: A munkahelyi légkör és a vezetés — — — —	6	64
Kápolnai György: Vezetőképzés és ifjúsági mozgalom — — — —	10	66
Marosi János: A vezetők továbbképzése — a gyakorló szemszögéből —	4	54
Dr. Pavlovic László: A vezetők kiválasztása és az önképzés — — —	7	68
Simon Ferenc: Továbbképzés a vezetési színvonal emelésének szolgálatában (Vitazáró) — — — — — — — — — — — — — —	12	57
Dr. Tiszai István: A külföldi tapasztalatok hazai alkalmazása — —	5	56
Zsigmond Csaba: A közvetlen munkahelyi vezetők továbbképzéséről —	9	66
A pártélet mozgalmi jellegéről (Vitaindító) — — — — — — — —	12	63

PARTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Aczél Andor: Esti egyetemet végzettek társadalmi aktivitása — — —	8	81
Alakszai László: A kommunisták kezdeményezése a Gagarin Hőerőműben — — — — — — — — — — — — — — —	1	74
Arató András—Piszter István: A párt legkisebb szervezeti egységének munkájáról — — — — — — — — — — — — — — —	1	82
Asbóth László: Politikai eszközökkel — konkrét segítséget — — —	1	79
Babinszki Károly: Az egészségügy pártirányítása — — — — —	9	79
Balajcza János: Az agitáció irányítása — — — — — — — — —	12	89
Balogh Mária: Nyugdíj után — körzetbe — — — — — — — —	4	71
Balogh Mária: Az eszmei, politikai, cselekvési egység erősítése — —	11	69

	Szám	Oldal
Barát Károly: A tagfelvételi kérelmek elutasításáról	9	69
Bezensek Antalné: A kádermunka pártszervezeti tapasztalatai	4	64
Bélai Lajos: A lakóterületi pártmunkáról	7	91
Bodnár István: Közművelődési tanfolyam mozgalmi aktivistáknak	5	85
Décsy Jenő: Szélesebb körű aktivitást igényel	12	80
Dorcsi Sándor: A testületek tervszerű együttműködésével	9	84
Farkas Kálmán: „Kismama üzem" a Szabolcs Cipőgyárban	9	89
Gál Róbert: A városi pártbizottság munkamódszeréből	11	84
Dr. Greiner József: A pártmegbízatás megbecsülése	6	74
Gyenes László: A párttagok aktivitása	11	65
Dr. Hajnal József: Az egyetemi hallgatók pártszervezete	4	79
Hanol József: Az információ helyi hasznosítása	3	88
Horváth Ignác: A párt nőpolitikájának érvényesüléséért	4	68
Horváth István: Sokoldalú egyéni értékelést	1	76
Dr. Kurucz Imre: A munkamódszerek tökéletesítése — alkotó tevékenység	11	79
Jankovits István: A területfelelősi rendszer az alapszervezeti politikai munka segítője	6	78
Juhász György: A politikai vitakörök tapasztalatai	7	85
Karlik Nándor: Az irányítás színvonalának emelése	4	58
Kecskés István: Tagfelvételi munka az Ózdi Kohászati üzemekben	10	77
Kelenhegyiné Szalai Zóra: Egy óvodai pártszervezet munkája	3	83
Kiss Sándor: A költséggazdálkodás politikai tennivalói	2	87
Komáromi Attila: Tizedik VIT — tíz akció	4	81
Kossovics Gyuláné: A nőpolitikai munka pártirányítása	5	70
Kovács Ottó: Értelmesen, hasznosan dolgozni a körzetben	10	73
Kulcsár János: A becsület fél évszázada	1	92
Lázár Tibor: Gazdaságpolitikai tájékoztatás és agitáció	2	90
Marosi János: A politizálás a nevelés fóruma	10	81
Matuz József: Pártmunka az ifjúság között	6	69
Méray Tibor: A munkaverseny-mozgalom továbbfejlesztése	12	85
Mihók Sándor: Jászivány sem különleges község	5	74
Mihók Sándor: A kis létszámú pártalapszervezetek munkája	7	75
Mihók Sándor: A párttaggyűlés szerepe a tagfelvételben	8	75
M. S.: Taggyűlés — a reális számvetés szellemében	12	96
Mikulás Ferenc: Az érdeklődés sajátos formája	7	79
Mokri Pál: Az alapszervezetek helyzete és munkájuk színvonala	12	69
Mónus Antal: Az üzemi agitáció alapegységei	5	79
Nagy Imre: Alapszervezeti vezetők módszertani továbbképzése	7	82
Okrös Ferenc: A pártalapszervezeti munka tervezése	2	84
Paizer György: A területfelelősi rendszer tapasztalatai	8	69
Pallósi Lajos: A termelőszövetkezetek vezetésének fejlesztése	5	65
Papp Lajos: Agitáció a termelőszövetkezetben	4	74
Dr. Péter János: A végrehajtás megszervezése	3	77
Dr. Péter Szigfrid: Kommunisták az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásáért	1	89
Prohászka László: A tagfelvételi munka	11	90
R. I.: A törökszentmiklósi pártbizottság politikai felelőssége	5	82
R. I.—Gy. L.: Minden párttaggal beszélni!	11	75
Sebő Simon: A pártélet fejlesztése a pártcsoportban	2	93
Somogyi Imre: Az irányító pártszervek minősítő munkája	1	70
Südi Bertalan: A pártcsoportok munkájáról	9	82
Dr. Sütő Dezső: Az ügyintézés szocialista vonásainak erősítése	10	69

	Szám	Oldal
Szabó Imre: A termelőszövetkezeti párttitkárok munkamódszere — —	10	84
Szabó János: Gazdaságpolitikai propaganda a mezőgazdasági üzemekben	6	81
Szabó János: A helyi ismeretek bővítése — — — — — — — — —	8	79
Szabó Jánosné: Taggyűlési vita a vezetők magatartásáról — — —	10	89
Szakács Ferencné: A körzeti pártszervezetek erősítése — — — —	2	79
Szép János: Üzem- és munkaszervezés a kohó- és gépiparban — —	6	84
Dr. Szlameniczky István: A hivatali munka segítésének módszerei az Országos Tervhivatalban — — — — — — — — — — —	7	70
Telléri Mária: „Kihelyezett" pártcsoport-értekezletek — — — — —	2	83
Terényi Éva: A pártfegyelmi munka tanulságai — — — — — — —	8	72
Terényi Éva: Pártmunkája: nőfelelős — — — — — — — —	11	87
Tettinger István—Kovács Gyula: Az alapszervezeti emlékeztetők tapasztalatai — — — — — — — — — — — — — —	9	76
Tóth Imre: Magasabb színvonalon, nagyobb felelősséggel — — — —	5	60
Tóth István: Tagfelvétel egy ózdi üzem alapszervezetében — — —	7	89
Tóth János: A községi tanácsok pártirányításának tapasztalatai — —	3	79
Tuna Jenő: A tartalmi munka színvonalának javítása — — — — —	12	92
Ujvári Tiborné: Ahogy az alapszervezet titkára látja — — — —	9	73
Vadas Kati: Hogyan dolgozik a pártbizottság tagja? — — — — —	3	91
Varga József: A járási intézkedési terv alapján — — — — — —	1	78
Varga József: A megyei pártapparátus munkamódszere — — — —	9	85
Vaskó Mihály: Jogszabályba nem ütközik, de... — — — — — —	4	77
Zámbó József: A járási pártbizottságok és a járási hivatalok pártszervezetei — — — — — — — — — — — — — — —	8	66
Zengő Mihály: A pártfolyóiratok hasznosítása — — — — — —	1	87
A kommunisták nagyobb aktivitásáért *(L. V.)* — — — — — — —	2	77
A munkások bérének rendezéséről *(Horák Pálné, Kohári János, Udvardi Károlyné és Karalyos László)* — — — — — — — — —	3	71
A politikai felelősség jegyében *(R. I.)* — — — — — — — —	2	73
Az egységes cselekvés szolgálatában *(Gy. L.)* — — — — — —	2	76
Cél: a rendszeres szervezeti élet *(M. S.)* — — — — — — — —	2	75
Félidőben a beszámoló taggyűlések — — — — — — — — —	2	71

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Borsányi György—Gecsényi Lajos—dr. Láng Péter: A mozgalom kiváló harcosai voltak — — — — — — — — — — — — —	8	85
Gerencséri Jenő: Ágnes — — — — — — — — — — — — —	4	83
Hernesz Ferenc: A földosztással kezdődött — — — — — — —	5	87
D. Kónya Lajos: Szibéria érlelte forradalmárrá — — — — — —	4	87
D. Kónya Lajos: A munkahelyen is ismerjék — — — — — — —	5	89
Kopka János: Egy kommunista orvos — — — — — — — — —	9	91
Kóré Sándor: A mozgalmi munka szépsége — — — — — — — —	11	93
Lázár Tibor: Jelzés és intézkedés — — — — — — — — — —	12	101
Moldován Ibolya: Titkárasszony — — — — — — — — — —	8	89
Nagy Albert: Különös elmélet — — — — — — — — — — —	11	95
Nagy Zsuzsa: Mozaik — — — — — — — — — — — —	3	93
Pjotr Szimkin: Rendőri kordonon keresztül — — — — — — —	11	92
Telléri Mária: A lakóbizottságban — — — — — — — — — —	12	99
Vadász Ferenc: A szociális termelés népbiztosa — — — — — —	6	88

OLVASÓINK ÍRJÁK

	Szám	Oldal
Halász Iván Az ajánló — — — — — — — — — — — — —	4	88
Kovács László: Törődni kell az emberekkel — — — — — — —	6	91
Kovács László: Senki sem születik kommunistának — — — — —	9	93
Telléri Mária: Pártmunkája: vöröskeresztes — — — — — — —	5	90

EZT OLVASTUK

	Szám	Oldal
Zsuffa Ervin: A termelőszövetkezetek kiegészítő tevékenységének továbbfejlesztése *(Dr. Sipos János)* — — — — — — — — —	1	93
Dr. Szürös Mátyás: A Szovjetunió Kommunista Pártjának története —	4	90
Godó Ágnes: Magyarok a jugoszláv népfelszabadító háborúban *(Botos János)* — — — — — — — — — — — — — — — —	4	94
Kurt Hager: A fejlett szocialista társadalom *(Iván Géza)* — — — —	5	92
Dr. Fodor László: Falvak a nagyváros árnyékában *(Dr. Sipos János)* —	5	93
Komját Irén—Pécsi Anna: A szabadság vándorai *(Bácskai László)* —	6	94
Dr. Romány Pál: A tanyakérdés ma *(Dr. Sipos János)* — — — —	7	94
Blaskovits János: Interjúk a munkásegységről — — — — — —	8	90
Botos János: Egységbe ifjúság! — — — — — — — — — — —	8	92
Balogh Mária: Közgazdaságról — mindenkinek — — — — — —	10	91
Gil Green: Új radikalizmus: anarchizmus vagy marxizmus? *(Iván Géza)*	10	93

Megjelent!

LÁNCOS JÁNOS

SZAKSZERVEZETEK MAGYARORSZÁGON

144 oldal ● Ára: 9,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

TÁNCSICS KÖNYVKIADÓ

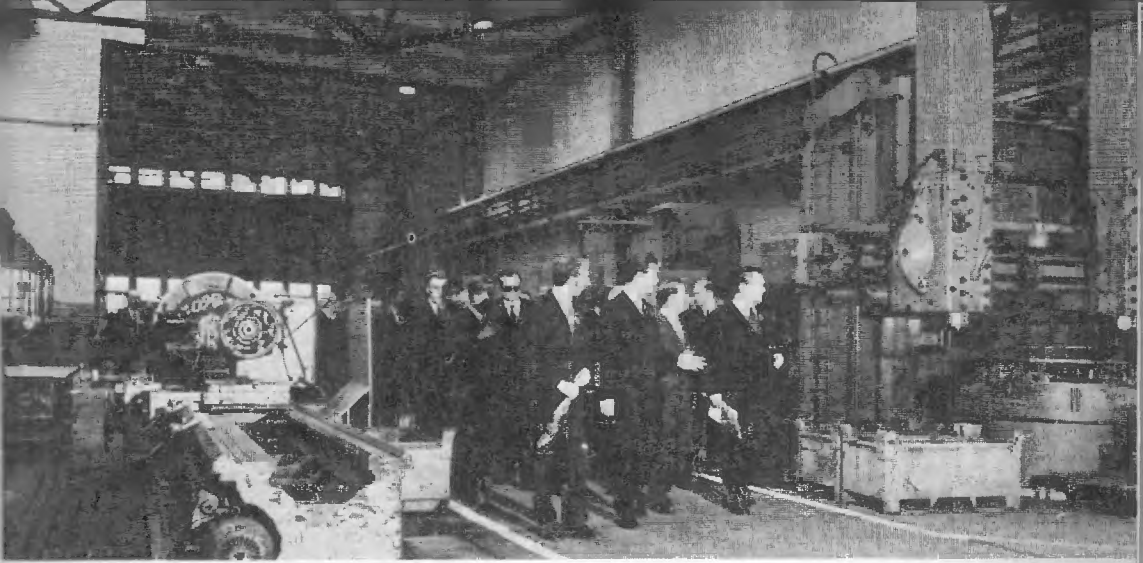

A Vegyiműveket Építő és Szerelő Vállalat salgótarjáni üzemében új gyáregységet avattak fel. Az ünnepségen részt vett Nyers Rezső. A vendégek megtekintik a gyár termékeit.

(MTI fotó – Király)

Új létesítmények

Az ipari üzemek dolgozói munkafelajánlásaik teljesítésével készültek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 56. évfordulója méltó megünneplésére. Különösen nagy sikereket hozott a nagy létesítmények üzembeállításán dolgozók munkaversenye: számos nagy beruházással készült gyárat, üzemet, üzemrészt adtak át közvetlenül az ünnep előtt. Ezek közül mutatunk be néhányat összeállításunkban.

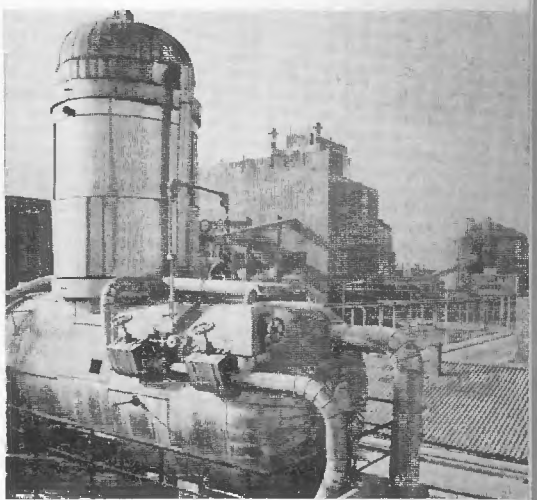

Teljes kapacitással működik a 3 milliárd forinto költséggel épült Beremendi Cement- és Mészm

(MTI fotó – Bajko

A Dunai Kőolajipari Vállalat új, évi 3 millió tonna kapacitású desztillációs üzemének egy részlete.

(MTI fotó – Danis)

A 300 milliós beruházással épült Magyar Kábe művek balassagyarmati gyárának termékei világ szinte minden részébe eljutnak.

(MTI fotó – Király

Ára: 3,50 forint

Megjelent

LENIN
Marx, Engels, marxizmus
(A marxizmus–leninizmus klasszikusainak kiskönyvtára)
192 oldal 10,– Ft

T. OJZERMAN
A főbb filozófiai irányzatok történetéhez
396 oldal 48,– Ft

M. LIFSIC
Válogatott esztétikai írások
624 oldal 65,– Ft

A pártélet és a pártmunka időszerű kérdései
416 oldal 29,– Ft

LÁNCOS JÁNOS
Szakszervezetek Magyarországon
144 oldal 9,– Ft

Évfordulók 1974
296 oldal 18,– Ft

ALFRED LIEBFELD
Henry Ford, az „isten"
372 oldal + 8 old. kép 30,– Ft

MAKAI GYÖRGY
Kalifornia!
196 oldal + 24 old. kép 25,– Ft

SZ. LUKÁCS IMRE
Elvesztett szegénység,
460 oldal 32,– Ft

ISABEL ALVAREZ DE TOLEDO
A sztrájk
316 oldal 25,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX: 25.699